

Rom. C^o 31.

G. D. Heiman. sc.

STITUTIONUM

PERIALIUM

KAMEN

THEORETICO-

PRACTICUM

Ex

Monachij.

quondam totius li-

ermaniæ Præceptoris

Lauterbachii aliorumque cele-

Seculi Juris Scriptis, maximam

Compendio Juris Lauterb. Schüzia-

re locis parallelis seu amicè inter se

s excerptum, & in gratiam LL.

orumque Lauterb. cupidæ

Juventutis,

rum ac Verborum Indice

locupletissimo,

publici Juris factum

ab

D. BERNEGGERO,

. Aulic. Hohenl.

artensteinens.

FRANCOFURTI

MANNIS ADOLPHI & JOH.

EL. RÖNNAGELII.

anno MDCCXIV.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

CELSISSIMO, ILLUSTRIS-
SIMOQUE
S. R. IMPERII COMITI
ATQUE DOMINO,
DOMINO
PHILIPPO
CAROLO,
COMITI AB HOHENLOHE,
DYNASTÆ IN LANGENBURG
ET BARTTENSTEIN, &c. &c.
INVICTISSIMI
ROM. IMPERATORIS,
ET GERMANIÆ, HISPANIÆ, UNGA-
RIÆQUE &c. REGIS
OMNIUM POTENTISSIMI,
CONSILIARIO INTIMO,
HEROI IN TOGA MAXIMO,
COMITI, ET DOMINO MEO
CLEMENTISSIMO

Examen hoc Theoretico-Practicum

dat, dicarque

Subjectissimus, obsequentiissimusque

Alb. Frider. Bernegger.

**CELSISSIME, ILLUSTRIS-
MEQUE COMES,**

**COMES ATQUE DOMINE
CLEMENTISSIME,**

Uam pridem occa-
sionem, quanto po-
tui, desiderio exo-
ptavi, ut pietatem
meam & religio-
nem, qua Tibi, CELSISSIME CO-
MES, DOMINE CLEMEN-
TIS-

DEDICATIO.

TISSIME, devincior, non tantum apud excelsum Animum, quem divinitus, & à natura datum possides, testatam relinquerem, & fide industriaque obeundi muneris, quod mihi mandasti, ostenderem, sed etiam publice declararem: ea mihi quodammodo in præsentì datur, quam metu quodam, & conscientia tenuitatis omittere, timidi, languore autem aliquo & vitio negligere, remissi, & negligentis animi esset. Tanta enim, & tot inusitata Gratiæ atque Benignitatis exempla extant, quibus olim Patrem meum, jam felicem, mox ab ejus è vita excessu Liberos superstites, & me singulariter es complexus, ut numerum quidem eorum inire, difficile sit, reticere autem & oblivione obruere, ingratiissimi hominis esse videatur. Nam Patri optimo de-

DEDICATIO.

ſideratiſſimoque CRATONI
BERNEGGERO, quem Tibi à
Conſiliis ſecretioribus eſſe juſ-
ſum ſemper mirifice fovifti, me-
dum viveret, optionem addere,
ſed rebus humanis erepto, qui
ſuccederem, haud indignum pu-
taſti. Non parere & obſequi
tam excelſo & clementi Domino
non poteram, qui tantæ Gratiaë
ſplendore, miſſisque tot benefi-
centiæ radiis me hucusque col-
luſtraſti, ut niſi monumentum
extare publicè vellem, maximè
impiuſe eſſem. Brevius quidem,
quam ſummæ Tuæ Gratiaë pro-
meretur Sublimitas & Amplitu-
do, beneficia illuſtria, quæ in
nomen Familiaë meæ contuliſti,
refero, ſed nihilominus vel pau-
cis gratam mentem publicè pro-
fiteri, quam ingrata oblivione
Beneficentiæ magnitudinem te-
gere religioſius eſſe putavi. Non
decran-

DEDICATIO.

decerant quidem rationes, & desiderabantur causæ, quæ revocare me à pietate instituti, & avertere à proposito sanctitate potuissent, satis illæ quidem speciosæ ac multæ, si obtemperare voluissem, & ab incepto me passus essem dimoveri. Nam si Summos Illustrissimosque Natales Tuos, quibus nulli Illustrum in Germania propaginum antiquissima Procerum Hohenloicorum Gens concedit, contemplerer; si præclarissimas ingenii facultates, maximam Judicii vim, rarissimasque Doctrinæ opes, quibus nemine inferior, plurimis autem es major, expenderem: si perexiguum, qui prodit in lucem, & Tuæ Mentis aciei subjicitur, Laborem meum, qui testis esset meæ in TE pietatis, considerarem; facillimè & præcelsus ille Ortus, quo à

DEDICATIO.

communi nascendi forte multo intervallo distingueris, & exquisitissima divini humanique Juris Scientia, mei autem Operis qualiscunque tenuissimus conatus à Consilii, quantumvis pii, neque reprehendendi, ratione abstraxissent. Meum jam non est, verbosius excurrere, atque Origines Tuas ab ultima Germanorum Stirpe altius repetere, multisque verbis cum ex publicis monumentis, tum ex vetustissimis Gentis Hohenloiaë tabulariis proferre, quantam & antiquitatis, & splendoris nascendi prærogativam Illustrissimorum Magnatum perquam Inclyta Gens possideat. Satis laudum est, & Præconiorum, quod domesticæ gloriæ, publicæque laudis plena, alienæ non indigeat, reluceatque immortale **NO-**
MEN TUUM in Majorum Vir-
tuti-

DEDICATIO

tutibus, & ipsum avites honores, dignitatesque renovet, atque restauret. Superfedeo, summae perfectæque doctrinae, quâ flores & exsplendescis, meminisse, cujus non tantum adjumenta Natura ipsa, & ingenerata vis suppeditavit, sed etiam assiduitate atque industria collegisti, ut in luce, & velut in conspectu Aulae invictissimi nostri **CÆSARIS** Augusti verferis, & absens fidei, quam **LEOPOLDO** quondam Magno, & felicissimo **JOSEPHO**, jam verò dignissimo utriusque **SUCCESSORI** dedisti, laude, consiliorumque rectitudine maximè floreas. Non scribo hoc temerè & adulandi, quod ipse fugio & detestor, studio, sed de quo scribam, intelligo: neque quid de **TE** sentiant alii ipse nescius es, & non magis illos, qui dero-

DEDICATIO.

gant TIBI, & detrahunt, invidos, quam qui pigmentis & coloribus addere gestiunt, assentatores arbitraris. Igitur posthabito pietati timore, atque antelato exiguitati Operis, gratissimi animi officio, ad eam, unde deflexi, declarandæ Religionis occasionem redeo, & supplex demississimusque obsecro, ut benignissimo vultu æquoque Animo hunc, quantumvis exiguum laborem excipere, propitiumque speciminis, quod submisit TIBI trado ac permitto, Existimatorum TE præbere ne dedigneris, conatusque meos, cum in Juris studio, tum diligentiam in rebus Tuis integrè fideliterque expediendis, gratia Tua provehas, & me in Clientium obsequentissimorum numero esse, florere, vitamque finire, clementissimè patiaris. Hoc autem eo magis spe-

DEDICATIO.

spero , quo certius Benignitas
Tua mihi perfugium , & confe-
ctis studiorum rationibus , ne-
que ita multo post Parente meo
cœlis reddito , præsidium præ-
buit , ut salutem adeo , & hono-
res , quibus Tuo Nomine defun-
gor , fortunasque , tanto HEROI
me debere ultro fatear. Itaque
ego , qui nulli Clientium Tuo-
rum officio , & pietate concedo ,
maximis , quibus possum à Deo
immortali , contendam votis
precibusque , ut TE , Celsissim
COMES , laudes meas omnes ,
quas TIBI togato Heroi debeo ,
longissimè supergressum , quam
diutissime salvum florentemque
præstet , & Illustrissimam Gen-
tem Tuam , triplici flore Illustris-
simorum , maximæque spei FI-
LIORUM fultam fortunet , &
nullo casu minuat , nitoremque
omni temporum statu servet ,
& in

DEDICATIO.

& in secula, si futura sunt, proferat, neque deleri unquam & extinguui, sed altiores agere radices patiatur. Hoc caput est votorum, hæc summa sanctissimarum Observationum, quibus satisfieri à Deo mecum precantur sinceri Clientes, Subiecti volunt, Ministri optant & persanctæ mecum obtestantur. Scribebam *in Arce Barttensteinensi* die XV. ante Cal. April. A. R. S. CXCXCXIV.

Celsissimi Illustrissimique
NOMINIS TUI

Demississimus devotissimusque

Albert. Frider. Bernegger.

LECTO.

PRÆFATIO.

LECTORI BENEVOLO

Salutem!

Summa laus est, & immortale
Nomen, quod Celeberrimus,
dum viveret, & Illustris Vir,
Wolfgangus Adamus Lauter-
bachius, Jure-Consultorum ætatis suæ facile
Princeps, de Tubingensi Academia & Sanctis-
simo Tribunali Serenissimi DVCIS Würtem-
bergici, non minus, quam de universa eru-
ditione & Jurisprudencia meritissimus sibi pe-
perit. Non mei nunc est instituti, laudes in-
numeras & præconia tanti Viri multis verbis
enarrare, cum nemo sit, qui memoriam hu-
jus Viri non colat, nemo qui cineres ejus non
faciat magni, & ab oblivione vindicet. Sed
præclarissima scripta, quæ ipse in vulgus emisit,
& ipsa monumenta ingenii summas illius lau-
des, loquuntur, & omnes omnium Erudito-
rum apothecæ, thesaurique Librorum Vo-
lumina Lauterbachiana servant. Cumprimis
verò ex eruditissimis Lauterbachii scriptis, Col-
legium ejus, ut vocabatur, ad Pandectas ma-
nuscriptum, librariæ instar gazæ apud clarissi-
mos Juris Sacerdotes, & eruditissimos Lau-
terbachianæ disciplinæ Alumnos delituit, quo
ne prorsus careret literatus orbis, summi Patris
Illu-

P R Æ F A T I O.

Illustris Filius Judicii Imperialis, quod Wezflariae restauratum floret, Assessor gravissimus, jam coelo, cui divinam mentem debebat, redditus, pro singulari, qua utebatur, doctrinae facultate, tandem auctum emisit, propriamque & sempiternam ingenii gloriam sibi labore isto comparavit. Excellentissimus autem Causarum Patronus, Legumque Romanarum, si scientiam earum spectes, Doctor Francofurtensis, Schüzius, bono publico, & communibus Litteris studiosae Juventutis, ut consuleret, consensu atque concessione incomparabilis Lauterbachii ex prælaudato Collegio adhuc manuscripto, & plurimos demum post annos auctius edito, aliquod Juris Compendium excerpfit, tanto applausu ab omnibus Germaniae Academiis receptum, ut publici Juris Doctores non tantum ex eo Auditores suos & Jurium Cultores docuerint, sed complures etiam in Jure Consultorum Familia Celeberrimi Viri honori sibi & laudi duxerint, notis suis & explanationibus id illustrare. Enim verò unum illud, hætenus à plerisque desiderari adhuc visum est, quod pænè nullum, in Institutiones Juris, compendium extet, quod principiis Lauterbachianis respondeat, eoque ornatissimi Juris Cultores in ipso hujus Sapientiae aditu vestibuloque utantur, sed alius Auctoris præcepta sequi tantisper cogantur, dum ad Pandectas

PRAEFATIO.

dectas transitori, Epitomen illam Schüzianam usurpare possint. Quis autem non malè nec præter rem desiderari hujusmodi Compendium non videt? Fit enim, ut cum ob diversam tractandi methodum, tum ob diversas Descriptiones Divisionesque, quas memoriæ imprimunt assidui Legum Studiosi, in Compendio Schüzii Lauterbachiano, non ita occurrentes, propemodum dubii reddantur atque ancipites, non satis certi, & prope ignari, cujus doctrinam post illa teneant, & placita sequantur. Huic autem desiderio, ut satisfaceret, & præsentī malo, ut mederetur, Excellentissimus Theophilus Majerus, Serenissimo DVCI Württembergico à Consiliis, Tubingensis Doctor celeberrimus, eruditissimum ad Institutiones Commentarium publici juris fecit, de quo necesse non est, multorum afferre laudes & judicia, cum sua ipse utilitate præstantiaque se commendet & generosioris instar vini haud indigeat hedera suspensa. Enim verò si dicendum, quod res est, & istius Libri dignitas requirit, pro tyronibus ille conscriptus non est, qui ex Compendiis, præsertim quæ interrogationibus absoluntur, si non felicius, facilius tamen se proficere sibi persuadent. Ipse igitur, qui sæpius optantes alios audiveram, ut esset, qui ex scriptis Lauterbachianis Epitomen quandam faceret, & ad Paragraphos Institu-

PRÆFATIO.

tionum conferret atque accuratè accommo-
daret, turbatasque adeò Studioforum rationes
discendi corrigeret, & impeditas adjuvaret.
Qualecunque hoc, quod in præfenti exhibeo,
Examen Theoretico-Præcticum, jam à decem
retro annis colligere coepi, atque ut felicius
progrederer, & fundamenta laboris jacerem
firmiora, laudatum illud Juris Compendi-
um, ejusque Editionem, quæ Anno ciorocci.
prodiit, secutus sum, omnesque ejus *Descri-
ptiones & Divisiones*, quæ ad *Institutiones* per-
tinent, retinui, cum primis autem, quod mihi
quondam magnopere profuisse fateor, omni-
um locorum consensum, sive *Loca parallela*,
ex ipso Compendio, ut hoc facilius esset intelle-
ctu, notavi, rationes autem, quæ desidera-
bantur, aliaque loca obscuriora ex supra lau-
dato manuscripto, jam verò, uti dictum, pu-
blici juris factò Collegio majori, aliisque Lau-
terbachii voluminibus supplevi, & illustravi,
ea verò præ cæteris, quæ eruditissimis accepta
refero prælectionibus Illustris ac summi Juris-
consulti FERDINANDI CHRISTOPHORI
HARPPRECHTI, Sacri Cæsarei Palatii Comi-
tis, diversorum Imperii Principum ac Statuum
Consiliarii, in Alma Tubingensi Antecessoris
primarii, & Ducalis ibidem Dicasterii Asses-
oris longè gravissimi, Præceptoris quondam
mei, & Patroni maximi, quem Deus Orbi eru-
dito,

PRÆFATIO.

dito, & omnibus, qui ejus merita admirantur, & consiliis cum fructu suo insigni utuntur, servet, inserui, multaque ex aliorum scholis, quibus intereram, addidi, & ex aliis quoque monumentis adjeci, quæ à Principiis Lauterbachianis non aliena esse videbantur. Hoc autem privatæ primum industriæ institutum nequaquam eo consilio ingressus sum, ut foetum illum ingenii in lucem aliquandò proferrem, sed meis usibus privatis servarem hoc magis, quod ingenia seculi nostri omnia repudiant facilè acrespuunt, nec probant, nisi, quæ perfectissima sunt, & ipsius Momi reprehensiones superant. Profectò eorum ego rationes probavi semper, mihiq; ad imitandum proposui, qui munere suo sanctè, integrèq; funguntur, & Personæ, quâ induci sunt, ornandam operam, de reliquo autem in Tabernis librariis extare nolunt, neque præpostero inclarescendi studio rapiuntur, memores Poëtici illius dicti: Benè qui latuit, benè vixit. Posteaquam verò privatos labores meos Illustri Assessori Lauterbachio, uni quondam paterni nominis, doctrinæ & meritorum heredi, cum adhuc esset in vivis, coram exposui, ubi tanti nominis, & viri salutandi copia mihi facta est: non probavit tantum industriam, sed & dubitantem confirmavit, neque obscurè indicavit, haud indignum, qui in lucem proferatur,

PRÆFATIO.

laborem fore. Idem & alii summi Juris Antistites censuere, ex quibus nominasse sufficiat, Magnificum Acad. Tubingens. Jureconsultorum Ordinem, utpote qui laborem huncce meum qualemcunque non solum approbavit, sed & specimen industriæ Litteris Præfationi annexis, prolixè mihi gratulatus est. Nullus interim dubito, quin *Examen hoc meum* florentissimis Studiosis, quorum in gratiam editur, utilissimum sit futurum, Viris, in divina Juris sapientia subactis, meum non est, commendare, nedum obtrudere laborem, cum me nequaquam fugiat, imparem illum esse, & vix dignum, qui ab illis evolvatur. Quantum enim in qualicunque hoc opere desiderari possit, me non præterit, qui multa ipse in illo requiro, nec tantum mihi sumo, & arrogo, ut perfectum & numeris suis atque partibus absolutum mihi esse persuadeam. Sed qua es, *Lector Benevole*, animi æquitate, hoc lubentius errores, qui operarum incuria & festinatione irrepsérunt, & alios, si qui occurrunt, mihi condonabis, quò certius est, laborem illum nunquam ex eo tempore, quo perfeci, ad me rediisse, atque in aliorum manibus semper fuisse. Ubi verò ante quatuor menses, & quot superat, ad me rediit, tantum temporis datum mihi non fuit, ut recognoscerem, atque de integro sub *Examen* meum revocarem,

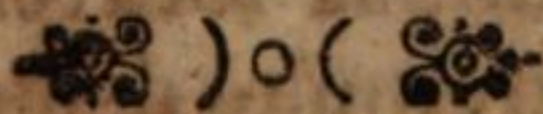
P R Æ F A T I O.

rem, urgente integerrimo librorum Mercatore, ut prelo quantocyus subjiceretur. Nonnulla tamen fuerunt, quæ, tum in potestate Typographi esset, fugitivo, ut ajunt, oculo correxi, *Collegiumque Theoretico-Prædicum*, luce publica donatum, ubique citavi, ut qui vellet meo uti labore, majori cum successu posset, præsertim omisso, qui in illo Juris Thesauro desideratur, indice. Imò, ut omnem instituti mei rationem intelligas, eadem de *Causa Titulum, sive Caput de Actionibus*, generatim saltem complexus sum, reliquis prætermisissis, quæ huc pertinebant, ne labor ille unius voluminis magnitudinem superaret. Futuris autem Deo volente nundinis expectabis reliqua, quæ sejunxi, & separavi, ut peculiari & nova forma prodeant. Tandem silentio prætermittendum non putavi, me vel ideo verbis *Lauterbachianis*, quoad fieri potuit, instituisse, ut hoc facilius eundem utrinque sensum & verba reperirent, nec cum mutatis verbis quærerent alium florentissimi Juris Cultores. Maximè verò verbis Tanti Viri locutus sum, ut honor & gloria operis mei ad eum redundaret, cujus esse gratus ipse profiteor, eaque de Causa omnia loca, ex quibus præsens *Examen* collegi, multo diligentius citavi, quo magis per multos panè integros tractatus & volumina ex scriptis *Lauterbachianis*, partim

PRAEFATIO.

mutatis, partim retentis ejusdem Viri ve
veluti ex penore locupletissimo exprom
miratus sum, qui Auctori vix eum se h
rem debere crediderunt, ut honorificam
ex quo ita feliciter profecissent, mentio
facerent, ingrati homines, & officii, quo
vincti sunt tanto Nomini, prorsus obliti. A
gibus, quæ dissentire videntur, notandis
ea de causa abstinui, quod earum explic
nes & consensus in laudatissimo illo *Col
Theoretico-Practico* reperiuntur, & suis
que Capitibus distinguuntur. Ubi verò
erravero, & lapsus fuero; quum amice
ci me monuerint, vel secundæ cogitatio
quæ meliores esse consueverunt, meliora
docuerint, emendabo sedulo, & conce
ultro veritati, quam Juris æquique mat
haud absurdè dixerimus. Ita vale, *Le
Benevole*, meumque conatum bene con
qui si minus displicuerit, adhuc alii, vel
tum confecti, vel adhuc succisivis operis
scribendi tractatus, Deo volente, subsequen
tur. Scribebam Idibus Martii

A. R. S. ciccxcxiv.

DECANUS ET COLLE- GIUM FACULTATIS JURI- DICÆ IN ALMA TU- BINGA.

L. S.

Postquam Author bujus Operis, Vir
Nobilissimus, Amplissimus atque
Consultissimus Dominus, Albertus
Fridericus Bernegger, Illustrissimæ
Domûs Hoënloico - Barttensteinensis
Consiliarius meritissimus, haud ita pri-
dem, ex singulari erga Nos confiden-
tia, à Nobis decenter efflagitasset, ut
ipsius Commentarium ad Instituta haud
gravatim perlegeremus, Nostrumque
desuper Judicium ei præfigeremus; pro-
inde huic ejus honesto desiderio eo mi-
nus deesse potuimus, quod ante hoc per
aliquot annos, Nobis plerisque manu-
duktoribus singularem suam, in vastis-
simo Juris Studio solertissime excolen-
do,

do, in austria Nobis per egregios profectus atque specimina quotidiana apprimè probaverit. Testamur itaque, sola veritate præ oculis habita, præsentibus hiscè literis Unumquemque Nostrium præsens hoc Scriptum, ea qua par est diligentia perlegisse, & in Eo, tam ratione Ipsius Materiæ, & Doctrinæ, quam elaborationis, secundum ductum Causarum, per modum succinctarum quæstionum laudatissimè adornatæ, tam commendabilem & solidum reperisse laborem, ut dubitandum non sit, studiosam Juventutem eodem usuram sibi que id familiare reddituram apud Nos approbata Juris principia, & quod in ipsis rerum obtinet argumentis, inde acquisituram, ut postea ad altiora feliciorum progressum sibi polliceri queat; in Cujus testimonii fidem Sigillum Nostrium consuetum, sub officiosa omnis prosperitatis, quæ animum, quæ corpus, apprecatione, apponitur curavimus. Dabamus in Collegio Nostro, Tubingæ die 19. Martii, Anno cæ Christianæ MDCCXIV.

(L. S.)

I. N. D.

I. N. D. N. J. C.

PROÆMIVM.

*Qu. 1. Jus Civile Romanum quosnam
continet Libros?*

Resp. 1.) Libros Isagogicos seu
Elementarios, 2) Systemati-
cos, & 3.) Suppletorios seu
Correctorios. *vid. Compend.*
Fur. Lauterbach. Schütz. in

Edit. d. An. 1701. p. m. 1. & 2.

Qu. 2. Quinam dicuntur Isagogici?

Resp. Qui simplici & levi via tradunt
prima Juris fundamenta & Elementa :
quibus Juvenes suffulti possint graviora &
perfectiora LL. scita sustentare. *Constit.*
Tanta §. 11. de confirm. digest. ac sunt Insti-
tutiones sive Instituta Juris. Constit. dedit
nobis Deus. §. 11. §. 23. d. 1.

*Qu. 3. Quis Autor & Causa efficiens est
horum Librorum?*

Resp. Sacratissimus Imperator Justinia-
nus. *Inscript. & §. 3. h. Proëm.* qui in com-
ponen-

(Ad In-
script..
§. 1. 2.
3. 4 5.
& 6.)

ponendis præsertim Institutionibus usus est opera Triboniani, Theophili, & Dorothei. *d. §. 3. f. b.*

Qu. 4. Quid sunt Institutiones?

Resp. Sunt prima LL. Cunabula velle-
gitimæ scientiæ prima elementa §. 3. &
4. *b.* Imperatoria autoritate confirmata
§. 6. *b. d. §. 11. d. Const. Tanta &c.*

Qu. 5. Quomodo dividuntur?

Resp. In quatuor Libros & 99. Titulos,
quorum singuli suos habent §. §.

Qu. 6. Unde desumptæ sunt Institutiones?

Resp. Ex omnibus antiquorum Institu-
tionibus, & præcipuè ex commentariis Caji,
item ex Digestis & novis Constitutioni-
bus. *Const. Tanta d. §. 11. & d. §. 6. b. LL.*
vero autoritatem ex ipsa demum Impera-
toris Iustiniani confirmatione acceperunt
d. §. 6.

*Qu. 7. Quando compositæ, editæ & publi-
catæ?*

Resp. Compositione Institutiones po-
steriores sunt Digestis, promulgatione ve-
rò priores; nam in publicum editæ sunt
Ann. 533. XI. Cal. dec. f. 21. Nov. Confir-
matione verò pares, quia LL. Institutio-
num & Pandectarum unà, 3. sc. Kal. Jan.
f. 30. Decembr. vim Juris & vigorem ab
Impe-

Imperatoria autoritate acceperunt. *d. Const. Tanta* §. 23. *de Confirm. Digest.*

Qu. 8. Qui Libri dicuntur systematici?

Resp. Qui veterum JCtorum Responsa & Imperatorum Constitutiones certo ordine dispositas continent, ut sunt *Pandectæ* & *Codex Justin.* repetit. *Prælect.*

Qu. 9. Pandectæ seu Digesta quomodo describuntur?

Resp. Sunt ille Liber systematicus, quem Justinianus Imperator opera Triboniani & sociorum ex veterum, maximè probatorum JCtorum libris, ad ordinem *Edicti perpetui* compilavit *l. 1. §. 5. d. vet. Jur. enucl. l. 2. ff. d. Stat. Hom. Compend. Lauterb. p. 1.*

Qu. 10. Edictum perpetuum quid?

Resp. Est Edictum à Salvio Juliano jussu Imperatoris Hadriani ex variis *Prætorum Romanorum* edictis, certo ordine propositum, ut ad illud Jus dicendi potestas perpetuo esset restricta. B. Dn. Lauterbach. *in Colleg. Theor. Præct. Pr. pag. 11. §. 4.*

Qu. 11. Quando publicatæ sunt Pandectæ?

Resp. Ann. 533. XVII. Cal. Jan. sive 16. dec. Legum verò auctoritatem simul cum *Institut.* acceperunt. 3. nempe *Calend. Jan.*

f. 30. dec. ejusdem anni. §. *fin. dict. Con*
Tanta. vid. sup. Qu. 7.

Qu. 12. Quomodo dividuntur?

Resp. Ab Imperatore Iustin. dividu
in VII. partes d. *Const. Tanta §. 1. in fin.*

3. *seqq.* quarum prima dicitur τὰ πρῶτα
& continet 4. libros priores l. 2. §. 2.

J. Y. E. à veteribus vero Glossatoribus
tres partes, Digestum nempe vetus (q
sefe extendit *ad tit. fin. Lib. 24.*) Infor
tum (quasi medium inter vetus &
vum) quod *ad tit. 1. Lib. 39.* porrigi
& Novum; & hoc reliquos Libros co
plectitur. Iuxta alios verò in Partem co
munem & propriam, sive generalen
specialem. D. *Lauterb. in Coll. Pract. in*
leg. §. 9.

Qu. 13. An Tituli quoque ad Causarum
decisionem allegari possunt?

Resp. Aff. Modò perfectam habeant co
tionem & certum aliquid fieri præcipi
vel prohibeant, (v. g. ne uxor pro mar
ne quis in sua Causa judicet, ut armor
usus inscio Principe interdictus sit.
Maj. in Comment. ad Inst.) ac nigro i
contrariantur.

Qu. 14. Quotnam Pandectarum hodie
habemus Editiones?

Resp. Tres: vulgatam nempe, No

cam. s. Haloandriam & Florentinam, quæ olim Pisana dicebatur; estque purissima, ac juxta Priscorum scribendi modum nullas interpunctiones habet. *Taurell. in pref. ad ff. Florent.*

Qu. 15. Quomodo allegantur?

Resp. Non tantum per Græcum π vel D. sed juxta communem in Praxi receptum modum per duplex ff. de cujus ratione variæ sunt opiniones. *Hahn. ad tit. d. J. & J. voc. in Digest. D. Lauterb. in Coll. Pr. p. 17. §. 18.*

Qu. 16. Codex repetitæ prælectionis quid?

Resp. Est alter Liber systematicus, qui comprehendit multorum veterum Imperatorum Constitutiones à Justiniano transformatas, & ad ordinem Edicti perpetui propositas.

Qu. 17. Quando prodiit hic Codex?

Resp. 16. Cal. Dec. s. 16. Nov. A. 534. Juris verò auctoritatem accepit ex die 4. Cal. Jan. s. 29. Dec. ejusd. anni *Const. Cord. Nobis &c. d. emend. Cod. §. 4.* & postea usu, liberrimaque approbatione ad Germanos pervenit.

Qu. 18. Quenam continet hic Codex?

Resp. Multas veterum Imperatorum Constitutiones 50. novas Decisiones (ad quas vid. *Comm. Strauch. & Rachel.*) &

alias Justiniani Constitutiones post priorem Codicem editas *d. Constit. §. 1.*

Qu. 19. Quomodo dividitur?

Resp. In XII. Libros; quorum Tituli ejusdem ferè ordinis sunt ac in ff. Leges verò tantum secundum annorum seriem positæ sunt, ita tamen, ut una eademque omnium sit autoritas, ut & Friderici Constitutionum. §. 3. 4. & 5. *de emend. Cod.* Leges tamen posteriores corrigunt priores *v. l. 11. & 12. C. d. adif. priv. L. 4. L. ult. C. d. Collat. D. Fromman. d. datione in solutum th. 8.* quas Correctiones Gothofredus signo † studiosè notavit. Libri tres posteriores, ob multitudinem Titulorum, addito Libro allegari solent.

Qu. 20. Authentice quamnam habent Autoritatem?

Resp. Hæ non valent nec obligant, nisi quatenus cum Novellis, ceu fonte conveniant *e. g. auth. bona damnat. C. d. bon. proscript. Comp. Laut. p. 2. & 717. lin. 11. ibi. Nov. 134. c. f. auth. hodie C. d. Jud. Comp. Laut. p. 175. in med. Lit. B. maj. auth. excipitur C. d. bon. quæ Lib. Comp. Laut. p. 258. lin. 3. à fin. auth. quod sine C. d. testam. Comp. Laut. p. 502. in med.* Authentice vero Frideric. per se Legum habent autoritatem *e. g. auth. Habita C. ne filius pro Patre. auth.*

auth. Statuimus C. d. Episcop. & Cler. auth. Cassa C. de SS. Eccles. D. Lauterb. Coll. Pr. pag. 21.

Qu. 21. Quinam Libri dicuntur supplementarii seu Correctorii?

Resp. IX. Novellarum seu Authenticarum Collationes, quæ continent varias Justiniani Constitutiones post Codicem repetitæ prælectionis diverso tempore editas, & postea à privato quodam sine ordinis ratione collectas. *Comp. Laut. d. p. 2. d. Const. Cord. Nobis &c. §. 4.*

Qu. 22. Quot sunt versiones Novellarum?

Resp. Tres: Juliani Epitome, Bulgari & vulgaris s. Haloandri: primùm tamen maxima Novellarum pars Græcè erat conscripta, post mortem verò Justiniani omnes in Latinum convertebantur. Quæ ipsa versio vulgaris nunc Usu & Praxi recepta, adeò, ut licet textus Græcus alium ostendat sensum, ab ea tamen in foro recedere haud liceat *D. Laut. d. p. 2. add. Ej. Concl. For. Exerc. 1. th. 7. seqq.*

Qu. 23. Quanam Novellæ seu authenticæ usu sunt receptæ?

Resp. Glossatæ, quorum 98. numerantur. Reliquarum verò, quas scil. veteres glossis & Commentariis non illustrarunt,

sed à Holoandro demùm editas con-
dubia atque, controversa, & trium
marum, nimirùm 166. 167. & 168. quæ
Cujacio adjectæ sunt, nulla in foro est
toritas. *Comp. Laut. d. p. 2. vid tamen*
Comp. p. 452. in med. ubi Autor allo
Nov. 162. c. 1. quæ tamen glossata non
add. p. 177 in pr.

*Qu. 24. Institutiones & Pandectæ, ut
sibi invicem derogant?*

Resp. Regulariter Non: cum ex u-
codemque die vim LL. acceperint. v-
supr. Q. 7. & 11. Nisi quatenus novas Co-
stitutiones continent: sic §. fin. J. qu-
alien. lic. derogat Legi 46. §. 5. d. ad
nist. & peric. tut. & Legi 14. §. 14. ff.
furt. vid. D. Maj. in Comment. p. 12. v-
plura exempla.

Qu. 25. An Codex derogat Pandectis?

Resp. Aff. quia Leges Codicis sunt p-
steriores, adeoque etiam potiores arg. l.
ff. d. Const. Princ. sic. L. 56. ff. sol. matr. co-
recta per l. 1. C. de repud. & l. 24. C. d. do-
inter vir. & ux. l. 7. ff. qui testam. fac. po-
per l. 10. C. de testam. l. 1. pr. ff. d. Colla-
per l. f. C. d. t. l. u. ff. d. Stat. Hom. per.
11. C. de nat. Lib. alia exempla vid. in com-
Laut. p. 468. 575. 640. & in Colleg. Pi-
p. 27. §. 4.

Qu

*Qu. 26. Annon ipsæ Novellæ se invicem
nonnunquam tollunt seu corrigunt?*

Resp. Aff. pro ratione sc. temporis quo
scriptæ sunt. sic. v. g. Nov. 9. abroga-
tur per Nov. 111. & N. 131. c. 6. Item Nov.
118. c. 3. per Nov. 127. vid. Comp. Laut.
pag. 122. in med. & p. 545. post med.

*Qu. 27. Quid vero dicendum de Jure Cano-
nico (cujus passim in hoc opere fit men-
tio) an eandem cum J. Civ.
habet auctoritat. m?*

Resp. Aff. modo æquitati ac Juri divi-
no non contrarietur. Reinking. d. R. S.
& E. L. 2. Cl. 2. c. 7. n. 5. Limn. d. Jur. Publ.
L. 8. c. 8. n. 57. Hinc in dubio inter hoc
& Jus Civ. nulla regulariter statuenda est
differentia arg. Nov. 83. c. 1. & c. 1. X. d.
Nov. oper. Nunc. vid. Comp. Laut. p. 26. post.
med. ibi: quod nec & c. p. 49. in fin. p. 395.
pr. ibi: neque de Jure Canon. ubi exempl.

*Qu. 28. Quid si verò hæc duo Jura sibi
sint contraria?*

Resp. Tunc Jus Canon. in terris Eccle-
siæ i. e. in illis locis, quæ Pontifici tanquam
Principi seculari subsunt. vid. Comp. Laut.
p. 486. in med. ibi: quod observatur: Civi-
le verò in terris Imperii observatur.

Qu. 29. In Causis Ecclesiasticis & civilibus, quoniam & observatur, & alteri præfertur?

Resp. In hisce Causis Jus Canonici Civili regulariter præfertur. *Comp. La. 3 p. 49. pr. ibi: vid. tamen c. quamvis 173. post pr. add. p. 545. pr. ibi: si liberato &c. D. Harpprecht. Coss. p. 67. n. & p. 320. n. 72. nisi contrarium usu receptum: sic dispositio Juris Civilis, quæ matrimonium inter affines in secundo affinitatis genere sibi junctos est prohibitum l. 15. ff. d. R. N. præfertur dispositioni contrariæ Juris Canon. vid. Comp. Laut. p. post. pr. ibi: Jus Civile secundum genus non impedit.*

Qu. 30. Quid in materia Processus Judicarii obtinet?

Resp. Hic itidem Jus Canonicum Civili præfertur. *Comp. Laut. passim; ita tamen, ut in Camera Imper. Ordinatio Imperii, & cujuscunque Judicii stylus sanctè ac præcisè observari debeat. Laut. Coll. Pr. p. 33.*

Qu. 31. Quid in reliquis Causis?

Resp. In his omninò attendendum Jus Canon. si Jus Civile aut nihil, aut obscure de aliquo casu proposuit *arg. c.*

x. d. N. O. N. vid. *Comp. Laut. p. 573. pr.*
ibi: Jure Canon. ubi exempl. add. Concl.
Forens. Exerc. 1. th. 15.

Qu. 32. An Jus Canon. etiam Prote-
stantes obligat?

Resp. Qua Pontificium non, cum illi
 nullam Pontificis inferendis Legibus agno-
 scant potestatem; quatenus verò commu-
 ni Imperatoris ac omnium Imperii sta-
 tum consensu receptum, ac per expressas
 Imperii sanctiones vim LL. est consecu-
 tum, illos meritò obligat. Reinking. d. R.
 S. & E. L. 2. Cl. 2. c. 7. *Laut. in Coll. Pr. p.*
32. §. 12.

Qu. 33. Quo tempore receptum est Jus
Canonicum?

Resp. Circa initia seculi XIII. vid. D.
 Maj. in *Comment. ad Inst. pag. 17.* Quo-
 modo dividatur hoc Jus Pontificium &
 qua ratione allegari soleat, vid. latè dedu-
 ctum in *Comp. Laut. p. 3. & 4. & in Colleg.*
Pract. p. 28. 29. 30. 31. & 32.

LIB. I. TIT. I.

De

JUSTITIA ET JURE.

Qu. 1. Quid est Jurisprudencia?

Resp. Jurisprudencia est Civilis pruden-
 tia Jus ad actiones in societate Civili obve- (S. 1.)
 nientes,

nientes, iuxta interpretatione applicandi, *Comp. Laut. p. 4.* vel juxta § *n. 1. & L. 10. §. 1. ff. h.* est divinarum atque humanarum rerum notitia, Justi atque injusti scientia.

Qu. 2. Quanam ergo ad objectum Jurisprudentialia pertinent?

Resp. Res omnes, quæ ita sunt comparatæ, ut LL. de illis ferri, illisque applicari possint; *vel juxta Comp. Laut. p. 5. Lit. O.* Objectum Jurisprudentialia versatur circa Jus, quatenus interpretando actionibus moralibus applicandum.

Qu. 3. An etiam actus Hominis interni, Cogitationes sc. ad Jus spectant?

Resp. Neg. quia & his LL. applicari nequeunt. *L. 18. ff. d. poen.* nisi vel verbo vel facto se exterius exseruerint *l. 6. pr. C. d. his qui ad Eccles. Conf. L. 5. C. ad L. Ju. Majest. D. Stryk in tr. d. Fur. sens. D. 10. p. 612. Ziegler d. poen. §. 9. Lauterb. d. Assassin. thes. 13.*

Qu. 4. Qua ratione igitur res divina objectum Jurisprud. constituent?

Resp. Quo ad cultum externum, non vero quo ad cultum interiore *arg. c. 33. inf. x. d. Simon.* cum credendi necessitas mini imponi possit.

Qu. 5.

Qu. 5. An ergò omnia ea, quæ ad Cultum internum spectant hic excluduntur?

Resp. Neg. sed eatenus etiam ad Jurisprudentiam spectant, quatenus actibus externis expediuntur. Hinc si quis ea, quæ animo credit, publicè doceat, & ex nova, illa doctrina tumultus metuantur, modum docendi circumscribere poterit Princeps. *arg. l. 4. C. d. S. S. Eccles.*

Qu. 6. Finis Jurisprudentiæ quotuplex?

Resp. Alius proximus, alius remotus, & hic vel ultimus vel intermedius *Comp. Laut. c. l.*

Qu. 7. Quisnam est proximus?

Resp. Est interpretativa Juris ad casus emergentes applicatio *l. 2. §. 5. l. 6. L. 13. ff. d. O. §. l. 10. seqq. d. LL.*

Qu. 8. Interpretatio quotuplex?

Resp. Triplex: Authentica Usualis & doctrinalis *Comp. Laut. p. 4. & Collegium Pr. §. 7.*

Qu. 9. Quid est Interpretatio authentica?

Resp. Est clarior voluntatis Legislatoris declaratio, & in Legem intellectu ambiguum explicationis sententiæ illatio. *Const. Tanta §. 21. in fin. l. 1. l. 9. l. f. §. 1. C. d. LL. D. Lauterb. d. l.*

Qu. 10. Quid est Interpretatio usualis?

Resp. Est dubiæ Legislatoris voluntatis

tatis per Consuetudinem sub sequentem declaratio. *Laut. c. l.*

Qu. 11. Quid est Interpretatio doctrinalis?

Resp. Quæ sensum in Legem non infert, sed ex illa eruit, & expromit significationem verborum, mentem Legislatoris, causamque qua motus perscrutando. *Laut. d. l. D. Majer. p. 38. in Comm. ad J.*

Qu. 12. Quanam Interpretatio est hujus loci?

Resp. Doctrinalis. *v. L. 1. §. 35. ff. d. O. J. vid. omnino Franzk. ad tit. d. LL. n. 12. seqq.*

Qu. 13. Quisnam remotus ultimus, & intermedius Jurisprudentiae finis?

Resp. Ultimus est salus Reip. Intermedius vero Justitia, & quidem universalis *Comp. Laut. p. 5. pr. D. Maj. p. 38. ejusque Conservatio atque Administratio L. 1. §. 1. ff. b.*

Qu. 14. Quomodo describitur Justitia?

Resp. Justitia in genere est habitus, ex quo homines ad res justas agendas idonei efficiuntur, ex quo etiam justè agunt, voluntque justa. *Arist. L. 5. Ethic. c. 5. In sensu verò Juridico, & juxta Pr. J. b. est constans & perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi. l. 10. ff. 3. b. t.*

Qu. 15.

Qu. 15. Quid intelligis per voluntatem?

Resp. Habitum voluntatis seu firmum propositum; quo distinguuntur facta iusta ab iniustis. *l. 53. pr. ff. d. furt.*

Qu. 16. Quotuplex est Justitia?

Resp. Duplex: vel universalis vel particularis. Differt tamen hæc ab illa non specie, sed ut pars & totum. *Lauterb. in Coll. Pr. p. 42. §. 13.*

Qu. 17. Quanam est Universalis?

Resp. Universalis est virtus perfecta & præstantissima, qua Hominum Actiones, secundum omnia LL. præscripta diriguntur ad publicam Civitatis utilitatem, ita ut virtutes omnes sub se comprehendat. *Comp. Laut. p. 5. & Coll. Pr. d. p. 42. §. 13.*

Qu. 18. Quanam Particularis?

Resp. Particularis dicitur illa virtus, quæ de bonis externis suum cuique tribuit. *Comp. Laut. d. l.*

Qu. 19. Justitiæ particularis quotnam sunt species?

Resp. Duæ: Justitia nempe distributiva seu attributrix, & commutativa, seu expletrix. *D. Maj. p. 22.*

Qu. 20. Quam dicis Justitiæ distributivam?

Resp. Illam, quæ de rebus communibus ipsius Civitatis membris, qua talibus suum

suum tribuit, secundum proportionem Geometricam. v. Franzk, *ad ff. h. n. 26. Comp. Laut. p. 5.*

Qu. 21. Proportio Geometrica quando dicitur observari?

Resp. Cum æqualitas rerum non omni-modæ, sed ad personas relata, spectatur. i. e. secundum merita cujuscunque dignitates aliasque personarum qualitates & conditiones: & juxta hanc pro diversa Reip. forma distribuuntur dignitates, præmia, honores, onera. *l. 14. §. 3. & l. 11. pr. ff. d. Muner. & honor. Comp. Laut. p. 738. in fin. pr. & Coll. Pr. h. §. 15.*

Qu. 22. Quam dicis Justitiam commutativam?

Resp. Illam, quæ de rebus singulorum suum cuique tribuit secundum proportionem Arithmeticam. *Comp. Laut. d. p. 5. Coll. Pr. §. 16. add. D. Maj. p. 24.*

Qu. 23. Quomodo secundum hanc proportionem Justitia dicitur administrari?

Resp. Quando rerum omnimodo observatur æqualitas, non attenta personarum qualitate. Et huc pertinent salariorum distributiones, omnes commutationes, uno verbo συναλλάγματα dicta, siue sint voluntaria, siue invita i. e. delicta; &

& sic in poenarum in fictione etiam hæc proportio observatur. *l. 31. ad L. Corn. de fals. l. 41. ff. d. poen. & c. 5. de poen. in 6. Maj. p. 24. & 25. Laut. Coll. Pr. §. 16. 17. 18. ubi ad contrar. & in Comp. p. 5. p. 715. & pag. 738. Ziegler in Diss. d. poenis §. 18. 19. 20. & 21. licet earum æstimatio fiat secundum proportionem Geometricam. Comp. Laut. c. p. 715. in med. L. 11. l. 13. l. 14. l. 16. §. 1. & 3. ff. d. poen. N. 82. c. 10. l. 2. C. ut intr. cert. temp. Crim. quæst. term.*

Qu. 24. Quid est Jus?

Resp. Est regula actionum moralium (*Ad. 6. 2*) obligans ad id, quod rectum est Grot. *de J. B. & P. l. 1. c. 1. §. 9. vel juxta l. 1. pr. ff. h. est ars boni & æqui. vel juxta Lauterb. in Coll. pr. h. §. 21. Est publicum legislatoris jussum, vim habens obligandi inferiores, ad id, quod æquum & justum est, in actionibus suis observandum.*

Qu. 25. Hujus Juris, quotnam sunt Præcepta?

Resp. Tria: nempe, honestè vivere, neminem lædere (læsione sc. morali seu injusta, ubi scientia est in lædente, & reluctantia in patiente, idque circa res proprias:) suum cuique tribuere §. 3. *J. h. D. Maj. p. 29. 30. & 31. vid. in l. bona fides 21. ff. de pos.*

*Qu. 26. Quomodo Justitia Jus suum
cuique tribuit?*

Resp. Ita, ut non distrahatur ab alterius justiore petitione. *d. l. 31. ff. depos.*

Qu. 27. Quotuplex est Jurisprudentia?

(Ad.4)

Resp. Duplex: publica & privata *l. 1. §. 2. ff. & §. 4. f. h.*

Qu. 28. Quanam dicitur publica?

Resp. Illa, quæ in Juris Publici, quod immediatè circa statum & gubernationem Imperii occupatur, vera interpretatione, & ad singulares casus dextra & prudenti applicatione consistit. v. D. Maj. p. 32. add. Laut. in Colleg. Pr. §. 36. Quorsum in Rep. Roman. tres posteriores Libri Codic. referuntur.

Qu. 29. Ubinam Jurisprudentia hæc publica in Imperio Rom. Germ. continetur?

Resp. In Aurea Bulla, Recessibus Imperii, capitulat. Instrument. Pac. & ob connectionem in ordin. Cam. Jur. Feud. Hahn. ad ff. h. p. 30. Comp. Laut. tit. de LL. & c. pr.

Qu. 30. Annon Jurisprudentia publica & Politica sunt unum idemque?

Resp. Neg. Politica namque nihil sigillatim de ulla Republ. in individuo præcipit, sed in universalibus subsistit, & naturam Rerump. in genere explicat, abstrahendo
ab

ab omni specie Reipubl. specialis s. singularis : Jurisprudentia publica verò ad specialem Rempubl. pertinet, *vid. D. Schweder Introduct. ad Jus Publ. part. gen. c. 1. §. 3. D. Maj. p. 33. ubi plur. different.*

Qu. 31. Quomodo describitur Jurisprudentia?

Resp. Quæ singulorum utilitatem principaliter respicit *h. §. fin. & L. 1. §. 2. ff. h. vel juxta D. Maj. est Jurisprudentia rectè interpretandi & applicandi Jus, ad negotia Civium privata, Justitiæ administrandæ causa.*

LIB. I. TIT. II.

DE

JURE NATVRALI GENTIVM ET CIVILI.

Qu. 1. Quid est Jus?

Resp. *vid. tit. prec. Quest. 24.*

Qu. 2. Quomodo ratione Cause Efficientis dividitur hoc Jus?

Resp. In divinum & humanum.

Qu. 3. Quid est Jus divinum?

Resp. Quod esse suum habet à divinâ Majestate. *c. 1. dist. 1. Ames. d. Conscientiæ L. 5. c. 1. n. 2.*

Qu. 4. Jus Divinum quomodo subdividitur?

Resp. In Connatum, & revelatum. Illud dicitur, quod cordibus nostris est inscriptum. Hoc verò, quod DEus per specialem revelationem in verbo suo publicavit, v. *infr. Qu. 12.*

Qu. 5. Jus divinum connatum quomodo propriè vocatur?

(Ad
Prin.)

Resp. Jus Naturale *pr. J. b.*

Qu. 6. Quid est Jus Naturale?

Resp. Est Jus divinum quoad Potentiam proximam homini connatum, præcipiens ea, quæ sua natura sunt honesta, & prohibens, quæ sunt turpia. Lauterb. *in Coll. Pr. §. 22. & in Comp. p. 5. D. Maj. p. 40. & continetur in Decalogo, utpote perfectissimo sanctissimæ voluntatis divinæ exemplari D. Maj. d. l.*

Qu. 7. An Jus naturale etiam Brutis competit?

Resp. Per analogiam saltem, propriè verò non, *pr. J. b. add. l. 1. §. 3. ff. si quadrup. paup. fec. dic.* cum Lex naturalis non solum in subiecto Legem dante, sed etiam accipiente rationem requirat. Animantia vero Bruta sola inclinatione naturali & necessaria, sine iudicio ac ratione ducuntur. *vid. Vinn. ad J. b. n. 1. & 4. add. D. Maj. h. p. 43. ubi plur, rat.*

Qu. 8.

Qu. 8. Cur ergò puniuntur bruta, v. g. in Crimine Sodomia, si ratione, & proinde Jure Natura destituantur?

Resp. Propriè poenæ nomen non meretur brutorum occisio, cum illorum actiones quoque ex libera arbitrii determinatione sive ex consilio & peccati electione haud prodeant. Sed fiunt hæc: vel ut tollatur scandalum, vel ne ignominia hominis Sodomitæ jam mortem passi superstite & omnium oculis obvio animali tam horrendi peccati objecto ultra modum augeatur, vel ut innotescat hominibus delicti atrocitas. *vid. D. Maj. p. 44.*

Qu. 9. An etiam matrimonium Juris naturalis esse, rectè dici potest?

Resp. Disting. inter Jus naturale permissivum & præceptivum: quoad prius. *Aff.* quoad posterius vero *Neg.* *vid. Lauterb. in Coll. Pr. d. J. & J. §. 24. diff. tn. D. Maj. d. l. p. 46. & 47.*

Qu. 10. An Jus Natura mutari potest?

Resp. *Neg.* Quicquid enim per Legem Naturæ sancitum & ita connatum, illud firmum, & immutabile permanere debet. §. 11. *J. h.* & quidem immutabilitate non tantum ab intrinseco, sed & extrinseco.

cali. D. Maj. p. 48. ubi ad contrax. resp. add.
Laut. in Coll. §. 25.

Qu. 11. An idem de Jure positivo dicendum?

Resp. Neg. sed illud pro voluntate legislatoris mutari potest. D. Maj. p. 51.

Qu. 12. Quid est Jus divinum revelatum?

Resp. Est illud, quod DEUS per specialem revelationem in verbo suo patefecit. vid. supr. Qu. 4. Laut. in Coll. h. §. 27. & in Comp. p. 6.

Qu. 13. Quomodo dividitur?

Resp. In Morale, Ceremoniale & Forense. Deut. 6. v. 1. 13. & 14. Zepper d. LL. Mos. L. 1. c. 1.

Qu. 14. Quid est Jus Divinum Morale?

Resp. Est Jus divinum scriptum, præci-
piens ea, quæ sua natura honesta, prohi-
bens verò, quæ turpia sunt. Zepper. d. l.
Comp. Laut. c. l.

Qu. 15. Quanam inter hoc & Jus Naturale est differentia?

Resp. Quoad essentiam nulla inter hoc & illud subest differentia, sed saltem quoad modum promulgandi. Laut. c. l.

Qu. 16. Quid est Jus divinum ceremoniale?

Resp. Est Jus divinum scriptum de Ce-
remo-

remoniis circa cultum divinum, vel propter typicam significationem, vel decentem ordinem Ecclesiasticum, à populo Judaico observandis latum. Zepper. d. l. Laut. in Coll. §. 29. & in Comp. d. p. 6.

Qu. 17. Annon hoc Jus hodie adhuc in Rep. Christ. obtinet?

Resp. Neg. sed communis hic obtinet Regula: Leges Ceremoniales ante Christum vivæ, cum Christo mortuæ, post Christum mortiferæ. Laut. cc. ll. vid. tamen D. Hert. de Jurisprud. universal. sect. 2. §. 13.

Qu. 18. Quid est Jus Forense?

Resp. Est Jus divinum scriptum de Causis seu negotiis Civilibus & Politicis latum. Laut. d. tit. §. 30.

Qu. 19. Quomodo subdividitur hoc Jus?

Resp. In Universale & Particulare. Illud est, quod toti humano generi latum est, hoc vero, quod populum Judaicum tantum respicit. Laut. d. l. D. Maj. p. 55.

Qu. 20. Annon adhuc hodie est obligatorium?

Resp. Neg. adeò, ut ne in Judiciis Criminalibus, & in dictandis poenis Capitalibus sit attendendum. Ziegl. ad Grot. l. 2. c. 1. §. 14. p. 209. & de Jur. Majest. p. 143. sed solummodò ratione doctrinæ Christianos.

obligat, quatenus nimirum vel generali sua natura, vel proportionis æquitate optimam Juris Naturalis determinationem nobis exhibet. Laut. *d. l. ibique cit. DD.*

Qu. 21. Quid est Jus Humanum?

Resp. Quod hominem habet Autorem. Ames. *d. Conscient. L. 5. c. 1. §. 2. Comp. Laut. p. 6.*

Qu. 22. Quotuplex est?

(Ad §. 1. & 2.) Resp. Duplex: Jus Gentium & Jus Civile.

Qu. 23. Quomodo describitur Jus Gentium?

Resp. Jus Gentium est Jus, quo omnes Gentes utuntur. §. 2. *J. h. l. 1. §. 4. & 9. ff. d. J. & J.* sive juxta Laut. *cit. l.* Est Jus, quod Gentes ex communi & generali ratione de illis, quæ arbitraria sunt, sibi propter communem utilitatem constituerunt.

Qu. 24. An rectè Jus Gentium dividitur in Primævum & Secundarium?

Resp. Neg. Jus namque Gentium, quod primævum vocant, nihil aliud est, quam ipsum Jus Naturæ. v. Frantzk. *ad ff. tit. d. J. & J. n. 122. D. Maj. p. 57. ubi ad contr. resp.*

Qu. 25. Daturne ergò Jus Gentium aliquod distinctum à Jure Natura?

Resp. Affirmativam sententiam tuetur Laut.

Lauterb. c. l. & cum ipso, præter innumeros alios, Pagenstecher in *Sicil. ad Comp. Laut. in manip. 3. p. 3. 4. 5. & 6.* Negativam verò pluribus defendit D. Hert. in *Diss. de Lytro sect. 1. per tot.*

Qu. 26. Quid est Jus Civile?

Resp. Est Jus, quod cujus libet Reip. Legislator in proprium Reipublicæ commodum constituit §. 1. *J. h. l. 2. & 9. ff. de J. & J.*

Qu. 27. Quid per Jus Civile simpliciter dictum intelligitur.

Resp. Jus Civile Romanum, quod sc. ad statum Rei Romanæ spectat. §. 2. & 4. *J. h. ibique Vinn. l. 1. §. 2. ff. d. J. & J.* idque per excellentiam.

Qu. 28. Unde desumptum est hoc Jus?

Resp. Partim ex jure positivo, partim ex præceptis Juris Naturæ & Gentium §. ult. *d. J. & J. l. 1. §. 2. in fin. ff. eod.* Unde apud omnes fere Christianas Gentes usureceptum & approbatum est. *vid. Duck. tr. d. usu & autoritate Jur. Civ. l. 1. c. 2. Laut. in Comp. p. 1. & in Disp. de Sociorum Obligatione. p. 28. Bæcl. ad Grot. d. J. B. & P. p. 5. c. 13.* adeò ut nec in Camera Imperiali ab illo recedere liceat. *Ord. Camer. p. 1. tit. 19. pr. ibi: sondern auf des Reichs gemeine Rechte. R. J. d. Anno, 1654. §. be-*

B 5 nebens.

nebens sollen 2c. 99. add. diff. Linckii *de Juris Justin. in Germania receptione.*

Qu. 29. Quotuplex est Jus Civile Romanum?

(Ad §. 3.) Resp. Duplex: Scriptum, & non Scriptum §. 3. *J. h. l. pen. ff. d. LL. Comp. Laut. tit. de LL.*

Qu. 30. Quid est Jus Scriptum?

Resp. Quod expressa legislatoris voluntate est constitutum. l. 32. §. 1. *ff. de LL.*

Qu. 31. Quotuplex est?

Resp. Duplex: vel Civile, vel Prætorium. §. 3. *seqq. J. h. add. §. 7. eod.*

Qu. 32. Juris Civilis quotnam sunt Species?

Resp. 6. videlicet Lex, Plebiscitum Senatus Consultum, Principum placita, Magistratuum Edicta & Responsa Prudentum. §. 3. *seqq. h. t.*

Qu. 33. Quid est Lex?

(Ad §. 4.) Resp. Est Enunciatio universalis, præscribens facienda & omittenda vi coactiva conjuncta. *vel juxta Imperatorem in h. §. 4.* est Jus Romanum scriptum, quod Populus Rom. senatorio Magistratu interrogante (veluti Consule) constituebat. Aliam Definitionem *vide in L. 1. & 2. ff. d. LL. add. Laut. in Colleg. Theor. Pract. p. 62.*

Qu. 34.

Qu. 34. Quis condere potest Leges?

Resp. Ille, penes quem est τὸ κύριον, in Republica, seu Majestas l. f. C. d. LL. Leges enim condere præcipuum ac essentialle Majestatis Jus esse censetur. Arnis. L. 1. Pol. c. 11. Laut. d. Crim. Prescript. th. 6. & de volunt. Jurisdict. th. 6.

Qu. 35. Cui ergò hoc circa LL. Regale in Imperio nostro Rom. Germ. competit?

Resp. Distinguendum inter Leges Universales & Particulares: Illarum condendarum Potestas est penes Imperatorem & Status Imperii: Hinc 1.) Constitutiones Imperat. LL. & Constitutiones Imperii dicuntur: Unser / und des Heil. Röm. mischen Reichs Ordnung / Constitutiones und Satzungen. 2.) passim in Recess. Imp. legitur: haben wir uns mit denen Ständen verglichen. R. F. zu Cölln d. A. 1512. in pr. R. F. zu Nürnberg d. A. 1522. in fin. pr. junct. K. F. zu Augspurg d. A. 1525. §. und ist dero halben. R. F. d. A. 1548. §. welche erklärte. R. F. d. A. 1564. §. haben sie vid. Capit. Imper. Leop. art. 38. in fin. pr. Laut. Coll. p. 58. & in diss. de Crim. Prescript. th. 5. D. Schweder in Introd. ad Jus Publ. part. spec. sect. 1. c. 25. §. 2. seqq. D. Strycke in U. M. ff. h. §. 1. seqq. Has verò singuli Regionum Domi-

Domini in suis territoriis, vi superioritatis territorialis Krafft Landes Fürstl. oder hoher Landes Obrigkeit condere possunt. *Comp. Laut. p. 11. & in Coll. Pr. p. 58. & 59. D. Harpprecht Coss. pag. 959. n. 277. D. Stryck. d. l. §. 5. D. Hert. d. Superior. Territ. §. 25.*

Qu. 36. An Civitates quoque Imperiales hoc Jure gaudent?

Resp. Aff. nam & hæ superioritate territoriali gaudent. *D. Schweder d. tr. part. spec. sect. 2. c. 9. §. 3. D. Hert. de special. Imper. Rom. Germ. Rebus publ. sect. 1. §. 6. & 7. ubi Knich. argum. refutat. adcoque pari quoque Jure LL. ferre possunt.*

*Qu. 37. Quid de Nobilibus Imperii immediatis dicendum, an etiam illis LL. con-
dendi facultas competit.*

Resp. Aff. cum enim superioritas territorialis illis competat, omnia etiam illi adhærentia Jura ipsis competere necesse est. *Vid. Capitul. Leopold. art. 3. und zum Dritten & Pacif. Osnabrug. art. 5. §. 9. & 10. Mauric. d. Nobil. Germ. Laut. d. Crim. Prescript. th. 9. Fromman. in Dissert. d. Condominio territor. cap. 5. th. 18. & 19.*

Qu. 38. An verò Regionum Domini Leges Juri communi contrarias condere possunt?

Resp. Negant quidem Schüz. v. 1. D. 6. §. 20.

§. 20. *Tit. 9.* & Referens apud Hagen. *de Usur. c. 7. n. 5.* Strauch. *de statut. à summ. Princip. §. 6. per L. ult. de Colleg. L. 3. §. 5. d. sepulc. viol.* & facile concedi illud potest, Leges, quæ universum Imperii statum & incolumitatem tangunt, convelli, aut aboleri non licere; eas tamen, quæ singulorum Regionum utilitatem concernunt, & si mutatio non præsumatur temerè, & ab allegante probanda sit, *vid. Bluni Sent. Camer. c. 292. 519. 912. 945.* mutari tamen posse. verius est. Et licet olim ad Adolphi Imperatoris usque tempora confirmatione aut speciali privilegio opus habuerint, *uti probat Besold. de Lib. Jur. cap. 9.* Recentioribus quoque temporibus aliqui Regionum Domini confirmationem Cæsaream ordinationibus suis præmisisse conspiciuntur (exemplo sint Ducum Brunsvicensium Ordinatio judiciaria, præfixam habens Ferd. I. Imp. confirmationem *v. Rhet. Proæm. Comment. ad Us. feud. n. 58.* & Electoris Moguntini Ordinatio judiciali, cujus singulas Juris Justiniani correctiones nominatim comprobavit Car. V.) Hodie tamen ea minimè egere constans est DD. traditio. *v. Comp. Laut. p. 11.* Imò tales LL. si ritè fuerint insinuatae etiam in Camera Imper. attendi solent, *Comp. Laut. d. l.*

a. l. Ord. Cam. p. 1. tit. 13. §. 1. tit. 57. pr. R. I. d. A. 1654. §. 105. Myler. ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imper. p. 2. c. 39. n. 4. seq. vid. tamen D. Schweder. d. Sect. 2. c. 13. §. 2. ubi hanc Quæst. latè explicat. add. D. Hert. d. Superiorit. Territ. §. 25. & infr. Quæst. 80.

Qu. 39. An ergò Civitates Municipales sive Provinciales LL. condere non possunt?

Resp. Neg. (quia territorii jure destituuntur,) sed saltem statuta seu ordinationes circa res venales &c. permissu Principis sive Superiorum condunt. arg. l. 3. §. 5. ff. d. sepulc. viol. Carpz. p. 2. C. 6. d. 2. l. 1. C. d. emancip. Lib. ita tamen, ut quædam propter speciale privilegium citra ulteriorem confirmationem id facere possint. Mev. ad Jus Lub. 1. quæst. pralim. 2. n. 42. quædam verò confirmationem petere necesse habeant. Carpz. de Process. tit. 2. art. 2. n. 199. & p. 3. d. 298. n. 6. Laut. cit. l.

Qu. 40. Quid de Opificum aliorumque Collegiorum Statutis sentiendum?

Resp. Quatenus Juri communi non contrariantur, nec irrationabilia continent, bonisque moribus & Statui non officiunt, suntque de rebus suæ artis, benè tolerari possunt l. f. ff. d. Colleg. l. f. §. f. C. d. Constit. Pec. L. f. C. d. Jurisd. modo nostris mori-

moribus confirmatio Principis vel Magistratus superioris accedat. Carpz. P. 2. C. 6. d. 9. & L. 1. R. 48. n. 11. Lauterb. de Crim. Prescript. th. 9. & in Comp. tit. d. LL. in fin. D. Hert. d. Superiorit. Territ. §. 25. D. Majer. in Comment. h. p. 67.

Qu. 41. An etiam Extranei seu Forenses LL. Statutariis stare tenentur?

Resp. Regulariter Non : cum absurdum sit LL. illis præscribere, qui Imperio nostro, nulla ratione subsunt. l. 9. ff. d. J. & J. L. 2. ff. l. 3. C. d. LL. l. f. ff. d. Jurisdic. Excipiuntur tamen extraneorum contractus, delicta & solennitates : Hæc enim secundum Statuta illius loci, in quo contraxerunt, deliquerunt, aut solennitates celebrarunt extranei, judicari debent. l. 6. d. Evict. l. 34. ff. d. R. J. l. 1. C. ubi de Crim. ag. oport. Laut. Concl. for. Exerc. 14. th. 7. & in D. ad L. 32. ff. d. R. C. p. 57. & 59. add. D. Hert. de Collisione LL. sect. 4. §. 4. 5. seqq.

Qu. 42. An ipse quoque Legislator LL. à se latis tenetur?

Resp. Neg. Natura enim obligationis ea est, ut respectum semper ad alium habere debeat, ita ut diversa semper obligantis & obligati sit persona. v. l. 31. ff. d. LL. l. 26. C. d. don. int. vir & uxor. Prudenter tamen facit legislator, qui se LL. alli-

alligatum proficitur, Legesque servat, quibus ipse solutus videtur. *L. 4. C. d. LL. l. 32. d. Legat. 3. Optimè hanc Quæst. expedire videtur D. Hert. in Diss. d. uno Homine plures represent personas sect. 2. §. 8. ubi ita: aut actus Legislatoris ab eo, quatenus, sive ut Civitatis personam atque auctoritatem justinente, aut, ut à quovis alio fiunt. Priori respectu non obligatur, bene tamen posteriori. add. sect. 3. §. 3. & Grot. d. J. B. & P. L. 2. c. 4. & c. 14. §. 5. & c. 20. §. 24.*

Qu. 43. De quibus rebus ferri solent Leges?

Resp. De rebus possibilibus L. 185. d. R. J. frequentibus L. 3. l. 4. l. 5. l. 6. l. 10. l. 12. ff. d. LL. N. 94. c. 2. indifferentibus C. 6. d. R. J. in 6. Gail. L. 2. O. 9. n. fin. & futuris l. 7. l. 9. C. d. LL. L. 29. in fin. C. d. testam. Laut. Exerc. for. 2. th. 5. & in Comp. tit. d. LL. lit. O.

Qu. 44. An non interdum etiam de præteritis Lex cavet?

Resp. Regulariter non, nisi (1. Lex ad casus præteritos sese discrete exferat. vid. Lauterb. in Colleg. pag. 64. §. 17. (2. si Lex sit saltem declaratoria. Vasq. l. 1. contr. illustr. c. 44. n. 2. Laut. d. l. Huber. in pral. ad tit. d. LL. n. 10. ubi exempl. (3. si actus sit pendens, nec usque quaque perfectus;

fectus; hic enim regitur lege nova, sub qua actus complementum accepit. vid. Abrah. à Wesel. *ad Constit. nov. Ultraject.* art. 22. n. 29. & omninò Philipp. *in Usu Pract. Inst.* p. 25. *seqq.* D. Harpprecht. *Resp.* 58. & *Coss.* p. 304. *seqq.* & p. 1122.

Qu. 45. Effectus Legis quisnam?

Resp. Obligatio perpetua, ita, ut quamprimum Lex concepta, simulque promulgata, omnes subditos ex tempore adjecto obliget; quod si tempus planè omis- sum, ex juris dispositione, & secundum communem ejusdem interpretationem, post duos demum menses per se est ob- ligatoria *arg. §. 23. Const. Tanta d. Con- firm. Digest. N. 66. c. 1.* nec observantia ul- la probanda. Legis namque statutique auctoritas non ab observatione, sed sta- tuentium & confirmantium sanctione ac promulgatione dependet. Obligant au- tem LL. subditos tam ad scientiam L. 9. C. d. LL. L. 12. C. d. *Fur. & fact. ignor.* quàm ex recta ratione ad obedientiam L. 2. ff. L. 3. L. 9. C. d. LL. imò in ipsa con- scientia, si non directè semper, hypothe- ticè tantum, & ob præstitum homagium. Nam non obedire Magistratui, est resi- stere ordinationi divinæ. *Prov. 8. vers. 15. Rom. 13. v. 1. seqq. 1. Petr. 2. v. 13. 14.*

Qu. 46. Quid est Plebiscitum?

Resp. Quod Plebs, Plebejo Magistratu interrogante (veluti Tribuno) constituebat. §. 4. *J. h. L. 2. §. 8. de O. J.*

Qu. 47. Quid est Senatus-Consultum?

(Ad §.
5)

Resp. Est Jus, quod Senatus Romanus referente Consule jubet atque constituit. *h. §. 5. l. 9. ff. d. LL. L. 2. §. 9. d. O. J. Comp. Laut. p. 7.*

Qu. 48. Quid sunt Constitutiones Principum?

(Ad §.
6.)

Resp. Sunt Placita Principum, vel Jura ab Imperatore s. Principe promulgata, ut Legum habeant vigorem atque auctoritatem *h. §. 6. l. 1. pr. ff. d. Constit. Princip. Lauterb. in Comp. p. 9. & in Colleg. p. 77. §. 4.*

Qu. 49. Unde ergo potestatem Jus condendi consecuti sunt Principes?

Resp. Per Legem Regiam *h. §. 6. & d. l. 1. pr. ff. d. Const. Princip.* vi hujus enim populus Romanus omnem potestatem omneque Imperium, Principi & in Principem *παντελώς* & abdicativè transtulit. *d. §. 6. h. & d. l. 1. §. 7. C. de vet. Fur. enucl. D. Lauterb. in Colleg. Pract. Tit. de Constitut. Princip. §. 38. omnino Lansius in diss. de Lege Regia add. D. Maj. p. 79, 80. & 81.*

Qu. 50.

*Qu. 50. Rectene cum Lege Regia Romanæ
hodie comparatur Capitulatio Casarea?*

Resp. Neg. per Legem Regiam enim absoluta & infinita potestas Principi conferebatur: Capitulatio autem Imperatori non absolutum, sed certis limitibus circumscriptum & definitum defert Imperium. *vid. D. Schvveder. Introd. ad J. P. part. Gen. cap. 2, §. 10. D. Maj. c. p. 81. Lauterb. d. l.*

Qu. 51. Quomodo dividuntur hæ Constitutiones?

Resp. In Rescripta, Decreta, & Edicta *b. §. 6. ibique Vinn. l. 1. §. 1. ff. d. Constit. Princip. L. 6. C. d. secund. nupt.* Rescriptis autem annumerantur orationes Principum. *vid. Lauterb. Colleg. de Const. Princ. §. 15. nec non Mandata Principum t. t. C. de Mand. Princip. alias commonitoria dicta Nov. 31. c. 2. item sacræ formæ & iustiones Nov. 151. in præf. Nov 114. c. 1. l. 2. in f. C. de mand. Princ. Præscriptiones, dispositiones Nov. 113. c. 1. in pr. D. Lauterb. d. l. §. 16. seqq.*

Qu. 52. Quid sunt Rescripta Germ. Unde digste Befehl?

Resp. Sunt Responfa Imperatorum seu Principum ad Consultationem & Relationem aliorum, qui Principi supplicarunt.

emissa *l. f. C. d. divers. Rescript.* & sunt vel Gratiae vel Justitiae. Laut. *de Rescript. morat. c. 3. th. 6. n. 2. tot. tit. x. d. Rescript.*

Qu. 53. Quod modis fiunt haec Rescripta?

Resp. Tribus. (1. Per annotationem, quando Princeps privatorum Libellis supplicibus suam sententiam brevissimis verbis subscribit. *l. 1. §. 1. ff. d. Constit. Princip. l. 6. & 7. C. d. divers. Rescript. L. 1. C. quom. & quand. Jud. sentent prof. L. 1. C. d. Prec. Imp. off.* (2. per Epistolam, quando Princeps ad Magistratus vel Judicis absentis consultationem & relationem praemissis precibus respondet. *h. §. 6. & l. 1. §. 1. ff. d. t. exempl. v. in l. 7. d. restit. in integr. l. 3. §. 1. d. testib. l. 31. ff. d. Re Jud. §. 4. J. d. fide juss. l. 16. ff. eod. l. ult. C. d. Const. Pec.* (3. Per Pragmaticam sanctionem quando scilicet Princeps ad Preces Civitatis vel alterius universitatis respondet generaliter, omissis Precibus *L. f. §. 1. C. d. divers. Rescr.*

Qu. 54. Quænam sunt Requisita Rescriptorum?

Resp. 1.) Veritas, ut scilicet preces impetrantium veritate nitantur. *d. l. f. C.* (2. Justitia, ne scilicet sint contrariae juri generali, & utilitati publicae vel privatae. (3. Annotationis temporis, quo scilicet die & Consule Re-

Rescriptum datum *L. 4. C. d. t. C. 9. d. Rescript. in 6. & 4)* Subscriptio *L. 3. l. 6. C. de constitut. Princip. Laut. concl. for. Exerc. 3. th. 2. & 3. & in Colleg. Theor. Fr. Tit. de Constituit. Princip. §. 10. 11. 12. 13. & 14. add. Bardili in diss. d. Subscript. vid. D. Stryk. de Cera rubra & sacr. Encaust. cap. 6. n. 4. seqq. D. Lyncker de Nigro §. 14. & de Manu propria p. 33.*

Qu. 55. Quid sunt Mandata?

(de quibus in Quæst. 51. dictum)

Resp. Sunt Literæ, quibus Princeps, proprio motu, certis quibusdam Iudicibus vel Magistratibus aliquid in speciali negotio agendum mandat, aut formam administrandi præscribit. Nov. 17. ibi: Gothof. verb. ex libris. in præf. D. Lauterb. in colleg. de Const. Princip. §. 16. ubi simul differentias Mandat. & Rescript. tradit.

Qu. 56. Quotuplicia sunt?

Resp. alia sunt cum Clausula, alia sine Clausula: quorum usus hodie frequentissimus, præsertim in Camera Imperiali, in qua quotidie varii generis mandata, pro ut Causæ postulant, decernuntur: scil. Inhibitoria, Compulsoria, Immissoria, de exequendo, Executiva & similia. Laut. d. l. §. 17.

Qu. 57. Quæ Mandata dicuntur C. C?

Resp. Quæ annexam habent Clausulam

lam Iustificatorem ; i. e. etiam si quid fieri sub poena præcipiant, parti tamen, contra quam emanant, facultatem relinquunt, rationes, causasque, cur parere necesse non habeat, judicialiter proponendi. D. Lauterb. *d. l. §. 18.*

Qu. 58. In quibus causis decernuntur Mandata cum Clausula?

Resp. Regulariter 1.) In Causis fractæ Pacis tam profanæ, quàm religiosæ. *Concept. Tammer Ger. Ord. part. 2. Tit. 25. §. 11.* 2.) si quis alterum, contra Pacem publicam, vi armatâ, ceperit, vel ex possessione sua dejecerit. *Gail de P.P. L. 1. cap. 5. n. 16. seqq.* 3.) si Iudex in administranda justitiâ negligens fuerit. *Gail. 1. O. 52. n. 3. Myns. Cent. 5. O. 82. n. 6.* 4.) si quis de fuga non suspectus, ex causa Civili, vinculis tamen teneatur, & ad oblatam cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam non relaxetur. *Gail. 1. O. 26. n. 2.* 5.) si captus ex Causa Civili petat, se præstito juramento securitatis (*geschworne Urphede*) relaxari, illud verò à Domino Territorii vel Magistratu obtinere nequeat. *Gail. lib. 1, Obs. 22. n. 8.* 6.) si tertius quidam, tempore Executionis, possideat bona banniti, jure obligationis, aliove quolibet titulo justo vel injusto. *Gail. de P.P. L. 2. C. 17. n. 13.* 7.) si
Judex

Judex, Camera Imperiali immediate sub-
 jectus sententiam ferre nolit, priusquam
 partes appellationi renunciaverint. Ma-
 genhorst *ad O. C. p. 2. t. 28. 8.*) si pactis &
 transactionibus, ab immediatis Imperii
 membris initis, contraveniatur. Sed in
 hoc casu Camera Imper. Jurisdictio ra-
 tione personae debet esse fundata, i. e. ut
 citandus Austregas non habeat, vel iis re-
 nunciaverit. D. Lauterb. *in Colleg. d. §. 18.*

*Qu. 59. Quae Mandata dicuntur sine
 Clausula?*

Resp. Quae sine Clausula justificatoria
 emanant, & executionem praecise impor-
 tant; nec reus quasvis exceptiones, praeter
 exceptiones sub- et obreptionis oppo-
 nendi, regulariter facultatem habet.
 Quanquam verò ab Executione non in-
 choandum Gail. 1. O. 13. licita nihilomi-
 nus sunt hujusmodi mandata, si nempe
 factum sit tale, quod super quatuor Casi-
 bus auf die vier Fälle / qualificari possit.
 Ut puta, si 1.) factum omni jure & consue-
 tudine prohibitum nulloque jure justifica-
 ri queat. 2.) si factum damnum irrepara-
 bile inferat. 3.) si sit contra Rempubl. &
 ad publicam perniciem tendat. 4.) si pe-
 riculum sit in Mora. Concept. Cammerz
 Ger. Ordn. d. p. 2. tit. 25. pr. Lauterb. *in
 Colleg. d. Tit. §. 6. 19. & 20.*

Qu. 60.

Qu. 60. Quid est Decretum?

Resp. Est sententia, qua Princeps in partes litigantes causa cognita pronunci
Vel: est constitutio, quam Princeps de inter alios controversa, cognoscendo sententiam ferendo efficit *h. §. 6. d. l. §. i. ff. de Constitut. Princip. vocant Germ. Bescheid / Abschied. Carpz. p. 2. 7. d. §. n. 6. Comp. Laut. p. 9. & in Coll. Pract. d. Tit. §. 21. seqq.*

Qu. 61. Quid est Edictum?

Resp. Edictum, alias Literæ Patente
ein Patent / seu Programma publicum est Constitutio indefinita, vel Jus, quod Princeps motu proprio generaliter aliquid constituit, & in utilitatem subditorum edicit. *§. 6. F. h. & d. l. 1. §. 1. C. l. C. d. LL. §. ult. F. d. usucap. l. 6. C. d. secund. Nupt. Comp. Laut. d. p. 9. Colleg. Pract. §. 6.*

Qu. 62. Quæ ratione porrò distinguuntur Constitutiones?

Resp. A subiecto cui conceduntur, dividuntur in generales & speciales s. singulares *d. §. 6. F. h. & d. l. 1. quæ alio nomine vocantur Privilegia.*

Qu. 63. Quæ sunt Generales?

Resp. Quæ omnes procul dubio tenent *d. §. 6. vel quæ omnes Imperii subditos*
ad

ad scientiam & obedientiam adstringunt.

l. 3. l. 9. C. d. LL.

Qu. 64. Quid sunt Privilegia seu Constitutiones speciales?

Resp. sunt Jura singularia, ultra communem Juris tenorem (æquitatis administrandæ causa) legitimè concessa & introducta *h. §. 6. & d. l. 1. §. 2. l. 16. ff. d. LL. l. 162. ff. d. R. F. Ziegl. d. Jur. Majest. l. 1. c. 12. 13. ubi different. inter Privileg. & Jus Special. tradit. vid. Enenkel. tract. de Privileg.*

Qu. 65. Quotuplicia sunt Privilegia?

Resp. Ratione subjecti sunt vel Realia vel personalia, *L. 68. & 196. d. R. F.*

Qu. 66. Quenam dicuntur Realia?

Resp. Illa, quæ Rei vel Causæ concessæ, eidem immediatè cohærent, & cum illa ad quosvis transeunt possessores *dd. LL.* Huc pertinent Beneficium divisionis. *Lauterb. de Benefic. Divisionis th. 4.* Beneficium Excussionis *Lauterb. d. Benefic. Excuss. th. 7.* Beneficium, quod datur judicatis *in l. f. §. 1. C. d. usur. rei judic. l. 29. ff. de Re jud. Comp. Laut. p. 10. & p. 637. post. med.* Immunitates prædiis &c. datæ *l. 3. l. 4. ff. d. jur. immun. Comp. Laut. d. p. 10. & p. 740. pr.* Plura vid. apud. *Lauterb. in Diss. de*

Privileg. Cred. person. simpl. th. 5. th. 42. & th. 46. Fd d. Tacit. pign. §. 17. & 19.

Qu 67. Quanam dicuntur Personalia?

Resp. Illa, quæ personis concessa, illis immediatè cohærent, & cum persona extinguuntur l. 68. & 196. d. R. F. L. 14. L. 16. ff. de LL. L. 13. ff. solut. matrim. L. 42. ff. de administrat. & peric. Tut. L. 1. §. 1. de Fur. Immunit. l. 5. §. 4. eod. C. 7. de Reg. Fur. in 6 l. 1. §. 43. d. aqua quot. & æstiv. l. 3. in fin. ff. d. Cens. D. Lauterb. in diss. d. Benef. Competentiæ th. 7. & th. 37. & d. Benef. Divis. th. 4. Goedd. vol. 4. Consil. Marburg. 4. n. 86. vid. D. Hert. d. transit. privil. person. ad alios §. 1. Comp. Laut. p. 10. p. 247. p. 250. p. 265. p. 333 p. 405. p. 449. p. 533. p. 586. ubi plurimis exemplis hæc descriptio illustratur & confirmatur. D. Harpprecht Coss. p. 1525. n. 30.

Qu. 68. Annon. privilegia personalia etiam ad alios nonnunquam extenduntur?

Resp. aff. si nempe sine hac extensione alias inutilia forent privilegia. v. omninò c. licet. 11. d. privil. in 6. §. 2. F. d. usu & habit. & l. 4. §. 1. ff. eod. ubi usus ædium mulieri relictus ad maritum extenditur, ne ei matrimonio carendum foret, cum uti vult domo. Similiter, si privilegium Domino concessum, non speciatim ejus personæ.

personæ, sed dignitati, ut evidenter sine personis familiaribus maneat inutile, ad famulos aliasque personas adhærentes extendi debet *per dd. LL. L. 6. C. d. Prof. & Medic. L. 13. C. de dignit.* modo tamen isti famuli actualiter in Dominorum sint servitio *per L. 5. §. 3. ff. de Fur. Immunit. D. Majer in Comment. p. 89. seqq. Lauterb. in Colleg. tit. d. Constit. Princip. §. 29. & 30. add. omnino D. Hertius in cit. Dissert. de Transitione privilegii personalis ad alios. §. 2. & per tot.* ubi multis exemplis declarat, aliquando ex Legis dispositione vel idem specie, (non numero) privilegium ad alias transire, vel Effectus privilegii cum aliis communicari, aut propter necessariam consecutionem alios fieri participes privilegii.

Qu. 69. Quomodo interpretanda sunt privilegia?

Resp. Ratione concedentis latissime *l. 3. ff. d. Constit. Princip.* quoad tertium verò strictissime *l. 2. §. 10. & 16. ne quid in loc. publ. l. 43. pr. de vulg. & Pup. Subst. D. Harppr. Con. p. 327. n. 64.* hinc licet privilegia generaliter sint concepta, semper tamen sine præjudicio Imperii & Tertii concessa esse intelligenda sunt. *Laut. d. Rescript.*

*script. Morat. th. 40. & d. Furam. perhor-
rescentia th. 44. add. Comp. Fur. d. p. 10.*

*Qu. 70. Quibus modis extinguuntur
privilegia?*

Resp. 1.) Revocatione concedentis, si
nempe Privilegia sint gratiosa sive ex mera
gratia concessa, *arg. §. 11. f. h. l. 100. &
102. §. 2. d. R. f.* quod secus, si in vicem
præmii & ex titulo quodam oneroso ali-
cui collata. *D. Harppr. Coss. p. 1092. n. 132.*
Hinc in Camera Imperiali Mandata poena-
lia contra Principem & Status Imperii im-
petrantur, qui privilegia conventionalia
& ex causa onerosa impetrata, revocant,
arg. Ord. Cam. p. 2. tit. 23. 2.) subiecto
eorum sublato *l. 68. & l. 196. d. R. f.* 3.)
finita personarum qualitate, propter
quam concessa *L. 6. §. 13. 14. d. ex excus-
tut. C. 60. x. d. Appellat. L. 87. §. i. d. Le-
gat. 2. l. 4. §. 1. de Muner. & honor.* 4.) Re-
nunciatione tacita & expressa. Nam uni-
cuique licet contemnere hæc, quæ pro
se introducta *L. 41. ff. d. minor. 25. ann.
c. 6. x. d. privil. arg. l. p. C. d. pact. modò
non alius, quam renunciantis favor sub-
sit.* 5) tempore Privilegio adjecto finito
*arg. l. 27. §. 1. ff. d. pact. L. 25. ff. d. V. &
P. S.* unde Regula deduci solet: Concessa
ad tempus, post illud prohibita censentur.

tur. add. l. 20. d. testam. milit. Comp. Laut. p. 11. add. Colleg. Theor. Pr. h. §. 49. & seqq. D. Maj. p. 97. seqq. Non etiam mor-
te concedentis revocantur arg, C. f. x. de
Precar. cap. 7. de offic. & Potest. Judic. de-
leg. in 6to. Confirmatio tamen successoris
utilis videtur. Buxtorff. ad A. B. th. 37. lit.
D. Maurit. de Judic. Rotvvil. C. 3. th. 3. cit.
à D. Lauterbr. d. l. §. 57. & 58.

Qu. 71. Quid est Jus Prætorium?

Resp. Est Jus Romanum scriptum,
quod Prætores & Ædiles Curules Juris
Civilis vel adjuvandi vel corrigendi vel
supplendi gratia constituerunt h. §. 7. &
l. 7. §. 1. ff. d. J. & J. pr. Inst. de bon. poss.
Lauterb. in Colleg. lit. de LL. §. 27.

*Qu. 72. Annon cum hoc Jure-Prætorio Prin-
cipum aliorumque Imperii Rom. Germ. Sta-
tuum Constitutiones comparari
possunt?*

Resp. Minimè : Compend. Lauter-
bach, tit. de Constitut. Princip. circ. fin. po-
testas namque Prætorum tantum tempo-
ralis & personalis erat; Statuum vero no-
strorum potestas est perpetua, & in here-
des transmissibilis, conduntque illi Leges
Jure quodam proprio, vi superioritatis
Territorialis ipsis competente. Myler ab
Ehrenbach tr. d. Princip. & Stat. Imper.
cap.

cap. 39. Referens apud Tilemann de Benign d. cis Imp. synt. 4. de c. 4. vol. 8. n. 34 D. Hert. d. superiorit. Territ. §. 25. & §. 68. D. Maj. p. 105. dissent. Treutler vol. 1 D. 23. §. 1. & alii apud Suthold. de Juris dict. §. 405.

(Ad §.
8.)

Qu. 73. Quæ sunt Responsa Prudentum?

Resp. Sunt sententiæ & opiniones eorum, quibus à Cæsare permissum fuit de Jure respondere. *h. §. 8. Colleg. Lauterb. p. 55. §. 6. & p. 68. §. 28.*

Qu. 74. Quam Autoritatem olim habebant hæc Responsa?

Resp. Non licebat Judici ab illis recedere *h. §. 8. add. L. f. C. de LL. Comp. Lauterb. p. 7. & p. 729. in fin. tit. d. appell. D. Hert. d. Consultat. LL. & Judic. §. 34. inde tamen haud rectè concluditur, quod statim vim Legis habuerint, sed tum demum habere coeperunt, cum usu forensi recepta essent. Vinn. ad d. §. 8.*

Qu. 75. Quam hodie Auctoritatem habent JCtorum Responsa?

Resp. Hodie Judex non adstringitur secundum Responsa JCtorum ac Facultatum Juridicarum sententiam concipere & publicare, nec tales sententiæ à JCtis ad petitionem Judicis latæ, in rem judicatam transeunt, sed demum ex voluntate Judi-

Judicis, Nisi aliud vel Consuetudine vel Le-
ge, vel pacto conventum fuerit Laut. *Exer.*
2. concl. 2. ubi de consulenti necessitate in
criminalibus (*vid. Ord. Crim. Car. v. art. 7.*
art. 15. art. 21. art. 29. art. 81. art. 91. art.
133. art. 146. art. 147. art. 150. art.
151. art. 153. art. 161. art. 219.) & in
quibusdam locis etiam in Causis Civilibus.
Notandum autem est, quod licet hodie
JCorum auctoritas non sit necessaria, pro-
babilis tamen: hinc qui duorum saltem
probatorum DD. pro se habet responsum,
probabilem litigandi causam habere dici-
tur, ita, ut victus, in expensas non con-
demnetur. Lauterb. *d. l. & in Colleg. d. O.*
f. p. 55. §. 6. add. Lauterb. in Diss. d. Con-
silio p. 1. C. 2. th. 5. in med. C. 3. th. 11. 12.
p. 2. c. 2. add. D. Stryk in U. M. ff. c. 2. §. 2.
Mev. p. 3. dec. 68. p. 4. d. 335.

Qu. 76. Circa modum transmittendorum
Aetorum quid observandum?

Resp. Hic Instituta variant, ubi vis ta-
men ferè in morem abiit, & ratio evitan-
dæ suspicionis postulat, litigantes ad a-
etorum recensum ac obsignationem non
minus, quam ad reclusionem eorundem
citari. Carpz. *dec. illustr. 243. Oldekop.*
dec. 1. contra Carpz. quæst. 17. In Criminali-
bus & præsertim Capitalibus Causis lite-
ras

ras, quibus Judex JCtorum sententiam requirit, cum summaria Causæ expositione sine Actis ipsis transmitti fas non est, & si quid ad causam pertinens iisdem literis inseritur, id reo non ignorante fieri oportet v. Oldekop. d. dec. 1. quæst. 7. & 9. & tit. 1. Obs. Crim. 8. eamque ob rem exemplum ipsum literarum petenti concedendum Mev. p. 3. dec. 40. Hahn. ad Wesenb. de Appellat. & relat. n. 12. Brunemann. Cent. 3. dec. 91. cit. à D. Hert. d. l. add. D. Lauterbach. in differ. Jur. Civ. & Wurtemb. in Caus. Crimin. differ 3. Brunnem. Proc. Inquis. c. 8. membr. 4. n. seq.

Qu. 77. Quid est Jus non scriptum, seu Consuetudo?

(Ad §.
9.)

Resp. Est Jus quod tacita & ex diuturnis moribus præsumta Legislatoris voluntate introductum. h. §. 9 L. 32. §. 1. d. LL. Lauterb. vol. 4. Disp. 4. th. 31. & D. 13. th. 3. D. Harppr. Coss. p. 1118. n. 244. Hinc Consuetudo Imperii est, quæ tacito Imperatoris & Statuum consensu inducitur. D. Stryke in II. M. ff. tit. de LL. §. 11.

Qu. 78. Quæ nam sunt Requisita Consuetudinis?

Resp. 1.) Rationabilitas, ne scil. contra Jus, vel Naturale vel Divinum, pugnet. C. cum tanto II. x. de Consuet. C. mala Cons. dist.

dist. 8. Lauterb. de Cond. furi. n. 10. & de Jure Fiscic. 3. §. 19. 2.) Publica Actuum continuorum & uniformium frequentia. l. 1. C. quæ sit long. cons. c. f. x. d. Consuet. 3.) Diuturnitas temporis h. §. 9. l. 32. §. 1. l. 35. d. LL. l. 1. & 2. C. quæ sit long. consuet. Reinkingk. de R. S. & E. Lib. 2. Cl. 2. cap. 9. n. 12. Lauterb. in Coll. pr. p. 69 seqq. D. Harpppr. Coss. p. 1116. n. 215.

Qu. 79. Quotnam ergo actus ad Consuetudinem introducendam requiruntur?

Resp. Judicis arbitrio hoc definiendum censemus, cum in Jure definitum non sit. arg. l. 1. §. 2. ff. de Fur. delib. L. 9. C. d. bon. aut. Jud. possidend. Lauterb. Exerc. 2. th. 12. Mev. part. 4. dec. 3. n. 7. vid. tamen D. Harpprecht Cos. p. 207. n. 72. p. III 5. n. 193. & 196.

Qu. 80. Quomodo dividitur Consuetudo?

Resp. In Consuetudinem Universalem Germ. allgemeine durchgehende Gewohnheit / allgemeiner Gebrauch und Herkommen e. g. Consuetudines Feudales, quæ ubique in Germania observantur: Struv. S. I. F. C. 1. th. 6. & 7. & Localem Localische Gewohnheit / quæ ad certum locum, Civitatem & Remp. est restricta. O. C. P. 1. T. 18. & T. 57, ibi: Statuten und Gewohnheiten

wohnheiten der Fürstenthümer / Herr-
schaften und Gerichten Lauterb. in Colleg.
tit. d. LL. §. 31.

*Qu. 81. A quo probanda est Con-
suetudo?*

Resp. Ab allegante & quidem plene &
specificè in iis terminis, in quibus eam ad-
ducit L. 2. l. 5. ff. d. Probat. & pres. L. 1. C.
quæ sit long. Consuet. Mev. p. 4. dec. 2. &
3. D. Harpprecht Cons. 58. n. 219. nisi
Consuetudo sit Notoria & Generalis c. 3.
x. d. testib. cog. vid. D. Harpprecht Coss.
p. 290. n. 81. Mev. p. 2. d. 177. n. 6. Lau-
terb. in Colleg. d. tit. §. 41. quæ si nege-
tur, vel nimis dubia sit per turbam seu
10, testes probari debet l. 4. §. 3. ff. d.
vi Bon. rapt. D. Hopp. in Exam. Instit.
h. Lit. Quæst. 42. vel etiam per pauciores,
sed in illa turba examinatos Laut. in Coll.
d. t. §. 42.

*Qu. 82. Quomodo universalis Germania
Consuetudo probanda?*

Resp. Non sufficit illius observantiam
de una vel altera, imò etiam de pluribus
Principatibus & Provinciis Germaniæ pro-
bari, sed eandem regulariter de omnibus
& singulis provinciis ejusdem demon-
strare oportet, eò quod Consuetudo de
loco

loco ad locum non extendatur D. Harppr.

Cons. 14. n. 81. Mev. p. 7. dec. 254. n. 13.

Qu. 83. Quis est Effectus Consuetudinis?

Resp. Idem qui Legis §. 11. *J. h. l. 32. in fin. §. 1. l. 38. ff. d. LL.* dicitur enim in illis locis, ubi viget Jus Civile & Commune; Hinc qui in numerum Assessorum Camerae Imperialis recipiuntur, jurare debent, quod secundum Imperii Constitutiones, Jus commune, & laudabiles locorum consuetudines, nach dem löblichen alten Gebrauch und Scylo des Kayserl. Cammer-Gerichts wie die jederzeit auf Sie bracht judicare, & per consequens in decernendis processibus, dicisionibusque Causarum, tenaciter servare velint. *Concept. O. C. p. 1. tit. 22. §. 4. & p. 2. tit. 25. §. 11.* quod regulariter in omnibus omnium locorum Judicibus receptum, adeò ut sententia adversus consuetudinem lata, æquè nulla, ac si contra legem lata esset. *Menoch. 2. pras. 8. n. 18. Gail. de Pignor. O. 13. n. f. & Judex contra illam, vel statuta judicans, litem suam perinde faciat, & in syndicatu teneatur, ac si contra jus commune pronunciasset per text. apud Gail. L. 1. O. 36. n. 12. seqq. & L. 2. O. 31. n. 3. Lauterb. in Colleg. tit. d. LL. §. 43.* Inducit porro Consuetudo non tantum Jus novum, de

quo nihil antea cavebatur, sed etiam latam antea Legem abrogat, Jusque scriptum interpretatur *l. 32. & l. 37. ff. d. t. Lauterb. in Coll. d. l. D. Harpprecht Coss. p. 1116. n. 213.*

Qu. 84. Annon Jus Civile mutari potest?

Resp. Aff. si sc. Reipublicæ status invertatur, vel urgens necessitas, vel evidens utilitas & æquitas aliud exposcat. §. *p. J. h. l. 2. ff. d. Constit. Princip. L. 7. ff. d. in integr. restit. l. 26. §. 9. in fin. ff. ex quib. caus. maj.* idque licet Clausula perpetuæ Legis sit adjecta *arg. l. 51. in fin. de recept. qui arbitr. recept. L. 13. §. 4. ff. ad SCt. Treb. C. 1. de Consuet. in 6. ibi: etiamsi juramento firmata extiterit.* Carpz *d. Leg. Reg. c. 3. n. 21. confer. supra L. I. T. II. Qu. 38. Laut. Comp. p. 8. & p. 187. D. Hert. diss. de Lege Clausulâ, ne abrogari possit munitâ. conf. supr. Qu. 46.*

Qu. 85. Quot modis mutatur?

Resp. 1.) si causa finalis adæquata omninò, & in totum cesseret *L. f. ff. d. SCt. Silan. l. 6. §. 2. d. Fur. Patron.* 2.) Si ad certum tempus aliquid sit constitutum. *l. 27. §. 1. l. 52. §. 3. d. pact. R. J. d. Ann. 1654. §. So viel nun die Capitalia &c. 3.)*

Si

Si abrogetur vel expressè prohibendo sc.
ne posthac Lex ista observetur *l. 5. ff. d.
decret. ab ord. fac.* vel tacitè: sc. aliam no-
vam priori contrariam Constitutionem
proponendo *h. §. n. l. 28. ff. d. LL. l. f. ff.
d. Constit. Princip. 4.)* Si contrarium diu
ritè & frequentet observatum sit *l. 32. §. 1.
in fin. ff. d. LL. 5.)* Dispensatione. Ziegl.
*d. Fur. Majest. l. 1. c. 7. p. 184. D. Hert. d.
Disp.*

*Qu. 86. Annon etiam non usu tollitur
Lex?*

Resp. Neg. Leges enim semper loqui
præsumuntur *arg. l. 3. pr. C. d. Fur. dom.
impetr. l. 1. §. 2. ff. d. migr. D. Harppt.
Coll. p. 367. n. 340. Lauterb. in Coll. tit,
de LL. §. 24.*

*Qu. 87. Quotnam sunt summa Juris
Capita?*

Resp. Tria: Jus nempe Personarum;
Rerum & Actionum *h. §. fin. & l. 1. ff. d.
Stat. Hom. D. Mayer. in Comment. ad
J. h. t. pag. 115.*

LIB. I. TIT. III.

De

JVRE PERSONARVM

Qu. 1. Quid est Jus Personarum?

Resp. Est facultas hominibus ex Civili sua Conditione in societate competens.

Comp. Laut. p. 12. & in Colleg. Tit. 5. §. 3. add diff. d. singul. Fratr. Jur. p. 2. m. 1. §. 1.

Qu. 2. Quotuplex est societas seu Status Hominum?

Resp. Triplex : Libertatis, Civitatis & Familiae l. fin. junct. l. 1. ff. d. cap. dim. pr. & tot. tit. J. eod.

Qu. 3. Quotuplices ergo sunt Homines quoad statum Libertatis?

Resp. Omnes Homines aut servi sunt aut liberi h. pr. & l. 3. ff. d. Stat. Hom.

Qu. 4. Quid est Libertas?

(Ad §. 1.) Resp. In Consideratione formali : est Qualitas seu Condicio personæ, quæ illam reddit membrum communis humanæ societatis, Jurisque Gentium participem facit. Vel Materialiter : Est naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet, nisi quid vi aut Jure prohibeatur h. §. 1. l. 15. ff. d. Cond. instis. l. 4. pr. ff. d. Stat. Hom.

Qu. 5.

Qu. 5. Quot modis contingit?

Resp. Vel ex Nativitate; quando ex duobus ingenuis matrimonio editus, five ex libertinis duobus, five ex matre etiam, vel medio tantum tempore libera, statim, ut natus, liber est: quia calamitas matris non debet nocere ei, qui in ventre est, & propriè dicitur ingenuus. *l. 5. §. 2. & 3. ff. d. Stat. Hom. pr. §. d. Ingen.* vel ex hominis dispositione per manumissionem sc. ex justa servitute, qui proprio vocabulo Libertinus dicitur. *l. 6. ff. d. Stat. Hom. t. t. §. d. Libertin. tit. ff. qui sine manumiss. & Tit. C. pro quib. Caus. serv. pro pram. libert. Comp. Laut. cit. pag. 12.*

Qu. 6. Quid est servitus?

Resp. Est qualitas quæ personam à prima societate, & communione Juris Gentium excludit *h. §. 2. ibique Vinn. v. l. 32. §. 6. ff. d. Don. int. vir. & uxor. l. 209. d. R. §. L. 59. §. 3. ff. d. cond. & dem. Nov. 22. c. 9.* vel est Constitutio Juris Gentium, qua quis dominio alieno subjicitur contra naturam *h. §. 2. l. 4. §. 1. ff. d. Stat. Hom.*

(Ad
2.)

*Qu. 7. Quid intelligis per verba hæc:
contra Naturam?*

Resp. Statum, quem quis ab initio habuit; nam servi natura, i. e. citra hominis factum à primævo Naturæ Statu nulli sunt.

l. 4. ff. d. F. & F. l. quod attinet de R. F. Grot. d. F. B. & P. L. 3. c. 7. n. 1.

Qu. 8. Unde originem traxit servitus?

Resp. Ex Jure Gentium *h. §. n. licet nonnulli etiam servitutis constituendæ modi sint Jure Civil. introducti §. 4. F. l. 5. §. 1. ff. h.*

Qu. 9. Quanam introducendæ servitutis fuit causa impulsiva?

(Ad §. 3.) Resp. Hæc: ut captivi ferventur potius, quam occidantur *h. §. 3. ibique Vinn. nam licet Jure Gentium captivos occidere permissum sit, Juri tamen naturali & internæ Justitiæ, quam maximè id repugnat. Vinn. ad d. §. 3.*

Qu. 10. Quot Modis constituitur servitus?

(Ad §. 4.) Resp. Variis: & quidem Jure Gentium 1.) captivitate ab hostibus in justo bello facta. 2.) Nativitate ex Matre serva. *h. §. 4. Jure Civili verò 3.) venditione sui ipsius, pretii participandi causa, à majore 20. Ann. facta (modò ingenuus, & sui Juris fuerit, ac gnarus conditionis suæ l. 2. si lib. ingen. esse dic. pretiumque revera acceperit. L. 1. quib. ad. lib. proclam) 4.) Damnatione in Metallum, vel ad Bestias, qualis, servus poenæ dicebatur §. 3. F. 2. M. F. P. P. S. ibique Vinn. L. 8. §. 4. ff. de poen. 5. Re-*

5.) Revocatione in servitutem à Domino ob ingratitude. l. 2. 3. & 4. C. d. libert. D. Majer in Comm. h. p. 120. seq.

Qu. 11. *An servitus adhuc hodie apud Christianos obtinet?*

Resp. Neg. Capti namque in bellis Christianorum libertatem suam non amittunt, sed vel permutatione, vel dato Lytro dimitti solent. D. Strycke in U. M. ff. h. §. 1. & 2. D. Hert. de Lytro. add. B. Dn. Matthias Bernegger. ad Tacit. qu. 134.

Qu. 12. *Quid ergò dicendum de Turcis, aliisque infidelibus à nobis captis?*

Resp. Hi fiunt servi, idque jure talionis seu retorsionis, cum illi quoque nostros, quos coeperunt in bello, in durissimam servitutem redigant R. l. d. Ann. 1542. §. und wiewohl &c. Notandum tamen, quod licet nostri à barbaris capti apud illos servi sint, apud Nos tamen pro talibus non reputentur, ne sc. à Christianis puniantur, quorum intuitu præmiis potius digni. Hinc fictio L. Corneliae, & Juris postliminii in illis cessant, retinentque durante captivitate omnia Jura suæ Patriæ D. Strycke in not. ad Comp. Laut. p. 12. & p. 484. & in LL. M. ff. h. §. 3. & 4.

*Qu. 13. Quid de hominibus propr
Germ. Leibeigenen/ habendum?*

Resp. Illi revera sunt liberi, adeo
capaces omnium eorum, à quibus
specialia statuta & Consuetudines non
cluduntur. Lauterb. *Concl. for. de
Hom. rh. 1. & in diss. de singul. Affinit.
p. 2. c. 1. p. 53. & in Compend. p. 12. p.
p. 460. p. 541.* Multi tamen terræ, quæ
colunt, ita adhærent, ut nec ipsi, nec
proforum liberi, vel filia, si mater, vel si
pater, homo proprius, domino invito
eâ discedere, vel suâ voluntate se libere
possint: quod tamen in Ducatu Wurt
berg. ut plurimum fieri potest. v. *O. P.
tit. 2. §. 7.* si nempe onus hoc redi
pretio convenienti *arg. R. J. d. A. 1.
§. Wo aber unsere / ibi: gegen ziemli
Abtrag der Leibeigenschaft.* In Palatinis
inferiori, si libera nubat Wildfangio,
homini proprio, liberi inde nati dicuntur
Ungenossene/ quia non sunt proprii; &
masculi facilius manumittuntur à
Principe, vel se redimere possunt: quod
quid enim ex Wildfangia nascitur, secun
tur conditionem matris suæ. Colleg. *L.
terb. tit. de Stat. Hom. §. 13. add. infra
de Libertin. Quest. 10, omnino D. Hert.*

diff. d. Homin. propriis per tot. Stamm, d. servit. person. L. 3. D. Stryk. d. l. §. 5.

Qu. 14. Status Hominum propriorum quomodo dicitur?

Resp. Agricoltatio, quæ est conditio personæ, quæ cum aggravatione sui status ad varia onera obligatur. Lauterb. in Coll. p. 104. ad quæ referri etiam debet census corporis annuus.

Qu. 15. In quonam consistit census corporis annuus?

Resp. Vel in exigua pecuniæ summa; vel in gallinæ, vulgò einem Fasnacht-Herbst-Zins-oder Leib-Hun/præstatione Lauterb. de Oper. Rust. th. 23.

Qu. 16. Quale Jus habet Dominus in Casu Mortis hominis proprii?

Resp. Casu mortis Dominus sibi vindicat in quibusdam locis mortuo marito, pecudum præstantissimam, das beste Haupt/ uxore defuncta vestem optimam, das beste Mahl/ vel hujus loco certam pecuniæ summam. vid. omninò D. Harpprecht de Fur. Mortuario, Wehner voc. Leib-Herr. Vitriar. Inst. Fur. Publ. L. 3. tit. 12. n. 23. & 24. cit. à Lauterb. in Coll. d. l. §. 14.

Qu. 17. An Judæi sunt servi?

Resp. Vocantur quidem servi Camerae
Kaya

Kayserl. Camer-Knechte/ non tamen ratione Status & Conditionis, sed ratione lucris & utilitatis inde in Cameram redundantis quippe poterat Fiscus Imperatorius pro arbitrio ipsis tributa indicere; Inde inter desiderata Imperatoria hoc referri solet daß die Judenschafft dem Kayserl. Cammer-Guth restituiert werde. Sed cum hodie receptio Judæorum sit de Regalibus Principum, illorum Status æstimandus ex Juris ipsis à Principe recipiente indultus. D. Stryke *in U. M. ff. h. §. 10.* Myl. ab Ehrenbach *d. Princip. & Stat. Imp. p. 2. c. 60. vide Lehman. in Chron. Spir. lib. 7. cap. 42. fol. 789. Limn. ad Capit. Cesar. fol. 256. Goldast. Reichs-Satzung. fol. 86.* Plura huius pertinentia annotavi *in Not. meis MS. Critis ad Myler. ab Ehrenbach d. C. 60. pag. 544. usque ad pag. 552.*

Qu. 18. Annon in ipsis servis aliqua subest disparitas?

(Ad §. 1.
50.)

Resp. Quoad Statum, illorum omnium par est Condicio. *l. 2. §. 2. ad Leg. Aquil.* cum nec personam, nec Statum, nec caput habere intelligantur, ex quo distinguantur *v. l. 32. d. R. F.* quoad constitutionem, Ministeria seu officia, aliasque circumstantias accidentales verò omnino

ninò differunt. Vinn. *adh. §. fin.* D. Maj. *in Comment. p. 122.*

Qu. 19. Quanam verò inter Liberos est differentia?

Resp. Horum alii sunt Ingenui, alii Libertini *h. §. n.* quam differentiam tamen postea Justin. sustulit, adeò ut Jure novissimo liberti, ingenuis, per omnia (salvo licet Jure Patronatus) exæquati sint. Nov. 78. *cap. 1. & 2.* Vinn. *ad §. h. n.*

LIB. I. TIT. IV.

De

INGENVIS.

Qu. 1. Quis dicitur Ingenuus?

Resp. Ille, qui ex Matre libera natus (*Ad Pro*) est *l. 5. §. 2. d. Stat. Hom. pr. §. h. vid.* D. Majer. *p. 125.*

Qu. 2. Quo autem tempore Mater libera esse debet?

Resp. Nihil interest, sive tempore conceptionis, sive tempore partus, sive tempore intermedio libera fuerit *h. pr. n.*

Qu. 3. Quare verò triplex tempus hic consideratur?

Resp. Ob favorem partus, & ne calamitas Matris noceat ei, qui in utero est. *d. pr. §. & l. 7. ff. d. Stat. Hom.* Habetur enim talis, quoties de ipsius commodo agitur
pro

pro jam nato. *add. l. 26. eod. Gomp. Lau.*
p. 13. & p. 81.

Qu. 4. Quid hodie Juris?

Resp. Hodie liberorum conditio potius ex Patre, quam ex Matre spectari solet. Hinc Nobilis etiam ex ignobili uxore nobilem procreat. Carpz. *Juris pr. Conj.*
L. 2. T. 1. d. 11. n. 2. & Tit. 2. d. 56. n. 14

Qu. 5. Cujus conditionem sequuntur nati extra matrimonium?

Resp. Matris, sc. quoad statum Libertatis, non verò quoad dignitatem.

Qu. 6. An is, qui in servitute est, protinù etiam servus est?

(Ad §.
1.)

Resp. Neg. nam servus est, qui justam servitutem servit: In servitute verò esse dicitur, qui cum servus non sit, pro servo habetur: Hoc facti, illud verò Juris est. *arg. h. §. 1.* Sic aliud est in libertate esse, aliud liberum esse, aliud in possessione esse, aliud possidere. *l. 10. §. 1. d. Acquir. Poss.*

LIB. I. TIT. V.

De

LIBERTINIS.

Qu. 1. Qui sunt Libertini?

(Ad
Prin.)

Resp. Qui ex justa servitute manumissi sunt,

si sunt, die nicht frey gebohren/ sondern frey gelassen sind. *h. pr. n. ibique Vinn.*

Qu. 2. Quid est Manumissio?

Resp. Manumissio est de manu missio, sive datio Libertatis *d. pr. l. 4. ff. d. J. & J. Lauterb. diff. d. Domicil. th. 12.*

Qu. 3. Quotupliciter dividitur?

Resp. 1.) In solennem & minus solennem 2.) In tacitam s. legalem §. *fin. J. d. Adopt. & expressam seu actualem h. pr. & Vinn. ad §. 1. J. h.*

Qu. 4. Ex quo Jure originem ducit Manumissio?

Resp. Ex Jure Gentium, æquè ac ipsa servitus *pr. J. h. l. 4. ff. d. J. & J.*

Qu. 5. Quibus modis exercetur Manumissio?

Resp. Vel expressè, per Censum in Comitibus, vindictam *l. f. pr. C. d. emancip. mensæ adhibitionem h. §. 1. Epistolam d. §. 1. Laut. d. Epistola th. 17. & Testamentum d. §. & tit. d. manumiss.* (qui modus adhuc hodie apud Turcas frequentatur. *Manz. ad h. §. 1. n. 10.*) vel tacite, scribendo sc. servum tutorem, vel heredem §. 2. *J. pr. qui testam. tutor. nominando filium apud Acta §. f. J. d. adopt. collocando ancillam homini libero in matrimonium & dotem pro ea dando l. n. C. d. lat. lib. coll.*

(Ad §. 1.)

toll. Instrumentum servitutis servo ex dendo coram 5. testibus. Lauterb. de pact. remis. ex reddit. chirograph. præs. th. 38. D. Maj. p. 127.

Qu. 6. Quo tempore & loco fieri potest Manumissio?

(Ad §. 2.) Resp. Quovis loco & tempore et feriato s. festivo *h. §. 2. l. 7. l. 8. d. man. vind.* Est enim actus voluntariæ Jurisdictionis *l. 2. ff. d. offic. Procons.* Lauterb. *volunt. Jurisdic. §. 50. & d. feriis §. & de Testament. Judic. §. 20. & in Com. 22. in med. & p. 37. in fin.*

Qu. 7. An ergo etiam coram incompet. Judice fieri potest?

Resp. Aff. Ea enim, quæ voluntariæ jurisdictionis sunt, & saltem auctoritatis certitudinis gratia coram Judice fieri etiam apud alienum, & incompetenti Judicem fieri possunt. vid. Lauterb. *de stat. Judic. §. 19. & de voluntar. Jurisdic. th. 26. & 45.*

Qu. 8. Quis est Effectus Manumissioni

(Ad §. 3.) Resp. Libertatis consecutio, ita tam ut alii majorem, alii minorem consecuerint libertatem: illam consequerentur illi, qui plenissimè Juribus dominicis uterabantur, & per hoc Cives Romani faciebantur. Hanc verò, Latini, Junii

aut Deditū *h. §. 3. ibique Vinn.* Quæ omnia
verò postea correctā *d. §. 3. D. Majer. in*
Commentar. p. 130.

Qu. 9. An hæc Manumissionis materia ad-
huc hodie obtinet?

Resp. Neg. Cum enim nullos amplius
servos in Republ. Christiana habeamus,
vid. supr. vid. supr. Tit. de Fur. Person.
Quest. 11. frustra etiam de modis acqui-
rendi libertatem quærimus. Utilitatem
tamen suam hæc materia adhuc præbet in
hominibus propriis. *vid. Tabor in Collat*
Fur. Rom. & Francof. p. 30.

Qu. 10. Quibus ergò modis Homines pro-
prii manumitti solent?

Resp. Vel inter vivos, vel ultima vō-
luntate. *Hufan. d. Homin. Propr. c. 8.* utro-
bique verò solius manumittentis Domini
consensu. *Wehner. voc. Leibeigenschaft*
Struv. Exerc. 2. th. 23. & quidem inter-
dum gratis, ut plurimum verò certo pre-
tio accepto *Speidel voc. Freyleuth. Struv. d.*
l. eoque non exiguo si divites sint qui ma-
numittuntur; majori tamen foeminæ ob.
proventum prolis, quam viri Zaf. l. 1.
sing. Resp. c. 3. n. 88. add. Befold. Thesaur
Pract. voc. leibeigene Leuthe conf. supr. nos.
Tit. d. Fur. Personar. Quest. 13.

LIB. I. TIT. VI.

QUI, ET EX QVIBVS CA- SIS MANVMITTERE NON POSSVNT.

Qu. 1. Qui possunt manumittere?

(Ad Pr. & §. 4.) Resp. Omnes, qui Lege non prohibentur *arg. l. 43. §. 1. ff. d. Procur.*

Qu. 2. Quinam ergò prohibentur?

Resp. 1°.) Ille, qui in fraudem Creatorum vult manumittere *h. pr. n.* quod de facto fecerit, manumissio, utpote contra legem facta, est ipso Jure nulla *3. f. h. l. 8. §. 1. l. 29. pr. ff. h. l. 5. C. d. l. 27. ff. d. rejud.* 2.) Minor 20. ann. causa apud Consilium sit approbata *h. §.* idque ne circumveniatur Minor ob defectum & infirmum adhuc judicium. v. *Laute d. Consil. p. 1. c. th. 2. Vinn. ad §. 4. f. h.*

Qu. 3. Quid autem requiritur ut Manumissio in fraudem Creditorum facta censeatur?

(Ad §. 1. & 3.) Resp. 1.) Dolus manumittentis, scilicet se per manumissionem desitutum esse solvendo *v. l. 10. ff. h.* 2.) (ut manumissus per hanc manumissionem fiat non solvendo, pretio Creditoribus subtracto §. 3.) ut creditores eventu atque re ipsa fraudati

fraudentur *h. §. 3. d. l. 10. & l. 1. C. h. quæ*
 duo Creditores agere volentes probare
 debent. *l. 10. §. 2. l. 17. §. 1. d. his, quæ in*
fraud. Cred. Compend. Laut. p. 590. pr. &
in Diss. d. Separat. th. 29.

Qu. 4. Annon verò libertatem consequitur
servus, si à Domino heres sit insti-
tutus?

Resp. Aff. modò Dominus obærat^{us}
 nullum alium hæredem habeat *§. 1. f. h.*
ibique Vinn. idque ex hac potissimum ra-
 tione, ut famæ defuncti consulatur, cui
 ignominiosum, bona sua à Creditoribus
 possideri & distrahi *vid. Lauterb. d. Bene-*
fic. Compet. th. 35. & de Residuo th. 10. &
de Nuncio th. 29.

Qu. 5. An verò Libertatis expressa quoque (Ad §.
facienda erat mentio in Testa- 2.)
mento?

Resp. Secundum dispositionem Legis
 Æliæ Sentiaë utique *§. 1. f. h.* sed hanc ne-
 cessitatem Justinianus *in hoc §. 2.* sustulit,
 & constituit, ut servus, etiam simpliciter,
 & sine libertatis mentione heres institutus,
 liber fiat, idque ob præsumptam testatoris
 voluntatem, cum, hereditate concessa,
 etiam id videatur concessum, sine quo he-
 reditas haberi nequit *d. §. 2. ibique Vinn.*

Qu. 6. Quanam sunt Cause manumittendi?

(Ad §.
5.)

Resp. Variæ: inter quas refertur manumissio à minore 20. ann. Procuratoris habendi gratia facta. §. 5. *F. h. ibique Vinn.* Item Fraternitas *l. 11. d. manum. vindict.* cum non modica Ignominia sit fratrem habere servum. *Lauterb. d. singul. fratr.* *Fur. p. 28.* Item servilis affinitas *arg. h. §. l. 12. seqq. d. manum. vind.* *Laut. d. singul. Affin. Fur. p. 2. c. 1. th. 5. add. D. Maj. p. 124.*

Qu. 7. Quid dicendum, si Causa semel probata postea falsa reperiatur?

(Ad §.
6.)

Resp. Non retractatur manumissio *h. §. 6.* cum libertas utpote res inæstimabilis & summe favorabilis, semel data, amplius revocari nequeat *l. 10. d. liber. caus. l. 9. §. 1. d. manum. vind.* *Lauterb. d. volunt. th. 17.*

Qu. 8. Quot annorum debet esse manumittens?

Resp. Secundum *h. §. ult.* requiritur Annus 17. completus. Secundum Jus Novellarum verò permittitur, non minus libertates, quam res alias testamento relinquere ea ætate, qua testamentum facere permissum est, masculis nempe anno 14. foeminis Anno 12. *Nov. 119. c. 2. Lauterb*

terb. d. variet. temp. p. 42. §. 5. Scheinem.
d. tempest. atat. p. 3. c. 3. th. 8.

LIB. I. TIT. VII.

De

LEGE FUSIA CANINIA
TOLLEND A.

Qu. 1. Quæ summa hujus Tituli?

Resp. Lex Fusia Caninia certum numerum manumittendorum præscripsit, quem excedere non licebat, idque ex hac ratione, ne concessa libera testamento manumittendi potestate, libertis & fordidis hominibus Civitas Romana contaminaretur. Sed hujus Legis dispositionem Justinianus *in h. tit.* abrogavit, permit- tens, ut, quemadmodum inter vivos, ita quoque in ultima voluntate liceat, quot- cunque quis velit manumittere. Ratio tamen, quam Imperator assignat, non adeo concludens & firma videtur, D. Maj.

pag. 137.

LIB. I. TIT. VIII.

De

HIS, QUI SUI, VEL ALIENI
JURIS SVNT.*Qu. 1. Quomodo dividuntur Personæ
ratione Familiæ?*(Ad
Pr.)Resp. sunt vel sui, vel alieni Juris *h. pr.*
*n. l. 1. pr. ff. h.**Qu. 2. Quid est familiæ?*Resp. Est Condicio, qua quis est Pater-
familias vel filius familias *l. fin. ff. d. cap. min-
junct. §. 3. f. eod. Comp. Laut. p. 14.**Qui 3. Quis dicitur Paterfamilias?*Resp. Qui sui Juris est, & Jus habet fa-
milix imperandi, si non actu secundo,
tamen primo *l. 195. ff. d. V. S. l. 4. ff. de
his, qui sunt sui vel alien. Jur. Lauterb.
d. singul. fratr. Fur. p. 30.**Qu. 4. Quis Filiusfamilias?*Resp. Qui in Patria Potestate est *pr. f. l.
4. ff. h. de qua in tit. seq.**Qu. 5. Quotupliciter ergò homines alieno
Furi sunt subiecti?*Resp. Dupliciter: aut enim sunt in po-
testate patria (uti modo dictum) vel in Po-
testate Dominica *h. pr. n. ibique Vinn.**Qu. 6.*

*Qu. 6. Quomodo describitur potestas
Dominica?*

Resp. Est Jus Domino competens ad
propriam utilitatem imperandi D. Maj. p.
139.

*Qu. 7. In quibus consistebant de Jure ve-
teri effectus hujus Dominicae pote-
statis?*

Resp. 1.) In Jure vitæ & necis, ita, ut (Ad §.
Dominus etiam ob levissimam Causam, 1.)
servos occidere potuerit. *vid. B. Dn. Mat-
thias Bernegger ad Tacit. quest. 334.* 2.)
In acquisitione omnium rerum à servo ac-
quisitarum, quæ nec per momentum in
ejus persona subsistebant. *h. §. 1. & §. item
vobis, per quas parson. cuique aquir. add. L.
79. ff. d. A. vel O. H. D. Lauterb. tit. de Stat.
Homin. §. 9. & 10.* Dominus tamen ad ali-
menta servo præstanda obligatus erat.

*Qu. 8. Quamdiu duravit hac libera occi-
dendi servos potestas?*

Resp. Usque ad tempora Antonini Pii, (Ad §.
qui non minus illum, qui sine causa ser- 2.)
vum, quam qui liberum hominem inter-
fecit puniri iussit *l. i. §. 1. & 2. ff. ad L. Corn.
d. sicar. h. §. 2. J. l. 32. §. 9. ad L. Aquil. l. 2.
ff. h. 1. D. Lauterb. d. l. §. 9.*

Qu. 9. Quid si vero Causa precedat?

Resp. Tunc utique Jus vitæ & necis.

Dominis remanet, modo causa talis ob quam etiam liber homo occidi potest. §. 2. v. g. si in facinore servus sit deprehensus l. 96. ff. d. v. O. & l. 24. pr. ff. a Ful. d. adult. vid. D. Osiander ad Gro Fur. Bell. & Pac. l. 2. c. 5. th. 28.

Qu. 10. Annon Jus castigandi remanet Dominis?

Resp. Aff. Modo castigatio modo non excedat l. un. C. d. emend. serv. 2 enim Dominus servum bonis Conditionibus, id est: justo pretio vendere cogitur. Expedi enim Reipubl. ne sua re quis mutatur. Lauterb. Colleg. tit. de Stat. H. §. 9. & de contrah. Empt. §. 10. h. §. 2. que Vinn.

Qu. 11. An ergo etiam advendendum cogi potest?

Resp. Regulariter Non; Est enim qui libet rei suae moderator & arbiter l. 11. d. contr. empt. arg. l. 5. C. d. O. & A. l. 1. C. d. jur. deliber. L. 1. C. d. rescind. ven. nec si justum pretium offeratur, cum contractus consensualis, qui Consensu contrahentium libero perficitur l. 9. d. Ac Rer. Amot. Interdum tamen ex justa Causa, utilitatis sc. vel necessitatis, quis ad vendendum cogi potest. v. L. 1. §. 11. ff. de Offic. Praefect. urb. L. 1. & 2. C. ut nemini li

cent in emst. v. Comp. Laut. p. 298. in fin. D. Hert. de Collis LL. sect. 2. §. 27. n. 5. Struv. Exerc. 23. §. 7. vid. omnino D. Lauterbach in Colleg. Tit. de contrahend. Empt. d. §. 10. ubi plur. Exempl. recenset.

*Qu. 12. An Conventio de operis perpetuo
praestandis hodie salva libertate fieri
potest?*

Resp. Aff. l. 10. C. d. liber. caus. l. 13. §. fin d. re jud. D. Laut. de Locat. Cond. §. 1. n. 13. in Tract. synopt.

*Qu. 13. Quanam ergo potestas hodie Do-
mino in servos competit?*

*Resp. Jura herilia hodiernum illibata sub-
sistunt, nec quicquam, quod humanitati &
aquitati conveniat, iis detraxit posterior
aetas. Modica igitur castigatio ad verbera
quoque progrediens Dominis est permessa
D. Stryke, in U. M. ff. b. §. 2. Bonacoss. d. serv.
vel fam. qu. 94. Potest etiam servum fugi-
tium aut facinorosum ad tempus deti-
nere, ut eo facilius Judici sistatur D. Stryke
de Jnr. domest. cap. 4. §. 2. Ea vero, quæ ex-
tra officium acquirunt, sibi retinent servi
arg. l. 68. ff. d. Procur. l. 1. & 2 ff. d. instit. act.*

*Qu. 14. An Jus vita & Necis in Homines
Proprios hodie Dominis competit?*

*Resp. Aff. non quidem vi Domini, sed
vi Jurisdictionis, prævio legitimo Inqui-
sitio.*

fictionis Processu ; ea ratione , qua c
Magistratui ob delictum morte puni
facultas competit. De facto vero
mini in proprios homines favere nor
bent. D. Stryke *in U. M. ff. h. §. 1.*

LIB. I. TIT. IX.

DE

PATRIA POTESTAT

Qu. 1. Quid est Patria Potestas?

Resp. Est Jus Patri competens , lit
in familia existentibus ad communem
milie utilitatem imperandi *Comp. Lau*
14. & in Colleg. Tit. de his qui sui vel al. §

Qu. 2. Cujus Furis est Patrie Potesta.

(Ad §.

2.

Resp. Origine est Juris Naturæ B.
Laut. d. Ususfruct. th. 1. & in Colleg. tit
his , qui sui vel alien. Fur. §. 3. & in Com
p. 14. vid. D. Hert. d. socialitate sect. 3
23. quatenus verò Romani multa addi
runt , eamque in sua Republ. sibi p
priam fecerunt , Juris Civilis est h. §. 2.
l. 8. pr. eod.

Qu. 3. Quot modis constituitur de Fu
Civ. hac potestas?

(Ad

)

Resp. Tribus : 1.) Procreatione ex j
stis Nuptiis *pr. F. h.* 2.) Legitimatione

ul

ult. *J. d. Nupt.* 3.) Adoptione *pr. J. d. Adopt. l. 1. ff. eod.*

Qu. 4. Quinam ergo dicuntur ex justis Nuptiis procreati seu Legitimi?

Resp. Qui nascuntur in matrimonio tempore à Lege constituto *l. 6. ff. h. Comp. Laut. p. 14. p. 58. p. 424. p. 446. p. 457.*

Qu. 5. Quotnam tempus dicitur legitimum?

Resp. Hoc duplex est, vel à quo, vel ad quod. Illud à tempore nuptiarum contractarum computatur, & est VII. mens. *l. 12. ff. d. Stat. Horn.* etiam ejus principium *l. 3. §. fin. ff. d. suis & Legitim.* vel VIII. IX. & X. Hoc vero computatur post solutum matrimonium, aut mariti absentiam, & est finis X. mens. *l. 3. §. fin. d. t.* & initium XI. *Nov. 39. c. 2.* ita tamen, ut tempus, non à tempore mortis, sed morbi mariti computetur, *arg. l. 6. ff. d. tit. nisi maritus alias bene valens, subitâ morte extinctus. Comp. Laut. p. 15. & p. 491. Idem Exerc. 4. th. 5. & 6. add. diff. d. variet. temp. art. 6. §. ult. & Colleg. Pract. Tit. de his qui sui vel alien. Jur. §. 11.*

Qu. 6. Quales Menses hic intelliguntur?

Resp. Solares, quibus 30. & 31. dies integri tribuuntur *Mev. p. 1. d. 231. Comp. Laut.*

Laut. cit. l. vid. O. C. p. 2. Tit. 30. §. sollen. Wehner Observ. Pract. voc. M
 quod si tamen partui prodest, etiam l
 res menses, qui tantum 28. dies hab
 computari solent. *arg. Nov. 89. c.*
fin. Lauterb. d. l. §. 13.

Qu. 7. Quodnam tempus novo. Fi
inspicitur, ut partus dicatur
legitimus?

Resp. Non tempus Conceptionis,
partus, adeò, ut etiam altero post nu
die editus filius pro legitimo habeat
L. 7. ff. de Senat. l. 11. C. d. nat. li
Nov. 89. c. 9. D. Lauterbach. d. Legiti
per subseq. Matrim. th. 27. & in Comp. p
& pag. 543. Parentes tamen merito
etuntur. Lauterb. d. Exerc. 4. Carpz.
rispr. Conf. L. 3. def. 77. n. 10. seqq.

Qu. 8. Cui Competit hæc Potestas?

(Ad §. 3.) Resp. Patri, & omnibus per viril
sexum ascendentibus l. 51. & l. 201
V. S. §. f. J. h. Colleg. Lauterb. d. Tit. §
Nec tantum inter Privatos, sed & inte
plos Imperii Principes obtinet: Hinc. C
rol. V. Electorem Saxon. Joh. Frider.
bertati pristinae reddendo An. 1558. eide
in specie Patr. Potest. in liberos, restitui
D. Strycke in U. M. ff. b. §. 4.

Qu.

Qn. 9. Quinam sunt in Patria Potestate?

Resp. Liberi, qui vel ex justis Nuptiis procreati, vel legitimati, vel arrogati, & ab ascendentibus adoptati sunt. *pr. J. h. §. ult. J. d. Nupt. t. t. C. d. adopt. Lauterb. d. Usufruct. §. 8.*

Qn. 10. In quibus consistebat Patria Potestas?

1.) In Potestate vitæ & necis, inque potestate ter vendendi liberos *l. 1. C. d. Patr. qui fil. distr. l. f. C. h.* idque toto vitæ tempore, etianisi filius summos honores gessisset, & optimè de Republ. meritus esset. Quod verò postea utpote Juri Naturali & pietati repugnans abolicum est, modica tantum castigatione parentibus relicta *l. 3. & 4. C. h. l. 2. ad L. Corn. d. Sicar.* & si filium contumacem per aliquod tempus detineant inclusum, pro in non incidunt in poenam *L. Un. C. de priv. Carcer. in h. arg. l. 3. & 4. C. de Patr. Pot. Mev. ad J. Lub. L. 1. T. 3. n. 11.* at in atrocioribus delictis filius Præsidi Provinciæ offerri debet, dicturo sententiam, quam Pater quoque dici voluerit, quod tamen hodie in desuetudinem abiisse, rectè docet Carpz. *Tr. Crim. quest. 100. cit. à B. D. Lauterb. in Colleg. d. Tit. §. 7. add. Ejusd.*

Ejusd. Conclus. forens. Exer. 4. th. 11. 2
 In acquisitione omnium bonorum, quae
 filio ex licita causa obvenerunt. *pr. & §.*
§. per quas person. cuique acquir. quæ po
 testas tamen sequentibus temporibus
 etiam imminuta fuit, & varia peculio-
 rum genera à rationibus paternis separa-
 ta, introducta atque liberis concessa fun-
 d. §. 1. Laut. de Usufruct. Patern. §. 2. &
 d. Pecul. Advent. irregul. th. 7. & in Comp
 p. 253. seqq. add. Colleg. d. Tit. §. 7.

Qu. 11. An ergò adhuc hodie Jus Patriæ
Potestatis viget?

Resp. Aff. nam ab uno alterove effe-
 ctu Patriæ Potestatis cessante non mox
 ejus Juris abrogatio elicienda est. D.
 Strycke in II. M. ff. h. §. 3. seqq. Lauterb.
 Exerc. 4. th. 10. D. Majer. p. 148. seqq.

LIB. I. TIT. X.

DE

N V P T I I S.

Cum ad cognoscendam recte materiam
 Nuptiarum GRADUUMCOMPUTA-
 TIO summè necessaria sit, ea hic præ-
 mittitur.

Qu. 1.

Qu. 1. Quid est Computatio Graduum?

Resp. Est Investigatio & numeratio, quam talè à se invicem personæ distent in cognatione seu consanguinitate & affinitate *Comp. Laut. p. 436.*

Qu. 2. Quomodo describitur Consanguinitas?

Resp. Est vinculum s. cohærentia personarum à communi stipite (per quem illa persona intelligitur, à qua reliquæ personæ, de quarum cognatione quæritur, originem trahunt & descendunt) descendentium carnali propagatione contractum, sive copulatum. *L. 4. §. 1. & 2. ff. d. grad. & affin. Germ. Bluts; Verwandnus; Freundschaft.*

Qu. 3. Quotplex est?

Resp. Triplex. Vel naturalis tantum vel Civilis tantum, vel mixta *l. 4. §. 2. d. grad. & affin.*

Qu. 4. Quæ dicitur naturalis tantum?

Resp. Quæ ex Conjunctione illegitima descendit, ut stupro, concubinatu, fornicatione adeoque sola naturali ratione dicitur *l. 4. §. 2. d. grad.*

Qu. 5. Quæ dicitur Civilis sive Legitima tantum?

Resp. Quæ ex adoptione, vel susceptione ex Baptismo v. *l. 26. C. d. Nupt. descen-*

cendit; & est improprie talis; tantum f
 Etione Juris Civilis introducta, *i. r. x. d. Co
 gnat. spirit.*

Qu. 6. Qua dicitur mixta?

Resp. Quæ fundamentum in natur
 & Jure habet, & inter eos est, qui ex ju
 stis Nuptiis procreati sunt *d. l. 4. §. 1. l. 10
 §. 1. ff. d. grad. & affin. L. 1. §. 1. ff. unde co
 gnat.* Hæc fit vel per propagationem per
 sonarum masculini sexus, capite non mi
 nutarum, & dicitur in specie Agnatio, ve
 per personas maximè sexus foeminini co
 gnatas & dicitur cognatio in specie Comp
 Laut. *d. l. ad 1. Colleg. Pract. Tit. de grad. &
 Affin. §. 5. & dissert. de singul. Affin. Fur. C
 1. add Infra Tit. de Legitim. Agnat. Tutel
 Qu. 8. seqq. Fromm. in diss. d. differ. Ag
 nat. & Cognat. th. 2. & per tot.*

*Qu. 7. Quæ in computatione Graduum
 considerata veniunt?*

Resp. 1.) Linea & 2.) Gradus.

Qu. 8. Quid est Linea?

Resp. Est Series seu Collectio persona
 rum inter se conjunctarum, gradus nu
 mero discernens. *l. 1. pr. d. grad.*

Qu. 9. Quotuplex est?

Resp. Duplex, vel 1) recta, in qua ab una
 persona, de cujus cognatione quæritur
 ad

ad alteram rectà descendimus vel ascendimus (& dicitur vel inferior, sive descendens, vel ascendens sive superior. In hac à persona generata rectà ascendo ad generantes, & continet parentes: In illa verò à persona generante rectà descendimus ad personas generatas, & continet Liberos *pr. f. d. grad. cogn. l. 1. & l. 9. ff. d. grad. & affin.*) vel obliqua seu Collateralis, in qua à persona ad personam in latere junctam per obliquum progredimur; & continet personas, quæ à se invicem generatæ non sunt, sed tamen communem habent stipitem *l. 10. §. 16. ff. d. l.*

Qu. 10. Quotuplex est linea Collateralis?

Resp. Duplex: vel æqualis, in qua personæ, de quarum cognatione quæritur æqualiter à communi stipite distant; vel inæqualis in qua personæ, de quarum cognatione quæritur, non pariter distant à communi stipite, sed una aliam gradu præcedit, & communi stipiti proximior, altera verò remotior est. *Comp. Laut. c. l.*

Qu. 11. Quid est Gradus?

Resp. Est distantia unius personæ ab alia per generationem facta. *l. f. §. 9. in fin. ff. d. grad.*

*Qu. 12. Quomodo computantur
Gradi?*

Resp. Vel secundum Jus Civile,
secundum Jus Canonicum.

*Qu. 13. Quanam in Computatione Ci-
vili tenenda est Regula?*

Resp. Quot sunt generationes in
personas, de quibus quæritur, (facta
numeratione ab una illarum personarum
ascendendo vel descendendo) tot etiam
numerantur gradus. Vel, quot sunt per-
sonæ, tot sunt gradus, unâ demptâ l.
§. 9. in f. ff. d. grad. & affin. §. 7. §.
grad. cognat. ibique Vinn. quæ reg-
etiam in Computatione Canonica, quæ
Lineam rectam obtinet, cum respe-
lineæ rectæ nulla inter jus Civile & Can-
sit differentia. D. Lauterb. in Colleg.
d. Tit. §. 10. & d. singul. Affin. Fur. I
C. 3. n. 85. seqq.

*Qu. 14. In Computatione Canon. quan-
obtinent Regula quoad Lineam
Collateralem?*

Resp. Hæ: 1) In Linea transversa æqui-
li, quoto gradu una personarum, de qu-
rum cognatione quæritur, distat à co-
muni stipite, toto gradu inter se distat.
2.) In linea transversa inæquali, quo
gradu distat persona remotior à Cap-
si

sive communi stipite, toto gradu distant inter se *c. contra X. d. consang. & affin. D. Maj. p. 155. Lauterb. d. Diss. de sing. Affin. Fur. C. 3. n. 82. & 86. & in Colleg. Pr. d. Tit. §. 10. omninò Carpz. de Arb. Consanguin.*

Qu. 15. Quam Computationem hodie sequimur?

Resp. Computationem Civilem sequimur in probationibus, ultimis voluntatibus, successionibus multisque aliis causis & materiis &c. Canonica verò in Causis Matrimonialibus, & quæ ex illis descendunt, Criminalibus Comp. Laut. *d. l. add. cit. Diss. d. singul. Affin. Fur. d. c. 3. n. 85. 89. seqq. add. Colleg. Pr. d. Tit. §. 11. & 12. Carpz in arb. Consang. Disp. 1. th. 15.*

Qu. 16. Quid est Affinitas?

Resp. Est proximitas personarum inter uxorem & mariti consanguineos, & maritum, ac uxoris consanguineos, justis nuptiis contracta *l. 4. §. 8. d. grad. Lauterb. in Comp. d. l. & in Diss. d. Sing. affin. Fur. cap. 2. & in Colleg. d. T. §. 13.*

Qu. 17. Quotnam affinitatis sunt genera?

Resp. Tria: *cap. pen. X. de Cons. & Affin.* primum est, quod contrahitur per nuptias inter conjugem & alterius conjugis consanguineos (& est vera ac propriè di-

Etta affinitas in *Qu. preced.* 16. definita)
 Lauterb. *d. l. §. 16. & in cit. Diss. c. 3. §. 5.*
 Secundum est, quod per personam
 primo affinitatis genere junctam, nuptiis
 iterum intervenientibus contrahitur (vel
 quod contrahitur per nuptias inter conju-
 gem, & alterius conjugis affines primi ge-
 neris, quo numerantur conjuges privi-
 gnorum & vitricus, congeneris connu-
 rus. Lauterb. *cit. D. c. 3. §. 5. n. 101. seqq.*)
 Tertium est: quod contrahitur per nu-
 ptias inter conjugem & alterius Conjugis
 affines secundi generis. Lauterb. *d. D. d. §.*
5. n. 125. seqq. ubi Exempl.

*Qu. 18. An ergo nulli dantur gradus
 Affinitatis?*

Resp. Propriè loquendo Non §. 7. J. *d.*
grad. cogn. L. 4. §. 5. ff. d. grad. & affin. Gra-
 dus enim est series generationis, at affines
 ab invicem non generantur, sed ex unione
 viri & uxoris nascuntur. Cessante vero ge-
 neratione, cessat etiam gradus *d. §. 7. & d.*
l. 4. §. 5. d. grad. affin. Laut. *d. l. p. 17. & 18.*
 sunt tamen ad exemplum Cognationis.
Comp. Laut. pag. 437. Et eo gradu quis
 mihi est affinis, quo uxori meæ consanguini-
 neus Carpz. *J. C. p. 2. def. 88.* licet sit dein-
 de 1. 2. 3. affinitatis genere junctus; nam
 novæ nuptiæ non mutant gradum, sed ge-
 nus

nus attinentiæ Lauterb. *in Colleg. d. T. §. 15. & in cit. Diss. c. 3. §. 4.*

Qu. 19. Quæ ergò Regula in Computatione graduum affinitatis tenenda?

Resp. Quoto gradu Cognati conjugum uni, ratione Consanguinitatis sunt juncti, toto gradu alteri Conjugi, ratione affinitatis juncti intelliguntur *can. 3. c. porro 35. qu. 5. c. 8 & p. x. d. Consang. & Affin. l. 10. pr. ff. d. grad. Lauterb. d. l. add. Qu. præced. 18. J. P. W. P. 4. Tit. ult. §. in welchem grad der Blüht: Verwandnus Jemand dem einen Ehe: Gemahl verwandt / in gleichem grad der Schwägerschafft ist Er dem andern Ehegemächt zugethan. p. 534.*

Qu. 20. Quid sunt Sponsalia?

Resp. Sunt Mentio & promissio futurarum Nuptiarum *l. 1. ff. d. sponsal. & can. 3. c. 30. qu. 5.*

Qu. 21. Quotuplicia sunt?

Resp. Jure Canon: alia sunt de præsentì, alia de futuro *cap. 22. C. pen. & ult. x. d. spons.*

Qu. 22. Quanam dicitur de præsentì?

Resp. Quæ verbis præsentis temporis contrahuntur *c. pen. x. de spons.* Quia verò in vernacula nostra lingua hæc differentia observari non potest, cum & verba

illa: Ich will dich zum Weib nehmen: præsentem & puram inducant obligationem. B. D. Lutherus tract. von Ehefachen / Gerhard. Loc. Theol. Tom. 7. §. 170. Dedeken v. 3. L. 2. Sect. 2. n. 1. Ideò apud Germanos hodie non ab ipsis verbis distinguuntur sponsalia, sed de præsentem dicuntur, quæ puro, præsentem, & simplici consensu sunt contracta, licet promissionis impletio à voluntate partium pendeat Comp. Laut. d. L. Carpz. J. C. L. 2. def. 18. n. 4. & Pract. Crim. qu. 56. n. 23. & 24. Cypræus de spons. C. 4. §. 8.

Qu. 23. Quanam dicuntur de futuro?

Resp. Quæ verbis futuri temporis contrahuntur d. C. pen. & ult. Hodie quibus matrimonium non purè, sed sub die vel conditione, eaque vel expressa, vel tacita (qualia sunt impuberum sponsalia vid. Lauterb. in Colleg. tit. de sponsal. §. 42. seq.) promittitur cap. 7. & 8. x. d. spons. impub. Camp. Laut. d. p. 447. & de arrha. th. 142. & in Colleg. d. tit. de spons. §. 6. seq. Carpz. Jurispr. Cons. l. 2. d. 18. n. 14. Brunn. d. Jur. Eccles. l. 2. c. 16.

Qu. 24. An sponsalia de præsentem sunt verum Matrimonium?

Resp. Neg. deficit enim Consensus matrimonialis, quo alter Conjugum alteri

Jus corporis sui transfert, ac vicissim accipit, cum promissione individuae in hac vita Consuetudinis D. Laut. *in Comp. d. p.* 437. & *in Colleg. Pract. d. Tit d. sponsal.* §. 8. 32. 35. & 54. ubi docet differre sponsalia à Nuptiis *Causa Efficiente, Forma, Fine, Subjecto, Effectu & Contrariis.* add. *Comp. p.* 406. *pr. p.* 440. *p.* 586. *lin.* 9. à fin. & cit. *diff. d. Arrhat. 145.* vid. D. Harppr. *Cons. p.* 493 *n.* 55. *p.* 1269. *n.* 74. Carpz. *J. C. L. 2.* *def.* 130. D. Bruckner. *decis. Jur. Matrim.* c. 1. *n.* 39. & mult. *seqq. diff.* Struv. *Exerc.* 29. *th.* 10. Thom. Sanchez *d. Matrim L.* 7. *d.* 88. *n.* 6. Boer. *dec.* 266. Besold. *Thes. Pract. voc.* Ehegelöbnuß. vid. D. Maj. *h. ubi ad contrar.*

Qu. 25. Quales conditiones possunt adjici sponsalibus?

Resp. Omnes, modò honestati non repugnent, sintque possibiles; D. Harppr. *Cons. 16.* impossibiles enim & turpes Conditiones detrahuntur & pro non adjectis habentur *c. f. x. d. cond. appos. in despons.* Carpz. *J. C. L. 2.* *def.* 23. nisi cum ipso matrimonio, ejusque substantia pugnent, tunc enim sponsalia viciant ac ipso jure nulla reddunt *d. c. f.* D. Stryk *d. superfluo circa Jur. pers. cap. 2. n.* 76. Lauterb. *in Colleg. Pract. d. T. §.* 15. *seqq. nec non §.* 38. *seq.* &

in Comp. p. 50. lin. 6. à fin. ibi, obſt. & p. 438.

*Qu. 26. Quomodo porro dividuntur
ſponſalia?*

Reſp. In publica & privata ſ. clandeſtina. Illa ſunt, quæ publicè coram teſtibus & arbitris accedente parentum conſenſu contrahuntur. Hæc: quæ aut non ſunt coram teſtibus, aut ſine conſenſu parentum. *t. t. X. d. Clandeſt. de ſponſ. Mev. p. 8. d. 38. n. 1. & 9. Comp. Laut. p. 437.* & hæc ipſo jure nulla ſunt *arg. ſ. p. J. b. l. 5. C. d. ſponſ. Carpz. J. C. Lib. 2. deſ. 40.* ad Judicem tamen cauſa devolvenda, & ſententiâ declaratoriâ eſt decidendâ. *Carpz. d. l. n. 9. & 10.* hæcque adeò vera ſunt, ut nec juramento interveniente ſubſiſtant. *Num. 30. v. 4. & 5.* quia juramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis *c. 22. qu. 4. Carpz. d. l. deſ. 58.* ita ut nec pater rationem diſſenſus ſui reddere teneatur, quoniam conſenſus parentum de neceſſitate requiritur. *Carpz. d. l. deſ. 57. latè Dn. Bruckner. deciſ. matrim. c. 2. n. 20. & mult. ſeqq. Brunnem. J. Eccleſ. L. 2. c. 16. ſ. 8. ibique Dn. Stryck.* Nulla porrò ipſo jure ſunt ſponſalia ſine parentum conſenſu contracta, licet intervenerit carnalis copula (quia vitioſum
per

per æquè vitiosum non potest confir-
 mari vel purgari *arg. L. 11. ff. d. Stat. Hom.*)
 aut benedictio sacerdotalis (hæc enim
 rem in se illicitam, non potest efficere li-
 citam. D. Strycke. *ad Brunnem. J. Eccles.*
d. C. 16. §. 8. & §. 10.) Scil. de Jure Ci-
 vili *d. l. 11. d. Stat. Hom.* Hodie tamen
 propter hæc sustinentur Carpz. *J. C. d.*
L. 2. def. 60. vid. Lauterb. in Colleg. d. Tit.
§. 11. 12. 13. & 14. add. §. 21. & Diff. de
volunt. th. 13. Bruckner. dec. Matrim.
c. 3. n. 10. seqq.

*Qu. 27. Consensus sponsalitiis quomodo
 debet esse qualificatus?*

Resp. 1.) debet esse verus, non incer-
 tus aut jocosus *l. 11. §. 7. d. interrog. v.*
Laut. d. Thesaur. th. 6. 2.) Liber à vi me-
 tuque, tali tamen, qui in constantem ho-
 minem cadere potest *c. 1. x. d. despons.*
impub. Laut. d. volunt th. 7. & in Comp.
p. 76. in fin. & p. 438. 3.) Certus, non
 Erroneus. Omnino Lauterb. *in Colleg. Pr.*
d. 1. §. 20. 21. 22. & 23.

*Qu. 28. Quid ergò dicendum, si virgo de
 matrimonio quasita respondeat. Istis
 auch fragens werth?*

Resp. Sponsalia non censentur esse
 contracta, cum de ipsius mente non satis
 constet. Sunt enim hæc verba adeò

dubia & obscura, ut in sinistram quoque partem & negativè accipi queant. Carp. p. 4. C. 20. d. 9. n. 4. & 5. Lauterb. Confess. th. 5.

Qu. 29. An ex Arrha data presumuntur sponsalia?

Resp. Per solam arrhæ dationem non fiunt sponsus & sponsa, nisi tractatio de sponsalibus præcesserit, aut vocibus exprimitur, arrhas hoc fine dari, & mulier vel virgo illas sponsaliorum nomine accipiat. Laut. de Arrha th. 97. & th. 141. D. Stryck d. Fur. sponsi & sponsæ c. 3. n. 18. & in not. ad D. Brunnemann. Jus Eccles. C. 10. §. 12. verb. Arrham dare.

Qu. 30. Quinam possunt sponsalia contrahere?

Resp. Omnes, qui Nuptias l. 15. & 16. ff. d. spons. l. 60. §. 5. d. R. N. c. 39. & 48. d. R. J. in 6to non tamen contra, quis quævis fieri potest sponsus sponsæ, potest etiam statim in matrimonium transire arg. d. l. 60. quia illa regula procedit eatenus, quatenus est eadem prohibendi ratio c. 39. c. 84. de R. J. in 6. vid. omninò Lauterb. in Colleg. Pract. d. tit. de sponsal. §. 29. & in Comp. p. 438.

Qu. 31.

Qu. 31. An etiam inter absentes sponsalia celebrari possunt?

Resp. Aff. Per Epistolam sc. Nuncium aut Procuratorem speciale mandatum, ad certam personam determinatum, habentem *l. 4. § 1. l. f. ff. d. spons.* Laut. *Diss. d. Epistola §. 21. & Diss. de Nuntio th. 29. add. Colleg. Pract. d. Tit. §. 20. & Comp. d. p. 438.* D. Stryk *d. D. c. 3. n. 9. seqq.* modo ejusmodi personæ absentes, de quarum conjunctione agitur, si non de facie, saltem de fama vel aliquo alio modo se noverint, quia in ignotos ex toto, consentire non possumus. D. Stryk *d. c. 3. n. 15. & 16.*

Qu. 32. Quisnam est Effectus sponsaliorum?

Resp. Mutua contrahendi matrimonii obligatio *c. 10. x. d. spons. l. 13. §. 3. ff. ad l. Jul. d. adult.* quæ hodie in sponsal. publ. de præsentia est firmissima, adeo, ut pars refractaria ad implendum matrimonium, vel Carcere, vel pecuniaria poena cogi soleat, præsertim si copula carnalis sit insecta *c. 30. x. d. spons.* Gerhard *Loc. Theol. Tom. 7. §. 152.* Lauterb. *in Comp. p. 439. add. omnino Colleg. Pract. d. tit. §. 36. seqq. plur.* ubi etiam effectus sponsaliorum de futuro tradit.

Qu. 33.

Qu. 33. Licetne sponsalia plura celebrare?

Resp. Neg. Est enim species Polygamiæ, unde etiam puniuntur partes arbitrariâ poenâ, vel carcere, & infamiâ *Comp. Laut. p. 61. in fin. p. 439. & p. 692. l. 1. ff. de his, qui not. in fam. add. l. 13. §. 1. & 3. eod.* D. Harppr. *Cons. 63. Carpz. pr. Crim. L. 2. qu. 64. & 67.*

Qu. 34. Quod si vero de facto contracta quænam præferenda?

Resp. Disting. inter varias sponsal. species. Sic sponsalia publica præferuntur clandestinis, licet hæc sint priora *c. 2. x. de clandest. despons. Carpz. J. C. L. 2. def. 67* nisi concubitus accesserit *c. 30. x. d. spons.* D. Stryk. *d. Diss. cap. 4. §. 25. & ad Brunem. Jus. Eccles. c. 16. §. 8. & 10. Carpz. d. Tr. def. 69.* sponsalia de præsentī, illis de futuro, sive illa posteriora sint, sive priora *cap. 22. c. pen. x. de spons. l. 1. ff. qui pot. in pign.* Pura Conditionalibus *v. Comp. Laut. p. 439. & p. 440. pr. omninò Klein de præferentia matrimonii in concursu duorum per tot.* Sponsalia priora præferuntur posterioribus, *vid. Lauterb. Colleg. Pract. d. Tit. §. 46. 47. 48. 49. 50. & 51. add. D. Harppr. Coll. p. 1271. n. 105. seqq.*

Qu. 35.

Qu. 35. Quibus modis solvuntur sponsalia?

Resp. Variis, & quidem 1.) Morte N.22. c. 20. 2.) Contraria sponsi & sponsæ puberis voluntate & quidem de Jure Civili etiam Unius l. 1. C. d. spons. l. 2. C. d. div. & repud. Laut. d. pæn. Convent. th. 46. in fin. quod moribus secus Laut. d. D. c. 7. §. 47. n. 4. & in Colleg. Pract. d. Tit. §. 31. seqq. nec non §. 53. omnino D. Stryke. in 3. Dissert. d. dissensu sponsal. vid. Carpz. J. Conf. L. 2. d. 175. n. 10. Mev. p. 5. d. 210. p. 8. d. 485. 3.) Adulterii Causa, aut propter malitiosam desertionem vel aliam gravem causam, de quibus Regulam tradit Besold. p. 5. Conf. 237. n. 46. Quoties post sponsalia contracta, inconveniens aliquod notabile, aut nova causa, talisque accidit casus, qui, si tempore sponsal: adfuisset, sponsus aut sponsa in matrimonium nunquam consensissent, tunc iudex ad dirimenda sponsalia propensior esse debet, ita tamen, ut omnes circumstantiæ prudenter expendantur, & modis omnibus reconciliatio prius tentetur. vid. latè de his causis Bruckner d. Tr. c. 1. n. 59. usq. ad fin. c. 4. n. 58. D. Bardili Conclus. for. Exerc. 53. th. 2. usque ad th. 13. Lauterb. in Colleg. Pr. d. Tit. §. 54. D. Stryk, d. Fur. sens.

*sens. D. 2. c. 2. n. 5. & mult. seqq. & de Fur
spons. cap. 5. Comp, Laut. p. 440. D. Harp
precht Coss. p. 1268. n. 73. seqq. 4.) Tem
poris lapsu, futuri scil. si certum tempus
sit appositum, ut sponsa tempus nubendi
negligat c. 22. x. d. spons. L. 2. C. eod.*

*Qu. 36. Quid dicendum, si certum tempus
non sit appositum?*

*Resp. Tunc sponsa de Jure Civili ex
spectet sponsum in eadem provinciâ de
gentem per biennium L. 2. C. de spons. ibi
que Brunnem. in alia verò per triennium
cap. 5. x. d. t. l. 2. C. d. repud. nisi ex justa
Causa absit; quam vid. in L. pen. ff. de spons
tunc enim longius tempus & donec se si
stat, expectare debet v. l. 7. pr. C. de Repud
L. 6. ff. de divort. cap. 19. x. d. spons. Nov.
22. c. 14. (Hodie Consistorii arbitrio tem
pus absentiae committitur c. 5. x. de spons.
Carpz. Jurispr. Cons. L. 2. d. 60. D. Stryk ad
Brunnem. Jus Eccles. c. 16. §. 9.) Comp
Laut. d. p. 440. & p. 453. lin. 4. à fin. add.
Colleg. Pract. d. T. §. 55.*

*Qu. 37. Sponsalibus igitur solutis quis
arrhas datas retinet?*

*Resp. Videndum, cujus culpa sponsa
lia soluta sint; Si is, qui dedit in culpa sit,
quo minus promissum sequatur & imple
atur*

atur matrimonium, arrham perdit, & insuper ad expensas condemnatur; & qui illam accepit, si sine justa causa à promissis recedat, duplicatam restituere tenetur. *arg. l. 5. §. 1. C. d. spons. l. 16. C. d. Episcop. Audient.* nimis serò enim accusat mores illius, quos, sponsalia cum ista persona contrahendo probavit. *l. 13. §. f. ff. ad L. Jul. de Adult.* duplo tamen ipsa res quoque quam accepit, inest *d. l. 5. pr. Except. vid. in L. 28. ff. d. R. N. L. an. C. si Recl. Precu. v. D. Lauterb. in diss. de Arrha th. 169. conf. Diss. de Pœna Conventional. th. 46. & seq.* Si utriusque culpa sponsalia sint soluta, v. g. ob notoriam proximitatem, dissensum Parentum &c. arrhæ interdum cedunt Fisco, interdum invicem restituuntur *v. Carpz. J. C. L. 2. def. 51. n. 16.* Sin neutrius culpâ nuptiæ non sint secutæ, e. g. præmortuo sponso vel sponsâ, vel super veniente furore, aliove casu fortuito, vel justa renunciandi Causa adsit, arrha propter cessantem causam simpliciter, etiamsi osculum intervenerit, de J. Civ. repetitur *l. 2. l. 3. C. d. spons. l. 1. C. si nupt. ex Rescr. l. 16. C. d. don. propter nupt. per Condiotionem sine Causa l. 11. §. 6. in f. ff. d. A. E. V.* nisi culpa vel mora dantis casum præcesserit, quo casu arrham repetens exceptione repelli.

pellitur *l. 2. C. d. repud. Lauterb. d. D. t*
138. 151. & 160. quandoque datur con-
 dictio ex lege; item, ex stipulatu. *d. disp. t*
172. Hodie tamen sæpissimè contra *d. l.*
 dispositionem, arrhæ pro simpliciter do-
 natis reputantur. Lauterb. *d. D. th. 139*
& ad J. P. W. p. 4. T. 2. §. 4. add. Coll. Pr. c
Tit. §. 25.

Qu. 38. Quid sunt Nuptiæ?

Resp. Sunt viri ac mulieris conjunctio
 individuum vitæ consuetudinem conti-
 nens §. 1. *J. d. P. P. l. 1. ff. b.*

Qu. 39. Quomodo dividuntur?

Resp. (1. In publicas, quæ publicè in
 cœtu fidelium, accedente sacerdotali be-
 nedictione, sunt contractæ *c. aliter 1. caus*
30. qu. 5. c. 5. x. d. cland. despons. & Clan
 destinas, quæ dicto modo non sunt con-
 tractæ. Exempl. est si sponsus post spon-
 salia concumbat. *c. 30. x. d. sponsal.* (2. In
 ratas, sed non legitimas, quæ contrahun-
 tur ab infidelibus, sed non modo LL. præ-
 scripto. In legitimas, sed non ratas, quæ ab
 infidelibus secundum LL. & modum à LL.
 præ scriptum fiunt, & in ratas & legitimas
 simul, quæ à fidelibus secundum LL. &
 modum in illis præscriptum contrahun-
 tur *C. 8, caus. 30. q. 5. & c. ult. c. 28. q. 1. 2.*
 3.) in

3.) in verum, quod plenè probari poreft, & præfumptum: *vid. D. Hert. de Matrim. præf. §. 2. 3 & 4.* quod tantum per conjecturas probatur. 4) In iustum, quod fecundum LL. nullo Jure contradicente contractum est: & In iustum, quod contra Juris prohibitionem est contractum. 5.) In inchoatum, perfectum, & consummatum *vid. omninò Lauterb. in Colleg. Præf. Tit. de Ritu Nupt. §. 4. 5. 6. & 7. Comp. Laut. d. p. 440. & 441.*

Qu. 40. An Benedictio sacerdotalis est de Essentia Matrimonii?

Resp. Neg. Mev. p. 2. dec. 82. Est enim solennitas quædam Ecclesiastica, quæ potest adesse & abesse salvâ matrimonii substantia. Hinc non necessaria est necessitate absoluta, sed hypothetica: i. e. non descendit ex Institutione divina præceptivè, nec ad ipsam rei naturam pertinet, sed est necessaria humana aliqua constitutione, & publicæ utilitatis & honestatis gratia introducta. *vid. omnino. Muller d. Hierologia c. 1. th. 6. 7. & 8. & per tot. add. Bruckner. dec. Matrim c. 2. §. 16. & c. 8. §. 4. c. 28. §. 15. D. Bardili Concl. for. Exer. 51. th. 6. & 7. nec non th. 16. Lauterb. in Colleg. Præf. §. 17. seqq.*

Qu. 41. Quomodo iustæ Nuptiæ contrahuntur?

(Ad
Pr.)

Resp. Si non modo ipsi contrahentes consentiant *vid. Lauterb. in Colleg. Pr. d. Tit. §. 11. 12. 13. 14 & 35. arg. l. 12. d. R. J. l. 11. ff. d. spons. & c. 14. x. eod. sed & i. Parentum*, in quorum Potestate Liberi existunt, Consensus præcedat. *Laut. in Colleg. d. l. §. 15. 20. 21. 22. 31. 32. & in diss. d. volunt. i. h. 13. l. 2. ff. h. pr. J. eod. sine hoc enim matrimonium est ipso Jure nullum h. pr. & §. p. J. h. l. 2. ff. eod. v. supr. Qu. 2. Lauterb. d. l. §. 23. & 24.*

Qu. 42. An consensus Matris ad Nuptias necessarius?

Resp. Neg. *de Fur. Civ.* quia liberorum in potestate non habet §. 10. *J. d. adopt. l. 20. C. h.* quod tamen moribus nostris fecus, ubi magis ad naturalem reverentiam, quam ad Patriam potestatem respicitur. Debetur autem æqualis Patri & matri reverentia. *Exod. 20. v. 12. Matth. 15. v. 4. Epist. ad Ephes. 6. v. 1. 2. Mev. p. 8 d. 122. p. 9. d. 198. & 199. Comp. Laut. p. 442. & in Colleg. d. T. §. 25. & 33.*

Qu. 43. Quid si vero Parentes inter se non conveniant?

Resp. Tunc voluntas Patris, tanquam Principis familiæ prævalet. *Carpz. J. C. p. 2 d. 44*

d. 44. n. 16. D. Stryck. de Jur. domest. m. 9. p. 73.

*Qu. 44. Quid si petito Patris consensu,
Pater consentire nolit?*

Resp. Videndum, an justam habeat dissentiendi causam (qualis non est sola paupertas *L. 5. ff. pro soc. Carpz. J. C. L. 2. def. 55.*) nec ne: Illo casu ad consentiendum cogi nequit, sicut nec liberi inviti coguntur ad matrimonium contrahendum. *Carpz. J. C. L. 2. def. 52.* hoc vero casu monendi sunt parentes ne abutantur patriâ potestate, ab affinibus & aliis, & si admonitione amicorum moveri non possint, res ad Consistoria, seu Judicem Causarum Matrimonialium referenda est, qui rem ita moderari teneatur, ne quid auctoritati patris detrahatur; nec æqua nubendi conditio impediatur: si verò deprehendat, parentes ex mera morositate vel avaritia dissentire, tunc eorum vices Judex supplet, & liberis potestatem, etiam absque Parentis morosi consensu, contrahendi nuptias concedit. Patris namque potestas, in pietate, non atrocitate consistere debet *l. 5. d. par-ricid. l. 19. b. Mev. p. 8. d. 122. Comp. Laut. p. 441. in fin. Carpz. J. C. L. 2. def. 53.*

Brunnem. *ad L. 9. ff. h. Stryck, ad Brun-*
nem. Jus Eccles. C. 16. §. 5.

Qu. 45. An ob neglectum Parentum con-
sensum liberi exheredari
possunt?

Resp. Neg. *arg. Nov. 115. c. 3. §. 11*
 probè tamen hoc in casu Statuta Loco-
 rum, Consuetudines & Constitutione
 sunt attendendæ. D. Stryck, *d. Fur. domesti-*
m. 9. p. 74. D. Harpprecht. Coss p. 1559
n. 139.

Qu. 46. An Nuptiae sunt Contractus?

Resp. Neg. Omnes enim Contractus
 sunt obligationes de re aliqua æstimabili
 seu pecunia præstanda, quod secus in
 Nuptiis *l. 103. d. V. O. l. 23. d. don. in*
vir. & uxor. Unde etiam nulla actio or-
 dinaria ex Matrimonio descendit, quod
 secus in Contractibus. D. Maj. *h. p. 175*
seq.

Qu. 47. Quinam possunt, justas Nu-
ptias contrahere?

Resp. Omnes, qui neque natura impe-
 diuntur, neque Lege prohibentur. *h. pr. n.*

Qu. 48. Quinam impediuntur?

Resp. Infantes, 7. Annis minores. *l. 4*
ff. h. §. 2. f. de Inutil. stipul. actu furiosi
mente capti, §. 8. f. d. t. l. 8. ff. d. Spon-
sal. extremè ebrii, cap. à crapula 14. x. d.

vit

vit. & hon. Cler. (nisi postridie sobrius ratum habuerit vel quotidianæ ingurgitationi ac fallaciis illis ludificandi honestas virgines fuerit deditus. v. Lauterb. in Colleg. Pr. d. T. §. 45) item irati. *arg. L. 48. ff. d. R. J. Laut. de Fratr. 23* impuberes, mares sc. ante Ann. 14. foeminæ ante ann. 12. *h. pr. J. l. 4. ff. h. l. pen. ff. quand. dies. leg. §. 10. J. d. leg. Fruitib. Sripæl. nisi secundum Jus Canon. malitia suppleat ætatem c. 3. & fin. x. d. despons. impub. Lauterb. d. Tit. §. 47. D. Scheineman. de Tempest. et. hum. p. 3. c. 3. §. 3.*

Qu. 49. An Hermaphroditinuptias contrahere possunt?

Resp. Hoc ex qualitate sexus prævalentis, adhibita oculari Inspectione à peritissimis Medicis & Chirurgis dijudicandum est. *L. 10. ff. de Stat. Hom. L. 15. §. 1. de Test. caus. 4. quest. 3. §. Hermaphroditus Laut. d. Consil. th. 7. & in Colleg. Præct. d. R. N. §. 36. add. D. Scheinem. d. Ocul. Inspect. Carpz. J. C. L. 2. def. 16. Dedeken. v. 3. Cons. Theol. L. 2. S. 1. n. 7. & L. 2. sect. 6. n. 5. D. Hert. de Oculari Inspect. §. 9.*

Qu. 50. Quinam prohibentur?

Resp. In totum prohibentur 1.) Servi per *L. 32 ff. d. R. J.* requiritur enim de i.

Civ. ad legitimum matrimonium, ut contrahentes sint Cives Romani *pr. f. h.* unde servorum conjunctio non matrimonium vocatur, sed contubernium, & uxores eorum contubernales *in L. 3. C. d. incest. nupt.*
 2.) Peregrini *h. pr. n.* Hodie verò tam homines proprii. *v. D. Stryk. in U. M. ff. tit. d. Stat. Hom. §. 6. & in not. ad Brunnerm. Jus Ecclesiast. L. 2. C. 16. §. 18. Mev. p. 2. dec. 232. p. 5. dec. 119.* quam peregrini verum matrimonium ineunt. *Mev. p. 5. dec. 130. t. t. x. d. Conjug. serv. vid. tamen D. Hert. d. Homin. Propr. sect. 3. §. 4. add. Lauterb. d. Tit. §. 51.*

Qu. 51. Quinam porro prohibentur?

(Ad §.
1. &
12.

Rēsp. Propter Cognationem Spiritua-
 lem (1. Susceptor, & filia lustrica *l. 26. in fin. C. h. c. 1. caus. 30. qu. 3. & tot. tit. x. d. Spiri. cognat.* quod tamen moribus nostris apud Evangelicos non amplius obtinet *Laut. d. Benef. Compet. th. 16. in fin. & Colleg. Pr. d. tit. §. 52.* Propter Cognationem verò Civilem (2. Omnes illi; qui sunt conjuncti in Linea recta in infinitum, quod non tantum in Cognatione naturali, item naturali & Civili simul, sed quoque in merè Civili obtinet *§. 1. f. h. l. 55. ff. cod. l. 13. d. adopt.* idque propter memoriam pristinae neces-

necessitudinis, Lauterb. d. l. §. 53. seq. & in diff. de singul. Affin. Jur. §. 20.

Qu. 52. Quid si de facto coiverint hæc personæ?

Resp. Eorum matrimonium, tanquam nullum, incestuosum & nefarium segregandum, & utraque persona poena gladii punienda. h. §. 1. & 12. Lauterb. d. l. & in differ. J. C. & Würtenb. in. Caus. Crim. §. 21. 6. 7. 8. & de sing. Affin. Jur. Diff. 2. p. 2. C. 6. §. 19.

Qu. 53. Anne hæc poena indistinctè obtinet si personæ prohibitæ coiverint?

Resp. Neg. sed tantum, si in linea ascendente, vel descendente nuptiæ prohibitæ sint contractæ. Matrimonium tamen utpote contractum nullum declaratur, nec dos exigipotest, ac insuper liberi inde nati sunt illegitimi. h. §. 12.

Qu. 54. Quousque in linea collateralis matrimonium prohibitum?

Resp. In Linea Collaterali gradus primus (scil. secundum computationem Canonica, nam secundum Civilem Computationem non datur gradus primus h. §. 2.) est prohibitus Lev. 18. adeò ut nulla dispensatio admittatur Lauterb. d. singul. frat. Jur. p. 2. m. 1. §. 4. & matrimo-
(Ad §. 2. 3. 4. & 5.)
nium

nium contra contractum rescind
 Carpz. *J. C. p. 2. def. 99. n. 12.* licet
 ab uno tantum latere §. 2. *J. h.* Carpz *d.*
d. 82. aut legitimi tantum *d. §. 2. J. h.*
 hibitus porro est gradus secundus, L
 inæqualis: hic enim illa obtinet Reg
 ut inter ascendentes & descendentes
 ptia in infinitum sunt prohibita, ita e
 inter Collaterales illos, qui sibi invi
 Parentum & Liberorum loco sunt
18. vers. 12. 13. §. 3. J. b. atque hic iti
 non dispensatur, de facto tamen cor
 ctum matrimonium non rescinditur, p
 pter *Lev. 18. v. 20. seq.* Carpz *d. L. 2.*
109. ubi tales personas extra ordinem
 niendas esse docet. *vid. tn. Brunnen*
auth. ex complexu C. d. incest. nupt. e
Jur. Eccles L. 2. c. 16. n. 27. ibique D. Sri
 Secundus gradus Lineæ æqualis licitus
Lev. 18. §. 4. J. b. ibique Vinn. sicut & T
 tius & quartus, nisi sint sibi parentum
 berorumque loco §. 3. *J. h.* qui sc. Stirp
 communem immediatè attingunt. *Ce*
Laut. pag. 443. seq. Schœpfer d. dispen
tione matrimoniali per. tot. Lauterb. in C
Pr. d. T. §. 58. & 59.

Qu. 55. Quousque Jure Canon. Nupti.
sunt prohibita?

Resp. Usque ad quartum gradum i
 clu

clusivè *c. p. x. d. Consanguin. & Affin.* ubi tamen inepta additur ratio, quia quatuor sunt in corpore humores, qui constant ex quatuor elementis. Notandum autem, has prohibitiones à jure positivo Juri divino additas, principes, aliasque personas illustres non obligare, sed absque omni dispensatione matrimonium contrahere, in gradibus Jure positivo prohibitis Carpz. *d. l. def. 110.* Lauterb. *d. sing. Affin. Jur. p. 2. c. 6. §. 33.*

Qu. 56. Annon vero aliqua inter fratres & sorores, quoad conjunctionis prohibitionem obtinet differentia?

Resp. Nulla, nam eorum Conjunctio prohibetur, sive ex utroque sive ex altero tantum latere sint juncti, eoq; sive paterno, sive materno, sive ex legitima conjunctione sint nati, sive ex illegitima *Lev. 18. v. 9. & 11. §. 2. & §. 10. F. h. L. 54. ff. eod. & de Jur. Civ. (vid. Ames. de Consc. L. 5. c. 35. §. 15.)* siqua per adoptionem tibi soror esse coeperit, quamdiu quidem constat adoptio, sane inter te, & eam nuptiæ consistere non possunt, nisi antea emancipatus fueris *d. §. 2. F. L. 17. Pr. ff. h. c. Un. x. de Cogn. Leg. Lauterb. d. singul. Fratr. Jur. P. 2. M. 1. §. 4. n. 10. seqq.*

*Qu. 57. Quotus gradus moribus nostri
Linea Collaterali est prohibitus?*

Resp. Plerumque tertius gradus I
inæqualis Carpz. p. 2. d. 77. & 79.

*Qu. 58. Quanam in Conjunctione Affin
obtinet Regula?*

(Ad §. 6. & 7.) Resp. Hæc: In qua Lineâ & quo gradu
ptiæ prohibentur ratione Consanguini
tis, eodem etiam gradu ratione affini
inter ascendentes & descendentes pro
bitæ censentur. Brunnem. J. E. d. cap.
§. 23. & procedit hæc Regula etiam in
finitate illegitima l. 4. C. l. 14. §. 2. C
ff. h. Nov. 115. c. 3. §. 6. can. 10. c. 35. 9
Laut. d. sing. Affin. Fur. D. 1. C. 4. §. 3.
tot. Comp. Laut. d. p. 444. add. p. 430
fin.

*Qu. 59. An hæc Regula etiam in dispen
tione locum habet?*

Resp. Aff. Qui enim gradus ratio
Consanguinitatis est dispensabilis, ille
tiam ratione affinitatis Carpz 2. d. 88. seq
Comp. Laut. d. L. add. Coll. Pr. d. T. § 61.

*Qu. 60. Quid de secundo & tertio affini
tatis genere dicendum?*

Resp. Affines ascendentes secundi
tertii generis, neque Jure Naturæ, neque
divino, neque Canonico matrimonium
contrahere prohibentur c. p. x. ad Consan
& affi

& affin. Carpz. *J.C. L. 2. def. 119. n. 13.*
nam qui uxori non sunt consanguinei, non
possunt dici marito affines, & contra; a-
deoque non prohibeor v. g. uxorem du-
cere illam, quæ fratri uxoris meæ quon-
dam nupta fuit. *Vinn. ad §. 6. F. b. n. 2.*

*Qu. 61. An idem de jure Civili dicen-
dum?*

Resp. Neg. nam Jure Civili in secundo
genere affinitatis inter eos, qui Parentum
& liberorum numero sunt, matrimonium
est prohibitum *l. 15. ff. b. l. 4. §. 7. ff. d.*
grad. Laut. d. singul. Affin. Fur. D. 2. th. 21.
seqq. D. Maj. p. 195. Carpz. J.C. d. L. 2. def.
121. 122.

*Qu. 62. An ergo duo fratres duas sorores
licite ducunt?*

Resp. Aff. quia inter Cognatos mariti
& uxoris consanguineos nulla contrahi-
tur affinitas *c. 5. x. d. cogn. & affin. Laut. in*
Colleg. Pr. d. T. §. 79. Carpz. J.C. d. L. 2. def.
106. Dunte Cas. Conscient. c. 19. sect. 2. qu.
11.

*Qu. 63. An inter comprivignos licita sunt
nuptia?*

Resp. Aff. h. § 8. & l. 34. §. p. ff. b. t. licet (Ad §.
habeant fratrem communem ex novo ^{8.)}
parentum matrimonio susceptum ad.
text. nam inter eos nulla est affinitas, ut-
pote,

pote, quæ ultra personas conjunctas extenditur Vinn. *ad* §. 8. *F. h.* An verò dicendum de Jure divino? *vid.* Laut. *in Pr. d. l. §. 70. ibipue cit.* Carpz *def.* Bruckner *dec. Matr. cap. 9.*

Qu. 64. Potes ne, si uxor tua post divor alteri nupserit & ex ea filiam procreverit, eam ducere?

(Ad §.
9. & 10)

Resp. Neg. nam licet nulla affinitas tibi sit juncta talis puella post divor ab alio procreata, ob naturalem tamen pudorem publicamque honestatem 42. ff. *h. t. add. c. 4. & 8. x. de sponsal.* nuptiæ prohibentur *h. §. 9. l. 12. §. 1. 3. h. Laut. cit. D. d. singul. Affin. Fur. c. 4. §. 2.*

Qu. 65. An aliquis sponsam Patris aut in uxorem ducere potest?

Resp. Neg. *h. §. 9.* præsertim si creverit sponsi cum sponsa conversatio, juraverit sponsa nullam Corporum conjunctionem intercessisse D. Hopp. *in Comment. ad §. 9. F. h.*

Qu. 66. An cognationes in statu servitute contractæ impedimento sunt Nuptiis?

Resp. Aff. semper enim in contrahendis nuptiis naturale Jus & pudor inspicitur *l. 14. §. 2. h. & §. 10. F. h. ibique Vinn.*

Qu. 67.

Qu. 67. Quinam porro prohibentur?

Resp. Prohibentur Tutor & Curator ducere pupillam, vel adultam nondum redditis rationibus *l. 66. ff. h. t.* idque ne hoc pacto rationum redditio intervertatur *l. 36. seq. d. l. 66. seq. h. t. t. C. d. interd. matr. int. pup. et Tut. seu curat. filiosvè eor. Comp. Laut. p. 444. et p. 526.* Limitatur autem hoc. 1.) nisi ipse defunctus, pupillæ pater, virginem nuptiis tutoris, aut ejus filii destinaverit *d. l. 36. & 66.* 2.) Si tutor vel curator rationes reddiderit *per L. 62. §. 2. ff. h. t.* ac tempus, restitutioni in integrum præfinitum, elapsum sit *d. l. 66. pr.* Hodie sufficit, rationes esse redditas *Carpz. J. F. p. 4. C. 20. def. ult. Brunnem. ad d. T. C. d. interd. matrim. n. 15. Lauterb. in Coll. Pr. d. T. §. 74.* Præses provinciae, provincialem *l. 38. & l. 57. h.* Senator Libertam *l. 44 pr. §. 1. & 2. h.* Brunnem. *ad L. 22. C. h. t. n. 3. vid. tn. D. Schweder in Diss. de Matrimonio ad Morganaticam & Myler ab Ehrenbach/ in Gamol. t. 5. & 6. add. Lauterb. in Colleg. d. l. §. 72, & in Diss. de Legit. per subseq. Matrim. th. 18.* Raptor raptam *l. un. §. 1. C. d. rapt. virg. Nov. 143. & 150.* quæ prohibitio de Jur. Canon. est remissa *per C. pen. & ult. X. d. rapt. & Can. 10. C. 36.*

qu. 4.

qu. 4 moribus autem nostris abrogata
Jur. Civ. dispositione Jus Canon. obser-
vari tradit Harpppr, *ad §. 8. J. d. Publ. Jued*
Carpz. J. F. p. 4. C. 30. def. 7. n. 10. qui-
busdam tamen in locis Jur. Civ. dispositio
adhuc hodie observatur. Lauterb, *in Coll*
d. T. §. 75. & in Comp. d. p. 444.

*Qu. 68. An adulter potest ducere
Adulteram?*

Resp. Neg. de Jure Civili *l. 13. ff. d.*
his. quæ ut indign. Nov. 134. c. 12. Secus
verò moribus nostris & de Jur Canon.
c. 6. X. d. eo qui dux. in uxor. quam adult.
poll. Carpz. J. F. p. 4. Const. 20. def. 16.
Besold. p. 2. Cons. 55. n. 66. Comp. Laut.
d. l. nisi adulterium cum promissione Ma-
trimonii, vel insidiis vitæ structis conjun-
ctum d. C. 6. Finckelth. O. 25. Carpz. J.
C. L. 2. d. 14. & 15.

Qu. 69. An valet matrimonium in-
ter personas diverse Reli-
gionis?

Resp. Propter Pacificationem religio-
sam, quæ tres in Imperio Rom. German.
tolerat Religiones, tale Matrimonium o-
mninò valet. Carpz. *L. 2. d. 6.* licet spon-
salia ferriò sint dissuadenda *vid. Müller.*
d. Hierolog. cap. 3. rh. 5. Propter totalem
autem religionis diversitatem inter illos,

qui sunt intra, & extra Ecclesiam, matrimo-
 nium, utique prohibetur, ut inter Chri-
 stianos, & Paganos, Turcas, Judæos,
 & similes. C. 16. & 17. *Caus.* 28. q. 1. L. 5.
 §. 1. C. de spons. L. 16. C. d. Ep. Aud. L. 6.
 C. d. Jud. Cujus tamen Legis poena, capi-
 tis scil. seu gladii, moribus non observa-
 tur Carpz. *Pr. Crim. qu.* 76. n. 64. Est nam-
 que impedimentum matrimonium con-
 trahendum prohibens, sed non contra-
 ctum dirimens. Lauterb. *in Coll. Pr. d. T.*
 §. 71. Besold. vol. 4. *Cons.* 43.

*Qu. 70. Quenam sunt contraria
 Matrimonii?*

Resp. Quibus matrimonium vel nul-
 lum declaratur, vel dirimitur.

*Qu. 71. Ob quas ergo causas nullum
 declaratur?*

Resp. 1.) Ob dolum l. 7. pr. ff. de dol.
mal. 2.) Ob vim & metum in constantem
 hominem cadentem l. 116 ff. de R. J. l. 12.
 l. 14. C. l. 21. l. 22. l. 28. ff. h. c. 14. & 15.
 X. d. spons. l. 6. ff. quod met. caus. Comp.
 Laut p. 76. 77 p. 312. & p. 446. D. Harp-
 precht de Bene- & Maledictione Parentum
 §. 9. 3.) Ob errorem personæ, can. un.
 c. 29. q. 1. velejus Statum Laut. d. volun-
 tate §. 20. & in Comp. d. p. 312. & p. 446.
 4.) Ob Simulationem. Laut. d. D. d. §.

20. n. 9. & in Colleg. Pract. d. Tit. 9.
94. 95. 96. 97.

*Qu. 72. Quid si quis defloratam pro
virgine duxerit?*

Resp. Matrimonium etiam nulli
declaratur propter defectum consens
cū nemo facile defloratam ducere p
sumatur. Laut. d. D. §. 20 n. 6. & de
na Convent. th. 77. Carpz. J. C L. 2. c.
193. Bidemb. de Caus. Marim. C. 5. q.
adeoque, licet hic error non sit subst
tiæ (alias nemo defloratam ducere p
set vid. c. 20. x. de spons. vid. tamen Car
d. l. 2. def. 187. & d. def 193. n. 11.)
tamen qualitatis intrinsecæ, proxime
cedentis ad matrimonii substantiam,
tanquam conditioni, consensus mat
rimonialis fuit superstructus. Pufend. de
N. & G. L. 6. C. 1. §. 26. nisi maritus h
sciverit, etiam ex ore vulgi (hinc pete
dissolutionem ex hac causa quandoq
juramento debet asserere, se ignorat
illud vitium. Carpz. d. L. 2. def. 198.
aut rati habuerit e. g. concubuerit cum
comperio Crimine vid. Deut. 22. vers. 1.
& 20. Compend. Laut. d. l. Carpz. d. L.
def. 197. seqq. Tentanda tamen est recor
ciliatio, ut maritus hanc noxam conjug
remittat. Sin divortium urgeat, nequa
quan

quam cogi potest, ut foedifragam retineat. v. Lauterb. *in Colleg. Pr. d. T. §. 100. 101. & 102.* D. Stryck, *in not. ad Brunnem. J. E. C. 16. §. 25.*

Qu. 73. An etiam ob impotentiam nullum declaratur matrimonium?

Resp. Aff. C. 2. c. 33. *quast. 1. C. 1.5. & 7. X. de frigid.* (Et si ab initio statim matrimonii per maleficium, vel aliud quid causata sit inhabilitas olim ad duos annos *L. 10. C. de repud.* post per triennium à die tentatae copulae computandum, cohabitare debent. *Nov. 22. c. 6. & utendum mediis. v. c. 4. caus. 33. q. 1.* quo elapso, si nec tum impedimentum cessaverit, praevia inspectione corporum, itidem matrimonium erit separandum *c. fin. X. d. frigid. & malef.* Brunnem. *J. E. L. 2. c. 17. n. 3. & n. 5.* addit, si facta separatione impedimentum cesserit, iterum coniungendos esse, si alteruter non sit aliis junctus, & cum impotentia ad certum solummodo est individuum, utrique nuptiae permitti solent. *Württ. Ehe- Ger. Ordn. p. 2. c. 11. §. 4.)* modo frigiditas illa praecesserit matrimonium *arg. L. 8. ff. d. spons. can. quia c. 2. q. 27. L. 2. X. d. frigid.* D. Stryk, *ad Brunn. J. E. L. 2. C. 17. §. 3.* Carpzov. *L. 2. d. 202.* Lauterb. *in Coll. Pr. d. T. §. 49.* omnino Simon, *de Impotent. Conjugal. per tot.*

Qu. 74. Quibus modis dissolvitur matrimonium?

Resp. 1) Morte naturali. *1. Cor. 7. v. 39. N. 22. c. 20.* 2) Captivitate de jure Civil. *l. 1. d. divort. l. 12. §. 4. d. capt. & postlim.* adeò, ut nec Jure postliminii redintegretur, nisi novus accedat consensus matrimonialis *l. 14. §. 1. d. r.* Hodie autem captivitate matrimonium non solvitur. *N. 22. c. 7. N. 117. C. 11. D. Hertius d. Matrimon. putat. §. 13. & de matrimon. instaurat. sect. 1. D. Stryck. ad Brunnem. J. E. d. C. 17. §. 19. ubi præjud. Comp. Laut. p. 452. & p. 733. circa fin.* 3.) Alterius servitute *d. l. 1.* nam inter servos Jur. Civ. non est matrimonium *vid. supr. Quest. 50.* quod secus est de Jur Canon. *Laut. in Coll. Pr. d. tit. §. 51. & 98. & Tit. de divort. §. 6. 4.) Divortio d. l. 1. & t. tit. de divort. Comp. Laut. cit. l.*

Qu. 75. Quanam sunt justæ divortii Cause?

Resp. Secundum vetus testamentum & LL. Romanas erant arbitrariæ *l. 8. §. 2. et 3. l. 11. C. d. divort. Nov. 117. c. 8. et 9.* Hodie vero non nisi duæ receptæ, Adulterium sc. *Matth. 5. v. 32. c. 19. v. 9. add. c. 19. c. 32. q. 5. et c. 2. cum seqq. c. 32. q. 1. c. 4. c. 5. x. de Divort.* & malitiosa desertio *1. Cor.*

1. *Cor. 7. v. 15.* (id est, si conjux sine ulla causa, ex mero tædio & odio conjugis abeat, præsentis curam prorsus abjiciat, literis non inviset, & quantum in se est, vinculum matrimonii dissolvat. Moribus nostris, ut quis pro desertore habeatur, requiritur. 1.) Diligens causæ cognitio. 2.) Citatio publica in trium diversorum dominorum territoriiis peremptoria, ut ita edictaliter evocatus non comparuerit. Bardili *de divort. ex caus. desert.* §. 28. 36. & 43. *seqq. et concl. for. tit. d. divort. ibi* 20. de modo & formulis *vid. Beust. de Matrim. p. 2. c. 26. seqq. Carpz. J. C. L. 3. d. 58. 61. seqq. D. Bruckn. dec. Matr. c. 18. n. 22.) Comp. Laut. p. 453. D. Harpprecht Coss. p. 315. seqq.* cui æquipollet pertinax malitiosa perpetua & incorrigibilis denegatio debiti conjugalis Struv. *d. Jur. divort. c. 3. n. 41.* D. Bardili *d. Diss. de divort. ex Caus. desert. §. 20. vid. omnino Lauterb. in Coll. Pr. tit. d. divort. per tot.*

Qu. 76. Quanam est secunda Causa Patriæ Potestatis?

Resp. Legitimatio. *h. §. 13. ibique DD.* (Ad §. 1-3.)

Qu. 77. Quid est Legitimatio?

Resp. Est actus, quo Liberi naturales (non incestuosi, adulterini & spurii) con-

sentientes fiunt legitimi. *l. 3. l. 5. C. d. nat. lib. c. 6. X. qui fil. sint legit.*

Qu. 78. Quinam Liberi dicuntur Naturales?

Resp. Hoc in casu illi dicuntur naturales, qui nati sunt ex concubina, i. e. ea, quæ cum aliquo coelibe eoque rursus solo, quasi in forma & specie Uxoris cohabitavit. *N. 89. c. 12. l. 144. d. V. S. Lauterb. d. Legit. per subsequens Matrim. §. 2. & in Comp. p. 459.* Hodie tamen etiam ex stupro, vel simili illegitima conjunctione nati legitimantur *Comp. Laut. p. 16. & in Coll. Pract. Tit. de his, qui sui vel alien. Jur. §. 24. D. Schweder. Introd. ad Jus Publ. part. spec. sect. 1. §. 16. c. 10. & secundum quorundam sententiam etiam adulterini. vid. Besold. Cons. 56. n. 50. & in discurs. de Nupt. in fin.*

Qu. 79. Quod Modis fit Legitimatio?

Resp. Tribus: 1.) Per Subsequens Matrimonium 2.) Per Rescriptum Principis. 3.) Per oblationem Curia.

Qu. 80. Quomodo fit per subsequens matrimonium?

Resp. Quando quis illam uxorem ducit, ex qua prolem suscepit, & cum qua matrimonium contrahere potest. *h. §. 13. l. 5. C. d. nat. lib. Nov. 89. c. 8. c. 6. X. qui fil. sint.*

sint. legit. vitiosum enim per æquè vitiosum purgari nequit. Lauterb. *in Coll. Pr. d. Tit. §. 18. et 19.*

Qu. 81. Quid si in articulo Mortis contractum sit matrimonium an effectum habet legitimandi?

Resp. Aff. modo sensus nondum defecerint *arg. l. 30. d. R. J. et l. 10. et l. 11. C. d. nat. lib. Laut. d. Diss. de Legitim. per subseq. matrim. th. 14. Wesemb. Cons. 44. n. 75.*

Qu. 82. An Instrumenta dotaliu requiruntur ad hanc Legitimationem?

Resp. Aff. *h. §. fin. §. 2. Inst. de her. que ab int. def. l. 5. l. 6. l. 10. et 11. C. eod.* idque ex hac ratione, ut liquidò & perpetuò constet de affectus concubinalis mutatione in maritalem & de liberorum consensu. *Laut. in Coll. Pract. p. 318. §. 20.* Quod nec Jure Can. ullibi mutatum: moribus autem nostris hæc Instrumentorum confectio necessaria amplius non est. *Laut. d. D. th. 24. et 25. Wesemb. d. Cons. n. 44.* In quibusdam tamen locis receptum est, ut liberi, si sint ejus ætatis, qua intelligere possunt, quid agatur, matri in copula sacerdotali adstant, eamque ve-

stitu teneant & vocantur Mantelfinder.
Lauterb. in Coll. d. §. 20.

*Qu. 83. Effectus hujus Legitimationis
quifam?*

Resp. Tales liberi perinde ac si ex legitimo thoro essent progeniti, fiunt legitimi N. 89. c. 8. hinc etiam omnia legitimè natorum Jura consequuntur ut & honores *arg. l. 2. C. de dignit. Laut. d. D. th. 33. et 34.* recipiuntur in Collegia opificum, adeò, ut si extet statutum, quod in Collegia opificum nemo nisi legitimè natus recipiendus sit, opifices hosce legitimatos in Collegium recipere teneantur. Carpz. *J. C. L. 2. Tit. 14. def. 236. vid. tamen Myns. Cent. 3. obs. 26. n. 12.* accipiunt testimonia natalitia, quod sc. ex legitimo thoro & ex honestis parentibus nati, daß Sie von Ehrlichen frommen Eheleuthen / aus einem recht ehelichen / ohnbeleckten ohngetadelichem Ehebett herkommen / gezeugt / und geböhren. Tempus namque matrimonii retrahitur ad tempus natiuitatis & omnia præcedentia vitia purgat. Gail. *lib. 2. obs. 141. n. 2.* Idem quoque in Legitimatis quoad personas illustres procedit, ut & dignitatis & armorum & insignium illius familiæ fiant participes D. Stryk in *U. M. ff. p. 97. seq. Laut. cit. D. th.*

94. & in Comp. p. 15, 16. p. 107. p. 491. pag. 544.

Qu. 84. An etiam in Feudis succedunt legitimati per subsequens matrimonium?

Resp. Negandum videtur *per text. 2. Feud. 26. §. naturales*, & quia fictioni Juris Civil. in Jure Feud. non est locus. In Praxi tamen contrarium observatur, etiam si feudum sit acceptum vor sich / und Seine Ehlich gebührne männliche leibliche Lehen & Erben Laut. *d. D. th. 37. & 38.* (ubi etiam notat, Parentes, legitimatis æquè ac aliis suis liberis legitimis hæredes fieri) add. D. Stryk. *Exan. Jur. Feud. c. 5. Qu. 38.* ubi idem de feudis Imperii affirmat. add. Itter. *d. feud. Imper. c. 14. §. 2.*

Qu. 85. Quid est Legitimatio per Rescriptum Principis?

Resp. Est actus, quo Princeps imploratus publico rescripto Liberos naturales facit Legitimos.

Qu. 86. Quanam hujus sunt Requisita?

Resp. 1.) Ut pater concubinam in uxorem ducere nequeat *auth. praterea C. d. natur. lib. d. N. 89. c. 9. pr. §. 1. et 10.* 2.) Ut pater nullos legitimos liberos habeat *n. 74. c. 2. et d. N. 89. Lauterb. de sing. fratr. Fur.*

§. II. p. 48. licet alii legitimi postea super-
veniant. 3.) Specialiter id à Principe petat
d. n. 89. c. 9. & 10. quod etiam fecisse vi-
detur, quando in Testamento illos legiti-
mos & heredes esse voluit *d. n. 74. c. 2. §. I.*
auth. Præterea C. d. Nat. lib.) 4.) Addunt
quidam, ut liberi legitimandi consentiant.
N. 89. c. 11. §. 1. D. Stryk in U. M. ff. d. l. p.
102. de quo tamen vix unquam dubitan-
dum.

*Qu. 87. Quis est effectus hujus Legiti-
mationis?*

Resp. Hic : quod nempe tales legiti-
mati regulariter nihil differant à legitimis
n. 74. c. 2. & cum ipsis succedant d. N. 89.
c. 9. pr. et §. 1. Comp. Laut. p. 16. et p. 544.

Qu. 88. An in feudis quoque succedunt?

Resp. Neg. 2. F. 26. §. *naturales Comp.*
Laut. d. p. 544. nisi nominatim & specificè
in Instrumento Legitimationis ad feudi
successionem sint legitimatedi Gail. 2. O. 140.
n. 6. Myns. Cent. 5. O. 42. n. 6. & quidem si
feudum novum, consentiente Domino :
si antiquum Stammlehen/consentientibus
agnatis, quibus in hoc ex pacto & pro-
videntia primi acquirentis, non autem
ab ipso agnato, qui filium naturalem le-
gitimari facit, jus quæsitum. Gail. d. l.
add. D. Stryk *E. F. F. c. 15. qu. 39.*

Qu. 89.

*Qu. 89. Estne hic modus adhuc hodie in
Ufu?*

Resp. Aff. ita tamen, ut Imperator illum non modo ipse, sed & per alios v. g. Iudicium Imperii aulicum & Comites Palatinos exerceat. Hi tamen illegitimos Principum, Comitum aliarumque illustrium personarum liberos legitimare nequeunt. D. Stryk *in U. M. ff. tit. d. his qui sui vel alien. p. 102. seq.* D. Schweder *d. part. spec. sect. 1. c. 7. §. 14. Mand. de Com. Palat. cap. 3. n. 97. Nold. de Nobilit. c. 16. n. 107.* non verò solus Imperator, sed & Imperii Status vi superioritatis Territorialis illo jure gaudent, ita tamen, ut eorum Legitimatio ultra territorium effectum non habeat. D. Stryk *d. l. add.* D. Hert. *in Diss. de superior. Territ. §. 16.* Coler. *d. Fur. Imp. Germ. Concl. 40.*

Qu. 90. Quid est Legitimatio per oblationem Curiae?

Resp. Est actus, quo filii naturales oneroso Decurionum ordini oblatis, & filiae Decurionibus elocatae fiebant legitimi §. *f. h. l. 3. l. 4. C. d. nat. lib. §. 2. F. d. heret. quæ ab intest. Nov. 74. N. 89. c. 2. seqq.* Lauterb. *d. Legitim. per subseq. Matrim. th. 7.* succedebant autem hujusmodi Legitimati solummodo patri nullo habito

participio ad ascendentes, aut descendentes, aut ex latere agnatos vel cognatos patris *d. Nov. 8. c. 9.*

Qu. 91. An hic modus hodiernum obtinet?

Resp. Neg. sed mutato Reipubl. statu ab usu recessit Lauterb. *d. D. th. 8. & d. singul. Fratr. Jur. §. 11. p. 47. & in Comp. p. 544. & p. 736. Gudelin. de Jur. Nov. l. 1. c. 16. in fin.* Nec in ejus locum oblatio Curiae caelesti seu Monasterio facta (ut quidam volunt) substituta. D. Stryk. *d. tit. p. 107. Lauterb. d. Legitim. per subsequ. Matrim. d. th. 7. & 8.*

LIB. I. TIT. XI.

De

ADOPTIONIBVS.

Qu. 1. Quae est tertia Causa acquirendae Patriae Potestatis?

(Ad
Fr.)

Resp. Adoptio *h. pr. n.*

Qu. 2. Quid est Adoptio?

Resp. Est actus legitimus (quia Legis solennia requirit) quo extranei (scil. omnes, qui sunt extra familiam, etiam emancipati *l. 12. ff. h. t.* tanquam liberi in familiam assumuntur *l. 1. l. 25. §. 1. l. 37. l. 43. & 44. ff. l. f. C. h.*

Qu. 3.

Qu. 3. Quotuplex est?

Resp. Duplex: Arrogatio & Adoptio (Ad §. in specie sic dicta. 1.)

Qu. 4. Quid est Arrogatio?

Resp. Est actus, quo Principis auctoritate, paterfamilias in filium tanquam filius familias recipitur, §. 1. J. b. L. 1. §. 1. L. 2. pr. ff. b. t.

Qu. 5. Quid est Adoptio in specie sic dicta?

Resp. Est actus, quo Magistratus Imperio filius familias adoptatur d. §. 1. J. b. l. 1. §. 2. l. 2. pr. l. 4. ff. b. Comp. Laut. p. 17. & Coll. Pr. b. t. §. 2.

Qu. 6. Quidnam requiritur ut adoptio subsistat?

Resp. Consensus utriusque & adoptantis & adoptati, cum nemo invitus adoptet vel adoptetur l. 2. pr. L. 5. l. 24. ff. b. Laut. d. voluntaria Jurisdic. tb. 33. consensus verò in arrogando expressus esse debet propter maximum præjudicium dd. text. accedente insuper Tutorum & Curatorum auctoritate & consensu l. 8. ff. b. l. f. C. d. auctor. tut. In adoptione autem sufficit consensus Patris, in cuius potestate est, & adoptandi taciturnitas l. 5. ff. l. f. C. b. Comp. Laut. d. l. ad i. Colleg. 17. d. T. §. 4.

Qu. 7.

Qu. 7. Qui possunt adoptare?

(Ad §.
4. 9. &
10.)

Resp. Arrogant & adoptant regulariter
& liberos non habentes, quæ idonea Adopti-
onis causa dicitur *in L. 3. C. h. & qui præ-*
sentes sunt l. 25. §. 1. ff. L. f. in fin. C. h. t.
quia nemo alieno nomine Lege agere po-
test *l. 123. pr. ff. de R. J.* Caterum Omnes
qui nec impediuntur, nec prohibentur.

Qu. 8. Quinam impediuntur?

Resp. Omnes illi, qui consentire ne-
queunt, quales sunt furiosi, mente capti
Infantes, natura muti & surdi simul *arg. l.*
10. C. qui testam. fac. poss.

Qu. 9. Quinam Lege prohibentur?

Resp. Lege prohibentur quidam ve-
simpliciter & in totum, vel secundum
quid, & certò respectu. In totum pro-
hibentur (1. Minores 18. ann. *h. §. 4. J. l.*
15. §. 3. l. 40. §. 1. ff. h. t. (2. Eunuchi s. ca-
strati *h. §. 9. ibique Vinn.* (3. Fœminæ *h. §.*
10. tum, quia Comitiorum, in quibus olim
fiabant arrogationes non erant capaces,
tum, quia liberos in potestate habere non
possunt. In solatium tamen liberorum
amissorum ipsis ex indulgentia Principis
adoptio permessa est h. §. 10. & l. 5. C. h. l.
29. §. 3. ff. de inoffic. Testam. Comp. Laut. c.
l. add. Coll. Pr. d. Tit. §. 6.

Qu. 10.

Qu. 10. Quinam prohibentur secundum quid, & certo respectu?

Resp. Secundum quid, & certo respectu prohibentur, ut non aliter, quam causâ cognitâ arrogare vel adoptare queant (1. Minores 60. ann. quia magis liberorum procreationi studere debent, nisi forte morbus, vel alia justa causa subsit *l. 15. §. pen ff. b. t.* (2. Unum, vel plures liberos legitimos habentes *per l. 17. §. 3. h.* nisi forte filius sit furiosus aut corpore vitioso, aut ad generandum ineptus, aut vitæ desperatæ. Al. Except. *vid. in §. 7. J. h. t. §. 5. & §. 6. eod.* (3. Tutores & Curatores, ne in illorum esset potestate & finire tutelam & substitutionem à Parente factam extinguere *d. l. 17. §. 1.* seque liberare ab obligatione reddendarum rationum *d. l. 17. §. 1.* Laut. *d. sing. Affin. Fur. D. 2. c. 8. th. 37. et in Comp. p. 17.* nisi vel naturali cognatione vel sanctissima affectione ducti, adoptarent *d. l. 17. §. 1.* de quo casu etiam *L. 32. §. 1. h. t.* intelligenda. 4.) Qui liberos adoptivos semel emanciparunt, illos vicissim adoptare prohibentur *per L. 37. §. 1. ff. h. tit. Lauterb. in Coll. Pr. h. T. §. 7.*

Qu. 11. An frater fratrem adoptare potest?

Resp. Aff. modò 18. Ann. major. sit, ex-

extraneum verò per adoptionem sibi fraterem constituere nemo potest. *l. 7. C. d. her. instit. Laut. in Diss. de singul. Fratr. Jur. c. l. D. Hopp. in Exam. Inst. h. t. Qu. 17.*

Qu. 12. Qui possunt adoptari?

(Ad §.
8.)

Resp. Omnes extranei i. e. qui extra familiam Patris arrogantis vel adoptantis *l. 12. h. vid. supr. Qu. 2.* & præsentes sunt. *l. 24. ff. l. f. C. h. t.* nihilque interest, masculi sint, an foeminae, filii, filiaeve aut nepotes neptesve, *l. 21. ff. l. 8. C. h. t. §. 11. J. de Her. quæ ab intest.* modò non impediantur, propter defectum consensus, ut ratione arrogationis furiosi & similes, qui expresse consentire nequeunt *arg. l. 2. pr. ff. h. t.* ita infantes non arrogari, adoptari tamen possunt *l. 42. ff. d. t.* quia consilium patris in adoptionem dantis eorum consilium supplet. Nec specialiter prohibeantur.

Qu. 13. Quinam ergo prohibentur adoptari?

(Ad §.
12.)

Resp. 1) Servi, qui per adoptionem non filiationis Jus, sed libertatem tantum consequuntur *§. f. J. h.* 2.) Liberi non naturales, sed adoptivi *d. l. 12. ff. h. t.* & qui semel emancipati *l. 37. §. 1. ff. eod.* 3) Pupilli & Minores respectu Tutorum & Cura-

Curatorum *L. 17. §. 1. h. 4*) Plures ab uno, nisi ex justâ Causâ. *L. 15. §. 3. ff. h. Lauterb. in Coll. Pr. d. T. §. 8.*

Qu. 14. An impuberes arrogari possunt?

(Ad §. 3.)

Resp. Aff. modo 1.) arrogatio fiat causa cogita *h. §. 3.* & adhibito Consilio propinquorum atque tutoris autoritate *l. 2.*

C. h. ubi affectio, mores, fortuna tam arrogantis quam arrogandi considerari debent d. l. 17. §. 2. ff. eod. 2.) Fidejussoria Cautio interponatur ab arrogatore, (ne scil. ad insidias impuberi struendas invitetur *l. 20. §. 1. ff. h. t.*) si intra paupertatem pupillus decesserit, restitutum se bona, & quæ ex bonis ejus consecutus fuerit, illis, qui si adoptio facta non esset, ad successionem ejus venturi essent *h. §. 3. l. 18. seqq. ff. l. 2. C. h. l. 7 ff. de Prat. stipul. omnino B. Fromman. d. arrogat impuber. per tot.*

Qu. 15. An arrogatus iterum emancipari potest ab arrogatore?

Resp. Neg. nisi causa cognitâ ; quo casu tamen bona sua ipsi restituenda *h. §. 3. ibique Vinn.* Quod si sine justa & legitima causa pater filium impuberem arrogatum emancipaverit vel exheredaverit, præter ea bona, quæ ad Patrem arrogatorem transtulit ex Constit. D. Pii quarta bonorum arrogatoris ei relin-

relinquenda. *d. §. 3. l. 8. §. 15. ff. d. inoffic. Testam. l. 22. §. 1. ff. l. 2. C. h.*

Qu. 16. Quid intelligis per quartam partem Bonorum?

Resp. Non quartam partem portionis ab intestato debitæ, sed omnium seu universorum bonorum. Cum dicatur quarta indefinitè *h. §. 3. & dd. LL. Frantzk. Exerc. 2. qu. 9. B. Fromman. d. Diss. th. 29.*

Qu. 17. An. Nepotem adoptare potest, qui filium non habet?

(Ad §. 5. & 6.) Resp. Aff. Sufficit enim quod filium habuerit, aut habere potuerit, i. e. ea ætate sit, ut & filium, & ex filio nepotem ea ætate habere potuerit, qua est is, quem adoptare vult. *h. §. 5. ibique Vinn. l. 37. l. 43. h.*

Qu. 18. Quid si quis nepotem adoptare velit, ac si ex filio esset natus?

(Ad §. 7.) Resp. Filii consensus hoc casu requiritur, ne ei invito suus heres agnascatur *h. §. 7. l. 6. ff. h. D. Majer p. 226. D. Hopp. in Comment. h.*

Qu. 19. Quid si avus nepotem ex filio alii in adoptionem dare velit?

Resp. Filii Consensus non est necessarius, cum nepos non in patris sui, sed in avi potestate sit *§. 2. & 7. J. h. D. Stryk. d. Fur. Avor. c. 2. n. 127. seqq. Quod hodie secus D. Hopp. h. T.*

Qu. 20.

Qu. 20. Quis est Effectus Adoptionis?

Resp. Hic: ut nempe adoptati, *ange.* (Ad §. gewünschte erforne Kinder *vid. Besold. Thes.* ^{2. &} _{11.}) *Pract. h. voc.* Jus Liberorum consequantur, cum distinctione tamen, inter arrogatos, & adoptatos in specie tales. Arrogatus quippe semper, adoptatus verò ab ascendente tantum plenè transeunt in Patris arrogatoris vel adoptantis familiam & potestatem cum liberis suis *h. §. 11. J. L. 2. §. f. l. 15. pr. l. 40. pr. ff. h. t.* sic ratione familiæ omnia Agnationis jura accipiunt *h. §. 2. L. 23. ff. l. pen. pr. & §. f. C. h. dignitatem, nobilitatem, si videlicet plebeij, ejusque gentis insignia consequuntur, l. 13. l. 35. ff. h. l. 5. l. 6. l. 10. d. Senator l. 1. §. 4 ff. unde cognat. l. 4. C. d. Decur. Laut. de Transit. act. ib. 16.* Non etiam Jus sanguinis, ut inde naturali jure fiant cognati, bene tamen per consequentiam *l. 23. h. t. Comp. Laut. p. 18.*

Qu. 21. An adhuc hodie adoptatus à Nobile fit nobilis?

Resp. Neg. cum Nobilitas non amplius familiæ, qua tali cohæreat sed sanguini, cum quo per traducem quasi ex speciali Imperatoris privilegio, interveniente legitimo Matrimonio ad posteros propagatur *vid. Hopp. ad §. 8. J. h. B. Dn.*

de Kulpis *d. Adopt. & Emancip. Princip.*
p. 62. Mauric. d. Nobil. Germ. th. 42. D.
Stryck, in U. M. ff. h. §. 8. Struv. Ex. 3.
th. 69.

Qu. 22. Quid Juris consequitur adoptatus ab Extraneo?

Resp. Præter Jus succedendi Patri adoptivo ab intestato nihil consequitur, sed retinet Jura naturalis Patris, quasi enim fuisset in alienam familiam translatus *h. §. 2. J. L. 10. pr. & §. 1. C. h. t. Comp. Laut. d. p. 18. p. 544. in med. & p. 546. pr. add. Coll. Pr. h. t. §. 10.*

Qu. 23. An Adoptiones adhuc hodie in Usu?

Resp. Earum usus hodie quidem est rarissimus, non tamen nullus *Laut. d. sing. Affin. Fur. c. 8. th. 33. & in Comp. d. p. 18. D. Hert. de Special. Rebus publ. sect. 2. §. 4. Dn. de Kulpis cit. Tract. Casp. à Verch de Ordine Equestri p. 1. n. 12. omnino D. Stryk. in U. M. h. §. 1. seqq. & tit. d. Cap. Min. §. 6. ubi Exempl. arrog. & adop. Dissent. Gudel. de Fur. nov. L. 1. c. 4. In aliquibus tamen locis in ejus locum successisse videtur unio Prolium die Einfindschaft. Wehner & Besold. h. voc.*

Qu. 24. Quomodo describitur unio Prolium?

Resp.

Resp. Est actus legitimus, quo à Paren-
tibus, liberi diversi matrimonii ratione Ju-
ris filiationis exæquantur ac si ex eod. ma-
trimonio nati essent. Laut. *d. c. 8. th. 39. &*
in Comp. d. p. 18. omninò D. Bardili *d. Unio-*
ne Prolium Rikh. de ead. mater. Introdu-
cta est consuetudine Germ. satis frequenti
Cons. Argent. vol. 2. Cons. 23. n. 7. & in Ca-
mera Imper. quandoque confirmata Gail.
L. 2. Obs. 125. n. 1. & Carpz. L. 5. Resp. 6.
n. 1. seqq.

Qu. 25. Quanam hujus sunt requisita?

Resp. 1.) Consensus & voluntas tam
Parentum matrimonio junctorum, quam
Liberorum, si ejus sint ætatis, ut consen-
tire possint. *It. Tutorum & Curatorum,*
imò etiam Cognatorum & Agnatorum
de commodo liberorum testantium, *vid.*
Lauterb. cit. Diss. de singul. Affin. jur. c. 8.
n. 39. quorum consensus, & voluntatis
declaratio. 2.) Coram competente Ma-
gistratu, & 3.) cum Causæ cognitione tam
propter qualitatem, quam propter facul-
tates, accedente 4.) Magistratus decreto
fieri debet. *v. omninò Bardili d. D. th. 7. &*
mult. seqq. Lauterb. in Coll. Theor. Pr. b.
§. 13. & 14. D. Strycke in U. M. ff. b. §. 10.
seqq.

Qu. 26. An Parentes succedunt unitis?

Resp. Neg. Est enim hoc pactum stricti Juris, ac licet regulariter successio sit reciproca, in Conventionali tamen hoc non obtinet, nisi Pacto expressum Bets. d. Pa Famil. Illustr. c. 5. p. 133. seqq. Bardil. rh. 3

Qu. 27. An inter se succedunt uniti?

Resp. Neg. Nisi id expresse pactum sit ut sibi in vicem succedant & vel ipsi, vel Tutores in hoc consenserint. Hinc si carente pacto unus ex fratribus unitis moriatur, illi non succedit frater unitus, si is, qui cum eo est Germanus, aut uterinus simul, aut illo deficiente cognati ejusdem proximiores. Dicitur namque unio Proterium non Ein Brüderschaft / sed Ein Kinnschaft / & consequenter nec veri fratres existis, nec ficti veris vi hujus Unionis succedunt. Bardili d. D. rh. 35. D. Strycke. b. U. M. ff. §. 14.

Qu. 28. Quanam inter adoptionem & unionem Proterium sunt differentie?

Resp. Hæ: 1.) Quod per unionem Proterium Patria Potestas non inducatur sed merum quoddam Jus ex Patria Potestate & Tutela. v. Bardili d. Diff. §. 30. & 31. 2.) Foramina æquo Jure potest unire. 3.) Unio Pro

Prolium non fit extra Casum Matrimonii
 1.) Obtinet etiam in liberis nascendis.
 2.) Unio Prolium solum Lineæ rectæ suc-
 cessionem respicit. Rick. *d. Union. Pro. c.*
9. n. 47. Hinc nec satisfactio de restituen-
 dis bonis, ut in arrogatione requiritur
 Rick. *d. l. n. 45. 6.)* Frater sororem uni-
 tam etiam constante Unione potest in uxo-
 rem ducere D. Stryck. *d. succes. ab intest.*
D. 8. c. 6.

LIB. I. TIT. XII.

QVIBVS MODIS JVS PA- TRIÆ POTESTATIS SOL- VITVR.

*Qu. 1. Modi dissolvendi Patriam Potesta-
 tem quotuplices?*

Resp. Duplices, vel communes, qui (Ad Pr
 tam in Patris, quam filii persona accidunt, §. 1. 3.
 & quibus P. P. vel in totum, vel secun- 8. & 9.
 dum quid solvitur: vel Proprii.

*Qu. 2. Qui sunt modi communes P. P.
 in totum solventes?*

Resp. 1.) Mors patris vel filii non tan-
 tum naturalis, sed etiam Civilis pr. *J. h.*
 & *§. 1. eod.* qualis est servitus poenæ §. 3. *h.*
 quæ sublata per *auth. sed hodie C. d. don.*

int. vir. & uxor. N. 22. c. 88. Deportatio Patris & filii *h. §. 1.* cui hodie successit Bannum Imperiale *Comp. Laut. p. 13. p. 18. p. 97. p. 484 p. 489. p. 545 p. 548. p. 718.* Sic Banniti à Cæsare, Camerâve Imperiali, deportatis per omnia sunt similes, Juris communis auxilia per universum Imperium amittunt, & extra ejus protectionem inde ponuntur, ad similitudinem excommunicatorum conversatione omnium fidelium Imperii subditorum privantur. *Ordn. des Königl. Land Fr. zu Worms A. 1495. & de Ann. 1521. rubr. die poen der Fried-Brecher & rubr. Fried-Brecher und solche Thäter nit hausen.* Banniti à Principibus inferioribus jura communia, sed in Provincia, & civitate tantum, à qua banniti, peræque perdunt. *Laut. in Coll. Pr. Tit. de Adopt. §. 20. seqq. 2.)* Adoptio ab ascendentibus facta *h. §. 8. & 9. §. 11. F. d. Adopt.* & hic modus dicitur minus plenus, quia non finit, sed transfert Patriam Potestatem. *Lauterb. d. l. §. 34.*

Qu. 3. An restituti à Principe pristinum statum recipiunt?

Resp. Aff. Si plenissimè & per omnia sint restituti, secus si generaliter tantum. Nam tunc condemnationis poena saltem censetur remissa *h. §. 1. ibique Vinn. l. 1. C. d. §. n-*

d. sentent. pass. Comp. Laut. dict. p. 18. &
p. 719. pr. lit. E. conf. p. 493. lin. antep.

Qu. 4. An Relegatio Patriam Potesta-
tem solvit?

Resp. Neg. b. §. 2. quia non aufert Jus (Ad §.
Civitatis l. 4. l. 7. §. 3. & 4. ff. d. interd. & 2.)
releg. nisi hodie præcedente fustigatione
relegatio cum infamia facta sit in perpe-
tuum. Struv. l. 1. Jurispr. R. G. tit. 14. §. 4.

Qu. 5. Quomodo secundum quid solvitur
Patria Potestas?

Resp. Captivitate: ita tamen, ut fictio- (Ad §.
ne Juris liberorum Jus pendeat, & in su- 5.)
spenso sit, ut, si reversi, omnia pristina
Jura ex Jure postliminii recipiant: idcir-
co reversi etiam liberos habebunt in pote-
state, b. §. 5. l. 12. §. 1. ff. d. capt. & postlim.
revers. Si verò apud hostes decesserit, fi-
ctione Legis Corneliæ, exinde, ex quo ca-
ptus est pater, filius sui Juris esse videtur.
d. §. 5. J. ibique Vinn. l. 9. C. d. tit. L. 22. ff.
qui testam. fac. poss. Comp. Laut. d. p. 18. p.
249. p. 461. p. 733. p. 484. add. Coll. Pr. d. T.
§. 23.

Qu. 6. Quinam sunt Modi Proprii Patriam
Potestatem solventes?

Resp. 1.) Ratione filii tollitur Patr. Po- (Ad §.
testas per dignitatem Comp. Laut. d. p. 18. 4. & 6.)
& p. 249. pr. Jure veteri Patriciatus, b. §.

4. *J. vid. Mauric. de Nobil. Germ. tb. 25. L. fn. C. de Consul. jure novo autem omnem à Curia liberantem Nov. 81. c. 2. & 3. hujusmodi dignitates sunt: Si filius familias efficiatur Episcopus d. Nov. c. 3. Assessor Camerae Imperialis, Consiliarius Principis, aut Status alicujus Imper. Berl. p. 2. concl. 11. n. 8. seqq.* Per dignitatem verò Doctoralem Patria potestas non extinguitur. *arg. l. f. C. d. Decur. D. Stryk, in U. M. ff. b. p. 126.* sicut nec per Clericalem, nec per Monachismum, diversa est enim species subjectionis & potestatis *Rittersh. ad Nov. p. 1. c. 6. n. 46. Laut. in Coll. Pr. tit. d. adopt. §. 25. 26. & 27. D. Maj. p. 232. seq. 2.)* Ratione patris P. P. solvitur per Emancipationem *b. §. 6.*

Qu. 7. Quid est Emancipatio?

Resp. Est actus, quo voluntate Parentum, liberi non dissentientes, coram competente Judice (qui scil. Legis actionem habet) de Patria Potestate dimittuntur *b. §. 6. Laut. d. voluntar. Jurisdic. tb. 34. & 51. & in Coll. Pr. d. Tit. §. 28.*

Qu. 8. An pater filium emancipare, Nepotem vero in potestate retinere potest?

(Ad §. 7.)

Resp. Aff. b. §. 7. & vice versa. Quæ Quæstio hodie nullum usum habet.

Qu. 9.

Qu. 9. An parentes possunt cogi, ut liberos de potestate sua dimittant?

Resp. Regulariter Non: *h. §. 10. ibique* (Ad §. *Vinn. l. 31. ff. d. adopt. & emancip. l. 4. C. d. emancip. nisi. 1.*) Liberos contra pietatem malè affecerint *l. f. ff. si à par. quis manum.* & sic abusus punitur, privatione usus. 2.) Impubes arrogatus pubes factus, emancipari desideret. *l. 32. ff. d. adopt.* 3.) Parentes liberis peccandi necessitatem imposuerint. *l. 12. C. d. Episcop. Aud.* 4.) Pater pecuniam acceperit, ut emanciparet *l. 1. §. 3. ff. si à Par. quis manum.* Lauterb. *Coll. Pr. d. 1. §. 29.* Al. Except. v. in Brunnem. *Exerc. Justin. Exerc. 3. Tit. 12. ad §. ult. n. 1. 2. 3. & 4.*

Qu. 10. An Emancipatio adhuc hodie est in Usu?

Resp. Ejus usus hodiè non admodum frequens, non tamen ideò nullus est. v. *Comp. Laut. d. p. 18. & p. 249. pr. & in Colleg. Pr. d. Tit. §. 33. omninò Dn. de Kulpis de Adopt. & Emancipit. Princip.* Ut plurimum tamen ejus vicem, ex consuetudine totius fere Germaniæ hodie obtinet separatio vel secessio ab oeconomia paterna, & dimissi censentur liberi separationim habitantes; modo secundum quorundam locorum Statuta sint majorennēs

& actu separatam œconomiam instituan-
 daß Sie vom Vater mit Ausstellung Ihrer
 eigenen Haushaltung und Nahrung scheider
 D. Stryk. in U. M. h. §. 19. seqq. *Compens.*
Laut. cc. ll. add. Colleg. Pract. d. l. & omnin
 D. Harpprecht in *Diss. de separatione a*
œconomia Paterna per tot. imprimis th. 23
Qu. 11. An etiam matrimonium est Mo-
duſ Patriam Potestatem dissol-
vendi?

Resp. Neg. tam de Jure Civili l. 20. ff.
ad L. Ful. d. adult. l. 18. C. de Nupt. quam
 moribus, si scil. liberi ab œconomia pater-
 na se non separaverint. Observandum ta-
 men hic potissimum cujusque loci Jus sin-
 gulare & Consuetudo. Lauterb. in *Coll. d. 1*
§. 35. & in Comp. p. 19. vid. D. Stryck in U
M. ff. pag. 125. seq. vid. Carpz. J F. p. 2. C
10. d. 2.

Qu. 12. Annon Emancipationi comparan-
da, multis in locis recepta liberorum
separatio?

Resp. Aff. quoad materiam successio-
 nis. Extra hanc namque Causam pro
 emancipatis non habendi, sed P. P. ma-
 nent obnoxii, nisi simul separatam sibi
 constituent œconomiam *vid. preced*
Quaest. 10. & 11. D. Stryck. d. tr. §. 25. vo-
catur hæc separatio German. die Absonder-
ung

zung oder Abfindung der Kinder / quando liberi certa bonorum portione judicialiter ipsis constituta, à Parentibus ita separantur ut ab omni ulteriori successione excludantur. D. Strick *d. l. & tit. d. Cap. Min. §. 3.*

LIB. I. TIT. XIII.

De

TUTELIS.

(Hactenus de personis alieno Juri subiectis, potestati scil. vel dominicæ, vel Patriæ, nunc de personis sui Juris.)

Qu. 1. Quæ sunt Personæ sui Juris?

Resp. Quæ neque Potestati Patriæ neque dominicæ subsunt. (Ad Pr.)

Qu. 2. Quotuplices sunt?

Resp. Aliæ sunt sub tutela, ut pupilli, aliæ sub Cura, ut Minores, aliæ neutro Jure tenentur, ut majorennēs *h. pr. n.*

Qu. 3. Quid est Tutela?

Resp. Est facultas, testamento, Lege, (Ad §. 1.)
vel auctoritate Magistratus concessa, ad tuendum eum, qui ob defectum ætatis, sibi prospicere nequit. *vel, prout à JCo definitur.* Est vis ac potestas in capite libero, ad tuendum eum, qui propter ætatem, se ipsum defendere nequit Jure Civ. data & permissa

missa §. 1. *J. b. Hahn ad Wesenb. b. T.*
3. & 4.

Qu. 4. An verba in Capite libero ad Tutelam, an verò ad pupillum referenda?

Resp. Ad pupillum: hic enim sui Juris & liber à potestate patria & Dominica se debet. *pr. J. b. l. 7. C. d. Cur. furios. l. 6. fin. l. 14. pr. b. Mev. p. 3. d. 247. non et Tutor. d. pr. vid. Lauterb. in Colleg. P. tit. §. 26.*

Qu. 5. Quomodo dividitur Tutela?

Resp. 1.) Ratione Causæ efficientis proximæ dividitur in tutelam, Testamentariam, Legitimam & dativam. *l. 52. pr. C. Episc. & Cler. add. l. 7. ff. rem pup. salv. l. 5. C. d. Legit. Tut. l. 4. C. qui dar. tut. cur. poss. Mev. p. 8. d. 90. de quibus in seq. tit.* An hæc distinctio etiam in tutela Regnorum obtineat? *vid omnino D. Hert. Tutela Regia. §. 5. seqq. & per tot. 2).* à Causa finali verò tutor est vel honorarius, vel notitiæ, vel administrationis gratia constitutus. *l. 14. §. 1. ff. de Solut. Comp. Laut. p. 459. p. 466. p. 480. add. dissert. Laut. d. Honorar. Tutore.*

Qu. 6. Quis Tutor dicitur honorarius?

Resp. Qui sine administrationis onere ad hoc constitutus est, ut sit ordinariorum tutorum observator ac inspector, atque

sic pupillos contra illorum malitiam & negligentiam defendat. l. 3 §. 2. d. admin. Tut. Comp. Laut. d. p. 459. & p. 466. p. 470. & p. 477. & cit. diss. th. 4. §. 9. & 11. Hic dicuntur Ober Vormundere.

Qu. 7. Quis notitiæ gratia constitutus?

Resp. Qui constitutus est, non ut administret, sed ut reliquos contutores de rebus pupillaribus, quarum noticiam habet, informet l. 14. §. 6. d. solut. l. 32. §. 1. d. testam. tut. L. 1. C. de peric. tut. Lauterb. d. D. th 20. & in Comp. d. l. junct p. 466. & 480. add. controu. Fur. posit. th. 6.

Qu. 8. Quis Administrationis causa constitutus dicitur?

Resp. Qui ad hoc ordinatur, ut pupilli res fideliter & diligenter gerat, & hic simpliciter tutor dicitur d. l. 14. §. 1. ff. d. solut. Lauterb. de. Honorar. Tut. d. th. 20.

Qu. 9. Unde originem ducit tutela?

Resp. Ex Jure Naturali sive Gentium §. p. §. d. Attil. tutor. naturali namque rationi conveniens est, ut, qui per ætatem se defendere nequit, alterius tutela regatur (quod etiam in personis illustr. obtinet. l. 1. C. de. tut. vel. Cur. Illustr. pers. Schilter ad tit. de Tutel. §. 10. seqq. Myler ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imp. cap. 29. determina-

minationem vero Juri Civili debet §. 1. *J. h. l. 1. pr. ff. eod. Laut. d. Diss. th. 7.*

Qu. 10. Quinam possunt esse tutores?

Resp. Omnes, qui nec Natura impediuntur, nec Lege prohibentur.

Qu. 11. Quinam impediuntur?

(Ad §.
2.)

Resp. Omnes illi, qui tueri pupillum non possunt *h. §. 2.* (dicuntur enim tutores quasi tutores *d. §. 2. J. h. l. 1. §. 1. ff. h. t. Germ. Vogt / Vormunder / Pfleger. Laut. d. Diss. th. 3. & in Colleg. Pr. h. Tit. §. 1. & §. 11 Besold. Thes. Pr. voc. Pfleger.*) quales sunt furiosi *L. 5. L. 40. ff. d. R. J. §. 8. J. de inutil. stipul. menti capti l. 11. l. 17. h. l. 11. pr. ff. de test. iur. L. 10. §. 7. de excus. tut. Impuberes, surdi, muti l. 1. §. 2. & 3. h. l. 9. §. 5. d. Aut. Tit. D. Stryke de Fur. senj. D. 4. c. 2. n. 16. seqq. Comp. Laut. p. 460. pr. & in Colleg. Pr. d. tit. §. 12. & 13.*

Qu. 12. Quinam prohibentur?

Resp. 1.) Servi: Tutela enim, quoque approbationem & confirmationem est Juris Civilis. *vid. supr. Quæst. 9. cujus communionem servus non habet, sed pro nullo & mortuo habetur l. 32. ff. de R. J.) l. 22. d. test. tut. l. 7. C. qui dar. tut. hodie Banno Imperii proscripti arg. §. 1. h. 2.)* Foeminae, quia tutela & aliorum defensio est munus masculorum *l. 16. l. f. ff. h. t.*

*h. 1. L. 2. d. R. J. L. 18. C. d. Procur. L. 1. §. 5. ff. de postul. L. 14. §. 1. ff. de Ædil. Edict. Excipiuntur tamen mater & avia N. 118. c. 5. Lauterb. in Coll. Pr. d. T. §. 15. & Tit. de Legit. Tut. §. 3. seqq. 3.) Minores 25. ann. §. 2 J. qui test. tut. dar. l. f. C. d. legit. tut. 4.) Milites militiae armatae, etiam si velint, ne scil. negotiis Civilibus, à numeris & signis suis, quibus jugiter inhærere debent, avocentur. L. 31. C. de Locat. Cond. §. 14. J. de Excus. tut. vel cur. l. 4. C. qui dar. tut. 5.) Episcopi & Monachi, l. 52. C. d. Episc. & Cler. ubi ratio. vid. Laut. de honor. Tut. th. 18. hodie volentes Clerici Lutherani admittuntur; inviti autem non compelluntur, sed se excusare possunt. 6) Prodigii, Magistratus decerto tales declarati. l. 1. ff. d. Cur. fur. l. 13. §. 2. ff. d. tut. & Cur. dat. junct. L. f. C. d. Legit. Tut. §. 13. in fin. J. de Excus. tut. vid. Carpz. L. 5. Resp. 80. N. 23. seqq. 7.) Creditores & debitores pupilli de Jure Novo N. 72. c. 1. 2. 3. quia habent occasionem, apochas, Chirographa, & alias probationes intervertendi Bardil. Ex. 1. concl. 23. secus de Jure Digest. & Cod. l. 8. C. qui tut. dar. poss. l. 7. C. d. excus. L. 5. §. 4. l. 9. §. 5. ff. de administ. Tut. excipiuntur tamen mater & avia debitorum aut creditorum, ob singula-
rem*

rem affectionem Nov. 94. c. I. vid. or
 nò Laut. in Comp. d. p. 460. & in Di
 honor, tutor. ib. 18. add. Colleg. Pra
 Tit. §. 14. 15. 16. 17. 18. 19. seqq.
 D. Majer. p. 239. seqq.

*Qu. 13. An Judæus pupilli Christiani
 esse potest?*

Resp. De Jure Civili quidem non
 habentur Judæi l. 15. §. 6. ff. de excus.
 cum tanquam Cives Romani juris co
 munis in Imperio nostro sint partic
 L. 8. C. d. Jud. & cælic. Carpz F. F. p.
 15. def. 36. Myns. c. 5. o. 8. quia ta
 amicissimi & fidelissimi solent eligi tu
 res l. 36. ff. d. Excus. tut. Judæi au
 sunt inimici crucis Christi C. 23. x. de
 sib. hinc potius servi Christianorum, qui
 tutores esse debent C. 13. x. d. Jud. Lau
 Coll. Pr. d. l. §. 23. Brunn. ad d. l. 15. d.
 cus. tut. v. Myler. ab Ehrenbach de Prin
 & Stat. Imp. cap. 69. ibique Not. m
 MSCtas.

Qu. 14. Cui datur Tutor?

Resp. Pupillo, h. §. 1. F. §. 4. F. qu
 stam. tut. dar. §. 6. F. d. Attil. Tut. l. 30
 adm. tut. qui sui Juris, nondum verò
 bes est. l. 12. l. 14. d. testam. tut. L. 239
 ff. d. v. s. masculo sc. infra 14. puellæ in

12. ætatis annum constitutæ Lauterb. d. va-
riet. temp. p. 43. & in Coll. Pr. §. 16 seqq.

Qu. 15. Annon Tutor etiam rebus Pupilli
datur?

Resp. Aff. sed minus principaliter §. 17.
§. d. excus. tut. l. 12. & 13. d. test. tut.
L. 21. §. 2. ff. de Excus. tut. L. 12. §. 3. ff.
de admin. & per. tut. L. 1. pr. ff. de Leg. tut.
hinc non tantum pupilli personam prin-
cipaliter defendat, sed & bona ejus admi-
nistret d. l. 12. §. 3. d. test. tut. adeò, ut tu-
tor exclusis rebus, personæ tantum dari
non possit dd. LL.

Qu. 16. Quid est Tutela Testamen-
taria?

Resp. Quæ Lege XII. Tabularum per- (Ad §.
mittente à Parentibus Jure Patriæ pote- 3. de
statis, liberis suis impuberibus, nec in al- quo, ut
terius potestatem recasuris, in Testamen- & §. 4.
to, vel codicillis, testamento confirmatis, & fin.
constituitur h. §. 3. L. 1. ff. d. test. tut. Lau- vidl
verb. in Colleg. Pract. tit. de Testamentar. plur.
Tutel. per tot. in tit.
seq.)

Qu. 17. Quotnam hujus sunt Requi-
sita?

Resp. Quatuor. 1.) ut nempe Tutores
dati sint, à quibus oportet 2.) quomodo
oportet. 3.) quos oportet. D. Laut. d. ho-
nor. tut. th. 10. 4.) quibus oportet. Laut.
d. l.

*d. l. de duobus ultimis requisitis agatur in
tit. seq. D. Harp. Coss. p. 95. N. 79.*

*Qu. 18. Quinam ergo testamento
Tutores dare possunt.*

Resp. Parentes, qui liberos mortis
tempore in potestate patriâ habent *l. 1.
§. 1. d. confirm. tut. l. 7. C. de Curat. fu-
rios.* nam hi optimum consilium pro li-
beris capere præsumuntur *§. 3. J. h. t. vid.
l. 4. §. 2. d. in jus voc. l. 51. d. V. S. Comp.
Laut. Tit. de Testam. Tutel. §. 2. & 4. seq.*
Excluditur ergo 1.) Pater, qui filium
emancipavit *§. fin. J. h. t.* constitutus ta-
men confirmatur à Magistratu omni mo-
do, i. e. sine inquisitione *d. §. fin. h. l. 1.
§. 2. l. 6. ff. d. confirm. tut.* idque propter
affectionem paternam *l. 8. ff. d. R. J. 2.)*
Mater per *§. 10. J. d. adopt.* si tamen illa
Tutorem dederit, & simul liberos heredes
instituerit, plus quam in legitima, juxta
communem sententiam confirmatur ex
necessitate, *L. 4. ff. d. Testam. Tut. ibique
Brunnem n. 3. L. 2. ff. d. conf. tut.* Sin li-
beros in legitima tantùm instituerit, tuto-
rem filio dare nequit ad id, ut præcisè Ju-
dex illum confirmare teneatur, *L. 69. §. 2.
ff. de Leg. 2. Brunnem. ad L. 4. C. de test.
tut. N. 3.* sed inquirere debet, an Tutor
sic idoneus. Sic liberis non institutis, i. e.
præ-

præteritis aut exhæredatis, tutor datus confirmatur ex libera voluntate *L. 4. C. d. tit. Lauterb. d. Tit. §. 5.*

Qu. 19. An in Epistola quoque constitui Tutor potest?

Resp. Neg. sed præcisè in testamento valido. *l. 9. ff. h. Comp. Laut. p. 461. & p. 493. vel Codicillis testamento confirmari, dari debet l. 1. §. 1. ff. l. 2. C. d. Conf. tut. l. 3. §. 1. h. Comp. Laut. d. p. 461. lit. Q. & p. 462. p. 510. lit. O. in med. datus tamen à Præatore, testatoris voluntatem sequente confirmari solet r. r. ff. & C. d. Conf. tut. §. f. J. h. Lauterb. in Coll. Pr. d. Testam. Tut. §. 6. confirmatus autem non pro testamentario, sed pro dativo habendus l. 26. §. 2. d. test. tut. & l. 27. eod. l. 27. l. 130. d. V. S. vid. omninò Lauterb. in Colleg. Pract. tit. de confirm. Tut. vel Curat. per tot.*

Qu. 20. Quid hodie Furis?

Resp. Hodie omnes tutores sive testamentarii sint, sive legitimi, sive dativi (exceptis naturalibus D. Schilter. *ad ff. Exerc. 26. T. 3. §. 42. D. Bardili Conclus. for. Exerc. 1. th. 15.*) confirmari solent à Magistratu R. A. d. A°. 1548. & 1577. tit. von Pupillen §. daß auch ein jeglicher re. quod etiam in personarum illustrium tu-

telis observatur. Dn. ab Andler *Jurisprud. L. 2. T. 5. n. 26.* D. Stryck. *de Tutel. Matern. Princip. Imp. C. 3. §. 11. seqq.* Pertinetque talis confirmatio, quoad personas immediatè Imperio subjectas ad Cæsaream Majestatem vel Cameram Imper. teste quotidianâ Experientiâ Gail. *L. 1. O. 1. n. 47.* Lauterb. *in Coll. Pr. d. T. §. 7.* Müller ab Ehrenbach *de Princip. & Stat. Imper. cap. 29. §. 4. ad Pühel de Tutel. Elector. c. 10. n. 48.* D. Hert. *de special. Imp. Rom. Gorm. Kebusp. §. 19. vid. Blum. Proc. Cam. tit. 42. n. 11. 12. & 13.* Ex his tamen non sequitur, quod omnis tutela hodie sit dativa, cum ea datio, quoad testamentarios & legitimos, non propriè talis; sed tantum Legis declaratio, seu, ut aliqui vocant, confirmatio sit Mev. *p. 8. dec. 90. N. 6. & ad Jus Lub. L. 1. T. 7. art. 2. N. 23.* Majer. *p. 248. Comp. Lant. p. 462. & p. 466. lit. A. n. 1.*

Qu. 21. An Elector filio primogenito testamento tutorem vel Curatorem dare potest?

Resp. Neg. cum proximus agnatus ex dispositione A. B. *c. 7.* ad tutelam Electoralem jus habeat quæsitum, quod ipsi per contrariam testatoris dispositionem auferri

ferri nequit v. Laut. *de singul. frat. Jur.*
p. 2. m. 1. §. 14. p. 56. Bardili Concl. for.
Exer. 1. §. 10. D. Schilter ad ff. Exer. 26.
§. 28. & mult. seqq. Knipschild. de Nobilit.
L. 3. c. 17. N. 22. seqq. D. Maj. c. l. quamvis
 diversitas religionum hodie in Imperio re-
 ceptarum, aliud moribus nostris suadere
 videatur. Cum enim facile contingere pos-
 sit, proximum agnatum esse diversæ reli-
 gionis, qui durante tutela multa inno-
 vare posset in præjudicium futuri Electo-
 ris, merito hoc in casu ipsi patri conce-
 dendum est, ut alium tutorem det. *vid.*
D. Hert. de special. Imp. Rom. Germ. Rebuspl.
§. 17.

LIB. I. TIT. XIV.

QVI TESTAMENTO TV- TORES DARI POSSVNT.

Qu. 1. Quinam possunt tutores dari?

Resp. Vid. supr. tit. preced. Qu. 10. seqq.
l. 12. §. 13. ff. d. excus.

Qu. 2. An filiusfamilias potest tutor dari?

Resp. Aff. pr. F. h. idque quoad omnem (Ad
tutelæ speciem arg. N. 118. c. 5. quamvis Fr.)
enim nemo alium in potestate habere
possit, qui suæ Potestatis non est. l. 21. pr.
ff. ad L. Jul. d. Adult. alia tamen tutelæ

est ratio *h. pr. l. 7. ff. d. tut.* quippe qua
causis publicis annumeratur *pr. f. d. ex-*
cus. tut. in quibus filii fam. pro patribus
familias habentur. *l. 9. ff. d. his, qui su-*
vel. al. Fur. add. Vinn. ad h. pr. n.

Qu. 3. Quid si servus datus fuerit?

(Ad §.
1.)

Resp. Disting. inter servum proprium
& alienum. Ille, five cum libertate, five
sine ille datus fuerit tutor, semper & liber,
& tutor est *h. §. 1. dummodo tutelæ da-*
tio non per errorem facta sit, testatore
existimante servum liberum esse; & dum-
modo non sub conditione, si servus liber
erit, posita fuerit d. §. 1. servus autem alie-
nus non utiliter in testamento tutor da-
tur, nisi sub expressa conditione, si liber
erit. d. §. n. ibique Vinn. l. 22. d. Cond. Inst.
l. 10. §. 4. h. quod hodie secus Comp. Laut.
p. 462. & p. 464. Lit. S. vid. Carpz. p. 2. dec.
120. D. Lauterb. in Coll. Tit. de Testam. Tut.
§. 10.

Qu. 4. An furiosus, vel minor 25. annis
dari potest?

(Ad §.
2.)

Resp. Non qua talis, sed qua sanæ
mentis esse coeperit *l. 11. ff. de tut. l. 10. §. 3.*
h. Laut. cit. Diss. de Honorar. Tut. th. 14. &
minor majorennis factus fuerit h. §. 2.
l. quero. §. ult. h. medio autem tempore,
& usque ad legitimam tutoris ætatem a-
lius

lius à Magistratu dabitur. §. 1. & 2. *J. d. Attil. Tut.* nec legitimus interim admittitur *L. 10. §. 7. ff. de excus. tut.* quia quando testamentaria speratur legitima cessat: *pr. J. d. legit. Agnat. Tutel. L. 11. pr. ff. d. Testam. tut. l. 9. §. 1. ff. d. Tut. & rat. distr. l. 89. ff. d. R. J. N. 118. c. 5.* adeoque secus si tutor decesserit *d. l. 11. §. 3.* Dictam tamen Regulam AA. in Electorali Tutela limitant *vid. Lauterb. de singul. Fratres Jur. p. 2. m. 1. §. 14. conf. DD. in preced. Tit. Qu. 21. citat. Comp. Laut. d. p. 462.*

Qu. 5. An alterius Jurisdictioni subjectus?

Resp. Aff. l. 32. pr. ff. h. Comp. Laut. c. l. circ. fin. quod secus in dativa tutela, quæ non vi Patriæ Potestatis, sed vi Jurisdictionis constituitur. *L. 3 ff. de tut. dat. L. 5. C. qui dar. tut. vel. Cur. poss. l. 40. ff. de adm. & per tut. extra territorium autem Jus dicenti impunè non paretur. l. f. ff. d. Jurisdic. Comp. Laut. p. 464. postmed. Lauterb. in Coll. Pr. h. Tit. §. 12. vid. infr. Qu. 4. d. Attil. Tut.*

Qu. 6. Quibus liberis pater dare potest tutores?

Resp. Omnibus liberis impuberibus, in Patria potestate existentibus, nec post mortem patris, in alterius potestatem re-

casuris. Nihil autem interest siue primi
siue secundi gradus, siue masculini, siue foe-
minini sexus sint, nati item vel nascituri *h.*
§. 3. & 4. ibique Vinn. l. 1. pr. & §. 1. ff. A.
t. hi enim omnes liberorum nomine veni-
unt. *§. ult. h. t.* quod tamen de posthumis
dictum, semper tacitam conditionem ha-
bet, si vivi nati fuerint: Unde si hoc non
eveniat, propter administrationem, actio
tutelæ non, sed negotiorum gestorum lo-
cum habet. *L. 19. §. 2. ff. h. t. L. 29. ff. de*
Neg. Gest. Brunnem. ad L. 1. C. h. t. v. Harp-
precht ad J. h. n. §. Laut. d. honorar. tut.
th. 10. & in Comp. d. p. 462. & in Colleg. Pr.
b. t. §. 13. 14. & 15.

Qu. 7. An exheredato dari potest tutor?

Resp. Aff. *l. 4. ff. h. l. 31. eod.* quia Exhæ-
redatio nec Patriam potestatem *l. 20. ff. de*
Bon. Poss. contr. Tabb. nec jus suicitatis extin-
git ante aditam hæreditatem *arg. L. fin.*
ff. unde Legit. Bachov. ad Tr. v. 2. D. 8. th.
2. lit. 6. Comp. Laut. c. l.

Qu. 8. An tutor filiis, vel filiabus datus et-
iam posthumis censetur datus?

(Ad §.
5.)

Resp. Aff. *b. §. n.* quoties enim de illo-
rum commodo agitur, toties pro jam na-
tis habentur, & vivorum Juribus gaudent.
l. 26. ff. d. Stat. hom. l. 5. & 6. ff. h. t. L. 220.
ff. de V. S.

Qu. 9.

Qu. 9. Sed quid si Nepotes adsint, an hi quoque filiorum appellatione continentur?

Resp. Neg. cum I.) Nomine filiorum in propria significatione nepotes non veniant *b. §. 5. ff. d. L. 6. ff. b. tit.* sed tantum ex justa interdum Juris interpretatione justâ scil. obveniente causa & ratione *L. 84. l. 201. d. V. S. v. gr. in L. 14. ff. ad. Sct. Maced. L. 59. ff. d. R. N. L. 2. §. 28. ff. ad Sct. Tertull. L. D. Harppr. Coss. p. 1539. n. 77. & 79. 2.)* Quia hic de onerando extraneo agitur, cujus interest, ne nimium grave-
tur. *b. §. 5. ibique Vinn. D. Harp. d. n. 79.*

Qu. 10. Quid si posthumis datus Tutor?

Resp. Ille tam filiis posthumis quam nepotibus, & deinceps inferioribus datus videtur; siquidem omnes, qui post mortem testatoris nascuntur, quocunque gradu sint, rectè posthumi appellantur *b. §. f. & l. 6. ff. b. modo in ea causa sint, ut si vi-
vo testatore nascerentur, in potestate ejus futuri sint, neque testamentum rupturi. l. 1. §. 1. d. t.*

*Qu. 11. Quibus modis tutores in testamen-
to constituuntur?*

Resp. Vel purè, vel sub conditione *l. 8. (Ad §. 2. ff. b. vel ex certo tempore, vel ad cer-
tum tempus b. §. 3, post, vel ante heredis*

institutionem *h. §. 3. J. §. 1. J. de Atti
Tut. l. ult. C. d. Test. l. 8. §. 1. 2. h. l. 14. §.
& 5. ff. de tut. Comp. Laut. d. p. 461. & p.
464.* Pendente autem conditione, aut
ex certo die datus sit Tutor testamentarius
alius interim à Magistratu dandus est, ne
pupillus indefensus maneat *§. 1. J. d. Atti
Tut. l. 11. h.*

*Qu. 12. An Magistratus quoque sub Condi
tione dare tutorem potest?*

Resp. Neg. *l. 6. §. 1. d. tut.* sed ille pu
re dare debet; maximè namque ab Officio
Judicis aut Magistratus alienum est, actu
suos suspendere atque imperfectos relin
quere, nec quisquam esset, qui pendente
conditione pupillo prospiceret. *Laut. d. vo
lunt. th. 17. & in Coll. Pr. h. Tit. §. 8. ad
Brunnem. Exerc. Justin. 3. Lib. 1. Inst
Tit. 14. §. 3. n. 2. & 3. D. Majer. p. 252.*

*Qu. 13. An ad certam rem vel Causam tu
sor constitui potest?*

(Ad §.
4.)

Resp. Neg. quia tutor principaliter per
sonæ datur, non rei vel causæ, nisi saltem
secundariò *h. §. 4. l. 12. ff. h. vid. tit. præc.*

Qu. 15. Comp. Laut. p. 460. & p. 467. Quod
si tamen bona pupilli adeo sint diffusa, ut
difficulter ab uno administrari queant,
tunc universo patrimonio rectè tutor da
tur *l. 15. h. l. 37. ff. d. tut. & Cur. dat. Mev.*

imp. 7. dec. 397. n. 2. & 3. Laucerb. in Coll. Pr.
 §. 1. tit. de Tutel. §. 29. Vinn. ad. h. §. 4. Idem
 dicendum, si hereditas adeunda l. 9. d. t.
 l. 10. h. l. 17. §. 1. ff. d. appell.

LIB. I. TIT. XV.

DE

LEGITIMA AGNATO- RVM TUTELA.

Qu. 1. Quid est Legitima Tutela?

Resp. Quæ deficiente testamentaria (AdPr.
 à sola Lege sine hominis facto immediatè & §. 2.)
 constituitur h. pr. & l. 1. pr. ff. h. l. 3. ff. eod.

*Qu. 2. Quando dicitur deficere testamen-
 taria tutela?*

Resp. Quando vel testamentum non
 est conditum, vel conditum quidem, sed
 nullus in eo Tutor constitutus, aut qui
 constitutus, ante, vel post testatorem fi-
 lio adhuc impubere decessit §. 2. f. h. &
 l. 6. ff. h. l. 11. §. 4. ff. d. Testam. Tut.

Qu. 3. Quotuplex est?

Resp. Duplex: Extraordinaria seu Ir-
 regularis, & Ordinaria seu Regularis.

*Qu. 4. Quomodo describitur tutela legi-
 tima irregularis?*

Resp. Quæ contra Juris communis re-
 gulas matri vel aviaë volentibus & Juri suo
 renun-

renunciantibus à Lege defertur *Comp. I p. 463.* dicitur quoque anomala, singris *N. 118. c. 5. Nov. 94. c. 2. vid. Ech & Hahn. in diss. de Tutela matern. D. Stryke d. Tutel. matern. Principum Lauterb. in. Colleg. Pract. Tit. de Legit. tor. §. 2. & mult. seqq. add. D. Grass Tutel. matern. Nobil. Imp. immediat.*

Qu. 5. In quonam consistit renuncia Matris & Aviae?

Resp. 1.) In hoc, ut (etiamsi Princip vel Comitissa fuerit, *D. Stryk d. Diss. §. 7. & seqq.*) renuncient futuris nup *N. 94. c. 2. N. 118. c. 5. & auth. sacr C. quand. mul. tut. off.* quod olim iustificabat *L. f. C. quand. mul. tut. off. fung. die non. d. Nov. 94. c. 2. d. Auth. sacramta C. quand. mul. tut. off. Carpz. p. 2. C. def. 14. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 17. 2.)* *Sc vellejano d. Nov. 94. c. 2. N. 118. c. 5. qu adhuc hodie obtinet Brunn. ad d. an n. 5. Carpz. J. F. p. 2, c. 4. def. 11. G L. 2. Obs. 77. Strauch. spec. Fur. Publ. L. Tit. ult. §. 4.* 3.) Omnibus ac singulis *L. beneficiis ac privilegiis in favorem sex muliebris introductis d. N. 94. c. 2. Fo mulam Juramenti, quando mater vel f la tutrix est, vel cum aliis administra vid. apud Roding. Pandect. Cam. in Ma*

ti ff. p. 12. Renunciatio autem fieri debet coram actis i. e. iudice d. N. 118. c. 5. d. L. fin. C. Comp. Laut. d. p. 463. Ipsa tamen renuncians, ut præsens sit, necesse haud est L. 43. §. 1. ff. d. Proc. sed per Procuratorem speciali mandato instructum etiam in Camera Imperiali renunciationes fieri, & de cætero juramentum tutorium præstari, docet quotidiana experientia.

Qu. 6. Quid si verò ad secunda vota transiverit mater?

Resp. Protinus definit esse tutrix d. N. 94. c. 2. (nam quodcunque sub conditione conceditur, illud sub contraria denegatur arg. l. 13. & 14. d. adim. Leg. Laut. d. Execut. ult. vol. c. 6. N. 6.) adeò, ut nec mortuo marito tutelam reassumere possit. per L. 14. §. 9. ff. de Ædil. Edict. insuper etiam bona tam uxoris, quam novi mariti, nondum redditis rationibus & solutis reliquis, pupillis tacitè sunt obligata. l. 6. C. in quib. caus. pign. tac. cont. Laut. d. legal. Hypoth. th. 34. & 38. & in Comp. p. 405. N. 3. & p. 463. post. med. quod singulare Lauterb. in Coll. Pr. h. 1. §. 17. Neguzant. de Pignor. P. 2. membr. 4. n. 156. Carpz. Lib. 4. Resp. 34. Gail. Lib. 2. Obs. 90. N. 2.

Qu. 7.

*Qu. 7. Quid est tutela legitima regularis
seu ordinaria?*

Resp. Quæ secundum communem Ju-
ris ordinem cognatis proximioribus de-
fertur. *Comp. Laut. d. l. idque propter
spem successionis l. 1. pr. ff. h. t. L. 73. pr.
ff. de R. J. vid. d. N. 118. c. 3. & 5.*

Qu. 8. Qui dicuntur Agnati?

(Ad §.
1.)

Resp. Qui per virilis sexus cognatio-
nem sunt conjuncti, & capite non minu-
ti *h. §. 1.* vel qui idem gentilitatis nomen
& familiam habent. Die eines Nahmens
Geschlechts/ Schilds und Helms seind *vid.
supr. tit. d. Nept. Qu. 6.* Germanicè in Sa-
xonia dicuntur Schwerdt-Magen / à gla-
dio seu rebus expeditoriis, quæ pertinen-
ad virilem sexum seu ad Agnatos, &
Magschafft. i. e. cognatione. Wehner *vo
Mage.* & huc pertinent patres, fratres
patrui, patrueles. Fromman. *in Diff. a
differ. agnat. & cognat. th. 2. & 3.*

Qu. 9. Quinam Cognati?

Resp. Qui per personas maximè sexu
foeminini sunt conjuncti *d. §. 1. L. 4. §. 2.
ff. de grad. & affin. l. 10. §. 2. ff. eod. & vo-
cantur in Saxonia Spielmagen/ die uns vor
der Spindel verwand seyn. Fromman. c.
l. add. Comp. Laut. p. 436. & p. 463. Lauterb.*

m. Coll. Pr. tit. de Grad. & affin §. 5. & Tit. de legit. Tut. §. 17.

Qu. 10. Quomodo finitur Agnatio?

Resp. Plerumque qualibet capitis di- (Ad §. fin. & 6. Tit. seq.)
minutione, etiam minima, maxime eman-
cipatione *h. §. n. §. 3. F. d. cap. dimin. l.*

7. pr. ff. eod. adeò, ut quoad patrem non
tantum Jura suitatis & patriæ potestatis
cessent §. 6. *F. quib. mod. Jus P. P. solv. sed &*
Jura communis agnationis, hereditates,
tutelas amittant d. l. 7. & §. ult. F. h. §.

11. F. d. her. que ab intest. l. 2. ff. l. 2. C. h.

Qu. 11. An etiam Cognatio ita finitur?

Resp. Neg. nam hæc nulla plane capitis
minutione perimi potest *d. §. ult. h. adeo-*
que quis non desinit esse filius, frater, aut
sanguine junctus, quia liber homo esse de-
sinit, aut Civis Roman. aut filius familias *l.*

1. §. pen. d. suis & legit. Natura namque in-
troducitur est, & ipsum sanguinem radicem
habet *d. l. v. §. p. d. F. N. G. & C. Fromman.*
d. D. §. 32. & 33.

Qu. 12. Annon verò effectus ejus per ma-
ximam & mediam capitis deminuti-
onem solvuntur?

Resp. Aff. *d. §. 6. F. d. cap. deminut.*
cum pro mortuis & nullis tunc habeantur
cognati §. 1. *F. quib. mod. Jus. P. P. solv.*
non vero per minimam. *Fromm. d. l.*

LIB. I. TIT. XVI.

De

CAPITIS DEMINUTIONE.

Qu. 1. Quid est Capitis deminutio?(Ad
Pr.)Resp. Est prioris status mutatio *h. l. 1. pr. ff. h. ibique* Brunnem.*Qu. 2. Quotuplex est?*Resp. Pro ratione status triplex est, maxima, media seu minor & minima *d. p. conf. qu. 10. tit. preced.**Qu. 3. Quid est maxima Capitis deminutio?*(Ad §.
1.)Resp. Quæ omnem statum, etiam militiæ mutat *h. §. 1. l. f. h.**Qu. 4. Quinam hanc patiebantur?*Resp. Qui servi poenæ efficiebantur ob ingratitude in servitutem retractabantur, aut ad pretium participando se venundari passi sunt *h. §. 1. f.**Qu. 5. Quid hodie Furis?*Resp. Hodie sublata inter Christianos servitute hæc maxima capitis deminutio non amplius obtinet. D. Stryk *in U. A. h. §. 6. & 7.*

21

Qu. 6. Quid est Media seu Minor:

Resp. Qua salua libertate Civitas & Fa- (Ad 6.
milis amittitur *h. §. 2. l. f. ff. h. t.* 2.)

Qu. 7. Quinam hanc patiebantur?

Resp. Illi, quibus aqua & igni interdicebatur, vel postea, qui in Insulam deportabantur *h. §. 2. l. 17. §. 1. ff. d. pæn. l. 6. d. int. & releg.* Quibus hodie comparantur Banniti *vid. D. Stryk. d. l. §. 8.* qui si Banno superiori afficiantur, deterioris adhuc, quam deportati Conditionis evadunt, cum & illa amittant, quæ Juris Gentium sunt, dum impunè lædi possunt. *D. Stryck. d. l. quod secus in deportatis. d. l. 17. in fin. ff. d. pæn.*

Qu. 8. Quid de damnatis ad operas publicas dicendum?

Resp. Hi, servi quidem non fiunt, Civitatis tamen Jus amittunt, si perpetua ad operas publicas condemnatio facta. *D. Stryk, d. l. §. 7.*

Qu. 9. An etiam Relegati hanc mediam Capitis deminutionem patiuntur?

Resp. Neg. hæc enim neque bona, ne-
nullum Civitatis Jus aufert. *l. 4. l. 7. & 4. ff. d. interd. & releg. §. 2. F. 2. F. P. P. S.* adeoque caput Civitati non
L ad-

adimit. v. *supr. tit. 2. M. F. P. P. S. Qu.*
Laut. de domicil. §. 19.

Qu. 10. Quid est minima Capitis de-
minutio?

(Ad §.
 3.)

Resp. Qua salva libertate & Civita
 familia mutatur §. *h. 3. l. fin. ff. h. ut si qu*
arrogetur vel emancipetur. d. §. 3.

Qu. 11. An hac hodie usum habet?

Resp. Neg. quantum sc. ad effectum
 Quos Jure Romano ratione successionis
 habebat: nam emancipati hodie tam in
 successionem testatam, quam intestatam æqu
 liter cum suis succedunt v. *N. 115. & 11*
c. 1. D. Stryck. d. t. §. 3, seq. hac saltem
 retenta differentia, quod sui ipso Jure h
 redes sint, emancipati demum per ad
 tionem fiant *l. un. C. d. his qui ant. ape*
tabb. Comp. Laut. p. 538. tit. 8. p. 543.
fin. junct. p. 488. circ. fin. vid. Colleg. Præ
Tit. de Cap. Minut.

Qu. 12. An servus qui manumittitur
capite minuitur?

(Ad §.
 4.)

Resp. Neg. quia nullum caput habet
 i. e. nullum Jus aut locum in tribus illi
 quæ civium propria sunt, Libertate sc. C
 vitate & Familia, *h. §. 4. ibique Vinn. ar*
l. 209. d. R. F.

Qu. 13. An is, cui dignitas aufertur
capite minuitur?

Resp. Neg. quia Statum retinet *h. §.* (Ad 3. s.)
s. l. 3. ff. d. Senator.

Qu. 14. Quomodo defertur tutela legitima?

Resp. Eodem quo successio *l. 73. pr. d.* (Ad 5. fin.)
R. §. hinc proximiores excludunt remotiores; æstimatur autem hæc proximitas, secus ac olim, non tam ex gradu, quam ex ordine successionis *d. Nov. 118. c. 3. & s.* (quod idem in feudis obtinere tradit *Betsius de Stat. & Pact. fam. p. 24. Rosenthal de feud. c. 12. qu. 10. n. 29.*) æquum enim est, ut illi tutelæ onus subeant, qui & ad successionem vocantur *h. §. fin. ibique Vinn.*

Qu. 15. Quid si plures sint cognati aequales ad successionem?

Resp. Omnibus pariter defertur tutela *l. 8. & 9. ff. d. legit. agnat. tut.* quia & ad hereditatem omnes simul vocantur *§. 5. §. d. leg. Agn. success. d. N. 118. c. 5.* cum autem per unum melius administrantur bona & expediantur negotia *l. 3. §. 6. ff. d. ad min. tut. L. 2. C. quando & quib. quart. pars.* ideo uni ex illis decernitur administratio periculo omnium *d. c. 5.* & cum hypotheca bonorum *L. 5. §. ff. d. Legit. tut. auth. sicut hereditas C. eod. tit. Comp. Laut. p. 464. & p. 474.* modo omnes idonei fu-

erint, i. e. perfectæ ætatis *pr. J. de fiduc. l. 1. l. 10. l. 11. h. v. l. 10. §. 7. d. excus. & maculi d. Nov. c. 5. Comp. Laut. d. p. 464. Jus saxonico ad seniores pertinet hoc onus tutelæ legitimæ Carpz. J. F. p. 2. c. 11. d. 11. n. 1. & Lib. 5. Resp. 81. quod etiam tutela Electorali observatur. A. B. cap. 1. ibi : daß als dann der älteste / dessen Vermund 2c. D. Hert. de specialib. Rom. Im Rebusp. §. 18.*

Qu. 16. Quid si aliqui ex proximioribus vel etiam omnes mortui sint aut capite minuti?

Resp. Quamdiu unus adhuc superest, & in familia existit, tutela penes eum remanet. *l. 3. §. 5. d. legit. agnat. tut.* Si verò omnes decesserint, vel capite minuti sint, sequentes in tutelæ administrationem succedunt. *d. l. 3. §. pen. vid. Vinet. ad §. f. h.*

LIB. I. TIT. XVII

De

LEGITIMA PATRONORUM TUTELA.

Qu. 1. Quid est legitima Patronorum Tutela?

Resp. Quæ per interpretationem Legis, Patronis, eorumque liberis, in liberis

tos & manumissos impuberes ob spem
 successionis defertur. *l. h. tit.* quia plerum-
 que, ubi successionis est emolumentum,
 ibi & tutelæ onus esse debet *§. un. f. h. tit.*
L. 3. C. de Libert. & eor. liber. Dicitur au-
 tem hic, Patronus, non tantum, qui spon-
 te, vel coactus manumisit; sed etiam ejus
 liberi masculi, qui defuncto Patre, Tuto-
 res legitimi sunt. *l. 3. §. 1. L. 6. ff. de Legit.*
Tut.

Qu. 2. An Idem de Patrona dicendum?

Resp. Neg. nam licet hæc in bonis li-
 berti succedat, tutrix tamen non est *h. §.*
un. f. l. 1. §. 1. l. 3. §. 4. ff. d. legit. tut.
 mulieres enim ab omnibus officiis Civi-
 libus, quale est tutela *l. 16. l. ult. d. Tut.*
 regulariter removentur *l. 2. d. R. f. vid.*
Lauterb. in Coll. Pr. Tit. de Legit. Tut. §. 23.
vid. supr. Tit. de Tutel. Quest. 12.

*Qu. 3. An ad exemplum Patroni competit
 domino directo feudi, tutela vassalli
 Impuberis?*

Resp. Aff. Si sc. nulli adsint agnati arg.
h. tit. quod tantum procedit in bonis feu-
 dalibus. In allodialibus enim vel cogna-
 ti Tutores erunt, vel Judex alium dabit.
D. Stryck. E. f. F. C. 7. Q. 15. 18. & 21.

LIB. I. TIT. XVIII.

DE

LEGITIMA PARENTVM
TUTELA.*Qu. 1. Quæ est Legitima Parentum
Tutela?*

Resp. Quæ competit patri in libero
ab ipso emancipatos impuberes *h. t. 3.
junct. l. 1. si à par. quis manum.* Nam pa-
ter propriè non est tutor Legitimus fi-
emancipati; sed sicut ex interpretatione
ICtorum in hæreditate, ita & in Tutela
vicem legitimi tutoris, contractâ nempe
fiduciâ, sustinet *§. fin. f. de Legit. Agna-
success. l. 3. §. fin. l. 10. ff. de suis & Legi-
hæred.* Hodie hujus Tituli nullus est usu-

LIB. I. TIT. XIX.

DE

FIDUCIARIA TV-
TELA.*Qu. 1. Quid est fiduciaria Tutela?*

Resp. Quæ ob singularem favorem e-
pacto fiduciæ defertur patri in filium im-
puberem ab Avo, vel fratri in fratrem
vel fratris filium impuberem emancipa-
tum

tum §. un. J. d. fiduc. tutel. l. 1. §. fin.
l. 4 ff. d. legit. tut. Laut. de Singul. fratr.
Jur p. 2. m. 1. §. 15.

Qu. 2. Quid hodie Furis?

Resp. Hodie sublata inter agnatos & cognatos differentia quoad successionem & tutelam d. N. 118. C. 5, nulla amplius legitima agnatorum, Patronorum ac parentum (uti dictum) nullaque fiduciaria est Tutela, sed una tantum legitima d. N. 118. C. 5. D. Maj. p. 264. Compend. Laut. p. 463. lit. a. In tutela tamen feudali proximus agnatus Cognato adhuc hodie præfertur. Laut. d. §. 15. D. Stryck. E. J. F. d. l. Conf. supr. Tit. 16. Qu. 14. tit. 17. Qu. ult.

LIB. I. TIT. XX.

ATTILIANO TUTORI,
ET EO QVI EX LEGE JULIA ET TITIA DABATUR.

Qu. 1. Quid est Tutela dativa?

Resp. Quæ à Magistratu competente (nam quod ab incompetente fit, nullum est. tot. tit. si à non compet. Jud.) ad petitionem proximè succedentium, pupillo actu tutorem non habente. §. 1. & 2. h. vel etiam ex officio (vid. D. Schilter ad

ff. Exerc. 37. §. 66. usque ad §. 73.) defe-
tur. h. pr. & §. 1. 4. 5. h. l. 2. §. 2. qui p-
tut. l. 6. C. h. l. 4. §. 8. d. damn. infect.
J. d. An. 1548. & de An. 1577. tit. 32.

Qu. 2. A quo Magistratu constituendus
tutor?

Resp. Olim constituebatur à Magistr
 tu majori, sive illo, cui à Lege id specialit
 concessum erat. *pr. J. h. l. 6. §. 2. d. tut.* T
 toris enim datio, neque Imperii neq; Iuri
 dictionis erat *d. §. 2. ordinariæ sc. arg. L.*
pr. ff. de Tut. & Cur. dat. sed extra ordinari
 & legalis seu adscititiæ *pr. & §. §. seqq. J.*
d. l. 8. pr. ff. h. D. Lauterb. de voluntar. J.
risdict. §. 5. per. tot. Hodie verò ab omn
 bus, qui habent Jurisdictionem ordina
 riam, etiam inferiorem, die Erb- & Gericht
 oder Nieder- Gericht *Ord. Pol. d. A. 154.*
tit. von der Minderjährigen tutorn & d.
1577. tit. 32. §. So wollen ic. Carpz. p. 2
C. 15. def. 26. Knipschild. de Nobilit. L. 3
C. 17. n. 34. præsuppositâ tamen sempe
competentiâ Magistratus Lauterb. de Exe
cut. Ult. volunt. C. 5. n. 12. add. Colleg. Præ
h. Tit. §. 4. Libra Imperii Nobilitas in Fran
 conia, Suevia, & tractu Rhenano ex singu
 lari privilegio habet, ut cujusque Partis Di
 rector, Capitaneus, & Consiliarii pupilli
 nobilibus tutores constituere possint, &

tuto

tutores ita constituti, ad exemplum aliorum tutorum etiam inviti tutelam suscipere cogantur. Rescript. Imper. Ferd. III. de A. 1651. d. 21. Mart. Lauterb. d. l. vid. Dn. ab. Eyben ad §. 4. J. de Attil. Tut. Obs. 14. Comp. Laut. p. 464.

Qu. 3. Quid si verò pupillus in alio loco bona possideat, quam ubi domicilium habet?

Resp. Nihilominus ille, qui ratione domicilii competens est, in tutore constituendo præfertur *l. un. C. ubi pet. tut.* quia in tutoris datione magis ad personam, quam ad bona respicitur §. 4. J. qui test. tut. dar. *L. un. C. ubi pet. Tut.*, Laut. d. domicil. th. 30. si autem pupillus bona habeat ultra centesimum lapidem, tum Judex, ratione bonorum illorum, tutorem alterum adjungit §. 17. J. l. 21. §. 2. ff. d. excus. Comp. Laut. p. 464. add. Colleg. Pract. h. tit §. 2.

Qu. 4. An etiam Tutor Jurisdictioni dantis subesse debet?

Resp. Aff. *l. 1. §. 3. ff. h. tit. L. 5. C. eod.* aliter ac in Testamento. Ratio est, quia Magistratus tutores constituunt, vi Jurisdictionis, quæ ultra territorium extendi nequit *L. fin. ff. de Jurisd.* Aliud tamen dicendum, si extraneus se tutorem dari patiatur, Montan de Tut. c. 33. n. 34. Quod

si in Civitate non sit idoneus, eligit alterius loci Civem, nomenque ejus mittit Magistratui ejus loci, ut ipse eum confirmet ac constituat. *l. 24. h. Comp. Laut p. 462. pr. & p. 464. post med.* In hac verò electione officium est Magistratus investigare mores creandorum *l. 24. ff. h. r.* cum neque facultates, neque dignitas ad fidem sint sufficientes *l. 21. §. 5. ff. eod.* & imprimis curare, ne creet eos, qui se voluntingere *d. l. 21. §. f.* quia eo ipso se suspectos reddunt; neque etiam eos, quos constitui parentes prohibuerunt *d. l. 21. §. 2. v. Lauterb. Coll. Pr. h. tut. §. 11.*

Qu. 5. Personis illustribus quisnam constituit tutores?

Resp. Judicium Imperiale Aulicum, vel Camera Imperialis. *Gail. 2. O. 1. n. 47. L. 2. Obs. 96. n. 6. Rosenthal. de feud. e. 12. e. 10. n. 46. add. super. Tit. qui Testam. Tut. dar poss. Quæst. 20.* Quis Tutores Regni, testamentariis deficientibus vel legitimis tutelam suscipere nolentibus constituat? *vid. D. Hert. de Tutel. Reg. Sect. 2. §. 13.* Quod si verò sub certo Principe degant tunc ab illius dicasterio tutor constituitur. *Laut. d. honor. tut. §. 18. D. Majer. p. 265.*

Qu. 6. Ad quid tenentur tutores, finita tutela?

Resp.

Resp. 1.) Ad rationes reddendas *h. §. f.* (Ad §. l. 1. pr. & §. 3. ff. de tut. & rat. distrab. L. 7.)
 §. C. arb. tut. & quidem, Jure Civili finitâ
 tutelâ. l. 9. §. 4. d. tit. Jure verò Canon.
 moribusque nostris singulis annis rationes
 reddere sub pœna tenentur. *Clem. 2. §. 1. d. relig. dom. Ord. Pol. tit. 32.* Von der
 Pupillen/ und Minderjâhrigen 2c. Ubi sin-
 guli, etiam non interpellati jubentur ratio-
 nes reddere. *Comp. Laut. p. 475.* Quod
 & in tutoribus Principum obtinet. D.
 Harpppr. *Coff. p. 1815. n. 274.* 2.) Ad resar-
 cienda damna dolo data l. 18. ff. de Tut.
 et rat. distr. aut culpa lata, levi L. 2. L. 7.
 C. arbit. Tut. & si se tutelæ obtulerit, aut
 præ contutoribus administrationem ob-
 latâ satisfactione postulaverit, levissimâ l.
 93. §. 3. ff. d. furt. *Comp. Laut. d. l. D. Harpppr. in Cons. p. 1148. n. 88. vid. infr. L. 3. Tit. 28. Qu. 26.* sic periculum quoque
 pertinet ad tutorem, si tutor debitori non
 idoneo crediderit: vel ab inopiâ suspecto
 per longum tempus debitum non exege-
 rit: nec ejusdem usuras, aut imperitè, aut
 ineptè exegerit. v. *Carpz. J. F. p. 2. C. 11. def. 24. seqq. Mev. p. 8. dec. 78. & 79. Bar-
 dil. Conclus. For. Exerc. 2. th. 27.*

Qu. 7. Quid hic intelligitur per rationes?

Resp. 1.) Inventarii exhibitio (quod
 est

est fundamentum, unde constare debet rebus, de quibus rationes sunt reddenda adeò ut contra omittentem juretur in tem *l. 7. d. adm. tut.* Lauterb. *Coll. Pr. tit. de administr. Tut. §. 9. & lit. de Tut. Rat. distrab. §. 12. 2.*) Rationum redditio computatio, ac justificatio, ubi tutor omnes expensas probare, & judex eas diligenter examinare, atque computare tenetur. *l. 82. L. 111 ff. de condit. & demonstr. 3.* Residui restitutio *dd. ll. Comp. Laut. d.* adeò, ut licet testator tutori legaverit liberationem à rationibus Tutelæ, tamen non præsumatur liberatus à restitutione reliquatûs. *l. 9. L. 12. l. 28. §. 4. L. f. §. 2. ff. de lib. leg.* Menoch. *L. 4. præf. 164. n. 17.* quamvis tutor ad reliquorum præstationem non nisi deductis impensis teneatur. *Mev. p. 3. dec. 170. & p. 5. dec. 133.* Præstare insuper Tutor interdum etiam usuras debet scilicet 1.) Postmoram, quia hoc Judicium Bonæ fidei est *L. 32. §. 2. ff. de Usur. 2.)* propter versionem in proprios usus; quo casu ad centesimas convenitur *L. 1. C. d. usur. pup. L. 7. §. 10. d. adm. tut. L. 38. ff. d. Neg. Gest.* Lauterb. *in Colleg. Pr. tit. de adm. & peric. tut. §. 33. & Tit. d. Tut. & rat. distr. §. 14. 3.)* Si pupilli pecuniam non sub usuris elocaverit, sed otiosam penes se re-

se reliquerit. *L. 7. §. 11. L. 15. ff. de administ. tut. vid. D. Fromman, de Tut. & Curat. §. 24. & 25.*

Qu. 8. Quo in loco reddenda sunt rationes?

Resp. Eo in loco, ubi tutor tutelam administravit (quod secus est in aliis contractibus. *L. 1. C. ubi de ratio cin. tam publ. quam priv. l. 54. §. 1. ff. de Procur. L. 19. §. 1. l. 45. §. 1. ff. de Judic.*) Ratio est in *L. 2. in fin. C. ubi de ratio cin.* Quia scil. eo in loco instructio sufficiens, & nota testimonia, & verissima possunt documenta præstari, quod ipsum adhuc hodie observatur, teste *Carpz. L. 2. Resp. 33. & dec. 286. n. 12. Berlich, dec. 273. Franrzk, L. 1. Res. 16. n. 51. Lauterb. in Coll. Pr. d. tit. §. 19. Mev. p. 5. d. 298. Comp. Laut. c. p. 475. ibique cit. Struv. Exerc. 9. th. 35.*

LIB. I. TIT. XXI.

De

AVCTORITATE TUTORVM.

Qu. 1. In quibus consistit Tutoris officium?

Resp. 1.) In proba Educatione & alimentione pupilli *l. 12. §. 3. ff. d. adm. tut. l. 3. §. 5. & l. 4. ff. ubi pup. eduo. Comp. Laut. p. 460. p. 467. & p. 473.* 2.) In bonrum
ejus

ejus recta administratione l. 7. §. 2. & pro empt. tit. ff. d. adm. tut. Comp. Laut. 466. seqq. 3.) In auctoritatis interpretatione tot. tit. ff. & C. d. auct. tut.

Qn. 2. Quanam requiruntur antequam Administrationem suscipiant Tutores?

Resp. 1.) Decretum Magistratus R. d. An. 1548. & 1577. tit. 32. adeò ut in Principum & Illustrium tutela h. omitti possit. Hahn. et Wesemb. tit. Tut. N. XVI. D. Hert. de Special. Imp. Ro. Germ. Rebus publ. §. 19. Dn. ab Andler Jurispr. tit. 5. n. 26. Lauterb. Coll. Pr. tit. Admin. & Peric. Tut. §. 3. seqq. 2.) Inventarii confectio, etiamsi mater & avia t. trices fuerint. Bardili Exerc. 2. Concl. omninò Lauterb. Coll. Pr. d. Tit. §. 9. & 11. d. R. d. An. 1548. tit. Bon den P. pillen ic. l. 7. pr. ff. & l. 24. C. d. adm. t. 3.) Juramenti corporalis præstatio a Ord. Imp. d. tit. 32. §. Dasz Eric. quod i. lenne Jusjurandum etiam à tutore illust. ex Legis necessitate requiritur. Rosenth. de feud. c. 12. concl. 10. n. 66. seq. Lic. Mevius integro Consilio 88. contendat, i. vitos eò adigi non posse. Formula a. tem sacramenti, quod plerumque p. Mandatarios in Aulico aut Camerali Juc.

cio præstari solet, hæc est: Ich N. N. ge-
 lobe und schwehre in Krafft der schriftlichen
 Gewalt/ so Ich von Herrn N. N. Herzogen
 zu N. N. zu dem Kayserl. Reichs: Hoffraht
 übergeben hab / und in die Seele desselben /
 daß Er/ als Vormund/ weyland Herrn N. N.
 Herzogen zu N. N. nachgelassener minderjäh-
 riger Kinder / Söhn und Töchter in besten
 Befehlhaben / Sie zu Fürstl. Ehren und
 Tugenden anweisen / alles dasjenige / so des
 nenselben nützlich und guth ist / thun / und
 handeln/ vermeiden/ unterlassen und verhin-
 dern/ deroeselen Güter und Persohn zu ih-
 ren Gütern nutzen/ in guthem glauben/ und
 treuen vertreten/ und im besten versehen /
 Inventarien von ihrer Haab und Güthern
 machen / seiner administration und Hand-
 lung zu gebührlicher und rechter Zeit Rech-
 nung thun/ mit vollkommener Überlieferung
 alles des/ so der Vormundschaft halben/ zu
 Seinen Händen kommen/ und denen hinter-
 lassenen Unmündigen zustehet / oder es Ih-
 nen schuldig bleibet / und sonsten alles das
 thun will/ was einem getreuen Vormund zu-
 gehöret/ alles bey Verpfändung seiner Haab
 und Güther/ ohne Gefährde / und Arglist/
 als wahr Ihm Gott helffe/ und das Heil.
 Evangelium. D. Hert. de special. Imp. Rom.
 Germ. Rebuspubl. §. 20. add. Ord. Camer.

p. 1. tit. 75. vid. Lauterb. d. Tit. 6. 13. ubi docet, hodie multis in locis Repromissionem sufficere. *Handtreu/ oder Handge-
lubb an Eynes Statt.*

*Qu. 3. Quam diligentiam prestare debet
Tutor in Tutela administratione?*

Resp. Non sufficit eam prestare diligentiam, quam Tutor rebus suis adhibet l. 13. d. R. f. l. 7. C. arb. tut. sed quæ diligenti, attentoque Patrifam. incumbit. l. 10. l. 33. pr. ff. d. administ. tut. Hinc levem culpam in abstracto præstat. d. l. 10. d. adm. tut. & d. l. 7. C. arb. tut. Quod si tamen tutor in suis rebus esset diligentissimus, eandem diligentiam, summam sc. etiam in rebus pupillaribus adhibere tenetur. l. 1. pr. ff. d. tut. & rat. distr. L. 17. ff. d. Fur. dot. Comp. Laut. p. 226. in fin. & p. 468. pr. Interdum tamen infimum diligentiae gradum adhibere tenetur, ut: 1.) si negotium sit difficile, v. g. in comparatione prædiorum l. 7. §. 2. ff. d. admin. & peric. tut. ibi: *solam latam negligentiam eos prestare in hac parte.* Ergo non etiam in aliis 2.) in debitis paternis exigendis L. 2. C. arbit. Tut. add. Brun- nem. ad L. 15. ff. & ad L. 18. C. de admin. & peric. tut. Mev. p. 7. dec. 198. Bardili Exerc. 2. Concl. 27. Carpz. L. 5. Resp. 70. *Qu. 4,*

Qu. 4. An alienare potest Tutor?

Resp. Aff. si scil. necessitas, vel evidens utilitas (*vid. tn. Mev. p. 7. dec. 199. n. 3.*) id suadeat *l. 22. C. d. admin. tut. t. t. ff. d. reb. eor. qui sub tut. Comp. Laut. p. 467. in med. D. Harppr. Coss. p. 1084. n. 13. seq.* modò in rebus immobilibus, & quæ his æquiparantur, v. g. in rerum prætiosarum alienatione *c. l. 22. r.) decretum Judicis, rei sitæ, vel domicilii l. 6. l. 12. l. f. C. d. præd. min. & 2.)* justa Causæ cognitio præcedat *dd. LL. vid. omninò Lauterb. in Colleg. Pract. Tit. de Reb. eor. qui sub Tut. vel Cur. per tot. & diff. de alien. rer. quæ min. sunt. per tot. cum primis tb. 33. seqq. & in Comp. p. 478. junct. p. 375. in fin. & p. 403. pr. D. Harppr. Coss. p. 508. n. 33. p. 1085. N. 20. p. 1088. n. 67. seqq.* Illud singulare est, tutores illustrium pupillorum, nomine eorum donare posse, cùm hoc eorum dignitati conveniat v. Gail. *L. 2. Observ. 72.* An verò ad hoc decreto superioris opus sit? disceptari solet, nec desunt utrique parti auctores. *V. Rosenthal de Feud. Cap. 3. concl. 16. n. 3. Betsius C. 7. de Pact. fam. illustr. p. 263.* Tutius tamen decretum superioris adhiberi existimat *D. Hert, d. Diff. §. 20.*

Qu. 5. Quid est Tutoris Auctoritas?

Resp. Est expressa à tutore præsens
purè & in continenti facta approba
ejus, quod ab alio cum pupillo gerit
l. 3. ff. h. & §. 2. f. eod.

*Qu. 6. Quid ergò requiritur, ut Tutor
auctoritas rectè interposita
dicatur?*

Resp. 1.) ut Tutor sit verus, non à
tela remotus vel falsus: Omnia enim, c
falso tutore auctore geruntur, ipso j
nulla sunt, sc. quoad pupillū Obliga
nem, adeò, ut nec restitutione in in
grum opus habeat. *l. 3. l. 11. §. 1. q
fals. tut. l. 4. in quib. caus. in integr. re
licet sciverint falsum tutorem esse d.
vid. Lauterb. in Coll. Pr. Tit. quod fals.
auct. gest. esse dic. per tot.* 2.) ut sit
pupillo præsens animo sc. & corpore
omnia videat, intelligat, sciat & deli
ret, quid negotii, & qua fide geratur.
*inf. l. 9. §. 5. h. §. 2. f. h. in negotio
ipso cum alio gesto d. §. 2. ne scil. f
relatione tutor, vel ab ipso pupillo,
ab alio decipiatur, & ut perfectum ne
rium ratificet. vid. in fr. Quæst. 11. Co
Laut. p. 468. & p. 469. junct. p. 477.*

*Qu. 7. An omnis pupillus Tutore auct
contrahere potest?*

Resp. Neg. sed requiritur, ut sit infantia major *l. 5. §. 1. d. R. F. §. 10. F. d. Inutil. stip.* Infantium verò negotia solus tutor eorum nomine gerit *l. 1. §. 2. d. admin. tut. Laut. d. Contract. th. 23. seq. & de Procur. in rem suam th. 15.* nisi agatur de possessionis acquisitione, hanc enim etiam sine tutoris auctoritate apprehendere potest infans *l. 32. §. 2. d. A. A. P. L. 1. §. 3. eod.* quia possessio magis est facti *Comp. Laut. p. 569. lit. N.* in cujus acquisitione qualemcunque declarari affectum sufficit. *Comp. Laut. p. 468. in fin. & p. 571. post. pr. Laut. d. D. d. Contract. th. 23. & Coll. Pract. h. tit. §. 10. Sheinem. d. tempest. et at. p. 3. c. 3 §. 19.*

Qu. 8. In quibus causis necessaria est tutoris auctoritas?

Resp. Disting. inter Causas judiciales & extra judiciales: In illis semper necessaria est Auctoritatis interpositio *l. 4. C. h. l. 1. l. 2. C. qui leg. pers. stand in Judic. l. 4. C. de re jud. sive Civiles sint, sive Criminales d. l. 4. C. b.* hodie tamen in minoribus criminaliter accusatis necessaria non est tutoris auctoritas. *Carpz. Pr. Crim. p. 3. qu. 118. n. 33. vid. tamen Oldekop. T. 2. Obs. Crim. 34. n. 2. Lauterb. de Confess. th. 11. hinc crudelem Judicem dicit, Brunnem ad L. 4. C. b. t. n. 3.* qui non malit magis parcere,

præsertim minori, quam ex confessione condemnare. *v. Laut. in Colleg. Præct. h. tit. §. 12. & in Comp. d. p. 468. junct. p. 98. p. 682. & p. 710.* Quoad negotia Civilia verò videndum, an per negotium tutoris auctoritate confirmandum pupilli conditio reddatur melior, an verò deterior: illo casu necessaria non est tutoris auctoritas *h. pr.* hoc vero omnino requiritur *d. pr. v. Comp. Laut. p. 469. & p. 230. in fin.*

Qu. 9. Quando pupillus conditionem suam deteriore reddere dicitur?

Resp. Toties, quoties obligatur vel aliquid de jure suo remittit, vel de rebus suis aliquid alienat, vel transfert: (licet in effectu lucrum sentiat *pr. §. h. L. 5. §. 1. l. 9. pr. §. 10. l. 2. l. 18. ff. h. t. l. 19. §. 1. ff. d. R. C. L. 14. §. f. ff. de solut. §. 2. §. quib. alien. lic.* Non enim ex effectu hoc est dijudicandum. *Lauterb. in Coll. Pr. h. t. §. 13.) v. D. Maj. in Comment. p. 270. seqq.* idque verum est, non tantum in conventionibus, verum contractum constituentibus, sed & aliquando in quasi Contractibus, nam pupillus alterius negotia gerendo non obligatur. *arg. l. 3. §. 4. d. N. G.*

Qu. 10. An in hereditatis aditione Auctoritatis tutoria interpositio quoque est necessaria?

Resp.

Resp. Aff. nam per hereditatis aditionem (Ad §. 1.)
 nem quis succedit in Omne Jus defuncti,
 commoda et onera, & obligatur Credito-
 ribus hereditariis & legatariis. *l. 10. C. d. Jur. delib. l. 12. l. 49. d. O. & A. quod citra tutorem fieri nequit. l. 9. §. 3. h. & §. 1. F. eod. l. 8. d. acquir. her. Comp. Laut. p. 505. in med. p. 506. in fin. junct. p. 515. post. med.*
 Idque licet lucrosa sit hereditas *d. §. 1. h.*
 nam etiam in opulenta hereditate æs alic-
 num ignotum & latens emergere & pu-
 pillum damno afficere potest. *h. §. 1. d. l. 9. §. 3. & §. 3. F. quib. ex caus. manum. vid. Lauterb. in Coll. Pr. h. t. §. 17.*

*Qu. 11. In quonam consistit forma Aucto-
 ritatis interponendæ?*

Resp. In ipsa approbatione negotii (Ad §. 2.)
 à tertio cum pupillo gesti: quæ fieri debet
 1.) Expressè non tacitè. *arg. L. 1. §. 5. ff. de Tutel.* hinc non satis est tutorem esse præ-
 sentem, & pupillo tacitè consentire *arg. l. 1. §. 2. ff. d. tut.* quæ enim pertinent ad for-
 mam actus, per æquipollens suppleri ne-
 queunt *Gail, L. 2. O. 19. n. 15. Surd. dec. 122. n. 2. & 3. 2.)* Purè non conditionaliter; Est
 enim tutela actus legitimus, qui nullam
 admittit Conditionem. *l. 77. d. R. F. (licet negotium sit conditionale. L. 8 ff. h. t.) 3.)*
 Statim, & in ipso negotio. *h. §. 2. l. 9. §. 5. ff. eod.*

*eod. l. 25. §. 4. ff. d. A. vel O. H. vel etiam
continenti post negotium l. 7. §. 5. ff. d. Pa.
post longum enim temporis intervallu
interposita auctoritas nihil agit. h. §. 2. §.
l. 9. §. 5. L. 31. pr ff. de Usucap. Lauterb. in C
b. t. §. 7. & §. 18. D. Maj. p. 279. v. su
Qu. 7.*

*Qu. 12. An ergò Auctoritas per Procura
rem, Nuncium aut Epistolam non in
terponi potest?*

*Resp. Neg. sed interposita ipso jure n
la est h. §. 2. l. 9. ff. eod. Laut. d. Epist.
27. & de Nuncio h. 31. quod secus in C
ratore, ut & in contrahente cum Pupil
d. l. 9. §. fin.*

*Qu. 13. Quis est effectus hujus inter
positi consensus?*

*Resp. Hic, quod nempe negotium Tu
tore Auctore gestum ipso jure subsistat l
l. 15. h. sive pupillorum conditio meli
sive deterior inde facta fuerit. l. 28. ff.
Pact. Exceptio est in d. L. 9. ff. h. §. 1. al. l.
mit. vid. ap. Manz. h. t. qu. 5. n. 27. seq
Læsus tamen pupillus vel dolo adversar
vel sua facilitate, restituitur in integrum
vel contra tutorem agit, pro ut elegerit
f. & t. t. C. si. tut. vel Cur. interv. t. t. d. m
nor. Illud tamen longè utilius est pup
lo. Manz. d. qu. 5. n. 44 Comp. Laut. p. 74*

fin. & p. 81. circ. fin. p. 469. post pr. vid. D. Hert. de Tutela Regia sect. 2. §. 12. ubi docet, contra gesta tutorum, regios pupillos regulariter in integrum non restitui add. Grot. L. 2. c. 11. §. 12. Pufendorf. L. 3. de Fur. Nat. & Gent. L. 3. c. 9. §. 2. nisi mala fide tutores egerint. Hæc enim Causa Restitutionis in integrum omnibus Regibus & Rebuspubl. est communis. Rursus, si auctoritas Tutorum à Concilio aliquo suspendatur, secus gesta nihil valebunt. Dissent. B. D. Scheineman. de tempestiv. etat. part. 3. c. 3. §. 23. qui cum H. Conringio existimat, Regem ex ætatis nondum Regni potentis occasione læsum, ex æquitate restituendum esse.

Qu. 14. Cujus valoris est negotium sine tutoris Auctoritate gestum?

Resp. Quatenus tertius cum pupillo contrahens obligandus, negotium est validum, ac efficax inde provenit obligatio. pr. F. h. §. 9. F. d. inut. stip. Pupillus verò regulariter ex solitario suo facto propter contrahendi & obligandi potestatem ademptam, ne naturali quidem i. e. tali, quam Jus Civile agnoscit, obligatione tenetur l. 28. pr. ff. de Pact. l. 41. ff. d. Cond. in deb. l. 59. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 48. pr. p. 201. lin. 1. p. 282. in med. p. 633. in

fin. add. D. d. Contract. §. 24. & §. 41.
 Quæ enim Juris naturalis sunt pro certo
 rerum statu, illa desinunt esse juris natu-
 ralis, si Lex positiva contrarium statuatur.
vid. D. Hert. de Juris prud. Universal.
sect. 2. §. 11.

*Qu. 15. Quanam hujus Regule sunt
 exceptiones?*

*Resp. Exceptio 1.) est: si pupilli locu-
 pletiores inde sint facti l. 5. pr. & §. 1. h.
 l. 20. ff. d. R. J. hoc enim casu eatenus,
 quatenus facti sunt locupletiores ex Re-
 scripto D. Pii conveniri possunt; ita ta-
 men, ut obligatio ex eo tempore non in-
 cipiat esse Civilis seu efficax, sed maneat
 naturalis d. l. 5. junct. l. 13. §. f. l. 14. ff. d.
 Cond. Ind. l. 3. pr. commod l. 1. §. 15. depos.
 l. 66. in fin. d. sol. Comp. Laut. p. 48. p. 22.
 p. 206. p. 469. p. 633. in fin. Lauterb. in
 Coll. Pr. Tit. de Pact. §. 40. & 41. & tit. de
 Auct. & Conf. Tut. §. 15. 2.) Si dolosè
 egerint. hoc casu, quia malitia supplet æta-
 tem, & naturaliter & civiliter obligatur.
 L. 13. §. 1. ff. de dol. mal. l. 1. §. 15. l. 3.
 C. Si min. se maj. L. 111. d. R. J. Comp. Laut.
 d. p. 48. 3.) Si agatur de præjudicio tertii,
 qui sc. Obligationi pupilli accessit pro eo
 vel fidejubendo, vel novando l. 127. ff. d.
 V. O. l. 1. §. 1. d. Nov. §. 3. J. quib. mod.
 Oblig.*

41 Oblig. 1011. L. 25. §. 1. ff. *quand. dies Legat.*
 L. 95. §. 2, & 4. ff. *de solut.* Hoc enim ca-
 su pupillus, licet quoad suum præjudi-
 cium Jure Civili non habeatur pro obli-
 gato ullo modo *dd. LL.* in tertii tamen præ-
 judicium obligatus fingitur, quia sibi im-
 putore debet tertius, quod pro pupil-
 lo intervenerit. *Comp. Laut. d. p. 48. p. 318.*
in fin. p. 482. in med. p. 633. in fin. p. 638.
post med. 4a) Except. est, si ex re veniat
 actio; quo casu ex ficta conventionem na-
 scitur obligatio L. 46. ff. *d. O. & A. v. g.*
 si ex quasi contractu obligatus fiat, L. 6.
 §. 2. ff. *com. div.* Lauterb. *d. l.*

*Qu. 16. An etiam in rem seu causam Tutor
 auctor fieri potest?*

Resp. Directè non *h. §. f. l. 1. l. 7. l. f. h.* (Ad §.
 l. 34 §. f. l. 46. d. C. E. V. quia nemo simul *fin.*)
 sustinere potest personam actoris & rei,
 aut Creditoris & debitoris l. 13. §. 4. *in f.*
ad Sct. Treb. vid. D. Hert. in diss. de Uno
homine plures represent. personas sect. I. ac-
 cedit ordinata Charitas, ob quam tutor
 suum potius, quam pupilli commodum
 censetur promoturus *arg. l. 6. d. servit. l. f.*
pr. in f. C. arbitr. Tut. vid. D. Hert. in Pa-
ram 76. Es wird nie kein treuer Vormunder
 gefunden. Cypræus *de sponsal. c. 6. §. 9. n. 13.*
 Hinc Imperator Maximil. II. Gerhaber /

Austricò idiomate tutores, dictos, *Gerr*
ber appellare solitus fuit : Alii in v
 Germ. *Vormunder* ita ludunt, daß
 ihren Pfleglingen das Brod vor dem M
 abschneiden. Hinc alia Paroemia :
 Pfleger treu / wird nicht mehr neu D. ab
 ben *Disquis. 4. et Inst. Obs. 4. add. Br*
neman. ad. L. 6. C. de servit. & aq.

Qu. 17. An ergò de rebus pupillaribus n
quoque emere tutor potest?

Resp. Ab ipso pupillo, vel quasi ab ip
 non, idque ob fraudulentæ administ
 tionis suspicionem *l. 7. §. f. l. 34. §. f. d*
E. l. 5. §. 2. & 3. h. adeò, ut nec per a
 personas intermediarias id facere liceat
LL. & l. 46. d. C. E. quòd si contra fecer
 tutor rem amittit, ac quadruplum pro
 solvere tenetur. *d. l. 46. Laut. d. alien. r*
qua min. th. 17. & in Comp. p. 299. pr. sec
 se res habet, si à Contutoribus (modo n
 sint pater & filius *l. 7. §. 2. ff. h. tit. add*
27. C. de donat.) vel sub hasta, vel à Cre
 toribus distrahentibus talis res ematur *l.*
§. 2. & 5. h. L. 2. §. 8 ff. pro Empt. D. Ba
dili d. Auct. Tut. §. 27. Comp. Laut. p. 46
 hoc enim casu emptio subsistit, hinc
 tutor honorarius emere potest à pupil
l. 6. ff. h. t. quod & hodie obtinet. *Carp*
J. F. p. 2. C. 11. def. 33. modo emptio

Bona fide l. 5. C. d. C. E. 2.) Justo pretio &
 3.) Palam facta sit l. 5. h. & d. l. 5. C. d. C. E. V.
 Ex quibus requisitis, si unum deficiat, ipso
 jure nullum est negotium, etiamsi Contu-
 toris auctoritas intervenerit. d. l. 5. C. de
 Contr. Empt. Præsumunt autem DD. tum
 demum Tutorem bonafide emere, si Ma-
 tris vel propinquorum consilium & Judi-
 cis cognitio atque permissio interveniat;
 hoc enim modo tutoris defectus supple-
 tur arg. l. 7. C. qui admitt. ad bon. poss. l. 8. in
 fin. C. d. Fur. de lib. D. Bardili Exerc. 2. concl.
 24. Carpz. Lib. 5. Resp. 68. n. 12. omnino
 Laut. in Coll. Pr. tit. d. Auctor. tutor. §. 1 r.
 & diss. de Alien. rer. th. 17.

Qu. 18. Quid si lis incidat inter tuto-
 rem & pupillum?

Resp. Videndum, an Lis concernat ad-
 ministrationem tutelæ, an alias res: Hoc
 in casu, si plures non adsint tutores, alius
 Curator erit dandus h. §. f. l. 24. ff. d. te-
 stam. tut. Nov. 72. c. 2. Illo vero casu tu-
 telæ agi non potest, nisi finitâ tutelâ l. 4.
 d. tut. & rat. distr. Quod hodie secus,
 cum singulis Annis rationes sint reddendæ
 Ord. Pol. d. An. 1577. tit. 32. vid. supr.
 Tit. 20. Qu. 6.

Qu. 19. An Auctoritatis tutoria adhuc ho-
 die usus & qualis?

Resp.

Resp. Hodie, explosâ omni juris subtilitate, quocunque modo, etiam ex intervallo, interpositâ tutoris auctoritate, negotium cum pupillo gestum retrò confirmari, scribit Groeneweg. *de LL. abrog. §. 2. §. h. t.* Sed hæc sententia procul dubio ad terras Hollandicas restringenda: Testanturque contrarium ICti Argentinenf. *Vol. 2. Cons. 9. n. 7.* & Lipsiens. *apud Carpz. §. F. p. 2. C. 15. def. 30.* Berlich. *p. 1. Dec. 148. n. 10. & 11.* nisi Observantia specialis aliud receperit. Schilter *ad ff. h. tit. §. 110.* Notandum tamen, quod hodie rarò, imo rarissimè pupilli cum tutore simul, sed plerumque tutores soli administrent, & res pupillares gerant. Frantzk *Exerc. 3. quest. 4. in fin. Comp. Lauterb. p. 469. in med.*

LIB. I. TIT. XXII.

QVIBVS MODIS TVTELA FINITVR.

*Qu. 1. Modi finiendi Tutelam quod-
plexes?*

Resp. Duplices, vel communes omni tutelæ speciei, & quidem tam ex persona pupilli, quàm tutoris: vel proprii certæ tutelæ speciei. *Comp. Laut. p. 479.*

Qu. 2.

Qu. 2. *Quinam sunt modi communes ratione pupilli?*

Resp. 1.) Pubertas *pr. J. h.* hinc puberes in suam tutelam venire dicuntur *in pr. J. d. pup. substit. & L. 8. §. 1. ff. de bon. poss. sec. Tabb. l. 50. pr. ff. de Leg. 3.* ita, ut finito principalis tutoris officio, simul & adjuncti officium extinguatur *L. 1. C. quand. tut. vel Cur. esse desin. 2.)* Mors naturalis & civilis. *§. 3. & 4. J. h. l. 63. §. fin. pro Soc. L. 14. pr. §. 1. & 2. ff. de tut. modò pupillus sit pubertati proximus & doli capax L. 111. pr. ff. d. R. J. Laut. d. Honor. tut. tb. 33. 3.)* Arrogatio, qua in potestatem patris adoptivi transit, & sic minima quoque capitis diminutio omnes tutelas tollit *§. 1. & 4. J. b. t.* quia nemo, nisi qui sui juris in tutela esse potest *d. l. 14. d. tutel.*

Qu. 3. *Quando incipit pubertas?*

Resp. Post Annum 14. completum in masculis, in foeminis post Annum 12. *d. pr. J. b. L. fin. C. quand. tut. vel cur. esse de fin.* In Criminalibus verò foeminæ 14. Annorum sunt viri potentes. *Ord. Crim. art. 164. Comp. Laut. d. p. 479. & p. 650. circ. fin.* In Causa alimentorum puberes sunt masculi An. 18. foeminæ Anno 14. *l. 14. §. 1. d. alim. leg.* & hæc dicitur plena puber-

pubertas §. 4. *J. h. L. 40. §. 1. ff. de adopt.*
 In causis feudalibus illi puberes dicuntur
 qui impleverunt XIII. Annos, & 6. he-
 bdomadas. *Carpz. J. F. p. 2. C. 11. def. 9.*
Coler. p. 1. Dec. 6. n. 9. In causis verò Al-
 lodialibus observatur Jus Civile. *Laut. in*
Coll. Pr. h. §. 3. & in Comp. d. p. 479. &
p. 521. lin. 1.

Qu. 4. An adhuc hodie hæc Civilis annorum
determinatio attenditur?

Resp. Respiciendum hic ad cujusque
 loci statuta & consuetudines, quibus ta-
 men deficientibus Juri Civili adhuc hodie
 standum *arg. l. 27. C. d. test. l. 32. §. 6. C. d.*
appell. Laut. d. Honor. tut. d. §. 32. & in
Coll. Pr. h. §. 4. In Electoratibus Imp. desi-
 nit Tutela anno decimo octavo comple-
 to *per A. B. cap. 7. §. 2.* non solum quoad
 eligendi jus, verum etiam, quoad ipsam
 Reip. administrationem. *vid. Buxtorff. ad*
d. c. 7. §. 86. Hujusmodi Privilegium etiam
 Serenissimis Landgraviis Hassiæ, Principi-
 bus Anhaltinis, & nonnullis aliis tributum
 est. Addatur de Illustrissima Domo Ho-
 henloica Diploma Rudolphi II. Ann. 1607.
apud Limn. Fur. Publ. tom. 2. addit. ad L. 2.
c. 9. p. 255. vid. Dissert. meam de modo Pro-
bandi in Possessorio, Coroll. 2. Principes Saxo-
 nici planè ut privati anno vicesimo primo
 pro

pro maiorennibus habentur. In reliquis Familiis anno 25. finitur; nisi imperans veniam ætatis impetraverit. *vid. omninò Limn. Tom. 1. addit. ad L. 3. c. 7. pag. 343. D. Schweder in Fur. Publ. Diploma Imperat. Leopold. quo sereniss. Duci Saxo Gothano FRIDERICO veniam ætatis. Ann. 1693. dedit, extat. in denen Monatlichen Unterredungen. A. 1694. mens. Jan. D. Hert. de Special. Imp. Rom. Germ. Rebuspubl. §. 21. conf. not. ad Tit. seq. Quæst. 6. seqq.*

Qu. 5. Modi Communes ratione Tutoris finiendi tutelam quinam sunt?

Resp. Horum alii ipso jure omnem tutelæ speciem finiunt, ut Mors tam naturalis, (*jure enim hereditario nulla tutela ad alios transit, quia certa persona fides electa l. 16. §. 1. ff. de Tut. si tamen heredes masculi et maiorennnes sint, inchoata negotia perficere tenentur L. 1. pr. ff. de fide juss. & her. tut.*) quam civilis, i. e. *maxima & media capitis deminutio §. 3. & 4. F. h. Carpz. Pract. Crim. p. 3. quæst. 140. n. 26. vel mediante Judicis officio, quorsum pertinet excusatio à Tutela & suspecti accusatio & remotio, de quibus infr. Comp. Laut. p. 470. p. 471. seq. et p. 479. add. Diss. de Honorar. Tut. ib. 33. seqq.*

(Ad 5.
6.)

Qu. 6.

*Qu. 6. Quinam sunt modi proprii finiendi
certam tutelæ speciem?*

(Ad §.
5.)

Resp. Varii : sic 1.) Conditionis ex
stentia & adventu diei finitur tutela testa
mentaria §. 2. et 5. *J. h. ibique Vinn. l. 14*
§. f. d. tut. §. 1. J. d. Attil. Tut. L. 8. §. 2. ff.
d. Testam. Tut. l. 9. §. 2. & 3. ff. de Tut. & rat
distr. Dativa verò finitur, si tutor in testa
mento, vel ex die, vel sub conditione da
tus fuerit, pendente autem conditione
alius constituatur *l. 11. pr. ff. de Testam*
qui talis, existente conditione, esse de
finit §. 1. *J. de Attil. Tut. Mev. p. 8. Dec. 91*
Laut. d. Honor. tut. th. 37. 2.) Matrimo
nio finitur tutela materna *N. 94. c. 2.*
Auth. Sacramenta C. quand. mul. tut. off.
fung. Laut. d. D. d. th. 37. Comp. Laut.
p. 463. & p. 479. perdit quoque mater tu
telam, si incontinenter vivat *Gail. L. 2.*
O. 98. n. 16. Brunnem. ad L. 3. C. quand.
tut. esse def. 3.) Minima capitis deminu
tio tutoris, veteri Jure legitimam agnato
rum tutelam finiebat §. 4. *J. h. §. fin. J. d.*
legit agn. tut. quod novo Jure secus : quia
agnationis & cognationis differentia, hac
in parte est sublata, pariterque cognati
cum agnatis ad legitimam tum hæredi
tatem, tum tutelam vocati *arg. N. 118.*
C. 5.

C. 5. Laut. d. D. th. 33. & in Coll. Pr. Part. 2. p. 733. seqq. Vinn. ad h. §. 4.

Qu. 7. Annon finita tutela salariū petere potest tutor?

Resp. Neg. per l. 38. ff. d. N. G. l. 33. in fin. ff. d. admin. tut. regulariter enim gratuitam fidem præstare, haud verò ex tutela lucrum facere debet. d. l. 38. ff. d. N. G. l. 58. ff. d. admin. tut. idque, licet à propriis negotiis impeditus fuerit tutor. Carpz. J. F. p. 2. C. 11. d. 40. Berl. p. 1. Dec. 134. n. 3. Nisi 1.) consuetudine loci, aliud sit introductum, prout in Germania frequenter obtinet. vid. O. P. Würt. tit. 40. & maximè in tutelis illustrium pupillorum Klock. V. 1. Cons. 6. n. 90. 2.) Ex justa causa à Magistratu desuper implorato, vel testatore, constitutum sit salarium d. l. 33. ff. in fin. L. 2. §. 3. ff. ubi pæp. educ. Carpz. d. def. 40. 3.) vel à contutore, non quidem regulariter; sed ex urgente causa, scil. ob difficultatem administrationis & egestatem tutoris; accedente tamen Decreto Magistratus. L. 1. §. 7. ff. de Contr. Tut. act. L. 1. §. 6 ff. de iur. & rat. distr. 4.) Si tutor talis sit persona, quæ operas pro certo salario locare solet. e. g. si advocatus esset tutor, & in causa pupilli libellum fecerit, ipsique pa-

trocinium, vel agricola culturam agorum pupillarium præstiterit, hoc casu salarium vel honorarium petere poterit. Potest salarium licet non constitutum, modo ab initio petitum, etiam finitâ tutelâ constitui. Dn. ab Andlern *Jurispr. publ. L. 2. T. 5. n. 39.* Laut. *d. Salar. rh. 23.* & *in Comp. p. 476.*

LIB. I. TIT. XXIII. DE CVRATORIBVS.

Qu. 1. Quid est Cura?

(Ad
Pr.)

Resp. Est vis ac potestas administrandi bonis illorum, qui rebus suis ob defectum aliquem ipsi præesse nequeunt, auctoritate publica constituta. *pr. & §. 4. J. l. 1. ff. h. tit. l. 8. C. d. nupt. Comp. Laut. p. 480.*

Qu. 2. Quotuplex est ille defectus?

Resp. Duplex: vel naturalis, ut in minoribus *h. pr. n. L. 1. pr. ff. d. Minor. ve* accidentalis, ut in furiosis, prodigis *§. 3. & 4. J. h. Comp. Laut. p. 481.*

Qu. 3. Quamdiu durat Minorennitas?

Resp. Usque ad Annum 25. completum tam in masculis quam foeminis *h. pr. Scheineman de Temp. et. p. 2. C. 5. §. 13.* tempore non civiliter, sed naturaliter, seu de momento ad momentum computato

l. 3. §. 3. d. minor. (quod secus in honoribus petendis, in Usucapionibus &c.) *Laut. d. variet. temp. p. 18.* Hæc determinatio, quamvis iusta nitatur ratione, est tamen Juris positivi, adeoque mutationem admittit. *t. t. C. de his qui ven. et at.* Hinc jure Saxonico usque ad Annum 21. minorennitas durat. *Comp. Laut. p. 81.*

Qu. 4. An idem apud illustres quoque personas obtinet?

Resp. Aff. hinc pro majorennibus non habentur, nec ad Regionum administrationem admittuntur, priusquã ætatis annum 25. compleverint. Nisi aliud vel publica Imperii Lege (uti in Electoribus, qui majores fiunt Anno 18. non tantum quoad Electoratus, sed etiam reliquarum Provinciarum administrationem. Quod contra Cothman. defendit Arum. *J. P. Discept. 4. qu. 14. & 15.* ubi tamen malè ad Electores tantum id restringit, nec idem in reliquis Imperii Principibus obtinere asserit. *arg. l. 27. C. de testam. l. 32. §. f. C. d. App.*) vel consuetudine, vel specialibus Imperatorum Privilegiis sic receptum ac constitutum. *D. Stryk in U. M. ff. tit. d. Minor §. 2. seqq. add. Myler ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imper. p. 1. cap. 29. n. 6.* ubi Exempl. *conf. supr. notat. Tit. XXII. Quib. mod. Tut.*

N 2

fin.

fin. Quæst. 4. Lauterb. Coll. Pract. h. Tit. § 15.

Qu. 5. An ergo ante illam ætatem non contrahere potest minor sine Curatore?

Resp. Potest quidem contrahere, sed non semper §. 2. *J. h. l. 7. §. 2. ff. d. Min. nec adeò validè, cum facilius in integrum restituitur, t. t. C. si tut. vel. Cur. interv. nisi veniam ætatis impetraverit L. 1. C. d. his, qui ven. ætat. Comp. Laut. d. p. 81.*

Qu. 6. Quot annorum debet esse, qui veniam ætatis impetrare vult?

Resp. Masculi 20. foeminae verò 18. ann. modò ætatem hanc, & morum honestatem frugalitatemque rectè probent l. 2. pr. & §. 1. C. d. t. vid. Lauterb. in Coll. Pr. Tit. de Minor. §. 6. seqq. & Tit. de Curat. furios. §. 48. Ad quas LL. annales adstricti quidem sunt Comites Palatini; Princeps tamen, qui circa Leges has annales, cum merè Civiles sint, dispensare potest, vid. *supr. Quæst. 3.* ad hos annos non erit adstrictus, sed in ejus arbitrio positum, quo ætatis anno alicui veniam concedere velit, ut hinc potior semper respectus ad mores & maturitatem Judicii, quam ad annos haberi hodie soleat. D. Hert. d. *special. Rebusp.* §. 21. D. Stryk. d. l. §. 9. Müller ab Ehrenbach in *Ætologia Ordinum Imperii.*
per

per tot. & de Princip. & Statibus Imper. cap. 57. D. Schweder in Fur. Publ. part. spec. sect. 1. cap. 15. per tot. Laut. d. Honor. tut. th. 17. & de arrha. th. 162.

Qu. 7. Quos effectus habet hac venia ætatis concessio?

Resp. Effectus veniæ imperatæ principales sunt 1.) quod minores, qui veniam ætatis impetrarunt pro maioribus Juris intellectu habeantur l. 10. C. d. appell. (quod tamen non indistinctè in omnibus procedit; non enim obtinet (α) in causis testamentariis, si cui legatum relictum, cum legitima, vel perfectæ fuerit ætatis, illud tum demum, cum XXV. ætatis annum exceßerit, accipiet L. 50. ff. de Leg. 3. quia non aliter à significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestum est, aliud sensisse testatorem. L. 69. pr. ff. eod. nisi legitima ætas statuto aliter sit definita. nec (β) in legibus ac statutis pœnalibus v. g. in l. 41. C. d. transact. nec (γ) in officiis & muneribus publicis L. 41. ff. de rec. arb. L. 8. ff. de mun. & honor. quod quidem hodie non semper, nec ubivis observatur. add. Müller ab Ehrenbach d. tr. c. 6 & 7. nec (δ) in negotiis alienis judicialibus & extrajudicialibus, sicque nec Procuratorem agere potest. Nicolai Resol. Pract. 24. N.

114. *ad fin.* Lauterb. *in Coll. Pr. h. t. §. 49.*
 D. Schweder *de cap. 15. §. 6.*) ita ut 2.) le-
 gitimam personam standi in Judicio sine
 Curatore habeant, & 3.) de rebus suis,
 exceptâ immobilium alienatione, quæ de
 creto Judicis fieri debet *d. L. 2. §. 1. l. 3.*
C. d. his qui ven. at. vid. Müller. *d. tract. c. 8.*
n. 4. & 5. add. c. 9. n. 4. liberè ac poterat
 Curator disponere possint, *vid.* Lauterb.
ad L. 3. C. si maj. fact. al. fact. sine decret.
rat. hab. per tot. cum primis §. 12. & 27. nec
 4.) earum nomine restituuntur *L. 1. cit.*
tit. omninò D. Schweder *d. l. Comp. Laut.*
d. p. 81. & Diss. d. arrha. th. 162. & in Colleg
Bract. h. t. §. 51.

*Qu. 8. Quinam Magistratus dant Cu-
 ratores?*

Resp. Idem, qui tutores *h. §. 3.*

*Qu. 9. An etiam in testamento constitui
 potest Curator?*

(Ad §.
 1.)

Resp. Neg. *h. §. 1. l. 7. C. d. test. tut. L.*
2. §. 1. L. 6. ff. de confirm. tut. (nisi à patre
 filio minori *l. 1. §. 3. l. 2. & l. 6. ff. d. tit.*
 item majori, sed furioso. *l. 16. pr. ff. h. t.*
 aut prodigo, licet filius nondum talis sit
 declaratus *d. l. §. 1. ff. eod.*) Struv. *in Evol.*
Controv. Exerc. 31. th. 10. Minores enim,
 quibus Curator datur, ipsi si velint res
 suas administrare ac testamentum con-
 dere

dere possunt; sed datur saltem à Lege, vel à Magistratu Lauterb. *Coll. Pr. h. t. §. 6. seq.* Datus tamen in testamento confirmari debet *d. §. 1. h. l. 1. §. f. l. 2. §. 1. l. 6 ff. d. conf. Tut. l. 16. ff. h. t.* & præfertur omnibus legitimis, ac liberatur ab omni satisfactione. *dd. LL. Lauterb. in Coll. Pr. h. tit. §. 5.*

Qu. 10. Quid hodie Juris?

Resp. Hodie etiam testamento rectè Curator constituitur. *R. F. d. An. 1548. & 1577. tit. 32.* Von Pupillen und Minderjährigen/ ubi indifferenter tutorum & curatorum testamento constitutorum fit mentio. *Schultz ad F. h. tit. lit. C. Comp. Laut. p. 480.*

Qu. 11. Qui possunt esse Curatores?

Resp. Qui neque impediuntur, neque prohibentur; & generaliter omnes, qui Tutores esse possunt, *Comp. Laut. d. l. vid. supr. Tit. de. Tutel.*

Qu. 12. An maritus uxoris sue Curator esse potest?

Resp. Neg. ne scil. fraus administrationis tegatur, dum uxor vel propter blanditias mariti, vel propter metum ejus non audebit ab eo exigere rationes *§. p. F. ibiq. infr. not. l. 4. l. 17. C. d. excus. tut. l. 14. ff. d. Cur. fur. & scienter se immiscens nota-*

tur Infamia *l. 4. l. 17. C. d. excus. tut.* Quocumque moribus nostris secus hodieque ipso jure plurimis in locis maritus, uxoris est Curator. Cessat namque ratio, quia quoad bona, societas interconjuges contrahitur & omnia bona possident indivisa, aut (sicut in foro Saxon.) quia maritus lucratur bona uxoris, estque omnium bonorum usufructuarius. Et cum se corpusque suum marito crediderit, cur alius curator exigatur, ut causa perfidiæ in connubio eorum generetur? *arg. l. 2. C. ne fidei vel mand. dot. l. 8. C. d. pact. convent.* Lauterb. *de arc. alien. in soc. conj. contr. solv. & ad F. P. W. p. 1. tit. 18. §. 41. & p. 2. t. 29. ib. 40.* D. Maj. *p. 285.* Eyben. *disq. 4. O. 2. n. 6.* Id. *d. tutela fæmin. p. 10. seqq.* nisi suspectus sit maritus, tunc alius Curator jungitur. *cit. Auth. dd. l. l.* quando autem maritus pro tali habeatur? *vid. Besold. ad F. P. W. d. p. 2. tit. 29. §. 159. conf. §§. preced.*

Qu. 13. Objectum Curæ in quonam consistit?

Resp. Principaliter in bonorum Minoris administratione. *l. 20. ff. d. R. N. d. 8. C. d. nupt.* minus principaliter verò in personæ ejus defensione *pr. F. d. tut. l. 12. pr. §. f. d. tut. & Cur. dat.* quod secus

cus in tutela. *vid. supr. Tit. de Tut. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 11. seqq.*

Qu. 14. An Minores inviti tenentur accipere Curatores?

Resp. Neg. h. §. 2. l. 2. ff. si quis à Par. (Ad §. manum. l. 13. §. fin. d. tut. & Cur. dat. nisi 1.) in Iudicio aliquid agant, h. §. 2. l. 2. C. qui leg. pers. stand. in Jud. Comp. Laut. p. 97. in med. 2.) debitores ipsis solvere l. 7. §. 2. ff. d. minor. Comp. Laut. p. 640. post med. aut 3.) Tutores finito officio Rationes reddere velint l. 7. qui pet. tut. vel Cur. verum hodie omnes licet inviti tenentur accipere Curatores R. J. d. An. 1548. Tit. 31. d. An. 1577. tit. 32. vers. und Gebieten quia pertinet ad favorem minorum, nec non ad utilitatem publicam. Carpz. Lib. 5. Resp. 86. Gratian. disc. for. 691. n. 7. & 8. Comp. Laut. p. 481. pr. add. Diss. d. testam. Judic. th. 6.

Qu. 15. An impuberibus etiam aliquando datur Curator?

Resp. Aff. quando sc. tutores, quos (Ad §. 5.) habent non sunt idonei, vel ad tempus excusati v. g. quod Reip. causa absint l. 15. l. 16. d. tut. dat. Nam habenti tutorem, tutor non datur h. §. 5. l. 27. pr. ff. d. testam. tut. l. 20. §. 1. d. tut. & Cur. dat.

Cum enim Tutor pupilli personæ & universo ejus Patrimonio datus intelligatur §. *datus* *J. d. excus.* Hoc Jus ei invito, quamdiu tutor manet sine injuria adimi aut minui non potest appposito alio tutore *Vinn. ad. h. §. 5.*

Qu. 16. Annon aliquas hac Regula patitur limitationes?

Resp. Aff. scil. 1.) si ipsi velint ac petant, ut alius ipsis constituatur Tutor. 2.) Si diffusum nimis sit eorum patrimonium *l. 39. §. patreus d. admin. tut. l. 4. C. in quib. caus. vid. supr. tit. 20. Qu. 3.* 3.) Si Tutor furere coeperit, aut surdus vel mutus factus fuerit *l. p. d. tut. 4.)* Si tutor Reip. causa ab esse coeperit, aut ab hostibus receptus sit, aut relegatus. *l. 12. l. 15. ff. eod. l. 1. l. 4. C. in quib. caus. tut. hab. Vinn. ad h. §. 5. 5.)* Si actus, sollemnitatem requirat, aut Auctoritas necessaria sit. *l. 19. ff. d. Auct. tut. e. g. l. 17. §. f. d. appell.*

Qu. 17. Quid si Tutor idoneus quidem, sed adversa valetudine impeditus negotia pupilli administrare nequeat, & pupillus infans absens sit?

Ad §. Resp. Hoc in casu non Curator, sed actor à tutore ipsius periculo *L. 5. §. 3. l. 55.*

*l. 55. pr. ff. d. admin. & peric. tut. dandus
b. §. 6. l. 13. §. 1. ff. d. Tutel. l. 24. pr. ff. de
adm. & per tut. l. 11. C. de Procur. ibique
Brunnem. decreto tamen Magistratus d.
§. 6. l. un. C. d. act. à tut. dand. vid. Quast.
seq. 19. Quod Moribus nostris secus Carpz.
l. 3. Resp. 14. N. 7. Laut. in Coll Pr. tit. de
Admin. & Per. Tut. §. 31. dicitur verò actor
ille, qui à tutore vel Curatore ad Litem
constituitur sive ad actionem instituen-
dam, sive defendendam d. l. 11. C. d. Pro-
cur. Laut. d. Proc. in rem suam th. 17. & in
Comp. p. 67. pr. Ipsius tamen acta pupillum
non obligant. ideoque Cautionem inter-
ponere tenetur, quod pupillus ea sic rati-
habiturus arg. l. 40. §. 2. ff. de Procur. Laut.
d. syndicis th. 83.*

*Qu. 18. Quod si verò pupillus infantia ma-
jor & præsens sit?*

*Resp. Tunc ipse, ut dominus, auctore
tutore, procuratorem, etiam nullo inter-
veniente decreto Prætoris, sibi constituit
d. l. 11. C. d. Proc. l. 24. d. admin. tut. Comp.
Laut. p. 467. in med. add. d. p. 67. post. med.*

*Qu. 19. An ergò Tutores non possunt con-
stitui Procuratores?*

*Resp. Neg. Procurator namque à Do-
mino negotiorum necessariò constituen-
dus l. 1. d. Procur. l. 43. §. 1. eod. Tutores*

autem & curatores, licet loco Domini habeantur, veri tamen Domini non sunt, ideóque ante litem contestatam non Procuratorem constituere, sed litem saltem mandare, & Judicis decreto actorem constituere possunt *L. 11. C. de Proc. l. un. C. d. Act. à Tut. vel Cur. dand. L. 24. pr. ff. de adm. & per. tut. Myns. C. 1. O. 38.* qui actor, ut in Judicio admittatur, non tantum Tutorum vel Curatorum mandatum, sed ipsum etiam tutorium, vel Curatorium exhibere debet, ut constet, an tutores etiam legitimè sint constituti: Quod in Camera, ita observari tradit Gail. *L. 2. O. 107.* nisi coram Magistratu qui tutores vel Curatores constituit litigetur. Gail. *d. l. n. 5. L. 1. in fin. ff. d. A. E. V. Lauterb. in Colleg. Pract. d. tit. §. 22. & 32.* Post litem tamen contestatam etiam rectè à tutore constituitur Procurator *d. l. 11. & l. 22. C. d. Procur. Comp. Laut. d. p. 67. & p. 467.*

Qu. 20. Quibus personis porro dantur Curatores?

(Ad §.
3. & 4.)

Resp. Furiosis, mente capitis, prodigis, mutis & surdis, ac perpetuo morbo laborantibus *h. §. 3. & 4.* Hi enim omnes rebus suis super esse nequeunt *l. 8. §. 3. l. 12. d. tut. & cur. dat. l. 4. l. 40. h. omni-*
nò

no Comp. Laut. p. 481. & Colleg. Pr. h. tit. §. 16. seqq.

Qu. 21. Quinam dicuntur furiosi, quinam mente capti?

Resp. Furiosi dicuntur illi, qui rabie quadam animi aguntur/ die toll sind/ rafen; quorum duo sunt genera: nam in quibusdam morbus est perpetuus & continua mentis abalienatio; in quibusdam, morbus remissionem & intervalla habet l. 14. d. off. Praef. l. 12. §. 2. d. Jud. l. 22. §. si maritus 7. ff. sol. matrim. l. 6. C. d. Cur. fur. Lauterbach. in Coll. Pract. h. tit. d. l. add. Paul. Zach. Quast. Medic. Legal. L. 3. tit. 2. qu. 5. ubi docet, ex quibus Principiis & circumstantiis furor cognosci possit. Mente capti verò illi dicuntur, quibus mens, sed cum quiete est alienata, die alber oder blöde sind. h. §. 4. J. l. 9. C. d. impub. & al. substit. d. l. 6. C. d. Cur. fur. Comp. Laut. d. l. Fromm. d. Fur. furios. D. Stryck. d. dementia. per tot.

Qu. 22. Quinam dicuntur Prodigii?

Resp. Ethicè, qui nec modum, nec finem expensarum sciunt l. 1. ff. d. t. l. 12. §. f. d. tut. & Cur. dat. Civiliter autem, & hoc loco, quibus per Judicis sententiam declaratoriam, præcedente diligenti causa cognitione, vocatoque ipso prodigo, ejus-

ejusque amicis, Consanguineis & vicinis (quibus tamen non statim creditur, sed simpliciter deponant, esse Prodigum, sed necesse est, ut scientiæ suæ rationem reddant, & causas, atque actus prodigalitatis probent. Si tamen pater filium in Testamentum prodigum dixerit, tunc patre-testimonio stare debet Iudex, & Curatorem datum simpliciter confirmare. *L. 16. §. 1. & 3. ff. h. tit.)* bonis integritate. Etum est. *l. 10. pr. d. t. l. 12. §. ult. d. r. d. i. & Cur. dat. Comp. Laut. p. 481. v. tut. C. d. Cur. fur. & Coll. Pr. d. tit. §. 21. & seqq.*

Qu. 23. Quibus modis finitur Cura?

Resp. Ex persona curanda finitur 1.) sublato illo defectu naturali vel accidentali, propter quem Curator fuit constitutus v. g. si minor compleverit annum 25. *arg. pr. §. h. furiosus sanæ mentis esse coeperit, plenequè restitutus sit, intervalla enim suspendunt tantum Officium l. 6. C. d. Cur. fur. §. f. §. h. prodigus ad bonos mores redierit l. 1. pr. h. si scil. per bienium aut ultra, quod tamen Judicis arbitrio rectè relinquitur, frugaliter vixerit D. Maj. p. 292. Mascard. de Probat. concl. 1241. n. 14. 2.) Morte naturali, & Civili, ut in pupillis §. 1. & 3. §. quib. mod. Tut. fin. *L. 14. pr. §. 1. & 2, l. 16. §. 1. ff. de Tutel. 3.)* Arroga-*

ne,

ne, quia tunc sui juris esse desinit *d. §. 1. & d. l. 14.* quod tamen in furioso locum non habet *arg. l. 2. pr. ff. de adopt. L. fin. C. de tutor. prestand. §. 4. §. quib. mod. tut. fin. 4.)* Pubertate, si sc. pupillo curator in certis casibus datus sit *l. 1. C. quand. tut. vel Cur esse desin. §. 5. §. h. tit. 5.)* Matrimonio, non quidem de Jure Civili, sed ex consuetudine plurium locorum, ut tales in ea sint conditione, ac si veniam ætatis impetrassent *Besold in delib. Jur. ad. Lib. Pand. 26. qu. 8. post alios Scheineman de Tempest. et at. p. 2. C. 7. th. 14.* propterea tamen ipsis non adimitur beneficium restitutionis in integrum *Besold. ad §. P. W. p. 2. tit. 27. Laut. Concl. for. Exerc. 12. th. 7. 6.)* Inter contraria non immeritò refertur Veniæ ætatis concessio *t. tit. C. d. his qui Ven. et at. Exempl. vid. ap. Limn. d. §. P. L. 2. c. 9. n. 148.* Quod Jus olim Reservatis Imper. hodie verò Juri- bus superioritatis annumeratur. *Müller ab Ehrenbach in Etologia c. 1. & 2. D. Schweder §. P. part. spec. add. supr. not. Tit. 22. Qu. 4. & Tit. 23. Quæst. 5. & seqq.* Exerce- tur etiam à Comitibus S. Palatii, quod ple- rumque in Diplommatibus Cæsareis, teste experientia legendum. *Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 47. D. Hert. de superior Territ. §. 16.*

Ex

Ex persona Curatoris verò finitur cura vel ipso Jure, morte quoque tam naturali, quam Civili *L. fin. §. 10. C. h. tit. arg. §. 3. & 4. §. quib. mod. tut. fin.* vel officio Judicis, excufatione scil. vel remotione.

LIB. I. TIT. XXIV.

DE

SATISDATIONE TUTORVM VEL CVRATORVM.

Qu. 1. Quanam requiruntur antequam tutela administratio suscipiatur?

(Ad
Pr.)

Resp. *Vid. supr. tit. 21. Qu. 2.*

Qu. 2. Quid est satisfactio?

Resp. Est Cautio fidejussoria *l. 1. ff. qui satisfactio cog. qua tutores, vel Curatores promittunt rem pupilli salvam fore pr. & §. 1. §. d. t. t. ff. rem pup. salv. ibique Lauterb. in Coll. Pr.*

Qu. 3. An ergo satisfactio pignoratitia hic non sufficit?

Resp. Neg. *L. 4. §. 4. & 7. ff. rem pup. salv. fore. l. 1. pr. ff. qui satisfactio cog. adeò, ut hæc cautio, nec pecuniæ depositione, nec omnium bonorum hypotheca expediri possit l. 7. ff. d. Prat. tip. quia illa jam ante tacitè sunt pignori obligata. l. 20. C. de adm. & per. Stut. & quia pignora certam æstimationem habent, damnum verè cuius*

ius gratia hæc Cautio præstanda, est incertum. Quoties verò præstatio est incerta, toties caveri pignoribus non potest, utpote quorum æstimationem facile excedere posset damnum *l. 7. ff. d. Prat. Stip.* cui accedit, quod pignora multis casibus sint obnoxia, multaque incommoda, ac tædiosam habeant custodiam. Vinn. *ad pr. f. b.*

Qu. 4. Quid de Cautione Furatoria dicendum, an nec hæc sufficit?

Resp. Multò minus; etiamsi propter inopiam fidejussores reperiri nequeant. *arg. l. 2. C. d. tut. & cur. qui satis non ded.* Gail. *L. 2. obs. 47. N. 7.* Neque hoc mutatum est *per dict. Ord. Imper. d. A. 1577. tit. 32.* ibi enim potius tutor tenetur legitimam præstare cautionem, *rechtmässige Caution*, neque modus cavendi ibidem reperitur mutatus; quod autem mutatum non est, veteris juris dispositioni relinquendum *l. 27. C. d. Testam. l. 32. in fin. C. d. appell.* Moribus tamen nostris, & ex consuetudine hæc cavendi necessitas non attenditur; sed sufficit omnium bonorum hypotheca, five oppignoratio; quod etiam in Camera Imp. observatur bey *Verepfändung Ihrer Haab und Güther.* Gylman *dub. Camer. voc. Tutela p. 346. in pr.*

Qu. 5. A quibus exigenda hac satisfactio?

Resp. A tutoribus legitimis *l. 5. ff. §. 1. d. leg. tut.* vel ab extraneo in testamento *l. 5. ff. d. confirm. tut.* vel à Magistratu ipso *pr. §. h.* (im-
fed NB. sine inquisitione datis *pr. §. h.* (im-
munes ergò sunt, ex Inquisitione à Ma-
gistratibus majoribus constituti & confir-
mati *d. pr. §. h. tit. l. 2. & 3. ff. d. confirm. tut. l. 4. C. d. tut. & cur. qui satis non deo-*
nam ubi locus est inquisitioni, cessat satis-
datio *L. 8. ff. d. Cur. fur. L. f. §. 7. ff. d. ad-
min. rer. ad Civ. pert. L. 13. §. 2. ibi fides in-*
quisitionis pro vinculo cedet cautionis. ff. d. tut. & cur. dat. vid. infr. Quæst. 1.) & ge-
neraliter ab omnibus, qui pro tutore ne-
gotia gesserunt *l. 4. §. 2. ff. rem pup. salt.*
for. Comp. Laut. p. 647. in med.

Qu. 6. Annon etiam Tutor in testamento paterno datus huic Cautioni subest?

Resp. Neg. hujus enim benevolentia fides ac diligentia satis spectata esse cred-
tur testatori, cujus solius hac in re statu-
judicio, cum optimum pro liberis suis ca-
pere consilium præsumatur *h. pr. n. l. 7. p.*
& §. 5 C. d. Cur. fur. l. 2. pr. l. 3. d. conf. tu-
idque, licet in testamento invalido fuer-
datus *L. 3. ff. d. confirm. tut. h. pr. n. ibique*
Vinn.

Qu.

*Qu. 7. Annon interdum etiam persone alias
à satisd. immunes satisdare cogun-
tur?*

Resp. Aff. si scil. plures sint Tutores, (Ad §. 1.)
& unus ex illis administrare velit, satisda-
tionemque offerat *h. §. 1. Carpz. Lib. 5.
Resp. 82. in fin.* (idque sine distinctione te-
stamentarius, legitimus, an ex inquisi-
tione datus sit *l. 19. §. 1. ff. d. Testam. tut.*)
cum enim periculum, administratione
non divisa commune sit omnium Tuto-
rum, & quod culpa unius male gestum,
alios quoque oneret. *l. 6. C. arb. tut. l. p. C.
d. div. tut.* æquissimum est, ut ei, qui hoc
commodum metuit, soli administratio
permittatur, satisdationem ad securitatem
Collegarum offerenti, aut si ipsi admini-
strare velint, eâdem conditione admini-
strent, Collegamque suum qui satis ob-
tulit, præstitâ Cautione itidem securum
reddant. Vinn. *ad h. §. 1. n. 1.* aliud di-
cendum, sit satisdationem offerens sic
suspectus *l. 17. §. 1. ff. de testam. tut.* nam
quicumque Dei memoriam habet, diffi-
culter accedit. *Nov. 72, c. 6.* Si plures sa-
tisdare parati sint, tunc magis idoneus
præferendus erit. *L. 18. ff. eod.* Si nullus
offerat, is præferri debet, cui testator ad-
ministrationem concessit *d. §. 1. & d. l. 3.*

§. 1. ff. de admin. & per. tut. excepto tamen casu in d. l. 3. §. 3. Si verò à testatore non sit electus, aut electus nolit administrare, præfertur is, quem major pars tutorum elegerit, quæ tutela Conventionalis duci potest, quia plures tutores privatâ conventionem administrationem uni committunt. d. §. 1. d. l. 3. §. 7. L. 1. §. 1. ff. de solut. Si verò nec tutores convenire possunt, Prætor causâ cognitâ elegere vel statuere debet, quis tutelam gerat d. §. 1. d. l. 3. §. 7. sed si tutores omnes gerere velint, quia non fidem habent electo, Prætor ipsis, hoc permittere debet d. l. 3. §. 8.

Qu. 8. Quid hodie Furis?

Resp. Hodie omnes omninò Tutorum satisfacere coguntur R. N. d. A. 1548. tit. 3. Von den Pupillen &c & d. A. 1577. tit. 3. §. Item/ daß &c. Laut. d. Honor. tut. th. 2. nulla habitâ ratione sive in testamento à Legge, sive à Magistratu dati fuerint. Excepit Tutelam Regiam. D. Hert. in dissert. de Tutel. Regia sect. 2. §. 7.

Qu. 9. Quid si vero cavere nolint Curatores vel Tutores?

(Ad §. 3.) Resp. Pignoribus captis coërcendi fuerit h. §. 3. junct. §. 3. F. d. Attil. Tut. Laut. Tr. Synops. d. Pign. §. 3. n. 12. & si adhuc duntaxat

dum in Contumacia perseverent, tanquam suspecti, & quidem cum infamiæ maculâ removendi *l. 1. l. 2. l. 3. d. tut. qui satis d. l. 3. C. d. suspect. Tut. vid. infr. not. ad §. 5. & 12. d. suspect. tut.*

Qu. 10. Quinam ex administratione Tutelæ vel Curæ tenentur?

Resp. 1.) Illi, qui gesserunt tutelam vel Curam, & hi conveniuntur actione tutelæ directâ Laut. *d. Honor. tut. th. 30.* 2.) Eorum fidejussores *l. 12. ff. rem pup. salv. for.* 3.) Tutores honorarii eorumque heredes & fidejussores *l. 1. §. 16. ff. d. tut. & rat. distr. l. 12. C. arb. tut. Laut. d. th. 30.* & tandem 4.) in subsidium, & si pupillus suum aliter consequi nequeat, Magistratus. *h. §. 4. l. 4. & 5. C. d. Magistr. conv. L. 46. §. 6. ff. de administ. tut. si vel plane non, vel non idonee curaverit caveri. Scheinem. d. subsidiar. Act. per tot.* (Ad §. 2. & 4.)

Qu. 11. Quomodo describitur Actio subsidiaria?

Resp. Est actio Civilis. *l. 2. ff. L. 5. C. de Magistr. conven. personalis* (proficiscitur enim ex delicto, dolo scil. vel culpa. *L. 1. §. 3. in fin. ff. de Tut. & rat. distr.*) Rei persecutoria *d. l. 1. §. 6. & d. l. 5.* (non

autem nisi improprie poenam continere dicitur *in L. fin. ff. de Magistr. conven.*) Perpetua *d. l. 2. & d. l. 5. junct. p. J. d. perp. & temp. act.* pupillis, aliis contra Magistratus, qui circa tutelam v. Curam dolum, vel culpam admiserunt competens, ad omne damnum inde acceptum refarciendum. Lauterb. *tit. de Magistr. conven. §. 1. 2. seqq.*

Qu. 12. Contra quos Magistratus datur hac actio subsidiaria?

Resp. Olim saltem contra Minores (maiores enim ideo exempti erant, qui ipsi non nisi ex inquisitione tutores dari solebant, qualiter dati non satisfaciant *p. J. h. l. 3. §. 2. d. tut. & Cur. dat.*) Hodie sublatâ per *R. J. de Ann. 1577. tit. 3.* inter Magistratus maiores & minores differentia, datur contra omnes, qui in tutelæ constitutione aliquid admiserunt Scheinem. *d. D. th. 29. Carpz. p. 2. C. 17 d. 41. & Lib. 5. Resp. 82. n. 15. Wesemb. Cons. 245. & 266. Mev. de Arrest. c. 23 n. 24. seqq.* ubi de Magistratu ob iniqua decreta conveniendo. *add. omnino Lauterb. in Colleg. Pract. d. Tit. de Magistratibus conveniendis per tot.*

LIB. I. TIT. XXV.

DE
EXCVSATIONIBVS.

*Qu. 1. Quid est Excusatio Tutorum
vel Curatorum?*

Resp. Est imploratio officii Judicis,
qua quis ob justam causam se ab onere
tutelæ vel Curæ liberari petit. *Comp. Laut.*
p. 471. & d. Honor. Tut. th. 35.

*Qu. 2. Cause excusationis quomodo de-
bent esse comparatæ?*

Resp. Debent (1. esse veræ. *vid. infr.*
Quest. ult. huj. tit. (2. justæ: quarum
quædam & à delata, & ab inchoata, quæ-
dam verò à suscipienda tutela regulariter
tantum liberant. *Comp. Laut. d. l. add. Col-
leg. Pract. h. t. §. 2.*

Qu. 3. Quot Liberi excusant à Tutela?

Resp. Olim Romæ 3. in Italia 4. in
provinciis 5. *h. pr. §. idque non propter*
onus domesticum, vel educationis; an-
numerantur enim emancipati & in ado-
ptionem dati. h. pr. §. L. 2. §. 2. & 3. l. 36.
§. 1. ff. h. tit. Sed propter fœcunditatem:
Cum maximè necessarium sit, Civitatem
liberis repleri. *L. 1. ff. sol. matr. l. 7. §. 3.*
ff. d. hon. damnat. l. 64. §. 1. ff. de cond.

& demonstr. Lauterb. d. Diss. §. 36. vic
 Quæst. seq. §. Hodie etiam §. liberan
 Schulz. ad Inst. h. t. lit. a. Schilter: Exerc
 37. §. 155. Comp. Laut. p. 472. respicien
 dum tamen magis ad cujusque loci &
 Regionis consuetudinem. v. Laut. d. Diss.
 d. Honor. tut. d. tk. 36. in fin. quamvis
 D. Stryck. de solut. publ. c. 2. p. 47. n. 4
 etiam numerum 3. liberorum hodie ex
 cusare tradat; cum omnibus Civitatibus
 Jus Civitatis Romanæ indultum sit, l. 17
 ff. d. stat. Hom. D. Maj. p. 303.

Qu. 4. Quales verò liberi excusant?

Resp. Nati, non nascituri, aut in utero
 existentes; quia hic non de partus, sed pa
 rentum commodo agitur L. 7. ff. de Stat.
 Hom. l. 2. §. 6. ff. h. adhuc superstites, non
 mortui pr. J. h. l. 2. §. 4. l. 18. ff. h. tit. l. 2.
 C. qui num. lib. l. 2. §. in columnes ff. d. vac.
 mun. nisi in acie perierint d. pr. & d. l. 18.
 quia in perpetuum per gloriam vivere in
 telliguntur dd. LL. Legitimi non spurii l. 2
 §. 3. h. Naturales non adoptivi arg. pr. J.
 h. junct. l. 13 §. d. V. S. quia hoc præmium
 iis tantum tribuitur qui Reipublicæ Cives
 procrearunt, quod arrogantes, vel ado
 ptantes non faciunt, & generaliter ad nul
 lam immunitatem adoptivi profunt, l. 2.
 §. 2. ff. d. vac. & excusat. Mun.

Qu. 5.

Qu. 5. An Liberi emancipati profunt?

Resp. Aff. Hæc namque immunitas non tam propter onus domesticum Educationis liberorum, conceditur, quam ut præmium & remuneratio πολυπαρίδων arg. pr. *J. h. l. 7. d. bon. damnat. l. 36. §. 1. h. Laut. d. th. 36. add. supr. Qu. 3. huj. Tit.*

Qu. 6. An Nepotes excusant?

Resp. Aff. si sint ex filio sc. demortuo *l. 2. §. 7. ff. h. nam ex filio emancipato nati, avo ideo non profunt, quia ille ei prodest, & hi patri suo. Nepotes vero ex filia ideo non profunt, non quia in avi materni potestate non sunt, sed quia duobus prodesse non debent; profunt autem patri suo, aut avo paterno l. 2. C. qui num. lib. pr. J. h. ibique Vinn. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 7.*

Qu. 7. An administratio Rei fiscalis excusatur?

Resp. Aff. si ipse Princeps curam hujus, ut & privatæ rei, cui injunxit *h. §. 1. l. 22. §. 1. ff. h. Laut. d. D. th. 35. secus si ipse suscepit, conducendo sc. res fiscales. l. 8. C. h. vid. Lauterb. Coll. Præcl. d. tit. §. 12. n. 13. huc pertinent moribus nostris die Rentmeister / Cammermeister / Steuer Buchhalter / Geheime Cammerer / Steuer Cassirer / Steuer Einnehmer.* (Ad §. 10.)

Qu. 8. An absentia?

(Ad §. 2.) Resp. Aff. si sit Reip. i. e. publici aliqujus muneris vel officii causa *h. §. 2.* (quis Reip. causa abesse dicatur, explicatur in *L. 32. l. 35. l. 36. ff. ex quib. caus. maj. L. 41. §. 2. ff. h. t.*) idque tam quoad tutelam susceptam, quam suscipiendam verum esse patet *ex h. §. 1. & L. administran- res §. 2. h.* Interim vero loco eorum Curator dari solet *h. §. 2. d. l. 32. l. 35. l. 38. ex quib. caus. maj.* Non obst. *l. 12. ff. d. tut.* loquitur enim de tali absente, cujus reditus, vel incertus, vel difficillimus est *D. Maj. p. 304. in fin.*

Qu. 9. Quid si verò redierint Absentes?

Resp. Tutelam statim recipere tenentur *l. 4. d. vac. mun.* ad novam tutelam vero vocati, anni habent vacationem *h. §. 2. l. 10. pr. & §. 1. ff. h. L. 45. ff. h. tit. L. 2. C. si tut. vel cur. Reip. caus. abest. Laut. d. div. temp. p. 36. & in Comp. p. 471. in fin.*

Qu. 10. An etiam domicilii translatio Liberationem parit?

Resp. Aff. licet ob privatam saltem utilitatem mutatio facta sit; *arg. L. 4. C. d. Fur. Fisc.* modò fiat præscitu & permisso Principis seu Imperatoris, vel hodie Magistra-

stratus l. 12. §. 1. ff. h. ibique Brunem. Laut.
d. l. & in Comp. p. 472. pr.

Qu. 11. Quid de Magistratibus dicendum?

Resp. Etiam hi (Majores scil. Magistra- (Ad §.
tus, seu qui potestatem aliquam habent h. 3.)
§. 3. J. L. 17. §. 5. ff. h. t. Minores enim
non excusantur, ut Senatores, Aediles L.
15. §. 2. & 9. L. 17. §. 4. l. 23. ff. h. t. l. 19.
§. 1. ff. d. tut. & cur. dat. L. 3. ff. qui pet.
tut. l. 32. ff. d. Injur.) à tutela vel Cura su-
scipienda excusantur d. §. 3. & d. l. 17. §. 5.
ff. h. secus si jam ante se administrationi
immiscuerint, tunc enim ipsis vacatio à tu-
tela non conceditur d. l. Hodie omnes Ma-
gistratus excusantur, nisi volentes recipi-
ant D. Maj. p. 305. Schilter ad ff. h. Exere.
37. §. 161. Sande Lib. 1. dec. 9. def. 6.

Qu. 12. An Litem cum pupillo habens excusatur?

Resp. Aff. si lis sit de re magni momenti (Ad §.
v. g. d. Hereditate, vel plurima bonorum 4.)
parte h. §. 4. l. 20. & l. 21. ff. h. imo utile
hoc casu pupillo, etiam nolentem se ex-
cusare à tutela removeri d. l. 20. Hodie
hæc quæstio nullum usum habet ob Nov.
72. c. 1. 2. & 3. per hanc enim Nov. tu-
telam suscipere prohibentur, etiamsi lis
de certa tantum bonorum parte fuerit.

Carpz.

Carpz. *Lib. 5. Resp. 90. n. 11.* Limitatur tamen in avo & avia, tunc enim potius Curator adjungitur. D. Stryk. *de Jure Avor. cap. 2.*

Qu. 13. Quid si quis jam tres tutelae vel Curas gerat?

(Ad §.
5.)

Resp. Si non sit affectata *h. §. 5. §. L. 15. §. 15. ff. h. tit.* aut honorariae *d. l. 15 §. 9. h. l. 31. §. fin. ff. eod.* aut propè finem, vel jam administratae *l. 17. pr. ff. h.* aut leves *arg. d. l. 31. §. 3.* sed magnae, quartae tutelae vel Curationi excusationem praebent. *h. §. 5. l. 2. §. f. h. l. 3. eod. l. un. C. qui num. tut.* Carpz. *J. F. p. 2. C. 11. def. 39. n. 6.* nemo enim alienis negotiis ita gravandus est, ut propria negligere cogatur, pupillorumque omninò interest, tutorem non nimis multis negotiis implicari *dd. LL.*

Qu. 14. Quae ratione computanda haec Tutela?

Resp. Non ex numero pupillorum aut adolescentum, sed ex diversitate patrimoniorum, rationumque & conficiendarum & reddendarum difficultate *l. 3. l. 31. in fin. h. ubi in pr. & §. 1. alia etiam elegans deciditur questio.* Sin pupillus in diversis Provinciis bona possideat, tutor plurium tutelarum onus ferre non censetur, quia, unius duo patrimonia non videntur *L. 30. §. 1. ff. h. t.*

Qu. 15.

*Qu. 15. Sed quid si pater unam & filius
ejus familias duas habeat?*

Resp. Nihilominus ad effectum excu-
sationis pro tribus habentur. Sufficit enim
tria ejusmodi onera esse in una domo, h.
e. unam familiam 3. onera tutelarum aut
Curationum sustinere. *l. 4. §. 1. l. 5. ff. h.
tit. modò tutelæ, quas filii administrant,
spectent ad periculum Patris i. e. ejus vo-
luntate administrentur d. l. 5. Comp. Laut.
p. 472.*

*Qu. 16. An non interdum etiam unica
tutelæ excusat?*

Resp. Aff. si scil. sit amplissima, ob dif-
fufum nimis sparsumque pupilli Patrimo-
nium *d. l. 31. §. f. h.* quo casu talis Unica
pro pluribus cedit *d. l. Carpz. p. 2. C. 11.
def. 39. Comp. Laut. c. l.*

Qu. 17. An paupertas excusat?

Resp. Aff. *h. §. 6.* modo ille, qui hanc (Ad §.
causam allegat, doceat, se imparem esse 6.)
oneri injuncto i. e. tam tenuis & nullius
fortunæ, ut vix sibi quærere possit vitæ
necessaria: quod Judicem æstimare oportet
*arg. l. 1. §. f. ff. d. Fur. delib. Laut. d. Re-
script. Morat. th. 21. & in Comp. d. l. Vinn.
adh. §. 6. Mev. part. 7. dec. 277. n. 4.*

Qu. 18. An adversa valetudo?

Resp. Aff. si morbus sit fonticus *§. h. 7. (Ad §.
F. 7.)*

J. L. 10. §. fin. l. 11. l. 40. pr. l. 45. §. 5. ff. h. tit. L. un. C. qui morbo se excus. non enim quaecunque valetudo excusat, sed ea, quæ impedimento est, quo minus rebus suis quis superesse possit d. l. 10. in fin. l. p. §. ult. h. t. l. 60. ff. d. re jud. v. g. cœcitas, surditas, furor, podagræ valetudo talis, quæ propriis rebus administrandis aliquem inhabilem reddit d. §. 7. J. d. l. un. C. qui morbo se excus. Præbet autem morbus fonticus pro diversitate morbi vel ad tempus, vel in perpetuum excusationem d. l. un. l. 12. ff. h. t. ita, ut interea temporis talis tutor etiam volens non sit admittendus. Montan. de Tutel. C. 35. reg. 1. n. 176. Hinc si quis ita ægrotus fuerit, ut oporteat eum non omninò, & in perpetuum dimitti a Tutela, in locum ejus Curator interim dabitur d. l. 10. §. fin. l. 13. ff. de tut. §. 5. J. de Curat. qui, ut vicem curatoris sustinens, aliquando tutor appellatur. t. t. C. in quib. caus. tut. hab. Lauterb. in Coll. Pr. h. tit. §. 3. Comp. Laut. p. 471. in fin.

Qu. 19. An Literarum ignorantia?

Resp. Aff. si cum rerum quoque ignorantia & simplicitas sit conjuncta h. §. 8. l. 6. §. fin. ff. h. tit. Carpz. J. F. p. 2. C. 4. def. 17. aut si tutela diffusior atque negotiosior sit, ut propter rationum conficiendarum diffi-

difficultatem ab imperito literarum commodè administrari non possit Vinn. *ad h.*

§. 8.

Qu. 20. Quando Inimicitia excusat?

Resp. (1. Si quis tutor à patre ex inimicitia datus, ut ei molestiam crearet, qui (Ad §. 9. & 11.) etsi paratus esset tutelam suscipere, tamen admitti non debet *h. §. 9. L. 16. §. 17. ff. h. t. arg. l. 20. eod.* (2. Si Inimicitia, quas quis cum Patre pupillorum vel adultorum, vel cum pupillis aut adultis exercuit, fuerint capitales, nec reconciliatio inter-
venerit *h. §. 11. L. 6. §. 17. ff. h. t. l. 3. §. 12. ff. d. susp. tut.* quamvis talis excusatio Christiano non conveniat. *Matth. V. vers. 44. Epist. ad Colos. III. vers. 13.*

Qu. 21. Quanam inimicitia dicuntur Capitales?

Resp. Quibus vita, libertas *l. 103. d. R. S.* vel existimatio petitur.

Qu. 22. Quid si is, qui Tutor datus, Patri Pupillorum fuerit ignotus?

(Ad §. 10.)

Resp. Non excusatur ideo Tutor *h. §. 10. arg. §. f. J. d. her. inst. l. spationem §. qui dixerit 14. h.* nisi quis dicat, se ibi domicilium non habere, ubi ad tutelam vocatus est. *l. 10. §. 4. L. ult. §. 2. ff. h. v. tamen Vinn. h. tit. §. 5.*

Qu. 23.

*Qu. 23. An qui status controversiam à p
pillorum Patre passus est, excu-
satur?*

(Ad §.
12.) Resp. Aff. Idem enim hoc interdum
est, ac si Capitis eum accusasset *l. 14. p
ff. d. bon. libert. h. §. 12. J.*

Qu. 24. An etas excusat?

(Ad §.
13.) Resp. Aff. *h. §. 13. si sc. quis egressu
sit ann. 70. In immunitatibus enim coeptu
annus pro completo non habetur, adeo
que ad vacationem tutelæ non sufficit in-
gressum esse aut agere annum 70. sed
gressum esse oportet l. 2. ff. h. l. 3. ff. de Fu
Immunit. l. 10. C. d. Decur. Laut. d. diver
temp. p. 46. §. 6. & in Comp. p. 472. & p. 73
Carpz. Lib. 5. Resp. 90. Sande L. 2. dec. 9
def. 5.*

Qu. 25. Quid Furis in Minoribus?

Resp. Hi non opus habent excusa-
tione, cum ad tutelam vel Curam adsp
rare prohibeantur *h. §. 13. arg. L. un. C.
qui morb. L. 2. pr. ff. h. tit. d. l. 3. ff. d. Fu
Immunit. L. un. C. qui etate Lauterb. Col
Pr. Tit. de Tutel. §. 16. l. f. C. d. leg. tu
Comp. Laut. p. 460. pr.*

Qu. 26. Quid in Militibus?

(Ad §.
14.) Resp. Hi quoque habent Causam re-
pellentem, non excusantem, sicque volen-
tes remouentur, & hac quidem de Causa

ne propter privata negotia à numeris & signis avocentur. *h. §. 14. l. 31. C. loc. l. 4. C. qui dar. tut. Comp. Laut. d. l. & p. 472. & p. 739. post. med. excipiuntur tamen veterani, qui exacto militiae tempore honestè dimissi sunt. Hi enim tutores dari possunt & proinde se excusare debent. l. 8. pr. & §. 1. ff. h. L. 1. C. d. excus. veter. unam tamen tutelam, ejus pupilli, qui commilitonis quondam sui filius fuit, recusare nequit. d. l. 8. pr. l. 23. §. 1. eod. Laut. d. Honor. Tut. th. 18. vid. supr. tit. d. tut. add. Brunneman. ad. L. 1. C. de Excus. Veter. n. 4.*

Qu. 27. An professio artium Liberalium excusat?

Resp. Aff. & olim quidem, in specie (Ad §. 15.)
excusabantur, Grammatici, Rhetores & Medici &c. *h. §. 15.* hodie verò omnes in probatis ab Imperator. Universitatibus & Gymnasiis docentes tutelæ vacationem habent, adeò, ut nec Præceptores Scholarum trivialium excipiantur. Schulz. & alii DD. *ad h. §. 15.* (*add. Brunneman. ad Tit. C. de Prof. & Med. ubi hoc etiam ad Doctores qua tales, qui alias hoc privilegio non gaudebant l. 6. §. 12. ff. h. tit. extendi docet.*) modo diligenter doceant. *d. l. 6. §. 4. h. l. 2. l. 8. C. d. Prof. & Med.*

l. 11. §. 1. ff. d. Mun. & hon. L. un. C. d. Collegiat. Comp. Laut. d. p. 472. add. D. Maj. p. 309.

Qu. 28. An qui tutor alicujus fuit, ab ejus Cura se excusare potest?

(Ad §. 18.) Resp. Aff. *h. §. 18. l. 20. C. h. ibique Brunnem.* cum nimis durum sit, gemino unius personæ onere premi. Et quamvis multis in locis tutores, quorum fides est probata, sese à cura excusare nequeant *cujus præjudicia vid. apud Lauterb. in Diss. ad Jus Stat. Hamburg. §. 96. ubi tamen consuetudo talis non apparet, juris dispositioni inhærendum: & ita in Camera Imp. sæpè judicatum esse testatur Gail. L. 2. O. 96. n. 6. idem confirmat Carpz. J. F. p. 1. C. 11. def. 10. conf. Laut. d. variet. temp. p. 43. & in Comp. p. 479 in med.* De Jure tamen veteri Liberti, qui postquam liberorum, suorum Patronorum, fuerunt Tutores, eorundem etiam coguntur esse Curatores *l. 5. C. h. idque propter summum libertatis beneficium.*

Qu. 29. An maritus uxoris sue Curator esse potest?

(Ad §. 19.) Resp. Neg. *h. §. 19. l. 2. C. qui dar. tut. vel. Cur. l. 4. l. 17. C. h. vid. supr. not. ad §. 2. tit. d. Cur. Qu. 12. Hodie tamen ple-*
rum-

rumque legitimus uxoris, etiam major-
rennis, Curator est. *Comp. Laut. p. 480.*

*Qu. 30. Quando proponenda est hac
Excusatio?*

Resp. Intra 50. dies *h. §. 16. ibique Vinn. (Ad §. 16.)*
qui ratione initii utiles, quoniam de-
mum currere incipiunt à tempore cogni-
tionis, s. scientiæ, quo quis cognovit, se
datum esse, *l. 13. §. 9. h. ratione cursus*
verò continui sunt *h. §. 16. l. 13. §. 1. l. 16.*
ff. h. tit. l. 6. C. eod. modo in urbe, vel
intra centesimum lapidem domicilium
habeat d. §. 16. si vero quis ultra habitet,
in singula 20. milliaria Italica scil. com-
putatur dies. d. §. 16. l. 3. ff. d. V. S. d. l. 13.
§. 1. Hodie tutores & Curatores assumi
solent, qui & domicilium & jus Civitatis
cum pupillo, & minore commune ha-
bent. Terminus autem secundum loci
consuetudinem hodie computatur. Schil-
ter. d. Exercit. §. 162.

Qu. 31. An per modum appellationis pro-
ponenda excusatio?

Resp. In arbitrio tutoris vel curatoris
positum est, an coram Iudice inferiore, an
v. statim coram superiore per modum ap-
pellationis excusationem proponere velit
l. 4. l. 13. pr. l. 16. h. l. 20. d. admin. tut. l. 18.
C. h. vid. Mev. part. 8. dec. 89. Lauterb. Coll.

Pr. h. tit. §. 19. & in Comp. p. 472. in fin. & p. 740. lin. ult. tit. 6. diff. Vinn. ad §. 16. J. h. add. D. Maj. p. 311.

Qu. 32. Quid si plures quis habeat excusationis causas?

Resp. Omnes simul allegare & unâ proposita & refutatâ aliam opponere non prohibetur h. §. 16. L. 21. §. 1. ff. h. tit. exemplo exceptionum quarum naturam faciunt excusationes l. 5. l. 8. ff. d. except. l. 43. ff. d. R. J. Comp. Laut. 613. pr. si tamen plures habeat causas imperfectas, nihil valent v. g. in l. 15. §. 11. ff. h. tit. L. ~~iii~~. C. qui num. tut. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 14.

Qu. 33. An tutor vel Curator absens per Procuratorem se excusare potest?

Resp. Aff. l. 19. d. adm. & per. tut. quia & absens dari potest. Vinn. ad §. 16. h. n. 3. D. Maj. d. l. Hahn. ad Wesemb. h. tit. in fin.

Qu. 34. Sed quid si quis falsis allegationibus usus, Decreto absolutus sit?

(Ad §. 20.) Resp. Decretum est ipso jure nullum, neque tutor ab onere vel periculo tutela propterea liberatur. h. §. 20. l. 1. l. 3. C. de tut. fals. alleg. idque in favorem pupillorum & minorum. Alias enim sententia ex falsis allegationibus lata non est ipso jure nulla, sed causa in integrum restituitur.

tur. L. 33. ff. de re jud. tot. tit. C. si ex fals.
Instr. Lauterb. Colleg. Pract. h. tit. §. 2.

LIB. I. TIT. XXVI.

DE

SUSPECTIS TUTORIBVS VEL CURATORIBVS.

*Qu. 1. Quid. est suspecti Tutoris vel Cura-
toris Postulatio?*

Resp. Est accusatio quasi publica v. l. 1.
§. 1. h. qua apud competentem Magistra-
tum tutores vel Curatores ob fraudulen-
tam & negligentem muneris administra-
tionem, ad id non admitti, aut removeri,
aut eis collega petitur. §. 3. & 6. J. L. 4. §. 4.
ff. h. tit. Lauterb. in Coll. Pr. h. t. §. 2. D.
Maj. p. 312.

Qu. 2. Unde descendit hæc accusatio?

Resp. Ex LL. XII. Tabb. l. 1. §. 2. ff. h. (Ad
pr. J. eod, Pr.)

Qu. 3. Quis Judex de ea cognoscit?

Resp. Magistratus major l. 1. §. 11. ff. (Ad §.
ad Sct. Turp. cui potestas hæc est ordinaria 1.
l. 1. §. 4. h. l. 4. d. off. ej. cui mand. Hodie
omnes Magistratus, qui habent inferio-
rem Jurisdictionem denen die burgerliche
Gerichte zustehen. Comp. Laut. p. 27. & p.
470. ut enim hodie omnes Magistratus or-
dinarii vi Jurisdictionis suæ, & Jure Ma-

gistratus tutores constituere, ita etiam hoc crimine cognoscere, & suspectos removere possunt. *R. F. d. A°. 1577. tit. 3. §. 3. vid. supr. Tit. de Attilian. Tut. Quæst.*

Qu. 4. Quid si verò nemo sit, qui accuset?

Resp. Etiam ex officio segniter & fraudulenter gerentes removere debet Magistratus *l. 3. §. 4. & L. 12. ff. h. t. l. 6. qui dar. tut. poss. Laut. d. Honor. tut. t. 34. & in Comp. d. l. quod hic singulare.*

Qu. 5. Qui nam possunt suspectos postulare?

(*Ad §. 3. l. 1. §. 6. ff. h.*)

Resp. Regulariter omnes de populo *§. 3. l. 1. §. 6. ff. h.* (quia quasi publica est hæc accusatio *dd. Text.* licet tutela vel curatio ipsa non sit iudicium publicum) Et licet foeminae regulariter munerum publicorum ac Iudiciorum causas agere nequeant *l. 8. ff. d. accus. l. 12. C. qui accus. non poss.* hoc tamen casu admittuntur, & quidem non modo illæ, quæ pupillo necessitudinis aliquo vinculo junguntur, verum etiam quævis aliæ, quas modo commendat Pietas & verecundia *h. §. 3. ibique Vin. L. 1. §. 7. L. 6. C. h. tit.*

Qu. 6. An etiam is, qui ut suspectus remotus est, postulare suspectos potest?

Resp. Aff. *l. 3. pr. ff. h. contra Regulari*

in l. 154. ff. d. R. J. l. 13. §. 5. ff. ad L. Jul. d. adult. idque propter favorem pupilli.

Qu. 7. An Impuberes quoque?

Resp. Neg. (1. Quia personam legitima- (Ad §. 4.)
mam standi in Judicio non habent: (2.
Quia inconveniens est, ut culpent mores
eorum, à quibus ipsi regi debent h. §. 4. J.
l. 7. ff. l. 6. C. eod. (3. Quia respiciendum
hic est, quomodo administratio instituta,
an diligenter, vel fraudulenter tutores
versati fuerint? ad quod dijudicandum
pupilli intellectu, & judicio sunt impares.
Laut. d. Honor. Tut. th. 14 nisi impubes
plures habeat tutores, tunc enim unius
auctoritate alium suspectum postulare
potest. C. J. A. h. n. 6. propter l. 2. §. 1. d. ac-
cus. l. 7. C. h.

Qu. 8. An Minores?

Resp. Aff. extraordinariâ sc. persecutio-
ne, modò propinquorum consilium acce-
dat h. §. 4. l. 4. C. d. auct. præst. l. 7. pr. ff. l. 6.
C. h. tit. Comp. Laut. p. 470. in fin. Nam etsi
& ipsi publico Judicio accusare non possint
d. l. 4. possunt tamen Curatore auctore, si
suam, suorumque injuriam persequantur.
l. 15. §. 6. ad L. Jul. de adult. L. 7. C. eod. L. 11.
ff. d. accus. Comp. Laut. p. 681. circ. fin.

Qu. 9. Quinam possunt suspecti postulari?

Resp. Omnes Tutores & Curatores. h. (Ad §. 20.)

§. 2. l. 1. §. 5. ff. nihilque interest, siue testamentarii, siue Legitimi, siue dativi sint. L. 2. C. h. t. etiam honorarii. Lauterb. *de honorar. Tut. th. 28. n. 3. & th. 34. n. 4.* Legitimi tamen & omnes, qui personæ curanda sanguinis vel affinitatis jure conjuncti sunt, vel si patronus pupilli liberti tutelam gerat, difficilius remouentur, horumque famæ parcendum, & potius Curatoriis est adjungendus l. 9. ff. h. tit. Si tamen utilitas suadeat, etiam legitimi remouendi, salva tamen semper illorum fama. *de LL. arg. l. 9. ff. de Obseq. Parent.*

Qu. 10. Quis dicitur suspectus?

(Ad §.
5. &
12.)

Resp. Qui non ex fide tutelam, vel Curam gerit, dum aut ea facit, quæ facere non debet, aut quod fieri oportebat, negligit §. 5. & §. 12. *f. h. tit. l. 3. §. 5. 13. 14. 17. 18. h. t.* licet solvendo sit d. §. 5. & 12. *f. l. 21. §. 5. ff. d. tut. & Cur. dat. v. Comp. Laut. p. 471. & p. 466. post. med.*

Qu. 11. An etiam tutor antequam tutelam gerere incipiat quasi suspectus remoueri potest?

Resp. Aff. h. §. 5. l. f. C. in quib. causis in integr. L. 2. C. si tut. vel Cur. non gess. utpote si quis satisdare nolit l. 1. l. 3. C. d. tut. qui satis non ded. vid. *supr. not. ad §. 3. d. satisd. tut. Qu. 9.* vel contumax sit l. 3. C. h. vel

b. vel si ob ignaviam aut negligentiam non gesserit, aut dolo fecerit, quo minus gereret *l. 4. §. ult. eod.* & generaliter si qua justa causa sit, ob quam videatur rejiciendus *arg. l. 3. §. si. tutor 12. eod.*

Qu. 12. An propter paupertatem quoque quis sit suspectus?

Resp. Neg. Comp. Laut. p. 47 i. b. t. cum in tutorem magis ad ejus mores, pietatem, prudentiam & diligentiam, quam ad facultates respiciatur *b. §. 12. J. l. 8. ff. b. l. 5. C. eod. l. 31. §. 1. d. Rebus aut. Jud. poss.* Quod si tamen satisfacere non possit, Curator ei adjungendus *l. 6. C. b. aut à Tutela arcendus est l. 2 C. d. tut. qui satisd. Lauterb. Coll. Pr. b. t. §. 9.*

Qu. 13. In quonam consistit vis & effectus Accusationis?

Resp. (1. In eo, ut quoad cognitio fini- (Ad §. atur, interdicator Tutori administratio, 6. & & Curator alius interim constituatur *l. eum quem 7. C. b. b. §. 7. J. l. 15. ff. rem rat. hab.* propter *L. fin. C. in quib. caus. restit. in integr.* (quamvis alias pendente lite nihil innovandum) quod si verò (2. Convictus & condemnatus si tutor, ab officio removeatur *d. §. 7. & §. f. b.* (licet in sententia, remotionis mentio expressis verbis non contineatur *L. 4. §. 1. b. t.*) & alius consti-

P 5

tua-

tuatur. *L. 4. C. in quib. caus. tut. vel cur. ha.*
 Quod si ob dolum fiat, tutor fit infam
l. 4. §. 2. h. §. 6. J. h. (l. f. C. eod. nisi sit pe
sona conjuncta. l. 9. ff. h. tit. Brunnem.
L. 7. C. h. t. n. 6. Debet autem Decret
 causa significari & exprimi, cum ob do
 lum esse remotum, factumque infamen
d. l. 4. §. 1. si verò simpliciter in decreto s
 remotus, nullâ causâ expressa, remotu
 integra existimatione abibit, quia no
 constat, an propter dolum, an culpam re
 motus sit, & in dubio semper benignio
 rem sententiam amplecti debemus *d. l.*
§. 2. ff. h. t.) si verò ob culpam, latam s
 removeatur tutor, infamia non notatu
d. §. 6. J. Comp. Laut. p. 471. & p. 475. li
E.

Qu. 14. Sed quare ob Culpam latam remo
tus non sis infamis?

Resp. Quia (1. regulariter nemo pro
 pter latam culpam notatur infamia *h. §. 6.*
J. (2. Quia in Causis saltem pecuniariis la
 ta Culpa pro dolo interpretatur, secu
 verò si de infamia irroganda quæratu
l. 32. ff. depos. l. 8. §. 3. ff. d. precar. l. 1. §. 2.
ff. si is, qui test. lib. l. 1. §. 1. ff. si mens. fal
Comp. Laut. p. 61. pr. & p. 78. post. med. &
p. 225. in fin. & d. p. 471. Brunneman, &
L. 3. n. 11. ff. & ad L. f. n. 2. C. h. t.

Qu. 15

Qu. 15. Annon vero Tutori suspecto præstita satisfatione administratio relinquenda?

Resp. Neg. quia satisfactio tutoris propositum malevolum non mutat, sed diutius grassandi in re familiari facultatem præbet §. 12. *J. l. 5. & 6. ff. h.* semper enim utilius est pupillo, sic ei prospici, ut ab initio nullum damnum sentiat, quam ut postea laboret de consequenda indemnitate *arg. l. ult. C. in quib. caus. in integr. rest. d. l. 5. ff. h.*

Qu. 16. Quibus modis extinguitur suspecti cognitio?

Resp. Morte tutoris *h. §. 8. &* finita quo (Ad §. modocunque tutela, quamvis pridem recepta *l. p. ff. h. l. 1. C. eod.* In quo similis est hæc accusatio Criminalis, quæ ipsa excepto licet iudicio regulariter morte rei extinguatur. *L. ult. ad L. Jul. Maj. l. 1. l. 2. C. si reus vel accus. mort. fuerit Comp. Laut. p. 683. pr. p. 687. in med. p. 716. in med.*

Qu. 17. An vero etiam actio Tutelæ expirat?

Resp. Neg. Nam & ab heredibus repeti potest, si quid damni pupillus sensit *l. 4. ff. d. tut. & rat. distr. Mev. p. 8. d. 22. Comp. Laut. p. 474.* sæpe enim effectus seu actio

ex

ex negotio quaesita transit in heredes, cet ipsum negotium non transeat, ut v. in societate &c. *Comp. Laut. p. 294. pr. p. 295. pr.*

Qu. 18. Quomodo punitur ille tutor, quæne alimenta pupillo decernantur sui copiam non facit?

(Ad §. 9.) Resp. Pupillus rei servandæ causa possessionem bonorum tutoris mittitur & simul, quæ mora deteriora futura sunt ex bonis tutoris, dato Curatore distrahuntur, eum in finem, ut ex pecunia, & earum rerum venditione redactâ pupillus interim alimenta (quorum nomine propriè omnia ad vitæ necessitatem pertinentia, veniunt, vid. Lauterb. *in Coll. Pr. tit. ubi pup. educ. vel mor. deb. §. 5. & tit. de alim. leg. §. 3.*) decernantur. Tutor autem si Edictis evocatus non compareat, tanquam suspectus removeretur *h. §. 9. ibique Vinn.*

Qu. 19. Quid si præsens quidem sit Tutor, sed neget alimenta decerni posse?

(Ad §. 10. & 11.) Resp. Hoc dicat per mendacium remittendus est ad Præfectum urbis, ut ipsum puniat, & quidem poena corporali *h. §. 10.* quia tanquam prædo censetur bonis pupilli incumbere *l. 3. §. 15. ff. h. Ea-*

Eadem poena afficitur etiam Libertus
 fraudulenter tutelam filiorum vel Nepo-
 tum Patroni gerens *l. 2. l. 3. §. 15. ff. h. r.*
§. 11. f. h.

*Qu. 20. A quonam verò decernenda
 sunt alimenta?*

Resp. Vel à Magistratu *l. 3. pr. ff. ubi
 pup. educ.* maximè si inter tutorem & pu-
 pillum super modo contendatur *d. l. 3.*
§. 4. vel à tutore ipso *l. 2. pr. ff. d. tit. si*
scil. pupillis hoc utile sit, ne divitiæ expo-
 nantur invidiæ, vel æs alienum detegatur
l. 2. C. d. alim. prest. pup. Comp. Laut.
p. 475.

*Qu. 21. Quomodo prestanda sunt
 alimenta?*

Resp. Pro Quantitate patrimonii pu-
 pilli *d. l. 2. §. 1. ff. d. t.* ita ut ex annuis re-
 ditibus semper aliquid supersit; *d. l. 3. §. 1.*
§. 3. Mev. p. 7. d. 199. nec licet amplum
 sit patrimonium, totus cumulus patri-
 monii, sed quod exhibitioni frugaliter
 sufficit modum det alimentis *d. l. 3. §. 3.*
 auctoque patrimonio, augeatur, dimi-
 nuto verò diminuatur *d. l. 3. §. f.* etiam si
 à Magistratu vel patre in testamento
 quantitas fuerit definita. *L. 2. §. 2. §. 3.*
l. 3. §. fin. ff. ubi pup. educ. Quod si tamen
 necessitas exigat, vel magna, & evidens
 uti-

utilitas suadeat, tutor potest plus impendere, quam est in reditu facultatum in omnes pupilli facultates, & ultra, *Com. Laut. c. l.*

Qu. 22. Sed quid si de suo quid erogaveris Tutor?

Resp. Repetere illud potest contrarium Tutelæ actione *arg. l. 2. in fin. C. d. alim. pup. prest. L. 1. §. 9. ff. de Tut. & rat. dist. L. 4. ff. ubi pupill. educ. vel mor. deb. add. 3. pr. & §. 1. ff. de contr. Tut. act. Mev. par. 4. dec. 10. Frommann. de Tut. Cur. qu. 3. & 5. Lauterb. Coll. Pr. d. l. & Tit. de Contrar. Tut. Act. §. 5. Comp. Laut. p. 476. d. p. 473. nisi modum excefferit, l. 2. §. & 3. ff. h. Comp. Laut. d. l. Mev. p. 4. d. 10.*

Qu. 23. Egenos pupillos quis alere tenetur?

Resp. Non Tutor, vel Curator, sed Frater, aliusve cognatus proximus *d. l. §. fin. Ubi pup. educ. arg. L. 73. §. 1. ff. de jur. dot. Brunnem. ad L. 2. C. d. alim. prest. Carpz. L. 4. Resp. 59. Michalor de Fratr. 3. c. 32.*

Plura ad mater. *de Tut. & Cur.* pertinentia vid. in Joh. de Wernde Pupillen. Schill. per tot.

INSTITUTIONVM IMPE-
RIALIVM

LIB. II. TIT. I.

*De*RERVM DIVISIONE, ET
ACQVIRENDO IPSARVM
DOMINIO.

Haftenus de primo Juris Objecto, Jure
scil. Personarum: sequitur nunc secun-
dum Jus scil. Rerum.

Qu. 1. Quid est Jus Rerum?

Resp. Est facultas moralis Jure quæsi-
ta, circa res justè aliquid agendi vel haben-
di *Comp. Laut. p. 19. Hahn. diss. d. jur. Rer.*
concl. 9. producens actiones reales, perso-
nales, vel etiam mixtas.

Qu. 2. Quotuplex est?

Resp. Duplex: vel Jus in re, vel ad rem
l. 2. ff. d. pollicit. Comp. Laut. d. p. 19. & p.
743. lit. b. add. p. 621. post med. l. 30. d. nox.
ad. l. 19. pr. ff. d. damn. inf. l. 71. §. p. &
ult. d. leg. 1. l. 3. pr. ff. d. O. & A.

Qu. 3. Quid est Jus in re?

Resp. Quod in ipsam rem devinctam
competit (nullo regulariter respectu habi-
to certæ alicujus personæ) & actionem re-
alem

alem contra possessorem producit. *argl*
ff. d. pollicit. l. 6. C. d. bon. aut. Jud. poss
23. pr. ff. d. R. V. l. 17. ff. d. pign. L. 14. §. 1.
ff. d. Except. rei jud. L. 2. C. si. un. ex pl
Comp. Laut. d. l. & p. 621. Inde hoc jus fo
 tius est Jure ad rem, & actionibus person
 libus præfertur. Nam melius est posside
 re potius, quam in personam experiri *L*
§. 1. ff. de Superfic. L. 9. C. qui pot. in pign
18. C. d. R. V.

*Qu. 4. Hujus Furis quotnam sunt
 species?*

Resp. Quinque (1. Dominium L. 1
§. 1. C. d. Jud. l. 2. §. 1. si. serv. vind. Com
Laut. d. p. 19. & p. 562. Ex quo oritur *R*
Vindicatio (2. Jus hereditarium l. 5. §.
ff. d. his qui effud. l. 8. C. ad exhib. unde H
reditatis petitio. d. Comp. p. 111. in fin. &
150. pr. & lit. O. (3. Pignus l. 30. ff. d. no
act. & l. 19. pr. ff. d. damn. inf. l. 17 ff. d. pig
& hypoth hinc actio hypothecaria Com
Laut. p. 230. in med. & p. 402. pr. (4. Se
vicus d. l. 30. d. l. 19. l. 2. §. 1. l. 8. §. 3.
si serv. vind. d. Comp. cit. p. 19. & p. 124. l.
d. inde actio Confessoria & negatoria §.
J. de Action. (5. Possessio l. 3. §. 13. ff.
A. vel A. P. l. 1. §. fin. & l. 2. ff. ut. possid.
1. §. 1. ff. d. superst. Comp. Laut. p. 56
lit. N.

Qu.

Qu. 5. Sed quid dicendum de Jure dotium, annon hoc sextam Furis in re speciem constituit?

Resp. Neg. sed commodè ad Dominium referri potest ac debet. Est enim maritus rei dotalis dominus, ac proinde etiam ipsi Rei vindicatio competit l. 9. C. d. R. V. Comp. Laut. p. 450. in fin. D. Maj. in Comment. ad Inst. p. 321. & seq. ubi ad contr. resp. add. B. Fromman. de transit. domini legal.

Qu. 6. Quid est Jus ad Rem?

Resp. Est Jus, quo personam ad rem præstandam habemus obligatam l. 3. ff. d. O. & A. d. l. 2. ff. d. Pollic. dicitur uno verbo obligatio, & producit actiones personales §. 1. J. d. act. l. 25. pr. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. p. 19. p. 622. in med. & p. 743.

Qu. 7. Res quomodo dividuntur?

Resp. Aliæ sunt divini, aliæ humani (Ad Juris l. 1. pr. ff. h. circa quas scil. homines Pr.) Jus aliquod habere possunt, licet actu secundo non semper habeant.

Qu. 8. Quomodo sub dividuntur Res humani Furis?

Resp. In publicas & privatas d. l. 1. pr. in fin. illæ sunt, quæ privatorum commercio exemptæ; hæ verò, quæ in singu-
Q
lo-

lorum sunt dominio *d. l. 1. pr. & §. 11. F. h.*

Qu. 9. Publicæ quomodo iterum subdistinguuntur?

Resp. Harum aliæ sunt vel Jure Gentium tales, vel Jure Civili. Illæ sunt vel communes seu publicæ in genere, vel publicæ in specie. *Comp. Laut. p. 20.*

Qu. 10. Res J. G. publicæ in genere seu communes quid?

(Ad §. 1. 3. & §. 11.) Resp. Quarum usus de J. G. pater omnibus, proprietas verò est nullius, ita tamen, ut quæ occupari possunt, acquirantur occupanti, sive, ut nec in totum, sed saltem quatenus occupantur alicujus fieri possint; ut: aër, aqua profluens, mare, & per hoc littora maris. *§. 1. & 3. F. h. l. 2. §. 1. ff. eod. Lauterb. Coll. Pract. h. tit. §. 11.*

Qu. 11. An ergo Aër quoque potest occupari seu acquiri?

Resp. Non in totum, sed in tantum, quatenus scil. alius nobis invitis ædes ingredi, & aëre, ibi incluso, uti nequit. *arg. l. f. §. 4. ff. quod vi aut clam. L. 2. §. 29. ff. ne quid in loc. publ. D. Hert. d. super. Territor. §. 47. p. 301. in not.*

Qu. 12. Quale autem mare hic intelligitur?

Resp.

Resp. Externum, seu universus Oceanus: hic enim in totum, tum propter suam immensitatem, tum propter communem usum (qui omnibus est sufficiens) à nullo Imperante occupari & possidendo acquiri potest. Grot. *d. Mar. Lib. c. 5. p. 25.* B. Fromman. *d. Condominio Territ. th. 27.* De mari vero interno seu particulari, quod certis limitibus includitur, (cujus varias species recenset Stipman. *de jur. maris. L. 1. C. 4. & seqq.*) ratione Jurisdictionis aliud est dicendum. *l. 3. ff. ne quid in loc. publ. D. Maj. p. 324.* Lauterb. *in Coll. Pr. d. l.*

Qu. 13. Quid est Littus Maris?

Resp. Quo hybernus fluctus maximus (ordinarie) excurrit. *b. §. 3. ibique Vinn.*

Qu. 14. Res F. G. Publicæ in specie quid?

Resp. Sunt res, quarum usus patet (Ad §. 2. & 4.) omnibus, proprietas verò aliis est quaesita. *b. §. 2. & 4. l. 5. ff. h. r. & ut plurimum Principibus & Rebuspublicis, ut flumina, perennia scil. l. 1. §. 3. ff. d. flumin. viæ publicæ, portus b. §. 2. Ripæ b. §. 4.*

Qu. 15. Quomodo differt flumen ab aqua profluente?

Resp. Flumen ipsum est publicum: a-

qua fluminis verò est communis, quoad usum sc. à natura productum §. 1. *f. h. t.* nam quoad usum Jure Gentium introductum e. g. navigationem, etiam dicitur publica *h. §. 2.* quia usus ejus patet omnibus *h. §. 4.* Lauterb. *Coll. Pr. d. l. §. 12.*

Qu. 16. An hæc, adhuc hodie ita obtinent?

Resp. Neg. Sed hodie flumina & portus Regalibus adscribuntur, & ita quisque Principum Legem navigationi & exonerationi, in portu statuit 2. *F. § 6.* Hinc non tantum proprietas, sed etiam omnis utilitas ex fluminibus proveniens ad Principem, cujus ditione continentur, spectat. *v. D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 10. seqq.* ubi docet, quod per Telonia, Jus Stapulae, Geranii, Grutiae &c. libertas fluminum hodie valdè sit restricta, add. *D. Hert. d. Superiorit. Territ. d. §. 48.*

Qu 17. Quid de libera piscandi facultate dicendum?

Resp. Hæc itidem hodie est restricta, adeo, ut sine concessione Principis, cujus ditioni flumen adhæret, nemo illam licentiam sibi vindicare queat. Hinc qui prope flumina feuda possident, plerumque in literis Investituræ facultatem piscandi expressam habent, quibus literis ta-

cen.

centibus non possunt eodem Jure uti. D. Stryck. c. l. §. 14. Struv. c. 6. feud. aph. 7. n. 10. D. Hert. d. l.

Qu. 18. Quid est Ripa?

Resp. Est id, quod flumen continet, naturalem cursus sui rigorem tenens l. 1. §. ripa 5. d. flum. l. 3. §. 1. ff. eod.

Qu. 19. Quaratione vero Ripa dicuntur publicæ?

Resp. Quoad usum, non proprietatem: Hæc enim illorum est quorum prædiis hærent, deren Mecker an den Ufser stossen. h. §. 4. l. 5. eod. l. ergo §. 1. d. A. R. D.

Qu. 20. An Riparum proprietates adhuc hodie Vicina prædia possidentibus est relicta?

Resp. Aff. Rationem hanc reddit D. Stryck. c. l. §. 15. quia dominium riparum plus oneris, ob necessitatem sc. ea vel muniendi vel reficiendi, quam commodi habet, ut adeò mirum non sit, quod earum proprietatem Fiscus, utpote commodis tantum intentus, privatis reliquerit.

Qu. 21. Quanam res dicuntur F. Civ. publicæ?

Resp. Quæ vel in patrimonio Reip. (Ad §. quoad dominium & quoad usum, alias 6.) res fiscales dictæ l. 2. §. 4. ff. ne quid in loc.

publ. l. 15. seqq. ff. d. V. S. vel uti hoc loco, quarum dominium pertinet ad Rem publicam, usus autem singulis ejusdem membris est communis, & in specie dicuntur res universitatis h. §. 6. e. g. forum, theatra, stadia d. §. 6. l. 6. §. 1. ff. eod. Præta, & Pascua publica. Vinn. h.

Qu. 22. Res divini Juris quæ dicuntur?

(Ad §.
7.)

Resp. Quæ hominum usui & commercio singulariter sunt exemptæ, & quodammodo in solius Dei Jure ac potestate sunt h. §. 7. atque per excellentiam vocantur Res nullius, actu nempe & potentia.

Qu. 23. Quot ergò modis res in Jure dicuntur nullius?

Resp. Quinque (1. Censura, ut res divini Juris, quia nec in bonis, nec usu hominum h. §. 7. ibique Vinn. (2. Facto, ut res pro derelicto habitæ §. 46. f. h. (3. Naturâ, ut feræ bestię. §. 12. f. eod. (4. Tempore, ut thesaurus §. 39. f. d. t. (5. Casu, ut jacens hereditas l. 1. pr. ff. h. t. v. Comp. Laut. p. 562. pr. seqq. Continentur autem hi quinque modi, sequenti distinctio:

*Censura, facto, naturâ, tempore casu,
Res in nullius, dicitur esse bonis.*

Qu. 24.

Qu. 24. Res divini Juris quomodo subdividuntur?

Resp. In res sacras, religiosas & sanctas
d. §. 7. & d. l. 1. h. t.

Qu. 25. Quanam sunt res sacrae?

Resp. Quae ritè per Pontificem Deo (Ad §. 8.)
sunt consecratae h. §. 8. §. vel quae Deo legitime consecratae & Cultui divino immediate inserviunt l. 6. §. 3. l. 9. pr. & §. 1. ff. h. v. g. aedes sacrae.

Qu. 26. Quae consecratio dicitur legitima?

Resp. Quae fit divinis usibus, sollemniter & Autoritate publica, dd. LL.

Qu. 27. An hac consecratio adhuc hodie obtinet?

Resp. Aff. si templum Pontifici additum sit initiandum, ubi sollemni adhuc hodie consecratione opus est. In Ecclesiis verò Evangelicis illi consecrationis ritus cessant; non tamen penitus ab usu recessit Consecratio. Ubi enim initiandum templum, precibus, cantionibus, Concione, & sacramentorum administratione id fieri solet. D. Stryk in U. M. ff. h. §. 3.

Qu. 28. An alienari possunt res sacrae?

Resp. Neg. h. §. 8. l. 6. §. 3. c. 51. d. R. §. in 6. nisi superveniente necessitate. d. §. 8. §. L. 18. l. 21. & auth. C. d. SS. Eccles.

v. g. ob captivorum redemptionem, templorum refectionem, alimenta pauperum & ob æs alienum, si Ecclesia debitor vasa habeat superflua *add. Nov. 65. & Nov. 120. c. 10. omnino* D. Hert. d. *Lytro sect. 2. §. 22. pag. 274. Lauterb. in Colleg. Pract. tit. de contrah. Empt. §. 18.*

Qu. 29. Quomodo differunt bona Ecclesiastica à rebus sacris?

Resp. Bona Ecclesiastica, non immediate & principaliter (sicut res sacræ) cultui divino inserviunt, sed in Patrimonio Ecclesiæ existunt, & ad ejus Ministros, alendos pauperes, vel similes pios usus sunt destinata. *Laut. Coll. Pr. §. 7. b.*

Qu. 30. An bona Ecclesiastica licitè alienari possunt?

Resp. Aff. idque non solum propter necessitatem, sed etiam propter utilitatem, & abundantiam *l. 17. C. d. SS. Eccles. N. 120. c. 6. & 9. Comp. Laut. p. 20. & p. 302. post med. modò semper præcedat Causæ cognitio & superioris consensus atque Decretum c. 52. C. XII. q. 2. N. 120. c. 6. §. 2. Mev. p. 9. d. 6. Mauriti. d. secularis. Bonor. Eccles. D. Harpprecht Resp. 57. per tot.*

Qu. 31. Quid si collapsæ sint ædes sacræ, an area adhuc manet sacræ?

Resp.

Resp. Aff. *h. §. 8. ideóque venire non potest. l. 73. pr. ff. d. contr. empt. Comp. Laut. d. p. 302.*

*Qu. 32. Quæ sunt res religiosæ s.
Loca sacra?*

Resp. In quæ mortui hominis corpus (Ad §. 9.)
sepeliendi animo illatum est ab eo, qui
ibidem sepeliendi Jus habet *h. §. 9. Comp. Laut. p. 162.* voluntas igitur, & factum
copulativè hic requiruntur *l. 2. §. 3. & §. 5. ff. de Relig. & sumpt. fun. vid. Lau-
terb. in Colleg. Pract. dict. Tit §. 2. seqq.*

*Qu. 33. Quinam verò habent Jus
inferendi?*

Resp. Qui habent dominium (1. libe-
rum §. 9. *f. h.* (2. plenum *d. §. 9. &* (3.
solitarium *l. 41. ff. d. religios. l. 28. ff. comm. div. vid. Lauterb. in Coll. Pr. d. tit. §. 4. & 5.*

*Qu. 34. An ergò nudus proprietarius in
fundum, in quo alter usum fructum ha-
bet, mortuum inferre non potest,
ita ut locus fiat reli-
giosus?*

Resp. Neg. *l. 2. §. 7. ff. d. relig.* quia
deteriorem per hoc faceret conditionem
usufructuarii; Locus enim qui religiosus
fit, commercio eximitur, & sic fructua-
rio usufructus ulterius præstari nequit.

Excipitur unus casus in L. 2. §. 7. ff. d. relig.

Qu. 35. An in locum communem socius inferri nequit?

Resp. Videndum, an locus communis sit purus, an verò sepulturæ destinatus, vel jam sepulchrum. Illo casu negatur, quia socius in re communi invitis reliquis facere nihil potest. *l. 28. ff. comm. div. b. §. 9.* ergò nec mortuum inferre. Hoc vero casu si unus ex sociis (non tamen extraneus) moriatur, invitis etiam reliquis in locum communem inferri potest. *d. §. 9. l. 41. ff. d. relig.* maximè si alius non est sepulturæ locus. *vid. Carpz. part. 3. dec. 289 Laut. in Coll. Pr. h. t. §. 5.*

Qu. 36. Quid si corpus divisum diversis locis fuerit sepultum, quisnam locus sit religiosus?

Resp. Ille tantum, in quo caput, tanquam principalis hominis pars, sepultum est. *l. 44. ff. d. relig.* Non tamen totus fundus fit religiosus, sed tantum spacium illud, quod corpus occupat. *l. 2. §. 5. ff. d. t.*

Qu. 37. An adhuc hodie privata Autoritate locus fieri potest religiosus?

Resp. Neg. sed hominibus sepeliendis publicâ Autoritate loca publica, Coemiteria German: Gottes-Acker dicta, constituta

ta & postea Jur. Can. confirmata sunt, quo Jure absque episcopali autoritate locus non fit religiosus. Quæ dormitoriorum constitutio apud Protestantes, post Pacificationem Relig. per Magistratum, Ecclesiasticum & Consistoria fieri solet. Laut. d. l. §. 9. & in Comp. d. p. 162. Carpz. Lib. 1 Resp. 86. & J. C. Lib. 2. def. 388.

Qu. 38. Quomodo describuntur Res sanctæ?

Resp. Quæ contra injurias Homi- (Ad §. 10.) num violationes speciali sanctione & poena munitæ. h. 6. 10. l. 1. l. 8. pr. l. 9. §. 3. ff. eod. Comp. Laut. p. 20. uti sunt muri, portæque Civitatum d. l. 1. pr. valla l. 3. §. 17. ff. de re milit. domus, Asyla, loca, quibus salvaguardia der Burg Fried/ est præfixa. Item Parentes L. 9. ff. de obs. par. & patr. Legati d. l. 8. §. 1. L. f. ff. de Legation. Magistratus &c. Comp. Laut. d. l. & p. 741. lin. 1. & Coll. Pr. h. §. 9.

Qu. 39. An pœna capitalis de J. Civ. in transcendente muros constituta adhuc hodie est in usu?

Resp. Aff. si hostili & proditorio animo id fiat. v. tn. D. Stryck. in U. M. ff. h. §. 6. Ubi poenam potius arbitrariam hodie obtinere putat, exasperandam pro majori eminentia & securitate loci, cujus muros quis

quis transcendit, considerato simul Pacto bellive, tempore: *conf. Philipp. in U. Pr. l. 2. Eclog. 2. in fin.* Si delinquens ad effugiendam poenam transcenderit, extraordinariè punitur. *Carpz. Pr. Crim. p. 1. qu. 4 n. 20.*

Qu. 40. Quid sunt Res Privatae?

(Ad §. 11.) Resp. Quæ in singulorum sunt dominio *h. §. 11. vid. supr. ad Pr. Qu. 8.*

Qu. 41. Quid est Dominium?

Resp. Est Jus in re, quo res singularis & corporalis alicujus est propria. *l. 9. l. 23. p. ff. d. R. V. Ziegl. ad Grot. L. 2. c. 3. §. 6. Comp. Laut. p. 115. in fin. lit. C. & p. 562. pr. vid. Frommann. de Domin. acquisit. th. 9. & seq. Lauterb. in Coll. h. t. §. 4. & d. Acquir. rer. Dom. §. 3. & de Thesaur. th. 17. Rhet. a. Inst. Diss. 10. §. 23. D. Hildebrand ad Inst. L. 2. Tit. 1. §. 2. ibique cit. Bockelm. de Ad cap. 3. p. 2. §. 4.*

Qu. 42. An ergo res corporales tantum sunt in dominio?

Resp. Aff. res incorporales vero non nisi improprie *L. 3. ff. si ususfruct. pet. quia proprie non possidentur, sed analogicè l. 32. §. 1. ff. d. S. P. U. l. 9. ff. d. her. pet. l. 23. §. 1. ff. ex quib. caus. maj. l. 4. pr. ff. comm. d. v. Comp. Laut. p. 143. in med. p. 564. & p. 569. in med.*

Qu. 43.

*Qu. 43. Quomodo dividitur Domi-
nium?*

Resp. Dominium (1. Jure Rom. Vet. aliud erat Bonitarium seu Naturale, aliud Quiritarium seu Legitimum, quod consistebat in rebus nec Mancipi, & Mancipi, *i. e.* quod sine, vel cum Juris solennitate per naturalem traditionem acquirebatur. *sed* vid. *L. un. C. d. usu cap. transform. L. un. C. de nud. Jur. Quir. toll. Bicc. Aur. Sect. 3. th. 8. n. 3.* (2. Div. à Causa Effic. in Civile, quod ex Jure Civ. & Prætorium, quod ex jure honorario descendit. *v. g.* quando quis ex secundo decreto Prætoris in possessionem mittitur. *Laut. in Coll. Pr. tit. de damn. inf. §. 22. & de A. R. D. §. 4.* (3. Ab Effectu in naturale, seu commune, quod uxor habet in re dotali, & quod durante matrimonio quiescit *l. 7 §. ff. l. 30. C. d. jur. dot. & Civile seu singulare, quod habet effectus domini, & competit marito in eadem re durante matrimonio dd. LL.* (4. In plenum, & minus plenum: illud est: ubi proprietas cum potestate omnes fructus percipiendi est conjuncta *l. 17. §. 1. ff. d. R. V. l. 17. ff. quib. mod. ususfr. am. l. 126. §. 1. ff. d. V. O. l. 11. C. d. A. E. V.* Hoc verò, ubi potestas percipiendi fructus est separata & alteri constituta,

tuta, & subdividitur non tantum Jure Justiniano, sed & LL. Imperii, *vid.* Instr. Pa
art. XI. §. Regia 12. art. 15. §. 3. in dom
 nium directum, utile, & nudam propri
 tatem D. Hildebrand. *d. Tit. 1. §. 3. seqq.*
Qu. 44. Quodnam dominium dicitur d
rectum? Germ. das Ober-Grund-Ei
genthum.

Resp. Quando quis rem ita in Domini
 habet, ut alteri saltem facultas percipien
 di fructus, & rem utiliter vindicandi
 concessa: tale Dominium habet dominu
 feudi in feudo 2. *F. 8. §. 2. dominus rei su*
perficiariae in re superficiaria &c. arg. L.
§. 4. ff. d. superfic. Comp. Laut. p. 121. &
p. 122. omnino D. Harprecht. Coss. p. 161
seqq.

Qu. 45. Quid est dominium Utile?

Resp. Est jus in re, fructus exinde perc
 piendi, cum potestate illam ipsam rem ut
 liter vindicandi. *Germ. vocatur das Nut*
dere oder Nutzbare Eigenthum. Laut d. The
saur. th. 19. tale dominium habet vasallu
 in re seu agro feudali 2. *F. 8. §. rei Em*
phyteuta in fundo Emphyteuticario arg
l. 1. §. f. ff. si ag. vectig. l. 16. §. f. ff. d. pign
act. superficiarius in superficie. L. 73. §. 1
LL. seqq. ff. d. R. V. l. 1. §. 3. & 6. ff. d
superfic. vid. omnino Hahn. in Diss. d
Fur

*Jur. Rer. & ad Wesemb. Tit de R. V. N. 3. pag. 253. f. 1. Lauterb. in Coll. Pract. dict. Tit. de Rei vindic. §. 6. & 9. & de Usufruct. §. 7. p. 600. Hildebrand. d. l. §. 4. Comp. Laut. cit. l. & p. 116. pr. & p. 599. vid. infr. L. IV. T. VI. Q. 19. add. Diss. de The-
saur. §. 19. & de Confus. §. 37.*

Qu. 46. Quid est nuda proprietas?

*Resp. Est dominium, cui detracta est fructuum perceptio §. 1. & f. J. d. usufr. l. 1. §. 1. ff. ad. SCt. Sil. Laut. d. Diss. de The-
saur. th. 16. & in Comp. tit. d. usufr. vid. Bardili Diss. de Nuda Proprietate th. 3. & per tot.*

Qu. 47. Quomodo porro dividitur dominium?

*Resp. (1. In liberum, quando scil. res ita est nostra, ut etiam libera de re illa dispo-
nendi statuendive facultas sit relicta; & restrictum, quando libera de re disponen-
di potestas est restricta, quod fit vel à Lege
vel à iudice vel pacto, vel à testatore. (2. In
irrevocabile l. 66. ff. d. R. V. l. 1. C. d. fund. dot.
l. 21. C. d. Fur. dot. quale est Jus mariti
in re dotali Comp. Laut. p. 448. in med.
Lauterb. in Coll. Pr. tit. d. Fund. dot. §. 7.
vid. tamen d. Colleg. Pract. Tit. de Fur. dot.
§. 31. ubi ita: Maritus rei dotalis est do-
minus, sed non semper eodem modo; inter-*

dum enim habet dominium revocabile, interdum irrevocabile; Sic si quantitas data fuerit, vel etiam species venditionis gratia aestimata, est dominus, & habet dominium irrevocabile: est enim generis debitor L. 42. ff. de Fur. dot. unde hæ res marito pereunt. Si verò species inæstimata, vel taxationis gratia, aestimata detur, dominium quidem habet, sed revocabile tantum add. Diss. de fund. dotal. th. 7. 20. 21. 24 & seqq. (3. In verum, quod reverà & plenè est acquisitum, & fictum, quod tal non est, sed æquitate suadente fingitur l. 136. ff. de R. J. §. 35. J. h. §. 4. 5. & 6 J. d. act. ibique not. D. Maj. p. 338. seq. Lauterb. Coll. Pr. de Publ. in rem Action §. 2.

Qu. 48. Modi acquirendi dominium quotuplices?

Resp. (1. Vel naturales h. §. 11. qui naturali ratione ab omnibus Gentibus approbati sunt. Comp. Laut. p. 562. v. Civiles d. §. 11. & hi sunt vel Universales v. g. hereditas, bonorum possessio, Arrogatio, additio bonorum libertatum conservandarum Causa: Vel Particulares, ut usucapio, donatio m. c. Legatum & fidei commissum particulare. (2. Vel Originarii, quibus rei dominium primo acquiritur, v. de

derivativi, quibus res acquisita in alium transfertur. Puffendorf. *d. J. N. & G. l. 4. c. 6. §. 1.* Grot. *de J. B. & P. L. 2. c. 3. §. 1.*

Qu. 49. Quotnam sunt modi acquirendi Dominium naturales generales?

Resp. Duo: Apprehensio scil. & Accessio: Quicquid enim de Jur. Gent. acquirimus, illud fit, vel facto nostro, vel beneficio rei nostræ. *Comp. Laut. tit. d. A. R. D. & Coll. Pract. eod. tit. §. 8.*

Qu. 50. Quid est Apprehensio?

Resp. Est modus acquirendi dominium per rei cum corpore nostro conjunctionem, animo illam acquirendi factam. *D. Maj. p. 342, Lauterb. d. l.*

Qu. 51. Quomodo dividitur?

Resp. Ratione objecti est vel Rerum nullius, *ut ferarum, vel rerum in littore, repertarum*, vel alicujus, *uti rerum hostilium.* *Comp. Laut. d. p. 562, lit. B. & p. 563, lit. b.* Illa in specie dicitur occupatio, & subdividitur in Venationem §. 12. & seqq. *J. h. t.* & Inventionem. §. 18. & 47. *J. h. t.*

Qu. 52. Quid est occupatio?

Resp. Est apprehensio earum rerum, quæ actu nullius sunt, fieri tamen alicujus possunt, animo Domini facta *h. §. 12.*

(Ad §. 12.)

l. 55. d. O. & A. l. 19. d. R. C. l. 1. §. 1. l. 3. §. 3. ff. d. A. vel A. P.

Qu. 53. An visus sufficit?

Resp. Disting. inter acquisitionem Originariam, & derivativam: in hac, apprehensio etiam oculis fieri potest *l. 1. §. 2 r. d. A. A. P. Lauterb. d. Thesaur. th. 15. Stryck de Fur. Sens. D. 1. de visu. Cap. 3. n. 12. non verò in illa §. 12. & 13. F. h. tit. l. 30. §. pen. ff. d. A. R. D. l. 1. §. 1. & l. 3. §. 3. ff. d. A. vel A. P. Comp. Laut. d. p. 562. add. p. 570. lit. F. & p. 732. post pr. sic qui rem prius apprehendit, illam acquirit, licet alter prius viderit; multa enim accideri possunt, ut eam non capiamus. *dd. LL.**

Qu. 54. Quid est venatio?

Resp. Est occupatio ferarum bestiarum *h. §. 12. vid. latiss. Fritsch. in Corp. Fur. venat.*

Qu. 55. Quas feras acquirimus venatione?

Resp. Omnes, quæ coelo, mari & terra nascuntur. Hinc tres etiam venationum sunt species; Aucupium sc. Piscatio, & venatio proprie sic dicta *h. §. 12. F. l. 1. §. 1. ff. d. A. R. D. Comp. Laut. d. l. D. Hildebrand ad Inst. L. 2. T. 1. c. 3. §. 10.*

Qu. 56. An fere etiam in fundo alieno captae sunt capientium?

Resp.

Resp. Aff. *b. §. 12. §. quocunque enim loco feræ reperiantur, dummodo in naturali libertate sint, nullius sunt, adeoque in Jus occupantis transeunt: idque sive dominus consentiat, sive ingressum prohibeat d. §. 12. §. l. 3. §. 1. L. 5. §. 3. ff. de A. R. D.* Prohibitio enim illa non est modus acquirendi, nec conditionem animalis mutat, nec ullum Jus acquirit prohibenti, nisi quod contra ingredientem acquirat actionem injuriarum. *b. §. 12. l. 13. §. f. ff. d. Injur. l. 16. ff. d. S. P. R. l. f. §. 3. ff. quod vi aut clam; aut si forte fructus fundi læserit capiens, actionem ex L. Aquilia. Giphani. ad d. §. 12. §. Comp. Laut. d. l. & §. 665. in med.*

Qu. 57. Quid de Piscibus in alieno stagno captis dicendum?

Resp. Etiam hi capientium fiunt, cum æquè ac feræ in naturali libertate sint. *l. 3. §. 14. ff. d. A vel. A. P.* dominus tamen in lacu, qui ipsius domini est, vel si in diverticulo maris, aut fluminis, longo temporis usu, quasi possessionem juris piscandi, solus sibi acquisivit, piscari alium prohibere potest. *L. 13. §. 7. in fin. l. 14. ff. de Injur. L. 45. pr. in fin. ff. de usurp. & usucap. l. 7. ff. d. divers. temp. prescript.* Si autem feræ vivariis inclusæ, vel pisces

in piscinas coniecti sint, à domino possessionis & proprietatis jure vindicantur *d. 3. §. 14. Mohr. de Fur. venat. p. 1. c. 5.* Piscina enim fit hominum industria, lacus verò naturâ, in quo pisces nascuntur, vel inundationibus importantur. D. Harprecht. *Diss. de venat. Precar. th. 24.* Struv. *Exerc. 41. §. 13. ibique Müller.*

Qu. 58. Quousque ferae captæ nostræ esse intelliguntur?

Resp. Quousque à nobis detinentur & in naturalem libertatem se non recipiunt. *h. §. 12. l. 3. §. 2. eod.*

Qu. 59. Quando naturalem libertatem dicuntur recipere?

Resp. Quando vel oculos nostros effugiunt, vel ita sunt in conspectu nostro, ut difficilis sit illarum persecutio. *h. §. 12. 3.*

Qu. 60. Quid si fera bestia ita vulnerata sit, ut capi possit, an statim vulnerantis fit?

(Ad §. 13.) Resp. Neg. sed tùm demum, si similes in custodia vulnerantis sit. *h. §. 13. ibique Vinn. Mohr. de jur. Venat. p. 1. c. 8.* quamvis moribus aliter obtinere doceat Schulz *ad h. §. 13.* Strauch. *Exerc. 6. tit. 28. in fin.* Nec moribus, nisi inter vicinos specialiter conventum, licet feram in fundo nostro excitatam, ein angeschossene

angeheftes Thier / in alieno fundo persequi: *vid.* Seckendorff im Teutschen Fürstenthum Staat p. 3. Regal. 5. & 6. in fin. add. Pruckman. de Regal. §. Venatio. c. 2. n. 29. Bocer. cl. 5. D. 3. th. 28. sed jure Saxon. licitum est, modo fiat in continenti sine inflatu corniculi venatorii, incitatione canum, aut bombardæ displosione. Sächs. Land, R. L. 2. art. 61. Noë Meurer p. 2. tit. wie man das Wild jagen soll. Schulz. d. l. lit. K. D. Hildebrand ad F. L. 2. Tit. 1. Cap. 3. §. 13. Rhet. Diss. ad F. 20. §. 27.

Qu. 61. Quid in Apibus obtinet?

Resp. Idem, quod in aliis feris, est (Ad §. enim earum quoque fera natura *h. §. 14.* ^{14.}) hinc occupanti cedunt, licet in aliena arbore confederint, modo alveo nondum sint inclusæ *d. §. 14.*

Qu. 62. Quousque vero examen Apium, quod ex alveo meo evolavit, meum esse intelligitur?

Resp. Eousque, donec in conspectu meo, nec difficilis ejus persecutio est; alioquin fit occupantis *h. §. 14. F. L. 5. §. 2. & 4. ff. d. A. vel A. P.* Jure Saxonico evolans ad vicinum ipsi acquiritur. Carpz. F. F. p. 4. C. 36. def. 4. & p. 3. Dec. 295. nisi ramus arboribus vicini, in quem evolavit, in meum hortum propendeat. Lau-

terb. *Coll. Pr. h. t. §. 19. vid. Dn. Scheurl
Diss. d. Iud. Norimb. cap. 6. §. 4. & Diss
de jure Mellicidii per tot.*

*Qu. 63. Quid dicendum de feris mansue
factis, & ut ex consuetudine abeant
& redeant docefactis?*

(Ad §.
15.)

Resp. Hæ, quamdiu illam consue-
tudinem retinent, nostræ manent. *h. §.
15. ibique Vinn.* quod si vero animum re-
vertendi ultrò (*vid. l. 8. §. 2. ff. fami-
ercisc.*) deponant, seseque in naturalem
laxitatem recipiant, atque ita sæva feri
natura redeat, rursus occupantium fiunt
*d. §. 15. f. L. 5. §. 5. l. 44. ff. d. Acq. Res
Domin. Fromm. d. amiss. rer. fortuit. th.
8. & 12.*

*Qu. 64. Quid si animalia mansueta aufu-
gerint, an nostræ manent?*

(Ad §.
46.)

Resp. Aff. *h. §. 16. f.* licet ita aufuge-
rint, ut neque sint in nostro conspectu, &
ubi ea sint, nos ignoremus, vel quocun-
que alio modo hoc acciderit *l. 44. ff. l.
D. Harpprecht. d. venat. Precar. th. 22
adeò, ut contra detinentem, (animo sci-
lucrativo) actio furti competat h. §. 16.
L. 3. §. 2. l. 5. §. gallinarum d. l. 44. h. L. 8.
§. 1. ff. fam. ercis. l. 37. ff. de furt. Lauterb
Coll. Præct. h. tit. §. 20. & Comp. p. 652. lib*

O. Ra

O. Ratio enim Justitiæ non ex quantitate, sed ex regulis justitiæ æstimari debet.

Qu. 65. Moribus nostris quid circa venationes juris?

Resp. Hodie Principes, aliique superiores non recognoscentes, Jure Superioritatis Territorialis hoc venandi Jus sibi reservarunt D. Hert. d. super. Territ. §. 48. & 49. Carpz. Pr. Cr. p. 1. qu. 84. n. 12. seqq. J. F. p. 3. C. 32. def. 17. Brunneman. ad L. un. C. de venat. ferar. add. D. Schweder in J. Publ. (Unde est bannum ferinum sive jus cingendi vel prohibendi, ne quis sylvam ingrediatur venandi causa, Rhet. ad Inst. Diss. 20. §. 26. Struv. Exerc. 41. th. 10. ibique Müll. Schilt. Ex. ad ff. 44. §. 10. in fin. edoque nemini competit, nisi id, vel per speciale Privilegium, vel alio quovis modo à Principe sit concessum. D. Textor. d. Jur. venandi §. 16. Fromman. d. Condomin. Territ. p. 86. Seckendorff im Teutschen Fürsten Staat p. 3 Regal. §. §. 1. & 4. quod variè fieri solet, pro variis scil. ferarum speciebus, so daß einer zuweilen nur das niedere / oder auch zugleich das hohe Jaggen hat. D. Harp. d. D. §. 16. & 20. add. omnino Lauterb. in Coll. Pract. h. tit. §. 21. 22. 23. 24. ubi latè docet, quomodo Jus venandi acquiratur. Myl. ab Ehrenbach de

Princip. & Stat. Imp. p. 2. cap. 73. ibique not. meas manuscript. hinc si quis ab alio in jure venandi turbetur, illum actione injuriarum v. Mynsing. C. 1. O. 25. Gail. L. 1. O. 63. n. 5. Interdicto uti possidetis, vel confessoria actione vid. L. un. C. uti possid. L. 8. §. 5. in fin. ff. si serv. vind. L. 2. §. f ff. d. aq. plu. arc. super pignorat potest convenire & jure suo probato, solet pronunciari: daß beflagtem/ Ihm Klägern in seiner possession, vel quasi, des Jagens/ Weidwercks/ F. schens / geklagter massen zu turbiren / und zu verhindern nicht geziemet noch gebühret; sondern daran zu viel nicht unrecht gethan / daher sich dessen hinführo zu enthalten / auch derhalben gebührliche Caution zu thun schuldig seye. Laut. d. l. §. 35.

Qu. 66. An ergò hodie Jus venandi non habens feras tamen interficiens furtum committit?

Resp. Aff. Seiden. Stücker d. furibus ferarum §. 12. seqq. Hinc dubium non est, si alia poenæ furtis hisce coërcendis non sufficiant, Principem certa lege promulgata & sanctione expressa, feripetis tutò, & illasâ conscientia ultimum supplicium irrogare posse. vid. cit. Diss. §. 48. seqq. Carpz. Pract. Crim. qu. 84. n. 34. Nic. Everhard. vol. 1. Cons. 10. Tabor ad Constit. Crim.

Crim. art. 169. n. 13. (diss. Brunem ad L. un. C. d. ven. fer. n. 6. & 7. Gail. L. 2. O. 68. n. 10. Müller. de Princip. & Stat. Imp. d. Cap. 73. n. 12.) præsertim si contemptus Principis accedat. *Ziegl. d. Fur. Maj. l. 2. c. 14. n. 33. seqq.* Interim Domini non immodice noceant *Bocer. de Regal. c. 1. N. 70.* sed operam dent, ne feræ in nimia sint copia, & si privatorum agros depascantur, damnum resarciant. *Gail. L. 2. d. O. 68. n. 10. Seckendorff d. tract. regal. §. 1. in fin. Niell. D. feud. 3. th. 8. lit. d. hinc jure prohiberi non potest, quo minus subditi feras, pendentibus fructibus, ex agris suis abigant, nec fundos sepiant. Meürer. p. 2. tit. wie die Zaun. Gail. d. l. Fritsch. in Corp. Fur. venat. p. 2. c. 3. per tot. de sylvis communibus, in quibus promiscuè omnibus venari permissum est: wo die Freye Pürsch üblich ist/ vid. D. Harpprecht. jun. in diss. de hac mat. add. Besold Thes. Pract. voc. Freye Pürsch. Otto in Corp. Fur. venat. p. 251. Myler. d. C. 73. §. 3. Knipschild. de Civit. Imp. L. 2. c. 7. n. 20. vid. Dn. Hildebrand. Introd. in Princip. Fur. L. 2. T. 1. c. 3. §. 12. Rhet. D. ad F. 10. §. 26. seqq.*

Qu. 67. Quid est Inventio?

Resp. Est occupatio earum rerum, quæ (Ad §. præter feras bestias, vel natura, vel tem. 18.)

pore, vel facto sunt nullius. & versatur
circas nullius inanimatas.

*Qu. 68. Quæ Res dicuntur Natura
nullius?*

Resp. Lapilli, Gemmæ, margaritæ
(quorum omnium diversa est natura.
L. 19. §. 17. & 18. ff. de aur. & arg. leg.)
aliaque quæ in littore maris inveniuntur.
h. §. 18. ibique Vinn. l. 1. §. 1. d. A. A. P.
& jure inventionis occupanti cedunt. h.
§. 18. l. 3. ff. h. t. Fromman. d. amiss. rer.
fortuit. th. 13. in fin. vid. Struv. S. J. C. Ex.
41. th. 22. in fin.

*Qu. 69. An harum rerum occupatio ad-
huc hodie licita?*

Resp. Neg. quia Principes Littora, Re-
galium Jure sibi hodie vindicant, adeoque
res illas, nisi aliud consuetudine obtineat,
sine permisso investigare, vel quærere non
licet. Schulz. ad h. §. 18. Ludwel. Ex ad
Inst. D. 4. th. 6. Lit. e. Struv. S. J. F. c. 6.
aph. 7. n. 6. & 14. add. aph. 22. Lauterb.
in coll. Pr. h. t. §. 28. & de Thesaur. §. 2.
D. Maj. p. 347.

*Qu. 70. Quanam res dicitur Tempore
nullius?*

(Ad §. 32.) Resp. Thesaurus h. §. 39. qui est pecu-
nia, aliave res pretiosa mobilis l. un. C. d.
thesaur. depofita l. 44. ff. d. A. A. P. quæ
pro-

propter vetustatem *v. l. 31. §. 1. h.* alicujus esse desiit, & nullius esse coepit *d. l. 31. h. v. Laut. in diss. d. Thesaur. add. Comp. d. p. 562. & Colleg. Pr. h. t. §. 29. seqq.*

Qu. 71. Cuinam acquiritur Thesaurus?

Resp. De jure Gentium Inventori *h. §. n.* Jure vero Civ. dist. inter fundum, sive locum publicum & privatum, eumque vel proprium (qui scil. jure domini ad ipsum inventorem pertinet. *l. 63. §. 2. & 3. in fin. ff. h. t.* sufficit autem, si istius loci proprietatem habent; nec refert, licet alii jus ad locum illum, vel in illo comperat, *Laut. Coll. Pr. d. t. §. 36.)* vel alienum, *d. §. 18. Comp. Laut. d. & p. seq.*

Qu. 72. Cui ergò acquiritur, si in loco privato proprio sit inventus?

Resp. Totus cedit Inventori *h. §. 39. & d. l. un. C. d. thesaur.* Sive invenerit fortuito, sive datâ operâ, *dd. Text.* sive ipse, sive per alios, in patria vel dominica potestate existentes. *L. 63. pr. ff. h. t.* ita tamen, ut portio alias inventori debita, ex nova Justiniani constitutione, Patri tantum quoad usumfructum acquiratur, proprietate ejusdem filio relicta. *l. 6. pr. C. d. bon. qua. lib. §. 1. f. per quas pers. cui acquiritur* Ubi *in fin.* ratio. Nihil porro refert, licet Inventor tantum habeat dominium revocabile.

bile. l. 66. ff. d. R. V. Comp. Laut. p. 316. in med & p. 563. pr. add. p. 448. in med. & Diss. d. Thesaur. th. 24. vel alius circa illum locum Jus ad rem, ut emptor arg. l. 3. pr. ff. d. O. & A. l. 20. C. d. pact. §. 3. ff. d. Empt. Vend. Comp. Laut. p. 363. n. 2. & d. Diss. th. 17. vel Jus in re L. 63. §. 3. ff. h. l. 11. ff. d. damn. inf. l. 25. d. V. S. modò licita arte invenerit, alias enim Fisco cedit & inventor gravi poena afficitur l. 5. C. d. malef. & d. l. un. Laut. d. Fur. Fisci c. 3. §. 9. p. 15. Peregr. d. Fur. Fisci. L. 4. T. 2. n. 2. Berl. p. 2. concl. 66. n. 6. Sic. Carol. V. acquisitionem thesauri per artes Magicas, relegatione: M. Delrio. Disq. mag. L. 2. qu. 12. in fin. & Lipsienses aliquando ultimo supplicio puniverunt. Carpz. Pr. Crim. p. 1. qu. 50. n. 41.

*Qu. 73. Quid si inventor virgulæ Mercuriali usus sit? vulgo Wünschel-
Ruthe/ Glücks- Ruthe?*

Resp. Cum hujus virgulæ usus hodie ut plurimum in metall: fodinis sit receptus, meritò Inventori relinquendus thesaurus. Ziegl. d. Fur. Maj. l. 2. c. 20. n. 13. Barbos. Thes. locupl. l. 4. c. 44. ax. 14. add. Camerar. Hor. subcis. Cent. 1. C. 73. Speidel. voc. Schatz.

Qu. 74. Cui acquiritur thesaurus in loco alieno inventus?

Resp.

Resp. Hic disting. an datâ operâ, an verò casu fortuito sit inventus. Illo casu, siue opera fuerit licita, siue illicita, totus fundi Domino acquiritur *h. §. 39.* aliter ac circa alias res nullius datâ operâ quæsitæ *§. 12. §. h. t.* Nam LL. in specie prohiberetur est, in alieno fundo thesauros quærere, & alienis inhiare *d. L. un. in fin.* licet loca sint publica. Bocer. *de Regal. c. 3. n. 177.* contra Leges autem peccans, indignus judicatur LL. & fortunæ beneficio. *h. §. 39.* Laut. *d. D. de Fur. Fisci. C. 3. §. 10.* Hoc vero casu dimidium Inventori, & dimidium Domino cedit, quod Rei vindicatione ab Inventore petit *h. §. 39. & d. L. un. L. 3. §. p. ff. de Fur. Fisc.* Laut. *d. D. th. 32. & in Comp. p. 563.* si quaestio inter inventorem & loci dominum oriatur, an thesaurus casu, num datâ opera inventus sit? Loci dominus totum, ceu studio inventum, petens, illud probare debet per *L. 2, L. 21. ff. de Probat.*

Qu. 75. Quid si de quantitate non constet?

Resp. Tunc Juramento illam Inventor indicare debet Carpz. *§. F. d. l. C. 53. def. 8. ubi præjud.* Imò si indicia essent urgentissima, insuper persona inventoris levis, & per-

& perjurii metu suspecta, atque res inventa maximi momenti, ad aliquem torturæ gradum procedi posse, tradunt Heig p. 1. qu. 13. Carpz. d. l. & Pr. Crim. p. 2. qu. 86. n. 25. Lauterb. d. Diss. de Thesaur. th. 26. & 32. Comp. Laut. d. l. & p. 711. post med. ibi: *plura exempl.* Licet enim in causis Civilibus torturæ regulariter locus non sit, fallit tamen hæc ipsa Regula, in Causis Civilibus, quæ Crimen annexum habent Carpz. Pr. Crim. p. 3. qu. 119. n. 37. & seqq. malitiosè occultans enim furis instar habetur, & arbitrariè coërcetur. Nov. Leon. 51. in fin. Carpz. d. l. def. 7. & d. qu. Ziegler. d. Fur. Majest. L. 2. c. 20. th. 27. Comp. Laut. d. p. in med.

Qu. 76. Quid si Thesaurus in loco extra patrimonium sit inventus?

Resp. Thesaurus, quem quis in eo loco, qui nullius proprius est, invenit, totus inventori cedit. Quod enim nullius est, id naturali ratione occupanti acquiritur. vid. Lauterb. in Coll. Pract. h. t. §. 41. & d. D. §. 29.

Qu. 77. Quid circa Inventionem & acquisitionem Thesauri moribus nostris Furis?

Resp. Hodie secundum plurimorum locorum, & Regionum consuetudinem the-

thesaurus Fisco acquiritur v. D. Hert. d. *Superior. terrar.* §. 45, add. Laut. d. D. §. 32. ita tamen, ut certa pars præmii loco inventori relinquatur. Quod si verò Jus Civile abrogatum aliquibus in locis diserte doceri nequeat, meritò illi adhuc hodie inhærendum. Laut. *ib.* 31. d. *Diss.* add. *Coll. Pr. h. t.* §. 44.

Qu. 78. Res factò nullius quanam?

Resp. Res pro derelicto habitæ *h. §. 46.* (Ad §. 46.)
vid. supr. Qu. 23. h.

Qu. 79. Quæ res dicuntur pro derelicto habitæ?

Resp. Quæ (1. abjiciuntur aut (si scil. immobiles) deseruntur (nuda enim voluntate sine factò dominium non amittitur) (2. eo animo, ut Dominus eas amplius nolit. *h. §. 46. f. t. t. ff. pro derel. ibique Lauterb. in Coll. Pract. & lit. d. A. R. D. §. 45. L. 36. ff. de stip. serv.* Hinc talis res statim ut abjecta aut deserta est, v. l. 35. ff. d. R. f. Domini esse desinit *h. §. 46. l. 1. ff. pro derel.* etiam antequam res ab alio occupata. *L. 2. §. 1. ff. pro derel.* Hinc ejus furtum non committitur. *L. 43. §. 5. ff. d. furt.* Carpz. *Pr. Crim. qu. 86. n. 4.* alterius verò non fit, nisi ejus possessio apprehensa fuerit. *h. §. 46. L. 5. §. 1. ff. pro derel.*

derel. Vinn. h. add. Laut. d. volunt. th. 13. & de Thesaur. th. 13. in fin.

*Qu. 80. An idem de rebus de rheda curren-
te cadentibus aut è nave jactis, aut nau-
fragio amissis dicendum?*

(Ad §.
47.) Resp. Neg. sed hæ dominorum ma-
nent, cum hisce casibus cesset animus &
intentio abdicandi earum dominium *h. §.
47. l. 9. §. ult. L. 44. in med. ff. h. t. L. 58.
ff. eod. l. 2. in fin. l. 8. ff. ad L. Rhod. d. jact.
L. si quis merces ff. pro derel. l. 21. §. 1. &
2. ff. d. A. A. P.* In necessitatibus autem ne-
mo liberalis præsumitur. *l. 18. ff. d. adim.
& transf. leg. vid. Comp. Laut. p. 239. seqq.
add. p. 114.*

*Qu. 81. An ergo is, qui alienum quid in
via jacens lucrificiendi causa tollit,
furtum committit?*

Resp. Aff. (punitur tamen arbitrariè
Berlich. p. 5. concl. 44. n. 3.) in tantum, ut
nihil intersit sciverit, an ignoraverit, cujus
esset, nihil enim ad furtum minuendum
facit, quod, cujus sit, ignoret *l. 43. §. 4.
& seqq. ff. d. furt. ibique Brunnem. n. 8.
caus. 14. quæst. 5. Can. 6. & 8.* quippe
cum quisque scire debeat, quod suum non
est, hoc ad alios modis omnibus pertine-
re. *l. ult. C. unde vi.* At si, non ut lucretur
sustulit, sed redditurus ei, cujus id esse
postea

postea apparuerit, furti non tenetur v.
Vinn. h. add. Comp. Laut. p. 653. in fin.

Qu. 82. Sed quid si dominus ignoretur?

Resp. Inquirendus erit publicè, bene-
que proinde, ac justè facit inventor, si li-
bellum proponat, aut per præconem no-
tum faciat, se invenisse rem quandam, &
redditurum illi, qui eam suam esse de-
monstraverit. v. d. *L. 43. §. 7. seq. d. furt.*
officium namque inventoris consistit in
necessitate indicandi & restituendi. *Mev.*
ad Fut Lub. L. 4. T. 1. art. 9. n. f. Laut. d.
Disp. th. 36. seqq. Quomodo autem, &
quid circa amissionem probari debeat?
vid. d. Disp. th. 30. seqq. & in Coll. Pr. d.
T. §. 48. & tit. d. fid. Instrum. §. ult. quod
si verò dominus non appareat, in usus
pauperum illa res convertenda, *arg. C. fin.*
Caus. 14. qu. 5. & auth. omnes peregrini.
C. Commun. de success. aut si ipse pauper
sit, illi relinquenda. *d. l. §. qui alienum &c.*
Lauterb. d. D. th. 41. si chirographum,
Cambium, vel aliud instrumentum, amif-
sum sit, nec reperiat, propterea jus ini-
bi contentum non extinguatur. Quid v.
tunc faciendum? *vid. Gail. L. 2. O. 37. n. 1.*
seqq. d. Disp. th. 20. & 33. Brunneman.
ad. L. 84. §. 7. ff. de Leg. 1. ubi in hoc Casu
Quietantie formam præscribit.

Qu. 83. An non ergo Fiscus jure Regalium tales res sibi justè vindicat?

Resp. Neg. licet enim in quibusdam Regionibus hoc Jus, quod vocant *Sachs. Recht / Grundrubr. Recht* / usu invaluerit. *vid. Klock. de arar. l. 2. c. 114. n. 13. add. Gail. L. 1. Obs. 18. Gilman. tom. 3. Symphor. verb. mandata de restituendo. p. 221. Sixtin. de Regal. L. 2. c. 3. n. 95.* merito tamen tanquam æquitati & Juri naturali contrarium, damnatur, & inter Consuetudines irracionales refertur. *c. 3. x. d. raptor. Grot. d. J. B. & P. L. 2. c. 7. n. 1. & ibi Ziegler.* ubi hunc morem vere barbarum & omnirationis expertem vocat. Hinc Imper. Fridr. tales consuetudines in genere, nisi sint navigia, quæ piraticam pravitatem exercent, vel Imperatori, vel Christiano nomini inimica. *in auth. Navigia C. d. furt. & Imp. Car. V. O. C. art. 218.* reprobavit. Nam Justitiæ est, ne afflicto addatur afflictio *l. 28. d. Episc. Audient.* ac proinde contra abnuentes è summis tribunalibus Mandata S. C. decerni solent *Frider. 2. de Mandat. 57. n. 1.* ubi *judicata Camera allegat. add. Besold. Thes. Pract. voc. Grundrubr. Recht. Gryphian. de insul. C. 31. n. 100. seqq. D. Hert. d. super. Territ. §. 56. ibi.*

*bique in not. D. Stryck, d. For. Conscient.
C. 3. §. 41. seq. Lauterb. Coll. Pr. h. §. 47.*

(Hactenus de Apprehensione rerum,
quæ sunt Nullius.)

*Qu. 84. Apprehensio rerum quæ sunt
Alicujus, quotuplex?*

Resp. Duplex: vel rerum, quæ sunt (Ad §.
Hostis, vel nobiscum contrahentis; Illo 17.)
modo acquiruntur per occupationem
bellicam h. §. 17. Hoc modo per tradi-
tionem §. 40. *J. h. Comp. Laut. d. p. 563.
& p. 731.*

Qu. 85. Quid est occupatio bellica?

Resp. Est occupatio rei hostilis in justo
bello facto; sive, est modus *J. G.* domi-
nium acquirendi in rebus hostium, per
earum actuale apprehensionem, & in
potestatem deductionem, acquirendi ani-
mo facta h. §. 17. *J. l. 5. §. fin. l. 7. pr. ff.
h. t. L. 1. §. 1. ff. d. A. vel A. P. D. Grass.
de Recuper. bellic. Comp. Laut. d. p. 731.
add. Coll. Pr. h. t. §. 49. & tit. de Captiv.
& postl. rev. §. 2. seqq.* Quod occupatio
bellica sit licitus & solennis modus terri-
torialem superioritatem acquirendi, do-
cet *D. Hert. de super. Territ. §. 60.* sic
*Car. IV. Johanni & Alberto Burggraviis
Norinbergensibus concessit privilegio A.
1355, apud Lima, tom. 1, addit. ad L. 5.*

C. 7. p. 843. ut possint arces prædonum invadere & sibi habere D. Hert. d. l. in not.

Qu. 86. Quotuplex est?

Resp. (1. vel publica, quæ fit auctoritate & nomine Reip. cujus nomine scil. ab universis militibus bellum geritur; uti v. g. occupatio rerum immobilium, ut & munitionum, tormentorum, armorum bellicorum in castro devicto reparatorum &c. l. 20. §. 1. ff. d. capt. & postlim. Quam in rem luculenta est constitutio in Recess. Imper. Reuter: Bestallung zu Speyer An. 1570. aufgericht art. 96. da auch Städte/ Schlösser/ Flecken/ Land und Leut erobert wurden/ sollen dieselbigen samt denen darzu gehörigem Geschütz/ Munition und dem Vorrath/ Proviant, in alle Weeg Uns / und dem Heil. Reich zustehen/ folgen und bleiben. Zudem sollen dieselbige eroberte / gehuldigte / aufgenommene Städte/ Schlösser/ Land/ und Leute/ nachdem Sie aufgenommen/ weiters nicht beschädiget/ noch gebrandschätzet werden/ aber alle andere Haab / so nach Kriegs- / Brauch preiß ist/ soll Ihnen bleiben. Vel privata, quæ fit à singulis, ut singulis acquiratur. Comp. Laut. d. l. (2. Personarum & rerum. vid. D. Hert. Diss. de Lytro sect. 2. §. 2. & Lib. 1. Paroem. 86. Grot. d. J. B. & P. L. 3. C. 6.

Qu. 87.

Qu. 87. Quid ergo dicendum de rebus extra Ministerium publicum in liberis excursionibus occupatis?

Resp. Has sibi statim acquirunt milites, quicquid enim extra actum publicum capiunt, non intelliguntur capere, ut Ministri *l. 51. §. 1. h. modo* tales res hostiles plenè fuerint occupatæ *i.e.* intra præsidia seu securam potestatem capientium perductæ *in des Feindes Gewahrsam l. 5. §. 1. ff. d. captiv. & postlim. D. Harppr. Cons. 47. n. 96. seqq. & in. 104. seqq.*

Qu. 88. An res in continenti i. e. vor Verlauf einer Zeit von 24. Stunden hostibus rursus erepta prioribus dominis reddendæ sunt, an verò recuperantibus manent?

Resp. Omnino restituendæ sunt pristinis dominis, idque sine ulla pretii refusione *l. 19. §. 5. l. 20. §. 1. l. 28. ff. d. t.* Non enim in hostium dominio esse censentur, quæ non ad eorum possessionem securam pervenerunt, sed in ipsa fuga fuere recuperata. *D. Harpprecht d. Cons. n. 102. v. Carpz. part. 4. Const. 35. def. 9.* secus verò se res habet, si ex intervallo res illæ recuperatæ fuerint, tunc enim prædæ titulo occupantibus cedunt, *D. Harppr. d. Cons. n. 110. seqq. conf. Laut. Coll. Pr. d. tit. d.*

Captiv. & postlim. revers. vid. D. Hert. Paræm. Lib. 1. Paræm. 86. was für meinen Feind bekomme/ das ist mein. §. 2. D. Hildebrand. ad J. L. 2. T. 1. C. 3. §. 16.

Qu. 89. Alter Dominium acquirendi modus quisnam?

(Ad §. 40.) Resp. *Traditio h. §. 40. quæ in genere est rei & possessionis translatio l. 3. §. 1. ff. d. act. empt. vend. vid. D. Hert. de Conventioibus Domini translativis.*

Qu. 90. Quomodo dividitur?

Resp. *In nudam, & non nudam. Illa est, quæ possessionem transfert sine titulo, ad Dominium transferendum habili l. 31. ff. h. tit. e. g. quæ fit ex causa Commodati, depositi L. 10. §. 1. ff. d. A. ve. A. P. L. 15. §. 4. ff. d. Precar. & hanc vox traditionis in jure simpliciter posita in dubio denotat l. 28. ff. d. v. O. Hæc vero est actus, quo à Domino, possessio ex justa Causa ad dominum transferendum habili in accipientem transfertur h. §. 40. J. l. 9. §. 3. l. 20. pr. ff. d. A. R. D.*

Qu. 91. Hæc quoruplex?

Resp. *Duplex, vel vera & propria, quæ scilicet fit actu naturali, reali & corporali l. 8. ff. d. pecul. in mobilibus de manu in manum, in immobilibus per inductionem arg. L. 1. pr. & §. 1. junct. l. 3. §. 5. d. A. A. P. D. From-*

D. Fromman. *in Diff. d. vera traditione*
vel ficta & analogica, quæ juris intellectu
intervenisse fingitur, adeoque naturaliter
& corporaliter non fit D. Fromman. *d. fi-*
cta Traditione.

Qu. 92. Quenam res tradi possunt?

Resp. Verè traduntur tantum res cor-
porales *h. §. n. alienari non prohibita l. 43.*
§. 1. ff. h. quarumve causa Legibus non est
reprobata. Fictè verò etiam traduntur res
incorporales, usu nempe acquirentis, &
Patentia transferentis *l. 3. ff. d. usufruct. l. fin.*
ff. d. servitut. d. l. 43. §. 1. h. tot. tit. ff. C.
de her. vel Act. vend. Comp. Laut. p. 134.
p. 564. p. 569. & p. 570.

Qu. 93. An ad transferendum Dominium
requiritur vacua possessionis tra-
ditio?

Resp. Aff. *l. 50. ff. d. R. V. l. 20. ff. h. tra-*
ditio enim est possessionis translatio, l. 3.
§. 1. ff. d. A. E. V. quæ si fit apud alium
transferri nequit: d. l. 20. pr. ff. h. duo au-
tem eandem rem in solidum possidere ne-
queunt. l. 5. §. f. ff. commod. l. 3. §. 5. ff.
d. A. A. P. d. l. 20. h. l. 8. C. d. act. empt. vid.
Lauterbach. de Condominio. th. 9. sufficit
tamen, modò vacua sit ab alterius civili
possessione (quando sc. quis rem animo

Domini tanquam suam detinet, seu possidet) licet alius naturaliter eam possideat, vel nude detineat *e. g.* commodator, conductor, creditor, usufructuarius, *l. 8. C. d. A. E. V. l. 14. & tit. ff. quæ in fraud. Cred. Lauterb. in Coll. Pr. tit. de Act. Empt. §. 10. & tit. d. A. R. D. §. 63. Comp. Laut. p. 571. lit. O. n. 2. & p. 564. in med. Hahn. ad Wesemb. tit. de Cont. Empt. N. XII. Myns. c. 1. O. 53.*

Qu. 94. Quid Furis in Emptione?

Resp. In Emptione per traditionem etiam simpliciter factam res non alienatur prius, quam pretium fuerit solutum, aut de eo alio modo venditori volenti, & fidejussorem seu pignus loco solutionis accipienti satisfactum, vel fides de pretio habita (quod hic singulare) *h. §. 41. l. 19. l. 53. ff. d. contr. empt. l. 5. §. 18. ff. de tribut. act. l. 10. ff. d. pig. act. Comp. Laut. pag. 355. nam sub conditione res data videtur. Comp. Laut. pag. 356. in med. & p. 395. in med.*

Qu. 95. Sed quando fides de pretio habitata censetur?

Resp. Non solum, quando hoc expresse conventum, sed & si dies, licet unica, solutioni dicta sit *l. 3. C. d. pact. int. empt. Mev. p. 4. d. 280. Comp. Laut. p. 321. pr. & d. p.*

d. p. 356. pr. ibique D. Stryk in not. add. Jd. in D. d. Fide habitac. 4.

Qu. 96. Quis nam hoc probat?

Resp. Emptor fidem habitam esse asserens. *Comp. Laut. d. l. quod si verò id probare nequeat, venditor rem quasi pignus retinet, donec integrum pretium solvatur l. 13. §. 8. d. C. E. V.*

Qu. 97. A quonam fieri debet Traditio, ut Dominium transferatur?

Resp. à Domino *h. §. 40. & 42. l. 9. §. (Ad 6. 3. l. 20. pr. h. t. §. 5. J. per quas pers. cuj. 42.)* *acquir.* qui enim dominus non est, alium Dominum facere, & sic in alium plus juris, quam ipse habet, transferre nequit *l. 54. & 120. d. R. J. l. 20. h.* Idem tamen etiam dicendum de eo, qui à Lege potestatem transferendi habet, ut Tutor, Curator. Pupilli enim licet rerum suarum Domini sint, impediuntur tamen natura, quo minus tradendo dominium transferre possint. *Comp. Laut. d. p. 564. & p. 627. lit. S. vid. supr. Tit. de Tutel. & tit. de Curat. add. Lauterb. Coll. Pract. h. t. §. 57. seq.*

Qu. 98. An etiam per Procuratorem traditio fieri potest?

Resp. Aff. quod enim quis per alium facit, dum ei mandat aut jubet, ut faciat, id ipse facere videtur *l. 5. §. 3. ff. d. adm.*

tur. l. 1. §. de jecisse d. vi & vi arm. modò generalis domini voluntas præcedat, ipsique universorum bonorum administratio ab ipso permessa fuerit. h. §. 42.

Qu. 99. Ficta traditio quomodo dividitur?

(Ad §. 43.) Resp. Dividitur (1. à Causa Impulsiva in necessariam, quæ est rerum incorporalium, jurium scil. & actionum. *L. 43. §. 1. ff. h. t. ubi ratio, quod scil. traditionem non recipiant l. f. ff. de servit. l. 3. pr. ff. de Usufr. l. 44. §. 1. ff. de Leg. 1. t. t. ff. & C. de Her. vel Act. vend. Uno nomine vocatur Cessio. Et voluntariam, quæ in rebus corporalibus est recepta v. §. 43. f. h. L. 9. §. 5. ff. h. l. 3. §. p. & f. ff. d. Don. int. vir. & Ux. l. 43. §. 1. ff. d. jur. dot. l. 62. pr. ff. de Evict. l. 15. ff. d. A. vel A. P. (2. à Subjecto, quæ fit in personam certam, vel incertam. (3. Ab Objecto, in symbolicam, & non symbolicam. (4. à Forma, est vel longæ, vel brevis manus.*

Qu. 100. Longæ manus traditio quomodo subdividitur?

Resp. Est talis vel quoad actum traditionis (strictæ & propriè ita dictæ) tantum, vel quoad actum apprehensionis tantum, vel quoad actum utrumque, ut cum transferre volens rem corporalem, nec manibus

bus præsentem, nec pedibus substratam accipere jubet, & acquirens post, eandem vel consignat, vel eidem custodem apponit, vel ostensam sibi, oculis se apprehendere dicit & affectu. Fromm. d. D. Laut. Coll. Pr. h. §. 69.

Qu. 101. Brevis manus traditio quando fieri dicitur?

Resp. Quando res alienanda vel penes acquirentem jam existens, vel penes transferentem constituta, jussu acquirentis in tertium transiens, celeritate conjungendorum inter se actuum, uno occultato & suppresso, nuda tantum facultatis declaratione transfertur, acquiritur circuitus vitandi gratia. Penes transferentem dominum vero, si res alienanda maneat, constitutum Possessorium illa ficta traditio dicitur. (*de quo vid. Lauterb. in Coll. Pr. tit. d. A. vel A. P. §. 16.*) v. Comp. Laut. p. 564. lin. 1. add. p. 218. & p. 395. post. med. p. 571. B. Fromman. d. l. D. Maj. p. 362. seq.

Qu. 102. Symbolica traditio quanam dicitur?

Resp. Quæ symboli, rem transferentem (Ad §. 44.) repræsentantis, & in eam potestatem facientis traditione peragitur. e. g. traditione clavium h. §. 44. l. 9. §. 6. h. l. 74. ff. d. contr.

contr. E. V. Instrumenti donationis, venditionis &c. *l. 1. C. d. donat.* Laut. *in Colleg. Pract. h. tit. §. 68.* & *in Comp. d. p. 564.* Mev. *p. 6. d. 174.* Rhet. *ad Inst. D. 10. §. 52.* Imo etiam Jurisdictio per Symbola acquiritur, quo spectat & ablatio particulæ ex vestimentis occisi & facta mensura vulnenum istius die Hohlung des Fraiß-Pfano des. Rec. Imp. d. Anno 1600. §. 43. & seq. Besold. *p. 1. Cons. 3. n. 10. & 11. & Cons. 228.* per tot. Linck. *diff. de Centena cap. fin. §. 8. & c. 3. §. 13.* Huc quoque pertinet scotatio, quæ est traditio per glebam fundi facta *C. 2. x. d. Consult. Linck. ibid. §. 4.* & Effestucatio, de qua Huber. *in præl. ad Inst. h. t. §. 42.* quod quis abjiciens festucam sive baculum è manu in Judicio, quasi Symbolo quodã se cedere rei suæ immobilis proprietate, alteri declarat. Grev. *in loc. difficil. Inst. §. 45. h. t.* Non minus similitudinem quandam cum Symbolica hac resignatione Dominii habet *secundum Reform. Nor. tit. 11. Leg. die Entspahnung/* da auß einem unter Gerichtlicher Execution stehenden Haus ein Span/ auß einem Acker oder Wiesen ein Erd-Schollen/ oder Wasen genommen wird. D. Hildebrand *ad Inst. L. 2. tit. 1. Cap. 3. §. 23. add. omninò Diss. mea de Modo probandi in possessorio. sect. 1. §. 2. seqq.*

*Qu. 103. Quando ergo res aliquo in loco seu reposito-
itorio recondita mediantibus Cla-
vibus tradita consentur?*

Resp. Quando traditio Clavium fit in præsentia Repositorii, res tradendas concludentis *d. l. 74. d. C. E.* sic vina tradita videntur cum Claves apud cellam vinariam emtori sunt traditæ *L. 1. §. 21. in fin. ff. d. A. P.* (modo non custodiæ causa clavium traditio fiat *L. 77. §. 2. ff. d. L. 2. D. Hildebrand. d. l.*) nam & Symbolica traditio talis esse debet, ut per eam res potestati nostræ statim subjiciatur. Quod si verò res ipsa præsens sit, hac symbolica traditione opus non est. *Carpz. p. 2. C. 14. d. 36.*

Qu. 104. Quomodo fit quasi traditio in personam incertam?

Resp. Sparsione missilium in vulgus *h. (Ad §. 45. licet enim is, qui pecuniam ita projicit, ignoret, quis quid earum rerum sit accepturus, quia tamen vult, ut quod quisque ex sparso apprehenderit, id sibi habeat, æquissimum est, ratam haberi Domini voluntatem. arg. §. 40. h. l. 9. §. p. d. O. & A. vid. Mauriti. de Orig. Elect. c. 2. th. 3. in fin. & D. Hildebrand. ad Just. d. l. §. 25.)*

Qu. 105. Quid est accessio in genere?

Resp. Est alter generalis dominium acqui-

quirendi modus naturalis beneficio re
nostræ. *vid. supr. ad §. 11. Qu. 49.*

Qu. 106. Quotupliciter hoc contingit?

Resp. Dupliciter, vel intrinsecus, ve
extrinsecus : Intrinsecus, quando res
nostra ex se, & suo corpore aliquid pro-
ducit, diciturque Proventus *vid. infr. not.*
ad §. 19. Qu. 157. Extrinsecus verò si quid
accedat, retinet nomen generis, & dicitur
accessio in specie, quando sc. res nostra
principalis propter prævalentiam ad se
trahit rem alienam minus principalem
l. 26. §. 1. b. l. 23. §. 4. ff. d. R. V. nam aug-
mentum, quod per modum unionis ac-
cedit, eandemque rem constituit, natu-
ram & conditionem rei, cui unitur susci-
pit atque sicut eadem res judicatur. *Garf.*
d. Expens. c. 22. n. 1.

*Qu. 107. Quotuplex est Accessio in specie
sic dicta?*

Resp. Duplex, vel naturalis, vel artifi-
cialis : Illa est, quæ fit natura operante sine
hominis facto : Hæc quæ opera hominum
perficitur. *de qua infra.*

*Qu. 108. Naturalis accessionis quotnam
sunt species?*

Quatuor : (1. Alluvio *§. 20. F. b.* (2.
Coalitio. *§. 21. F. b.* (3. Insulæ in flumine
pro-

productio §. 22. F. (4. Alvei destitutio. §. 23. h.

Qu. 109. Quid est Alluvio?

Resp. Est incrementum latens, Germ. (Ad §. 20.)
Zufluß / Zuwachs / Anflößung / Anwüß /
quo naturali vi fluminis ita sensim, paula-
tim & latenter aliquid adjicitur fundo no-
stro, ut non intelligatur, quantum quoque
tempore adjectum sit. §. 20. & 21. F. h. t.
l. 7. §. 1. l. 56. pr. ff. h. t. l. 1. l. 3. C. d. alluv.

*Qu. 110. Alluvionis commodum cu-
jus est?*

Resp. Ejus, cujus est fundus, alluvione
auctus d. §. 20. F. d. l. 7. §. 1. ff. h. t. d. l. 1.
& l. 3. C. d. alluv. si autem per alluvionem
fundo usu fructuario aliquid adjectum sit,
proprietas ad proprietarium, ususfructus
vero ad fructuarium pertinet l. 9. §. 4. ff.
d. usufr. Nam quale dominium fundi est,
tale etiam est dominium accessorium. Sic
in fundo feudali, adjectum, quoad utile
dominium vasallo, quoad directum domi-
no Feudi acquiritur. DD. ad 1. F. 4. §. 5.
& 6. Carpz. F. F. p. 3. C. 13. def. 17. secus
est, si portio fluminis violentia avulsa l. 7. §.
2. ff. h. t. §. seq. 21. F. h. item si insula in flumi-
ne nata sit. d. l. 9. §. 4. ff. d. usufr. Carpz. d. l.

*Qu. 111. An adhuc hodie Jus Alluvionis
in Usu est?*

Resp.

Resp. Aff. Licet enim hoc jus hodie ad Regalia referri à nonnullis soleat Mev. p. 7. d. 301. Ruland. de Commiss. L. 2. p. 4. c. 15. n. 1. Stypman. de Fur. flum. p. 2. c. 5. c. 549. seqq. id tamen universaliter verum non est. vid. Klock de Ærario Lib. 2. c. 63. n. 8. seqq. Principem autem salvâ conscientia hoc Jus auferre posse nulli dubitamus, præsertim si utilitas publica id exigat v. D. Stryk d. for. Conscient. c. 3. n. 23. n. 35. n. 47. n. 60. seqq. add. D. Hert. de superiorit. Territ. §. 63. ubi docet, an, ut privatorum prædia, ita territorialis quoque superioritas, alluvione augeatur?

Qu. 112. Quid est Coalitio?

(Ad §.
21.)

Resp. Est accessio, qua pars vicini prædii, vi fluminis detracta, nostroque fundo adjecta postquam cum eo coaluit nostra fit h. §. 21. l. 7. §. 2. l. 26. §. 2. ff. h. t. e. g. radicatione arborum dd. LL. quamdiu enim eadem species est, nec unitatem cum terra nostra fecit, manet ejus, cujus fuit. dd. LL.

Qu. 113. Annon verò postquam pars detracta coaluit, adhuc priori domino superest actio ad pretium consequendum?

Resp. Regulariter non arg. l. 9. §. 2. ff. d. damn. inf. cum sibi imputare debeat, quod

quod partem avulsam, cum potuisset, non vindicaverit, sed tamdiu passus sit eam habere fundo alieno, ut tandem cum eo coaluerit. Æquum tamen est, ut pretium restituatur, ne locupletetur hic cum alterius damno, ad quod consequendum priori Domino utilis conceditur vindictio in l. 5. §. 3. ff. d. R. V. Struv. Ex 41. th. 27. vid. tn. Colleg. Pract. Laut. h. t. §. 75.

Qu. 114. Insula in flumine producta & alveo cohærens cuinam acquiritur?

Resp. Vicinorum prædiorum domini- (Ad §. 22.)
nis. h. §. 22. l. 7. §. 3. l. 30. §. 2. ff. h. t. l. 1. §. 6. d. flum. & quidem pro rata, seu pro latitudine cujusque fundi, qui prope ripam est d. §. 22. d. l. 7. §. 3. l. 29. l. 30. §. 2. l. 56. ff. h. t. d. l. 1. §. 6. ff. de flumin. idque tam quoad proprietatem, quam quoad usum. l. p. §. 2. ff. h. sola extremitate ejus excepta, quæ ripæ loco est, & usu publica arg. l. pen. §. 1. & fin. h. Vinn. h. Noë Meurer vom Wasser-Recht / part. 2. Heig. p. 2. qu. 40. Mev. p. 7. Dec. 301. n. 5. Manz. dec. Palat. 98. Quomodo autem in ipsa divisione procedendum & linea ducenda sit? latè explicant Oettinger. de Jur. Limit. Cap. Wie die Wörd in gemeinen fließenden Wassern rechtmässig zu messen.
T
sen/

sen / und denen austossenden Gütern zuzutheilen seyn. *ap. Fritsch. Jur. Fluviat. p. 285. & Gryphian. de Insul. C. 17. per tot.*

Qu. 115. Quid si in mari nata insula, cuiusnam acquiritur?

Resp. Cedit occupanti. *h. §. 22. d. l. 7. §. 3. ff. h. t. nullius enim esse creditur. dd. LL. quod tamen ob nimiam maris altitudinem, & propter perpetuam aestuum reciprocationem raro accidit. d. §. 22. Hodie Insula marina ad eum spectat, cuius est dominium maris, in quo nata. Lauterb. Coll. Pr. h. §. 79.*

Qu. 116. An Jus Civile adhuc hodie quoad acquisitionem Insulae in flumine natae obtinet?

Resp. Hodie (sicut flumina publ. *vid. Instr. Pac. Osnabr. art. 10. §. 3.*) Jure Regalium Fisco cedere tradit Schulz. *ad §. 22. F. h. lit. dd. sic in Comitibus Norimberg. d. An. 1263. Adolphus Rex Rom. Consilio prius cum Proceribus habito, legem in hanc formam de Insulis promulgavit: Quod si Insula nata est in Rheno vel alio flumine, in Comitatu alicujus Comitibus, qui in ipso flumine recipit teolonia & conductus, habetque Comitatum eundem teolonia, & conductum ab Imperio, in flumine praedicto, eadem Insula potius spectat ad Imperium &*

ad ipsum Comitem, quam ad alium Dominum, cujus districtus protenditur ad ripam fluminis prælibati. D. Hert. de superiorit. Territ. §. 47. vid. tamen Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 78. in fin. add. Carpz. J. F. p. 3. C. 31. def. 12. Myler ab Ehrenbach/ de Princip. & stat. Imp. C. 66. §. 9. late Gryphiander d. tr. cap. 11. 12. & 13. ubi Exempl: Excipitur tamen, si insulæ cum singulari detrimento vicinorum natæ Heig. p. 2. q. 40. n. 58. seqq. Interim generalem abrogatoriam & dd. LL. Civilibus contrariam legem vel Consuetudinem asserenti incumbere probationem. Bardili Concl. for. Ex. 16. th. 14. in fin. & Laut. Coll. Pr. d. l. docent. In Saxonia adhuc dum Juris Civilis dispositio obtinet. vid. Sächs. Land. R. p. 2. art. 50.

Qu. 117. Quid si aqua prædium jam constitutum circumdet, ac insulam producat?

Resp. Hæc prioris Domini manet. h. §. 22. quia forma ejus non mutata. d. §. 22. d. l. 7. §. 4. l. 30. §. 2. b. t. d. l. 1. §. 10. d. flum.

Qu. 118. Alvei veteris destitutio s. derelictio quid?

Resp. Est accessio fluviatilis, qua alveus vetus naturalis sensim à flumine ad
(Ad §. 23.)
T 2 aliam

aliam partem fluente derelictus vicina prædia possidentibus pro modo latitudinis acquiritur. *h. §. 23. l. 7. §. 5. & l. 30. §. 3. eod. v. Carpz. J. F. p. 3. C. 31. def. 14. seq.*

Qu. 119. Quomodo describitur Alveus?

Resp. Alveus est fossa, per quam flumen delabitur *l. 1. §. 8. d. flum.* vocatur alio nomine venter, lectum, Cubile fluminis. Germ. *Wasserrun / Bett / Bauch / Thal / Tieffe / oder Graben des Wassers.* Oerttinger. *d. Fur. Limit. ap. Fritsch. de Fur. Fluv. p. 290. n. 8.* Noë Meurer. *Wasser-Recht. p. 3. D. Maj. in Comment. p. 370.*

Qu. 120. Cujus verò Furis fit novus alveus?

Resp. Ejus, cujus est ipsum flumen *i. e. publicus l. 1. §. 7. d. flum. & h. §. 23. ibique Vinn.*

Qu. 121. Quid si ad veterem alveum revertatur flumen cujus tunc fit novus?

Resp. Hic disting. an novus iterum sit destitutus paulatim, an verò uno impetu. Illo casu jure accretionis uni cedit *l. 38. ff. h.* Hoc vero casu idem juris est, quod in veteri, *i. e.* rursus fit illorum, qui prædia vicina possident *l. 7. §. 5. h. arg. l. 98. §. fin. d. solut.* idque de jure stricto verum est, licet exiguo tempore fuerit occupatus. *dd.*

LL. l. 30. §. 3. h. ex æquitate tamen priori Domino restituendus §. 24. J. h. d. l. 7. §. 5. h. Comp. Laut. d. p. 565. vid. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 81.

Qu. 122. Moribus nostris cuinam alveus relictus cedit?

Resp. Fisco. Comp. Laut. d. l. add. D. Hert. d. super. Territ. §. 47. Gryphand. d. Insul. c. 11. n. 43. & 45. Ziegl. L. 2. d. Fur. Majest. c. 15. §. 25. ubi de Praxi Germaniæ. vid. tamen spec. saxon. L. 2. art. 56. Carpz. p. 3. Const. 31. def. 14. seq.

Qu. 123. An ager inundatus noster esse desinit?

Resp. Si inundatio sit simplex i. e. si (Ad §. 24.) imbribus auctum flumen in campos se effundat retento nihilominus suo alveo, dominium non amittitur, sed si recesserit aqua, fundus ejus manet, cujus fuit h. §. 24. J. Imo nec possessionem, nec servitutes hæc inundatio aufert, si scil. ad paucos fuerit dies l. 30. §. 3 ff. ibique Gothofred. lit. b. de A. vel A. P. arg. l. 10 §. 2 ff. qu. m. us. am. l. 1. §. 5. & 9 ff. d. flum. l. 7. §. 6 ff. h. l. 14. ff. quemad. serv. am. Comp. Laut. p. 141. in med. Bardili. Exerc. 16. th. 16. Quod si vero inundatio non sit simplex i. e. si flumen uno impetu, alveo deserto, in agrum

se effundat, ita quidem, ut dubium sit, an flumen in priorem alveum suum reversurum, an in eo agro sit mansurum, & alveum novum publicum facturum? interea temporis dicitur non possideri l. 3. §. 17. ff. d. A. vel A. P. l. 12. ff. de reb. aut. jud. poss. Noë. Meurer d. tr. pag. 3. in fin. Usumfructum l. 5. §. 2. l. 10. §. 2. l. 23. ff. quem ususf. am. servitutem. l. 14. ff. quem serv. am. Imo proprietatem amitti. d. l. 23. ibique Brunn. sed si eodem impetu, vel paulatim discesserit aqua, quo venit, omnia restituntur. d. l. 30. §. 3. ff. h. t. d. l. 23. & l. 24. ff. eod. etiamsi tempus amittendæ servitutis præterierit. d. l. 14. Compend. Lauterbach. p. 565. ad Coll. Pr. h. t. § 82.

Qu. 124. Quanam est Accessio industrialis?

Resp. Quæ opera & facto hominum perficitur, rem minus principalem vel liquidam cum principali, vel liquida conjungendo.

Qu. 125. Hujus quotnam sunt species?

(Ad §. 250.) Resp. Quatuor: (1. Specificatio h. §. 25. (2. Confusio §. 27. (3. Commixtio §. 28. & (4. Adjunctio §. 26. h. de quibus ordine.

Qu. 126. Quid est specificatio?

Resp. Est novæ speciei ex materia, vel
in

in totum, vel pro parte aliena bona fide,
suo nomine, facta formatio *h. §. 25. l. 7.*
§. 7. ff. h. tit.

*Qu. 127. Cui ergò acquiritur ejusmodi nova
species ex materia in totum aliena
facta?*

Resp. Hic disting. an sit reducibilis ad
priorem & rudem materiam (idque ci-
tra insigne aliquod damnum) an vero
non. Illo casu materiae domino cedit jure
quodammodo occupationis *h. §. 25. §. h.*
l. 7. §. 7. l. 12. §. 1. l. 24. ff. h. t. l. 49. §. 5.
l. 78. §. 4. ff. de leg. 3. cum in illis speciebus,
quæ in sua initia redigi nequeant, mate-
ria potentior sit forma *dd. LL. & l. 20. h.*
(Hæc tamen limitationem recipiunt, si for-
ma sit præstantior: v. g. ab insigni artifice,
ex auro vas conflatum sit, cujus pretium
ex solo artificio æstimandum: tunc plus
artifici, qui novam formam dedit, quam
auri dominotribuendum *Ziegl. ad Grot.*
de F. B. & P. L. 2. c. 8. §. 19.) Hoc verò casu
subdisting. an nova forma revera sit facta,
& res pertinet ad specificantem, desinit e-
nim, quod fuerat, & incipit quod non erat.
h. §. 25. l. 26. pr. ibique Brunneman. l. 27. §. 1.
ff. h. tit. licet mala fide fecerit *arg. §. 28. §. h.*
an verò saltem detecta, & res illa manet
prioris domini *c. l. 7. §. 7.* sic spicas excuti-

ens, frumenti dominus non efficitur, quia novam speciem non facit, sed eam, quæ est, detegit *d. l. 7. §. 7. vid. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 85.*

Qu. 128. Quid si partim ex propria, partim ex aliena materia species sit facta?

Resp. Indifferenter hoc in casu nova species acquiritur specificanti ob operam & materiam præstitam *b. §. 25.* nisi utriusque voluntate facta sit, tunc enim fit communis *d. l. 7. §. 8. l. 25. ff. h. tit. §. 28. J. h. Comp. Laut. d. l. vid. tn. Coll. Pr. d. l. §. 86.* ubi docetur, si nova species ad pristinam formam reduci possit, quemlibet suum retinere, & pro parte sua materiam vindicare *arg. l. 5. §. 1. ff. d. R. V. l. 12. §. 1. l. 27. §. fin. ff. h. t. add. Struv. Exerc. 41. th. 38. Vinn. ad h. §. 25. n. 6.*

Qu. 129. Sed quomodo consulitur specificanti si Domino materia res adjudicatur?

Resp. Potest æstimationem operarum petere, vel actione in factum, vel mediante retentione *l. 23. §. 4. & §. ff. d. R. V. Comp. Laut p. 567.*

Qu. 130. Quomodo vero Domino materia, si specificanti adjudicatur?

Resp. Dominus materiae, si speciem possi-

possidet, Exceptione doli, si non actione in factum, materiæ æstimationem consequitur. *d. l. 23. §. 5. d. t. junct. l. 3. §. 14. ff. ad exhibend. Comp. Laut. p. 566.* (si scil. specificator sit in bona fide) In mala autem fide, si sit constitutus specificator, à domino materiæ conveniri potest, Actione ad exhibendum, & Rei vindicatione. *L. 9. §. 2. & 3. l. 12. §. 3. ff. ad exhib. junct. l. 49. §. 1. ff. de R. V. l. 15. l. 131. ff. d. R. J. item Condictione furtiva l. 13. ff. de condict. furt. nec non furti actione. l. 52. §. 14. ff. de furt. Coll. Pract. Laut. h. t. §. 87.*

Qu. 131. Quid est Confusio?

Resp. Est corporum (ad duos Dominos (Ad §. pertinentium) liquidorum aut liquefactorum conjunctio, quorum unum ingreditur alterum, & ab altero iterum recipitur, hacque unione totum fit homogenum *h. §. 27. l. 7. §. 8. & 9. l. 27. §. 2. ff. h. t. l. 1. §. 12. ff. de separat. v. Laut. d. Confus. th. 1.* quod vel constituit novam speciem, vel alias difficultates separari potest. *dd. LL. l. 3. §. 2. l. 5. §. 1. ff. d. R. V.*

Qu. 132. Quid ergo Furis, si duorum materiæ confusa?

Resp. Hic disting. an voluntate Dominorum materiæ confusæ sint, an citra eam: Illo casu communes fiunt res, sive

eiusdem generis materiae confusae sint, siue diversi *h. n. §.* idque ob voluntatem dominorum mutuam, res suas confundendo tacite communicantium. Hoc verò casu materiae confusae, & quidem diversi generis non aliter communes fiunt, quam si res deduci aut separari non possit. Vinn. *b. D. Maj. p. 374.* Quod si vero materiae separari vel deduci possint, nulla est communio, licet species exinde facta sit, sed cuique ratione materiae suae, ad exhibendum, & in rem datur actio *d. l. 5. §. 1. l. 12. §. 1. ff. h. t.*

Qu. 133. Quid si non casu, nec tamen voluntate Dominorum confusio facta sit, puta à Titio, vel ab uno ex Dominis altero ignorante?

Resp. Corpus, quod ex hac confusione fit, iterum commune est, si scil. eiusdem generis materiae confusae sint. Quod si vero diversi generis sint, quia hinc novi Corporis species existit, ea tota Titii erit Jure specificationis *§. 25. §. h.* si ad initia sua reduci non potest; si potest, suum cuiusque manebit. *l. 5. §. 1. d. R. V. l. 12. §. 1. h.* Vinn. *b. n. §.* Contra eum verò, qui diversas materias mala fide confudit, datur actio furti & ad exhibendum habitâ pretii ratione *l. 4. ff. de R. V.* & contra eum

eum jurari potest in litem. *l. 5. pr. ff. de in lit. jur.* Brunnem. *ad d. L. 4. Conf Quast. prec. 130.* Hodie, quia quodlibet metallum ab altero segregari potest, in his materiis, sine Dominorum voluntate non est confusio. Laur. *h. t. §. 40.*

Qu. 134. Quid est Commixtio?

Resp. Est Corporum solidorum, quæ (Ad §. 28.) discreta manent, singulaque suam substantiam retinent, conjunctio. Totum fit per aggregationem *h. §. 28. F. l. 5. pr. ff. d. R. V. l. 30. pr. ff. d. Usuc.*

Qu. 135. Quid ergo juris, si res duorum commixtae?

Resp. Disting. an voluntate utriusque domini, e. g. frumentum & simile quid commixtum sit? & acervus habebitur communis atque communi dividundo erit actio. *dd. LL. add. l. 7. §. 8. ff. h. tit.* sin casu, vel alterutrius domini voluntate commistum fuerit, non est commune, sicque nec modo dicta actio locum habet. *l. 1. ff. comm. div.* sed quia singula corpora in sua natura, & essentia manent separata, cuique dominorum competit in rem actio, pro modo, i. e. quantitate, & qualitate rerum suarum. *d. §. 28. d. l. 5. pr. l. 23. §. 5. in fin. ff. d. R. V.* singula quidem grana separari non possunt; eo ipso tamen,

tamen, quod certo loco, & mensura circumscripta sunt, satis designantur. *vid. l. 6. ff. de R. V.* & arbitrio judicis continetur, ut non solum observet, quot modios quisque habuerit, sed insuper æstimet, quale cujusque frumentum fuerit. *d. §. 28.* ut ratione bonitatis alteri, vel plus, vel aliquam pecuniæ summam adjudicet *arg. l. 4. in f. ff. d. R. V. Lauterb. d. l. §. 91.*

Qu. 136. Quid est Adjunctio?

(Ad §.
26.)

Resp. Est accessio, qua rei principali, ornandæ, augendæ, & reficiendæ gratia, aliena jungitur, discreta manente Substantia. *Et in genere Res per adjunctionem accedens ejus fit, cujus est res principalis. h. §. 26. F.*

Qu. 137. Quod modis fieri solet hæc Adjunctio?

Resp. Duobus, vel ut una pars alteri tanquam ornamentum & additamentum accedat. *h. §. 26.* vel ut una alteri tanquam basi innitatur. Cujus *V.* recensentur species ut sunt in rebus immobilibus: Inædificatio. *§. 29. & 30. F. h. l. 7. §. 10. 11. & 12. ff. eod.* Plantatio *§. 31. F. d. t. d. l. 7. §. fin.* Satio *§. 32. F. h. l. 9. pr. ff. eod.* In rebus mobilibus: Scriptura. *§. 33. F. h. d. l. 9. §. 1.* Pictura *§. 34. F. h. d. l. 9. §. 2. Laut. Coll. Pr. h. 92. 96. seqq.*

Qu. 138.

Qu. 138. Sed quid si accessorium seu pars minor pretiosior sit principali siue maiore?

Resp. Nihilominus cedit principali. Cum enim quaeritur, quid cui cedat, non pretium spectamus, sed quid cuius rei ornandæ causa adhibeatur: ut accessio cedat principali *l. 19. §. 5. & 13. ff. d. aur. arg. leg. l. 29. §. 1. l. 32. §. 1. & 5. ff. eod.* Ita cedunt gemmæ phialis & lancibus inclusæ auro, argentove. *dd. LL. purpura vestimento, cui est intexta. §. 26. J. l. 7. §. 2. ff. ad exhib.* Hæ enim res per junctionem incorporatæ, & quasi extinctæ habentur, ut conditionem rei principalis sequantur *d. §. 26. J. d. l. 19. §. 13. l. 26. §. 1. ff. b.* Similiter, si ex aliena materia jungatur statuæ pes, vel brachium, aut manus: Scypho fundus aut ansa: lecto fulcrum, armario, vel navi, tabula; ædificio cœmentum; vehiculo rota, &c. quod additum est, toti cedit. *d. L. 26. §. 1. d. l. 7. §. 1. & 2. l. 23. §. 2. l. 39. pr. ff. d. R. V.*

Qu. 139. Quomodo verò consulitur Domino purpure seu partis, quæ cessit?

Resp. Disting. aut suam purpuram quis intexuit vestimento alieno, aut alienam purpuram suo vestimento, idque vel bona vel mala fide. Si alienam & bona fide

fide competit, non quidem Rei vind. l. 6. ff. ad exhib. l. 24. §. 4. & §. 5 ff. d. R. V. quodammodo enim extincta habetur, quia jam per se non est d. §. 26. §. sed Actio ad exhibendum, ut purpura separaretur, & tunc vindicaretur. d. l. 6. ff. ad exhibend. l. 23. §. 5. d. R. V. (ubi solus casus ferruminationis excipitur. vid. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 95.) Nec non aestimatio vel pretium dictæ rei à b. f. possessoribus condicatur d. §. 26. in fin. add. l. 11. §. 2. ff. d. R. C. vel eundem in finem actio in factum datur d. l. 23. §. 5. multò magis ergò b. f. jungens, & pretium solvere paratus, ne detrimentum ex separatione capiat, audiri debet. Bachov. ad. b. §. 26. Sin mala fide junxerit, datur adversus eum actio furti; & condictio furtiva b. §. 26. It. actio ad exhibendum & Utilis Rei vindicatio arg. l. 9. §. 3. l. 12. §. 3. ff. ad exhib. perinde ac contra eum, qui dolo desit possidere. §. 2. §. quib. al. lic. vel non l. 131. d. R. §.

Qu. 140. Quid ergo juris, si suam purpuram quis intexuerit vestimento alieno?

Resp. Hic iterum disting. an bona, an verò mala fide hoc fecerit. Illo casu, si possideat vestimentum, illud retinere potest, donec de purpura & sumptibus ei satis fiat, potest etiam dominum vindicantem, per

per exceptionem doli mali cogere, pretium ejus, quod accessit, dare. *d. l. 23. §. 4. ff. d. R. V.* amissa vero possessione ad exhibendum agere potest, ut purpura separetur & vindicetur *d. l. 23. §. 4. seq. d. R. V.* Hoc casu ex benignitate & naturali ratione aliqualem æstimationem, scil. in quantum dominus locupletior factus est, officio Judicis consequitur. *l. 36. §. 5. l. 38. ff. de H. P. ad l. l. 6. §. 3. ff. d. Neg. Gest. junct. l. 14. ff. de cond. indeb. vid. Comp. Laut. p. 566. & p. 567. lin. 1. D. Maj. p. 376, & p. 377.*

Qu. 141. In ædificatione quomodo acquiritur Dominium?

Resp. Ita, ut quodcunque solo inædificatur, hoc solo cedat. *h. §. 29, d. l. 7. §. 10. & 12. l. 28. ff. h. t. l. 2. ff. de superfic. l. 50. ff. ad L. Aquil. l. 39. pr. ff. l. 2. C. d. R. V. l. 98. in mod. §. 8. ff. de Solut. l. 5. C. de ad f. priv. Carpz. J. F. p. 3. C. 31. d. f. 10. idque sive mediate, sive immediate ædificatum sit. l. 28. ff. h. t. modo solo cohæreat. l. 60. ff. d. t. l. 17. pr. l. 18. ff. d. A. E. V. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 15. & 97. & solum plenè sit in nostro patrimonio. Struv. de Ædif. priv. th. 17.*

Qu. 142. Quid si ergo quis ex aliena materia ædificaverit?

Resp. Si in suo solo ædificaverit, tum
ædi-

ædificans fit ædificii Dominus *h. §. 29. modo immobile sit arg. l. 60. ff. h. materia tamen in se considerata manet prioris domini d. §. 29. l. 23. §. f. ff. d. R. V. l. 7. §. 2. ff. d. except. rei jud. l. 23. ff. de Usucap. Coll. Pr. Laut. §. 98. quod si verò ex aliena materia in solo alieno quis ædificaverit, tunc ædificium cedit solo, nec dominus materiæ habet actionem contra Dominum soli, nisi diruto ædificio; benè tamen contra ædificantem *l. 1. ff. de tign. junct.**

Qu. 143. Quomodo autem consulitur pristino materiæ domino?

Resp. Si eo sciente ædificatum, habet actionem in simplum, *l. 36. ff. d. don. int. Vir. & Uxor.* sin ignoraverit: disting. An ædificans bonâ fide, & ignorans, materiam esse alienam junxerit? an verò malâ fide.

Qu. 144. Quid ergo si bona fide ædificatum?

Resp. Disting. an stet ædificium, an dirutum sit. Si stat, competit ipsi actio de tigno juncto in duplum *h. §. 29. l. 6. ff. ad exhib. l. 23. §. 6. ff. d. R. V. l. 7. §. 10. ff. h. t.* (quæ hoc casu est mixta, & duplum non est poenale, sed continet rei persecutionem & interesse, idque non sine æquitate; ratione ædificantis, ne ædes iterum,

rum, destruere teneatur; ratione alterius, quia invitus contra communis juris regulam, re suâ, propter commodum publicum, carere debet. *l. 2. in f. C. de ædif. priv. v. Comp. Laut. p. 566. & p. 658.*) aut actio in factum, si velit dominus, ad æstimationem *l. 23. §. 5. ff. d. R. V. junct. l. 98. §. f. ff. de solut. Struv. d. tr. th. 27.* Si verò dirutum est ædificium, Rei vindicationem habet materiæ dominus licet ædificium fuerit usucaptum *l. 23. §. fin. d. R. V. l. 7. §. 11. ff. h. t. modo duplum nondum sit consecutus h. §. 29. f.* hoc enim præstito irrevocabile consequitur Dominium materiæ, ædificans, *L. 57. ff. de R. f. Reg. 83. eod. in 6. arg. l. 63. d. R. V. Comp. Laut. pag. 566.*

Qu. 145. Cur verò stante ædificio dominus materiæ eam vindicare vel ad exhibendum agere nequit?

Resp. Ob LL. XII Tabb. quæ tignum alienum ædibus nostris junctum eximere prohibent, ne ædificia summo cum ædificantis damno rescindantur. *h. §. 29. l. 2. §. 10. & 17. l. f. ff. ne quid in loc. publ. d. l. 2. C. d. Ædif. priv.* aliud ergò dicendum, si ipse ædificans tignum eximere, quam duplum ejus præstare malit *h. §. n. l. 7. §. 10. d. A. R. D.*

Qu. 146. Quid si mala fide fuerit ex aliena materia edificatum?

Resp. Hic iterum disting. an stet ædificium, an verò dirutum sit. Priori casu materiæ domino competit actio de tigno juncto in duplum (quod hoc casu meram poenam continet *l. 1. pr. l. 2. ff. ad exhib. Comp. Laut. d. l. & p. 658.*) cum qua concurrit electivè Actio furt. §. 26. *J. h.* cumulative verò Condictio furtiva *d. §. 26.* vel Rei vindicatio vel ad exhibendum actio *d. l. 23. §. 6. ff. de R. V. d. l. 1. in f. & l. 2. ff. d. tign. junct.* nam scienter jungens, non quasi possidens convenitur, sed quasi dolo malo desierit possidere. *d. l. 1. §. 2. ad hoc ut contra ipsum in litem juretur. l. 5. §. 2. ff. ad exhib. Comp. Laut. d. l. & p. 154.* Posteriori vero casu sola actio de tigno juncto extinguitur, reliquæ actiones rei persecutoriæ manent. etiamsi jam ante actione de tigno juncto actum sit. *d. l. 2. l. 2. C. d. R. V. Comp. Laut. d. l. & Coll. h. §. 100.*

Qu. 147. Quid Juris si quis ex sua materia in alieno solo edificavit?

Resp. Ædificium fit ejus, cujus est solum *h. §. 30. l. 7. §. 12. l. 28. ff. h. t.* Ratione materiæ verò disting. an ædificator sit in bona fide, suum nempe solum esse credens,

dens, an vero sit in mala fide, sciens scilicet solum esse alienum.

Qu. 148. Quid ergo Furis, si ædificator sit in bona fide?

Resp. Hoc in casu, si simul sit in possessione, habet beneficium retentionis, & dominus soli, si domum suam petat, nec solvat pretium materiæ, & mercedes fabricorum, per exceptionem doli mali potest repelli *d. §. 30. F. l. 7. §. 12. h. l. 27. §. fin. l. 48. ff. de R.V. Comp. Laut. c. p. 566. & 617.* Domino fundi autem possidente, habet utilem Negotiorum Gestorum actionem *arg. l. 6. §. 3. l. f. ff. d. N.G. l. f. §. 1. C. d. her. pet. l. 32. in fin. ff. de R. C. Comp. Laut. d. l. & p. 73.* & actionem in factum *arg. l. 23. §. 5. l. 53. ff. d. R.V. nec non CondiCTIONem indebiti l. 40. §. 1. d. Cond. in deb. l. 66. ff. eod. si sc. per errorem omisâ exceptione domino rem restituerit, ad repetendam possessionem indebitè traditam. Comp. Laut. d. l. & p. 207. lit. O. add. Coll. Pr. h. t. §. 101.*

Qu. 149. Si vero mala fide edificaverit, quid tunc Furis?

Resp. Ædificator hoc in casu materiæ dominium amittit *h. §. 30.* & propter ædificandi temeritatem nihil consequitur, ipsique Exceptio denegatur. *d. l. 7.*

§. 12. & §. 30. l. 5. C. d. ad f. priv. Carpz. J. F. p. 3. C. 31. def. 10. Quod si tamen ædificium adhuc possideat, ex æquitate habet doli mali exceptionem d. §. 30. l. 38. ff. d. her. pet. Comp. Laut. p. 567. & p. 617. tollere quoque potest ædificium, modo fiat sine prioris status læsione d. l. 38. l. 37. l. 38. d. R. V. Quod si autem dominus fundi ædificium possideat, datur ædificatori utilis Neg. Gest. actio, in quantum locupletior dominus factus est. l. 6. §. 3. d. Neg. Gest. Bardili Concl. for. Exerc. 16. th. 20.

Qu. 150. Quid si dirutum sit ædificium?

Resp. Tunc materia redit ad suum dominum, siue bona, siue mala fide, modo non donandi animo ædificatum sit. h. §. 30. l. 2. i. 5. C. d. R. V. Struv. Exerc. ad Pand. 41. th. 37. qui donandi animus in malæ fidei possessore præsumitur h. §. 30. nisi ex circumstantiis aliud appareat. Comp. Laut. p. 567.

Qu. 151. Implantatio quale Frustrabit?

(Ad §. 31.)

Resp. Hic eadem, quæ in ædificatione ratio & Regula obtinet. Hinc, siue quis in suo solo alienam plantam vel arborem, siue suam, in alieno posuerit semper ejus erit, cujus est solum, h. §. 31. l. 7. §. f. l. 26.

§. 2.

§. 2. ff. h. t. l. 5. §. 3. ff. d. R. V. modo in novo solo radices egerit, atque coaluerit. dd. LL. l. 40. in fin. ff. d. A. E. V. l. 11. C. de R. V. Nam hoc modo unitatem cum terra fecit. l. 9. §. 2. ff. de damn. infect. & alio terræ alimento alia facta creditur. d. l. 26. f. 2. attamen hoc notandum, si ipse dominus plantæ hanc in alienam tellurem, si-ve bona, si-ve mala fide posuit, postquam coaluit, non habet R. Vindic. licet eruta sit, ex ratione decidendi in d. l. 26. §. 2. Qui tamen bona fide plantavit, plantæ & laboris sumptus consequi potest. per. §. 32. F. & l. 9. pr. ff. h. t. l. 11. C. d. R. V. sed si tertius alienam plantam in suum fundum transtulerit, radicibus licet immissis, pristinus plantæ dominus contra eum habet utilem Rei Vindicationem, quia dolo defuit possidere. d. l. 5. §. 3. d. R. V. add. l. 23. §. 5. & 6. ff. eod. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 103. add. Comp. Fur. p. 116. post pr. & d. p. 565. & 567.

Qu. 152. Ad quemnam pertinet arbor, quæ in fundum meum radices egit?

Resp. In totum, si radices egit in fundum meum, mea erit: h. §. 31. d. l. 7. §. 2. ff. h. t. l. 9. §. 2. ff. de damn. inf. vid. in. Struv. Jurispr. L. 2. t. 1. §. 50. si ex parte, uti si in confinio posita, communis erit.

h. §. 31. ibique Vinn. d. l. 7. §. fin. non pro indiviso, sed pro regione cujusque prædii. l. 8. pr. ff. d. t. l. 19. pr. ff. commun. div. eruta verò, vel succisa, communis pro indiviso esse incipit. d. l. 8. §. 1. & d. l. 19. pr. Hodie multis in locis fructus arborum illi solent relinqui, in cujus hortum deciderunt. Carpz. p. 3. C. 32. d. 25. Besold. & Speidel. *Voc. Ueberhang.*

Qu. 153. Quid de frumento sato dicendum?

(Ad §.
32.)

Resp. Hoc eadem ratione fundo cedit. *h. §. 32. & quidem (secus ac in plantis in quibus coalitio requiritur) statim à tempore infitionis, & licet radices nondum egerit d. §. 32. F. l. 9. pr. ff. h. t. l. 53. junct. l. 44. ff. d. R. V. l. 14. ff. d. donat. In percipiendis enim fructibus, magis Corporis vel foli jus, ex quo percipiuntur, quam feminis, ex quo oriuntur, aspicitur. l. 25. pr. & §. 1. ff. de Usur. Mev. p. 7. Dec. 300. Comp. Laut. p. 567.*

Qu. 154. Si ergo quis alienum fundum suis impensis conserverit, quamnam actionem habet?

Resp. Si bona fide fecerit, & in possessione sit, poterit per retentionem impensas à se factas servare, oppositâ doli mali exceptione *h. §. 32. F. d. l. 9. pr. l. 11.*

C. de

C. d. R. V. possessione vero amissa, nullam impensarum nomine actionem habet. Si mala fide, prædicta exceptio locum non habet *l. 11. C. d. R. V. d. l. 14 ff. d. donat. Vinn. b.* Utiles tamen expensas, à fructibus perceptis domino restituendis, potest deducere. *arg. L. 37. ff. l. 5. l. 22. C. d. R. V. l. 7. pr. ff. sol. matr. vid. Carpz. Lib. 1. Resp. 100, n. 13. & seqq.*

Qu. 155. Ad quemnam pertinet, quod in aliena Charta vel membranâ scriptum?

Resp. Ad illum, qui Chartæ vel membranæ dominus est. *b. §. 23. J. l. 3. §. p. ad exhib. l. 9. §. 1. ff. h. t. l. 23. §. 3. ff. de R. V. licet literæ Chartis longe pretiosiores sint. dd. LL. add. l. 19. §. 13. 14. ff. de aur. arg. leg. accessio namque, secundum Regulam, cedit principali. d. l. 23. §. 3. d. R. V. cum sine ea esse nequeat. d. l. scripta tamen, si b. f. possessionem chartarum, membranarumve nactus sit, opposita exceptione, per retentionem impensam scripturæ consequitur. d. §. in fin. d. l. 9. §. 1. si non possideat, actio in factum competit. l. 3. §. p. ff. ad exhib. distingui tamen solet, an scriptura domino chartæ utilis esse possit, ut eâ receptâ locupletior sit propter scripturam *arg. l. 38.**

ff. d. R. V. Vinn. & Frantzk. ad h. §. 33.
 sed si fortè quis chirographum, inven-
 tarium, rationes, vel doctus quidam Me-
 ditationes suas in alienâ chartâ conscripse-
 rit, Judex æquitatem adhibeat, & ex offi-
 cio possessorem chartæ, si justum pre-
 tium, vel aliam æquè bonam chartam
 præstare paratus sit, contra dominum
 chartam vindicantem, absolvat; sin do-
 minus chartæ ipsam possideat, scriptori
 dabitur actio in factum, ut, æstimatione
 soluta, eidem cum scriptura restituatur.
arg. d. l. 3. §. 14. ff. ad exhib. Ita hodie
multis locis in Praxi obtinere, testantur.
Vinn. D. Hopp. D. Schilter. Huber. Myn-
sing. ad J. h. §. 33.

Qu. 156. Quid de Pictura dicendum?

(Ad §.
34.)

Resp. Hæc propter artis dignitatem,
 præstantiam atque nobilitatem tabulam
 ad se trahit. *h. §. 34. l. 9 §. 2. ff. h. t.* Interim
 tamen priori tabulæ domino consulitur,
 ut si tabulam pictam possideat, contra no-
 vum dominum directâ vindicatione agen-
 tem, opponat exceptionem doli mali, do-
 nec pretium solvatur. Sin pictor possideat,
 domino tabulæ adversus illum utilis da-
 tur vindicatio, ut tabulam restituat, vel
 pretium solvat. *h. §. 34. & d. l. 9. §. 2.*
 sin tertius tabulam possideat, & dominus
 tabu-

tabulæ & pictor, pretium tabulæ offerat, pictor prævalebit; quia recta, i. e. directa actio ipsi competit. *d. l. 9. §. 2. Brunneni. Exerc. Justin. ad h. §. 33.*

Qu. 157. Proventus ex re nostra quid?

Resp. Est accessio, quæ id, quod res nostra ex corpore suo edit, nobis acquiritur. *(Ad §. 19. 35. D. Maj. p. 380. Hinc Regula: quicquid ex re nostra seu animata seu inanimata nascitur, nostrum fit. e. g. partus animalium h. §. 19. l. 2. l. 6. ff. h. (etiamsi nostrum animal ex alieno prægnans sit l. 5. §. 2. ff. d. R. V. l. 52. §. 20. ff. de furt. foetus enim sequitur ventrem) Ancillarum, (quod enim ex ancilla nostra nascitur nostrum est. §. 4. f. d. Fur. pers. licet ab alieno servo sit imprægnata. d. l. 5. §. 2. ff. l. 7. l. 12. C. d. R. V.) qui tamen in fructu non est (absurdum enim visum est, hominem in fructu esse, cujus gratia natura omnes fructus produxit. §. 37. f. h. l. 28. §. 1. ff. d. usur. l. 68. ff. d. usufr. l. 22. §. 3. ad SCTum Treb. & in l. 27. pr. ff. d. H. P. dicitur: quia ancillæ temerè non comparantur, ut pariant, sed ut serviant; quæ ratio magis arridet Vinnio ad h. §. 37.) Item fructus ex agris ac fundis nostris nati l. 11. C. d. R. V. Comp. Laut. p. 568.*

Qu. 158. Quotupliciter autem res nostra dicitur?

U 5

Resp.

Resp. Dupliciter: vel verè quando scil. jure Domini, vel fictè, sive quasi, quando bona fide eam tenemus ac possidemus. l. 136. d. R. F.

Qu. 159. Quisnam ergo dicitur bona fidei possessor?

Resp. Qui rem à non domino, quem tamen dominum esse credidit, ex causa ad transferendum dominium habili accepit L. 109. ff. d. V. s. l. 31. pr. ff. h. t. h. §. 35. F. Comp. Laut. d. l. & p. 117.

Qu. 160. Quomodo describitur Bona fides

Resp. Est justa opinio, qua quis putat rem esse suam, vel tradentem fuisse dominum, vel jus transferendi rem habuisse Comp. Laut. d. l. vid. infr. L. 2. T. 6. Q. 8.

Qu. 161. An ergò dubitans vel in Jure errans non habetur pro B. F. possessore?

Resp. Neg. l. 4. l. 7. l. 8. & 9. ff. d. Fur. & fact. ignor. Comp. Laut. p. 204. post pr. & d. p. 568. Coll. Praet. h. tit. §. 110. & tit. d. Usucap. §. 11. Arumæ. Exerc. 4. th. 5. vid. tn. d. Comp. p. 113. in med. ibi etiam in jure errans &c.

Qu. 162. Quid sunt fructus?

Resp. Sunt omnis utilitas, quam quis ex re, vel occasione ejus percipit. l. 24. ff. d. usu, & usufr. leg. l. 95. §. 1. ad L. Falcid. Comp.

Comp. Laut. p. 420. junct. d. p. 117. vid. omnino Lauterb. Coll. Pr. tit. de Usur.

Qu. 163. Quotuplices sunt fructus?

Resp. Duplices, vel naturales vel Civiles: Illi sunt, qui ex ipso rei corpore preveniunt, & proprie fructus dicuntur: Hi qui non ex rei corpore sed occasione ejus proveniunt. *l. 121. d. V. S.* ut usurae, mercedes, annui redditus, pensiones (& fructuum tantum nomine atque loco habentur. *l. 34. l. 36. ff. d. Usur. l. 29. ff. d. Her. Pet. d. l. 121. ff. d. V. S.*) Lauterb. de Usufruct. Patern. *th. 29. & de jur. Antichret. th. 43.* Carpz. *J. F. p. 3. C. 32. def. 19. pr. Comp. Laut. c. l. & p. 360. p. 420.*

Qu. 164. Naturales quomodo subdividuntur?

Resp. In naturales in specie, quos natura sponte, ex corpore rei, homine nihil aut parum cooperante producit, ut funis lac, lana, fetus pecudum &c. & Industriales, qui à natura quidem, non tamen sine hominis facto proveniunt: sive ad quos producendos principaliter, & necessario opera humana requiruntur Lauterb. *de soc. bon. Conj. cap. 4. th. 12.* e. g. frumenta, uvæ &c. *Comp. Laut. d. l.* Interdum tamen, an industriales sint, an naturales, Judicis arbitrio relinquendum est Carpz. *J. F. d. p. 3. C.*

3. C. 32. def. 24. n. 12. Vinn. ad. h. §. 35. n. 1. in fin.

Qu. 165. Qua ratione porrò distinguuntur?

Resp. Inpendentes, qui cum ipso fundo cohærent, die Früchte/ so noch auf dem Halm stehen/ & pars fundi sunt l. 44. ff. d. R. V. l. f. §. 6. ff. quæ in fraud. Cred. & separatos, qui jam à solo, vel re, qua tenebantur, separati sunt, v. g. fœno coëso, lacte mulso. Porro in perceptos, qui à corpore separati, licet nondum collecti vel asportati sunt. §. 35. f. h. t. l. 78. ff. de R. V. l. 13. ff. quib. mod. ususfr. am. cum perceptio alia sit plena & perfecta, alia minus plena & simplex. Percipiendos: sc. quos possessor honestè percipere potuisset. l. 33. l. 62 §. 1. ff. d. R. V. & futuros, qui nondum producti, aut maturi, certò tamen sperantur. Denique acquisiti vel percepti dividuntur in Extantes, qui apud B. F. possessorem adhuc supersunt, vel superesse finguntur, quatenus scil. possessor inde locupletior factus est. l. 40. §. 1. ff. l. 1. C. d. H. P. & consumptos, qui amplius apud eundem non extant, propter absorptionem, vel naturalem vel Civilem, si scil. eos legitimo modo alienaverit Comp. Laut. d. l. add. Coll. Pr. tit. de Usuris. §. 44. & seqq.

Qu. 166.

*Qu. 166. Quosnam ergo fructus acquirit
B. F. possessor?*

Resp. Ante litem contestatam omnes fructus perceptos suos facit *h. §. 35. J. l. 48. pr. & §. 2. h. t. l. 28. ff. d. usur. l. 78. d. R. V. l. 136. d. R. J. Comp. Laut. p. 117. & p. 568.* & quidem percipiendos & consumptos irrevocabiliter, licet inde locupletior factus arg. *h. §. 35. l. 23. d. R. V. §. 2. J. de Offic. Jnd. l. 4. §. 2. fin. reg. l. 22. C. d. R. V.* Restituat tamen pendentes arg. *l. 44. d. R. V. l. 12. in fin. de. Usuf.* & extantes, naturales & industriales arg. *h. §. J. quos nondum ufucepit arg. l. 4. §. 19. d. usurp.* Post litem contestatam debet ut alius *Comp. L. dd. l. l.* definit enim B. F. possessor esse *l. 45. ff. d. R. V.* vid. omninò *Lauterb. in Coll. Pr. tit. d. Rei Vind. §. 17. seq. & tit. de A. R. D. §. III. seqq.*

Qu. 167. Quid in M. F. possessore Furis?

Resp. Hic nullos fructus percipiendo suos facit, vel consumendo lucratur, sed cogitur cum ipsa re etiam fructus, licet sint consumpti, restituere. *h. §. n.* Extantes autem petuntur vindicatione *l. 22. C. de R. V. l. 3. C. de Cond. ex Lege l. 4. C. de Crim. expil. har.* consumpti verò Condiçãoe *d. l. 3. d. l. 4. & l. 4. §. 2. in fin. ff. fin. reg. l. 22. §. 2. ff. de pign. act.*

Qu. 168.

Qu. 168. Quosnam fructus Usufructuarius percipit?

Resp. Usufructuarius percipit, & percipiendo suos facit fructus omnes l. 13. ff. quib. mod. ususf. amitt. l. 25. §. 1. ff. d. usufr. l. 48. ff. h. l. 12. §. f. ff. d. usufr. naturales & Civiles l. 7. pr. §. 1. l. 9. pr. & §. 4. l. 10. l. 59. §. 1. ff. d. usufr. Comp. Laut. p. 127. & pag. 129. non aliter tamen, quam si ipse (ve alius ejus nomine) fructus apprehendat animo sibi illos acquirendi, l. 12. §. f. ff. d. usufr. l. 48. ff. h. t. d. l. 13. & d. l. 25. quod fecus in bonæ fidei possessore cujus statim sunt fructus, quam primum à solo separati sunt. d. l. 13. in fin. Comp. Laut. d. l. & d. p. 568. in med. add. omnino Laut. in Coll. Pract. tit. de Usufruct. §. 31. & seqq. & tit. d. A.R.D. §. 111. in med.

Qu. 169. Ad quemnam pertinent fructus nondum percepti mortuo usufructuario?

Resp. Ad dominum proprietatis, non ad usufructuarii heredes h. §. n. 37. Jus enim percipiendi fructus non ad heredem transit, sed morte fructuarii, ut omnia quæ personæ cohærent, extinguitur. §. p. d. usufruct. l. 3. §. f. quib. mod. ususf. amitt. l. 13. ff. eod. l. 8 ff de ann. leg. Klock. vol. 2. Cons. 66. l. 8. §. 3. d. lib. leg. Comp. Laut.

p. 128. Carpz. p. 3. C. 32. def. 11. & 12. & si tempore acquisitionis fructus pendentes, una cum fundo transeunt ad usufructuarium, æquum etiam est, ut eodem modo proprietario restituantur. Lauterb. Coll. Pr. tit. quib. mod. ususfr. amitt. §. ult. vid. D. Hert. de Paræm. Fur. L. 1. Paræm. 20. was die Egde bestrichen / und die Hacke bedecket hat / das folget dem Erben v. infr. Tit. d. usufr. Qu. ult. Percepti verò fructus omnes etiam immaturi pleno Jure fructuarii fiunt, & ad heredem ejus transeunt l. 48. §. 1. d. usufr. l. p. d. usufr. leg.

Qu. 170. An idem de Colono quoad perceptionem fructuum dicendum?

Resp. Aff. h. n. §. vid. Lauterb. in Coll. Pract. tit. Locat. Cond. §. 89. Morte tamen Coloni non finitur Conductio, sed mortuo intra tempora conductionis colono, heres ejus in eam succedit §. f. J. d. loc. l. 10. C. eod. l. 18. C. d. Fur. dot. add. l. 55. §. fin. ff. Loc. Cond. l. 5. C. d. O. & A. Lauterb. in Coll. Pr. d. t. §. 58.

Qu. 171. Quid sunt expensæ?

Resp. Sunt sumptus in rem vel personam facti v. l. 11. C. d. N. G.

Qu. 172. Quæ ratione dividuntur?

Resp. In expensas fructuum & rerum. Illæ sunt, quæ fiunt fructuum præsentis anni

anni quærendorum, custodiendorum & percipiendorum causa l. 36. §. f. ff. d. her. pet. l. 3. §. i. l. f. ff. de impens. in res dot. fact. Hæ verò, quæ non fiunt propter fructus, sed propter perpetuam rei conservationem, vel utilitatem, vel voluptatem; hinc subdividuntur in necessarias, (quæ scil. in se habent impendendi necessitatem, & nisi fiant, res peritura, vel deterior futura esset l. 79. pr ff. d. V. S. l. i. §. i. ff. d. impens. in res dot.) utiles (quæ factæ sunt citra necessitatem, ob rei tamen utilitatem, & ut illa utilior vel fertilior reddatur. d. l. 79. §. i. l. 5. §. f. l. 10. l. 14. §. i. ff. d. impens. in res dot.) & voluptuarias. (quæ tantum voluptatis gratia fiunt, ut speciem ornent. l. 7. pr. ff. d. impens. in res dot. fact. d. l. 79. §. 2. ff. d. V. S.) v. Comp. Laut. p. 114. p. 387. & p. 455.

Qu. 173. Quid ergò Furis circa impensas fructuum?

Resp. Hæ indistinctè, tam à B. F. quam à M. F. possessore deducuntur. l. 36. §. f. d. her. pet. l. i. C. d. fruct. & lit. expens. l. 46. ff. d. usur. fructus enim non intelliguntur, nisi deductis impensis. d. LL. & bonæ fidei possessor illas quoque consequitur, licet nihil fructuum perceperit. l. 37. ff. d. H. P.

Qu. 174.

*Qu. 174. An idem de rerum impensis
dicendum?*

Resp. Neg. sed hic disting. inter bon. & mal. fide possessorem & inter impensas necessarias, utiles & voluptarias. Necessarias & utiles bonæ fidei possessor indistinctè deducit, licet res non extent, perinde, ut Tutor, vel Curator. l. 38. ff. de Hæred. Pet. In malæ Fidei verò possessore ex benignitate, Judicis officio tunc demum illarum habetur ratio, si res melior facta sit, & extet. d. l. 38. vid. l. 1. C. de Infant. expos. l. 13. ff. de cond. furt. voluptuarias utrique regulariter tantum tollunt l. 5. C. d. R. V. modo sine rei corruptione id fieri possit. d. l. 38. & 39. §. 1. add. l. 38. d. R. V. vid. tn. Laut. in Coll. Pr. d. Hæred. Petit. §. 20. ubi in H. P. bonæ fidei possessorem expensas voluptuarias deducere posse, tradit. add. Comp. Jur. d. p. 114.

Qu. 175. Si obtinens in possessorio, postea succumbat in petitorio, an nihilominus ad restitutionem fructuum condemnari possit?

Resp. Vid. omnino Dissert. meam de modo probandi in possessorio, & hujus effectus, quantum attinet fructus & litis expensas. sect. 2. per tot. add. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 115. & seq.

LIB. II. TIT. II.

DE

REBUS CORPORALIBUS
ET INCORPORALIBUS.*Qu. 1. Quomodo porrò dividuntur Res?*

Resp. In Corporales & Incorporales
sive in Corpora & Jura *h. §. un.* quæ divisio
adhuc hodie obtinet.

Qu. 2. Quid sunt res corporales?

Resp. Quæ suâ naturâ tangi possunt,
licet actu non semper tangantur *h. §. n.*
l. 1. §. 1. ff. d. rer. divis. uti res in profun-
do maris sitæ *l. 8. ff. ad L. Rhod. d. jact.*
auth. navigia C. d. furt.

Qu. 3. Quotuplices sunt?

Resp. Duplices: vel mobiles, vel im-
mobiles i. e. *Fahrende Haab und unbeweg-*
liche Güter / *l. 15. § 2. ff. d. re jud. l. 1. pr.*
ff. d. Edil. Edict. Comp. Laut. p. 20.

Qu. 4. Quæ sunt res mobiles?

Resp. Quæ natura & Jure de loco in
locum integræ & salvæ moveri, & com-
modè transferri possunt: ut pecunia *N. 22.*
C 45. §. 2. etiamsi præsidii causa reposita
l. 79. §. 1. ff. d. leg. 3. item fœnori, Cam-
bio vel prædiorum emtioni destinata. *arg.*
l. 17. §. 10. & 11. ff. d. A. E. V. Lauterb.
Concl.

Concl. forens. Exerc. 4. §. 13. destinatio enim non sufficit, ubi facto opus est. Gail. L. 2. O. 11. n. 5. vel ex prædii venditione redacta l. 48. §. f. ff. de furt. fructus à fundo separat. l. f. §. 2. ff. d. requir. & absent. damn. annui redditus, quorum dies venit. Navis. arg. l. 1. §. 6. & 7. ff. de vi & vi armat. Ædificia ad tempus super terram posita. l. 18. ff. d. A. E. V. l. 60. ff. h. tit. Item actiones pro rebus mobilibus competentes Gail. d. O. 11. n. 10. Berlich. p. 3. *Concl. 30. & mult. seqq.* & proventus, ex fodinis metallicis percepti vulgò die *Ausbeuth* v. Laut. de alien. rer. quæ min. sunt th. 24. & 25. & ad L. 15. ff. qui satisd. cog. §. 34. seqq. & in Comp. d. p. 20. seq. ubi plar. exempl.

Qu. 5. Quæ Immobiles?

Resp. Quæ de loco in locum citrà rei corruptionem sui naturâ moveri nequeunt, certo tamen in loco perpetui usus gratia sunt collocatæ v. Comp. Laut. d. l. & p. 547. in J. N. l. 242. §. f. d. V. §.

Qu. 6. Quotuplices hæ?

Resp. Sunt vel naturâ tales, vel Juris intellectu.

Qu. 7. Ad primam speciem quænam referuntur?

Resp. Omnes res folio e. g. fundus l. r.

ff. d. Cond. Trit. lapicidinae, Metallorum fodinae l. 3. §. 6. ff. d. reb. eor. qui sub. tut. seu, quæ solo cohererent, unde vulg. illud ex l. 3. §. 15. ff. de vi & vi arm. mobile immobili coherens censetur immobile. Et quidem vel Naturâ, ut arbores radicatae. l. 7. §. 5. ff. quod vi aut clam. Gramina & fructus pendentes similes L. 44. ff. d. R. V. vel facto Hominis, res suâ naturâ mobiles immobilibus adjudicantur. Comp. Laut. d. p. 21. p. 117. post pr. p. 558. lit. X.

Qu. 8. Quomodo ergo facto Hominis mobilia immobilibus cohererent?

Resp. Vel. (1. In ædificatione, ut ædificia l. 7. §. 10. l. 60. ff. d. A. R. D. l. 10. ff. quod vi aut clam. l. 18. ff. d. A. E. V. Molendina pnevmatica seu alata quæ vento agitantur Wind. Mühlen / quæ certis locis inædificata, ut ibi perpetuò maneant. Hering. de Molend. qu. 8. n. 40. & seqq. (2. affixione, ut horologia, statuae, Torcularia, molendina ædibus iuncta l. 9. §. 2. ff. quod vi aut clam l. 21. ff. d. Instrum. leg (non verò manuaria) (3. Impositione, ut regulæ ædibus impositæ l. 7. §. 10. ff. quod vi aut clam. d. l. 18. §. 1. ff. d. A. E. V. omnino Comp. Laut. p. 361. seq. (4. Satione & Implantatione, ut plantæ §. 31. seq. ff. d. A. R. 1), ibique supr. not. l. 7. §. 13.

§. 13. ff. eod. (5. Infestione d. l. 18. pr. Comp. Laut. d. p. 21. Hering. d. qu. n. 21.

Qu. 9. Quanam res Furis intellectu pro immobilibus habentur?

Resp. Quæ sua natura quidem sunt mobiles, certo tamen in loco perpetui usus gratia sunt collocatæ l. 13. §. f. l. 14. l. 17. §. 7. d. A.E.V. l. 60. l. 242. §. f. d. VS. Comp. Laut. p. 21. & p. 547. in med. e. g. servi adscriptitii & illorum liberi, quia fundo perpetuò inhaerere coguntur N. 7. in pref. Animalia ferrea, lecti & supellex in diversoriis, perpetui Usus gratia existentes. Comp. Laut. d. p. 21. p. 362. post. pr. & p. 575. molen-dina navalia: Hering. d. qu. 8. N. 16. seqq. licet enim semper fluitent, eâ tamen destinatione extruuntur, ut semper & perpetuò pro moliturâ in flumine maneant. Machinæ & arma bellica castro, ut perpetuò ibi sint, destinata & collocata Stamm. de serv. pers. L. 1. t. 1. c. 3. n. 22. pisces in stagnis & vivariis propagationis gratia habentur. v. Lauterb. Coll. Pr. tit. d. Rer. divis. §. 16.

Qu. 10. Quomodo describuntur res incorporales?

Resp. Quæ sua natura tangi non possunt atque formam & esse suum à jure habent, sicut hereditas, servitus h. §. un.

Qu. 11. Annon vero res incorporales etiam dividuntur in mobiles & immobiles?

Resp. Propriè hæ res nec mobiles sunt nec immobiles, ac proinde à mobilibus & immobilibus, tanquam diversæ species, in jure nostro distinguuntur *l. 15. §. 2. ff. d. re jud. l. 7. §. 4. ff. d. Pecul.* annumerantur tamen aliquando ex necessitate per fictionem juris, vel mobilibus vel immobilibus & quidem (1. propter naturam objecti, ut nomina & actiones pro rebus immobilibus competentes, *Carpz. p. 3. C. 23. d. 8. n. 6.* vel (2. propter naturam subjecti ut servitutes immobilibus inhærentes, vel (3. propter aliam causam, ut annui reditus (irredimibiles scil. & quorum dies cessit, sed non venit) qui immobilibus accensentur in *Nov. 7. in pref. Clement cap. 1. vers. cum annui reditus & c. de V. S. v. Comp. Laut. d. p. 21. pr. in fin. & p. 402. lit. D. maj. p. 558. & p. 652. lit. D. maj.*

LIB. II. TIT. III.

DE

SERVITVTIBVS PRÆDIO- RVM RVSTICORVM ET VR- BANORVM.

Qu. 1. Quomodo hic describitur servitus?

Resp.

Resp. Est Jus in re aliena ad alterius uti- (Ad
 litatem constitutum, quo libertas domini Rubr.)
 diminuitur ipseque aliquid in suo pati, vel
 non facere (quod adhuc hodie ita obtinet
 D.Stryk. in U.M. ff. h. §. 3.) tenetur. l. 15. §. 1.
 ff. d. servit. l. 5. §. 9. d. N.O.N. Hic definitur
servitus ratione domini, rei servientis; ra-
tione dominantis verò ita definiri potest:
 quod sit jus in re aliena acquisitum, quo
 quis in re illa aliquid facere, vel dominum
 ejus, ne quid faciat in sui utilitatem pro-
 hibere potest. L. 13. §. 1. ff. d. damn. inf.
 l. 19. pr. ff. eod. Lauterb. Coll. Pr. tit. de Usu-
 fruct. §. 3. seq.

Qu. 2. Cur dicis in re aliena?

Resp. Quia res propria hoc modo ne-
 mini servit l. 5. pr. ff. si usus f. pet. l. 26. ff. d.
 S. P. U. l. 33. §. 1. ff. d. S. P. R. sed illâ Jure
 Domini utimur, Laut. Coll. Pr. tit. d. ser-
 vit. §. 16.

Qu. 3. Quotuplex est servitus?

Resp. Ratione subjecti dominantis, cui (Ad §.
 servitus debetur, & constituta est, dividi- 3.)
 tur in Realem seu, Prædialem & Persona-
 lem l. 1. ff. d. servit. l. 32. ff. d. usufr. subje-
 ctum enim duplex est, quod servit alteri,
 & dominans, cui servit. d. l. 1.

Qu. 4. Quid est servitus Realis?

Resp. Est servitus prædiis vicinis, in al-
 terius

terius prædiis, ad illorum utilitatem constituta *h. §. 3. f. l. 1. §. 1. ff. comm. præd.* ita, ut illius prædii Jus minuatur, hujus verò Jus augeatur *l. 10. ff. comm. præd.*

Qu. 5. Quenam prædia dicuntur vicina?

Resp. Inter quæ non intercedit aliud prædium usum servitutis impediens: non enim tam ex contiguitate & continentia quam ex utilitate vicinitas censetur *l. 1. pr. l. 38. & 39. ff. d. S. P. U. l. 7. §. 1. l. f. ff. d. S. P. R. l. 7. §. 1. ff. comm. præd. l. 5. & 6. pr. ff. si serv. vid. Comp. Laut. p. 135. lit. R.*

Qu. 6. An etiam causa perpetua in illis necessaria?

Resp. Aff. *l. 28. ff. d. S. P. U. Comp. Laut. p. 133. lin. ult.* dicuntur autem causam perpetuam habere illæ, in quibus causa, cujus gratia servitus constituta, est perpetua. *d. l. 28. ibique Grænew.* licet non semper operetur, & interdum ejus exercitium ob conventionem vel aliam causam suspendatur *l. 4. §. fin. l. 5. §. 1. ff. de serv. Comp. Laut. d. l. & p. 135.*

Qu. 7. Quaratione dividuntur servitutes Reales?

Resp. Ratione prædii dominantis distinguuntur in rusticas & urbanas. *rubr. h. Illæ*

Illæ sunt, quæ prædiis rusticis, hæ verò
quæ urbanis debentur. *L. 2. ff. d. S. P. R.*

*Qu. 8. Sed quomodo estimantur prædia ru-
stica & urbana?*

Resp. Non ex loco vel materia ex qua;
sed ex materia circa quam homines in illo
prædio versantur, & *uno verbo* ab usu, ita
ut prædia rustica sint, quorum usus est ru-
sticus (& quæ habentur v. g. ad agros co-
lendos, fructus ferendos, percipiendos,
aut recondendos, item ad pecora habenda,
& similes usus, ita ut non tantum loca ædi-
ficiis vacua, sed etiam ædificia in talem
usum comparata, & in specie villæ, aut tu-
guria dicta, rectè rustica vocentur; *l. 180.
l. 211. ff. d. V. S.* quocunque etiam in loco
sint posita. *L. 198. d. V. S.*) urbana verò,
quorum usus est urbanus (quæ scil. com-
parata sunt, vel habitationis, recreationis,
vel commerciorum exercendorum gratia.
L. 16. C. d. præd. & al. reb. minor.) *d. l. 198.
ff. d. V. S. l. 180. l. 211. eod.* Hinc fieri
potest, ut una eademque Servitus, si ru-
stico prædio debeatur, rustica, si urbano,
urbana sit. *L. 2. l. 3. ff. d. S. P. U. l. 1. pr. l. 2.
d. S. P. R. l. 11. §. 1. ff. d. Publ. in rem. act.
Cens. Laut. p. 136.*

*Qu. 9. Rusticarum Servitutum quotnam
in h. pr. & §. 2. recensentur
Species?*

(AdPr. & §. 2.) Resp. Novem: (1. Iter, (2. Actus, (3. Via, (4. Aquæductus, (5. Aquæ haustus, (6. Pecoris ad Aquam appulsus, (7. Jus pascendi, (8. calcis coquendæ, (9. arenæ fodiendæ. *h. pr. & §. 2. I.*

Qu. 10. Quid est Iter?

Resp. Est Servitus realis, eundi ambulandi hominis per vicinum prædium *l. 1. pr. h. & h. pr. I. Germ. Ein Fuß: Pfad oder Gieg.*

Qu. 11. An vero etiam illi, quorum opera dominus utitur, vel qui ejus nomine in prædii possessione sunt, hac Servitute rectè utuntur?

Resp. Aff. *l. 20. ff. quem Serv. am. L. 1. §. p. ff. d. itin. act. priv.* Hinc æquè ac dominus ire vel transire, fellâ aut lecticâ portari, aut equo vehi possunt. *l. 7. §. 12. ff. d. S. P. R.*

Qu. 12. Quid si vero quis Jure eundi ex amicitia vel familiaritate utatur?

Resp. Tunc nullum Servitutis Jus inde nascitur. *l. 41. ff. d. A. A. P.* cumque actus jure familiaritatis gesti, neque jus, neque possessionem tribuant. *vid. Dissertat. mea*

de

de Probatione in Possessorio Sect. 1. §. 3. & 5.

Qu. 13. Annon verò Servitus itineris nonnunquam etiam ad Servitutes urbanas refertur?

Resp. Aff. si scil. jus eundi per fundum alienum mihi competat, in utilitatem prædii mei urbani, v. g. ad ædes meas. Cujus doctrinæ insignis in Praxi est utilitas. Jus enim itineris ad ædes meas per decennium, ad prædium verò meum rusticum immemoriali demum tempore acquiritur v. D. Stryk in U. M. ff. pag. 82. & 104. Comp. Laut. p. 134. in fin. v. cn. p. 35. lin. 1. & p. 138. n. 7.

Qu. 14. Quid est Actus?

Resp. Est servitus realis, agendi jumentum vel vehiculum per prædium alienum l. 1. pr. ff. h. & pr. f. eod. ita tamen, ut hanc servitutem habens, etiam sine jumento ire possit, & iter quoque vel potius ejus commoditatem habeat (non quidem proprietate verbi, nam iter in actu neque essentialiter l. 4. §. 1. ff. si serv. vind. neque per consequentiam continetur, sed interpretatione juris, quâ illi, cui plus licet, etiam id, quod minus, licere debet d. l. 1. ff. d. S. P. R. l. 2. ff. quem serv. am. l. 58. ff. d. V. O. L. 9. §. 2. ff. de nov. & deleg. nisi hoc specia-

specialiter fuerit prohibitum *l. 4. §. 1. ff. d. S. P. R.*) *Comp. Laut. p. 137.* Germ. Viehtrieb.

Qu. 15. Quotuplex est Actus?

Resp. Duplex: vel plenus, qui & jumentum & vehiculum agendi jus habet *l. 7. l. 12. ff. d. S. P. R.* vel minus plenus, qui illorum unum continet, propter partium conventionem, aut loci angustioris demonstrationem *l. 13. d. serv. Præd. Rust. ibique Brunnem. Carpz. dec. 107.*

Qu. 16. An actui etiam cohaeret Pastura?

Resp. Neg. Pastura enim se diffundit per totum prædium, ad actus vero exercitium, certus eligendus est locus *l. 26 ff. h. ne domino prædii nimium noceatur l. 9. ff. d. servit. Comp. Laut. p. 135. D. Stryk. p. 106. in U. M. ff.*

Qu. 17. Quid est via?

Resp. Est servitus realis eundi, ambulandi, agendi, lapidem & lignum trahendi, ac hastam rectam ferendi. *l. 1. pr. l. 7. ff. h.* Germ. Ein Straß/Fuhr-Weeg. *vid. Lauterb. Coll. Pract. tit. de servit. Præd. Rust. §. 5.*

Qu. 18. Qualis verò via hic intelligitur?

Resp. Non publica illa, quæ usibus
omni-

omnium patet, sed privata per vicini fundum comperens, ut commodius ad fundum nostrum perveniamus.

Qu. 19. Quidnam, per kastam rectam denotatur?

Resp. Placet sententia D. Stryk. *in U. M. ff. h. Tit. p. 108. seq.* ubi ita: viæ modus non tantum in rectum & flexum, sed & versus coelum æstimandus est, ita ut non tantum ad latus nullum obsit obstaculum, sed & adversus coelum pateat, daß man nemlich piquen hoch raum habe/ und daselbst mit Heu/ Korn/ oder Wolle hoch beladenen Wägen ohne Hindernus fahren könne. *conf. Hert. in diss. d. servitute facto constituta sect. 3. §. 4.*

Qu. 20. Quid est Aqua ductus? eine Wasserleitung.

Resp. Est servitus realis ducendi aquam (*perennem scil.*) per vicini prædium *h. pr. l. 1. pr. d. S. P. R.* idque vel ad fundum dominantem irrigandum, aliosque ejus usus *l. 24. d. t.* vel ad illum exsiccandum & aquam inde abducendam *l. 29. ff. eod. Comp. Laut. p. 138. add. Coll. Pract. d. tit. §. 6.*

Qu. 21. Quid est Aqua hæstus Wassererschöpfung Gerechtigkeit?

Resp. Est servitus realis aquam hauriendi

endi ex alieno fonte vel alio loco privato
 (l. 1. §. 1. l. 9. ff. d. S. P. S. nam ex flumine pub-
 lico citra servitutem cuivis haurire licet
 indeque talis haustus frustra conceditur
 l. 3. §. 3. ff. d. t.)

*Qu. 22. An verò facultate ad fundum eun-
 di concessa etiam aqua haustus vi-
 detur concessus?*

Resp. Aff. sicut enim hæc servitus facul-
 tatem eundi ad fontem semper includit
 ita & iter concessum, aqua haustum quo-
 que comprehendit d. l. 3. §. 3. ff. d. tit.
 nam alias hujus servitutis, constitutio in-
 utilis foret. Carpz. J. F. part. 2. Const. 41
 def. 16.

*Qu. 23. Quid est pecoris ad aquam appet-
 sus Germ. Vieh-Träncke?*

Resp. Est servitus realis, pecora appellen-
 di ad fontem vel aliam vicini aquam, ut
 ex illa bibant. l. 1. §. 1. l. 2. §. 1. & 2. l. 4. l.
 §. ff. d. S. P. R. Hic observandus numerus
 pecorum, & modus præscriptus L. 1. §. 4.
 §. 18. seqq. ff. d. aq. & aq. plu. arc. & si
 aqua sufficiat, hæc, uti & præcedentes
 aquæ servitutes, pluribus in uno loco
 concedi possunt. l. 2. §. 1. & 2. ff. eod.

Qu. 24. Quid est Jus pascendi?

Resp. Est servitus realis, pecora in ali-
 eno fundo pascendi §. 2. J. h. t. L. 3. pr.

l. 4.

l. 4. ff. d. S. P. R. Germ. Zutrieb/ Waidgang/ Zrieb. Gerechtigkeit/ Hut und Weide. Hinc citra servitutem nemini licet pecus suum in alieno pascere. l. 39. §. 1. ff. ad L. Aquil. Lauterb. de differ. Jur. Comm. & Sax. Elect. th. 31.

Qu. 25. Quid ergo juris, si quis aliena pecora, non constituta servitute, in suo fundo deprehendat?

Resp. Illa licitè abigere l. 39. §. 1. ff. ad L. Aquil. vel quod usu in plerisque Germaniæ provinciis ac locis invaluit, includere, & donec damnum emendatum fuerit, retinere potest. Laut. d. th. 31. & Concl. for. Exerc. 18. Concl. 31. D. Stryck. in U. M. ff. ad L. Aquil. vid. tamen 2. F. 27. in fin.

Qu. 26. An dominus prædii servientis sua etiam pecora simul pascere potest?

Resp. Aff. modo pascua utrique sufficiant. arg. l. 13. §. 1. ff. comm. præd. quod si verò pascua postea diminuta utriusque pecoribus non sufficiant, dominus prædii servientis præferendus est. d. l. 13. §. 1. l. 6. C. de servis. ibique Brunnem. Besold. vol. 5. Cons. 239. n. 19. Laut. Coll. Pr. h. §. 9. D. Harpprecht. Coss. p. 1385. n. 168. seqq. v. tn. D. Stryke. h. p. 117. §. 15. Neuter verò debet pascuis uti cum pecoribus mor-

morboſis, ne & alia contagione affician-
tur atque pereat Carpz. *J. F. p. 2. C. 41.*
def. 8.

*Qu. 27. An ſervitute paſcendi gaudens Juſ
alii quoque pro certa mercede locare
potest?*

Reſp. Diſt. inter juſ paſcendi perſonale
& prædiale, illud licitè alii locari poteſt,
non vero hoc, niſi cum ipſo prædio fiat.
vid. D. Stryk p. 114. add. D. Maj. p. 397.
ubi exercitium hujus ſervitutis alii locari
poſſe, *arg. l. 8. §. 5. ff. d. prec. l. 20. ff. quem.*
ſerv. amit. tradit, modo conductor non
excedat modum ab initio præſcriptum.
Unde ſervitute oves paſcendi conceſſa,
boves ibidem paſci nequeunt. *dd. LL.*
Laut. Exerc. 18. tit. 7.

*Qu. 28. Differuntne ab hac ſervitute Jura
compaſcui? die Roppelweide?*

Reſp. Aff. hæc enim jure quaſi ſocie-
tatis vel familiaritatis invicem concedun-
tur, unde etiam ab uno ſemper revocari
& nunquam præſcribi poſſunt *l. 41. ff. d.*
A. A. P. Carpz. d. Conſt. 41. def. 9. Comp.
Laut. p. 135. lin. 1. & p. 138. n. 7. D. Harp-
precht. Coſſ p. 1704. n. 5. ſeq.

*Qu. 29. Annon vero etiam jure mutua ſer-
vitutis compaſcium concedi poteſt?*

Reſp. Aff. v. *D. Harppr. d. l. p. 1705.*
n. 19.

n. 19. Hinc sæpius fit, ut ego jure pascendi gaudeam, in vicinis prædiis, & vicinus eodem jure gaudeat in meis, adeoque licet vicinus hoc jure amplius uti nolit, non tamen me adigere poterit, ut juri meo quoque renunciem. D. Stryk *c. l.* De reliquis servitut. Præd. Rust. ut Calcis coquendæ, Kalchofens. *Berechtigkeit v. l. 1. §. 1. l. 5. ff. d. S. P. R.* Arenæ fodiendæ. *v. l. 1. §. 1. l. 5. l. 6. pr. §. 1. d. t.* Item Cretæ fodiendæ, Lapideximendi *v. d. l. 5. l. 6. §. 1. ff. eod.* Lauterb. *Coll. Pract. tit. d. S. P. R. per tot.*

Qu. 30. Quanam sunt præcipuæ servitutes urbanae?

Resp. Præcipuæ urbanarum servitutum, quæ scil. regulariter, & ut plurimum prædiis urbanis constituuntur, sunt servitus Oneris ferendi, tigni immittendi, projiciendi, protegendique, stillicidii ac Fluminis avertendi & non avertendi, altius tollendi, altius non tollendi, Luminum, & ne luminibus officiatur, prospectus, & ne prospectui officiatur. (Ad 6. 1.)

Qu. 31. Quid est servitus oneris ferendi?

Resp. Qua paries vel Columna onus vicini ædificii sustinere tenetur. *h. §. 1.*

l. 33. ff. d. s. P. U. l. 6. §. 2. ff. si serv. vind.

Germ. Bürd-oder Lasttragung der Gebäu.

*Qu. 32. Quis hic columnam vel parietem
reficere tenetur?*

Resp. Is, qui hanc servitutem debet,
& quidem ad eum modum, qui servitute
impositâ comprehensus est. *dd. LL.* (quod
hic singulare, dum serviens aliquid in suo
facere, i. e. Columnam reficere tenetur.)
nisi ædes derelinquat *d. l. 6. §. 2.* Futura
tamen ædium dum paries reficitur, ad
prædium dominans pertinet. *l. 8. pr. ff. si
serv. vind.*

*Qu. 33. Quid est servitus Tigni immit-
tendi?*

Resp. Qua vicino licet trabem vel simi-
le quid immittere in vicini parietem, ut
ibi requiescat. *b. §. 1. l. 242. §. 1. ff. d. V. S.*
*L. 20. pr. l. 25. pr. ff. d. S. S. U. l. 8. §. 1. ff. si
serv. vind.* Germ. vocatur *Tram-Recht.*

Qu. 34. Cui hic incumbit Refectio?

Resp. Non servienti, sed dominanti. *d.*
l. 8. §. 2 ff. si serv. vind. retinet enim hæc ser-
vitus ordinariam indolem. *Comp. Laut.*
p. 136. servitute autem hâc constitutâ, &
tigno immisso putrefacto vel alio modo
corrupto, aut ædificio serviente destructo
& iterum restituto, potest dominus præ-
dii dominantis aliud substituere & immit-
tere,

tere, modò antiquum modum seruet. *arg. l. 18. §. 2. ff. quem serv. amitt. l. 28. l. 33. ff. d. S. P. U. l. 11. §. 1. ff. comm. prad. Lauterb. Concl. forens. Exerc. 18. th. 4.*

Qu. 35. Quid est servitus projiciendi protegendique?

Resp. Qua quis ex ædificio suo partes supra vicini aream ita porrectas habere potest, ut in vicini ædibus non requiescant. *l. 2. l. 20. pr. ff. d. S. P. U. l. 80. §. 1. ff. d. C. E. V. l. 242. §. 1. ff. d. V. S. ut sunt Solaria die Uercker oder Ausgebäu / & Suggrundia die Für- und Wetter Dächer.*

Qu. 36. Quid est servitus stillicidii das Trauff-Recht?

Resp. Servitus stillicidii avertendi est, qua stillicidium nostrum i. e. aquam pluviam è tecto stillatim, & guttatim cadentem in tectum, aream vel cloacam vicini avertere & declinare licet *h. §. 1. ibique. Vinn.* Non avertendi est, qua vicinus stillicidium in aream meam cadens aliò vertere non potest. *l. 2. ff. h. t. sed meis usibus relinquere tenetur.* Quæ servitus utilis, ubi puteorum vel aquæ puræ est inopia *v. D. Stryke. p. 86.*

Qu. 37. Quid est servitus fluminis?

Resp. Est æquè vel fluminis avertendi, quando vicinus ex suis ædibus aquam in

alveum vel canalem receptum in alienum avertere potest. *l. 20. §. 5. ff. d. S. P. U. & non avertendi h. §. 1. f. ibique Vinn.*

Qu. 38. Quid est Servitus altius tollendi?

Resp. Qua quis jure Servitutis pati cogitur, ut vicinus ædes suas altius tollat, ita ut neque ipse contra ædificando, vel aliò modo hoc impedire possit, vel ad averendum ventorum impetum, vel ad præstandam umbram, vel ad impediendum prospectum; idque maximè, si statuto certus ædificandi modus sit præfinitus, quem invito vicino excedere non licet. *vid. l. f. §. f. C. d. Serv. vid. Laut. d. Exerc. 18. th. 3.*

Qu. 39. Quid est Servitus altius non tollendi?

Resp. Qua vicinus ædificia sua altius tollere impeditur *l. 1. l. 32. ff. d. S. P. U. Comp. Laut. p. 136.* idque contra naturalem libertatem, quæ permittit facultatem ædificandi ad lubitum, idque invito etiam vicino, & licet illius ædes obscurentur, *l. 9. l. 14. l. 24. ff. de S. P. U. D. Maj. p. 339.* Hac tamen servitute constitutâ, viridaria, supra determinatam altitudinem habere non est prohibitum. *l. 12. ff. d. t. d. S. P. U.*

Qu. 40. Quid est servitus Luminum?

Resp.

Resp. Qua vicino fenestras, quibus lumen haurimus, coelumque intuemur, in vicini vel communem parietem immittere licet. *l. 4. l. 16. ff. d. S. P. U.* quod hac servitute non constitutâ permissum non est. *l. 40. ff. d. t. l. 8. C. d. servit.* proprium verò parietem quis liberè aperire, & luminis excipiendi causa fenestram etiam in vicini non constituentis aream immittere potest. *l. 8. §. 5. ff. si serv. vind. arg. l. 5. ff. d. S. P. U.* Carpz. *p. 2. C. 41. def. 12.* ita tamen, ut vicinus non prohibeatur, illas propter utilitatem suam contra ædificando obscurare *l. 9. ff. d. t.*

Qu. 41. Quid est servitus ne Luminibus officiatur?

Resp. Qua vicinus lumina vicini, & quæ ipse non excipit, quocunque modo imminuere prohibetur. *l. 4. l. 15. l. 17. pr. §. 1. & 2. ff. d. f. P. U.* Liecht. Recht/ daß man einem nicht darf das Liecht oder Fenster verbauen.

Qu. 42. Sed quomodo hæ duæ servitutes inter se differunt?

Resp. Servitus luminum respicit novam luminum acquisitionem; servitus verò, ne luminibus officiatur, priorum conservationem. Laut. *Coll. Theor. Pr. h. pag. 644. §. 8.* (vid, tamen D. Stryck, in *U. M.*

ff. h. §. 10. seq.) Generaliter tamen constituta servitus, ne luminibus officiatur etiam de futuris luminibus intelligenda *l. 23. pr. ff. d. S. P. U. Comp. Laut. p. 137 pr.*

Qu. 43. Quid est servitus ne prospectui officiatur?

Resp. Qua vicinus gratiorem, & quaquam versus liberum ex nostris aedibus prospectum impedire prohibetur. *l. 15. ff. d. t.*

Qu. 44. Anne ab hac differt servitus prospectus?

Resp. Non quidem in specie, sed saltem quoad magis & minus. Estque Jus prospiciendi in porrecta & patentia loca *l. 12. ff. d. t.* ac respicit novi prospectus acquisitionem *l. 16. ff. eod. Laut. in Comp. d. l. & in Coll. Pr. tit. de serv. Præd. Urb. §. 9.*

Qu. 45. Quomodo dividuntur servitutes ratione prædii servientis?

Resp. In affirmativas & negativas. Illæ sunt, in quibus Dominus prædii servientis tenetur aliquid pati in suo, & Domino prædii dominantis jus est aliquid faciendi in prædio serviente e. g. servitus itineris aëtus, stillicidii &c. Hæ in quibus aliquid non potest facere. e. g. ne altius tollat. *l.*

15. §. 1. ff. d. serv. Franzk. ad §. 1. J. b.
n. 2. Comp. Laut. p. 133.

*Qu. 46. Annon alia adhuc ratione divi-
duntur servitutes?*

Resp. Aff. à DD. enim & in Praxi divi-
duntur ratione exercitii in continuas, qua-
rum usus suâ natura est continuus, idque
vel actu primo, ut servitus stillicidii; vel
actu secundo, ut oneris ferendi, tigni im-
mittendi &c. & discontinuas, ad quarum
usum requiritur hominis factum *per l. 14.
ff. d. servit.* (quamvis ratione causæ & ef-
ficientiæ suæ, omnes servitutes reales sint
continuae *l. 28. ff. de S. P. U.*) e. g. servitus
viæ, cretæ fodiendæ, calcis coquendæ
Comp. Laut. p. 133. p. 134. & p. 135. ubi
usus hujus divisionis. omnino D. Hert. d.
servit. facto constitut.

*Qu. 47. Quibus modis constituuntur
servitutes?*

Resp. Vel à Lege *l. f. §. ult. C. de serv. sic* (Ad §.
in statutis mulsarum Civitatum varia ser- 30)
vitutes impositæ inveniuntur, vel ab homi-
ne; & quidem autoritate vel publicâ *per*
sententiam Judicis in judiciis scil. divisoriiis
l. 22. §. 3 ff. fam. hercisc. arg. l. 18. ff. comm.
div. vel privatâ domini scil. voluntate l. 6.
pr. ff. d. servitut. l. 8. ff. Comm. prad.

*Qu. 48. Sed quale dominium debet habere,
qui servitutem in re aliqua consti-
tuere vult?*

Resp. (1. Solitarium, rei sc. servientis
l. 2. ff. d. servit. l. 6. §. 1. ff. comm. prad.
l. 34. ff. d. S. P. R. æquitatis tamen ratione
valet, si ex postfacto sociorum accedat
ratihabitio *l. f. ff. comm. prad.* (2. Plenum
vid. Quæst. seq. 49. (3. Irrevocabile *l. 11.*
§. 1. ff. quemad. serv. amit. (4. Liberum,
quod scil. quoad facultatem alienandi non
est restrictum; Servitutis enim constitutio
est species alienationis, utpote, qua Jus in
re transfertur *l. f. C. d. reb. al. non alien.*
Hinc maritus fundo dotali servitutem im-
ponere nequit *l. 5. ff. d. fund. dot.* Nec
tutor vel curator fundo pupillari sine de-
creto *l. 3. §. 5. ff. de reb. eor. qui sub tut.*
Laut. Coll. Pr. tit. de servit. §. 6.

*Qu. 49. An ergo nudus proprietarius ser-
vitutem constituere nequit?*

Resp. Neg. ne quidem consentiente u-
sufuctuario *l. 15. §. f. ff. de usufr.* quia ser-
vutis constitutio (*uti Qu. preced. dictum*)
est species alienationis *d. l. f.* Limitatur ta-
men, si servitus à proprietario imposita
nihil noceat fructuario, & hujus conditio,
unde deterior non fiat. *l. 16. ff. de servit.*

Qu. 50.

Qu. 50. Quid de vasallo dicendum?

Resp. Nec hic servitutem proprie sic dictam, quæ scil. perpetuam causam habet, constituere potest arg. *l. 4. ff. d. servit. constituta* tamen in illius & descendenti-um, non vero in domini vel agnatorum præjudicium sustinetur, *c. un. §. rei 2. F. 8. arg. l. 1. pr. ff. quemadmod. serv. am.* quæ tamen illius jure resoluto, etiam extinguitur. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 6. Quod si ergò perpetuò subsistere debet servitus in feudo, domini directi & agnatorum consensus requiritur D. Stryk. E. F. F. C. 10. Qu. 3. seqq. Comp. Laut. pag. 125. in fin. ibi: non etiam & p. 134.

Qu. 51. Dantur ne etiam servitutes naturaliter constituta?

Resp. Aff. idque tam inter diversos populos, quam inter ejusdem Reip. Cives. *l. 1. §. ult. ff. d. aq. & aq. plu. arc.* ubi dicitur Jctus, semper inferiorem agri partem superiori servire. omnino D. Hert. in Diss. de servitut. p. 101. ubi plur. exempl. add. Mev. p. 9. d. 120.

Qu. 52. Servitutes acquirere quinam possunt?

Resp. Qui prædii dominantis domini sunt *h. §. 3. l. 6. pr. l. 8. ff. comm. præd.* (Ratio est: quia nemo alteri aliquid acquirere

Y 5

potest

potest d. l. 6. pr. & d. l. 8. comm. præd. l. 1. §. f. d. usufr.) licet nudam saltem proprietatem, vel dominium utile (idque ex æquitate, & tutione Prætoris 2. F. 8.) vel revocabile habeant. d. l. 15. l. 11. §. 1. ff. quem serv. am. quia hoc in casu prædii dominantis conditio melior redditur Comp. Laut. d. p. 134. D. Stryk. E. F. F. d. c. 10. Qu. 2. quod facere licet. Nec porro interest, an dominus per se, an etiam per servos l. 12. ff. d. servit. vel Procuratorem servitutem acquirat. arg. l. 20. §. f. ff. d. A. R. D. L. 11. §. 6. ff. d. pignor. act.

Qu. 53. Voluntas domini servit. constituentis, quomodo declaranda?

(Ad 6.
4.)

Resp. Vel expressè, vel tacitè: expresse declaratur, vel ultima voluntate, vel inter vivos. Ultimâ voluntate constituuntur servitutes statim ipso jure sine ulla rei traditione, vel vera, vel ficta; statim enim post mortem legatario actio confessoria competit l. f. ff. d. servit. leg. l. 19. §. 1. ff. quem serv. am. Comp. Laut. d. l. & p. 519. Inter vivos, pactis & stipulationibus promittitur l. 3. ff. de Obl. & Act. & quasi traditione, per usum scil. & patientiam constituitur. l. f. ff. d. servit. l. 11. §. 1. ff. de publ. in rem act. Comp. Laut. d.

p. 134.

p. 134. p. 564. & p. 569. & in Coll. Pr. h. §. 10. & 11.

Qu. 54. Quomodo voluntate tacita s. præsumptâ acquiritur servitus?

Resp. Longi temporis præscriptione scil. 10. Ann. inter præsentēs, & 20. inter absentes. *l. 28. ff. d. V. S. l. f. in f. C. d. long. temp. præscr.* licet sit discontinua, arg. *d. l. f. in fin. vid. infr. Quæst. h. Tit. Ult.* In Praxi tamen hæc non nisi tempore immemoriali præscribitur & acquiritur. *Mynsing. 4. O. 53. Gail. Lib. 2. Obs. 66. Klock. Relat. Camer. 131. Mev. part. 9. dec. 164. Brunneman ad L. 14. ff. de Servit. & ad L. ult. de Long. temp. præscript. Laut. d. variet. temp. p. 40. & in Comp. d. p. 134. Besold. Cons. 166. Natta Cons. 69. vid. omninò D. Hert. in dissert. de servitute facta constituta. Sect. 2. §. 4. seqq.*

Qu. 55. Quomodo amittuntur servitutes?

Resp. Amittuntur, vel ipso jure, vel ope exceptionis, Ope Exceptionis in casu *L. 4. ff. de Servit. L. 13. pr. ff. d. S. P. R.* Ipso jure autem variis modis, & quidem vel ex parte fundi servientis, alteratione juris. (1. Resoluto jure constituentis, qui non irrevocabile dominium habuit. Sic si vasallus fundo feudali servitutem imposuerit.

illa

Illa enim feudo aperto extinguitur, per communem Juris regulam in *l. 11. §. 1. quem serv. am. l. 31 ff. de pignor. Cun. 2. feud. 8. add. quest. preced. 50. vid. Laut. Concl. forens Exerc. 18. th. 14. seqq.* (2. Confusione; si scil. dominus prædii dominantis emerit, vel alio titulo ad dominium transferendum habili prædii servientis dominium acquisiverit, & vicissim: vel si quis utriusque prædii irrevocabilis & solitarius dominus factus fuerit; tunc enim, quia utrumque jus in unum idemque concurrat subiectum, servitus confunditur & per confusionem extinguitur *l. 1. ff. quib. mod. serv. amitt. l. 10. ff. com. prad. Lauterb. de Confus. th. 31. th. 44. seqq. & in Coll. Pr. tit. quemad. serv. amitt. §. 2.* (3. Propter Rei mutationem servitutes amittuntur. Alterutrius prædii totali interitu accidens enim sine subiecto esse nequit: si pars supersit, etiam in parte residua retinetur *l. 8. §. 1. ff. d. servit.* Ex parte prædii dominantis amittitur servitus (1. Remissione, si domino prædii servientis ab eo, cui debetur, remittatur, aut expresse *l. 6. l. 14. ff. §. 1. d. servit.* aut tacite, si scil. in fundo serviente aliquid servituti, contrarium fieri permittatur. *l. 8. pr. ff. quem. serv. am.* dummodò habeat. domi-

dominium solitarium *l. 34. ff. d. S. P. R.*
 plenum *l. 15. §. f. ff. de Usufr. irrevocabile*
 & liberum *l. 5. l. 7. pr. ff. de fund. tot.* Una
 tamen remissa, non censentur reliquæ
 remissæ. *l. 21. ff. d. S. P. U. l. 20. ff. d. S. P. R.*
 (2. Usus intermissione voluntaria, si scil.
 quis servitute vel plane non utatur, vel
 non eo modo, quo constituta est, per tem-
 pus Lege definitum. *l. 10. pr. & §. 1. l. 18.*
ff. quemad. serv. amitt. Comp. Laut. p. 140.
& 141.

*Qu. 56. Annon quoad amissionem servitu-
 tum per non usum aliqua inter urbanas
 & rusticas subest diffe-
 rentia?*

Resp. Aff. Rusticæ enim per solum
 non usum præscribuntur: Ad urbanas
 verò etiam libertatis requiritur præscri-
 ptio *L. 4. §. f. ff. d. usurp. & usucap. l. 6.*
l. 7. l. 32. §. 1. ff. d. S. P. U. l. 18. §. 2. ff. quem
S. A. Comp. Laut. p. 133. & p. 141. in fin.

*Qu. 57. Quantum vero temporis spatium
 requiritur, ut per non usum servitus
 amittatur?*

Resp. Disting. inter servitutes conti-
 nuas & discontinuas (respectu usus ita di-
 ctas) Illæ inter præsentēs 10. inter absen-
 tes 20. annis præscribuntur. *l. p. C. d. servit.*
 Hæ verò, si scil. servitutis usus per inter-
 val-

valla mensium vel annorum competat, duplicatum tempus requirunt *i. e.* adversus præsentes 20. adversus absentes 40. annos *l. 7. ff. quem serv. am. l. f. C. d. serv. vid. Laut. Coll. Pr. tit. quib. mod. serv. amit. §. 6. & Concl. forens. Exerc. 18. th. 20. & 21.*

LIB. II. TIT. IV.

DE

VSVFRVCTV.

Qu. 1. Quid est servitus personalis?

Resp. Qua immediatè utilitas personæ obvenit *l. 32. ff. h.* statim igitur in cognoscendis servitutibus, ad subiectum, cui constitutæ sunt, respiciendum est: & licet quædam reales etiam personis profint, non tamen illis immediatè dantur, sed rebus inhærent, quibus etiam ad quoscunque possessores transmittuntur *l. 20. §. 1. ff. d. A. R. D.*

Qu. 2. Quotuplices sunt servitutes Personales?

Resp. Duplices: vel ordinariæ ac regulares, vel extraordinariæ seu irregulares. Illæ sunt, quæ personis tantum constituuntur, & semper personales sunt, ut *ususfructus* (qui quia ad dominium proximè accedit, & pinguior est, quam usus & habitatio,

ratio, servitus ordinaria plena ratione finis dicitur Laut. *Coll. Pr. h. t. §. 5. in fin.*) *usus & Habitatio §. 1. F. h. t. l. 1. ff. de serv. l. 32. ff. h.* Hæ sunt quæ sua naturâ quidem reales, sed quia interdum etiam personis constituuntur, propter illam determinationem, naturam & nomen mutant. *l. 4. pr. ff. d. S. P. R. l. 6. ff. de serv. leg. l. 14. §. f. ff. d. alim. leg. de cuius lectione vid. Vinn. ad §. 2. d. servit. N. 1. Comp. Laut. pag. 124. e. g.* Si personæ concedatur ius eundi per fundum Tusculanum tunc servitus quidem est personalis, quoniam personæ est constituta, quia tamen illa ipsa etiam prædio constitui potest, rectè à DD. irregularis & extraordinaria personalis dicitur, ordinarie enim hæc servitus rebus constituitur; quod autem personalis etiam fieri possit. *ex cit. LL.* probatur.

Qu. 3. Ususfructus ergo in re aliqua quot modis nobis competit?

Resp. Duobus, vel jure domini, vel servitutis. *l. 6. ff. d. usufr. ear. res quæ us. consum. l. 5. pr. ff. si usufr. pet.* Ille est ius, re propria jure domini utendi, & à DD. vocatur ususfructus causalis. *Ratio est, quia dependet à proprietate, tanquam effectus à sua causa, & speciale ius in re non est, sed commodum seu effectus, qui ex dominio tanquam*

quam

quam causa sua fuit; Et hic effectus in jure etiam dicitur ususfructus l. 21. §. 3. ff. d. except. rei jud. l. 58. l. 126. §. 1. d. V. O. & d. l. 6. pr. Hic est jus, rebus alienis utendi, fruendi; estque vel conjunctus cum jure utiliter rem vindicandi, & vocatur utile dominium (quale habet vasallus C. un. 2. F. 23. Emphyteuticarius & superficiarius) vel non ita est conjunctus: & dicitur ususfructus formalis, denotatque jus utendi, fruendi, quod jure servitutis competit. t. t. F. ff. & C. de usufr. Lauterb. d. usufruct. Pater. §. 4. & in Coll. Th. Pr. §. 7. p. 600.

Qu. 4. Ususfructus formalis quotuplex est?

Resp. Duplex: vel verus, vel quasi §. 2. F. h.

Qu. 5. Quid est verus?

(Ad Pr.)

Resp. Est jus, seu facultas moralis alienis rebus utendi fruendi, salva rerum substantia pr. F. l. 1. l. 2. ff. h. t.

Qu. 6. Quot modis constituitur ususfructus?

(Ad §. 1.)

Resp. Duobus, vel à LEGE ut (1. Patri, jure P. P. Krafft Bätterlichen Gewalts in peculiis liberorum adventitiis regularibus §. 1. F. per quas pers. cuique acquir. l. 6. C. d. bon. quæ lib. l. 1. C. de bon. matern. etiam si pater ad secunda transeat vota. L. fin. C. d.

C. d. t. Nov. 22. C. 1. & C. 34. junct. Nov. 127. C. 3. vel filiusfamilias de pane patris non vivat. Laut. d. Usufr. patern. th. 7. seqq. (2. Pro præmio emancipationis in dimidia parte bonorum liberorum emancipatorum §. 2. J. d. t. d. l. 6. §. 3. Comp. Laut. p. 125. & p. 257. Carpz. J. F. p. 2. C. 10. def. 5. (3. Patri aut matri liberis ex priori matrimonio supersticibus ad secundas nuptias transeuntibus, iis in bonis, quæ ad ipsos invicem ex illorum substantia pervenerunt ad dies vitæ, l. 3. l. 5. auth. in donatione auth. ex donatione C. d. secund. nupt. Germ. Väterliche Fruchtnießung / Nießung der Kinder angefallener Güter, Laut. de differ. Jur. Civ. & stat. Hamburg, th. 82. & Concl. for. Exerc. 17, th. 6. & seqq. add. Comp. Jur. d. p. 125. p. 442. & p. 443. add. p. 547. ibi. quoad usumfructum &c. Vel ab HOMINE.

Qu. 7. Quot modis ab homine constituitur?
 Resp. Iterum duobus, vel à JVDICE per sententiam in Judiciis divisoriiis Famil. herciscundæ, Commun. divid. & quidem illis tantum in casibus, si res communis nullam, aut difficilem admittat divisionem; tunc enim Judex alteri proprietatem, alteri usumfructum adjudicat. l. 6. §. 1. ff. h. t. l. 16, §. 1. ff. famil. hercisc. l. 6.

Z

§. 10.

§. 10. ff. comm. divid. §. 4. & 5. J. d. offic. Jud. ibique infr. not. & vocatur usufructus necessarius seu judicialis. d. §. 4. & 5. J. d. t. In aliis Judiciis autem Judex sua sententia usumfructum non constituit. v. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 12. ubi exempl. vel à DOMINO plenum scil. dominium, & liberam rerum suarum administrationem imò ex æquitate & tuitione Prætoris, utile quoque dominium. 2. F. 8. C. un. l. 1. pr. ff. quib. mod. us. amitt. habente h. §. 1. J. arg. l. f. C. d. reb. al. non al. idque tam expresse quam tacite.

Qu. 8. Quomodo constituitur expresse?

Resp. Vel inter vivos, per quasi traditionem ex justa Causa h. §. 1. l. 11. §. 1. ff. d. publ. in rem act. L. 10. C. d. pact. (sic autem hæc quasi traditio (1. per veram & naturalem rei, in qua usufructus constitutus est, traditionem: Ut si rem mobilem tradat, vel usufructuarium in fundum, aut ædes inducat, aut patiatur eum uti frui. l. 7. pr. ff. Usufr. quem. cav. l. 3. ff. h. t. & dicitur Usufructus conventionalis. (2. per Usum acquirentis, & patientiam constituentis. l. f. ff. de serv.) vel ultima voluntate per Legatum h. §. 1. J. l. 3. ff. h. t. & vocatur testamentarius Comp. Laut. d. p. 125. & p. 518. add. Coll. Pr. h. t. §. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 18.

Qu. 9.

Qu. 9. Quomodo tacite?

Resp. Per præscriptionem *l. 28. ff. d. 7. §. longi scil. temporis*, si bona fides & titulus concurrant (sicut cæteræ servitutes omnes) *l. f. in f. C. d. long. temp. præscr. l. 24. C. d. R. V. Lauterb. Concl. forens. Exerc. 17. th. 1. & in Comp. p. 573. pr. v. D. Hert. d. servit. fact. constitut. sect. 2.* Longissimi vero: Si tantum Bona Fides sine titulo adsit. *l. 8. §. 1. C. de præscr. 30. vel 40. ann.* sed malæ fidei possessor, nec longissimi temporis præscriptione usumfructum acquirit; sed tantum exceptione præscriptionis illius in quasi possessione defenditur. *arg. d. l. 8. §. 1. in fin. Comp. Laut. d. p. 125. & p. 576. pr.*

Qu. 10. In quibus rebus constituitur verus ususfructus?

Resp. In omnibus rebus alienis, quæ sunt in commercio & aliquem usum præbere possunt nec utendo statim consumuntur *h. §. 2. J. l. 41. ff. h. (Res enim cuius usus nullus, neque est Obiectum huius Juris)* siue sint mobiles siue immobiles *d. §. 2. J. l. 3. §. 1. ff. h.* singulares an universales, ita, ut omnium bonorum ususfructus possit legari, modo legitima libera relinquatur. *l. 29. l. 34. §. f. l. 70. §. 3. ff. eod.*

*Qu. 11. An etiam rerum incorporalium
verus datur usufructus?*

Resp. Aff. per l. 3. ff. d. usufr. ear. rer.
quæcunque enim res usu non consu-
muntur, illarum verus datur usufructus.
Hinc moribus nostris rectè in Jurisdictione
patrimoniali, ac annuis redditibus &c.
constituitur. *Comp. Laut. p. 126.*

Qu. 12. Quid est quasi usufructus?

Resp. Est jus utendi fruendi rebus quæ
usu consumuntur, alteri jure servitutis
personalis ea lege concessum, ut eo finito
res in genere (si sc. non æstimata fuerit
l. 7. ff. h.) vel earum æstimatio restituantur.
h. §. 2. l. 1. ff. de Usufr. ear. rer. quæ us. cons.

*Qu. 13. Quibus modis constituitur quasi
usufructus?*

Resp. Iisdem, quibus verus, median-
te scil. vel Legis (ut Patri in peculio filii
adventitio regulari. *arg. l. 4. L. 6. C. de
bon. quæ lib. N. 22. C. 34. junct. l. 69. ff.
ad. L. Falcid. Lauterb. Coll. Pr. tit. de Usu-
fr. ear. rer. quæ us. consum. §. 2. & tract.
synopt. tit. de Pecul. n. 5. add. Concl. forens.
Exerc. 17. th. 18.*) vel hominis dispositio-
ne. *Comp. Laut. p. 129. & p. 257.* nisi quod
sententia Judicis hic locum non inveniat.
Laut. Exerc. 17. th. 18. quoniam Judex
Usufructum constituit in Judiciis diviso-
riis

riis & eo tantum in casu, si res dividi nequeunt. §. 4. & 5. *J. d. effic. Jud.* vid. *supr. Quæst. 7. huj. Tit.* quæ ratio cessat in hisce rebus, utpote quæ fungibiles sunt, & semper divisionem recipiunt.]

Qu. 14. An ergo inter vivos quoque constitui potest?

Resp. Aff. per conventionem scil. & rerum traditionem *h. §. 2.* Quæcunque enim res legari possunt, illæ sunt in commercio & hominum contractibus subiectæ §. 4. *J. d. Legat.* Quod autem ususfructus earum rerum, quæ usu consumuntur, legari possit patet *ex t. t. ff. d. U. E. R. Q. U. C. cum primis in L. 1. D. Maj. p. 428. seq. add. Lauterb. Coll. Pr. eod. tit. §. 4.*
Qu. 15. Sed hac ratione non differt hic quasi Ususfructus à mutuo?

Resp. Differt omnino: In mutuo enim hoc agitur, ut res ipsa in genere restituantur, nec aliud pro alio solvi potest. *l. 3. ff. d. R. C. Comp. Laut. pag. 166. & p. 168.* In hoc autem quasi Ususfructu, vel ad rei, vel ad æstimationis restitutionem agimus. *h. §. 2. J. l. 7. ff. eod.* (2. Mutuum non extinguitur morte, aut capitis diminutione uti hic quasi Ususfructus *v. infr. ad §. 3. J. h. Qu. antep.* (3. In quasi usufructu necessario & semper præstanda est cautio. *h.*

§. 2. *J. L. 2. L. 4. L. 5. §. 1. l. 7 ff. d. U. E. R. Q. V. C.*
 quamvis non sit de essentia Laut. *Coll. Pr.*
d. t. §. 4. & tit. Usufr. quemadm. cav. §. 6.
conf. Qu. seq. 17. Comp. Laut. p. 131. lit. A.
maj. & min. In Mutuo non, nisi inter par-
 tes ita conventum fuerit. *Vinn. ad b. §. 2.*
J. ad verba: Utilitatis causa.

Qu. 16. Ad quid tenetur Usufructuarius,
antequam Usufructum consequatur?

Resp. Debet cavere (1. Se boni viri ar-
 bitrio fruiturum *L. 1. pr. ff. Usufruct. quem-*
adm. cav. nec proprietatis causam de-
 teriorem, sed omnia facturum, quæ ipse,
 vel alius diligens paterfamilias in re sua fa-
 ceret *L. 1. §. 3. §. f. l. 9. §. 3. ff. d. t. usufr.*
quem cav. l. 2. l. 6 §. ff. d. usufr. (2. Se fini-
 to usufructu restitutum quod inde extra-
 bit *d. l. 1. pr. §. p. & f. ff. usufruct. quem-*
adm. cav. Comp. Laut. p. 132. add. Coll.
Pract. d. Tit. usufruct. quemadm. cav. §. 1.
2. & 9. præstare autem hanc cautionem
 usufructuarius debet, quibuscunq; etiam
 modis ipsi usufructus fuerit constitutus,
L. 1. §. 2. l. 9. §. 1. ff. d. t. adeò ut si lega-
 tarius usufructum sibi legatum alteri
 per fidei commissum restituere rogatus
 sit, & eundem recipiendi spem aliquam
 habeat, uterque tam legatarius, quam fi-
 dei commissarius cavere jubeatur *L. 9. pr.*
d. t.

d. t. quod si autem legatario nulla spes illum recipiendi superfit, solus cavet fidei commissarius *d. L. 9. pr.*

Qu. 17. An hac Cautio Usufructuaria etiam in quasi Usufructu prestanda?

Resp. Aff. vid. Quæst. præced. 15. n. 3. licet hic saltem caveatur de re finito usu in eodem genere & eadem bonitate, vel ejus æstimatione restituenda *b. §. 2. f. l. 7. ff. d. us. ear. rer. l. 7. §. 1. ff. usufr. quem. cav.*

Qu. 18. Annon à præstatione hujus Cautio- nis quedam persone eximuntur?

Resp. Aff. sic excip. (1. Pater ratione usufructus paterni, quem ex Legis dispositione habet jure PP. in peculio adventitio regulari l. 6. §. 2. l. 8. §. 4. C. d. bon. quæ lib. Carpz. p. 2. C. 10. def. 9. etiam si in illo res quoque sint fungibiles. arg. dd. LL. nisi immineat dissipationis periculum, & pater nulla possideat immobilia. Carpz. d. l. n. 8. seqq. (2. Fiscus. l. 1. §. 18. ff. ut leg. s. fid. serv. caus. cav. l. 2. §. 1. ff. d. fund. dot. (3. Donator, qui rem donavit, & usumfructum sibi reservavit arg. l. 62. ff. d. edil. Edict. l. 28. ff. d. R. f. (4. Usufructuarius, cui etiam proprietas sub die legata l. 9. §. 2. ff. Usufr. quemadm. cav. Laut. in Comp. d. l. & Coll. Pr. eod. Tit. §. 7.

Qu. 19. Quomodo verò cavetur?

Resp. De Jure Civili datis fidejussoribus *arg. d. l. 7. §. 1. l. 13. pr. ff. d. usufr. l. 4. C. eod. junct. l. 7. ff. d. prator. stip. Comp. Laut. p. 647. tit. 2. moribus verò nostris etiam pignoribus. Comp. Laut. p. 34. ibi. aut moribus: & d. p. 132. quod si fieri hoc nequeat, Judicis arbitrio juratoria Cautio admittitur. arg. l. 6. ff. si cui plus quam per leg. Fale. lic. l. 1. §. 2. C. de adfert. toll. auth. generaliter C. d. Episc. & Cler. omnino D. Harpprecht. de Cautione Juratoria §. 9. seq. & §. 56.*

Qu. 20. Annon hac Cautio à testatore usufructuario, cui usumfructum legavit remitti potest?

Resp. Neg. sed remissio illa pro non adjecta habetur; hinc legatarius quidem usumfructum petere potest *l. 6. ff. ut in poss. leg. l. 1. C. d. usufr.* ipse tamen perinde ac alius usufructuarius & quidem in vero usufructu (*secundum communem sententiam*) de utroque capite (*vid. Quæst. præc. 16.*) cavere tenetur. *l. 7. C. ut in poss. leg. nom. arg. d. l. 1. C. l. 6 ff. ut in poss. leg. serv. caus.* idque ne amoto cautionis metu, usufructuarius invitetur ad delinquendum, & contra ipsam testatoris intentionem ac Legis dispositionem propriarius

tarius re sua privetur. Laut. Coll. Th. pr. p. 631. §. 13. ibique cit. Vinn. ad pr. J. de Usufr. n. 9. Carpz. p. 2. Const. 13. def. 12. Gail. L. 2. Observ. 145.

Qu. 21. Quibus modis finitur ususfructus?

Resp. Vel sua natura, vel etiam ex ac- (Ad §. cidenti, ne scil. proprietas semper ma- 3.)
neat inutilis.

Qu. 22. Quomodo sua natura?

Resp. (1. morte usufructuarii naturali (de Civili vid. infr. quest. 26.) est enim jus personale, & cum persona extinguitur h. §. 3. J. l. 3. §. f. ff. quib. mod. usufr. am. Laut. Coll. Pract. eod. tit. §. 1. seqq. (2. die vel conditione, sub qua constitutus existente l. 15. ff. d. tit. l. 5. l. 12. C. d. usufr.

Qu. 23. Quid si vero in Ususfructus constitutione expressè heredum quoque facta fit mentio?

Resp. Tunc deferitur primis (ne aliàs, si ulterius hoc progredieretur inutilis reddatur proprietas l. 14. C. d. usufr.) non tamen jure hereditario & transmissionis, sed ex primi constituentis voluntate l. 38. §. 10. 11. & 12. ff. d. V. O. l. 12. C. de Usufruct. vid. Lauterb. Coll. Pr. tit. quib. mod. Usufr. am. §. 2.

Qu. 24. Quid si personis fictis v. g. Civitatibus & Collegiis relictus sit ususfructus?

Z 5

Resp.

Resp. Ususfructum usque ad longissimum vitæ humanæ terminum, qui est 100. ann. retinent *l. 56. ff. d. Usufr. l. 8. ff. d. usufr. leg. l. 23. §. 1. C. d. SS. Eccl.* nisi in totum extinguatur ejusmodi collegium, quo casu simul etiam quasi morte extinguatur *Ususfructus l. 21. ff. quib. mod. usufr. am. Laut. d. variet. temp. art 7. §. 7. & in Comp. p. 128. & p. 518. ibi. Resp. relictum.*

Qu. 25. An etiam proprietarii morte finitur?

Resp. Neg. Quia usufructuarii personæ adhæret. *l. 3. §. 1. C. d. usufr. & habit.*

Qu. 26. Quomodo ex accidenti amittitur usufructus?

Resp. Morte Usufructuarii Civili (1. Maxima nempe & media capitis diminutione *l. p. §. 2. C. d. Usufr.* Hodie banno Imperii *Gail. L. 2. d. P. P. c. 8. Carpz. p. 3. qu. 140. Stamm. de Serv. pers. L. 1. t. 3. c. 4. vid. omninò D. Hert. in diss. de servit. Fact. constit. Sect. 3. Obs. 3. ubi deportatò sive hodie bannitò patre quoad hic in vivis, usufructum non fisco acquiri, sed ad filium redire, docet per. L. 1. fin. d. legat. usufruct. L. pen. §. 2. C. d. usufr. L. 3. §. 4. in fin. d. minor.* (2. Amittitur non utendo, aut omninò non, aut non per modum & tempus conventum & præscriptum *h. §. 3. f. inter præsentis sc. 10. inter absentes 20. ann.*

20. ann. d. l. p. §. 1. C. d. usufr. arg. l. f. in f. C. d. long. temp. proscr. idque per se, neque per alios l. 39. l. 40. ff. d. usufr. (3. Totali rei interitu & mutatione d. l. p. §. 1. ff. h. §. 3. J. l. 5. ff. quib. mod. Usufr. am. nam si pars tantum extincta sit, in parte quæ superest, usufructus retinetur. l. 53. ff. d. usufr. quod tamen de parte homogenea intelligendum est, quod ejusdem est substantiæ, & idem nomen habet; ut fundus; secus est in heterogenea. L. 5. §. 2. ff. quib. mod. usufr. amitt. v. Lauterb. Coll. Pr. d. t. §. 9. add. Diss. de Usufruct. pat. §. 39. (4. Consolidatione seu Confusione b. §. 3. J. l. 27. ff. quib. mod. us. am. Laut. d. Confus. §. 30. & 45. (5. Resoluto jure constituentis l. 16. d. t. 2. Feud. 8. qui revocabile scil. & minus plenum habuit dominium. l. 19. ff. d. tit. (6. Cessione extraneo facta d. §. 3. J. ibique Vinn. l. 66. ff. d. jur. dot. Comp. Laut. p. 128. seq. D. Maj. p. 425. seq. Qu. 27. An quasi Usufructus his quoque modis finitur?

Resp. Neg. sed Saltem morte naturali, & civili, i. e. maximâ & mediâ capitis diminutione l. 9. l. 10. pr. ff. d. usufr. ear. ver. l. 7. §. 1. Usufr. quem. cav. Comp. Laut. p. 129. Qu. 28. Ad quem usufructus, cum finitus, revertitur?

Resp.

(Ad §.
4.)

Resp. Si totus finitus, ad proprietarium. *h. §. f.* & quidem cum fructibus nondum perceptis. *§. 37. J. d. R. D. l. 13. ff. quib. mod. Ususfr. amitt. L. 8. ff. de ann. leg. Klock. vol. 2. Conf. 66. modo insigniores expensas restituat Carpz. J. F. p. 3. Const. 32. def. 10. 11. & 12. Bachov. ad. §. 37. J. d. R. D. D. Hert. in Paræm. Jur. Lib. 1. Paræm. 20. vid. supr. tit. d. Rer. Div. Qu. 169. Comp. Laut. p. 126. in med. p. 129. & p. 568. lit x. min. si verò pro parte tantum sit amissus vel finitus, tunc ita demum pro parte amissa ad proprietatem redit, vid. Quæst. præced. 26. si non plures in eundem usumfructum conjuncti sint, aut conjuncti omnes eum amiserint. *l. 1. pr. & h. §. 3. l. 3. ff. d. usufr. accresc.* nam alias jus accrescendi locum haberet vid. Lauterb. in Colleg. Theor. Pract. tit. de Usufructu accrescendo. per tot.*

LIB. II. TIT. V.

DE

VSV ET HABITATIONE.

Qu. 1. Quid est Usus?

Resp. Est jus alienis rebus, ad quotidianum & necessarium suum, suorumque Usum, utendi salva earum substantia *§. 1.*

J. h.

J. h. & l. 2. ff. eod. Germ. dicitur. *der Gebrauch.*

*Qu. 2. Quomodo constituitur & finitur
Uusus?*

Resp. Iisdem modis, quibus usufructus *h. pr. J. l. 1. §. 1. ff. h. tit.* (Ad Pr.)

Qu. 3. An ergo non differt ab usufructu?

Resp. Differt utique usus ab usufructu, (Ad §. 1.) quantum scil. modum utendi attinet. Minus enim Juris est in Usu, quam in Usufructu. *h. §. 1. J.* hic enim est Jus utendi fruendi i. e. omnes fructus & omnia commoda ex re, & ejus occasione provenientia percipiendi *l. 7. l. 9. ff. de Usufruct. vid. Tit. preced.*

Qu. 3. Uusus autem ad necessitatem tantum, & usum quotidianum conceditur L. 12. §. 1. ff. d. Us. & Habit. v. Qu. præc. i. h. t.

Qu. 4. Potestne usufructarius jus utendi aliis concedere?

Resp. Neg. quia in usu spectatur persona ejus cui relictus est, & modus familiaræ ejus, ut pro conditione & dignitate sua utatur: quod fieri non potest, si alii concederetur *h. §. 1. J. l. 4. pr. l. 8. pr. l. 11. L. 12. §. 1. ff. h. t.* Nisi constituens hoc concesserit, etiam tacite propter conditionem usufructuarii vel qualitatem rei usufructuariæ v. g. si quis aurigæ sciens equi usum conced-

cesserit. hoc enim casu, cum constitutus
 sciat, quod aurigæ soleant equi usum aliis
 locare, tacitè hoc etiam permisisse cense-
 tur. *d. l. 12. §. 4.* aut alias usus plane in-
 utilis esset. v. g. si usus bibliothecæ illitera-
 to concessus, potest ipse eandem aliis pro
 certa mercede locare, pariter, ac si sylvæ
 usus concessus esset, cedere & vendere li-
 gna liceret *l. 22. pr. ff. d. t. v. Comp. Laut.
 p. 130. & p. 372. lin. 3. & 4. Carpz. p. 2.
 Const. 13. def. 4. & dec. 69. N. 10. & 11.*
 ubi tertiam limit. addit. Lauterb. *Concl.
 for. Exerc. 17. th. 20.* Quarta limit. habe-
 tur in *L. 2. §. f. ff. h. t.* Tenetur tamen u-
 suarius proprietario, rationes reddere, &
 quod quotidianum usum excedit resti-
 tuere, idque ex natura usus. *Carpz. d. dec.
 69. N. 26. in fin.*

*Qu. 5. Quid si usus adium sit concessus, an
 familiam quoque recipere licet usufructuario?*

(Ad §.
 2. & 3.) Resp. Aff. hinc quis non tantum cum
 uxore, liberis, parentibusque suis socero
 & nuru, cum servis item & famulis, rectè
 habitat *h. §. 2. f.* sed etiam hospitem & in-
 quilinum pro certa licet mercede *Carpz.
 part. 1. d. dec. 69. n. 11. & 26.* cum
 ipso habitantem jure recipit *l. 2. §. 1. ff. h.
 l. 4. pr. ff. eod. modo cum illo honestè ha-
 bitare possint l. 7. l. 12. ff. d. t.* Hinc foe-
 mine

mina, quæ usum habet ædium, cum illis tantum personis, uti debet, quas honestè recipere potest. *ad LL. & L. 15. ff. d. Cond. inst. vid. L. 8. §. 1. ff. h. t.*

Qu. 6. Quam utilitatem habet cui usus pecorum vel Ovium legatus?

Resp. Ex iis, quæ in fructu harum pecudum sunt, nihil quidem usuarius sumere potest; utitur tamen his ad sterco-
(Ad §. 4.)
randum agrum suum, quo pinguior & foecundior fiat & insuper modico etiam lacte *h. §. 4. f. ibique Vinn.* non enim tam strictè voluntates interpretandæ *l. 12. §. 2. ff. h. t.*

Qu. 7. Quid est habitatio?

Resp. Est jus, alienas ædes inhabitan-
(Ad §. 5.)
di, & omne commodum ex illarum habitatione percipiendi *h. §. p. ibique Vinn.*

Qu. 8. Quæ ratione habitatio differt ab usu ædium?

Resp. Effectu hæc servitus penè eadem est ac usus ædium *l. 10. pr. ff. h. t.* nec differt quoad Causam Efficientem & Subiectum. Quoad objectum verò disting. in eo, quod hæc concedatur tantum in ædibus. quoad formam etiam coincidit cum usu ædium. In hoc tamen ab eo differt habitatio, quod ille, cui competit habitatio, ædes, etiamsi ipse illas non inhabitet, se-

separatim nihilominus locare, & ita jus suum in alium transferre possit. *h. §. 5. F. l. 13. C. d. usufr. Comp. Laut. p. 131. & p. 371. lit. O.* quod secus in Usuuario, qui hoc facere non potest, nisi ipse inhabitet. *l. 2. in f. ff. h.* Præterea etiam habitatio neque, non utendo neque Capitis deminutione, sed tantum morte naturali amittitur *l. 10. ff. h. l. pen. ff. de cap. min.* Quod secus in usu ædium. *pr. F. h.*

Qu. 9. Quomodo ab usufructuario ædium?

Resp. Usufructuarius ex ædibus omnia percipit commoda, sed qui habitationem habet, tantum ea, qua ex habitatione veniunt lucratur. *Comp. Laut. d. p. 131.*

LIB. II. TIT. VI.

DE

VSVCAPIONIBVS, ET LONGI TEMPORIS PRÆSCRIPTI- TIONIBVS.

*Qu. 1. Quotuplices nunc sunt modi Domini-
um acquirendi Civiles?*

(Ad §.
f. tit.
præc.
& ad
Rubr.)

Resp. Duplices: alii universales, alii singulares seu particulares. *§. fin. tit. præc. F.*

Qu. 2.

Qu. 2. Quinam sunt universales?

Resp. Quibus rem universalem universali jure acquirimus, uti sunt hereditatis aditio. *h. §. f. l. 1. l. 21. §. 1. & t. t. ff. d. A. A. H.* Bonorum possessionis agnitio, Arrogatio, & Addictio bonorum libertatum conservandarum gratia *d. §. f.*

Qu. 3. Quinam singulares?

Resp. Quibus res singulares jure singulari nobis acquiritur *§. f. f. per qu. pers. cuique acq. l. 9. §. 1. ff. d. edend.* uti sunt usucapio de qua *h. t.* donatio m. C. legatum, & fidei commissum particulare. *d. §. f. f. Lauterb. Coll. Pract. tit. de Acquir. Rer. Dom. §. 8.*

Qu. 4. Quid est usucapio?

Resp. Est modus dominium acquiren- (Ad Pr.)
di Civilis, s. est adjectio Dominii, per continuationem possessionis, temporis, lege definiti *h. pr.* boni publici causa à jure Civil. introducta *l. 1. & l. 3. ff. h. Comp. Laut. p. 572.*

Qu. 5. Cujus juris est usucapio?

Resp. Inventa est Jure Gentium Grot. *d. f. B. & P. Lib. 2. cap. 4.* reformata autem Jure Civili. *§. 1. f. h.* Causa verò qua Gentes motæ, eam introduxerunt, & Romani approbarunt, est salus publica: Ne scilicet quarundam rerum diu, & ferè

semper incerta dominia forent. *l. 1. ff. h. t.*
 nec possessores amittendarum rerum me-
 tu semper torquerentur. *l. 7. C. d. prescr.*
30. ann. sed litium aliquis finis esset. *L. f.*
ff. pro soc. Idque volvit rerum humanarum
 conditio) quandoquidem tranquillitas &
 Civitas beata nunquam existeret, nisi tale
 suppeteret remedium: Nec subsistere in-
 ter homines Commercia possent. Pufen-
 dorff *d. J. N. G. & C. L. 4. C. 12. §. 5. 6. &*
seqq. Injusta igitur, Jurique Naturæ con-
 traria dici nequit, cum privata jactura ex
 propria culpa & negligentia orta, bono
 publico sufficienter pensetur. Brunnem.
Exerc. Justin. 8. h. t. n. 2. & J. Eccles. L.
1. C. 6. m. 1. n. 21. & ad R. J. Can. 73. n. 5.
6 Stryck. de For. Consc. Cap. 6. n. 168. &
seqq. Struv. S. J. C. h. t. th. 42. Lauterb.
Coll. Pr. h. t. §. 6. & 7.

*Qu. 6. Quomodo differunt Usucapio, & lon-
 gi temporis prescriptio?*

Resp. Olim varie differebant, & qui-
 dem Rebus, possessis atque loco, tem-
 pore, & effectu. *vid. omnino Lauterb. in*
Coll. Pract. h. t. §. 4. sed Justinianus ple-
 rasque has differentias sua constitutione
 sustulit. *v. l. un. C. d. usucap. transf. L. un.*
C. d. nud. Fur. Quirit ita ut hodie nulla
 differentia attendatur. Carpz. *J. F. p. 1.*
C. 25.

C. 25. def. 1. n. 4. Balb. de Præscript. p. 1. quest. 3. nempe quoad præscriptionem rerum, & longi temporis, uti ex d. l. un. patet, & quidem per omnia, etiam quoad effectum. L. 8. C. d. præscr. 30. ann. sicque præscriptio hodie describi solet, per longi temporis usucaptionem Laut. d. l. Inter præscriptionem autem longissimi temporis & usucaptionem, quoad tempus & effectum adhuc est differentia. juxta d. l. 8. §. 1. & t. t. C. eod. D. Maj. p. 436. Comp. Laut. d. l. vid. D. Hopp. in Comm. ad J. h.

Qu. 7. Quanam sunt requisita Usucapionis?

Resp. (1. Bona Fides (2. Justus titulus (3. legitimum tempus. h. pr. J. (4. res non vitiosa §. 1. 2. & 4. J. h. (5. Possessionis Continuatio. §. 7. eod. idque tam de Jure Civili, quam Canonico l. 3. l. 31. §. 1. ff. h. r. l. 2. C. de præscript. long. temp. C. 3 de R. J. in 6. Mev. p. 2. Dec. 102. n. 5. Comp. Laut. p. 125. in med. p. 134. lin. ante p. & p. 573. seqq.

Qu. 8. Quid est bona Fides?

Resp. Est justa opinio, qua quis credit rem esse suam vel Autoris sui pr. J. h. l. 109. d. V. §. l. 7. §. 11. d. publ. in rem act.

l. 13. §. 1. ff. eod. vel uti Haunold. d. J. & J. t. 1. tr. 5. cap. 2. n. 179. Est conscientia bona atque probabilis, circa possessionem rei alienæ, ut suæ. D. Harpprecht Conf. 34. n. 99. seq. conf. supr. L. 2. T. 6. Q. 160.

Qu. 9. Quonam tempore bona fides adesse debet?

Resp. De Jure Civ. sufficit, si ab initio, tempore scil. traditionis adsit L. 4. §. 18. l. 15. §. f. l. 44. §. 2. ff. h. l. 48. §. 1. ff. d. A. R. D. L. un. C. d. usuc. transf. l. 13. l. 14. ff. pro empt. Nov. 119. c. 7. In Emptione tamen hoc singulare est, quod contractus & traditionis tempore accipiens in bona fide esse debeat. L. pen. in f. ff. h. t. L. 2. pr. in fin. ff. pro emt. Ratio differentia patet ex L. 15. §. f. ff. h. t. quia scil. etiam sciens b. f. rem alienam ab alio quis stipulatur: nemo autem sciens rem alienam à non Domino emere bona fide potest, unde nec illi evictio competit. L. 27. C. de Evict. Vinn. dd. pr. J. h. n. 2. Comp. Laut. p. 119. in med. n. 3. D. Hert. d. Convent. Domin. translativis §. 8. Jure vero Canon. hæc Juris Civ. dispositio mutata est, eoque omni intermedio tempore, & in omni præscriptione B. F. usque ad completam usucapionem requiritur continua, ut quævis mala fides superveniens usucapio-

pionem impediatur. C. f. x. d. *prescript.* C. 2. d. R. f. in 6. quod in Praxi & Camera Imperiali observatur. Mynf. C. 4. O. 6. n. 4. & O. 18. n. 6. Gail. L. 2. O. 18. n. 8. Carpz. J. F. p. 2. C. 3. def. 7. & 8. & l. 1. Resp. 33. n. 10. Brunnem. add. L. un. & L. f. C. Commun. d. Usuc. n. 5. Comp. Laut. c. l. & Coll. Pr. h. t. §. 12. & 13.

Qu. 10. Quis dicitur justus Titulus?

Resp. Qui ad transferendum Domini-um habilis est, ut emptio, donatio, solu-
tio &c. h. pr. J. l. 27. ff. h. t. l. 1. pr. ff. pro
Soc. l. 3. §. 1. ff. d. A. vel. A. P. l. 31. pr. ff. d.
A. R. D. L. 1. §. 2. l. 2. ff. d. publ. in rem act.
v. Laut. Coll. Pr. tit. d. A. R. D. §. 54. & h. tit.
§. 9. In sensu verò latiori sumitur pro
omni causa, quæ LL. non est prohibita. l.
13. ff. d. publ. in rem act.

*Qu. 11. An hic justus titulus etiam in usuca-
pione jurium est necessarius?*

Resp. Aff. l. 24. C. d. R. V. l. 4. C. d. long.
temp. prescr. Comp. Laut. p. 125. in med. D.
Herc. d. servitut. facto constitut. sect. 2. si
scil. contra dominum ignorantem præ-
scribantur. l. f. in f. C. d. long. temp. præ-
script. Fromman. de Ficta Traditione th.
19.

*Qu. 12. Quantum tempus requiritur ad Re-
rum prescriptionem?*

Resp. Disting. inter res mobiles, & immobiles: Illæ præscribuntur triennio: Hæ verò inter præsentēs decennio, inter absentes vero 20. ann. *h. pr. l. un. C. d. usucap. transf. l. f. C. d. præscript. long. temp.* quia præsentēs longè commodius rebus suis adesse possunt, idcirco, tanquam negligentiores, facilius rerum suarum jacturâ puniuntur, quam absentes. *Comp. Laut. p. 575. D. Harppr. Cons. 26. n. 163.*

Qu. 13. Quinam dicuntur præsentēs?

Resp. Qui in una eâdemque Provincia domicilium habent. *l. f. C. d. long. temp. præscript.* licet corpore absentes sint, ita ut præsentia, non ex persona, sed ex domicilio æstimeretur. *d. l. & quia in pluribus Provinciis domicilium constitui potest. l. 5. l. 6. §. 2. l. 27. §. 2. & t. ff. ad municip.* sic in iis omnibus quis pro præsentē habetur *Lauterb. de Domicil. cap. 6. tb. 40.* modò tamen uterque & possessor & dominus, in eadem provincia domicilium habeant, licet non convivant, habentur tamen pro præsentibus: Sicut, licet convivant, sed ibidem non habeant domicilium, pro præsentibus non habentur. *Menoch. L. 6. præf. 16. n. 4.* Hodie vero turbatis Provinciarum limitibus, præsentēs dicun-

dicuntur, qui sub eadem præfectura, vel eundem habent Judicem D. Maj. h. p. 443. Brunn. ad d. L. f. ff. ad Municip. n. 6. & 7.

Qu. 14. Quæ ratione computatur hoc tempus?

Resp. Non naturaliter à momento ad momentum, sed Civiliter, scil. de die in diem l. 6. l. 7. ff. h. ut si minimo momento novissimi diei possessa sit res, totus dies ad explendum constitutum tempus non exigatur, sed usucapio nihilominus expleta censeatur. Brunneman. ad. d. l. 6. l. 15. ff. d. divers. temp. proscript. Laut. in Comp. d. l. & d. variet. temp. art. 1. §. 4. in med.

Qu. 15. Quid si per aliquot annos præsent^{es}, per aliquot absentes fuerint Dominus rei & possessor, quomodo computanda est præscriptio?

Resp. Alii tanti anni super decennium adjiciuntur, quantos ex ipso decennio absens fuit N. 119. c. 8. auth. quod si quis C. de proscript. long. temp. Richter. dec. 21. n. 39. Hinc si contigerit, ut Dominus rei, v. g. septem annis præsens, & tribus annis absens sit, hi tres anni erunt duplicandi, & alii adhuc tres anni adjiciendi. dd. Text. Balb. d. præscr. p. 1. pr. q. 4. p. 201.

Qu. 16. Hujus Constitutionis quanam est ratio?

Resp. Hæc : Quia idem jus esse debet totius, quod partis: Sic quia totum tempus præscriptionis inter absentes est duplum temporis præscriptionis inter præsentēs, ita etiam feres habet, quando partim inter absentes, partim inter præsentēs quis vult præscribere *d. N. 119. c. 8. & cit. auth. quod si C. d. long. temp. præscript.*

Q. 17. Quinam usucapere possunt?

Resp. Omnes, qui rem à non Domino acceptam civiliter possidere & dominium acquirere possunt, *pr. J. h. l. 3. l. 25. ff. h. t. sive sint patresfam. sive filii fam. (& hi non tantum, quoad bona castrensia, sed & quasi castrensia l. 4. §. 1. ff. h. t. l. 6. §. f. ff. d. in just. rupt. test. imò & adventitia. arg. l. 6. §. 1. & pen. C. de bon qualib. sin causa sit peculii profectitii, jus ex usu capione resultans patri statim acquiritur. pr. J. per. qu. pers. c. acq.) etiam universitates & Collegia l. 7. §. 3. ff. ad exhib. l. 2. ff. d. A. A. P. modo singulares etiam personæ de Universitate sint in bona fide. Balb. d. 17. p. 179. Laut. ad l. 27. d. R. C. cap. 3. §. 7. & in Colleg. Pr. h. t. §. 14. & 15.*

Qu. 18. An etiam per alias personas usucapere possum?

Resp.

Resp. Aff. e.g. per Procuratorem *l. 1. §. 20. d. A.A.P.* modo id ipsum sciam *l. 47. ff. h. l. 49. §. f. d. A.A.P.* licet enim ipsa possessio per dictas personas, etiam ignorantibus acquiratur, conditio tamen usucapiendi non prius incipit currere, quam ad notitiam meam pervenit: quia nemo usucapere potest, nisi sit in bona fide *dd. LL. Comp. Laut. p. 573. Balb. p. 2. pr. 3. pag. 50.*

Qu. 19. Quæ res usucapi possunt?

Resp. Omnes res alienæ, & in commercio existentes *h. §. 1. l. 9. ff. h. l. f. C. d. long. temp. præscr. five sint corporales, five incorporales, mobiles & immobiles pr. J. h. L. un. C. d. usucap. transf. l. 43. §. 1. ff. d. A. R. D. modò specialiter non sint exceptæ D. Harppr. Cons. 90. N. 83.* (Ad §. 1. & 5.)

Qu. 20. An ergò res sacræ sanctæ & religiosæ usucapi non possunt?

Resp. Neg. *h. §. 1. quia non sunt in commercio §. 8. J. d. R. D. l. 6. pr. l. 22. l. 73. d. contr. empt. l. 9. ff. h. t. l. 4. ff. d. mort. infer. Comp. Laut. p. 302.*

Qu. 21. Quid dicendum de rebus Ecclesiasticis?

Resp. Hæ æquè ac bona secularia si sint mobiles triennio, *auth. Quas actiones C. de SS. Eccles. c. 16. inf. caus. 16. q. 9.* si immobiles, inter præsentés 10. inter absen-

res 20. ann. usucapi & præscribi possunt.
N. 43. c. 6. N. 111. c. 110. N. 131. c. 6. d. auth. quas actiones C. d. SS. Eccles. cap. de quarta x d. præscr. D. Harpprecht. Conf. 13. n. 45. & 56. vid. tn. Colleg. Pr. Laut. h. t. §. 41. ubi Bona Eccles. immobilia 40. ann. præscribi trad. jung. Maurit. de secularizat. Bon. Eccles. c. 8. n. 3. Requisita autem, ut contra Eccles. currat præscriptio vid. ap. Brunnem. in J. Eccles. L. 2. c. 11. §. 3. & 6. quæ hæc: ut scil. Ecclesia habeat suum caput. c. 4. & 15. x. de præscr. ut non impediatur agere, sicuti belli tempore c. 10. eod. ne sit schisma c. 14. eod. ne currere incipiat tempore Prælati, qui perperam alienavit. Christin. v. 5. dec. 173. n. 44.

Qu. 22. An res furtiva vel vi possessa usucapi possunt?

(Ad §. 2. & 3.) Resp. Neg. *h. §. 2. l. 4. §. 23 ff. h. quia vitium furti vel violentiæ, quod ejusmodi rebus inhæret, comitatur quemcunque possessorem. §. 7. h. l. 24. §. 1. ff. h. t. L. 11. C. de acquir. & retin. poss. l. 2. & seq. C. d. usucap. pro empt. Fromman. d. vitio furtivit. 1h. 31. & 32. Comp. Laut. p. 302. & pag. 574. nisi vitium fuerit purgatum h. §. 3. J.*

Qu. 23. Quando hoc vitium dicitur purgatum?

Resp. Cum res in potestatem veri domini

mini heredisve ejus reversa fuerit *l. 4. §. 6. ff. h. t. §. 3. J. b. l. f. ff. vi bon. rapt. l. 5. l. 7. C. d. usuc. pro empt.* Nec semper sufficit, ut in potestatem ejus, cui surrepta est, revertatur: *e. g.* si res oppignorata creditori, vel ei, cui commodata, à tertio surrepta fuerit, in potestatem Domini redire debet. *dd. LL.* Nam per furtum non tantum creditor, & similis possessor, sed etiam ipse dominus detrimentum patitur, ideo vitium non purgatur restitutione Creditori facta, sed dominus possessionem per furtum ablata recipere debet. Specialis tamen est casus, quo res in potestatem, cui surrepta, licet Dominus non sit, redire non debet, si scil. debitor rem oppignoratam creditori surripuerit, & sic propriè rei, in tuicu juris, quod tertius in illa habet, furtum fecerit: Res autem restituenda in pristinum, puta illi, cujus Jus potissimum est imminutum. *l. f. ff. h. t. l. 6. C. d. usuc. pro empt.* ut autem talis res, in potestatem domini reversa dicatur, requiritur (i. ut dominus sciverit rem esse surreptam; *d. l. 4. §. 7.* nam si ignorans rem mihi surreptam emam, in potestatem meam reversa non videtur *d. l. 4. §. 12. l. 7. §. 4. ff. pro empt. l. 86. ff. d. furt. & si pupillo, vel furioso subtrahita, sufficit, si ejus tutor, vel curator sciat.*
d. l. 6.

d. l. 4. §. 11. (2 Ut dominus, vel ejus procurator. *l. 41. ff. h. t.* justè & tanquam suæ rei nactus sit possessionem, ita, ut avelli non possit. *d. l. 4. §. 12.* In potestatem verò Domini venisse censetur, si ejus vindicandæ, potestatem habuerit. *l. 215. in fin. ff. d. V. S.* & rei æstimationem acceperit. *d. l. 4. §. 13. l. 84. ff. d. furt.* vel rem istam furi vendiderit *l. 32. pr. ff. h. t. d. l. 84.* vel alii tradi iusserit *d. l. 4. §. 14.* aliove nomine satisfactum fuerit, *vid. D. Harpprecht. Cons. 34. n. 108. seqq.*

Qu. 24. An res fisci usucapioni subjacent?

(Ad §. 4.) Resp. Neg. *h. §. 4. l. 18. l. 24. §. 1. h. L. 2. C. comm. d. usucap. sed 40. ann. l. 4. C. d. prescript. 30. vel 40. ann.* modo actu illi jam sint incorporatæ *Comp. Laut. p. 574. & p. 576. ut & p. 730. lit. a. min. n. 3. add. omninò Colleg. Pract. h. tit. §. 25.* sic de Regalibus Imperatoris dicitur: *des Reichs Schatzkammer / kan sich nimmermehr verschweigen. Mey. part. 7. dec. 67. add. Grot. d. J. B. & P. L. 2. c. 6. n. 11.*

Qu. 25. Quid dicendum de Rebus fisco debitis, nondum tamen acquisitis v. g. vacantibus?

Resp. Hæ, si fisco nondum sint nunciatæ, utique præscribi possunt *h. §. 4.* ita tamen,

tamen, ut ipsa nunciatio quadriennio, & deinde ipsa res longo tempore præscribi possit *l. 1. C. d. bon. vac. tit. d. Fur. Fisc. l. 18. ff. h. Comp. Laut. p. 574. & d. p. 730. lit. c. min. add. Coll. Fr. d. §. 25.*

Qu. 26. Quo tempore Jurisdictio præscribitur?

Resp. Æquè ac cætera jura incorporalia longo tempore *l. f. in f. C. d. præscr. long. temp.* idque ex hac ratione, quia jurisdictionis, ut & meri Imperii & mixti quasi possessio, causam habet continuam, cum à persona intra territorium in subditos, non verò ab ipso territorio exerceatur, sicque à persona animo, sine intermissione aliqua, adeoque continuo servitutum exemplo retinetur. *arg. l. 3. §. 6. & §. 11. l. 6. §. 1. l. 25. §. f. ff. d. A. A. P. Harppr. ad pr. J. h. n. 232. seqq. vid. tamen Lauterb. in Coll. Pract. h. t. §. 45. ubi Jurisdictionem, vectigalia, jus collectandi, pedagia, aliaque Regalia tempore immemoriali, cujus scil. initii memoria non extat, præscribi posse docet. add. tract. de Condomin. territ. cum superior. conj. cap. 4. th. 14. & Brunnem. Cons. 167. n. 2. ibi. Es ist unlaugbar/ daß nach gemeiner Meinung der Gelehrten/ alle jura und regalia, so per privilegium summi Principis mögen erhalten/ auch durch unverdenkliche*

liche Verjährung / wann sie also beschaffen /
daß kein Mensch eines contrarii actus sich er-
rinnern / und der superior, wieder welchen die
Verjährung laufft / dessen nicht unwissend
können erworben werden. *jung. Carpz. p. 2.
C. 3. def. 24. seqq.*

*Qu. 27. Quid de annuis redditibus di-
cendum?*

*Resp. Licet per 30. vel 40. Annos nihil
exactum, nullique præstiti sint annui redi-
tus, jus tamen non est præscriptum: per
lapsum enim tantum præscribitur redditus
cujuslibet anni: cum singulis annis una
nascatur actio, & cujusque anni propria sit
præscriptio. Adeoque quot anni, tot
præscriptiones c. 20. x. de Censibus C. 18. x.
de Furej. L. 7. §. 6. C. d. præscript. 30. vel 40.
ann. Ita praxis est communis. Carpz. J. F.
p. 2. C. 2. def. 1. Brunnem. add. L. 7. §. f. n.
4. Myns. C. 3. Obs. 13. Gail. L. 2. O. 73. n. 1.
Bus. de ann. reddit. L. 2. c. ult. n. 6. Klock.
tom. 4. consil. adopt. 1. n. 283. Frommann.
disp. de Ann. reddit. thes. 45. D. Harpprecht.
Diss. de præscript. immunit. à collect. cap. 2. th.
7. Laut. Coll. Pr. tit de Ann. leg. §. 5. & 8. &
h. tit. §. 19.*

*Qu. 28. An res mera facultatis præscriptio-
ni sunt obnoxia?*

*Resp. Neg. nequidem per lapsum tem-
poris,*

poris, hominum memoriam excedentis *l. 2. ff. d. via publ.* dicuntur enim res meræ facultatis, quas homo habet ex Statu naturali, qui non Jus, sed facultatem tribuit, ut ire per viam publicam; licet enim quidam ex civibus continuo & quidam planè non per dictam viam iverint, inde tamen illi nullum jus acquirunt, & hi non utendo nihil amittunt *l. 2. ff. d. via publ. & itin.* sic si subditi vel per centum mille annos tantum suum molendinum, furnum &c. visitaverint, inde non quæritur jus molitori, aut ad prohibendum Domino *Mev. p. 1. dec. 60. per tot. Balb. p. 4. pr. 5. p. 464. Hering. de Molend. qu. 18. de Jure Reluendi pignus, vid. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 18. v. D. Harpprecht. Cons. 90. n. 87. seqq. Comp. Laut. p. 573. in fin* Quod si autem rebus meræ facultatis prohibitio accesserit, & alter acquieverit, tum definito tempore non locus ipse qui prohibitus est, sed jus tantum prohibendi acquiritur. *l. 18. §. f. ff. quem serv. am. Carpz. J. F. p. 2. C. 4. def. 9. 11.* Quædam verò res facultatis terminos notissimos egrediuntur, & jura potius sunt: hæ, quia continent jus formatum in judicium deducibile, omnino per præscriptionem, sine alio novo actu, amitti possunt, *L. 3. l. 4. C. de præscr. 30. vel. 40. ann.*

Zieg-

Ziegler. *ad Grot. de J. B. & P. L. 2. C. 4. §. 15. v. g. jus adeundi hæreditatem l. 7. §. 2. ff. l. 7. ibique Brunn. C. d. H. P. Jus nundinarum l. 1. ff. de Nund. Braxandi Carpz. d. C. 4. def. 4. Mev. p. 2. dec. 3. n. 6. & alia jura, quorum exercitum sponte intermittitur; Negligentia enim præsertim longa, tacitam inducit renunciationem & præscriptionis regulas sequitur. Mev. p. 2. dec. 1. n. 2. & 8. Nisi contra utilitatem publicam aliquid operetur, quare Jus Monopolii præscriptione non acquiritur: Quo respectu dicitur: Quod non est cessibile, non est præscriptibile Mev. p. 7. dec. 267.*

Qu. 29. An is, qui in causa vel titulo errat usucapere potest?

Ad 6. Resp. Neg. *h. §. 6. l. 27. ff. h.* sed oportet titulum revera intervenisse *h. e.* non is, qui putat se emisisse sibi donatum, aut legatum esse, cum non sit, pro emptore, pro donato pro legato usu capere potest, sed is solus, qui verè emit, cui res verè donata aut legata est. *d. l. 27. §. 1. ff. pro don. l. 2. & 3. ff. pro leg. l. 6. ff. pro derel.* quippe falsa existimatio rei veritatem non mutat *l. 6. ad municip.* Exceptio tamen est, si justa erroris causa subsit orta scil. ex facto alieno v. g. s. Procurator dicat se mihi

Comp.

emisse l. 11. ff. pro empt. l. 2. §. 15. ff. ibid.

Comp. Last. d. l. & p. 119. pr. n. 2.

Qu. 30. Quæ possessio dicitur continua?

Resp. Quæ fit sine interruptione l. 3. ff. (Ad 6.
h. l. 2. C. d. præscript. long. temp. C. 3. d. R. 7. & 8.)
§. in 6to. (docetur autem hæc continui-
tas, si quis probaverit possessionis extre-
mitates i. e. principium & finem usuca-
pionis, v. g. ante decem annos possedisse &
nunc possidere; tunc præsumitur conti-
nuata possessio, & adversarius contrari-
um, interruptionem nempe, probare te-
nerur. Menoch. præf. 66. Mascard d. pro-
bat. vol 3. Concl. 1202. n. 6. Carpz. §. F. p. 2.
C. 3. def. 26. Item qui in decennii præscri-
ptione se fundat, præsentiam probare de-
bet. L. 2. ff. d. Except.) etiam per perso-
nam aliam v. g. successorem l. §. 7. & 8.
§. l. 14. ff. h. modò (1. successor ipse ap-
prehendat. l. 13. §. p. ff. d. A. vel A. P. Hoc
tamen singulare est, ut possessio conti-
nuata videatur, & usucapio impleatur.
per tempus hereditatis jacentis. L. 31. §.
fin. l. 40. l. 44. §. 3. ff. h. t. l. 2. §. 18. l. 6.
§. f. l. 7. pr. ff. pro empt. modò tempore in-
ter medio ab alio non fuerit occupata, sic-
que interrupta. l. 20. ff. h. t. junct. l. 13.
§. 4. ff. d. A. vel A. P. d. l. 6. §. f. Alias nul-
li possessio antecessoris accedit, nisi ipse
Bb possi-

possideat. *d. l. 13. §. p. Comp. Laut. p. 572. post pr. ibi. exceptio &c. & p. 574. (2. ut possideat non vitiosè h. e. non vi, non clam, non precario. d. l. 13. §. fin. Hujus possessionis enim nulla est accessio.*

Qu. 31. An ergò tempora inter Antecessorem & Successorem rectè conjunguntur?

Resp. Aff. siue successor sit universalis, siue particularis seu singularis h. §. 7. & 8.

Qu. 32. Quomodo si successor fuerit universalis?

Resp. Ita, ut bona fides defuncti etiam heredi seu successoris profit, licet sit in mala fide h. §. 7. l. 43. ff. h. l. 2. §. 19. ff. pro empt. qualitas namque possessionis ex persona defuncti (cujus personam & conditionem heres suscipit) æstimatur, ac si defunctus ipse possideret l. 22. l. 31. §. f. ff. h. t. ac heres, licet ignorans, in virtutes & vitia defuncti, realia scil. succedit. L. 11. ff. d. div. temp. præsc. l. 11. C. d. A. & R. P. Carpz. p. 2. C. 4. def. 17. n. 4. Hinc si defunctus m. f. possedit, ejus tempus non accedit successoris, licet b. f. possideat, quia initium non justum l. 11. ff. d. div. temp. præscr. l. f. C. d. usu cap. per Regulam, quod defunctus non potuit, nec heres usucapi-
et,

et. Potest tamen eo casu ex sua bona fide pro herede usucapere *l. p. & t. t. pro herede. Comp. Laut. p. 575. lin. 1. & p. 577. provid. tamen Colleg. Pract. h. t. §. 27..*

Qu. 33. Quomodo si particularis?

Resp. Ita, ut hic ex possessione prædecessoris rem acquirat *h. §. 8. J. l. 13. §. 10. & 11 ff. d. A. A. P. l. 5. l. 15. §. f. ff. d. divers. temp. præscr. l. 14. §. 1. ff. h. t. l. 2. §. 17. & 20. ff. pro empt. & sic conjungitur possessio Emptoris & venditoris, defuncti & legatarii, donantis & donatarii &c. modo uterque sit in bona fide d. l. 2. §. 17. pro empt. Si enim auctor vel antecessor sit in mala fide, possessio vitiosa ei accedere non potest, quæ non est vitiosa. d. l. 13. §. f. d. l. un. C. d. usuc. transf. si antecessor singularis sit in mala fide, antecessoris possessio ad effectum usucapiendi ipsi non prodest, quia non æque ut successor universalis Antecessoris personam repræsentat. d. l. 13. §. 1. & d. l. 2. §. 17. d. l. 5. Carpz. p. 2. C. 4. def. 17.*

Qu. 34. Annon verò etiam ex sua persona inchoare potest usucapionem successor particularis?

Resp. Aff. ob novum scil. titulum quem accepit. §. 2. J. l. 5. d. div. temp. præscr. add. d. L. 2. §. 17. quod tamen ex parte

temperatum est distinctione, quæ extat in
auth. mala fidei C. d. præsc. long. temp. &
N. 119. c. 7. Comp. Laut. pag. 575. pr. &
omninò pag. 576. lit. K. maj. n. 4.) Hinc dis-
 similis in hoc est causa heredis, cui vitiosa
 defuncti possessio nocet, etiamsi admi-
 niculo ex persona defuncti uti nolit; quip-
 pe qui tam in vitia, quam in virtutes de-
 functi succedit, & eadem cum defuncto
 persona esse censetur *l. 11. ff. d. div. temp.*
præsc. vid. Quæst. præced. 32.

Qu. 35. Quid est Usurpatio?

Resp. Est coeptæ & nondum perfectæ
 usucapionis interruptio. *lib. 2. ff. h. tit.*
D. Harppr. Cons. 34. N. 80.

Qu. 36. Quotuplex est hæc Interruptio?

Resp. Duplex: NATURALIS seu actu-
 alis, quæ fit variis modis: vel facto natu-
 ræ: ut alluvione *l. 3. §. 17. ff. d. A. A. P.* vel
 facto hominis, & quidem vel ipsius usu-
 capientis e. g. mortui illatione *l. 30. §. 1.*
ff. d. 1. vel tertii, si quis de possessione vi
 dejiciatur, vel res mobilis furto ablata sit
l. 5. ff. h. & hoc in casu, licet prior posses-
 sor receperit, tamen propter hanc resti-
 tutionem prius tempus non continuatur;
 sed de novo usucapionem incipere tene-
 tur. *l. 15. §. 2. ff. h. tit. l. 7. §. 4. ff. pro empt.*
 & CIVILIS, quæ fit per actum Civilem,
 scil.

scil. per litem possessori de re usu capien-
da moram *l. 10. C. d. A. & R. P. l. 26. C. d. R. V. l. 2. l. 10. C. de præscript. long. temp.*
& sufficit hic sola Citatio *d. L. 10.* aut
denunciatio extrajudicialis testato facta *d. l. 2. l. 10. §. 3. ff. quæ in fraud. Cred. l. 17. C. d. R. V. Carpz. P. 2. Const. 7. def. 4. n. 6. Comp. Laut. p. 32. lin. 5. a fin. & p. 575. in fin. conf. p. 668. lit. f. min. verb. perpetua-
tur &c. vid. Laut. Colleg. Pract. tit. §. 34. ubi Effectus hujus Interruptionis.*

*Qu. 37. Quo tempore acquiritur res aliena
à Fisco vendita?*

Resp. Olim quinquennii præscriptione (Ad §. 9.)
tuti erant, qui alienum quid emerant
à fisco: Hodie statim tuti sunt ex consti-
tutione Zenonis, five conveniantur, five
ipsi, amissa forte rei possessione ultro a-
gant. *l. 2. C. d. quadr. præscript. h. §. 9.*

*Qu. 38. Annon vero Domino rei vendita
contra Fiscum datur regressus?*

Resp. Aff. si scil. intra quadriennium
dominus agat *h. §. 9.* nam si post quadrien-
nium eo nomine conveniatur Fiscus à Do-
mino, aut Creditore pignoratitio, ipsi
datur præscriptio quadriennii *d. l. 2. & h. §. f.*

*Qu. 39. Hujus Constitutionis quanam
est ratio?*

Bb 3

Resp.

Resp. Hæc ut scil. fiscus eo facilius emptorem reperiat: tum etiam, ne rescindatur venditio auctoritate publica facta *l. 8. C. d. remiss. pign.*

Qu. 40. Quid est prescriptio immemorialis, cujus in præc. Qu. 27. mentio facta?

Resp. Est acquisitio rei per possessionem ejus temporis, cujus in contrarium non extat memoria *C. 1. d. Prescript. in 6.* si nimirum nemo sit, qui sciat factum, de quo agitur, nec quod ipse meminerit, nec quod audierit eos, vel senes, qui memoria tenuerint. *L. 2. §. 8. ff. de aq. & aq. pluvi. arc.* Ad hujus autem legitimam probationem DD. requirunt. (1. testes ad minus 54. annorum: (2. deponant, communem esse opinionem de tali jure, & quod de contrario usu, non existat memoria. (3. Quod ita semper viderint, & à Senioribus, suisque majoribus audierint. (4. Quod nunquam visum vel observatum fuerit contrarium *Myns. Cent. 1. obs. 30. Schwanmann. Proc. Camer. L. 1. §. 12. n. 31. & 38. cit. à Lauterb. in Coll. Pr. b. t. §. 44.*

LIB. II. TIT. VII.

DE
DONATIONIBVS.*Qu. 1. Quid est donatio?*

Resp. In genere est actus, quo donum in (Ad
aliquem confertur, vel quo alteri aliquid Pr.)
donatur *l. 1. & l. 29. h. l. 67. §. 1. ff. d. V.*
S. Lauterb. de Mortis Caus. donat. rh. 3.
& in Coll. Pr. h. tit. §. 3.

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. In *L. 1. pr. ff. h. t.* dividitur in
propriam sive simplicem *l. 20. §. 3. ff. fam.*
ercis. l. 20. pr. C. d. don. ante nupt. l. pen.
§. 1. C. de Collat. qua & Mera. l. 27. ff. h.
tit. vera ac absoluta. l. 35. §. 2. d. M. C. D.
& communis dicitur. l. 34. pr. C. h. tit &
est, qua fit ex mera liberalitate & irrevoca-
cabiliter. l. 1. pr. ff. h. t. inter vivos. §. 2.
& 3. f. h. L. 27. ff. d. M. C. D. & impro-
priam, qua non fit ex mera liberalitate, sed
ob causam e. g. mortis causa, propter Nu-
ptias &c. l. 1. h. & §. 3. h. Comp. Laut.
p. 556.

Qu. 3. Quid est donatio Mortis causa?

Resp. Est donatio, qua mortalitatis (Ad
cogitatione moti in casum mortis nostrae 1. 1.)
rem in alium consentientem transferimus

l. 1. l. 35. §. 2. & 3. ff. h. tit. vocatur Germ. eine Ubergab oder Schenkung von Todes wegen. Rec. Imp. de An. 1512. von Notarien Tit. von Testamenten. §. und sollen die Notarien Gaabe / Schenkung von Todes wegen. Laut. in D. d. donat. mort. caus.

Qu. 4. Quomodo dividitur hæc donatio?

Resp. Propter varias in L. 2. ff. h. t. à JCro enumeratas species dividi potest (1. Ratione Causæ Efficientis, quod fiat vel per conventionem, eamque simplicem, aut solennem stipulationem, vel per rei traditionem, ita, ut vel res donata statim fiat accipientis; sed sub conditione resolutive; ut reddatur si ante donantis mortem donatio fuerit resoluta; vel sub conditione suspensiva, ut tunc demum fiat accipientis, cum mors fuerit infecuta. l. 2. l. 34. l. 35. §. f. ff. h. t. Laut. d. D. th. 3. (2. Ratione Causæ Impulsivæ, quæ fit extra periculum sola cogitatione mortalitatis. d. l. 2. in f. d. l. 35. §. 4. ff. h. t. vel quæ fit ob certum, præsens, vel imminens mortis periculum, ex causa infirmæ validitatis, vel ætatis, peregrinationis, navigationis incunde, belli, à prædonibus, vel ab hominis potentis crudelitate, aut odio, vel quocunque genere mortis periculum metui

tui potest. l. 2. 3. 4. 5. 6. l. 35. §. 4. ff. h. t. item donatorem movere possunt donatarii consanguinitas, paupertas &c. Lauterb. d. Diss. th. 16. & Coll. Pr. h. t. §. 5.

Qu. 5. An precisè requiritur ut mortis vocabulum in donatione exprimatur?

Resp. Regulariter aff. cum alias donatio inter vivos potius præsumatur. l. 24. §. f. l. 42. in f. h. sufficit tamen etiam, si aliunde, apertè tamen de donatoris intentione constet, quod scil. ante mortem suam donationem plene valere nolit. v. g. si quis dixerit si donatarium superstitem mihi fore contigerit; Item, si quis potestatem, donationem revocandi sibi reservaverit. arg. l. 1. l. 32. l. 35. §. 3. ff. h. Carpz. L. 5. Resp. 55. in fin. Brunnem. ad. L. 42. n. 6. ff. h. t. aliquæ cit. à Lauterb. in Coll. Pr. d. t. §. 27. & 28. & in cit. Diss. th. 22. 23. & 34. Mascard. de prob. vol. 1. concl. 562.

Qu. 6. Quot testes requiruntur ad hanc donationem?

Resp. Disting. aut ejusmodi donatio fit coram Principe vel actis, aut privatim. Illo casu testes non requiruntur l. 19. C. d. testam. Principis namque conscientia omnem superat solennitatem. d. l. 19. & superfluum est privatum testimonium, cum publica munimenta sufficiant. l. 31. C. do-

nat. Requiritur tamen, ut dicta donatio coram actis recitetur, vel scripto exhibeatur, & inscribatur. Multum enim interest, donationem apud Acta fieri & alias factam actis tantum insinuari. *Mev. p. 6. dec. 333. n. 5. Lauterb. d. Diff. th. 10.* Hoc verò casu præsentia V. testium regulariter est necessaria *l. f. §. f. C. d. Codic. l. f. C. h. R. J. d. A. 1512.* Von den Notarien tit von den neu Testamenten §. Item sollen die Notarien etc. adeò ut unius absentia totam donationem vitiet. Quod enim ad solennitatem requiritur, salva rei substantia abesse nequit. *arg. l. 12. C. d. testam. Mascard. de Prov. vol. 1. d. Concl. 562. n. 39. Brunnem. ad. L. f. b. 1. Rosenthal. de Feud. cap. 12. concl. 10. n. 18. ubi præjud.* Proptereaue hic defectus, si v. g. coram IV. testibus facta, ne juramento quidem suppleri potest. *Mascard. d. l. n. 36. Carpz. J. F. p. 3. C. 1. def. 29.* In numerum testium tamen etiam computatur Notarius *R. J. d. §. Carpz. d. C. 1. def. 32. ubi præjud.* non verò Donatarius. *vid. omninò D. Harpprecht. Disp. de Testim. Testam. m. c. donatarii. th. 7. & seqq.*

Qu. 7. An Dispositio L. f. C. de fideicom. etiam in Donatione Mort. causa locum habet?

Resp.

Resp. Aff. Hinc si quis remotis testibus, hærede vero suo præsentem, mortis causa donaverit, simulque futurum suum hæredem rogaverit, ut post mortem rem donatam donatario præstet, valida est donatio, adeo ut donatarius, heredi factam donationem implere recusanti iuramentum deferre possit, quo affirmare tenetur, quod nihil tale à testatore audiverit, vel donationem præstare *d. l. f.* Testium namque depositione opus non est, ubi ipse reus, Judex & testis constituitur; & cum hæredis fides ab ipso donante sit electa *d. l. ult. C. & §. f. de fideic. hæ. junct. l. f. C. h. t. omnino* D. Harpprecht. *in eleg. tract. ad h. l. Laut. d. D. §. 13. Comp p. 510. & p. 560.*

Qu. 8. Quomodo differt donatio hæc à Legato?

Resp. Quoad effectus nulla subest differentia sed quicquid juris est in Legatis, id regulariter etiam in mortis causa donatione est accipiendum *§. 1. §. h. t. l. 15. l. 17. l. 37. pr. ff. l. f. C. eod. l. 2 ff. de publ. in rem act. l. 3. §. 17. ff. d. bon. libert. l. un. C. d. impon. lucrat. inscr.* benè tamen quoad modum contrahendi, Hinc donatio mortis causa fit inter duos, eorumque voluntatem desiderat *l. 38. d. M. C. D. legatum*
verò

verò præter unius testatoris voluntatem nihil requirit. Plures differentias v. ap. Vinn. *h. n. 3. Laut. d. D. th. 39. seqq.*

Qu. 9. Quot modis dissolvitur hæc donatio?

Resp. Potissimum tribus (1. Poenitentia donatoris *§. 1. J. l. 13. §. 1. l. 30. ff. l. f. C. h. Nov. 87. c. 1.* est enim species ultimæ voluntatis, in quibus ad extremum usque vitæ exitum ambulatoria est hominum voluntas *l. 4. d. adim. vel transf. leg.* adeò, ut licet donatio publicè sit facta, *Mev. p. 6. dec. 334.* vel ipsi juramentum accesserit, potestatem poenitendi haud excludat, utpote quod recipit naturam & omnes conditiones ejus actus, cui accessit. *arg. L. f. C. d. N. N. P. l. fin ff. qui. satis d. cog.* (nisi aliter conventum sit. *l. 27. ff. d. M. C. D. omninò D. Texter de mortis C. Donatione per clausulam annexam. irrevocabili*) debet autem hæc revocatio fieri coram V. testibus per *L. 35. ff. h. t. Carpz. J. F. p. 3. C. 4. def. 31. arg. l. f. C. h. t. vid. Lauterb. d. D. th. 43. & in Coll. Pr. h. t. §. 36. & 37.* (2. morte donatarii ante mortem donantis *h. §. 1. J. l. 19. pr. ff. d. R. C. l. 29. ff. h.* Quod si vero donator, & donatarius uno tempore perierint, ut non appareat, uter prior decesserit, tunc res M. C. donata & tradita ab hæredibus revocari ne-

nequit *l. 26. ff. h. t.* quia donatarius non dici potest præmortuus, nec Donatorem donatario supervixisse *l. 18. pr. ff. d. reb. dub.* Si tamen pater unà cum filio pubere decessisset, filius supervixisse præsumitur. per *L. 9. §. 1. & 4. ff. d. t.* & proin donationem ad suos hæredes transmittit. Lauterb. in *Coll. Pr. h. t. §. 33. inf. & §. 40. seq. add. Comp. Fur. pag. 524.* (3. Reconvalescentia seu liberatione à periculo *h. §. 1.* cujus intuitu donatio facta. *l. 2. l. 13. §. 1. l. 19. l. 24. l. 35. §. 3. & 4. l. 37. §. 1. l. 39. ff. h. t. l. 19. ff. d. R. C. l. 38. §. 3. ff. de usur.* hoc enim sublato, ipsa donatio, ceu deficiente, conditione sub qua est facta, ipso jure sublata censetur. *d. l. 35. §. 3. d. l. 19.* ut nec donatoris revocatione opus, sed exceptione tutus sit. *l. 4. §. 1. ff. d. del. except.* Laut. *Coll. Pr. h. t. §. 42.*

Qu. 10. Annon alii adhuc modi à DD. recensentur?

Resp. Aff. si scil. (1. certum corpus m. c. donatum fuerit, & illud postea ante mortem donatoris, vel post illam, sine culpa & mora heredis ejus perierit, donatarius aliquid petere nequit. *§. 16. F. d. Legat. l. 30. ff. h. t. l. 23. ff. d. V. O.* nisi pars supersit *§. 17. eod.* (Si res donata ex alia causa lucrativa ad donatarium jam pervene-

venerit *arg. §. 6. J. d. t. l. 15. l. 37. h. duæ*
 enim causæ lucrativæ circa eandem rem
 & personam concurrere nequeunt. *l. 17.*
ff. d. O. & A. l. 83. §. 6. ff. d. V. O. junct.
l. un. C. de impon. lucrat. descr. omnino
Laut. in d. D. th. 50. seq. & Coll. Pr. h. t.
§. 44.

Qu. 11. Quid est donatio simplex?

Resp. Est gratuita rei alicujus in acci-
 pientem ex mera liberalitate animo nun-
 quam revocandi facta Collatio. *h. §. 2. J.*
l. 1. pr. l. 29. pr. ff. h. t. l. 82. ff. d. R. J. Germ.
vocatur, eine Ubergab unter den Lebendigen.

Qu. 12. Quomodo fit hæc Collatio?

Resp. Per traditionem (quæ statim con-
 firmatur, & dicitur realis *l. 6. l. f. §. 1. ff. h. t.*
l. 15. C. d. R. V. l. 5. (qui à non. Dom.) vel Con-
 ventionem stipulationem scil. *l. 17. l. 33.*
pr. l. 34. pr. ff. l. 9. l. 35. §. 5. C. h. t. vel pa-
 ctum *l. 2. §. f. l. 9. pr. l. 18. §. 1. & 2. ff. l. 9.*
l. 35. §. 6. C. h. t. (quod hodie est legiti-
 mum *l. 35. §. 4. C. h. Comp. Laut. p. 46. lit.*
M. maj. & p. 556. jung. p. 213. lit. x.) utri-
 usque & donantis, & donatarii voluntate
 utcunque declarata, confirmatum *h. §. 2.*
J. l. 6. C. h. l. 10. ff. eod. Nihil autem re-
 fert, verbis, literis, per epistolam, vel nun-
 cium facta fuerit donatio. *d. §. 2. J. h. &*
sic inter absentes quoque valida est. l. 4.
l. 10.

l. 10. ff. l. 5. l. 6. C. h. t. l. 77. ff. d. R. V. Lauterb. diff. de Epistola th. 15. & Diff. de Nuncio th. 26.

Qu. 13. Præsumiturne in dubio Animus donandi?

Resp. Neg. sed probandus est *l. 7. pr. ff. d. prob. Mev. part. 8. dec. 194. num. 1. Mascard. de Probat. vol. 1. concl. 554. n. 1. seq.* adeò ut error potius vel fatuitas, quam donatio præsumatur *l. 6. generaliter C. d. N. N. P.* Fit autem hæc probatio interdum factis: sic *e. g.* donasse præsumitur, qui sciens rem indebitam solvit, *per Reg. in l. 53. ff. d. R. F. junct. l. 1. §. 1. ff. h. tit. vid. in. Lauterb. in Coll. Pr. tit. de Cond. in deb. §. 17.* Item si creditor debitori chi-rographum, vel cautionem ultrò & simpliciter reddiderit, voluntatem donandi, vel remittendi declarasse videtur. *l. 2. §. 1. ff. d. pact. l. 23. pr. ff. h. t. Lauterb. Diff. de tacito pacto remissorio ex redditione chi-rographi præsumpt. vid. Mev. p. 2. dec. 148.* sic instrumentum emptionis alicui donando ipsam rem comprehensam donasse videtur; alias nulla esset Instrumenti utilitas. *l. 1. C. h. t. ibique Brunn. si Instrumentum cancellaverit l. 24. ff. d. prob. add. Diss. de Cancell. ejusque in Fur. Effect. c. 5. th. 54. usque ad fin. si quis ex paterno affectu aliquem*

quem juvit. *l. 34. l. 44. ff. l. 11. C. d. N. G.*
 Non idem dicendum de impensis, quas so-
 cer dedit Genero in subsidium paternum,
 zur väterlichen Hülffe / in quibus animus
 donandi non præsumitur, nisi modicæ sint;
 sed repeti possunt. *Carpz. p. 2. C. 12. def.*
38. ubi præjud. Menoch. d. A. J. Q. l. 2.
cent. 2. Cas. 88. n. 14. Plura exempla vid.
in l. 13. §. 2. l. 33. §. f. l. 38. §. 1. ff. de don.
int. vir. & Uxor. v. Comp. Laut. p. 196. lit.
G. maj. p. 200. lit. a. min. lin. 3. p. 203. lin.
9. pr. p. 302. lit. f. min. p. 342. lin. 7. p. 556.
junct. p. 151. post. med. ubi Exempl.

*Qu. 14. Quidnam præterea ad donationis
 validitatem requiritur?*

Resp. Nihil, nisi ut actis insinuetur, si
 olim 200. post 300. *l. 34. C. h. t.* novissi-
 mè 500. solidos excedat. *h. §. 2. Comp.*
Laut. p. 452. in med. & d. p. 556. Reipubl.
 enim interest, ut coërceantur effusæ dona-
 tiones, in simulque donans habeat spati-
 um deliberandi, & obveniendi domesti-
 cis fraudibus. *l. 27. C. h. t. add. N. 23. C. 1.*
 quæ donatio si omissa sit Insinuatio non
 quidem in totum, ratione tamen exces-
 sus vitiatur: Concurrrens enim summa sub-
 sistit. *l. 34. pr. l. 35. §. 3. l. 36. §. f. C. add.*
l. 21. ff. h. t. Nov. 362. c. 1. §. 2. Carpz. d.
C. 12. def. 17, ne utile per inutile vicietur

Reg.

Reg. 37. de R. J. in 6. superfluum autem repetitur Condiotione sine Causa. D. Harpprecht. Coss. p. 11. n. 59. p. 1086. n. 41. p. 294. n. 157.

Qu. 15. Quanam summa hodie est insinuanda?

Resp. Secundum plurimorum sententiam, si donatio 500. Ducatos excedat. Carpz. d. p. 2. C. 12. d. 12. Richter. p. 1. Dec. 22. n. 59. Schilter ad ff. Exerc. 43. §. 11. Consuetudo tamen cujusque loci est observanda. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10.

Qu. 16. An donationes Principum & Comitum etiam insinuatione opus habent?

Resp. Neg. Tantum enim illi possunt in suis territoriis, quam Imperator (quem alias arg. l. 34. pr. in fin. & seq. auth. Item à privato C. h. t. l. 19. in fin. C. d. SS. Eccles. solum excipiunt) in Imperio v. omnino D. Harpprecht Cons. 1. n. 58. & 240. seq. & p. 1086. n. 45. p. 1097. n. 194. seqq. Knipschild. de Nobilit. l. 2. C. 2. n. 6. & de fideic. fam. C. 6. n. 65. seqq. Myler. ab Ehrenbach/ de Princip. & Stat. Imp. C. 27. n. 6. ubi n. 4. an uxor Illustris marito Principi omnia sua pretiosa donare possit?

Qu. 17. An donatio remuneratoria insinuanda est?

Cc

Resp.

Resp. Neg. *l. 27. ff. h. tametsi sum-*
mam LL. determinatam 500. scil. Solido-
rum longe excedat. arg. l. 34. §. 1. ff. h. t.
Nov. 119. C. 1. Carpz. d. Const. def. 15. ubi
præjud. Myns. C. 4. O. 75. Gail. L. 2. O 39.
n. 24. est enim species compensationis,
vel potius permutationis. D. Harppr. Coss.
p. 1086. n. 44. p. 1096. n. 193. p. 1097.
eod. num. p. 1093. n. 155. sed cum pro-
batio meritorum & æqualitas sit æque
difficilis, ac necessaria. Menoch. Conf. 112.
n. 4. ideò talis donatio tutius insinuatur.
Carpz. part. 2. Dec. 124. add. Bocer. de
donat. C. 12. per tot.

Qu. 18. Annon alia adhuc donationis spe-
cies sunt, quæ insinuatione non
eagent?

Resp. Aff. donatio sc. facta (1. mili-
 tibus à Magistratu militum in rebus mo-
 bilibus *l. 36. §. 1. C. h.* (Cur autem non in
 immobilibus? *vid. in l. 20. §. 1. ff. d. capt.*
& post l. rev.) (2. ad redemptionem capti-
 vorum *d. l. 36. ob magnum favorem. l. 21.*
in fin. C. de SS. Eccles. Comp. Laut. p. 557.
& p. 734 lin. 1. add. Coll. Pract. h. tit. §. 16.
 ubi quærit, an idem dicendum de Dona-
 tionibus inter vivos aliis piis actibus, vel
 religiosis personis deputatis e. g. Ecclesiæ,
 Xenodochiis? & Neg. *per L. 19. C. de SS.*
Eccles.

Eccles. l. 35. §. fin. C. de donat. add. Id. Lauterb. in diss. d. Domicil. Paup. th. 19. Carpz. d. C. 12. def. 13. Lyncke de jur. templ. c. f. §. 8. Dn. Hildebrand. in Introd. in Princ. Jur. h. tit. §. 16. (3. Ad refectionem domus exustæ vel collapsæ d. l. 36. §. 2. (4. Juramento confirmata Gail. L. 2. O. 39. Comp. Laut. d. p. 557. add. Colleg. Pr. h. t. §. 18. Qu. 19. Quinam donare & donationem recipere possunt?

Resp. Donare possunt omnes liberam rerum suarum, administrationem habentes vid. Lauterb. Coll. Pract. h. t. §. 20. 21. & 22. Donationem vero recipiunt omnes qui consentire valent, & LL. non impediuntur. Comp. Laut. d. l. conf. p. 258. lit. h. min. p. 259. p. 261. lin. 1. p. 467. post. med. Coll. Pract. d. t. §. 24 seqq.

Qu. 20. An ergo donationes inter virum & uxorem non subsistunt?

Resp. Neg. t. t. ff. & C. d. D. J. V. & U. ibique omninò Colleg. Pract. nisi factæ sint die nativitatis Christi: Carpz. J. F. p. 2. C. 13. def. 20. vel secundo nuptiarum die, Wehner voc. Morgengaab Carpz. d. C. 13. def. 19. Albert Gentil. de Don. int. Vir. & Ux L. 2. C. 23. in fin. vel etiam inter Principem & Augustam l. 26. C. d. t. Compend. Laut. p. 451. & p. 452. & p. 449. n. 7. quod

ad omnes regionum dominos hodie extendunt D. Hert. *d. superior. Territ. §. 74.* Reinking. *d. R. S. & E. L. 1. cl. 5. c. 6.* Myler *ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imp. Cap. 27.* J. Cti Argent. *Vol. 2. Cons. 2. n. 58. seqq.*

Qu. 21. An igitur mortis quoque causa donare nequeunt Conjuges?

Resp. Hæc donatio valida est, cum effectum tum demum sortiatur, cum vir & uxor esse desinunt *l. 32. ff. d. M. C. D. l. 9. §. 2. & l. 10. ff. d. don. int. V. & U.* semper enim, quamdiu in vivis sunt à libera eorum revocatione usque ad extremum vitæ halitum pendet. D. Harppr. *Coss. p. 368. n. 356.* Lauterb. *de Mort. Caus. Don. §. 25.* vivente igitur conjuge non transit dominium, licet hoc actum sit, secus ac in aliis M. C. donationibus. *l. 11. & seqq. ff. de don. int. Vir. & ux l. 40. ff. d. M. C. donat. Laut. Coll. Pr. d. Don. int. Vir. & Ux. §. 5.*

Qu. 22. An revocari donatio potest?

Resp. Regulariter non *l. 1. pr. l. 3. ff. b. l. 3. l. 5. & 6. C. de revoc. don.* revocatur tamen interdum vel ex parte, per querelam in officiosæ donationis (*l. 2. l. 4. l. 8. l. 9. C. d. tit.* quæ est actio subsidiaria, qua personæ, quibus legitima jure debetur, in

in officiosas donationes, quatenus legitimam diminuunt, rescindi, simulque sibi debitam portionem adjudicari petunt Laut. *D. d. inoffic. donat. thes. 3. & per tot. & Colleg. Pract. h. tit. §. 43. seqq*) vel etiam in totum *Comp. Laut. p. 558.*

Qu. 23. Quomodo in Totum?

Resp. Vel propter ingratitudinem, actione scil revocatoria, quæ est actio personalis quæ datur donatori, adversus donatarium, ad rem donatam propter ingratitudinem revocandam. *l. 1. l. f. C. d. revoc. don. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 47.* vel propter supervenientiam liberorum; Pater enim liberos non habens sub conditione donasse censetur *l. 8. C. d. revoc. don. l. 102. d. Cond. & demonstr. Carpz. d. C. 12. def. 33. n. 7. & L. 5. Resp. 63. n. 1.* modò donata sit res maximi momenti. *Carpz. d. C. d. f. 32. D. Harpprecht Conf. 3. n. 185. seq vid. tamen D. Hert. d. fructuum persecutione in act. personal th. 12.* Cessat autem hæc præsumpta conditio, revocationis hujus causa, si contrarium expresse fuerit conventum. Præsumptio siquidem cedit veritati. *Carpz. d. C. 12 def. 33. Besold. ad J. P. W. D. 18, th. 131. D. Stryk. de Cautel. Contract. sect. 3. C. 9. §. 7. ubi præjud. Laut. ad J. P. W. T. 18. th. 31. &*

in Coll. Pr. h. t. §. 57. Excipitur tamen casus si liberi læsi sint in legitima; tunc eam per querelam inofficiosæ donationis nihilominus consequi possunt, & eousque donatio rescinditur. *l. 2. l. 4. l. 5. l. 7. l. 8. C. de inoff. don. junct. L. 32. C. d. inoff. don. Gail. L. 2. O. 116. n. 4.* Alios favor liberorum movit, ut parenti donanti facultatem huic beneficio renunciandi negarint, uti videre est *apud Myns. C. 3. O. 63. Gail. L. 1. O. 40. n. 13.* quibus videtur, hanc Quæst. Cæsareâ decisione indigere.

*Qu. 24. Quotnam sunt Causæ ingrati-
tudinis?*

Resp. Quinque, quæ sequenti disticho continentur.

Ingratum faciunt (1. atrox injuria,
(2. damnum
(3. Impia dextra (4. fides fracta (5. Pe-
ricula necis.

Qu. 25. Annon similes quoque vel majores admittuntur?

Resp. Aff. arg. *l. 1. §. 1. ff. si mens. fals. mod. l. 12. C. d. præd. min. l. 16. ff. d. usurp. & usuc. N. 158. C. 1. 2. F. 24. §. pen. Diss. Carpz. p. 2. C. 12. def. 31. vid. tamen p. 2. C. 11. def. 28. n. 4. Huber. in Prælect. ad J. h. t. n. 7. & tit. J. d. Liber. Exhered. n. 20. Lauterb. disp. de alien. rer. quæ min. th. 30. & Coll.*

& Coll. Pr. h. §. 49. Fromman. in Dissert. de different. Donat. simplic. & mort. Caus. th. 30. Hæ tamen causæ in Judicio dilucidis & manifestissimis argumentis cognitionaliter sint approbatæ. l. p. & l. f. C. h. t. l. 30. C. de inoff. testam. Comp. Laut. p. 558. conf. p. 107. lin. 8. pr. D. Hildebrand. ad J. h. t. §. 21.

Qu. 26. Quomodo donatio remuneratoria revocari potest?

Resp. Cùm hæc donatio non mera sit gratia, sed potius permutatio seu datio in solutum, illa revocari nequit. l. 34. §. 1. & arg. l. 19. §. 1. ff. d. don. ne quidem à Principe l. p. d. don. int. Virum & Uxor. ex plenitudine potestatis. Imo nec ob supervenientiam liberorum. D. Harppr. Conf. 57. n. 129. seqq.

Qu. 27. An donatio etiam ab heredibus donantis ob supra memoratas causas revocari potest?

Resp. Neg. sed ab ipsa donatore tantum l. 1. pr. l. 7. l. f. in f. C. d. revoc. don. c. f. x. d. donat. quia tendit ad meram vindictam, quam donans in mortis articulo remittere censetur. dd. LL. Comp. Laut. d. p. 558. & p. 623. in med. n. 2. nisi vivens donator revocaverit, aut lis cum defun-

Et o fuerit contestata *l. f. in f. C. d. t.* Lauterb. *Coll. Pr. h. t. §. 50.*

Qu. 28. Quid est donatio propter nuptias?

(Ad §.
3.)

Resp. Est donatio impropria, facta à marito uxori, in dotis illatae remunerationem & securitatem. *§. 3. F. h. t. Nov. 19. pr. l. 20, pr. C. d. donat. ante nupt.* Germ. die Gegen-Vermächtnus. *vid. omnino D. Bardili in D. d. donat. propter nuptias per tot. Lauterb. Coll. Pract. tit. de Fur. Dot. §. 41. seqq.*

Qu. 29. Quid est Dos?

Resp. Est substantia rerum nomine uxoris in maritum pro ferendis matrimonii oneribus translata vel assignata *l. 7. pr. l. 76. ff. l. 30. C. d. jur. dot. tit. C. d. dot. caut. non num. l. 5 pr. ff. de impens. in res dot fact.* Comp. Laut. p. 446. seqq. Germ. vocatur das Heyrath-Gut / Braut-Schatz / Ehe-Steuer / Mitgift *vid. D. Harpprecht Coss. p. 1850. n. 6. Carpz. de Fur. Fæmin. singul. Dec. 5. pos. 3. n. 40. Besold. Thes. Pract. d. voc. Lauterb. Coll. Pr. tit. d. Fur. Dot. §. 2.*

Qu. 30. A quonam præstanda est?

Resp. Ex juris necessitate à parentibus, qui filiam in potestate habent, cujus extensiones & limitat. *vid. ap. Beust. de jur Con-nub. p. 3. c. 4. l. 7. in med. C. d. dot. prom. l.*

19. ff. d. R. N. Hinc si parentes ex tenacitate, vel morositate difficiles se præbeant, quia dos non debetur jure actionis, compelluntur Officio Judicis, captis pignoribus, aut indictione mulctæ. Carpz. *J. F. p. 2. C. 42. def. 12. & d. Diss. de Jur. Fam. sing. Dec. 5. pos. 1. n. 10. seqq.* Gail. *L. 1. O. 95.* Nihil autem refert, an parentes sint primi, an secundi gradus, nam & avus paternus neptem in potestate existentem dotare tenetur. *d. l. 19. ff. d. R. N. l. 7. §. f. l. 8. ff. d. in rem vers. l. 6. ff. de Collat. l. 5. §. 8. ff. de Jur. Dot.* Brunnem *ad. L. 79. ff. eod.* si scil. pater vel mortuus, vel non habeat, unde filiam dotare possit. *C. J. A. tit. d. Jur. Dot. n. 13.* Excip. tamen casus si (D. Harppr. *Coss. p. 407. n. 294. p. 1110. n. 123.*) filia insignia propria bona habeat. *arg. l. 5. §. 7. ff. de agnos. & al. lib. l. f. C. d. dot. prom.* nam æquitas, cui officium Judicis, dotem exigentis, & ratio *d. l. 19. ff. d. R. N.* ut scil. filia honestam nubendi conditionem inveniat, innititur, in tali casu cessat. Carpz. *Diss. Feud. 21. pos. 4. & J. F. p. 2. Const. 42. def. 13.* Bachov. *ad Tr. V. 2. D. 7. th. 2. lit. C.* Idem dicendum de filia ingrata, cum ingratitude tollat debitum naturæ. *t. t. & auth. Non licet C. de lib. præd. vel ex hered.* Item de hæretica v. g. si filia fiat Judæa vel

aliud quoddam dogma, factô cum fide Christiana divortio, amplexa sit. *arg. l. 19. pr. in med. C. d. heret. Nov. 109.* nisi pater ejusdem sit sectæ, vel similis conditionis. *per. L. 11. C. d. inoff. test. Lauterb. in Coll. Pr. tit. de Fur. Dot. §. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15. Comp. Laut. p. 447.* Ex libera verò voluntate dos constituitur à fratre *l. 12. §. pen. l. 13. §. f. ff. d. adm. & peric. tut. v. Lauterb. Coll. Pr. d. t. §. 17. & in d. ff. de sing. Fratr. Fur. D. 2. p. 37. n. 8. & p. 40. n. 7. & p. 46. n. 4. D. Stryk. d. Pot. Fratr. Fur. c. 4. n. 25 & matre ac avo materno, nisi magna & probabilis causa LL. expressa adsit l. 19. §. 1. C. d. her. pet. l. 14. L. 34. C. d. jur. dot. vid. Carpz. J. F. p. 2. Const. 10. def. 21. & Const. 42. def. 15. & 20. Qu. 31. Incidenter queritur, an Princeps vel Comes Imperii possit cogere subditos ad dotem filiae dandam die Fräuleins Steuer er zu bezahlen?*

Resp. Regulariter non, sed principis domanio hæc dotatio incumbit, cum neque Jus Civile, neque feudale hanc dotandi necessitatem subditis imponat, omninò Fritsch. in Tr. von der Fräuleins Steuer. Limitatur tamen hæc regula. (1. Si pacto aliud sit conventum. (2. Si aliud consuetudine legitimè sit introductum. (3. Si ærarium

rium Principis injuriâ temporum vel alio casu sine ejus culpa plane sit exhaustum.

D. Lincken. *d. deduct. ad domum person. illustr. p. 51.* An & quatenus ex feudis filiabus debeantur dotes, docet Struy. *S. J. F. cap. 14. th. 17.* si scil. aliæ Facultates deficient, vel non sufficient. Carpz. *p. 2. dec. 173. & seqq. & Disp. Feud. 21. pos. 3. & seqq.* Knipschild. *de Nobilit. L. 2. c. 1. n. 71.* Imo successor in Ducatu, Principatu, Comitatu filiabus dotem solvere tene-

tur, etiam si filia aliunde bona sufficientia habeat. *post. Myler. ab Ehrenbach d. Princ. & Stat. Imp. c. 22. Bets. de Pact. Famil. Illustr. c. 4. p. 91. Brunnem. Cons. 25. n. 4. Knipsch. d. fideic. fam. nob. c. 6. n. 236. Bardili. Concl. For. Exerc. 52. th. 2. add. Gail. L. 1. O. 36. n. 11. Carpz. P. 2. C. 46. def. 16.*

Qu. 32. An dotis quantitas etiam in donatione propter nuptias attendenda?

Resp. De jure Civili requirebatur ut donatio propter nuptias eadem fiat quantitate, qua dos data *N. 97. c. 1. & 2. N. 119. c. 1.* pari namque passu ambulare debebant, idque ob prohibitam donationem inter Virum & Uxorem *L. f. C. d. don. ant. nupt. auth. equalitas. C. d. pact. conv. auth. dos data C. d. don. ant. nupt.* At generali Germaniæ consuetudine contrarium inductum.

ductum, & ejusmodi æqualitas necessaria amplius non est. Gail. 2. O. 78. n. 2. Brunn. Exerc. Just. h. t. & §. D. Harppr. Conf. 20. n. 25. 26. 27. & 28. Carpz. J. F. p. 2. Const. 42. d. f. 1. Lauterb. d. sp. de Donat. propter Nuptias th. 34. 40. & 41. modò maritus, ex priori matrimonio liberos habens, secundæ uxori, nomine hujus donationis non plus assignet, quam uni ex liberis non ingratis l. 6. C. d. Secund. Nupt. (tunc enim agitur querela inofficiosæ donationis. t. t. C. d. inoffic. donat. arg. l. un. C. d. inoff. dot. Laut. d. Diss. th. 80.) cit. diss. th. 23. 24. & 43. Qu. 33. Estne ratione fructuum aliqua inter dotem & donationem propter nuptias differentia?

Resp. Aff. maritus enim, qui dominus dotis factus est. pr. J. quib. al. lic. l. 13. §. 2. ff. d. fund. dot. l. 7. §. 3. l. 75. ff. l. 23. C. d. jur. dot. l. 47. §. fin. ff. d. pecul. lucratur vi hujus dominii omnes fructus rei dotalis durante matrimonio acquisitos arg. per l. 12. §. 3. in fin. ff. ad. exhib. l. 7. pr. & §. 1. l. 10. §. 3. ff. l. 20. C. d. jur. dot. vid. omninò Lauterb. de jur. dot. in Coll. Pr. §. 31. seqq. Quod secus in donatione propter nuptias, cujus fructus ad uxorem non spectant. arg. l. 29. C. eod. Laut. d. D. th. 53. & 55. & Coll. Pr. d. Tit. §. 41. D. Majer. h. t.

h. 1. D. Hildebrand. ad J. tit. d. Nupt. §. 50.

Qu. 34. Quid ergo Juris habet mulier in bonis propter nuptias donatis?

Resp. Habet tacitam hypothecam l. 12. §. 2. C. qui pot. in pign. ibique Brunnem. l. 29. C. d. jur. dot. N. 97. c. 6. (non verò privilegium prælationis contra Creditores hypothecarios anteriores l. f. §. 2. C. qui pot. in pign.) Lauterb. Coll. Pr. tit. in quib. Caus. pign. tac. contr. §. 33. & tit. de Privileg. Cred. §. 44. & tit. de Jur. Dot. §. 41. Carpz. P. 1. Const. 28. def. 91. in fin. & p. 2. Const. 24. def. 6. Richter. d. Jur. & privileg. Cred. cap. 3. sect. 1. n. 117. seqq. add. Comp. Laut. p. 406. lit. γ & nominatim in rebus immobilibus propter nuptias donatis tale beneficium mulier obtinet, ut hæ res alienari nequeant à viro, nec de consensu mulieris, & per consequens mulier soluto matrimonio hujusmodi res vindicare queat non obstante alienationis consensu, nisi & post biennium consentiat N. 61. c. 1. auth. si ve à me C. ad SCt. vellej. Porro, si maritus facultatibus labi, vel ad inopiam vergere incipiat, mulieri, constante quoque matrimonio, permittitur rerum propter Nuptias donatarum vindicatio. d. L. 29. C. d. Jur. dot. & d. Nov. 97. C. d.

C. 6. §. 1. Lauterb. d. diff. d. Don. propter
Nupt. th. 14. & 52. usque ad th. 57. & seqq.
D. Hildebrand. Introd. ad J. L. 2. T. 7. c. 5.
§. 23. in fin. & L. 1. T. 10. §. 49. & 50.

Qu. 35. Quid est Dotalitium vulgò
Leibgeding?

Resp. Est usufructus quidam à mari-
to uxori suæ, post mortem suam, in bo-
nis suis, in compensationem acceptæ do-
tis constitutus v. Sprenger. & Hennel. de
dotalit. Lauterb. d. Diff. th. 48. Hinc uxor
cui dotalitium constitutum dotem repe-
tere nequit v. Comp. Laut. p. 449. sed
munita est jure tacitæ hypothecæ, & præ-
lationis privilegio, etiam marito adhuc
vivo Carpz. I. F. p. 1. C. 28. def. 93. & p. 2.
C. 42. def. 2. & p. 2. dec. 168. n. 11. Habet
enim uxor electionem liberam, an dota-
litium acceptare, num dotem repetere
velit: quo ipso tamen casus enormissimæ
læsionis, dolosæ persuasionis, ætatis mi-
norennis, vel aliæ causæ sufficientes non
excluduntur: Laut. Coll. Pr. tit. de Fur. Dot.
§. 45. Interdum quidem aliter conven-
tum & dotalitium una cum dotis ex sol-
utione promissum est; interdum Usus-
fructus duplicatus est, quia in materia do-
talitii pensio decem aureorum pro singu-
lis centenis permittitur Coler. p. 1. dec. 60.
n. 11.

m. 11. Unde dubia circa hanc materiam
 occurrentia potissimum ex pactis conven-
 tis, moribus & consuetudine decidenda
 sunt Carpz. *de Fur. Fæm. sing. dec. 5. pos. 8.*
9. & 10. add. Berl. p. 2. concl. 50. Hart.
Pistor. p. 1. qu. 4. & 14.

Qu. 36. Quid sunt paraphernalia?

Resp. Horum nomine veniunt omnia
 bona uxoris præter dotem sive marito sine
 tradita, sive non *l. 8. C. d. pact. conv. Comp.*
Laut. p. 66. in med. n. 4. strictè verò signi-
 fificant ea bona, quæ uxor præter do-
 tem marito tradidit administranda. *Comp.*
Laut. p. 375. & sic opponuntur recepti-
 tiis dem Sparhaassen quæ marito non tra-
 didit, sed sibi reservavit uxor. *L. f. C. d.*
pact. conv. tam quoad dominium, quam
 quoad administrationem D. Harppr. *Cons.*
22. n. 23. Laut. Coll. Pr. tit. d. Fur. Dot.
§. 48. & 49.

*Qu. 37. Quid vox Morgengaba de-
 notat?*

Resp. Id, quod à marito uxori in pre-
 tium virginitatis secundo nuptiarum die
 datur v. Bardil. *d. Donat. propt. Nupt. th.*
49. Comp. Laut. p. 449. Et hæc donatio
 pluribus in locis consuetudine est appro-
 bata. Wehner. *voc. Morgengabe.*

Qu. 38.

*Qu. 38. An adhuc alius fuit acquirendi
modus Civilis?*

(Ad §.
fin.)

Resp. Aff. jus scil. accrescendi, quo
servus communis ab uno Dominorum li-
bertate donatus, totus alteri cedebat *h. §.*
f. ibique Vinn. (& hic est casus quidam,
quo Jus accrescendi locum habebat extra
causam ultimarum voluntatum) quod
hodie usum nullum habet.

LIB. II. TIT. VIII.

QVIBVS ALIENARE LI- CET VEL NON.

Qu. 1. Quinam alienare possunt?

(Ad
Pr.)

Resp. Omnes, qui dominium & libe-
ram rerum suarum administrationem ha-
bent. *l. 21. C. mand.* accidit tamen inter-
dum, ut, qui Dominus non est, rei alie-
nandæ potestatem tamen habeat, verus
vero Dominus, ob legis prohibitionem,
hac potestate quandoque destituatur. Sic
marito alienatio fundi dotalis *h. pr.* pu-
pillo quoque vel minori rerum suarum
alienatio interdicta est. *§. f. f. h. Comp.*
Laut. p. 464. lit. S. Dn. Hildebrand. In-
trod. in princip. Fur. L. 2. Tit. 7. cap. 5. §. 1.

Qu. 2.

Qu. 2. Quis fundus dicitur dotalis?

Resp. Cujus dominium ex causa dotis ad maritum est translatum *h. pr. l. 13. §. 2. ff. d. fund. dot. l. 14 ff. §. 2. eod. l. 5. in f. ff. sol. matrim. Lauterb. diss. de Fundo dotal. per tot.*

Qu. 3. An hæc prohibitio ad omnes res dotales pertinet?

Resp. Neg. sed saltem ad res immobili-
les: siue sint tales naturâ, vel factio homi-
nis, vel Juris fictione *l. 5. l. 8. l. 13. pr. l. f. ff. d. fund. dot. Lauterbach. d. Diss. th. 11. seqq.* Mobiles enim, licet servando servari possint. *L. 21. d. manum. l. 3. C. d. jur. dot. l. 1. C. d. serv. pign. dot. ut & res non taxationis, sed venditionis gratia æstimatas rectè alienat; factâ enim hac æstimatione dominium non ex causa dotis, sed venditionis in maritum irrevocabiliter transit, ac res verè vendita pretiumque potius quam ipsa res, in dotem datum videtur. l. 5. l. 10. C. d. jur. dot. l. 10. §. 4 ff. eod. L. un. §. 9. & §. 15. C. d. R. U. A. l. 6. C. d. Usufr. Comp. Laut. p. 393. lit. A. maj. add. Coll. Pr. tit. d. fund. dot. §. 8.* Quod si tamen maritus solvendo esse desierit, ipse etiam res dotales mobiles alienare nequit *Bardili Concl. for. Exerc. 52, th. 6.* sed cum dos constante matrimonio exigì poterit.

l. 24. ff. sol. matr. l. 29. C. d. jur. dot. Laut. d. Disp. th. 14. & Coll. Pr. d. tit. §. 10.

Qu. 4. Quando dicitur res taxationis gratia aestimata?

Resp. Cum ad effectum sciendi valorem res ita aestimatur, ut si forte deperdita, vel deteriorata fuerit, appareat, quantum pro illa restituendum. *l. 69. §. 7. ff. l. 21. C. d. jur. dot.* Et hæc in dubio in illis negotiis censetur facta, ubi dominium regulariter per subsequutam traditionem non transfertur. *Comp. Laut. d. p. 393. junct. p. 372. post med. add. p. 220. p. 382. p. 391. ubi exempl.*

Qu. 5. In quibus ergo negotiis aestimatio venditionis gratia censetur facta?

Resp. In illis, in quibus regulariter per rei traditionem dominium transfertur. *L. 5. l. 10. C. d. jur. dot. Comp. Laut. d. p. 393. D. Hildebrand ad J. L. 2. T. 8. Cap. 5. §. 1.*

Qu. 6. Quid si vero uxor in alienationem consentiat?

Resp. Nihilominus non valet, *d. l. 1. §. 15. C. d. R. U. A. arg. l. 8. ff. d. publ. in rem act.* cum vel fragilitate sexus, vel mariti reverentia, aut amore ducta consensum suum accommodasse censeatur. *h. pr. n. D. Hildebrand ad Inst. d. l. 2. tit. 8. cap. 5. §. 1.* Jure tamen Can. hujusmodi alienationes

tiones si juratò mulier consenserit, firmæ manent. *C. cum contingat X. d. Jure jur. C. licet mulieres eod. in 6. Brunneman. ad L. 1. ff. d. fund. dotal. in fin.*

Qu. 7. Quid de oppignoratione dicendum, an & hac L. Jul. prohibetur?

Resp. Aff. est enim oppignoratio alienationis species *l. un. §. 15. C. d. R. U. A. Comp. Laut. d. p. 451. p. 403. post pr. & p. 407. in med. ibi. hinc excluduntur &c.* prohibita vero fundi dotalis alienatione non tantum dominii translatio, sed & cujuscunque juris in ejusmodi re dotali constitutio prohibita censetur. *l. 1. C. d. fund. dot. vid. omnino Lauterb. d. Diss. th 30. & seqq. & Colleg. Pract. d. tit. d. fund. dotal. §. 12. ubi docet, quod maritus nec servitutes, sive urbanas sive rusticas remittere vel imponere, nec fundum dota-lem in feudum, vel Emphyteusin dare, nec legare, nec si fundum dotalem cum alio communem habeat, ad divisionem ejus nomine provocare, nec per usucapionem, ut scil. usucapio demum constitutâ dote incipiat, eum transferre possit.*

Qu. 8. An igitur nulli dantur casus, quibus marito fundi dotalis alienatio permittitur?

Resp. Aff. si scil. fiat (1. ex necessitate

l. 1. §. 1. C. d. fund. dot. nam regulariter alienationis prohibitio, de voluntaria duntaxat intelligitur. *L. 13. ff. fam. ercisc. varia Exempl. vid. in cit. Diss. de fund. dot. tal. th. 43.* (2. In utilitatem mulieris v. g. si fundum sterilem, vel sumptuosum, cum fructuosiore permutaverit. *l. 26. l. 27. l. 61. §. 1. l. f. ff. d. jur. dot.* maritus enim dotem deteriore: sed non meliorem facere prohibetur. *l. 6. in f. ff. d. tit. l. 29. pr. ff. d. pact. dot.* hinc requirit Brunnem. ut etiam in alienatione, uxori alias utili, surrogetur alius fundus. *in L. 1. C. de fund. dot. n. 3.* (3. Per universitatem, e. g. quod fundus dotalis transeat ad heredes mariti. *l. 1. §. 1. ff. d. fund. dot. l. 62. d. A. R. D. Comp. Laut. d. p. 451. add. Coll. Pr. d. tit. §. 17.* (4. Si uxori de dote repetenda nulla comperat, vel competitura sit actio. *l. 3. §. 1. ff. de fund. dot. ibique Brunnem.*

Qu. 9. Annon verò alienatio contra hanc L. Ful. facta adeòque nulla interdum ex post facto convalescit?

Resp. Aff. si scil. maritus uxore defuncta irrevocabile acquirat dominium l. 42. d. usurp. & usucap. l. 17. ff. d. fund. dot. Laut. d. D. d. fund. dot. §. 39. 41. & 47. & Coll. Pr. d. tit. §. 15. & 17.

Qu. 10.

Qu. 10. Quid dicendum de illis, qui Domini non sunt, annon nihilominus aliquando alienatio ipsis permitta?

Resp. Aff. Exemplum hujus rei proponitur *in h. §. 1. in Creditore scil. qui licet Dominus pignoris non sit* (cum debitor maneat dominus. Merlin. *de Pignor. L. 4. t. 3. q. 184. n. 5.* ideoque rem jure Domini alienare potest. *l. 35. §. 1. ff. l. 6. C. d. pign. act.* cum causa tamen & onere suo, salvo scil. jure pignoris : nam jus in re Creditori acquisitum non extinguitur : sed dicta conditio semper subintelligitur. *L. 12. C. d. distract. pign. l. 15. C. d. Pign. l. un. C. rem alien. gerent.* sive res in genere, sive in specie, sive expressè, sive tacitè sit obligata.) Illud tamen non modo auctoritate Magistratus interveniente, sed Lauterb. *Coll. Pr. tit. d. distr. pign. §. 2. & 12.* privata quoque auctoritate alienare valet, licet non convenerit de distrahendo pignore. *l. 4. ff. de pign. act. l. 12. §. 10. ff. qui pot. in pign.* imo licet pactum de non alienando intervenerit. *l. 41. ff. d. pignor. act. l. 5. d. distr. pign. Comp. Laut. p. 409. t. t. C. deb. vend. pign. imp. non poss.*

Qu. 11. Quenam verò observare debet Creditor distrahere privata auctoritate pignus volens?

Resp.

Resp. Et tempus, & modum.

Qu. 12. Quid ratione temporis observandum?

Resp. Non distrahat Creditor pignus ante moram à debitore commissam. *l. 7. l. 14. C. d. distr. pign.*

Qu. 13. Mora autem quando dicitur commissæ?

Resp. Quando debitor non solvit interpellatus. *l. 10. C. d. t. d. pignor. distract.* vel judicialiter, per Litis scil. contestationem, quæ statim debitorem constituit in mora *l. 1. C. d. usur. rei jud.* vel extrajudicialiter per privatam scil. admonitionem, etiam, unicam debito loco & tempore factam *l. 23. l. 127. ff. d. V. O. l. 32. ff. d. usur. Comp. Laut. p. 366. in fin. & p. seq. pr.* vel etiam, si dies solutioni dictus, lapsus sit. *l. 4. ff. l. 7. C. d. distr. pign. l. 5. §. 1. ff. quib. mod. pig. solv.* hoc enim casu dies pro homine interpellat. *l. 12. C. d. contr. & comm. stip. l. 8. §. 3. d. pign. act. Comp. Laut. p. 409. & p. 421. lit. H.*

Qu. 14. Ratione modi quidnam observandum?

Resp. Alienatio facienda est bonâ fide (quæ fieri dicitur, si res non viliori pretio vendatur.) *l. 3. C. si vend. pign. agatur l. 9. C. d. distr. pign. l. 14. ff. d. pignor. act. & adhi-*

adhibitis necessariis solennitatibus. *l. 3. C. eod.* ut scil. omnibus fraudibus via præcludatur. *l. 4. l. 9. C. d. distr. pign. arg. l. 6. C. d. remiss. pign.*

Qu. 15. Quanam sunt illæ solennitates?

Resp. Hic tres distinguendi sunt casus: An scil. pactum intervenerit de distrahendo; an vero nullum intercesserit; vel an pactum de non distrahendo interpositum fuerit *L. 4. ff. d. pign. act.* Primo casu pactum adjectum observatur, adeò ut nulla denunciatione opus sit: Dies enim pro homine interpellat. *L. 12. C. de pign. Act.* Non obst. *d. L. 4. C. d. distr. pign.* ubi denuntiatio requiritur in ipsa distractione, ut debitor veniat, & videat, rem bona fide distrahi, minus verò ad hoc ut deur licentia distrahendi. *l. 3. §. 1. C. d. jur. dom impetr.* Secundò casu, si scil. non convenerit de distrahendo, nihilominus Creditor hoc jure utitur, ut liceat pignus distrahere. *d. l. 4. ff. d. pign. act.* modo semel denuntiaverit, vel Judex pronuntiaverit, pecuniam solvi. *l. 4. C. d. distr. pign.* & post hanc denunciationem biennium est expectandum ita, ut intra hoc tempus, debitor pignus, creditori adjudicatum, re luendi potestatem habeat. *d. l. 3. §. 1. C. de jur. Dom. impetr.* Struv. S. J. C. Ex-

erc. 26. th. 44. Mev. ad J. Lub. L. 3. t. 4. art. 2. n. 57. Hartm. Pistor. L. 3. q. 18. per tot. quod fecus tamen in Praxi: Struv. Exerc. 26. §. 47. Carpz. 1. C. 28. d. 136. v. Brunnem. Exerc. Just. 9. §. 1. Lauterb. Coll. Pr. tit. d. distr. pign. §. 8. & ad J. P. W. tit. 75. th. 89. Tertio casu, si scil. pactum de non distrahendo adjectum, tres requiruntur denunciationes l. 4. ff. d. pign. act. ibique Brunn. Pactum enim ne distrahatur pignus, si simpliciter & absolute consideretur, contra substantiam & causam finalem pignoris est, quæ in eo consistit, ut non soluta pecunia illud distrahere liceat. dd. LL.

Qu. 16. Annon vero post hanc trinam denunciationem adhuc biennium est expectandum?

Resp. Neg. sed statim Creditori distrahendi facultas competit (nam hoc l. f. C. d. jur. dom. impetr. non præcipit. Comp. Laut. d. p. 409.) diss. Wesemb. ad tit. de distr. pign. N. 4. Carpz. p. 1. C. 32. def. 37. n. 5. seqq. & C. 28. def. 13. Struv. S. J. C. tit. de distr. pign. th. 44. ita tamen, ut non clam, aut privatim, sed sub hasta res pignoratara, citato prius debitore, vendenda, idque hunc in finem, ut omnibus fraudibus

bus

bus via præcludatur. *l. 4. l. 9. C. d. distr. pign.*

Qu. 17. Sed quid si aliquid supersit de pretio?

Resp. Illud restituendum debitori *l. 15 §. 11. ff. d. re jud.* teneturque creditor eo nomine Actione pignoratitia. *lib. 6. ff. d. pign. act. v. infr. L. 3. Tit. 15. Qu. 84.*

Qu. 18 Quid vero juris si res pignolata, solenni modo proscripta, aut sub hasta venum exposita emptorem non inveniat?

Resp. Creditor hoc debitori iterum denunciabit, ac si is pignus non luat, Creditor petet à Magistratu, ut jure Domini ipsi liceat habere. *l. f. §. 2. & 3. C. d. jur. dom. impetr.* licet vero Creditori ita fuerit addictum rei dominium, tamen adhuc pietatis intuitu intra biennium humana reluendi facultas indulta est debitori *d. l. 2. §. 3. & 4.*

Qu. 19. Licetne pupillis vel minoribus res suas alienare?

Resp. Neg. nisi tutorum vel Curatorum consensus & auctoritas *h. §. f. & pr. (Ad §. fin.)* *f. d. auth. tut. ibique supr. not.* ac insuper si res immobilis alienanda. (1. Magistratus decretum. (2. Justa ac necessaria causa ejusque cognitio accedat. *l. 6. & l. 12. C.*

d. præd. min. Lauterb. in Coll. Pr. tit. d. adm. & cons. tut. & Bardili diss. de Auctor. Tut.

Qu. 20. An ergo debitum solvere aut mutuum aliis pecuniam dare non possunt pupilli sine tutore?

Resp. Neg. h. §. fin. quia pecuniam non possunt facere accipientis d. §. fin. l. 19. §. 1. ff. d. R. C. l. 14. §. f. ff. de solut. l. 9. pr. & §. 2. ff. d. auct. tut. vid. omnino Laut. in Coll. Pr. tit. de Reb. §. 14. & tit. de solut. §. 4.

Qu. 21. Quid si tamen de facto dederint mutuum?

Resp. Dominium rei traditæ in accipientem non transit, sed nummi vindicari possunt d. §. 2. f. l. 11. §. 1. & f. d. R. C. ita tamen, ut si consumpti jam sint B. F. convalescat mutuum, & condictio ex mutuo detur d. §. 2. f. h. t. l. 12. l. 19. §. 1. d. t. l. 24. §. 2. ff. d. O. & A. sin M. F. Creditor potest condicere. arg. l. 3. C. d. cond. ex Lege vel ad exhibendum agere adversus debitorem d. §. 2. f. l. 11. §. fin. d. R. C. si nummi apud debitorem casu perierunt, perinde est ac si consumpti fuerint. Laut. tract. synopt. tit. d. Reb. Cred §. 1. n. 6. & ad tit. d. Scto Maced. §. 1. n. 3. & Coll. Pr. tit.

tit. d. Reb. Cred. d. §. 14. conf. tit. de solution. d. §. 4. Comp. Laut. p. 154. & p. 167.

Qu. 22. An idem quoque de solutione à minore vel pupillo contra LL. facta dicendum?

Resp. Aff. hinc nec obligatio tollitur, nec dominium pecuniæ solutæ transit *l. 9. §. 2. d. auct. tut. vid. infr. L. 3. tit. 30 Qu. 5. ubi disting. an res ita soluta à creditore bona, an mala Fide fuerit consumpta, aut an apud eundem perierit.*

Qu. 23. Annon verò aliquid sine tutoris Auctoritate acquirere valent pupilli?

Resp. Aff. *l. 11. ff. d. acquir. rer. dom. & h. §. f.* semper enim conditionem suam meliorem facere possunt. *vid. tit. d. Auct. tut. ibique Comp. Laut.*

Qu. 24. An ergo etiam ipsis solvi potest?

Resp. Neg. quia hoc in casu, remittendo obligationem conditionem suam redderent deteriore; Hinc licet de facto ipsis sine tutore vel Curatore solvatur, obligatio tamen salva manet, & non extinguatur *l. 15. C. d. solut. §. 2. f. h. t. Comp. Laut. p. 481. pr. & p. 640.* nisi locupletior factus sit pupillus, aut nummos adhuc habeat, tunc enim debitori exceptio doli comparatur. *d. l. 15. & h. §. 2. f. l. 47. §. 1. ff. d. solut.*

Qu. 25. Quaratione igitur pupillo rectè solvitur?

Resp. Novo Jure, ut pupilli debitor per solutionem ipso jure liberetur, non sufficit sola tutoris auctoritas sed insuper ex Constit. Just. requiritur, ut prius sententia Judicialis hoc permiserit. *l. 25. C. d. admin. tut. d. §. 2. F. Carpz. F. F. p. 2. C. 11. def. 45. Laut. Coll. Pr. tit. d. admin. Tut. §. 27.* ita, ut nec judicialis quitantia ad plenissimam liberationem consequendam sufficiat. *d. §. 2. F. d. l. 25. d. admin. tut. Carpz. d. Const. def. 46.* sententia enim Judicis requiritur tanquam forma essentialis: forma autem rei essentiali omisâ, ipsum negotium est nullum *Comp. Laut. p. 468. pr. lin. 6. & d. p. 640. add. Diff. d. sol. th. 19. seqq. & Coll. Pr. tit. de solut. §. 14.*

Qu. 26. Quanam excipiuntur?

Resp. Reditus annui & cæterarum rerum pensiones, quæ minoribus tutore aut curatore auctore, aut ipsi tutori Curatorive etiam sine judice tutò solvuntur *l. 25. C. d. adm. tut.* modò non excedant metas bien-nii, aut summam centum solidorum *l. 27. C. d. t. D. Maj. p. 470.*

LIB. II. TIT. IX.

PER
QVAS PERSONAS CUI-
QUE ACQVIRITVR.

*Qu. 1. Per quas personas acquirimus
Nobis?*

Resp. Non solum per nosmet ipsos, ^(Ad Pr.)
sed etiam per alios. v. g. in potestate no-
stra tam patria quam dominica existentes,
Procuratores &c. *b. pr. n. & tot. tit. l. 10.*
ff. d. A. R. D. D. Hildebrand ad Inst. L. 2.
Tit. 9. cap. 5. per tot.

*Qu. 2. An ergo etiam per Liberos no-
stros?*

Resp. Aff. pro ratione scil peculiorum, ^(Ad §. 1.)
modo potestati nostræ adhuc sint subje-
cta. *b. §. 1.*

Qu. 3. Quid est peculium?

Resp. Est quasi patrimonium sive Uni-
versitas quædam rerum, quam illi, qui in
alterius sunt potestate, à rationibus illo-
rum, in quorum potestate existunt, jure se-
paratam, habent. *l. 4. pr. l. 5. §. 2. & 3. l. 8.*
ff. h. t. Comp. Laut. p. 253. add. B. Lauterb.
Tr. Syn. de Pecul. §. 1. n. 1. & Coll. Pr. eod. tit.
& diss. d. Pecul. filiorum, famil. §. 2.

Qu. 4.

Qu. 4. Cur dicis quasi Patrimonium?

Resp. Quia, sicut homo sui juris non potest habere peculium, ita, qui in aliena potestate est, non potest habere patrimonium. *l. 152. d. V. S.* Hinc quam primum fit sui Juris, statim peculium mutatur in Patrimonium. *l. f. §. f. C. d. inoff. test. Comp. Laut. p. 108. lit. O. n. 2. & d. p. 152. Coll. Pr. d. tit. §. 2.*

Qu. 5. Quotuplex est?

Resp. Vel servorum; sive servile: quod scil. servi dominorum permissu à rationib9 dominicis (ratione scil. administrationis) separatum habent. *§. 10. J. d. act. l. 4. pr. ff. d. pecul. l. 5. §. fin. ff. eod.* quodque pro voluntate dominorum revocari potest *l. 8. ff. d. tit. Comp. Laut. d. l. & p. 568. lin. 3 à fin.* vel filiorum familias seu filiale, quod filii familias à rationibus paternis separatum habent.

Qu. 6. Peculium filiale quomodo dividitur?

Resp. In militare & paganum.

Qu. 7. Quid est militare?

Resp. Est peculium à filio famil. milite, aut in militiam abeunte, hujus intuitu & occasione quæsitum, eidem pleno domini jure à lege separatum.

Qu. 8.

Qu. 8. Quotuplex est?

Resp. Vel castrense, vel quasi castrense.

Qu. 9. Peculium castrense quid?

Resp. Quod Imperatorum constitutionibus, in favorem armatae militiae, pleno jure, à rationibus paternis est separatum, & comprehendit ea, quae filiofamilias militi, vel in militiam eunti, ratione & occasione militiae acquisita sunt. *pr. J. quib. non est perm. fac. testam. l. 11. ff. d. castrens. pec. l. 1. C. eod. Comp. Laut. d. p.*

Qu. 10. Quanam res ad hoc peculium pertinent?

Resp. Omnes, tam mobiles, quam immobiles *l. 1. C. d. castr. pecul. l. 4. C. fam. hercis. modo* ratione & occasione militiae armatae sint acquisitae, ita ut filiusfamilias illas sine militia non acquisivisset. *l. 11. ff. d. castr. pecul. e. g. res in militiam eunti donatae mobiles, non etiam immobiles d. l. 1. C. d. l. 4. C. fam. hercis. l. 3. §. 4. ff. d. don. inter vir. & uxor. Comp. Laut. p. 254. & p. 558. lin. 1. Item si heres instituat*ur propter cognitionem castrensem *wegen der Kameradschaft. l. 1. l. 4. C. de castr. pecul. l. 5. l. 19. pr. ff. eod. Lauterb. Coll. Pr. tit. de Pecul. §. 8. & Conclus. Forens. Exerc. 27. z hes. 1.*

Qu. 11.

Qu. 11. Quid Juris hic habet filius?

Resp. Plenum dominium l. 6. pr. C. d. bon. qua lib. l. p. §. 2. C. d. usufr. d. pr. §. quib. non est perm. fac. test. quod etiam post mortem patris præcipuum retinet, nec illud fratribus conferre tenetur. h. pr. §. l. 1. §. 15. ff. de Collat. Carpz. §. F. p. 3. Const. 11. def. 9. n. 2. & 3. unde illud nomine suo possidet. l. 17. §. 2. ff. ad Municip. arg. l. 4. §. 1. ff. de usurp. ac usucap. ac liberè de eo etiam sine Patris consensu. l. 2. C. d. cast. pec. tam inter vivos, quam mortis causa disponit. d. l. 2. l. 4. §. 2. l. 5. & 6. ff. d. t. d. pr. §. h. l. 7. §. ult. ff. d. donat. v. Lauterb. in Coll. Pr. d. t. §. 10. & de Testam. milit. §. 8. & diss. de Pecul. filior. famil. th. 9. lit. c. & d. quoad Effectum enim filiusfam. ratione hujus peculii habetur pro patre familias. l. 6. §. fin. ff. de injust. rupt & irrit. fact. testam. l. 2. ff. d. SCt. Maced. Comp. Laut. p. 47. in fin. p. 254. p. 97. in fin. p. 249. in med. p. 484. circ. fin. n. 2. p. 560. lit. S. p. 628. pr. lin. 4.

Qu. 12. Nihilne ergo Juris pater in hoc peculio habet?

Resp. Vivente filio nihil l. 10. ff. d. castr. pec. l. 5. C. eod. pr. §. quib. non est perm. fac. test. l. 6. pr. in fin. C. de bon. qua liber. l. 52. §. 6. ff. d. furt. l. 98. §. 3. ff. d. solut. pr. §. quib. non est perm. fac. testam. Lauterb.

Concl.

Concl. for. Exerc. 17. th. 2. & diff. d. Pecul. filiorum famil. th. 6. per tot. filio verò intestatò mortuo, jure veteri pater id vi patriæ potestatis æquè ac profectitium peculium postliminii cujusdam similitudine occupabat. l. 1. l. 2. l. 9. l. 14. pr. & § 1. l. 19. §. 3. ff. d. castr. pec. l. p. C. eod. Jure verò novo defertur jure hæreditario secundum ordinarium succedendi modum & ordinem, & quidem (1. illorum liberis (2. fratribus & (3. parentibus d. pr. §. l. f. C. comm. d. success. l. 3. & 4. C. d. bon. quælib. d. pr. §. quib. non est perm. fac. testam. N. 118. c. 2. in fin. Comp. Laut. d. p. 254. seq. & p. 543. post. med. add. d. Exerc. th. 3.

Qu. 13. Quid est peculium quasi castrense?

Resp. Quod constitutionibus Imperatorum ad exemplum castrensis in favorem quasi militiæ à rationibus paternis pleno jure est separatum & comprehendit ea, quæ filiofamilias ex quasi militia, vel ejus occasione licitè sunt quæsitæ. §. f. §. d. milit. testam. l. f. pr. C. d. inoff. testam.

Qu. 14. Quinam tale peculium habere possunt?

Resp. Filiifamilias, qui pro Ecclesia vel Republ. quasi militant, & vel seculari, vel cœlesti militiæ nomen dederunt, &

generaliter omnes, qui in dignitate & administratione publicâ constituti publica accipiunt salaria *l. ult. C. d. in off. test. omninò Comp. Laut. p. 255. & Coll. Pr. d. tit. §. 14. & d. Exerc. ih. 6. & 7.* Ubi *Exempl.* pertinentque ad hoc peculium non tantum ea, quæ filiifam. ex dicta quasi militia honeste & licitè acquisiverunt. *l. 7. C. d. Assess. junct. l. 37. ff. d. minor. & l. 26. §. 1 ff. d. testam. milit.* sed etiam ea, quæ illius occasione ipsis obvenerunt *l. 4. C. d. advoc. 1. & ipse sine illa quasi militia non fuissent acquisituri arg. l. 11. ff. d. castr. pecul. arg. d. l. 4. C. d. advoc. 1. junct. l. 1. C. d. castren. pecul. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 15. add. §. 16.* ubi ad hoc peculium etiam à Principe vel Augusta filiofamil. vel filiafamil. donata refert *per. L. 7. C. d. bon. quæ lib.*

Qu. 15. Quid juris hic habent filius & Pater?

Resp. Idem, quod in Peculio castrensi. l. 50. C. d. Episc. & Cler. l. 8. C. d. advoc. 1. l. 6. pr. & §. 3. C. d. bon. quæ lib. Coll. Pract. Lauterb. d. Tit. §. 17.

Qu. 16. Quotuplex est Peculium paganum?

Resp. Duplex, adventitium & profectitium.

Qu. 17.

*Qu. 17. Quid est peculium adventi-
tium?*

Resp. Quod legis dispositione in favo-
rem liberorum, citra causam castrensem,
à rationibus paternis est separatum: &
comprehendit ea, quæ extra causam mili-
tiæ filiofamilias aliunde, & non ex re patris
obveniunt. *h. §. 1. J. l. 6. pr. l. 8. pr. C. d.
bon. qua. lib. Comp. Laut. cit. loc.*

Qu. 18. Quomodo hoc subdividitur?

Resp. In regulare seu ordinarium, &
irregulare, seu extraordinarium.

Qu. 19. Quid est Regulare?

Resp. Quod nudâ tantum proprietate
separatum est à rationibus paternis v. Lau-
terb. *concl. forens. d. Exerc. 27. th. 8.*

Qu. 20. Quanam huc pertinent?

Resp. Regulariter bona materna &
materni generis *l. 1. l. 2. C. d. bon. mat.* lu-
cra sponsalitia & nuptialia *l. 1. l. 4. C. d.
bon. qua. lib. Comp. Laut. p. 447. lit. S. in fin.*
Item, quæ filiofamilias jure hæreditario,
legatum, vel donati aliunde obveni-
unt, vel ipsi filiifamilias propria indu-
stria extrinsecus, non ex re Patris acqui-
runt. *l. 6 pr. C. d. t& h. §. 1. J. Comp. Laut. p.
256 seq. & p. 505. lin. 9 à fin.* quicquid enim
filius ex re patris, qua tali quærit, licet suâ
opera & industria, illud magis ad pro-

fectitium pertinet. *arg. h. §. 1. J. v. Lauterb. d. Exerc. 27. th. 10. add. cit. Diss. d. Pecul. filiorumfam. th. 11. lit. b. & Diss. d. Usufr. Patern. th. 18.*

Qu. 21. Quid juris hic pater habet?

Resp. Habet vi P. P. (i. usumfructum, h. §. n. & d. l. 6. (licet filiusfamil. patri operas præster ancillares, vel de pane patris non vivat; sed peregrè absit, vel aliunde scil. ex labore suo, vel à cognatis sive amicis alimenta accipiat. Est enim effectus P. Pot. qui durante hac neuti- quam cessat. Carpz. p. 2. Const. 10. def. 7. ubi præjud. Lauterb. cit. Diss. th. 12. lit. e. Illud autem singulare est, quod ususfructus filiofamilias relictus, vel constitutus Patri plenè acquiratur, & penes ipsum, etiam mortuo filio, maneat; patre verò naturaliter vel civiliter mortuo, filius eundem ad dies vitæ retineat. l. f. C. d. usufr. ibique Giphian. & ad l. 6. C. d. bon. quælib. pag. 223. Vinn. ad §. 1. J. h. t. n. 3. verb. usumfructum Patri &c.) ad dies vitæ. l. 1. l. 4. l. f. §. 5. C. d. bon. quælib. Comp. Laut. p. 16. lin. 5. à fin. p. 125. lit. A. etiam post mortem filii. l. f. C. ad Sct. Tert. l. f. C. Comm. d. success. Comp. Laut. p. 545. lit. L. si vero pater filium emancipaverit, in præmium emancipationis jure veteri tertiam rerum pecu-

peculii adventitii, hodiè verò dimidiam retinet hujus usufructûs, tempore emancipationis existentis, partem, §. 2. *J. h. t. l. 6. §. 3. C. d. bon. quæ lib. vid. Carpz. d. Const. 10. def. 15.* (2. liberam ac plenissimam ejusdem administrationem *l. 1. C. d. bon. mat. l. 6. §. 2 C. d. bon. quæ lib. etiamsi filius perfectæ sit ætatis. l. f. §. 3. C. d. t. omnino Comp. Laut. p. 257. & p. 258. junct. p. 89. in med. p. 66. in med. & p. 67. p. 97. post med. p. 127. p. 132. lit. f. n. 1.*

Qu. 22. Quid Furis filius habet?

Resp. Nudam proprietatem *h. §. 1. J. & d. l. 6. pr. C.* & tacitam hypothecam in bonis paternis à susceptæ administrationis tempore, ratione bonorum maternosum & materni generis. *l. 8. §. 4. C. d. secund. nupt. d. l. 6. §. fin. Comp. Laut. d. p. 258. add. p. 126. pr. p. 249. in med. p. 256. lit. C. NB. p. 405. in fin. n. 4. Carpz. J. F. p. 2. C. 24. d. 17. Lauterb. d. Diss. d. pecul. fil th. 12. lit. d.*

Qu. 23. Peculium adventitium irregulare quomodo describitur?

Resp. Quod pleno dominio à rationibus paternis, adeoque tam quoad proprietatem, quam usumfructum est separatum. *Laut. in D. d. pecul. advent. irregular. per tot.*

Qu. 24. Ad hoc peculium quanam referuntur?

Resp. (1. Dona principis vel Augustæ. *l. 7. C. d. bon. quæ lib. vid. Carpz. p. 2. Const. 12. def. 16. n. 4.* (2. Aliæ liberalitates ea lege factæ, ne patri ususfructus acquiratur. *N. 117. c. 1. auth. excipitur C. d. bon. quæ lib. ibique Brunnem. Carpz. p. 2. C. 10. def. 10. v. Laut. d. diss. de Pecul. advent. irreg. th. 12. & Concl. for. d. Exerc. 27. th. 9.* ususfructus tamen legitimæ liberis necessario relinquendæ Patri adimi haud potest. *d. Nov. 117. cap. 1. pr. & in fin. Lauterb. d. Exerc. 27. th. 11. Comp. Laut. p. 480. lin. ut. & p. 258.* (3. Quod filius dissentiente patre acquisivit. *v. l. f. pr. C. d. t. Lauterb. d. Diss. d. Pecul. advent. irreg. th. 10. & seqq. & Comp. Laut. p. 97. circ. fin. & p. 505. post med.* (4. Quod filiusfamil. una cum patre fratri suo germano succedens, ex hereditate illa consequitur. *N. 118. c. 2. auth. Item hereditas C. de bon. quæ lib. Comp. Laut. p. 259. & p. 545. in med.* (5. Servus hac conditione filiofamil. relictus sive donatus, ut eundem statim manumittat. *l. f. §. ult. C. d. bon. quæ lib.* (6. Bona ob delictum matris à Lege liberis delata. *auth. item C. d. t. Nov. 134. c. 11.* (7. Huc referunt DD. feudum filiofamil. concessum.

arg.

arg. c. un. 2. F. 23. Ludwel. Synops. feud. cap. 6. p. 147. Lauterb. Diss. de Pecul. advent. irreg. th. 17. & d. diss. d. Pecul. fil. d. th. 12. lit. g. (8. Si pater juri suo renun- ciaverit expressè vel tacitè & filiofamil. Usumfructum permiserit. l. 6. §. 2. ibique Ludwel. C. d. bon. quælib. arg. l. 5. §. 5. ff. d. Fur. dot. l. 5. §. 13. ff. d. don. int. vir. & ux. Carpz. d. Const. 10. def. 12. sin remis- sio sit tacita, de voluntate Patris omninò debet constare. Lauterb. d. Diss. d. Pecul. ad v. Irreg. th. 19. 20. seq. & de Usufruct. patern. th. 22. seqq.

Qu. 25. An ergo filiusfamilias de hoc pecu- lio testari quoque potest?

Resp. Neg. arg. pr. J. quib. non est perm. fac. testam. l. p. C. qui test. jac. poss. Comp. Laut. p. 484. n. 2. post. med. Mortis vero causa ut & inter vivos donare res illas, etiam sine Patris consensu liberè potest. N. 117. c. 1. §. 1. Comp. Laut. d. p. 259 p. 249. in med. p. 557. lit. c. min. & p. 560. lit. a. min. conf. Diss. de Mort. Caus. Donat. th. 21.

Qu. 26. Quid est Peculium profectitium?

Resp. Quod voluntate patris, ab ejus- dem rationibus, quoad administrationem est separatum & complectitur ea, quæ citra Militiæ causam ex re patris, vel ejus occa- sione ad filiumfam. pervenerunt. h. §. 1. J.

Qu. 27. Ad quodnam peculium referenda sunt dona à patrinis oblata?

Resp. Respiciendum hic est ad cujusque loci consuetudinem; *vid. Carpz. F. F. p. 1. C. 24 def. 1. & F. C. l. 2. def. 262.* qua deficiente ex ratione Juris communis, in hisce quoque muneribus, ad donatoris affectionem & intentionem erit respiciendum; ita ut, si patrinus infanti, filio suo spirituali, aliquid obtulerit, quod etiam aliis similibus donare sit solitus, illud utique filii magis, quam patris contemplatione, & ex spiritualis paternitatis affectione donatum videatur, ac per consequens rectè Adventitii peculii esse dicatur. *arg. l. f. in f. C. d. Usufr. Lauterb. d. Exerc. th. 16.* At si quis insigne & inconsuetum donum dederit infanti, quem ex S. Baptismate suscepit, tunc aliis quoque conjecturis locus est, ita, ut si pater infantis sit singularis donatoris amicus, à quo multa singularia accepit beneficia, donator hoc in casu accepta beneficia hoc munere pensare valuisse, & magis in honorem Patris, huiusque intuitu munus obtulisse videatur, ac per consequens illud meritò peculio profectio annumeretur. *per dd. LL. vid. omnino Laut. in coll. Pr. d. tit. d. pecul. pag. 1001. §. 32.*

Qu. 28.

Qu. 28. Quid juris hic habet Pater?

Resp. Et possessionem & plenum dominium *pr. J. quib. non est perm. fac. test. l. 49. §. 1. ff. d. A. vel A. P.* ita, ut quicquid filiusfamilias ratione hujus peculii apprehendat, & acquirat, illius & possessio & dominium statim patri etiam ignoranti cedat *l. 1. §. 5. l. 4. ff. d. t.*

Qu. 29. An ergo nihil planè juris filius in hoc peculio habet?

Resp. Aff. detinet enim (1. illud, & administrat. *l. 93. d. R. J. l. 1. §. 5. l. 24. l. 49. d. A. vel P. Comp. Laut. p. 568. in fin.*) (2. Si pater in emancipatione id non expresse ademit, filio donatum censetur *l. 31. §. 2. ff. d. donat. Comp. Laut. p. 558. pr. n. 2. & Coll. Pr. tit. de Pecul. §. 34. Bachov. ad §. 1. J. h. tit. n. 3.*) (3. Si patris bona ob delictum confiscantur, hoc peculium tamen non confiscatur, sed filio salvum manet. *v. Comp. Laut. p. 716. in fin. junct. Nov. 134. c. 11.*

Qu. 30. An etiam per servos nostros nobis acquirimus?

Resp. Aff. quos scil. pleno dominio (Ad §. possidemus *h. §. 3.* quicquid enim servus 3.) acquirit vel ex causa peculii, vel extra eam, quacunque ex alia causa, id totum acquirit domino, quod moribus nostris secus.

vid. supr. tit. d. his qui sui vel al. jur. qu. 7.
vid. D. Hildebrand. ad Inst. l. 2. tit. 9. c. 5.
§. 5. Rhet. ad Inst. diff. 13. §. 19.

Qu. 31. An verò dominis etiam ignorantibus & invitis per servos acquiritur?

Resp. Aff. quantum ad dominium seu proprietatem, quia hæc acquisitio fit ipso jure, quam non possunt impedire domini, cum ne momento quidem in servo quidquam proprii hædere possit. *l. 32. ff. d. acquir. Poss. l. 79. ff. d. acquir. her. & h. §. 3. J. quod verò possessionis acquisitionem attinet, causa peculiaris ab aliis est separanda, ut si quidem ex causa peculiari possessionem nactus sit servus, ea etiam ignorant domino acquiratur; si extra causam peculii, non nisi scienti l. 1. §. 5. l. 3. §. 12. l. 24. l. 44. §. 1. d. ff. A. vel A. P.*

Qu. 32. An idem de hereditatis acquisitione dicendum?

Resp. Neg. Hæc enim ignorantibus & invitis dominis non acquiritur, sed jubentibus duntaxat, & volentibus, idque ob hanc rationem, ne in potestate servorum esset, dominorum conditionem deteriore reddere, ignorantes, illos obligando æri alieno hereditario, quod sæpè excedit vires patrimonii. *l. 6. & l. 8. ff. d. acquir. her. add. Comp. Laut. h. t.*

Qu. 33.

*Qu. 33. Cuinam acquirit servus fructuari-
us, an domino proprietario, an Usu-
fructuario?*

Resp. Hoc in casu, quicquid servus ex (Ad §.
re usufructuarii, vel ex operis suis acquirit 4.)
v. g. si pictor, aut sutor &c. sit, atque ex
huiusmodi, aut simili opera alii præstita
aliquid paravit. l. 26. ff. d. usufruct. id omne
fructuario acquirit. Quod verò extra
eas causas consequitur, id ad dominum
proprietas pertinet. v. g. donata, lega-
ta &c. h. §. 4. l. 10. §. 3. l. 43. l. 47. l. 49. ff.
d. A. R. D. l. 25. ff. d. acquir. her. Nisi servo
donatum quid aut legatum sit contempla-
tione fructuarii, tunc enim fructuario
quoque acquiritur. l. 21. l. 22. ff. d. usu-
fruct. l. 45. §. f. ff. d. Acq. Her. D. Hilde-
brand. d. T. 9. c. 5. §. 6.

*Qu. 34. Quid Juris habet B. F. posses-
sor in servo?*

Resp. Idem, quod fructuarius in servo, (Ad §.
cujus usumfructum habet. h. §. 5. Hinc 5.)
qui bonâ fide alicui servit, sive servus alie-
nus sit, sive liber homo, quicquid ex re ejus,
cui servit, acquirit, quicquid item ex ope-
ris suis, id acquirit ei, cui servit, & à quo
b. f. possidetur. d. l. 10. §. idem placet. l.
19. d. A. R. D. nisi bon fid. possessor scire
cœperit talem liberum hominem, aut
ser-

servum alienum esse, hoc enim casu continuo per eum acquirere posse desinit. *l. 2 §. 1. l. 40. ff. eod. Vinn. b.*

Qu. 35. An etiam per extraneam seu liberam personam nobis acquiritur?

(Ad §. 6.) Resp. Regulariter non *h. §. 6.* Jus Civile enim ita comparatum est, ut sibi quisque, quod sua intersit, negotium gerat, non alteri. *arg. §. 18. f. de Inutil. Stipul. l. 11. ff. d. O. & A l. 38. §. 17. d. V. O. vid. infr. tit. d. inutil. stip.* Excipitur possessio, quæ etiam per aliam personam, nostra voluntate nostroque nomine apprehendentem, acquiri nobis potest. *l. 1. §. 6. l. 1. §. 20. l. 42. §. 1. l. 49. §. f. ff. d. A. vel A. P. l. 53. ff. d. A. R. D. non solum scientibus, sed & ignorantibus. l. 13. pr. eod. Comp. Laut p. 564. in med. & p. 570. lit. E. add. Coll. Pr. tit. d. A. vel A. P. §. 12. D. Hildebrand. d. tit. §. 7.*

Qu. 36. Sed anne per possessionem dominium quoque simul acquiritur?

Resp. Aff. per consequentiam scil. *h. §. 6. f. modo tradens fuerit dominus, & dominium in Nos transferre voluerit. l. 13. l. 20. §. ult. ff. d. t.* (alias enim conditio usucapiendi saltem transfertur *h. §. 6.*) fieri namque non potest, quin is, qui rem ex iusta causa. *h. e.* idonea ad transferendum domi-

dominium traditam à domino possidere coepit, dominus ejus rei statim efficiatur Vinn. *h.*

Qu. 37. Quot sunt modi acquirendi per universitatem?

Resp. à Justiniano in *h. §. f.* recensentur (Ad §. quatuor: Hereditas scil. Bonorum Possessio, Arrogatio, & Addictio Bonorum libertatum conservandarum gratia. Plures recenset Vinn. *h. §. 2.*)

Qu. 38. Quid est Hereditas?

Resp. Est universitas rerum à defuncto relicta, omnia jura commoda & incommoda comprehendens. *l. 20. §. 10. ff. d. H. P. l. 8. & l. 37. ff. d. A. O. H. l. 196. d. R. F. l. 178. §. 1. ff. d. V. S. Comp. Laut. p. 504. & Coll. Pr. tit. Qui Testam. fac. poss. §. 1. & tit. d. H. P. §. 1.* Alias etiam sumitur pro jure hereditario jam acquisito, & describitur, quod sit successio in universum Jus, quod defunctus habuit. *l. 24. d. V. S. l. 62. d. R. F.* sive est Jus in re, quo hæreditas, sive illa rerum Universitas à defuncto relicta, alicujus propria est, & ex quo quis hæres, sive universitatis illius dominus, dicitur. *§. f. f. d. her. qual. & differ. l. 48. pr. ff. d. hered. inst. l. 10. §. 1. ff. de H. P. Laut. Coll. Pr. de H. P. d. §. 1.*

Qu 39.

Qu. 39. Circa acquisitionem hereditatis, quænam sunt considerata?

Resp. (1. Delatio, qua hæreditas alicui defertur, simulque Jus conceditur hereditatem delatam acquirendi. *l. 1 § 1. ff. d. V. S. l. 21 §. 2. d. A. vel O. H.* & hæc suâ natura acquisitionem præcedit. (2. Acquisitio (quæ pro diversitate hæredum variat) *vid. tit. d. Hered. qualit. & different.* sicut enim ad dominium transferendum requiritur oblatio, seu traditio, & acceptio *l. 55. ff. d. O. & A.* ita ut per delationem hæreditas acquiratur, utrumque requiritur. *l. 69. ff. d. t.*

Qu. 40. Delatio quotupliciter fit?

Resp. Dupliciter, vel (I. jure Prætorio, & vocatur bonorum possessio. *Comp. Laut. p. 533. seqq.* vel (II. jure Civili, idque vel immediatè ex Legis dispositione, si defunctus ab intestato decesserit *Comp. Laut. p. 543.* vel mediante hominis facto per testamentum, hinc ab hoc modo deferendi successio quoque duplex est, ex testamento, vel ab intestato, seu legitima. Deferatur autem Hæreditas testamentaria, iterum dupliciter vel directè & dicitur hereditas, vel obliquè & indirectè per fideicommissum universale, & dicitur fideicommissaria hæreditas. *Comp. Laut. p. 529. seq.*

Qu. 41.

Qu. 41. Annon vero etiam pacta de succedendo valent?

Resp. Talia pacta paciscentium hereditatem concernentia de Jure Civ. regulariter nulla sunt. *l. 61. ff. d. V. O. (ubi hujusmodi pactum contra bonos mores esse dicitur.) l. 15. l. 19. C. d. pact. l. 5. C. d. pact. conv. l. 4. C. d. inut. stip. junct. l. 6. C. d. pact. Comp. Laut. p. 48. & p. 562. lin. 1. etiamsi sit conservativum. l. 15. C. d. pact. l. f. ff. d. suis & legitim. (quo sc. hereditatis nobis ab intestato debitæ ablationem avertimus) Comp. Laut. p. 485. post. pr. & p. 558. lit. O. lin. 4. Ratio est, quia sicut certi modi hæreditatem deferendi constituti sunt, ita quoque consequendæ hæreditatis ex testamento scil. vel ab intestato. Nec stipulatione pœnali confirmari potest. *d. l. 61. ff. d. V. O.* Ex hoc autem pacto nulla nascitur obligatio, ne naturalis quidem. Hahn. *diff. de Jur. rer. concl. 67. n. 5. & concl. 70.* quia Jure Civili est prohibitum. *per dd. LL.* ob turpitudinem scil. voti captandæ mortis. *arg. d. l. 15. & l. 5. C. d. pact. conv.* Struv. *S. J. C. tit. de Pact. th. 44.**

Qu. 42. Dantur ne aliqua ab hac regula exceptiones?

Resp. Aff. valent enim talia pacta (1. Inter milites, in quibus sunt instar ultim. voluntatis)

luntatum; idq; propter mortis periculum,
 quod pro patria sustinent, *d. l. 19. C. d. pacti*
§. J. d. testam milit. l. 15. in fin. C. eod. Carpz
J. F. p. 2. C. 35. def. 20. (2. Ex consuetudi-
 ne inter personas illustres, quò pertinent
 moribus nostris pacta confraternitatum.
 Die Erbverbrüderungen. D. Textor. *d. Pacti*.
Gentil. Procer. Carpz. a. Const. def. 25. Bets.
d. Pacti. Famil. Illustr. cap. 5. D. Stryck. de
Success. ab Int. Diss. 8. c. 7. §. 18. & in U. M.
ff. tit. d. pacti. §. 19. 20. (3. Inter Conjuges
 pro quarum successione affirmativa hodie
 semper stat præsumptio. Mynsing. *Cent. 2.*
Obs. 33. Gail. lib. 2. Obs. 8. n. 3. ubi præjud.
camer. Imper. Kohl. de Pacti. dotal. per tot.
D. Stryk. de success. ab intest. diss. 8. cap. 5.
per tot. & U. M. Pand. c. l. §. 18. seqq. Comp.
Laut. d. p. 48. in fin. & p. 450. post. pr. a d.
omninò. D. Hildebrand. ad Inst. Lib. 2. Tit.
10. cap. 8. §. 2. ubi plur. Exempl. conf. Kel-
lenbenz de renunc. fam. illustr. & nobil. qu.
31. D. Harppr. Cons. Tub. 1. & 2. D. From-
man. de Existencia Conditionis pacti renun-
ciata hereditatis reservativi.

LIB. II. TIT. X.

DE

TESTAMENTIS ORDO- NANDIS.

Qu. 1.

Qu. 1. Unde appellatur Testamentum?

Resp. Ex eo, quod sit testatio mentis. *h. pr. n. (sicut Mutuum quasi de meo tuum)* his tamen verbis non vera testamenti notatio proponitur, sed allusione quadam Etymologica rei & vocis convenientia ostenditur. Vinn. *h.*

Qu. 2. Quid est Testamentum?

Resp. Est voluntatis nostræ justa sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri vult. *l. 1. l. 4. ff. qui test. fac. poss. à D. Lauterb. in Coll. Pr. tit. Qui testam. fac. poss. §. 11.* describitur, quod sit ultima contestatio in id facta, ut quis, quem velit, post mortem suam habeat hæredem. vel: Est ultima ordinatio, qua quis alteri hæreditatem suam futuram defert. *add. D. Hildebrand. ad Inst. L. 2. Tit. 10. Cap. 8. §. 6.*

Qu. 3. Cui juri adscribenda testamenti factio?

Resp. Si generaliter, simpliciter & indefinite usus testamentorum consideretur, Juris gentium est, & fluit ex dominio, seu libera de re sua disponendi potestate. (Hinc apud omnes fere Gentes in Usum venerunt testamenta. Hahn. *ad Wesemb. tit. qui testam. fac. poss. Num. IIX. verb. apud omnes &c.* Vinn. *ad h. tit. vid. tamen Dn. Matth. Bernegger ad Tacit.*

Quest. 119. ubi Germanis olim ex certis rationibus successionem per testamentum non fuisse cognitam, docet. *conf.* D. Stryk. *de Cautel. Testam. C. 1. §. 5.*) si verò consideretur specialiter & definite *i. e.* quoad modum in testamentorum factione observandum, juri Civili est adscribenda. *Comp. Laut. p. 483. Vinn. ad pr. §. h. t.*

Qu. 4. Voluntas testantium quomodo debet esse comparata?

Resp. (1. Debet esse vera, non dolosis ac falsis persuasionibus inducta *vid.* Carpz. *J. F. p. 3. C. 5. def. 4. add. tamen def. 5. & 6.* (2. Libera, non vi coacta. *l. 1. ff. h. alias* enim testamentum ipso jure nullum est. *Comp. Laut. p. 509. pr. omninò Kurrer. de Testam. coact. & tot. tit. ff. si quis aliq. test. prohib. vel coeg.* Quoniam autem ad testandum in quolibet libera voluntas præsumitur, actor illam negans probare tenetur. *l. 5. ff. d. prob. l. 6. C. d. dol. mal. Bardil. Concl. for. Exerc. 3. th. 3. 4. & 6.* (3. Ultima, in qua scil. quis perseveravit ad extremum vitæ halitum. *l. 4. ff. d. adim. & transf. leg. junct. l. 15. C. d. Pact. L. 22. ff. d. leg. 3.* (4. Perfecta D. Harpprecht. *Cons. 4. & Tract. Acad. 12.* (5. Ab ipso testatore *arg. l. 1. ff. h. t. &* (6. Solemniter declarata.

Qu. 5.

Qu. 5. Jure veteri, quotnam erant Testamenti genera?

Resp. Primis temporibus duo testamentorum genera populo Romano in usu erant, quorum altero, quod calatis Comitibus dicebatur, utebantur in pace & otio: altero, quod procinctum, cum in praelium procincti educerentur. Accessit autem postea, & tertium genus, quod per æs & liberam præsensibus præter libripendem quinque testibus, Civibus Rom. & puberibus, & eo, qui familiæ emptor dicebatur, certisque verbis adhibitis, fiebat. *h. §. 1. ibique Vinn. Lauterb. Colleg. Pract. tit. Qui testam. fac. poss. § 42. D. Hildebrand. ad Inst. L. 2. tit. 10. cap. 8. §. 7.* (Ad §. 1. & 2.)

Qu. 6. Quidnam jure pratorio ad vim testamenti desiderabatur?

Resp. Nihil aliud, quam ut testamentum 7. testibus proponatur & ab iis obsignetur. *h. §. 2. J. Corn. van. Eck. ad ff. tit. qui test. fac. poss. n. 5. usque ad n. 10. cit. à D. Hildebrand. d. l.* Licet enim tale testamentum Jure Civ. non subsisteret propter defectum mancipationis, tamen Prætor secundum illud bonorum possessionem scriptis in eo heredibus dabat. *Vinn h.*

Qu. 7. Jure novo quomodo dividitur testamentum?

(Ad §. 3 & 4.) Resp. In publicum & privatum. Descendunt autem solennitates in iis adhibendæ partim ex jure Civili antiquo, partim ex Prætoris Edicto, & nonnullæ ex Principum Constitutionibus. *h. §. 3. J.*

Qu. 8. Quid est publicum?

Resp. Quod publica auctoritate & fide sustinetur, ut: testamentum (1. Principi oblatum & (2. actis publicis insinuatum seu judiciale. *l. 10. l. 19. C. h.*

Qu. 9. Testamentum Principi oblatum quomodo describitur?

Resp. Quod libello insertum Principi (sub quo vocabul. non tantum Imperator; sed hodie omnes Principes & Status intelliguntur. Carpz. *d. L. Reg. c. 11. sect. 11.* Dauth. *de Testam. tit. de testib. n. 24.* Myler *d. Princip. & stat. Imp. c. 28. n. 1.* D. Hildebrand. *ad J. d. l. §. 8.* offertur, ut scriniis inseratur, & publica ejus auctoritate sustineatur. *d. l. 19.* (Tabor *in Diss. de Testam. Princip. vel Comit. oblat. per tot.*)

Qu. 10. Quanam hujus testamenti sunt requisita?

Resp. Ut per ipsum testatorem & non per Procuratorem Carpz. *p. 3. dec. 293. n. 3. seqq.* Laut. *de Testam. Jud. th. 14.* (dissent. D. Stryck. *in diss. d. Testamento Principi per Procuratorem oblato cit. in Tr. d. Caut.*

*d. Caut. Testam. C. 8. & Tabor. d. Diff. d. Testam. Principi obl. C. 6. n. 10. Comp. Laut. tit. qui test. fac. poss. lit. E. vid. tamen Colleg. Pr. eod. tit. §. 45.) D. Harpprecht. Cons. 54. n. 102. Principi offeratur & ab ipso Principe simpliciter licet, & sine inter-ventu decreti specialis, aut alius solennitatis (Principis enim præsentia omnem solennitatem superat *d. l. 19. C. d. testam. Besold. p. 6. Cons. 273. n. 31. & 101. Myns C. 6. Obs. 29.)* acceptetur. Non igitur in hoc casu per Consilium intimum repræsentatur, nisi Princeps ipsi hoc commiserit, vel si Testator, v. g. decumbit, Consiliarios ablegaverit vel ex secretariis duos ad ipsius ædes miserit, ut testamentum recipiant, & Principis Archivo inferant. *D. Stryck. d. Caut. testam. C. 7. n. 5. Carpz. J. F. part. 3. Const. 3. def. 18. in fin.* Hodie ad perpetuam rei memoriam tempus insinuationis à tergo annotari, & schedula probatoria vulgo Schein ex Cancellaria dari solet. *Comp. Laut. p. 485. Eckolt. ad ff. tit. qui testam. fac. poss. §. 3. & 4.**

Qu. 11. Quid est testamentum judiciale?

Resp. Est ultima voluntas, qua testator (ipse, non per Nuncium vel procuratorem. *arg. l. 9. l. 12. C. d. Testam. potest*

tamen adhiberi Advocatus, qui voluntatem hanc manifestet atque declaret, modo præfens testator affirmet, hanc esse ultimam suam voluntatem Carpz. *J. F. p. 3. C. 3. def. 27. Laut. diss. d. Testam. Judic. th. 10. & 14.*) apud acta Judicii heredem instituit, ita ut illorum fide & auctoritate sustineatur, quæ enim publicè fiunt & Judicialiter, nullis aliis solennitatibus opus habent. *l. 31. C. d. donat. D. Stryck. d. l. §. 32. Myns. C. 6. O. 29. n. 1. Laut. d. Testam. Jud. & in Comp. p. 485. in fin. junct. p. 449. in fin. Germ. vocatur ein gerichtlich Testament.*

Qu. 12. Quomodo conficitur tale testamentum?

Resp. Vel explicitè, quando nimirum testator ipse. *arg. l. 9. l. 12. junct. l. 19. C. h. v. Quest. præced. 12.* viva voce voluntatem suam coram judice declarat, hæredem sc. nuncupando, legata, aliaque voluntatis suæ capita manifestando, simulque petendo, ut ejus voluntas actis publicis inscribatur. *Laut. Coll. Pr. d. T. §. 51.* vel implicitè per relationem ad scripturam, quando scil. testator schedam obfignatam Judici exhibet in eaque ultimam suam voluntatem contineri dicit. *v. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 87. §. 6. D. Maj.*

p. 483. modo testator non planè rudis, & quinque legere, neque scribere sciat, tunc prælectio erit necessaria. Carpz. p. 2. Dec. 149. D. Stryck. d. l. §. 31.

Qu. 13. Coram quo Judice faciendum est?

Resp. Coram quocunque d. l. 9. adeoque non refert, competens sit, an incompetens suus an alienus. Lauterb. d. D. d. Testam. Jud. th. 18. & 19. D. Stryk. d. l. §. 23. seqq. Carpz. p. 3. dec. 293. n. fin. est enim actus voluntariæ Jurisdictionis Laut. d. volunt. Jurisdic. th. 36. sufficitque si solus Judex adsit, nec ullibi cautum exrat, quod etiam Scabini & Assessores, vel Actuarii adesse debeant d. l. 19. C. d. testam. l. 30. C. d. donat. D. Harpprecht. d. tr. p. 86. Lauterb. d. D. th. 15. seqq. quamvis consultius, ut aliquot Assessores, vel Actuarius præsens sit, monente D. Strykio. d. l. §. 28. in fin.

Qu. 14. Annon etiam testamentum judiciale extra locum judici confici potest?

Resp. Aff. quo tamen casu non sufficit, si ipse testator, vel alius ejus nomine privatim, quosdam è senatu vel judicio, ad actum ordinationis testamenti convocet, sed requiritur ut testator vel ipse, vel alius ejus nomine Magistratum implorer.

ut aliqui, qui ipsius voluntatem excipiant, ab ipso deputentur, & ut Judex vel senatus personis illis, quæ sunt in officio hoc ipsum injungat, ut testamenti confectioni nomine senatus intersint. D. Harppr. d. tr. p. 89. & in Tract. Acad. p. 1. p. 746. seq. variant tamen moribus nostris locorum statuta. Idem in Conclus. Pract. d. Test. jud. th. 6. 7. 8. Laut. d. Disp. de Testam. Judic. th. 5. & 20. & ad. J. P. W. p. 3. tit. 11. th. 5. D. Stryk. d. l. §. 34. & seqq. ubi, quibus cautionibus, si quis domi judicialiter testari velit, & quid circa Judic. opus sit Eckolt. ad ff. tit. qui testam. fac. poss. §. 8.

Qu. 15. Antestamentum Principi oblatum, vel Judiciale, si testator recipiat, eo ipso revocatum censeri debet?

Resp. Neg. per. L. 12. ff. d. R. J. l. 10. pr. ff. d. inoff. test. si scil. integrum & salvum post mortem testatoris reperiat: Nuspiam enim in Jure Civ. ad testamenti validitatem requiritur, ut in perpetuum in scriniis Principis & apud Acla depositum maneat, cum multæ hujus receptionis causæ supervenire queant, & testator illud statim secum domum deportari possit. Imò vehementia indicia requiri, si propterea testamentum revocatum censeri velit, tradit Besold. P. 4. Conf. 144. omni-

nò D. Lauterb. *d. Disp. th. 28.* D. Stryk. *d. l. §. 47. & 48.* Eckolt. *ad ff. d. t. §. 4.* D. Harpprecht. *d. ff. de Testam. Judic.* D. Hildebrand. *ad Inst. d. Tit. 10. Cap. 8. §. 8.*

Qu. 16. Quodnam dicis testamentum privatum?

Resp. Quod privata fidei sustinetur.

Qu. 17. Quotuplex est?

Resp. Duplex; solenne, vel minus solenne: utrumque vel scriptum vel nuncupativum.

Qu. 18. Testamentum solenne scriptum quodnam dicitur?

Resp. Quod in scriptis solenniter perficitur. *h. §. 3. & 4. h. e.* quando testator (nihil autem refert, si ipse testator scripseris, si alius ejus mandato, etiam servus. *l. 29. & aut. seq. Eo non observato C. d. testam. l. 28. ff. qui testam. fac. N. 119. c. 9.* quomodo tamen posteriori casu testator cautus sit, ut in praesentia testium subscribat. *l. 21. C. eod. Rec. Imp. d. A. 1512. tit. von Notarien §. 55.* doch also / daß der Testirer öffentlich ansage / daß solches / so Er darlegt / sein Testament sey / und von den Zeugen allen mit eigener Hand unterschrieben) *vid. tn. Qu. seq. N. V.* voluntatem suam in scriptis, solennitatibus à Lege praescriptis observatis, declarat. Quia non omne testamentum

in scripturam redactum scriptum est hinc si testamentum jam factum, probationis tantum gratia in scripturam sit redactum, nihilominus manet nuncupativum.

Qu. 19. Quanam sunt hæ solennitates?

Resp. (I. Ut actu continuo fiat. *h. §. 3. J. l. 21. §. f. ff. Qui testam. fac. poss. R. J. d. Tit. §. die Form: ibi desselbigen Tags und Zeit.* (II. 7. testes NB. legitimè adhibeantur. *d. §. 3. J.* (III. Ut subscribatur ab omnibus testibus uno eodemque tempore congregatis *vid. seq. Quast. 24. l. 20. §. 8. d. t. l. 8. l. 9. l. 12. l. 28. C. eod. propria cujusque manu l. 30. ff. h. t. ibique Brunnem. n. r. Joh. Harpprecht. ad h. §. 3. J. n. 285. R. J. d. l. §. Die Form eines Testaments ibi. durch die 7. Zeugen / alle mit ihren eigenen Händen unterschrieben.* (IV. Subsignetur annulo *l. 22. §. 5. ff. eod. hodie quovis signo consueto. R. J. d. A. 1512.* (V. Subscribat testator. *l. 21. C. h. nisi totum testamentum scripserit. l. 28. §. 1. C. eod. quod holographum vocatur. Scribere ignorans adhibeat octavum testem. l. 21. C. d. t. Carpz. p. 2. Dec. 147.* (VI. Ut testator vel octavus testis nomen heredis scribat *§. 4. J. h. l. 29. C. d. t. quod remissum postea per N. 119. C. 9. sufficitque per alium nomen hæredis exprimi. d. N. & auth.*

inde

inde desumpt. Eo non observato C. d. t. ibique Brunnem. n. 15. Hujus etiam nulla fit mentio in d. R. F. omnino Laut. diff. d. solennit. Testam. per tot. & in Comp. p. 487. Tandem omnino utile est, ut annus & dies adjiciatur. D. Stryck. d. Tr. C. 15. §. 42.

Qu. 20. Per actum continuum quid intelligitur?

Resp. Non compositio ipsius testamenti, quæ successivè pro lubitu fieri potest. Brunnem. ad L. 21. C. d. testam. n. 4. D. Hildebrand ad. F. h. t. §. 11. sed solennitatum adhibitio. h. §. 3. l. 21. pr. C. d. t. ratio hujus Constitutionis est, ne testator ad alia de lapsus actu testandi interrupto, minus seriò hanc rem agere videatur. Excipitur tamen actus necessarius. l. 28. C. eod. ibique Brunn. modo brevi temporis spatio transire queat. v. Laut. d. D. §. 9. 10. seqq. & Coll. Pract. Tt. Qui testam. fac. poss. §. 56.

Qu. 21. An ergo si contractus intervenierit, si vitietur testamentum?

Resp. Aff. l. 20. verba: Contraxerunt, gesserunt, non pertinent ad testandi Jus ff. d. V. S. l. 21. pr. & §. 3. C. h. Testamentum namque haud duorum consensum requirit, sed à sola testatoris voluntate
de

dependet. *l. 32. pr. ff. d. her. instit. Rec. Imp. c. l. ibi.* ohne daß ein auswärtige Handlung u. nec obstat, quod pignus, servitus, usufructus in testamento constitui possit. *l. 26. pr. ff. d. pign. act. §. f. J. d. servit. §. 1. J. de usufr. l. 3. ff. d. usufr. Carpz. J. F. p. 3. Const. §. def. 20.* quia istis modis non contractus celebratur in testamento, sed Jus ipsum constituitur, aut promittitur ultima voluntate. *v. Comp. Laut. p. 402. lit. a min. & p. 486. lit. G. maj. add. d. Diss. de solennit. Testam. th. 10. add. D. Stryck. de Cautel. Testam. C. 15. §. 40. in f.*

Qu. 22. An inter septem testes etiam computatur Notarius?

Resp. Aff. d. R. J. d. A. 1512. von den Notarien *tit. von den Testamenten §. Item* sollen die Notarien. *Comp. Laut. d. p. 486. & p. 559. in fin. D. Hert. d. uno homine plures representante personas sect. 4. §. 4.*

Qu. 23. Quotnam testes de Jure Canon. requiruntur?

Resp. De hoc jure (quod in terris Ecclesiæ observatur. Laut. Coll. Pr. in Proleg. & in Comp. c. l. Engel. Coll. Fur. Can. p. 2. L. 4. T. 14. n. 12.) sufficiunt 2. vel 3. *Matth. c. 18. v. 16. c. 10. & 11. x. d. testament. vid. Schilter. ad ff. Exerc. 38. §. 117.* Moribus autem nostris consuetudo cujusque
loci

loci est inspicienda cum singulæ ferè Provinciae & Civitates certas præscriptas habeant formas, seu modos testandi. Et si quis testamentum secundum loci formam condiderit, valet nihilominus in aliis Provinciis etiam quoad bona alibi sita, licet ibi consuetudo vigeret diversa. Nam quoties de solennitate actus, (tanquam forma) quaestio est toties ad jura & solennitates cujuscunque loci, ubi actus est gestus respiciendum. *L. 6. ff. de Evict.* Carpz. *J. F. p. 3. C. 6. def. 12.* & *L. 5. Resp. 1. omnino* D. Hert. *de Collis. Legum. Sect. 4. §. 23.*

Qa. 24. Quinam testes dicuntur legitime adhibiti?

Resp. (1. Qui sponte, non vi aut metu coacti testamenti factioni interfuerunt. *l. 20. § f. ff. h.* (2. qui animo & corpore praesentes audiverunt & viderunt testatorem *l. 9. l. 21. C. d. Testam. l. 8. C. qui testam. fac. poss.* (quod in omnibus, licet privilegiatis testamentis, necessarium est. Carpz. *d. p. 3. Const. 4. def. 37.* alterutro autem deficiente non valet testamentum. Lauterb. *Coll. Pr. d. 1. §. 58.*) nec non (3. intellexerunt testamentum fieri si v.g. testator dixerit, testamentum quod ad subscribendum, & signandum oblatum, suum esse, licet nesciant, quæ in eo scripta contineantur *d. l. 21.*

l. 21. pr. add. Carpz. J. F. d. p. 3. C. 3. def. 2.
 nec de cetero intelligent linguam testa-
 toris *d. l. 20. §. 9.* quod de testamento
 Nuncupativo non accipiendum Vinn. *ad*
§. 6. J. h. t. (4. Qui in specie sunt rogati,
d. R. J. ibi: insonderheit beruffen/ (quod à
 Notario vel à testibus in subscriptione ple-
 rumque exprimi solet) aut si forte alias
 præsentes fuerint, certiorati, quod hic
 actus debeat celebrari *l. 21. §. 2. ibique*
Brunnem. qui test. fac. poss. Hæc rogatio
 à nullo testium adhibendorum *C. J. A. tit.*
qui testam. fac. poss. th. 13. benè tamen ab
 hærede, vel alio, iubente & patiente testa-
 tore fieri potest. Laut. *Coll. Pr. d. l. §. 57.* De-
 bent porro (6. testes uno eodemque tem-
 pore congregati adesse, donec suprema
 contestatio peragatur. *h. §. 3. J. d. l. 20. §. 8.*
ff. qui test. fac. poss. l. 12. l. 21. pr. C. d. testam.
d. R. J. ibi: Sollen alle beyeinander vers-
sammlet seyn/ nec sufficit, ut unus post ali-
 um testatorem videat, vel audiat per *L. 2.*
ff. d. duob. reis l. 137. pr. ff. d. V. O. (7. de-
 bent esse idonei *§. 6. J. h. t.*

Qu. 25. An omnes testes uno annulo sub-
signare possunt?

(Ad §. 5.) Resp. Aff. *h. §. 5.* ubi *ita:* quid enim, si
 7. annuli una sculptura fuerint i. e. mi-
 rum nemini videri debet, quod testibus
 uno

uno eodemque signare liceat annulo, cum fieri possit, ut 7. annuli quantum vis singulorum sint, eandem habeant figuram; præsertim si plures ex eadem familia, quorum omnium eadem sunt insignia, adhibeantur.

Qu. 26. An etiam alieno?

Resp. Aff. d. §. n. quod tamen non extendendum ad personas publicas, quæ ex officio sigilla Instrumentis apponunt. Cæterum cautelæ loco hoc observari solet, ut alieno annulo signam, id in subscriptione profiteatur omissio tamen testamentum alias perfectum non vitiat. D. Hildebrand. ad J. L. 2. Tit. 10. cap. 8 §. 13. Vinn. ad h. §. 5. J.

Qu. 27. Quinam testes hic sunt idonei?

Resp. Qui neque natura impediuntur (Ad §. 6.) neque lege prohibentur l. 1. §. 1. ff. d. testib. §. 6. J. h.

Qu. 28. Qui natura impediuntur?

Resp. Furiosi §. 6. J. h. l. 26. §. 4. ff. qui testam. fac. poss. l. 2. §. 3. ff. d. Fur. Cod. nisi habeant dilucida intervalla d. l. 20 §. 4. Item de mente captis dicendum, cum nulla sit distinctio quoad mentis sanitatem l. 17. ff. eod. Impuberes h. §. 6. d. l. 21. l. 209. ff. d. V. S. etiam infantia maiores. Vinn. ad h. §. 6. n. 2. §. 9. J. de Inutil. stipul.

pul. coeci. arg. l. 9. l. 21. C. b. quia testes testamentarii ad excludendam fraudem, ut testatorem videant necessarium est, surd & muti. d. §. 6. non attenta distinctione vicia illa conjuncta sint an separata, natura vel causa obvenierint. arg. h. §. 6. Comp. Laut. p. 432. & d. p. 486.

Qu. 29. Qui Lege prohibentur?

Resp. Omnes (1. qui Cives Romani non sunt. *l. 21. C. d. testam. uti servi. h. §. 6. per Rat. in d. l. 20. §. 7. l. 30. ff. de R. J. deportati, banniti, Lauterb. d. diss. d. solennit. Testam. th. 20.* hi enim Jus Civitatis propter delictum amittunt. (2. Prodigii, quibus scil. bonis interdictum est. *l. 11. §. 1. d. dol. mal. l. 18. pr. ff. qui testam. fac. poss. Lauterb. d. diss. th. 22. D. Stryk. d. cap. 15. §. 20.* æquiparantur enim furiosis *L. 1. ff. d. Curat. furios.* (4. Mulieres *h. §. 6. Comp. Laut. d. p. 432.* (5. Qui intestabiles redditi; quia non sunt integræ famæ *l. 18. §. 1. l. 26. ff. qui testam. fac. poss. Rhet. ad. Frnst. h. t. Diss. 13. §. 31. h. §. 6. uti: damnati injuriarum seu ob carmen famosum. l. 18. §. 1. l. 21. ff. d. t. d. 21. pr. ff. d. testib. adulterii. l. 14. ff. d. testib. repetundarum. l. 15. pr. eod. l. 20. §. 5. ff. qui test. fac. poss. Comp. Laut. p. 431. in fin.* Item hæretici, *auth. Credentes. C. d. hæret.*
sed

sed Jus Justin. illos in testamentis & contractibus admittit. *l. 21. in fin. C. d. t. Farinac. de Testib. qu. 56. n. 221. Apostatae, l. 3. C. d. apostat.*

Qu. 30. An homines proprii testes in testamento esse possunt?

Resp. Disting. inter testamentum quod condit liber homo, & quod condit alius homo proprius: Priori casu non admittitur. *d. R. J. tit. von den Testamenten §. die Form eines Testaments: ibi daß die Testaments- Zeugen auch der Leibeigenschaft frey ic. benè tamen posteriori.*

Qu. 31. Quare fœmina à testimoniis testamentariis arcentur?

Resp. Quia solennium erant incapaces, i. e. neque Comitibus interesse, neque in pro-cinctu apparere, neque in mancipatione intervenire poterant. *Hopp. ad. t. h. & Vinn. adh. §. n. 2. ubi plures rationes. D. Stryk. d. tr. C. 15. §. 23. D. Hildebrand. ad Inst. h. t. §. 16.*

Qu. 32. Conditio, & habilitas testium, quonam tempore requiritur?

Resp. Tempore conditi testamenti, (Ad §. non mortis testatoris. *h. §. 7. L. 22. §. 1. 7.)*
§. qui testam. fac. poss. imò ex Principum liberalitate sufficit habilitas etiam putativa, seu modò opinione ab omnihus vel

plerisque publicè pro idoneo sit habitus, e. g. si impubes sit adhibitus, qui pubes putabatur. *d. §. 7. J. b. l. 1. C. qui testam. fac. poss.* quod etiam in aliis negotiis procedit *L. Barbarius Philippus 3. ff. d. Offic. Præt. D. Maj. p. 493. Laut. d. D. th. 23. D. Hildeb. d. l.*

Qu. 32. Quid si quis è testibus ante aptas tabulas moriatur aut inhabilis fiat, an non testamentum ideò corrumpitur?

Resp. Neg. sed salva defuncti voluntas nihilominus manet, cum adhuc aliis argumentis & conjuncturis sigillorum fides confirmari possit, maximè accedente adminiculo subscriptionis testatoris & testimonii, nam manus cujusque & subscriptio pluribus nota esse solet, potestque in dubio etiam probari per literarum comparisonem. *Vinn. h. D. Hert. d. Oculari Inspect. §. 24. In sæpedict. Ordin. Imp. in fin. Imper. Maximil. suppeditat Cautelam, ut Notarii interdum testes supernumerarios adhibeant. conf. D. Stryck. d. l. §. 32. ubi al. Cautel.*

Qu. 34. An conjunctio testium inter se, testamentum vitiat?

(Ad §. 8.) Resp. Neg. *h. §. 8. l. 17. ff. d. test.* Hinc pater & filius, nec non duo fratres in uno Testa-

Testamento (extraneo scil.) testes esse possunt. d. §. 8. Quodocunque enim tales personæ conjunctæ negotio alieno, unde nihil ipsi commodi sperant, adhibentur, semper præsumptio doli cessat. Nec gratuitò quis malus præsumitur.

Qu. 35. An filius in testamento patris (aut contra) admittitur?

Resp. Neg. ob vinculum patriæ potestatis. (Ad §. 9.)

h. §. 9. §. 4. J. d. Inut. stipul. cujus intuitu pro una persona habentur. Notandum tamen, quod tunc demum pater à testimonio testamentario arceatur, si filius post missionem testetur. h. §. 9. nam si ante missionem id faceret, jure militari testaretur, & pater testis esse potest, quia illa privilegiata testamenti factio Jur. Gentium sine Legi Civilis solennitate fit l. 20. §. 2. ff. qui testam. fac. poss. Vinn. ad §. 9. §. 4. Comp. Laut. p. 434. lin. 1. fin. v. Laut. d. singul. fratr. §. 3.

Qu. 36. Qui de testamento filii emancipati dicendum?

Resp. In l. 20. §. 2. ff. qui testam. fac. poss. Ratio est, quia non amplius in potestate Patris existit. g. h. §. (non obst. l. 6. & l. 9. dd. LL. loquuntur de testi-

monio judiciali, à quo huc argumentari non licet, ubi plerumque versatur interesse ejus, cui testimonium dicitur, in testamento verò agitur de heredis commodo. Vinn. *adh. §. 9. n. 2. & 5.*) *Comp. Laut. p. 433. lin. 6. à fin.* quod idem etiam ad testimonium filii in Testamento Matris, mariti in uxoris, nepotis ex filia in testamento avi, fratris in testamento fratris vel sororis in eadem familia non existentis, patroni in testamento liberti, & vice versa &c. extenditur; quia inter has personas non est tale vinculum, quod unionem inducat. v. R. J. d. *An. 1512. ibi. der Sohn der in des Vatters Gewalt.* *Comp. Laut. p. 487. Lauterb. d. Diss. 1h. 24.* Idem dicendum de Ministro, officiali, & subdito, tam in testamento Domini, quam in testamento, in quo Dominus hæres instituitur. *vid. omninò D. Harpprecht Diss. de Testimon. Testam. Heredi interdict. a. 1h. 17. usque ad 30. & pro validitate testamenti.* Worinnen der Landes Herr zum Erben eingesetzt/ und dessen Canzler und Raths/zu Zeugen adhibirt worden/ à Dnn. JCc. Ienens. m. Aug. 1688. pronunciatum esse, testatur Dn. Franckenberg. *Prax. mod. L. 2, Obs. 84.*

Qu. 37. An ipse haeres in testamento testis esse potest?

Resp. Neg. *h. §. 10. l. 20. h. dict. R. F.* (Ad §. 10.)

tit. von Testamenten §. die Notarien 12. ibi: Einer der in demselben Testament Erb geschrieben 12. quia totum negotium, quod testamenti ordonandi gratia geritur,

credetur inter testatorem & heredem geri cum ipsius causa agatur. d. §. 10. & fictione Juris testator & heres censentur

una persona. Nov. 48. pref. l. f. ff. de her. inst. l. 22. ff. d. usucap. Laut. d. solennit. Testam. 1b. 24. 25. & 28. ejusd. Comp.

p. 432. lit. F. p. 487. h. & p. 506. lit. E. Vinn. ad h. §. 10. F.

Qu. 38. An ergo illi quoque qui in Heredis potestate sunt testes esse prohibentur?

Resp. Aff. *h. §. 10. cum enim (1. principali testamento negotium heredis scil. institutio, negotium patris esse intelligatur, non idem, ejus etiam finium, ceu nam eandemque cum patre*

ad testimonium in eodem perhibendum inabilem reddere; & quia

(2. ab illis testimoniis, ubi aliquid negotii geritur per quod acquiratur illi, cujus in potestate sunt, arcentur. l. 20. §. 3. h.

omnino D. arppr. in D. d. testim. testam. heredi int dicto per tot. praepimis §. 14.

seqq. ad l. D. Lauterb. d. Diss. de solennitat. Testam. th. 25. & de singul. Fratr. Jur. p. 2. m. 2. §. 3. & Coll. Præct. §. 66. seq.

Qu. 39. Quid dicendum de fidei commissario Universalis?

Resp. Hic æque testis esse nequit, quia loco heredis est, & post senatus Consultum pro successore juris universi habetur. §. 3. & 4. J. d. fiduc. her. arg. h. §. 10. & 11. J. l. 1. & 3. ff. d. fiduc. her. p. t. Rhet. diss. 13. ad Inst. §. 32. D. Hildebrand. ad J. h. 1. §. 10.

Qu. 40. An idem in fidei commissariis particularibus & Legatariis obtinet?

(Ad §. 44.)

Resp. Neg. sed his jus testimonii expressè, & quidem ex hac ratione concessum est, quia non sunt juris successores universales, adeoque hoc in casu non in propria casu, nisi per consequentiam demum testes fiunt. h. §. 11. l. 20. qui testam. fac. poss. ff. l. 1. & 3. d. F. h. P. Comp. Laut. p. 487. Carpz. J. F. p. 3. C. 3. def. 7. Lauterb. d. Diss. d. solennit. Testam. th. 26. vid. tamen Dn. Harpprecht Diss. de Testim. Testam. fideic. th. 8. & seqq. admittuntur quoque in testamento merè Nuncupativo, prout per multas rationes & auctorit. defendunt. Brunnem. ad l. 22. C. de Testam. D. Harpprecht. Diss. de Testim. testam.

testam. legat. perm. th. 20. & mult. seqq.

add. Schilter Exerc. ad ff. 38. th. 40. nec

refert, etiamsi omnes testes adhibiti Le-

gatis sint. honorati. L. 14. ff. de reb. aut.

L. 22. C. d. testam. iatè D. Harpprecht. d.

L. 15. & 16. Caveat tamen Legatarius,

ne sibi ipsi, utut iussu testatoris, legatum

adscribat. L. 1. l. f. ff. de his, quæ pro non

script. l. 1. ibique Brunn. l. 2. & 3. C. d. his

qui sibi adscrips. l. 14. l. 15. ff. ad L. Corn.

de fals. nisi testator suâ manu specialiter,

l. 1. 2. C. in filio & servo sufficit generaliter.

l. 1. 5. 8. ff. d. t. vel tertius ipsius mandato

adjecerit, quod ita testatus sit. d. l. 15. §. 2.

d. l. 2. C. ibi. Brunnem. Carpz. d. C. 3. d. f. 9.

& 10. D. Bardili de subscript. C. 5. n. 15.

seqq. ad. Id. in Diss. de Testam. Nuncupat.

th. 41. ubi hoc etiam in testamento Nun-

cupativo, p. Probationis causa à Notar. in

scripturam dacto, procedere docet.

Qu. 41. In

quanam materia scribi debet

testamentum?

in ligneis tabulis leviter ce- (Ad 5.

ferro peracuto testamenta 11. d.

L. 19. ff. de Bon. Poss. contr.

verò in quocunque mate-

ria, chartæ e specie testamentum scribi

potest. h. §. 12. Ita tamen, ut moribus

notariis, qui sæpius in testamentis

adhi-

adhiberi solent, in conficiendis instrumentis, pergamenis uti soleant, *Ord. Not. d. An. 1512*. Quanquam, si in charta papyracea scripserint, non ideo protinus existimandum sit Instrumentum nullum esse, aut partium jura lædi. *vid. tamen Comp. Laut. p. 427. lin. 6. à fin.* quibusdam tamen in locis vulgaris papyrus non sufficit, sed requiritur, ut chartæ signatæ, testamenta inscribantur, auf *Stempel Papier* / vel saltem scripto testamento in charta vulgari, ad supplendum hunc defectum, charta signata jungatur, ne ultima voluntas invalidetur. *Dn. L. B. de Lyncker. Cent. 10. Dec. 975. per. tot. D. Hildebrand. d. l. §. 20.*

Qu. 42. An unius testamenti plures Codices fieri possunt?

(Ad §. 13.) Resp. Aff. tale enim testamentum uno eodemque tempore NB. solenniter completum, pluribus licet codicibus consignatum, pro uno eodemque testamento habendum est. *h. §. 13. J. l. 24. ff. qui testam. fac. poss. l. f. quæ in test. del. l. 1. §. 5. & 6. ff. d. Bon. Poss. sec. Tab.* & licet testator quædam exemplaria cancellaverit, seu deleverit, reliquis adhuc salvis, in dubio non præsumitur testatorem mutasse animum; nisi hæres ab intestato, probare possit,

possit, illam cancellationem esse factam animo tollendi testamentum, quo casu omninò audiendus est, & tabb. erunt nulla. *L. f. ff. d. d. his, quæ in test. del. Lauterb. Coll. Pr. d. tit. §. 55.*

Qu. 43. An ergo etiam plurimum testamentorum in unum codicem conferri possunt?

Resp. Aff. *Comp. Laut. p. 486.* quod hodie ut plurimum in Conjugum testamentis observari solet. *Peck. de Testam. Conjug. p. 1. C. 19. Franzk. L. 2. Resol. 11.* Habeatur tamen tale testamentum, in quo duo de futura successione disposuerunt, non pro uno, sed pro duobus: quia tot testamenta censentur, quot sunt personæ testantes. *Myns. C. 1. O. 7. n. 6.* licet semel adhibita legalis solennitas utrique sufficiat. *D. Harpppr. Tract. Acad. p. 1. p. 1048. seq. & Cons. 54. n. 303. & Resp. 59. n. 61. seqq.* Tenentur tamen Notarius & testes adhibiti, clarè exprimere sese nominatim ab omnibus testantibus rogatos esse, & omnium testantium nomine sese quoque subscripsisse. *D. Hopp. ad. h. §. 13. D. Stryk. d. Testament. Conjug. Reciproc. per. tot. add. Gail. L. 2. Obs. 117. n. 3.* Revocari autem Testament. Conjug. reciproc. Jure Commun. ab alterutro Conjugum pro sua parte potest, etiamsi alteram partem certiore non

reddiderit. *arg. l. 1. C. d. SS. Eccles. l. 32. §. 3. ff. d. don. int. V. r. & ux. l. 4. ff. d. adim. & transf. leg. l. 22. ff. de Leg. 3. Peck. d. p. 1. c. 43. n. 1. Mev. p. 9. deo. 148. & ad Jus Lub. p. 2. t. 1. art. 10. n. 25. Bardili d. ff. de Revoc. ult. vol. 1b. 30. 31. & 70. imò licet alteruter jam sit mortuus; quia duo*

(Ad §. fin.) sunt testamenta. v. Myns. C. 1. O. 7. n. 5. *conf.* Besold. p. 6. *Conf.* 288. Carpz. J. F. p. 3. C. 4. *def.* 21. D. Harpprecht *Conf.* 44. n. 27. Quomodo mutatio testamenti reciproci impediri possit? tradunt. Carpz. d. P. 3. C. 2. *def.* 13. n. 7. Struv. S. J. C. *Exerc.* 32. 1b. 43. D. Stryk. d. 1r. 24. §. 22. & 23. D. Schilter. *Exerc.* 39. §. 59.

Qu. 44. Quid est Testamentum Nuncupativum?

Resp. Quod solenniter fit per Nuncupationem. *h. §. fin. J. Germ. ein ausgesprochenes Testament/ mündl. Erklärung ohne Schrift d. R. J. tit. von Testamenten. §. Es sollen 1c.*

Qu. 45. Quanam hujus testamenti sunt Requisita?

Resp. (1. Debet fieri heredis manifestatio verbis ore prolatis. *l. 21. §. 2. l. 26. C. qui testam. fec. poss. l. 29. ff. eod. R. A. d. tit. ibi.* aber die Form eines Testaments so nuncupativum &c. (2. Coram 7. testibus idoneis *d. l. 26. spontè præsentibus. l. 20.*

S. f.

§. f. ff. l. 21. C. h. rogatis. d. l. 21. §. 2. testorem videntibus & audientibus l. 9. & 10. C. qui Test. fac.

Qu. 46. Annon singulare aliquod ratione testium hic venit observandum?

Resp. Aff. quod ille scil. in testamento nuncupativo testis etiam esse possit, qui literas nescit, non autem, qui linguam non intelligit: secus ac in testamento scripto. l. 26. C. h. v. supr. *Qu. 24. l. 21. pr. ff. qui test. fac. poss.* testimonium enim hic non merae solennitatis, sed simul veritatis est. *Comp. Laut. p. 488. & p. 486. omnino Bardili. d. Testament. Nuncupat. th. 16. & seqq. Carpz. d. C. 3. def. 33.*

Qu. 47. An testamentum nuncupativum etiam in scriptura redigi potest?

Resp. Aff. melioris scil. probationis causae quod hodie ut plurimum observari solet. *D. Hopp. ad. h. §. f. J. in. Us. modern. Bardili Concl. for. Exerc. 3. th. 21. valetque tale Instrumentum à Notario factum, licet illud testes non subscripserint, vel signaverint. arg. l. 26. qui test. fac. poss. Carpz. d. C. def. 34. 35. & 37. & L. 6. Resp. 13. n. 4. Brunnem. ad L. 21. C. §. 2. d. Testam.* Imo mortuis licet omnibus testamentariis testibus, qui nuncupationi interfuerunt, tamen probatio ex instrumento Notarii rite

te expeditur Carpz. *d. l.* Richter. *p. 1. dec.*
32,

*Qu. 48. Annon vero scriptur a illa, in quam
Notarius testamentum nuncupativum re-
degit necessario praelegi debet testa-
tori & testibus?*

Resp. Disting. inter testamentum nun-
cupativum, & Instrumentum ipsum; Il-
lud per omissam prælectionem non vitia-
tur, quia ad ejus substantiam scriptura
non requiritur, sed omnino valet, si per
testes probari possit, & hi juratò depo-
nant, testamentum coram 7. testibus ritè
factum esse. D. Stryk. *d. Tr. C. 15. §. 44. ad
fin.* Carpz. *C. def. 36.* Mev. *p. 4. dec. 13.*
Instrumentum autem propter omissam
prælectionem vitatur. *d. R. F. §. weiterß so
ist auch.* D. Hildebrand. *ad F. h. t. §. 24.* Ho-
die cum valeat testamentum implicitum
(quod scil. fit per relationem ad scriptu-
ram, quam testator producit, dicens se
hæredem instituere, quem in hac scheda
nominaverit, & hanc esse ultimam suam
voluntatem) Schilter. *Exerc. 39. ad. ff. ibi-
que junct. Consil. Bardili. d. Diss. th. 25. seqq.*
Lauterb. *ad F. P. W. p. 3. t. 3. th. 7. add.*
Carpz. *def. 28.* Richter. *p. 1. Conf. 30. n. 16.*
Comp. Laut. p. 487. etiam scriptura valere
debet, in qua testamentum comprehen-
ditur,

dicur, licet non sit prælecta. Notandum
tamen, quod, licet implicita hæredum nun-
cupatio moribus (uti modo dictum) ad-
missa, Juris tamen analogiæ conveniens
haud sit. Bardili *d. Disp. th. 24. & Concl.*
for. Exer. ad ff. 3. th. 21. Besold. vol. 5. Conf.
204. Eckolt. ad ff. tit. qui testam. fac. poss.
§. 11. Petr. Müller ad Struv. Exerc. 33.
th. 8. lit. γ Fleischbein. diss. Inaug. Altorff.
Habit. de dispos. ult. per Relat. ad schedam per
tot. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 74. De scheda te-
stamentaria vid. diss. B. Dn. Bardili. conf.
D. Stryk. d. Tr. C. 16. §. 23.

LIB. II. TIT. X.

DE
MILITARI TESTA-
MENTO.

*Qu. 1. Quæ Testamenta dicantur mi-
nus solennia?*

Resp. Quæ absque solennitatibus Ci. (Ad
vilibus, sine Pr.)
F. Remittit
præter imperi
pr. F. h. l. 4
rem in liber
d. t. testam.
C. d. t. (4
ulari jure perficiuntur. h. pr.
r autem solennitas (1. pro-
am & periculum, Militibus
pr. ff. d. Test. mil. (2. ob favo-
s, Parentibus. L. 21. §. 1. C.
(3. ob imperitiam, Rusticis. l. f.
Ob metum pestis. l. 8. C. d. te-
stam.

stam. (5. ob piam Causam. C. 11. X. d. *testam.*

Qu. 2. Quodnam testamentum dicitur Militare?

Resp. Quod factum est à milite in expeditione constituto sine omni Juris solennitate, extrinseca scil. *L. 1. in f. C. d. testam. mil.* nam intrinseca, heredis scil. Institutio, etiam in hoc testamento privilegiato necessaria est. §. 1. *J. h. l. 24. ff. h. t.* D. Harpprecht. *Tr. d. Testam. Pagan. in hostic. conf. th. 57.*

Qu. 3. Miles quomodo describitur?

Resp. Est persona (1. ab eo, qui jus habet bellum gerendi in bellum lecta (2. in numerum relata, & (3. sacramento obstricta sive confirmata. *l. 42. ff. d. testam. milit. l. 13. §. 3. ff. d. re milit. l. 2. & 5. ff. de veteram l. 3. C. de Castr. pec.* wann Sie zum Fahnen geschworen Comp. Laut. p. 734. & p. 500.

Qu. 4. Causa impulsiva hujus privilegii quanam fuit?

Resp. Principalis causa fuit occupatio in armis, & ipsa pericula, quæ in expeditione sustinere coguntur, nec non ipsa castrorum & expeditionis conditio propter quam omni juris cognitione carere præsumuntur milites. *l. un. ff. d. bon. poss. ex test.*

test. milit. l. 22. pr. C. d. jur. delib. junct. l. 15. C. d. re milit. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 3.

Qu. 5. An ergo in hybernis aut praesidiis locatz, jure privilegiario testandi potestatem non habent?

Resp. Neg. sed jure communi testari debent *pr. & §. 1. J. h. t.* adeò ut nec absque *V.* testibus legata vel fidei commissa, sine debitis solennitatibus relinquere possint. *Carpz. d. C. def. 29. D. Stryk. de Cautel. Testam. c. 9. §. 4. latè D. Harpprecht. diss. d. Testam. Pagani in hostic. confect. §. 74. & 75.* Qui enim in hybernis sunt aut praesidiis, neutiquam dici possunt esse in expeditione aut castris; Cessante autem causa privilegii, cessat & ipsum privilegium *l. 1. l. 17. C. h. l. 1. §. 12. ff. d. off. Praef. d. R. J. §.* und sollen die Notarien *ibi:* aber die jenige Ritter/ so nicht in solcher Übung und Streit *ic.* *Gail. L. 2. Obs. 118. n. 13. Carpz. p. Const. 4. def. 28. nisi & hi hostium incursionibus sint obnoxii Comp. Laut. p. 500.*

Qu. 6. In expeditione verò quinam dicuntur constituti?

Resp. Qui in armis procedunt aut adversus hostem stant, sive eum persequantur, sive eundem imminentem, expectent; vel ut invadant, vel ut invasurum susti-

sustineant ac propulsent, intenti in omnes
 rei benè gerendæ opportunitates v. D.
 Harpppr. d. D. de testam. pagan. in hostic
 confect. §. 72. n. 4. seqq. Vinn. ad pr. F. b.
 t. n. 2. in fin.

*Qu. 7. Quid dicendum de illis, qui milites
 quidem non sunt, in hostico tamen de-
 prehenduntur?*

Resp. His ex æquitate jure hoc privile-
 giario testari permissum est. l. f. ff. h. junct.
 l. un. pr. ff. d. Bon. Poss. ex testam. milit. &
 dicitur Testamentum pagani in hostico
 confectum; quod est ultima voluntas, de
 eo quod paganus citra captivitatem in ho-
 stico constitutus, & ibi moriens (quam-
 primum enim liberatus est, testamentum
 hoc vires suas habere desinit. Gail. L. 2. O.
 19. n. 17. D. Harpprecht. d. Diss. th. 92. &
 seqq. conf. infr. Quæst. 14. post mortem
 suam fieri cupit. D. Harpprecht. d. Diss.
 th. 7. & 19. Hosticum autem non ille
 saltem locus dicitur, in quo actualiter
 cum hoste confligitur, verum etiam ille,
 in quo Milites eo fine sunt congregati, ut
 hostilem pugnam dent, vel eandem exci-
 piant, imo, quicumque alius, in quo ho-
 stis præsens est. omnino D. Harpppr. d. 17. §.
 78. 84. & seqq.

Qu. 8.

Qu. 8. Quinam huc referendi?

Resp. Non solum omnes illi, qui ex necessitate præsertim castrensi, sed etiam qui ex libera voluntate, sed tamen in usum militiæ, castris interfunt. *d. l. f. ff. h. t. d. l. un. pr. ff. d. Bon. poss. ex testam. mil. add. Brunneman. ad dd. LL. quales sunt Præsides Provinciæ, Legati, Clerici Feld- und Heer-Prediger/ Consiliarii bellici, Secretarii & Judices, Auditeurs, Medici & Chirurghi, Feldscheerer / propolæcastrenses, Mercatanten Militum ductores, Nuntii, Expaloratores, Fabri, Laniones, Coqui, Aurigæ, Navarchi & Trierarchæ, & Remiges Classium, Militum famuli & similes: Prolixè D. Harppr. d. Tr. §. 22. & mult. seqq. usque. ad 35. ubi idem privilegium extenditur ad reliquos aliâ de causâ in hosticô præsentés, & th. 45. seq. ad uxores, militum maritorum in bello versantium comites. add. Struv. S. J. C. Exerc. 34. th. 4. Eckolt. ad ff. h. t. §. 7. Ad Calones autem & focarias, Droß-Jungen und unerbare Weiber; non pertinet nam per Rec. Imp. ab exercitu arceri jubentur. Laut. diss. d. Benefic. Compet. th. 23.*

Qu. 9. An igitur testibus in testamento militari opus non est?

Resp. Disting. an per scripturam, an ve. (Ad §.

H h

rò 1.)

rò per Nuncupationem voluntatem suam declaraverit miles. Illo casu, quælibet scriptura etiam notis excepta, & sine ullo teste sufficit, *pr. f. h. l. 1. l. 15. C. h. Rhet. ad Inst. Diff. 14. §. 1.* Hoc casu testes duo requiruntur *l. 40. pr. ff. h. arg. l. 10. ff. d. testibus* non quidem ad solennitatem, sed probationem, *h. §. 1. Laut. Coll. Pr. h. tit. §. 16.*

Qu. 10. Quid Constitutio Imperii Politica ratione testium disponit?

Resp. Hoc, ut si milites extra præsens periculum in castris existant, indifferenter, five in scriptis, five sine scriptis testentur, duos testes adhibeant. *D. Harppr. c. 17. §. 75.* si verò in conflictu, five in prælio, milites actu jam sint occupati, in scriptura, etiam absque ullo teste testantur. *Eckolt. ad ff. h. t. §. 3, D. Hildebrand. ad Inst. h. t. §. 28.*

Qu. 11. An rogatio testium in testamento militari est necessaria?

Resp. Neg. quia rogatio hæc, tanquam subtilissima Jur. Civ. solennitas longissimè recedit à simplici ratione Juris gentium, quæ sola regula est militarium testamentorum, *pr. f. h. ibique Vinn.*

Qu. 12. An Surdus & mutus jure militare testari possunt?

Resp.

Resp. Aff. *h. §. 2. l. 4. ff. h. t. junct. l. 7.* (Ad §. 2.)
ff. qui testam. fac. poss. idque sine speciali
 concessione (quod hic singulare) hoc ta-
 men non de naturâ tali exaudiendum: Ille
 enim nec fieri miles potest, cum nec sa-
 cramentum, nec reliqua officia militaria
 præstare queat, sed tantum de eo, qui ca-
 su, & per accidens talis factus est. *d. l. 4. ff.*
h. D. Stryk. de jur. sens. D. 4. c. 3. n. 15.
Vinn. ad h. §. 2. F.

*Qu. 13. Quanam porro singularia in hoc
 Testamento obtinent?*

Resp. (1. Quod possit condi etiam à mi-
 lite ex causa militari v. g. desertionem mi-
 litia, vel transfugam ad hostes. Struv. *ad ff.*
h. t. §. 42. ibique Müller. vid. Laut. Coll. Pr. h.
t. §. 9. ad mortem condemnato l. 11 ff. h. t.
32. §. 8. d. don. int. vir. & Uxor. modo in sen-
tentia ipsis hoc permissum. d. l. 11. pr. h. t.
 Excipitur ergò ex communi delicto, v. g.
 homicidio damnatus *l. 29. ff. d. pæn. D.*
Hildebr. ad F. h. t. §. 31. (2. In testam. mi-
 litari, persona alias incapax, ut deporta-
 tus, peregrinus, hæres scribi potest: quia in
 testamento militis non observatur Jus Ci-
 vile, sed Gentium, quo illi etiam facultatem
 habent, aliquid ex testamento capiendi.
Except. vid. in Coll. Præct. h. t. §. 13. l. 13.
§. 2. ff. l. 5. C. h. t. (3. Instituire heredem
 H h 2 potest

potest ex certo tempore, & ad certum tempus *l. 8. C. h. l. 15. §. 4. l. 19. §. 2. l. 42. pr. ff. eod.* quod pagani non licet *§. 9. F. l. 34. ff. d. H. P.* (4. Miles potest filio facere testamentum, licet sibi non disponat. *l. 15. §. 5. l. 41. §. fin. ff. h. contra Reg. pagani in L. 2. §. 1. ff. d. V. & P. S. Comp. Laut. p. 498. in med. & p. 501. nec non extraneo, pro luitu substituere. l. 5. ff. h.* (5. Liberos præterire, modo sciat uxorem esse prægnantem *l. 7. ff. l. 9. C. h.* quod si enim ignoraverit prægnantem esse uxorem, vel se habere filium, vel ex falso rumore mortuum esse putaverit, tunc existens suus hæres etiam militare testamentum nullum facit, aut posthumus rumpit. *dd. LL. & l. 10. (C. eod. conf. D. Hildebrand. ad Inst. h. tit. §. 13. 19. & 21. ubi plur. milit. testam. privileg.*

Qu. 14. Quamdiu valet testamentum à milite factum post missionem?

(Ad §.
3.)

Resp. Intra annum *§. 3. F. h. l. 21. l. 26. pr. l. 31. l. 38. ff. h.* modò fecerit verus miles. *L. un. pr. ff. d. B. P. ex test. mil.* (qui enim milites non sunt, in hostico tamen degunt, tunc demum privilegio militari gaudent, si in hostico decesserint. *v. supr. Quæst. 7.* nec missio in non militibus locum habere potest, *d. l. un. l. f. ff. h. t. &*

ex causa non ignominiosa missus sit. *l. 13. §. 3. ff. de re milit. l. 26. pr. h.* (tres enim missionis sunt causæ, honestæ causariæ & ignominiosæ; quæ tales sint? *in d. l. 13. §. 3. ff. d. re milit. explicatur.*) *Comp. Laut. d. p. 501.* Ex tali enim causa missi ideò hoc privilegio non gaudent, quia illud propter delictum vires amittit, utpote quod bene merentibus tantum tributum est, & propterea ad delinquentes non extendendum. *d. l. 26. ff. h. t. l. 2. §. 2. ff. d. his qui not. inf. Comp. Laut. p. 734. & p. 735. pr. Brunn. Cent. 5. dec. 10. n. 8.* Quod si miles intra annum post missionem decesserit, conditio autem hæredi adscripta post annum extiterit, valet tamen quasi militis testamentum. *h. §. 3. f.* quia conditio quandoque existens retrahitur. *l. 26. ff. d. cond. instit. l. 11. §. 1. ff. qui pot. in pign. D. Hildebrand. ad f. h. rit. §. 30.*

Qu. 15. An testamentum ante militiam non ritè factum confirmatur per discesum in militiam?

Resp. Neg. h. §. 4. licet in militia decesserit testator. Aliud tamen discendum: si milites facti hanc voluntatem suam vel facto approbent. *l. 25. ff. h. d. §. 4.* valetque hoc in casu tale testamentum ex nova

militis voluntate *h. §. 4. J. L. 9. §. 1. l. 1. §. 2. ff. h. tit.*

Qu. 16. An testamentum militis ob adoptionem aut emancipationem sit irritum?

Resp. Neg. h. §. 5. l. 22. & l. seq. ff. h. si scil. testamentum factum sit de bonis castrensibus, in quibus filius etiam ante emancipationem vice patrisfamilias fungitur, nec arrogatio vel adoptio conditionem peculii mutat. Comp. Laut. p. 261. add. Coll. Pr. h. t. §. 8.

Qu. 17. An verò etiam nostri milites hoc privilegiario testandi modo uti possunt?

Resp. Aff. quia etiam illi moribus nostris matriculæ inscribuntur, & sacramento initiantur, periculaque pro salute publica sustinere coguntur vid. latissimè D. Harpppr. d. tr. §. 108. seqq.

Qu. 18. De peculio quasi castrensi an filii-familias etiam jure militari testandi potestatem habent?

Resp. Neg. sed jure communi testari debent. Hoc enim privilegium illis solis tributum est, qui sub armata militia stipendia merent; neque simpliciter, sed tunc, cum expeditionum laboribus occupantur. Vinn. ad h. §. fin.

Qu. 19. An

Qu. 19. Annon alia adhuc testamenti minus solennis species supersunt?

Resp. Aff. uti (1. testamentum paternum inter liberos (2. ad pias causas. (3. tempore pestis, factum. (4. Rusticorum. *vid. supr. Qu. 1. Hahn. tr. de testam. minus solenn. per tot. quibus D. Hildebrand. in Introd. in Princip. Jur. L. 2. Tit. 11. §. 26. 38. & 39. addit.* (5. Testamentum à peregrinante in itinere confectum *vid. tamen. D. Stryck. in Diss. d. hac mater. per tot. D. Harpprecht. c. diss. d. testam. pagn. th. 24. n. 3. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 44. Nec non.* (6. Testamentum quod fit sine omni scriptura & teste *ex L. f. C. d. fideic. v. omnino D. Harpprecht. in elegantiss. tract. ad. h. L. fin. per tot.*

Qu. 20. Quid est testamentum paternum?

Resp. Est testamentum minus solenne à parentibus (i. e. omnibus ascendentibus cujuscunque gradus aut sexus. *l. 51. d. V. S. l. 4. §. 2. ff. d. in jus voc. Comp. Laut. p. 461. lin. 7. à fin. & p. 501.) & omnino Colleg. Pr. h. tit. §. 25. inter liberos (h. e. descendentes omnis gradus & sexus. *l. 220. ff. d. V. S.) Lauterb. Coll. Pract. d. l. §. 26. & seqq. vel in scriptis vel per Nuncupationem factum Comp. Laut. d. p. 501. in fin. L. 21.**

C. d. Testam. Nov. 107. add. l. 16. L. fin. C. fam. ercisc. Carpz. J. F. d. C. 4. def. 15. n. 1. Laut. Colleg. Pr. d. l. §. 23. D. Stryk. de Fur. testand. in t. Liber.

Qu. 21. Quæ ergò solennitates in hoc testamento sunt remissæ?

Resp. Omnes solennitates extrinsecæ; (Intrinseca enim solennitas, hæredis scil. institutio etiam in hoc testamento minus solenni requiritur *v. Mev. p. 4 dec. 14.* adeoq; parentes in hoc testamento omnes suos liberos vel instituere vel exhæredare debent. Nisi, *e. g.* filia hæreditati solenniter renuntiaverit vel à successione statuto sit exclusa, vel separata, *v. omninò D. Harpprecht. d. §. de success. fil. nob. renunt. ex testam. per. tot. D. Stryk. d. 17. C. 10. §. 4. 7. & 10. Lauterb. Coll. Pr. d. l. §. 31.*) Et si per scripturam testetur pater, subsistit testamentum, modo propria testatoris manu scriptum, vel saltem subscriptum sit. *l. 8. §. 15. ff. quib. mod. pign. solv.* ita tamen, ut de jure Civili, hoc posteriori casu adhuc id requiratur, ut in specie notet testator, ultimum suum elogium in illo Instrumento contineri, ut sic omnia paternis liberis declarata, nullam ulterius filiis relinquunt altercandi occasionem, *Brunnem. ad. l. 21. §. 1. C. d. testam. n. 14.* quod per solam nominis subscriptionem

nem fieri non videtur. *N. 107. c. 1. in med.*
D. Harppr. Coss. p. 84. n. 178. seqq. p. 90.
n. 8 seq. quod moribus nostris secus. Carpz.
d. Const. def. 18. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 32.
 si verò per nuncupationem testetur pater,
 duo testes sufficiunt. *arg. l. 12. ff. d. test.*
Comp. Laut. p. 502. D. Harppr. Coss. p. 91.
n. 24. p. 98 n. 124. seq. p. 100. n. 146. seqq. p.
104. n. 200. seqq. add. p. 66. n. 27. Et ad-
 mittuntur hic etiam foeminae; Quia in hoc
 testamento paterno Nuncupativo testes
 non ad solennitatem, sed probationem re-
 quiruntur. *arg. l. 20. §. 6. ff. qui testament.*
fac. poss. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 34. Schilter.
Exerc. ad. ff. 38. §. 128.

*Qu. 22. Annon verò etiam extraneæ per-
 sonæ in tali testamento privilegiato
 aliquid relinqui potest?*

Resp. Disting. inter titulum universa-
 lem & particularem. Titulo universali per-
 sonis extraneis relinqui nihil potest *l. f. C.*
fam. hercisc. l. 21. §. 1. C. d. testam. etiam
 si pater & mater, maritus & uxor, & simi-
 les personæ arctissimo vinculo junctæ, vel
 piæ causæ sint: *Brunneman. C. 2. dec. 59.*
n. 11. & C. 3. dec. 27. conf. Schilter d. Ex-
erc. 38. §. 124. & 127. D. Harpprecht diss.
d. admixt. person. extran. in dispos. Pa-
rent. inter Liber. §. 7. 8. 14. 15. 18. 19. &

20. titulo verò particulari honorari tales personæ utique possunt, modo duo testes fuerint adhibiti *d. N. 107. c. 1. omninò D. Harpprecht. cit. Diss. de admixtione personæ extran. in disposit. Parent. inter liberos §. 25. usque ad §. 36. & in Coss. pag. 97. n. 114. p. 386. n. 49. add. p. 91. n. 22. p. 94. n. 69. 70. seqq. p. 110. n. 273. p. 102. n. 176. & p. 105. n. 106. Lauterb. Colleg. Pr. h. tit. §. 19. seq.* Describit autem hanc Admixtionem D. Harpprecht *cit. diss. §. 2.* quod sit declaratio supremæ voluntatis, quam aliquis ex parentibus, dum inter liberos, quid post mortem suam fieri velit, omittis solennitatibus, ordinat, simul etiam aliis, qui non sunt ex numero liberorum ipsius, titulò & modo in Legibus præscripto, aliquid relinquit.

Qu. 23. In testamento pestis tempore condito quænam solennitates sunt remissæ?

Resp. Nihil de *J. C.* remissum est, quam junctio testium *l. 8. C. d. testam* cum hoc testamentum quoad septenarium testium numerum nuspiam à regula generali reperiaturs exceptum D. Maj. p. 508. Ludwel. Exerc. 7. th. 7. lit. C. & de Ult. vol. p. 2. C. 3. p. 386.

Qu. 24. Quid moribus nostris obtinet?

Resp. Moribus nostris sufficiunt duo
vel

vel tres testes Mynsing. C. 2. O. 96. Gail.
 L. 2. O. 118. n. 18. etiam non rogati Carpz.
 J. F. p. 3. C. 4. def. 8. & foeminae, Carpz.
 d. C. def. 6. (adeo ut tale testamentum
 etiam coram duabus foeminis conditum
 valeat. D. Struv. *Juriopr. for.* L. 2. t. 16.
 a. 11. Cautelam tamen hic adhibendam,
 tradit D. Stryck. d. *Cautel. Testam.* C. 6. §. 4.
 cit. à Lauterb. in *Coll. Pr. h. t.* §. 41.) mo-
 do sint animo & corpore praesentes, &
 testatorem (qui vel ipse peste, s. alio mor-
 bo contagioso, qualis est Febris Petechia-
 lis, *Electen Fieber* / Sennert. de *Febrib.* L. 4.
 C. 7. seqq. Finckelth. O. 67. Dysenteria.
 Finckelt. d. l. Carpz. d. C. 4. def. 2. Schilter.
 d. *Exerc.* §. 136. decumbit, vel cujus aedes
 infectae) audiant & videant. Carpz. d. l.
 def. 10. D. Stryck. *Disp. de Jure Praesent.*
 C. 3. n. 30. *Comp. Laut.* p. 503.

*Qu. 25. Quid est Testamentum Rusti-
 cum?*

Resp. Est testamentum minus solenne,
 quod fit propter simplicitatem, ac testium
 raritatem, Finckelthaus. O. 75. n. 14. à ru-
 sticis (non etiam civibus ruri degentibus.
 Mascard. *de probat.* v. 3. *Concl.* 1359. n. 46.)
 in rure (non ergo hoc privilegio gaudet
 rusticus in urbe, sive suburbio) testanti-
 bus. V. l. f. C. d. *testam.* R. J. d. *An.* 1512.

Tit.

Tit. Von den Testamenten *ibi.* und in dem
Gad/ da die Bauers Leute 2c. *Comp. Laut.*
d. l. add. D. Stryck. d. Testament. Rustic. per
tot. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 45. seqq.

Qu. 26. Quotnam testes ergo hic suffi-
ciunt?

Resp. *Quinque d. l. f. C. de Testam. d.*
R. F. ibi. auß wenigste 5. Zeugen 2c. non
 etiam pauciores de jure Civ. licet tot in-
 veniri nequeant. *d. l. f. Choppin. de pri-*
vil. rust. p. 2. L. 7. C. 2. In quibusdam ta-
 men locis, rusticis coram minori testium
 numero testari permissum est. v. *D. Harp-*
precht. Coss. p. 562. n. 159. Lauterb. Coll.
Pr. d. t. §. 47. Schilter. d. Ex. 38. §. 117.
D. Stryck. d. Disp. §. 25.

Qu. 27. Testamentum ad pias Causas quo-
modo describitur?

Resp. Est testamentum minus solenne,
 quo piis Causis aliquid relinquitur. v. g.
Ecclesiæ, l. 1. l. 13. C. d. SS. Eccles. pau-
peribus l. 19. & 23. C. eod. Xenodochiis,
L. 22. C. eod. l. 35. C. d. Epis. & Cler. C. 11.
X. d. testam. Besold. p. 6. Conf 263. Hahn.
d. Testam. min. solenn. th. 78. Bardili d. Le-
gat. ad pias Caus. th. 17. & seqq. add. Carpz.
p. 2. Dec. 150. & F. F. p. 3. C. 4. def. 34.
 ubi, an & quatenus legatum Parocho, vel
 Diacono relictum, ad pias causas referen-
 dum?

dum? *conf.* D. Stryck. *de Testam. Cap. 12.*
per tot. ad captivorum redemptionem &c.
Linck. de Fur. Episcop. Cap. 9. n. 88. seqq.

Qu. 28. Quot testes requiruntur in hoc Testamento?

Resp. De jure Canon. valet, modo coram 2. vel 3. testibus factum sit tale testamentum. *C. 11. X. de testam.* idque sive in scriptis, sive per nuncupationem quis testetur. *Ludwel. d. tr. p. 348. Carpz. d. C. def. 33. Schilter d. Exerc. 36. §. 119. & 120. Comp. Laut. p. 504. & Coll. Pr. h. t. §. 50. Dn. Hildebrand. ad Inst. h. t. §. 37.*

Qu. 29. An Principes alique Imperii status testamenta conficientes solennitates à Jure communi praescriptas observare debent, an vero sufficit Jure militari Elogia sua conscripsisse?

Resp. In utramque opinionem per- (Ad §. 1.)
 multae proferuntur rationes & auctoritates, uti videre est apud *Knipschild. de Nobilit. L. 2. C. 2. n. 83. usque ad fin. Dn. ab Eyben. de Testament. Princip. & stat. Imp. pos. 18. & seqq. D. Stryck. d. tr. Cap. 5. per tot. D. Schweder Diss. de privil. & Fur. singul. pers. illustr. sect. 2. C. 2. th. 31. Nobis Affirmat. placet, ex rationibus, quas vid. apud cit. A. A. V. cum primis D. Stryck. d. C. 5*

d. C. 5. add. D. Lauterbach. in Coll. Pract. h. tit. §. 52.

LIB. II. TIT. XII.

QVIBVS NON EST PERMISSVM FACERE TESTAMENTVM.

Qu. 1. Qui possunt testamenta condere?

(Ad §.
1.)

Resp. Omnes, qui neque impediuntur, neque prohibentur. *l. 4. ff. h. Comp. Laut. p. 483. seq. & Cives atque patresfamilias sunt.* Nam quilibet præsumitur habere testamenti faciendi potestatem, licet in mortis articulo, quasi constitutus *L. 15. l. 19. C. d. testam.* modò constet omnia fieri cum intellectu, alias mortuo similis esset *l. 2. l. 29. ff. h. t. Carpz. J. F. P. 3. C. 5. def. 2. n. 6. Berlich. p. 3. concl. 6. n. 13. & sufficit, si volens testari ad non suspecti interrogationem vel verbo, sic, ita, responderit. Bardili Concluf. for. Exerc. 3. th. 2. 9.* etiamsi porrò huic facultati quis renuncia-
verit. Nam nec Princeps *per l. 43. pr. ff. d. V. & P. S.* nec conventio illam adimere potest directè *arg. l. 15. C. d. Pact.* *l. 22. pr. ff. d. leg. 3. l. 4. ff. d. adim. & transf. leg.* Carpz. *J. F. p. 2. C. 16. def. 26. n. 6.* indi-
rectè tamen, v. g. arrogatione, ingressio-

ne in monasterium, donatione omnium bonorum, pactis: de quibus *vid.* Dn. Stryk. *d. success. ab Intest.* D. 8. c. 13. §. 7. & *d. Cautel. Contract. Sect. 3. c. 6. §. 8.* Lauterb. *ad J. P. W.* p. 2. t. 18. §. 29. & p. 3. t. 8. §. 17. *in fin.* & *Disp. d. Execut. Ult. volunt.* c. 7. n. 15. testamentum verò impugnaturò incumbit probatio *arg. L. 5. ff. d. probat l. 5. C. d. Codic. conf. Laut. Diss. de Testam. Judic. th. 7. Mev. p. 3. Dec. 59. Carpz. J. F. p. 3. C. 5. d. 7. & 10.*

Qu. 2. De Impuberibus ergo quid dicendum?

Resp. Hi testamenti factionem non habent, quia nullum eorum animi iudicium (plenum scil. ac solidum) est. *h. §. 1. l. 5. ff. h. t. Conf. l. 6. §. 3. l. 8. §. 2. ff. d. Fur. Codic. l. 2. ff. de Leg. 1. l. 1. §. 1. ff. d. tut. & rat. distr.* computatur autem impuberum ætas, Civiliter de die in diem, & non naturaliter de momento ad momentum, adeoque cœptus dies hic habetur pro completo. *d. l. 5. ff. h. t. vid. D. Stryck. d. Cautel. Testament. C. 3. §. 5. ubi querit. An. XI. dies, communi statuum Imperii Evangelicorum voto, Calendario subtracti, prosint impuberi? & ex solidissim. ibid. adduct. rat. affirmat.*

Qu. 3.

Qu. 3. Annon verò tutore auctore testamenta condere possunt?

Resp. Neg, quia testamenta non arbitrio alieno, nec precaria sed ipsorum testatorum prudentia fieri debent, idque ideo, ne quid temerè & inconsultò per aliorum molimina in præjudicium familiarum & agnationis statuatur. Vinn. *h. l. 5. ff. d. R. F. l. 32. ff. d. H. F. Mev. ad Jus Lub. p. 2. t. 1. art. 1. n. 14.*

Qu. 4. Quid si vero impubes condat testamentum & pubesfactus deum decedat?

Resp. Ne hoc quidem casu testamentum validum est. *h. §. 1. F. l. 1. §. 8. ff. d. B. P. sec. Tabb.* quia habilitas testatoris tempore facti testamenti requiritur. *l. 2. l. 18. ff. qui test. fac. poss. Comp. Laut. d. p. 483. lit. 8.* Unde locum hic habet Regula Catoniana: Quod ab initio nullum est, tractu temporis non convalescit. *l. 1. ff. d. Reg. Caton. l. 29. ff. d. R. F.* nec refert, infans, an pubertati proximus sit. Brunne-
man. *ad L. 4. C. h. tit.* sed annon pupillus sufficienti ad hoc negotium iudicio instructus indulgentiâ Principis, & provisione juris statutarii testari possit? *latè pertractat D. Stryk, d. l. §. 10. & seqq.*

Qu. 5.

*Qu. 5. An minores activam testamenti
factionem habent?*

Resp. Aff. etiam sine Curatore l. 4. C. qui test. fac. poss. l. 5. ff. eod. l. 20. §. 1. ff. d. liber. leg. Nam in actibus inter vivos curatoris consensus ideò requiritur, ne minor ætatis imbecillitate lapsus lædatur & decipiatur, quæ ratio cessat in ultimis voluntatibus, quæ semper revocari possunt. Gail. L. 2. O. 96. n. 8. Lauterb. de Testam. Judic. th. 6. & Diss. de Mort. Caus. don. th. 19. & Comp. Laut. p. 484. lit. b. & p. 560. lit. S. in med. Bardili de Revocat. Ultim. vol. Cap. 2. §. 6. seqq.

Qu. 6. An etiam Furiosi?

Resp. Neg. quia mente carent. h. §. 1. l. 40. ff. d. R. J. nisi tempore dilucidi intervalli. l. 9. C. qui test. fac. poss. l. 6. C. d. Cur. fur. l. 20. §. 4. ff. h. tum enim valide testantur (habilitas namque tempore conditi testamenti requiritur. L. 18. ff. h. t.) licet redeat furor. l. 16. §. 2. ff. d. R. N. Comp. Laut. p. 481. lit. C. & p. 483. in fin. Fromman. d. Fur. Furiosor. add. Coll. Pract. tit. qui testam. fac. poss. §. 15. seq. Probatio autem furoris incumbit ei, qui exceptionem furoris contra testamentum opponit. arg. l. 5. C. d. Codic. cum furor haud præsumatur. Reusn. de Testam. v. 1. p. 2.

C. 5. n. 6. at si hæres hæreditatem petat ex testamento, tanquam à sano condito, tunc ipsimet probatio incumbet. Mynf. C. 3. O. 77. Richt. *ad. L. 9. C. h. t. n. 28. & seqq.* Laut. *Coll. Pr. d. l.*

Qu. 7. An prodigus testamentum condere potest?

(Ad §.
2.)

Resp. Neg. ob interdictam bonorum administrationem. *b. §. 2. J. l. 18. pr. ff. b. t. l. 40. ff. d. Reg. J.* hac interdictione enim & testamenti factio ipsis adempta intelligitur; cum non saniore iudicio quid de rebus suis post mortem fieri velint, statuturi credantur, quam eas tractarent, si libera earum administratio ipsis permetteretur. *d. l. 18. ff. b. t.* Ante prodigalitatem tamen factum testamentum valet. *d. l. 18. pr. b. t.*

Qu. 8. Quid si vero prodigus condiderit testamentum, in quo nulla vestigia incongruenter condita ultimæ voluntatis apparent?

Resp. Tale testamentum pro valido agnosci debet. *arg. Nov. Leon. 39. D. Harppr. Conf. 29. n. 23. seqq. Carpz. p. 3. C. 6 d. 11.* hanc tamen Praxin dubiam habent Richter *dec. 43.* Brunnem. *C. 5. dec. 23.* & consultius vel securius putat. D. Stryk.

d. tr. c. 3. §. 29. ut à Principe dispensatio petatur.

Qu. 9. An surdus & mutus testari potest?

Resp. Neg. *b. §. 3. l. 6. ff. h. tit. conf. Rec. (Ad §. 3.)*
Imp. d. A. 1512. Von den Notarien/ Tit. von
den Testamenten/ §. Item, ibi. der wird darina
nen einem Todten gleich geachtet / und mag
sein Testament machen. Si scil. talis sit si-
mul, naturâ, ne quidem cum consensu
Principis. l. 10. C. qui test. fac. ibique Brunn.
Qui vero per accidens alternativè surdus,
vel mutus fit, jure antiquo à principe im-
petrabat testandi facultatem. l. 7. ff. eod.
Novo vero jure rectè testatur l. 10. C. h.
modo voluntatem suam idoneis signis
declarare possit. d. l. 10. vid. D. Stryk. d.
Cautel. Test. c. 4. §. 29. 30. seqq. & d. Fur.
sens. Diss. 4. c. 3. n. 41. Comp. Laut. d. p.
484.

Qu. 10. De cæcis quid dicendum?

Resp. His testamenti confectio non per- (Ad §. 4.)
 mittitur, nisi præcisè observaverint so-
 lennitates præcavendis falsitatibus *in l. 8.*
C. h. t. & R. F. d. An. 1512. tit. von Nota-
rien/ §. aber zu eines Blinden u. præscriptas.
Laut. d. Testam. Jud. th. 8. adeò ut, omif-
sis his solennitatibus, testamentum nec
per clausulam codicillarem sustineatur.

Qu. 11. Quenam sunt illa solennitates?

Resp. (1. Ut palam hæredem nuncupet.
(2. Notarium vel octavum testem adhibeat. (3. Ut nuncupatio illa in scripturam redigatur, & ab omnibus octo testibus subscribatur, & subsignetur. *d. l. 8. Mev. ad Jus Lub. p. 2. t. 1. art. 1. n. 40. Vinn. ad §. 4. J. h. D. Maj. p. 513. v. Lauterb. ad J. P. W. p. 3. t. 3. th. 3. & 45. Et hæc, si cæcus coram privatis testibus testamentum suum ordinaret; aliud enim foret, si ultimam voluntatem apud Acta, & coram Judice declararet. Lauterb. cit. Diss. de Testam. Judicial. d. th. 8.*

Qu. 12. An filiusfamilias testari potest?

Resp. Neg. quia Lex XII. Tabb. liberam testandi facultatem non nisi patrifamilias. h. e. Civi Romano, qui sui juris est, concessit. *h. pr. J. l. 6. pr. ff. l. 3. §. 1. C. eod. Excipiuntur tamen bona castrensia & quasi castrensia, de quibus valide testatur filiusfamilias. h. pr. J. tanquam Paterfamilias. l. 2. ff. d. Scit. Maced. §. f. J. d. milit. testam. l. f. C. h. t. ibique Brunnem. l. f. C. d. in offic. test. Comp. Laut. p. 249. in med. p. 254. in med. p. 256. pr. lit. E. & p. 484. Hodie tamen Nonnullis in locis filiifamilias, modò ad testandum sint habiles, validè testantur de bonis non tantum*

tum castrensibus vel quasi; sed etiam de adventitiis tam regularibus, quam irregularibus, salvâ tamen legitima iis personis, quibus debetur, nec non usufructu, quem parentes ipsorum in quibusdam bonis ad certum usque terminum habent.

v. Lauterb. *ad J. P. W. p. 4. T. 9. th. 4. & Coll. Pr. d. t. §. 33.*

Qu. 13. Quid si vero Pater consentiat, annon tum de reliquis pecuniis testari potest.

Resp. Neg. Jus enim testamenti faciendi, non privatorum auctoritate, sed jure publico & Legibus cuique tribuitur l. 3. ff. h. t. & pr. J. h. t. nec permissio illa patris efficere potest, ut filius familias incipiat esse pater familias. Vinn. h. Pr.

Qu. 14. Annon vero filius familias testamentum ut donatio mortis causa subsistat?

Resp. Neg. quia donatio mortis causa tantum fit per modum conventionis, & acceptationem, adeoque utriusque partis voluntate. l. 38. ff. d. M. C. D. l. 55. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. p. 484. & p. 559. & p. 560. lit. S. quod secus in testamentis. Et licet donatio mortis causa ignoranti facta sustineatur in vim fidei commissi, aut Legati, donator tamen testamentum faciendi jus habeat, necesse est. arg. l. 2.

ff. d. Leg. 1. l. 6. ff. d. jur. Codic. Laut. Disp. de Mori. Caus. Don. 1h. 15. add. Coll. Pr. d. 2. § 31.

Qu. 15. Valetne testamentum illius, qui ab hostibus est captus?

(Ad §. fin.) Resp. Neg. quia captus, jure belli servus fit hostium. h. §. fin. ff. l. 8. pr. ff. h. t. idque licet postliminio redeat. d. l. 8. pr. Jus enim postliminii in iis tantum habet locum, quæ extiterunt ante captivitatem. arg. l. 19. pr. ff. d. capt. & postl. revers. Vinn. ad h. §. fin. ff.

Qu. 16. Quod si vero ante captivitatem quis jam fecerit Testamentum?

Resp. Hoc in casu testamentum ex æquitate est validum, idque si redierit, jure postliminii. §. f. ff. d. jur. person. quod fingit eum semper in Civitate fuisse. §. 5. ff. l. 2. M. ff. P. P. S. l. 5. §. 1. ff. de capt. & postl. rev. si verò non redierit, sed apud hostes decesserit captivus, ex Lege Cornelia, quæ fingit Civem Romanum primo statim captivitatis momento decessisse. l. 12. ff. h. t. l. 1. §. 1. ff. ad L. Falcid. l. 18. ff. de capt. & postlim. rev. Comp. Laut. p. 12. & p. 484. Hodie hæc nullum habent usum, nisi in iis, qui à Turcis vel aliis hujusmodi barbaris capti sunt. Lauterb. Coll. Pr. tit. Qui testam. fac. poss. §. 24. vid. tamen Laut. Coll.

Coll. Pr. tit. d. Adopt. §. 23. & quæ notavi ad tit. de Fur. Pers. §. 4. Qu. 12. In iis enim, qui in bellis, quæ à Christianis utrinque geruntur, capiuntur, hæc non procedunt, sed omnia, quæ olim inter Cives Rom. respectu belli obtinebant hodie inter Christianos pariter, tanquam bello Civili, observantur, in quo capti ingenuitatem non amiserunt. *l. 21. §. 1. ff. d. capt. & postl. rev.* prout etiam Imp. Leo in sua constitutione 40. supra dicta emendavit, ut captivi testamenti factionem habeant. *Laut Coll. Pr. d. l.*

Qu. 17. An homines proprii valide testamenta condunt?

Resp. Aff. Wehner. voc. Leibrigenschaft hi enim revera sunt liberi *Comp. Laut. d. p. 12.* nec à communionem Juris Gentium excluduntur. *Comp. Laut. d. l. conf. p. 97. p. 460.* nisi aliud uno vel altero loco singularibus Constitutionibus vel consuetudine sit receptum. *Myns. c. 2. O. 33. D. Maj. p. 513. add. supr. dict. ad tit. d. jur. Person. d. §. 4. Quæst. 13. vid. D. Harpprecht. tract. d. Fur. mortuar. in bon. defunct. hom. propr.*

Qu. 18. Quid de Peregrinis dicendum?

Resp. Hi Jus testandi non habebant. l. 1. C. d. H. F. l. 17. §. 1. ff. d. pæn. Exteri enim habebantur à Romanis, quasi pro-

hostibus. Grot. *d. J. B. & P. L. 2. c. 6. n. f. in f.* sed per Constit. Frider. Imp. in auth. omnes Peregrini C. Commun. de success. hoc est immutatum, ut testamenti factionem habeant. In nonnullis locis peregrinis testandi facultas, hodiernum est adempta jure Albinagiii; cui tamen in Imp. Rom. Germ. propter peregrinantium & commerciorum utilitatem non est locus. Groeneweg. *d. LL abrog. ad d. auth. omnes peregrini, n. 6. ibidemque D. Brunnem. n. 6. vid. D. Stryk. d. tr. c. 3. §. 47.* Notandum autem, quod peregrini vel forenses testantes, solennitates loci, ubi Testamenta condunt, & actus celebrant, attendere debeant. *l. 6. ff. d. Eviēt. l. 9. C. d. testam.* & nihilominus tale Testamentum valebit, etiam extra Territorium, & quoad bona ubicunque sita: licet ibidem factum valere non potuisset. Gail. *l. 2. O. 123. vid. supr. L. 2. T. 10. Qu. 23. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 27. & disp. d. Fur. in Cur. Mercat. usit. th. 68. conf. D. Stryk. d. tr. C. 15. §. 15. & §. §. preced. Schilter. Disp. d. Fur. Peregrin.* De reliquis personis, qui testam. facere prohibentur. *vid. Lauterb. d. Tit. §. 13. resque 36.*

LIB. II. TIT. XIII.

DE
EXHÆREDATIONE
LIBERORVM.

*Qu. 1. In quo consistit intrinseca testa-
menti solennitas?*

Resp. In hæredis Institutione §. 34. *J.* (Ad
Pr.)
d. Legat. Hæc enim ejus caput & funda-
mentum est. *d. §. 34. l. 1. §. 3. ff. d. her. inst.*
& in nullo, ne quidem militis, Testamen-
to omitti potest. §. 1. *J. d. milit. Testam.*
vid. L. 2, T. 10. Qu. 2. & 21.

Qu. 2. Quid est hæredis Institutio?

Resp. Est futuri hæredis denominatio,
à testatore directis verbis (*quo disting. à fi-
deicommissario, qui obliquis verbis institui-
tur*) facta *Comp. Laut. p. 488. v. D. Stryk.*
d. Caut. Testam. c. 16. §. 6. & 7.

Qu. 3. Quotuplex est?

Resp. Vel prima, quæ propriè dicitur
Institutio; vel secunda, quæ propriè dici-
tur substitutio *de qua infra*. Institutio pro-
priè sic dicta est vel Necessaria vel volun-
taria. Illa est, quæ fit ex juris necessitate;
estque illarum personarum, quæ necessa-
rio vel institui vel exhæredari debent. *de
qua in h. t.* Hæc est illarum personarum,

quas testator pro libero arbitrio instituere vel præterire potest.

Qu. 4. Quid est exhæredatio?

Resp. Est exclusio à futura hereditate in Testamento verbis expressis facta, *unde differt à præteritione.*

Qu. 5. Quotuplex est?

Resp. Duplex: Legitima, cui opponitur illegitima (*de qua h. t.*) & æqua, cui opponitur iniqua. Illa dicitur, quæ fit secundum formam à LL. præscriptam: Hæc, quæ fit ex justa causa (*de qua tit. seq. 18. d. inoffic. Testam.*) fieri enim potest, ut exhæredatio quidem sit legitima, non tamen æqua, & contra e. g. si plures habens filios, ita testaretur: *Titius primogenitus hæres meus esto: reliqui, quia mihi violentas manus intulerunt exhæredes sunto.* Hæc quidem æqua est, sed non legitima, ob modum à LL. præscriptum non observatum; quia exhæredatio fiat nominatim. v. *Quæst. seq. 6.*

Qu. 6. Forma igitur exhæredationis legitima quanam est?

Resp. Debet fieri (1. In testamento, non in Codicillis, cum institutio & exhæredatio sint propriæ testamenti notæ §. 3. *f. d. Codic. l. 7. C. eod. l. 14. C. d. testam. Mev. p. 4. dec. 183. n. 4.* nec valet exhæredatio

in divisione parentum inter liberos *late*
 Dn. Stryk. *d. tr. c. 19. §. 13. §. 2. J. d. eo-*
dicil. cujus ratio in *L. 13. C. d. test.* (2. No-
minatim v. l. 1. 2. & 3. ff. d. lib. & posth.
her. inst. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 5. verbis ex-
 pressis, idoneis, aptis *l. 3. C. d. lib. prat.*
 (3. Purè, non sub incerto pendentis con-
 ditionis eventu. *l. 3. §. 1. h. ibique Brun-*
nem. n. 6. l. 17. ff. h. t. l. 68. ff. d. H. J. l. 3.
C. d. lib. prat. quia dura res est, remove-
 re suos hæredes per exhæredationem. Brun-
 nem. *ad l. 4. C. d. inst. & subst. n. 8.* sub
 conditione autem exhæredatus pro præte-
 rito habendus. (4. Simpliciter & à tota hæ-
 reditate, non ex re certa; nam causa insti-
 tutionis benignæ accipiatur & exhæreda-
 tionis non sunt adjuvandæ *l. 19. ff. h.* (5. ab
 omnibus iisque totis gradibus. *l. 3. §. 2. &*
3. ff. d. lib. & posth. hæred. D. Maj. p. 518.
Laut. Coll. Pr. h. t. §. 5. & 6.

Qu. 7. An ergò omnes Liberi aut institu-
endi aut nominatim exhæredandi?

Resp. Jure Civili antiquo non erat in
 omnibus liberis, etiam iis, qui in potestate
 erant, & sui hæredes exhæredatio æque
 necessaria, nec omittæ idem semper effe-
 ctus: ritu quoque variabat pro sexu, pro
 gradu, prout nati jam liberi, aut nondum
 nati essent tempore facti testamenti; Vinn.
ad J.

ad J. h. 1. Hodie vero omnes indistinctè
aut instituendi, aut nominatim exhære-
dandi sunt. §. 3. & 5. *h. tit. l. 30. ff. d. lib.*
& *posth. l. 4. C. de lib. prat. & N. 115. c. 3.*
in pr.

*Qu. 8. Quid igitur juris, si pater liberos,
quos in potestate habet, praterierit?*

Resp. Testamentum inutile prorsus ac
nullius momenti est. *pr. J. h. l. 30. & 31.*
ff. h. l. 17. ff. d. injust. rupt. test. adeò, ut
ex tali testamento hæres non possit existe-
re, etiamsi filius præteritus vivo adhuc
patre decesserit. *h. pr. J. l. 7. ff. d. lib. &*
posth. hered. inst. Laut. Coll. Pr. tit. d. In-
just. rupt. & c. §. 13. quod enim ab initio
vitiosum est non potest tractu temporis
convalescere. *l. 29. ff. d. R. J. §. 2. J. d. in-*
util. stipul. vid. Laut. ad J. P. W. p. 3. t. 20.
th. 34. 37. & 38. Coll. Pract. Tit. d. Lib. &
post. h. §. 7. conf. D. Stryck. d. tr. C. 24. §.
47. Brunnem ad auth. Ex Causa C. d. posth.
hered. inst.

*Qu. 9. An posthumi quoque Liberi vel he-
redes institui debent, vel exheredari?*

Resp. Aff. *h. §. 1. J.* sive sint naturales
sive Civiles. qui tales sint. *vid. in Coll. Pract.*
tit. de Hered. Inst. §. 4. add. infr. tit. 17.
Lib. 2. Qu. 6. & 7.

Qu. 10.

Qu. 10. Quos dicis suos hæredes?

Resp. Qui tempore mortis (non enim etiam conditi testamenti tempus inspici-
tur. *l. 23. ff. d. lib. & posthum*) sunt in po-
testate testatoris. *§. 2. & 7. J. d. Hered. ob
intest. & h. §. n. 2. Comp. Laut. p. 504. in
med. Struv. S. J. C. Exerc. 39. th. 3. add.
Coll. Pr. tit. d. suis. & Legit. §. 1. & 2.*

*Qu. 11. An Liberi quoque emancipati ne-
cessario institui vel exhæredari debent?*

Resp. De jure Civili non; quia non
sunt sui hæredes, sed per Emancipationem
è familia & potestate Patris transeunt. *h. §.
3. J. §. præterea. Q. M. J. P. P. S. amittunt-
que omne Jus, quod in familia Patris an-
te habeant, ac pro extraneis plenè habent-
tur. l. 6. §. 1. ff. d. bon. poss. l. 7. d. Cap. dem.
§. 9. J. d. her. ab intest.* Benè tamen de
Jure Prætorio, quod ex naturali æquitate
Emancipatis non rite exhæredatis dat Bo-
norum Possessionem contra Tabulas. *h. §.
3. J. l. 1. §. 6. l. 3. pr. d. Bon. Poss. contr.
Tabb. Comp. Laut. p. 488. & 535. lit. S. ut
& de jure Novissimo. Comp. Laut. p. 543.
in fin. Carpz. J. F. p. 3. C. 8. def. n. 4. & 5.*

*Qu. 12. Quid de liberis adoptivis di-
cendum?*

Resp. Hi non minus, quam Liberi na- (Ad §.
turales, quam diu non sunt emancipati 4.)
hære-

hæredes institui aut exhæredari debent, & quidem filii adoptivi nominatim, nepotes vero & filiaë inter cæteros. *h. §. 4.* Adoptio enim tribuit jus & nomen filiorum familias suorumque hæredum *l. 1. & passim. ff. d. adopt. §. 2. J. d. her. quo ab intest. vid. infr. §. 14. J. d. t. Laut. Coll. Pr. tit. d. inoff. Test. §. 18.*

Qu. 13. Jure novo quidnam constitutum?

(Ad §. 5.) Resp. Jure novo omnis differentia, sexus & gradus Liberorum, natorum, & posthumorum sublata est, constitutumque, ut Omnes, sive mares sive fœminæ, sive viri, sive nepotes, sive jam nati, sive adhuc nascituri æqualiter vel institui, nominatim exhæredari debeant, sive de Jur. Civ. quærat, sive de jure Prætorio. *Vinn. ad §. 5. J. h. Quo observato, testamentum ritè ac validè factum est, si vero causa sit, vel nulla, vel iniqua, rescinditur illud Querela inofficiosi Testamenti. Comp. Laut. d. p. 488. & p. 107. lit. S. & p. 535. lit. D.*

Qu. 14. An idem etiam in testamento militis obtinet?

(Ad §. 6.) Resp. Neg. sed præteritio militis, dum non ignorat se liberos habere, aut uxorem prægnantem esse obtinet vim exhæredationis

tionis. l. 7. ff. l. 9. & l. 10. C. d. test. Mil. h. §. 6. F. Comp. Laut. p. 501. lin. 16. à pr. ita ut nec querela nullitatis, nec querela inofficiosi testamenti locum habeat. D. Hopp. ad h. §. 6. vid. supr. Tit. 11. de Testam. Milit. Qu. 13. Laut. Coll. Pr. tit. de Inoff. Testam. §. 27. Brunnem. Exerc. ad F. h. t. & §.

Qu. 15. Quid juris mater & avus maternus habent?

Resp. Idem, quod miles: nam & harum (Ad §. fin.)
 personarum præteritio, pro exhæredatione habetur. h. §. fin. l. 14. ff. d. inoffic. Testam. Laut. Concl. for. Exerc. 15. th. 1. & ad F. P. W. p. 3. t. 20. th. 38. & Coll. Pr. tit. d. Inoff. testam. §. 12. Comp. Laut. p. 535. post med. lit. O. licet ratio hujus Constitutionis non sit eadem. Nam quod militis præteritio vim exhæredationis habeat, ex privilegio est, quod verò matris & avi materni, facit liberorum conditio, qui matri & avo materno Jur. Civ. pro extraneis sunt. §. 3. F. d. hee. qual. Vinn. h. D. Hildebrand. ad Inst. L. 2. Tit. 13. cap. 8. §. 47. Attamen sine causâ apposita, vel etiam causâ non probatâ haud subsistit præteritio. N. 115. C. 3. singularis casus proponitur in. L. 3. C. d. inoff. testam. ubi præteritio matris, habetur pro institutione, &
 nititur

nititur pietate matris, quo testamentum mutasset, & tertium quoque filium instituisset nisi in puerperio vita decessisset. Censetur tamen institutio, si aliquid loco legitimæ. Brunnem. *ad l. 30. ff. d. Lib. & posth.* ubi lim. vel dotis quantitas relicta in quibus casibus valde cautus sit testator monente D. Stryck. *d. tr. l. 17. §. 13. add. Mev. p. 4. dec. 14.*

LIB. II. TIT. XIV.

De

HÆREDIBVS INSTI- TVENDIS.

*Qu. 1. Quæ est voluntaria Hæredis In-
stitutio?*

(Ad
Pr. §. 1.
seqq.) Resp. Quæ fit ex libero Testatoris arbitrio. *l. 32. l. 70. ff. lib. & posth.*

Qu. 2. An ergo quoscunque hæredes instituere licet?

Resp. Aff. siue liberi sint, siue servi. *h. pr. n. l. 31. ff. d. t.* modo neque simpliciter & in genere neque secundum quid & in specie prohibeantur.

Qu. 3. In genere & simpliciter quoniam prohibentur?

Resp. (1. Deportati (quibus hodie comparantur damnati ad remos, extra
gau-

causam alimentorum *l. 3. pr. ff. d. his, quæ
 pronon script.* Banniti ab Imperatore, vel
 Camera Imperiali. *O. Cam. p. 2. t. 9. §. 2.*
Gail. d. P. P. L. 2. c. 12. n. 3. Wehner. voc.
Ncht.) & peregrini l. 6. §. 2. ff. h. l. 1. C. eod.
l. 13. §. 2. ff. d. test. mil. l. 1. §. 2. ff. d. leg. 3.
 Hodie peregrinitas non amplius attendi-
 tur. *auth. omnes C. comm. d. success. Comp.*
Laut. p. 12. in fin. p. 184. & p. 489. Here-
 ditatem tamen acquirere volentes Pere-
 grini, censum emigrationis die Nachsteuer
 solvere teneantur. *Wehner h. voc. D. Hert.*
d. super. Territ. §. 55. R. J. d. A. 1555. §.
wo aber R. J. d. An. 1594. §. und so viel 2c.
82. Myler ab Ehrenbach de Princip. & Stat.
Imp. C. 63. & si nolint, pro exercitio hujus
juris per d. R. J. fundatur arrestum, quia
Magistratus loci tamdiu in bonis quæst.
jus habet reale Mev. p. 7. Dec. 64. Crus. d.
Jur. detract. C. 20. nisi speciali pacto, vel
privilegio sint muniti, uti personæ Came-
rales. Concept. Cammer: Gerichts: Ordn.
p. 1. t. 63. Roding. Pand. Cam. L. 4. t. 15.
§. 2. Notandum, quod Gallis jure retor-
sionis ob jus Albinagii apud eosdem vi-
gens. vid. supr. L. 2. T. 12. Qu. 18. vicissim
relicta hæreditas à Fisco in Germania au-
feratur, exceptis terris Noricis, ubi hoc
ideò non attenditur, quia Norimbergenses

in Gallia à jure Albinagii privilegio peculiari sunt exempti. D. Hildebrand *ad Inst. L. 2. T. 14. Cap. 8. §. 53. conf. de Civib. Francof. & Colonienf. Lauterb. Coll. Pr. tit. Qui testam. fac. poss. §. 26. & tit. de stat. Hom. §. 21.* (2. Hæretici publicè tales declarati omnes omnino. N. 144. C. 1. l. 4. §. 2. l. 5. C. d. hæretic. (3. Apostatæ. l. 1. l. 3. C. d. Apost. (4. filii reorum Criminis Perduellionis. l. 5. §. 1. C. ad L. Jæl. Majest. Comp. Laut. p. 489. & p. 687. lin. 5. à fin. Excip. filia. d. l. 5. §. 3. ut & Nepotes. l. 6. ff. de test. tut. odiosa enim & pœnalia sunt restringenda. l. p. ff. d. pæn. Hinc Brunnem. ad L. 11. ff. d. Lib. & posth. n. 5. hujusmodi liberis Legitimam relinquendam esse putat. (5. Collegia illicita, quæ scil. specialiter non probata. l. 8. C. h. t. d. H. J. l. 3. §. 1. ff. d. Colleg. & Corp. quod secus est quoad singulos ex tali Collegio. Finckelth. O. 84. n. 27, 28. & per tot. add. Carpz. p. 3. C. 13. def. 37. Lauterb. Coll. Pr. d. t. §. 8. & tit. d. Legat. §. 7. Comp. Laut. p. 679. & p. seq. 680. lin. 1. (6. Adultera ab ultero. l. 13. i. 14 ff. de his quæ ut indign. vid. Carpz. J. Cons. L. 2. d. f. 14. (.7 servi pœnæ. l. 3. ff. d. his quæ pro non script. l. 17. ff. d. pæn.

Qu. 4. Quid vero de aliis servis dicendum an illi institui heredes possunt?

Resp. Aff. non quidem qua servi, sed quatenus vel libertatem sperant, ut servi proprii, quibus libertas expressè vel tacitè data est. *h. pr. §. l. p. C. d. serv. necess. her. inst.* vel ex persona dominorum aestimantur *l. 12. §. 2. ff. d. leg. 1.* ut servi alieni, qui Dominis suis, testamenti factionem habentibus acquirunt. *l. 31. l. 40 ff. d. Lib. & posth. D. Maj. p. 520.*

Qu. 5. An servus hereditarius i. e. cujus Dominus mortuus est, heres institui potest?

Resp. Aff. hereditas enim jacens defuncti locum interim obtinet, & pro domino tantisper fictione juris habetur. *h. §. 2. §. l. 31. §. 1. d. t. l. 52 ff. eod. l. 34. l. 61. ff. d. A. R. D. l. 54. ff. d. acq. hered. l. 24 ff. de Nov. l. 13. §. 2. ad Leg. Aquil.*

Qu. 6. An ejus quoque, qui in utero est servus, heres rectè instituitur?

Resp. Aff. non quidem intuitu posthumi, de quo incertum adhuc est, an nascatur, sed hereditatis, quæ (*uti modò dictum*) ante aditionem non heredis, sed defuncti personam repræsentat. *d. §. 2. §. h. l. 64. ff. h. t.*

Qu. 7. Servus plurium, heres ab extraneo institutus cuinam acquirit?

Resp. Unicuique Dominorum, cujus jussu hereditatem adiit, & cum quo testamenti factio est; idque non pro parte virili, sed dominica. *h. §. 3. J.*

Qu. 8. Quid ergò, si unius saltem jussu adierit?

Resp. Ne sic quidem hunc interim pro majore parte, quam dominica heredem faciet: sociis verò postea non jubentibus adire, tacito jure partes ei accrescent. *l. 67. ff. d. acquir. vel omitt. Her. add. l. ult. ff. d. vulg. & pup. subst. l. 50. d. leg. 1. Vinn. h.*

Qu. 9. An hæc, quæ de servis hætenus sunt dicta, adhuc hodie ita obtinent?

Resp. Neg. servi enim nostri, ut & Homines proprii, heredes instituti, hereditatem sibi, non Dominis acquirunt. Sunt enim revera liberi. *vid. supr. tit. d. jur. person. & tit. d. his qui sui vel al. jar.*

Qu. 10. Quinam in specie sive secundum quid, & certis tantum in casibus heredes institui prohibentur?

Resp. (1. Liberi naturales respectu patris; si scil. alios legitimos habeat, & illis ultra unam unicam relinquere velit. *l. 2. C. d. lib. natur.* Sin parentes duntaxat supersint, his legitimam relinquat; & si pater sit sine prole legitima, & parente, naturalibus totam substantiam potest relinquere

quere *Auth. licet C. d. t. N. 89. c. 12. §. 2. & 3.* (2. Persona, cum qua pater incestum commisit, & liberi inde suscepti. *l. 6. & auth. ex complexu. C. d. incest. Nupt. d. Nov. 89. C. 15.* sed aliud est ratione matris. *Laut. Coll. Pr. tit. d. Inoff. testam. §. 19.* ex æquitate tamen Canonica, si liberi etiam incestuosi non habeant, unde se alant, pater potest, imo debet eosdem alere. *C. 5. in fin. X. de eo qui dux. in matr. quam poll. quia pater est. N. 12. C. 2. d. Nov. 89. C. 12. §. 6.* *Laut. Coll. Pr. tit. de agnos. & al. lib. §. 16. & ad J. P. W. p. 3. t. 11. th. 23. l. 6. C. d. incest. nupt.* (3. Princeps litis causa. *§. f. J. quib. mod. test. infirm. quod invidiosum esset. l. p. ff. h. t. junct. l. 2. C. ne fisc. vel resp.* (4. Conjuges certo respectu: ad secunda enim vota transeuntes non possunt novo Conjugi plus relinquere, quam uni liberorum, cui minimum relinquunt. *L. hac Edictali 6. C. d. sec. Nupt. Comp. Laut. p. 489. Laut. Concl. forens. Exerc. 20. th. 4.* (5. Mulieres intra annum luctus nubentes. *l. 1. C. d. secund. Nupt. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 9.*

Qu. 11. Quot hæredes licet instituere?

Resp. Certus numerus hæredum instituendorum nemini Lege præscriptus est, sed totum hoc testatoris arbitrio relinqui-

(Ad §. 4.)

tur, adeo, ut in infinitum i. e. indefinite,
 quot quis heredes velit facere liceat. *b. §. 4.*
§. add. l. 71. pr. ff. de Leg. 1. l. 14. ff. d.
Cond. instit. Modò exitum habere possit
 voluntas. Nam si quis totius mundi ho-
 mines institueret, talis institutio, tanquam
 derisoria rejiceretur. *arg. dd. LL.* Exceptio
 tamen est in pauperum & captivorum in-
 stitutione, licet generali. *l. 24. l. 46. l. 49.*
C. d. Episc. & Cler. jung. D. Stryk. d. Tr.
C. 16. §. 21.

*Qu. 12. In quot partes hereditatem distri-
 buere licet testatori?*

(Ad §. 5. Resp. In tot partes in quot voluerit. b.
§. seqq. §. 5. §. l. 13. §. 1. seqq. ff. b. tit. solennis
tamen, & usitata assis distributio de J. Civ.
in 12. uncias fieri solet, quæ assis appella-
tione continetur. d. §. 5. §. h. t. L. 13. §. 1.
ff. & l. 40. ff. b. t. §. 8. §. de fideic. hered.
 Habet autem hereditatis civiliter dividen-
 dæ quælibet pars proprium nomen. Sic
 uncia dicitur, quasi unica pars ex asse five
 duodecim unciis. Duæ uncia dicuntur
 sextans, quasi sexta pars assis; Tres, qua-
 drans, quasi quarta pars assis. IV. Unciæ
 triens, quasi tertia pars assis. V. Unciæ
 Quincunx, à numero Unciarum. VI. Un-
 ciæ, semis, quasi semi assis. VII. Septunx.
 VIII. Bes, quasi bis triens. IX. Dodrans,
 quasi

quasi quadrans de asse, ex de & quadrans. X. Sextans, quasi sextans de asse. XI. Decunx, quasi unum de Asse, vel Decunx, quasi decem & uncia. §. 5. *f. h. l. 50. §. 2. ff. h. t.* D. Hildebrand, *ad f. h. t. §. 56.* Moribus tamen nostris hæc distributio non frequentatur. Brunn, *ad l. 17. ff. h. n. 1.*

Qu. 13. Qua igitur ratione dividenda hereditas, pluribus heredibus institutis?

Resp. Si omnes simpliciter sine assignatione partium sint instituti, inter omnes quoque æqualiter hereditas dividitur. *l. 19. §. fin. ff. d. Leg. 1. h. §. 6. f. ibique Vinn. l. 9. §. 12. d. H. f. l. 8. §. 12. ff. h. t.* Notandum tamen, an conjuncti cum disjunctis mixti sint. v. g. *Titius hæres esto: Titius & Mevius hæredes sunt.* Hoc casu hereditas in duos semisses dividitur, quorum alter conjunctim duobus datur, quia conjuncti unius personæ potestate funguntur. *l. 11. l. 59. §. 2. ff. h. t. l. 34. pr. ff. d. Leg. 1.*

Qu. 14. Quid si omnes ex certa re fuerint instituti?

Resp. Hoc casu Mentio rerum detrahatur, & hereditas æqualiter dividitur etiam si magna sit disparitas rerum, in quibus instituti sunt. *L. 1. §. 4. l. 9. §. 13. l. 10. l. 35. pr. & §§. seqq. ff. h. t.* Judex tamen

In hæredit. divisione cuilibet rem suam
tanquam prælegatam adjudicat, & reli-
quum ex æquo dividit. *l. 9. §. 13. ff. d. H. F.*
l. 35. pr. §. 1. seqq. ff. h. Comp. Laut. p. 490.
D. Hert. d. prælegat. §. 5. vid. D. Lauterb.
diss. d. tras. Act. th. 10. & 11.

Qu. 15. Quid si ex certa portione?

Resp. Hic tres distinguendi sunt casus.
(1. si partes assignatæ æquant assem, sin-
guli suum habent. (2. Si superant assem,
e. g. si tres ex semisse hæredes scripti sint,
& sic XVIII. faciat unicas, singulis pro por-
tione hæreditaria detrahatur, aut hæredi-
tas ad dupondium *i. e.* 24. uncias de duci-
tur, & pro portione hæreditaria singulis
accrescit. *§. 7. & 8. F. l. 13. §. 4. ff. h. t.* (3. Si
non explent assem *e. g.* si tres hæredes, &
singuli ex quadrante instituti, tunc portio
vacans singulis tacitè pro hæreditaria par-
te accedit. *d. §. 7. F. & d. l. 13. §. 2.*

*Qu. 16. Quid dicendum, si alii ex certis
rebus, alii vero simpliciter sint insti-
tuti?*

Resp. Hoc casu illi, res suas in quibus
instituti, accipiunt, & tantum quoad ex-
ternam verborum figuram hæredes vi-
dentur, re ipsa vero Legatarii loco haben-
tur, ita tamen ut hæreditas ei accrescat,
& hæredes eam nolint. *l. 43. C. d. H. F.*
Comp.

*Comp. Laut. d. l. add. diff. d. Confusione
th. 16.*

Qu. 17. Quid Juris, si alii ex certis portionibus, alii simpliciter instituti?

Resp. Hoc in casu, si portiones assem
superant, res ad dupondium deducitur (ad
hoc enim respexisse videtur testator) &
reliquum Simpliciter institutis assignatur.
*h. §. 8. §. si assem æquant, & simpliciter
institutis nihil superest, tunc itidem re-
curritur ad dupondium & 12. nunciæ dan-
tur simpliciter institutis. h. §. 8. §. l. 17.
§. 4. ff. h. Si partes verò superant dupon-
dium, ad tripondium recurritur. d. §. 8.
junct. §. 6. & 7. §. h. l. 13. l. 17. §. f. ff. h.
Comp. Laut. c. l.*

*Qu. 18. Annon vero interdum etiam is,
qui in re certa vel in parte hereditatis
institutus est, totam acquirit hæ-
reditatem?*

Resp. Aff. si scil. solus hæres institutus
sit & cohæredem non habeat *h. §. 4. & 5.
l. 7. ff. d. R. §. Comp. Laut. p. 489.* Nemo
enim (excepto milite *l. 6. ff. d. test. milit.*
h. §. 5. qui si ex certa re hæredem institue-
rit, reliquæ partes veniunt ad hæredes ab
intestato, quia in Testam. Milit. observa-
tur Jus Gentium, cui non repugnat, pro
parte testatum & intestatum decedere.

d. l. 6. l. 17. §. 1. l. 37. ff. l. 2. C. d. Test. mil. Comp. Laut. p. 501.) pro parte testatus, & pro parte intestatus decedere potest. *d. §. 5. §. h. Comp. Laut. p. 516. lit. T. maj. in fin. & p. 593. pr. lin. 3.* adeoque facta ex re certa institutione, rei mentio detrahitur, quia contradictionem implicat rei singularis esse hæredem. *arg. l. 62. ff. d. R. §. & pagano quasi simpliciter instituto, tota hæreditas acquiritur. l. 1. §. 4. ff. L. 13. C. h. t. L. 41. §. f. ff. d. V. & P. S. Carpz. p. 3. C. 9. def. 19.*

Qu. 19. Si paganus aliquem pro parte instituerit, an specialiter prohibere potest ne reliquæ partes ei accrescant?

Resp. Neg. d. l. 13. C. h. t. nemo enim in suo testamento cavere potest, ne LL. ibi locum habeant. l. 55. ff. d. Leg. 1. l. 36. l. 74. ff. d. H. §. Vinn. sel. 2. 2. L. 1. 2. 22. & ad h. §. 5. n. 5. Carpz. p. 2. C. 2. def. 5. vid. in. §. 3. §. quib. mod. Test. inf. l. 29. ff. ad SCt. Treb. D. Schilter. ad ff. Ex. 38. §. 81. Coll. Pr. 1. d. leg. §. 74.

Qu. 20. Ad formam Institutioni quam pertinent?

Resp. (1. Institutio debet fieri verbis iisque idoneis, ut ex iis liquere possit voluntatis intentio (2. debet ita fieri, ut de persona hæredis certo constare possit, vel

vel ex nomine, vel ex indubitabili signo;
 alioquin vitiatur Institutio. *l. 9. pr. §. 8. &
 §. 9. l. 62. §. 1. ff. h. l. 4. C. eod.* (3. debet
 testator certo consilio hæredem scribere,
 & quidem (4. non captatoriè *i. e.* non hoc
 animo, ut ab altero rursus hæres institua-
 tur. *l. 70. l. 71. ff. h. t. l. 11. C. d. Test. mil.
 l. 64. ff. d. Leg. 1. vid. omninò Lauterb. in
 Coll. Pract. d. tit. de Lib. & posth. hered.
 inst. §. 18. 19. & 20.*

*Qu. 20. An etiam sub conditione hæredes
 instituere licet?*

Resp. Aff. *h. §. 9. Comp. Laut. p. 497.* (Ad §.
seq. 9. &
 10.)

Qu. 21. Quid etiam Conditio?

Resp. Est qualitas actui adjecta, quæ
 vim ejus confert in casum futurum (quæ
 enim respicit tempus præsens, vel præte-
 ritum, dicis tantum gratia adjicitur, &
 proprie conditio non est. *l. 10. §. 1. ff. d.
 Cond. Inst. l. 37. l. 39. ff. d. R. C.)* incertum
 (unde differt à diei adjectione) *§. 4. J. d. v.
 O. d. l. 39. ff. d. R. C. l. 34. §. 1. l. 79. pr. ff. d.
 Cond. & demonst. Comp. Laut. p. 50. & Coll.
 Pr. tit. de Pact. §. 70. v. infr. L. III. T. XIV.*

Q. 58.

Qu. 22. Quotuplex est Conditio?

Resp. Possibilis & impossibilis: Illa est
 vel expressa, vel tacita. Expressa rursus di-
 viditur

videtur in simplicem & mixtam, quæ partim à voluntate & potestate hæredis, partim à casu dependet. *l. 4. C. d. Inst. & sub. & l. un. §. 7. C. de caduc. toll. e.g. Si Titiam matrimonio tibi junxeris, simplex est, vel potestativa, quæ inhonoratæ personæ potestatem est collata. e.g. Si Titius 10. dederit, hæres esto. d. l. un. §. 7. C. d. Cad. toll. vel Casualis, quod ab alieno arbitrio, vel ab incerto fortunæ eventu dependet. d. §. 7. l. f. C. d. nec. serv. her. instit. Comp. Laut. p. 51 add. Coll. Pr. d. tit. d. Pact. §. 71. seqq. & Tit. d. Cond. Inst. §. 2. & Disp. de voluntate. th. 17. add. Coll. Pr. tit. d. Condit. & demonstr. per tot.*

Qu. 23. Potestativa Conditio quomodo subdividitur?

Resp. In Affirmativam & Negativam; Illa est, qua institutio heredis, confertur in casum, qui ab ipsius hæredis arbitrio dependet. *l. 60. ff. d. Cond. & demonstr. & post mortem testatoris impleri regulariter debet l. 2. l. 10. l. 11. §. 1. l. 12. l. 21. ff. d. t. v. tamen. D. Maj. p. 528. Hæc est, quæ consistit in non faciendo. D. Maj. d. l. Laut. Coll. Pr. tit. d. Cond. & demonstr. §. 4.*

Qu. 24. An sub omnibus his Conditionibus constitui potest hæres?

Resp. Extraneo potest adjici omnis con-

conditio possibilis, & potestativa ipsi implenda, casualis verò expectanda est, quæ si extiterit, purificatur & retrahitur ad tempus Institutionis *l. 11. §. 1. ff. qui pot. in pign. l. 8. §. 1. ff. d. peric. & comm. Reivend. l. 1. §. 1. ff. d. v. & P. subst.* deficiente autem conditione, deficit etiam institutio. Suus vero hæres, & quidem filiusfamilias, quia ipsi hæreditas patris quodammodo debetur, non potest sub alia, quam potestativa institui. *l. 4. l. 86. ff. d. H. F. l. 15. l. 28. ff. d. cond. instit.* quæ ipsa detrahitur, si noceat Legitimæ. *l. 32. l. 36. C. d. inoff. test. Comp. Laut. p. 110. lit. F. n. 1. & p. 498. Brunnem. ad L. 4. C. d. Condit. Inst. vid. D. Stryk. d. Cautel. Testam. C. 17. m. 3. §. 15. seqq.*

Qu. 25. Quid si suo hæredi casualis vel mixta fuerit adjecta conditio?

Resp. Testamentum nullius erit momenti. *l. 5. ff. d. H. F. d. l. 4. l. 83. ff. d. cond. & dem.* pendente enim conditione non est institutus. *arg. pr. F. d. exhæred. Lib. & eâ deficiente contra. LL. reperitur præteritus. Carpz. F. F. p. 3. C. 9. def. 18. n. 6. Schilter. Exerc. 38. §. 98. & 102.* nisi filiusfamil. sub contraria conditione nominatim exhæredatus fuerit; tunc, etsi ea deficiat, tamen valebit institutio & exhæredatio;
ipsius

ipsius enim arbitrio permittitur, an velit esse hæres. Casum *vid. in. L. 11. ff. d. Cond. Inst. add. d. l. 4. l. 86. ff. d. H. F. vid. Lauterb. Coll. Pr. tit. d. Cond. Inst. §. 3. & 4. add. Struv. S. F. C. Exerc. 33. ib. 47. Brunnem. ad. d. L. 4.*

Qu. 26. Quoad Conditionem impossibilem quomodo distinguendum?

Resp. An sit ad tempus, an perpetuò Hoc casu talis est, *vel Naturâ, vel Lege, vel facto.* Naturâ, cui natura repugnat, eaque talis est, *vel per se. ut si Titius cælum digito tetigerit. §. 11. F. d. Inutil stip. vel ratione circumstantiarum, temporis aut loci l. 4. l. 6. ff. d. cond. instit. l. 4. C. d. instit. & subst. vel propter perplexitatem, e. g. si Titius hæres crit, Sejus hæres esto. Jure vel Lege impossibilis est quam Lex fieri prohibet. l. 9. l. 15. ff. d. cond. inst. l. 35. §. 1. ff. d. V. O. l. 26. ff. d. cond. & dem; Dicitur etiam Turpis. Facto impossibilis, aut potius difficilis & hyperbolica est. E. g. Si servus mille dederit. L. 4. §. 1. ff. d. stat. Lib. D. Hildebrand. h. t. §. 62.*

Qu. 27. Quid si ergo Conditio impossibilis adjecta fuerit?

Resp. Hæc, si natura talis sit aut jure, *i. e. turpis, vitiatur, & detrahitur, ac pro non adjecta habetur. h. §. 10. F. l. 1. l. 6. l. 14.*

l. 14. & 15. ff. d. Cond. instit. l. 3. l. 6. §. 1. l. 20. ff. d. Cond. & demonst. licet per accidens tantum talis sit d. l. 6. Comp. Laut. p. 50. in fin. & p. 498. pr. & p. 526. pr. tit. omnino Laut. Coll. Pr. tit. de Cond. Inst. §. 8. & 9. & de Cond. & demonstr. §. 2. & d. Pact. §. 73.

Qu. 28. An idem in Contractibus obtinet?

Resp. Neg. sed si talis **Conditio** adjecta sit conventioni, ipsa conventio invalida est, & in totum vitiatur. *§. 10. J. d. inut. stip. l. 7. ff. d. V. O. l. 1. §. 11. l. 31. ff. d. O. & A.* Lulisse enim creduntur, qui in contrahendo apponunt, aut apponi patiuntur conditionem, quam sciunt esse impossibilem. Quod secus in ultimis voluntatibus; nec enim hæredi imputari potest, quod testator talem adjecerit conditionem. *Laut. Coll. Pr. d. Tit. de Pact. §. 73. & tit. de condit. Institut. §. 11. Struv. S. J. C. Exerc. 33. th. 50.*

Qu. 29. Quid de Conditione mutande Religionis habendum?

Resp. Hæc, quia ob lucrum fit, turpis est, & pro non scripta habetur. *arg. l. 8. pr. l. 9. l. 14. l. 15. ff. d. Cond. inst. l. 5. C. de Instit. & substit. Carpz. dec. 89. Struv. d. l. & Jurisprud. For. | L. 2. t. 24. aph. 21. Philipp. ad Inst. Eclog.*

log. 93. Schilter. Exerc. 38. §. 100. Ziegler. D. d. Condit. apud Fritsch. in Diss. select. 10. th. 35. Lauterb. Coll. Pr. dd l. l. add. Comp. Laut. p. 526. pr. tit. Alia vero ratio est, si quis hæres instituatur sub Conditione religionis, quam quis sectatur, non mutandæ, illa enim utique valida est. D. Hert. de super Territ. §. 13. p. 218. seqq.

Qu. 30. Quid si plures Conditiones adjectæ fuerint?

(Ad §. 11.) *Resp. Si plures conjunctim adscriptæ fuerint, omnes implendæ sunt. h. §. 11. l. 5. ff. d. cond. Instit. l. 129. ff. d. V. O. Ratio est, quia sic pro una habentur. d. l. 5. ff. d. Cond. Inst. modò (1. omnes fuerint validæ seu possibiles, (2. omnes in una testamenti parte adjectæ. Si vero disjunctim, sufficit unam impleri, quam scriptus hæres probaverit. h. §. 11. d. l. 5. ff. d. Cond. instit. particula enim disjunctiva unius partis veritate contenta est. C. 70. d. R. F. in 6.*

Qu. 31. An dies quoque adjici potest Institutioni?

Resp. Aff. h. §. 9. modò non sit certus, an & quando nempe sit extiturus (nam nemo potest etiam ratione temporis, pro parte testatus, & pro parte intestatus. (Excepto milite. l. 6. l. 15. §. 4. l. 41. ff. d. Cond. inst.

inst. l. 8. C. d. Testam. Schilter. Exerc. 38. §. 82. Comp. Laut. p. 501. lin. 12. à pr. vid. supr. Tit. d. Testam. milit.) decedere h. §. 9. ibique Vinn. l. 34. ff. de H. F. L. 88. inf. ff. eod. l. 7. ff. d. R. F.) sed incertus, an existurus sit. l. 22. ff. quand. dies leg. cuiusmodi etiam est, e. g. Titius hæres esto, cum Cajus moriatur (sc. quoad ultimas voluntates) l. 1. §. 2. ff. d. Cond. & demonstr. l. 75. ff. eod. Comp. Laut. p. 498. in fin. tit. & p. 526. omnino Lauterb. Coll. Pract. d. tit. d. Pract. §. 83. seqq. tit. de Cond. Instit. §. 12. & 13. & disp. de volunt. th. 16. & disp. de variet. Temp. C. 3. art. 3. §. 3. Vinn. ad h. §. 9. vid. D. Stryk. d. Clausul. Codic. n. 93. D. Hopp. ad §. 9. F. h. t. D. Hildebrand. ad F. L. 2. t. 14. C. 8. §. 63. 64. 65. & 66.

Qu. 30. An etiam ignotus hæres institui potest?

Resp. Aff. h. §. 12. & l. 11. C. h. ibique (Ad 6
Brunn. potest enim etiam erga ignotum 12.)
quis ita affectus esse, ut optimè ei velit,
vel propter sanguinis necessitudinem. h.
§. 12. vel propter famam virtutis, erudi-
tionisve. Vinn. h. Lauterb. Coll. Pr. tit.
d. Lib. & posthum. §. 20. Quid de perso-
na incerta sit habendum? docet D. Harp-
Ll preche

precht *ad Fus Bad. p. 94. §. 17.* D. Lauterb
d. Tit. & §. 20.

LIB. II. TIT. XV. DE VULGARI SUBSTITV- TIONE.

Qu. 1. Quid est substitutio?

(Ad
R.) Resp. Proprie, est secundi Hæredis In-
stitutio, in locum hæredis deficientis fa-
cta. *h. pr. J. l. 2. §. 6. l. 43. §. 2. ff. h. t.* di-
citur German. Ein Aßter, Nach- oder Un-
ter Erb-Einsatzung.

Qu. 2. Quotuplex est?

Resp. Duplex: vel directa seu Civilis,
quæ proprie substitutio vocatur. *l. 7. l. 15.
ff. h. l. 5. l. 7. C. d. impub. substit. & est,*
ulterioris hæredis in locum deficientis in-
stitutio, verbis Civilibus & directis facta.
d. LL. vel fideicommissaria, quæ fit ver-
bis obliquis, & indirectis vel precariis arg.
l. 15. ff. h. t. l. 57. §. 1. ff. ad S. C. Trebell.
Comp. Laut. p. 529. Et hanc divisionem
Ufus approbavit, Fusar. *d. substit. p. 1. q. 2.*
n. 3. Carpz. *J. F. p. 3. C. 8. def. 8.* Brun-
neman. *ad d. l. 5. C. d. impub. & al. substit.*
Qualis autem in dubio præsumatur, ex
materia subjecta, & mente substituentis
dijudicandum. *momente Mey. p. 7. Dec. 16.*
add.

add. D. Fromman. Dec. Thes. & Cas. h. t. 1 h. 1. D. Stryk. de Cautel. Testam. C. 18. m. 1. §. 4. & 5. junct. l. 7. in fin. C. d. Inst. & subst.

Qu. 3. Directa quomodo dividitur?

Resp. In simplicem & duplicem seu mixtam; Illa est, quæ fit in casum deficientis hæredis, & dicitur vulgaris; vel si hæres erit, & post decesserit. l. 1. §. 1. ff. h. Quæ iterum est vel restricta ad ætatem pupillarem e. g. filius meus hæres esto, & si ipse hæres erit, & intra pubertatem decesserit, Cæsus hæres esto. & dicitur pupillaris, vel ad certum aliquem statum propter quem quis impeditur vel prohibetur testari, & dicitur quasi pupillaris, seu exemplaris. e. g. si quis filio furioso, mente capto substituerit in eum casum: si hæres erit, & in illo ipso impedimento decesserit. Vel libera seu absoluta, quæ fit sine ulla restrictione ætatis vel impedimenti. e. g. si hæres erit & postea decesserit; & dicitur militaris seu privilegiaria: Concessa tantum per privilegium militibus. Comp. Laut. p. 494. & p. 497. Hæc verò, duplex scil. sive mixta, est, quæ fit in utrumque casum; scil. si hæres non erit, vel erit, sed intra certum tempus decesserit. vid. Laut. in Diss. d. singul. Fratr. jur. m. 2. §. 6. & Coll.

*Pr. h. tit. §. 4. Comp. Fur. d. l. Fromman.
d. l. ib. 3. in fin.*

Qu. 4. Vulgaris substitutio quid?

Resp. Quæ fit à quocunque testatore (activam testamenti factionem habente) cuivis hæredi, eum in casum, si hæres non erit. *pr. F. h. t. Germ. dicitur gemeine Nach-Erbsatzung* / omnis enim substitutio supponit hæredis deficientiam. *l. 69. ff. d. A. vel O. H.*

Qu. 5. Quotuplex est?

Resp. Vel expressa, quæ fit verbis expressis, & continet tacitam pupillarem, eum in casum, si hæres non erit; vel tacita: quæ ex mente testatoris colligitur, & continetur sub expressa pupillari. *e. g. si pater liberis in sacris constitutis & in alterius potestatem non recasuris ita substituerit: Filius meus hæres esto, & si hæres erit, & intra pubertatem decesserit, Cajus esto l. 4. ff. h. Comp. Laut. p. 495. D. Maj. p. 534. Vinn. ad h. pr. D. Stryk, d. Caut. Testament. d. c. 18. m. 1. §. 12.*

Qu. 6. Quando dicitur existere Conditio si hæres non erit?

Resp. Si vel hæres esse nolit, vel non possit; ille casus voluntatis, hic verò Impotentia dicitur. *l. 56. ff. sol. matrim. l. 3. C. d. Her. Inst. Lauterb, Coll. Pr. h. t. §. 11. & 12.*

¶ 12 sub quo iterum sunt inferiores, veluti si mortuus sit, seu deportatus D. Hildebrand *ad Inst. L. 2. T. 15. §. 74.*

Qu. 7. Voluntas testatoris substituentis ubinam debet declarari?

Resp. In testamento, *h. pr. §. p. J. L. f. §. 1. C. d. Codic. l. 36. ff. h. t. in Codicillis* igitur substitutio non valet. *§. 2. J. d. Codic. l. 1. §. f. ff. h.* Ratio est, quia nec Institutio in his valet. Quodcunque autem Juris est in institutione, idem quoque Juris est in substitutione. *arg. h. pr. J.* sustinetur tamen in vim fideicommissi, *i. e.* hæredes ab intestato adita hæreditate rogati censentur, ut hæreditatem, deducta Trebellianica, substituto in Codicillis, tanquam fidei commissario universali restituant. *l. 76. ff. ad. Sct. Treb. l. 127. ff. d. Leg. 1. Comp. Laut. p. 495. & p. 510. lin. ult. Vinn. ad h. pr. J. n. 1.*

Qu. 8. Quot modis fit substitutio?

Resp. Variis: aut enim unus substitui- (Ad §. 1.)
tur pluribus, (modo omnes primò instituti decesserint. *l. 4. l. 10. C. d. impub. & al. subst.* quia inter eos locus est Juri accrescendi. *Vinn. ad h. §. 1. J. n. 1.* Trentacinque de *substitis p. 1. c. 17.* aliud est, si substitutio esset alternativa *h. m. si Titius hæres non erit, Sejus esto,* tunc repudiantis pars

ad Sejum pertineret D. Stryk. *d. l. §. 17.*) aut plures uni, aut plures pluribus, aut hæredes sibi invicem *h. §. 1. J. l. 36. l. 37. §. 1. ff. d. H. J.* quæ posterior substitutio reciproca dicitur in *l. 4. §. 1. ff. h. Mutual. 64. ff. d. Leg. 2. & Doctoribus, Breviloqua: & à vulgari substitutione non specie, sed figura verborum duntaxat differt. Hotom. ad §. 1. J. h. & Pomresch ibid. D. Hildebrand. *h. tit. §. 71.**

Qu. 9. Quid si testator hæredes ex imparibus partibus institutos invicem simpliciter substituerit, nulla partium mentione facta, utrum in partes viriles, an in hæreditarias succedunt?

(Ad §.
2.)

Resp. Videtur testator eos in partes hæreditarias vocasse, *h. e.* ex iisdem partibus substituisse, ex quibus instituti sunt. *h. §. 2. J. l. 5. l. 24. ff. h. l. 1. C. eod.* non enim verisimile est, testatorem pluris eos fecisse in gradu secundo, quam in primo. *d. l. 24. ff. D. Hildebrand. ad Inst. d. l. §. 72.* Nisi alia testatoris mens appareat. *d. l. 24. in fin l. 24. de Leg. 1.* quæ ex eo colligitur, si æqualibus oneribus substituti sint gravitati. *l. 23. ff. ad Sct. Treb.* aut si nominibus propriis sibi substituti; quia sic ad personas potius, quam ad portiones hæreditarias respexisse videtur testator. *l. 24. ff. h. t.*

h. t. arg. l. 23. & d. l. 24. ff. ad SCt. Treb. l. 54. §. 3. l. 124. ff. d. Leg. 1. Vinn. ad h. §. 2. F. n. 2. Brunnem. ad L. 5. ff. h. t. Laut. Coll. Pract. h. t. §. 10. D. Hildebrand. d. §. 72.

Qu. 10. Quid juris, si cohæredi substituto alius substituatur?

Resp. Ad utramque partem substitu- (Ad §. 3.)
tus admitti debet. *h. §. 3. F. l. 27. l. 41. pr. ff. h. nihilque interest, utrum ante primam substitutionem secunda facta sit, an postea, utrum prior substitutus post institutum, an ante decesserit d. l. 41. substitutus enim substituto, intelligitur etiam substitutus instituto. dd. LL. Laut. Coll. Pract. d. t. §. 9. & D. Hildebrand. d. t. §. 73.*

Qu. 11. Quid si quis servo, qui liber existimabatur, instituto, substitutus fuerit?

Resp. Hoc casu propter falsam opinio- (Ad §. fin.)
nem & incertitudinem voluntatis testato-
ris substitutus cum domino servi in par-
tem admittitur. *h. §. fin. l. 40. seq. ff. d. her. instit. Strauch. Diss. Justin. 9. §. 25. D. Hil-
debrand. d. l. §. 74. quod moribus nostris
usum non habet.*

Qu. 12. Quomodo extinguitur substitutio vulgaris?

Resp. Si extraneus hereditatem adierit.
l. 5. C. ibique. Brunn. d. imp. & al. substit.

vid. Vinn. ad. §. f. J. h. t. n. 2. & sel. 2. 2.
L. 1. c. 14. Struv. S. J. C. Exerc. 33. th. 15.
v. D. Stryck. de Caut. Testam. cap. 18. m. 1.
§. 19. vel ex L. Theodosiana, si scil. filius
emancipatus ante apertas tabulas decesse-
rit. l. un. C. d. his. qui ant. apert. tabul.
Laut. d. Transmissione har. non acq. th. 8.
13. & 18. hoc enim casu hæreditatem ex-
cluso substituto ad hæredes descendentes
transmittit, d. l. un. Comp. Laut. p. 506. pr.
& Colleg. Pract. h. tit. §. 16. vel si Suus se
bonis immiscuit, aut antequam abstineat,
decesserit, nam & hoc casu hæreditatem
tanquam Jus quæsitum ad suos hæredes
transmittit. l. un. §. 13. C. d. cad. toll. Laut.
Coll. Pr. d. l. §. 17. & cit. Disp. th. 14. & p.
495. Sande L. 4. tit. 3. d. 1. Ratione substi-
tuti evanescit substitutio, si instituto in
adeundo moram neçtente decesserit, licet
postea institutus vel repudiaverit, vel non
aditâ hæreditate, mortem obierit, & sic
conditio existat; non tamen substitutus ad
hæredes suos quicquam transmittit. l. 9.
in f. ff. d. suis & legit l. 59. §. 5. ff. d. H. J.
quia substitutus non plus juris habere pot-
est, quam institutus, l. 21. §. f. l. 69. ff. d.
A. vel O. H. Interest ergò substituti cura-
re, ut instituto certum præfigatur tem-
pus; eò enim elapso, non declaratâ volun-
tate,

tate, substitutionis conditio existit. *d. l. 69.*
 ibique Brunnem. *l. f. §. 14. C. d. jur. delib.*
 Fromman. *d. l. th. 6.* itidem si institutus
 ante aditionem decedat, substitutus la-
 psum temporis expectare non debet. *l. 72.*
ff. d. A. vel O. H. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 17. D.
 Hildebrand. *d. l. §. 76.*

LIB. II. TIT. XVI.

DE

PVPILLARI SVBSTI-
TVTIONE.

Qu. 1. Quid est substitutio Pupillaris?

Resp. Quæ fit à parentibus, liberis im- (Ad
Pr.)
 pueribus, in patria potestate existi-
 bus, & in alterius potestatem non recasu-
 ris, in eum casum, si hæredes erunt & im-
 puberes decesserint. *h. pr. f. l. 1. §. 1. ff. h.*

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. In expressam, quæ verbis expref-
 sis fit, *ut in §. 3. f. h. t.* in eum casum, si
 hæredes erunt, & intra pubertatis annos
 decesserint, & tacitam; nam expressæ vul-
 gari inest tacita pupillaris, e. g. si pater libe-
 ris suis impuberibus in P. P. constitutis ita
 substituat *Filii mei impuberes hæredes sunt.*
& si non erunt, Caius hæres esto. Huic ex-
 pressæ vulgari inest tacita pupillaris, unde

licet filii hæredes extiterint, sed intra pubertatem decesserint, Cajus nihilominus, ex præsumpta testatoris voluntate succedit. *l. 2. ff. l. 4. C. h.*

Qu. 3. An vero etiam ex converso expresse pupillari inest tacita vulgaris?

Resp. Vid. ap. Vinn. ad. h. pr. n. 5. & 6. ubi aff. L. 4. pr. & § 2. ff. h. t. l. f. C. d. Inst. & subst. L. 4. C. d. Impub. & al. Substit. Laut. Coll. Pr. tit. d. V. & P. S. §. 19.

Qu. 4. Pupillariter substituere quoniam possunt?

Resp. Qui liberos in potestate habent, ut pater, avus, proavus, paternus scil. pr. & §. fin. f. h. l. 2. §. 45. ff. eod. §. 10. f. d. adopt. Comp. Laut. p. 17. lin. 1. & d. p. 495. Quo ipso excluduntur (1. Pater respectu liberorum emancipatorum, quia sunt extranei. §. f. f. l. 2. pr. ff. h. t. Carpz. f. F. p. 3. C. 8. def. 16. n. 5. ubi resp. ad obst. Nov. 118. c. 1. & 4. quod differentia inter liberos & emancipatos, per Nov. 1. saltem quoad successionem legitimam, non verò testamentariam sit sublata. Exceptio est in milite quoad bona, quæ ab eo ad substitutum pervenerunt. L. 41. §. 4. ff. d. test. milit. (2. Pater naturalis, liberis ex concubina susceptis, utpote quos in potestate non habet, pupillariter substituere nequit
arg.

arg. dd. text. ff. (3. Pater, qui extranei filiumfamil. adoptavit. *arg. pr. f. h. t. junct. §. 2. f. d. adopt.* Aliud est in adoptatis ab aliquo ascendentium. *d. §. 2. & §. 11.* Huc etiam referendi sunt omnes, quibus Patr. Potestas est adempta.

Qu. 5. An ergò Mater substituere nequit?

Resp. Jure Civili vulgariter quidem substituere potest. *l. 33. ff. h. ibique Brunn.* pupillariter verò neutiquam, eò quod liberos non habeat in potestate. *d. §. 10. f. d. adopt.* nec suos hæredes, quibus solis pupillariter substitui potest, habere possit *l. 13. ff. d. suis & legitim.* D. Harpprecht. *ad Jus Bad. p. 100. §. 24.* Quod si tamen Mater in iis locis, ubi Jus commune obtinet liberis pupillariter substituerit, & testamento adjecerit clausulam codicillarem, valet illa substitutio in vim fidei commissi, vel Legati, vel mortis causa donationis, vel quocunque optimo modo valere potest: propterea quia nuda testatoris voluntate fideicommissa valent. *l. 127. ff. d. Leg. 1. l. 29. §. 1. ff. qui test. fac. poss.* adeò, ut hæredes ab intestato venientes censeantur rogati, ut, deducta Trebellianica hæreditatem substituto restituant. *arg. l. 76. ff. ad Sct. Trebell.* quod etiam hodie in Praxi ob-

obtinet. Carpz. *J. F. p. 3. C. 8. def. 17. Richter. p. 1. dec. 711. Comp. Laut. d. p. 495. in fin. Coll. Pr. d. l.*

Qu. 6. Quanam fuit causa hujus substitutionis introducta?

Resp. Favor Liberorum: horum enim interest, cum ipsi testamenta facere nequeant. *§. 1. J. quib. non est perm. fac. test. Comp. Laut. p. 484. pr. testamentarium tamen habere heredem, ne fortè quis malè meritis ad hæreditatem pupilli perveniat. h. pr. arg. l. 42. ff. d. A. O. H. junct. l. 6. pr. ff. d. Interrog. in jur. fac.*

Qu. 7. Quibus pupillariter substituitur?

Resp. (1. Liberis, (excluduntur ergò extranei, quibus pupillariter substitui non potest. *l. 2. in f. pr. ff. h. t.*) cujuscunque sexus, aut gradus. *§. 8. J. h. (2. Impuberibus. §. f. eod. l. 7. l. 8. l. 14. ff. h. t.* nam puberibus facta, nec in vim fideicommissi valet, nisi propter clausulam codicillarem. *dd. LL. Carpz. d. C. 8. d. 19. c. Raynutius X. d. testam. arg. d. l. 76. ff. ad SCt. Treb. Richter. p. 1. dec. 64. (3. In P. P. constitutis. pr. & §. 9. J. h. t.* Arrogatis tamen pater tantum in iis bonis substituit, quæ filius arrogatus ab arrogatore accepit, vel ejus occasione acquisivit. *d. l. 10. §. 6. ff. h. t. rationem vid. in §. 3. J. d. Adopt. Laut. Coll. Pr.*

Pr. h. t. §. 26. & Tit. d. Adopt. §. 8. In patria potestate autem sint utroque tempore, videlicet conditi Testamenti & mortis. *Pr. §. h. t. l. 41. §. 2. ff. h. t.* Quodcunque enim requiritur ad cuiusdam actus constitutionem, id tempore actus & executionis adesse debet. *L. 49. §. 1. ff. d. H. §. 4. §. d. Her. qual. & diff. & (4. in alterius potestatem non recasuris.* Hinc avus, qui filium, & ex eo nepotem habet in potestate, nepoti substituere non potest, quia nepos, mortuo avo, recidit in sui patris potestatem, quia ipsi testamentum facere potest. *l. 2. pr. l. 39. ff. h.*

Qu. 8. An etiam liberis exhæreditatis pupillariter substitui potest?

Resp. Aff. h. §. 4. §. l. 1. §. 2. l. 10. §. 5. (Ad §. ff. h. t. eò quod jus ita substituendi, æquè ac tutoris dandi, non ab institutione hæredis, sed à Patria potestate dependeat. *D. Harpprecht. d. tr. p. 98. §. 23.* Exhæredatio autem non tollit Patriam Potestatem. *d. §. 4. §. & dd. LL.* Concipitur hæc substitutio hac formula: *Titius meus hæres esto, filius meus exhæres esto, quia mihi volnutas manus intulit, & si intra pubertatem decesserit, Cajus hæres esto.* Intellig. in iis bonis, quæ exhæredatus non ex beneficio patris, sed aliunde habet.

Qu. 9.

Qu. 9. An Posthumus quoque?

Resp. Aff. *h. §. 4. l. 46. ff. h. t.* Hi enim quotiescunque de eorum commodo quæritur, pro jam natis habentur *l. 7. ff. d. stat. Hom. vid. tamen. Nov. 115.* Quid si posthumus non natus? *vid. D. Stryk. d. Caut. Testam. d. C. 18. m. 2. §. 8.*

Qu. 10. Quid si quis plures liberos impuberes habeat?

(Ad §. 6.) Resp. Si neminem eorum intestatum decedere velit, potest singulis, quos voluerit substituere aut ipsos invicem, & reciprocè, eique qui novissimè impubes mortuus fuerit, substituere alium aliquem. *l. 25. ff. h. & §. n. 6.* Quod si uni tantum substituit, hic solus testatus decedet, cæteri intestati. Unde si postremò morituro tantum substituerit, Jus legitimarum hæreditatum inter fratres conservare voluisse intelligitur *l. 37. ff. eod. Vinn. ad h. §. n. D. Hildebrand. ad F. h. t. §. 82.*

Qu. 11. An testamentum filii impuberis sine testamento patris consistere potest?

(Ad §. 5.) Resp. Neg. sed pupillare testamentum pars & sequela est paterni testamenti. *h. §. 5. F. l. 2. §. 1. ff. eod.* Sibi itaque prius pater testamentum facere debet. *d. l. 2. §. 4. l. 5. l. 6. ff. eod.* Cum incongruens visum sit, eum, qui ipse intestatus decedere cupit,

pit, filio suo hæredem testamento dare, tantumque concessum patri sibi testamentum facienti, simul filio impuberi prospicere. Excipitur tamen miles. *d. l. 2. §. 1. h. l. 15. §. 5. l. 41. §. f. ff. d. test. mil. Comp. Laut. p. 495. post med. & p. 501. post. pr. Coll. Pr. h. tit. §. 22.*

Qu. 12. An in pupillari substitutione, ubi Pater & sibi & filio disponit, duo sunt testamenta?

Resp. Aff. Ratione objecti & subjecti *h.* (Ad §. 2. *f.* deferuntur enim duæ hæreditates patris scil. & filii. *d. §. 2. f. l. 10. §. 2. & 4. l. 8. §. 5. ff. d. inoffic. test.* Hinc pater sibi per scripturam, filio per Nuncupationem, & contra. *l. 20. §. 1. ff. h. t.* it. pater, suo testamento perfecto, aliâ rursus hora filio testamentum facere, eique substituere potest. *l. 16. §. 1. ff. eod.* Utriusque tamen Testamentum ut valeat, utriusque morte confirmandum est, & duplex requiritur apertura. Unum verò utriusque videtur esse Testamentum, tum ratione Causæ efficientis, quia unum duntaxat Autorem habet: tum formalis, quia unica solennitate contentum *l. 20. ff. h. t.* tum ratione subsistentiæ, quia pupillare testamentum per se non subsistit, sed paterni accessio est, quo rupto, rescisso, aut irrito facto, simul

mul concidit §. 5. *J. b. l. 2. §. 1. l. 10. §. 4. & §. l. 16. §. 1. ff. b. t. l. 11. ff. testam. quem aper. L. 129. §. 1. ff. d. R. J. Lauterb. Coll. Pr. b. t. §. 22. D. Hildebrand. ad J. b. t. §. 81. add. Diss. Lauterb. de Testam. destit. th. 10. Exceptio est in l. 41. §. f. ff. d. testam. mil. Sic si per querelam inofficiosi testamenti rescinditur Patris testamentum etiam filii rescinditur. l. 8. §. 5. ff. d. Inoff. Testam. sed hoc mutatum est. per Nov. 135. c. 3. in fin. ita ut, licet patris testamentum per dictam querelam, quoad institutionem hæredis, sicut & reliqua testamenti capita, rescissum fuerit, substitutio tamen valida sit. Bardili *Concl. for. Exerc. 4. Concl. 27.* Lauterb. *Coll. Pr. tit. inoffic. Testam. §. 31. in fin.**

Qu. 13. Quotnam Consilium datur parentibus ita substituentibus?

(Ad §.
3.)

Resp. Quia hæc substitutio palam facta pupillo interdum periculosa esse potest, hoc parentibus datur consilium, ut eam in ima tabularum parte scribant, linoque proprio trajecto constrictam obsignent, caveantque, ne vivo, & impubere adhuc filio aperiantur, *b. §. 3. J. L. 39. ff. d. pen. D. Hildebrand. ad J. b. t. §. 81.*

(Ad §.
7.)

Qu. 14. Qua ratione concipi potest hæc substitutio?

Resp.

Resp. Vel specialiter & nominatim e. g. filius meus hæres esto, si filius impubes decesserit, Titius hæres esto; vel generaliter, veluti, si pluribus hæredibus institutis, testator his verbis filio substituatur. Quisquis mihi hæres erit, idem filio meo impuberi hæres esto. *h. §. 7. J. l. 3. l. 8. l. 10. ff. b. t. l. f. C. eod.*

Qu. 15. An vero eadem specialis substitutionis vis est?

Resp. Neg. (1. enim non necesse est, ut is, qui nominatim substitutus pupilli hæreditatem vindicat, hæres à patre, sicut in generali requiritur, scriptus sit, *h. §. 7.* (2. Et si hæres ex parte scriptus sit, non eò tamen minus, ex substitutione admittitur, quod patris hæreditatem repudiavit, modo utramque nunc amplectatur, nisi sub ea conditione substitutus sit, si hæres erit. *l. 8. pr. & §. 1. l. 10. §. 3. ff. b.* (3. Nominatim substituti, non hæreditarias partes, i. e. quæ singulis adscriptæ sunt in Institutione, sed viriles seu æquales habebunt. Vinn. *ad §. 7. J. b. t.*

Qu. 16. Quomodo finitur substitutio Pupillaris?

Resp. (1. Pubertate. *§. 1. & §. 8. J. b.* (Ad §. *l. 3. l. 14. l. 17. l. 43. §. 1. ff. b. t.* & elapso ^{8. & 9.} eo tempore, in quod est substitutum e. g.

VI. VII. ann. *l. 21. l. 38. §. 2. L. 43. §. 1. ff. eod.* quod tempus non naturaliter, sed contra regulam, Civiliter de die in diem computatur, ut filio ultimo die anni 14. decedente, substitutio extinguatur, quia tempus quoad testamenti factionem similiter computatur. *l. 5. ff. qui test. fac.* sic ultimo die cessat ratio, cur pater substituere possit filio, quod igitur in favorem liberorum introductum est, in illorum odium, non est extendendum, nec homini sanæ mentis testamenti factio auferenda. *d. l. 43. pr. ff. h. t. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 32. vid. tamen Comp. Jur. h. t. lit. J. n. 1.* (2. Infirmato testamento patris, tanquam principali. *§. 5. J. h. l. 2. pr. & §. 1. l. 10. §. 4. ff. h. t. l. 8. §. 5. ff. d. inoffic. test. Laut. d. Testam. destit. h. 10.* Hodie hoc mutatum. *N. 115. C. 3. inf. vid. preced. Quest. 12. h. t.* (3. Mortuo filio ante patrem: tunc enim deficit conditio, quæ in eum casum concepta est, si hæres erit, si ante pubertatem decesserit; quo tamen casu substitutus hæreditatem, vi tacitæ vulgaris, quæ expressæ pupillari inest, consequitur *arg. l. 4. ff. h. t.* (4. si filius exierit è Patria Potestate. Nam ut pupilli substitutio valeat, liberi & tempore mortis, & tempore conditi testamenti in Patria

tria potestate esse debent, *arg. l. 49. ff. d. H. F. l. 41. §. 2. ff. h.* (5. Mortuo ante institutum substituto *Comp. Laut. p. 496.* Nam substitutio ad hæredes substituti non transmittitur. *l. 9. in fin. ff. d. suis & legit. l. 59. §. 5. ff. de H. F. vid. tit. preced. Quæst. 12. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 32. 33. & 34. ibique cit. Hunn. in Encycl. Jur. p. 4. t. 19. C. 22.*

Qu. 17. Sed quid si pater ultra pubertatis annos substituerit, annon substitutio in vim fideicommissi valet?

*Resp. Neg. sed ita evanescit, ut post pubertatem nulla ejus vis amplius supersit. h. §. 8. & 9. F. l. 7. l. 14. ff. h. t. in-*conveniens enim videtur, ut una substitutio diverso jure, pro diversitate temporis censeatur, sc. ut valeat intra pubertatem directò, & bona tam patris, quam filii, ex quibus una facta est hæreditas, complectatur, post pubertatem jure fideicommissi, & sola patris bona contineat. Quod si tamen de contraria testatoris voluntate apertè, vel ex conjecturis & circumstantiis constet, eum scil. velle, ut talis substitutio valeat in vim fideicommissi, servatur ejus voluntas. *l. 12. ff. d. Leg. 1.* Maximè autem de ea constat ex clausula codicillari: si substitutus persona

valde dilecta: si testator voluerit bona manere in familia: vel ipsius verba fuerint precativa. Carpz. d. C. 8. def. 19. arg. l. 76. ff. ad SCt. Trebell. C. Raynutius 26. x. d. testam. Vinn. ad §. 8. J. h. t. n. 2. Richt. p. 1. Dec. 46. Bardili d. Exerc. 4. Concl. 22. Laut. Coll. Pr. h. tit. §. 25. D. Majer. ad J. h. t. p. 642.

Qu. 18. Quid est substitutio quasi pupillaris seu Exemplaris?

(Ad §. 1.) Resp. Quæ fit à parentibus, liberis suis mente captis aut aliò vitio, ob quod ipsi testari nequeunt, laborantibus, hæredibus institutis, certo ordine, in eum casum, si hæredes erunt, & in eo statu decesserint. h. §. 1. J. l. 9. C. d. impub. & al. substit. Bardili d. substit. Justinianeæ per tot. Laut. Coll. Pract. §. 35.

Qu. 19. Quomodo dividitur?

Resp. In expressam, quæ fit verbis expressis simpliciter, & Tacitam, quæ ex mente Testatoris colligitur; estque duplicis generis, *vel* continetur sub expressa vulgari: v. g. si testator liberis mente captis, & similibus vulgariter substituerit; *vel* sub expressa pupillari: e. g. si filius, cui pupillariter substitutum, post pubertatem in furore continuaverit, incipit ab eo ex præsumpta voluntate exemplaris substitutio.

tutio. *vid.* Bardili *d. Disp. th. 4. § 28.* Stryk. *d. c. 18. m. 3. §. 2. 3. & 5.* cum aliis docet, quod etiam de casu ad casum extendatur, scil. si filius post obitum patris redeat quidem ad sanam mentem, sed postea pro prodigo declaretur.

Qu. 20. Quibusnam parentibus ita testari licet?

Resp. Omnibus, cujuscunque gradus aut sexus *d. l. 9. C.* ita ut etiam mater, ad secunda licet vota transierit, de bonis suis quasi pupillariter substituere possit. *d. l. 9.* quia non ex ratione aliqua Juris Civilis, sed ex sola humanitate, pietate, affectione & Cura parentum erga Liberos ita introducta est. *d. l. 9. C. Laut. de singul. Fratr. jur. th. 12. v. D. Stryk. d. l. §. 10.*

Qu. 21. Quid si uterque parens exemplariter substituerit, quæ substitutio est præferenda?

Resp. In paternis bonis præferatur substitutus paternus, in maternis maternus, in communibus æqualiter admittuntur. *Laut. d. D. th. 7. & in Comp. p. 497. pr. & Coll. Pr. h. t. §. 39. v. D. Stryk. d. l. §. 9.*

Qu. 22. Quibusnam ita substituere licet?

Resp. Liberis non tantum mente captis, *h. §. 1. J. d. l. 9. C.* sed & ex rationis

paritate omnibus, qui testari non possunt, ut furiosis *l. 43. pr. ff. h. t. l. f. §. 1. C. d. cur. fur. l. 25. C. d. Nupt.* prodigis juridicè talibus die ihres verthurnischen Wesens halben mund tod gemacht / Mutis & surdis, naturalibus *Comp. Laut. p. 483. & d. p. 497.* (si vero quidam ex his ante morbum testamentum sibi fecerint, per supervenientem morbum testamentum semel factum non infirmatur. *l. 18. pr. l. 20. §. 4. ff. qui test. fac. poss.*) quique à parentibus hæredes sunt instituti. Nam propter singularem affectionem hæc substituendi potestas parentibus est concessa, ideoque illam etiam facto demonstrare, & honorabili Institutionis titulo legitimam liberis relinquere debent *d. l. 9. C. h. t. junct. Nov. 115 c. 3. &* quidem pater exemplariter substituens sibi prius testamentum facere debet *arg. l. 2. §. 4. ff. h. t.* quia quasi pupillares tabulæ pars & sequela sunt testamenti paterni. Bardil. *d. D. th. 25. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 40. 41. 42. 43.*

Qu. 23. An etiam liberis naturalibus pater substituere potest?

Resp. Neg. His enim tantum substituitur, quibus Pater legitimam relinquere tenetur. *d. l. 9. C. h.* Naturalibus autem non relinquit. *l. 27. & 28. C. d. inoff. testam. Comp.*

Comp. Laut. p. 107. vid. tamen D. Bardili d. Disp. 1h. 15. Mater autem naturalibus substituere potest. l. 29. §. 1. ff. d. Inoff. testam.

Qu. 24. An parentes simpliciter & indifferenter omnes personas substituere possunt?

Resp. Neg. sed certum ordinem observare debent, ita ut substituantur (1. Liberi, si quos habeat filius, cui hoc modo substituitur; nec alii illis præferri possunt, ita tamen, ut pater non omnes talis filii liberos substituere teneatur, sed perinde sit, siue omnes, siue quosdam, siue unum substituat d. l. 9. C. D. Harpprecht. ad Jus Bad. p. 101. §. 25. Quod vero moribus nostris fecus D. Maj. p. 550. vid. D. Stryk. d. l. §. 18. Liberis deficientibus (2. Fratres & sorores d. l. 9. junct. l. 35. ff. d. Pact. l. 93. §. 3. ff. d. Leg. 3. Laut. d. singul. Fratr. Fur. M. 2. §. 13. His vero etiam non ex tantibus parentes ad nullas certas personas amplius adstringuntur, sed quas volunt substituere possunt, ita ut & vitricus à Matre rectè substituat d. l. def. 15. in fin. Laut. d. Disp. §. 12. & d. §. 13. Comp. d. p. 497. in med. vid. D. Stryk. d. l. §. 20.

Qu. 25. Quomodo extinguitur substitutio hæc?

M m 4

Resp.

Resp. (1. Reconvalescentia *h. §. 1. §. l. 43. ff. h. sublata enim causa tollitur effectus, d. §. 1. §. d. l. 43.* (quæ ab allegante erit probanda *arg. l. 18. §. 1. ff. d. A. A. P.*) modo sic maneat ad mortem usque testatoris. *l. 41. §. 2. ff. h. l. 6. §. 2. ff. d. H. §. §. 4. §. d. her. qual. & differ.* alias enim non censetur extincta substitutio. (2. Si liberi parentibus hæredes non extiterint, quotamen casu substitutus vi vulgaris tacitæ admittitur. *arg. l. 4. pr. ff. h. t. l. 4. C. d. impub. & al. substit.* (3. Infirmato Patris testamento tanquam principali. *arg. l. 4. h. propter §. 5. §. h.* (4. Agnatione sui hæredis, scil. si post substitutionem filio furioso nascatur filius *d. l. 43. pr. ff. h. Laut. d. D. th. 32. & 33. D. Stryk d. C. 18. m. 3. n. fin.*

*Qu. 26. An adhuc hodie hæc substitutio in
Uso est?*

Resp. Aff. Laut. *d. sing. frat. jur. M. 2. §. 12. n. 9* Carpz. *d. C. 8. def. 13. & seqq.* Hahn. *ad Wesemb. tit. d. V. & Pup. substit.* N. IX. Vinn. *ad §. f. §. h. t. n. 2. in fin. dissent.* Groeneweg. *h. tit. in f. pr.*

Qu. 27. Inter substitutionem veram & quasi pupillarem, quænam intercedunt differentia?

Resp. (1. Pupillariter tantum substituit
pater

pater, exemplariter etiam mater. *vid. supr. Quæst. 4. 5. & 19.* (2. pupillariter tantum substituitur impuberi, exemplariter etiam puberi. *vid. Quæst. 7. h. t. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 41. & 43.* (3. pupillariter substitui potest quilibet, in exemplari substitutione certus ordo observandus. *vid. præced. Quæst. 24.* (4. Exhæredato potest pupillariter substitui. §. 4. *J. h. t. vid. præced. Quæst. 8. h. t.* Sed non exemplariter, quia primo omnium hæredis institutio mente captorum fiat. *L. 9. C. h. t. Nov. 115. C. 5. solis prodigis exceptis, si forte exhæredationem meruerint. D. Hildebrand. ad Instit. h. t. §. 87.*

Qu. 28. Substitutio militaris quid?

Resp. Quæ fit à milite (licet sibi testamentum non faciat, aut extra testamentum substituat. *l. 2. §. 1. ff. h. l. 15. §. 5. l. 41. in fin. ff. d. test. mil.*) Liberis, etiam puberibus *l. 8. C. h. & omni hæredi, in casum quo utcumque defecerit hæres. d. l. 8. C. Comp. Laut. d. p. 497. & p. 501. post pr.* non enim ad certum casum vel ætatem hæc substitutio est restricta. *d. l. 15. ff. h. t. d. l. 41. §. 5. ff. d. t. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 47. 48. 49. & 50.*

LIB. II. TIT. XVII.

QVIBVS MODIS TESTA- MENTA INFIRMANTUR.

Qu. 1. Quibus ex causis impugnari testamentum potest?

(Ad
Pr.)

Resp. Quando vel ab initio nullum, vel ex postfacto infirmatum est. *t. h. t. f. & tit. ff. d. injust. rupt. & irrit. fact. testam. Compend. Laut. p. 491. seqq.*

Qu. 2. Testamentum quando ab initio dicitur nullum?

Resp. Quando vel ab inhabili testatore est factum. *l. 4. l. 5. ff. qui test. fac. poss. l. 1. §. 18. ff. d. B. P. sec. Tabb.* (quod nec per Clausulam Codicillarem jure codicillorum sustinetur. *propter L. 6. §. 3. ff. d. Fur. Cod. nec ex postfacto confirmari potest, si e. g. pupillus post testamenti factionem pubertatem impleverit. d. l. 1. §. 8. junct. l. 25. ff. d. Testam. mil.*) vel testator voluntatem suam non sufficienter declaravit *§. 7. f. h. t. l. 9. §. 5. junct. l. 12. ff. d. H. P. l. 25. ff. qui testam. fac. poss. l. 11. in f. C. d. his quibus ut indign. Mev. p. 2. dec. 333. Manz. de test. val. & inval. T. 3. q. 7. vel quando præscriptæ Juris solennitates, eæque tam intrinsecæ (si scil. nullus hæres institu-*

stitutus. §. 34. *J. d. Leg. l. 3. in f. ff. d. his
que in test. del. l. 1. §. 3. ff. d. v. & p. s. vel*
si suus hæres jam natus nec institutus, nec
ritè aut legitimè exhæredatus. *l. 1. l. 3. §.*
3. ff. h. t. l. 30. ff. d. lib. & posth. §. 5. J. d.
exhæ. Lib. v. Laut. Coll. Pr. tit. d. Lib. &
posth. §. 7. & tit. d. Injust. rupt. &c. §. 2. &
3.) quam extrinsecæ non ritè fuerunt ob-
servatæ *l. 1. ff. h. t. l. 4. ff. qui test. fac. poss.*
l. 12. C. d. Testam. junct. l. 29. C. d. fideic.
Laut. Coll. Pr. h. t. d. §. 3. & tit. qui test. fac.
poss. §. 48. & seqq. & §. 73. & Comp. c. l.
D. Maj. pag. 553.

*Qu. 3. Ex post facto quomodo infirmatur
testamentum?*

Resp. Vel ipso jure, vel per officium
Judicis.

*Qu. 4. Quot modis infirmatur ip-
so jure?*

(Ad 6.
1.)

Resp. Cum vel rumpitur, vel irritum fit.
pr. 6. h. dicitur autem testamentum rumpi
toties, quoties evertitur manente testato-
re in eodem statu. §. 1. *J. h. t.* cum verò
statum mutat, i. e. capite minuitur, non
rumpi, sed irritum fieri testamentum pro-
prie dicitur. *vid. h. §. 1. & 4. infr.*

*Qu. 5. Quot modis rumpitur Testa-
mentum?*

Resp. Duobus vel (1. propter sui hæ-
redis

redis posthumi agnationem scil. si post testamentum factum natus sit suus hæres, isque neque institutus, nequè legitimè ex-hæredatus sit, *l. 3. §. 1. & 3. ff. d. §. 1. F. h. t. §. 1. & 2. F. d. exh. lib.* quod fit agnatione tam naturali, quam Civili. *vel* (2. propter voluntatis mutationem *l. 19. C. d. testam.* ambulatoria namque est hominis voluntas, usque ad supremum vitæ exitum. *l. 4. ff. d. ad m. vel transfer. Leg. l. 22. ff. d. Leg. 3. Bardili disp. d. Revoc. ultim. volunt.*

Qu. 6. Quomodo per naturalem sui hæredis agnationem rumpitur?

Resp. Quando post testamentum factum ex iustis nuptiis suus hæres *v. supr. Tit. XIII. d. Exher. Lib. Quest. 10.* nascitur. *d. l. 3. §. 1.* Ad quam requiritur (1. ut posthumus natus sit *l. 3. §. 3. ff. h. l. 3. in fin. C. d. Posthum. her.* Licet enim in utero existens quoties de ejus commodis agitur pro jam nato habeatur. *l. 7. l. 26. ff. d. Stat. bom.* hoc tamen in casu illa Juris fictio locum non habet. Natus etiam intelligitur ex secto ventre editus. *l. 12. ff. d. lib. & posth. her. l. 6. ff. d. inoff. test.* quia ad lucem re-dactus. *d. l. 3. C. d. posth. her.* (2. ut vivus natus sit. *d. l. 3. C. Comp. Laut. p. 13. & p. 491.* abortus enim non rumpit testa-men-

mentum. *l. 2. C. d. t. l. 129. ff. d. V. S.* nihil autem officit, licet infans recens natus statim in obstetricis vel Chirurgi manibus, etiam voce non emissa, ab hac luce subtractus; (3. ut non sit monstrosus. *l. 3. in fin. C. b. t. l. 14. ff. d. Stat. hom.* (4. ut posthumus testamento non sit legitime exhæredatus vel institutus. *d. l. 3. pr. §. 3. ff. b. Carpz. J. F. p. 3. C. 17. def. 17. 18. 19. & 20. Lauterb. Coll. Pr. b. t. §. 5. 6. & 7. conf. tit. d. Stat. Hom. §. 27. & tit. d. his qui sui vel al. Fur. §. 10. & tit. de his qui sui vel al. Fur. §. 11. & 12.*

Qu. 7. Quomodo per Agnationem Civilem?

Resp. (1. Si post testamentum mortuo patre, in testatoris potestate existente, succedat nepos. *§. 2. J. d. exhæred. lib. ibique Vinn. l. 13. ff. b. t.* (2. Si liberi naturales, post conditum testamentum legitimentur, tunc enim in patris potestatem rediguntur, & ipsi sui hæredes efficiuntur. *N. 89. c. 8. & N. 12. c. f. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 8. & tit. d. his qui sui vel al. Fur. §. 26. & 27.* (3. per adoptionem ad ascendentes factam, & arrogationem. *b. §. 1. J. l. 8. ff. b. t. L. 10. C. d. adop. Lauterb. Coll. Pr. b. t. §. 8. & tit. d. Adopt. §. 10. conf. D. Hildebrand ad J. b. t. §. 94.* Rumpitur autem Testa-

Testamentum hoc modo in totum, tam quoad institutionem, quam quoad Legata, & reliqua capita. *l. 17. ff. h. t. l. 1. C. d. posthum. her.* licet testator sciverit uxorem esse prægnantem. *l. 1. in f. C. h.* In Praxi tamen aliud obtinet, & Legata præstari debent. *v. Gail. L. 2. O. 113. Carpz. J. F. p. 3. C. 9. def. 4. & 5. & Lib. 6. Resp. 10. & 11.*

Qu. 8. An Codicillaris Clausula Testamento propter nativitatem posthumi rupto adjecta operatur fideicommissum?

Resp. Disting. DD. an sciverit testator mulierem esse prægnantem, & nihilominus partum præterierit; An vero ignorans hæredes scriptos instituerit. Illo casu Clausula Codicillaris suum effectum sortitur, et hæredes ab intestato venientes delatam hæreditatem, detractâ Trebellianicâ, hæredibus scriptis, tanquam fideicommissum, restituere tenentur. *l. 29. §. 1. ff. qui test. fac. poss. l. f. §. 1. C. d. Codicill.* Hoc vero casu testamentum rumpitur in totum, nec scripti hæredes admittuntur jure fideicommissi, quia fideicommissum, sustinetur testatoris voluntate, quæ hic deficit. Non enim verisimile est, testatorem de hoc incognito casu cogitasse. *v. l. 43. pr. ff. d. V. & P. S. vel patrem extraneum*

neum voluisse propriis liberis præferre.
l. 102. ff. d. Cond. & d. m. l. 30. C. d. fideic.
Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10. conf. Id. ad J. P.
W. p. 3. t. 20. th. 39. & 40.

*Qu. 9. Contraria voluntas qua ratione
 declaranda:*

Resp. Vel verbis, vel factis *l. 48. §. 3. ff. Edil. Ed.* ita tamen, ut priori casu, nuda verbalis revocatio (nisi in testamento militis. *l. 15. §. 1. ff. d. test. mil.*) regulariter non sufficiat, licet coram 7. testibus facta sit, nisi elapsum fuerit decennium. *l. 27. C. d. testam. l. 5. ff. d. Cond. Inst. §. 7. J. h.* Non enim satis serio videtur voluntatem solenni testamento comprehensam, revocasse, qui nudè eam revocavit, tabulis testamenti integris servatis. Vinn. b. Bardili *Disp. de Revocat. ult. vol. §. 15. & mult. seqq.* Lauterb. *Coll. Pr. h. t. §. 12. & 13. & ad J. P. W. d. l. th. 35. & disp. d. mort. caus. don. §. 43. Comp. Laut. p. 492. in med.* Communiter tamen DD. de Jur. Civ. excipiunt testamentum Nuncupativum, quod sola voluntatis contrariæ declaratione rumpi asserunt, ut Wesemb. Vinn. *ad h. §. 7. J.* idque propter *l. 35. ff. d. R. J.* sed *vid.* Bardili *d. Disp. §. 13. & 19.*

Qu. 10. Quomodo factis?

Resp. vel tabularum corruptione, inductione, laceratione, sigillorumurbatione, vel Cancellatione *l. 1. l. 2. ff. d. his quæ in test. del. l. 30. C. d. testam. l. 22. §. 3. ff. qui test. fac. poss. l. 23. C. d. solut. D. Stryk. Diss. d. Rasura C. 1. n. 6. vid. D. Harpprecht. Diss. de Resignatione Ult. vol. th. 33. usque 43. & per tot. & Diss. de Testam. Conjug. Corresp. th. 19. seq. (1. ab ipso testatore vel alio ejus nomine *d. l. 30. C. d. testam.* (2. Consultò *l. 1. l. 2. ff. d. his quæ in Test. del. d. l. 30. C. d. testam. l. 2. §. 7. l. 8. §. 3. ff. d. B. P. sec. Tabb.* In consultò igitur, vel casu fortuito, item à tertio, sine testatoris voluntate, si deletum sit testamentum, validum est, & manet, modo in testamento scripta legi possint. *l. 1. §. 1. ff. d. his, quæ in Test. del. d. l. 30. C. d. Testam.* & (3. per totum testamentum facta. *d. l. 30. C. d. testam. l. 1. & 2. ff. d. his quæ in test. del. Lauterb. d. Cancell. C. 4. th. 25. seq. & per tot. Mev. Resp. de Resign. revoc. & exhibit. Test. & Conf 98. per tot.* Vel testamenti posterioris confectione, *h. §. 2. f. rite facta. l. 8. l. 21. §. 3. C. d. testam. l. 18. ff. d. Leg. 3. vid. omninò Lauterb. Coll. Pr. tit. d. inj. rupt. & c. §. 14. 15. 16. 17. seqq. & §. 23.**

Qu. 11.

Qu. 11. Sed quid si in posteriori prioris nulla fuerit mentio facta, aut Clausula de non abrogando priori addita?

Resp. Valet tamen posterius: Nemo enim talem Legem sibi dicere potest, à qua recedere non possit. *l. 27. C. d. testam. l. 4. ff. d. adim. leg. l. 22. ff. d. Leg. 3. D. Hert. de Lege Clausula ne abrogari possit munita. sect. 1. §. 5. & 8. D. Stryk. de Foro Conscient. C. 4. n. 15. seqq.* Quo tamen casu hodie expressa prioris abrogatio requiritur. *Comp. Laut. p. 493. ibique cit. Carpz. F. F. part. 3. C. 5. def. 19. Faber in Cod. lib. 6. tit. 5. def. 19. & dec. 37. error. 8. & Dec. 38. error. 1. Mantic. de Conject. Ult. Volunt. L. 12. tit. 8. Menoch. L. 4. præf. 166. n. 13. vers. tertia est opinio &c. Consult. Holand. part. 2. Cons. 211. Besold. Vol. 2. Cons. 49.*

Qu. 12. An idem dicendum si quis iuraverit, se à sententia nolle recedere?

Resp. Aff. *l. 22. ff. d. Leg. 3.* Juramentum enim actui adjectum sortitur naturam actus sui. *l. 5. §. 1. in fin. C. d. LL. l. f. ff. qui satisd. cog. l. f. C. d. N. N. P.* Cum ergò testamentum ex sui natura sit revocabile, usque ad ultimum vitæ exitum, juramentum hic nihil operabitur. *Comp. Laut. p. 492. pr. lit. d. & p. 174. in fin. Lit. E. v.*

B. Bardili *cit. Diss. de Revoc. Ult. vol. th. 35. seqq.* Intelligitur enim quis jurasse sub conditione, si res in eodem statu permanferint. In Conscientia tamen non poterit testator, testamentum revocare, alias erit perjurus. Omne enim juramentum, quodcunque salva conscientia servari potest, servandum est. *C. cum contingat. X. d. Jure jur. C. quam vi, pactum 2. x. d. Pact. in 6. D. Stryk. C. l. & d. Tract. d. Cautel. Testam. C. 24. §. 24. Lauterb. Coll. Pract. tit. d. Injust. rupt. &c. §. 11.*

Qu. 13. Quid si ex posteriori nemo hæres extiterit?

Resp. Nihilominus prius nullius momenti est. *h. §. 2. §. Quia* (1. aditio hæreditatis ad substantiam & perfectionem testamenti, quæ sola hic requiritur, non pertinet. *Vinn. ad h. §. 2. §. Lauterbach. Diss. de Testam. destit. th. 25.* Nec (2. prioris testamenti sublatio pender ab eventu aliquo, aut casu contingente post mortem testatoris, sed illud statim vivo adhuc testatore per posterius ipso jure rumpitur, modo posterius ita sit comparatum, ut ex illo adiri hæreditas potuerit. *h. §. n. l. 1. l. 16. ff. h. t. vid. Lauterb. cit. Diss. d. Testam. destit. d. th. 25.*

Qu. 14.

Qu. 14. Quinam ergo hoc casu succedunt?

Resp. Hoc in casu, quia neutrum valet, l. 9. ff. d. test. tut. hæreditas ab intestato venientibus defertur. b. §. 2. l. 16. ff. d. injust. rupt. & irrit. licet in testamento destituto fuerint exhæredati, l. 20. pr. ff. d. B. P. contr. Tabb. Lauterb. d. D. th. 10. seqq. th 33. seqq. Hæredibus verò ab intestato quoque deficientibus, vel hæreditatem repudiantibus, exclusis extraneis Fisco bona conceduntur. l. 1. ff. d. suis & leg. pr. §. 7. & 8. f. d. hæ. quæ ab intest. d. l. 20. pr. ff. d. B. P. C. Tabb.

Qu. 15. Quid si in posteriori hæres tantum ex certis rebus institutus fuerit?

Resp. Ruptum tamen prius, quoniam (Ad §. 3.) hærede ita instituto, detrahitur, rerum mentio, & perinde habetur ac si simpliciter scriptus fuisset. l. 1. §. 4. l. 9. §. 13. l. 10. ff. d. hæ. Inst. b. §. 3. & proinde nisi cohæredem habeat, universam hæredicam obtinebit. l. 41. in fin. d. vulg. & pup. substit. Laut. Coll. Pr. b. r. §. 22. & de Lib. & posthum. §. 15.

Qu. 16. Annon vero aliquas hæc regula patitur Exceptiones?

Resp. Aff. scil. (1. quando testator in posteriori testamento expressè addidit,

velle se, ut & prius testamentum valeat. Tum enim, cum jure testamenti valere nequeat, utpote quod posteriori jam ruptum, jure Codicillorum sustinetur, & hæredes in posteriori scripti, rogati censentur, ut contenti rebus, in quibus instituti sunt, vel detracta quarta, hæreditatem restituant iis, qui in priori testamento instituti fuerunt. *h. §. 3. F. l. 29. ff. ad Sct. Treb. Comp. Laut. d. p. 493. lit. E. & p. 529. lit. C. n. 4.* (2da Exceptio est in milite, qui si posteriori testamento expresse & prius valere jusserit, utrumque jure directo, sive testamenti valebit quoniam militi plura testamenta facere licet. *l. 19. l. 25. l. 36. ff. d. test. mil. Comp. Laut. p. 501. in med. n. 2. Lauterb. Coll. Pr. tit. d. Testam. milit. §. 21.* Porro prius Testamentum ex post facto convalescit, si testator in favorem prioris posterius cancellaverit: tunc enim sustinetur Jure Prætorio ex æquitate, & scriptis in illo hæredibus bonorum possessio secundum Tabb. conceditur. *l. pen. §. 2. ff. d. bon. poss. sec. tabb.* Item, si tabulæ posteriores vacuæ inventæ. *l. 11. ff. d. injust. rupt.* si, cum ex falso rumore audisset priorem institutum decessisse, testamentum mutavit; nam falsus rumor obesse non solet. *l. 28. ff. d.*

ff. d. inoff. test. l. f. ff. d. H. J. Idem dicendum, de falsa cognationis, vel alia dolosa persuasione. *D. Stryk. d. l. §. 32. 34 & 52. C. J. A. tit. de injust. rupt. &c. ib. 9. Lauterb. Coll. Pr. eod. tit. §. 24. D. Hildebrand. ad J. h. tit. §. 96.*

Qu. 17. Dantur ne casus, quibus etiam per testamentum posterius ratione solennitatum imperfectum, rumpitur prius?

*Resp. Aff. si scil. (1. posterius fuerit privilegiatum l. 2. ff. h. hinc ad pias causas, vel à rusticis factum prius rumpit, licet fuerit minus solenne. e. g. testamentum parentum inter liberos, & alia, quæ similiter ex privilegio valent. d. l. 2. l. 34. §. fin. l. 35. ff. d. test. mil. l. 21. §. 1. C. d. Testam. (2. si in posteriori ratione solennitatis imperfecto, hæredes ab intestato fuerint scripti. l. 7. ff. de lib. & posth. non tamen ex testamento; sed quasi ad intestati hominis successionem veniunt. d. l. 21. §. 1. modo ab intestato venientes hæredes sint vocati, & V. testes adhibiti. d. l. 2. ff. h. d. l. 21. §. f. C. d. test. ibique Brunne-
man. Comp. Laut. d. p. 493. add. Coll. Pr. h. t. §. 23. Bardili d. Diss. d. Revoc. Ult. volunt. th. 55.*

Qu. 18. Irritum fieri testamentum quos modis dicitur?

(Ad §.
4. & 5.)

Resp. Duobus : quorum (1. est descriptio vel destitutio testamenti, si hæres in eo scriptus vel non possit (quod variis modis contingere solet) vel nolit adire hæreditatem §. 2. *J. b. l. 9. ff. de lib. & posthum. l. 1. ff. d. injust. rupt. & irrit.* Hac enim non adita, omnia testamenti capita irrita fiunt. *omnino B. Lauterb. d. Testam. destit. per tot. & in Comp. p. 108. lit. P. lin. 2. p. 461. lit. 2. lin. 3. & 4 p. 493. & p. 523. in fin. n. 4. & Coll. Pract. d. l. §. 25. seqq. & cit. Disp. de Testam. destit. §. 10. & seqq.* (2. est capitis deminutio; quando testator post testamentum conditum servus, peregrinus, vel filiusfam. efficitur. *l. 6. §. 5. 6. & 7. d. t. vel si filiusfamilias emancipatus fuerit. b. §. 5. Lauterb. Coll. Pr. b. t. §. 29. 30. 31. & 32.*

Qu. 19. Quid si ad priorem statum redeat testator, an convalescit testamentum?

(Ad §.
6.)

Resp. Aff. de jure Prætorio, si in eodem statu decedat. *b. §. 6.* Hinc Prætor scriptis in tali testamento hæredibus Bonorum Possessionem S. T. pollicetur. *D. Hildebrand ad J. b. t. §. 97.* Ita tamen, ut is, qui minimam Capitis diminutionem passus est, de novo voluntatem suam declarare debeat. *l. p. §. 2. ff. d. B. P. S. T. Comp.*

Comq. *Laut. p. 494. pr. & p. 539.* Quod fecus in maxima & media capitis deminutione.

Qu. 20. Quanam hujus rei est ratio?

Resp. Quia in maxima & media Capitis deminutione nullum testatoris factum intercedit, ex quo præsumi possit voluntatis mutatio, dum è contrario is, qui se arrogandum præbuit, contrariam voluntatem declaraverit; ideoque ut iterum convalescere possit, requiritur nova voluntatis declaratio. *d. l. p. §. 2. d. B. P. S. T. Struv. S. J. C. Exerc. 32. ih. 45. Lauterb. Coll. Pr. h. t. d. §. 30. & 31.*

Qu. 21. Valetne Testamentum imperfectum, si Princeps in eo sit hæres institutus?

Resp. Neg. Lex enim est, hæredem justo testamento instituendum esse, neminemque posse ex Tabulis non legitimè factis, hæreditatem obtinere. *h. §. 8. J. Licet enim Princeps LL. Civilibus sit solutus, gaudet tamen illis vivere, ac parendo suo exemplo præire illis, quibus solis latæ sunt. d. §. 8. J. l. 23. ff. d. Leg. 3. l. 3. C. d. testam. l. digna vox C. d. LL.* Idem dicendum, si in Testamento perfecto licet, Princeps litis causa sit institutus. *h. §. n. ibique Vinn. Neminem enim durior ac potentior adversarius objici debet. t. t. d. al. Judic. mut. caus. &*

(Ad §. 8.)

tit. C. ne lic. potent. Brunneman. Exerc. Justin. XII. ad Lib. 2. Tit. 17. §. 8. D. Hildebrand. ad Inst. h. tit. §. 96. in fin.

LIB. II. TIT. XVIII.

DE

INOFFICIOSO TESTAMENTO.

Qu. 1. Officio iudicis quomodo rescinditur Testamentum?

(Ad
Pr.)

Resp. Vel per Querelam Inofficiosi *de qua h.* vel Petitionem Bonorum Possess. contra Tabulas *Comp. Laut. p. 106. seqq. & p. 535.*

Qu. 2. Quodnam testamentum dicitur Inofficiosum?

Resp. In quo Personæ, quibus Legitima ex defuncti hæreditate debetur, ritè quidem, sed iniquè *i. e.* Vel sine iusta causa, vel causa testamento non expressa, vel ab hærede non probata, sunt exclusæ. *pr. F. h. Nov. 115. c. 3. Vinn. ad pr. F. h. t. Laut. ad F. P. W. p. 3. t. 17.* Ad hoc igitur rescindendum introducta est querela inofficiosi Testamenti, quæ inducitur, *vel per modum Exceptionis*, si scil. iniquè exclusi hæreditatem possideant *l. 8. §. 13. ff. h. t. vel*
per

per modum Actionis, scriptis scil. hæredibus hæreditatem possidentibus.

Qu. 3. Quomodo describitur hæc Actio?

Resp. Est actio realis, qua ritè, sed iniquè, & contra pietatis officium Testamento ab hæreditate exclusus petit, ut testamentum veluti à demente factum rescindatur, ipsique hæreditas, tanquam ab intestato quæsitæ, adjudicetur. *h. pr. f. l. 2. l. 5. §. 1. l. 13. in fin. ff. eod. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 6. seqq.*

Qu. 4. Quæ ergo sunt justæ Exhæredationis Causæ?

Resp. Olim erant arbitrariæ: à Justiniano vero in *N. 115. c. 3. seqq.* sunt determinatæ, & quidem ratione Liberorum 14. secundum versiculos sequentes:

Bis septem ex causis exhæres filius esto:

Si Patrem feriat, vel maledicat ei;

Carcere detrufum si negligat; ac furiosum;

Criminis accuset; vel paret insidias;

Si dederit damnum grave; si nec ab hoste redemit;

Testari prohibet; aut dat arenæ locum;

Si pravos sequitur, vitietque cubile paternum;

Non Orthodoxus; filia si meretrix:

vid. omninò D. Hopp. *ad. Tit. de Exhæred.*

Liberor. ubi has causas perspicuè explicat
Ratione Parentum VII.

Sed Pater ex septem: si nati spernet hono-
rem;

Hunc accusabit; dira venena dabit;
Testari vetat, aut uxorem diligit ejus;
Non redimit captum; dum furit, odit
eum;

vid. *tamen* D. Hildebrand. *ad F. b. t. §.*
103.

Ratione Fratrum III.

Pellitur à Fratre, frater causis tribus,
ut si

Arguit hunc sceleris; vel ei vult tollere
vitam;

Vel si jacturam rerum sibi moverit
unquam.

vid. Laut. *d. singul. fratr. jur. §. 25. & in*
Colleg. Pract. b. §. 15.

Qu. 5. Dantur ne præter has, similes & ma-
jores etiam Cause?

Resp. Aff. quæ sententia in Praxi rece-
pta v. Laut. *Coll. Pr. d. l. §. 16. & in Diss. d.*
Donat. propter Nupt. th. 75. conf. Huber.
in prælect. ad F. b. t. D. Hildebrand. ad F.
b. t. §. 102.

Qu. 6. An hac iniqua Exclusio adhuc hodie
post N. 115. c. 3. Querela locum facit,
an vero testamentum ipso jure
nullum est?

Resp.

Resp. Bachov. *ad J. h. t.* in linea recta ascendente, & descendente simpliciter negat, querelæ locum esse. Alii, quibus accedit Wesemb. distinguunt, an justa causa in testamento expressa sit, an non. Verior tamen illorum est sententia, qui in tribus prædictis casibus querelæ locum esse statuunt; Jure enim Dig. & Cod. propter iniquam exclusionem competebat hæc Querela, quod Jus, cum nullibi mutatum reperiatur, illi meritò standum, *per l. 32. §. f. C. d. appell. l. 27. C. d. testam.* Illud enim tantum mutare *in d. N. 115. c. 3.* voluit Imper. Justin. ne quovis titulo, sed Institutionis tantum, legitima liberis relinquatur. Laut. *Coll. Pr. h. tit. §. 17.* In Praxi tamen aliud invaluisse, & ipso jure nullum reputari tale testamentum docet D. Stryk, *in U. M. ff. h. §. 2.* Exceptis casibus 2. ubi querelam inofficiosi adhuc hodie competere ait, scil. (1. Si Causa Exheredationis ab hærede scripto probari nequeat. (2. Si fratres testamentum fratrum impugnare velint. D. Stryk. *d. §. 2. 4. & 5.*

Qu. 7. Quibus competit hæc Querela?

Resp. (1. Liberis; Hos enim naturalis (Ad §. 1.)
ratio, ad successionem parentum quasi vo-
cat *l. 7. pr. ff. d. bon. damn. L. 7. §. 1. ff. unde*
necesse

de Lib. (2. Ascendentibus, sine differentia
 sexus *h. §. 1. F. l. 1. l. 14. l. 15. l. 30. pr. ff. l. 17
 l. 18. C. h. t.* quos ratio miserationis & pie-
 tatis ad bona liberorum admittit *L. 7. §. 1
 ff. und. Lib. d. l. 15. ff. h. t.* & certo in casu
 (3. fratribus Germanis & Consanguineis,
 iniquè & præter meritum testamento pa-
 rentum, Liberorum, vel Fratrum ab il-
 lorum hæreditate exclusis. *h. §. 1. l. 1. ff.
 l. 27. C. h.* non quidem simul & conjun-
 ctim, sed successivè, secundum ordinem
 succedendi ab intestato. *arg. l. 6. §. 1. arg.
 Nov. 118. c. 2. Comp. Laut. p. 107. lit. S. Coll.
 Pract. h. tit. §. 18. & seqq.*

*Qu. 8. An omnibus liberis competit hac
 Querela?*

Resp. Aff. siue sint legitimi, & natu-
 rales, siue legitimati *N. 12. c. f. N. 89. c. 8.
 9. & 12. Laut. d. sing. Fratr. jur. th. 49. & in
 Comp. p. 16. pr. & p. 107.* siue sui, siue eman-
 cipati *l. 7. l. 23. h. l. 8. d. B. P. C. T. Comp.
 Laut. d. l. & p. 488. lit. S.* siue nati, siue
 posthumi *l. 3. l. 30. §. 1. C.* siue primi siue
 secundi gradus. *pr. & §. 1. F. l. 1. ff. h.
 ibique Brunn. junct. l. 220. ff. d. V. S.* ob-
 servato tamen legitimo successionis or-
 dine.

Qu. 9. An etiam Adoptatis?

Resp. Aff. si scil. ab ascendentibus ad-
 optati

optati, vel puberes arrogati sint. *h. §. 2. l. p. C. d. adopt. l. 8. §. 15. ff. h. Laut. d. inofficios. donat. th. 14.* Impuberibus enim arrogatis exheredatis non competit, sed habent aliud remedium, ad consequendam quartam partem Bonorum arrogatoris ex Constit. D. Pii, ipsis debitam, nimirum Condiotionem ex Lege *v. d. l. 8. §. 15. ff. h. §. 3. f. l. 22. §. 1. ff. l. 2. C. h. v. Laut. in Coll. Pr. p. 128. §. 8. in fin & h. t. §. 18.*

Qu. 10. An Fratres semper & indistinctè hanc Querelam instituere possunt?

Resp. Quantum Fratres Germanos attinget, illi de Jure Civili contra quoscunque possessores hanc Querelam habent. *vid. Diss. mea de Modo probandi in Possessorio &c. Coroll. ult.* Fratres verò Consanguinei tum demum agere possunt, quando turpes, infames, vel levi maculâ laborantes personæ sunt institutæ. *l. 27. C. h. vid. tamen Comp. Laut. p. 107. in med. & Coll. Pr. h. t. §. 21.*

Qu. 11. Sed quare fratribus Germanis secundum Jus Romanum contra quoscunque hæc Quærela competit?

Resp. (1. Quia olim simpliciter hæc Querela fratribus competiit *V. l. 1. C. h.*
 2. (2. quia hoc jus nullibi correctum reperitur

peritur. (3. d. i. 27. C. loquitur de Fratribus Consanguineis. (4. In Cod. Theodos. in d. l. 1. legitur vox Germani, pro qua Trebonianus substituit Consanguineos, certissimo argumento, quod de Germanis propriè dictis sive ambilateralibus hanc Legem noluerit intellectam, alias enim non expunxisset fratres Germanos, sed cum iis conjunxisset consanguineos. vid. omnino D. Hert. in Diss. d. Fratris Germani Querela inofficiosi contra quoscunque. sect. 2. In Praxi tamen contrarium obtinet. J. F. p. 3. C. 10. def. 10.

Qu. 12. Quid si vero ipsi fratres turpes sunt.

Resp. Hoc in casu contra alios turpes querelam hanc instituere non possunt. l. 11. C. h. t. Mors enim, quos in persona propria quis probat, in aliis improbare non potest. Laut. Exerc. 15. th. 2. 3. & 5. & d. fing. Fratr. jur. §. 24. & Coll. Pract. h. tit. §. 22.

Qu. 13. An Heredibus quoque competit?

Resp. Regulariter non. l. 6. §. f. l. 7. pr. h. l. 5. C. eod. Est enim instar actionis injuriarum, quæ morte extinguitur. l. 8. pr. ff. h. t. Comp. Laut. p. 623. & p. 666. in fin. excipitur tamen casus, si hæres scriptus non adierit hæreditatem, & persona, cui
que-

querela competit, interea decesserit, nondum institutâ hac querela, quo casu transmittitur ad hæredes descendentes, etiam non præparata. *l. 34. l. 36. §. 2. C. b.* Ratio est, quia hæc Querela non datur, nisi adita hæreditate; si verò hæreditatem non adierit hæres, decedenti, ejusque hæredibus nihil imputari potest, quod cum nondum potuerint, eam non instituerint. *Laut. Coll. Theor. Pr. p. 541. §. 23. D. Hildebrand. ad J. b. t. §. 107.*

Qu. 14. Contra quos datur hac Querela?

Resp. Contra Hæredes in Testamento inofficioso institutos, qui hæreditatem adierunt, *l. 8. §. 10. ff. b. Comp. Laut. p. 108. & p. 493. lit. H. lin. 3.* (quod facere debent præsentibus intra 6. menses, absentes intra annum continuum. *l. 36. §. f. C. b. t. Comp. Laut. c. l.*) nec non contra fideicommissarios universales *l. 1. C. b.* (nam titulus, ex quo possident per querelam enervatur.) *Laut. Coll. Theor. Pr. h. §. 25.* omnesque alios, qui in hæredis instituti locum succedunt; proin contra Fiscum quoque datur *l. 10. C. eod.*

Qu. 15. An per hanc Querelam totum Testamentum infirmatur?

Resp. De Jure *ff. & Cod.* non tantum
Hæ-

Hæredis Institutio, quatenus est inofficio-
sa. *vid. l. 15. §. f. l. 16. pr. l. 19. l. 24. ff. h. tit.*
sed & reliqua Testamenti Capita rescin-
duntur. *l. 8. §. 16. l. 13. l. 38. ff. h. Comp.*
Laut. d. p. & p. 206. lin. 14. à fin. quod
ipsum nec novo jure, quoad fratres muta-
tum; nam in *d. Novel. fratrum* nulla fit men-
tio. *v. Zoes. ad ff. h. t. n. 41. Comp Laut. p.*
720. n. 2. lin. 7. novæ autem correctoriæ
constitutiones ultra casus in iis expressos
extendendæ non sunt. Jure Novo de-
scendentium & ascendentium querela in-
stitutionem tantum impugnat reliquis
testamenti capitulis salvis. *N. 115. c. 3. in*
f. & c. 4. in fin. D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 6.
Comp. Laut. p. 461. lin. 8. à fin. p. 524. pr.
lin. 1. & d. p. 108. Ratio autem diversæ
hujus impugnationis hæcce videtur sub-
esse, quia pietati & charitati conveniens,
ut liberi & parentes sua elogia in tantum
inter se valere permittant; quod ipsum in-
ter fratres non ita obtinet, quibus præte-
rea & Jura injuriam per infamis personæ
prælationem eisdem illatam, magis vin-
dicandi ansam relinquere voluisse viden-
tur. Ita D. Hildebrand. *h. t. §. 108.*

Qu. 16. Quid Furis, si ille, qui Testamen-
tum inofficiosum sua sponte accusavit, &
præsens in lite ad finem usque perstitit,
non obtinuit? Resp.

Resp. Hoc in casu ipsi, tanquam indigno, omnia in ejus emolumentum relictā, auferuntur, & Fisco vindicantur. *l. 8. §. 14. l. 30. §. 1. ff. §. 4. F. h. t. l. 13 §. pen. ff. de Fur. Fisc. l. 22 ff. d. his, quæ ut indign. Richter. p. 1. dec. 42. n. 12.* quod secus est, si quis solennia Testamenti tantum impugnet. *Carpz. F. F. p. 3. C. 7. def 24. vid. etiam def. 23. & Richter d. dec. n. 8.*

Qu. 17 Quando cessat hæc Quærela?

Resp. (1. Si exclusus alio modo ad hæreditatem vel portionem pervenire possit. *§. 2. F. h. l. 8. §. 15. l. 23. pr. ff. b. t. l. f. C. d. lib. prat.* nam odiosa est hæc querela, & hinc subsidiaria, quia testatorem dementiæ quasi & iniquitatis Lege notatæ insinulat. *pr. F. h. t. c. 16. d. R. F. in 6. d. l. f. C. d. lib. prat. D. Hildebrand. ad Inst. b. t. §. 109.* (2. Si quis judicium & voluntatem defuncti agnoverit, vel expressè, transactione sc. & pacto. *l. 27. pr. ff. l. 35. §. 2. C. h. vel tacitè l. 5. §. 10. l. 10. §. 1. l. 12. pr. l. 23. §. 1. l. pen. §. 3. & 4. l. f. ff. l. 8. §. 1. C. h. t.*

Qu. 18. Tacitè quando voluntas defuncti dicitur agnita?

Resp. Si quis sponte, suo, vel alieno (Ad §, 4 & 5.) nomine, legatum, vel aliud in Testamento inofficioso relictum, acceperit, vel pe-

tierit. *d. l. 10. §. 1. & d. l. 12. h.* aut res hæreditarias ab hærede instituto conducendo, vel alio facto eundem pro hærede agnoverit. *d. l. 23. §. 1. ff. eod. Laut. Concl. Forens. Exerc. 15. th. 8.* His tamen in casibus, exclusus etiam J. N. supplementum legitimæ petere potest. *N. 115. c. 5.* Quod illum verò, qui ab hærede scripto legatum alieno nomine spontè petit per *d. Nov.* nihil mutatum esse *arg. l. 25. §. 1. ff. h. t.* existimat Lauterb. *Coll. Pr. h. t. §. 32.*

Qu. 19. Sed quid si quis cogente officii necessitate tale quid fecerit?

Resp. Querelam sibi competentem non amittit *§. 4. & 5. J. h. t. d. l. 10. §. 1. ff. eod. arg. l. 22. ff. d. his quæ ut indign.* Hinc nec is, qui patri viventi ipsum exhæredanti, consentit, sibi quoad hanc Querelam præjudicat. *d. l. 35. §. 1. C. h. D. Hildebrand. d. §. 109. circ. fin.* voluntaria enim non necessaria administratio, ab hac Querela excludit: aliud tamen observatur in Querela Nullitatis *l. 5. pr. & §. 1. ff. d. his quæ ut indign. Laut. Comp. p. 109. & in Coll. h. d. §. 32.*

Qu. 20. Quibus porro casibus cessat Inofficiosæ Querelæ?

Resp. (1, Præscriptione quinquennii post hære-

hereditatis aditionem. *l. 8. §. 10. ff. l. 34. in fin. l. 36. §. 2. C. h. t.* quam haeres praesens intra 6. menses, absens intra annum adire compellitur. *d. l. 36. §. fin. Comp. Laut. d. p. 109. & p. 614. in fin.* Ex magna tamen & justa causa etiam post quinquennium admittitur. *d. l. 8. §. f. h. (2. Morte exclusi l. 6. §. f. l. 7. pr. ff. h. Comp. Laut. p. 107. in fin. & d. p. 109. nisi preparata l. 34. in f. l. 36. §. f. C. h. t. (3. Si Legitima, vel ejus pars. h. §. 3. §. liberis vel parentibus institutionis, fratribus vero, quocunque titulo fuerit relicta. §. f. §. h. Nov. 115 c. 3. seqq. Comp. Laut. p. 110 Lauterb. Coll. Pract. h. t. §. 33.*

Qu. 21. Quid est Legitima?

Resp. Hoc loco est portio portionis ab intestato debitæ, quæ certis personis à testatore, ne ejus testamentum tanquam inofficiosum rescindatur, necessario relinquenda *l. 8. §. 6. & 8. ff. l. 8. l. 31. C. h. l. 2. C. d. Inoff. don. Nov. 1. c. 1. §. 1. Germ. Pflichttheil.*

Qu. 22. Unde originem trahit?

Resp. Materialiter considerata, originem trahit ex jure naturæ, quoad ascendentes *scil. & descendentes D. Harppr. Tr. Acad. p. 1. p. 342.* Quoad determinationem vero, sive formaliter est juris Civilis

l. 7. §. 1. unde liberi l. 7. ff. d. bon. damn. l. 36. §. 1. & 2. C. h. t. N. 1. in praf. §. 2. c. 1. d. testam. in 6. D. Harpprecht. Tr. Ac. p. 2. p. 126. & ideo mutari potest; in totum tamen, sine justissima causa, quatenus in ea insunt alimenta necessaria, statuto vel Consuetudine, licet pater Princeps sit, tolli nequit Comp. Laut. d. p. 109. ibique cit. Myns. c. 5. O. 43. Gail. L. 2. O. 122. n. 11. Carpz. J. F. p. 3. C. 15. def. 1. & 5. add Mev. p. 9. d. 161. & ad Jus Lub. L. 2. t. 2. art. 1. n. 55. seq. D. Harppr. Tr. Acad. p. 2. p. 103. vid. Id. p. 139. Collateralibus verò solo Jure Civ. debetur, adeoque alio jure tolli potest. D. Harpprecht, d. l. Carpz. d. d. def. 5. n. 9.

Qu. 23. Quo titulo relinquenda?

Resp. Jure Dig. & Cod. quocunque titulo relinqui poterat. § f. J. l. 30. C. h. t. Jure Novo autem requiritur ut Liberis & parentibus titulo institutionis relinquatur C. 115. C. 3. 4. 5. utpote, qui non tantum honorabilis, sed utilis est, ob commodum juris accrescendi D. Stryk. in U. M. ff. h. t. §. 19. Carpz. J. F. p. 3. C. 9. def. 1. & 2. vid. Id. p. 2. dec. 146. & Lauterb. Concl. for. Exerc. 15. th. 9. In fratrum verò legitima hæc qualitas non requiritur. Jus enim verus tantum, quoad liberorum & Paren-
tum

tum legitimam mutatum reperitur, ideoque quocunque titulo fratribus relicta, etiam Jure Novo nihil refert. *§. f. J. h. t. junct. Nov. 115. C. 5. pr. & l. 32. in fin. C. de Appel. & novæ Leges correctoriæ ultra casus expressos extendendæ non erunt.*

Qu. 24. An gravari potest Legitima?

Resp. Neg. sed onera ei adjecta pro non scriptis habentur. *l. 30. l. 32. l. 36. §. 1. auth. Noviss. C. h. t. Comp. Laut. p. 110. D. Harpppr. Tr. Acad. p. 2. p. 563. §. 36. & in Mantiss. p. 88. n. 13. Carpz. p. 3. C. 12. def. 7. Vinn. L. 1. q. 22. Gail. L. 2. O. 119. n. 2. seqq. nisi filii favorem respiciat. l. 25. C. h. Carpz. p. 3. C. 9. d. 11. D. Hopp. ad J. h. t. v. g. (si mater, qui mores mariti suspectos habet, liberos instituat sub conditione, si pater eos emancipaverit, ne sc. maritus bonorum administrationem consequatur) aut hic post mortem testatoris illud expressè approbet. *l. 35. §. 2. C. eod. Comp. Laut. d. l.**

Qu. 25. In quam quantitate est relinquenda?

Resp. Quoad hanc disting. inter Jus vetus & novum. Jure veteri indistinctè erat quarta pars portionis ab intestato debitæ *h. §. f. & l. p. C. h. l. 8. §. 8. ff. eod.* semper enim in constituenda legitima ad portio-

nem ab intestato debitam respiciendum est. *dd. LL. add. l. 2. C. de inoff. don. l. pen. pr. C. de Coll.* Jure vero Novo, per N. 18. C. 1. mutata, & à Justiniano adaucta est, ita, ut pro numero personarum legitima sit, vel triens, vel semissis: juxta communes versiculos:

Quatuor aut infra dant Natis Fura Trientem:

Semissim vero dant natis, quinque vel ultra:

Arbitrium sequitur, substantia cetera Patris.

Quod etiam in ascendentibus & Fratribus, eo scil. in casu, quo his legitima debetur obtinet d. N. 18. c. 1. omnino Coll. Laut. h. §. 43. & ad J. P. W. p. 3. Tit. 15. & Concl. forens. Exerc. 15. th. 10. & 12. & diss. de singul. Fratr. Fur. M. 2. §. 22. Carpz. J. F. p. 3. Const. 22. def. 11. n. 3. Ortwin. in diss. de Legitim. per tot.

Qu. 26. An etiam juste exheredati in hac legitima computatione numerantur?

Resp. Aff. nam legitima ceu portio ab intestato debita consideratur. l. 8. §. 8. ff. Struv. h. t. §. 32. Comp. Laut. d. l. Carpz. d. p. 3. C. 10. d. 12. & 13. Berlich. p. 3. concl. 12. n. 9. & seq. Gail. l. 2. O. 123. n. 18. D. Hildebrand. ad Inst. h. t. §. 110.

Qu. 27. Quid de Filiabus, quæ Patris successionem, renunciarunt, dicendum?

Resp. His legitima non debetur: licet enim

enim in totum, sine Causa jure positivo legitima tolli non possit, *vid. preced. Qu. 22.* attamen, quod illa justam ob causam, & in specie propter familiarum conservationem, & publicam utilitatem, statuto tolli possit, maximè, si in ejus compensationem alimenta & dos congrua, nec non vestimenta atque ornamenta muliebria à matre relictà filiabus reserventur, latè probat D. Harppr. *Tr. Ac. p. 125.* idque licet alimenta, dos, vel aliud statuto exclusis reservatum, quantitati legitimæ non respondeat. D. Harppr. *d. l. p. 126. & p. 139.*

Qu. 28. An liberis, vivis quoque adhuc Parentibus, legitima debetur?

Resp. Neg. *v. l. 6. C. h. t.* adeò ut nec statutum valeat, quo pater propter filii delictum legitimam persolvere tenetur. Carpz. *J. F. d. p. 3. C. 12. def. 10. in fin.* Excipiunt tamen DD. unicum casum, si liberi sint orthodoxæ Religionis, pater verò Anabaptista, ne pater omnia bona in contemnendæ sectæ communionem conferat, & sic liberos legitima privet. Carpz. *d. def. 10.*

Qu. 29. An in legitima computatione etiam aris alieni habenda ratio?

Resp. Utique: Hoc enim primo omni-

um est deducendum. *l. 8. §. 9. ff. h. t. &* quidem realiter, si legitima titulo singulari, vel in re certa est relicta: tum enim accipiens est instar legatarii. *l. 13. C. d. her. inst.* & ipsa legitima est pars bonorum. *v. Vinn. L. 1. Qu. 22.* sin vero Legitima competit tanquam pars hæreditatis, tum quoad calculum deducitur; nam hic Creditoribus hæreditariis pro parte respondendum est. *v. Coll. Pr. h. t. §. 44. seqq.*

Qu. 30. An non legitima per expressam testatoris dispositionem minui potest?

Resp. Neg. debetur enim ex Legis dispositione; nemo autem facere potest, ne *LL.* in suo testamento locum habeant. Hinc si legitima non integra fuerit relicta, sed liberi vel parentes, in quadam ejus parte, aut in certis tantum rebus, etiam minimis, sint instituti, cum expressa prohibitione, ne supplementum peterent, eâ non obstante, & testamento firmo manente, supplementum, sive quod legitimâ portione minus relictum est, ab hæredibus institutis petitur. *N. 115. C. 5. pr. l. 30. l. 35. §. 2. l. 36. C. h. t. Laut. Diss. de Resid. th. 19.* etiamsi relictum simpliciter, & sine protestatione acceperint, & apocham dederint. *d. l. 35. §. 2. C. d. N. 115. C. 5. nisi supplemento expressè renunciaverint. d. l. 32. Carpz.*

L. 6. Resp. 46. vid. Jd. J. F. d. p. 3. C. 12. d. 8. & 9.

*Qu. 31. In legitimam quandam impu-
tatur?*

Resp. Omnia illa, quæ ex substantia defuncti (de cujus sc. hæreditate quæstio est) profecta sunt. l. 36. C. h. seu deinde per ultimam ab illo defuncto ordinatam voluntatem l. 8. l. 30. l. 36. C. d. t. ibique Brunn, seu per aliquod inter vivos contractum negotium à defuncto profecta sint. l. 29. C. eod. Lauterb. in Coll. Pr. h. §. 48. & in Comp. p. 111. omnino D. Harpprecht. Tr. Acad. p. 1. p. 516. seqq.

Qu. 32. An sumptus in studia, & ad discenda Nobilium exercitia, vel libri à patre liberis empti in eandem imputantur?

Resp. Neg. arg. l. 50. ff. fam. herc. l. 1. §. 15. ff. d. Coll. nec interest, utrum à patre, an à matre sint erogati; Nisi is qui tales sumptus erogavit, illos imputari velit, suamque voluntatem expressè declar. vid. omnino D. Kurrer in D. d. Immunitate sumpt. studiorum à Coll. & D. Harpprecht. Cons. 85. n. 36. seqq. Carpz. d. C. 11. def. 17. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 28. & tit. de Collat. §. 15. & 16.

LIB. II. TIT. XIX.

DE

HEREDVM QUALITATE
ET DIFFERENTIA.*Qu. 1. Quomodo Testamento delata hereditas acquiritur?*(Ad
Pr.)

Resp. Hoc ipsum diverso fit modo, pro diversa nempe Hæredum conditione & qualitate. *t. h. t.*

Qu. 2. Quotuplices igitur sunt hæredes?

Resp. Triplices: Alii necessarii tantum, alii sui & necessarii, alii voluntarii seu extranei. *h. pr. n.*

Qu. 3. Quinam sunt necessarii?(Ad §.
1.)

Resp. Qui, siue velint, siue nolint, ipso jure, & quidem statim à morte testatoris hæredes existunt *h. §. 1. f. solaque juris potestate, citra ullam aditionem Creditoribus hæreditariis obligantur §. 1. f. d. her. inst. l. 63. ff. d. A. vel. O. H. ut servus à domino institutus. l. 25. §. 4. & 5. ff. eod. modo tempore mortis in domini potestate existat. §. 3. f. h. Cujus institutionis utilitas in eo consistit, ut bona dominorum, qui solvendo non sunt, auctionisque infamiam metuunt, post eorum mortem, non ipsorum, sed servi, hæredis necessarii nomine, à Creditoribus possideantur, vel distra-*

distrahantur. D. Lauterb. *Coll. Pract. tit. d. Acquir. vel omitt. Hared. §. 2.* D. Hildebrand. *h. tit. §. 114.* Quod moribus nostris fecus.

Qu. 4. Quinam sui & necessarii?

Resp. *Vid. supr. tit. d. exhered. Lib. Qu. (Ad §. 10. Liberi scil. qui (1. tempore mortis testatoris in potestate, seu sacris paternis existunt h. §. 2. (licet tempore conditi testamenti in P. P. non fuerint. l. 23. §. 1. ff. d. lib. & posth. l. 18. ff. d. injust. rupt. irr. test.) fieri enim potest, ut qui tempore mortis non fuit proximus, postea talis fiat. e. g. si testator habeat filium, & ex filio nepotem, filium autem propter justam aliquam causam exheredaret, & extraneum institueret, filio postea mortuo, & extraneo hereditatem repudiante nepos avo suus hæres existit. §. 7. F. d. her. quæ ab intest. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 3.*

Qu. 5. Quomodo his acquiritur Hereditas?

Resp. Ipso jure, siue nolint, siue velint. *h. §. 2. F. §. 3. F. d. her. quæ ab intest. l. 14. ff. d. suis & legit. Quoad actum tamen primum tantum, non secundum. Prætor enim ipsis concessit beneficium abstentionis. h. §. 2. F. l. 71. §. 4. ff. d. acq. her. l. 57. pr. ff. eod. l. 57. l. 89. ff. d. Leg. 1.*

Leg. 1. add. l. 12. ff. d. V. & P. S. vid. D. Hildebrand. ad Inst. h. tit. §. 115. quæ declaratio à Creditoribus est probanda. Hahn. ad Wesemb. h. t. N. VII. Dn. Boehmer ad ff. h. t. n. 5. quia non præsumitur. ut igitur etiam actu secundo seu pleno effectu hæredes fiant, debent se immiscere i. e. vel verbis vel factis declarare, se ipso jure delatam retinere velle hæreditatem, quod sola possessio non semper indigitat. Carpz. F. F. p. 3. C. 14. def. 21. sicut enim extranei adire, ita sui se immiscere dicuntur. Notandum tamen quod Suitas actu licet primo considerata suos habeat effectus (nec enim sine hærede est, qui suum habet hæredem, licet abstinentem. l. 30. §. 10. ff. d. fideic. libert.) sic v. g. confirmat tabulas pupillares, producit validitatem pupillaris substitutionis, & tutoris constitutionis. §. 4. F. de pupill. Substit. l. 4. ff. de Testam. tut. d. l. 30. §. 10. Dn. Struv. S. F. C. Exerc. 34. n. 19. Transmittunt quoque sui hæreditatem ad quosvis hæredes, ascendentes quoque & collaterales, imò ad planè extraneos. l. 3. C. d. Fur. delib. ibique Sichard. l. 8. C. d. suis & Legit. l. 9. ff. d. Fur. Fisc. l. 9. §. 1. & 4. ff. d. reb. dub. l. 19. §. 2. ff. d. castr. pec. Carpz. F. f. p. 3. Const. 14. def. 23, omnino

nò Lauterb. *Disp. de Transmiss. hered. non
acquis. & ad J. Pr. W. p. 4. tit. 22. th. 18.
& Coll. Pr. d. tit. d. A. vel O. H. §. 4. & 8.
conf. D. Hildebrand ad J. h. t. d. §. 115.
& 118.*

*Qu. 6. Extranei seu voluntarii quinam
dicuntur?*

Resp. Qui ex libera voluntate hære- (Ad §.
ditatem sibi delatam acquirunt per hære- 3.)
ditatis aditionem; adire enim non com-
pelluntur. *l. 16. C. d. Fur. delib.* Tales sunt
omnes, qui mortis tempore non fuerunt
in potestate patris dominica, vel Patria.
*b. §. 3. J. ut emancipati &c. d. §. 3. J.
N. 118. C. 1.* aut liberi respectu Matris, quia
illa liberos in potestate non habet. *d. §. 3.
J. h. Lauterb. Coll. Pr. d. t. §. 5. l. 4. §. 2.
ff. d. B. P. C. T.*

Qu. 7. Quid est hæreditatis aditio?

Resp. Est declaratio voluntatis de hæ-
reditate sibi delata suscipienda: Germ. di-
citur: *Antrettung angefallener Erbschaft.*
*vid. Bardili Disp. de Hæred. Adit. per tot.
& Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10. Comp. Laut.
p. 505.*

Qu. 8. Voluntas quomodo declaranda?

Resp. *Vel Verbis* iisque olim solenni- (Ad §.
bus (& ille modus dicebatur *Cretio*, quæ 6.)
sublata *in l. 17. C. de jur. del.*) hodie qui-
bus-

buscunque, ex quibus seria ac certa voluntas colligi potest. *e. g.* Ego sum hæres, adeo, agnosco, apprehendo Titii hæreditatem: Vel ad interrogationem, an velit adire? Resp. quidni? Laut. *Coll. Pr. d. t. §. 10. 11. 12. 13. 14. vel Factis.* si scil hæres id facit, quod sine nomine & jure hæredis facere non potest. *d. l. 20. pr. & §. 1. h.* (quæ declaratio dicitur pro hærede Gestio §. f. ff. *h. add. d. l. 20. l. 25. §. 7. l. 69. ff. h. t. l. 19. C. de Fur. delib.*) D. Maj. *p. 581. & Comp. Laut. d. l. e. g.* distractione, locatione, Cultura rerum hæreditariarum. *h. n. §.* divisione hæreditatis cum alio hærede. *l. 20. §. 2. d. A. O. H.* solutione æris alieni, nec non dispositione de bonis hæreditariis &c. *d. l. 20. & h. §. 6. arg. l. 1. l. 2. l. 36. ff. fam. ercisc. l. 1. l. 2. C. d. repud. hered. l. 6. C. d. Fur. delib. l. 4. ff. de solut. l. 14. C. de fideic. Bardili d. Diss. th. 11. usque ad th. 17.* Non verò sola hæredis nominatio sufficit. Mev. *p. 5. Dec. 26.* si quidem facta dubia, quæ alio, quam hæredis nomine fieri possunt, huc non pertinent, ut venditio rei hæreditatis, tempore perituræ Brunnem. *add. l. 20. ff. h. t.* quia & exhæredatis hoc licet. Brunnem. *cit. l. n. 9.* si tamen & hic protestatio ita agentis hæredis est omissa statur juratæ ejus.

eiusdem declarationi. Brunnem. *civ. loc. n. 4.* ad elidendam hinc præsumptam aditionem. Mev. *p. 3. Dec. 10.* D. Hildebrand. *ad Inst. h. t. §. 118.*

Qu. 9. Quid autem requiritur, ut hæres extraneus possit adire hæreditatem

Resp. (1. Requiritur, ut sit capax, *i. e.* (Ad §. 4.) testamenti factionem passivam habeat, sive ut cum illo sit testamenti factio. *h. §. 4.* (activam enim testamenti factionem illi habere dicuntur, qui testamenta condere possunt) non tantum tempore aditionis, sed etiam conditi testamenti (propter Regulam Catonianam) & mortis testatoris. *l. 49. §. 1. ff. d. H. F. h. §. n. Comp. Laut. p. 505. & p. 489.* D. Hildebrand. *d. l. §. 117.* nam si incapax huiusmodi institutus sit, revertitur hæreditas ad hæredes ab intestato *l. 3. ff. d. his quæ pro non script. l. 1. C. d. H. F. Comp. Laut. d. p. 489. junct. p. 524. in fin. & p. 525. pr. lin. 3.* (2. ut possit declarare voluntatem suam: Lauterb. *Coll. Pr. tit. d. A. vel O. H. §. 17. & seqq.* (3. se obligare. Per hæreditatis namque aditionem quis succedit in omne Jus Testatoris, in com-
moda & onera, & obligatur Creditoribus hæreditariis ex omnibus causis, ex quibus obligatus fuit defunctus. *l. 8. ff. d. A. O. H. l. 10. C. d. jur. del. l. 12. l. 49. ff. d. O. & A. l. 33.*

l. 33. ff. solut. matr. l. 2. §. 2. ff. d. V. O.
Brunnem. ad l. f. C. d. Fur. delib. n. 1. Laut.
Coll. Pr. d. t. §. 33. Comp. Laut. p. 506. Hinc
 excluduntur furiosi. *l. 63. ff. d. A. O. H. l.*
3. C. d. Curat. Furios. l. 40. ff. d. R. F. idque
 licet Curatoris auctoritas accesserit *l. 5. ff.*
eod. Ex æquitate tamen furiosi Curator
 potest acquirere. *l. f. §. 3. C. d. Curat. furios.*
Lauterb. Coll. Pr. d. tit. d. A. vel O. H. §. 17.
 sed sub conditione subsecutæ ab ipso, fu-
 rore remoto, rati habitionis. *d. l. junct. §.*
7. 8. & 9. Infantes. §. 9. & 10. F. d. Inut.
stip. l. 18 §. 2. C. d. Fur. del. Ex æquitate
 tamen pater, sub cujus potestate infans est,
 adire potest. *d. l. 18. pr.* aut, si sui Juris
 sit, Tutor illius nomine adire potest. *d. l.*
18. §. 2. hoc verò etiam deficiente, Magi-
 stratus ejus defectum interim poterit sup-
 plere. *d. l. 18. in fin.* Pupilli: nam & his
 bonorum administratio, & per consequens
 potestas sese obligandi sine Curatoris con-
 sensu est adempta. *arg. l. 3. C. d. in integr.*
rest. aliud ergo dicendum si accedat Tu-
 toris auctoritas. *§. 1. F. d. Auct. Tut.* Reli-
 qui, qui usum rationis, & potestatem sese
 obligandi habent, libero arbitrio hæredi-
 tatem adire possunt, licet sint muti & sur-
 di. *§. 6. F. b. l. 5. pr. l. 93. §. 2. ff. d. A. vel*
O. H. Laut. Coll. Pr. eod. tit. §. 17. 18. 19.
Bardili. d. Disp.

Qu. 10. Quid est Repudiatio?

Resp. Est declaratio voluntatis ab hærede extraneo facta, de non agnoscenda hereditate sibi delata. *l. 60. ff. d. A. O. H. §. 6. F. b. Laut. Coll. Pract. d. t. §. 35. & seqq.*

Qu. 11. Annon vero aliquibus remediis prospectum est hæredibus, ante hereditatis aditionem vel repudiationem?

Resp. Aff. remedio scil. juris delib- (Ad §. 5.)
randi, & beneficio Inventarii. *b. §. 5. F. t. t. ff. & C. d. jur. delib.* Quæ duo remedia, tam in favorem hæredum, quam utilitatem Creditorum, inventa sunt. Illorum enim interest, ne damnosam hereditatem adeundo, vel lucrosam inconsultò repudiando, damnum incurrant; *§. 5. F. b. t. l. 2. C. si ut om. hæ. l. 22. pr. C. d. Fur. delib.* Horum verò, ne illorum actiones nimis diu differantur. *§. 4. F. d. Bon. P.* potest enim hæres intra 30. annos adire: Sed si Creditores, vel alii, quorum interest, instant, aut statim adire, aut tempus ad deliberandum petere debet. *l. 9. C. d. t. d. Fur. delib. Lauterb. Coll. Pr. eod. tit. §. 3. D. Maj. p. 571. & p. 572.*

Qu. 12. Quid est jus deliberandi?

Resp. Est facultas hæredi concessa, ut intra certum tempus in vires hereditarias

inquirat & deliberet, an hæreditatem habere, an vero aliis relinquere eam velit.
t. t. ff. & C. d. jur. del. Comp. Laut. p. 498.

Qu. 13. Quibus hæredibus conceditur hæc facultas?

Resp. Deliberatio quidem Extraneorum hæredum est propria, quia sui sunt necessarii: postquam verò Prætor suis abstinendi facultatem concessit, hoc beneficium ipsis quoque est concessum *h. §. 5. J. l. 7. pr. l. 8. l. 9. ff. l. 19. C. d. tit. l. 49. §. 1. ff. d. H. J.* imò omnibus hæredibus institutis & substitutis. *l. 10. ff. l. 19. C. d. Fur. delib.* si hæredes sint pupilli, vel minores 25. ann. tutor, vel curator eorum nomine deliberat. *d. §. 5. J. h. t. d. l. 7. pr. junct. l. 7. §. 5. ff. d. minor.* si servus, datur ipsius Domino. *l. 1. pr. ff. d. Fur. delib.* Datur etiam hæredum hæredibus, suis & extraneis, *scil.* intra annum à tempore primæ scientiæ primi hæredis. *L. 19. C. d. Fur. delib.* Currit enim à tempore scientiæ, cum ignorantes deliberare nequeant. *Carpz. J. F. p. 3. C. 14. d. f. 24. n. 3. Laut. d. tit. §. 4. & disp. de Transmiss. Har. non acq. ib. II.*

Qu. 14. Intra quodnam tempus instituenda deliberatio?

Resp. Tempus olim erat arbitrarium
l. 1.

l. 1. §. 2. ff. de Fur. deliber. hoc verò Imperator Justinianus fecit certum, nimirum *annum* constituens, si à Principe, & IX. *mensēs*, si à Magistratu petatur. *l. 22. §. 13. C. d. t.* Quod si nemo urget, potest semper *i. e. 30.* annos deliberare. *vid. Eyben. Disq. 11. O. 4.* ubi etiam usum modernum hujus Remedii demonstrat.

Qu. 15. Sed quid si ante voluntatis declarationem definitum illud tempus elapsum sit?

Resp. Tum Creditoribus urgentibus habetur, ac si adiisset, teneturque in solidum. *l. f. §. 14. C. d. t.* quia solvendo dicitur hæreditas, quæ invenit hæredem. *l. 36 ff. d. bon. libert.* potest tamen beneficio Inventarii, aditâ licet hæreditate, sibi consulere, quia regulariter quilibet cum Inventario adire velle præsumitur. *d. l. f. §. 2. ibique Brunnem. n. 10.* si verò substitutus hæreditatis aditionem postulaverit, & hæres intra tempus definitum nec adierit, nec pro hærede se gesserit, repudiasse censetur, & substitutus admittitur. *l. 69. ff. de A. vel O. H. Comp. Laut. p. 499. pr. & Coll. Pr. d. t. §. 7.*

Qu. 16. Quid est Inventarium?

Resp. Est omnium rerum hæreditariarum ab hærede (*vid. Lauterb. Coll. Pr. tit.*

de Fur. delib. §. 10.) legitimè confecta designatio, hæredem ab omni onere hæreditario liberans: *h. §. 5. J. l. f. C. d. jur. delib. Germ. vocatur Ein Erb-Register / omnino Laut. in Disp. de Inventar. Hæred. per tot. & in Comp. p. 499. & Coll. Pract. d. tit. d. Fur. delib. §. 8. & seqq.*

Qu. 17. Designatio hæc quando dicitur legitimè facta?

Resp. Si debito tempore, & modo sit facta.

Qu. 18. Intra quantum ergò tempus conficiendum Inventarium?

Resp. Intra tres menses, computatis in singulos menses 30. diebus d. l. f. §. 1. 2. & 11. ff. de Fur. delib. vid. Comp. Laut. p. 15. lit. b. Ord. Cam. p. 2. tit. 30. §. und solen 12. Mev. p. 6. d. 265. ita ut inchoari intra primum mensem debeat, & intra alios duos perfici, qui currunt a tempore scientiæ, quod testator mortuus sit. l. f. §. 2. d. tit. si tamen res remotioribus locis sitæ sint, annus conceditur d. l. f. §. 3 qui currit à tempore mortis. Potest tamen hoc tempus moribus nostris ex legitima causa prorogari. Carpz. p. 3. C. 33. d. 33. Lauterb. cit. Disp. de Invent. th. 13. nec ob tempus legale non observatum vis Inventarii corrumpitur. Bard. Ex. 5, th. 25. Mev.

p. 2. d. 3 5 6. quamvis rectius cujusque loci
 Consuetudo observanda *vid.* D. Harpppr.
Resp. 52. qua deficiente jure communi
 præscripta requisita observari oportet. *vid.*
 Mev. p. 5. d. 145.

*Qu. 19. Ratione modi quamam obser-
 vanda?*

Resp. (1. Ut adhibeatur Notarius d. l.
 f. §. 2. Rec. Imp. d. A. 1512. tit. von No-
 tarien §. 15. qui omnia ad hæreditatem
 active & passivè quocunque jure perti-
 nentia Inventario specificè inferere debet.
 d. l. f. §. 2. hinc etiam usu introductum,
 quod statim post mortem, omnium de-
 functi bonorum, authoritate Judicis, le-
 gitima fiat obsignatio, & suo tempore re-
 signatio, præsentē Notario cum testibus
 suis. Carpz. J. F. p. 3. C. 33. def. 10. Brun-
 nem. ad d. l. f. n. 16. Richter. p. 1. dec. 59.
 n. 16. D. Stryk. de Caut. contr. §. 3. c. 3. §. 3
 postea non tantum hæredes, sed & reli-
 quæ in domo mortuaria præsentēs perso-
 næ Notario, nisi invicem expressè remis-
 sum fuerit, stipulatâ manu promittant, se,
 non tantum pro nunc; sed & in posterum,
 quamprimum cognoverint, quidquam
 aliud ad hæreditatem pertinere, bona fide
 indicaturos, quod Notarius Instrumento
 suo inferat. Carpz. d. Const. def. 12. Mev.

p. 2. dec. 356. n. 7. (2. Inventarium conscribatur in praesentia Creditorum, Legatariorum & fideicommissariorum &c. N. 1. & 2. qui citantur per edictalem vel privatam Sichard. ad d. L. f. §. 2. n. 20. Brunne-
man. ibid. n. 15. vel his non venientibus coram tribus testibus, fide dignis, & in ea Civitate substantiam habentibus d. N. 1. c. 1. & 2. §. 1. Richter. d. p. 1. dec. 59. n. 9. Moribus hodiernis Legatarii & Creditores regulariter, vocari non solent. Mev. p. 2. dec. 356. n. 22. Sande L. 4. t. 12. def. 4. Brunnem. d. l. n. 21. sed hoc usu venit, multisque locis necessarium est, *quamvis Lex Justiniana id non requirat*, ut simul jurati rerum aestimatores adhibeantur, ad quantitatem patrimonii investigandam, tam propter haeredum utilitatem, quam ob interesse publicum. C. J. A. tit. d. Fur. delib. th. 34. n. 1. Mev. d. l. n. 28. & 29. (3. Subscribatur ab haerede, vel hoc literarum ignaro, à Notario specialiter ad hoc rogato, praefixo signo Crucis ab ipso haerede d. l. f. §. 2. Quod signum hodie in desuetudinem abiit v. Laut. d. Diss. §. 14. & 15. & in Comp. d. p. 499. & ad F. P. W. p. 41. 3. th. 41. & Coll. Pr. d. l. §. 11. & seqq. Fuchs in Tr. d. Invent. confect. Richter. d. dec. 59. n. 22.

*Qu. 20. Quid si praesumatur non omnia
esse inserta?*

Resp. Hæredi defertur iuramentum
purgationis. Carpz. d. C. def. 11. Comp.
Laut. d. l. & p. 179. qui omiſſa fraude du-
plicata reſtituat, & hæreditatis quantitati
adjiciat d. l. f. 10. Brunneman. C. 2. dec. 20.
ad d. Id. ad d. l. f. n. 40. ſeqq. Laut d. D. f. 12. &
ſi res illa legata ſit, ejus Falcidia privatur.
N. 1. c. 2. f. 2. Alibi ſimplum tantum re-
ſtituit, & extra ordinem punitur. Carpz.
Pr. Crim. p. 2. q. 83, n. 84. Richter d. dec.
59, n. 18. Bona autem fide, ſi quid fue-
rit omiſſum, illud ſimpliciter adſcribit d. l.
& hoc caſu nullam incurrit poenam, nec
iuramento oneratur hæres Carpz. d. C. 33. d.
12. Hodie ab hærede uſitatiffima illa pro-
teſtatio præmittitur, ut ſi quid in inven-
tarium non retulerit, quod tamen ad id
pertineat, ſe id quam primum cognove-
rit eo pertinere, b. f. in illud relaturum.
Carpz. d. d. f. 12. n. 5. Bocer. Cl. 3. D. 11.
th. 79 J. P. W. p. 3. t. 22. in ſin.

Qu. 21. Qui ſunt Effectus Inventarii?

Resp. (1. Inventarium CONFICIENS
intra ſuum tempus, non debet inquietari
à Creditoribus hæreditariis. l. f. f. 11. C.
d. Fur. delib. Except. vid. ap. Carpz. d. C. 33.
d. f. 6. n. 3. alias hæres ſtatim poſt 18. dies

potest conveniri. *N. 118. C. 5. Jure Saxon. post XXX. dies Carpz. J. F.p. 3. C. 14. def. 15.* Inventario autem CONFECTO (2. Hæres ultra vires hæreditatis non obligatur. *d. l. f. §. 13. & 14. C. N. 1. C. 2. §. 1.* Conventus opponit exceptionem Inventarii. *d. l. f. §. 4. C. quod exhibere debet. Mev. p. 1. Dec. 123. & seq. & p. 7. Dec. 241.* inde res perit Creditoribus *d. l. f. §. 4. C. Carpz. Dec. 160.* modò nec mora, nec culpa causam dederit. *Mev. p. 2. Dec. 358. n. 17. add. Brunnem. ad L. 9. ff. d. Fur. delib. n. 9. seqq.* (3. Potest res hæreditarias in solutum dare, si hæreditas non sit solvendo. *d. l. f. §. 4. C.* (4. sine periculo solvere Creditoribus & Legatariis primum venientibus, modo bona fide, *Mev. p. 2. Dec. 358. n. 4.* nec necesse habet inquirere in potius Jus habentes. *d. l. f. §. 6. C. præripientes tamen solutionem potioribus tenentur. d. l. f. §. 4. seqq. arg. l. 18. §. f. l. 19. ff. de Fur. Fisc. D. Menken. in Tab. ad ff. tit. quæ in fraud. Cred. D. Hildebrand. ad J. h. t. §. 123.* (5. Actiones inter defunctum & Hæredem salvæ manent. *d. l. f. §. 9.* propter *L. 14. ff. d. Cond. Ind.* (6. Expensas in hæreditatem factas, deducit. *d. l. f. §. 9. in fin. Carpz. d. C. 33. def. 17. add. Fachin. L. 6. Controv. 29.* (7. deducit Trebellianicam.

nicam. d. l. f. §. 4. omninò Lauterb. cit. Disp. §. 18. 19. 20. 21. 22. & Coll. Pr. d. l. §. 14. & 15. & in Comp. Jur. d. l.

Qu. 22. Quid si verò Hæres spreto hoc beneficio Hereditatem purè adierit?

Resp. Hoc in casu Creditoribus & Legatariis in solidum tenetur, licet substantiæ morientis transcendat mensuram legatorum datio, d. l. f. §. 12. & 14. d. N. 1. C. 3. §. 9. pr. tametsi defunctus Inventarium remiserit, vel sciverint Legatarii & Creditores, hæredem non esse solvendo per Rationes in cit. Disp. Lauterb. d. Inventar. th. 23 n. 5. & seqq. Extinguuntur item actiones hæredi contra defunctum competentes l. 7. C. d. pact. perdit quartam Falcidiam. d. l. f. §. 14. C. Laut. Coll. Pr. tit. ad L. Falcid §. 21. sed non Trebellianicam, juxta sententiam in Cam. Imper. receptam. Gail. L. 2. Obs. 138. n. 1. Myns. C. 3. O. 60. vid. tamen. D. Stryk. de Cautel. Testam. C. 22. M. 2. §. 10. vid. Lauterb. cit. disp. d. th. 23. n. 21. & Coll. Pr. d. l. §. 16. Quomodo hæres hæredis sibi consulere possit? vid. Mev. p. 5. dec. 145.

Qu. 23. An hoc beneficium excluditur per Testatoris prohibitionem?

Resp. Neg. arg. l. 55. ff. d. leg. 1. Laut. Conci. forens. Exerc. 20. th. 3. quia non

principaliter in favorem testatoris, sed hæredis est introductum, communisque Juris regula est: quod testator non possit remittere, quod ad solius hæredis damnum pertinet *l. p. C. ut in possess. leg. l. 1. C. d. usufr.* siquidem Inventarii Beneficium, cum suis effectibus est beneficium Legis etiam contra voluntatem defuncti competens, *h. §. 5.* defunctus autem hæredem Legis beneficio privare nequit. Interdum tamen remittitur Inventarium ex dispositione *vel Juris*, cujus plura exempla collegit D. Stryk *in Disp. de Remiss. Inventar. c. 2. in fin. vel Hominis*, non quidem in præjudicium hæredis (*uti dictum*) vel Creditorum, sed in præjudicium Legatorum omninò D. Stryk. *d. Disp. c. 3. n. 12. & seqq.* Inter cohæredes, extra dubium, hæc prohibitio valet; est namque in illorum arbitrio, qua via hæreditatem adire, & an favori renunciare velint; *d. l. f. §. 1. & 14. l. pen. C. d. pact.* & hoc casu omnia Jura alias competentia salva manent D. Stryk. *d. C. 3. n. 17. 36. & seqq.* Eò tamen privata consignatio non censetur remissa, prout totâ die fieri solet, ut pacifici cohæredes mutua conventionem bona hæreditaria invicem designent, æstiment & dividant, maximè si hæreditas legatis & debitis non est onusta, *vid.*

vid. Mev. ad Jus Lub. L. 2. t. 17. art. 13. n. 11. Carpz. J. F. p. 2. C. 11. def. 4. n. 8.

Qu. 24. Annon jurata specificatio rerum hereditariarum idem, quod solenne Inventarium operatur?

Resp. In terris Saxon. hæc jurata specificatio in locum Inventarii solennis est surrogata. v. Carpz. p. 2. C. 11. def. 19. n. 7. & p. 1. Dec. 25. n. 33. D. Stryk. de Cautel. Contr. sect. 3. C. 3. §. 6. Idem de Pomernia testatur Mev. ad Jus Lub. p. 2. t. 2. art. 28. Formulam vid. apud Richter. Dec. 18. n. 36. Ubi verò idem non specialiter est receptum, vel ubi alius Inventarii est effectus, quam sola designatio, jurata specificatio haud sufficit, nisi ad notitiam bonorum hereditariorum. Mev. p. 2. Dec. 96. add. p. 6. Dec. 59. & p. 7. Dec. 50. Lauterb. Coll. Pr. d. l. §. 19.

Qu. 25. Quid si liberi majores 25. Annis non confecerint Inventarium, postea autem præter omnium opinionem emerferit maximum æ alienum an possunt restitui in integrum?

Resp. Aff. licet enim communiter tradatur, quod major 25. Annis contra hæreditatis damnosæ aditionem, regulariter in integrum restitutionem frustra imploret, eò quod talis hæres de se conqueri debeat,

beat, quare dicto beneficio non fuerit usus, quodque Imperator modo dictum beneficium singulariter solis minoribus indulserit: tamen vulgò, & quidem rectius statuitur, quod si etiam major 25. annis justo errore, vel ignorantia facti lapsus, hæreditatem primo aspectu lucrosam adierit, quam quilibet etiam oculatissimus paterfamilias talem judicasset, & adivisset, sed postea multo, & nullatenus præviso ære alieno aggravatam ipse videat, tunc, cum utique nulla ei imputari queat culpa, ipse contra hanc aditionem in integrum restitutionis auxilium jure optimo maximo imploret & impetret. *arg. l. 1. §. f. ff. ex quib. caus. maj. b. §. 5. D. Harpprecht. Cons. 18. n. 359. seqq. Bardili d. Hæredit. adit. thes. ult. in fin. Idem Exerc. 5. Concl. 19.*

LIB. II. TIT. XX.

DE

LEGATIS.

Qu. 1. An omne quod testamento relinquitur titulo universali percipitur?

(Ad
Pr.)

Resp. Neg. sed saltem quod titulo hæredis. *b. pr. f.*

Qu. 2. Legatum quomodo describitur?

16.
)

Resp. Quatenus pro ipsa ultima voluntate

ate sumitur, est ultima contestatio, qua alicui res titulo particulari, verbis directis relinquatur: Quatenus *verò rem legatam denotat*, est donatio quædam à defuncto verbis directis facta, ab hærede præstanda. *h. §. 1. J. Comp. Laut. p. 511. & p. 593. in fin. & Colleg. Pract. tit. de Legat. §. 2. & 3. v. Besold. Thes. Pract. voc. vermachten.*

Qu. 3. Quotuplicis generis olim erant Legata?

Resp. Quadruplicis; scil (1. per vindicationem: quando verbis ad Legatarium directis ipse quid capere jubebatur. *e. g. Lego tibi hanc rem*, (2. per damnationem; *v. g. hæres meus dare damnas esto* (3. Sinendi modum: *ut Damno te hæres, ut sinas Mevium hanc rem sumere*; & (4. per præceptionem uni solummodo ex hæredibus legabatur. *v. g. Titius mihi hæres rem illam præcipito* *h. §. 2. J. ibique D. D. Comp. Laut. d. p. 511. & p. 514. lin. 24.* quam legatorum distinctionem, licet Justinianus Imperator *in h. §. 2.* quantum solennitates verborum, & effecta cuique figillatim à jure indita, attinet, sustulerit, indoles tamen, quam ab aliis Legatorum generibus differentem voluntas testatoris imprimit, mansit. *vid. D. Hildebrand, ad Inst. h. t. §. 129.* Per præ-

præceptionem adhuc omni die legari ait
Huber. *ad F. h. n. 2. vid. D. Hert. d. Præleg.*
§. 1. & Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 35.

Qu. 4. Differuntque legata à fideicom-
missis?

(Ad §.
3.) Resp. Disting. inter fidei commissa
universalia & particularia. Ab iis, utpote
hæreditatis naturam habentibus utique
differunt. *l. 1. ff. ad. SCt. Treb.* Non verò
ab his, quæ per omnia Legatis exæquata.
l. 1. ff. d. Leg. 1. l. 2. ff. Comm. d. Leg. h. §.
3. Comp. Laut. p. 531. lit. a. vid. D. Hilde-
brand. ad. Inst. h. t. §. 130. vid. Turamin.
de exæquat. Legat. cum Fideic. Laut. Coll.
Pract. tit. ad SCt. Treb. §. 1. & 40.

Qu. 5. An ergò planè non differunt?

Resp. Ratione effectus non: Benè tamen
in hoc, quod Legata verbis directis, fidei
commissa verò particularia, verbis preca-
riis relinquuntur. *§. f. F. d. sing. reb. per*
fideic. relinq. Comp. Laut. d. l. & Coll. Pract.
cit. loc. vid. D. Harpprecht. Tr. Ac. p. 1. p.
134. seq. §. 9. & p. 139. §. 13. conf. D. Hil-
debrand. d. §. 130. & §. 172. ubi plures dif-
ferentias notat.

Qu. 6. Quibus personis legari potest?

(Ad §.
6.) Resp. Omnibus, qui testamenti factio-
nem passivam habent. *h. §. 24. F. quam*
in legato puro habere debent tempore
condi-

conditi testamenti (ob Regul. Caton. l. 1. pr. ff. d. Reg. Cat.) & legantis morte, ut exitum habeat. l. 40. §. 1. ff. d. her. Inst. (licet in hæredis institutione etiam aditæ hæreditatis tempus inspiciatur. l. 49. §. 1. ff. d. t. Comp. Laut. p. 505. lit. S. vid. D. Maj. p. 587. h. ibique rat. differentia.) In Legato conditionali autem tempore existentis conditionis. l. 26. ff. d. cond. Inst. l. 98. ff. d. eond. & dem. Et semper attenditur tempus agniti Legati. l. 104 ff. d. t. d. l. 49. §. 1. §. 32. J. h. t. junct. §. 4. J. d. her qual. & differ. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 6.

Quæ 7. An etiam fidelis personis seu Collegiis legari potest?

Resp. Aff. l. 23. §. 2. l. 73. §. 1. l. 117. l. 122. pr. ff. d. Leg. 1. modo Collegia sine licita. l. 1. C. d. Jud. regulariter autem omnia censentur illicita, quæ autoritate publica destituuntur L. 8. C. d. H. J. l. 20. ff. d. reb. dub. add. l. 26. ff. ad SCt. Treb. v. Comp. Laut. p. 71. pr. & p. 679. & p. 680. Laut. de Syndicis th. 44. 45. & seqq. Hinc legatum Collegiis Judæorum relictum non valet, sed ipso jure nullum est; quia licet hæc sint tolerata tamen eo ipso non sunt adprobata. L. 2. C. d. Jud. v. Balduin. Cas. Consc. L. 2. C. 4. cas. 6. Meisner de LL. Lib. 4. Sect. 1. Q. 20, Brun. add. l. 1. C. d. Jud.

fin-

singulis verò Judæis rectè legatur. *arg. l. 8. C. d. t. d. Jud. Carpz. J. F. p. 3. C. 13. def. 36.* quia quod specialiter prohibitum non reperitur, censetur concessum *Speidel. voc. Juden. Comp. Laut. d. p. 511.*

Qu. 8. Sed quid de personis incertis dicendum?

(Ad §.

25.

seqq.)

Resp. Personis planè incertis, neque legata, neque fideicommissa olim relinqui poterant. *h. §. 25, J.* quia planè certum requirebatur testatoris consilium. *Ulp. in fragm. t. 21. §. 3.* vel quia dementiæ species videbatur esse, bona magno labore quæsitâ incertis relinquere personis, *Except. est in d. §. 25.* Hodie verò tale legatum valet, modo ex eventu, personæ illæ certiorari possint. *h. §. 27. J.* Hinc & posthumus alieno rectè legatur. *d. §. 27.* De legato pauperibus relicto ejusque præstatione. *vid. Comp. Laut. d. p. 511. & Coll. Pract. h. tit. §. 9. B. D. Bardili. de Legato ad pias Causas th. 17. & seqq.* quod si vero non appareat ex postfacto, cui præstari legatum debeat, illud ipso jure nullum est. *l. 4. l. 10. pr. l. 27. ff. d. reb. dub. l. 18. ff. d. usufr. leg. l. 2. ff. d. his quæ pro non script.* *Sande Dec. Fris. L. 4. t. 4. def. 1.*

Qu. 9. An Error Nominis legatum vitiat?

(Ad §.

23.)

Resp. Neg. modo certa persona, de qua sen-

sensit testator appareat *h. §. 29.* intelligendum verò hoc est, de errore in proprio Nomine *s. hominum*, quod differentiam duntaxat accidentalem significat, & rei *sive* personæ singularis designandæ gratia repertum est, *ut Titius, Mevia &c.* aliud enim de errore in nominibus appellativis seu rerum dicendum, utpote quarum vocabula immutabilia sunt, hominum autem mutabilia. *l. 9. pr. l. 62. §. 1. ff. d. H. J. l. 4. pr. ff. d. Leg. 1. l. 8. §. 3. ff. d. Leg. 2. d. l. 10. ff. d. reb. dub. Laut. Coll. Pr. a. 1. §. 10. v. D. Majer. p. 589.*

Qu 10. An scriptoribus Testamenti valide legatur?

Resp. Regulariter non, cum hic dolus præsumatur. *l. 1. ff. de his quæ pro non script. l. 3. C. d. his qui sibi adscr. in Test. l. 14. pr. ff. ad L. Corn. d. fals. l. 10. pr. ff. eod. Comp. Laut. p. 525. pr.* excipitur tamen casus, si ejusmodi legati à testatore in subscriptione mentio fiat. *l. 3. l. 34. C. d. t.* vel etiam si manu aliena illud repetatur jussu testatoris. *Bard. d. Testamento Nuncupat. h. ult. Comp. Laut. d. l. omninò, D. Harpprecht. Tract. Ac. p. 1. p. 1013. usque ad p. 1020. & p. 1029.* Judici tamen & Scabinis legatum rectè relinquitur in testamento, quod coram ipsis oretenus confectum, statuit *cum*

Carpz. L. 6. T. 3. Resp. 24. D. Bardili *Concl.*
for. Exerc. 8. th. 8.

Qu. 11. Objectum Legati quidnam con-
stituit?

(Ad 6. 7.) Resp. Non solum res, sed etiam facta,
 ut, iussus facere parere debeat. §. 21. *in*
f. J. b. t. l. 66. ff. d. Leg. 1. l. 49. §. f. ff. de
Leg. 2. l. 11. §. 15. 23. & 25. l. 30. §. 3. l. 66.
ff. d. Leg. 3. & passim. sed uti in omnibus
 facti obligationibus requiritur, ut licita
 sint, atque honesta. *l. 15. ff. d. Cond. Inst.*
l. 5. C. d. LL. sic quoque in facto legato ne-
 cessarium est. *l. 112. §. 3. & f. ff. d. Leg. 1.*
 Idem facta legata utilitatem quandam
 respiciant. *l. 114. §. 14. ff. d. Leg. 1. l. 38.*
§. 4. l. 93. pr. ff. d. Leg. 3. æstimationem
 admittant. *d. l. 114. §. 8. l. 41. §. 8. ff. d.*
Leg. 3. vid. *l. 92. ff. d. C. & D.* nec sint in-
 epta, *i. e.* quæ vivis nocent, & mortuis
 non profunt. *l. 113. §. f. ff. d. Leg. 1. l. f. §.*
2 ff. d. aur. & arg. leg. Lauterb. Coll. Pr. d.
t. §. 15. D. Hildebrand ad Inst. b. t. §. 139.
Qu. 12. Rerum legatum ut consistat, quo-
modo distinguendum?

Resp. An res legata sit in rerum natura,
nec ne? Hoc casu, si neque actu, neque po-
 tentia, Legatum est ipso jure nullum, nec
 æstimatio debetur. *l. 7. §. 1. ff. divin. trit.*
leg. l. 108. §. 10. ff. d. leg. 1. Comp. Laut. p.

512. & p. 628. in fin. Illo verò casu *videndum*, an *spe tantum*. e. g. si quis partum ancillæ vel fructus nascituros legaverit, & valet. *h. §. 7. J. l. 24. pr. ff. d. leg. i. l. 17. ff. d. leg. 3.* taleque Legatum purum est, quoad transmissionem, ita, ut etiam ad hæredes legatarii transmittatur, si legatarius, ante existentiam præmortuus fuerit. *l. 6. §. 1. l. 25. i. ff. quand. dies leg. ced. l. 99. ff. d. Cond. & demonstr.* Conditio enim, quæ tacite inest, non facit legatum conditionale *Comp. Laut. p. 50. in med.* quoad obligationem verò est conditionale, si scilicet quid natum fuerit. Hinc, si nihil vel non tota summa nata sit, nihil, vel etiam non solidum debetur legatum *l. 5. ff. d. trit. vin. & ol. leg. l. 8. §. 2. ff. d. leg. 2. l. 1. §. f. ff. d. Cond. & demonstr. l. 73. ff. d. V. O. l. 39. §. 1. ff. d. C. E.* Si tamen testator certam fructuum quantitatem ex fundo leget, & fundus non limitationis vel securitatis, sed demonstrationis gratia adiectus fuerit, licet nihil, vel minus in eo fundo natum sit nihilominus tota debetur quantitas legata. *l. 27. §. 2. ff. de Leg. 3. l. 12. ff. d. alim. vel. cib. leg. v. Mev. p. 1. dec. 114. Laut. d. l. §. 16. Comp. Laut. p. 512. & p. 514. in fin.* An vero ipso actu?

Qu. 13. Ipso actu si res legata in rerum natura sit, quomodo porro distinguendum?

Resp. An sit in commercio, (*i. e. an emendo, vendendo, vel alio contractu comparari possit?* l. 34. §. 1. ff. d. C. E.) nec ne? si non an simpliciter & in totum h. e. tam respectu hæredis, quam Legatarii, & tunc legatum planè nullum est, usque adeò, ut nec æstimatio debeatur, quales sunt res sacræ, religiosæ, sanctæ, liber homo, res publicæ, item quæ in Principis sunt patrimonio, & quæ usibus Principalibus deserviunt. §. 4. F. h. l. 39. §. 8. & seqq. ff. d. Leg. 1. C. 5. x. de Testam. si certo tantum respectu sic extra commercium, iterum distinguendum, an sit tantum in Commercio Legatarii, & non hæredis, an verò in hæredis tantum, & non legatarii. Illo casu, vel res ipsa, si haberi potest, vel ejus æstimatio ab hærede præstanda est. Sic si testator Christiano à Judæo mancipium Christianum legaverit, quamvis Judæus hæres non habeat ejus Commercio, propter L. 1. C. ne Christ. mancip. id tamen præstare debet per l. 49. §. 3. ff. d. Leg. 2. Hoc in casu æstimatio debetur. l. 40. ff. d. Leg. 1. l. 114. §. 5. ff. eod. diss. Struv. S. F. C. h. t. §. 9. & D. Stryk, in not ad Comp. Laut. h. t.

Qu. 14.

Qu. 14. An ergo etiam feudum legari potest.

Resp. Aff. ad hunc scil. effectum, non ut successores jure suo priventur, sed ut æstimatio debeatur, *arg. l. 39. §. 7. ff. d. leg. 1.* modo constet de voluntate testatoris, quod voluerit legatario æstimationem feudi præstari: quo casu tamen hæc æstimatio non ab hæredibus feudalibus, quippe quos testator gravare non potuit, sed ab hæredibus allodialibus præstanda v. D. Stryk. E. J. F. c. 14. Q. 16. & 17. & Tr. d. Cautel. Testam. cap. 20. §. 15. Struv. S. J. F. cap. 9. aph. 12. n. 9. Bardili de jure disponendi de feudis per ultimam voluntatem th. 70. & Concl. forens. Exerc. 8. th. 13. D. Harpppr. Cons. 67. N. 53. ibique cit. (diss. Finkelth. Ex. Feud. 6. th. 7. Manz. d. Test. val. & inval. t. 3. n. 11. & alii quos recenset D. Mauritius Pos. Jur. Feud. dec. 9. th. 7.) vid. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 19. ubi ad contr. resp.

Qu. 15. Ratione rerum in commercio existentium, quomodo distinguitur?

Resp. An sint testatoris propriae an verò alienae? Illo casu legatum subsistit, etiamsi rem alienam crediderit, quia multò magis legasset, si suam esse scivisset; sunt enim magis in legandis suis rebus, quam in alie-

nis comparandis, & onerandis hæredibus
faciliores voluntates l. 67. §. 8. ff. d. Leg. 2.
vel licet rem Legatarii propriam esse credi-
derit; quia plus est in veritate, quam opi-
nione. h. §. 11. J. D. Stryk. de Jur. sens.
Diff. 10. C. 5. n. 31. Hoc casu videndum,
an res legata sit *apud hostem*? an verò in
Imperio & commercio nostro?

Qu. 16. Quid si res legata non sit in totum
testatoris propria, sed cum alio
communis?

Resp. In dubio id tantum videtur le-
gatum, quod testator habet l. 5. §. f. ff. d.
leg. 1. ibique Brunnem. n. 5. D. Harp-
precht. d. suprem. volunt. d. bonis hæredis
ih. 15. Fromm. d. Condom. Territ. §. 44.
Si vero quis fundum communem lega-
verit, & postea alteram quoque partem
comparaverit, totus legatus censetur. Nam
quod post conditum testamentum rei le-
gatæ accedit, tanquam *augmentum* cum
illa præstari debet. §. 18. 19. J. h. t. l. 37.
ff. de usu & usufr. leg. ., 8. pr. ff. d. Leg. 1.
Comp. Laut. p. 513. & Coll. Pract. h. tit.
§. 23.

Qu. 17. Rei igitur apud hostem existentis
legatum, quatenus valet?

Resp. Disting. an aliquando jam fuerit
no-

nostra, an non: *casu priori*, habet postliminium, & valet legatum. *l. 9. l. 98. ff. d. Leg. 1.* *Casu vero posteriori* non valet, præsertim si commercio comparari nequeat, ut fundus hostium *l. 103. ff. d. V. O. Comp. Laut. p. 48. in med. n. 2.* aliud tamen dicendum, si commercio comparari queat. *l. 104. §. 2. ff. d. Leg. 1.*

Qu. 18. Quid si res legata sit in commercio & Imperio nostro?

Resp. Videndum, an sit in Imperio, vel personæ oneratae vel honoratae, vel Tertii.

Qu. 19. Quid ergo si ad personam oneratam spectet?

Resp. Legatum omnino valet. *§. 4. & 16. J. h. §. 1. J. d. sing. reb. per fideic. l. 5. l. 4. ff. d. reb. eor. qui sub tut. l. 1. §. 6. l. 86. §. 3. i. 112. §. 1. l. 114. §. 1. ff. d. leg. 1. & plur. al. text. cit. à D. Harppr. in cit. Diss. d. suprema voluntate de bonis hæredis per tot. imprimis §. 3. seqq. licet rem suam putaverit l. 67. §. 8. ff. d. Leg. 2. l. 68. l. 70. §. 2. l. 76. §. 2. ff. eod. testator enim de rebus futuri hæredis sui, non minus, quam de suis propriis facultatibus disponere potest. Idque tam de Jure Civ. quam Canonico. d. disp. §. 4. seqq. Diss. Carpz. L. 6. Resp. 28. n. 5.*

Qu. 20. Si vero res legata ipsius legatarii jam ante sit propria?

Resp. Inutile est legatum, quia fieri non potest, ut duabus ex causis quis dominium acquirat. *l. 3. §. ex pluribus 4. ff. d. acq. vel A. poss. l. 41. §. 2. ff. d. Leg. 1. l. 66. §. 6. ff. d. Leg. 2.* hinc regulariter nec æstimatio debetur *h. §. 10. J. l. 13. C. h.* licet legatarius eam postea alienet *d. §. 10. J. ibique Vinn. d. l. 41. §. 2. ff. d. Leg. 1.* propter Regulam Catonianam. Limitatur tamen (1. Si res revocabiliter tantum pertineat ad Legatarium. *e. g.* si quis ex justa causa absentis rem per usucapionem acquisierit, ejusque dominus factus fuerit, quia tunc per actionem rescissoriam res avocari potest, ea propter legatario rectè legatur. *l. 82. §. 1. ff. d. Leg. 1.* nam quod à nobis avocari potest, simpliciter nostrum esse haud videtur. *l. 22. ff. d. A. A. P.* (2. si tertius etiam jus in ea re habeat. *v. g.* si legatarius rem suam pignoris jure obligaverit: tunc respectu hujus juris valet legatum, ut hæres eam luere, & à pignoris onere liberatam domino restituere teneatur. *Vel* si alius in eadem Jus superficiarium habeat, hæres illam æquè liberare debet. *l. 86. ff. d. Leg. 1. Al. Exempt. v. d. in L. 70. §. 1. l. 71. §. 5. l. 43. §. f. ff. d.*

ff. d. Leg. 1. l. 1. ff. de Lib. leg. Sic potest aliqui sua propria persona legari. d. l. 43. §. f. l. 1. l. 15. ff. d. capt. & postlim. Comp. Laut. d. p. 513. in fin. & p. 734. pr. lin. 7. Cell. Pr. b. §. 27.

Qu. 21. Quid si post testamentum factum res demum comparata?

Resp. Si ex causa onerosa pervenit, tum (Ad §. 6. & 9.) *æstimatio debetur. h. §. 6. & 9. f. h. t. l. 14. pr. in f. ff. d. V. S. quia pretium ipsi abest. dd. LL. si verò ex causa lucrativa, tum nihil debetur. d. §. 6. duæ namque causæ lucrativæ circa eandem rem, & personam concurrere non possunt. d. §. 6. f. sed una alteram tollit. l. 17. ff. d. O. & A. l. 83, §. 6. ff. d. V. O. l. 61. ff. d. solut. Laut. d. Donat. mort. caus. §. 50. & in Comp. p. 524. pr. n. 7. & p. 646. n. 6. & Coll. Pr. d. l. §. 29.*

Qu. 22. An etiam rei ad tertium spectantis legatum valet?

Resp. Si testator scivit, rem legatam esse alienam, valet Legatum, ut hæres eam compareret, vel æstimationem præstet h. §. 4. & 5. f. l. 14. §. fin. ff. d. leg. 3. l. 71. §. 3. ff. d. Leg. 1. si vero ignoravit testator, tum inutile plane est legatum, nec æstimatio debetur. h. §. 4. f. sunt enim magis in legandis suis rebus, quam in alienis comparandis & onerandis hæredibus facilio-

res voluntates. *l. 67. §. 8. ff. d. Leg. 2. nisi
piæ causæ, vel cognatis sit legata l. 10. C. h.
ibique* Brunnem. idque ob singularem te-
statoris affectionem *v. Laut. de magis de-
lecto c. 3. §. 2. Carpz. d. l. 6. Resp. 28. n. 6.
Schilter. Exerc. 39. §. 24. in fin.*

*Qu. 23. Quis autem hanc testatoris scien-
tiam probare debet?*

*Resp. Legatarius, tanquam actor, quia
in scientia fundat suam intentionem. h. §.
4. J. l. 2. l. 21. ff. l. 13. C. d. prob. d. l. 10. C.
d. test. & insuper pro hærede pugnat Ju-
ris præsumptio L. 67. §. 8. ff. de Leg. 2.
Mantic. d. Conject. ult. vol. l. 9. t. 10. n. 2.
Comp. Laut. p. 422. in fin. & p. 514. vid.
D. Majer. p. 593.*

*Qu. 24. Potestne Creditor debitori, id quod
sibi debet, legare?*

*(Ad §. 13.) Resp. Aff. h. §. 13. hoc enim modo
non legatur res ipsa, quæ sub debitoris
dominio adhuc est, sed potius jus ad rem,
seu obligationis remissio l. 1. ff. d. liber. leg.
quæ utique in bonis est testatoris. Acqui-
riturque Legatario exceptio peremptoria
l. 3. §. 3. l. 15. l. 22. l. 28. §. 1. ff. d. tit. de
liber leg. l. 17. C. d. fidei commiss. & actio ex
testamento ad id, ut hæres eum per ac-
ceptilationem liberet. d. l. 3. §. 3. l. 4. l. 6.
§. 1. ff. eod. Nam acceptilatio solutione
com-*

comparatur *l. 7. §. 1. ff. d. 1. Lauterb. Coll. Pr. tit. de Liberat. Legat. §. 1. 2. 3. 4. & 5. conf. Disp. de tacito Pact. remiss. ex reddit. Chirograph. praesumpt. th. 17. & Comp. Jur. p. 521.*

*Qu. 25. Legatario verò nihil debente
quid Furis?*

Resp. Alias quidem falsa demonstra-
tio legatum non viciat; Hic tamen hæres
non tenetur, sed Legatum ipso jure nul-
lum est, quoniam est liberationis lega-
tum, ubi autem nulla obligatio, ibi nec lo-
cum habere potest liberatio; idque non
propter falsam demonstrationem, sed
propter defectum objecti; quia res legata
non est in rerum natura. *l. 75. §. 1. ff. d.
Leg. 1.*

*Qu. 26. An etiam Creditori legari de-
bitum potest?*

Resp. Aff. modo plus sit in Legato, (Ad 6.
quam fuit in debito. *h. §. 14. l. 11. l. 25. ff. 14.)*
d. lib. Leg. idque vel ratione rei, si scil. ma-
jor quantitas est in legato, quam in debito,
vel loci, si scil. debitor constituerit, ut com-
modiori loco solveretur legatum *l. 29. ff. d.
Leg. 1.* vel qualitatis debiti, si tale sit cujus
actio acceptione perpetuâ perimi potest; ut
si filiusfamilias ex mutuo obligatus, qui
perpetuam SCti Macedoniani exceptio-
nem

nem habet, id debitum in testamento suo creditori legaret, tunc illi dicta exceptio non obstat *l. 28. pr. ff. d. lib. leg. l. 13. ff. eod.* Qualitate ipsius actionis, *si scil. ex legato pinguior actio competat, quam ex debito.* Exempl. v. in *L. 34. ff. d. usur. temporis &c. ut si, sub conditione, vel in diem debitum, pure legatum sit. d. l. 29. ff. d. leg. 1. §. 14. J. b. t.* alias enim esset inutile *h. §. 14. Lauterb. Coll. Pr. tit. de Lib. leg. §. 7. & tit. d. Legat. §. 27. & 32.*

Qu. 27. Quid si debitor non ipsum debitum Creditori, sed aliud quid leget, an illud compensandi animo legasse censetur?

Resp. Disting. inter debitum voluntarium, quod ex contractu, qui ab initio est voluntatis, vel facto hominis originem traxit, & inter debitum, quod ex Legis, vel statuti dispositione provenit, ita ut quis necessario debitor constituatur (veluti patri necessitas dotandi à lege est imposita. *l. 34. §. 5. ff. d. leg. 2. l. 19. ff. d. R. N. ComP. Laut. p. 447.*) Hoc casu id, quod testamento relinquitur, animo compensandi relictum in dubio præsumitur. *l. 22. §. 3. ff. sol. matr. auth. præterea C. und. vir & ux. N. 53. C. f. §. f.* Illo vero casu non. *l. 16. C. d. leg. l. 6. C. d. her. inst. l. 4. ff. d.*

ff. d. dot. Coll. l. 85. ff. d. leg. 2. Laut. in Diff. d. Confus. th. 17.

Qu. 28. An res incorporales legari possunt?

Resp. Aff. *h. §. 21. f. l. 41. ff. d. leg. 1. (Ad §. unde Usus, Ususfructum, vel aliam servitutem, five realem, five personalem quis legare potest. Ipsa autem hereditas nec tota, nec pro parte legari potest. Vul- rei. ad §. 6. h. 21.)*

Qu. 29. Legato nominis quid continetur?

Resp. Nihil amplius, quam ut actiones suas heres præstet. *l. 44. §. 6. l. 75. §. 2. l. 105. ff. d. leg. 1. l. 88. §. 8. ff. d. leg. 2. Hinc nomine legato, neque pecunia ab herede exigi, neque periculo ejus nomen esse potest: sed cessione actionum, licet inanium, si forte debitor solvendo non sit, heres defungitur. dd. LL. Comp. Laut. p. 330. lit. f. Legatarius enim ante cessionem habet tantum ex Edicto D. Pii, utiles actiones. l. 18. C. d. Leg. cum directæ in heredes transeant, Comp. Laut. p. 331 pr. & p. 514. add. Coll. Præct. tit. de Legat. §. 32.*

Qu. 30. An maritus potest Uxori dotem prælegare?

Resp. Disting. an maritus dotem acce- *(Ad §. perit, nec ne? Priori casu valet legatum, 15.)*
quia

quia plus est in legato, quam in dote, *ratione temporis. l. 1. §. 2. ff. d. dot. præl.* (cum ita statim debeatur dos, quæ alias si in immobilibus consistat, intra annum demum restituenda. *l. un. §. 7. ff. d. R. U. A. v. D. Schilter Exerc. ad Pand. 39. §. 77. Comp. Laut. p. 455. lit. E.*) *Actionis* (nam olim dos tantum petebatur actione personali, legatum autem etiam reali. *l. 3. §. 2. ff. d. Leg. 3.* verum hoc commodum extinctum, postquam novo Jure dotem Justinianus auxit. *vid. Laut. Coll. Pr. tit. solut. matrim. §. 3. & tit. de Dot. præleg. §. 2.*) *ratione exceptionis Competentia* omninò *Comp. Laut. p. 454. in fin.* Posteriori vero casu iterum videndum, an certam rem, vel quantitatem definiverit, & totam debet, licet maritus nihil, vel minus acceperit. *l. 3. l. 6. §. 1. l. 8. ff. de dot. præleg. l. 75. §. 1. ff. d. Leg. 1. h. §. 15.* cum falsa demonstratio legatum non vitiet. *l. 17. §. 2. l. 72. §. 6. ff. d. Cond. & dem §. 31. F. h. modo liberi ex immodica forsan assignatione non lædantur in legitima. Gomez. var. resol. tom. 1. c. 12. de legat. n. 11. Compend. Laut. p. 527. pr.* an vero illam non expresserit? quo casu nihil quoque debetur, *d. l. 75. §. 1. d. §. 15. F. l. 1. §. 7. ff. d. dot. præl.* quando enim non constat, quid, quale, quantumve sit
 lega-

legatum, ipso Jure nullum est. *d. l. 75. §. 1. Comp. Laut. p. 519.*

Qu. 31. Quid si tertius dotem legaverit virgini vel viduæ?

Resp. Validum quidem est legatum sed conditionale, ita, ut antequam Nuptiæ sint secutæ, dos exigí nequeat. *l. 21. l. 41. §. 1. ff. d. jur. dot. l. 21. ff. d. V. O. Wehner. voc. verahthen. & quia perfectio dotis non consistit in aptitudine consequendi, sed in adeptione ejus, hinc Nuptiis non secutis, extinguatur legatum, nec ad hæredes transmittitur. l. 31. l. 71. §. 3. ff. d. Cond. & dem. N. 123. c. 37. Comp. Laut. d. p. 519. add. p. 50. in med. n. 1. Bardili de Legato Conditionalis. Carpz. J. F. p. 3. C. 13. def. 25. Except. vid. in Lauterb. Coll. Pr. d. tit. de Dot. praleg. §. 5. add. Befold. p. 6. Cons. 275. D. Stryk. d. Cautel. Testam. C. 20. §. 36.*

Qu. 32. An legatum Generis valet?

Resp. Aff. si genus (quod *§. Ctis non tan-* (Ad 9.
tum illud significat, quod de pluribus specie 22.)
differentibus prædicatur in quid, sed etiam
de multis numero differentibus; & idem est,
quod Philosophis species) certam habeat
determinationem à natura e. g. equus,
bos &c. *h. §. 22. J. l. 13. l. 37. ff. d. leg. 1.*
vel ab homine, & testator ejusmodi res,
e. g. ædes habeat *l. 71. pr. ff. d. leg. 1. vid.*
Comp.

Comp. Laut. p. 272. in fin. conf. disp. d. Confus. th. 30. & Coll. Pr. tit. d. Legat. §. 34. ubi quid de Fundo legato dicendum docet.

Qu. 33. Genere legato, cuinam competit Electio?

Resp. Legatario h. §. 22. J. l. 108. §. 2. ff. d. leg. 1. l. 2. §. 1. ff. d. opt. leg. (nisi aliud voluerit testator. d. §. 22. J. d. l. 2. §. 2. ff. d. opt. leg. quod præsumitur, si verba ad hæredem direxerit, quod fit in Legato damnationis, & sinendi modo. l. 43. §. 3. ff. d. Leg 2. L 29. §. 1. ff. de Leg. 3. Schilter. Exerc. 39. §. 79. & 80. Huber. prælect. ad Inst. h. tit. n. 19. diff. Carpz. dec. 300. n. 19. ita tamen, ut nec optimum nec pessimum eligat arg. l. 67. §. 8. ff. d. leg. 2. l. 37. ff. d. leg. 1. l. 110. ff. eod. vid. omnino Kurrer in eleg. diff. de Obligat. alternat. §. 18. 19. 20. 21. D. Hert. d. electione ex obligatione alternativ. S. 3. §. 6. S. 5. §. 2. Quantitate vero in genere legata, electio est hæredis. l. 4. ff. d. trit. Ol. leg. sicut etiam si non appareat, de qua re senserit testator. l. 32. §. 1. l. 37. §. 6. ff. d. Leg. 1. Comp. Laut. p. 514. In contractibus debitoris est electio. l. 10. in f. ff. d. Fur. dot.

Qu. 34. Quid in optione legata obtinet?

(Ad §.
23.)

Resp. Hoc in casu legatarius non mediocrem, ut in generis legato, sed rem opti-

optimam eligere potest. *h. §. 23. F. l. 9. §. 1. ff. d. dol. mal. t. t. ff. d. opt. leg. l. 108. §. 2. ff. de Leg. 1.* Exceptio est, si optio arbitrio tertii commissa & morte præventus non elegit. *l. f. §. 1. C. Comm. d. Leg. It.* Si aliter statutum reperiat: *uti Reform. Francof. p. 4. t. 6. §. 11.* semel autem ritè facta Electione, res statim fit optantis, ita ut voluntatem mutare, & ad alterum transire amplius non liceat. *l. 20. ff. d. Opt. leg. l. 5. pr. l. 33. in fin. ff. d. Leg. 1. l. 11. §. 1. in f. ff. d. Leg. 2.* Except. est *in L. 8. §. 2. ff. d. Opt. leg. & L. 5. ff. eod.* Lauterb. Coll. *Pr. tit. d. opt. Leg. §. 4. conf. tit. d. Legat. §. 34.*

Qu. 35. Quid si pluribus unius rei optio legata?

Resp. Omnes consentire debent. *L. 12. ff. d. Opt. leg.* Inter altercantes verò, sorte adhibitâ Judex erit Fortuna, ut, ad quem fors pervenerit, illius sententia in optione præcellat. *d. §. 23. d. l. f. pr. C. Comm. de Leg. Prov. C. 16. vers. ult.*

Qu. 36. Sed quid si ante factam electionem decesserit legatarius, an jus optandi ad hæredes transmittit?

Resp. Olim legatâ optione legatarius ipse eligere debebat. *h. §. 23. F. nec ad hæredes hoc jus transmittere poterat; hodie*

verò etiam ipsius hæredi electio compe-
tit. *d. §. 23. d. l. fin. C. Comp. Laut. p. 519.*
D. Hert. d. D. sect. 4. §. 1. sed vid. D. Schil-
ter Exerc. ad Pand. 39. §. 83.

Qu. 37. An una ead. mque res pluribus quo-
que legari potest?

(Ad §. 8.) Resp. Aff. *h. §. 8. ex quibus si unus de-*
ficiat, tunc portio ejus collegatario accre-
scit. h. §. 8. J. l. un. §. 10. & 11. ff. d. cad.
toll.

Qu. 38. Quid est Jus accrescendi Germ.
Anwachsungs-Recht?

Resp. Est jus, quo *hereditatis, legati,*
fideicommissi, mortis causa donationis, por-
tio vacans adjicitur & accrescit conjun-
cto, qui partem suam agnovit, ad conser-
vandam hæreditatis individuitatem, & te-
statoris voluntatem. *l. 53. §. 1. ff. d. A. vel*
O. H. vid. Suevus, Scipio Gentil. Rierner,
Tabor de jure accrescendi. Laut. Coll. Pr.
tit. d. Legat. §. 59. seqq.

Qu. 39. Quinam hic dicuntur conjuncti?

Resp. Quando duo pluresve ab uno
eodemque. *l. 16. ff. quib. mod. usufr. fin. ad*
eandem rem. l. 84. §. p. ff. d. leg. 1. l. 1. pr.
ff. d. usufr. accresc. (Si enim plures ad di-
versas res fuerint vocati, licet eadem ora-
tione, conjuncti propriè non dicuntur, &
propterea Jus accrescendi in illis locum
non

non habet. *dd. LL.*) sunt vocati. *Comp. Laut. p. 516. seq.*

Qu. 40. Conjunctio quotupliciter fit?

Resp. Vel à LEGE in hæreditatibus tam ab intestato *l. 9. ff. d. suis & legit. l. i. §. 9. ff. ad SCt. Tertull.* quam testamento delatis, *v. l. 67. ff. d. A. vel O. H. vid. Carpz. J. F. p. 3. C. 2. def. 17.* Vel ab HOMINE, quando scil. ex dispositione hominis duo vel plures ad eandem hæreditatem, vel ad idem Legatum conjunctim vocantur. *d. §. 8. J. d. l. un. §. 10. l. 34. pr. ff. d. Leg. 1.* Sine qua hoc jus in ultimis voluntatibus locum non habet. *d. l. 1. pr. Carpz. d. C. 2. def. 18.* Fitque triplici modo. (1. Verbis tantum. (2. Re tantum (3. Mixtim. *l. 142. ff. d. V. S. l. 89. ff. de leg. 3. l. un. §. 10. & 11.*

Qu. 41. Quæ dicitur Conjunctio verbalis?

Resp. Quando una oratione plures vocantur, ad eandem rem æquis portionibus. *b. §. 8. J. l. 142. ff. d. V. S. l. 16. §. fin. ff. de Leg. 1. l. 89. ff. d. Leg. 3. e. g. Titio & Cajo fundum Tusculanum do, lego æquis partibus. Comp. Laut. p. 517. ubi plur. Exempl. quas habent ex voto testatoris, si concurrant, add. Comp. Laut. p. 127.*

Qu. 42. Quæ realis?

Resp. Quando plures disjunctim s. diversa oratione ad unam rem simpliciter, & in solidum vocantur. e.g. Titio fundum Tusculanum do, lego, Cajo eundem do, lego. *d. l. 89. d. l. 142. huc refer. l. 41. pr. ff. de Leg. 2. l. 6. ff. d. usufr. ear. rer. l. 19. l. 26. §. 1. ff. d. usu & usufr. leg.* Hi plerumque in Jure nostro vocantur separati, vel disjuncti, habito scil. respectu ad formulam, & externam verborum conceptionem. *d. §. 8. d. l. un. §. 11. l. 1. §. 3. ff. d. usufr. accresc.*

Qu. 43. Quæ Mixta?

Resp. Quando ad eandem rem in solidum una oratione vocantur. e.g. Titio & Cajo fundum Tusculanum do, lego. *l. 89. ff. d. leg. 3. d. l. 142. ff. d. V. S.*

Qu. 44. An ergo omnis conjunctio sufficit ad jus accrescendi?

Resp. Aff. licet sit verbalis tantum *h. §. 8. d. l. 89. l. 16. §. 2. ff. de leg. 1.* nam ubi jus conjunctionis est, ibi jus est accrescendi & contra *l. 16. ff. Q. M. U. A.* Quæ sententia in Praxi recepta *Carpz. J. F. p. 3. C. 2. def. 14. & 15. Brunnem. C. 1. dec. 22. n. fin. Philippi ad J. L. 2. Ecl. 82. Struv. ad Matth. de succes. c. 18. th. 16. Lauterb. Concl. forens. Exerc. 17. th. 16. notandæ tamen*

tamen duæ hæ Regulæ, quarum (1. Est quod perfectè conjuncti re & verbis, excludant reliquos omnes. *d. l. 89. ff. d. Leg. 3. d. l. un. §. 21. C. d. cad. toll.* (2. Quod retantum, & verbis tantum, conjuncti pariter admittantur. *vid. Laut. Coll. Pr. tit. de Legat. §. 71.*

Qu. 45. An verò portio deficientis cum onere annexo accrescit, an sine onere?

Resp. Hereditas ac pars mixtim conjuncti, accrescit cum onere; Re vero tantum conjuncti absque onere. *d. l. un. §. 11. C. d. t. ibique Brunnem. Lauterb. Coll. Pr. d. tit. §. 76.*

Qu. 46. An etiam in negotiis inter vivos locus est juri accrescendi?

Resp. Neg. *l. 170. pr. ff. d. V. O. ibique Brunnem.* Cum omnes LL. mentionem tantum faciant ultimarum voluntatum. Ut enim jus accrescendi locum habeat, requiritur, ut actus in utriusque persona ab initio consistat, ut concurrentes singuli partem petere possint, uno autem deficiente totum ad alterum pertineat, ut fit, cum duo ad eandem hæreditatem vocantur, aut cum duobus eadem res conjunctim legatur *h. §. 8.* At in contractibus persona conjuncti facit, ut actus aut pro parte nullus sit, aut ut perinde sit habendus,

dus, ac si omnino adiectus non esset, totumque negotium ad alterum solum pertineret Vinn. ad §. 4. *J. d. inutil. stip. n. 10.* add. D. Harppr. *Tract. Acad. p. 2. p. 568.* & p. 569, ubi limit. Carpz. p. 3. C. 2. d. 16.

Qu. 47. Quomodo fieri solent Legata?

Resp. Vel purè, vel in diem. *tit. quand. dies leg. vel sub conditione tit. d. Cond. & dem.* Bardili *de Legato Condit. vel adiecta demonstratione §. 30. J. h. aut Causa §. 31. eod.*

Qu. 48. Quid est Demonstratio?

(Ad §.
30.)

Resp. Est adiectio, quæ præter nomen designandæ rei gratia adhibetur: atque à præterito & præsentis desumitur. *seu: Est designatio, quæ in re legata indicanda, vice nominis fungitur. h. 30. J. l. 34. §. 1. ff. d. Cond. & demonstr. l. 6. ff. d. R. C.*

Qu. 49. Quomodo dividitur?

Resp. In veram vel necessariam, sine qua, quid legatum sit, intelligi nequit; *arg. l. 17. pr. ff. d. Cond. & dem. l. 10. in f. ff. d. aur. & arg. leg. l. 108. §. 10. ff. d. leg. 1* & falsam vel supervacuam, quæ adjicitur rei, de qua jam satis constat; unde etiam dicitur abundans.

Qu. 50. An falsa demonstratio vitiat Legatum?

Resp. Neg. *h. §. 30. J. l. 17. pr. & §. 1. l. 33.*

l. 33. l. 34. ff. de Cond. & demonstr. l. 2. C. d. fals. Caus. adj. l. 6. ff. d. R. C. l. 1. §. 8. ff. d. dot. præleg. Ratio in eo consistit, quia demonstratio & nomina mutuâ vice funguntur. *d. l. 34. pr. d. l. 6.* sicuti igitur error nominis non viciat legatum, ita nec falsa demonstratio. *§. 2. J. h. L. 4. pr. ff. d. Leg. 1.* Nomina enim ad res demonstrandas inventa sunt, de quibus si alias constet, omnia ea, quæ rei demonstrandæ causa adjecta sunt, supervacua sunt, & sic quod, salvo legato, obesse potest, illud non viciat. *d. l. 1. §. 8. ff. d. dot. præleg.* (modò alias constet de certa testatoris voluntate. *d. l. 17. pr. ff. d. Cond. & dem. l. 51. l. 34. §. 4. ff. d. Leg. 1. l. 108. §. 10. ff. eod. l. 75. §. 2. ff. d. 1.*) perinde autem est siue legato adjiciatur. *dd. LL.* (Nam legatum faciunt verba disponentia, non demonstrantia; veluti, si quis, cum Titio nihil legasset, ita scriptum reliquerit: *Ex 100. quæ Titio legavi, 50. Cajo, do, lego*, solus Cajus est legatarius, & ipsi 50. debentur, nihil vero Titio, qui tantum est in falsa demonstratione *l. 72. §. f. ff. d. Cond. & dem.* ubi additur ratio quia legans non animo legandi, sed diminuendi ita scripsit. Ergo contra ejus voluntatem legatum inducendum non est.) siue legatario *d. l. 33. d. l. 34. mo.*

do constet testatorem, si scivisset, rem aliter se habere tamen ita disposuisse *arg. d. l. 72. §. 6. ff. d. Cond. & dem. l. 4. C. d. H. F. Carpz. Lib. 6. Resp. 22. n. 16. & 17. Laut. Coll. Pr. tit. d. Cond. & Dem. §. 9. 10. 11. & 12.*

*Qu. 51. Sed quid si aliud quid Legatio ob-
stet, prater falsitatem demonstra-
tionis?*

Resp. Hoc in casu, si demonstratio certam rem, vel summam quidem indicet, sed circumscriptam v. g. certo loco, eaque res illo loco non reperiatur, inutile est legatum. e. g. si testator ita legavit, *Centum, quæ in arca habeo, Titio lego*; si hæc in arca nulla sint, nihil quoque debetur, quasi certum corpus, quod in rerum natura non est, legatum sit. *l. 108. §. 10. ff. d. leg. 1. l. 1. §. 7. ff. d. dot. præleg.* Item, *Titio 100. lego, quæ Cajus mihi debet*, si postea appareat, Cajum nihil debere, rursus nullum est legatum, non propter falsam demonstrationem, sed propter defectum objecti. *h. §. 30. l. 75. §. 2. ff. de Leg. 1. Lauterb. Coll. Pr. d. tit. §. 10.*

Qu. 52. Quid est Causa?

(Ad §. 31.) Resp. Causa est, propter quam legatum vel fideicommissum relinquitur, ut plurimum, à præterito deducitur, per par-

particulas, quia, cum, diuwei/dann/wann/
 v. g. *Titio, quia negotia mea curavit, 100.*
do, lego. h. §. 31. J. l. 52. ff. d. Cond. Inst.
 interdum tamen à futuro quoque desu-
 mitur. e. g. *Titio, quia negotia mea cura-*
bit, 100. do, lego: ubi spe rei, quam futu-
 ram credit, movetur. *Laut. Coll. Pr. d. t.*
§. 13.

Qu. 53. An falsa causa vitiat Lega-
tum?

Resp. Neg. l. 17. §. 2. l. 72. §. 6. ff. d.
Cond. & dem. ibique Brunn. h. §. 31. Ratio
 est, quia ratio legandi legato non cohæret,
 i. e. quia sufficit sola testatoris voluntas,
 eaque sine ratione vel causa adjecta, subsi-
 stere potest *d. l. 72. Carpz. J. F. p. 3. C. 9.*
def. 20. & d. Lib. 6. Resp. 22. n. 6. seqq. mo-
 do (1. non sit collata in futurum; Et spe-
 ctet personam, cui verisimiliter testator
 nihil reliquisset, aut (2. non probetur te-
 statorem errasse, ac alioquin non reliquis-
 se. *d. l. 72. §. 6. l. 1. C. d. fals. Caus. adj. l.*
4. C. d. H. J. aut (3. causa adjecta sit per
particulam Conditionalem. h. §. 31. l. 17.
§. 3. d. Cond. & demonstr. e. g. Titio, si san-
guine mihi est junctus 100. lego Comp.
Laut. p. 527. D. Harppr. Cons. 19. n. 42.
omninò Coll. Pract. d. l. §. 14. & 15.

*Qu. 54. An falsa Causa impedit Legati ad-
emptionem?*

Resp. Neg. e. g. si hoc modo ademerit
testator: 100. quæ Titio legavi, quia malè
vivit, vel oscitanter studet, non lego: quæ
causa licet falsa esset, ademptio tamen
non vitiatur, quia etiam ademptio, non
à causæ veritate, sed testatoris voluntate
dependet. Carpz. d. C. def. 25. Hinc, si pa-
ter filium tantum in legitima hæredem in-
stituerit, quia bona sua prodigè consumit,
licet hæc causa fuerit, totam tamen por-
tionem ab intestato debitam petere non
potest, quia ultra legitimam, etiam insti-
tutio Liberorum est liberæ voluntatis.
Carpz. d. Resp. 22. in fin. Laut. Coll. Pr. d. l.
§. 16.

Qu. 55. Quid est Modus?

Resp. Est adjectio seu potius causa fina-
lis, indicans, quid testator post acce-
ptum legatum fieri velit: Adjicitur *plerum-
que* per particulam ut. e. g. Titio 100. do, le-
go, ut mihi monumentum exstruat. l. 17. §.
f. d. Cond. & demonst. l. 1. C. d. his, quæ sub
mod. l. 1. C. d. don. quæ sub mod. item. Por, Ad,
Brunnem. ad d. L. 1. C. d. t. n. 7. Comp. Laut.
p. 53. n. 3. p. 195. in med. & p. 527.

*Qu. 56. Inter legatum sub modo & Conditio-
ne relictum quamnam differentia?*

Resp.

Resp. Condicio suspendit Obligationem & actionem ita, ut ante ejus existentiam, nisi sit impossibilis vel jure remittatur, vel res casu perierit, nihil debeatur. *l. 41. ff. d. Cond. & dem. l. 5. §. 2. ff. quand. dies leg. l. 3. l. 4. C. de Cond. Inst. l. un. §. 7. C. d. Cad. toll. l. 213. d. V. S. Laut. d. M. C. D. 1b. 37.* Modus vero nec obligationem, nec actionem suspendit, sed Legatum sub modo promissum purè debetur, & statim cum effectu (nisi modus adjectus sit solius Legatarii gratia. *l. 71. pr. ff. d. Cond. & dem.*) peti potest. Idque pariter obtinet in contractibus. *l. 41. pr. ff. d. C. E. Carpz. d. C. 13. def. 26. n. 4. Mev. p. 3. dec. 355.* Modo Legatarius caveat de adimplendo modo. *l. 41. ff. d. contr. empt. l. 17. §. 4. l. 80. ff. d. cond. & dem. l. 40. §. f. ff. eod. l. 19. ff. d. Leg. 3. l. 48. ff. d. fideic. libert. Comp. Laut. p. 309. n. 4.* non impletus tamen resolvit negotium, conditione scil. causâ datâ, causa non secuta. *l. 1. C. d. don. quæ sub mod. Laut. in Comp. d. p. 53. p. 192. in fin. lin. ult. & p. 116. & Concl. forens Exerc. 8. 1b. 13. add. Coll. Pract. d. tit. d. Cond. & Demonstr. §. 17. & tit. de Pact. §. 88. & seq.*

Qu. 57. An servo heredis rectè legatur?

Resp. Purè non: quia quod servo (Ad 5. legatur ipsi domino legari intelligitur *l. 31. 32. ff. d.*

ff. d. H. J. proinde si servo legetur, vi ipsa hæredi à semet ipso legatur, quod à juris ratione alienum est. *l. 18. l. 116. §. 1. ff. d. Leg. 1.* neque natura patitur, ut idem sibi & Creditor sit & debitor, quod fieri necesse est, si servo hæredis legari volumus, valet tamen ejusmodi legatum, si sub conditione sit relictum. *d. §. 32.* Hodie simpliciter valet, cum nostri servi sibi acquirant. *Brunnem. Exerc. Justin. Exerc. 14. §. 32.*

Qu. 58. An rectè legatur domino servi, hæredis instituti?

(Ad §. 33.) Resp. Rectè hoc in casu domino, etiam sine conditione legatur, hac ratione, quia etiam si statim decedat testator, tamen hoc casu dies legati apud eum, qui hæres sit, non cedit. *v. Vinn. b. t.* Hodie simpliciter valet.

Qu. 59. An ante hæredis Institutionem legari potest?

(Ad §. 34.) Resp. Olim, si ab hæredis institutione initium testamenti factum non esset, legata ante hæredis institutionem relictæ inutilia erant. *e. g.* si testator, primo loco ita dixisset: Titio 100. do, lego; deinde secundo loco: Sempronius mihi heres esto. *b. §. 34.* Hodie in quocunque testamenti loco relictæ legata valida sunt *d. §. 34. dum-*

dummodo de voluntate testatoris constet. *l. 24. C. d. testam.* magis siquidem voluntas prævalere hic debet, quam ordo legandi. *l. 35. §. 3. ff. d. H. F.* Aliud ergò, si voluntas sit dubia. *Mantic. d. Conject. Ult. volunt. lib. 6. tit. 13. n. 11. seq.*

Qu. 60. An post mortem hæredis?

Resp. Olim non. *h. §. 35. F.* quoniam (Ad §. 35.)
vetus erat juris regula, ut obligatio, quæ non cœperat à defuncto, vel contra defunctum, in persona hæredis, vel contra hæredem non inciperet. *§. 12. F. d. Inutil. Stip.* Vinn. *ad h. §. n.* ubi plur. *rat.* Hodie tale legatum valet ad instar fideicommissi. *h. §. 35. D. Hildebrand. ad. Inst. h. t. §. 144. in med.*

Qu. 61. Pœna Nomine legatum quodnam dicitur?

Resp. Quod coërcendi hæredis gratia, aut ejus, in cujus potestate hæres est. *l. 1. ff. de his quæ pœn. caus.* relinquitur, quo magis faciat quid, vel non faciat. *h. f. F. h.* non ut quid ad alium pertineat, i. e. non ut legatum alicui relictum facilius à Legatario obtineatur. *Ulp. in fragm. tit. 24. §. 16.*

Qu. 62. Quid si ergo pœna loco relictum Legatum?

Resp. Infirmitur legatum pœnæ adjunctione *L. un. C. d. his quæ pœn. nom. h. §. 36* (Ad §. fin.)
F. mo-

J. modo in solius hæredis odium, sicque illius coërcendi gratia, relictum sic, e. g. *Titio 100. do, lego, ne Sejo, filiam suam in matrimonium collocet, si collocaverit, non do, non lego.* Aliud ergo dicendum, si ob favorem legatarii aut alterius, aut sui ipsius. *l. 2. ff. d. t. l. 1. §. 8. ff. ad L. Falc. l. 19. ff. quand. dies. leg. l. 27. ff. d. Cond. & dem. e. g. Heres meus, uxori meæ fundum det, vel pœnam si non dederit. 100. flor.* hoc in casu nihil odio hæredis est factum. Hodie mutatum hoc est *in h. §. f. & l. un. C. d. his, quæ pœn. nom. & valida sunt legata pœnæ ad coërcendum hæredem vel legatarium, ut defuncti voluntatem impleat; modò nil impossibile, injustum, vel turpe contineat, quæ hodiernum nulla sunt.* Struv. *Jurispr. For. l. 2. t. 24. aph. 22.* Ludwel. *d. Ult. vol. p. 1. C. 3. e. g. Titius hæres est, & si matrem vel sororem non duxerit Cajo 100. thaler. dato.* Hoc legatum ipso jure nullum est. *l. 5. C. d. Inst. & subst. §. f. J. h. d. l. un. Laut. d. pœna Convent. & in Comp. p. 524. & Coll. Pract. tit. de his quæ pœn. Nom. per tot. & tit. d. Cond. Inst. §. 8. & seqq.*

Qu. 63. Quanam actiones competunt ad Legata consequenda?

Resp. Actio ex testamento, actio in rem,

rem, & actio hypothecaria. §. 2. *J. h.* quæ tres actiones ita inter se concurrunt, ut illa personalis cum reali concurrat electivè. *l. 84. §. f. ff. de leg. 1.* cum hypothecaria vero alternativè. *l. 108. §. 2. ff. d. leg. 1. l. 76. §. 8. ff. d. Leg. 2. Comp. Laut. p. 42. pr. n. 5. lit. c. & p. 516.*

Qu. 64. Actio ex testamento quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, Legatariis (& novo jure fideicommissariis particularebus, & hæredibus. *l. 1. C. comm. de leg.*) adversus hæredes, vel alias personas oneratas (& hæredes singulos, pro rata *l. 44. ff. de Leg. 2.* nisi alias partes testator assignavit *l. 124. ff. de Leg. 3.* Lauterb. *Coll. Pr. h. t. §. 49.* ad legata, jure obligationis consequenda competens §. 6. *J. h. t. l. 69. §. fin. l. 82. pr. ff. d. Leg. 1. l. 29. §. 3. ff. d. Leg. 3. l. 18. ff. d. O. & A. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 46. seqq. Comp. Laut. p. 515, v. L. III. T. XXIIIX. Quæst. 44.*

Qu. 65. Cur dicitur personalis?

Resp. Quia ex quasi Contractu, qui fit per hæreditatis aditionem in extraneo, per immixtionem in suo, descendit. §. 5. *J. d. obl. quæ quas. ex contr. Comp. Laut. p. 45.*

Resp.

Qu. 66. An & accessiones usurae & fructus in computationem veniunt?

(Ad §. 18. 19. & 20.) Resp. Aff. l. 8. pr. l. 24. §. 2. ff. d. leg. 1. h. §. 19. f. l. 10. ff. d. leg. 2. l. 16 ff. d. leg. 3. idque non à tempore mortis, sed moræ admittæ l. 23. l. 47. pr. ff. d. leg. 1. l. 38. l. 78 §. 2. l. 84. l. 87. §. 1. ff. d. leg. 2. l. 26. ff. d. leg. 3. l. 3. pr. l. 32. l. 34. ff. d. usur. Carpz. f. f. p. 2. C. 30. def. 20. Berlich, p. 3. concl. 19. n. 2. H. Pistor. O. 116. nam quamvis alias hæc actio stricti juris sit. l. 5. §. 7. ff. d. eo quod cert. loc. participat tamen de actionibus bon. fid. quoad fructus & usuras. l. 34. ff. d. usur. Comp. Laut. p. 418. quæ (non à tempore mortis. l. f. C. d. Usur. & fruct. leg.) sed à tempore moræ, tam judicialis, quam extra judicialis debentur. l. 78. §. 1. l. 87. §. 1. ff. d. leg. 2. Comp. Laut. p. 418. lit. b. D. Hert. d. fructuum persecutione in act. person. §. 16. & 17. Finckelth. in app. O. 6. Bachov. vol. 2. ad Treutl. D. 13. §. 7. lit. H. ubi ad Contrar. ressp. In piis tamen causis à tempore mortis ejus, qui hujusmodi legatum reliquit, fructus & omne legatorum augmentum rectè exigitur, si hæres post 6. menses à tempore mortis numerandos id præstare distulerit. Nov. 131. C. 12. Mev. p. 9 dec. 191. n. 2. add. l. 3. C. in quib. caus. restit. in integr. Carpz. d. l. def. 21. & 22.

Qu. 67.

Qu. 67. An casus fortuitus præstandus?

Resp. Neg. sed si res citra hæredis culpam moramve perierit, legatario tanquam Domino perit, si nimirum res certa in specie sit legata, & testatoris propria. *h. §. 16. J. si verò res certa quidem, sed aliena legata perierit, etiam perit legatario, quamvis non ut Domino; sed quia hic legatum certæ speciei, per ejus interitum, extinguatur. d. §. 16. J. l. 26. §. 1. L. 47. §. f. ff. d. Leg. 1. l. 23. ff. d. V. O. L. 22. §. 3. ff. ad SCt. Treb. Excip. casus, si genus aut quantitas sit legata. l. 30. §. s. ff. ad Leg. Falc. l. 11. C. si cert. pet. aut mora casum præcesserit, tunc enim personæ oneratæ omne damnum, omnemque casum præstare debent. l. 26. ff. d. leg. 3. l. 47. §. f. ff. d. Leg. 1. mora namque perpetuat obligationem. l. 91. §. 3. ff. d. V. O. modò si confestim tradita res apud ipsum legatarium non fuisset interitura. d. l. 47. §. f. ff. d. Leg. 1. l. 14. §. 1. ff. depos. Comp. Laut. p. 229. lit. U. & p. 516.*

Qu. 68. Qu. d si Legatum non in totum perierit?

Resp. Pars superstes adhuc peti potest. *l. 22. l. 63. ff. d. Leg. 1. e. g. si, grege legato, omnes oves, exceptâ unâ perierint, hæc unica vindicari potest. §. 18. J. h. t. d.*

l. 22. sic etiam, si res principalis cum æquæ principali sit legata, una licet, sublata, altera tamen legato cedit. Exempl. vid. *in §. 17. F. h. t. l. 62. & seq. ff. d. Leg. 1. l. 79. pr. ff. de Leg. 3. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 54.*

Qu. 69. Actio in rem quando locum habet?

Resp. Quando legatum est jus in re, utpote quod legatario, etiam ignoranti statim acquiritur. *l. 77. §. 3. ff. d. leg. 2. Comp. Laut. p. 515. p. 560. lin. fin. p. 654. in fin. in momento mortis domini. l. 80. ff. d. leg. 2. l. 64. ff. d. furt. l. 9. §. 5 ff. d. pecul. Comp. Laut. p. 119. pr. p. 531. in med. lit. D. scil. quoad transmissionem. l. 5. pr. §. 1. l. 14. ff. quond. dies leg. ced. veritate enim demum acquiritur aditâ hæreditate. l. 86. §. 2. ff. d. leg. 1. l. 44. §. 1. ff. d. tit. subest tamen tacita conditio si legatum non repudiaverit. Legatarius enim, quamvis ipso jure dominus fiat, ejusque hæres, ad quem legatum ante agnitionem transmissum, facultatem tamen adhuc habet legatum repudiandi. Quod si fecerit, dominium resolvitur, & videtur nunquam dominus fuisse *d. l. 44. §. 1. ff. d. Leg. 1. Comp. Laut. p. 524. n. 6. pr. Coll. Pr. h. t. §. 44.**

Qu. 70. Actio hypothecaria seu quasi serviana, cujus rei gratia hic est introducta?

Resp.

Resp. In securitatem rei legatae, ac competit in reliquis defuncti bonis. *l. 1. C. comm. d. Leg. §. 2. in fin. J. b.* scil. quæ supersunt deducto ære alieno. *§. f. J. ad L. Falc. l. f. §. 5. C. d. jur. del. Comp. Laut. p. 406. n. 8. & d. p. 515. add. Lauterb. Tr. synopt. d. tacit. hypoth. §. 9.* singulare autem hoc est (1. quod non detur in solidum, sed inter hæredes, pro parte hæreditaria dividatur. *l. 1. C. comm. d. Leg.* licet alias jus pignoris individuum sit. *l. 65. ff. d. Evict. l. 1. & 2. C. si un. ex plur. her.* hoc enim pignus non tam hæreditarium, quam rebus hæreditariis primum, & quidem singulis hæredum portionibus pro rata debiti, à Lege impositum est. (2. Quod effectus hujus hypothecæ non locum habeat, quoad Creditores hypothecarios. Omnes enim testatoris creditores, etiam Chirographarii nudi, legatariis & fideicommissariis præferuntur, quia legatum est donatio, quilibet autem de suo tantum liberalis esse debet, nec non Creditores certant de damno vitando, Legatarii verò de lucro quærendo. *l. f. §. 4. & 5. C. d. Fur. delib. & denique legata non debentur, nisi deducto ære alieno. d. §. f. J. d. L. Falcid. l. 6. C. eod. l. 4. §. 1. l. 6. pr. ff. d. separat. d. l. fin. §. 5. Carpz. J. F. p. 1. C.*

28. def. 117. n. 4. & p. 3. l. 13. def. 18.
 Mev. p. 7. dec. 246. & p. 8. dec. 397. Laut.
 d. tr. §. 31. & Coll. Pr. h. tit. §. 45.

*Qu. 71. Annon ad Legatum consequendum,
 remedium aliquod extraordinarium
 quoque competit?*

Resp. Aff. Remedium scil. L. f. C. d.
Edict. D. Hadr. toll. modo jus Legatorum
 sit liquidum, & non adsit legitimus con-
 tradictor d. l. f. Carpz. d. C. 13. def. 35. Be-
 fold. p. 4. Cons. 157. n. 13. Philippi ad Inst.
 L. 2. Eclog. 79. Brunneman. ad L. 1. C.
 Comm. d. leg. & ad l. f. C. d. Ed. D. Hadr. n. 1.
 Laut. Coll. Pr. h. t. §. 43. & Comp. p. 516.
 & p. 593. D. Maj. p. 609. ubi ad obst. diss.
 Mev. p. 1. Dec. 97. Bechman. ad ff. L. 79.
 d. leg. 3.

LIB. II. TIT. XXI.

DE

ADEMTIONE LEGATO- RVM ET TRANSLATIONE.

Qu. 1. Quot modis Legata infirmantur?

(Ad
 Pr.) Resp. Variis. potissimum tamen duo-
 bus: ademptione scil. & translatione. t. h.
 t. f. ff. & C.

Qu. 2. Quid est Ademptio?

Resp. Est actus, quo per contrariam
 Legan.

Legantis voluntatem legatum antea rectè relictum, iterum adimitur. *l. 4. ff. h. t.*

Qu. 3. Sed quid si promiserit testator se non recessurum ab illa voluntate?

Resp. Nihilominus recedere potest *l. 22. ff. d. Leg. 3.* ad mortem enim usque ambulatoria est hominum voluntas. *l. 19. C. d. test. l. 4. ff. h. Comp. Laut. p. 492. & p. 521. in fin. junct. p. 174. tit. E. & Coll. Pr. h. tit. §. 3.*

Qu. 4. Voluntas contraria quomodo declaratur?

Resp. Vel verbis, vel factis.

Qu. 5. Verbis quando?

Resp. Quando verba vel directò priori voluntati sunt contraria e. g. si testator dicat, *non do, non lego*: vel æquipollentia: ex quibus intelligitur, poenituisse testatorem prioris voluntatis: e. g. si dicat, *Ti- tiopro fundo Tusculano 100. do, lego l. 6. §. f. ff. h. pr. §. h.* aut si in codicillis legata- rium dixerit pessimum hominem *l. 13. ff. h. aut ingratum. l. 29. ff. eod. l. 4. C. de his quib. ut indign. Comp. Laut. p. 522. & pag. 526. pr. lit. a.* Nec quicquam re- fert, si viva voce, si in scriptis contra- rietas declaretur, modo fiat coram 5. te- stibus *l. 14. §. 1. ff. h. l. ult. §. f. C. d. Codic. junct. l. 35. ff. d. R. §. l. 27. C. d. te-*

Itam. (LL. obst. *vid. in Comp. Laut. c. p. 522*
& Coll. Pr. h. t. §. 5. ubi resp.) Bardili de Re-
vocat. ult. volunt. & Exerc. 9. concl. 1.
& 2. Struv. Exerc. 35. th. 81. Strauch. D.
10. th. 16. Brunneman. ad l. 3. §. f. ff. b. t.
Carpz. J. F. p. 3. C. 4. d. f. 31. vid. p. 3. C.
13. def. 19. n. 1. Ekolt. ad ff. tit. de adim.
Leg §. 3.

*Qu. 6. Facto ut adimatur legatum, quale
 requiritur?*

Resp. Quod ad legati ademptionem ten-
 dit, vel directò, uti v. g. cancellatio, inci-
 sio &c. à testatore, consulto (licet absque
 ullo teste, quia facta plus ponderis habent,
 ad voluntatem declarandam, quam ver-
 ba, jung. *l. 1. pr. & §. f. ff. d. his, quæ in*
Testam. del. ibique Lauterb. in Coll. Pr. §. 16.
seqq.) facta *l. 16. ff. b. t. Laut. de Cancellat.*
& in Comp. p. 492. vel per indirectum,
 qualia sunt (1. Alienatio, (licet ipso jure
 nulla: Exemp. *vid. in l. 24. §. 1. ff. b. t. l. f. C.*
si maj. fact. quia etiam per actum nullum
 contraria voluntas declarari potest. *arg.*
l. 20. ff. b. t. Finkelthaus. O. 108. omnino
Lauterb. Coll. Pr. b. t. §. 9. ubi plur. Am-
pliat) animo adimendi legatum facta, *§.*
12. J. d. leg. Comp. Laut. d. p. 522. & p. 561
pr. lit. G. Bardili de Legato ad pias Caus. th.
43. (2. Nominis Exactio *§. 21. J. d. ieg.*
l. 75.

l. 75. §. 2. ff. d. leg. 1. l. 21. ff. pr. d. lib. leg. Carpz. J. F. p. 3. C. 13. def. 19. & p. 1. dec. 68. admittitur tamen voluntatis quæstio, ita, ut, si legatarius probare possit, quod illa exactio non fuerit facta animo adimendi legatum, ille omninò audiendus sit. *l. p. §. f. ff. h. tit. omninò Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 11. 12. & 13.* (3. Capitalis inimicitia, inter testatorem & legatarium post legatum relictum orta & per reconciliationem non sopita *l. 3. §. f. l. 4. l. 22. ff. h. t. Laut. d. donat. mort. caus. th. 45. Comp. Laut. cit. loc. Bardili Concl. for. Exerc. 9. th. 10. & seq. vid. Carpz. p. 4. C. 11. def. 6. Natta Cons. 462. Laut. Coll. Pr. h. §. 14.* (4. Ademptio modi, sub quo relictum legatum. *l. 30. §. 2. ff. h. Bardili. d. D. §. 64.* e. g. si Titio 10. legata sint, ut testatori monumentum extruat; sed postea in Codicillis vel testamento prohibitus sit, monumentum extruere, eo ipso etiam legatum ademptum videtur. *l. 30. §. 2. ff. h. t.* quia modus legati continet ejus Causam finalem; sublata autem dispositionis causa finali, tollitur ipsa dispositio.

Qu. 7. Si igitur res legata alienata & ignoretur, quo animo id factum, quid in dubio dicendum?

Resp. Videndum, an res legata alienata

fit, ex causa necessaria, an vero ex voluntaria. Illo casu, si, e. g. res urgente rei fam. necessitate, *ut as alienum solvat, vel sibi & familia necessaria emat*, fuerit alienata, non videtur adimendi animo facta, nec ademtum legatum *l. 11. §. 12. ff. d. Leg. 3. l. 34. §. 1. ff. d. aur. & arg. leg.* nisi probet hæres aliam voluntatem testatoris. *l. 11. §. 12. ff. h. v. D. Philippi ad Inst. L. 2. Eclog. 83.* Hoc vero casu ademtum videtur. *l. 18. l. 24. §. 1. ff. h. licet testator rem rursus redemerit, nisi legatarius aliud probet. l. 15. l. 27. h. Brunneiman. add. l. 15. Carpz. p. 1. d. ec. 98. Lauterb. d. l. §. 7. 8. & 9.*

Qu. 8. Quid est Translatio?

(Ad §.
1.)

Resp. Est ultima contestatio, qua legatum prius relictum iterum immutatur, & aliud constituitur. *l. 5. ff. & §. 1. f. h.* hæcque immutatio, vel in alium translatio, continet in persona prioris legatarii tacitam ademptionem. *dd. text.* modò alteri non simpliciter, vel demonstrativè & repetitivè seu continuativè; sed sub commemoratione adversativa primi legati fiat. *Laut. Coll. Pr. h. tit. §. 21. seqq.*

Qu. 9. Quomodo fieri solet?

Resp. (1. Mutato subiecto, eoque tam honorato, *ut quod Titio legavi Cajo do, lego* (adecòque differt à conjunctione re

tan-

tantum, quod hic mentio fiat iterum prioris legatarii, illic non. *Comp. Laut. p. 517. & p. 523.*) *quam onerato, ut quod à Titio legavi, hoc à Cajo do, lego; vel, quod Titium dare damnavi, Cajus damnas esto dare. l. 6. pr. & §. 1. ff. h. t.* (2. Mutato objecto, si res pro re legata legatur alia e. g. *Titio fundum Tusculanum do, lego, & postmodum subjecerit, Titio pro illo fundo 100. do, lego d. l. 6 pr. Brunneman. ad l. 10. & l. 24. h.* (3. Modo legandi: scil. quando conditio tollitur a legato conditionali. *l. 89. ff. d. Cond. & dem.* vel additur legato puro. *d. l. 89. Comp. Laut. d. p. 523.*

Qu 10. Annon aliis porro modis infirmatur Legatum?

Resp. Aff. scil. (1. corporis mutatione, propter quam corpus nomen amisit *d. l. 6. §. 1. ff. d. aur. & arg. leg. l. 9. §. 3. ff. ad exhib.* quod fit dupliciter, vel ipsius corporis legati destructione *l. 88. §. 2. ff. d. leg. 3.* vel novæ speciei efformatione ex re legata, ab ipso testatore; modo species nova ad materiam non possit reduci. *l. 88. pr. §. 1. ff. d. Leg. 1. §. 25. f. d. R. D.* nisi aliud voluerit testator, tunc enim & nova species debetur, de quo casu accip. *l. 44. §. 2 ff. d. Leg. 1.* (2. Testamento, vel Codicillis, in quibus relicta sunt, infirma-

tis. l. 14. C. d. fideic. l. 181. ff. d. R. J. Laut.
 d. Testam. destit. & in Comp. d. l. & p. 493.
 lit. C. p. 461. lin. 10. à fin. modo non sint
 rescissa tanquam inofficiosa: N. 115. C. 3.
 & 4. in f. Comp. Laut. p. 108. in fin. add.
 diss. d. Confus. 1h. 23. in fin. Coll. Pr. d. Tit.
 §. 33. & tit. d. lib. & posth. §. 7. & tit. d.
 Injust. rupt. §. 9. 10. 17. 18. 19. Tit. si quis
 aliq. Test. prohib. §. 4 & 11. tit. d. jur. Cod.
 §. 22. (3. Morte legatarii: sc. antequam dies
 legati cesserit, mortui. l. un. §. 4. C. d. Cad.
 toll. §. 8. J. d. Legat. Comp. Laut. p. 524.
 p. 561. lit. g. n. 2. junct. p. 532. pr. add.
 Concl. Pr. Exerc. 9. Concl. 17. Coll. Pr. d. t.
 §. 34. & tit. quand. dies leg. (4. repudia-
 tione l. 44. §. 1. d. leg. 1. Comp. Laut. p. 515.
 in med. n. 1. Coll. Pr. d. l. §. 35. & Tit. de Le-
 gat. §. 44. & tit. si quis omiss. Caus. test. §.
 6. (5. Si eadem res ex causa lucrativa ad
 Legatarium pervenerit, quia duæ causæ
 lucrativæ circa eundem hominem, & ean-
 dem rem concurrere non possunt. §. 6. J.
 d. Leg. l. 18. d. O. & A. sed talis concursus
 est modus obligationem dissolvendi. l. 17.
 ff. d. O. & A. l. 83. §. 6. ff. d. V. O. Lauterb.
 Coll. Pr. d. l. §. 35. & tit. de Legat. §. 29. &
 in Comp. d. p. 524. p. 514. pr. & p. 640. n. 6.
 (6. Cessante Causa finali legati, cessat ipsum
 legatum. l. 17. §. 3. ff. de cond. & dem. §. 31.
 J. d.

J. d. Legat. Carpz. J. F. p. 3. C. 13. def. 26. n. 7. Menoch. L. 4. pres. 172. unde legatum studiorum causa relictum, legatario à studiis desistente, expirat. Carpz. d. def. sed si legatarius vivo testatore causam legati adimpleverit, e. g. dignitatem Doctoralem adeptus sit, nihilominus postea legatum petere valet. Laut. Coll. Pr. h. tit. §. 35.

LIB. II. TIT. XXII.

DE

LEGE FALCIDIA.

Qu. 1. Annon olim libera erat legandi potestas?

Resp. Aff. ita ut Lege XII. Tabul. testatoribus universum patrimonium suum in Legata consumere licuerit, nihil ut hæredi relinqueretur præter onus, & molestiam æris alieni. Sic enim ea lege simpliciter cautum erat, *uti quisque legasset, sue rei ita jus esset. l. 120. ff. d. V. S.* sed postea nimia hæc legandi licentia, Lege Falcidia fuit coarctata. *h. pr. n. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 3.*

Qu. 2. Quomodo ergo describitur Lex Falcidia?

Resp. Est plebiscitum, quo libertas legandi ad dodrantem restringitur, & hæredi, ultra dodrantem gravato concedi-

tur

tur facultas quadrantem adimendi, & retinendi. *l. 1. pr. ff. h. pr. f. b.* Sicque Falcidia est quarta bonorum pars, ab hærede ultra dodrantem gravato ex legatis deducta, & jure hæreditario debita. *l. 74. l. 91. ff. h. t.*

Qu. 3. In cujus gratiam est introducta?

Resp. Primario in gratiam Hæredum. *l. 71. ff. h.* ut possint adire hæreditatem, ne nimis graventur, & inde sentiant aliquod commodum. Carpz. *p. 3. C. 1. def. 12.* Lauterb. *in Coll. Pr. h. t. §. 12.* Secundario etiam ipsorum testatorum gratia. *h. pr. f.* eveniebat enim plerumque, ut suprema testatorum judicia destituerentur, recusantibus scriptis hæredibus nullo suo, aut quam minimo lucro hæreditatem adire, atque aliena duntaxat gratia maximis sæpè Oneribus, minimeque necessariis se implicare. Huber. *ad f. h.*

Qu. 4. Quibus igitur hæredibus hac lege prospectum?

Resp. Ab initio quidem Lex Falcidia loquebatur tantum de testamentaria successione, quia eo tempore tantum testamento legata relinquebantur, postea verò Constitutione D. Pii extensa est ad hæredes ab intestato *l. 18. pr. d. l. 71. ff. h.* Carpz. *f. f. p. 3. C. 1. def. 12.* & transmittitur

titur ad hæredem, licet nondum acceptata
 sit. *l. 10. C. h. t. ibique Brunnem. l. 41. §. 3.*
ff. d. V. & P. S. Carpz. d. p. 3. C. 14. def. 25.
 Imo Fisco quoq; si ei deferatur hæreditas,
 datur. *l. 2. C. d. Fur. Fisc. l. 3. §. f. ff. ad*
SCt. Treb. sicque omnibus hæredibus ultra
 dodrantem, oneratis. *l. 1. pr. ff. h. Comp.*
Laut. p. 527. Excluduntur ergò Legatarii
 & fideicommissarii, qui nihil detrahere
 possunt, licet totum legatum aliis resti-
 tuere sint rogati. *l. 47. §. 1. ff. h. t. l. 1. §.*
17. & 18. l. 28. §. 2. ff. ad SCt. Treb. quia
 periculum destituendæ hæreditatis cessat.
Carpz. d. p. 3. C. 1. def. 12. Idem est in Fidei-
 commissario Universali, qui etiam hujus
 Legis autoritate nihil detrahere potest. *L.*
1. §. 19. ff. ad SCt. Trebell. Carpz. d. l. def.
14. Except. *vid. in cit. l. 1. §. 19. & L. 63.*
§. 11. ff. ad SCt. Treb. Lauterb. Coll. Pr. h.
tit. §. 6. Denegatur quoque hujus Legis
 beneficium hæredi certa ex re instituto,
 concurrentibus aliis, *l. 13. C. a. Her. Inst.*
Carpz. d. C. 1. def. 15. quia institutus in re
 certa loco legatarii est. *Laut. Coll. Pr. d. l.*
§. 7.

*Qu. 5. Quid si plures hæredes instituti lega-
 tis sint onerati an singulis licet quar-
 tam detrahere?*

Resp. Si unus tantum sit hæres grava- (Ad §.
 tus, 1.)

tus, aut plures sine partibus instituti, una tantum locum habet Falcidia. *pr. §. in fin. h. t.* Plures verò cum partibus instituti, omnes quartam detrahunt. *h. §. i. §. l. 77. ff. h. t.* si modo omnes adierint hereditatem. Nam si unus ex illis deficiat, & portio integra accedat oneratae, cessat Lex Falcidia. *l. 78. ff. h.* Quod secus, si contra portio integra non accedat oneratae. *Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 5. & Comp. c. l. Vid. Vinn. ad. h. §.*

Qu. 6. An locum quoque habet in donationibus inter vivos?

Resp. Neg. ea enim, si immodica fuerit, non detrahitur quarta sed illi, quibus legitima debetur, habent querelam inofficiosa donationis. *l. 27. ff. d. m. c. donat. Fromm. in diff. inter viv. & mort. causa,* nisi donatio alias invalida morte confirmetur, e. g. donatio inter vivos inter virum & uxorem *L. 12. C. h. t. l. 25. l. 32. §. 1. ff. d. don. inter. vir. & uxor. Gail. l. 1. O. 46. n. 6.* Parentes & liberos: quia hujusmodi donationes subsistunt jure ultimarum voluntatum, & tanquam fidei commissa *d. l. 12. Carpz. d. C. 1. def. 2. n. 7.* omne enim quod instar donationis mortis causa, vel ultimae voluntatis ex bonis defuncti erogatur ad hanc Legem. refertur.

L. I.

L. 1. §. 7 ff. h. t. Lauterb. Coll. Pr. h. tit. §. 10. & Comp. p. 452. lit. E. lin. 5. & p. 528. add. Exerc. Theor. Pract. 9. th. 21.

Qu. 7. In quantitate patrimonii exquirenda, quodnam tempus spectandum?

Resp. Tempus mortis h. §. 2. J. l. 56. pr. l. 73 pr. ff. h. Hinc neque accessione negata (Ad 5. 2.) augmentur, neque decessione minuuntur, sed incrementum omne et damnum, quod jacente hæreditate contingit, hæredem sequitur. d. l. 73. l. 15. §. 3. in fin. d. l. 56. pr. ff. h. Ratio est, quia legatorum dies ex tempore mortis testatoris cedit, h. e. legata ex eo tempore deberi incipiunt. l. un. §. 3. C. d. cad. toll. Vinn. h. ubi Except.

Qu. 8. Quomodo vero æstimatio fieri solet?

Resp. Vel privatim inter hæredem & Legatarios amicâ conventionem, vel datur æstimator, vel Arbiter Falcidiæ, ad ineundam quantitatem bonorum, & ut ibi causa agatur. l. 12. ff. h. t. l. 1. §. 6. ff. si cui plus, quam per L. Falc. Rerum autem legatarum pretia, non ex singulorum affectione, sed communi hominum opinione sunt æstimanda l. 42. l. 62. §. 1. l. 63. pr. ff. h. l. 33. pr. ff. ad L. Aquil. l. 1. §. 16. ff. ad SCt. Trebell. vid. Comp. Laut. p. 306. lit. l. p. 335. pr. p. 340. post. med. lit. O. p. 195. & p.

Et p. 528. Coll. Pr. h. t. §. 14. Et tit. d. C. E. §. 57. vid. Mauric. de Aestim. et.

Qu. 9. Annon autem hæres damnum (de quo modo dictum) declinare potest?

Resp. Aff. h. §. 2. J. non adeundo scil. hereditatem, quod ipsi liberum est; non enim admittendum, ut quis alieni duntaxat emolumentum causa se æri alieno & libris, vexationibus, aliisque molestiis implicare cogatur. Proinde hoc solum relinquatur, ut Legatarii cum hærede in portionem paciscantur, quod illi facile facturi sunt, & potius aliquid remissuri, quam ut patiantur testamentum destitui, totumque quod legatum est, sibi perire h. §. 2. J. ibique Vinn.

Qu. 10. Destituto ita testamento, an ipsi Legatarii adire hereditatem possunt?

Resp. Vid. Laut. d. Testament. destitut. th. 33. seqq.

Qu. 11. Quanam detrahuntur ante Falcidiam?

(Ad §. 30.).

Resp. Æs alienum, i. e. omne, cuius præstandi necessitate defunctus obstrictus fuit. h. §. 3. l. 6. pr. l. 8. C. h. t. l. 54. l. 66. §. 1. ff. h. i. l. 39. §. 1. ff. d. V. S. vid. Lauterb. Disp. de Ære alien. in Societ. Conj. C. 1. §. 1. n. 10, Et §. 2. etiam quod debet

debet defunctus hæredi ipsi & contra. *d. l. 6. l. 1. §. 18. ff. h. r. ibique Brunn. Comp. Laut. p. 528. & p. 646. lin. 2. pr. Impensæ funeris. d. §. 3. J. b. l. 1. l. 45. ff. d. relig. & sumpt. fun. i. e. sine quibus defunctus honestè sepeliri non potuisset. l. 14. §. 3 ff. eod. Mev. p. 6. dec. 242. vid. Laut. Coll. Pr. tit. de Relig. & sumpt. fun. §. 32 & h. tit. §. 10. Comp. Laut. p. 164. & 165. p. 585. in fin. & p. 586. pr. Kurrer de actione funeraria. D. Harppr. in different, Fur. Civ. & Bad. p. 45. th. 59. & pretia servorum manumissorum, non tantum eorum, qui testatoris proprii fuerunt, verum etiam, quos hæres, cum alieni essent, redimere & manumittere rogatus est. l. 37. §. 1. ff. d. relig. & sumpt. fun. Hodie mercedes famulorum Comp. Laut. d. p. 586. pr. n. 3. D. Harpprecht. Cons. 60. n. 153 seqq. & d. tr. p. 48. add. D. Stryk. in D. de illicita Falcidiæ detractiōe C. 1. n. 65. ubi hæc applicari posse ait ad Equos in funeribus nobilium, ad augendam pompam duci solitos, was auf Freuden- und Trauer-Pferdt verwendet worden/ Modo non in funus notorie obæratu nobilis facti sint isti sumptus, ubi eorum nulla habetur ratio. Carpz. p. 1. C. 28. d. 41. Idem etiam de Convivio funebri von dem Trauer-Mahl dicendum.*

Qu. 12. Pro consequenda hac Falcidia quam competunt Remedia?

Resp. (1. Jus retentionis & generalis doli exceptio. *l. 15. §. 1. l. 16. l. 80. §. f. ff. h. t.* si scil. ipse hæres rem possideat. *dd. LL.* quod si vero res hæreditarias non possideat; sed illæ, & quidem corporales & singulares, aliquo modo, tempore mortis, ad legatarium pervenerint, hæredi ad quartam repetendam conceditur. (2. Rei vindicatio: dominium enim quartæ, ipso jure manet apud hæredem. *l. 26. pr. ff. l. 10. in fin. C. eod.* (3. Actio in factum adversus donatarium, qui fideicommissio oneratus alii restitutionem in solidum fecit, juxta casum in *l. 77. §. 2. ff. d. Leg. 2.* (4. Interdum condictio indebiti, sc. si hæres ex errore facti solvit integrum legatum *l. 1. §. 11. ff. l. 9. C. h. l. 39. ff. d. Cond. indeb. Comp. Laut. p. 201. pr. lin. 4. & 5. p. 203. in med. & Coll. Pract. h. t. §. 18. & tit. de Cond. indeb. §. 17.* (5. Actio ex stipulatu, scil. si dubium sit, an Legi Falcidiæ locus sit. (6. Quandoque Interdictum quod Legatorum. ad restituendum legatum, à legatario propria autoritate occupatum, ut hæres sibi Falcidiam servet. *arg. l. 1. §. 2. ff. quod Legat. Carpz. p. 3. C. 1. def. 37.*

def. 37. vid. Comp. Laut. p. 528. & p. 593.
in fin & Coll. Pr. d. l.

Qu. 13. Quibus casibus cessat Falcidia?

Resp. Variis, vel ex persona testatoris, vel hæredis, vel ob conditionem Rei Legatæ: quæ Accursius sequentibus versiculis inclusit:

*Falcidiam cessare facit pars debita natis,
Dos, miles, vetitum, libertas, sponte solutum,
Res vetita vendi, Pietas, & Chartula, Crimen,
Ac hæres, qui non facit inventaria subfit.*

D. Stryk d. Cautel. Testam. c. 22. m. 1. §. 1.

*Qu. 14. Contraria ex parte Testatoris,
quænam sunt?*

Resp. (1. Prohibitio, scil. novo jure N. r. c. 2. §. 2. (sicque multis in locis detractio- nem Falcidiæ statutis esse prohibitam, collegit Schilter. Exerc. 39. §. 138.) An autem ad impediendam Falcidiam neces- sario expressa prohibitio requiratur, ut nec tacita, vel verba æquipollentia suffi- ciant? vid. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 19. & ad J. P. W. p. 3. t. 25. th. 44. conf. Bardili Concl. for. Exerc. 9. th. 24. Brunnem. ad Auth. sed cum testator. C. h. t. n. 7. D. Harp- precht. Cons. 71. n. 200. seqq. Idem d. jur. deducendi duas quartas th. 101. (2. Favor militis. l. 7. C. l. 17. ff. h. jure militari te- stantis. l. 92. in f. ff. h. t. Comp. Laut p. 501. in med. n. 4. vid. D. Stryk. d. Tr. & cap.

§. 10. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 21. (3. Prohibitio alienationis rei legatæ. N. 119. c. 11. detractio enim Falcidiæ sine alienatione vel divisione partis & totius fieri nequit. Bruunem. *ad Auth. sed & in ea* C. h. t. & Cent. 2. dec. 41. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 20
Qu. 15. Ex persona hæredis quando cessat?

Resp. (1. Ob omissionem Inventarii N. 1. c. 2. §. 2. Comp. Laut. p. 500. pr. p. 531 pr. & diff. d. Inventar. hæred. §. 23. & Coll. Pr. d. t. §. 22. vid. *supr. tit. d. Rer. Qual. & different. Quæst. 22.* Except. v. ap. D. Stryk. d. tr. C. 22. m. 2. §. 6. (2. Ob Renunciationem l. 71. l. 46. lff. h. expressam, si ad legata integra solvenda se obligaverit d. l. 46. & l. f. C. eod. & tacitam. e.g. si hæres sciens, quartam non habere salvam, aut errore juris lapsus integra legata l. 9. C. h. t. aut uni totum solverit. N. 1. C. 3. tunc enim & reliquis legatariis integra legata præstare debet Falcidiamque detrahere nequit. Rittershus. *ad Nov. p. 6. C. 5. n. 19. & seqq.* Nisi cum protestatione, vel uni, propter amicitiam, vel paupertatem, integrum solverit. Surd. Dec. 246. Brunnem. *ad L. 9. C. h. t. n. 11.* Aliud est, si hæres uni plura legata debeat, & unum ex illis totum præstiterit sine detractioe, tunc enim ab aliis Fal-

Falcidiam plenam, & pro jam datis detrachere nihilominus potest *l. 16. pr. & §. 1. ff. h. Comp. Laut. p. 203. in med. & d. p. 528.* (3. ob fraudem & dolum circa legatum commissum *l. 59. ff. h. t. v. g. si hæres testamentum dolosè subtraxerit, vel celeraverit, aut rem in specie legatam deperditam, vel à testatore eâ intentione citra necessitatem alienatam dixerit. l. 68. pr. ff. h. t. Carpz. Lib. 6. Resp. 30. n. 3.* (4. si scriptus hæres hæreditatem suspectam adire recusans, jussu Prætoris, ex SCto Pegasiano adire cogitur, & hæreditatem desideranti, cui restituere rogatus esset, restitueret. *§. 6. de fideicommiss. hered. Sed, expulso Pegasiano, idem debetur ex SCto Trebelliano §. 7. f. d. t. item hæres fiduciarius ne quidem poenitendo quartam deducere potest. l. 14. §. 14. ff. ad SCt. Trebell. sed jus detrahendi transit ad fideicommissarium. l. 63. §. 11. ff. d. tit. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 24. vid. §. 6. f. d. fideic. her. ibique Vinn. l. 14. §. 4. ad SCt. Treb.* (5. Si in legatis præstandis moram heres fecerit. *N. 131. c. 12. Huber. h. n. 4.*

Quæst. 16. Ad contraria ex qualitate Legati, quænam referuntur?

Resp. (1. Favor piæ causæ, N. 131. c. 12. cujusmodi legata deducuntur, tanquam

æs alienum *h. §. fin. J. h. t.* Carpz. *d. C. 1. def. 17. & 18.* Bardili *Disp. de Legatis ad pias causas th. 31.* Habet tamen detractio locum, si pia causa fuerit hæres instituta; nam una contra aliam jure communi utitur. Item si ob incertam conditionem non constet, an legatum ad piam causam perventurum sit. Lauterb. *h. t. §. 25. D. Stryck de Cautel. Test. d. C. 22. m. 3. §. 2. ubi plur. limit. (2. Favor libertatis l. 33. ff. h. Nam Falcidia libertates non minuit. l. 8. §. 9 ff. d. inoff. test. sed hujusmodi pretia sicut æs alienum deducuntur. §. fin. J. h. t. (3. Favor legitimæ, liberis vel parentibus debitæ, scil. si supplementum ejus legatum l. 36. C. d. inoff. Test. sic à Falcidia ad Legitimam argumentari non licet. vid. Dn. Harpprecht in Tr. d. Jur. deducend. duas quartas. Cap. 3. th. 42. (4. Si testator creditori debitum, vel uxori dos sit prælegata, nec ratione quantitatis plus sit in legato, quam debito l. 1. §. 10. ff. h. l. 1. §. 12. ff. d. dot. præleg. Manz. *quest. Pal. 38.* Brunn. *ad l. 1. ff. d. pact. dot. Comp. Laut. p. 529. & omnino Coll. Pr. h. tit. §. 25, 26. & 27. D. Stryck. d. C. 22. m. 3. §. 4.**

LIB. II. TIT. XXIII.

DE

FIDEICOMMISSARIIS

HÆREDITATIBVS, ET AD SENA-

TVS CONSVLTVM TRE-

BELLIANVM.

Qu. 1. Quid est fideicommissum?(Ad
Pr)

Resp. Est ultima contestatio, qua ver-
bis indirectis seu precariis aliquid alicui
relinquitur, *vel*, qua quis alteri aliquid re-
stituere rogatur. *h. & seq. tit. Inst. & hæ-*
res rogatus, de quo testator spem fiduciam-
que habet restituenda hereditatis post mor-
tem suam, Fiduciarius. *l. 46. l. 67. §. 3. ff.*
h. t. cui autem restitutio fieri debet, Fidei-
commissarius vocatur *§. fin. J. h. L. f. C.*
d. fideicommiss. D. Hildebrand. ad Inst. h. t.
§. 128. & 163.

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. Præcipua fideicommissi divisio
est in universale & particulare. Dividitur
autem porro in Personale & reale, expref-
sum & tacitum, purum & conditiona-
tum, Revocabile, & Irrevocabile, Pro-
prium, & improprium, perpetuum &
temporale, in ultima voluntate constitu-
tum & Conventionale. *vid. omnino D.*
Harpprecht de Fideicommiss. Conventional.

per tot. & Respons. 84. n. 12. Knipschild. de Fideicommiss. cap. 2. p. tot. D. Stryk. de Cautel. Testam. c. 21. m. 1. D. Hildebrand. ad Inst. h. t. §. 159. 160. 161, 162. Schilter ad ff. Exerc. 40. §. 54. seqq.

Qu. 3. Universale quomodo describitur?

Resp. Universale est, quando quis totam hereditatem, vel ejus partem restituere tenetur, de quo h. t. vid. D. Harppr. Tr. Acad. p. 1. p. 391. p. 406. & p. 511.

(Ad §. 1.) Qu. 4. A quo tempore fideicommissa vim obligandi acceperunt?

Resp. à tempore D. August. h. §. 1. §. ante ipsum enim olim fideicommissa nullam obligandi vim habebant, sed eorum præstatio, fide, religione, ac probitate pendebat ejus, qui rogatus erat. vid. h. §. 1. §. ibique Vinn.

(Ad §. 2.) Qu. 5. Causa Efficiens proxima fideicommiss. quamnam est?

Resp. Voluntas testatoris vel fideicommissum constituentis ultima. h. §. 2. §. l. 2. ff. d. leg 1. l. 3. §. 2 ff. de jur. Codicill. Sola enim voluntas servatur in fideicommissis. l. 19. §. 1. l. 57. §. 1. ff. h. t. l. p. ff. de Leg. 1. l. 16. l. f. C. de fideic.

Qu. 6. Quomodo declaratur hac voluntas?

Resp. Vel in Testamento, quo casu, primo sibi heredem scribere debet, & post-
mo:

modum illum rogare, ut hæreditatem alteri restituat. *h. §. 2. §. 34. J. de Legat. l. 6. §. 1. ff. d. Leg. 1. l. 9. C. de fideic.* Nam qui honoratus non est, nec onerari vel gravari debet. *l. 1. §. 17. ff. ad. SCt. Treb. l. 70. pr. ff. de Leg. 2. l. 36. ff. ad L. Falcid. §. 1. J. d. sing. reb. per fideic. relinq.* vel ab intestato si rogaverit quis hæredes ab intestato venientes, ut alteri hæreditatem restituant, vel ejus partem. *§. 10. J. h. l. 1. §. 5. l. 6. §. 1. l. 76. ff. l. 3. l. 5. C. h. t. ad SCt. Trebell. vel in Codicillis ac Epistola. §. 2. J. d. Cod. l. 71. pr. ff. de Leg. 2. l. f. §. 2. C. de Codic. l. 22. C. de fideic. l. 75. pr. ff. eod. Knipschild. d. Tr. C. 6. n. 27. D. Textor. Dec. Palat. 54. n. 37. Comp. Laut. p. 529.*

Qu. 7. An fideicommissa etiam tacita, ex variis presumptionibus conjecturanda voluntate constitui possunt?

Resp. Aff. l. 17. pr. l. 19. §. 1. l. 74. l. 76 ff. ad SCt. Treb. l. 29 pr. ff. eod. ubi Exempl. quibus adde casum, si filia hæreditati renunciaverit usque ad existentem conditionem pacti renunciativi, nempe deficientis stemmatis masculini, quod fidei commissum reversivum vocant. Vultej. vol. 4. Conf. 47. n. 104. Knipschild. de Fideicommiss. fam. Illustr. C. 6. n. 123. D. Stryk. d. Success.

ab intest. Diff. 8. C. 10. Besold. p. 1. Cons. 13. n. 33. seqq. & Thes. Tract. voc. verzücht. Frommann. de Existent. Condit. Pacti renunc. hered. reservat. Comp. Laut. p. 493. in med. lit. E. add. d. p. 529. D. Harpprecht. Cons. p. 551. n. 11. add. p. 358. n. 269. & p. 1716. n. 24. & 25. & Disp. de Success. filiar. Nobil. renunciatar. Laut. Coll. Pr. h. tit. §. 6. & 7.

Qu. 8. Quales vero conjecturae requiruntur ad tacitum fideicommissum?

Resp. Tales, quæ mentem testatoris vero similem efficiunt, deinde non leves, sed concludentes necessariae sunt. Mev. p. 7. dec. 16. 17. 18. Menoch. de Praes. L. 4. praes. 67. n. 8. Schilter. Exerc. ad ff. 40. th. 35. quia generalis est praesumptio, fortioribus & specialibus praesumptionibus elidenda, quod nemo heredem fideicommissio onerare voluerit. Optimæ igitur illæ, quibus inferri potest, non aliud testatorem voluisse. l. 15. C. d. fideic. l. 67. §. p. & ult. ff. d. Leg. 2. D. Harppr. in Cons. p. 1716. n. 25. Hinc fideicommissum inducit hæc dispositio: volo mea bona, post obitum hæredis, in duas partes distribui. D. Harpprecht. Tr. Ac. p. 2. M. 19. & 164. Item quando quis facultatem, ultra certam quantitatem de bonis disponendi adimit.

D. Har-

D. Harpppr. d. Tr. M. 20. & p. 167. ubi plur. notab. exemp.

Qu. 9. An nutu quoque constitui possunt?

Resp. Aff. l. 22. C. d. fideic. l. 21. pr. ff. d. Leg. 3. quod secus in testamentis, quæ nutu fieri nequeunt. Comp. Lauterb. p. 485. lit. Q. p. 559. post. med. n. 1. & p. 529.

Qu. 10. An sub conditione quoque vel ex certo tempore relinqui fideicommissa possunt?

Resp. Aff. §. 2. J. h. l. un. C. d. his quæ pæn. quod secus in hæredis institutione, cui dies adjectus pro supervacuo habetur, ne testator post tempus aut medio tempore, atque ita pro parte intestatus decedat, quod Juris Civ. subtilitas non patitur. §. 9. J. d. her. inst. ibique supr. not. l. 7. ff. d. R. J. At in restitutione hæreditatis hoc jus non offenditur, cum is, qui restituit, nihilominus heres maneat. §. 3. J. h. vid. Lauterb. Coll. Pr. ad SCt. Treb. §. 18. & Disp. de sing. Fratr. Fur. p. 2. m. 2. §. 32. ubi Exempl. condit. quæ tacitè fideicommiss. insunt.

Qu. 11. Quot testes ad Constitutionem fideicommissi requiruntur?

Resp. Regulariter quinque l. 22. C. d. (Ad §. fideic. h. §. 12. J. l. f. §. f. d. Cod. Carpz. 12.)
J. F.

J. F. p. 3. C. 4. def. 35. n. 4. alias enim est ipso jure nullum. *Finkelthaus. O. 51. Richter. p. 1. dec. 62. n. 16. & 17. vid. Besold. p. 3. Conf. 133. n. 4. & seqq.* excipitur tamen casus, si testator roget heredem suum praesentem, ut hereditatem, vel certam rem huic, vel illi restituat; tum enim ejusmodi fideicommissarius etiam absque omni teste, potest heredi deferre iuramentum, quo asserat, nihil à se rogatum esse. *l. f. C. d. fideicommiss. h. §. 12. J. modo prius de calumnia juret. d. text. Comp. Laut. p. 182. lit. C. p. 510. pr. p. 529. & p. 560. pr. omnino D. Harppr. in elegantiss. Tr. d. l. fin. C. h. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10 vid. Id. in Diss. de Relatione Jurisj. th. 81. & seqq. conf. supr. Tit. de Donationibus Quæst. 7.*

Qu. 12. A quibus relinqui vel praestari fideicommissa possunt?

(Ad §.
10. &
11.)

Resp. Ab omnibus, ad quos hereditas vel ex testamento directo, qui fiduciarii dicuntur, quia ipse defunctus in eis fiduciam ponit. *l. 46. l. 67. §. f. ff. ad SCt. Treb. vid. supr. Quæst. 1. h. tit. vel ab intestato est perventura §. 2. & h. §. 10. J. ibique Vinn. l. 8. §. 1. ff. d. jur. Cod. l. 1. §. 6. ff. d. leg. 3.* Imo etiam à fideicommissario herede, seu rursus eo, cui quid restituitur.

§. 11.

§. 11. *J. b. t. Struv. Exerc. 36. th. 15. Comp. Laut. p. 529.* Notandum tamen, quod fideicommissarius ille nudi ministri loco sit, adeoque quartam detrahere nequeat *l. 22. §. f. l. 55. §. 2. ff. b. t. l. 32. §. p. l. 47. §. 1. ff. ad L. Falc.* nisi forte hæres eo animo & fine Falcidiam non detraxisset. *l. 1. §. 19. ff. b.*

Qu. 13. Annon vero hoc in contrarium movet, quod eum, cui nihil do, nec fideicommisso vel legato gravari possim?

Resp. Neg. hoc in casu: nam eo ipso, dum intestatus decedit, & hæreditatem, quam aliis per testamentum tribuere posset, successoribus ab intestato relinquit, dare iis intelligitur. *l. 8. ff. d. jur. Cod. l. 1. §. 6. ff. d. Leg. 3. Vinn. ad §. 10. J. b. t.*

Qu. 14. Quibus valide relinquuntur fideicommissa?

Resp. Omnibus illis, qui ex testamento aliquid capere possunt *l. 103. ff. d. Leg. 1. l. 1. C. d. delator. l. 10. ff. d. his quib. ut indig. nec. tantum certis personis, l. 32. §. f. ff. d. leg. 2.* sed etiam corporibus. *l. 26. ff. ad SCt. Trebell.* nec non cognatis proximioribus, vel in genere familiæ. *d. l. 32. §. f. L. 69. §. 3. ff. d. leg. 2.* idque non tantum expresse, sed etiam tacite v. g. per prohibitio.

bitionem, ne alienetur extra familiam *l. 38. §. 1. & seq. ff. d. Leg. 3.* Knipschild. *d. fideicommiss. illust. fam. c. 7. n. 2.* Mauric. *p. 2. Conf. 3. p. 76.* Lauterb. *Coll. Pr. b. t. §. 14. vid. Id. in diss. de Magis dilecto cap. 4. & 5. & diss. d. singul. Fratr. Jur. p. 2. m. 2. & §. 29. & 30. conf. Bardili Concl. forens. Exerc. II. th. 10. & seqq.*

Qu. 15. Quanam veniunt restituenda in fideicommisso universalis?

(Ad §. 3. 4. 5. 6. 7. 8.) Resp. Hereditas vel tota, vel ejus pars, quæ ad gravatum pervenit. *§. 7. & 8. J. h. quantum enim fiduciarius ex hæreditate accepit tantum ut fideliter restituat, potest rogari; nec plus onerari, nec minus restituere debet; l. 78. §. 16. ff. h. t. Laut. Tr. synopt. tit. d. Hæred. vend. §. 11. th. 10.* Nec non accessiones & fructus ante aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis percepti, simul veniunt in fideicommissi restitutionem. *l. 27. §. 1. l. 3. Ck. t. l. 20. §. 3. ff. d. H. P. Carpz. dec. 21. n. 18.* post aditam vero hæreditatem percepti, regulariter à gravato non debentur, *d. l. 27. l. 42. ff. de usur. & fruct. nisi moram commiserit. l. 22. §. 2. l. 44. §. 1. in med. l. 63. §. 4. & 5. ff. h. t. vel fructus restituere quis rogatus sit. l. 18. pr. §. 2. ff. eod. & quidem specialiter, l. 57. pr. ibique Brunneman. ff. ad*

ad SCt. Trebell. Carpz. d. dec. 21. n. 21. & seqq. vid. D. Harpprecht. Diss. de Fur. deducend. duas quartas cap. 6. th. 86. & seq.

Qu. 16. Ad restituendam hereditatem quomodo obligatur hæres?

Resp. Ante tempora Augusti, hæres naturaliter tantum obligatus erat. §. 1. F. h. ibique supr. not. Qu. 4. v. Comp. Laut. p. 619. seq. Hodie vero efficaciter obligatur. tit. F. & ff. h. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 19. n. 2.

Qu. 17. Quo remedio conveniendus fiduciarius, qui hereditatem adire, & fideicommissum solvere detrectat?

Resp. Extraordinaria persecutione, officio scil. judicis. Comp. Laut. p. 510. lit. E. in med. & p. 328. lin. 13. à pr. l. 178. §. 2. ff. d. V. S. l. 3. pr. ff. d. usur. §. 6. & 7. F. h. vid. Laut. diss. de Testam. destit. th. 35. & seqq. non rei vindicatione L. 23. pr. l. 56. ff. d. R. V. Limit. vid. in Coll. Pr. d. tit. §. 21. non Hypothecariâ: cum nec expressa, nec tacita hypotheca competat. Comp. Laut. p. 530. non hereditatis petitione. l. 1. l. 3. §. 1. ff. d. fideic. her. pet. utpote, quæ datur post factam restitutionem adversus alium pro hærede vel possessore rem hereditariam possidentem. Laut. Coll. Pr. tit. d. fideicommiss. hered. petit. & Tit. ad SCt. Treb. d. §. 21.

§. 21. & in Comp. p. 115. tit. 6. lin. 3. Struv. Exerc. 36. th. 42. vid. Laut. d. Testam. destit. th. 13. D. Harpppr. Tr. Ac. p. 1. p. 97, & 98. add omnino p. 546. & seqq. Quæ actiones post aditam hæreditatem competant? vid. ap. Knipschild. d. tr. cap. 13. n. 18. 60. & seqq. D. Stryk. de Success. ab Intest. 11. 7. c. 4 §. 10. & seqq.

Qu. 18. Annon vero restitutâ hæreditate aliquid commodi remanebat penes fideuciarium?

Resp. Neg. Sicut nec incommodi quicquã: SCto tamen Pegasiano concedebatur, ut (1. hæres fideicommissio universalis gravatus, ad exemplum ejus, qui ultra modum legatis oneratus est, quartam hæreditatis partem retinere vel detrahare possit. §. 5. J. h. Laut. Coll. Pr. h. 1. §. 28. & 29. (2. Hoc SCto cautum est, ut post restitutam hæreditatem onera hæreditaria omnia hæres sustinere cogeretur, fideicommissarius verò loco legatarii partiarii esset. d. §. 5. sed quemadmodum inter hæredem & partiarium istum legatarium stipulationes in usu erant, ita etiam inter hæredem & fideicommissarium hoc casu eadem interponi solebant, ut lucrum & damnum hæreditarium pro rata parte inter eos commune esset. §. 5. & 6. J. h. t.

Qu. 19.

Qu. 19. Sed quæ fuit ratio hujus SCti?

Resp. Hæc: quod Trebelliano SCto fideicommissorum conservationi non satis cautum videretur, cum hæredes, qui vel totam, vel maximam hæreditatis partem restituere rogati essent, ob minimum, vel nullum lucrum, adire hæreditatem recusarent, adeoque fideicommissum cum testamento deserto corruere necesse esset.
h. §. n.

Qu. 20. Cum verò nec hac ratione juri fideicommissorum satis prospectum, annon addidit his aliquid Justinianus?

Resp. Aff. exploso enim SCto Pegas. omnem ejus vim & auctoritatem in Trebellianum transtulit, jussitque in posterum omni casu hæreditatem ex SCto Trebell. restitui. §. 7. *h.* Ita, ut hodie citra ullas stipulationum ambages, onera hæreditaria vel pro rata inter se & fideicommiss. dividere, vel omnia in fideicommissarium transferre possit. *h. §. 7. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 29, D. Hildebrand. ad Inst. h. tit. §. 166.*

Qu. 21. Cur autem Imp. Pegas. potius in Trebell. quam hoc in illud transfundere voluit:

Resp. Quia in Pegas. stipulationes vel partis, vel emtæ & venditæ hæreditatis necessariae erant, quasi stipulationes tan-

Uu

quam

quam captiosas, tam antiquitati, quam sibi displicuisse testatur Imperator in §. 7. *h. ibique Vinn.*

Qu. 22. Quid juris, si recuset adire hereditatem fiduciarius?

Resp. Hoc in casu, cogitur, ad restitutionem totius hereditatis. *h. §. 7. f. nullo commodo vel incommodo penes ipsum remanente. d. §. 7. l. 4. l. 6. §. 2. ff. h. vid. Comp. Laut. p. 505. pr. lit. C. & p. 530. add. diss. d. Invent. hered. ib. 9. nam nec damnum ullum hoc casu sentire heredem æquum est, propterea, quod coactus, contemplatione alterius adit, neque commodo aliquo frui debet, ne quartæ quidem, quoniam adit periculo alieno. d. l. 4. h. §. 6. & 7. f. h. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 21. conf. Qu. 17. h. tit.*

Qu. 23. Lex Falcidia & SCtum Treb. quomodo differunt?

Resp. (1. In Falcidiam ea tantum imputantur, quæ jure hereditario capiuntur, in Trebellianicam vero etiam, ea, quæ jure legati, fideicommissi, conditionis implendæ, vel mortis causa donationis ergo accipiuntur. *l. 91. pr. ff. ad. L. Falc. l. 74. ff. eod.* (2. etiam in eo differunt, quod deductâ Trebell. maneat onus hereditarium pro quarta parte apud fiduciarium & tan-

cum

tum pro dodrante in fideicommissarium transeat, falcidiâ autem detracta manet omne onus activè & passivè penes hæredem. *Comp. Laut. d. 1. (3. Falcidia propriè, tantum à legatis & fideicommissis particularibus, Trebellianica à fideicommissis universalibus detrahatur. d. §. 5. & 7. J. h. l. 1. ff. h. t. ad SCt. Trebell. l. 1. pr. ff. ad L. Falcid. (4. Si plures hæredes instituti, & à singulis legata relicta, singulis competit Falcidia §. 1. in fin. l. 77. ff. ad L. Falcid. si plures ordine successivo ad fideicommissum vocati, primus saltem Jus habet quartam deducendi l. 22. §. f. l. 55. §. 2. ff. h. t. Lauterb. Coll. Pr. d. t. §. 30. D. Hildebrand, ad Inst. h. tit. §. 168.*

Qu. 24. An filius ultra dodrantem fideicommissi gravatus, tam legitimam quam Trebellianicam deducit?

Resp. De jure Civ. Non. l. 6. C. h. t. l. 1. ff. ad L. Falc. l. 8. §. 8. 9. 11. & 15. ff. d. inoffic. testam. quia in Trebell. omnia computantur, quæ ex quocunque titulo ad fiduciarum pervenerunt d. l. 6. C. h. l. 91. ff. ad L. Falcid. Carpz. J. F. p. 3. C. 1. def. 20. Bardili Concl. Forens. Exerc. II. th. 18. liberique legitimam salvam habentes, ultra dodrantem non sunt gravati. De jure vero Canon. utramque deducere potest

simpliciter, & secundum Practicorum sententiam in casu, sibi fideicommissum, sub conditione aut in diem relictum. *C. Raynaldus* 16. *C. Raynaldus* 18. x. d. *Testam.* Quod & moribus observatur *Gail.* 2. O. 121. omnino *D. Harppr. in eleg. Tr. d. jur. deducendi duas quartas.* Cap. 4. §. 61. seq. *Carpz. d. l. def. 21.* *Philippi Us. Pract. Inst. Eclog.* 98. *Mev. p. 7. Dec.* 19. *Brunneman. C. 2. decis.* 13. n. 3. *Struv. Jurispr. for. h. t. Aph.* 8. *Laut. Coll. Pr. h. tit.* §. 33. seq. & *ad J. P. W. p. 3. t. 13. th.* 29.

Qu. 25. An idem hoc ad patrem quoque porrigendum?

Resp. Aff. est enim legitimæ, quæ parentibus debetur, si non causa, tamen jus idem cum ea, quam liberi capiunt, & ab hac ad illam valet argumentum. *N.* 18. *C. 1. in fin. vid. plur. Mev. d. p. 7. dec.* 19. n. 5. & 6. *Laut. ad J. P. W. cit. th.* 29. in fin. *D. Stryck. d. jur. Avor. Cap. 4. n.* 72. Quæ sententia usu fori recepta & comprobata. *D. Harpprecht. d. 1r. §.* 35. 36. & 37. *Laut. Coll. Pr. d. §.* 33. add. §. 34. ubi quomodo hæ duæ quartæ deducantur, docet. *Qu. 26. Quemnam effectum ratione actionum hoc SCtum producit?*

(Ad §. 9.) *Resp.* Actiones directæ manent apud fiduciarium & contra *l.* 88. ff. d. her. inst. l. 7.

l. 7. §. 10. ff. d. minor. Utiles verò pro do-
drante transeunt in fideicommissarium
§. 4. F. h. pro quarta manent apud fidu-
ciarium, nisi hic, certa re deducta vel præ-
cepta totam hæreditatem, vel integram
suam portionem restituere rogatus sit;
nam tum est instar legatarii. *h. §. 9. F. ibi-
que Vinn.* retinetque rem illam absque
onere *d. §. 9.* idque ideo, quia hæres hoc
casu non retinet ullum jus universitatis,
sed legatarii instar rem tantum singularem
habet. *d. §. 9. F. l. 1. §. f. ff. h. t. l. p. C. d.
H. F. Wesemb. h. t.*

*Qu. 27. Ex quibus causis cessat hæc
quarta?*

Resp. Ex iisdem ferè, ex quibus Falci-
dia. Hinc eam excludunt (1. prohibitio.
*N. 1. C. 2. §. 2. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 28.
Bardili Concl. for. Exerc. 11. th. 19. D.
Stryk. de Caut. Testam. d. C. 21. m. 2. §. 32.
& 33.* (2. Omissio Inventarii hæredit. *d.
N. 1. C. 2. §. 2. Cravetta Cons. 17. Knip-
schild. d. tr. C. 6. n. 164. & seqq.* In Ca-
mera Imperiali tamen contraria senten-
tia recepta. *Myns. Cent. 3. Obs. 60. Gail.
L. 2. O. 138. n. 13. Brunnemann. ad
Auth. sed cum C. ad L. Falcid. n. f. Comp.
Laut. p. 528. lit. C. & p. 531. & diss. d. In-
vent. Hæredit. th. fin. n. 20.* (3. Si hære-

ditas Ecclesiæ, vel alii pio corpori restitui iussa est. Carpz. *L. 6. R. 25. (4. Coacta hereditatis aditio. §. 7. F. ibique not. l. 4. l. 6. §. 2. ff. h. ut nec poenitendo quartam retinere liceat. l. 14. §. 4. ff. eod. (5. Cessat quoque in testamento militis, per L. 1. §. 18. ff. h. t. l. 12. C. d. test. mil. l. 7. C. ad L. Falcid. ibique Brunnem. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 19. & Comp. cit. l. vid. omnino latissime D. Harpprecht cit. tr. th. 98. usque ad ib. 110.*

LIB. II. TIT. XXIV.

DE

SINGVLIS REBVS PER FIDEICOMMISSVM RELICTIS.

Qu. 1. Quid est Fideicommissum particulare?

(Ad
Pr.)

Resp. Est suprema contestatio, qua, verbis precariis, alicui res singularis relinquitur. *h. pr. n.* seu, qua quis verbis precariis rem singularem restituere rogatur.

Qu. 2. Quæ res per fideicommissum singulatim relinqui possunt?

(Ad §.
1.)

Resp. Omnes, quæ possunt legari. *arg. §. 3. F. de Leg. sive propriæ fuerint, sive hæredis, legatarii, fideicommissarii, aut alius cujuscunque h. §. 1. generalis enim est regula, quod fideicommissa particularia*

laria per omnia legatis sint exæquata, adeoque ab illis nec ratione subiecti, objecti, finis, effectus, vel contrariorum differant *d. §. 3. d. Leg. vid. supr. iii. de Legat. Qu. 4. & 5.* Hoc solum tamen notandum, ne plus quisquam rogetur alicui restituere, quam ipse ex testamento ceperit. Nam quod amplius est, inutiliter relinquitur. *b. §. 1. F. arg. C. 37. d. R. F. in 6.* semper enim onus seu incommodum, commodo respondere, & nemo plus onerari debet, quam honoratus est. *arg. l. 10. ff. d. R. F. vid. tamen Vinn. ad h. §. 1. n. 2.*

Qu. 3. An libertas quoque per fideicommissum dari potest?

Resp. Aff. & quidem largius, quam (Ad §. 2.) directo, cum non tantum propriis servis, sed etiam alienis per fideicommissum libertas dari possit, modò vulgaribus atque evidentibus verbis testatoris voluntas exprimatur. *b. §. 2. F. l. 16. ff. d. fideic. libert. vid. Vinn. h.* Quæ res hodie inutilis.

Qu. 4. Quibus verbis relinquuntur fideicommissa?

Resp. Verbis precariis quibuscunque *b. (Ad §. 1.) §. 3. l. 115. ff. d. Leg. 1. l. 2. C. comm. d. Leg. ubi exempl.* interdum etiam verba imperativa precariorum vim habent, quod tamen ex objecto, & voluntate testatoris,

quæ in fideicommissis prædominatur
l. 19. §. 1. in fin. l. 57. §. 1. ff. b. t. ad SCt. Treb. L. 16. C. d. fideic. b. t. l. 15. C. d. Testamentum. D. Harpprecht *Tr. Ac. p. 1. p. 1238. n. 312.* æstimandum est. Schilter *Exerc. ad Pand. 40. §. 39. & seqq.* Hinc si v. g. quis dicat: Titio hæredi meo impero, ut servum meum Stichum manumittat, vel jubeo, aut hæres damnas esto manumittere, proculdubio hic per fideicommissum libertas data intelligitur. Laut. *Coll. Pr. d. tit. ad SCt. Trebell §. 2. & 18.*

LIB. II TIT. XXV.

De

CODICILLIS.

Qu. 1. Quid est Codicillus?

Resp. Est ultima contestatio minus solennis, sine hæredis Institutione directa (*quod secus in testamentis*) de eo, quod quis post mortem suam fieri velit facta. *§. f. J. l. 6. pr. l. f. ff. l. p. & L. ult. C. b. tit. Laut. Colleg. Pract. b. t. §. 3. & diss. de Epistola. th. 23. & Comp. p. 509. Bardili Concl. for. Exerc. 7. th. 1.*

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. In testamentarium (qui rursus subdividitur in scriptum & nuncupativum. *l. 3. C. d. bon. libert. l. f. in f. C. b.* D. Harppr. *Coss.*

Coff p. 1357. n. 77.) & non testamentarium seu ab intestato. Ille testamentarius, ante & post facti sequela est, viresque ex eo capit §. 1. f. l. 2. §. 2. l. 3. §. f. l. 14. pr. l. 16. l. 19. ff. h. t. Hic verò per se subsistit. d. l. 16. ff. h. l. 8. pr. eod. §. 1. f. h. v. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 4. conf. Bardili de Scheda Testament. c. 1. n. 7. & Concl. forens. Exerc. 7. th. 11. 27. 28. & seqq.

Qu. 3. Ab intestato quomodo fiunt Codicilli?

Resp. Cum quis simpliciter, nullo condito testamento, Codicillos facit. h. n. §. quo casu hæredes alias ab intestato successuri, defuncti voluntatem implere tenentur. d. l. 3. pr. d. l. 8. §. 1. ff. h. modo suas solennitates Codicilli habeant.

Qu. 4. Causa efficiens proxima Codicillorum quanam?

Resp. Voluntas testatoris, faciendi codicillos. l. 1. l. 13. §. 1. ff. h. l. f. §. 1. C. h. l. 29. ff. qui test. fac. l. 76. ff. ad SCt. Trebell. Hinc si quis testamentum fecerit, quod non subsistit, illud neque jure Codicillorum valet, licet omnia Codicillorum requisita habeat. dd. LL. ut si quis dicat hanc suam voluntatem esse testamentum suum, aut caverit, quæ sint propria testatoris. d. l. 13. §. 1. ff. h. In dubio vero, an quis vo-

luerit testamentum aut Codicillum facere, Judex cognoscit. *d. l. 13. §. 1. ff. h. vid. Sande. l. 4. t. 1. d. 12. D. Harpprecht. Coss. pag. 1363. n. 146.*

Qu. 5. Solennitates Codicillorum scriptorum quanam sunt?

Resp. (1. Præsentia 5. testium. *l. f. §. f. C. h. R. F. d. A. 1512. Tit. von Testamenten qui Codicillantem videre debent. Carpz. F. F. p. 3. C. 4. def. 37. Excipiuntur tamen casus, ubi plures, vel pauciores testes exiguntur, quos vid. in Coll. Pr. h. t. §. 8. add. Bardili Concl. for. d. Exerc. 7. ib. 7. 8. & 9.* (2. Unitas actus. *d. l. f. §. f. D. Harppr. Coss. p. 141. n. 146.* (3. Subscriptio testium. *d. l. f. C. in fin. h. non etiam rogatio, & signatura. §. f. F. h. vid. D. Harpprecht. Coss. p. 1360. n. 67. Bardili d. Ex. 7. concl. 6. certiorari tamen debent testes d. p. n. 69. & p. 1360. n. 106 seq. & p. 1355. n. 48. seq. Testatoris subscriptio non est necessaria. l. 6. §. 1. & 2. ff. h. t. Wesemb. p. 1. Cons. 17. n. 10. Carpz. p. 2. dec. 152.*

Qu. 6. In codicillis nuncupativis quanam adhibenda solennitates?

Resp. (1. Æque ac in scriptis, præsentia V. testium & (2. unitas actus *l. f. in f. C. h. R. F. d. An. 1512. d. tit. Von den Testamenten Comp. Laut. p. 510. & p. 560. lin. 2.*

lin. 2. pr. (Cautè tamen agit, qui melioris probationis gratia talem Codicillum mox in scripturam redigi curat. D. Stryk. *de Cautel. Testam. C. 23. §. 18.*) nisi fiant coram actis *l. 19. C. d. Testam.* aut roget testator hæredem suum, ut hæreditatem, vel certam rem huic, vel illi restituat, tum enim ejusmodi fideicommissarius etiam absque omni teste potest hæredi deferre juramentum, quo asserat, nihil à se rogatum esse. *l. f. C. d. fideic. omnino* D. Harppr. *in tr. ad h. l. fin.* modo prius de calumnia juret. *vid. Comp. Laut. d. p. & p. 182. & p. 529. & supr. not. ad §. 12. F. d. fideic. hæred. Qu. 11.* D. Harppr. *Coss. p. 1357. n. 80.* Notandum tamen hoc casu, quod Ipse etiam hæres omnino audiendus sit, si aliter conscientiam liberare, & vel per testes, vel alio modo probare velit nihil à se rogatum esse, nam juramenta in subsidium saltem sunt adhibenda, ubi aliæ probationes deficiunt. Carpz. *p. 2. Dec. 41.*

Qu. 7. Num in Codicillis femina testes esse possunt?

Resp. Aff. l. f. C. d. Cod. ibique Brun-
nem. l. 20. §. 6. ff. qui test. fac. poss. l. 1. pr.
l. 18. ff. d. testib. in tantum, ut codicillus etiam coram 5. mulieribus factus subsistat.
 Lud-

Ludwel. *d. ultim. vol. p. 404.* Carpz. *p. 2. dec. 152. & J. F. p. 3. C. 1. d. 30. diff.* Vinn. *ad §. fin. J. h. n. 3.*

Qu. 8. An Legatarius quoque testis esse potest in codicillis?

Resp. Neg. §. 10. *J. d. testam.* quia hic principaliter negotium inter codicillansem & legatarium agitur, testisque in propria causa nemo esse potest. D. Brunnem. *ad l. f. C. h. n. 18.* D. Stryk. *d. l. §. 9. Comp. Laut. p. 510. ibique citat. diff.* Carpz. *d. dec. 152.* D. Maj. *p. 620. & 621. vid. omninò* D. Harppr. *d. testimon. testam. mort. C. don. & tam ipsius quam Legatarii & Fideic. in Codicill. per tot. cum primis th. 8.* ubi hanc quæstionem more solito, solidissimè per rationes & authoritates pertractat.

Qu. 9. In Codicillis quanam relinqui possunt?

(Ad §. 2.) Resp. Non tantum legatum, & fideicommissum particulare, sed & universale *h. §. 2. J. §. 10. J. d. fideicommissar. heredit. l. 8. §. 1. l. 14. l. 20. ff. h. t.* Carpz. *dec. 155. in fin.* Laut. *Coll. Pr. h. t. §. 12.*

Qu. 10. An etiam Hereditas?

Resp. Neg. directò enim in Codicillis hæreditas nec dari nec adimi potest *h. §. 2. J. l. 2. l. 7. C. h. t. l. 10. pr. ff. d. Cond. Inst. l. 5. §. 1. C. d. nec. her. inst. ne jura codicillorum*

lorum & testamentorum confundantur. *d. §. 2. f. h. D. Hildebrand. ad Inst. h. tit. §. 176.* Directa tamen illa Institutio, quia ut talis valere non potest, obliquatur, & ad fideicommissariam cummuniter trahitur, sic ut legitimus hæres, hæredi scripto, tanquam universali fideicommissario, re-tentâ quartâ Trebellianicâ talem hæreditatem restituere teneatur. *l. 76. ff. ad SCt. Trebell. l. 2. §. f. ff. h. D. Stryk. d. l. §. 23. & seqq.* modo verba defuncti ad fideicommissum trahi possint, & non de certa contraria voluntate apertè constet. *D. Harpprecht Coss. p. 1362. n. 129. seqq.*

Qu. 11. An plures Codicillos quis facere potest?

Resp. Aff. *h. §. fin.* duobus enim te- (Ad §. 1.)
stamentis, licet nemo decedere possit, sed
prius per posterius rumpatur §. 2. *f. quib. mod. testam. infirm. ibique not.* Plures ta-
men Codicillos facere nemo prohibetur.
h. §. n. l. 5. l. 6. §. 1. ff. eod. quoniam Codi-
cilli, plenam & perfectam de bonis dispo-
sitionem haud continent. Nisi alii aliis
contrarii fuerint, cum enim posteriores
tantum valere constitutum est. *l. 3. C. h.*
semper tamen supposito, ut in posteriori-
bus quoad formam nihil fuerit omissum,
alias

alias non tollerent priores. Brunnem. *ad d. L. 3. n. 6.*

Qu. 12. Quomodo vitiantur Codicilli?

Resp. (1. Propter solennitatum defectum *d. l. f. h.* licet enim Codicilli non ita solenniter, ut testamenta solennia conficiantur, & ob id nullam quoque ordinationis solennitatem desiderare dicantur *in h. §. f.* tamen etiam ipsi suis solennitatibus constant, quæ citra nullitatis vitium omitti nequeunt. D. Harpprecht. *Coss. p. 1355. n. 47.* (2. Propter testatoris inhabilitatem *arg. l. 6. §. 3. l. 8. §. 2. ff. h. t. Comp. Laut. p. 484. lin. 5. à fin. p. 509. in fin.*

Qu. 13. Quomodo ritè facti resolvuntur?

Resp. Voluntate contraria posteriori. *l. 6. §. 2. l. 14. l. 16. ff. h. l. 3. C. h. t. declarata testamento, Codicillis ritè factis, vel coram iudice, vel quinque testibus §. 1. f. h.* Et (siquidem testamento cohæserint) *everso testamento. l. 2. §. 2. l. 3. §. fin. d. l. 14. d. l. 16. ff. h. l. f. ff. eod. l. 1. C. d. t. Comp. Laut. d. l. & diss. d. Cancellatione th. 37. & d. Testament. destitut. th. 12. & Coll. Pr. h. t. §. 15. & 16.*

Qu. 14. Quid est Clausula Codicillaris?

Resp. Est Clausula declaratoria ulterioris testatoris voluntatis, testamento adjecta,

Eta, ut dispositio, si jure directo valere non possit, valeat Jure Codicilli. *l. 29. §. 1. ff. qui testam. fac. poss. l. 13. ff. d. inoff. test. l. 12. §. f. ff. d. in just. rupt. testam. l. 19. ff. d. testam. milit. l. f. §. 1. C. h. t.* Adjicitur autem hæc Clausula testamentis vel expressim, vel tacitè sub iisdem intelligitur, ut (1. in testamento paterno, (2. ad pias causas, (3. in Testamento Militis. Et quamvis hæc tacita Clausula juri sit ignota, cum ista testamenta per se, ceu privilegiaria sint valida. Ludwel. *de Ult. vol. p. 413.* tamen in Praxi toleratur. Carpz. *p. 3 C. 4. def. 38. n. 7. & p. 2. dec. 155.* Bardili. *Exerc. 17. concl. 16.* D. Stryk. *de Caut. Testam. d. C. §. 32. & 33. & disp. d. Claus. Cod. n. 61. & seqq. l. 88. §. f. ff. d. Leg. 2.*

Qu. 15. Clausulae hujus quisnam effectus?

Resp. Hic, ut per eandem omnis dispositio, quæ primum in hæredes in testamento institutos collata erat, dirigatur jam in eos, qui ab intestato succedere possunt, & voluntas testatoris sic resolvatur, ac si ille dixisset: Si meum testamentum, quacunque de causa in vim testamenti valere non potest, tunc volo, ut mei hæredes legitimi nihilominus voluntatem meam observent, præstando hæc vel illa Legata,
&

& ut tunc Institutio hæredis à me facta, quæ jure directo valere non potest, trahatur, & valeat in vim fideicommissi. Carpz. L. 6. Resp. 6. & 7. quo tamen casu hæres legitimus quartam Trebell. retinet. D. Harpprech. Coss. p. 854. n. 48. seqq. add. p. 1716. n. 26. Comp. Laut. p. 495. in fin. p. 496. pr. n. 2. p. 510.

Qu. 16. Ut Clausula Codicillaris effectum fideicommissi operetur, quænam requiruntur?

Resp. (1. Ut de testatoris potestate & voluntate constet. (2. Ut solennia Codicilli sint observata. (3. Ne testator expressè videat de alio fideicommissario: hoc enim si fecerit, Clausula hæc nullum effectum habebit, favore instituti. (4. Ut proximè venientes ab intestato hæreditatem adeant. (5. Ut tempore eo, quo deficit testamentum, adsit hæres scriptus, cui præstari fideicommissum possit. D. Harppr. Coss. p. 856. n. 60. seq. add. p. 855. n. 52. conf. Bardili Concl. Forens. Exerc. 7. tb. 22. & seqq. D. Stryk. de Cautel. Testam. §. 32. & seqq. & Diss. de Clausul. Codicill. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 18. 19. 20. D. Hildeb. ad Inst. h. t. §. 182.

Qu. 17. Quid si à Notario adjuncta hæc Clausula?

Resp. Eundem habet effectum ac si ipse

ipse testator eam adjecisset Bardili. *d. Exerc. 7. concl. 15. & 17.* Brunnem. *ad L. 1. ff. h. t. n. 3.* Carpz. *d. L. 6. Resp. 7. in fin.* (1. Quia licet testator ejus adjectionem expressè non mandaverit, eo ipso tamen, dum Notarium, testamentum in scripturam redigere jubet, ut illud more consueto faciat, omnesque salutare Clausulas adjiciat, mandasse videtur. *l. 31. §. 20. ff. d. adil. Edict.* jam vero moribus nostris ex generali ferè consuetudine, testamentis clausula hæc adjici solet. Turret. *d. Effect. Claus. Cod. qu. 147. n. 2.* (2. Quia in dubio semper pro ultima voluntate pronuntiandum. *L. 12. ff. d. R. J. Mantic. d. Conject. Ultim. vol. l. 1. t. 10. D. Textor de Geminatione §. 8. p. 41. Prukman. Vol. 2. Cons. 1. n. 123. seqq.* Idem dicendum, si Notarius adjecerit Clausulam Etcæteratam, v. g. *si hoc testamentum non potest valere jure testamenti, valeat tamen &c.* utpote quæ comprehendit omnia, quæ sunt denatura actus, cui subjicitur. D. Stryk. *cit. Disp. de Claus. Codic. n. 27. 68. & seqq. & Tr. de Caut. Test. C 16. §. 7. & Disp. de Etcætera C. 4. n. 57. & seqq.* B. Dn. Brunneman. dicit: *utile fore puto, si per statutum in omni voluntate ultima Clausulam codicillarem contineri constitueretur. Nam omnis testator*

*presumitur, si interrogatus & informatus
fuisset de hac Clausula, responsurus omnino
eam addendam esse, ad L. f. C. h. t. n. 4.
& 13.*

*Qu. 19. Quomodo hodie communiter
concipi solet?*

*Resp. Sequenti modo: Wosern dieses
mein Testament/ Ordnung und Geschäfteis
niger Ursachen oder Mängel halber / von
Rechtswegen nicht als ein zierlicher letzter
Wille/ gelten/ oder kräftig seyn sollte/ so soll
es doch/ als ein Testamentum nuncupati-
vum, Codicill, fideicommiss, oder dona-
tio mortis causa, oder eine andere Disposi-
tion, wie dieselbe zu recht / oder Gewohnheit
am kräftigsten und beständigsten geordnet
und aufgerichtet werden kan oder mag/ gel-
ten und kräftig seyn. vid. Richter, Dec. 63.
n. 2. & 3. D. Stryke in diss. de Clausula Co-
dicillari. per tot. Lauterb. Coll. Pr. h. t.*

§. 17. D. Hildebrand. ad Inst.

h. t. §. 179.

FINIS LIB. II.

INSTI-

INSTITUTIONVM IMPERIALIVM.

LIB. III. TIT. I. & seqq.

DE

HÆREDITATIBVS QUÆ
AB INTESTATO DEFERVNTVR.

*Qu. I. Successio ab intestato quomodo
describitur?*

Resp. Quæ deficiente Testamentaria à
Lege immediate (*ex presumpta dilectione
& voluntate defuncti. vid. Lauterb. d. sp.
de Magis dilecto. cap. 1. §. 2. & seqq. & disp.
de sing. Fratr. Jur. p. 2. m. 2. §. 33.*) defer-
tur. l. 39. l. 70. ff. d. A. O. H. scil. quia testa-
mentum vel nullum, vel non validum ad-
est. l. 6. ff. l. 34. C. d. inoff. test. pr. J. h. l. 1. ff.
de suis & legit. D. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 3
p. 1302. seq. diciturque simpliciter legiti-
ma l. 3. §. 2. ff. pro soc. l. 70. pr. l. 77 ff. d.
A. V. O. H. Comp. Laut. p. 543. junct. p. 491.
seqq. D. Stryk. d. success. ab intestato D. 1.
§. 6. & §. 20. seqq. Notandum tamen hic,
quod Electores, aut Electoratus S. R. j suc-
cessorem ex tenore A. B. tit. 7. non nisi legi-
timum, aut immediata illius legis disposi-
tione vocatum agnoscant v. D. Grafs. in
Coll. Jur. Rom. cum Recess. Imper. sect. 3. th. 1;

Qu. 2. Quomodo defertur hæc successio?

Resp. Olim varie: *h. & seqq. tit. vid.* D. Hildebrand. *ad Inst. l. 3. c. 9. Tit. 1. usque ad Tit. 9. §. 1. usque 16.* D. Hopp. *ad Tit. 9. huj. Lib. 3. Inst.* Hodie verò *vel* ex jure sanguinis, sive cognationis, latè sic dictæ, *vel* ex ratione Civili seu titulo aliquo juris Civilis *l. un. C. und. vir. & uxor. N. 118.* & est in capita, *aut* in stirpes.

Qu. 3. In capita quando dicitur fieri successio?

Resp. Quoties persona succedentium proprio jure & ex sua persona veniunt. *l. 2. §. 2. ff. d. suis & legit. seu:* quando plures personæ, ad quas successio pertinet, proportionè Arithmetica viriles portiones capiunt *i. e.* quot personæ, tot partes: so viel Mund/ so viel Pfund. D. Harppr. *Cons. 18. per tot.*

Qu. 4. Quando in stirpes?

Resp. Quando veniunt jure repræsentationis, *seu:* quando diversis personis, portiones inæquales proportionè Geometrica respectu stirpium tribuuntur. Et hic non numerus personarum succedentium, sed stirpium attenditur, ut sic, quot stirpes, tot portiones quoque constituendæ. *d. N. 118. c. 1. D. Stryk. d. D. 1. c. 1. §. 67, D. Harppr. d. Cons.*

Qu. 5.

Qu. 5. Quid est Jus representationis?

Resp. Est jus, quo liberi intrant in locum parentum, personamque eorum ita repræsentant juris fictione, ut tantum ex hæreditate capiant, quantum eorum parentes, si superstites, fuissent accepturi: *Germ.* vocatur der Einstand in der Eltern Recht. Totiesque necessaria est, quoties personæ diversorum graduum concurrunt, ne remotiores à proximioribus excludantur. §. 8. *J. H. D. Stryk. c. l. §. 68. Dn. Herold. de Jur. Represent.*

Qu. 6. Jure sanguinis quibus defertur successio?

Resp. (*I.* Descendentibus (*II.* Ascendentibus, *III.* Collateralibus. *Nov. 118. pr. c. 1. 2. Comp. Lau. p. 543. seqq.*

DE SVCCESIONE DESCENDENTIVM.

Qu. 7. Sed quare descendentes reliquis omnibus in successione preferuntur?

Resp. Quia his naturæ simul & Parentum commune votum hæreditatem tribuit. *l. 7. in fin. ff. si tabb. test. null. ext l. 7. pr. ff. d. bon. damnat. l. 7. §. 1. ff. und. Lib. l. 15. ff. de Inoffic. Testam.* nec ullus est af-

fectus, qui vincit paternum & maternum
Laut. d. singul. Fratr. jur. M. 2. §. 33. &
Coll. Pr. d. l. §. 7. Carpz. F. F. p. 3. c. 17. d. f.
3. n. 1.

*Qu. 8. Descendentium nomine quinam
 veniunt?*

*Resp. Liberi; qui vel legitimi sunt, vel
 illegitimi. Legitimi iterum sunt vel legiti-
 mi & naturales simul, v. D. Harppr. Coss.*
p. 496. n. 80. vel Legitimi tantum. Illi vel
ab initio tales sunt, ut ex iustis nuptiis pro-
creati, licet non concepti l. 11. d. C. nat.
lib. quod olim secus erat. l. 11. ff. d. stat. hom.
v. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 9. & tit. de spon-
sal. §. 34. & tit. de his, qui sui vel al. Fur.
§. 8. conf. D. Hert. d. Matrimon. putativ.
th. 22. & 23. vel ex post facto tales reddun-
tur, mediante scil. legitimatione. Comp.
Laut. p. 15. p. 543. seqq. de quibus ordine.
Qu. 9. Ex legitimis igitur & naturalibus si-
mul & quidem ab initio talibus, qui-
nam succedunt?

Resp. Omnes, adeò, ut etiam Patrem,
in cujus potestate defunctus fuit, quoad
bona scil. defuncti propria, excludant
N. 118. c. 1. l. 1. C. d. bon. matern. l. 4. C. d.
bon. quælib. l. 3. §. 1. C. d. usufr. Comp. Laut.
d. p. 543. & p. 254. in fin. nulla habita ra-
tione, (i. cujuscunque sint conditionis vel
 qua-

qualitatibus l. 4. §. 1. d. Episcop. & Cler.
 vid. tamen Comp. Laut. c. p. 543. & p. 489.
 n. 7. (2. Cujuscunque sint sexus N. 118.
 c. 1. l. 11. C. fam. herc. l. p. & ult. C. d. leg.
 her. l. 4. C. d. lib. prest. v. tamen Qu. seq.
 10. (3. Sive sui hæredes sive non, nam hi
 post Nov. 118. c. 1. exæquati sunt quoad
 Jus succedendi, non etiam quoad modum
 nam sui ipso jure acquirunt hæreditatem,
 & transmittunt non acquisitam ulterius:
 Emancipati succedunt quidem cum suis,
 sed adire debent. arg. l. 27. C. d. testam.
 l. 32. C. d. Appell. Lauterb. D. d. Transmis.
 th. 27. Comp. Laut. pag. 538. tit. 8. & d.
 p. 543. p. 488. cir. fin. (4. Sive sint primi,
 sive ulterioris gradus d. N. 118. O. 1. (ita
 tamen, ut proximi gradu remotiores ejus-
 dem lineæ excludant.) vid. Comp. Laut. p.
 544. add. D. Grass. in Collat. Jur. Rom. cum
 Recess. imper. sect. 3. th. 4. ubi ait: Jure
 Germanorum proprio primogenitum ex-
 clusis postgenitis ad successionem vocari,
 uti in Electoribus secularibus, ita & in
 Principatibus, & similibus aliis domina-
 tionibus. p. text. A. B. tit. 7. ibi: auf seinen
 erstgebohrnen Sohn. It. seinen ältern Bru-
 der 12. & porro: und solche Succession in
 jetzt gemeldten erstgebohrnen Söhnen vid.
 omnino Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 9. 10. 11.
 12. 13. & 14.

Qu. 10. An verò hoc quod de liberis modo dictum etiam in feudis ita indistincte verum?

Resp. Non: nam in feudis masculi foeminas regulariter excludunt. 2. F. 36. A. B. tit. 7. ibi: Sohn ohne männliche rechte Erbē: Bruder: vid. D. Grass. in Collat. Fur. Rom. cum Rec. Imp. S. 3. §. 3. p. 15. seq. adeò ut nec in subsidium deficientibus licet omnibus agnatis admittantur. c. un. 2. F. 11. Struv. S. J. F. c. 9. aph. 3. n. 6. Id quod & in Regnorum successoribus ita ordinatis procedit. Hinc de Galliae Regno constat, quod agnatus proximus, si vel millesimo distet gradu, jure sanguinis protinus succedat. D. Fromman. in different. agnat. §. 33. Nisi feudum sit (1. foemineum 2. F. 30. & vel propriè talè, seu à foemina primo quæsitum, ubi etiam sine speciali pacto foemina succedit. d. text. 2. F. 30. vel impropriè, si scil. per pactum foeminae prospectum 1. F. 1. §. 3. Wurmser. d. feud. improp. & 3. sect. 3. n. 42. Struv. S. J. F. d. c. 9 aph. 8. n. 5. & seqq. D. Stryk. E. J. F. c. 15. Qu. 5. & de success. ab Intest. Diss. 1. c. 3. §. per tot. (2 Excipitur feudum francum, in quo ad successionem admittitur foemina 2. F. 104. idque quia Ratio prohibendi, seu Inhabilitas ad servitia cessat. D. Stryk. d. c. 15. Qu. 11. D. Majer. p. 636. seq.

Qu. 11.

*Qu. 11. An etiam nascituri seu post-
humi succedunt?*

Resp. Aff. l. 30. §. 1. ff. d. A. V. O. H. Habentur enim quoties de illorum comodo agitur pro jam natis. l. 7. ff. d. stat. hom. l. 26. ff. eod. l. 231. ff. d. V. S. Comp. Laut. p. 13. p. 81. p. 115. modo ipsi (1. vivi nascantur d. l. 30. §. 2. l. 29. ff. d. N. G. l. 19. §. 2. ff. d. test. tut. l. 129. ff. d. V. S. Comp. Laut. d. p. 13. & p. 491. lit. E. junct. p. 462 lit. O. (2. Justo tempore l. 3. §. f. ff. d. suis & legit. (3. Non tanquam prodigiosi l. 3. C. d. posth. her. inst. l. 14. ff. h. l. 38. ff. d. V. S. Comp. Laut. p. 14. ubi ampl. junct. d. p. 491. (4. Et posthumi mortis tempore sint concepti v. D. Stryk. d. tr. d. S. A. F. D. 1. c. 2. §. 13. seqq. mult.

*Qu. 12. Sed quanta portio reservanda post-
humis in successione?*

Resp. Quia incertum est, quot numero posthumos editura sit prægnans vidua, tres portiones ventri reservandas crediderunt prudentes, cum tergemini nasci possint. l. 3. ff. si pars hered. pet. Quod si plures nascantur, singulis de sua parte decrevit, si pauciores accrescit. l. 4. ff. eod. D. Stryk. C. cap. 2. §. 13.

*Qu. 13. Jus representationis quousque
extenditur?*

X x 5

Resp.

Resp. Non solum ad Nepotes, & Pro-
nepotes, sed ad omnes descendentes in in-
finitum; non solum si remotiores descen-
dentes soli sint, sed & si cum proximiori-
bus concurrant. (1. Quia filii & Nepotes,
cæterique descendentes jus suum ad libe-
ros suos transmittunt, quocunque de-
mum gradu sint, ex quo jure transmissio
semper liberi parentum locum occupa-
bunt. (2. Quia tristis eventus præmor-
tuorum parentum liberos à successione
parentum excludere non debet. (3. Quia
non debent deterioris conditionis esse
descendentes Collateralibus, qui tamen
sine dubio ad decimum gradum succe-
dunt. *J. f. J. d. success. cognat.* (4. per *J.*
ult. J. d. Her. ab int. omnino D. Stryk. *d.*
tr. §. 34. ubi ad *Contr.* D. Harpprecht *Coff.*
p. 543. *n.* 6. add. Bardili *Exerc. ad ff.* 11.
Concl. 11. 12. 13. ubi, quid apud personas
illustres hodie obtineat, docet.

*Qu. 14. Liberi legitimati quomodo suc-
cedunt?*

Resp. Dist. (oblatione Curia abolita)
an sint legitimati per subsequens matri-
monium, an per Rescriptum Principis:
Illi cum similes sint naturalibus & legitimis
ab initio. *N.* 12. *c.* 4. *in fin.* *N.* 89. *c.* 8.
Comp. Laut. *p.* 16. *pr. p.* 107. *p.* 491. &
p. 544.

p. 544. Sine dubio succedunt, non tantum si soli sint, sed & si cum aliis liberis iustis, siue ante, siue postea natis, concurrant. *l. 10. C. d. nat. lib. d. N. 12. C. 4. d. N. 89. c. 8. Mev. p. 3. Dec. 87. & de Consuetudine etiam in feudis D. Stryk. E. F. F. c. 15. Qu. 38. Finkelthaus d. Feud. D. 6. qu. 13. Lauterb. d. singul. Fratr. Jur. §. 49. Coll. Pr. h. t. §. 15. & tit. d. his qui sui vel alieni Jur. §. 18. usque ad §. 28. licet feudum concessum sit pro se & liberis legitimè natis. D. Stryk. d. l. & d. S. A. F. cap. 3. §. 27. vid. supr. L. 1. T. 10. Qu. 85. Laut. d. Legitim. per subseq. matr. §. 37. Quoad hos verò subdisting. an liberi legitimè nati ante legitimationem extant, & legitimati non succedunt, quia regulariter legitimatio hæc non potest fieri existentibus liberis legitimis, sed in eorum defectum fieri solet *N. 89. c. 9. nisi Princeps hoc quoque specialiter exprefferit. Gail. 2. O. 142. si vero non extant legitimati succedunt, vid. Lauterb. ad F. P. W. Disp. 4. th. 14. siue postea liberi nati sint, siue non scil. in allodialibus. d. N. 89. c. 9. non etiam in Feudis. 2. F. 26. §. 4. Carpz. F. F. p. 3. C. 29. d. 16. Struv. S. F. F. cap. 9. aph. 3. th. 8. Myler ab Ehrenbach in Gamalog. C. 25. n. 2. & seqq. Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 16. & d.**

& d. tit. de his qui sui vel al. Jur. §. 30. & 31. & Comp. d. p. 16. & p. 544. confer. D. Stryk. d. tr. c. 3. §. 39. & 40. nisi in specie quoque ad feudi successionem sint legitimati. D. Stryk. d. l. & in E. J. F. C. 15. Qu. 39. seq. conf. supr. L. 1. T. 10. Q. 89. Qu. 15. Qua ratione adoptivi s. legitimi tantum succedunt?

Resp. Hi patri adoptivo ab intestato succedunt, sive sint arrogati, sive in specie adoptati, idque sive ab ascendente, sive extraneo. l. p. C. §. 1. & 2. J. d. adopt. Comp. Laut. p. 18. pr. & d. p. 544. add. Diss. de Transmiss. th. 26. & Coll. Pr. h. t. §. 17. & tit. de Adopt. §. 10. D. Stryk. d. tr. C. 2. §. 36. seqq. Procedunt tamen hæc tantum (1. In successione paterna non materna. (2. Nisi adoptivi iterum emancipati sint à patre adoptivo. D. Stryk. d. C. §. 41. 42. & 43.

Qu. 16. An hi quoque in Feudis succedunt?

Resp. Neg. 2. F. 26. §. adoptivi: Quia (1. Feuda sanguini dantur: Adoptio verò jus sanguinis non tribuit l. 23. ff. d. adopt. Comp. Laut. p. 18. pr. lin. 4. (2. Quia ita domino feudali invito vasallus ex alia familia adscisceretur, quod Jus feudale non permittit. 2. F. 12. (3. Quia ita agnati successio-

cessionis spe privarentur, si alium successorem pro lubitu adoptare liceret, Struv. *S. J. F. C. 9. §. 3. n. 5.* D. Stryk. *d. tr. C. 3. §. 26.* quod idem quoque in feudis Imperii obtinet. Iter. *d. feud. Imper. C. 14. §. 8.* si tamen Dominus & agnati, in adoptionem consentiant, utique succedunt adoptati, aut si feudum sit hæreditarium. Iter. *d. §. 8.* D. Stryk. *E. J. F. C. 15. Q. 43. conf. Laut. Coll. Fr. h. t. §. 17.*

Qu. 17. Liberi illegitimi seu naturales, quotuplices?

Resp. Triplices: alii namque ex concubina nati sunt, qui in specie naturales appellantur. Alii vulgo quæriti, seu spurii, alii demum ex damnato coitu geniti. *vid. Comp. Laut. p. 15. p. 459. p. 544.*

Qu. 18. Liberi naturales quibus succedunt?

Resp. Hi matri ac maternis succedunt, tanquam legitimi. *l. 2. l. 8. ff. und. cogn. l. 1. §. 2. ff. ad SCt. Tert. Carpz. J. F. p. 3. C. 14. def. 58.* etiamsi mater alios habeat liberos legitimos, & sit persona illustris. *§. 3. J. l. 5. C. de SCt. Orphis.* D. Hert. *l. 1. Paroem. 4.* Ein Weib trägt kein Bastard vel kein Mutter trägt ein Bastard. Excipitur tamen feudum foemineum. D. Hert. *d. l. §. 5. ad.* Struv. *S. J. F. C. 9. aph. 3. n. 7.*
Quoad

Quoad patrem vero distingue: si mortuus reliquit liberos aut conjugem legitimam, tum non succedunt, sed iis tantum alimenta debentur, boni viri arbitratu *auth. licet C. d. nat. lib. d. N. 89. C. 12. 15. Comp. Laut. p. 458. in med. scil. secundum substantiæ mensuram. vid. tamen Comp. Laut. d. p. 458. lit. O.* si vero nullos liberos aut conjugem legitimam reliquit, tum succedunt patri naturali in duas uncias, inter naturales liberos & matrem eorum dividendas, ut hæc unius filii portionem accipiat *d. N. C. 12. §. 4. & d. auth. licet C. d. nat. liber. Richter d. success. ab intest. sect. 1. m. 3. n. 9. D. Stryk. d. tr. C. 2. §. 46. Idem hodie in illis, qui ex duobus solutis nati. Comp. Laut. d. p. 544. add. diss. d. singul. fratr. jur. §. 51. & ad J. P. W. d. l. th. 15. & Coll. Pr. b. t. §. 18. D. Harpppr. Tr. Ac. p. 2. p. 1211. usque ad p. 1256. in primis. 24. n. 46. seqq. n. 62. seqq.*

Qu. 19. Sed quomodo ille succedet, qui contractis sponsalibus, ante tamen Benedictionem sacerdotalem natus?

Resp. Non ut filius naturalis, sed ut ex legitimo matrimonio natus succedit: modo nullum subfuerit impedimentum, nuptiarum consummationem prohibens, aut
plenè

plenè consensum sit in matrimonium. *vid.* Carpz. *J. F. p. 3. C. 14. d. 12.* Richter. *S. 1. m. 3. n. 20.* D. Stryk. *d. c. 2. §. 49.* nam benedictio est Ceremonia Ecclesiastica Juri Civili & feudali incognita. Struv. *S. J. F. c. 9. th. 3. n. 13.* Hinc ad feudorum successionem quoque admittuntur. D. Stryk. *d. C. 15. Qu. 37.*

Qu. 20. An liberi naturales in feudo succedunt?

Resp. Neg. 2. *F. 26. §. naturales*, etiam si nulli liberi justii adsint. Schrader. *de feud. p. 7. c. 5. n. 20.* aut feudum sit foemininum, cum Jus feudale in genere legitimam natiuitatem requirat. Struv. *c. 5. th. 3. n. 7.* nisi feudum pro liberis naturalibus in specie fuerit concessum. Rosenthal. *d. feud. cap. 7. concl. 19. n. 4.* quod tempore constituti feudi in Investitura fieri potest. D. Stryk. *d. c. 3. n. 26. add. Diss. 7. c. 2. §. 32.* ubi quid de liberis Principum extra matrimonium natis, quoad feudi successionem habendum docet.

Qu. 21. Spuriis, quibus ab intestato succedunt?

Resp. Matri (etiam illustri in casu scil. si liberos legitimos non habeat. *l. 5. C. de Sct. Orphit. Mev. p. 2. dec. 83.*) & maternis *§. 3. J. l. 5. C. d. Sct. Orphit. l. 2. l. 8. ff. Un. de Cogn.* D. Stryk. *d. S. A. J. d. D. 1. c. 2. §. 54. &*

54. & 55. non vero patet, cum quem patrem habeant, minimè constet. §. 12. *J. d. Nupt. §. 4. J. d. Success. cogni. l. 4. ff. unde cogn. l. 23. ff. de Stat. Hom.* & quamvis hodie abrogato concubinato per Reformat. Pol. d. A. 1548. tit. von leichtfertiger Beywohnung. *Comp. Laut. p. 459.* Spurii & naturales quoad effectum haut differant. *Struv. Ex. 38. th. 22. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 209. seq.* quia tamen in spuriiis incertitudo parentis semper militat, nec hodie ad hujus successionem admittuntur. *Carpz. p. 4. C. 23. d. 6. n. 3. & Pr. Cr. qu. 68. n. 129.* si tamen de patre certo constare possit, spurio idem jus, quod naturali hodie concedendum videtur. *D. Stryk. d. C. 2. §. 53.*

Qu. 22. Quid de injustis seu ex damnato coitu natis dicendum?

Resp. Hi ab omni ascendentium successionem removentur adeo, ut ex bonis ascendentium Jur. Civ. nec alimenta ipsis debentur. *auth. Ex complexu C. de incest. nupt. Nov. 74. c. ult. N. 89. c. f. Carpz. J. F. p. 3. C. 14. def. 11. D. Stryk. de success. ab Intest. d. D. 1. c. 2. §. 57. & 59. Comp. Laut. p. 458. in med & p. 545. Bardili Exerc. Canon* (quoad alimenta scilicet non quoad Jus succedendi) mitigatum, *c. 5. x. d. eo, qui*

qui dux. in uxor. quam poll. Laut. d. sing. frat. Jur. §. 14. & D. d. transmiss. §. 18. conf. Coll. Pr. h. t. §. 20. & tit. de agn. & al. lib. §. 16. & tit. de lib. & posth. §. 9. in fin. Ex hoc tamen jure non succedunt, nec ejusmodi damnati fratres, vid. Laut. d. Diss. d. sing. fratr. jur. p. 117. & seqq. Carpz. p. 3. C. 14. d. 11. n. 3.

Qu. 23. Annon vero interdum justique liberi successione parentum privantur?

Resp. Aff. si sc. (1. Parentes rei sint Criminis perduellionis. l. 5. §. 1. ff. ad L. Jul. Maj. filia tamen hic ad legitimam admittuntur in bonis matris. d. l. 5. §. 3. ubi ratio. Comp. Laut. p. 687. in fin. (2. Si parentes, vel liberi sint hæretici. l. 4. §. 2. & 6. l. 19. pr. C. d. heret. N. 18. in fin. vel eorum receptatores & defensores. Hunn. p. 4. t. 12, c. 1. n. 7. Hinc secus si quis unam ex illis religionibus, quæ in Imperio per Constitutiones publicas, receptæ sunt, assumerit. Instrum. Pac. art. V. §. 35. junct. art. VII. §. 1. Carpz. p. 1. dec. 89. n. 4. & J. F. p. 3. C. 14. d. 10. (3. Si liberi propter delictum à Camera proscripti aut banniti sint. arg. l. 1. C. d. her. inst. Nam jura communia amittunt. Et si à Principe proscripti, amittunt in Principis territorio,

jura statutaria. D. Rhetius *Inst. Fur. Publ.* L. 4. t. 23. §. 15. jung. Blum. *Proc. Cam. t.* 25. n. 30. & seqq. *Comp. Laut. p.* 13. pr. (4. Si liberi juratò renunciaverint parentum successioni. c. 2. d. pact. in 6. Jure namque Canon, omne Juramentum est servandum, quod non vergit in contumeliam Nominis divini, vel tertii detrimentum. *Laut. Coll. Pr. tit. d. Jure jur. §.* 13. & tit. ad *Sct. Treb. §.* 3. 6. & 7. & h. tit. §. 21. *Comp. Laut. p.* 49. pr. Jure autem Civili hæc renunciatio nulla est. *vid. d. p.* 49. & *p.* 173. D. Stryk *U. M. ff. tit. de Pact. §.* 44. *add. tr. d. S. A. J. c.* 10. D. 8, D. Harppr. *Tr. Ac. p.* 2. p. 8. 9. 14. & *passim. Comp. Laut. p.* 545. (5. Si liberi sint penitus separati, hi enim portione sibi semel assignata contenti esse debent, sive modica sive magna fuerit. D. Stryk. *d. tr. D.* 1. c. 4. §. 24. *seqq.* nisi ex secundo matrimonio nulli liberi adsint. *add. D. Stryk. d. l. §.* 25. & *in U. M. ff. tit. de Adopt. §.* 25.

D E

SVCCESIONE ASCENDENTIVM.

Qu. 24. Ascendentes quando succedunt?

Resp. Deficientibus omnino descendentibus, N. 118. c. 2. idque turbato ordine mortalitatis. l. 15. pr. *ff. d. inoff. test.* vocantur.

turque hi à LL. ad successionem, ut sui filii non gratam hæreditatem relictam, sed triste lucrum sibi lugeant acquisitum. *l. f. C. comm. d. success.*

Qu. 25. Parentum nomine quanam veniunt?

Resp. Omnes ascendentes utriusque sexus indistinctè. *l. 4. §. 2. ff. d. in Jus voc. l. 51. ff. d. V. S.* quamquam hæc vocis parentum extensio Juri Civ. incognita sit. *D. Stryk. d. tr. diff. 2. C. 1. §. 3.*

Qu. 26. Quæ ratione igitur succedunt?

Resp. Videndum, an soli extent, an verò cum fratribus defuncti concurrant. Porro an sint legitimi, an verò illegitimi? *vid. Comp. Laut. p. 545. & seq.*

Qu. 27. Quid ergo si soli extant?

Resp. Hoc in casu proximiores excludunt gradu remotiores. *d. N. 118. C. 2. Auth. defuncto C. ad SCt. Tert.* dividiturque hæreditas æqualiter, secundum personarum numerum, si scil. ejusdem Lineæ fuerint parentes. *d. N. 118. C. 2.* nam si diversæ lineæ sint, tum hæreditas dividitur in duas partes æquales, quarum altera paternis, altera maternis datur: quod adeò verum, ut si ex matre sola avia adefset, ex patre verò & avus & avia, tantum capiat avia, materna sola, quantum avus

& avia ex patre conjunctim. *d. N. D. Stryk. d. D. 2. C. 1. §. 19. seqq. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 23. 24. & 25.*

*Qu. 28. An igitur Jus representationis in
ascendentibus non locum habet?*

Resp. Neg. Jus enim repræsentationis id exigit, ut persona una in alterius locum transeat, à qua sanguinem trahit; per derivationem enim sanguinis, jus simul in posteros derivatur, ut sic pater, qui filium reliquit, decessisse non videatur. Jam verò pater à filio sanguinem non trahit, ut sic contra naturam foret, si pater in filii locum per repræsentationem transire vellet. *D. Stryk. d. C. 1. D. 2. §. 17. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 23. in fin.*

Qu. 29. Quid si ascendentes cum fratribus concurrant?

Resp. Si concurrunt, cum defuncti fratribus germanis, (non consanguineis nec uterinis v. *Frantzk. ad J. h. C. 10. n. 49 Huber. h. Laut. d. sing. frat. jur. p. 2. m. 2. §. 35.*) succedunt una cum his in Capita. *d. N. 118, C. 2. vers. si vero &c.* quod & si cum avo & avia utriusque lineæ concurrant, obtinet, ut semper tot constituantur portiones, quot personæ sine omni differentia sexus, potestatis, & Bonorum *D. Stryk. d. C. 1. §. 28.* si vero cum fratrum

trum Germanorum prædefunctorum liberis concurrant, certum est per N. 118. C. 2. hos non admitti, quæ tamen correctæ per N. 127. C. 1. vid. *supr. in Proæm. Qu. 26. Comp. Laut. p. 545. junct. p. 3. & p. 122. lit. S. lin. 4.* Hinc sine dubio hoc casu fratrum filii succedunt in stirpes, & tantum capiunt, quantum pater eorum, si in vivis fuisset, percepisset. *d. N. 127. C. 1. sc. si hi cum fratribus germanis & ascendentibus defuncti concurrant. Laut. cit. D. de sing. Fratr. jur. d. §. 35.*

Qu. 30. An idem dicendum si nulli superstites sint fratres, sed cum ascendentibus soli concurrant fratrum prædefunctorum liberi?

Resp. De jure Civ. negativa verior est. *d. N. 118. C. 2. & 3. N. 127. C. 1. Laut. d. §. 35. & in Comp. p. 545.* Contraria tamen aliorum sententia, quod scil. licet soli cum ascendentibus non extantibus fratribus defuncti germanis concurrant, admittantur, non saltem communis est *Laut. d. §. 35. n. 10. & Coll. Pr. h. t. §. 27. & ad F. P. W. p. 4. t. 20. th. 16. & d. D. d. singul. fratr. Jur. d. §. 35.* verum etiam Ulpus fori, passimque jura provincialia eandem probarunt. *Carpz. p. 3. C. 17. def. 20. n. 4. Ant. Matthæi d. success. C. 14. aph. 23. D.*

Harppr. *ad Jus Bad* p. 133. §. 5. & *N. Ac.* p. 2. p. 1029. D. Stryk. *d.* D. 2. C. 1. §. 31.

Qu. 31. An nepotes ex fratribus quoque admittuntur?

Resp. Neg. Repraesentationis enim jus, quod speciatim fratrum liberis indulserat Justinianus ad nepotes non extenditur; nec in materia exorbitanti, filiorum appellatione nepotes veniunt. Carpz. *d.* *def. n.* 5. D. Stryk. *d.* C. 1. §. 30. D. Harppr. *Conf.* 28.

Qu. 32. Parentes legitimi quibus succedunt?

Resp. Legitimis & naturalibus simul, quibus etiam legitimati per subsequens matrimonium accensentur. *N. 89. C. 9.* sine dubio succedunt parentes legitimi. *d. N. 118. C. 2.* Legitimatis vero per Rescriptum Principis, tantum pater & mater, non verò reliqui ascendentes succedunt. *d. N. 89. C. 9. §. 1. v. Laut. ad J. P. W. p. 4. th. 14.* Legitimatis per oblationem Curiae defunctis, Curia tres Uncias acquirebat, & Patri dodrans assignabatur. *arg. d. Nov. 89. C. 6.* Sed hujus oblationis usus hodie cessat. Legitimis tantum, arrogator succedit, modo sint puberes *l. p. §. f. C. de adopt.* Schenk. *d. success. Parent.* C. 3.

C. 3. n. 26. seq. Adoptans, non extraneus, succedit *l. p. pr. vers. si vero C. d. t. Comp. Laut. p. 18. pr. lin. 11. & p. 546.* Extraneus autem non succedit §. 2. *ibique DD. J. d. adopt. l. p. C. eod. vid. latiss. D. Stryk. d. D. 2. C. 1. à §. 34. usque ad §. 52. add. Laut. in Comp. b. & Coll. Pr. §. 30. & 31. Qu. 33. Quomodo liberis illegitimis succedunt ascendentes?*

Resp. Eodem modo, quo liberi illegitimi parentibus. *d. N. 89. cap. 13. Comp. Laut. p. 546. & Coll. Pr. b. t. §. 18. 19. & 32. D. Stryk. §. 42. usque ad §. 48.*

Qu. 34. Succeduntne Ascendentes in Feudo?

Resp. Neg. *cum 2. F. 50.* liberis enim vasallus prospicere voluit non aliis *Struv. S. J. F. c. 9. aph. 7. n. 4.* Et hoc in feudo novo quam maximè procedit; nam hic posteris & sanguinem ab acquirente trahentibus feudum concessum esse præsumitur, ut sic nullo jure pater admitti possit. *D. Stryk. d. D. 2. c. 2. §. 1.*

Qu. 35. Annon dantur casus excepti, ubi pater quoque ad successionem feudi admittitur?

Resp. Aff. scil. (1. in feudo antiquo. (2. Si feudum novum jure antiqui feudi concessum. (3. Si feudum sit mere hære-

ditarium. (4. Si in Investitura hoc conventum, vel statuto receptum. (5. Si feudum ob bene merita patris concessum. omnino D. Stryk. *d. c. 2. §. 2. 3. 4. 5. & 6. add. E. F. F. cap. 16. Qu. 2. seqq.* Laut. *d. diss. d. sing. Fratr. jur. §. 36.* Schulz. *synops. Fur. Feud. c. 8. n. 117.*

Qu. 36. An pater in feudo succedens cum fratribus concurrat an vero solus admittitur?

Resp. Aff. prius in genere N. 118. c. 2. praesertim cum hic casus jure feudal. decisus non sit, ubi rectè jus Civ. allegatur 2. F. 1. Ludwel. *in synops. Fur. Feud. p. 207.* Laut. *d. sing. frat. jur. d. §. 36. ubi ad contr. resp. vid. tamen D. Stryk. d. c. 2. §. 7. & in E. F. F. Qu. 6. ubi affirm.* Si feudum sit hereditarium, alias Non: quia jure feudali illi succedunt, qui ex eadem Linea sunt, qua deficiente demum, qui ex alia 2. F. 50. *in fin. Struv. cap. 9. th. 3. n. 3. S. F. F.*

DE
SVCCESIONE COLLATERALIVM.

Qu. 37. Deficientibus, descendantibus & ascendentibus quoniam succedunt?

Resp. Collaterales l. 10. §. 8. ff. de grad. & Aff. & ex his quidem primo loco ad
suc.

successionem legitimam vocantur fratres. *d. N. 118. c. 3.* etiam in feudis cap. un. vers. his vero deficientibus 2. *F. 11. vid.* Laut. *d. sing. Fratr. jur. §. 38.* modo feudum sit antiquum & fratres à primo acquirente descendant. *d. c. un. 2. F. 11.*

Qu. 38. Collaterales quotuplicis generis?

Resp. Duplicis: alii agnati seu per patrem, alii cognati seu per matrem conjuncti §. 1. *J. d. legit. agn. tut. ibique not.* Quæ diversitas olim in successionebus quam maxime attendebatur; Agnati enim proximi Jur. Civ. statim post suos vocabantur. *pr. J. de leg. agn. success. l. 5. C. d. leg. her.* Cognati vero demum, si Agnati defecerint, beneficio Prætoris admittebantur. *pr. J. d. success. Cogn.* sed jure novissimo hanc diversitatem in successione rerum allodialium plenè sustulit Justinianus *N. 118. c. 4.* indistinctè & æqualiter eosdem ad successionem ab intestato vocans. *D. Stryk. D. 3. d. S. A. J. c. 1. §. 4.* motus sanguinis ratione inter omnes æquali. *B. Fromman. in different. Agn. & Cognat. §. 30. seqq.* Jure tamen feudali hæc differentia adhuc obtinet, cum hoc jure familiarum ratio habeatur, & hinc cognati, utpote per fœminas juncti excludantur. 2. *F. 11. pr. v. Finkelth. de feud. D. 6. qu. 35. Struv. S. J. F.*

*c. 9. aph. 6. Vultej. de Feud. L. 1. c. 9. N. 109.
Laut d. D. §. 40. Fromman. d. D. §. 33.*

*Qu. 39. In successione igitur Fratrum, qui-
nam Jur. Civ. primum locum obtinent?*

Resp. Defuncti fratres germani sive ex
utroque latere ipsi juncti, vollbürtige Ge-
schwistrig / von beyden Banden / qui simul
& æqualiter in capita succedunt, & pro-
pter duplex vinculum, atque arctiorem
necessitudinem. *v. N. 84. c. 1. in fin. reli-
quos consanguineos & uterinos à succe-
sione legitima, sine sexus bonorumque
paternorum & maternorum distinctione
excludunt. N. 84. c. 1. §. 2. in fin. N. 118.
c. 3. Laut. d. D. §. 39. Carpz. J. F. p. 3. C. 18.
def. 3. & 8. In successione feodalibus ta-
men fratres regulariter sorores excludunt,
vel ad minimum præcedunt C. un. §. 3. 1.
F. 1. c. un. 1. F. 8. Schrader de Feud. p. 7. c.
4. Struv. S. J. F. C. 9. aph. 8.*

*Qu. 40. Si verò cum fratribus sororibusque
germanis fratrum prædefunctorum
liberi concurrant?*

Resp. Hi, ex nova Constitutione Justi-
niana cum avunculis simul admittendi
in stirpes, tantam portionem accepturi,
quantam pater eorum, si in vivis fuisset,
percepisset. *d. N. 118. c. 3. Laut. Coll. Pr.
h. t. §. 34. & ex hac ratione fratrum filii*
jure

jure repræsentationis sibi speciatiim concessio succedunt. D. Stryk. *d. cap. 1. §. 7.* quando scil. eum propriis Οσίος, sive patris, sive avunculis concurrunt. D. Stryk. *§. 8. d. l.*

Qu. 41. Quid ergo dicendum de fratrum liberis, si soli inter se concurrant?

Resp. Hi speciali Constitutione in Comit spir. *d. An. 1529. d. 23. Apr.* à Carol. V. Imper. sancita, in capita, non in stirpes succedunt. *conf. l. 2. §. 2. ff. d. suis & legit.* D. Stryk. *d. D. 3. C. 1. §. 8, 9. & 10.* Cothman. V. 3. *Resp. 26.* Jus enim repræsentationis, hisce filiis, propter concurrentem patrum utrinque conjunctum alias concessum, hic non est necessarium. *vid. Laut. d. D. §. 43. & Coll. Pr. d. T. §. 35.* cum hæreditas inter eos, qui pari gradu distant, pariter, æqualiterque partienda. D. Maj. *p. 649.* Idem in feudali successione & in Praxi observari, docent. Myns. C. 3. O. 94. Rosenthal *de Feud. C. 7. Concl. 56. n. 9. in not. lit. n.*

Qu. 42. Deficientibus fratribus germanis, & illorum filiis quibus defertur hæreditas?

Resp. Fratribus defuncti ex uno latere junctis, consanguineis scil. & uterinis, halb Geschwistrig / Vatter / oder Mutter halb / illo-

illorumque liberis, exclusis omnibus reliquis ejusdem collateralibus. *N. 118. C. 3.* ita ut fratres soli in capita, cum prædefunctorum liberis vero concurrentes in stirpes, soli autem prædefunctorum fratrum liberi, si existant, in Capita succedant. *d. N. 118. C. 3.* idque sine distinctione bonorum, undecunque etiam illa sint quæsitæ. *D. Lauterb. d. D. §. 45. Bardili Exerc. 13. 14. omninò D. Harpppr. Coss. p. 845. n. 198. usque ad fin. vid. tamen D. Stryk. d. Cap. 1. §. 22. seqq.*

Qu. 43. An hætenus de fratribus naturalibus & legitimis dicta, etiam in legitimatis locum habent?

Resp. Aff. ex æquitate in legitimatis per subsequens matrimonium. N. 89. C. 8. arg. C. tanta X. qui filii sunt legit. ita ut hi fratres legitimati, etiam consanguineos & uterinos legitimè natos à successione fratris sui Germani excludant. arg. d. C. 8. & ex communi, ac recepta consuetudine, in feudis quoque succedunt Lauterb. d. D. §. 49. add. D. d. Legitim. per subseq. matrim. §. 36. Legitimati vero per oblationem Curiaë fratribus, ex parte patris sibi junctis non succedunt, nec legitimè nati fratribus suis consanguineis hoc modo legitimatis ab intestato hæredes existunt.

stunt. N. 89. C. 2. & 4. Per Rescriptum Principis legitimati sibi quidem invicem succedunt, sed non fratri legitimè nato, si alii adsint fratres, fratrumque liberi legitimè nati, nisi ante horum nativitatem fuerint legitimati v. D. Stryk. d. C. 1. §. 30. & 31.

Qu. 44. Ex illegitimis quinam succedunt?

Resp. Naturales Consanguinei, nec sibi, nec legitimis succedunt. *arg. §. p. J. d. succ. cogn. l. 4. ff. unde cogn. N. 89. c. 2. & 4. D. Stryk. d. l. §. 35.* uterini verò succedunt sibi, & omnibus per matrem conjunctis, etiam si alii legitimè nati adsint. *l. 2. l. 4. ff. d. t. §. 4. J. d. succ. cogn. N. 118. c. 3. in fin. & c. 4. D. Stryk. d. l. §. 36. & 37.* à germanis vero excluduntur. *d. Nov. c. 4. pr.* Spurii cum naturalibus pari modo succedunt: Non tamen fratri uterino illustri. *D. Stryk. d. l. §. 38.* Incestuosi planè non succedunt. *N. 74. c. ult. N. 89. c. ult. D. Stryk. d. c. 1. §. 39. D. Laut. c. D. §. 50. 51. & 52.*

Qu. 45. An fratribus quoque adoptivis Jus ab intestato fratribus succedendi competit?

Resp. Disting. inter fratres arrogatos & adoptatos. Arrogati agnascuntur reliquis, in Patris adoptivi potestate existentibus,

ibus, & illorum quoque cognati efficiuntur. *l. 23. ff. de adopt. Comp. Laut. p. 18.* & hinc etiam Jus fratribus suis succedendi ab intestato habent. *l. 3. ff. ad SCt. Tertull. §. 3. F. eod. l. 2. §. 3. ff. d. suis & leg. her. l. 23. ff. l. p. C. d. adopt.* Quoad adoptivos vero in specie sic dictos, iterum distinguendum est, inter illos, qui ab Ascendentibus suis, & qui ab extraneis sunt adoptati. Illi fratribus suis omnino Jure fraternitatis, & tanquam fratres succedunt. *arg. dd. LL. l. p. C. d. adopt.* Non verò in feudis. *c. un. 2. F. 26. D. Stryk. cit. D. 1. c. 3. n. 25. Laut. Coll. Pr. h. §. 39. & tit. de Adopt. §. 10.* Hi vero jus fraternitatis non acquirunt, nec fratres efficiuntur illorum liberorum, quos pater in sua potestate habet, unde ipsi quoque, tanquam fratres sibi invicem succedere nequeunt. *d. l. p. Laut. d. D. §. 52. add. D. Stryk. d. C. 1. §. 30. seqq.* Sicut nec Uniti. v. Bardili. *Disp. d. Unione Prolium. th. 35.*

Qu. 46. Quid si deficientibus fratribus horumque liberis remotiores adsint cognati qua ratione hi succedunt?

Resp. Ita, ut propiores excludant remotiores. *d. Nov. 118. c. 3. Richter. de success. S. 3. m. 4. D. Hert. L. 1. Paræm. 83. Je näher dem Sitz; je näher dem Erbe; absque (1. Re-*

(1. Repræsentatione (quæ solis fratrum filiis indulta) aut (2. Consideratione duplicитatis vinculi *d. N. 118. c. 3. §. 1. f.* excepto casu, ubi consobrinus ex patre & matre (qualis est ille, qui nascitur ex duobus fratribus ac duabus sororibus, sibi invicem nuptis :) cum consobрино, qui ex uno tantum parente ipsi defuncto conjunctus concurrit. *D. Stryk. d. c. 1. §. 27. junct. §. 28.* tum enim ille hunc quidem non excludit, duplicem tamen portionem capit. *D. Stryk. d. l. Harpprecht. ad pr. Inst. de her. quæ ab intest. n. 453. & seqq.* vid. tamen *Brunneman. C. 1. dec. 20.* ac (3. Sine omni attenta bonorum distinctione. Nam una est massa hæreditaria. *Comp. Laut. p. 546.* vid. *D. Stryk. D. 3. c. 1. §. 16. & 17. cum seqq.* Et quidem succedunt in infinitum. *l. 2. §. 1. ff. de suis & legit. N. 118. c. 3. D. Hert. d. Jurisprud. Civ. sect. 2. §. 14. in fin. Joh. Harpprecht. d. l. n. 472. & seqq. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 37. & Disp. de Jure Fisci. §. 15.* vid. *Bardili Conc. forens. Ex. 13. th. 15.* etiam in Feudis. *1. F. 1. §. 4. 2. F. 31. v. D. Stryk. E. F. F. cap. 16, Qu. 19. add. d. D. 3. c. 3. Laut. Coll. Pr. tit. unde Cognati. §. 2. Qu. 47. An is, qui jure Cognationis hæreditatem petit, proximiores se probare debet?*

Resp,

Resp. Dist. an agat cum extraneo & sufficit, si probet, se esse ex numero cognatorum; an vero cum alio consanguineo litiget, & tum docere quoque debet se proximiorē esse. Carpz. *p. 3. C. 18. d. 28. & 29.* & quidem concludenter & distinctē in quonam sit consanguinitatis gradu. Wesembec. *Consf. 13. n. 45.* D. ab Eyben *ad Inst. D. 12. O. 15.* quia ex illa generali probatione agnationis non mox probatur proximitas, D. Stryk. *D. 7. C. 4. §. 35. & 36.* Lauterb. *Coll. Pr. h. t. §. 41. & tit. ad SCt. Treb. §. 14. in fin.*

Qu. 48. Quomodo probatur Agnatio?

Resp. (1. Per præsumptiones, indicia, (2. Per testes, *arg. c. licet. ex quadam x. d. test. c. 1. x. d. consang. & affin.* etiam parentes. *c. videtur x. qui matr. accus. poss. c. cum in tua x. d. sponsal.* (3. Per Instrumenta, non quidem per directum, & principaliter, sed enunciativē ex Instrumento Knipschild. *d. fideic. pers. Illustr. c. 11. n. 15. 16. 17. 18.* (4. Per Insignium & armorum Identitatem, veluti si quis eadem Insignia & arma einerley Schild und Helm cum cæteris ejusdem nominis, Agnationis & familiæ gesserit. (5. Per famam, originem habentem ab hominibus fide dignis, omni-que exceptione majoribus, dictique sui ratio-

tionem reddentibus. (6. Per communem hominum reputationem, & opinionem. (7. Per Matriculam, si in ea agnati descripti reperiantur. *arg. l. 1. & 12. C. d. primicer.* (8. Ex Libris historicis & Chronicis. (9. Per monumenta & Inscriptiones sepulchrorum lapidum &c. (10. Per libros Genethliacos *Stamm- und Geschlecht Bücher*. Idem est (11. Quoad libros natales *Geburts Brieffe*/ quibus olim parentes natos sibi liberos apud acta profitebantur. *l. 14. ff. d. prob. vid. omnino Knipschild. d. 17. cap. 14. D. Stryk. d. 17. D. 7. C. 4. §. 39. seqq. ibique cit. add. D. Harpprecht Resp. 60. n. 563. seqq.*

Qu. 49. In feudis, qua ratione agnatio probatur?

Resp. In Feudis non tantum jus agnationis probandum, sed & quod vi illius agnationis descendant ab eo stipite, qui primo feudum acquisivit, vel quod ab hoc in simultaneam Investituram recepti; sola enim Identitas Insignium & nominis hic non sufficit. *Mev. Cons. 90. n. 50. D. Stryk. d. 17. D. 3. C. 2. §. 23.*

Qu. 50. Deficientibus descendantibus, ascendentibus & Collateralibus, quibus ex jure Civili defertur hereditas, aut Bonorum Possessio?

Lz

Resp.

Resp. (1. Conjugibus. *vid. tit. ff. unde vir. & ux. omnino* Kohl. *de success. Conjug.* Linke *in Diss. de succession. Conjug. ab intest.* Bardili *de ead. mater.* (2. Certis Collegiis & (3. Fisco.

Qu. 51. Ante Justinianum Imperatorem ex cujus beneficio admittebantur Conjuges?

Resp. Ex solo Prætoris beneficio concessâ bonorum petitione ex Edicto Unde vir & uxor. *l. un. ff. und. vir. & ux. D. Stryk. d. tr. D. 4. C. 1. §. 3. & 4.* ubi adhuc hodie prætorio beneficio opus habere dicit conjuges, si deficientibus Collateralibus succedere velint invicem.

Qu. 52. Ut hac successio procedat, quam requiruntur?

Resp. (1. Ut justum sit matrimonium. *d. l. un. pr. Carpz. F. F. p. 3. C. 19. def. 6. Mev. ad F. Lub. p. 2. t. 2. art. 12. n. 259.* (2. Ut duret tempore mortis. *d. l. un. §. 1. ff. und. vir. & ux. Comp. Laut. p. 543. & p. 546.* (3. Ut omnis parentum, liberorumve & propinquorum legitima vel naturalis successio deficiat. *d. l. un. C. unde vir. & ux. l. 1. §. 1. ff. si ab. test. non ext.* (4. Ut intra justum tempus bonorum possessio petatur, quod tempus 100. dierum est. *§. 4. F. d. bon. poss. computandum tamen*

men à die scientiæ, ubi constiterit aliquem vita functum esse. *l. 1. §. 9. ff. d. success. ed. l. 2. C. qui admitt. ad bon. poss. D. Stryk. d. C. 1. §. 6. 7. seqq. Laut. Coll. Pr. tit. unde vir. & ux. §. 2. & h. tit. §. 42.*

Qu. 53. Ab hac successione quando excluduntur Coniuges?

Resp. Si alter alterum occiderit. l. 10. §. 1. ff. sol. matr. Carpz. J. F. p. 3. C. 26. d. f. 7. licet in adulterio deprehensam l. 22. §. fin. ff. d. adult. Comp. Laut. d. p. 546. & p. 691. pr. Struv. de vindict. priv. C. 8. §. 1. aut culpa tantum e. g. si maritus uxori neget necessaria alimentaria l. 4. ff. d. agn. & al. lib. tum enim Fisco vindicantur. l. 3. ff. de his quæ ut indign. Comp. Laut. p. 445. in med. & p. 525. post. med. n. 2. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 43. D. Stryk. d. tr. D. 12. c. 4. §. 13. & seqq. (2. Si uxor intra annum luctus ad secunda vota transierit l. 1. & 2. C. d. secund. nupt. Comp. Laut. p. 61. in med. n. 4. & Coll. Pr. tit. de Rit. Nupt. §. 40. (3. Quando Coniux separationis quoad thorum & mensam Causam dedit, d. l. un. D. Harpprecht. Conf. 66. n. 280. Besold. p. 5. Conf. 250. D. Stryk. d. Tr. D. 4. c. 1. §. 11. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 44. D. Majer. h. p. 656. Bardili diff. d. separat. Cohabit. ib. 41. junct. §. preced. vid. tamen eund. in diff. de port.

Conjug. Statut. th. 44. conf. D. Hildebrand. ad Inst. L. 3. t. 1. c. 9. §. 34.

Qu. 54. An hodie etiam cum liberis conjuges admittuntur?

Resp. Aff. ex certa parte. N. 53. C. 6. N. 117. C. 5. v. D. Stryk. d. D. 4. C. 1. §. 42. si scil. (1. Matrimonium sit sine dote, vel dos sit parva & modica, quæ scil. non sufficit ad alimenta. Auth. Præterea C. unde vir. & ux. ibique Brunnem. n. 5. Struv. Exerc. 38. th. 38 (2. Superstes inops præmoriens vero locuples fuerit. d. N. 53. C. 6. in fin. & 2. F. 57. d. auth. præterea C. unde vir. & ux. Brunn. ad h. auth. n. 8. Laut. in differ. Jur. Civ. & Saxon. th. 53. & Coll. Pr. h. t. §. 47 Bardili Exerc. ad ff. h. Concl. 17. Comp. Laut. p. 547. D. Stryk. d. C. 1. §. 17. seqq.

Qu. 55. In quantam verò portionem, & quo effectū succedunt?

Resp. Disting. an adsint liberi, an non: Illo casu, si liberi tres, vel pauciores adsint, quartam accipit superstes Conjux. Comp. Laut. d. p. 547. junct. p. 717. pr. lin. 11. D. Harpprecht ad Jus Badens. p. 142 seqq. si plures portionem filialem capit, sed saltem quoad usumfructum, non quoad proprietatem, quæ liberis servatur. d. Auth. d. Nov. 117. C. 5. Comp. Laut. p. 125. lit. A. Hoc casu quartam pleno jure capit D. Stryk. d. C. 1. §. 37. si tamen

tamen cum cognatis concurrat, pro numero in liberis determinato, vel quartam partem capit, vel virilem portionem, sed pleno jure D. Stryk. *d. l. §. 41.* quod & obtinet si cum Parentibus concurrat. D. Stryk. *§. 39. d. C. 1. omnino Bardili in D. d. Successione Conjugum vid. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 48.*

Qu. 56. Numne Conjuges sibi in feudo quoque succedunt?

Resp. Neg. 1. *F. 15.* 2. *F. 13.* Posteris enim ex sanguine primi acquirentis oriundis feuda concessa esse intelliguntur, quorum Conjuges referri non possunt. D. Stryk. *C. 2. D. 4. §. 1.* nisi (1. feudum sit merè hæreditarium pro se, & quibuscunque extraneis hæredibus concessum, ubi maritus in feudo uxoris tantam habebit partem, quantam alias in hæreditate. (2. Si speciali pacto in investitura hoc expressum. 1. *F. 15.* (3. si vel speciali statuto vel consuetudine provinciali id ipsum receptum. Talia enim statuta & consuetudines communi feudorum juri derogant *arg. l. 32. ff. d. LL.* & ante omnia, (si pacta dotalia quibus plerumque circa successionem prospicere sibi solent conjuges. *vid. Laut. Coll. Pr. tit. d. Pact. dotal. Myns. C. 2. O. 33. Carpz. J. F. p. 2. C. 43.*

*def. 2. Gail. L. 2. O. 117. deficient) in
 successione Conjugum inspicienda. Laut.
 ad J. P. W. p. 3. t. 8. th. 17. seqq. & p. 4.
 tit. 5. 6. th. 7. n. 6. & ad Jus Hamburg.
 th. 84. & Coll. Pr. h. t. §. 49. & plur. seqq.
 D. Hildebrand ad Inst. h. t. §. 34. & seqq.
 D. Stryk. d. C. 2. §. 5. 6. 7. Dotalitium ta-
 men vulgò Leibgeding viduæ ob dotem ab
 ipsa illatam, in certis quibusdam bonis
 constitui solet, ut iisdem ad dies vitæ, in
 recompensationem dotis utatur, fruatur,
 salva successoribus feudi proprietate.
 Struv. d. feud. Cap. 14. th. 9. D. Stryk. d.
 C. 2. §. 8. seqq.*

*Qu. 57. Annon post Conjuges admittuntur
 quoque affines?*

*Resp. Neg. affines enim generaliter à
 successione excluduntur. l. 7. C. comm. d.
 success. l. 1. l. 2. ff. d. Fur. Fisc. Hinc nec so-
 cer succedet genero, quamvis cognatio-
 nes deficient. D. Stryk. D. 4. c. 1. §. 15. &
 D. 1. cap. 2. §. 11. unde vulgatum illud:
 Schwagerschaft hindert zwar am ehlichen Er-
 ben/ fortert aber nicht zum Erb. D. Harppr.
 Cons. 29. n. 183. & Cons. 93. n. 48.*

*Qu. 58. Quenam Collegia Cognatis & Con-
 jugibus deficientibus admittuntur?*

*Resp. Quæ licita, & quibus hoc Jus ex
 speciali privilegio competit, ita ut ad alia
 ex-*

extendi nequeat. Brunnem. *ad tit. C. d. her. Decur. in fin.* Sic hereditas (1. Decurionis defertur Curiae l. 4. C. d. her. decur. Comp. Laut. p. 547. & p. 736. (2. Militis, Legioni. l. 2. C. d. t. Struv. Exerc. 38. th. 41. (3. Navicularii Collegio Naviculariorum l. 1. C. eod. Comp. Laut. d. p. & p. 554. lit. P. n. 2. (4. Fabricensis, Collegio Fabricensium l. f. C. d. t. (5. Cohortalis, reliquis cohortalibus. l. 3. C. eod. Comp. Laut. d. p. 547. Coll. Pract. h. tit. §. 56. D. Stryk. D. s. c. i. §. 32. seqq.

Qu. 59. Quis tandem, & his deficientibus bona vacantia occupat?

Resp. Fiscus. l. 1. l. 4. l. p. C. d. bon. vac. l. 38. ff. d. Fur. fisc. c. un. 2. F. 56. idque non jure succedendi, sed vi superioritatis territorialis. Mev. p. 3. dec. 101. n. 1. p. 5. d. 271. n. 7. Laut. d. transmiss. hered. th. 17. p. 20. & seq. & D. de transit. Act. th. 18. & Disp. de Fur. Fisci th. 16. D. Hert. de superioritate Territor. §. 52. Compend. Laut. p. 547. & p. 730. lit. O. n. 2. D. Harpprecht Cons. 71. n. 157. seqq.

Qu. 60. Quid si defunctus in alio loco mortuus, in alio domicilium, & in alio bona habeat, cujus loci statuta in succedendo observatur?

Resp. Non loci mortis, sed ejus, ubi quis habuit domicilium vel bona l. 7. C. d. In-

col. l. 27. §. 2 ff. ad municip. Nam mors regulariter, neque personam, neque bona sub-
jicit Jurisdictioni illius loci, in quo quis mortuus est, sed domicilium vel situs bonorum *Carpz. p. 3. C. 12. d. 13. n. 4. l. 6. Resp. 38. inmobiliū scil. arg. l. 32. ff. d. pign. Comp. Laut. p. 20. & p. 572. pr. n. 6. & omnino Coll. Pr. h. t. §. 53. & seqq. D. Hert. de Collis. LL. sect. 4. §. 8. 9. 26.* Idem est si res sint ad certum locum perpetui Usus gratia destinatae *l. 242. §. f. ff. d. V. S. l. 17. §. 7. ff. d. A. E. V. l. 84. §. 10. ff. d. Leg. 1. Comp. Laut. p. 21. in med lit. h. & p. 547.* Res incorporales pertinent ad domicilium *Carpz. d. C. 12. d. 14. Lauterb. d. Diss. de Domicil. §. 51. seqq. D. Stryke d. tr. D. i. c. 4. §. 5.* In vagabundo recurritur ad locum seu domicilium natalitatis. *Comp. Laut. d. p. 547. junct. p. 102 pr. & p. 736. pr. lit. C. Lauterb. d. diss. de Domicil. th. 13. seqq. Mev. p. 5. dec. 163. & ad J. L. p. 1. t. 2. n. 16, Carpz. L. 6. Resp. 40. D. Hert. d. l. D. Stryk. d. S. A. J. D. 1. c. 4. §. 6.*

LIB. III. TIT. X.

De

BONORVM POSSESSIO- NIBVS.

*Qu. 1. Quis est secundus acquirendi modus
per Universitatem? Resp.*

Resp. Bonorum possessio §. f. f. per quas pers. cuiq. acquir. quæ interdum simpliciter dicitur hæreditas. l. 138. ff. d. v. s. l. f. C. qui admitt. ad bon. poss.

Qu. 2. Quid est Bonorum Possessio?

Resp. Est Jus persequendi, retinendique patrimonii, sive rei, quæ cujusque cum moritur, fuit l. 3. §. 2. ff. b. Oldend. C. l. 5. act. 6. Comp. Laut. p. 533. D. Stryk. d. S. A. f. D. 9. c. 1. §. 17. seqq. vel est modus acquirendi per successionem, Prætorio Jure, certis personis, sub conditione agnitionis apud Magistratum intra certum tempus faciendæ, delatam B. Fromman. in differ. Hered. Pet. & Bon. Possess. §. 4.

Qu. 3. A quo Magistratu petenda est Bonorum Possessio?

Resp. Olim in Urbe à Præatore. pr. f. b. in Provinciis à Præsidibus l. 2. §. 1. seqq. ff. quis ord. in B. P. Hodie coram quocunque Magistratu expediri potest l. ult. C. qui admitt. licet sit incompetens d. l. f. Est enim hæc agnitio voluntariæ Jurisdictionis l. 1. ff. d. Jurisdic. Lauterb. d. volunt. Jurisdic. th. 38. v. tamen. D. Maj. p. 662. Fromman. d. D. §. 28.

Qu. 4. Quomodo petenda?

Resp. Olim solenniter l. 1. C. Comm. d. success. l. 2. §. 1. & §. 6. seq. ff. quis ord. in

Bon. poss. quæ solennitas in certa formula, certaue verborum conceptione consistit. Hodie sufficit quævis voluntatis declaratio judicialis. *l. ult. C. qui admit. ad bon. poss.* Hinc hodie nullo decreto opus est. Brunn. *ad d. l. ult. n. 1.* Nec partis adversæ Citatione. Nec opus habet pars agnoscens exprimere ex quonam capite agnoscat D. Stryk. *d. c. 2. D. 9. §. 11. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 12.*

Qu. 5. Annon verò ipso facto quoque agnoscere Bonorum Possessio potest?

Resp. Aff. si scil. in Judicio actum aliquem expediat, qui sine agnita bonorum possessione expediri non potest, si v. g. debitorem hereditarium proprio nomine conveniat, & debitum ab eo in Judicio recipiat. Eadem ratio est, si in Judicio possessoriam hereditatis petitionem instituat. D. Stryk. *d. c. §. 12.*

Qu. 6. Intra quod tempus agnitio facienda?

Resp. Intra annum, à Parentibus & liberis. *§. f. & §. 4. in f. J. b. l. ult. C. qui admit.* idque in honorem sanguinis, & quia arctandi non erant, quoad propria penè bona veniunt. *l. 1. §. 12. ff. d. success. Edict. ibique. Brunneman. §. 2. J. d. her. qual.*
Intra

Intra centum dies vero à reliquis, *dd. LL. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 14.*

Qu. 7. Suntne Utiles hi Dies?

Resp. Aff. non tantum ratione initii, sed & ratione cursus & hinc ignorantibus non currunt. §. 6. *J. h. l. 1. ff. d. divers. temp. presc. l. 11. §. 5. ff. ad L. Ful. d. adult. l. 2. pr. & §. f. ff. quis ord. in posses. l. 2. l. 5. l. 8. C. qui admit. ad B. P.* Sunt autem utiles in Bon. Possess. decretali dies sessionum; In Edictali omnes, quibus Judicis copia haberi potest. *l. 2. §. 1. quis ord. in Poss. Bon. Comp. Laut. p. 533. Coll. Pr. h. tit. §. 14. D. Stryk. d. C. 2. §. 17. seqq. Fromman. d. D. §. 36.*

Qu. 8. Bonor. Possessionem quinam impetrare possunt?

Resp. Qui nec NATVRA impediuntur, ut furiosus *l. 1. ff. d. Bon. Poss. fur.* (cujus Curator agnoscit *d. l. 1.*) *l. f. §. 3. de Cur. furios.* Infans (cujus pater aut tutor agnoscit. *l. 7. §. 1. ff. h. t. l. 1. ff. d. bon. poss. fur. l. 65. §. 3. ff. ad SCt. Treb. d. l. f. pr. & §. 2.) d. l. 1.* non etiam mutus aut surdus, modo intelligat, quid agat, *d. l. 1. ff. t. 2. bon. poss. fur. ibique Laut. in Coll. Pr. D. Stryk. d. Fur. Surd. & mut. c. 3. §. 6.* Nec LEGE prohibentur, ut pupillus sine tutoris Auctoritate, *d. l. 7. §. 1. ff. h.* (Magistratus tamen

tamen eam supplere potest. *l. 7. C. qui admitt. ad B. P. l. f. §. f. C. d. Fur. delib.*) Minores Curatorem habentes. *arg. l. 3. C. d. in integr. restit. omninò Lauterb. Coll. Pr. h. t. §. 18. & 19.*

Qu. 9. Quomodo dividitur?

Resp. à Modo deferendi in Edictalem & Decretalem. *l. 1. §. 4. ff. unde lib. l. 1. §. 7. ff. de succ. Ed.* Illa ordinaria, hæc Extraordinaria dicitur. *l. 3. §. 14. 15. d. Carbon. Edict.*

Qu. 10. Quid est Decretalis?

Resp. Quæ datur regulariter ex decreto, cum causæ cognitione protribunali. *l. 2. §. 1. ff. quis ord. in poss. l. 3. §. 8. ff. d. Bon. poss.* Talis est, Carboniana, ventris nomine & Litis agnoscendæ gratia, *de qua ult. in L. 6. §. f. l. 8. pr. ff. d. in off. test. Comp. Laut. p. 534. seqq.*

Qu. 11. Carboniana quomodo describitur?

Resp. Quæ cum causæ cognitione liberis impuberibus, quibus quæstio status & hæreditatis fuit mota, decernitur. *l. 3. §. 4. & 5. ff. d. Carb. Edict. Comp. Laut. p. 539.* Ad hanc igitur obtinendam requiritur (1. Ut impuberi præterito quæstio moveatur de Statu & hæreditate simul. *l. 1. §. 10. l. 3. §. 2. l. 6. §. 3. l. 7. §. 2. & 7. ff. h. t.* (2. Cau-

Causa summariter cognoscenda est. *l. 1. pr. d. l. 3. §. 4. & 5. d. l. 7. §. 4. ff. b. r.* (3. Ut impubes cautionum præstet, de bonis hereditariis non diminuendis, sed restituendis, si pubes factus, contra se judicatum fuerit. *l. 1. C. d. Carb. Edict. D. Stryk. d. S. A. J. D. 9. C. 7. §. 14. 15. 16. & 17. cum seqq. omnino Lauterb. Coll. Pr. tit. d. Carbon. Edict. per tot.*

Qu. 12. Quomodo illa, quæ datur ventri?

Resp. Quæ Judicis officio implorato datur viduæ prægnanti in bonis mariti, donec enixa sit, vel constet, eam gravidam non esse. *t. t. ff. d. vent. in poss. mitt. ibique Lauterb. in Coll. Pr. Comp. Laut. p. 538. & p. 539.*

Qu. 13. Ut igitur ventri hæc possessio detur, quanam requiruntur?

Resp. (1. Ut mulier prægnans sit tam tempore mortis, quam eo, quo mitti in possessionem petit *l. 1. §. 1. ff. d. vent. in poss. mitt.* nec datur solummodo viduæ relictæ, sed etiam uxori quandoque vivente licet marito *l. 7. pr. ff. eod. l. 1. §. 12. ff. d. agn. & al. lib. Laut. Coll. Pr. tit. d. vent. inspic. §. 3.* (2. Ut in ventre sit talis, qui si jam natus esset defuncto succederet. *l. 1. §. 11. & 13. l. 7. pr. d. t.* (3. Ut ven-

venter sit præteritus. *l. 1. §. 2.* Vel hodie exhæredatus *arg. N. 115. C. 3.* quod in Praxi obtinet Carpz. *J. F. p. 3. C. 17. def. 21. n. 4.* Bachov. *ad Treutl. v. 2. D. 11. th. 1. lit. F.* Laut. *Coll. Pr. tit. de ventr. in poss. mitt. §. 3. Com. Laut. d. p. 538. junct. p. 107. pr. vid. D. Stryk. D. 9. C. 7. §. 2. 3. 4. 5. 6. 7.*

Qu. 14. An hac Bon. Possessio adhuc hodie in Usu?

Resp. Aff. viduæque, mortuo marito, valde necessaria est, si se gravidam sentiat, quo maneat in bonis defuncti, donec partum edat, ex illisque alimenta sibi præbeantur, quod non tantum in allodialibus, sed etiam in feudalibus procedit. *D. Stryk. d. C. 7. §. 10. seqq.*

Qu. 15. Bonor. Possessio litis agnoscenda gratia quibus conceditur?

Resp. Filiis emancipatis exhæredatis, vel præteritis, ad consequendam facultatem intentandi querelam inofficiosi, ad quam alias *LL. XII. Tabb.* non admittuntur. *l. 6. §. fin. l. J. b. l. 7. ff. l. 2. C. d. inoff. testam.* Cujus utilitas in eo potissimum versatur, ut querela ad quoscunque hæredes transeat *l. 6. §. 2. ff. d. inoff. test.* Et hodiernum necessaria est, si metus subsit, filium decessurum ante aditam hæreditatem;

tem; querela enim non nascitur, nisi hæreditas sit adita l. 8. §. 10. ff. d. t. D. Stryk. D. g. C. 7. §. 20. Comp. Lauterb. p. 107. & p. 108. p. 542. & Coll. Pr. tit. de Carbon. Edict. §. 8.

*Qu. 16. Bonorum Possessio Edictalis
Quid?*

Resp. Quæ regulariter certo personarum ordini ex Edicto sine Causæ cognitione de plano petitur, atque acquiritur l. 2. §. 1. ff. quis ord. in poss. D. Stryk. d. D. r. c. 1. §. 21. seqq.

Qu. 17. Hac quomodo à DD. dividitur?

Resp. In extraordinariam & ordinariam §. 3. F. h. t. l. 3. §. p. & ult. ff. de Carb. Edict.

Qu. 18. Illa quomodo describitur?

Resp. Quæ ex novis LL. & non certis personis, nec certo ordine, sed prout res contingit, aut æquitas suadet, conceditur. §. 3. F. h. t. t. ff. ut ex Leg. SCt. B. P. def. Exempl. vid. in L. 84. ff. d. A. vel O. H. l. 18 C. de Fur. delib. l. 4. §. fin. l. 5. ff. d. B. P. contr. Tab. §. f. F. quib. non est perm. fac. test. l. 3. §. 6. ff. h. t. Comp. Laut. p. 534.

Qu. 19. Hac quid?

Resp. Quæ ex certa Edicti parte certis personis, certo ordine conceditur. Et factò testamento datur Bon. Possessori
con-

contra Tabb. & secundum Tabb. §. 1. *J. h.*
Non facto testamento, VIII. species Bonor.
 Possess. recensentur in §. 1. *h.* quarum (1^a. est
 unde Liberi. (2. Unde Legitimi. (3. Unde de-
 cem personæ, pater scil. Mater, avus, avia,
 tam paterni, quam materni, item filius,
 filia, Nepos, neptis, tam ex filio quam
 ex filia, frater, sororve, consanguinei vel
 uterini, quæ decem personæ à Prætore
 extraneo manumissori sunt prælatæ. (4.
 Unde Cognati. (5. Tanquam ex familia
 (6. Unde Patroni. (7. Unde vir & uxor
 (8. Unde cognati manumissoris.

Qu. 20. An omnes retinuit Imperator?

Resp. Neg. sed 4. saltem species: sc. (1.
 Unde Liberi, (2. unde legitimi, (3. unde
 Cognati, (4. unde vir & uxor. §. 2. *J. h. t.*
 Reliquas abrogavit §. 3. *J. h.*

*Qu. 21. Bonorum Possessio contra Tabb.
 quid?*

Resp. Est successio, quæ datur ab in-
 testato venientibus contra tabulas testa-
 menti, in quibus injustè præteriti aut non
 ritè exheredati *t. t. ff. & C. d. B. P. C. T.*
Comp. Laut. p. 535. add. Coll. Pract. eod. tit.
D. Fromman. Diss. de Differ. H. & B. P.
1 h. 12. Estque hodiernum utilis ac neces-
 saria *D. Stryk. D. 9. c. 5. §. 12. seqq.*

Qu. 22.

*Qu. 22. Bonorum Possessio secundum
Tabb. quid?*

Resp. Est bonorum Possessio Edictalis, in testamento institutis secundum testatoris voluntatem concessa *t. t. ff. & C. d. B. P. S. T.* idque Juris Civilis tam adjuvandi quam confirmandi gratia. *Comp. Laut. p. 539. & p. 540. & Coll. Pr. tit. de Bon. Poss. sec. Tabb. per tot. Fromman. cit. Diss. th. 13. & seqq.* De cujus hodierna necessitate summaque utilitate vid. omnino *D. Stryk. d. D. 9. Cap. 4. per tot.*

*Qu. 23. Bonorum Possessio unde liberi
quid?*

Resp. Est Bon. Possessio liberis, non ex-
tante testamento *§. 2. f. b. t. l. 1. pr. ff. si Tabb. Test. nullæ extrab. vel eo invalido delata l. 1. §. 2. 3. l. 3. ff. d. t. si tabb. test. null. ext. Comp. Laut. p. 541. D. Stryk. D. 9. C. 6. §. 2 seq.* Ho-
die hæc Bonorum Possessio necessaria non
est: Liberi enim Jus succedendi plenissimè
habent, sublatâ differentia inter suos &
emancipatos. *per Nov. 118. c. 1. sed exci-
pitur casus. L. f. C. d. t. si tabb. Test. null. ext. ibique Brunnem. n. 3. & 4. D. Stryk. d. l. §. 7. & seqq. Laut. Coll. Pr. ad eund. Tit. §. 5.*

Qu. 24. Bon. Possessio unde Legitimi quid?

Resp. Est Bonorum Possessio à Præto-
re deficientibus liberis agnatis ab intesta-

to delata. *Comp. Laut. d. p. & Coll. Pr. tit. unde Legitimi.* D. Stryk. d. c. 6. §. 3. Hodie hæc Bon. Poss. necessaria non est cum per *Nov. 118. c. 3. & 4.* in bonis allodialibus discrimen inter agnatos & cognatos sublatum. & d. N. c. 2. antequam ad agnatos pervenitur, prius Parentes ad successionem vocantur.

Qu. 25. Bon. Possessio unde Cognati quid?

Resp. Est bonorum possessio à Præatore deficientibus suis & agnatis ab intestato proximis cognatis delata *Comp. Laut. p. 542.* D. Stryk. d. c. 6. §. 4. Hodie hæc Bon. Poss. sublatâ quoad Jus succedendi in allodialibus agnationis & cognationis differentiâ per d. N. 118. c. 3. & 4. similiter necessaria amplius non est. *Laut. Coll. Pr. tit. Unde cognati §. 2 in fin.* D. Stryk. d. C. 6. §. 6. seqq.

Qu. 26. Bon. Possessio unde vir & uxor quid?

Resp. Est Bon. possessio, quæ ab intestato deficientibus descendantibus, ascendentibus & Collateralibus, deferitur Conjugibus. l. un ff. unde vir & ux. *Comp. Laut. d. p. 542. & p. 546. vid. tit. præc. Qu. 51. seqq.* Hæc Bon. Poss. hodiernum necessaria est, quia Conjuges ad totam Conjugis defuncti hæreditatem, non nisi ex hoc Prætoris Edicto pervenire queunt. *Carpz. p. 3. C. 18.*

C. 18. def. 31. Laut. Coll. Pr. tit. unde vir & uxor. per tot.

Qu. 27. Qua ratione porrò dividitur Bon. Possessio?

Resp. Quod alia dicatur cum re, alia sine re: Illa est, quæ delata cum effectu penes agnoscentem est, qui ea sine obstaculo frui potest. Hæc est, quam Prætor concedit illi, cui potiori ex jure alius hæreditatem aufert, & dicitur sine re, quasi sine effectu, utilitate &c. vid. §. 6. J. quib. mod. test. infirm. l. 25. C. d. in off. test. l. 1. §. 4. l. 8. ff. Unde Lib. l. 12. pr. ff. d. injust. rupt. irrit. Struv. Synt. Jur. Civ. b. §. 11. Comp. Laut. d. p. 534. junct. p. 491. pr. lin. 8. Coll. Pr. tit. de Bonor. Poss. §. 10.

LIB. III. TIT. XI.

DE

ACQUISITIONE PER ARROGATIONEM.

Qu. 1. Quis est tertius modus acquirendi per universitatem?

Resp. Arrogratio. b. t. J. qua arrogator Usumfructum bonorum omnium arrogati acquirit quamdiu vivit; mortuo vero eo dominium & proprietatem. §. 1. J. b. Vinn. ad. b. t. Novo Jure jura & actiones arrogati in patrem arrogantem non

derivantur, sed arrogatus in rebus antea ex militia togata vel sagata quæsitis, plenum retinet dominium. *l. 4. §. 2. ff. d. castr. pec.* In bonis vero aliunde quæsitis præter usumfructum & facultatem administrandi arrogator Jus consequitur nullum §. 2. *J. d. t. Lauterb. d. Confus. th. 26. & de transact. th. 16. D. Maj. p. 674. Comp. Laut. tit. d. Pecul. v. D. Hildebrand. ad Inst. h. t. p. tot.*

LIB. III. TIT. XII.

DE

EO CUI LIBERTATIS CAUSA BONA ADDICVNTVR.

Qu. 1. Quis quartus modus acquirendi per Universitatem?

Resp. Addictio bonorum libertatum conservandarum gratia. *pr. J. h. i. §. 6. J. per quas pers. cuique acq.* quando sc. defuncti obæratæ bona adjudicantur illi, qui cavet se debita in solidum exsoluturum esse, ut libertates rectè datæ conserventur. *t. h. t. D. Hildebrand. ad Inst. h. t. §. 2. & 3.* Qui modus hodie inutilis. *D. Hopp. ad J. h. Laut. d. l. vid. tamen. D. Hildebrand. d. l. ubi ita:* licet hæc bonorum addictio libertatis conservandæ, respectu servo-
rum

rum hodie rarior sit, tamen respectu hominum priorum, si eisdem dimissio testamenti sit data, frequentior esse potest, cum primis si ex testamento hærede destituto, nil quicquam præstandum veniat, nec ejusque executionem statuta non imperent. *conf. Laut. de Testam destit. l. 52.*

LIB. III. TIT. XIII.

DE

SVCCESIONIBVS SVBLATIS, QUÆ FIEBANT PER BONORVM VENDITIONEM, ET EX SCTO CLAVDIANO.

Hujus Tit. hodie nullus est Usus. *vid. D. Hildebrand. ad Inst. l. 1.*

LIB. III TIT. XIV.

DE

OBLIGATIONIBVS.

Qu. 1. Quid est Jus ad Rem?

Resp. Vid. *supr. tit. d. acquir. rer. dom.* (Ad Pr)

Qu. 6. scil. quo personam ad rem præstandam habemus obligatam l. 3. ff. d. O. & A. l. 2. ff. d. Pollicit. Comp. Laut. p. 19. lit. a. p. 622. p. 619. p. 743. lit. E. Bardili Concl.

for. Exerc. 25. th. 1. refertur ergò hoc ad Creditorem Franzk. Exerc. 9. Qu. 1.

Qu. 2. Quid est obligatio?

Resp. Est Juris vinculum, quo quis ad aliquid præstandum adstringitur *d. l. 3. ff. d. O. & A. & pr. J. h.* Refertur ergò hæc ad debitorem.

Qu. 3. Quotuplex est?

Resp. Duplex: simplex & mixta, *Comp. Laut. p. 619. seq.*

Qu. 4. Simplex quomodo subdividitur?

Resp. In merè naturalem & merè Civilem *Laut. d. fidej. §. 16. Comp. Laut. c. l. Mev. in N. J. N. & G. insp. 6. §. 16. n. 3. Pufendorff. d. J. N. G. l. 3. c. 4. §. 5. in fin. Tabor in partit. El. p. 3. h. 3. th. 11. seqq.*

Qu. 5. Quid est simplex naturalis obligatio?

Resp. Est vinculum Juris naturalis, quo quis citra Juris Civilis auctoritatem ad aliquid præstandum adstringitur. *l. 14. ff. d. O. & A. l. 95. §. 4. ff. d. solut. omninò Fromman. Diss. de obligatione Natural. per tot.*

Qu. 6. Quotuplex hæc?

Resp. Vel perfecta & plena, vel imperfecta & minus plena s. naturalis in specie sic dicta *Comp. Laut. c. l. D. Harpprecho pos. in aug. §. 19.*

Qu. 7.

Qu. 7. Quid est obligatio naturalis plena?

Resp. Est vinculum Juris naturalis, quo quis ex naturali obligatione ad aliquid præstandum adstringitur, & tertio etiam Jus ad certum aliquid ab invito exigendum, Jure Gentium (*non autem Jure Civili*) conceditur *l. 1. ff. de Pact. l. 1. pr. ff. d. const. pec. l. 20. C. d. transact.* Qualis est, quæ v. g. ex nudo pacto oritur. *l. 5. §. 2. ff. d. solut. Lauterb. Diss. d. socior. oblig. c. 1. §. 3. & d. pæn. Conventional. §. 43. & d. Contract. §. 6. & in Comp. p. 44. p. 49. lit. E. p. 202. pr. p. 620. & Coll. pr. tit. de Oblig. & Act. §. 6.*

Qu. 8. Hæc, quemnam in Jure habet Effectum?

Resp. Hæc obligatio actionem quidem Jur. Civ. non producit efficacem *l. 7. §. 4. ff. d. pact. l. 10. C. eod. l. 16. C. locat.* alios tamen de J. Civ. effectus habet; Fromman, *cir. Diss. de obligat. Natural. th. 7.* eosque vel principales, ut retentionem. *l. 13. l. 14. l. 41. l. 64. ff. d. Cond. ind. Compensationem l. 6. ff. d. compens. Comp. Laut. p. 273. n. 5. & Coll. Pr. h. t. §. 7. & tit. de Compens. §. 19.* vel accessorios, ut pignoris Constitutionem *l. 14. §. 1. ff. de pign. l. 5. ff. eod. Comp. Laut. p. 49. lit. E. p. 230. in*

med. Fidejussoris accessionem. *l. 6. §. f. l. 7. l. 16. §. 3. ff. d. fidej. Comp. Laut. p. 633. lit. O.* Constitutum *l. 1. §. 7. ff. d. const. pec. Comp. Laut. p. 217. lit. O. & d. p. 620.* Novationem *l. 1. §. 1. l. 6. §. 1. ff. d. Novat. Comp. Laut. p. 658. lit. O. & disp. de Fidejuss. th. 11.* & propter hanc Jus Civile NB. quandoque dat actionem *l. 5. pr. ff. de Auct. tut. Comp. Laut. d. p. 620. & Coll. Pr. h. t. d. §. 7.*

Qu. 9. Quia est obligatio naturalis minus plena?

Resp. Quâ quis ex naturali solummodo æquitate, ad aliquid præstandum est obligatus; sive quando obligatio quidem est in nobis aliqua, sed tertio ad certum quid à nobis invitis exigendum jus non est quæsitum. *Laut. D. de Residuo th. 3. & Disp. d. retentione th. 5. & in D. d. Socior. Oblig. c. 1 §. 3. Fromman. d. D. de oblig. Natur. th. 9. vid. Nic. Bechman. in Jur. Noviss. R. G. voc. obligatio p. 469.* sic e. g. ad ἀντίδωκα naturaliter quis dicitur obligatus in *l. 25. §. 11. ff. d. her. pet. l. 54. §. 1. ff. de furt.* Item ad Eleemosynas pauperibus dandas. Datum tamen quis tanquam in debitum repetere nequit *vid. Comp. Laut. p. 200. n. 11.* Huc pertinet quoque illa obligatio, qua hæres tenetur præstare integra

tegra legata citra Falcidiaæ detractionem
l. 1. l. 9. l. f. C. ad L. Falc. l. 2. C. d. fideic. nec
 non ea, quæ oritur ex testamento imper-
 fecto *Comp. Laut. p. 619. ibique cit. l. 54.*
§. 1. ff. d. furt. & Coll. Pr. h. tit. §. 5. Bardi-
li d. obligatione faciendi §. 12.

Qu. 10. Quemnam hæc habet effectum?

Resp. Nullum, nec intelligitur nomi-
 ne naturalis obligationis *l. 38. §. 1. l. 41.*
l. 64. ff. d. Cond. indeb. l. 95. §. 4. ff. d. sol.
l. 10. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 273. in
med. n. 5. & p. 619. & Coll. Pr. h. tit. §. 5.

Qu. 11. Simplex civilis obligatio quid?

Resp. Est vinculum Juris Civilis, quo
 quis, citra Juris naturalis rationem, ad
 aliquid præstandum adstringitur *pr. & §.*
1. J. de Except. l. 36. ff. d. V. O. l. 1. §. 1. ff. de
dol. mal. exc. l. 3. §. 1. ff. d. const. pec. arg. l. 95.
§. 4. ff. de solut. junct. §. 3. J. de Exc. Laut. Coll.
Pr. h. t. §. 9. & cit. disp. d. Resid. d. §. 3.

Qu. 12. Hoc vinculum naturalis obligatio-
nis quando dicitur abesse?

Resp. Vel *ex post factò*: si in obligatio-
 ne mixta vinculum naturalis obligationis
 tollatur; quod fit pacto *l. 95. §. 4. ff. d. so-*
lut. d. §. 3. J. de Except. Juramenti vo-
 luntarii delatione & præstatione, nam hæc
 pactum tacitum continent. *vid. Lauterb. d.*
Cond. indeb. §. 13. vel statim ab initio, si

scil negotium dolosum, coactum, vel ex errore, aut spe futuræ numerationis ini-
tum sit. *l. 36. ff. d. V. O. §. 1. & 2. J. d. exc.*
Comp. Laut. p. 201. tit. d. p. 47. lin. 1. p. 77.
pr. n. 3. p. 217. lit. O. p. 169. in med. & pag.
620. add. Coll. pr. h. t. §. 10. & tit. de Jure-
jur. §. 61. & tit. quar. rer. act. non dat. §. 1.
& tit. de dol. & met. except.

Qu. 13. Quem hac Effectum habet?

Resp. Producit quidem actionem, sed
inefficacem. *§. 1. J. d. except. l. 36. ff. d.*
V. O. l. 13. l. 66. l. 112. ff. d. R. J. l. 7. §. 8.
ff. d. dol. Laut. d. Disp. de Resid. d. th. 3. &
Coll. Pr. h. t. §. 11. Quod si tamen ita ob-
ligatus exceptionem omiserit, & con-
demnatus sit, propter auctoritatem rei
judicatæ efficaciter obligatum *arg. l. 27.*
ff. d. re jud. l. 36. ff. fam. hercisc. idque quia
res judicata pro veritate habetur. l. 201.
ff. de R. J. l. 25. ff. d. stat. hom. & iudicio
quasi contrahitur l. 3. §. 11. ff. de pecul.
Comp. Laut. p. 579. lit. E. p. 629. add. dict.
Com. d. p. 620. p. 201. & p. 202. p. 273. ubi
plur. effect. hujus oblig. Civ.

Qu. 14. Quid est obligatio mixta?

Resp. Est vinculum æquitatis naturalis
& Civilis, quo quis ad aliquid præstandum
obligatur. *pr. J. h. t.* Hæc simpliciter di-
citur

citur Civilis l. 7. §. 2. ff. d. pact. Lauterb.
Coll. Pr. h. t. §. 12.

Qu. 15. Quotuplex est?

Resp. Vel *verè talis*: Ubi duo hæc vincula evidenter concurrunt, quod fit in veris contractibus. e. g. mutuo, commo- dato &c. vel *præsumptione talis*: in qua scil. vinculum naturale tantum adesse fingitur vel præsumitur. e. g. quæ descendit ex re judicata. l. 25. ff. d. stat. hom. l. 207. ff. d. R. J. l. 56. ff. d. re jud. Comp. Laut. d. p. 201. & d. p. 579. aut ex jurejurando, l. 2. ff. d. Jurejur. aut ex confessione in Jure facta l. 3. l. 4. ff. d. conf. D. Hert. d. Condiel. in- deb. Civiliter, debiti naturaliter. §. 15. vid. præc. Qu. 14. D. Maj. p. 680. Lauterb. Disp. de Fidejussor. §. 12. & Coll. Pr. h. t. §. 13.

Qu. 16. Quem effectum habet?

Resp. Producit actionem de Jure Ci- vili Romano efficacem pr. J. h. nisi hunc effectum ejusmodi obligationi specialiter ademerit Jus Civile, quod fit in SCto Ma- cedon. l. 1. pr. l. 7. junct. l. 10. ff. d. SCt. Maced. Comp. Laut. p. 250. lit. E. p. 621. & Goll. Pr. h. tit. §. 14. & tit. ad SCt. Ma- ced. §. 15.

Qu. 17. Quomodo porro hæc obligatio dividitur?

Resp.

Resp. In Civilem & Prætoriam. *Illæ est*, quæ à parte aliqua Juris Civilis vel *constituta*: Ut obligatio literarum & verborum Pacti legitimi, furti nec manifesti, damni injuria dati &c. vel a Jur. Civ. *comprobata*, ut sunt obligationes Jur. Gent. inventæ, & postea in foro Civili ad effectum productæ, ut exempto, locato l. 5. ff. d. J. & J. §. 2. J. d. J. N. G. C. Hæc est, quam Prætor ex sua Jurisdictione æquitatis causa introduxit. §. 9. seqq. J. de act. §. 1. J. d. Oblig. ibique Vinn. e. g. obligatio constitutæ pecuniæ, peculii &c.

Qu. 18. Quorsum hodie obligationes ex novis Principum Constitutionibus ortæ referendæ?

Resp. Non ad Prætorias, sed ad Civiles obligationes. Ratio, quia illi Principes, vi superioritatis territorialis, potestate legislatoria gaudent, & pro subditorum utilitate etiam contra Jus Civile disponere possunt. *vid. supr. tit. d. J. & J. Comp. Laut. p. 11. D. Hert. de superiorit. Territ. §. 25. & 68. D. Hopp. ad J. p. 684. & ad §. f. J. d. J. & J.*

Qu. 19. Obligatio Civilis & Prætoria quotuplex?

Resp. Vel immediata, vel mediata: Illa est, quæ descendit ex simplici LL. præcepto,

cepto, sine ullo hominis facto solo æquiti-
 tatis naturalis intuitu *l. 52. §. 5. ff. d. O. & A.* Sic e.g. pater obligatur ad alimenta, do-
 tem &c. *l. 19. ff. d. R. N. l. f. C. d. dot. pro-*
miss. junct. l. 4. l. 5. pr. §. 1. 2. 4. & 14. ff.
d. agn. & al. lib. Comp. Laut. p. 458. plura
Exempl. vid. in l. 32. d. R. C. Comp. Laut.
p. 168. pr. & in diss. ad d. l. th. 7. l. 3. §. 3.
l. 14. ff. ad exhib. l. 7. C. eod. Comp. Laut.
p. 153. in fin. lit. C. p. 163. in fin. lit. D.
p. 209. lit. C. add. Coll. Pr. h. t. §. 16. Hæc
 est, quæ mediante & interveniente aliquo
 facto idoneo, & obligationem ad agen-
 dum efficacem producente (& quidem re-
 gulariter proprio *l. 3. in f. C. ne ux. pro-*
mar. Comp. Laut. p. 236. lit. C. & p. 621.
 minus principaliter vero etiam alieno, ut
 filii familias, serv. quadruped. *Comp. Laut.*
p. d. 621. junct. p. 263. in fin. p. 246. pr. lit.
D. p. 626. pr. p. 244. post med.) constitui-
 tur. *Laut. Coll. pr. h. t. §. 17.*

Qu. 20. Factum hoc quomodo dividitur?

Resp. In licitum & illicitum. Illuc per-
 tinent pollicitatio, & Conventio, seu pa-
 ctum: Huc delictum, quod vel verum,
 vel quasi *§. 2. f. h. t. l. 4. ff. eod. privatum*
 vel publicum *vid. infr. L. 4. tit. 1. seqq.*

(Ad §.
fin.)

Qu. 21. Quid est Pollicitatio?

Resp. Est spontaneum offerentis pro-
 missum *l. 3. ff. d. Pollicit.*

Qu. 22.

*Qu. 22. Quaratione dividuntur
Pollicitationes?*

Resp. In nudas, quæ non acceperunt vim ac potestatem efficaciter obligandi, ut sunt, quæ privatis factæ sunt: Et non nudas, seu Legitimas quæ ex speciali Legis approbatione vim acceperunt legitimè obligandi, ita ut promissor obligetur, & alteri Jus acquiratur, ad promissum exigendum: Ut sunt, quæ factæ sunt Reip. aut Deo; hæc in specie dicuntur vota. *l. 2. §. 1. & 2. ff. h. t. v. D. Müller. ad Struv. tit. de Pollicit. th. 84. lit. E. D. Textor. Vol. Dissp. diss. 38. & D. Fritsch. ad L. Un. C. de oblat. vot. Illæ Pollicitationes in specie. vid. Struv. in decis. Sabbathin. C. 1. per tot. Laut. Coll. Pr. tit. de Pollicitat. per tot. & Comp. p. 743. add. D. Stryk. d. Pollicitat.*

Qu. 23. Quid est pactum?

Resp. In genere est actus, quo plures de aliquo præstando consentiunt; vel juxta Ulpian. *in l. 1. §. 2. ff. de Pact. l. 3. ff. de pollicit.* Est duorum pluriumve in idem placitum consensus, *vel juxta Frantzk. tit. de Pact. n. 5.* Pactio est, de aliquo præstando Consensus.

*Qu. 24. Ratione Cause Efficientis Remotæ
quomodo dividitur pactum?*

Resp. In Pactum Juris Gentium & Ju-
ris

ris Civilis. l. 5. l. 7. pr. ff. de Pact. l. 5. ff. d. J. & J. §. 2. J. d. J. N. G. & C.

Qu. 25. Quomodo Ratione Cause Efficientis proxima?

Resp. In expressum, quod fit consensu expresse, voce vel Literis, aut etiam nutu, declarato. l. 93. §. 1. ff. d. A. & O. H. l. 65. §. 3. ff. ad Sct. Treb. & Tacitum, quod fieri censetur consensu à Lege ex facto vel alia Causa, præsumpto vel ficto. l. 2. l. 4. ff. de pact. Comp. Laut. p. 44. pr. & p. 47. lit. c. Carpz. J. F. p. 2. C. 33. def. 14. n. 7. ut si debitori Creditor Chirographum reddiderit inter ipsos debitum remissum, vel ne debitum petatur conventum videatur. l. 2. §. 1. ff. de Pact. l. 3. §. 1. ff. d. lib. leg. l. 59. ff. d. Leg. 3. l. 44. §. 5. l. 84. §. 7. ff. d. leg. 1. l. 14. C. de Sol. & Lib. Comp. Laut. d. p. 44. p. 521. lit. d. lib. leg. lin. 2. p. 556. lit. b. add. omnino Diss. Lauterb. d. tacito pacto remissor. ex redditione Chirographi præsumpt. per tot. Pignore reddito pignus censetur remissum non debitum. arg. l. 1. §. 1. ff. d. lib. leg. l. 3. ff. d. pact. l. 9. C. d. rem. pign. D. Harpprecht. in Diss. de. tacito Pacto remiss. ex pignoris reddit. præsumpt. per tot. Comp. Laut. d. p. 44. & p. 410. in fin. n. 2. add. p. 141. lit. b. n. 1. p. 406. & Coll. Pr. tit. de Pact. §. 9. ubi plur. Exempl.

Qu. 26.

Qu. 26. Ratione subjecti quomodo dividitur pactum?

Resp. In personale, seu in personam, quod scil. ad personas paciscentium restringitur, nec ad illarum hæredes pertinet, *l. 7. §. 8. ff. d. Pact. l. 17. §. 3. l. 21. pr. l. 25. §. 1. ff. eod.* uti ususfructus, privilegia personalia, servitutes personales. *Comp. Laut. p. 10. in med. & d. p. 44.* Et reale si-ve generale, quod non restringitur ad personas paciscentes, sed pertinet quoque ad illarum quoque hæredes *l. 40. pr. & §. fin. ff. de pact. & successores singulares. l. 16. l. 17. §. 5. ff. eod.* omnesque, quibus ut utile sit, paciscentium interest, *l. 21. §. f. de Pact. e. g. fidejussori d. l. 21. §. f. l. 32. ff. d. tit. Comp. Laut. c. p. 44. add. p. 311. in fin. p. 328. post. med. ubi al. Exempl.*

Qu. 27. In dubio quale pactum initium censetur?

Resp. Potius reale in dubio judicatur, licet persona sit addita, utpote, quæ magis demonstrationis, quam taxationis gratia adjecta censetur, *l. 7. §. 8. & l. 40. pr. ff. de Pact. ff. arg. l. 9. ff. d. prob. l. 38. pr. ff. d. v. O. Comp. Laut. d. p. 10. & p. 44. Mev. p. 5. d. 346. n. 3. & præsumitur quilibet non tantum sibi, sed & hæredibus suis cavere.*

vere. *dd. LL. l. 8. ff. quib. mod. pign. solv. l. 13. C. d. contr. stip. Brunneman. Cons. 164. Qu. 28. Quomodo porrò dividitur Pactum?*

Resp. Ratione OBJECTI dividitur in pactum privatum & Publicum, quod in publicam Utilitatem, & de rebus publicis fit. *Laut. Coll. Pr. tit. de Pact. §. 12.* Ratione FORMÆ dividitur in Judiciale & Extrajudiciale; Ratione FINIS & EFFECTVS vero aliud est obligatorium, quo scil. obligatio constituitur, vel liberatorium. *l. 1. §. 2. & 3. l. 7. §. 2. l. 27. §. 1. & 2. ff. d. Pact. l. 47. ff. d. O. & A. de quo infra. Laut. d. Diss. d. Tacit. pact. remiss. §. 1. & in Comp. d. p. 44. p. 46, & p. 49. & Coll. Pr. tit. d. Pact. §. 15.*

Qu. 29. Pactum obligatorium quomodo dividitur?

Resp. In nudum, & non nudum *l. 15. ff. d. Præsc. Verb. l. 7. §. 4. l. 45. ff. l. 10. C. d. pact. L. 1. C. d. Pact. convent. alias vestitum.*

Qu. 30. Quid est nudum?

Resp. Quod non munitum ac vestitum est vi ac potestate efficaciter obligandi, nec Jur. Civ. actionem producit. *d. l. 7. §. 5. l. 41. l. 48. ff. l. 10. l. 13. l. 21. l. 28. C. d. t. de Pact. d. l. 15. ff. d. Præsc. verb.*

sed in nudis pact. finibus consistit. l. 27. C. de Locat. & solummodo vim habet ac potestatem naturaliter obligandi l. 5. §. 2. ff. d. solut. Comp. Laut. d. p. 44. p. 49. in fin. p. 202. pr. p. 273. in med. n. 5. p. 620. & Coll. Pr. d. tit. §. 19. & 66.

Quæ 31. Quid moribus nostris obtinet?

Resp. Moribus nostris ex quocunque Pacto, seriò, & deliberatò inito (supposita tamen persona alias ad contrahendum habili, exclusisque impedimentis consensu, errore, metu, dolo &c. vid. infra tit. d. oblig. ex consens.) datur actio, vel etiam Condictio ex moribus Mev. p. 5. d. 408. D. Stryk. in U. M. tit. d. pact. §. 1. Carpz. p. 2. c. 19. def. 17. n. 8. & C. 32. def. 10. n. 9. & p. 3. C. 5. def. 22. n. 2. Laut. Concl. for. Exerc. 8. th. 9. Comp. Laut. d. p. 49. in fin. p. 56. pr. lit. a p. 161. in med. lit. E. p. 417. in fin. tin. pen. junct. p. 213. pr. Gudelin. d. Fur. Noviss. l. 3. c. 5. §. f. Groeneweg. ad §. 23. J. d. Inut. Stipul. D. Grass. d. Pact. preparat. th. 29. circ. fin. Excipiuntur tamen & hodie pacta tantum preparatoria Contractuum, quæ scil. fiunt de futuris Contractibus, & de obligationibus constituendis, sine animo in præsens sese efficaciter obligandi Carpz. d. p. 2. C. 33. def. 23. Laut. Diss. d. arrha §. 104. & in Comp. d. p. 49.

d. p. 49. & p. 311. in med. & Coll. pr. d. t. §. 68. add. D. Grass. in cit. diss. d. pact. futur. Contract. preparator.

Qu. 32. Quid est pactum non nudum seu vestitum?

Resp. Quod habet vim ac potestatem efficaciter obligandi, ita ut eo nomine etiam in foro Rom. competat actio. d. l. 15. ff. d. P. V. Hinc in obligatione dandi, debitor rem habens, præcise illam tradere compellitur §. 2. J. d. don. v. Comp. Laut. p. 50. pr. p. 235. lit. E. p. 356. lit. O. p. 192. post med. p. 382. in fin. lit. N. n. 1. pag. 398. lit. O. In obligatione nudi facti ad interesse condemnatur l. 13. in f. ff. d. re jud. l. 72. ff. d. V. O. Comp. Laut. d. p. 50. p. 374. lit. A. p. 381. lit. O. p. 400. lit. O. in med. p. 514. in fin. lit. E. p. 641. in med. n. 2. conf. Coll. Pr. & tit. §. 65.

Qu. 33. Unde vim obligandi habent hæc pacta?

Resp. (1. Vel per se, & ex propria natura; vel aliunde & extrinsecus illam accipiunt, (2. ex speciali Legis assistentia; vel (3. Cohærentia. Illa vocantur Contractus: Hæc pacta Legitima, vel Contractibus adjecta. Comp. Laut. p. 45. seq. Coll. Pr. d. tit. §. 20. & 30.

Qu. 34. Quid est Contractus?

Resp. Est modus obligandi ex Convention-
tione, per se, & suâ naturâ produ-
cens obligationem efficacem. *l. 7. §. 1. & 2. ff. de
Pact. Laut. in Coll. Pr. tit. de Pact. §. 22. &
tit. de Reb. Cred. §. 2. & Diss. de Contract.
in genere th. 6. & seqq.*

Qu. 35. Quotuplices sunt Contractus?

Resp. (1. Alii sunt veri, alii quasi con-
tractus *h. §. fin. J.* (2. Alii bonæ fidei, alii
stricti Juris *l. 13. C. d. pact. l. 3. C. in quib.
caus. in integr. rest. l. 3. C. d. R. C. l. 57. ff. d.
O. & A.* (3. Alii Unilaterales alii Bilatera-
les.

Qu. 36. Quid est verus Contractus?

Resp. Qui vero consensu perficitur,
verbis, literis, vel facto *v. Comp. Laut. p. 45.
& p. 278, lit. O. declarato l. 4. ff. pro soc.
l. 48. ff. d. O. & A. l. 6. §. 2. l. 18. l. 53.
ff. mand.*

*Qu. 37. Hi veri Contractus quomodo di-
spescuntur?*

Resp. In nominatos, & innominatos.
d. l. 7. §. 1. & 2. ff. d. pact.

Qu. 38. Qui sunt nominati?

Resp. Qui certum & determinatum ha-
bent contrahendi modum propterea que
specialia acceperunt Nomina, certasque ac
nominatas producunt actiones, *d. l. 7. §. 1
arg.*

arg. l. 2. & 3. ff. d. P. V. e. g. Emtio, venditio, Commodatum &c.

Qu. 39. Quotuplices sunt Contractus nominati?

Resp. Quadruplices. (1. Reales, qui rei traditionem ad sui perfectionem requirunt, e. g. Mutuum *Comp. Laut. d. p. 45. & p. 166.* Commodatum *Comp. Laut. p. 219.* Depositum *Comp. Laut. p. 277.* & pignus *Compend Laut. p. 230. t. t. J. quib. mod. re contr. obl. pr. J. d. E. V. l. 17. C. d. fid. Instr.* (2. Verbales, qui verbis, ut stipulatio, *pr. J. l. 1. ff. d. V. O. Comp. Laut. p. 626.* (3. Literales, qui Literis, ut literarum obligatio, *§. un. J. d. lit. obl. §. f. J. h. t. Comp. Laut. p. 168.* (4. Consensuales, qui solo Consensu fiunt, quocunque modo declarato, quales sunt: Emtio, venditio *Comp. Laut. d. p. 45. & p. 298.* Locatio & Conductio *Comp. Laut. p. 369.* Societas *Comp. Laut. p. 290.* Mandatum *Comp. Laut. p. 284.* Emphyteuticarius contractus *Comp. Laut. p. 120. §. un. J. d. oblig. ex Consens. l. 2. pr. §. §. seqq. ff. d. O. & A. l. 52. ff. eod. ubi plures, sed extraordinarii, recensentur. Laut. Coll. Pr. d. Tit. §. 24.*

Qu. 40. Qui contractus sunt innominati?

Resp. Qui absque proprio nomine & forma

forma actionem speciali nomine caren-
tem producunt. *l. 7. §. 2. ff. d. pact. l. 1. §. 2. & l. 3. ff. d. P. V.* quæ actio dicitur Præ-
scriptis verbis. *Comp. Laut. p. 392.* sive,
sunt contractus, qui non habent certam
naturam, neque specificum contrahendi
modum, nec nomen, neque certas & no-
minatas producunt actiones, causam ta-
men & negotium Civile habent, *Comp. Laut. d. l. quod est datio vel factum, quod sub Lege mutuae præstationis conventio- nibus accedit d. l. 7. §. 2. arg. d. l. 5. pr. & §. §. seqq. ff. d. P. V. Laut. Coll. Pr. d. tit. d. Pact. §. 25. & tit. d. Æstimatoria §. 2.*

Qu. 41. Quomodo dividuntur?

Resp. In regulares, quorum 4. species, sive articuli, simplices scil. recensentur, ni-
mirum: do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias. *l. 5. pr. ff. d. P. V.* mixtaque species esse videtur, si aliquid datur, ut ali-
quid detur & fiat. *l. 13. §. 1. ff. d. t. Comp. Laut. p. 399. seqq. & Coll. Pr. tit. d. Præscr. verb. §. 1.* Et irregulares, qui à regulari contractuum innominatorum natura non nihil deflectunt, & ad Nominatos quam proximè accedunt, simulque nomen ali-
quod habent, ut sunt: Contractus æstima-
torius & permutatio. *Comp. Laut. p. 392. seqq. p. 395. seqq. & Coll. Pr. d. tit. d. Æsti- mator.*

*mator. §. 7. & Tract. Synopt. de Contr. estim.
n. 1. 11. & 13.*

*Qu. 42. Quasi contractus quomodo
describitur?*

*Resp. Est modus ex ficta & præsumpta
conventionione efficaciter obligandi. l. 13. §.
f. ff. commod. sine vero consensu. l. 25. §.
16. ff. fam. hercisc. l. 46. ff. d. O. & A. ut sunt:
Negotiorum gestio. Comp. Laut. p. 71. Tu-
telæ administratio. Comp. Laut. p. 474. pr.
Rerum & hereditatis Communio. Comp.
Laut. d. p. 45. add. p. 150. & p. 152. Hæ-
reditatis aditio. Bardili Diss. de Oblig. fac.
th. 19. Comp. Laut. p. 506. in fin. add p. 515.
n. 3. Indebiti solutio. Comp. Laut. p. 200.
t. 1. J. d. oblig. quæ quasi ex Contr. ibique
infr. not. L. 3. T. XXII. Q. 1. & 2. v. Bocer.
G. l. 3. D. 1. th. 3. Ludwell. Exerc. 14. th.
5. ubi plures species recenset. Laut. cit. Diss.
de Contract. in Genere th. 12. & 13.*

*Qu. 43. Contractus Bonæ fidei quinam
dicuntur?*

*Resp. In quibus non verbis adhære-
mus, sed æqua & benigna interpretatio-
ne tantum agit officium Judicis, quantum
in aliis nominatim ejus rei facta conventio.
l. 7. ff. d. N. G. l. 24. ff. depos. §. un. J. d. obl.
ex Cons. §. 30. J. de Act. l. 2. §. f. ff. d. V. O.
Comp. Laut. d. p. 45. p. 62. p. 79. p. 219. p.*

339. p. 625. *seq.* Et ex veris, & quidem nominatis Consensuales omnes sunt bonæ fidei. *d. l. 2. §. f. ff. d. V. O. §. f. f. d. Oblig. ex consens. Comp. Laut. p. 298. p. 284. p. 291. p. 369.* Ex realibus: Commodatum, depositum, pignus. *arg. §. 28. f. d. act. Comp. Laut. d. p. 219. p. 230. p. 277.* Ex innominatis, contractus æstimatorius, & permutatio *arg. d. §. 28. Comp. Laut. cit. p. 392. in fin. & p. 395.* Ex quasi contractibus, Negotiorum Gestio, tutelæ administratio, rerum & hæreditatis Communio *arg. d. §. 28. Comp. Laut. p. 149. p. 152. p. 73. p. 473. conf. cit. Disp. ib. 16. & Coll. Pr. d. tit. d. Pact. §. 27.*

Qu. 44. Quinam stricti Juris?

Resp. In quibus Judicis potestas ad verba contrahentium & naturam negotii est adstricta. *arg. l. 99. ff. d. V. O.* tales sunt: Mutuum *Comp. Laut. p. 168.* Stipulatio *d. Comp. p. 626.* Literarum Obligatio. *d. Comp. p. 169.* Hæreditatis Aditio *d. Comp. p. 115. n. 3.* Indebiti Solutio *Comp. Laut. p. 199. in fin. p. 46.* & reliqui Contractus innominati *d. §. 28. l. 7. junct. l. 5. ff. d. eo quod cert. loc. Comp. Laut. p. 399. seqq.* omniaque pacta legitima *d. l. 5. junct. l. 7. eod. l. 16. §. 1. ff. d. Const. pec. Comp. Laut. d. p. 46. & p. 218.*

Qu. 45.

Qu. 45. Unilaterales quinam sunt?

Resp. Qui ex una tantum parte obligatorii sunt. e. g. Stipulatio, Mutuum, literarum obligatio, Hereditatis Aditio, Indebiti solutio *Comp. Laut. cit. LL.*

Qu. 46. Quinam Bilaterales?

Resp. In quibus uterque obligatur, ut: omnes consensuales, Commodatum, depositum, pignus, Negotiorum Gestio; *Comp. Laut. cit. loc.* Hæcque obligatio vel est ab initio, ut in Emptione venditione, Locatione Conductione, & inde nascuntur actiones utrinque directæ *Comp. Laut. p. 355. & p. 381. p. 388.* Vel ex post facto, ut in Mandato, Commodato, de posito, pignore, unde actiones directæ & contrariæ. *Laut. in diss. d. Contract. & in Comp. p. 221. p. 223. p. 287. p. 289. p. 279. p. 283. p. 233. & p. 235. & Coll. Pr. d. tit. d. Pact. §. 29.*

Qu. 47. Pacta Legitima quid sunt?

Resp. Quæ quidem ab initio fuerunt nuda, postea verò speciali Lege sunt confirmata: Suntque vel Civilia: ut donatio *l. 35. §. fin. C. d. donat. §. 2. §. eod. Comp. Laut. p. 46. p. 213. lit. X. p. 558. lit. E. junct. p. 556. in med.* Dotis promissio. *l. 6. C. d. dot. prom. Comp. Laut. p. 446. circ. fin.* Pacta usurarum de quibus in *l. 30. ff. d. usur.*

l. 12. C. eod. N. 136. C. 4. l. 5. §. v. l. 7. ff. d. naut. fœnor. Comp. Laut. d. p. 46. & p. 418. pr. vel Prætoria e. g. Constitutum, l. 1. t. t. ff. & C. d. Conflit. Pec. Comp. Laut. p. 216. lit. D. add. Colleg. Pr. h. p. 266. §. 31.

Qu. 48. Pacta, quæ ex Contractus Cohærentia subsistunt, quomodo adjiciuntur?

Resp. Vel in continenti, vel ex Intervallo (quæ distinctio an adhuc hodie attendatur? v. omnino D. Grass. in Posit. Controv. ad L. 3. J. §. 3. per tot.) Illa videntur esse pars Contractus, cui accedunt, & ex hac cohærentia vim ac potestatem efficaciter obligandi accipiunt, actionemque producunt. v. Comp. Laut. p. 46. p. 121. lit. A. p. 309. seqq. l. 7. §. 5. ff. d. pact. l. 13. C. eod. & quidem illam ipsam, quam contractus, quibus accesserunt, alias pariunt. l. 75. & 79. ff. de contr. Empt. l. 16. ff. de in diem add. l. 6. ff. d. L. Commiss. l. 6. §. 1. ff. d. A. E. & v. l. 11. C. de Pact. l. 2. C. d. pact. int. Empt. & vend. quamvis interdum etiam actio præscriptis verbis detur. l. 2. l. 12 ff. d. P. v. l. 6. ff. d. rescind. vend. Lauterb. Coll. pr. d. t. §. 32. Hæc vero pro nudis habentur, & de Jur. Civ. nulla exinde datur actio. d. l. 7. §. 5. ff. l. 13. C. eod. & 72. ff. d. O. E. nisi partes in Consensu-
libus

libus, re integra circa essentialia (i. e. ea quæ ad Contractus Constitutionem pertinent, & salva ejus substantia abesse nequeunt) aliquid paciscantur: Hujusmodi enim pacta etiam informant, vel renovant. *vid. d. l. 7. §. 6. l. 27. §. 2. ff. d. t. d. l. 72. l. 2. ff. d. resc. vend. vid. Laut. in Coll. pr. p. 267. §. 33.*

Qu. 49. Quid est pactum liberatorium de quo supra Qu. 28. mentio facta?

Resp. Quod ad obligationem tollendam tendit.

Qu. 50. Quomodo dividitur?

Resp. In nudum, & non nudum. Illud est quod de Jur. Civ. naturalem obligationem ipso jure tollit. *l. 95. §. 4. ff. d. solut. Civilem verò & exceptionem ex priori pacto liberatorio competentem, tantum ope exceptionis, & Replicationis elidit. l. 17. §. 1. l. 27. §. 2. ff. d. pact. §. 3. F. d. Except. Comp. Laut. p. 47. p. 56. pr. p. 182. lin. 1. p. 201. lit. d.* Hoc est: quod etiam Civilem obligationem ipso jure solvit. Ex quibus quædam certam formam certumque nomen habent, ut Novatio, acceptilatio §. 1. seqq. F. quib. mod. oblig. toll. quædam vero simpliciter à Lege confirmata sunt, & simpliciter pacta liberatoria vocantur. *l. 6. ff. de pact.* quorum exempla occur-

occurrunt in d. l. 17. §. 1. d. l. 27. §. 2. & §. 4. ff. d. pact. l. 11. §. 1. l. 17. §. 6. ff. d. injur. scil. pactum remissorium furti & injuriarum.

Qu. 51. Celebrare pacta quinam possunt?

Resp. Ubi ex æquitate fictus consensus sufficit, omnes omnino, etiam prodigi, furiosi &c. l. 3. §. 5. & 6. ff. d. N. G. l. 1. §. 2. ff. d. contr. tut. act. l. 46. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 44. p. 47. p. 72. Ubi vero requiritur consensus, ex facto proprio præsumptus vel fictus, ibi tantum admittuntur, qui veros etiam contractus celebrant l. 3. §. 4. ff. d. N. G. junct. l. 29. pr. in f. ff. comm. div. quales sunt omnes, qui rationis usu non destituuntur ac verè consentire, signoque aliquo idoneo, consensum declarare valent. arg. l. 1. §. 3. ff. d. pact. Comp. Laut. p. 278. p. 285. p. 292. p. 299. p. 371. p. 395. masculi & foeminae. l. 6. C. d. rev. don. paterfamilias & filiusfamilias l. 39. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. l. p. 98. p. 247. & Coll. Pr. d. t. §. 37. vid. tamen §. 44. mutus vel surdus l. 4. §. 1. ff. d. pact. l. 48. l. 52. §. p. l. f. ff. d. O. & A. Coecus arg. l. 9. ff. d. adopt. D. Stryk. d. Fur. sens. D. 4. C. 3.

Qu. 52. Quinam ergo impediuntur?

Resp. Furiosi, mente capti l. 5. l. 40. ff. d. R. J. l. 70. §. 4. ff. d. fidejuss. l. 2. C. d. O.

E. & V. Infantes §. 9. *J. d. inutil. stip. l. 14.*
ff. d. sponsal. l. 18. C. d. Fur. delib. extremè
ebrii C. sanè discimus 7. C. 15. q. 1. C. 14.
X. d. vit. & hon. Cler. dormientes arg. l. 1.
§. 3. ff. d. A. A. P. Comp. Laut. d. p. 47. p. 97.
add. modo cit. p. 278. p. 285. p. 292. p. 299.
p. 731. p. 395. p. 557. p. 628. p. 633. p. 639.
p. 640.

Qu. 53. Quinam prohibentur con-
trahere?

Resp. Pater cum filio in potestate de
 rebus non castrensibus, scil. quoad Jus
 Civil. §. 6. *J. d. inutil. stip. l. 2. pr. ff. d. contr.*
Empt. V. arg. l. 4. ff. d. Jud. l. 7. ff. d. O. &
A. Comp. Laut. d. p. 47. p. 16. in fin. p. 97.
in med. n. 6. p. 254. p. 557. lit. S. p. 628. pr.
Coll. Pr. d. tit. §. 44. Advocatus cum Clie-
nte de quota Litis propter concussionis su-
spicionem. l. 53. ff. de Pact. l. 6. §. 2. C. d.
postul. Carpz. p. 1. C. 1. def. 24. & 34. vid.
tamen L. 1. §. 12. ff. d. extraord. cogn.
Comp. Laut. d. p. 47. & p. 57. circ. fin. lit.
B. ægrotus cum Medico pro salute. l. 9.
C. d. Prof. & Med. l. 3. ff. d. extraord. Cogn.
Comp. Laut. d. l. & p. 292. lit. S. & Coll. Pr.
§. 45.

Qu. 54. Quid de pupillis Infantia ma-
joribus dicendum?

Resp. Hi sine tutorum autoritate ex
 sua

sua Conventione regulariter, nec naturaliter obligantur. *l. 28. pr. ff. d. pact: l. 4. ff. d. Cond. indeb. l. 59. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 48. p. 201. lin. 1. p. 469. pr. p. 482. in med. Laut. Coll. pr. d. t. §. 40. ubi resp. ad Contr. Exceptiones vid. sup. tit. d. Aud. Tut. Qu. 14. seq. add. Comp. Laut. d. p. 48. & p. 469. junct. p. 22. p. 206. in fin. p. 318. circ. fin. p. 633. in fin. p. 650. lit. S. n. 3. & Coll. pr. d. l. §. 41. & 42. Item est in Minore Curatorem habente. Per Curatoris enim constitutionem bonorum administratio, & per consequens obligandi etiam potestas ipsis est adempta. *l. 3. C. d. in integr. restit. junct. l. 6. ff. d. V. O. Comp. Laut. d. l. & p. 482. in med. p. 638. lit. d. prodigo l. 1. l. 10. l. 16. ff. l. 6. C. d. Cur. fur. Comp. Laut. d. p. 482. Et nostris moribus foemina. Comp. Laut. p. 48. p. 98. lit. P. n. 5. p. 633. pr. in med. n. 4. & in fin. p. 266. Carpz. p. 2. C. 15. def. 1. & de sing. Fam. Fur. dec. 3. per tot. Wibel. Diss. de Contract. Mulier, vid. tamen dict. Comp. p. 278. lit. S. & p. 450. pr. lin. 4. ubi Except. Qu. 55. De quibus rebus pacisci valide potest?**

Resp. (1. De rebus existentibus, licet spe tantum *l. 8. pr. & §. ff. d. contr. E. V. Comp. Laut. d. p. 48. & p. 299. seq. p. 628.*
de

de rebus enim, quæ nec sunt in rerum natura, nec esse possunt frustra paciscimur.

§. 1. *J. de Inut. stip. l. 15. pr. ff. d. contr. Empt. l. 1. §. 9. ff. d. O. & A.* adeò ut nec æstimatio, nec poena ex tali conventionione debeatur. *l. 69. l. 103. ff. d. V. O.* (2. Quæ sunt in Commercio *l. 83. §. 5. ff. d. V. O. l. 69. l. 103. ff. eod. §. 2. J. d. Inut. stip. l. 1. §. 9. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. p. 628. in fin. p. 302. n. 3. & p. 303.* (3. De quibus Conventio non est specialiter prohibita *t. t. ff. d. Litigios. Comp. Laut. p. 618. add. p. 328. in med. p. 470. tit. 3.* Nihilque interest utrum res illæ sint corporales, sive incorporales: mobiles sive immobiles, particulares, seu universales, præsentēs sive absentes. *vid. Lauterb. Coll. pr. d. tit. de Pact. §. 49. 50. 51. & 52.*

Qu. 56. An & quatenus res alienæ obiectum Conventionum constituunt?

Resp. In quo contractu non agitur de domino præcise transferendo, aut Jure reali constituendo, ibi res aliena benè intervenire potest, sc. hoc effectu, ut actio ex hoc contractu alteri acquiratur, non ut res ipsa cum effectu transferatur. Sic ergò non potest in permutatione & pignore *Mev. p. 2. dec. 28. p. 9. dec. 3. n. 8. Lauterb. Tract. synopt. lit. de Permut. §. 3. n. 13. Comp.*

Laut.

Laut. p. 396. in med. (vid. tamen *p. 231. pr.* & *p. 335. in fin.*) Potest vero in venditione *l. 28. ff. d. O. E. l. 11. §. 8. l. 30. §. 1. ff. d. Act. Emp. Comp. Laut. p. 303. p. 324. pr. lit. C. p. 364. in med.* quia venditor non necesse habet, ut rem emptoris faciat *l. 25. §. 1. ff. d. O. E.* sed sufficit, ut præstet ei rem habere licere *l. 30. §. f. ff. d. A. E. V. h. e.* ut emptor illam jure & titulo emptionis retineat, & nemo eandem jure auferat, & evincat *l. 11. §. 2. ff. d. t. l. 66. pr. ff. d. O. E. Comp. Laut. d. p. 364.* Item obtinet in Comodato *Comp. Laut. p. 219. in fin.* Deposito *Comp. Laut. pag. 278. lit. O. & omnino pag. 393. D. Hertius d. Convent. Domini translativis §. 11. §. 28. & 29.*

Qu. 57. An facta quoque in Conventionem deducuntur?

*Resp. Aff. modo natura & Jus factum promissum fieri permittant. Quæ enim natura fieri non concedit, vel LL. prohibent, illorum nulla est Conventio; nec interest, facta illa sint nuda, (quæ scil. in nuda consistunt opera, & nullum post se relinquunt Juris Effectum: e. g. *l. 72. ff. d. V. O.* sive non nuda (quæ jus tribuunt, & causam bonorum habent, *l. 52. §. 1. ff. eod.*) vid. omninò Bardili in *Diss. d. oblig. fac. per tot. Laut. in Coll. Pr. tit. d. Pact. §. 53. seqq.**

seqq. add. D. Hert. de Pacto, ne Dominus rem suam alienet §. 16. & §. §. preced. & seqq. Comp. Laut. p. 49. & p. 627. pr.

Qu. 58. Accidentia Conventionum quarum sunt?

Resp. (1. **CONDITIO**: quæ est qualitas actui adjecta, quæ vim ejus confert in casum futurum incertum *vid. supr. L. 2. T. 14. Q. 21. §. 4. F. d. V. O. l. 39. ff. d. R. C. l. 34. §. 1. l. 79. pr. ff. d. Cond. & demonstr. l. 9. §. 1. ff. d. Novat. l. 18. ff. de Cond. ind. cognosciturque præprimis ex mente disponentis l. 19. pr. & §. 1. ff. d. Cond. & dem. vel ex particula si, cum, nisi, postquam, quoad, donec &c. vel ex duobus ablativis in oratione dispositiva absolute positis, verbisque futuri temporis junctis. l. 93. ff. ad L. Falc. l. 109. ff. d. Cond. & demonstr. Comp. Laut. p. 50. p. 526. seq. p. 308. p. 319. p. 438. & in Coll. Pract. d. t. §. 70. seqq. usque ad §. 83. (2. **DIES**: qui vel tacite Conventionibus inest. l. l. 2. §. 6. ff. de eo, quod cert. loc. l. 41. §. 1. l. 73. pr. ff. d. V. O. §. 5. F. eod. vel expressè adjicitur, & quidem vel temperandæ obligationis gratia l. 10. ff. d. V. O. vel præstationis multiplicandæ (hoc casu initio cujusque anni, tanquam purè promissa petuntur. *Comp. Laut. p. 518. lit. i.*) §. 3. F. d. V. O. l. 56. §.*

4. ff. eod. vel obligationis finiendæ, & tanquam terminus ad quem usque *dd. LL. Comp. Laut. p. 134. post med. lit. C. p. 140. lit. A.* vel differendæ solutionis sive exactionis gratia. *l. 46. pr. l. 118. §. 1. ff. d. V. O. l. 132. ff. d. V. S.* tanquam terminus à quo. *Comp. Laut. p. 52. & alibi passim.* Et hæc promissio ex die, vel in diem dicitur facta, §. 2. *J. d. V. O. l. 213. ff. d. V. S. l. 44. §. 1. ff. d. O. & A. l. 3. §. 2. ff. d. Const. pec. l. 9. §. 17. cum seqq. ff. d. Her. Inst. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 83. seqq.* (3. MODUS. *d. quo supr. Comp. Laut. p. 53. p. 195. in med. p. 309. p. 527. & Coll. Pr. §. 88.*

LIB. III. TIT. XV.

QVIBVS MODIS RECON- TRAHITVR OBLIGATIO.

Qu. 1. Quid est Mutuum?

(Ad
Pr.)

Resp. Est contractus nominatus, realis (quia non nisi rei traditione perficitur) stricti Juris *l. 5. junct. l. 7. ff. de eo quod cert. loc. & arg. §. 28. J. d. Ad. & μονόπλευρος*, quo res fungibilis ea lege datur utenda, ut accipientis fiat, & ab eo tantundem ejusdem generis reddatur. *l. 2. §. 1. & 2. ff. d. R. C. h. pr. J. Laut. Coll. Pr. tit. de Reb. Cred. §. 6. & 7. & Tr. Syn. eod. tit.*

Qu. 2.

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. A nonnullis DD. dividitur in naturale, Civile, & mixtum: nec non in verum & præsumptum. Bachov. v. 1. D. 20. th. 1. lit. d. sed male: cum hæc divisio fundamentum in Jure nostro non modo nullum habeat, sed etiam intricatum hunc nostrum reddat contractum, & diversas contractuum species confundat. Laut. in Coll. Pr. d. tit. §. 8. seq. & in Comp. p. 166. & p. 168. lit. C.

Qu. 3. Ut mutuum rectè contrahatur, quanam requiruntur?

Resp. (1. Consensus, sicut in omnibus Conventionibus l. 1. §. 3. ff. d. pact. Laut. Coll. Pr. d. Tit. de R. C. §. 10. (2. Rei traditio h. pr. §. l. 2. §. 3. ff. d. R. C. & stricto quidem jure, vera & naturalis. l. 34. pr. ff. mand. l. 15. ff. d. R. C. Ex benignitate tamen etiam ficta sufficit, quæ fit traditione brevis manus. l. 43. §. 1. ff. d. Fur. dot. dum scil. expediendarum rerum gratia celeritate conjungendarum inter se actionum una occultatur. l. 3. §. 12. ff. d. don. inter vir. & Uxor. V. supr. tit. d. R. D. & B. Fromman. in D. de ficta Traditione. Laut. Tract. Syn. d. t. n. 5. Modo sic pecuniam revera acceperit. l. 1. p. ff. d. R. C. l. 19. ff. d. P. V. Comp. Laut. p. 167. & Coll. Pr. d. T. §. 12.

add. D. Maj. p. 696. seq. Carpz. p. 2. dec. 129.

Qu. 4. Mutuum dare quoniam possunt?

Resp. Qui rerum suarum liberam habent administrationem, nec natura impediuntur (quales sunt omnes, qui rationis usu & sic consensu destituuntur. *l. 12. pr. ff. de R. C. l. 24. pr. ff. de O. & A.*) vel Lege prohibentur, uti sunt pupilli Infantia maiores, Minores, prodigi juridicè tales sine tutorum & Curatorum consensu. *l. 19. §. 1. ff. de R. C. §. 2. ff. quib. al. lic. l. 9. pr. d. Auct. Tut. arg. l. 3. C. d. in integr. rest. Laut. Coll. Pr. d. Tit. §. 13, & 14.*

Qu. 5. In specie quoniam prohibentur?

Resp. Præsides Provinciarum. *l. 33. ff. de R. C.* Quæ tamen Prohibitio teste experientiâ, hodiernis moribus non observatur. *Comp. Laut. p. 167. & p. 299. in med.* Cum enim hodie Magistratus sint perpetui, mutuum dare, & accipere possunt. *Brunn. ad l. 3. C. si cert. pet. D. Hertius Element. Prudent. Civil. p. 2. sect. 16. §. 10. Lauterb. Coll. Pr. d. tit. §. 15.*

Qu. 6. Mutuum accipere qui possunt?

Resp. Omnes, qui contrahendo valide se obligare queunt, nec specialiter prohibentur; privatus & Civitas. *arg. l. 15. ff. ad Sc. Macedon. i. 16. ff. d. V. S. Carpz. ff. F. P. 2.*

*F. p. 2. C. 6. d. 18. & Lib. 2. Resp. 106. n. 1.
& 2. Knipschild. d. Jur. Civit. Imp. L. 5. C.
6. n. 4.*

*Qu. 7. Ut autem Civitas inde obligetur
quid requiritur?*

*Resp. Ut aut ipsi, aut qui eam repræsen-
tant, pecunia solvatur: nam si admini-
stratori, tum demum obligatur Civitas,
si Creditor prober, pecuniam esse in uti-
litate Civitatis versam. l. 27. ff. de R. C.
auth. hoc Jus C. d. SS. Eccles. N. 120. c. 6.
omninò Laut. Diss. ad d. l. 27. per tot. &
Concl. Forens. Exerc. 22. th. 9. & seqq. &
Exerc. 27. th. 17. add. Mev. p. 3. d. 227. &
228. p. 5. d. 385. Alias soli obligantur ad-
ministratores. d. l. 27. Lauterb. Coll. Pr. tit.
d. R. C. §. 18. v. D. Majer. p. 699. seqq. Cau-
tè autem hoc in Casu Creditores agunt,
qui ab administratore Civitatis nomine
mutuum petente desiderant, ut insuper
se quoque tanquam fidejussores summæ
creditæ obligent. Tum enim Creditori
Electio competit, an Civitatem ipsam, an
Administratores convenire velit. D. Stryk.
d. Cautel. Contract. sect. 2. C. 1. §. 7.*

*Qu. 8. Specialiter pecuniam numeratam
Crediti nomine accipere quinam
prohibentur?*

*Resp. Filiifamilias per SCrum Mace-
donia-*

donianum *t. t. ff. & C. ad SCt. Maced.* quo cavetur, ne Creditoribus, qui filiisfamilias mutuam pecuniam dederunt, efficax actio detur. *Comp. Laut. p. 248. seqq.* Hæc tamen prohibitio non ad omnes hujus contractus species, sed tantum ad pecuniam numeratam pertinet. *vid. infr. tit. VII. Lib. IV. §. 7. Qu. 46.*

Qu. 9. Quid si plures mutuam acceperint pecuniam?

Resp. Singuli pro rata tenentur; nisi plures rei debendi fuerint constituti, & singuli in solidum obligentur. *l. 5. C. si cert. pet.* Hic enim omnes & singuli ex una obligatione in solidum tenentur *l. 3. §. 1. ff. d. duob. reis l. 34. §. 1. ff. d. solut. Comp. Laut p. 629. seq. Coll. Pr. d. lit. §. 21.*

Qu. 10. Objectum hujus Contractus in quibus consistit?

Resp. (1. In rebus fungibilibus, quæ sc. sua natura ita comparata sunt, ut necessario in eodem genere functionem recipiant, usu consumantur, adeoque post usum in specie restitui nequeant. *l. 2. §. 1. ff. d. R. C. constantque numero, pondere, & mensura. pr. J. h. Lauterb. Coll. Pr. d. l. §. 23. & 24.* (2. In rebus propriis, vel re, vel fictè. *l. 2. §. 4. l. 16. ff. d. Pact. arg. l. 20. pr. d. A. R. D.* nam de alienis non subsistit

sistit mutuum *l. 12. in fin. ff. eod.* agitur enim hic de dominio transferendo; nemo autem plus Juris in alium transferre potest quam ipse habet. *l. 54. ff. d. R. J. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 25. & Tr. synopt. d. R. C. §. 1. n. 12. D. Hert. Diss. d. Convent. Dominiū translat. §. 11.*

Qu. 11. Annon verò Debitor rem in specie restituere potest?

Resp. Aff. si velit, quia consumptio & alia in eodem genere restitutio in accipientis favorem (cui omnes renunciare possunt. *l. 29. C. d. Pad.*) introducta sunt, veniuntque non ex prima contrahentium intentione, sed ex postfacto, atque per accidens ideòque contractus naturam non mutant. *l. 8. in fin. pr. ff. Mandat. vid. Comp. Laut. p. 168. lit. E. p. 250. pr. lin. 9. p. 364. & p. 397. post med. p. 400. pr. nisi accipiens certam illius generis speciem se restitutum promisit l. 2. §. 1. ff. d. R. C. Comp. Laut. d. p. 168. & p. 641. lit. O. in med. add. p. 272. lit. b. n. 2. vel si nummi accepti, publica postea auctoritate in totum essent reprobati. arg. *l. 24. §. 1. ff. d. pign. act. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 31. & 32. ibique cit. Carpz. L. 5. Resp. 8.**

Qu. 12. Mutata pecunia Bonitate, ad quod tempus respiciendum?

Resp. Mutata pecuniæ bonitate sive intrinseca, quæ consistit in materia, pondere, & forma *l. 1. ff. d. contr. Empt. l. 2. C. de veter. numism.* wann Schrot und Korn an der Münz / wie Sie dargegeben / oder verschrieben / geändert wird / sive extrinseca, quæ in valore consistit, daß sie an Behr- rung gültiger oder geringschätziger worden / solutio regulariter secundum rationem & valorem, qui fuit tempore contractus facienda est. *arg. l. 3. ff. d. R. C. l. 69. ff. d. O. E. cap. olim c. cum canonicis X. d. Cens. exact. & proc. Carpz. J. F. p. 2. C. 28. def. 3. 4. & 5. & Lib. 5. Resp. 9.* Hæcque sententia ceu Communis, verior, & æquitati magis conformior in Camera observatur. *Laut. Coll. Pr. h. §. 33. seqq. & ad J. P. W. p. 2. tit. 1. §. 3.*

Qu. 13. Ex mutuo quanam oritur actio?

Resp. Condictio certi ex mutuo seu Actio mutui *h. pr. J. l. 5. C. quib. non objic. long. temp. præscript.*

Qu. 14. Quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis (quia oritur ex jure ad rem seu obligatione, & quia omnes conductiones sunt actiones personales *Comp. Laut. pag. 194. seqq.*) Civilis, stricti Juris, Rei persecutoria, & perpetua, *Comp. Laut. p. 614. in med. competens creditori*

dictori ex mutuo adversus debitorem, ad rem mutuam sive creditam in eodem genere, eadem quantitate & qualitate repetendam *Comp. Laut. p. 168. & Coll. Pr. d. t. §. 36. & seqq.*

Qu. 15. An usura quoque ex hoc Contractu debentur?

Resp. Neg. nisi de jure Civ. in stipulationem fuerint deductæ *l. 24. ff. d. P. V. l. 3. C. d. Usur. Lauterb. Coll. Pr. d. t. §. 40. & Concl. for. Exerc. 22. th. 5. & 6.* moribus vero nostris etiam pacto promitti, & ex illo, nec non ex mora peti possunt. *R. J. d. Ao. 1654. §. anreichend die fünffte Zins 168. Rec. Dep. de A. 1600. §. so viel nun vers. oder aber 2. Carpz. J. F. p. 2. C. 30. def. 8. Laut. ad J. P. W. p. 2. t. 1. §. 1. & 2. & in Comp. d. p. 168. & p. 418. & Coll. Pr. d. l.*

Qu. 16. Quomodo hic Contractus mutui differt à Commodato?

Resp. In commodato pariter quidem traditur res utenda, ita tamen ut Dominium non transeat in accipientem, sed usu finito in specie restituatur. *l. 8. l. 9. ff. commod. §. 2. J. h. l. 2. pr. ff. d. R. O. Comp. Laut. p. 219. p. 220. n. 1. p. 221.* In mutuo verò ab initio statim essentielle est, ut accipiens rem acceptam in eodem tantum

genere restituat *d. l. 2. pr. Comp. Laut. l. c. & Coll. Pr. d. t. §. 28.*

Qu. 17. Annon etiam Conditio datur contra eum qui per errorem non debitum accepit?

(Ad §. 1.) Resp. Aff. sicut enim obligatio re contrahitur in Mutuo, ita etiam indebiti solutio: requiritur enim ad hanc obligationem producendam, ut aliquid datum sit, seu datio naturalis *b. §. 1. f. §. 6. f. d. oblig. quæ ex quasi Contr. Laut. Tr. syn. d. Cond. in d. d. §. 1. n. 4. & in Coll. Th. Pr. eod. tit §. 7. modo accipiens alias ad se obligandum habilis fuerit Comp. Laut. p. 48. Qui enim non potest mutuum accipere, ille nec indebitum accipiendo obligatur. Hinc pupillus si ei sine tutoris auctoritate indebitum per errorem datum est, conveniri haud potest. *b. l. §. 1. f. nisi in quantum locupletior factus est d. §. 1. b. junct. l. 59. ff. d. O. & A. l. 13. §. f. ff. d. Cond. ind. Comp. Laut. d. p. 48. p. 206. & supr. tit. d. Auct. Tut. Qu. 15.**

Qu. 18. An ergo indebiti solutio cum Imperator de veris contractibus hic agens, etiam de ea agat, est verus Contractus?

Resp. Neg. sed est quasi Contractus §. 6. f. d. oblig. quæ ex quasi Cont. ibique *infr. not.*

not. l. 5. §. 3. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 45. & p. 200. nam licet partes expresse consentiant, consensus tamen ille, indebiti solutione dirigitur non ad obligationem constituendam, sed potius dissolvendam, utpote quæ conditio hic ex auctoritate Juris & perse inest d. §. 1. & d. §. 6. J. l. 13. in f. ff. commed. Laut. Coll. Tr. Pract. p. 853. §. 4. conf. Comp. Laut. de aliis conditionibus quæ tacite insunt p. 300. in med. lit. d. p. 308. in f. p. 512. lit. d. p. 519. in med. lit. a. p. 531. post. med. n. 1, p. 644. lit. A.

Qu. 19. Quid est Commodatum?

Resp. Est contractus nominatus, verus (Ad §. 2.)
realis h. §. 2. J. διπλευρος l. 17. §. 3. ff. Commod. bonæ fidei arg. §. 28. J. d. ad. L. 3. §. 2. ff. d. t. quo certus, (i. e. ad certum tempus & modum) & gratuitus rei usus ea lege conceditur, ut eo finito, res in specie restituatur. h. §. 2. J. Comp. Laut. p. 219. & Coll. Pr. tit. Commod. §. 3.

Qu. 20. Quomodo dividitur?

Resp. In regulare, quod solius Commodatarii utilitatem spectat l. 5. §. 2. ff. Commod. & in dubio hoc factum præsumitur Comp. Laut. d. l. & Irregulare, quod vel solius Commodantis l. 5. §. 10. ff. eod. ut si equum tibi commodem, ut me

me comiteris honoris gratia. Brunn. *ad d. l. 5. §. 2. vel utriusque & Commodantis & commodatarii commodum respicit l. 18. pr. ff. d. t. conf. Comp. Laut. p. 222. post med. ubi Usus hujus distinct. & Coll. Pr. tit. Commod. §. 20.*

Qu. 21. Quæ res commodari possunt?

Resp. Res omnes, quæ Usu non consumuntur. *arg. h. §. 2. f. corporales & incorporales. §. 1. f. d. Usu & habit. l. 1. §. 1. ff. commod. mobiles & immobiles d. l. 1. §. 1. ff. d. t. propriæ & alienæ l. 15. ff. eod. l. 12. §. 2. ff. d. usufr. (ob regulam in Quæst. antepen. tit. præc. traditam) ad hoc ut contractus valeat quoad obligationem inter contrahentes constituendam, quod tamen Domino non præjudicat, sed ille superveniens rem suam vindicare potest. D. Hertius de Convent. Domini translatio. §. 29. adeo, ut etiam fur & prædo rem furtivam commodando actionem commodati acquirat. l. 16. ff. d. t. Commod. vid. tamen l. 54. §. 1. ff. d. furt. Comp. Laut. d. p. 219. in fin. & p. 654 post. med. lit. P. & Coll. Pr. d. tit. Commod. §. 7.*

Qu. 22. Cum usus rei commodata gratuitus esse debeat, annon honorarium accedere potest?

Resp. Aff. Honorarium namque non datur

datur in Compensationem Usus, ut merces, sed in grati animi declarationem, & propterea etiam in omni re gratuita honorarium locum habet. *arg. l. 2. §. 24. ff. vi bon. rapt. l. 6. pr. ff. mand.*

Qu. 23. Annon verò Commodans ante tempus finitum usum rei commodata auferre potest?

Resp. Regulariter non: *l. 17. §. 3. ff. Commod. X. c. un. x. eod. l. 75. ff. d. R. F.* etiam si commodatarius mortuus fuerit. *arg. d. l. 17. §. 3. junct. l. 9. in fin. ff. d. prob.* nisi commodator ex nova & inopinata Causa propriis usibus eam necessariam esse probaverit *arg. l. 8. C. d. rev. don. arg. l. 3. C. d. don.* In hunc enim casum se non obligasse videtur commodator. *Laut. concl. for. Exerc. 25. th. 13. & 14. add. Comp. Laut. p. 220. p. 375. lin. antep. p. 559. pr. & Coll. Pr. d. t. §. 11.*

Qu. 24. Sic ergò dominium Rei Commodatae non transit in Commodatarium?

Resp. Neg. sicut nec possessio *l. 8. l. 9. ff. commod. Comp. Laut. d. p. 220. junct. p. 568. lin. ult.* sed commodans à quocunque possessore rem vindicat. *Carpz. F. F. p. 2. C. 26. def. 5. n. 7. D. Hert. l. 1. Pa-roem. 18. conf. Comp. Laut. p. 116.*

Qu. 25.

Qu. 25. Sed quid si hoc expressè agatur, ut Commodatum contrahatur, & tamen in Commodatarium rei Dominium ad tempus transferatur?

Resp. Hoc in casu fit commodatum irregulare & negotium notissimos commodati terminos excedit. *arg. l. 31. ff. loc. Cond. Comp. Laut. d. p. 220. conf. p. 277. lit. d. p. 309. in fin. p. 369. post med. n. 2. p. 382. in fin. p. 393. circ. fin. p. 561. pr. n. 1. & alibi passim.*

Qu. 26. Inter Commodatum & Precarium quanam est differentia?

Resp. Hæc, licet valdè similia videantur *p. l. 1. §. 3. ff. d. Prec. in effectu tamen differunt. Nam si rem alicui precario dederò i. e. sine expressione usus certi, obligatur mihi saltem ad Culpam latam l. 8. §. 3. ff. d. precar. Comp. Laut. p. 605. in med. add. p. 228. n. 1. aut. med. si autem commodatò dederò, tenetur mihi Commodatarius ad omnem culpam etiam levissimam, quia illius tantum gratia Commodatum regulariter contrahitur. l. 5. §. 2. ff. Comm. l. 18. pr. ff. eod. h. §. 2. f. h. Comp. Laut. p. 222. & d. p. 228. Precarium pro lubitu revocari potest Comp. Lauterb. p. 603. junct. p. 220. lit. A. lin. 7. commodatum non nisi finito usu. d. l. 17. §. 3. ff. Com-*

*Commod. D. Stryk. d. Cautel. Contract. §. 2.
c. 2. §. 3. & 4.*

*Qu. 27. Quotuplex actio oritur ex
Commodato?*

*Resp. Duplex: directa & contraria. h.
§. 2. §. vid. tit. preced. Qu. 46.*

*Qu. 28. Quid est actio commodati
directa?*

*Resp. Est actio Civilis. d. l. 17. §. 3. ff.
Commod. personalis, bonæ fidei §. 28. §.
d. act. l. 3. §. 2. ff. eod. Comp. Laut. p. 221.
& p. 622. p. 625. seq. & perpetua arg. pr.
§. d. perp. & temp. act. Competens com-
modanti, ejusque hæredibus adversus
Commodatarium ejusque hæredes, ad
rem commodatam integram & salvam,
& quidem cum accessionibus & fructibus
l. 38. §. 10. ff. d. usur. in specie vel indi-
viduo repetendam d. §. 2. §.*

*Qu. 29. Quam ergo culpam præstat
Commodatarius?*

*Resp. Regulariter omnem culpam, eti-
am levissimam, quia illius tantum gratia
regulariter Commodatum contrahitur
l. 5. §. 2. l. 18. pr. ff. Commod. §. 2. h. v.
Quest. preced. 26. adeo ut ipse rem com-
modatam, etiam rei propriæ præferre te-
neatur. d. l. 5. §. 4. nisi secundum com-
muniores sententiam res commodata vi-
lior,*

lior, propria autem pretiosior sit. Hoc enim in casu nec pretium rei commodatæ sine culpa suâ peremptæ commodanti refundere tenetur, sed potius à commodante repetit, quæ de suo amisit, ut servaret rem commodatam. *d. l. 18 ff. Commod. Laut. Coll. Pr. h. §. 19. & in Comp. d. p. 222. & Concl. for. Exerc. 25. th. 17.*

Qu. 30. Sed quid si res commodata sit utriusque & commodantis & commodatarii gratia?

Resp. Hoc in casu Commodatarius levem saltem culpam præstat. *d. l. 18. pr. vers. ad si utriusque ff. Commod.*

Qu. 31. Quid si Commodans sua duntaxat causa commodaverit, aut ultro sese ad commodandum obtulerit?

Resp. Commodatarius dolum solummodò præstat. *l. 5. §. 10. ff. Commod. Comp. Laut. d. p. 222.* Casum vero fortuitum, nec in prima specie præstat. *h. §. 2. f. d. l. 5. §. 4. d. l. 18. pr. ff. l. 1. c. Commod. Exceptiones vid. infr. in Quæst. 49. h. t. c. 5. §. 3. ff. Commod. ibique Brunn. n. 5. seqq. Laut. de pericul. rer. in Soc. Conj. illat. c. 2. §. 41. & 44. & in Comp. p. 223. & Coll. Pr. d. l. §. 22.*

Qu. 32.

Qu. 32. Actio Commodati contraria quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, competens Commodatario, ejusque hæredibus adversus Commodantem ejusque hæredes, ad indemnitatem rei commodatæ nomine consequendam. *l. 17. §. 3. ff. Commod. e. g. Si usus intempestivè revocatus. d. l. 17. §. 3. aut Commodans sciens nihilque monens rem vitiosam commodavit, unde Commodatarius damnum accepit. d. l. 18. §. 3. l. p. ff. Commod. Comp. Laut. d. l. Coll. Pr. d. l. §. 24.*

Qu. 33. An ad expensas quoque datur hæc actio?

Resp. Aff. si sint extraordinariæ, & ex necessitate in rem commodatam factæ. Modica enim impendia pertinent ad Commodatarium. *d. l. 18. §. 2. Comp. Laut. d. p. 223. vid. tamen p. 387. in med. conf. p. 236. pr.*

Qu. 34. Quid est dolus?

Resp. In Genere: Est machinatio alium scienter & maligno animo lædendi *l. 71. §. 8. ff. d. A. O. H. l. 1. pr. ff. si quis om. caus. test. l. 11. §. 2. ff. de Pæn. l. f. §. 1. ff. d. Incend. Comp. Laut. p. 78. & p. 224. sive clam fiat, sive palam & vi aperta l. 7. l. 10. l. 14. ff. ad. L. Corn. D d d d. sicar.*

d. fcar. l. 2. pr. & §. 8. ff. vi bon rapt. l. 14. §. 13. ff. quod. met. causas. In specie: est fraudulenta & astuta machinatio, qua aliud agitur, aliud simulatur alterius decipiendi causa. *d. l. 1. pr. & §. 2. ff. d. dol. mal. l. 7. §. 9. ff. de Pact. l. 43. §. 2. ff. d. contrah. Empt. Coll. Pract. tit. d. dol. mal. §. 4.*

Qu. 35. In quibus contractibus præstatetur dolus?

Resp. In omnibus contractibus, adeò ut nec conventionem excludi possit, *l. 23. ff. d. R. F. l. 27. §. 3. ff. d. pact. d. l. 17. pr. ff. commod. Comp. Laut. d. p. 224. p. 309. in fin. lit. Q. junct. p. 358. lit. H.* Intelligendum tamen hoc est de dolo futuro, propter *dd. LL. Laut. in Tr. Syn. 1. m. 1.* dolus enim jam commissus, seu præteritus pacto benè remitti potest. *d. l. 27. §. 3. ff. ibique Brunnem. Kurrer. de dolo Causam dante §. 49. D. Stryk. d. C. C. S. 1. G. 4. §. 10. & D. d. Cautel. Abund. in Contract. c. 1. n. 54. seqq.* ubi addit circa modum præstandi dolum valere pactum.

Qu. 36. Quid est Culpa?

Resp. In stricta significatione (de lata enim *vid. Comp. Laut. d. p. 224. junct. p. 144. pr. lin. 2.*) est factum hominis, negligentia sive imprudentia damnum producens, quod alias humanicus, diligenti & pru-

prudenti Consilio & cura, caveri potuisset. *Comp. Laut. p. 225.* Inde vocatur negligentia, imprudentia, desidia, & incuria. §. 3. *F. h. t. §. ult. F. d. soc. l. 1. §. 5. ff. d. o. & A. l. 213. §. 2. ff. d. V. S. l. 64. pr. ff. d. Evid.*

Qu. 37. Quomodo dividitur?

Resp. In Culpam latam, levem & levissimam *d. l. 213. & l. 223. ff. d. t. l. 47. §. 5. ff. d. legat. 1. l. 23. ff. d. R. F.*

Qu. 38. Quid est Culpa lata?

Resp. Est omissio diligentiae infimae, seu ejus, quam omnes homines ejusdem Professionis, & Conditionis, communi sensu utentes, etiam parum diligentes in rebus suis adhibere solent. §. 3. *F. quib. mod. re contr. obl. l. 32. ff. depos. d. l. 213. & l. 223. ff. d. V. S.* Ejus exemplum est, si quis aedium ostia, noctu aperta, aut res fidei suae commissa in loco, in quo quivis accedere potest, incustoditas reliquerit *Laut. Coll. Th. pract. 3. §. 31. ubi plur. Exempl. add. Diss. d. peric. rer. in societ. conjug. illat. §. 23. add. D. Maj. p. 717.*

Qu. 39. Differtne Culpa lata à Dolo?

Resp. Quia Lata culpa prope fraudem & dolum accedit *l. 29. pr. ff. mand. l. 7. §. 1. ff. d. suspect. tut. in contractibus, & in quibusdam delictis, quoad pecuniarium in-*

teresse juris interpretatione dolo æquipa-
ratur, & quoad effectum Juris, doli ap-
pellatione comprehenditur, *l. 226. ff. d. V. S. l. 1. §. 5. ff. d. O. & A. l. 32. ff. depos. l. 8 §. 3. ff. d. precar. l. 1. §. 1. ff. si mens. fals. mod.* alias verò differunt utique *vid. Comp. Laut. p. 61. pr. p. 78. post med. lit. B. p. 83. lin. 3. à fin. p. 191. in med. p. 471. lit. E. p. 475. in med. p. 508. & Coll. Pr. tit. Commod. §. 32.*

Qu. 40. Quid est Culpa levis?

Resp. Est omissio mediæ diligentiae, seu ejus, quam natura humana consueta scil. desiderat *l. 32. ff. depos. & homines ejusdem professionis & conditionis, frugi & diligentes in rebus suis communiter adhibere solent l. 11. ff. d. peric. & commod. rei vend. l. 35. §. 4. ff. d. contr. empt. l. 10. ff. d. adm. tut. l. 14. ff. d. pign. l. 31. ff. ad L. Aquil. exempl. vid. ap. D. Maj. p. 718. & hæc regulariter in Jure vocabulo culpæ simpliciter positæ denotatur d. l. 14. l. 5. §. 2. ff. Commod. l. 23. ff. d. R. F. l. 5. §. 3. ff. d. in Lit. jur. l. 13. §. 1. junct. l. seq. 14. ff. d. pign. act. l. 1. §. 35. ff. depos. Comp. Laut. p. 226. & p. 282. lin. 1. cum p. præc. nisi subjecta materia & LL. aliæ aliud suadeant. §. 6. F. d. suspect. Tut. l. 7. §. 1. ff. eod. l. 25. §. p. Locat. l. 16. ff. d. Cond. furt. L. 11. §. fin. d. ad-*

adult. Comp. Laut. d. p. 226. conf. p. 324. post med & alibi Coll. Pr. d. tit. Commod. §. 34. add. Struv. Exerc. 19. th. 23. & 24. ubi totam culparum materiam arbitrio Judicis, casu obveniente relinquendam, rectè docet.

Qu. 41. Culpa levis in concreto quando dicitur committi?

Resp. Quando quis non adhibet diligentiam, quam alias in suis rebus adhibere solet, ut in societate. §. f. J. d. societ. l. 73. ff. pro soc. Comp. Laut. d. l. & p. 294. aut. med. & rerum communione l. 25. §. 16. ff. fam. hercisc. Unde fit, ut in hisce negotiis, si diligentissimus, & minus diligens, non adhibeant suæ consvetæ diligentiae gradum, uterque in concreto levem culpam committat. dd. LL. §. f. J. d. Soc. quamvis in abstracto illius culpa sit levissima, hujus verò lata l. 32. ff. depos. vid. D. Bruckner Diss. d. Culpa in concreto. In dote & administratione tutelæ culpa levis in abstracto accipitur, ita ut non sufficiat, si parum diligens infimam, & in suis consvetam diligentiam adhibeat. l. 24. §. 5. ff. sol. matr. l. 10. ff. d. admin. tut. si tamen maritus & Tutor in suis essent diligentissimi, eandem diligentiam, summam scil. etiam in rebus dotalibus & pupillaribus adhibe-

re tenentur. *l. 17. pr. ff. d. jur. dot. l. 1. pr. ff. l. tut. & rat. distr. Comp. Laut. d. p. 226. add. p. 448. post. med. lit. f. p. 468. in fin. tit. & Coll. Pr. d. l. §. 35.*

Qu. 42. Quid est Culpa levissima?

Resp. Est omissio diligentiae summæ vel exactissimæ *l. 44. ff. ad L. Aquil. seu ejus, quæ ab hominibus ejusdem professionis & conditionis diligentissimis in rebus suis communiter adhiberi solet. l. 18. pr. ff. commod. l. 1. §. 4. ff. d. O. & A. §. 2. J. b. l. 25. §. p. ff. locat. Comp. Laut. d. l. exempla refert. Vinn. ad h. §. 2. Coll. Pract. Laut. d. l. §. 36.*

Qu. 43. Qualis verò Culpa & diligentia in quolibet contractu præstanda?

Resp. Hoc primo omnium ex conventionem Partium æstimandum est. *l. 5. §. 2. & §. 10. ff. Commod. 23. ff. d. R. J. l. 1. §. 6. ff. depos. l. 1. C. eod. vid. tamen L. 6. ff. d. pact. dotal. ubi continetur maritum in dote de levi culpa teneri, idque pacto mutari non posse propter favorem dotis, cujus causa pactis deterior reddi nequit. l. 14. ff. eod. l. 2. ff. d. jur. dot. Comp. Laut. p. 228. & p. 448. lit. f. add. Colleg. Theor. Pract. d. tit. §. 39. add. D. Stryk. d. C. C. sect. 3. c. 8. §. 14.*

Qu. 44.

*Qu. 44. Sed quid si de hoc nihil fuerit
conventum?*

Resp. Ad naturam Contractuum &
quidem ad finem & utilitatem est respi-
ciendum: de qua tres notandæ Regulæ:

Qu. 45. Quenam est prima Regula?

Resp. In quo Contractu solius accipi-
entis seu debitoris utilitas versatur, in eo
accipiens seu debitor ad summam diligen-
tiam & præstationem levissimæ Culpæ
obligatur; *l. 5. §. 2. ff. commod. ut in Com-
modato Commodatarius. l. 1. §. 4. ff. d.
O. & A. l. 18. pr. ff. Commod. Comp. Laut.
p. 222. & p. 228. vid. supr. Quæst. 29. huj.
Tit. Excipitur precarium, ubi tantum do-
lum & latam culpam præstat l. 8. §. 3. ff.
d. precar. v. supr. Quæst. huj. Tit. 26. Comp.
Laut. p. 605. lit. O. Dans vero in tali con-
tractu, in quo nulla ejus est utilitas, acci-
pienti tantum de dolo tenetur l. 61. §. 6.
ff. d. furt. Comp. Laut. p. 223. circ. fin. &
d. p. 228.*

Qu. 46. Quæ secunda?

Resp. In quocunque Contractu utri-
usque & debitoris & Creditoris utilitas
versatur, in illo contrahentes mediam di-
ligentiam adhibere, & levem culpam sibi
invicem præstare tenentur *§. f. f. h. t. l. 5.
§. 2. l. 18. pr. ff. Commod. l. 31. in fin. ff.*

Loc. l. 108. §. 12. ff. d. Leg. 1. ut in Emptione venditione l. 23. ff. d. R. F. vid. Comp. Laut. d. p. 228. add. p. 234. n. 5. p. 390. n. 3. p. 365. pr. vid. tamen ead. pag. in verb. seqq. & pag. 353. lin. ult.

Qu. 47. Quæ Tertia?

Resp. In quocunque Contractu solius dantis utilitas versatur in eo ab accipiente & debitore, tantum infima adhibenda est diligentia, & lata tantum culpa præstanda l. 5. §. 2. & §. 10. l. 12. pr. ff. Commod. l. 1. §. 5. ff. d. O. & A. l. 108. §. 12. ff. d. Leg. 1. à dante vero seu Creditore omni, diligentia & Culpa, l. 61. §. 5. ff. d. furt. Comp. Laut. d. p. 228. p. 281. lin. 5. à fin. p. 285. in med. n. 2. conf. p. 72. lit. E. & Coll. Pr. d. t. §. 41. vid. tamen D. Stryk, in not. ad Comp. Laut. d. p. 228.

Qu. 48. Casus fortuitus, quomodo describitur?

Resp. Strictè, & in communi Juris, usu describitur, quod sit rei eventus, qui nulla humana diligentia vel prudentia ab eo, qui illum patitur, præcaveri potest. l. 2. §. 7. ff. d. adm. rer. ad Civ. pertin. l. 23. ff. d. R. F. l. 4. C. d. peric. tut. ita ut cuivis, etiam diligentissimo patrifamilias contingere possit, l. 11. §. 5. ff. d. minor. & hoc vel propter ignorantiam, invincibilem scil.

scil. & justam, l. 6. C. d. pign. act. l. 29. §. 2. ff. mand. vel infirmitatem humanam. l. 1. §. 4. ff. d. O. & A. l. 15. §. 2. ff. locat. l. 18. pr. ff. Commod. l. 23. ff. d. R. J. Comp. Laut. d. l. & in Coll. Th. Pr. d. tit. §. 43. conf. Diss. de Peric. rer. in soc. Conj. illat. §. 46. add. D. Harpprecht in diss. de eo quod justum est circa nivem.

*Qu. 49. Hic, in quibus Contractibus
prestandus?*

Resp. Regulariter in nullo d. l. 23. ff. d. R. J. d. l. 6. C. de pign. act. sed regulariter pertinet ad dominum. l. 9. C. d. tit. Comp. Laut. p. 229. & p. 282. pr. add. d. Diss. d. peric. rer. in soc. Conj. illat. c. 4. §. 57. nisi (1. casum præcesserit culpa alias præstanda. l. 11. §. 1. ff. Locat. l. 5. §. 4. & 7. ff. Commod. C. un. X. eod. Comp. Laut. p. 233. n. 2. p. 234. in fin. n. 3. p. 282. pr. p. 352. pr. n. 1. p. 516. lin. 11. à pr. (2. Vel mora. l. 23. ff. d. V. O. l. 12. §. 1. ff. depos. l. 8. §. 6. ff. d. precar. d. C. un. X. Commod. Comp. Laut. d. p. 223. & p. 229. add. p. 421. lit. E. conf. p. 114. pr. & p. 113. in fin. p. 196. p. 352. pr. n. 2. aut (3. Pacto quis casus fortuitos receperit l. 9. §. 2. ff. locat. l. 6. C. d. pign. act. l. 1. C. depos. l. 1. C. Commod. d. C. un. X. Comp. Laut. d. p. 223. & p. 229. aut (4. Res venditionis gratia æstimata, fuerit

tradita. l. 10 C. d. iur. dot. l. un. §. 9. inf. C. d. R. U. A. l. 10. pr. l. 16. l. 18. ff. de iur. dot. Comp. Laut. c. t. loc. add. p. 448. circ. fin. p. 230. pr. & Coll. Pr. d. t. §. 47. & 48.

Qu. 50. Quid est Depositum?

(Ad §. 3.) Resp. Est contractus verus, realis nominatus, Bonæ fidei §. 28. *J. d. act. l. 1. §. 23. ff. l. 28. l. 31. §. 1. ff. depos. διπλευ-
ρος*, (imprimis ex postfacto *h. §. 3. J. l. 5. pr. ff. d. t. depos.*) quo res gratis custodienda datur & recipitur *h. §. 3. J. Comp. Laut. p. 45. & p. 277. & in Coll. Th. Pr. p. 1051. seq.*

Qu. 51. Quomodo dividitur?

Resp. In regulare, in quo hoc agitur, ut secundum naturam hujus contractus res deposita in specie restituatur *h. §. 3. J. & irregulare quod in eo notissimos depositi terminos excedit, ut depositarius rebus fungibilibus depositis uti, & illas in genere restituere possit. l. 24. l. 25. §. 1. l. 26. ff. depos. l. 31. ff. locat. Comp. Laut. d. l. add. p. 220. in fin. p. 309. p. 369. p. 561. Coll. Pr. tit. Depos. §. 2. & 3.*

Qu. 52. Quæ ratione porrò dividitur:

Resp. Ab objecto dividitur in sequestrum de quo infr. & depositum in specie ita dictum: quod est quando res non litigiosa, ab uno vel pluribus, vel litigiosa qui-

quidem, sed ab uno simpliciter deponitur *arg. l. 6. l. 17. pr. ff. depos. l. 110. ff. d. V. S. Brunem. ad d. L. 17.*

Qu. 53. Hoc Quotuplex?

Resp. Duplex: vel voluntarium quod fit ex libera voluntate, vel necessarium, quod fit ex aliqua necessitate, & ob imminens periculum, tumultus, incendii, naufragii vel ruinæ *l. 1. §. 1. 2. & 3. ff. depos. Laut. d. Diss. §. 46. & ab aliis vocatur depositum miserabile. Coll. Pr. d. l. §. 6.*

Qu. 54. Quæ res ita deponi possunt?

Resp. Omnes res in Commercio existentes, custodiamque recipientes, tam propriæ, quam alienæ. *l. 1. §. 39. l. 31. §. 1. ff. depos. Comp. Laut. p. 48. & supr. not. tit. d. oblig. Qu. 56.* (non enim hic agitur de dominio vel alio jure reali transferendo, Laut. Coll. Pr. tit. Depos. §. 16.) ita ut etiam res oppignorata à Creditore, & depositum à depositario apud alium deponi possit. *l. 16. ff. depos.*

Qu. 55. An quoque res immobiles?

Resp. Aff. cum hæ quoque res custodia indigeant, & nisi custodiantur, etiam sine vi corrumpi & minui possint. *l. 11. ff. d. peric. & commod. rei vend. l. 3. §. f. ff. d. A. & A. P. Coll. Pr. tit. Depos. §. 10. v. D. Maj.*

Maj. p. 721. *diff.* D. Stryk. *d. C. C. Sect.* 2. c. 3. §. 6.

Qu. 56. Hujus Contractus requisita quænam sunt?

Resp. (1. ut res tradita sit ab initio, primario & principaliter custodiæ gratia *h. §. 3. f. l. 1. pr. ff. depos.* in quo distinguitur à Mutuo, Pignore, Commodato, Emptione, Venditione, Locatione & Conductione & Mandato. (2. Ut custodia gratis sit recepta *l. 1. §. 8. & 9. ff. d. t.* alias transiret in Locationem Conductionem. *d. l. Honorarium* tamen sicut in quovis gratuito negotio accedere potest. *l. 2. §. 24. ff. vi bon. rapt. Comp.* Laut. p. 279. p. 286. & *supr. h. tit. not. Coll. Pr. d. t. §. 14. & 15.*

Qu. 57. Quid si Cista sit deposita, & res incluse perierint?

Resp. Cista si bene clausa fuerit deposita, ita quoque restitui debet, simulque singulæ res inclusæ, licet depositario non fuerint demonstratæ, depositæ tamen videntur. *l. 1. §. 41. ff. depos.* quod si vero reclusa reperiat, dolus inde depositarii præsumitur, adeò ut deponens ad juratam rerum in arca contentarum probationem admittatur *arg. l. 1. §. 26. ff. eod.* Mev. p. 6. d. 408. n. 4, dummodo deponens obsertatam cistam depositario ostenderit, sicque ei

ei commendaverit. Depositarius tamen etiam contrarium docere ac juramento purgationis se infontem probare potest. Cujus innocentiae non leve argumentum est si depositarius sit vir honestus, & spectatae fidei, deponens verò persona levis. *v. omnino* Mev. p. 9. dec. 54. & 55. per. tot. Carpz. L. 2. Resp. 69. add. p. 2. d. 54. n. 4. in not. Laut. Coll. Th. Pr. p. 1057.

Qu. 58. Ut verò de rebus inclusis earumque aestimatione eò melius constet, quid deponenti agendum?

Resp. Cautè deponens agit, si res in ci- sta conditas depositario ostendat, & de- super recognitionem einen Schein petat. tali enim casu, neque de qualitate rerum contentarum neque de earum aestimatio- ne dubium superesse poterit. D. Stryk. d. C. C. d. S. 2. c. 3. §. 7.

Qu. 59. Quotuplex actio ex hoc Con- tractu oritur?

Resp. Duplex: Actio depositi directà, & contraria.

Qu. 60. Actio depositi directà quomodo describitur?

Resp. Est actio Civilis, personalis bonæ fidei. §. 28. J. d. act. regulariter rei persecu- toria §. 17. J. d. t. perpetua l. 18. ff. de- pos. & interdum NB. famosa l. 1. ff. d. his qui

qui not. in fam. l. 10. C. depos. modo in specie ob dolum & perfidiam propriam condemnatus sit. l. 6. §. 2. & f. ff. d. his qui not. inf. arg. l. 4. §. 1. & 2. ff. d. susp. tut.)
Comp. Laut. p. 62. lin. 14. à. pr. & interdum per accidens pœnalis mixta l. 1. §. 1. l. 18. ff. de poss. §. 17. f. d. act. competens deponenti, ejusque hæredibus, adversus depositarium, ejusque hæredes ad rem depositam recuperandam. h. §. 3. f. Comp. Laut. d. p. 279. add Diss. d. transitione actionum. §. 23. & Coll. Pr. d. t. §. 20. seqq.

Qu. 61. Cum ergo contra hæredem depositarii quoque hæc actio competat in quantum tenetur si rem apud defunctum depositam distraxerit, ignorans depositum esse?

Resp. Tenetur saltem ad id, quod exinde ad eum pervenit l. 1. §. f. ff. depos. Quod hic singulare est, etiam ex Contractu hæredem non in plus obligari, quam quantum ad eum pervenit. Comp. Laut. p. 280. cont. NB. p. 246. in med. lit. S. cum hoc alias in actionibus ex delicto saltem verum sit. l. un. C. ex del. def. l. 44. ff. d. R. f. Comp. Laut. p. 623. in fin. In Contractibus vero hæres defuncti semper teneatur, licet nihil perceperit: Ea propter autem mitius hoc

hoc in casu cum hærede agitur, quia rem suam se distrahere putavit.

Qu. 62. Depositarius qualem Culpam præstat?

Resp. Ex natura hujus Contractus saltem dolum & latam culpam præstat. *vid. supr. h. t. Reg. 1. Qu. 45. h. §. 3. F. l. 1. §. f. l. 32. ff. X. Depos. l. 5. §. 2. ff. Commod. l. 23. ff. de R. F. l. 1. C. depos. Comp. Laut. p. 228. & p. 281.* de levi vero Culpa regulariter non, sed certis tantum in casibus tenetur: ut si honorarium acceperit, tunc enim uterque Commodum sentit. *d. l. 5. §. 2. C. 2. X. depos. vel alia ratione depositum utriusque gratia contractum sit. d. l. 5. §. 2. Comp. Laut. p. 226. pr. & p. 282.* Item si Culpæ præstationem promiserit *l. 1. §. 6. ff. depos.* aut depositum rogaverit in suam utilitatem *l. 4. pr. ff. d. R. C.* aut sese deposito obrulerit *d. C. 2. X. depos. l. 1. §. 35. ff. eod.*

Qu. 63. Ad quem spectat casus fortuitus?

Resp. Non ad depositarium, utpote in quem nec dominium nec possessio rei depositæ transfertur. *l. 17. §. 1. ff. depos. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 16.* sed ad deponentem *l. 1. C. d. t.* Nisi in deposito irregulæri, dominium in depositarium transierit.

arg.

arg. l. 9. C. d. pign. act. l. 11. C. si cert. pet. quo tamen casu notandum, depositum rerum fungibilium depositarum non ex tempore depositionis, licet ab initio statim facultas utendi, si velit, depositario fuerit concessa. *arg. l. 10. ff. d. R. C.* Sed ex eo tempore, quo depositarius pecunia uti coepit, in illum transire. *d. l. 10.* Pertinet porro casus fortuitus ad depositarium, si ipse pacto casum in se receperit. *l. 1. C. de pos. d. C. 2. X. depos.* aut casum praecesserit ipsius mora. *l. 12. §. 1. ff. eod.* vel talis culpa, qualis à depositario est praestanda. *d. C. 2. X.* Reliquas Exceptiones quoad praestationem Casuum fortuitorum. *vid. supr. h. t. Qu. 49. add. Comp. Laut. p. 229. & supr. cit. p. 223. p. 234. p. 282. p. 352. p. 421. p. 516. & Coll. Pr. d. l. §. 32. conf. Concl. forens; Exerc. 29. th. 17.*

Qu. 64. In deposito miserabili, si depositarius vel ejus haeredes depositum inficientur, quid Furis?

Resp. Tenentur duplum restituere, *l. 1. §. 1. l. 18. ff. depos.* quod & rem, & poenam continet, *v. Comp. Laut d. p. 281. & p. 625. post pr. add. p. 157. pr. tit. 3. & in fin. pag. 207. in fin. p. 145. in med. p. 657. lin. ult.* Quæ dupli poena non ubique exolevit. Nam quod non semper dictetur, fit, vel quia

quia actor non petit, vel quia homines perfidi pauperes plerumque esse solent, vel quia Judex nescit Brunn. *ad. d. l. 1. ff. de poss.* Imo in quibusdam Regionibus cautum est, quod tali in casu, non saltem ista dupl. poena, sed & alia præterea eademque Criminalis animadversio, pro ratione circumstantiarum decerni debeat. D. Harpppr. *ad Jus Bad. p. 14.*

Qu. 65. Quid est actio depositi Contraria?

Resp. Est actio Civilis, personalis, bonæ fidei, rei persecutoria, nunquam poenalis, nec famosa. *l. 6. §. f. ff. d. his qui not. infam.* (quia hic non agitur de fide rupta, sed de indemnitate ejus, qui depositum suscepit *d. l. 5. pr. ff. de pos.*) competens depositario, adversus deponentem, ad indemnitatem depositi nomine consequendam. *d. l. 5. pr. l. 12. pr. ff. d. t. Comp. Laut. p. 283. conf. p. 62. post pr. & Coll. Pr. §. 40. & seqq.*

Qu. 66. Quid est Sequestrum?

Resp. Est depositum rei litigiosæ, sub Conditione, ut lite finita, victori restitatur, contractum Laut. *Coll. Pr. d. l. §. 45. v. omninò de jure sequestrationis Andr. Clud. Jac. de Arena, Fr. Curtius.*

Qu. 67. Quotuplex est?

Resp. Duplex: vel necessarium seu Ju-

diciale, quod fit auctoritate Judicis etiam parte invita. *l. 7. §. f. ff. qui satisd. cog. & regulariter* tanquam species executionis est prohibitum *l. un. C. d. prohib. sequestr. c. 1. x. d. sequest. poss.* Mev. p. 2. d. 247. nec decernenda, ubi unius possessio est certa. Mev. p. 5. d. 233. n. 3. Exempla & exceptiones vid. apud Laut. in Coll. Th. Pr. h. §. 46. & in Comp. p. 284. Vel voluntarium: quando scil. res litigiosa à pluribus litigantibus apud tertium deponitur: *l. 17. pr. ff. depos. l. 18. ff. P. V. l. 110. ff. d. V. S.* Et hoc permixtum est, *l. 5. §. f. l. 6. l. 17. ff. depos.* eademque hic obtinent, quæ alias in duobus, penes unum, eandem rem deponentibus. *d. l. 6. ff. depos.*

Qu. 68. An dominium in sequestrem aut possessio transfertur?

Resp. Neque dominium, neque possessio transfertur, sed nuda custodia *d. l. 6. ff. depos. l. 39. ff. d. A. A. P. Comp.* Laut. d. p. 284. nisi aliud egerint partes *d. l. 39. l. 17. §. 1. ff. depos. ibique Brunneman. d. Comp. p. 570. lin. 1. pr.* Cautè vero faciunt sequestrantes hoc exprimentes, idque præcipuè in sequestrationibus feudorum nobilium, quibus Jurisdictio, & alia Jura coherent observandum esse docet D. Stryk. *d. c. c. S. 2. c. 3. §. 20*, ne liberum exercitium

tium sibi arroget; concedunt enim alias sequestri etiam potestatem vocandi Ecclesiæ Ministrum Struv. *Exerc. ad ff. 21. th. 53.*

Qu. 69. Qualis exinde oritur actio?

Resp. Ex sequestro voluntario datur victori, vel illi, cui res sequestrata est restituenda, adversus sequestrum, ad rem illam cum omni causa consequendam, actio depositi sequestraria directa *l. 5. §. 1. l. 12. §. 2. ff. depos. ex sequestro necessario* sive Judiciali utilis *arg. l. 8. C. ad exhib. Laut. in Coll. Pr. d. t. §. 49.*

Qu. 70. Quid est Depositum Furis?

Resp. Est actus, quo debitor oblatam Creditori pecuniam, sed acceptare recusanti, in æde sacra, vel coram Iudice ob-signatam deponit, ut ipse ab obligatione liberetur, pecuniæ periculum à se avertat & usurarum cursus sistatur *l. 19. C. d. usur.* vocaturq; *Germ. Gerichtliche Hinterlegung.* v. omninò Laut. *Diss. d. Deposito Furis per tot. D. Harpprecht. Cons. 70.* quia vero hoc ad effectum liberationis tendit, & obligationem ipso Jure tollit, non est hujus loci *Comp. Laut. p. 278. & omninò p. 644. & p. 645. vid. infr. tit. 30. Qu. 2. 41. & seqq.*

Qu. 71. Quid est Pignus?

Resp. Quatenus contractum pignoris (Ad §. denotat : Est contractus nominatus, rea- 40)

lis. *h. §. 4. F. Bonæ fidei, arg. §. 28. F. d. act. διπλευρος h. §. f. junct. l. 1. §. 2. l. 8. pr. l. 16. §. 1. ff. d. pign. act. & accessorius, quo res in securitatem debiti (præsentis, vel futuri, Comp. Laut. p. 230. & p. 169. lin. 11. à fin. simplicis vel mixti, Civilis, Comp. Laut. p. 639. vel naturalis tantum Comp. Laut. p. 620. pr. lit. d. arg. 11. §. 2. ff. d. pign. act.) traditur, ut eadem soluto pignoris vinculo, in specie restituatur *h. §. fin. F. l. 1. §. 6. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. pag. 230, add. p. 235. pr. lit. E. ibi: dummodo &c.**

Qu. 72. Quid per pignoris traditionem transfertur?

Resp. Non dominium, sed naturalis saltem rei possessio in accipientem transfertur. *l. 35. §. 1. ff. d. pign. act. l. 13. pr. l. 16. ff. d. usurp. & usucap. Comp. Laut. d. l. & p. 569. in fin. Mev. p. 5. d. 93.* Creditor enim rem non detinet animo domini, sed tantum animo sibi habendi propter aliud Jus in re à Dominio separatum.

Qu. 73. Quæ res possunt pignori dari?

Resp. Omnes res in commercio existentes, *v. l. 9. §. ff. d. pign. l. 1. §. 2. ff. quæ res pign. dar. corporales & incorporales. l. 11. §. 2. ff. d. pignor. l. 4. C. quæ res pign. oblig. D. Spitz, d. Oppign. Fur. per tot, mobiles & im-*

immobiles. l. 1. §. 2. ff. d. pign. Laut. d. Fur. Antichret. §. 26.

Qu. 74. An etiam res aliena?

Resp. Aff. hoc scil. effectu, ut contractus valeat, & inter contrahentes obligatio contrahatur, atque actio pignoratitia competat. l. 9. §. 4. l. 22. §. 2. l. 36. §. 1. ff. d. pign. act. l. 5. §. f. ff. d. pign. quia vero Creditori in re aliena pignori data Jus in re non acquiritur, (quicumque enim non est dominus is nec formaliter nec materialiter jus in re constituere potest l. 6. C. si alicui res pign. dat.) proinde ipsi contradantem eo nomine actio pignoratitia contraria datur; licet necdum alius ea de re ipsi controversiam moveat, & debitor solvendo sit. d. l. 9. pr. l. 16. §. 1. l. 32. ff. d. pign. act. Laut. Tr. Syn. d. pign. act. §. 9. n. 37. & Coll. Pr. eod. tit. §. 4.

Qu. 75. Huic Contractui quanam pacta adjici interdum solent?

Resp. Pactum ἀντιχρήσεως & Lex commissoria.

Qu. 76. Quid est pactum ἀντιχρήσεως?

Resp. Est pactum, quo Creditori Jus re pignorata utendi fruendi in vicem usurarum vel pro usura æris alieni conceditur: vocatur Germ. eine Pfand-Nutzung. v.

*omnino Laut. in Diss. d. Jur. ἀντιχρήσεως
per tot.*

Qu. 77. Quomodo conceditur?

Resp. Vel per modum ultimæ voluntatis, vel inter vivos & quidem, vel expressè *l. 14. l. 17. C. d. usur.* Carpz. *J. F. p. 2. C. 30. def. 40. & 41. v.* Laut. *d. D. §. 45. & mult. seqq. & Concl. forens. Exerc. 25. concl. 19. & in Comp. p. 231.* vel tacitè, quando scil. debitor, qui simpliciter pecuniam creditam sine usurarum promissione accepit, Creditori rem fructiferam pignori, absque fructuum reservatione offert & tradit. Hoc enim in casu tacitè actum videtur ut Creditor re illâ in compensationem beneficii utatur. *l. 8. ff. quib. mod. pign. tac. contr.* & de illius fructibus ad legitimum usurarum modum retineat. *d. l. 8.* etiamsi à debitore nulla mora sit admissa. Laut. *cit. D. §. 14. seqq. add. Coll. Pr. tit. d. Pign. act. §. 7. & d. Exerc. 25. concl. 18.* D. Stryk. *d. C. C. S. 2. C. 4. §. 21. seqq.*

Qu. 78. Quid est Lex Commissoria?

Resp. Est pactum, quo inter Creditorem & debitorem convenit, ut sua die debito non soluto pignus pro quantitate debita pleno Jure creditori acquiratur. *Comp. Laut. d. l. & p. 320. & Coll. Pr. d. l. §. 9.*

Qu. 79.

Qu. 79. An validum est hoc pactum?

Resp. Neg. sed ex justa Causa in pignori-
bus ab imperatore Constantino repro-
bata *in l. f. C. d. pact. pign.* nec non in Jure
Feudali. *c. un. pr. 1. F. 27.* & Jure Canonico.
c. p. x. d. pign. Ita ut nec hodie, valeat.
Ord. Imp. Pol. d. A. 1577. tit. 20. Von
Juden / und ihrem Bucher 2c. §. und die
weil 2c. licet ex intervallo sit additum, *d. l.*
f. ibique Brunn. varias ampliaciones *vid. in*
Comp. Laut. p. 232. & in Coll. Th. Pr. p. 923.
& seqq. omninò D. de Jena de Leg. Com-
miss.

*Qu. 80. Sed quid de illo pacto, ut debito sua
die non soluto, creditor rem oppignora-
tam justo pretio habeat emptam,
est dicendum?*

Resp. Hoc pactum cum nihil injusti
contineat, omninò subsistit. *l. 16. §. f. ff.*
d. pign. l. f. ff. d. contr. empt. *Comp. Laut. d.*
p. 232. junct. p. 305. pr. & ad J. P. W. p. 1.
tit. 75. lb. 87. quo casu quantum aestima-
tio pignoris mutuum excedit, tantum re-
fundendum debitori. *d. l. 16.* *Jena de Lege*
Commissoria lb. 35. seq. Hic tamen non
solet concedi Creditori retentio pignoris
justè aestimati, si alius pro eodem pignore
plus offerre velit. *Mev. p. 1. d. 21. D. Stryk.*
d. C. C. d. C. 4. §. 38.

Qu. 81. Ex hoc contractu quanam oritur actio?

Resp. Actio pignoratitia directa & contraria.

Qu. 82. Quæ est actio pignoratitia directa?

Resp. Est actio personalis competens illi, qui pignus dedit ejus hæredibus, adversus Creditorem, ejusque hæredes, ad rem oppignoratam pignoris vinculo soluto recuperandam. *h. §. f. J.* Estque directa vel utilis Laut. *Coll. Pr. tit. d. pignor. Act. §. 14. & seqq.*

Qu. 83. Actio pignoratitia & Hypothecaria quomodo differunt?

Resp. Actio Hypothecaria est actio Prætoria, realis, quæ oritur ex jure in re, & datur Creditori adversus quemcumque possessorem, ad rei oppignoratæ possessionem, consequendam. *§. 7. J. d. act. ibique infr. not. l. 66. pr. ff. d. Evict. l. 16. §. 3. l. 17. ff. d. pign. l. 18. C. eod. l. 2. C. si un. ex plur. her. Laut. Coll. Pr. tit. de Pign. §. 64. & disp. d. Tacito pign. ib. 45.* Pignoratitia verò est actio Civilis, bonæ fidei. *§. 28. J. d. action & merè personalis l. f. C. d. distr. pign. ex contractu pignoratitio descendens directa vel contraria. vid. præc.*

Qu. 81.

Qu. 81. Comp. Laut. p. 233. & p. 403. post. med. lit. D.

Qu. 84. Ad quid competit hæc actio?

Resp. (1. Ad recuperandas res pignori traditas *h. §. f. f. &* (2. Illarum fructus quos creditor percepit, vel percipere debuit, *v. l. 1. 2. & 3. C. de pign. act. Brunn. ad d. l. 3. n. 2. vid. D. Stryk. d. Laut. Contr. 5. 2. c. 4. §. 22.* (3. Ad omnia commoda, quæ creditor occasione pignoris est consecutus *l. 12. §. 1. ff. d. distr. pign.* (4. Ad interesse *l. 9. §. f. ff. de pign. act. & usuras post moram l. 70. ff. de pign. act. 32. §. 2. ff. d. usur. vid. tamen l. 6. §. 1. ff. d. pign.* Ad (5. Ad damnum resarciendum, quod creditoris dote vel culpa (levi scil. in abstracto considerata *Comp. Laut. p. 228. & p. 234.*) in re supposita contigit *h. §. 4. f. l. 5. §. 2. l. 18. pr. ff. commod. l. 14. l. 22. §. ult. l. 30. in fin. ff. de pign. act. l. 9. §. 5. ff. d. reb. aud. Jud. poss. v. Comp. Laut. p. 233. & 234. add. Coll. Th. Pr. tit. de pign. act. §. 17. seqq.*

Qu. 85. Quo tempore præscribitur?

Resp. Perpetua est hæc actio, ita ut secundum communem in Praxi receptam sententiam illi nullo tempore præscribatur, & debitor etiam post 30. vel 40. annos debitum offerre, & hac actione pi-

gnus repetere possit. *arg. l. 7. §. 4. C. d. 30. vel. 30. ann. præs. junct. l. 9. §. 3. ff. d. pign. act.* Carpz. p. 2. C. 1. def. 3. quod & in Instrum. Pac. Osnabrug, Cæs. Suec. *art. 5. §. 9. vers. quæ vero &c. approbatum Comp. Laut. p. 235. add. p. 614. & Coll. Pr. d. tit. d. Pignor. act. §. 23. vid. Strauch. de oppignorat. Imperii Brunn. Cons. 130. ubi famosum exemplum act. Pignorat. post 400. annos institutæ refert Jung. quæ habet D. Hert. de superiorit. Territ. p. 325. v. D. Schweder, Introd. in Jus Publ. part. spec. sect. 1. cap. 23. §. 5.*

Qu. 86. Quid est actio pignoratitia contraria?

Resp. Est actio personalis, Civilis, bonæ fidei, rei persecutoria, perpetua, competens Creditori & hæredibus, adversus debitorem & hæredes, ad indemnitatem pignoris nomine consequendam. *v. l. 1. §. 2. l. 16. §. 1. ff. d. pign. Act.*

Qu. 87. Indemnitis nomine quid venit?

Resp. Omne illud, quod Creditori ex pignoris causa abest. (1. Ob rei qualitatem e. g. si rem alienam. *Comp. Laut. p. 231. aut morbosam, vel alteri obligatam, ignorans pignori acceperit. l. 9. pr. l. 16. §. 1. l. 32. l. 36. §. 1. ff. de pign. act. utut ab*
igno-

ignorante *d. l. 16. §. 1.* nam qui talia sciens substituit etiam extra ordinem stellionatus tenetur. *dd. LL. l. 1. §. 2. l. 36. pr. ff. d. pign. act. Comp Laut. d. l. & p. 678. in med. n. 2. & 4* & quandoque furti *d. l. 36. (2.* Si ex re oppignorata damnum senserit. (3. Si in rem pignori acceptam expensas fecit necessarias *l. 8. pr. ff. l. 7. in f. C. d. pign. act.* aut tacito vel expresse consensu debitoris, utiles *l. 25. ff. eod. tit. Comp. Laut. p. 224. pr. lin. 2. p. 236. conf. p. 114. & p. 387. Coll. Pr. d. tit. §. 27. 28. & 29.*

LIB. III TIT. XVI.

DE

VERBORVM OBLIGATIONIBVS.

& Tit. seqq. XVII. XVIII. XIX. & XX.

Qu. 1. Quis est Contractus verbalis?

Resp. Qui præter consensum, solennem verborum conceptionem ad sui perfectionem requirit, ut est stipulatio *t. h. t. f.*

Qu. 2. Quotupliciter autem quis obligatur verbis?

Resp. Dupliciter: Vel proprio nomine, quæ obligatio principalis, seu stipulatio κατ' ἐξοχήν dicitur vel alieno *h. e.* fidejussorio

jussorio nomine *l. 1. §. 8. ff. d. O. & A. pr. J. d. fidej.* quæ obligatio vulgo accessoria dicitur. D. Maj. p. 740.

Qu. 3. Stipulatio quomodo describitur?

(AdPr) Resp. Est contractus verbalis, stricti Juris §. 28. *J. d. act. l. 7. pr. junct. §. 1. ff. de eo, quod cert. loc. Comp. Laut. p. 45. & p. 626.* qui præcedente verbali interrogatione, & in continenti subsequente congrua responsione perficitur. *l. 1. §. 1. ff. h. t. §. f. J. d. obl. l. 1. §. 1. ff. d. O. & A. Coll. Pract. Lauterb. h. tit. §. 4.*

TIT. XIX.

DE

DIVISIONIBVS STIPVLATIONVM.

Qu. 4. Quomodo dividitur?

Resp. Ratione Causæ efficientis Proximæ dividitur in voluntariam, §. 3. *J. d. div. stip.* quæ ex mente contrahentium explicatur *l. 52. ff. h. t.* & libero contrahentium arbitrio perficitur. *dd. LL.* (ideoque Conventionalis interdum dicitur *in §. 3. J. d. divis. stipul. & l. 5. pr. ff. h. t.*) & necessariam, quæ fit ex necessitate aliqua non absoluta, sed hypothetica, ut Cautio damni infecti *l. 52. pr. ff. h. l. 9. ff. d. stip.*

stip. Prætor. Comp. Laut. p. 550. & Coll. Pr. h. t. §. 5. & tit. de damn. infect. §. 5.

Qu. 5. Necessaria quomodo subdividitur?

Resp. In Judiciale, Prætoriam & Communem. *h. pr. §. d. div. stip. Comp. Laut. d. p. 626. & p. 646.*

Qu. 6. Quæ est Judicialis?

Resp. Quæ fit solo Judice jubente. *l. 5. pr. ff. d. V. O. §. 1. §. eod. e. g. de dolo Cautio in actionem rem, vel quod metus causa; nam Judex in restituenda re, de qua agitur, caveri jubet, dolum malum abesse l. 20. l. 45. ff. d. R. V. l. 9. §. 5. & 7. ff. quod met. Caus. Item de servo persequendo & reddendo, qui in fuga est. l. 69. §. fin. ff. d. Leg. 1. l. 11. ff. quod met. Caus. Vinn. tit. d. divis. stip. n. 2.*

Qu. 7. Quæ Prætoria?

Resp. Quæ fit solo Præatore jubente. *§. 2. §. d. div. stip. l. 5. pr. ff. h. ut sunt Cautiones damni infecti, Legatorum Comp. Laut. d. l. & p. 646. & 647. & Coll. Pr. h. t. §. 6. & Cautiones ædilitiæ h. §. 2. §.*

Qu. 8. Quæ Communis?

Resp. Quæ interdum mandato Prætoris, interdum mandato Judicis fieri solet; (si scil. judicium, vel res, de qua contenditur, aliter expediri non potest) *§. 4. §. d. div. stip. l. 5. pr. ff. h. veluti stipulatio*
de

de rato. d. qua tit. d. satisd. Comp. Laut. p. 648. seq. junct. p. 66. pr. lin. 3. Item rem pupilli salvam fore. v. supr. tit. d. satisd. tut. & Comp. Laut. p. 647. junct. p. 467. pr. & Coll. Pr. h. t. §. 6.

Qu. 9. Cautio damni infecti quomodo definitur?

Resp. Qua deficientibus remediis ordinariis, alterum de damno infecto, si illud contingerit præstando: & refarciendo securum reddimus. Germ. Eine Versicherung eines noch nicht geschehenen/ jedoch besorgenden Schadens Comp. Laut. p. 550. & Coll. Pr. tit. d. damn. inf. §. 5. Bardili Exerc. 14. Concl. 12. Schilter Exerc. 42. §. 32. & 33.

Qu. 10. Quæ est Cautio Legatorum?

Resp. Qua cavent Legatis & fideicommissis onerati, eorumque substituti, heredes atque Successores. v. Mev. p. 7. dec. 336. n. 2. datis fidejussoribus (l. 1. ff. qui satisd. cog. l. 7. ff. d. Prat. stip. Comp. Laut. p. 647. in med. lit. B.) honoratis legatariis & fideicommissariis, universali-
bus & particularibus l. 14. pr. ff. ut Legat. l. 4. C. ut in poss. leg. l. 13. ff. qui satisd. cog. postulantibus hoc ante Litem contestatam l. 1. §. 9. ff. d. t. ut Legat. se re-
lictæ (maximè sub die aut Conditione l. 5. §. 2.

§. 2. l. 14. pr. ff. ut Leg.) tempore, quo volueris testator, præstituros l. 1. ff. d. t. Comp. Laut. p. 532. & Coll. Pr. tit. ut Legat. per tot. Incidenter tamen hic notandum, quod testatoris prohibitio hanc Cautiorem impediat l. p. C. d. pact. l. 2. l. 7. C. l. 12. l. f. pr. ut Legat. Comp. Laut. d. pag. add p. 203. in fin. n. 3.

Qu. 11. Aeditia Cautiones quanam sunt?

Resp. Quibus venditor cavet de morbis & vitiis rerum venalium puta rem morbosam non esse & de cæteris, quæ Edicto Edilium Curulium promittuntur l. 1. & passim. ff. d. Aedit. Edict. l. 31. l. 32. ff. d. Evid. v. Comp. Laut. p. 411. seq. & Coll. Pr. tit. de Aedit. Edict.

Qu. 12. Ratione objecti quomodo dividuntur stipulationes?

Resp. (1. In stipulationes Rei, five dandi i. e. Ut dominium transferatur l. 75. ff. h. dare enim est dominium transferre & Fact. five faciend. §. f. f. d. l. 75. §. 7. ff. h. l. 2. pr. eod. l. 13. C. d. contr. stip. §. 3. f. d. Inut. stip. Comp. Laut. p. 49. lit. p. Bardili de Obligatione faciendi. (2. In dividuas, quæ scil. de rebus divisionem recipientibus fiunt, five in quibus promittitur res dividua, qualis & quantitas, vel certa ac singula-

gularis species corporis. Besold. p. 5. Conf. 221. n. 44. Et individuas, quæ fiunt de rebus indivisibilibus, five natura sua, ut sunt omnia penè facta; Item servitutes reales & personales. l. 17. ff. d. serv. l. 72. ff. h. t. Comp. Laut. p. 135. in med. & p. 140. in fin. excepto solo Usufructu Brunn. ad l. 2. ff. d. V. O. & ad L. 22. ff. ibid. vid. Comp. Laut. p. 127. pr. n. 6. p. 152. in med. lit. C. vel conceptione verborum talibus, ut stipulatio alternativa vel generis, ubi parte Stichi soluta, non liberor pro parte. Molinaus de dividuo & individuo. Struv. p. 825 th. 15. scipio Gent. d. stip. div. & indiv. Coll. Pr h. t. §. 9. (3. In Judiciales, Cautionales, & Communes. l. 1. §. 1. ff. de stip. Præt.

Qu. 13. Ratione formæ accidentalis quomodo dividuntur?

Resp. In puras & non puras. Illæ sunt, quibus aliquid purè, sine ulla, five expressa, five tacitâ adjectione, promittitur: Hæ, quæ habent temporis, conditionis, aut loci adjectionem. §. 2. & seqq. F. h. t. l. 41. §. 1. l. 73. pr. l. 99. §. 1. l. 115. §. 1. & 2. ff. eod. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10. Comp. Laut. p. 627. junct. p. 53. ut & p. 316. & p. 320.

Qu. 14. Unde esse suum habet hic Contractus?

Resp.

Resp. Non à Jure Gentium, sed Civili.
arg. l. 1. ff. loc. cond. l. 17. ff. d. pæn. l. 14.
§. 1. ff. d. novat. Illo enim Jure sufficit
 consensus quocunque modo declaratus,
 hic verò præcise verba requiruntur. *pr. J.*
b. t. l. 1. §. 2. ff. eod. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 11.
 De usu moderno hujus Contractus, & an
 validè adhuc dum fieri possit. *v. Mev. p. 2.*
d. 241. n. 10. p. 7. d. 10. n. 3. Schilter. Ex-
erc. ad ff. 48. §. 4. Hopp. ad Inst. p. 728.

Qu. 15. Ob quam Causam introdu-
ctus est?

Resp. Partim ob necessitatem (hypo-
 theticam scil.) ad confirmanda scil. ea pa-
 cta nuda, quæ in sua naturalitate nuda
 fuere relicta. *l. 7. §. 4. l. 4. §. 5. ff. d. pact. l. 27.*
C. Loc. l. 1. C. d. usur. D. Maj. ad J. p. 742.
 partim ob utilitatem, ad alios contractus
 per se validos, firmiores reddendos. *l. 3. §.*
1. ff. d. ad. empt. præprimis innominatos.
l. 4. l. 7. C. d. rer. perm. Comp. Laut. d. p.
627. junct. p. 39. l. in fin. & Coll. Pr. b. t.
§. 12.

Qu. 16. Hujus igitur Contractus Requisita,
quænam sunt?

Resp. (1. Requiritur solennis verborum (Ad §.
 ore prolata conceptio *b. §. 1. J. l. 1. §. 2. 1. h. §.*
ff. eod. l. 52. §. 2. d. 1. O. & A. etiam per In. 5. §. 11.
 terpretem *b. §. 1. J. l. 1. §. f. ff. b. D. Stryk. & §. 22.*
de Inut. Inter. stip.)
 Fff

Interpret. add. Mynsing Resp. 88. n. 1. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 13. conf. Disp. de fidejuss. tb. 5. & D. de Fndem. fidej. tb. 7. & 8. (2. Præcedens Interrogatio, & subsequens responsio l. 52. §. 2. ff. d. O. & A. l. 1. §. 7. ff. eod. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 14. (3. Congrua, ratione Rei. §. 22. J. d. Inut. Stip. l. 83. §. 1. ff. h. Comp. Laut. d. l. conf. p. 312. & p. 313. Quantitatis §. 5. J. d. Inut stip. v. tamen Comp. Laut. p. 634. post pr. & qualitatis cit text. nisi diversitas interrogationis & responsionis illicò placuerit contrahentibus. l. 1. §. 3. ff. h. t. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 15. 16. & 17. (4. In continenti (quod secus in aliis Contractibus, qui in pendentia esse possunt & intervallum patiuntur. Mev. p. 2 d. 141.) modicum tamen intervallum non nocet. l. 1. §. 1. 137. pr. ff. h. t. Mev. d. dec. 141. n. 3. (5. Ut hæc omnia fiant animo stipulandi: qui in dubio præsumitur ex interrogatione & responsione congrua, nisi specialiter probetur, partes id non stipulandi sed paciscendi animo egisse; tunc enim nudum tantum pactum, non autem verborum contrahitur obligatio l. 7. §. 12. ff. d. pact. Comp. Laut. d. p. 627. & Coll. Pr. §. 18. d. t. vid. D. Harppr. Tract. Ac. p. 1. p. 975.

Qu. 17. An stipulatio per scripturam celebrari potest?

Resp.

Resp. Neg. §. 11. *J. d. Inutil. stip.* sed præcisè verba ore prolata requiruntur. *per text. sup. cit. D. Harppr. c. l. v. tamen D. Maj. p. 743. ubi. except.*

Qu. 18. Qui stipulare possunt seu interrogare?

Resp. Omnes, qui nec impediuntur, nec prohibentur.

Qu. 19. Quinam impediuntur?

Resp. Qui (1. Destituuntur rationis usu, cujusmodi sunt furiosi §. 8. *J. d. t. l. r. p. pact. l. 1. §. 12. ff. d. O. & A. l. 5. l. 40. ff. d. R. J. mente capti arg. d. §. 8. & dd. LL. Infantia minores §. 9. J. d. t. Scheinem. d. tempest. etat. p. 2. C. 4. §. 23. seqq. non etiam prodigi, qui stipulando sibi acquirere possunt l. 6. l. 70. ff. d. V. O. neque infantia majores, aut proximi, qui etiam absque tutore alium obligant d. §. 9. & 10. J. d. t. v. Comp. Laut. C. p. 627. conf. p. 468. in fin. p. 571. lit. J. (2. Qui carent articulata voce l. 1. pr. §. 2. ff. b. l. 1. §. 14. ff. d. O. & A. (3. Facultate se invicem exaudiendi. d. l. 1. pr. ut sunt absentes d. l. 1. pr. §. 11. J. d. Inutil. stip. l. 14. C. d. Contrab. stip. l. 3. C. d. inut. stip. furdi d. l. 1. pr. ff. b. l. 1. §. f. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. l. & alibi passim. vid. tamen D. Stryk, d. Fur. sens. D. 4. §. 3. n. 19. ubi de Praxi hodierna agit.*

Qu. 20. Quinam in totum prohibentur?

Resp. Qui Cives Romani non sunt (quia contractus hic est Juris Civilis) ut deportati. *l. 14. §. 1. ff. d. novat. Comp. Laut. d. l. & p. 718. circ. fin. conf. p. 13. p. 18. p. 97. p. 484. p. 489. p. 545. p. 548. p. 718. Coll. Pr. b. t. §. 21. de reliquis, qui prohibentur nunc in sequentibus.*

TIT. XVIII.

DE

STIPVLATIONE SERVORVM.

Qu. 21. An servi stipulari possunt?

Resp. Ex persona propria non, cum ipsi personam non habeant *l. 32. l. 209. ff. d. R. §. bene tamen ex persona domino- rum t. t. §. & ff. d. stip. serv.* Hodie ex persona propria: adeò, ut moribus nostris nullus ferè hujus tit. usus. D. Hopp. *ad §. h. §. 1. add. supr. not. tit. d. his qui sui vel al. Fur. & Coll. Pract. Laut. tit. d. stip. serv. & tit. de stat. Hom. §. 13.*

Qu. 22. Quid si factum sibi stipulatus sit servus?

Resp. Illud in persona quidem stipulantis manet, Jus tamen Domino acquiritur. *§. 2. §. h. l. 38. §. 6. ff. d. V. O. l. 44. pr. ff. d.*

ff. d. Cond. & dem. Ratio prioris hæc est, quia facta in actu naturali hominum singulorum consistunt, & naturâ alius est dominus, alius servus, alius pater, alius filius, licet Jur. Civ. pro uno habeantur. Deinde facta cohærent personæ, nec ab alia ad aliam transire possunt *l. si stat. lib. §. ult. d. Stat. lib.* Schilcer *Prax. For. Exerc. 44. §.* Lauterb. *d. tit. d. stip. serv. §. 2.*

Qu. 23. An ergo omne Jus stipulandi ex persona domini servus habet?

Resp. Aff. pr. *J. d. stip. serv.* non tantum generaliter, sed speciatim quoque hoc vel illud stipulandi, adeo, ut licet alii, quam Domino stipuletur v. g. sibi vel conseruo, vel impersonaliter *b. e.* sine nominis adjectione, non alii quam domino acquirat *§. 1. J. h. t. l. 1. ff. eod. de stip. serv.*

Qu. 24. Sed quid si plures servus habeat dominos?

Resp. Hoc in casu, si non nominatim stipuletur, acquirit dominis, si omnes eum jusserint stipulari, pro parte domini alioquin verò solis his qui jusserunt. *l. 5. l. 7. l. 28. ff. § f. J. de stip. ser. Laut. Coll. Pr. eod. tit. d. §. 2.*

Qu. 25. An Patris & Filii in illius potestate existentis stipulatio valet?

Resp. Neg. *l. f. C. d. imp. subst. §. 6. J. d.*

inut. stip. Pater enim & filius in iis, quæ Juris sunt, & domino ac patri acquiri possunt eadem persona censentur: nemo autem sibi obligari potest. *l. 11. ff. d. Leg. 1. l. 21. §. 3. ff. d. fidej.* excipiuntur tamen bona Castrensia vel quasi *l. 2. ff. d. Sct. Maced. l. 4. ff. d. Judic. l. 39. ff. d. V. O. v. Comp. Laut. p. 628. junct. p. 47. in med. p. 16. in fin. p. 97. n. 6. p. 254. in med. pag. 557. lin. ult. & p. seq. Coll. Pr. h. t. §. 21. de V. O.*

Qu. 26. An alius pro alio stipulari potest?

(Ad §. 4. 18. 19. 20. d. In-ut. stip) Resp. Neg. §. 4. & 19. *J. d. Inut. stip. l. 38. §. 17. ff. d. V. O.* quod regulariter in omnibus obligationibus obtinet, utpote quæ ad hoc omnes comparatæ sunt, ut unusquisque acquirat sibi, quæ suainterest: ut verò alteri detur, nihil interest nostra *d. l. 38. §. 17. l. 3. C. d. contr. stip. §. 18. J. d. inut. stip. l. 126. §. 2. ff. d. V. O. l. 73. §. 4. ff. d. R. J. l. 11. ff. d. O. & A. l. 11. §. 6. ff. d. pign. act.* nec ea, quæ sunt Juris Civ. ut est obligatio ex stipulatione alteri acquiruntur *l. 53. ff. d. A. R. D.*

Qu. 27. Annon aliquas hoc assertum patitur limitationes?

Resp. Aff. sc. (1. Si alius pro alio stipulans ejusdem potestati sit subjectus *d. l. 126. §. 2. & d. l. 38. §. 17. ff. d. V. O.* (Si ratio-

ratione officii contrahat, ut tutor. *l. 5. §. 9 ff. d. const. pec. Procurator. l. 26. ff. d. R. C. l. 68. ff. d. Procur. l. 79. ff. d. V. O. v. Comp. Laut. p. 69.* (3. In eo negotio, ubi alteri per actum naturalem acquiritur obligatio, e. g. per rei traditionem, si quis Procuratori suo pecuniam dederit, ut eam alteri daret mutuam *l. 9. §. 8 ff. d. R. C. l. 126. §. 2. ff. d. V. O. Comp. Laut. d. p. 628. junct. p. 168. lin. 13. à pr. p. 206. in med. p. 280. in med. p. 470. lin. 13. à pr. v. Mev. p. 4. dec. 112. Schilter ad. §. 4 J. d. Inut. stip. & ad ff. Exer. 8. §. 29.* (4. Si poena stipulationi sic adjecta *§. 18. J. d. t. Laut. d. Pæn. Convent. §. 23. & Coll. Pr. b. t. §. 23. D. Majer. ad J. p. 746.* (5. vel stipulantis intersit. *§. 19. J. b. cum Vinn. not. Carpz. p. 2: §. 18. def. 23.* ut si quis contutori cedens administrationem rem pupilli salvam fore stipuletur *d. §. 19.* Talis enim tutelæ administrationem contutori cedens non liberatur periculo tutelæ, sed pupillo, si male res geratur, obligatus manet. *l. 3. §. 2 ff. d. adm. tut. l. 38. §. 20. ff. d. V. O. vid. Comp. Laut. p. 467. pr. p. 647. Coll. Pr. d. l. §. 22.*

Qu. 28. An moribus nostris alteri per alterum obligatio acquiritur?

Resp. Aff. ex generali namque consuetudine regula ista de non quærenda alteri

obligatione abrogata, nec per eam amplius tales stipulationes invalidantur. Mev. p. 4. 112. n. 4. & 5. Brunn. ad l. 25. ff. d. pact. D. Stryk. in U. M. ff. tit. d. pact. §. 12. vid. tamen Carpz. p. 2. C. 33. d. 26. & p. 3. C. 30. d. 17. Philippi Us. Pract. Inst. l. 3. eclog. 54. seqq.

Qu. 29. Quid si sibi, & alii quis stipuletur?

Resp. Hoc in casu stipulatori, quia stipulatio est dividua, dimidia solummodo pars debebitur. §. 4. J. d. inut. stip. nec quod extraneo inutiliter stipulatus est, partem ejus auget. l. 110. ff. d. V. O. vid. Vinn. add. §. 4. J. n. 9.

Qu. 30. si mihi aut Titio stipuler, quid Furis?

Resp. Tota mihi summa debetur, l. f. §. 3. ff. d. V. O. & adjectus nihil petere potest. l. 10. ff. d. sol. utpote cujus adjectio impedire nequit, quo minus in id totum, quod mihi quoque stipulatus sum, obligationem & actionem acquiram. Hinc cum Titio ex stipulatione proposita nihil debeat, nec quicquam ex conventionem aliena acquiri possit, palam est, eum nec fidejussorem accipere. l. 23. ff. d. fidej. Comp. Laut. d. p. 628. p. 633. lin. 2. pr. p. 638.

*p. 638. in med. lit. D. nec pignora posse.
l. 33. ff. d. pign.*

*Qu. 31. Annon verò ejusmodi adjecto
rectè solvitur?*

Resp. Aff. & hoc quidem effectu, ut debitor liberetur, vel ipso jure §. 4. *J. d. inut. stip. omninò Comp. Laut. d. p. 628. & Coll. Pr. h. t. §. 25. & 26. ubi ampliatur add. Comp. p. 217. post pr. vel ope exceptionis, si scil. diversæ res sint in stipulatione & adjectione e. g. mihi 100. aut Titio fundum dabis? l. f. §. 5. d. v. O. l. 44. §. 4. d. O. & A. vid. latissimè de hac materia Straccha intr. d. jur. adject. & Besold. d. Adjecto solutionis gratia.*

TIT. XVII.

DE

DVOBVS REIS STIPVLANDI ET PROMITTENDI.

Qu. 32. Possuntne duo vel plures unam rem sibi stipulari aut aliis promittere?

Resp. Aff. quorum illi duo rei stipulandi seu credendi; Hi promittendi seu debendi dicuntur *pr. J. de duob. reis.*

Qu. 33. An stipulatione tantum duo rei constitui possunt?

Resp. Neg. sed & aliis quoque contractibus, iisque vel veris veluti emptione

venditione, Locatione, Conductione, de-
 positio, commodato &c. *l. 9. pr. ff. d. duob. reis*, Mutuo *l. 2. l. 4. C. eod. Comp. Laut. p. 221. lit. P. & p. 630. & Coll. Pr. tit. de duob. reis §. 7. & tit. Locat. §. 72. tit. Pro soc. §. 37. & seqq. tit. Mandat. §. 20. vel Quasi: aditione nempe Hæreditatis, *d. l. 9. l. 8. §. 1. ff. d. leg. 1. l. 16. ff. d. Leg. 2. l. 25. ff. d. Leg. 3. tutelæ administratione l. 38. l. 55. ff. d. adm. & per tut. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 8. Nectantum in Contractibus, sed & delictis, tam quasi l. 1. §. f. l. 2. l. 3. ff. d. his qui dejec. Comp. Laut. p. 146. lit. P. quam veris, duo, pluresve rei fieri pos-
 sunt, quoad actiones scil. rei persecuto-
 rias. *l. 14. §. f. ff. quod met. Caus. l. 1. §. 4. junct. l. f. ff. de eo per quem fact. non eti-
 am quoad poenales & mixtas l. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil. v. Comp. Laut. d. p. 630. junct. p. 478. pr. lit. 5. vid. tamen p. 553. in fin. Fromman. in diss. d. Correal. oblig. §. 8. p. 19. Coll. Pr. Laut. §. 9.***

Qu. 34. Quinam ergo sunt duo Rei credendi?

Resp. Sunt plures personæ *pr. f. de duob. reis*. quibus ab uno, eadem res. *l. 2. l. 9. ff. eod.* ex eadem causa (diversitas enim causæ diversas inducit obligationes) *d. l. 9. l. 12. ff. d. t.* & quidem singulis in solidum.

§. 1.

§. 1. *J. l. 2. l. 3. §. 1. ff. d. t.* omnibus tamen una tantum debetur. *d. §. 1. l. 3. §. 1. ff. eod. Comp. Laut. p. 629. junct. p. 248. in fin. omninò Fromman. d. Diss. per tot.*

Qu. 35. Quinam duo Rei debendi?

Resp. Sunt plures personæ. *d. pr. J. quæ uni, eandem rem l. 2. l. 9. ff. de duob. reis ex eadem causa, d. l. 9. l. 12. l. 6. §. 3. ff. eod. & quidem singulæ in solidum, omnes tamen unam tantum debent Comp. Laut. d. l. conf. Coll. Pr. d. tit. de duob. Reis. §. 3 Nic. Burgund. de Correali Obligat.*

Qu. 36. An expressis verbis necessario adjiciendum est, duos reos nunc constitui?

Resp. Neg. sed sufficit, si hoc ex formula appareat, forte quod uterque eandem rem promittat. *d. pr. J. l. 2. l. 3. l. 4. d. t. quod nec hodie mutatum Comp. Laut. p. 630. e.g. si se obligarint: samt und sonderß/ Einer vor alle/ und alle vor Einen/ vel ita: wir versprechen mit unzertheilter Hand &c. Besold. Thes. Pract. voc. Und verschiedene Bürgen It. Sambt und sonderß. Rudinger. Cent. 4. O. 2. voc. sämtlich Wehner Observ. Pr. voc. sämtlich / unverschieden/ unzertrunnet &c. Coll. Pr. d. l. §. 12.*

Qu. 37. Effectus Correalis hujus obligationis quisnam est?

Resp. Potissimum hic, quod reis stipulandi

landi omnibus & singulis res promissa in-
solidum debeat & vice versa, quod om-
nes & singuli rei promittendi rem illam
totam debeant, seu in solidum, adeo ut
ipsi Creditori libera sit electio, quemcun-
que ex illis velit, conveniendi §. 1. *f. de*
duob. reis l. 2. & 3. §. 1. ff. eod. D. Maj. h.
p. 748. Ita tamen ut vel alter debitum ac-
cipiendo vel alter solvendo obligationem
in totum extinguat omnesque liberet *d. C.*
1. & l. 2. ff. d. duob. reis.

*Qu. 38. An ergo Correo credendi etiam
invito vel ignorante altero Correo de-
bitum exigere potest?*

Resp. Aff. *d. l. 2. l. 31. C. 1. ff. d. novat.*
l. 11. C. 21. in fin. ff. d. Leg. 3. adeo ut si
unus litem sit contestatus debitori alteri
Correo solvens nihil agat. *l. 16. f. d. duob.*
reis arg. l. 57. C. 1. ff. d. solut. Comp. Laut.
d. p. 630. Ratio est: quia licet debitor, qui
pluribus rem in solidum promisit, ab
initio electionem habeat, cui solvere velit,
postquam tamen unus præ cæteris vigila-
vit, & actionem contra debitorem mo-
vit, hujus causa potior est. Hodie habent
beneficium divisionis, per quod conventi
si nolunt ultra virilem portionem non te-
nentur *N. 99. pr. auth. hoc ita C. h. t. de*
duob. reis Mev. p. 3. d. 4. Comp. Laut. p. 631.
conf.

conf. p. 287. in fin. lin. ult. vid. tamen dict. Comp. p. 218. lit. P. lin. 10. à fin. ibi: nec per Nov. 99. ubi sibi contradicit Auctor Comp. posterior tamen sententia, quam sc. p. 631. defendit, verior est add. Brunn. C. 5. dec. 13. & ad l. 11. ff. d. t. n. 2. & ad auth. Hoc ita C. d. duob. reis Gail. 2. O. 14. n. 5. Carpz. p. 2. C. 17. d. 13. Hahn. ad tit. d. duob. reis n. 5. Laut. Diss. de Benef. Divis. th. 20. & Coll. Pr. b. t. §. 22. D. Fromman. d. D. p. 37. Bardili. Concl. Forens. Exerc. 26. th. 6.

Qu. 39. Annon vero quod unus ex Correis credendi accepit alteri communicare debet?

Resp. Neg. quia suum accepit, una namque est obligatio, quæ unius petitione solvitur. l. 2. l. 16. ff. l. 2. C. de duob. reis l. 62. ff. ad L. Falc. l. 31. §. 1. ff. d. Novat. nisi sint socii d. l. 62. quales hic sunt omnes, qui duo rei stipulandi facti sunt ex causa onerosa. d. l. 62. Comp. Laut. d. p. 630. & Coll. Pr. d. l. §. 18. add. D. Stryk. de Caut. Contr. S. 4. C. 5. §. 13. Mev. p. 6. dec. 113.

Qu. 40. Dantur ne etiam casus, quibus quoque non socii communicare accepta tenentur?

Resp. Aff. sc. (1. Si tenor Obligationis & rei id ferat arg. l. 11. ff. de duob. reis d. l. 62.

l. 62. l. 34. §. 1. ff. d. solut. (2. Si inter partes id expresse conventum v. D. Fromman. d. D. d. Correali Obligat. p. 29. & p. 30.

Qu. 41. Quid si unus ex pluribus debendi reis conventus integrum debitum Creditori exsolvat, an nec hic eo nomine adversus cæteros actionem habet?

Resp. Stricta Juris ratione non; quia ille quoque proprium debitum solvit. d. l. 62. nisi aliud conventum, vel Creditor, quod facere cogitur, offerenti solutionem, actiones suas cesserit. Brunnem. de Cess. Act. §. 3. n. 43. & seqq. aut socii sint. d. l. 62. ff. ad L. Falc. l. 2. C. d. duob. reis conf. l. 3. ff. d. Exerc. act. l. 13. §. f. l. 14. ff. d. inst. act. Laut. Coll. Pr. ad eund. tit. §. 22. & tit. pro soc. §. 25. & seq. ad l. §. 47. & 48. quales esse creduntur, qui ex causa respectu Creditoris onerosa, debitores sunt. Laut. Coll. Pr. d. tit. de duob. Reis. §. 18. & 24. d. l. 2. C. h. Ex æquitate tamen utili negotiorum gestorum actione partem à Correo repetit. Comp. Laut. d. p. 631. conf. p. 210. lit. P. lin. 14. à fin. Fromman. d. D. p. 33. & Coll. Pr. Laut. d. §. 24.

Qu. 42. An Conditio Dies, Locus Correali obligationi adjici possunt?

Resp.

Resp. Aff. ita ut alter purè, alter *e. g.* in diem promittere possit. *l. 7. l. 9. §. f.* licet enim Inæqualitas rerum siue quantitatum inæquales quoque & diversas obligationes faciat. *l. 15. ff. de duob. reis.* Qualitatis tamen disparitas, puta, si unus pure alter in diem, seu sub conditione promittat, unitatem non viciat, cum nihilominus uterque eandem rem vel summam promisisse intelligatur. *§. f. f. h. l. 7. ff. eod.* aliud est, si conventum, ut unus dolum, alter culpam præstet, quoniam hoc casu propter obligationis imparitatem duo rei constituti non sunt *l. 9. §. 1. ff. d. t.* Ratio differentiae est, quia hic disparitas perpetua fit, priori vero casu per diei, aut conditionis adventum facilè ad paritatem res deduci possit. *Comp. Laut. p. 632. Ludwel. h. t.*

Qu. 43. Quæ possunt in stipulationem deduci?

Resp. Non tantum res, sed etiam facta. *h. §. f. f.* Unde quædam stipulationes in dando, quædam in faciendo consistunt. *l. 2. ff. d. V. O.* (Ad §. fin. d. V. O.)

Qu. 44. An vero res quævis Objectum stipulat. constituunt?

Resp. Aff. *l. 1. §. 9. ff. d. O. & A. modo* (Ad §. 1. & 2. *de* *l. 1. §. 9. l. 69. ff. d. V. O.* *J. de* *Comp. Laut. p. 48, l. t. O.* alias enim nec Inutil. *æsti-* stip.)

æstimatio debetur, nec poena adjecta *l. 69. ff. h. l. 103. eod. §. 1. J. d. inut. L. stip. l. 185. ff. d. R. J. v. Laut. Coll. Pr. tit. de Contrah. Emp. §. 16. Comp. Laut. d. l. add. p. 299. lin. pen. & ult. p. 512. in med. lit.*
 O. nisi ob marum vel Culpam debitoris perierint. *l. 82. §. 1. l. 83. §. 7. ff. h. culpa enim & mora debitoris obligationem perpetuant. l. 23. l. 91. §. 3. ff. eod. Comp. Laut. p. 628.* (2. Sint in Commercio. *§. 2. J. d. inutil. stip. d. l. 1. §. 9. ff. d. O. & A. d. l. 69. ff. h. L. 182. ff. d. R. J. & quidem tempore stipulationis. l. 78. pr. ff. h. t. l. 144. §. 1. ff. d. R. J. Comp. Laut. d. l. & p. 302. n. 3.*
 (3. Non sit stipulationis propria, & dari in specie eam stipuletur dominus. *v. l. 82. pr. ff. h. Comp. Laut. p. 629. junct. p. 303. post. med. Coll. Pr. h. t. §. 30. 31. & 32.*

Qu. 45. An plures quoque res una stipulatione comprehendi possunt?

(Ad §. 17. d. Inut. stip.) Resp. Aff. *h. §. 17. J. l. 29. pr. t. 86. ff. h. t.* hactamen attenta distinctione: aut enim promissor simpliciter respondet (puta ad interrogationem *dabisne mihi Stichum, Pamphiliū & fundum?* dare spondeo) & procul dubio valet stipulatio, atque de omnibus istis promissor tenetur. *h. §. 17. J.* aut unam tantum ex his (*for- tē Stichum.*) promittit & de hac tantum re obli-

Obligatio contrahitur: quoad reliquas inutilis est stipulatio. *d. §. 17.* quoniam tot sunt stipulationes, quot res in stipulationem deductæ *l. 29. in f. pr. l. 83. §. 4. l. 86. l. p. ff. d. V. O.* & in iis, quæ divisionem recipiunt. Utilis stipulatio per inutilem non vitiatur. *l. 1. §. 5. in f. ff. d. t.* Et hoc verum est, si plures res conjunctim stipulatione una comprehensæ sint; nam si disjunctim (*puta Stichum aut Pamphilium dare spondes?*) una est obligatio, ideoque si promissor de uno respondeat, inutilis est stipulatio, cum diversa sit interrogatio & responsio. *d. l. 83. §. 2. ff. h. t. v. Comp. Laut. d. p. 629. & Coll. Pr. h. t. §. 33. conf. Vinn. adh. §. 17. f.*

Qu. 46. Qualia verò facta in stipulationem venire possunt?

Resp. Facta nuda & simplicia, quæ scil. in nuda opera consistunt, & nullum post se relinquunt Juris effectum *l. 72. l. 75. §. 7. ff. d. V. O. Laut. d. Societ. Bon. Conjug. c. 5. §. 1. add. Comp. Laut. p. 48.* modo natura & Jure possibilia sint *d. l. 83. pr. h. §. 3. f. d. inut. stip. l. 182. & l. 185. ff. d. R. f. Laut. Coll. Pr. h. §. 35. & 36.*

Qu. 47. Sed quid in effectu interest inter obligationem dandi & faciendi?

Resp. Qui ad dandum obligatus est,

præcise rem tradere tenetur. *l. 75. §. f. ff. h. l. 25. §. 1. ff. d. contr. empt.* quoniam nihil aliud est in obligatione, quam ut detur id, de quo convenit, ideòque nec in solutione, vel petitione aliud quid esse poterit. At in faciendi stipulationibus, quamvis initio quidem solum factum sit, in obligatione & conseq. ejus præstatione contingat liberatio; tamen si factum non sit, quod promissum est, interesse vi ipsa & sententia contrahentium succedit. *arg. l. 1. ff. d. pæn. leg. l. 1. §. 8. ff. ad L. Falc. l. 115. §. 2. ff. h. quod si præstiterit promissor, liberatio contingit. l. 72. l. 81. l. 112. §. 1. ff. h. t. l. 13. §. ult. ff. de re jud. vid. supr. divis. stip. Qu. 12. Laut. d. Pæn. Conventionali, §. 48. & Coll. Pr. h. t. §. 39. Stryk. d. Caut. Contr. S. 2. C. 5. §. 5. Bardili Diss. de Faciendi Obligatione.*

Qu. 48. Sed cum probatio ejus, quod interest valde difficilis sit, qua ratione is, qui factum in stipulationem deducit, sibi prospicere potest?

Resp. Per poenalem stipulationem supr. cit. §. 7. J. d. V. O. utpote quæ stipulationibus faciendi subjecta efficit, ne quantitas stipulationis in incerto sit, & ne sit necesse actori probare, quod sua intersit; adeòque talis poena in casum facti
non

non præstiti, statim exigi potest. *d. §. 7. l. f. ff. d. Prætor. stipul. v. Vinn. ad d. §. 7. d. V. O. add. Bardili d. diss. d. Obligat. facien-*
di.

Qu. 49. An etiam factum alterius quis promittere potest?

Resp. Neg. *b. §. 3. J. l. 83. ff. d. V. O.* (Ad. *l. 65. ff. d. fidej.* sed talis promissio ipso jure nulla est. *d. l. 83.* quia nemo ex contractu alieno obligari potest. *l. 3. C. ne ux. pro marit.* nec obligatur promittens ad Curam, ut faciat alterum præstare *dd. LL. stip. d. inut. cit. 20.* nisi sub poena promittat. *e. g. Titium Romanam iturum promitto, & si non iverit, tibi 100. aureos dabo. §. 20. J. d. Inut. stip. Laut. Coll. Pr. d. V. O. §. 29. & cit. Diss. de Pæna Conventionali D. Hertius in diss. d. obligatione alium daturum facturumve per tot.*

Qu. 50. Annon verò etiam alia dantur exceptiones, quibus factum alienum promittens obligatur?

Resp. Aff. licet namque promittens verbis non exprimat, se effecturum aut curaturum, tacitè tamen id quasi actum videtur, considerata negotii qualitate, uti: si quis promittat, certam personam pro se fidejussuram esse. *l. 14. §. 2. ff. d. Const. pec. It. si Procurator, de cujus mandato*

dubitatur, promiserit rem ratam dominum habiturum *t. t. ff. rem. rat. hab. Vinu. ad h. §. 3. n. 3. & Coll. Pr. d. §. 29.*

Qu. 51. Ex stipulatione perfecta quanam oritur actio?

Resp. Condictio ex stipulatu. *l. 8. §. 6. ff. h. t. l. 42. ff. pro soc. l. 14. C. de pact. N. 162. C. 1. §. 1.* estque actio nominata, personalis, Civilis, rei persecutoria, stricti Juris, competens stipulanti, ejusque hæredibus, adversus promissorem, ejusque hæredes, ad rem promissam dandam, factum præstandum. Hæc actio, si datur ad rem certam, dicitur Condictio certi ex stipulatu; si ad incertam, actio ex stipulatu in specie *v. L. 83. §. 6. ff. d. V. O. v. l. 74. l. 75. ff. eod. Comp. Laut. d. p. 629. & Coll. Pr. §. 38.*

Qu. 52. Quod modis contrahitur stipulatio?

(Ad §. 2. 3. d. sub Conditione. *b. §. 2. f. V. O.*) Resp. Tribus: aut purè, aut in diem, aut

Qu. 53. Quomodo pure?

Resp. Cum neque dies neque conditio promissioni adjicitur, *v. g.* quinque aureos dare spondes? spondeo.

Qu. 54. Hujus stipulationis effectus quisnam?

Resp. Puræ stipulationis dies statim & cedit

cedit & venit. *l. 213. ff. d. V. S. h. e.* id quod pure promissum est, confestim & debetur & peti potest *h. §. 2. f. l. 41. §. 1. l. 56. §. 4. l. 118. §. 1. ff. h. l. 14. ff. d. R. f. Comp. Laut. p. 531.* Posita namque pura nec impedita obligatione, actionem poni necesse est, *dd. LL.* Humanitatis tamen intuitu modi cum tempus ad solvendum dandum est. *l. 21. ff. d. Judic.* nec statim Creditor debitorem cum sacco adire debet. *l. 105. ff. d. solut. §. f. f. d. f. inutil. stip. Comp. Laut. p. 52. in fin. & p. 53. pr. add. p. 274. in med. p. 322. pr. p. 642. pr. lit. Q.*

Qu. 55. Stipulatio in diem quando fit?

Resp. Cum dies adjicitur, quo pecunia solvenda est, veluti decem aureos primis Calendis Martiis dare spondes?

Qu. 56. Dies quotuplex?

Resp. Vel certus, de quo sc. constat quod, & quando fit venturus, vel incertus, qui talis vel simpliciter, vel secundum quid v. Laut. Coll. Pr. tit. quand. dies legat.

Qu. 57. Stipulationis igitur in diem certum contractae effectus in quo consistit?

Resp. In stipulatione in diem certum debitoris gratia additum statim cedit dies. *h. §. 2. f. l. 213. ff. d. V. S. l. 46. pr. ff. d. V. O. junct. l. 42. §. 2. ff. d. Proc. §. 10. f. d. except.* non autem venit dies, antequam

totum tempus preterierit. *d. §. 2. J. h. l. 56. pr. ff. h. d. l. 213. l. 44. §. 1. ff. d. O. & A. ideoque ante tempus petens, exceptione plus petitionis, quasi plus tempore petat, repellitur §. 33. J. d. act. d. §. 10. J. d. Exception. Comp. Laut. d. p. 52. & p. 610. in fin. Mev. p. 6. d. 323. Idem dicendum est, si tantum in incerto sit, quando ille certus dies venturus sit. *arg. l. 17. pr. ff. d. Cond. in deb. Comp. Laut. p. 201. junct. p. 498. in med.**

Qu. 58. Quid si stipulationi dies incertus, an & quando extiturus sit, vel saltem an extiturus sit, adjiciatur

Resp. Hoc in casu obligatio suspenditur, cum hujusmodi dies verè pro conditione sit. *arg. l. 16. §. 1. L. 56. ff. d. cond. ind. l. 38. §. 1. ff. d. V. O. Vinn. h. n. 2. Comp. Laut. p. 52.*

Qu. 59. An vero eo ipso die in quem stipulatio facta est, utiliter agi potest?

Resp. Neg. quia totus dies solventis arbitrio tribui debet. *h. §. 2. J. & diei adjectio, non pro stipulatore, sed pro reo, seu promissore fieri solet. l. 41. §. 1. inf. ff. h. l. 17. ff. d. R. J. ideoque nisi partes adjecti temporis omnes præterierint, stipulator non rectè agit. dd. text. & §. f. J. d. Inut. stipul.*

Qu. 60.

Qu. 60. Qualis est obligatio, si quis decem aureos annos quoad vivat, dare sibi stipuletur?

Resp. Pura: *h. §. 3. §. quamvis enim plurium summarum sit, tamen cum summa 10. aureorum non nisi semel sit expressa, unica tantum est stipulatio l. 16. §. 1. l. 86. ff. h. l. 35. §. f. ff. d. M. C. D. quæ pro parte pura, pro parte in diem esse nequit. arg. l. 84. ff. d. R. §. sed ut primiani, ita & reliquorum aurei decem purè debentur, & ad heredes transmittuntur, ita, ut promissor, ejusque heres alia ratione tutus esse non possit, quam exceptione pacti vel doli, si expressè vel tacitè ad tempus mortis concepta sit. h. §. n. d. l. 16. §. 1. l. 56. §. 4. ff. h. l. 44. ff. d. O. & A. vid. Brunnem. add. d. l. 44. Comp. Laut. d. p. 52. in med. & p. 134. post. med. lit. R. p. 140. junct. p. 518. tit. 1. add. Vinn. h. n. 5. Struv. ad tit. d. ann. Leg. §. 31.*

Qu. 61. An idem in annuo Legato?

Resp. Non: Hoc enim non unum est, sed plura, & primi quidem anni purum, sequentium conditionale. *l. 4. l. 11. ff. d. ann. Leg. l. 10. ff. quand. dies legat. l. 105. §. ult. ff. d. Cond. & demonstr. Comp. Laut. d. p. 518. eique hæc inesse videtur Conditio, si legatarius vivet, ac ejus tantum anni le-*

gatum transmititur, quo legatarius vixit.
d. l. 4. l. 8. ff. d. ann. Leg. v. Vinn. ad h. §.
3. n. 4. Laut. Coll. Pr. tit. d. Ann. Leg.

Qu. 62. Quomodo sub Conditione fit stipulatio?

(Ad §.
 4. d. v.
 O.)

Resp. Cum in casum aliquem futurum in certum differtur obligatio. *h. §. 4. J. l. 39. ff. d. R. C. l. 34. §. 1. l. 79. pr. ff. d. Cond. & dem. l. 9. §. 1. ff. d. novat. l. 18. ff. d. Cond. ind. veluti, si Titius Consul factus fuerit, quinque aureos dare spondes? vel, si in capitolium non ascendero, dare spondes? v. omninò *supr. Lib. 2. tit. 14. de Her. Inst.**

Qu. 63. Effectus hujus stipulationis quisnam est?

Resp. Quod ex hac stipulatione neque obligatio, neque actio nascatur, sed spes tantum sit debitum iri *h. n. §. 4. J. sive uti Jcti loquuntur ex hac stipulatione neque cessit dies, neque venit. l. 213. ff. d. V. S. adeoque vis omnis obligationis hæc est, ut pendente ea nihildum debeatur. d. text. ea impleta perinde habeatur, ac si ab initio purè debitum fuisset, l. 20. ff. d. Cond. inst. l. 11. §. 1. ff. qui pot. in pign. l. 8. pr. ff. d. Contr. Emt. l. 8. pr. ff. d. P. & C. R. V. Comp. Laut. d. p. 52. junct. p. 309. pr. lit. m. p. 319. in fin. p. 311. pr. p. 317 pr. p. 438. lin. 9. à pr. exceptio (1. est, si res planè periit, quia tunc retro*

retro actio illa, quæ est fictio, non habet
ubi pedem figat. *Comp. Laut p. 335. pr. lin. 1.*
(2. vid. in dict. *Comp. p. 408. in med. lit. f.* (3.
in cit. Comp. p. 440. pr. lin. 3. & 4. deficiente
vero Conditione, quasi nulla unquam fui-
set obligatio *l. 16. ff. d. Cond. ind. l. 26. ff. d.*
Cond. inst. l. 5. §. 2. ff. quand. dies leg. l. 213. ff.
h. l. 8. ff. d. per & comm. rei vend. l. 11. §. 1. ff.
qui pot. in pign. l. 37. ff. d. Contr. Empt. Comp.
Laut. cit. p. 52. junct. p. 309. pr. lit. m. pag.
320. pr. lin. 1.

*Qu. 64. Existente conditione annon actus
requiritur permanens?*

Resp. Neg. sed sufficit etiam transiens;
e. g. promissum aliquid, si filius nasceretur,
nascitur filius, sed protenus decedit,
hic sufficit filium semel natum esse. v. plur.
Carpz. v. l. 6. Resp. 23. Brunnem. Cent. 2.
dec. 17. & ad l. 10. ff. d. in rem vers. n. 4.

*Qu. 65. An in Conditionati stipulatione
spes ista in heredem transmittitur?*

Resp. Aff. h. §. 4. & §. 24. F. d. in util.
stip. l. 57. ff. h. t. Comp. Laut. p. 51. in med.
quia stipulationes conditionales ex præ-
senti vires accipiunt, quamvis petitio in
suspensio sit l. 26. ff. d. stip. serv. junct. l. 144
§. 1. ff. d. R. F. quod secus in legatis con-
ditionalibus, quæ si legatarius ante exi-
stentem conditionem decesserit, extin-

guuntur, nec ad Legatarii hæredem trans-
eunt. *l. 4. ff. quand. dies legat. l. un. §. 7. C. d. caduc. toll. l. 42. pr. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. p. 51. circ. fin.* In stipulationibus namque aliisque contractibus contrahentes non tantum sibi, sed & hæredibus suis prospicere velle videntur. *l. 9. ff. d. prob. Legata verò ob meritum aliquod obveniunt. l. 9. ff. pro soc. adcoque testator legatario tantum, non etiam hæredi ejus consulere voluisse existimandus est. v. Comp. Laut. p. 531. tit. 2. ubi etiam aliquot except. add. Bardili d. Legato Conditionalis §. 6. Laut. Coll. Pr. tit. quand. dies legat.*

Qu. 66. Valetne stipulatio, cui Conditio impossibilis adjecta?

(Ad §.
10. &
23. de
Inut.
stipul.)

Resp. Neg. sive talis sit natura, sive Jure. *h. §. 10. J. vid. l. 35. §. 5. l. 137. §. 6. ff. d. V. O. l. 15. ff. d. Cond. Inst. sed conditionem statim viciat. l. 1. §. 11. ff. d. O. & A. l. 7. l. 35. ff. h.* Aliud est in hæreditatibus & legatis, in quibus Conditiones impossibiles actum non viciant, sed ipsæ vitiantur, & pro non adjectis habentur, aut detrahuntur. *l. 1. l. 6. l. 14. ff. d. Cond. inst. l. 3. ff. d. Cond. & dem. d. §. 10. J. d. inut. stip. Comp. Laut. p. 50. in fin. p. 498. lin. 11. à pr. p. 526. lin. 4. tit. d. Cond. & dem.*

Qu. 67.

*Qu. 67. Sed quando procedunt hæc, quæ de
Conditionibus impossibilibus dicta?*

Resp. Si eæ affirmativè adjectæ fuerint.
e.g. si coelum digito attigero *b. §. 10. J.*
nam si negativè apponantur, v.g. si coe-
lum digito non attigero, purè factæ in-
telliguntur obligationes. *§. 4. J. b. & l. 7.
l. 8. ff. b. lit. d. §. 10.* nam cujus affirma-
tio est impossibilis, ejus negatio est neces-
saria: & quæ certa sunt, obligationem
non suspendunt, licet quoad verba con-
ditionem habeant. *§. p. J. d. V. O. v. Comp.
Laut. p. 50. in fin. n. 4. junct. p. 439. in
med. lit. J. Vinn. ad §. 10. J. d. Inut. stip.*

*Qu. 68. Annon & locus adjici potest
stipulationi?*

Resp. Aff. veluti Carthagini dare spon- (Ad §.
§. d. V.
o.)
des? quamvis enim hæc stipulatio quoad
verba purè concepta videatur, re ipsa ta-
men tempus adjectum habet, quo in
locum istum commode pervenire possit.
*b. n. §. l. 137. §. 2. ff. b. l. 60. l. 73. pr. ff.
eod.* Idem est, si quis id, quod in utero,
vel fructus nascituros aut domum ædi-
ficari stipulatus sit. Nam & hoc casu in-
cipit actio, cum ea per rerum naturam
præstari possunt. *d. l. 73. ff. b. l. 14. l. 84.
ff. eod. Ludwel. ad J. b.*

Qu. 69.

Qu. 69. Quid de illis Adjectionibus dicendum, quæ actum in præsens, vel præteritum conferunt?

(Ad §. 6. d. V. c.) Resp. Illæ figuram quidem, sed non vim & potestatem conditionis habent. Talis enim conventio, aut statim purè valet, si verum, in quod collatum; aut statim nulla est, si illud falsum. *h. §. 6. f. l. 100. l. 120. ff. h. l. 10. ff. d. Cond. & dem. l. 7. §. p. l. 37. ff. d. contr. Empt.* Quæ enim per rerum naturam certa sunt, non morantur obligationem, etiam si apud Nos incerta sint. *h. §. 6.* sed Judex si ipsi res incerta sit, sententiam ferre non poterit, sed tempus ad probandum concedere debet. *Ludw. adh. §. 6.*

LIB. III. TIT. XXI.

DE

FIDEJUSSORIBVS.

Qu. 1. Quid est Fidejussio?

(Ad Pr.) Resp. Est stipulatio, qua quis alterius obligationem in maiorem Creditoris securitatem *l. 1. §. 8. ff. d. O. & A. pr. f. h. t.* in fidem suam recipit. *l. 65. ff. h.* ita tamen ut principalis quoque maneat obligatus. *l. 5. C. h. Comp. Laut. p. 632. & Coll. Pr. h. t. §. 1. add. omnino Diss. de Fidejuss.*

Qu. 2.

Qu. 2. Quomodo dividuntur fidejussores?

Resp. (1. In necessarios. *l. 7. §. 1. ff. d. his, qui satisd. cog.* qui ex hypotheca aliqua necessitate à Lege vel Magistratu constituuntur *d. l. 7. §. 1. l. 8. §. 4. ff. eod. Mev. p. 3. dec. 238. Comp. Laut. p. 34. & d. p. 632* Exemplum habemus in Usufructuario, *l. 13. pr. ff. d. usufr.* & eo qui Rescriptum moratorium petit. *l. 4. C. d. prec. Imp. offer.* & voluntarios, qui libera partium voluntate dantur. *d. l. 7. §. 1. l. 10. §. 1. ff. qui satisf. dar. cog.* (2. Judiciales, qui in Judicio *Comp. Laut. d. l.* & extrajudiciales, qui extra Judicium constituuntur. (3. Principales, qui pro principali debitore obligantur. *l. 27. §. 2. & 4. ff. h. t.* & succedaneos, qui pro debito accessorio, sive fidejussore obligantur. *German. die Rückbürgen l. 8. §. f. ff. h.* (4. Simples, qui pro debito se simpliciter obligarunt; & indemnitatis, qui in residuum se obligarunt, si creditores debitum suum vel omnino non *l. 32. ff. d. V. S. vel non in totum consequi possunt l. 21. ff. d. solut. l. 116. ff. d. V. O. l. f. pr. ff. d. R. C. l. 6. pr. ff. d. Novat. Laut. d. fidejuss. indemnitat. add. Diss. de fidejussoribus in genere. per tot.*

Qu. 3. Quare ratione constituitur Fidejussor?

Resp.

(Ad §.
fin.)

Resp. Jur. Civ. stipulatione §. f. *J. h. l.*
f. 2. ff. l. 12. C. eod. l. 5. §. 2. ff. d. V. O.
quibuscunque verbis facta. *d. l. 8. ff.* For-
mulam Fidejussionis *vid. ap. D. Stryk. de*
Cautel. Contract. Sect. 2. C. 6. §. 35.

Qu. 4. An ergo fidejussio per Epistolam fieri
non potest?

Resp. Neg. quia per solennem stipula-
tionem, seu verborum conceptionem,
de Jure Civili fieri debeat *l. 5. §. 2. ff. d.*
V. O. l. 6. l. 7. ff. d. novat. Moribus au-
tem nostris, quoniam stipulationum so-
lennitas fere exolevit, pactaque gignendæ
obligationis vim acceperunt & fidejussio,
Novatioque pacto quoque & solo con-
sensu libero, *l. 1. ff. d. pact. l. 5. C. d. O. &*
A. etiam nudo Speidel & Besold. *Thes. Pract.*
voc. Bürgen n. 88. utcunque declarato,
fieri possunt. *Carpz. l. 5. R. 105. n. 13. &*
J. F. p. 2. C. 19. def. 14. & p. 2. C. 20. d. 9.
proinde fidejusso etiam per Epistolam *vid.*
Laut. d. Epistola th. 28. & d. Beneficio Ex-
cuss. §. 23. & de Indemn. Fidej. th. 10. &
11. imo etiam facto, & subscriptione Chi-
rographi, in quo scriptum est, eum fide-
jussorem datum, *arg. pr. J. d. contr. Empt.*
fieri potest. *Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10. & 11.*
varias Formul Fidejuss. Oblig. *vid. ap. D.*
Stryk. de Caut. Cont. Sect. 2. cap. 6. §. 16.
& 17.

Qu. 5.

Qu. 5. Qui possunt fidejussores accipere?

Resp. Omnes Creditores, qui neque impediuntur, neque prohibentur. Impediuntur autem de Jur. Civ. omnes fidejussorem accipere, qui stipulari non possunt, ut, rationis usu destituti, item surdi, muti, absentes. *l. 1. pr. ff. d. V. O. ibique Laut. Coll. Pr. §. 19. & 26. & h. t. §. 15.* Prohibentur qui stipulari de Jur. Civ. prohibentur, ut deportatus &c. item uxor ratione dotis à marito repetendæ *t. t. C. ne fidej. vel man. dot. dentur. Comp. Laut. p. 633. & p. 634. lin. 11. à pr. & Coll. Pr. h. t. §. 16.*

Qu. 6. Qui possunt fidejubere?

Resp. Omnes, qui stipulanti promittendo (de Jur. Civ.) obligari possunt, nec specialiter prohibentur.

Qu. 7. Quinam ergò prohibentur?

Resp. (1. Milites armatæ militiæ *l. 31. C. d. locat. Comp. Laut. pag. 417. lin. 2. pr.* (quod secus in Praxi) nisi in rem suam fidejubeant. *l. 8. §. 1. ff. d. his qui satis d. l. 8. §. 2. ff. d. Procur. Laut. cit. D. d. Fidej. §. 6. & Disp. de Indemn. fidejuss. th. 19.* (2. Milites coelestis militiæ, sive Clerici *c. 1. x. d. fidej. can. te quidem 29. c. 11. q. 1. N. 123. c. 6.* quod in Lutheranis non observatur *Comp. Laut. d. p. 633.* (3. Curiales sive Decuriones *l. 30. C. d. locat.* Quod hodie secus:

cus: (4. foeminæ idque ob SCtum Vellejan. v. t. t. de SCt. vellej. l. 8. §. 1. ff. qui satisd. cog. Comp. Laut. p. 48. ante med. junct. p. 98. post med. N. 5. & p. 266. in med. lit. D. & p. seqq. vid. D. Stryk. d. Caut. Contr. sect. 2. cap. 6. §. 2. usque ad 14. Coll. Pr. h. §. 21. (5. Servi l. 3. l. 19. l. 20. ff. h. nisi Causa sit peculiaris. l. 19. ff. eod. vid. Laut. cit. Diss. de Indemnit. Fidej. th. 23. & Coll. Pr. h. t. §. 14.

Qu. 8. Cui obligationi accedere potest fidejussor?

Ad §. 1.
3. & 5.)

Resp. Omni, si vere, si verbis, si literis, si consensu contracta fuerit, excepta causa dotis, pro qua obligatione fidejussorem exigere aut accipi Constitutiones vetant, ne Causa perfidia in Conjugio generetur. l. 1. & 2. C. ne fidej. dot. dent. l. 1. C. Theod. d. fidej. dot. Ant. Merend. Controv. Jur. lib. 6. cap. 12. seq. Harppr. ad. h. §. 1. n. 7. seqq. quo tamen casu Cautelam hanc nonnulli suggerunt, ut Instrumento dotali vel fidejussorio inseratur, maritum propria sponte nemine exigente, fidejussionem obtulisse v. Carpz. p. 2. C. 42. d. 17. Pistor. Obs. 35. licet hanc sententiam ob generalitatem prohibitionis dubiam dicat D. Stryk. d. C. O. d. S. 2. c. 6. §. 14. Brunnem. exerc. ad J. 19. §. 1. d. fidejuss. conf. Hering.

*de Fidej. c. 6. n. 156. seqq. Harppr. d. l. n. 11
seqq. Bachov. ad Treutl. 2. D. 7. lit. G. & H.*
 Extraneus autem, qui dotem pro muliere
 dedit, fidejussorem pro ea servanda exi-
 gere non vetatur. Merend. *d. tr. c. 13. n.*
13. Bachov. c. l. Nec porro interest siue
obligatio sit naturalis tantum *h. §. 1. J. l. 1*
l. 6. §. f. l. 7. l. 8. §. 1. & 6. l. 16. §. 3. & 4.
ff. h. t. modo sit plena l. 7. h. v. Comp. Laut.
p. 620. pr. lit. d. & Coll. Pr. tit. d. O. & A §.
6. 7. & 8. & h. t. §. 19. siue Civilis tantum
l. 12. C. d. N. N. P. d. §. 1. J. h. l. 8. §. 2. ff.
eod. Comp. Laut. d. l. post. med. lit. E. huic
tamen accedens fidejussio inefficax est)
siue mixta, l. 16. §. 3. h. Comp. Laut. d. pag.
633. add. D. d. fidej. §. 11. & 12. & de in-
dennit. fidej. §. 30. & Coll. Pr. d. §. 19.

Qu. 9. An accessoria quoque obligationi ac-
cedere fidejussor potest?

Resp. Aff. Potest enim fidejussori alius
 fidejussor dari *d. l. 8. §. f. l. 4. l. 27. §. 2. &*
4. ff. h. t. qui dicitur succedaneus v. supr.

Qu. 2. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 6. 7. & 22. nec
 refert, qualis sit præcedens obligatio, aut
 ex qua causa descendat, aut cujus personæ
 sit *Comp. Laut. d. p.*

Qu. 10. Sed quid si ex delicto veniat
obligatio?

Resp. Videndum an agatur ad poenam

H h h

pecu-

pecuniariam, vel privatum interesse, an vero ad poenam corporis afflictivam. Illo casu adhucdum admittendus fidejussor. *l. 70. §. ult. ff. h. non verò hoc: l. 3. ff. de Custod. reor.* quia (1. nemo contrahendo se ad poenam corporalem obligare potest, cum nemo membrorum suorum dominus videatur. *l. 13. ff. ad L. Aquil.* (2. Quia poena suos debet tenere Auctores. *l. 22. C. d. poen. Comp. Laut. p. 715.* ejusque nemo succedaneus est, cujus nulla potest fieri reparatio, & ubi, quod quis solvit aut sustinuit, nulla actione repeti, aut in priorem statum reponi potest v. Vinn. *h. n. 2. D. Majer p. 765.*

Qu. 11. Annon tamen interdum etiam admittitur fidejussor ratione delicti, quod poena corporis afflictiva sequitur?

Resp. Aff. si scil. Judici hoc visum fuerit ex qualitate delicti, ejusque incertitudine & cum cavet reum in Judicio sisti *l. 1. ff. C. d. Custod. reor. Carpz. Pr. Cr. l. 3. 4. 112. n. 30. seqq. v. Grot. d. J. B. & P. l. 2. c. 21. §. 11. Comp. Laut. p. 634. pr. add. p. 686. pr. & Coll. Pr. h. t. §. 23.*

Qu. 12. An fidejussor in plus quam in principali obligatione est, obligari potest?

Ad §. Resp. Neg. ne plus sit in accessione quam

quam in principali. *h. §. 5. §. 7. l. 16. §. 1. l. 34. l. 49. §. 2. l. 70. pr. ff. h. t.* Hinc si plus promisit siue loco, siue tempore siue *e. g.* maiorem summam siue quantitatem, fidejussio in totum est nulla *d. l. 8. §. 7. ff. h. Laut. cit. D. d. fidejussoribus §. 14.* nisi *e. g.* debito existente 10. floren. quis stipulatus fuerit illos 10. & fidejussor responderit XX. promitto. hic enim quoad debitam summam X. flor. subsistit *l. 1. §. 4. ff. d. V. O. l. 11. §. 1. ff. d. const. pec. l. 33. ff. mand. quod hodie indistinctè procedit. v. Comp. Laut. p. 634. junct. p. 627. in med. lit. γ & Coll. Pr. h. t. §. 24. v. omnino D. Harpprecht Cons. 11. n. 16. seqq. Mev. pag. 2. d. 216, n. 10. conf. Carpz. §. F. p. 2. Const. 19. def. 9. arctius tamen seu efficacius benè adstringi potest fidejussor, e. g. pro debito naturali civiliter *l. 7. l. 16. §. 4. l. 25. ff. h. t.* pro debito simplici, sub juramento, vel hypotheca. *dd. text. Lauterb. Coll. Pr. d. l. §. 25.**

Qu. 13. An fidejussio præcedere principalem obligationem potest?

Resp. Aff. si tempus & conceptionem (Ad §. verborum spectemus *h. §. 3. (dummodo 3.)* aliqua, vel naturalis, certò futura sit obligatio. *d. §. 3. l. 6. §. ult. ff. h. t.*) secus si effectum & vires fidejussionis, cum hæc vires

habere non possit, nisi obligatio aliqua efficax præcesserit. *arg. l. 129. §. 1. ff. d. R. F.* quo sensu fidejussio principalis obligationis accessio & sequela appellatur. *l. 3. ff. b. l. 5. §. 16. ff. d. inst. act.* D. Harppr. *Coss. p. 244. n. 44. & 46.* fidejussor enim, antequam reus debeat, conveniri nequit. *l. 57. ff. b. t.*

Qu. 14. Quare ratione igitur obligatur fidejussor?

(Ad §. 4.) Resp. Æquè ac principalis, adeo ut libera Creditori competat electio, utrum convenire velit. *l. 3. l. 5. C. b. t.* Si plures sint, singuli tenentur in solidum *l. 3. C. b.* Novo tamen jure habent beneficium divisionis, nec non Beneficium Ordinis, & cedendarum actionum.

Qu. 15. An hæredes quoque obligantur ex fidejussione?

(Ad §. 2.) Resp. Aff. *b. §. 2. F. l. 4. §. 1. l. 5. ff. l. 24. C. b. t.* omnes enim obligationes & actiones, quæ ex contractibus veniunt, in hæredes quoque dantur *§. 1. F. d. perp. & temp. act. l. 12. l. 49. ff. d. O. & A. d. l. 4. §. 1. ff. l. 24. C. b. l. 152. §. 3. ff. d. R. F.* Carpz. *p. 2. C. 20. def. 1. Comp. Laut. p. 623. lit. q.* idque etiam si nulla in contrahendo heredum facta sit mentio. *l. 13. C. d. contr. stip. l. 38. l. 56. §. 1. ff. d. v. O. l. 1. ff. d. O. & A.*
omni-

omninò Laut. d. Transit. Act. th. 23. aut fidejussor expressè dixerit, se tantum teneri velle. arg. d. l. 38. pr. ff. d. V. O. l. 8. §. 4. ff. d. pign. act. Brunneman. ad L. 8. ff. d. pact. Menoch. Cons. 705. n. 6. & seqq. aliud tamen dicendum, si fidejussor hæredes expressè exceperit, quia pactum dat legem contractui l. 23. ff. d. R. J. aut in locum defuncti fidejussoris alius substitutus sit arg. l. 219. ff. d. V. S. Laut. cit. Diss. de Fidejuss. th. 19. & Comp. c. p. 634. Carpz. def. 5. & seq. notandum tamen hic, quod licet fidejussores se, suosque hæredes in solidum obligarunt, hæredes tamen pro parte hæreditaria tantum teneantur. l. 24. l. 49. §. 1. ff. h. t. l. 1. l. 7. C. d. hæred. act. l. 1. C. si cert. pet. Mev. p. 6. d. 94. junct. p. 5. d. 66. per l. 85. §. 4. seq. ff. d. V. O. Laut. d. Diss. th. 19. & Coll. Pr. h. t. §. 28.

Qu. 16. Sed quid si obligatio ex delicto fuerit, quæ ad hæredes non transit?

Resp. Hoc in casu fidejussor ejusque hæredes tamdiu tenentur, quamdiu vivit is, qui deliquit, mortuo vero eo liberantur. l. 10. in f. ff. si quis caut. in Jud. sist. caus. fact. non obtemp. v. Mynsing. ad h. §. 2.

Qu. 17. Contra fidejussorem quamnam competit actio?

Hhh 3

Resp.

(Ad §.
6. seq.)

Resp. Si certum est in obligationem deductum, datur Condictio certi, si in certum actio ex stipulatu. v. l. 83. §. 6. *junct.* l. 74. & 75. ff. d. V. O.

Qu. 18. Quæ fidejussori, contra debitorem, pro quo solvit, vel alio modo satisfecit?

Resp. Hujus recuperandi gratia fidejussor cum Reo mandati Judicium habet. h. §. 6. *f.* scil. quando mandatum expressum rei principalis intervenit, aut pro eo præsente, vel alias sciente & patiente fidejussio facta est. l. 6. §. 2. l. 10. ff. *mand. Comp.* Laut. p. 285. lit. C. *jung.* p. 65. lin. 15 à fin. p. 72. pr. lit. P. p. 237. in med. p. 291. in fin. nam si pro absente & ignorante quis intercessit, negotiorum gestorum actio locum habet. l. 20. §. 1. ff. *mand. Comp.* Laut. p. 71. lin. ult. & p. seq. si pro præsente & vetante nulla planè competit actio, l. 40. ff. d. t. *mand. Comp.* Laut. p. 72. lit. P. add. p. 288. post. pr. lit. O. Mev. p. 2. d. 288. n. 23. 4. cum donare videatur. d. l. 40. arg. l. f. C. d. *Neg. Gest. Comp.* Laut. p. 636. Coll. Pr. h. t. §. 57. ubi *Except.* D. Harppr. *Coff.* p. 243. n. 32. & 35.

Qu. 19. Ad quid competunt hæ Actiones?

Resp. Ad omne illud, quod fidejussori fidejussionis nomine abest, etiam quoad expen-

expensas necessarias puta, & utiles, & usuras. *h. §. 6. J. C. 2. & 3. X. h. Comp. Laut. d. p. 636. & p. 419. lin. 14. à fin. v. Mev. p. 6. d. 328. seq. p. 8. d. 249. n. 1. 2. etiam ex æquitate sine mora e. g. si pecuniam, quam solvit à proprio debitore exegit, qui usuras ex ea præstabat. l. 19. §. 4. ff. d. N. G. l. 12. §. 9. ff. mandat. non etiam ad usuras maximas, licet ipse fidejussor à Judæo pecuniam, quam solvit, accepit sub maximis usuris. arg. l. 10. §. 12. l. 29. ff. mand. Comp. Laut. p. 637. pr. ibique D. Stryk. in not. suæ namque facilitati acceptum ferre debet fidejussor, quod, cum potuisset Creditori opponere exceptionem usurariæ pravitatis, eam omiserit. dd. LL. Carpz. p. 2. C. 30. d. 16.*

Qu. 20. Quid est Beneficium Ordinis seu excussionis?

Resp. In genere est privilegium (& quidem reale Laut. *Disp. de Benefic. Excussionis §. 7.*) concessum in favorem reorum, qui minus principaliter tenentur, ne bonis principalis debitoris nondum excussis, ipsi cum effectu conveniantur. Laut. *d. diss. per tot & in Comp. p. 635. junct. p. 219. pr. lin. 2. p. 404. pr. lin. 6 p. 477. in fin. tit. 7. p. 508. in fin. tit. 4. p. 609. an-*

te med. lit. f. & Coll. Pr. b. t. §. 34. seqq. add. D. Harpprecht Cons. 95. n. 640.

*Qu. 21. Hujus beneficii Causa impulsiva
quanam est?*

Resp. Æquitas, quæ suadet, ut prius
eatur ad eum, qui vel ob præcipuam Cul-
pam, vel ob utilitatem ex re perceptam,
vel aliam ob causam principaliter tenetur,
antequam ad illum perveniatur, qui mi-
nus principaliter tenetur. Et licet debito
à fidejussore exacto, ipse contra principa-
lem debitorem regressum habeat *l. 6. §. 2.
l. 20. §. 1. ff. mand. melius tamen est in-
tactam Causam servare, quam post vul-
neratam remedium querere. l. f. C. in quib.
caus. in integr. rest. necess. non est. Laut. d.
Diss. §. 10. D. Harppr. d. Cons. 95. n. 623.*
Calumniosè tamen excussionem debito-
ris fidejussor petit, si de ejus paupertate
notoriè constet. D. Harppr. *Coss. p. 257.
n. 150. & n. 174.*

Qu. 22. Quando cessat?

Resp. (1. Quando illi in specie renun-
ciatum *l. p. C. d. pact. l. 4. §. 4. ff. si quis caut.
in Jud. N. 136. C. 1. Laut. d. D. §. 51. Gail.
O. 27. Myns. C. 2. O. 15. v. omnino Mev.
p. 9. d. 186. modo de hoc beneficio prius
sint certiorati & edocti. v. Comp. Laut. p.
268. in fin. & p. seq. (2. Cessat propter
dolo.*

dolosam Inficiationem. Etenim, si e. g. fidejussor dolo malo inficietur se fidejussisse, si postea mendacii convincatur, non gaudet hoc beneficio. *arg. l. 10. §. 1. ff. h. t. Laut. d. D. §. 52.* (3. Cessat quoque inter mercatores, non quidem de jure, sed de consuetudine, idque ideò, ut liberior sit commerciorum usus, ad quod maximè desideratur, mercatores pecuniam habere in promptu. v. *Laut. d. jur. in Cur. mercat. usit. th. 124. Id. d. fidejussor. in genere th. 22. & d. Beneficio Excus. th. 53.* exaudiendum tamen hoc est, si mercatores in Curia mercatorum conveniantur, non si coram ordinario Judice. D. Harppr. *Consf. 11. n. 202. 203. seqq.* Plures casus in quibus hoc beneficium locum non habet v. *ap. Berl. p. 1. Concl. 24. add. Mev. p. 9. d. 187. add. Coll. pr. h. t. §. 39. & cit. Diss. à §. 41. usque ad fin.*

Qu. 23. Beneficium Divisionis quomodo describitur?

Resp. Est privilegium reale. *l. 27. §. 3. ff. h. t.* competens pluribus fidejussoribus, ne à singulis solidum sed virilis tantum portio exigatur. *§. 4. F. h. v. omninò Laut. in Diss. d. Beneficio divisionis per tot.*

Qu. 24. Ut hoc Beneficium locum habeat, quænam requiruntur?

Hhh 5

Resp.

Resp. Ut fidejussores omnes, tempore litis contestatæ, sint solvendo. *d. §. 4. J. h. l. 26. ff. l. 3. C. h. junct. l. 51. §. 1. in fin. ff. eod.* deinde, ut omnes sint ejusdem Generis *l. 27. §. 4. ff. h.* licet alter purè, alter in diem sit obligatus. *d. l. 27. pr. ff. h. t.*

Qu. 25. Sed quid si fidejussor, omissa divisionis exceptione totum solvat, annon partem Confidejssoris à Creditore repetit?

Resp. Neg. quia revera solidum debebat, & Creditor illud tantum recepit, quod sibi debebatur, ergò sibi impuret, quod non opposuerit beneficium divisionis. *§. 4. in fin. J. h. l. 49. §. 1. ff. h. t. Carpz. p. 2. C. 17. def. 5. Comp. Laut. p. 202. in med.* aliud ergò est, si quis non ope exceptionis, sed ipso Jure partem tantum debeat, hic enim, si solidum per errorem solvat, repetere potest, quod ultra suam partem solvit. *vid. Vinn. ad §. 4. J. h. n. 5.*

Qu. 26. An vero nec contra reliquos confidejssores regressum hoc in casu habet?

Resp. Nec contra hos regressum habet. *d. §. 4. J. in fin.* nisi beneficio cendarum actionum utatur. *v. Carpz. d. p. 2. C. 17. d. 15. D. Hert. de solutione pro alio. §. 2. §. 5.*

Qu. 27.

Qu. 27. Quibus in casibus cessat exceptio beneficii Divisionis?

Resp. (1. Si tempore litis contestatae, omnes solvendo non sint, tum enim eorum portio reliquis accedit. §. 4. *f. h. l. 26. ff. l. 3. in fin. C. h. v. Comp. Laut. p. 635. junct. p. 631. in med. n. 2. Mev. p. 9. d. 31. n. 6. & d. 179. n. 3.* (2. In tutorum fidejussoribus, qui promiserunt rem pupilli salvam fore, idque ob singularem pupilli favorem. *l. 12. in f. ff. rem pup. salv. for. Comp. Laut. p. 477. in med. tit. 7.* (3. Si unus sit fidejussor principalis, alter succedaneus. *l. 27. §. f. ff. h.* (4. Si quis inficiatus sit se fidejussisse *l. 10. §. 1. ff. eod. modo dolosè fuerit mentitus. l. 37. ff. d. minor.* (5. Si quis cum foemina fidejusserit propter SCtum Vellejan. *l. 48. ff. h. quia sexus ignorari non potuit. Comp. Laut. d. p. 635. junct. p. 268. pr. lin. 3. seqq. & Coll. Pr. tit. ad SCt. Vellej. §. 18. ubi limit.* (6. Si quis fidejusserit, & postea minor ex postfacto tanquam confidejussor accesserit, licet curatorem non habeat, quia hic tum per restitutionem in integrum eximitur obligationi *d. l. 48. §. 1. v. Comp. Laut. p. 82.* (7. Si renunciatum sit huic beneficio *l. p. C. d. pact. Carpz. d. p. C. 17. def. 1. 3. & seqq.* vel expressè, vel tacitè e.g. omit-tendo

tendo exceptionem. §. 4. *J. h. t. Comp. Laut. C. p. 635. & Coll. Pr. h. t. §. 45. & 48.* modò certioratio hujus beneficii præcefferit. *Laut. cit. Diss. de Benefic. Divis. th. 38.*

Qu. 28. Quid est Beneficium cedendarum Actionum?

Resp. Est privilegium concessum fidejussoribus, ut ipsi, solvere parati, à Creditore Cessionem omnium actionum personalium & realium, Creditori competentium petere possint. *l. 11. l. 14. l. 21. C. h. t. l. 13. l. 17. l. 36. l. 39. ff. eod. l. 76. ff. de solut. Laut. d. fidejuss. in genere th. 27. & 28. & de Benefic. Divisionis th. 36. & in Comp. p. 635. & seq. & Coll. Pr. h. t. §. 51. & seqq. D. Harpprecht Coss. p. 243. n. 33. p. 248. n. 82. seqq.*

Qu. 29. Quæ ratione fidejussio differt à Constituto?

Resp. In eo, quod per Constitutum sine stipulatione quis debitum tam proprium quam alienum, salva priori obligatione se soluturum promittat. §. 9. *J. d. act. l. 5. §. 3. l. 14. §. 3. l. 26. ff. de const. pec.* quod secus in fidejussione per (hactenus notata) *Coll. Pr. h. t. §. 3. vid. Comp. Laut. p. 216. seq. vid. tamen. Coll. Theor. tit. de Const. sec. §. 5.* ubi dicitur hodie inter hæc duo differentiam non haberi, cum fide-

fidejussio etiam per Literas & voluntatem quovis modo declaratam fieri possit.

Qu. 30. Differt ne fidejussor ab Expromissore?

Resp. Aff. Hic enim non accessoriè, sed per novationem alienam obligationem in suam recipit fidem, ita ut principalem non relinquat obligatum. *l. ult. ff. ad SCt. Maced. l. 4. l. 5. C. h. l. 7. §. 8. ff. d. dol. mal. l. 37. in f. ff. d. oper. lib. l. 8. §. 8. ff. ad SCt. Vellej. non etiam fidejussor, seu adpromissor l. 5. §. 2. ff. d. V. O. Laut. d. Benef. Excuss. §. 24. & de Indemnit. Fidej. th. 2, & Coll. Pr. h. t. §. 3.*

Qu. 31. Quomodo extinguitur Fidejussio?

Resp. (1, Extincta principali obligatione ipso jure *l. 129. §. 1. l. 178. ff. d. R. F. quod fit solutione debiti. l. 23. l. 43. ff. d. sol. Novatione l. 60. ff. l. 4. C. h. Comp. Laut. p. 275. & p. 638. in fin. add. Diss. d. indemnit. fidej. th. 43. non etiam si principalis debitor obligationi tantum exemptus sit per restitutionem in integrum. l. 13. ff. d. Minor. Comp. Laut. c. p. 637. junct. p. 82. lin. 14. à fin. aut deportationem. l. f. ff. de duob. reis. Quod si tamen principalis beneficio Constitutionis Imperii fruatur, etiam Fidejussor eo gaudere potest. Mev.*

d. 4. dec. 150. (2. Lapso tempore, ad quod quis se obligavit, cum hac expressa protestatione, quod ultra id obligatus esse nolit: tum enim fidejussori datur exceptio pacti. l. 44. §. 1. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 370. pr. lin. 10. omnino. Mev. p. 9. d. 167. & ad Jus Lub. l. 3. tit. 5. art. 1. n. 44. Sande L. 3. t. 10. d. 4. Cottman. v. 3. Resp. 49. Si vero simpliciter quis se obligavit ad certum tempus, eò elapso non liberatur, ita tamen, ut ad id, quod post tempus obligationi accedit, non teneatur l. 54. ff. h. t. l. 7. C. d. locat. Carpz. p. 2. C. 19. def. 1. & seqq. Comp. Laut. d. p. 370. & p. 637. & Coll. Pr. h. tit. §. 60. & 61. add. D. Majer. p. 769.

LIB. III TIT. XXII.

DE

LITERARVM OBLIGATIONIBVS.

Qu. 1. Quis dicitur Contractus Literalis?

Resp. Qui præter consensum, scripturam requirit ad sui perfectionem, ut est Contractus Chirographarius §. un. f. h. Comp. Laut. p. 45. & p. 168. vid. supr. tit. d. Oblig.

Qu. 2. An ergo scriptura non semper ad Contractus perfectionem requiritur?

Resp. Neg. Sed plerumque solennitatis

tis aut probationis tantum gratia, vel aliam ob causam accedit, *pr. J. d. E. V. l. 4. ff. d. pign. l. 38. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. l. add. p. 102. lin. 15. à. pr. p. 298. in med.* adeoque in solo contractu Chirographario obligationem inducit *§. un. J. b. t.*

Qu. 3. Quid est Contractus Chirographarius?

Resp. Est Contractus Civilis, verus, nominatus, stricti Juris & μονόπλευρος, quo quis spe futuræ numerationis literis vel Chirographo alteri dato, se pecuniam accepisse fatetur, & eandem, siue aliam se restitutum promittit *d. §. un. J. b. t. Comp. Laut. p. 169. & in Tract. syn. d. Literar. obligat. §. 2. n. 1. & Coll. Pr. tit. de R. C. §. 47.* nec illam confessionem intra biennium retractavit, v. Huber. in prælect. *b.*

Qu. 4. An ergo sola confessio non sufficit?

Resp. Neg. sed insuper etiam promissio requiritur. *arg. l. 1. l. 3. l. 4. C. d. N. N. P.* si enim quis tantum fateatur, se pecuniam accepisse, non literarum obligationis, sed numerationis tantum probationem produceret, quæ ex alia etiam causa fieri potest *d. l. 1. l. 3. l. 4. C. d. N. N. P. l. 3. C. d. postul. Laut. Coll. Pr. d. t. de R. C. §. 52.*

Qu. 5. An ex hoc contractu etiam ante biennium oritur obligatio?

Resp.

Resp. Aff. quia & actio datur, quæ omninò præsupponit obligationem: deinde quia tempus non est modus constituendæ obligationis. *l. 44. §. 1. ff. d. O. & A. quod tamen hoc in casu necessario fieret. Hoc verò negandum non est, quod hæc actio ante biennium non sit efficax, sed per exceptionem non numeratæ pecuniæ elidatur, quæ intra biennium competit. l. 3. C. d. N. N. P.*

Qu. 6. Sed qualis est hæc obligatio?

Resp. Si numeratio non intervenit, ante biennium obligatio est pure Civilis, destituta vinculo æquitatis, & obligationis naturalis *Comp. Laut. d. p. 169. add. p. 620 p. 217. in med.* numeratione enim revera factâ, manet debitor ex literis obligatus, & statim ex tempore numerationis civiliter atque naturaliter *arg. § ult. J. d. Oblig. & § un. J. h. Struv. S. J. C. Exerc. 28. th. 45.* Post biennium verò indistinctè, sive numeratio intervenerit, sive non, hæc literarum obligatio habetur pro mixta, civili nempe & naturali simul, & quidem illo in casu verè, hoc præsumptione & fictione juris, quia numeratio post biennium intervenisse præsumitur. *Comp. Laut. d. l. add. Diss. d. Contract. th. 29. & Coll. Pr. d. l. §. 53. & 54.*

Qu. 7.

Qu. 7. Qualis actio oritur ex hoc Contractu?

Resp. Condictio certi ex literis sive Chi-
rographo. *h. §. un. f.* quæ est actio Ci-
vilis, personalis, stricti Juris, quâ agitur
contra illum, qui Chirographo se mutu-
um accepisse confessus est, ejusque resti-
tutionem promisit, ad illud ipsum præ-
standum D. Maj. *h. p. 772.*

*Qu. 8. Per quod remedium excluditur
hæc actio?*

Resp. Interdum per querelam non nu-
meratæ pecuniæ.

*Qu. 9. Quid est Querela non numeratæ
Pecuniæ?*

Resp. Est remedium Juris, quo quis
pecuniam, quam spe futuræ numeratio-
nis accepisse confessus est, se non accepisse
queritur. *l. 4. l. 14. C. d. N. N. P.*

Qu. 10. Quomodo proponitur?

Resp. Ut plurimum per modum ex-
ceptionis. *§. 2. f. d. except. l. 3. C. d. Q.
N. N. P.* (adeò ut alii eam per exceptio-
nem, malè licet, definiant) interdum ta-
men etiam per modum replicationis con-
tra Apocham. *l. 14. §. 2. C. d. t. Denun-
ciationis sive protestationis. l. 8. l. 14. §. f.
ibique Brunnem. C. h. N. 100. C. 1. Comp.
Laut. p. 171. pr. n. 3. Actionis, scil. Con-
dictio-*

ditionis sine Causa, vel Causa data, causa non secuta. *l. 7. C. d. t. l. 1 §. 1. ff. d. Condict. sin. Caus. l. 3. C. d. postul. Comp. Laut. p. 208. in med.* aut mediante actione pignoratitia, Rei vindicatione proponitur *l. 1. C. d. N. N. P. l. 11. §. 2. ff. d. pign. act. Comp. Laut. p. 230. lin. 8. tit. 7. ibi. futuri &c. & omninò cit. p. 169. & in Coll. Th. Pr. d. t. d. R. C. §. 59.*

Qu. 11. Quibus competit?

Resp. Regulariter omnibus, qui spe futurae numerationis confessi sunt, se aliquid accepisse, quod postea non acceperunt, eorumque hæredibus *l. 8. l. 14. C. b. & ex persona confessi mandatariis quoque ac fidejussoribus l. 12. C. d. t.* est enim exceptio realis ipsam obligationem tollens. Imò competit fidejussoribus, invitis etiam confessis, sive principalibus debitoribus. *l. 15. pr. ff. d. fidej. & aliis concurrentibus confessi debitoribus. l. p. C. d. t. ibique Brunn.*

Qu. 12. An inter mercatores quoque locum habet?

Resp. Aff. de Jur. Civ. arg. *l. 14. C. b.* competit enim omnibus, qui specialiter excepti non reperiuntur; Mercatores autem nullibi reperiuntur excepti. Laut. *Exerc. ad ff. 22. & Coll. Pr. d. t. d. R. C. §. 62. vid.*

vid. *tamen* Carpz. p. 1. C. 32. d. 69. & 70.
Berl. p. 2. d. 204.

*Qu. 13. Contra quas Confessiones locum
habet hac Querela?*

Resp. Regulariter contra omnes: scil.
in omnibus negotiis, in quibus quis spe
futuræ numerationis sive solutionis se ali-
quid accepisse confessus est, propterea-
que aliquid dedit vel promisit l. 14. l. 15.
C. d. N. N. P. e. g. mutuo, dote &c. Comp.
Laut. pag. 170. conf. p. 446. in fin. & Coll.
Pr. d. tit. de R. C. §. 64.

*Qu. 14. An etiam contra Instrumentum
Depositi?*

Resp. Neg. quia nemo tam facile spe
futuræ depositionis tale Instrumentum,
quo confiteatur se depositum accepisse,
tradere censetur. l. 14. §. 1. C. d. t. d. N. N. P.
ibique Brunn. Comp. Laut. d. p. 170. junct.
p. 283. pr. lin 6. vid. *tamen* Mev. p. 1. d. 200.
p. 2. d. 37.

*Qu. 15. An contra Apochas publicarum
functionum?*

Resp. Nec contra has locum habet.
Fisci enim Administratores seu Exactores
Collationum publicarum, haud facile a-
pocham tributi soluti dare præsumuntur,
nec solent, nisi re vera illud solutum d. l.
14. §. 1. Exactoribus verò non existen-

tibus solvendo, conveniri queunt debitor-
res fisci, cum confessio exactoris fisco non
præjudicet. Brunn. *ad d. l. 14. n. 9.*

*Qu. 16. An contra confessionem dotis ac-
ceptæ, factam à marito post Instru-
mentum dotale?*

Resp. Itidem non quia nemo iteratò
præsumitur confiteri, quod non accepit.
d. l. 14. v. D. Hert. L. 1. Paræm. 29. wann
die Liebe also zunehme / wie sie abnimt / fressen
sich die Eheleuth vor Lieb. Procedit tamen
hoc tantum, quoad ipsum maritum, non
verò quoad Creditores alios, quibus ma-
riti confessio præjudicare nequit. Hinc
plerumque uxor in Concurſu Creditorum
in supplementum jurare debet *v. D. Stryk.
ad Comp. Laut. p. 170. conf. d. Comp. p. 586
D. Harppr. Cons. 60. n. 171. & 183.*

*Qu. 17. Quid si ex causa transactionis quis
confessus sit, se pecuniam accepisse?*

Resp. Etiam hoc in casu hoc Remedium
cessat *l. 11. C. d. N. N. P.* interest enim trans-
actiones, quæ non minorem auctoritatem
habent, quam res judicatæ, servari, nec
ita facile rescindi, *l. 20. C. d. transact. Comp.
Laut. p. 55. lit. E. Mev. p. 4. d. 180. & d. 118.*
præsertim cum transactio tale negotium
non sit, quod fit spe futuræ numerationis,
sed potius, quia à lite recessere partes D.
Maj.

Maj. *b. p. 773.* & sic ob causam de præterito Brunn. *ad d. l. 11. C. h. t.*

Qu. 18. Effectus hujus Querelæ præcipuus quisnam est?

Resp. Hic; ut adversarius numerationem, quam se fecisse dicit, probare cogatur *l. 3. C. h. Brunn. ad l. 13. C. h. Carpz. J. F. p. 1. C. 32. def. 66. & 68.* quod tamen ubivis locorum hodie non observatur.

Qu. 19. Quid ergò si adversarius numerationem probaverit?

Resp. Si per ordinarium modum, testes scil. vel Instrumentum probaverit, Reus propter mendacium condemnatur in duplum. *auth. Contra C. h. Nov. 18. c. 8.* sin vero extraordinario modo, per Juramenti scil. delationem probata fuerit numeratio, tunc negans non punitur, nisi in expensas circa probationes factas, actoris juramento declarandas *d. auth. ibique Brunn. v. Comp. Laut. d. p. 170. in f. & p. seq. & Coll. Pr. d. t. §. 79.*

Qu. 20. Quid si numerationem non probaverit adversarius?

Resp. Diversus hoc in casu est effectus; aut enim reus, querelam hanc opposuit per modum exceptionis, & definitivè absolvitur. Vel, si actor per modum replicationis eam contra apocham opposue-

rit, tunc reus solutione non probata condemnatur. Sin per modum protestationis, querela hæc redditur perpetua *l. 8. l. 14. §. f. C. d. t. Comp. Laut. p. 169. & d. p. 171.* Si per actionem, Creditor condemnatur ut cautiones, apochas, & pignora eo nomine accepta restituat. *l. 1. C. d. t. l. 1. §. 1. ff. d. Cond. sine Caus.*

Qu. 21. Quo tempore præscribitur hæc querela?

Resp. Regulariter biennio continuo, à tempore interpositæ confessionis, vel cautionis, *l. 14. in fin. pr. C. h.* (olim quinquennio *§. un. f. h.*) elapso biennio, querela hæc privilegiaria, sc. ut onus probandi in adversarium devolvatur, non movetur *l. 8. l. 10. l. 14. pr. C. d. t. Comp. Laut. d. l. nec Creditori debitor eo nomine iuramentum deferre potest d. l. 14. §. 3. C. d. t. Comp. Laut. c. l. conf. p. 182. lin. 5. à fin.* debitor tamen auditur, si probare velit, numerationem non esse factam, nam habet generalem doli exceptionem. *l. 3. C. h.* quæ sua natura perpetua est. *l. 5. §. f. ff. d. dol. mal. except. Comp. Laut. d. p. 171. & p. 617. & Coll. Pr. d. t. §. 81. Brunn. add. l. 13. h. & Exerc. Just. 19. n. 9. & 10. vid. tamen. Mev. p. 2. d. 22. n. 3. p. 8. d. 365. Nebelkra. dec. 22.*

Qu. 22.

Qu. 22. Quomodo in dote?

Resp. In Causa dotis repetendæ scil. si matrimonium intra biennium solutum sit, hæc querela præscribitur anno continuo, à tempore soluti matrimonii computato; si verò post biennium, & intra decennium solutum sit matrimonium, hæc exceptio tribus mensibus præscribitur: & si matrimonium ultra decennium duraverit, plane cessat hæc Querela. *l. f. seq. auth. quod. locum habet. C. d. dot. caut. non num. Comp. Laut. d. p. 171. add. p. 446. in fin.* quantum scil. ad maritum, ejusque heredes: nam si de præjudicio Creditorum quæ-
ratur, quibus in concursu ob illatam dotem præferri vult uxor, aliud dicendum: quia maritus sua negligentia non potest præjudicare Creditoribus, quo minus illi semper hanc exceptionem opponere possint. Struv. *Exerc. 30. §. 55. Mev. p. 7. d. 355. p. 9. d. 195.*

Qu. 23. Annon interdum 30. diebus tollitur?

Resp. Aff. si scil. Creditor apocham dederit, *d. l. 14. §. 2.* quia non tam faciles sunt Creditores in tradendis apochis, quam debitores in Chirographis, & transactis hisce 30. diebus hæc exceptio opponi nequit, licet Creditor probationem in se re-

cipere velit, ob libertatis favorem. Carpz. p. 2. C. 29. d. 19. Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. d. l. §. 82.

Qu. 24. Quibus modis porrò excluditur hac querela?

Resp. (1. Agnitione debiti, vel expressè vel tacitè facta: Illo modo verbis, ut post primam confessionem vel cautionem eandem summam ex intervallo agnoscat, & de novo promittat. *arg. l. 4. l. 13. C. h.* Hoc, factis, e. g. per usurarum, vel partis fortis solutionem, vel pignorum ex post facto constitutionem, adeò, ut parte sine protestatione soluta, nec quoad partem non solutam debitor hanc movere possit querelam *l. 2. l. 4. C. h.* (2. Geminata confessione post temporis aliquod spacium facta. Carpz. p. 1. C. 32. d. f. 65. (3. Renunciatione hujus exceptionis post cautionem ex intervallo facta. *arg. d. l. 4. C. d. N. N. P.* Si autem in ipso Chirographo renunciaverit, hac exceptione non privatur. Eadem enim facilitate, quæ propter inopiam dat, etiam renunciat. Carpz. d. p. 1. C. 32. d. 65. Comp. Laut. p. 172. & Coll. Pr. d. l. §. 84. 85. & 86. D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 7. §. 8. seqq. ubi. eleg. Caut. tradit.

LIB. III. TIT. XXIII.

DE
OBLIGATIONIBVS EX
CONSENSV.*Qu. 1. Quinam dicuntur Contractus
consensuales?*

Resp. Qui solo consensu perficiuntur
neque vel rei interventum, verba vel lite-
ras ad sui perfectionem desiderant. *h. §. un.
f. l. 2. §. 1. ff. d. O. & A.*

Qu. 2. Hujus quotnam sunt species?

Resp. Quatuor: nempe Emptio, Vendi-
tio, Locatio, Conductio (ejusque quædam
species Emphyteusis) societas & manda-
tum. *h. §. un. l. 2. pr. §§. seqq. ff. d. O. & A.
Comp. Laut. p. 45. v. supr. tit. d. Obligat.*

*Qu. 3.**Qu. 3. An inter absentes fieri possunt hi
Contractus?*

Resp. Aff. puta per Epistolam, aut Nun-
cium *h. §. un.* quia ad constituendam
obligationem ex consensu præter conven-
tionem & nudum contrahentium consen-
sum nihil requiritur. *d. l. 2. ff. d. O. & A.*
Intelligendum verò hoc est de nuda &
simplici Epistola nuntioque solo, alioqui
& re contrahi obligatio per nuncium pot-
est,

est, veluti mutui, commodati, missa per eum pecunia aut re. Vinn. *ad J. h.*

Qu. 4. Ad quid autem alter alteri in his obligatur?

Resp. Non in id modo, de quo convenit, aut dictum est, sed etiam in id omne, quod ex fide bona, seu bono & æquo alterum alteri præstare oportet, quamvis de eo nihil cautum sit, *h. §. un. J.* sunt ergo omnes bonæ fidei. *v. supr. tit. d. oblig.*

Qu. 5. Ad contraria consensus quam pertinent?

Resp. (1. Dolus, (2. Metus, (3. Error. *de quibus in sequentibus.*

Qu. 6. doli effectus quisnam est in Contractibus?

Resp. Si dolus Causam dedit contractui, quo alioquin non contracturus ad contrahendum inducitur, hunc & alios *B. F.* contractus, ipso jure nullos reddit, *l. 7. pr. ff. d. dol. l. 16. §. 1. ff. d. minor. D. Harpprecht Coss. p. 307. n. 60. p. 412. n. 21. seqq. p. 413. n. 31. Mev. p. 6. d. 193. n. 14.* Contractum vero stricti Juris ipso jure non vitiat, *l. 36. ff. d. V. O.* nec actione ex contractu purgatur *d. l. 7. §. 3. in fin.* sed re adhuc integra datur doli exceptio. *d. l. 36.* Contractu vero impleto, & deficientibus aliis remediis actio de dolo. *Comp. Laut. p. 79.*

p. 79. & p. 312. D. Harppr. *ad Jus Badens.*
 p. 75. seq. §. 97. Quod si autem dolus fue-
 rit incidens, quo sc. sponte Contrahens in
 re vel modo contrahendi decipitur, ille
 in stricti Juris Contractibus purgatur, vel
 exceptione, vel actione doli d. l. 36. ff. d.
 V. O. l. 7. §. 3. ff. d. dolo. In bonæ Fidei
 Contractibus non purgatur querela nul-
 litatis, sed vel actione ex ipso contractu
 d. l. 7. pr. & §. 3. l. 9. pr. ff. d. dol. l. 11. §. 5.
 l. 13. §. 4. & 5. ff. d. A. E. V. l. 2. C. eod. l. 12.
 §. 1. ff. d. Fur. dot. Comp. Laut. p. 339. lin. 10.
 seqq. à pr. ubi Ratio: vel exceptione doli
 (si scil. rem adhuc possideat) quæ b. f. Ju-
 diciis inest, l. 3. ff. d. Rescind. vend. l. 21. ff.
 sol. matr. l. 84. §. 5. ff. d. Leg. 1. Comp. Laut.
 cit. l. l. add. p. 310. in fin. p. 612. in med.
 lit. u. p. 617. add. Coll. Pr. tit. de Dol. §. 6.
 & 8. & tit. de Contrah. Empt. §. 103. Kur-
 rer Diss. d. dolo Causam dante C. 5. th. 20.
 C. 8. th. 27. D. Harpprecht *ad Jus Bad.*
 d. l.

Qu. 7. Qualis metus hic requiritur?

Resp. Qui in constantem hominem
 cadere potest, l. 1 C. d. contrah. vend. Comp.
 Laut. p. 76. post med. jung. p. 446. pr. lit.
 D. Harpprecht Coss. p. 1102. n. 124. p. 1275.
 n. 169.

Qu. 8.

Qu. 8. Quis hujus effectus in contractibus?

Resp. Propter hunc Contractus rescinduntur, non ipso jure nulli redduntur, etiamsi illis Causam dederit. *l. 1. l. 21. §. 5. ff. l. 3. l. 4. l. 5. l. 7. & l. f. C. d. his, quæ vimet. Caus. C. 2. X. eod. Comp. Laut. d. p. 312. conf. p. 77. Pr. n. 3. p. 201. lin. 13. à fin. Struv. Exerc. 8. th. 11. & 12. vid. tamen D. Stryk. de Foro Conscientiæ C. 5. n. 49.*

Qu. 9. Quis dicitur Errans?

Resp. Proprie is errans dicitur, qui factum quidem scit, sed in qualitate vel alio errati & errare, est aliud pro alio putare *C. 6. Caus. 22. q. 2. Laut. in Coll. Th. Pr. p. 1. p. 1182. §. 105. tit. de Contrah. Empt.*

Qu. 10. An omnis error vitiat?

Resp. Neg. nam sicuti ad actus validitatem non requiritur, ut in omnes qualitates & circumstantias quis consentiat, ita nec omnis error vitiat. *v. l. 10. §. 2. ff. quæ in fraud. Cred.* Hinc si contrahentes errant circa id, quod principaliter respiciunt, naturaliter nullus est contractus *Grot. d. J. B. & P. l. 2. C. 11. n. 6. v. D. Harpprecht Coss. p. 986. n. 29.* Unde etiam hodie communiter ad erroris allegationem excludendam, contractuum Instrumentis apponitur Clausula *wissentlich/*
Wehner

Wehner *voc. wissētlich*. Licet hæc & similes
 aliæ formulæ plerumque ex consuetudine
 Notariorum partibus sæpè nec deprehen-
 dentibus, nec intelligentibus adjiciantur.
Laut. Coll. Th. Pr. d. §. 105.

*Qu. 11. Jure Civili quomodo distinguen-
 dum ratione commissi Erroris?*

Resp. An error commissus sit circa con-
 tractum, an circa subjectum, an vero circa
 accessorium.

*Qu. 12. Quid ergò, si circa contractum,
 vel subjectum error contingat
 Juris?*

Resp. Utroque in casu, contractus est
 nullus. Hinc si *v. g.* Titius promittat rem
 locandi causa, Cajus verò pro re illa pe-
 cuniam emendi animo, nulla est locatio,
 nullaque emptio *l. 9. ff. pr. ff. d. contrah.*
Empt. arg. l. 18. ff. d. R. O. Idem dicen-
 dum, si quis *v. g.* Titium, cum quo contra-
 hit, Cajum esse putet, *l. 32. ff. d. R. O. ibi-*
que Laut. in peculiari Dissert. p. 1. th. 4.
arg. l. 2. pr. ff. d. Jud. l. 9. pr. ff. d. Her. inst.
l. 4. C. eod quia deficit consensus. *Comp.*
Laut. p. 312. & seq. junct. p. 166. in med.
lit. A. secus vero est, si tantum in qualitate
arg. l. 3. ff. d. SCt. Maced. arg. c. un. 29. q. 1.
 vel circa nomen errent. *l. 80. ff. d. Jud. l. 5.*
§. 4. ff. d. R. V. l. 4. pr. ff. d. Leg. 1. l. 17. pr.
 &

Et §. 1. ff. d. cond. Et dem. l. 32. ff. d. V. O. quia sufficit, modo de persona, re & pretio constet. l. 9. §. 1. ff. d. O. E. Comp. Laut. d. p. 313. junct. p. 446. ante med. p. 627. in med. lit. d.

Qu. 13. Quid si circa objectum?

Resp. Hic videndum, an error contingerit circa pretium, an circa rem: Ille error impedit contractum, l. 9. pr. ff. d. O. E. V. si scil. venditor majus, emptor verò minus intelligat, quia minor summa venditori hic est damnosa. Secus est, si emptor majus, venditor vero minus intelligat, tum enim cum nulli ulla fiat injuria, emptor etiam in minorem summam consensisse, & emptio minori pretio inclusa censetur l. 1. §. 4. ff. d. V. O. l. 52. ff. locat. Hic autem, circa rem scil. commissus error, vel corpus ipsum, vel substantiam, sive materiam, vel tantum ejus accidentia respicit.

Qu. 14. Quid igitur dicendum, si error circa Rem, ipsum corpus respiciat?

Resp. Emptio, sive alius contractus redditur nullus. d. l. 9. pr. ff. d. O. E. V. e. g. si ego me fundum emere putarem Cornelianum, tu mihi te Sempronianum vendere putasti. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 20. §. 25.

Qu. 15.

Qu. 15. Quid si materiam sive substantiam respiciat?

Resp. Si in tota materia erratum e. g. si æs pro auro veniat, tunc interdum nullus est contractus, e. g. in Emptione venditione, l. 9. §. 2. l. 14. l. 41. §. 1. ff. d. t. interdum subsistit, ut in stipulatione l. 22 ff. d. V. O. item in pignore l. 1. §. fin. ff. d. pign. act. rationem differentiae. vid. ap. D. Majer. p. 780. Laut. Coll. Th. Pr. P. 1. pag. 1185. §. 110. Si verò in parte tantum erratum, etiam Emptio subsistit l. 10. l. 14. ff. d. t. modò v. g. res pro aurea vendita, tantum auri habeat, ut aurea dici possit. Si enim tantum æris haberet, ut potius ærea dicenda, non valeret emptio. arg. l. 41. §. 1. ff. d. t. ibique Brunnem.

Qu. 16. Quid si qualitates Rei respiciat?

Resp. Contractus adhuc dum subsistit. l. 21. §. 2. ff. d. A. E. V. Comp. Laut. cit. p. 313. & Coll. Pr. d. l. §. 112.

Qu. 17. Circa accessoria si error sit commissus, quid Juris?

Resp. Neque emptio, neque alius contractus vitiatur l. 34. pr. ff. d. Contr. E. arg. l. 10. ff. d. Fur. Cod. l. 44. ff. d. vulg. & pup. substit. sed virtute rei principalis in quam consensum, sustinetur negotium, etiam quoad accessiones, ita ut illud debeatur,
de

de quo in Contractu Emptionis venditionis venditor sensit. *d. l. 34. omninò Laut. in Tract. synopt. d. tit. d. C. E. & Coll. Pr. ibid. §. 113. add. D. Hert. Lib. 1. Paræm. 51. ein Verfauffer lobet seine Waar.*

LIB. III. TIT. XXIV.

DE

EMPTIONE VENDITIONE.

Qu. 1. Quid est Emptio venditio?

(Ad
Pr.)

Resp. Est contractus consensualis, nominatus. *l. 1. §. 2. ff. d. rer. perm. Juris Gentium. l. 1. §. f. ff. h. δίπλευρος. §. un. J. d. oblig. ex cons. & bonæ fidei. d. §. un. J. d. oblig. quæ. ex consens. de re pro certo pretio tradenda. pr. J. h. l. 1. §. f. l. 2. §. 1. ff. eod. Comp. Laut. p. 45. seq. p. 298. p. 308. pr. lit. D. p. 365. ante med. lit. D. & Coll. Pr. h. t. §. 1.*

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. Uti alii contractus *l. 17. C. d. fid. Instrum.* ita & Emptio venditio, ab Adjuncto (quia hoc neque substantiale est, neque naturale, sed tantum ab accidente) dividitur in illam, quæ fit sine scriptis, & quæ fit in scriptis, quando nimirum partes convenere, ut Emptio & venditio in scriptis fiat, & tunc demum pro perfecta ha-

habeatur, si ipsa in scripturam fuerit redacta, & scriptura sive publica, quæ perficitur Instrumenti confectione per Notarium; sive privata, si manu contrahentium, vel etiam ab alio scripta, sed à contrahentibus subscripta, & omnibus suis partibus absoluta, *pr. J. b. l. 17. C. d. fid. Instr. Comp. Laut. d. p. 298. & p. 102. ante med. D. Fromman. Diss. d. Convention. in scriptis. §. 24. seqq.* ita ut hic scriptura requiratur, non ut Caus. Effic. quæ fluit in Effectum, sed tanquam causa sine qua non, sive conditio, in quam consensus contrahentium differtur & qua existente, ipse purificatur, eoque purificato contractus perficitur *Laut. Coll. Pr. tit. de Contr. Empt. §. 4.*

Qu. 3. An non omnis Emptio venditio, cui scriptura accedit, rectè dicitur in scriptis fieri?

Resp. Neg. sed aliud est Emptio scripta, aliud emptio in scriptis; quæ ut fieri dicatur, requiritur, ut constet vel expressè vel tacitè, & per conjecturas *D. Fromman. d. D. §. 9. 10. seqq.* quod partes noluerint obligari, priusquam scriptura super Emptione fuerit absoluta. *d. pr. J. b. d. l. 17. & qu. preced. 2. Carpz, J. F. p. 2. C. 33. dex. 12, & 13.* Hinc in tali casu ante Instrumen-

tum ritè & legitimè confectum, Germ. Fertigungs oder Kauff-Brieff pœnitentiæ locus est, cum arrhæ tamen (*i. e.* rei in evidentiore negotii gesti probationem data) dispendio, si quæ data. *pr. J. h. d. l. 17. Laut. D. d. Arrhatk. 102. 110. seqq. & in Comp. d. l. junct. p. 308. in med. n. 1. p. 351. pr. lin. 4.* Quod secus si Emptio Venditio jam perfecta ex voluntate partium probationis tantum gratia (quod in dubio factum videtur *arg. l. 1. §. 2 ff. d. rer. perm. l. 4. ff. d. pign. l. 4. ff. d. fid. instr. in Scripturam redigatur. Comp. Laut. d. p. 298. & Coll. Pr. d. t. §. 5. & 6.*

Qu. 4. Quomodo perficitur hic Contractus?

Resp. Consensu contrahentium puro, utcunque, etiam inter absentes *l. 1. §. 2. ff. h. l. 2. §. 2. ff. d. O. & A. declarato. pr. J. h. d. l. 1. §. 2. l. 2. §. 1. l. 9. ff. h. l. 1. §. 2. ff. d. rer. perm.* quam primum enim contrahentes de re pro certo pretio tradenda purè consenserunt, simulque constat, quid, quale quantumve veniat, contractus statim est perfectus. *dd. LL. modò consensus sic simultaneus, & regulariter liber l. 11. C. h. l. 16. C. d. jur. delib. l. 1. C. d. rescind. Vend. arg. l. 5. C. d. O. & A. D. Harpprecht. Coss. p. 748. n. 13 p. 802. n. 22. p. 1565. n. 15. p. 1567. n. 34.*

Qu. 5.

Qu. 5. An ergo nemo regulariter ad emendum vel vendendum invitatus compelli potest?

Resp. Neg. quia emptio venditio est liberæ voluntatis, *d. l. 11. C. h. t.* ex justa tamen causa subditi interdum à Magistratu, & ad emendum, & ad vendendum cogi possunt. Obque causam vel privatam, e. g. si dominus supra modum sæviat in servos, §. 2. *J. ibique supr. l. 2. ff. d. his qui sui vel alieni Fur.* vel publicam, v. g. si Respubl. aut Civitas aliqua prematur annonæ inopiâ, tunc justo pretio à Magistratu definito, ad vendendum quis compelli potest. v. *Coll. Th. Pr. Laut. h. t. §. 10. ubi plur. Exempl. & Comp. d. p. ad 1. p. 164. pr. lin. 5.* vel etiam propter testatoris dispositionem. *l. 49. §. 8. l. 66. ff. d. Leg. 1. Mev. p. 2. d. 279. Gail. 2. O. 56. jung. Struv. Exerc. 23. §. 7. D. Hert. d. Collis. LL. sect. 2. §. 27.*

Qu. 6. Emere & vendere quoniam possunt?

Resp. Omnes, qui contrahendo sese obligare valent, nec specialiter ab hoc contractu excluduntur.

Qu. 7. Qui ergo excluduntur vel prohibentur?

Resp. (1. Qui ex officio aliquid venduntur, e. g. tutor Curator *l. 34. §. f. ff. h. l. 5. §. 2. & 3. ff. d. Auct. tut.* idque ob fraudulentæ administrationis suspicionem & *l. 7. §. f. ff. h. t. l. 5. §. 2. & 3. ff. d. Auct. Tut.* nisi specialiter hoc quibusdam concessum fuerit, *l. 46. ff. h. t.* vel tutores à Contutoribus vel sub hasta, vel à Creditoribus distrahentibus emant, *ad. LL. v. omnino Comp. Laut. p. 469. pr. n. 3. vid. supr. tit. d. Auct. Tut. Qu. 17.* (2. Propter metum concussionis immobilia & mobilia, ad victum & amictum non necessaria emere prohibentur, qui Officii causa in Provincia degunt, *l. 62. pr. ff. h. l. 46. §. 2. ff. d. Fur. Fisc. l. un. §. 2. C. d. contract. Jud. Comp. Laut. p. 299. junct. p. 674. tit. 13. Brunn. ad. d. L. 46. & ad. l. 11. ff. d. his quo vi met. caus.* Quod ipsum tamen hodie plurimis in locis non observatur. D. Harpprecht. *in differ. Fur. Civ. & Badens. §. 22.*

Qu. 8. Quinam porro prohibentur?

Resp. Certo respectu ab hoc contractu excluduntur Nobiles, & in dignitate constituti. *v. l. 3. C. d. Commenc. & merc. Comp. Laut. d. l. & p. 242. lin. 9. & 10. à fin. Carpz. J. F. p. 2. C. 6. def. 4. & 7. Mauric. de Nobilit. rh. 10. Item, Clerici, c. 15. & 16. x. d. vid. & honest. Cler. C. 6. x. ne Cler. vel mon.*

mon. sec. neg. se immisc. junct. c. 9. & c. 10. diff. 88. D. Grass. de negotiatione Cleric. prohibita per tot. Collegia Ecclesiastica & privilegiata, quia tam personalibus, quam etiam haut raro realibus sive patrimonialibus functionibus sese subtrahere solent. omnino P. Peckius de Amortizatione D. Hert. d. superiorit. Territ. §. 11. p. 205. Hostes. l. 2. C. quæ res. export. non deb. præsertim si res venditæ ad instruendam militiam pertineant, quas vocant Contrabande Waar/ Ziegl. d. jur. Maj. l. 1. c. 41. §. 25. quæ quales sint v. Muller ad Struv. Ex. 23. th. 27. lit. 5. Item forenses, quibus multis, imò quam plurimis in locis subditi bona prohibentur vendere immobilia. Mev. ad Jus Lub. l. 1. tit. 2. a. 5. & tempore annonæ caritatis, frumentum, farinam, vel panem. Comp. Laut. d. p. 299. & in Coll. Th. Pr. §. 13. & 14. b. & ad J. P. W. p. 2. t. 9. th. 15.

Qu. 9. Objectum Emptionis vend. quodnam est?

Resp. Res sive Merx. l. 1. §. 1. in f. ff. 3. (Ad §. l. 1. pr. ff. d. rer. perm. & Pretium l. 8. pr. ff. h. t. sine his enim Emptio subsistere nequit d. l. 8.)

Qu. 10. Ratione Rei quid requiritur?

Resp. Debet (1. existere, vel actu, vel

ad minimum potentia sive spe, *l. 15. pr. ff. h. §. 1. f. h.* vid omnino D. Hert. in *Paræm. Wagen gewinnt/ Wagen verliert. L. r Paræm. 43. à §. 1. usque. 37.* alias enim nec æstimatio nec pœna debetur *l. 69. ff. d. V. O. l. 103. ff. eod. Limit. vid. in L. 83. § 1. ff. d. V. O. Comp. Laut. p. 299. seq. junct. p. 48. p. 628. in f. p. 512. in med. lit. O. & supr. not. ad tit. d. oblig. & d. V. O. (2. Debet esse certa & determinata Comp. Laut. p. 301. seq. (3. In commercio. l. 34. § ff. h. t. alias enim contractus nullus est *l. 6. pr. d. l. 34. §. 2. & 3. l. 70. ff h. Comp. Laut. cit. l. D. Stryk. d. C. C. sect. 2. c. 8. §. 8.* Hinc generaliter tenendum, quod omnium rerum, quas quis habere, vel possidere, vel persequi potest venditio rectè fiat, sive sint corporales sive incorporales *t. t. ff. & C. d. H. vel A. V. mobiles sive immobiles: Quas verò natura vel Gentium Jus, vel mores Civitatis commercio exemerunt, earum rerum nulla est venditio d. l. 34. Ratio: quia in venditione hoc agitur, ut dominium transferatur. l. 80. §. ult. ff. eod. vid. omnino Comp. Laut. p. 302. seq. & in Coll. Th. Pr. p. 1134. seqq. Mev. p. 7. d. 221. n. 4. p. 8. d. 23. n. 1 Qu. 11. An etiam rei alienæ Emptio venditio valet?**

Resp. Aff. *l. 28. ff. h. t. l. 21. §. 8. l. 30. §. 1.*

§. 1. ff. d. A. E. V. sc. ut actio inde nascatur
 l. 15. l. 16. ff. commod. l. 31. ff. depos. l. 7.
 ff. locat. (Præstabit tamen venditor Evi-
 ctionem l. 9. pr. l. 36. pr. & §. 1. ff. d. pign.
 act. arg. l. 75. §. f. ff. d. V. O. l. 25. §. ff. h.
 vid. Comp. Laut. p. 303. junct. p. 48. in med.
 p. 324. pr. lit. C. p. 364. lit. E. qui tamen
 ignorans rem alienam vendidit & tradidit,
 obligationi suæ in tantum satis fecisse cen-
 setur, ut ante ejusdem Evictionem ab Em-
 ptore conveniri non possit. l. 3. C. d. Evict.
 l. 30. §. f. ff. d. A. E. V. Comp. Laut. p. 365.
 post. med. Lit. M. ubi. rat. p. 366. pr. lit. n.
 Mev. p. 4. d. 157. p. 7. d. 101.) licet alie-
 nam esse sciverit venditor. d. l. 30. §. f. &
 Emptor. arg. l. 28. ff. h. t. arg. l. 13. §. 8. ff.
 d. H. P. D. Hert. d. Convention. Domini
 translativ. §. 28. vid. supr. tit. d. obligat.
 Qu. 56. quamvis hic exsolutum à se pre-
 tium à venditore repetere nequeat, cum
 illud eidem donasse videatur. D. Harppp.
 Cons. 42. n. 53.

*Qu. 12. Quid si res vendita Emptoris
 fit propria?*

Resp. Venditio ipso jure nulla est, licet
 Emptor hoc ignoraverit, l. 16. ff. l. 4. C. h.
 d. l. 45. ff. d. R. F. quia dominium non nisi
 ex una causa contingere nobis potest, l. 3.
 §. 4. ff. d. A. A. P. Si verò res empti pro-

parte tantum emptoris fuerit propria emptio pro ea tantum parte est nulla. *l. 18. ff. h. t. v. omninò Comp. Laut. d. p. 303. add. p. 629. pr. lin. 1.*

Qu. 13. Quale pretium requiritur in Emptione?

(Ad §. 1. & 2.) Resp. (1. Debet consistere in pecunia numerata, sive nummis ad numerum solvendis. §. 2. *J. l. 1. §. 1. ff. h. l. 1. pr. ff. d. rer. perm. l. 5. §. 1. ff. d. P. V. l. 9. C. h. t.* (2. Debet esse verum, & non simulatum, ac dicis gratia constitutum. *l. 16 ff. d. R. J. l. 55. ff. h. l. 54. ff. d. O. & A. l. 12. ff. d. aq. & aq. plur. arc. Comp. Laut. p. 304. junct. p. 315. pr. p. 373. post med. n. 1. Coll. Pr. h. t. §. 42. seqq.* (3. Certum §. 1. *J. h. l. 38. §. 1. ff. h. idque* sive simpliciter, & per se, per expressam specificationem, sive etiam per relationem, *l. 6. ff. d. R. C. vel ad præsens v. g. quantum in arca habeo, vel ad præteritum, e. g. quanti emisti, vel ad futurum, quo pretio illo die in foro publico venderetur. Comp. Laut. d. l. add. p. 305. & Coll. Pr. h. t. §. 46. seqq.* (4. Justum, i. e. rei venditæ proportionatum. *Comp. Laut. p. 306. seq. & d. p. 373. & Coll. Pr. d. t. §. 53. seqq.*

Qu. 14. Sed cum dictum sit, pretium in pecunia numerata consistere debere, an non cum pecunia res promitti potest?

Resp. Aff. si promittatur animo emptionem contrahendi *arg. l. 6. §. 1. l. 21. §. 4. ff. d. act. empt. arg. l. 38. ff. h. l. 34. ff. d. R. J.* ita ut negotium tanquam Emptio venditio sustineatur, & res instar additamenti, als eine Zugabe/ habeatur, *dd. LL. add. l. 7. §. 2. ff. d. suppl. leg. l. 18. C. d. prob. l. 21. C. d. solut. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 39. seqq. D. Harpprecht Coss. p. 775. n. 24. vid. Mev. p. 3. d. 25. n. 4. 5. 6. modò non fiat fraus, uti fit interdum in retractu. v. tutor d. Retract. C. 12. n. 270.*

Qu. 15. Sed quid si contrahentes expressè animum haud declaraverint, nec aliunde de illorum mente constet?

Resp. In dubio negotium ex eo denominatur, quod prævalet, & alterum, quod superatur, pro additamento habetur, *l. 6. C. de pact. int. Empt. & c.* Si verò utrumque (res sc. & pecunia) est æquale, in dubio partes emptionem tanquam frequentiore & firmiore contraxisse censentur. *Comp. Laut. d. p. 304. v. tamen. Mev. p. 3. d. 25. n. 7.* Ad dubium igitur hoc tollendum, optima cautela est, ut partes ex-

primant, se contractum emptionis celebrare velle. Ubi enim apparet de principali partium intentione res dubio caret. *l. 6. §. 1. ff. d. A. E. D. Stryk, d. C. C. S. 2. c. 8. §. 37.*

Qu. 16. An venditio gratiosa, vu'go ein Freund faufft/vera venditio est, an vero in vim donationis subsistit?

Resp. Hæc pro ea quidem parte, quatenus venditæ rei suæ congruum & iustum pretium fuit constitutum, in vim veræ Emptionis venditionis, quoadusque verò pretium ei non æquipollet, & proinde vel pars ipsius rei venditæ emptori donata, vel pars pretii eidem à venditore benignè remissa: vel e contra ab Emptore, donandi animo, iusto amplius pretium venditori promissum, eatenus in vim veræ donationis inter vivos subsistit, & de hinc uno verbo, pro parte, ut Emptio, & pro parte, ut donatio, æquè sc. ac alia tum mera venditio, tum & mera donatio efficaciter obligans, in omnibus articulis considerari debet. *l. 38. ff. h. l. 6. C. eod. v. omninò D. Harppr. in elegantiss. Tr. d. venditione gratiosa §. 65. seqq.*

Qu. 17. Potestne Pretii determinatio conferri in arbitrium contrahentium?

Resp. Neg. sed venditio nulla est, *l. 35. §. 1.*

§. 1. l. 7. pr ff. l. 13. C. h. ne contra regulas Juris, promissio ex voluntate promittentis statum capiat. l. 108. §. 1. ff. d. V. O. vid. Brunnem. ad d. l. 35. vel clarius, ne in potestate e mentis, aut vendentis sit, utrum debeant an non debeant. dd. LL. v. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 49.

Qu. 18. An in arbitrium Tertii?

Resp. Videndum, an tertius ille sit incertus, an verò certus. Illo casu emptio est nulla. l. f. C. h. l. 25. ff. locat. nec ad boni viri arbitrium est recurrendum. Comp. Laut. d. p. 305. & in Coll. Th. Pr. h. §. 50. Hoc casu Emptio sub Conditione censetur contracta, ita ut si arbitrator electus pretium non definiat, vel quia non possit, vel quia nolit, etiam venditio deficiat, h. §. 1. l. f. C. h. l. 75. ff. pro soc. l. 43. ff. d. V. O. si vero arbitrator electus determinet pretium, ejus arbitrio omninò standum est, d. §. 1. f. & l. f. C. h. Boëccelm. b. n. 6. nisi nimis magno vel parvo pretio rem æstimaverit, & manifesta ejus iniquitas appareat; tunc enim res, officio Judicis reducitur ad boni viri arbitrium. l. 76. in f. l. 78. seq. ff. pro soc. arg. l. 30. ff. d. Oper. Libert. licet læsio dimidium non excedat. Comp. Laut. d. p. 305. conf. p. 88. in med. add. Diss. D. d. arbitrio Boni viri, & Coll. Pr. h. t. §. 51.

Qu. 19.

Qu. 19. Quodnam pretium dicitur iustum?

Resp. Quod Principis, vel superioris Lege, sive decreto definitum, vel communi hominum, qui rei qualitatem intelligunt, æstimatione ac iudicio, & non privato alicuius affectu, solum habito respectu ad Justitiam commutativam est constitutum, *l. 6. 3. pr. ff. ad L. Falc. l. 33. pr. ff. ad L. Aquil. Comp. Laut. p. 306. seq. junct. p. 145. in med. lit. O. p. 335. pr. lin. 4. p. 340. post med. lit. A. p. 528. ante med. lit. A. & Coll. Pr. h. t. §. 54. seqq.* Illud legitimum seu legale, hoc vero vulgare seu naturale vocatur. vid. Speidel. *voc. Anschlag.* Et latitudinem habet: dem geringsten Mittel und höchsten Anschlag proportionem circumstantiarum: *de quibus vid. Comp. Laut. d. p. 306. 307. & in Coll. Th. Pr. §. 57. seqq. add. Boecler. de mensura pretii.*

Qu. 20. Periculum & commodum Rei venditæ ad quem pertinet?

(Ad §.
3.)

Resp. Ante omnia hic distinguendum est, an emptio sit perfecta, an vero adhuc imperfecta?

Qu. 21. Quenam Emptio dicitur perfecta?

Resp. Perfecta hoc in loco, & ratione periculi dicitur, ubi contrahentes simpliciter sine conditione constitutiva de re & pre-

pretio consenserunt, simulque constat, quid, quale quantunque veneat; *l. 8. pr. ff. de Peric. & commod. rei vend. §. 3. J. b. t.* etiamsi res nondum sit emptori tradita. *d. §. 3. J. Laut. p. 351. & Coll. Pr. d. tit. de Per. & Com. rei vend. §. 1. & ad J. P. W. p. 2. t. 9. th. 18. conf. Tr. de Arrha th. 120. in fin.*

Qu. 22. Perfecta igitur Emptione ad quem pertinet periculum?

Resp. Hoc in casu omne deterioratio-
nis, amissionis & interitus periculum, ut
& omne commodum *h. §. 3. J. l. 7. ff. l. 1. C. d. per & comm. rei vend. l. 8. ff. d. Evict.*
regulariter ad Emptorem pertinet *h. §. 3. d. l. 7. pr. l. 8. l. 11. ff. l. 1. l. 4. l. 5. l. 6. C. d. per & comm. rei vend. l. 35. §. 4. ff. d. contr. Empt. l. 11. §. 9. 10. ff. quod vi aut clam* li-
cet enim venditor adhuc sit rei venditæ &
nondum traditæ dominus. *h. §. 3. J.* quia
tamen ejusdem quoque debitor est, &
eandem emptori in specie debet, ea pro-
pter ipse casuali illius interitu liberatur,
pretiumque retinet vel exigit, *d. §. 3. J. l. f. C. d. P. & C. R. v. arg. l. 34. §. 6. ff. h.*
perinde ac si ipsi rem tradidisset. *l. 5. §. f. ff. d. resc. vend. Carpz. J. F. p. 2. C. 26. def. 20. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 2. & in Comp. d. l.*
D. Harp-

D. Harpprecht *Coff.* p. 1567. n. 35. *seqq.* p. 1731. n. 45. p. 1782. n. 152. *seqq.*

Qu. 23. An idem dicendum si res fungibiles ad corpus & per aversionem uno pretio in universum constituto, vendite fuerint über Haupt im Pausch?

Resp. Aff. quia hic non ad qualitatem rerum, sed ad venditionis modum respicitur sicuti autem corpora ad quantitatem vendi possunt, ita etiam quantitates ad corpus *Laut. Coll. pr. tit. de contr. Empt. §. 30. seq. e. g. vinum, quod est in illa cella, frumentum, quod est in illo horreo l. 1. §. 1. l. 4. §. 1. l. 15. ff. d. P. & O. R. V. l. 2. C. eod. l. 35. §. 5. l. 62. §. f. ff. h. t. Comp. Laut. p. 301. in med. p. 351. p. 354. post med. n. 4. vid. Brunnem. d. venditione facta ad Corpus §. 4. Besold. Thes. Pract. voc. Ueberhaupt.*

Qu. 24. Nonne verò periculum interdum quoque est venditoris?

Resp. Aff. utpote (1. si venditoris dolus, lata, vel levis culpa casum præcesserit, *h. §. 3. J. l. 35. §. 4. ff. h. l. 5. §. 2. ff. commod. l. 23. ff. d. R. J. l. 36. ff. d. act. empt. Carpz. J. F. d. C. 26. def. 24. Comp. Laut. p. 352. & p. 229.* (2. Ejus mora intervenerit. *l. 4. l. f. C. d. P. C. R. V. l. 21. l. 23. ff. d. Const. Pec. l. 23. l. 49. pr. l. 82. §. 1. ff. d. V. O. Comp. Laut. d. l. add. p. 421. lit. E. n. 3. conf.*

conf. p. 114. pr. pag. 196. in med. lit. 1. nisi venditor per subsecutam oblationem moram iterum purgaverit. Quandocunque enim uterque est in mora, posterior est damnoſa *l. 17. ff. d. t. modo prior non fuerit dolosa, l. 51. §. 1. ff. d. act. Empt.* (3. Venditor periculum & casum in se receperit *l. 1. pr. ff. d. P. & C. R. V.* (4. Res vendita perierit ex præcedente vitio, *l. 1. & ult. C. d. t. e. g. equus venditus intra triduum mortuus sit Comp. Laut. d. p. 352. add. pag. 411.* modò illud tale sit, quod Emptor ignoraverit *Laut. Coll. Pr. tit. d. P. & C. R. V. §. 6. 7. 8. & 9.*

Qu. 25. Imperfectâ Emptione venditione ad quem pertinet periculum?

Resp. Hoc in casu periculum regulariter ad venditorem spectat.

Qu. 26. Recense aliquot exempla Emptionis imperfectæ?

Resp. Pro imperfecta emptione quoad materiam periculi habetur, si (1. emptio in scriptis contrahatur, & scriptura nondum sit perfecta, *arg. l. 4. C. d. P. & C. R. V. h. §. 3. f. l. 17. C. de fid. Instr. Comp. Laut. d. l. & p. 298. in med.* (2. Res vendita sub conditione constitutiva ea pendente perierit; licet postea conditio eveniat, *l. 8. pr. ff. d. P. & C. R. V. l. 10. §. p. ff. d. jur. dot. junct.*

junct. l. 7. pr. ff. h. (nisi aliter conventum sit, l. 10. ff. d. P. & C. R. V. ibique Brunnem. n. 1. & 2.) deteriorationis periculum verò, hujusmodi conditione postmodum existente emptorem sequitur, d. l. 8. ita ut remedium L. 2. C. d. Resc. vendit. propterea locum non habeat. Comp. Laut. p. 353. p. 340. & p. 341. (3. Venditio facta sit ad quantitatem, necdum ad mensio vel appensio accesserit, l. 1. §. 1. l. 5. ff. d. P. & C. R. V. l. 2. C. eod. l. 34. §. 5. ff. h. t. Comp. Laut. p. 302. vid. Coll. Th. Pr. p. 1307. seq. §. 13. 14. & 15. ubi amp. nisi aliter fuerit conventum, aut res emptori etiam citra adimensionem tradita sit, d. l. 2. C. d. t. aut per emptorem steterit, quo minus mensura facta sit, d. l. 2. C. l. 1. §. 3. l. 2. §. 1. l. 4. §. f. ff. eod. l. 47. ff. d. Leg. 1. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 16. & 17. (4. Res certi generis sit vendita ipso individuo non demonstrato, arg. l. 8. ff. d. per & comm. rei vend. l. 11. C. de R. C. Comp. Laut. p. 354. & p. 646. si tamen emptor certam speciem signaverit, signatio illa in hujusmodi rebus est loco traditionis, ita ut speciei signatæ periculum pertineat ad emptorem l. 14. §. 1. d. P. & C. R. V. Coll. Pr. Coll. Pr. d. t. §. 21. plur. vid. in Comp. Laut. d. p. 353. & 354. & Coll. Pr. d. l. §. 19. & 20.

Qu. 27. Quid si duæ res alternativè venditæ, & una ex illis perierit?

Resp. Sive venditor jure ordinario *v. Comp. Laut. p. 641. in f. add. p. 41. in f. p. 224. pr. p. 344. pr. & in med. & p. 394. lin. 8. à fin.* sive emptor ex conventionem electionem habeat, ante electionem periculum illius rei, quæ prius interiit ad venditorem pertinet, quæ vero posterius ad emptorem. Ante electionem enim & utraque specie existente, emptio illa ratione periculi videtur imperfecta *arg. l. 8. ff. d. P. & C. R. V.* si pariter sive simul perierunt, pretium venditori debetur. Una enim utique periculo emptoris fuit, *l. 34. §. 6. ff. d. contr. empt. Comp. Laut. p. 355. ad 1. p. 354. lin. 11. à pr. Kurrer. d. obligat. alternativa. C. 7. th. 58.*

Qu. 28. Perceptione decimarum vendita, cujus est periculum?

Resp. Perceptione decimarum prædialium unius anni certo pretio vendita, aut pro certa fructuum quantitate alteri concessa, si fructus decimales postea, vel adhuc in fundo pendentes, vel percepti casu aliquo pereunt, vel deteriores fiunt: Als durch feindlichen Einfall/ Brand/ Hagel/ heftig Regen/ Wetter/ grosse Dürre/ geschehenen Miltair ic. pertinet hoc damnum,

non ad dominum decimarum den Zehenden
 Herren/ sed ad illarum emptorem den Zehenden
 Beständer/ arg. l. 8. §. 1. l. 78. §. 1. ff.
 d. C. E. V. h. §. 3. J. Brunn. ad l. 7. ff. h.
 Comp. Laut. p. 355. junct. p. 300. in fin. &
 p. 301. pr. lin. 2. Coll. Pr. d. tit. d. per. &
 comm. rei vend. §. 23. Interim pro Em-
 ptore hoc, ut & alio, qui fructus in herbis
 emit, hanc D. Stryk, d. C. C. S. 2. C. 8. §. 11.
 cautelam subministrat, quo venditor pa-
 cto in se recipiat, si quid vi aut tempesta-
 te factum esset se præstiturum, tunc enim,
 utut contra consuetudinem tempestatis
 frumenta fuerint corrupta, exempto agi
 contra venditorem potest. d. l. 78. §. f. d.
 C. E. V.

*Qu. 29. Ad quem pertinet periculum rei
 vendita tradita, cujus dominium vendi-
 tor, donec pretium fuerit solutum
 sibi reservavit?*

Resp. Ad Emptorem h. §. 3. J. Quis
 emptio quoad essentiam & substantiam
 est perfecta, cum dominii translatio &
 pactum illud, non ad perfectionem, sed
 implementum emptionis pertineat, l. 8.
 ff. d. P. & O. R. V. ibique Brunn. n. 8.
 v. Mev. p. 7. d. 221. n. 4 p. 8. d. 23. n.
 1. & nihilominus quoad periculi trans-
 lationem perfecta dicatur. Comp. Laut.

p. 352. pr. junct. p. 323. lit. SS. add. Diff. d. Donat. propter Nupt. th. ult. Brun. d. Diff. d. venditione facta ad Corpus §. 42. seqq. Mev. p. 8. d. 149. Struv. ad tit. d. P. & C. R. V. th. 96. diss. Carpz. l. 1. Resp. 108. n. 9. seqq. Schilter Exer. 30 §. 57. seqq. Ad hoc dubium autem tollendum optima est Cautela, si venditor dicat: *Er wolle sich bis zu gänzlicher Auszahlung des Kauffgeldts das dominium, jedoch sine periculo, reservirt haben.* v. D. Stryke *d. C. C. S. 2. c. 8. 25.*

Qu. 30. Quomodo fieri potest venditio?

Resp. Non tantum purè, sed etiam sub (Ad §. 4.) *Conditione, aut in diem, h. §. 4. ibique Vinn. l. 80. §. 2. ff. h. t. Comp. Laut. p. 308.*

Qu. 31. Quem effectum habet Conditio emptioni expresse opposita, adhuc pendens?

Resp. Pendente Conditione, ipsa quoque Emptio, ratione obligationis (non vero ratione poenitentiae l. 8. pr. ff. d. C. & P. R. V. Laut. diss. de Arrha cap. 8. sect. 2. th. 120.) est in pendenti l. 7. pr. h. l. 43. §. p. d. Aedil. Edict. nec agi potest ad illam implendam l. 41. pr. ff. h. t. nec per pretii solutionem, aut rei traditionem perficitur, d. l. 8. nec tum transfertur conditio usucapiendi, quia deficit titulus l. 4. pr. ff.

d. in diem. addict. d. l. 8. l. 2. §. 2. ff. pro empt. l. 2. ff. pro soc. junct. l. 10. §. 5. ff. d. jur. dot. Comp. Laut. d. t. junct. p. 50. in med. p. 577. pr. tit. 5. D. Hert. d. Convent. Domini translativ. §. 22. neque dominium, arg. dd. LL. junct. l. 31. ff. d. A. R. D. arg. l. 4. pr. ff. d. in diem addict. d. l. 8. pr. ff. d. P. & C. R. V. alias deficiente conditione sine causa dominium nuda traditione translatum videretur, arg. dd. LL. Comp. Laut. d. l. junct. p. 319. post med. lit. E. & d. p. 50. nisi venditor justo errore lapsus, conditionem extitisse crediderit. l. 16. pr. ff. d. Cond. in deb. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 83.

Qu. 32. Existente Conditione quid Juris?

Resp. Emptio purificatur ac perficitur, ita ut retro perfecta censeatur, d. l. 8. idque licet sola Juris fictione pro existente habeatur, puta, si per emptorem stet, quo minus impleatur, l. 50. ff. h. v. Comp. Laut. p. 52. pr. p. 309. junct. p. 319. in fin. p. 317. p. 353. pr. p. 408. lit. b. in med. ubi alleg. l. 9. §. 1. ff. qui pot. in pign. p. 438. pr. lit. f. lin. 9.

Qu. 33. Quid si deficiat Conditio?

Resp. Emptio ab initio nulla fuisse creditur. l. 37. in fin. ff. h. d. l. 8. d. P. & C. R. V. Comp. Laut. d. p. 52. p. 309. & p. 320. pr. lit. e.

Qu. 34

Qu. 34. Ad quem pertinet igitur damnum rei, quæ pendente conditione perit?

Resp. Distinguendum: an postea conditio extiterit, an non: Illo casu subdisting. *an in totum* perierit & ad venditorem spectat periculum, quia eo tempore, quo Conditio extitit, nihil est, quod tradi possit. *d. l. 8. d. P. & C. R. V.* nec emptor ullum vel commodum, vel incommodum, sentit, *l. 4. pr. C. d. in diem addict. add. l. 10 ff. d. per. & comm. R. V.* an verò *pro parte tantum*, & periculum deteriorationis ad emptorem pertinet, *d. l. 8. pr. Comp. Laut p. 353. add. Qu. 26. n. 2.* Hoc vero casu, si scil. conditio deficiat, omne periculum ad venditorem spectat; venditio enim pro non facta censetur. *d. l. 8. ff. d. t. l. 32. ff. h. D. Majer. p. 791.*

Qu. 35. Quotuplex actio oritur ex Contractu emptionis venditionis?

Resp. Duplex: Empti & venditi: quarum utraque est Civilis, *l. 33. pr. ff. d. Ædil. Edict. rei persecutoria, §. 17. f. d. act. Bonæ fidei, §. 28. f. d. act. l. 11 §. 1 ff. d. A. E. V. perpetua l. 21. C. d. Evict. l. 5 C. quib. non. objic. long. temp. præscript. directa & utilis, l. 13. §. 25. ff. d. A. E. V.*

Qu. 36. Quid est actio Empti, seu ex vendito alias dicta?

Resp. Est actio personalis, competens Emptori, adversus venditorem, ad rem venditam tradendam, & omne id, quod eidem ex hoc Contractu est præstandum, *l. 1. pr. & §. 1 ff. d. A. E. V.* Estque directa, utilis, quæ interdum ex æquitate contra strictam Juris rationem conceditur. *l. 13. §. 25. ff. d. A. E. V.*

Qu. 37. Quando oritur?

Resp. Quamprimum contractus perfectus, & obligatio in esse constituta est, *D. Harpprecht Coss. p. 1565. n. 16.* licet pretium nondum solutum. *§. 1. J. h. Comp. Laut. p. 355. junct. p. 233. in med. lit. C. ibi nasci dicitur. Coll. Pr. tit. d. A. E. & V. §. 6.*

Qu. 38. An ergo statim quoque in Judicium deduci potest?

Resp. Neg. sed tum demum, quando pretium integrum solutum, vel realiter oblatum, vel venditori alio modo fuerit satisfactum, *l. 5. §. 18. ff. d. tribut. ad. l. 53. ff. h. Comp. Laut. d. p. 355. junct. p. 641. post med. lit. 9. ibi tota p. 644. lit. O. post med. & p. 645. D. Harppr. Coss. p. 1596. n. 319.* aut is fidem de pretio habuerit *§. 41. J. d. R. D. ibique supr. not. l. 19. ff. h. Mev. p. 4. Dec. 280. Laut. d. alien. rer. que min. sunt §. 20.* (quod etiam factum censetur die solutioni dicta, *l. 3. C. d. pact. inter*

ter empt. & vend. Comp. Laut. p. 321. lit. B. Mev. d. p. 4. d. 280. D. Stryk. d. fide de pretio habit. Cap. 4. per tot.) alias enim venditor rem quasi pignus retinet, donec integrum pretium solvatur, *l. 13. §. 8. ff. d. A. E. V.* & exceptionem habet pretii non soluti perpetuam, etiam in ipsa executione, si ante sententiam eam non opposuit *Comp. Laut. p. 356. p. 611. & seq. pr. n. 5. & Coll. Pr. cit. Tit. d. A. E. V. §. 4. & 5. D. Schweder de except. implement. non secut. Qu. 39. Sed quid si traditio subsequatur, an pretio nondum soluto, nec dominium transfertur?*

Resp. Non transfertur dominium, cum venditor hoc casu non purè, sed sub hac Conditione, si emptor quoque pretium solverit, rem dare videatur. *d. §. 41. F. d. R. D. l. 19. ff. h. D. Stryk. d. O. 4. n. 14. add. Laut. d. Fur. in Cur. Merc. usitat. th. 130.* quod hic singulare est, *arg d. §. 41.* cum alias traditio, ex Causa ad dominium transferendum habili facta dominium transferat, *per d. p. 41. F. Comp. Laut. d. p. 356. junct. p. 395. in med.* Hinc venditor rem illam in concursu Creditorum ante omnes emptoris Creditores vindicat, *i. e.* jure Domini omnibus aliis Creditoribus *præfertur. l. 5. §. 18. ff. d. tribut.*

act. ibique Brunn. *Comp. Laut. d. l. & p. 585.*
post med. n. 8. junct. p. 323. lit. SS. p. 364.
in fin. lin. antep. melius tamen hoc in Casu
 venditori consulitur, praesertim si fidem
 emptoris suspectam habeat, si in casum
 non soluti pretii, vel dominium expres-
 sè sibi reservat, vel etiam pactum Com-
 missorium adjiciat, contractum debere
 esse nullum. *v. D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 4.*
§. 23.

*Qu. 40. An venditor rem venditam precise
 tradere tenetur?*

Resp. Aff. ita ut si tradenti facultatem
 habeat, nec interesse offerendo, invito
 emptore liberetur, *§. 1. J. h. §. 2. J. d.*
don. l. 6. C. d. resc. vend. l. 11. §. 2. l. 46.
ff. d. A. E. & V. Comp. Laut. d. l. conf. p. 50.
pr. lin. 4. p. 192. lin. 10. à fin. Iniquum
 enim esset, emptorem rei periculum su-
 stinere, & tamen illam, cum vellet, à ven-
 ditore, alioquin tradere valente, conse-
 qui non posse, sed ob ejusdem contuma-
 ciam, & malitiam, ad difficilem proba-
 tionem ejus, quod interest, adstringi. *Laut.*
in Coll. Th. Pr. P. 1. p. 1319. §. 8.

*Qu. 41. Ut debitor rem venditam debito
 modo tradere, & obligationi suae satis-
 facere videatur, quid re-
 quiritur?*

Resp.

Resp. (1. Ut vacuum rei possessionem & quidem non tantum secundum quid, sed & simpliciter talem, in emptorem transferat. *l. 2. §. 1. l. 3. ff. l. 8. C. d. A. E. V. l. 68. §. f. ff. b. Comp. Laut. p. 357. & p. 564 lit. 2. D. Harpprecht Coss. p. 1310. n. 325.* (2. Ad eum modum, qui in contrahendo dictus est, *vid. l. 4. §. 1. l. 6. ff. d. A. E. V. Comp. Laut. p. 301. & d. p. 357.* (3. In debita qualitate, qua res est vendita. *l. 11. §. 5. ff. d. t.* Imprimis vero venditor rem tradere sanam debet *Comp. Laut. p. 413. & Coll. Pr. d. l. §. 10. 11. & 12. & liberam, sc. (α) à servitutibus, l. 15. §. 1. & §. f. ff. d. Evict. l. 61. ff. d. Ædil. Edict. (β) à pensitationibus. Comp. Laut. p. 358, quæ scil. non publica & communi Lege omnibus similibus rebus sunt impositæ, neque à venditore in Contractu indicatæ. l. 41. ff. d. A. E. V. (γ) à pignoris onere Comp. Laut. d. p. 359. (4. Tradenda est res cum fructibus, & aliis accessionibus, omnino Comp. Laut. d. p. 359 p. 360. & p. 361. & Coll. Pr. d. l. §. 13. 14. 15. 16. 17. 18. seqq.*

Qu 42. Pertinentiarum seu accessionum à venditore Emptori tradendarum, nomine, quænam veniunt?

Resp. (1. Quæ tempore contractus adfuerunt, e. g. ad perpetuum rei venditæ
LII 5 usum

usum destinata, & in illa collocata, *l. 17. §. 7. ff. d. A. E. V. l. 242. §. f. ff. d. V. S. l. 69. ff. b.* etiamsi in contractu nulla illorum facta fuerit mentio; siue firmiter cohæreant, siue separari soleant, *d. l. 17. pr. & §. 2. & d. l. 242 §. f. ff. d. V. S.* Pertinentias enim per se non facit coherentia, *l. 245. ff. d. V. S.* sed Lex, vel consuetudo, vel voluntas, & destinatio patrisfamil. *dd. LL. l. 60. pr. ff. d. V. S. l. 24. §. 2. ff. de Leg. 1.* modò in actum fuerit deducta. *d. l. 17. §. 5. & 10 omninò Mev. pag. 8. d. 25. p. 2. d. 196. p. 5. d. 276. p. 7. d. 373. & d. 374. Comp. Laut. p. 21. & p. 361. seq. ubi plur. Exemp. Coll. Pr. d. l. §. 25. & seqq. plur.* (2. Quæ post contractum actum accesserunt, e. g. si servus venditus acquirat *v. l. 13. §. 13. & §. 18. ff. d. A. E. V. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 36. conf. disp. de Thesaur. th 17.* (3. Quicquid venditor rei venditæ accessurum dixit, illud emptori integrum & saluum præstari debet *l. 6. §. 6. l. 11. §. 17. l. 26. l. 27. ff. d. A. E. V. l. 33. ff. d. edil. Edict. Comp. Laut. p. 363. & p. 412. pr. lit. B.*

Qu. 43. An etiam illæ res emptori debentur, quæ in re vendita ornatur, custodia vel ob aliam temporalem causam reperiuntur?

Resp. Neg. d. l. 17. §. 7. ff. d. A. E. V. & cit.

cit. l. 245. ff. d. V. S. Comp. Laut. p. 363. seq. ubi Exempl. nisi in venditione ædium, uti plerumque hodie fieri solet, dictum sit, quod omne fixum was Erd/ Nied und Nagel: Best / emptori cedere debeat, (quamvis hæc clausula revera abundans sit, cum semper subintelligatur, Carpz. p. 2. C. 33. d. 20. D. Stryke d. C. C. S. 2. c. 8. §. 20.) aut nisi prædictæ res ita infixæ sint, ut partes ædium videantur, nec faciliè salvæ, & integræ separari & amoveri possint. Comp. Laut. d. p. 363. & p. 364. pr. Coll. Pr. d. tit. d. A. E. V. §. 32. & tit. d. R. D. §. 15. Qu. 44. Per rei traditionem quid transferre venditor tenetur?

Resp. Non præcisè per hanc traditionem rem emptoris facere tenetur, l. 25. §. 1. ff. h. Comp. Laut. p. 303. & Coll. Pr. tit. de contr. Empt. §. 20. & seqq. ad 1. supr. Qu. 40. (nisi in venditione rerum fungibilium) sed sufficit, ut præstet ei rem habere licere l. 30. §. f. ff. d. A. E. V. h. e. ut emptor illam jure & titulo emptionis retineat, l. 9. l. 41. §. 1. ff. d. Evict. & nemo eandem jure auferat & evincat, l. 11. §. 2. ff. d. A. E. V. l. 66. pr. ff. h. t. l. 29. pr. ff. d. Evict. hinc de Evictione cavere, eamque omissa tali Cautione ex natura Contractus præstare tenetur, d. l. 66. pr. d. l. 11. §. 8.

§. 8. & f. ff. d. A. E V. Comp. Laut. d. l. add. pag. 414. pr. & Coll. 1r. d. l. §. 38. & tit. de Evict.

Qu. 45. Quid est Evictio?

Resp. Est rei ab aliquo possessæ ad petitionem illius, qui melius Jus in re habet, per Judicem facta ablatio. Gonzalez. *ad c. f. d. Evict. Comp. Laut. p. 413 & Coll. Pr. tit. de Evict.* D. Harppr. *Cons. 42. per tot.* Wehner *obs. Pr. voc. Gewehr.* Evictionem præstare, est damnum, quod alicui, propter rem evictam, accidit, refundere.

Qu. 46. An transfertur dominium, si quis dolo inductus sit ab emptore ad credendum?

Resp. Neg. nam tali casu, sicut dolus excludit consensum, facitque bonæ fidei contractum nullum *l. 7. pr. ff. d. dol. mal.* ita nequit dici fides de pretio habita, sed res censetur quasi fraudulenter ablata, *arg. l. 3. ff. d. pign. act. Mev. p. 6. d. 193. n. 13. Carpz. p. 1. C. 28. d. 18. n. 4. Comp. Laut. p. 79.*

Qu. 47. Unde colligitur hic dolus?

Resp. Ex eo, quod emptor tempore venditionis jam non fuerit solvendo, & animo fraudandi, fidem sibi haberi rogaverit, quæ duo conjunctim requiruntur. Nam alias posset quis sine dolo

lo merces ab altero fide habita accipere, ea spe fretus, se multum hac re lucraturum, & pretium soluturum. Brunn. *ad l. 3. ff. d. pign. ad. n. 3.* Aut si emptor mox post factam venditionem bonis cesserit, ac fugam arripuerit; Hæc enim subitanea fuga, non minimum præbet fraudis indicium. D. Stryk. *d. D. C. 4. n. 20. & 21. Comp. Laut. cit. p. 364.* unde venditor hoc in casu rem vendicat ab emptore & quocunque possessore *Comp. Laut. d. l. & p. 585. post med. n. 8.* D. Harpprecht. *Coss. p. 412. n. 26. p. 522. n. 175. seq. p. 524. n. 200.*

Qu. 48. Quid est actio Vendidi, alias etiam Empti dicta?

Resp. Est actio personalis, competens venditori, adversus emptorem, ad pretium, & omne id petendum, quod ipsi ex hoc Contractu est præstandum. *l. 13. §. 19. ff. l. 1. C. d. A. E. V. Laut. Coll. Pr. eod. tit. §. 43.*

Qu. 49. Ut venditor hanc actionem efficaciter intentare possit, quid requiritur?

Resp. Ut ipse quoque ex sua parte contractum impleverit, & rem venditam tradiderit, *l. 25. ff. d. t.* aut res pro tradita habeatur, re scil. casu perempta. *l. 5. §. f. ff. d. resc. vend. l. f. C. d. per. & C. R. V. Comp. Laut. p. 365. & p. 351. in med. alias obstat*

obstat exceptio rei non traditæ. *d. l. 25. l. 5. §. 4 ff. d. dol. mal. exc.* donec tradantur res omnes uno pretio venditæ. *l. 5. C. d. Eviç. l. 34. pr. ff. d. Ædil. Ediç. Comp. Laut. d. p. 365.*

Qu. 50. Ad quid competit hæc Actio principaliter?

Resp. Ad pretium præcisè solvendum, *l. 13. §. 20. ff. d. A. E. V. l. 6. l. 13. C. eod.* ita ut licet maximam ejus partem emptor solverit, & pro residuo rem venditam restituere, et in solutum dare velit, ipse tamen audiendus non sit. *arg. l. 2. §. 1. ff. d. R. C. arg. l. 6. C. d. resc. vend. Carpz. lib. 5. Resp. 22. Laut. concl. for. Exerc. 30. th. 5. lit. b. & in Comp. p. 366. & p. 641. & in Coll. Pr. d. t. d. A. E. V. §. 51.* deinde pretium ita solvendum, ut nummos venditoris faciat, *l. 11. §. 2. ff. d. A. E. V.* Illorum enim sine dominii mutatione & translatione nullus est usus *§. 2. ff. d. usufr.* Unde nummis alienis solutis emptor non liberatur. *l. 7. C. d. A. E. V. D. Hert. d. Convent. Dominii translativ. §. 28. p. 89.* ubi rationem differentia subjungit, cur res aliena vendi possit, sed non alieni numm. solvi.

Qu. 51. Ad quid porrò hæc actio datur?

Resp. Ad pretii tardius soluti usuras, *d. l. 13. §. 20. ff. d. A. E. V.* non quidem jure obligationis, sed officio Judicis (& quidem post

post moram demum *d. l. 13. C. d. A. E. V. l. 5. C. d. pact. int. empt. l. f. ff. d. per & comm. rei vend.* nisi stipulatione, vel pacto in continenti adjecto fuerint promissæ. Laut. *Coll. Pr. d. t. §. 52.*) adeò ut si venditor sortem & pretium acceperit sine usuris, eas postea exigere non possit. *l. 49. §. 1. ff. d. A. E. V. l. 54 ff. Loc. Cond. l. 13. C. de usur. l. 4. C. de pos. Comp. Laut. d. p. 366. conf. p. 215. lin. 13. à fin. p. 418. lit. 6. p. 218. post med. p. 288. lin. fin. D. Hert. d. fruct. persecut. in act. personal. §. ult.* deinde competit etiam ad repetendos sumptus à venditore in rem venditam b. f. factos. *l. p. C. d. A. E. V.* non tantum necessarios, sed etiam utiles, quos verisimile est emptorem voluisse impendi, *l. 13. §. 22. ff. d. t.* & in genere ad omne id, quod venditori, vel ex natura hujus contractus, vel ex pacto in continenti adjecto debetur *l. 13. §. 19. ff. l. 2. C. d. pact. int. Empt. & vend. Comp. Laut. p. 339. lin. 10. à pr. & p. 368. in fin. & Coll. Pr. d. l. §. 62.*

Qu. 52. Mora quando in hoc contractu dicitur committi?

Resp. Videndum, an fides de pretio fuerit habita, necne? Illo casu post interpellationem demum emptor in mora constituitur, & ad usuras tenetur *arg. l. 88. ff. d. R. F. l. 40. ff. d. R. O. D. Harppr. Conf.*

Cons. 60. n. 67. seq. Unde etiam emptor qui propter imminens evictionis periculum, pretium, donec de Evictione satisfactio ipsi præstetur, retinet illius temporis usuras præstare non tenetur. *arg. l. 24. C. d. Evict. junct. d. l. 38. & d. l. 40. ff. d. R. C.* Hoc casu emptor statim in mora (irregulari sc. sive reali, quæ ex natura rei, & manifesta æquitate tacitè contrahitur) constituitur, & usurasolvere tenetur, quamprimum ipsi res vendita est tradita. *d. l. 13. §. 20. ff. d. A. E. V. l. 18. §. f. ff. d. usur. l. 2. C. eod. Comp. Laut. p. 367. & in Coll. Th. Pr. d. p. 1. & tit. p. 1342. §. 53. & 54. D. Harpprecht. d. Cons. 60. n. 65. seq. D. Stryke. cit. Disp. d. fide habita, cap. 5. n. 55. seqq.*

Qu. 53. Quid sunt pacta resolutiva huic Contractui adjici solita?

Resp. Quibus à contractu in totum receditur, & uterque ipso jure liberatur, nec novus contractus in ejus locum substituitur *Comp. Laut. p. 51. p. 310. & p. 311. & Coll. Pr. tit. d. contr. Empt. §. 94. & tit. de Pact. §. 94.*

Qu. 54. Horum Effectus quisnam?

Resp. Resolvuntur contractum vel retro, & quasi ex tunc, cum contraheretur, ut Lex Commissoria & Addictio in diem *l. 2. ff. d. in diem addict. l. 1. ff. d. Leg. Commiss. Comp. Laut. d. p. 311 p. 316. lit. B. p.*

317. *pr. lit. c. p. 320. lit. N. p. 321. in med. lit. b. junct. p. 142. pr. n. 2. p. 201. pr. lin. 6. p. 351. lin. 8. à fin.* vel ex præfenti, quasi ex nunc, vel facto aliquo secuto, e. g. si re adhuc integra (h. e. nihil eorum, quæ ex contractu debentur, præstito v. §. f. *F. quib. mod. toll. obl. ibique Viun. l. 3. l. 5. §. 1. ff. d. resc. vend.*) vel in pristinum statum restitutâ, convenerit, ut ab emptione recedatur; quo pacto utriusque obligatio ipso jure perimitur, & uterque liberatur, *l. 7. §. 6. l. 27. §. 2. l. 58. ff. d. pact. l. 3. l. 5. ff. d. resc. vend. l. 1. l. 2. C. quand. lic. ab empt. rec. Comp. Laut. d. p. 311. & p. 645. in fin. lit. O. add. p. 350. in fin. & p. 351. pr. Mev. p. 5. d. 20. p. 7. d. 115. n. 4. p. 8. d. 174.*

Qu. 55. Quid est Addictio in diem?

Resp. Est pactum, quo inter emptorem & venditorem hoc agitur, ut venditori rem venditam alii emptori meliorem conditionem offerenti addicere liceat. *l. 1. ff. d. addict. in diem. l. 2. §. 4. ff. pro empt. Comp. Laut. p. 315. seq.*

Qu. 56. Quomodo dividitur?

Resp. In tacitam, quæ ex Legis dispositione in est e. g. in venditionibus fiscalibus, *l. 21. §. f. ff. ad municip. l. f. ff. d. jur. fisc. l. 4. C. d. jur. & fid. hast. l. 1. C. d. vend. reb. Civ.* & expressam, quæ nominatim à

contrahentibus exprimitur, *d. l. 21. §. f. ff. d. t. arg. l. 16. ff. d. V. S.* & in venditionibus privatis, etiam rerum Civitatis, ut locum habeat, requiritur *dd. LL.*

Qu. 57. Hæc quotuplici modo fit?

Resp. Duplici, sc. (1. purè & sub solutiva seu resolutive conditione, seu conventionem, *e. g.* hic fundus tibi 1000. sit emptus, nisi quis intra annum meliorem conditionem attulerit, quo casu res sit inempta, *l. 2. pr. ff. d. addict. in diem. Comp. Laut. d. l. add. p. 53. pr. p. 311. pr.* (2. Conditionaliter, & sub conditione suspensiva, siue constitutiva, ut nimirum tunc demum emptio perficiatur, si intra certum tempus melior conditio non offeratur, *e. g.* si nemo intra annum meliorem conditionem attulerit, fundus Cornelianus tibi 1000. esto emptus. *d. l. 2. pr. ff. d. in diem addict. Laut. Coll. Pr. eod. tit. §. 4.*

Qu. 58. Quando existere censetur hæc Conditio resolutive?

Resp. Si alius, venditori, vel ejus hæredi intra tempus definitum, verè & bona fide, meliorem obtulerit conditionem *l. 4. §. 5. in fin. ff. d. addict. in diem.* idque vel pretii quantitate, vel solutionis loco, & tempore, vel personæ qualitate, vel onerum priorum remissione, *l. 4. §. f. l. 5. ff. d. t.*

d. t. Comp. Laut. p. 318. & seq. quicquid enim ad utilitatem venditoris pertinet, pro meliori conditione haberi debet. *d. l. 5.*

Qu. 59. Quid est Lex Commissoria?

Resp. Est conventio inter emptorem & venditorem inita, ut pretio non soluto, res sit inempta, *l. 1. l. 2. l. 4. pr. ff. d. t. Comp. Laut. p. 320. junct. p. 231. post med. p. 311. pr. & Coll. Pr. tit. de Lege Commissoria per tot.* Est tantum resolutive, *d. l. 1. Jena de lege Commissoria per tot.*

Qu. 60. An certum tempus in hoc pacto commissorio est exprimendum?

Resp. Licet in hoc pacto, certum tempus exprimi ut plurimum soleat, intra quod pretium ab emptore sub poena quasi commissi solvendum, *d. l. 2. l. 4. pr. l. 5. & passim ff. d. t.* attamen hoc ipsum ad formam & essentiam hujus pacti non pertinet, *arg. l. 3. ff. d. contr. empt. l. 41. pr. ff. d. R. V. Jena d. tr. th. 55. Comp. Laut. d. p. 320. junct. p. 316. pr. lin. 4.*

Qu. 61. An Lex Commissoria emptionis puritatem impedit, & ejusdem perfectionem suspendit?

Resp. Neg. sed emptio Commissoria pura est, statimque perfecta; quia Condicio non emptioni, sed ejusdem resolutioni est addita, *l. 1. ff. d. Leg. Comm. l. 2.*

§. 3. ff. *pro empt. Comp. Laut. d. d. LL. junct. p. 53. pr. lin. 4.* qua conditione pendente emptor rei venditæ & traditæ est dominus, *arg. §. 41. f. d. R. D. l. 31. ff. de A. R. D. vel usucapiens, v. l. 74. ff. d. contr. empt. adeoque onera ferre, tributa & collectas solvere debet, arg. l. 13. ff. d. expens. in res dot. fact. l. 7. ff. de usufruct. l. 7. ff. d. public.*
Qu. 62. Existente hac conditione quid Juris?

Resp. Et emptio, & dominii translatio, ipso jure, & quidem retrò, ex tunc resolvitur, *l. 2. ff. d. L. Commiss. l. 19. ff. d. usurp. & perinde habetur, ac si ab initio nihil actum, & res sine Causa, sive titulo tradita esset. Comp. Laut. C. l. & p. 321. & Coll. Pr. tit. de Lege Commiss. §. 11.*

Qu. 63. Qualis actio hoc in Casu emptori competit, ad arrham datam vel partem pretii solutam repetendam?

Resp. Nulla *l. 6. §. 1. ff. d. contr. empt.* utrumque enim & arrham & partem pretii solutam emptor ob fidem non servatam perdit, & venditor retinet. *l. 4. §. 1. l. 6. pr. ff. d. Leg. Commiss. l. 25. pr. ff. d. H. P. Comp. Laut. d. p. 322. & p. 368. post med.* quod secus in additione in diem, ubi & pretium solutum (quia hic adest culpa emptor-

emptoris pretium dicta die non solventis, ibi nulla, quod sc. tertius meliorem conditionem adfert.) & arrha emptori est restituenda. *Comp. Laut. d. p. 322. & p. 317. & Coll. Pr. d. t. §. 14. in med. vid. Brunnem. ad d. l. 6. ubi idem de jure dicit, melius tamen conscientiae prospiciendum putat.*

Qu. 64. An pactum de retro vendendo etiam ad prioris emptionis dissolutionem respicit?

Resp. Neg. sed ad contrahendam novam emptionem. Hoc siquidem pactum eò tendit, ut emptor rem empram venditori pretium restituendi, vel quandocunque illi placuerit, vel intra certum tempus, aut ex certo tempore, iterum vendat & restituat, *l. 2. C. d. pact. l. 2. C. d. pact. int. Empt. & vend. l. 12. ff. d. P. V.* Cautus tamen hoc in Casu venditor Jus redimendi sibi reservans esse debet, ne tempus per modum termini ad quem exprimat, sed potius per modum termini à quo, daß nemlich nach 20. Jahren dem Verkaufer frey stehen solle/ solches Haus wieder an sich zu fauffen. Ita enim post vicennii lapsum facultas redimendi demum se exerit, *D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 8. §. 57.*

Qu. 65. Contraria Emptionis venditionis quam sunt?

Resp. (1. Dolus *l. 5. C. d. resc. vend.* (2. Metus, (3. Error (de quibus *tit. præced.*) (4. Lætio ultra dimidium iusti pretii, propter quam datur Remedium *L. 2. C. d. rescind. vend. Comp. Laut. p. 358. & mult. seqq.* (5. Simulatio *Comp. Laut. p. 314. junct. p. 53. in fin. p. 304. post med. n. 2. p. 430. in med. lit. 3.* (6. Obscuritas & ambiguitas. *Comp. Laut. p. 315. Coll. Pr. tit. d. contrah. Empt. à §. 103. usque ad §. 120.*

LIB. III. TIT. XXV.

DE

LOCATIONE CONDUCTIONE.

Qu. 1. Quid est Locatio Conductio?

(Ad
§. 2.)

Resp. Est contractus Consensualis, Juris Gentium, verus, nominatus, *l. 1. §. 2. ff. de rer. perm.* ex utraque parte obligatorius, Bonæ fidei *§. un. ff. d. oblig. que ex Cons. l. 2. l. 17. C. h. de usu pro certa mercede concedendo & præstando. h. pr. n. l. 1. ff. h. t. Comp. Laut. p. 45. p. 369.*

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. Ratione objecti dividitur in locationem & Conductionem rerum sive fru-

fruendi, qua usus rerum conceditur; & operarum sive faciendi, qua usus personarum, sive operæ pro certa mercede promittuntur.

Qu. 3. Hæc quomodo subdividitur?

Resp. In Locationem & Conductionem *operarum* in specie, qua nudæ operæ indeterminate alicui locantur, vel *operis*, qua is, qui operas suas locat, simul certum quid faciendum, *v. g. insulam edificandam*, conducit. *l. 22. §. 2. ff. h. t. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 4.*

Qu. 4. Quis igitur Locator & quis Conductor dicitur?

Resp. In operis locatione is, qui est locator operarum suarum, *der seine Arbeit verdingt* / conductor operis *scil.* faciendi appellatur, & mercedem accipit, & alter, qui tales operas determinatas conduxit, *der etwas machen lässt* / & conductor operarum *sc.* & locator, *sc.* operis des Dings *das Er machen lässt* / vocatur, *d. l. 22. §. 2. ff. h. & hic mercedem solvit.* In locatione verò rerum & operarum in specie ita dicta, ille semper dicitur, locator, qui Usus rei, vel operas promittit, & mercedem accipit, *l. 7. & 11. §. 3. ff. h.* Conductor vero, qui pro usu rei vel opera mercedem debet, *d. l. 1. §. 3 & 4. Comp. Laut. d. l.*

Qu. 5. Qua ratione porrò distinguitur locatio?

Resp. In Regularem, & irregularem, five degenerantem. Illa est, quæ ordinariam servat hujus contractus naturam, seu in qua omnia naturalia & essentialia hujus contractus observantur. Hæc, quæ notissimos locationis terminos excedit, l. 31. ff. h. Comp. Laut. d. l. conf. p. 220. lin. ult. p. 277. lit. D. p. 309. lin. pen. p. 561. lit. C. ibi: nisi aliter &c. p. 382. lin. pen. ibi regulariter. D. Hert. d. Convent. Domin. translativ. §. 4.

Qu. 6. Quomodo fit?

Resp. Nudo & solo consensu, quocunque modo declarato, l. 1. l. 14. ff. l. 24. C. h. (licet rei traditio intercedat, tanquam implementum, & scriptura nonnunquam tantum probationis gratia, vid. supr. tit. d. Empt. vend. Qu. 2. & tit. d. oblig. ex consens.) ita ut quamprimum contrahentes de usu rei, vel opera personæ, & certâ mercede purè convenerint, locatio & conductio dicatur perfecta pr. §. h. ibique Vinn. Mev. p. 6. d. 178. n. 1. & 2.

Qu. 7. An tacito quoque consensu locatio fieri potest?

Resp. Utriusque tacito consensu vix ab initio contrahi potest. arg. §. 1. §. h. l. 22. ff. d.

ff. d. P. V. quia certa merces statim est constituenda (nisi hæc Lege vel moribus jam sit determinata *arg. l. 37. contr. Empt.* videtur enim tunc unusquisque ad illam mercedem sese obligasse, quam solvere moris erat, in illo loco, vel quam lex requirebat *l. 18. C. h.*) semel tamen contracta sæpè tacitè renovatur, *v. Comp. Laut. p. 370. junct. p. 296. pr. lit. g. ibi: tacitè &c. add. p. 637. pr. n. 2.* si nimirum conductor tempore conductionis impleto, sciente & patiente locatore, vel ejus hærede aut Curatore in Conductione, non modico temporis spacio maneat; tunc enim locatio Conductio tacitè renovata censetur; *l. 13. §. f. l. 14. ff. l. 16. C. h. ibique Brun- neman. Mev. p. 2. d. 381. p. 6. d. 179. p. 4. d. 260. add. p. 6. d. 47. & d. 178. n. 6. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 5. & 6. §. 7.*

Qu. 8. Sed an hæc indistinctè procedunt?

Resp. Neg. sed in hac tacitè renovata locatione, quoad tempus distinguendum est inter prædia, ita ut reconductio facta videatur *in prædiis rusticis*, ex quibus regulariter singulis demum annis fructus uniformiter percipiuntur ad annum, licet prima ad lustrum fuerit contracta *d. l. 13. §. f. ff. d. t.* In *urbanis* verò, quoniam illorum quolibet tempore uniformis est

usus pro eo tempore, quo quis finita prima locatione habitavit; *d. l. 13. §. fin. Comp. Laut. p. 370. & p. 374. in med. lit. A. Menoch. præsumpt. 85. per tot. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 5. & 6. §. 7. D. Stryk. d. C. C. S. 2. c. 9. §. 5. ita tamen, ut inquilinus non subito, & maximo cum suo incommodo statim quamprimum locator hoc voluerit, emigrare cogatur. arg. l. 9. ff. d. servit. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 9.*

Qu. 9. Locare & conducere quanam possunt?

Resp. Omnes, qui contrahendo sese obligare valent, nec speciali prohibitione ab hoc contractu excluduntur. arg. l. 43. §. 1. ff. d. Procur.

Qu. 10. Qui ergò prohibentur?

Resp. (1. Milites, l. 31. C. h. v. Comp. Laut. p. 57. in fin. lib. B. p. 371. pr. p. 460. pr. m. 5. (2. Decuriones, l. 30. C. h. l. 34. C. d. Decur. nisi Jure successionis in conductione remaneant, quæ est conductio necessaria, l. 4. ff. d. t. (3. Clerici quoad possessiones seculares N. 123. n. 6. (4. Tutores & Curatores rationibus nondum redditis, ob majorem minorum securitatem, prædia fiscalia, & Cæsaris patrimonialia conducere verantur. l. 49. pr. & §. 1. ff. h. l. un. C. ne tut. vel Cur. vectig. cond. ibique

Brun-

Brunnem *add.* D. Stryk. *in not. ad Comp.*
 Laut. *d. p.* 371. (5. Fabri, victores, & si-
 miles, qui artem suam cum strepitu exer-
 cent domum juxta literatorum aedes, his-
 ce invitis & contradicentibus conducere,
 & ibi artem suam exercere nequeunt.
Comp. Laut. *d. l. add.* Carpz. *v. 2. C.* 37. *d.*
 23. nisi opifices emendo vel conducendo
 prævenerint, *arg. l. un. C. de stud. Lib.* Carpz.
d. l. Coll. Pr. D. Stryk. *d. J.* 5. *D.* 3. *C.* 2. *n.*
 10. *seqq.* & *D.* 5. *c.* 3. *n.* 36.

*Qu. 11. Operis duobus simul locatis, cui pri-
 mo satis faciendum?*

Resp. Priori conductori, *l.* 26. *ff. h t.*
Mev. p. 2. *d.* 379. *p.* 4. *d.* 385. *n.* 4. & 5.
 quod secus in Usu rei duobus locato, &
 posteriori tradito, qui huic invito non est
 auferendus, (nam & hic obtinet *l.* 15. *C. d.*
R. V. sicuti enim in Emptione, si res duo-
 bus vendita, is potior cui res tradita, ita &
 in locatione, si res duobus locata, ille po-
 tior qui prius possessionem accepit. Nisi
 posterior Conductor sciverit rem alteri
 prius locatam esse, sic enim de dolo te-
 nereur) sed si locator priori non possit
 usum præstare eidem solvere debet inter-
 esse, *Comp.* Laut. *d. p.* 371.

Qu. 12. Quæ res locari possunt?

Resp. Omnes regulariter, quæ sunt in
 com-

commercio, nec usu consumuntur (fungibilium enim rerum, quæ usu consumuntur, propriè non est locatio Conductio, cum finito Usu restitui non possint *l. 31. ff. h.* Item quia in huiusmodi rebus dominium per necessariam consequentiam transit, *arg. l. 3. §. f. ff. commod. Comp. Laut. p. 167. in fin. vid. tamen. p. 219. lit. O. in fin.*) sive sint corporales, sive incorporeales e. g. Jus vectigalis, *l. 4. C. vectig. nov. inst. non poss.* Ususfructus, *§. 1. J. d. us. & habit. l. 18. C. d. jur. dot. Comp. Laut. d. p. 371. junct. p. 126. lin. 9. & 10. à fin.* Habitatio, *§. 5. J. d. Usu & habit. l. 13. C. d. Usufr.* & hodie Jurisdictio v. Carpz. *L. 5. Resp. 15. n. 3. seqq. vid. Id. J. F. p. 2. C. 37. def. 22. Comp. Laut. d. l. & p. 131. ante med. ibi. aliis locare &c. & Coll. Pr. h. t. §. 19. & 20.* Mobiles, sive immobiles, locatoris propriæ, sive alienæ *l. 7. l. 9. §. f. ff. h. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 22.*

Quæ 13. An etiam Jus Monetae cudendæ?

Resp. Neg. per pragmaticam & publicam Imperii sanctionem in Edict. Monet. Ferd. I. Imp. d. A. 1559. §. ferner als sich auch ic. ne à Conductoribus moneta depravetur, quod minuit famam Principis, lites parit inextricabiles, commercia cum extraneis impedit & verbo pleraque in publicis & privatis dubia facit atque suspen-

spendit. Laut. *in Coll. Th. Pr. h. t. p.* 1356. §. 21. D. Hertius *d. Superioritate Territ.* §. 20. n. 9. *ibique cit.* Carpz. *L. 5. Resp.* 18, *ubi de pœna hujus Conductionis.*

Qu. 14. Quæ opera locari possunt?

Resp. Omnes, quæ sunt honestæ & mercede æstimari solent, ita ut in concedentem aliqua redundet utilitas *l. 5. §. 2. ff. d. P. V.* quales sunt *e. g.* tabulam pingere *d. §. 2.* onus vehere, *l. 13. §. 1. ff. h. rem suam pro alio oppignorare. l. 19. §. 1. ff. d. P. V.* & similes *Comp. Laut. p.* 373.

Qu. 15. Ex parte Conductoris quid requiritur ad constituendam Locationem?

Resp. Merces, *pr. §. h. l. 23. in fin. ff. comm. div.* (seu pretium, *l. 28. §. 2. l. 51. §. 1. l. 58. pr. ff. h. l. f. §. f. ff. d. Leg. Rhod. Comp. Laut. d. l. & p.* 286. *in med. lit. R. ibi distinguitur à Locatione*) quæ est NB. pecunia numerata, qua vel usus rei, vel opera personæ æstimatur *arg. pr. §. h. l. 5. §. 2. ff. d. P. V. l. 1. §. 9. ff. depos. l. 25. §. 6. ff. h. l. 26. §. ff. d. furt. D. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 30. Harppr. ad §. Bad. p. 4. th. 5.*

Qu. 16. Merces quomodo debet esse comparata?

Resp. Debet (1. esse vera, non simulata, nec dicis gratia constituta. *vid. quæ tit. 1.*) (Ad §. *præc. not. Comp. Laut. d. l. add. p.* 304. (2. Certa

Certa §. 1. *J. h. l. 25. pr. ff. eod.* vel per se ex
determinatione contrahentium, vel per
Relationem, propriè enim locatio non est,
ubi tantum promittitur, quantum ju-
stum erit, vel quantum inter eos postea
conveniet. §. 1. *J. h. l. 22. ff. d. P. V. Comp.*
Laut. dd. LL. & p. 306. lit. D. Coll. Pr. d. l.
§. 31. & 32. & rit. de contrab. Empt. §. 46.
(3. Non etiam necessario debet esse justa.
l. 22. §. f. l. 23. ff. h. Comp. Laut. d. l. utrin-
que tamen locum hic habet Remedium
L. 2. C. d. rescind. vend. Comp. Laut. p. 374.
& p. 343. & Coll. Pr. h. i. §. 33. in med. Bar-
dili Disp. de obligatione faciendi. th. 145.

Qu. 17. Estne locatio, si mutuus rerum u-
sus ad tempus concedatur?

(Ad §.
2.) Resp. Neg quia non intercedit Mer-
ces. *l. 23. ff. comm. div. l. 17. §. 3. ff. d.*
P. V. sicut autem nec pretium emptionis,
ita nec merces locationis in alia re confi-
stere potest, quam in pecunia numerata,
h. §. 2. vid. prac. Qu. 15. D. Harppr. d. p. 4.
th. 5. Hinc præscriptis verbis agendum. h.
§. n. 2.

Qu. 18. Qualis est Contractus, si quis ex
suo Auro annulum pro certa pecunia
alteri facere & præstare pro-
mittat?

(Ad §.
4.) Resp. Non est locatio Conductio, sed
potius

potius Emptio venditio, quia in hoc casu proposito principaliter agitur de annulo, & ejus Dominio transferendo. §. 4. *J. h. l. 2. §. 1. ff. h. l. 20. l. 65. ff. d. contr. Empt. Laut. Coll. Pr. tit. d. Contrah. Empt. §. 62.* quod in contractu Loc. Cond. fieri nequit, utpote in quo, neque dominium, neque aliud Jus in re, *l. 39. ff. h. d. l. 65. ff. d. C. E. neque vera possessio, l. 60. §. 1. ff. h. sed naturalis tantum detentio transfertur, Comp. Laut. p. 382. in fin. & p. seq. p. 568. in fin.* & hoc tantum agitur, ut pro certa mercede usus Rei, jure tantum obligationis concedatur, vel opera præstetur. *Laut. Coll. Pr. p. 1164. §. 34. & 74.*

Qu. 19. An idem dicendum si quis aurum suum dederit mercede pro opera constituta?

Resp. Neg. sed hoc in casu locatio & Conductio est. *h. §. 4. J.* Toties enim Conductio alicujus rei intelligitur, quoties materia, in qua aliquid præstatur, in eodem statu ejusdem manet, *l. 65. ff. d. contr. empt. l. 2. l. 31. ff. h. l. 34. pr. ff. d. aur. & arg. leg.*

Qu. 20 Effectus hujus contractus quisnam?

Resp. Obligatio: qua locator obligatur, ut Conductori re conducta uti liceat,
vel

vel operas promissas præstet; Conductor verò, ut mercedem solvat, & rem locatam finita locatione restituat. Ex illa datur actio conducti, ex hac locati. *pr. §. h.*

Qu. 21. Quid est actio Conducti?

Resp. Est actio, Civilis, personalis, rei persecutoria, §. 17. *§. d. act. Bonæ fidei, l. 17. C. h.* quæ conductione perfecta datur conductori *pr. §. l. 15. pr. ff. h. & hæredibus, l. 19. §. 8. ff. h. t. contra locatorem & hæredes, l. 10. C. d. t. l. 49. ff. d. O. & A.* (si plures operas ad opus faciendum, & quidem singuli in solidum locarunt, singuli in solidum quoque tenentur. *arg. l. 9. pr. junct. l. 3. §. 1. ff. d. duob. reis*) ad omne id, quod ipsi ex hujus contractus natura, vel ex pacto conductionis debetur, *d. pr. §. h. d. l. 15. §. 1. in fin. l. 33. ff. h. v. Comp. Laut. p. 381. seqq.*

Qu. 22. Ad quid igitur tenetur locator in locatione Rerum?

Resp. (1. Ad hoc, ut præstet conductori re locatâ uti licere: *l. 9. pr. l. 15. §. 1. & 2. in fin. l. 33. ff. h.* quod ipsum tria includit (α) ut rem locatam conductori tradat. *d. l. 15. §. 1. Comp. Laut. p. 50. pr. p. 382. seq.* & quidem cum Instrumentis, & accessoriis ad rem illam pertinentibus *l. 19 §. 2. ff. eod.* (β) ut res locata præstetur habilis,

bilis, ad usum destinatum, *d. l. 15. §. 1. l. 25. §. 2. l. 27. pr. ff. d. t. (γ)* ut conductor re illa uti non impediatur *Comp. Laut. p. 383.* (2. Ad hoc ut conductorem indemnem præstet, non tantum ratione rei conductæ, e. g. equi vitiosi sine certioratione locati *Comp. Laut. p. 386.* sed & ratione expensarum, quas *b. f.* fecit ex necessitate ad rem conductam conservandam, vel ad utilitatem ejusdem perpetuam, aut ultra conductionis tempus duraturam *l. 55. §. 1. l. 61. pr. ff. b.* nec non ratione tributorum & Collectarum, quas conductor ratione rei conductæ solvit *Comp. Laut. p. 387. seq.*

Qu. 23. Sed quid dicendum, si impedimentum non factum vel voluntate locatoris, sed casu fortuito circa rem locatam contingat?

Resp. Hoc in Casu locator pro rata temporis, quo Conductor re uti non potuit, mercedem remittat, vel restituat, *l. 9. §. 1. l. 15. §. 2. & 7. l. 19. §. 6. l. 33. ff. b.* Merces enim debetur pro usu rei percepto, & sic successive, sicuti etiam conductor successivè utitur; ea propter in quantum usus rei impeditur, in tantum nec merces efficaciter debetur, *d. l. 15. §. 2. Laut. Coll. Tb. Pr. b. §. 78.*

Non

Qu. 24.

*Qu. 24. An etiam remissio mercedis faci-
enda, si circa fructus casus fortui-
tus contingat?*

Resp. Aff. L. 15. §. 2. l. 25. §. 6. ff. l. 8.
C. h. cap. propter sterilitatem 3. x. h. modo
sterilitas vel calamitas (1. sit inconsueta
illius loci vel temporis, d. l. 15. §. 2. Comp.
Laut. p. 384. conf. p. 121. lin. 5. à fin. (2.
Contingat forinsecus e. g. aëris intempe-
rie, latronum incurfu, d. l. 15. §. 2. h.
(non etiam, si eveniat vitio ipsius rei ejus-
que intrinseca qualitate, veluti si fundus
per se sit sterilis, saxosus &c. (3. Circa fru-
ctus nondum perceptos. (4. Sine condu-
ctoris culpa ad casum ordinata, & qui-
dem ita, ut ipse nullo modo eidem oc-
currere potuerit, d. C. 3. x. h. d. l. 15. §. 2.
ff. eod. (5. Conductor probeat, se exinde
damnum accepisse, plus quam tolerabile
d. l. 25. §. 6. ff. d. c. 3. x. h. Comp. Laut. p.
385. Quibus requisitis concurrentibus ex
benignitate Jur. Civ. regulariter merces
arbitrio Judicis, vel in totum, vel pro
parte est remittenda. dd. LL. vid. Laut. in
Coll. Th. Pr. h. §. 91. seqq. & Comp. d. p. 385.
seq.

*Qu. 25. In Locatione operarum ad quid te-
netur locator?*

Resp. Ad operas sedulo & fideliter præ-
stan-

standes, liberatur tamen præstando interesse, *arg. l. 13. §. f. ff. d. re jud Comp. Laut. p. 381. p. 50. pr. p. 400. p. 641. in med. n. 2. Christin. v. 2. D. 323. n. 2. v. D. Harp- pr. ad Jus Bad. p. 9. Laut. Concl. for. Ex-erc. 8. concl. 8.*

*Qu. 26. Sed quid si locator casu impe-
diatur?*

*Resp. Si citra suam culpam casu impe-
ditus, operas promissas non præstat, mer-
cedem remittit, vel acceptam restituit;
d. l. 15. §. 6. ff. b. sic merces pro rata tem-
poris dividitur, si e. g. famuli nostri ægro-
tant, arg. d. l. 15. §. 6. ff. b. aut ante tem-
pus locationis moriantur Comp. Laut. p.
381. vid. tamen p. 59. lin. 3. à fin.*

*Qu. 27. Quid si per conductorem stet, quo-
minus locator operas promissas præsta-
re possit?*

*Resp. Hoc in casu merces debetur in-
tegra, l. 19. §. 9. l. 38. pr. ff. b. junct. l. 16 t.
ff. d. R. F. l. 24. ff. d. cond. & dem. e. g. si
dominus absque justa causa, famulum ex-
pellat ante tempus conventum dd. LL. nisi
locator intra tempus illud alteri operas lo-
caverit, & mercedem acceperit. d. l. 19. §.
9. in fin. h. t. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 108.*

*Qu. 28. Quid si per locatorem culpa sua ope-
ras non præstantem stet?*

Resp. Tum datur hæc actio, contra ipsum ad omne id, quod conductoris interest. *arg. §. f. J. d. V. O. l. 13. §. f. ff. d. R. J. l. 44. §. f. ff. d. O. & A. Laut. Tr. Syn. h. §. 2. n. 33. Mey. ad Jus. Lub. p. 3. t. 8. art. 5. n. 11. & 12.* Immo nostri famuli sine justa causa ante tempus conventum recedentes, multis in locis etiam præteriti temporis mercede carere debent *vid. Bûrth. Land-Recht/ p. 2. tit. 17. §. wann gedingte re.* quod tamen de Jure Communi secus est, *D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 10. §. 12.*

Qu. 29. Quid est actio Locati?

Resp. Est actio personalis, rei persecutoria, bonæ fidei, quæ competit locatori, & hæredibus *l. 24. l. 29. C. h.* adversus conductorem & hæredes, *dd. LL.* ad omne id, quod ipsi ex hoc contractu debetur. *pr. J. b.*

Qu. 30. Ad quid competit hæc actio?

(Ad §.

5.

Resp. (1. Ad exigendam mercedem (post moram cum usuris, quia est bonæ fidei actio *l. 2. l. 17. C. h.*) eo tempore, quod vel partim conventio, vel mos regionis assignat, *l. 34. ff. d. R. J. arg. l. 8. C. h.* (2. Ad hoc, ut conductor finita locatione rem restituat, & quidem regulariter in specie, sive numero eandem, *arg. l. 39 ff. h. v. tamen l. 31. ff. eod. & præcisè. v. l. p. C. h. Comp. Laut. p. 389.* (3. Ad refarciendum
da-

damnum dolo, lata vel levi conductoris culpa datum. *l. 5. §. 2. ff. commod. l. 23 ff. d. R. F. l. 9. §. 3. l. 11. §. 3. l. 13. §. 1. & 8. l. 31. in fin. ff. l. 29. C. h. l. 3. §. 1. ff. inura camp.* Cum enim in hoc Contractu utriusque utilitas versetur, proinde regulariter uterque levem tantum, & non levissimam culpam præstare tenetur. *dd. LL. Comp. Laut. p. 390. junct. p. 228. p. 234. p. 365. lin. 8. à pr. Coll. Pr. h. t. §. 113. 114. 115. seqq.*

Qu. 31. Annon interdum etiam de Culpa levissima tenetur Conductor?

Resp. Aff. si scil. res natura sua exactissimam requirat diligentiam, l. 25. §. f. ff. h. t. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 121. & tit. ad L. Aquil. §. 9. aut quis promiserit diligentiam, si nimirum ipse tanquam artifex aliquid faciendum conduxerit, l. 9. §. p. l. 13. §. 5. l. 25. §. 7 ff. h. d. l. 23. ff. d. R. F. aut specialiter pro custodia mercedem acceperit l. 40. ff. h. t. Comp. Laut. p. 391 junct. p. 143. n. 2. p. 161. in fin. p. 699. pr.

Qu. 32. Quando finitur Locatio?

Resp. Elapso tempore, ad quod usque ipsa expressè, vel tacitè fuit contracta, arg. l. 13. §. f. & l. seq. ff. h. Mev. p. 7. d. 148. n. 2. neque Conductor ultra teneri potest invitus, l. 11. C. eod. v. Mev. p. 2. d. 381.

p. 4. d. 385. nec locator invitus conductori, eandem licet mercedem offerenti, rem locatam diutius relinquere tenetur, sed eandem libere alteri locare potest, l. 32. C. h. Mev. ad Jus Lub. l. 3. t. 8. art. 2. n. 3. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 5. §. 6. Except. vid. in Comp. Laut. p. 374. post med. & Coll. Pr. h. t. §. 39.

Qu. 33. An igitur antequam tempus conductionis finiatur, neque locator neque conductor, altero invito à contra. Et resilire potest?

Resp. Regulariter Neg. l. 3. l. 15. l. 27. C. h. l. 24. §. 2. l. 27. §. 1. l. 55. §. f ff. h. t. Comp. Laut. d. l. add. p. 645. post med. n. 2. ibi: non sufficit. &c. (nisi iusta & legitima subsit Causa. Idque sive quis ipsemet contraxerit sive ejus tutor, vel curator arg. l. 8. d. admin. tut. Comp. Laut. d. p. 374. in fin. junct. p. 470. in med. ibi: Hinc etiam pupillus &c. vel Procurator aut alius Administrator Comp. Laut. p. 375. pr. junct. p. 244. post med. sign. †.

Qu. 34. Iusta ergo Causa conductorem ante tempus finitum auctoritate Judicis expellendi quanam sunt?

Resp. (1. Injusta mercedis solvenda cessatio, si v. g. locatio in quinquennium pro certa mercede singulis annis solvenda
fit

fit contracta, & conductor intra biennium mercedem non solvat. *Comp. Laut. p. 375. A. Faber in Cod. L. 4. t. 42. D. 44. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 7. §. 9. p. 8. §. 10.* (2. Superveniens locatoris indigentia, si scilicet ipse, aut ejus hæres (quia hic in universum Jus defuncti succedit, *l. 37. ff. d. Acq. Her. Comp. Laut. p. 111. & p. 506.*) ob supervenientem causam e. g. quia domus ejus corruit vel exusta est &c. rem locatam propriis usibus necessariam esse probaverit *l. 3. C. h. v. C. p. X. h. Comp. Laut. d. l. add. p. 220. post mod. lit. C. p. 559. pr. lin. 1. seq. add. Coll. Th. Pr. h. §. 43. seqq. ubi ampl. & limit.* (3. Superveniens necessitas rem locatam reficiendi, modo id aliter commodè fieri non possit, quam conductore expulso. *l. 3. C. h. l. 30. pr. ff. eod. C. p. §. 1. X. h.* (4. Abusus rei locatæ, si scilicet conductor, inquilinus vel colonus in re conducta male versetur, idque physicè, vel naturaliter, vel moraliter, si nimirum illâ contra bonos mores abutatur, *d. l. 3. C. h. v. g. meretrices, fures &c. recipiendo D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 6. §. 8.* (5. Si non appareat hæres Conductoris. *l. 15. §. f. & LL. seqq. ff. h. Comp. Laut. p. 377.*

*Qu. 35. An etiam Conductor ante tempus
præfinitum rem relinquere potest ex
justa Causa*

Resp. Aff. e. g. si lumina ædium con-
ductarum vicino ædificante obscurentur,
aut ostia sive fenestræ nimium corrupte
non restituantur *l. 25. §. 2. si ædes con-*
ductæ ruinam minentur, l. 13. §. 6. l. 28.
l. 33. ff. d. damn. inf. item ob impetum
hostium, latronum *l. 13. §. 7. l. 34. ff. h.*
pestis, arg. l. 27. §. 1. ff. h. Item spectro-
rum, aut aliam justam timoris Causam,
licet periculum verè non subsit. *d. l. 27.*
§. 1. Comp. Laut. p. 377.

*Qu. 36. An morte quoque finitur Loca-
tio Conductio?*

(Ad §.
5.)

Resp. Si huic Contractui certum tempus
adjectum, morte locatoris, vel conducto-
ris, ante locationis tempus contingente
non solvitur locatio conductio, *l. 55. §. f. ff. h.*
l. 5. C. d. O. & A. sed utriusque hæredes con-
tractui stare tenentur, *h. §. 5. §. l. 10. C. h. l. 18*
C. d. jur. dot. Comp. Laut. p. 378. lit. d. junct.
p. 506. in fin. n. 4. p. 623. in med. lit. q. aliud
tamen dicendum, si tale quid sit condu-
ctum, quod personæ cohæret, ac per alium
æquè commodè expediri nequit: *arg.*
l. 13. C. d. contr. stip. aut contractus ini-
tus sit, quoad locator & conductor velint,
tum

um enim morte illius qui eligere debeat, initur, *l. 4. ff. h. Comp. Laut. d. l. add. pag. 642. lin. 7. & 8. à pr.* aut si morte locatoris extinguatur jus, quod in re habuit, *l. 9. §. 1. ff. h. t.*

Qu. 37. An successores singulares locationi stare tenentur?

Resp. Regulariter non : sed ab illa recedere, & conductorem, cui ipsi obligati non sunt, licite expellere possunt, *arg. l. 9. C. h.* etiamsi locatio in longum tempus sit contracta. *Comp. Laut. p. 379. p. 383. pr. lin. 5.* aut successor causam habeat lucrativam, *l. 120. §. f. ff. d. leg. 1.* aut colonus sit partarius *Laut. Diss. d. Colono partiaro. §. ult.* Hinc Conductorem expellere potest, e. g. emptor rei alteri locatæ, secundum vulgatum dictærium: *Kauff gehet vor Miete l. 25. §. 1. l. 32. ff. l. 9. C. h. ibique omninò Brunn. D. Hert. l. 1. Paræm. 46. §. 1. seqq. Comp. Laut. p. 379. seq.* ubi idem de aliis singularibus successoribus affirmatur. *Exception. v. in cit. Comp. Laut. p. 380.*

Qu. 38. Quid est Emphyteusis?

Resp. Est Contractus consensualis, de (Ad §. utili rei immobilis dominio transferendo, 3.) sub Lege meliorationis, & certæ pensionis annuæ, in recognitionem domini directi

recti solvendæ. *h. §. 3. J. l. 1. & seqq. C. d. jur. Emphyt. Comp. Laut. p. 120.*

Qu. 39. Quomodo dividitur hic Contractus?

Resp. Ab objecto in Civilem & Ecclesiasticum: *N. 7. c. 3. N. 120. c. 1. c. hoc consultissimo & c. 2. in pr. d. reb. Eccl. non al. in d. t. 1. C. d. Fur. Emphyt.* Ille est, vel publicus vel privatus. Ab adjuncto dividitur in perpetuum & temporalem, *arg. l. 1. l. ult. ff. si ag. vectig.*

Qu. 40. Unde originem traxit?

Resp. Apud Romanos à fundis publicis, quos ipsi bello acquisitos, aliis pro certa pensione excolendos dare solebant, quod ipsum postea etiam ad municipia, & privatos fuit translatum, ut ipsi quoque fundos suos ita concederent. *l. 1. ff. d. t. Carpz. p. 2. C. 39. d. 7. pr.* Nomen verò accepit à Zenone Imperatore *h. §. 3. ibique Vinn. n. 7.*

Qu. 41. An ad hujus Contractus substantiam, necesse est, ut ille in scriptis celebretur?

Resp. Scriptura de jure præcisè non requiritur, *arg. d. §. 3. Inst. & l. 4. ff. d. fid. Instr. l. 4. ff. d. pign. & hypoth.* Frommann. *d. Convent. in script. th. 18.* sed probationis tantum gratia accedere solet, & utilis est,

est, l. 1. l. 3. C. d. t. d. l. 4 ff. d. pign. & Cit.
l. 4. ff. d. fid. Instr. De Ecclesiastica tamen
Emphyteusi v. N. 120. C. s. pr. Mev. p. 3.
d. 289. Rhetius ad 1. F. 12. p. 389. Brunn.
ad l. 1. C. d. Fur. Emphyt. D. Harppr. ad
Jus Bad. p. 12. §. 14.

Qu. 42. Canon in quo consistit?

Resp. Non tantum in pecunia nume-
rata, sed etiam in aliis rebus, ut vino, oleo,
tritico &c. imò in re minima, & uno num-
mo. Quia hæc pensio non uti in locatio-
ne, in fructuum compensationem, sed
tantum in Domini directi recognitionem
promittitur & præstatur. Laut. Coll. Th.
Pr. tit. si ag. vectig. p. 589. §. 9. D. Harp-
precht Coss. p. 1295. n. 28. hinc si fructibus
respondeat annua pensio, sive Canon, in
dubio locatio censetur. Comp. Laut. p. 121.
& p. 124. lit. S. S. D. Harppr. Coss. p. 1297.
n. 55. p. 1299. n. 77.

*Qu. 43. Effectus hujus contractus quis-
nam?*

Resp. Mutua obligatio, qua rei em-
phyteuticariæ promissor ad rem traden-
dam, & utile Dominium transferendum;
accipiens vero ad culturam & curam, nec
non ad pensionem annuam adstringitur.
Inde descendit Actio Emphyteutica.

Qu. 44.

Qu. 44. Actio Emphyteuticaria quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, b. f. competens ex contractu emphyteuticario ad id, quod partes exinde sibi invicem præstare tenentur. Laut. *concl. for. Exerc. 16. th. 8.* estque ex utraque parte directa. Comp. Laut. *d. p. 121. junct. p. 622 in fin. & Coll. Pr. d. tit. si ager. vectig. §. 12.*

Qu. 45. Quibus ergo, & ad quid competit?

Resp. (1. Illi, cui Emphyteusis hoc contractu est promissa, ejusque hæredibus, adversus possessorem ejusque heredes, ad rem in Emphyteusis promissam præstandam. (2. Domino rei emphyteuticariæ, ejusque hæredibus adversus Emphyteuticarium, ejusque hæredes sed non contra successores singulares *arg. l. f. §. 1. ff. d. contr. empt. l. 1. §. 16. ff. ad SCt. Treb. l. f. C. de her. act. v.* Laut. *d. Exerc. 16. concl. 20.* ad hoc, ut rem curando & colendo meliorem reddat atque incolumem servet, imprimis autem ad pensionem singulis annis præstandam. *b. §. 3. f. l. 2. C. d. Fur. Emphyt. Comp. Laut. d. l.*

Qu. 46. Re autem ex hoc contractu tradita, quid transfertur in accipientem?

Resp. Jus in re, *l. 71. § p. & f. ff. d. leg. 1. l. 3.*

l. 3. §. 4. ff. d. reb. eor. qui sub tut. quod Emphyteuticum dicitur, d. l. 3. §. 4. l. 3. pr. C. d. jur. Emphyt.

Qu. 47. Quid est Jus Emphyteuticum?

Resp. Est Jus in re aliena immobili, plenissimè utendi, fruendi, cum potestate rem illam vindicandi, à domino alteri sub Lege meliorationis & annuæ pensionis, in recognitionem dominii directi, solvendæ concessum. *l. 71. §. p. & f. ff. d. Leg. 1. l. 3. §. 4. ff. d. reb. eor. l. 1. ff. l. 1. seq. C. si ag. vectig. h. §. 3. F.* Idem est, si per ultimam voluntatem relinquatur, *arg. §. 1. F. d. usufr.* aut si præscribatur, *arg. l. f. in f. C. d. long. temp. præscr. Comp. Laut. p. 122. & p. 573. lit. O. & Coll. Pr. d. tit. si ag. vectig. §. 14. seq.*

Qu. 48. An ad Hæredes hoc Jus transmittitur?

Resp. Legitimè acquisitum regulariter ad omnes hæredes suos, legitimos & testamentarios, descendentes & alios, *h. §. 3. F. l. 1. pr. ff. si ag. vect. masculos & foeminas, N. 7. c. 3. pr.* transmittitur: idque siue Emphyteusis sit Ecclesiastica: siue Civilis *N. 120. c. 1. (per qu. Nov. 7. O. 3. est correctæ, v. supr. Proæm. Qu. 26.) Clem. 1. & 2. d. reb. Eccl. non alien. nisi pacto aliud sit conventum. Merend, l. 6. contr. c. 1.*

2. & 3. Laut. Exerc. 16. th. 9. seqq. & Coll. Pr. d. t. §. 15.

Qu. 49. An etiam ex titulo singulari transferri potest?

Resp. Aff. idque tam inter vivos, quam mortis Causa titulo lucrativo, & oneroso, & quidem in quemcunque non prohibitum & idoneum ad canonem solvendum, b. §. 3. F. d. l. 71. §. p. & f. ff. d. leg. 1. modò tamen ad actuale Emphyteuseos translationem, domini consensus requiratur. l. f. vers. minimè licere &c. & in f. C. d. Fur. Emphyt. nam hoc non requisito Emphyteuta Jure suo cadit, d. l. f. in f. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 16. D. Harpppr. Coss. p. 1778. n. 105. D. Grave, d. Commisso Emphyt. cap. 3. §. 23. seqq.

Qu. 50. Sed quid si Dominus consentire, & novum Emphyteutam, sine justa causa recipere recuset?

Resp. Si per duos menses recuset, potest emphyteusis etiam citra ejus consensum transferri d. l. f. in f. Grave d. Commisso Emphyteut p. 50. seqq.

Qu. 51. Vendita Emphyteusi, quid Emphyteuticario faciendum?

Resp. Domino venditionem & pretium ab alio oblatum denunciare debet, quo facto ipsi, Domino sc. intra duos men-

menes competit Jus προτιμήσεως sive retractus das Vorkauff, Recht, d. l. f. verb. disponimus.

Qu. 52. Quibus modis extinguitur Jus Emphyteuticarium?

Resp. (1. Totali rei emphyteut. interitu, arg. §. 3. *J. d. usufr. d. §. 3. J. h. l. 1. C. d. Fur. Emphyt.* Civili & naturali, arg. l. 63 §. f. ff. pro soc. arg. l. 20. ff. d. capt. & postlim. l. 36. ff. d. relig. non etiam partiali, d. §. 3. *J. h. d. l. f. in fin.* cum Canon præstetur in recognitionem dominii, quæ etiam in parte fieri potest. Brunn. cent. 3. dec. 63. (2. Si Emphyteuticarius Domino velit Jus suum sponte cedat, aut contra, arg. d. §. 3. *J. d. usufr.* (3. Præscriptione, si sc. vel Emphyteuta directum, vel dominus plenum præscripserit dominium Carpz. *J. F. p. 2. C. 3. def. 17.* (4. Tempore elapso, ad quod usus Emphyteusis fuit concessa. (5. Extinctis & mortuis omnibus personis, pro quibus Emphyteusis fuit concessa Laut. Coll. Pr. d. 1. si ag. ve-
tig §. 20.

Qu. 53. Dantur ne adhuc alii modi, quibus extinguitur Emphyteusis?

Resp. Aff. sic extinguitur culposa & insigni rei Emphyteuticariæ deterioratione, auth. qui rem C. d. SS. Eccles. Comp. Laut.

p. 123. & p. 133. lin. 1. pr. nec non Re emphyteuticaria alienata, & in alium translata, consensu Domini non requisito, l. f. in f. C. d. Fur. Emphyt. d. qu. in præc. Qu. 52. D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 9. §. 38. Porro Canone in Ecclesiastica intra biennium in seculari seu Civili intra triennium non soluto, nec apochis Domino traditis, ipso jure cadit emphyteuta jure suo. l. 2. C. d. L. d. auth. qui rem C. d. SS. Eccl. licet nulla interpellatio intervenerit, d. l. 2. C. d. t. l. 12. C. d. contr. stip. Excipiuntur tamen casus, si Emphyteuticarius, ante domini declarationem canonem offerendo, moram purgaverit, c. f. x. d. locat. aut pacto aliud conventum fuerit d. l. 2. C. D. Stryk. d. C. C. S. 2. c. 9. §. 39. seq. Vel à Domino hoc remissum sit, expressè vel tacitè, canonem nempe scienter petendo, vel accipiendo, d. l. 2. C. Grave d. Diff. C. 3. §. 33. Comp. Laut. p. 124. & Coll. Pr. d. l. §. 22. & Concl. for. d. Exerc. 16. & d. th. usque ad fin.

LIB. III. TIT. XXVI.

DE

SOCIETATE.

Qu. 1. Quid est societas?

Resp. Est contractus consensualis, (v. tit.

(Ad Pr.)

tit. d. obl. Qu. 39. & Comp Laut. p. 45) de rebus lucri in commune faciendi gratia, communicandis, *tot. t. J. & ff. h. pro soc.* Est nominatus. *l. 7. §. 1. ff. d. pact. Juris Gentium, §. 2. J. d. J. N. G. & C. bonæ fidei, §. 28. J. d. act. l. 79. ff. h. δίπλευρος, §. un. J. d. oblig. ex cons. §. 2. J. d. pæn. tem. litig. Comp. Laut. p. 290. & p. 291. ut & d. p. 45.*

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. Ratione objecti dividitur in universalem sive generalem, & particularem, sive specialem *pr. J. h.* Illa iterum est vel in specie omnium bonorum vel simpliciter bonorum. *l. 3. §. 1. l. 7. ff. h. D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 10. §. 3.*

Qu. 3. Societas Universalis & quidem in specie omnium bonorum, quæ comprehendit?

Resp. Omnia sociorum bona, præsentia & futura, quocunque titulo vel modo, honesto tamen quæsito. *l. 3. §. 1. l. 52. §. 17. l. 53. ff. h. t.* ut hereditates, Legata & donationes. *l. 1. §. 1. d. l. 3. §. 1. l. 73. pr. ff. h.* thesaurum ab uno sociorum inventum: Item, quæ quis ex alieno delicto per actionem sibi exinde competentem consequitur. *l. 52. §. 16. ff. h.* etiam Feuda, aut bona fideicommissi vinculo nexa, quoad fru-

fructus scil. arg. 2. F. 9. § 2. § 5. Laut. *Diff.*
d. Soc. Bon. Conjug. cap. 4. §. 2. & 3. & in
Coll. Th. Pr. h. §. 3. & in Comp. p. 291.

*Qu. 4. In societate bonorum simpliciter,
 quæ communicantur?*

Resp. Tantum ea, quæ ex quæstu h. e.
 opera & negotiatione veniunt. l. 7. ff. h.
ibique Brunn. non etiam hæreditates, le-
 gata, donationes l. 9. ff. eod. & hæc contra-
 cta videtur, si non in specie omnium bo-
 norum facta fuerit mentio. l. 7. seqq. ff. h.
 Laut. *d. D. C. 1. §. 6. D. Harppr. Conf. 63.*
n. 29. seq.

*Qu. 5. Particularis societas quando cense-
 tur contracta?*

Resp. Quando contrahitur, vel ratio-
 ne unius rei, vel certæ negotiationis, pr.
J. h. l. 5. pr. l. 52. §. 5. ff. h. aut etiam here-
ditatis l. 39. §. 3. ff. fam. hercisc. quamvis
 hæc ultima secundum quid, & certo re-
 spectu tanquam Universitatis, etiam uni-
 versalis dici possit, *d. l. 52. §. 5. ff. h. Comp.*
Laut. d. p. 291. junct. p. 111.

*Qu. 6. In hac societate quæ communi-
 cantur?*

Resp. Ea tantum, quæ ex rebus vel ne-
 gotatione, cujus ratione societas est con-
 tracta proveniunt, sed non ea, quæ aliun-
 de, & non societatis nomine sunt quæsitæ.

d. l. 52.

d. l. 52. §. 5. ff. h. adeò ut licet quis communem pecuniam foeneraverit, vel illam rem aliquam, sed suo nomine comparaverit, ipse tamen usuras, vel rem illam regulariter communicare non teneatur. d. l. 52. §. 6. l. 67. §. 1. ff. h. l. 4. C. comm. utriusque Jud. l. 8. C. si quis alt. vel sibi Comp. Laut. d. l. & in Coll. Pr. h. §. 5.

Qu. 7. Quomodo contrahitur & perficitur societas?

Resp. Solo consensu. l. 19. ff. h. §. un. J. d. oblig. ex Cons. v. Mev. p. 8. d. 261. n. 3. & 4. & quidem non tantum expresse, verbis sc. inter præsentes, & literis aut nuncio inter absentes, sed etiam tacito, re ipsa declarato. Mev. p. 2. d. 191. n. 1. & 2. p. 8. d. 261. n. 7. 8. 9. factis sc. & actibus, qui citra Jus societatis fieri non solent, vel etiam aliis, modo aliunde de animo societatem coeundi, constet l. 4. pr. ff. h. e. g. si duo eandem rem emerint, animo societatis ineundæ. l. 2. C. d. t. l. 2. ff. comm. div. maximè si libri rationum communi nomine inscripti reperiantur. Plura Exempl. vid. in Coll. Th. Pr. Laut. h. t. p. 1099. §. 6. add. Comp. Laut. d. p. 291. junct. p. 285. in med. lit. O. D. Hert. d. societate facta constituta §. 2. seqq. D. Harpprecht. Coss. p. 837. n. 55.

Qu. 8. Qui possunt societatem contrahere?

Resp. Omnes, qui contrahendo sese obligare valent, nec specialiter prohibentur: Generalis autem est Regula, inter quos prohibitum est pactum, inter illos etiam societas. Maritus cum uxore bene societatem contrahere potest. *l. 16 §. f. ff. de alim. & cibar. leg. Laut. d. D. d. Soc. Bon. Conj. cap. 3. & in Comp. p. 292. & p. 266. lin. 9. à. pr. v. D. Stryk. in not. ad Comp. Laut. cit. p. 292.*

Qu. 9. Quatenus & quomodo res communicantur in societate omnium bonorum?

Resp. Hic res præsentes, quæ sc. Sociorum eo tempore sunt, quo societatem contrahunt, continuo sine vera traditione, pro partibus indivisis fiunt communes, *l. 1. §. 1. l. 2. ff. h.* sicque traditio fictè intervenisse videtur: Secus est in incorporalibus, vel iis, quæ in nominibus consistunt, hæc enim Cessionem desiderant, *l. 3. pr. ff. h. v. Laut. d. D. C. §. §. 1. v. Comp. Laut. p. 327. seq.* Res futuræ verò, vel bona, quæ postea acquiruntur, illa nec in hac universali societate ipso jure fiunt communia, sed socius societatis iudicio illa communicare cogitur. *l. 74. ff. h.* Ratio est, quia postea quæsitorum possessio sine vera traditio-

ditione aut voluntate transferri non intelliguntur. *l. 73. seqq. ff. h. t.*

Qu. 10. An idem in societate simpliciter bonorum & societate particulari obtinet?

Resp. Neg. sed hic non communicantur res, nisi actualiter conferantur, *arg. l. 1. §. 1. l. 58. §. 1. ff. h. D. Harpprecht Conf. 81. n. 64.* communicantur autem in hisce societatibus res principales, interdum tantum quoad fructus, usum pretium, vel lucrum percipiendum, *l. 7. l. 44. l. 52. §. 2. l. 58. pr. ff. h. l. 13. §. 1. ff. d. P. V.* interdum verò quoad ipsam proprietatem, ita, ut Dominium illarum pro partibus indivisis inter partes fiat commune *d. l. 13. §. 1. ff. d. P. V. d. l. 58. pr. ff. h.* In hisce itaque societatibus respiciendum est ad id, quod inter partes actum, *l. 34. ff. d. R. F. D. Hert. d. Convent. Domini translativ. §. 6.*

Qu. 11. Lucrum & damnum pro quibus partibus fit commune?

Resp. In societate in specie omnium bonorum, ex natura contractus, lucrum & damnum æqualiter est communicandum, ita ut omnes, & lucri & damni partes accipiant absolutè æquales, nulla habita ratione quantitatis in societatem collatæ,

latae. D. Harpprecht. *Coll.* p. 839. n. 151.
 Mev. p. 8. d. 13. n. 3. *seqq.* p. 3. d. 125. n. 3.
 D. Hert. *Lib. 1. Paroem.* 43. In societate
 verò simpliciter bonorum, nec non in so-
 cietate particulari, ex natura contractus,
 focii quidem etiam æquales lucri & da-
 mni partes accipere debent, §. 1. *J. h. l. 29.*
pr. ff. l. 3. C. eod. sed in hisce æqualitas æsti-
 matur ex quantitate rerum in societatem
 collatarum, vel operarum aut suscepti pe-
 riculi. *l. 6. l. 80. l. 83. ff. h. Laut. in Coll. Th.*
Pr. h. §. 18.

*Qu. 12. An pactis inæquales constitui pos-
 sunt partes?*

Resp. Aff. hinc lucrum & damnum se-
 cundum Conventionis legem est commu-
 nicandum & dividendum. D. Harppr.
Cons. 43. n. 152. & 153. Mev. p. 8. d. 13.
 n. 2. nulla habita ratione, siue partes inæ-
 quales sint uniformiter, & in lucro, & in
 damno, v. g. ut unus alias lucri & damni
 habeas partes, & alter tertiam lucri &
 damni partem accipiat, §. 1. *J. h. ibique*
Vinn. siue difformiter, v. g. ut unus lucri
 partem, nullam vero damni partem fe-
 rat, §. 2. *J. h. l. 29. §. 1. ff. h.* aut ut ad
 unum duæ partes lucri & una damni per-
 tineat, ad alterum verò duæ partes damni
 & una lucri, d. §. 2. *J. h.* modo ille, qui
 duas

duas partes lucri accipit, aliquid plus con-
tulerit societati, vel pecuniæ, vel operæ,
vel inæqualitas illa, ex alia justa causa sit
conventa, *d. l. 29. pr. ff. h. v. g. Remune-
rationis &c. D. Stryk. d. C. C. S. 2, C. 10.
§. 4.*

*Qu. 13. An etiam quis omne damnum aut
partem ejus absque ullo lucro in se re-
cipere potest?*

Resp. Neg. hæcque societas ran-
quam Leonina non subsistit. *d. l. 29. §. 2.
ff. h. deficit enim hic natura & substantiale
huius contractus, lucri scil. communica-
tio. Comp. Laut. p. 293. D. Stryk. Diss. d.
foro conscientiae C. 5. p. 127. n. 137. seqq.
& de C. C. d. §. 4. D. Harpprecht Coss. p. 438.
n. 169.*

*Qu. 14. An partes in solo lucro expressæ,
eadem etiam tacite in damno consti-
tute censentur?*

Resp. Aff. & retrò in solo damno ex- (Ad §.
pressæ, accipiuntur similiter in lucro. *h.* 3.)
§. 3. Idque (1. Ex huius Contractus na-
tura, quæ æqualitatem vel maximè desi-
derat. (2. Quia ubi eadem est ratio, ibi
quoque eadem debet esse Juris dispositio.
l. 32. ff. ad L. Aquil. l. ult. C. ad L. Falc.

*Qu. 15. Quodnam hic intelligitur damnum,
quodve lucrum?*

Resp. In lucri & damni computatione atque distributione non intelligitur lucrum, nisi omni damno deducto, nec damnum, nisi omni lucro deducto. *l. 30 ff. §. 2. J. inf. h. ibique Vinn.*

Qu. 16. Quæ actio oritur ex hoc Contrahit societatis?

Resp. Actio pro socio; quæ est ex utraque parte directa, quia principaliter, & ab initio uterque obligatur. *§. 2. J. d. pæn. tem. litig.*

Qu. 17. Hac actio quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, Civilis, bonæ fidei, *§. 28. J. d. act. rei persecutoria, §. 17. J. d. act. & interdum generalis, l. 38. pr. ff. h. Comp. Laut. p. 294. junct. p. 41. in med. lit. D. ac famosa, si scil. dolosus inter- venerit, d. §. 2. J. d. pæn. tem lit. Comp. Laut d. p. 294. & p. 62. ante med. compe- tens inter socios, ad id, quod socii, ratio- ne societatis, sibi invicem præstare tenen- tur. t. t. ff. pro soc. D. Harppr. Coss. p. 844. n. 186.*

Qu. 18. An hac actio heredibus sociorum, & contra heredes quoque competit?

Resp. Aff. quamvis enim ipsa societas morte extinguatur *l. 65. §. 9. ff. h. vid. infr.*

Qu. 24. effectus tamen permaneat. l. 35. l. 63.

*l. 63. §. 8. ff. d. t. Laut. d. transact. th. 23.
& in Comp. d. l. & p. 623.*

*Qu. 19. Ad quam Culpam socius socio
tenetur?*

Resp. Non tantum ad dolum, & la-
tam, sed & ad levem Culpam in concreto
consideratam. *h. §. fin. J. l. 52. §. 2. l. 72.
ff. h. l. 5. §. 2. ff. commod. Comp. Laut. d. p.
294. junct. p. 226.* pro indole scil. electi
socii. Qui enim parum diligentem soci-
um sibi adsumit, de se queri, sibi que hoc
imputare debet. *d. §. fin. h. l. 52. §. 2. ff.
eod. vid. supr. not. tit. commodat. add. Coll.
Th. Pr. Laut. h. §. 25.*

*Qu. 20. An interdum etiam levissima Cul-
pa praestanda?*

Resp. Aff. si sc. hoc conventum. *l. 1. §.
35. ff. de pos. item si in suis diligentissimus
esset socius v. Laut. d. D. d. societ. Bon.
Conjug. C. 5. §. 5. seq. & D. d. peric. rer. in
Conj. illat. §. 32. seqq.*

*Qu. 21. An de casibus fortuitis tenetur
socius?*

Resp. Regulariter non. *l. 52. §. 3 & 4. ff.
h.* sed sicuti lucrum ita & damnum com-
mune esse oportet, quod non culpa socii
contingit. *d. l. 52. §. 4. in fin.* & hoc non
tantum in rebus communibus. *l. 58. pr. &
§. 1. h.* sed etiam in rebus unius socii pro-

priis, si scilicet illas necessario propter societatem exportaverit, & sic societatis causa, casu amiserit, aut ipse vulneratus, vel captus fuerit. *d. l. 52. §. 4. l. 60. §. 1. l. 61. ff. eod. h. t. Comp. Laut. d. p. 294. D. Hertius. d. Lytro. S. 1. §. 9. p. 260. D. Stryke. d. C. C. S. 2. C. 10. §. 22.*

Qu. 22. An Expensæ quoque in hanc actionem veniant?

Resp. Aff. si scilicet ipsam societatem respiciant. *l. 38. §. 1. l. 52. §. 15. l. 67. §. 2. ff. h. v. Laut. Diss. d. Benet. Divis. 1h. 21. Mev. p. 8. d. 240. n. 2. add. dec. 260. (non aliæ d. l. 52. §. 15.)* quod verum est in societate simpliciter bonorum, & particulari, secus verò in Universalis in specie omnium bonorum, in quam imputantur omnia damna, & expensæ, modò non proveniant ex delicto, dolo, vel Culpa socii. *d. l. 52. §. f. l. 59. §. 1. ff. h. Comp. Laut. cit. p. 294.*

Qu. 23. Quibus modis solvitur societas?

Resp. Variis; qui contingunt, vel (1. ratione personarum, vel (2. rerum, vel (3. ratione temporis adjecti præterlapfi.

(Ad §. 4. 5. 6. 7. 8.) *Qu. 24. Ratione igitur personarum, quomodo solvitur?*

Resp. (1. Morte. §. 5. *f. h. l. 4. §. 1. l. 63. §. f. ff. h. tam naturali, quam Civili, d. l. 4. §. 1. d.*

d. l. 63. v. D. Harppr. Coss. p. 1732. n. 64. licet ad ulterius tempus contracta sit, quia in societate non tantum rei familiaris, ut ferè in aliis contractibus, verum insuper etiam fidei & industriæ, quæ ad hæredes non transeunt, contemplatio versatur; certaue regula est: quod personalia ad tempus constituta, etiam ante tempus morte extinguantur. *l. 12. C. d. usufr.* adeo ut nec inter reliquos societas duret, quia sæpè unius contemplatione contrahitur. *h. §. 5. §. l. 65. §. 9. ff. h.* Nisi ab initio aliud conventum. *d. §. 5. §. l. 65. §. 9. D. Stryk. d. C. C. d. S. 2. c. 10. §. 8. (2. Pœnitentia non tantum mutua, d. l. 65. §. 3. & §. 4. §. h. verbis vel facto declarata, v. g. si omnes socii negotia sua separatim agant, l. 64. ff. h. sed etiam unius renunciatione, (etiam si res non amplius integra, quod singulare in hoc contractu. arg. §. f. §. quib. mod. obl.) rursus vel facto vel verbis declarata, actione scil. eum in finem, ut societas distrahatur instituta. d. l. 65. pr. ff. Comp. Laur. p. 295. vid. tamen Coll. Th. Pr. h. §. 33. seqq.*

Qu. 25. Ratione Rerum, quando solvitur societas?

Resp. Negotio, cujus gratia ipsa est contracto finito. *d. l. 65. §. 10. ff. h. §. 6. §. h.*

J. h. aut bonis, quorum gratia est inita amissis *l. 63. §. f. ff. eod.* idque sive per bonorum publicationem, *§. 7. J. h. d. l. 65. §. 12. ff. h.* sive illorum cessionem, si scil. socius mole debiti prægravatus, bonis suis cessit. *§. 8. J. h. d. l. 65. §. 1. ff. h. Comp. Laut. d. l. & p. 582. lin. 11. à pr.* nisi ille, qui bonis cesserit, ab initio operas tantum promiserit. *Vinn. ad d. §. 8. J. h.* aut post Cessionem de novo consentiant. *d. §. 8.*

Qu. 26. An ad certum tempus contracta societas, eo lapsa finitur?

Resp. Aff. etiamsi negotia coepta nondum sint absoluta & completa, *d. l. 65. §. 6.* nisi expressè vel tacitè à sociis prorogetur. *d. §. 8. in f. J. h. Comp. Laut. p. 496. & p. 370. lin. 7. à pr.* nihil enim prohibet, quominus socii societatem, jure finitam, expressè vel tacitè renovare possint. *d. §. 8. J. h.*

De obligationibus & Actionibus, quæ sociis & adversus illas ex contractibus cum extraneis initis competunt. *v. omninò Laut. in D. d. soc. Oblig. quæ oritur ex convent. cum extraneis init. per tot. & in Comp. pag. 296. seqq. nec non in Coll. Pr. p. 1115. seqq.*

LIB. III. TIT. XXVII.

DE
MANDATO.*Qu. 1. Quid est Mandatum?*

Resp. Est contractus consensualis, no- (Ad
minatus, l. 1. §. 2. ff. d. rer. perm. bonæ Pr.)
fidei, §. un. ff. d. oblig. quæ ex cons. &
δίπλευρος, d. §. un. quo aliquid gratis geren-
dum committitur & suscipitur, l. 22. §.
11. l. 15. ff. h. Comp. Laut. p. 284. D. Harp-
precht Cuss. p. 1655. n. 8. seq.

Qu. 2. Quomodo dividitur?

Resp. Ratione causæ efficientis (1. in
expressum & tacitum l. 6. §. 2. l. 18. l. 53.
ff. h. (2. ratione objecti, in universale &
speciale, seu certæ rei, quo scil. negotium,
gerendum alicui in specie committitur, &
suscipitur. Comp. Laut. p. 285. pr. junct. p.
64. post med. n. 4. Illud vel secundum
quid, vel simpliciter tale est, quod nem-
pe ad liberam gestionem tendit, modò
utilitas, vel negotii necessitas id postulet.
De Jure Canon. & in Praxi subdisting. in
Mandatum cum, & sine Libera. vid om-
ninò Comp. Laut. d. p. 64. in fin. Item in Ju-
diciale & extrajudiciale. Comp. Laut. d. l.
add. p. 640. pr. & lit. D. maj. & min. D.
Stryk. d. C. C. S. 2. C. 12, §. 1. seq.

Qu. 3.

Qu. 3. Speciale mandatum in quibus Causis requiritur?

Resp. In omnibus causis maximi momenti. *arg. l. 25. §. 5. ff. d. A. & A. H. e. g. restitutione in integrum. l. 25. §. 1. l. 26. ff. de minor. Comp. Laut. p. 68. & p. 69. & p. 75. in med. liberorum exhibitione, l. 40. pr. ff. d. Proc. Juramenti delatione & relatione, Comp. Laut. p. 172. in med. lit. C. litis reassumptione & Renunciatione, Instrumentorum Recognitione; Comp. Laut. d. p. 69. aliud Exempl. vid in d. Comp. p. 438. lit. C. ibi. specialissimum &c. vid. Mev. p. 8. d. 217. n. 2.*

Qu. 4. Ratione Finis quomodo dividitur?

(Ad §. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.) Resp. In id quod contrahitur, vel (1. Mandantis tantum gratia, §. 1. *J. l. 2. §. 1. l. 3. ff. h. vel.* (2. Mandantis & Mandatarii, §. 2. *J. eod. ibique Vinn.* vel (3. Mandantis Mandatarii & Tertii causa. *v. l. 8. §. 4. ff. h. Vinn. add. pr. J. eod.* vel (4. Mandantis & tertii causa §. 4. *J. h. d. l. 2. §. 3. ff. h.* vel (5. Tertii tantum. §. 3. *J. l. 2. §. 2. l. 6. §. 4. h. vel* (6. Tertii & mandatarii gratia. §. 5. *J. l. 2. §. 5. ff. h. t.*

Qu. 5. Sed quomodo tertii & mandatarii gratia mandatum contrahi potest?

Resp. Principaliter ab initio per directum,

atum, & quoad externam verborum formam: nam minus principaliter & ex post facto, & per indirectum, mandantis quoque interest, ipse enim postea obligatur domino negotiorum gestorum, *l. 21. §. f. l. 28. ff. d. N. G.* nisi enim mandatoris quoque aliquo modo intersit, mandatum non subsistit. *l. 8. §. 6. ff. b. obligationes* quippe cum in finem introductæ sunt, ut quod nostra interest, acquiramus. *l. 38. §. 17. ff. d. V. O. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 4.*

Qu. 6. Quid si Mandatarii tantum gratia intervenerit Mandatum?

Resp. Hoc modo mandatum contrahi non potest, quia mandantis nihil interest, ideoque in arbitrio est mandatarii, an illud expedire velit nec ne, sicque hoc potius consilium est. *§. 6. §. f. l. 2. §. f. ff. b. Laut. d. Consilio. p. 1. c. 3. th. 2.* quod non est obligatorium: nemo enim ex consilio mandati tenetur, etiam si quis periculum in se susceperit. *l. 48. §. f. ff. b. v. D. Stryk. d. C. C. §. 2. c. 12. §. 16.*

Qu. 7. Quid est Consilium?

Resp. Consilium est, quo quis tantum quid sibi in re dubia faciendum esse videtur, ostendit & suggerit; sine tamen animo alterum ad illud faciendum, & sese ad indemnitatem præstandam obligandi, sed

sed illud libero alterius arbitrio relinquit.
d. §. 6. F. h. l. 2. §. f. ff. eod.

*Qu. 8. An ergo ex Consilio quis planè
 non tenetur?*

Resp. Ex consilio non fraudulento non :
*dd. LL. l. 1. §. 14. ff. depos. l. 47. ff. d. R. F.
 c. 62. d. R. F. in 6. etiamsi ille, qui consi-
 lium est secutus, illud ipsum alias non fe-
 cisset, & negotium etiam tertii commo-
 dum respiciat, modo de animo tantum
 consulendi constet. arg. dd. LL.*

*Qu. 9. In hisce autem negotiis distinguendum,
 ad quid respiciendum?*

Resp. Magis ad voluntatem contra-
 hentium, quam ad externam verborum
 conceptionem, *arg. l. f. C. que res pign.
 oblig. poss. arg. l. 2. §. f. l. 10. §. 7. ff. h. aliud
 enim est, si consultor non tantum quid
 ipsi bonum videatur, ostendat atque sug-
 gerat, sed alterum quoque multis persua-
 sionibus urgeat, & reluctantem inducat.
 v. Laut. d. D. p. 2. c. 1. & per tot. & in Coll.
 Tb. Pr. h. §. 17. D. Stryk. d. S. 2. c. 12. §.
 17. seq.*

*Qu. 10. Quomodo contrahitur Man-
 datum?*

Resp. Nudo committentis & recipien-
 tis consensu quocunque modo declarato,
*l. 1. pr. & §. 1. F. h. §. un. F. d. obl. ex
 Cons.*

Cons. ita, ut sufficiat etiam consensus sive verbis, sive literis; per nuncium, an facto aliquo declaretur. *d. l. 1. §. 1. ff. l. 7. C. h. l. 43. pr. ff. d. Proc. Clem. 1. eod. Laut. d. Proc. substit. c. 2. §. 2. & Diss. de Epistola. ib. 16. & Diss. d. Nuncio ib. 27.* item præsens scientia & patientia; quamvis enim tacitus sit consensus, verus tamen est. *l. 6. §. 2. l. 18. ff. h. Comp. Laut. p. 285. junct. p. 65. in med. p. 72. lin. 13. à pr. p. 237. in med. p. 291. in fin. D. Hertius d. servitut. fact. constitut. §. 1. & 2. vid. Mev. p. 2. d. 259. & p. 5. d. 270. p. 7. d. 228. n. 6.* modo persona talis sit, quæ expressè mandare possit. propter *l. 3. ff. d. R. J. Laut. d. D. d. Proc. subst. c. 3. §. 14. & Coll. Pr. h. t. §. 5. Qu. 11. Mandare, & mandatum suscipere quinam possunt?*

Resp. Omnes, qui contrahendo sese obligare valent, neque specialiter ab hoc contractu excluduntur; arg. *l. 43. pr. & §. 1. ff. d. Proc. v. Comp. Laut. d. p. 285. junct. p. 65. 67. & 68.* etiam deportati, arg. *l. 17. §. 1. ff. d. pæn. junct. §. 2. J. d. J. N. G. C. ibique supr. not. vid. l. 22. §. 5. ff. h. l. 15. ff. de interd. & releg. Comp. Laut. p. 717. pr. n. 7. & mulieres; modò hæ non intercedant, *l. 7. ff. ad SCT. Vellej. Comp. Laut. d. p. 65. 67. 68. & p. 266. lit. D. ibi. mandan-**

do &c. & d. p. 285. Coll. Pr. h. t. §. 6. & tit. de Procur. §. 36. nec virile officium recipiant l. 2. ff. d. R. F.

Qu. 12. An mandatarius alium substituere potest?

Resp. AFFIRM. de mandatario extrajudiciali l. 8. §. 3 ff. h. C. 1. in fin. d. Proc. in 6. Mev. p. 5. d. 177. n. 4. p. 7. d. 177. nisi dominus hoc prohibuerit, vel ex verborum conceptione, vel negotii commissi natura constet, quod singularem mandatarii industriam elegerit. arg. l. un. §. 9. C. d. Cod. toll. l. 31. ff. d. sol. c. 12. d. Off. & pot. deleg. in 6. D. Harppr. Coss. p. 780. n. 66. quod factum censetur in omnibus magni momenti negotiis, arg. C. f. d. Proc. in 6. vid. Mev. p. 5. d. 176. Brunn. ad l. 8. §. 3. ff. h. NEG. de Mandatario Judiciali, nisi factus sit litis Dominus, aut dominus actionis substituendi potestatem concesserit, d. l. 8. §. 3. ff. h. l. 8. l. 11. l. 23. C. d. Proc. C. 1. vers. licet de Procur. in 6. Laut. d. Disp. de Procur. substit. C. 3. per tot. Comp. Laut. p. 64. & Coll. Pr. tit. de Procur. §. 31. & h. t. §. 7. in med. & p. 286. D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 12. §. 8.

Qu. 13. Quæ negotia mandari possunt?

(Ad §. 7.) Resp. Omnia negotia gerenda sive futura l. 12. §. 14. ff. h. vel absolvenda. l. 60. ff.

60. ff. d. R. J. l. f. C. add. SCt. Maced. modo sint certa (quia mandatum rei sive negotii omnino incerti, quod nec ex natura sua, vel aliunde determinationem aliquam habet non subsistit) & honesta, i. e. non turpia seu honestati contraria. h. §. 7. J. l. 6. §. 3. ff. h. l. 26. l. 123 ff. d. V. O. alias enim nec mandatarius mandanti, nec hic illi obligatur, d. §. 7. J. h. v. D. Stryk. *Disp. d. Mandato delinquendi* sect. 1. §. 15. Mev. p. 3. d. 200. n. 7.

Qu. 14. Sed quid si tertius ex tali Mandato laesus?

Resp. Hoc in casu non tantum Reipublicæ, sed & tertio exinde læso ad poenam & restitutionem damni, si quod datum, uterque & mandans & mandatarius ex delicto obligatur. l. 11. §. 3. ff. d. in jur. l. 15. §. 1. ff. ad L. Cornel. d. Sic. l. 5. C. d. accus. Comp. Laut. d. p. 286. add. p. 664. in med. p. 697. lit. E. D. Harpprecht. *Coss. p. 1671. n. 94. add. p. 1665. n. 24. seq.* D. Hert. d. obligat. mandant. & mandatar. ratione tertii. §. 12.

Qu. 15. An merces pro mandato expediendo promitti potest? (Ad §. fin.)

Resp. Neg. quia mandatum sui natura est gratuitum. §. f. J. h. l. 1. §. f. l. 36. §. 1. ff. h. & originem habet ex officio & amicitia,

tia, cui contraria est merces. *d. l. 1. §. fin.* quæ æstimationi operæ proportionem respondet, & ferè analoga est ac in compensationem operarum præstatur *v. supr. tit. loc. Cond. Comp. Laut. d. l. & p. 373. in med. lit. D. p. 220. in fin. n. 3. p. 279. pr. lin. 1. seqq.*

Qu. 16. Quales ergo erit contractus, si merces promissa?

Resp. Vel Locatio Conductio, si merces certa, statim ab initio constituta, *h. §. f.* vel contractus innominatus, si quis tantum se daturum promiserit, quanti postea convenerit. *§. 1. d. loc. Cond.*

Qu. 17. An honorarium accedere potest?

Resp. Aff. hoc enim sicut aliis contractibus gratuitis accedere potest *l. 2. §. 23. ff.* ita nec hunc Contractum impedit, *l. 6 pr. l. 7 ff. l. 1. C. h.* cum sit voluntaria operæ gratis præstitæ remuneratio. Gratiam autem referre, & gratuitam operam remunerare, amicitiae non est contrarium, sed benè convenit. Vinn. *ad §. fin. h.* Laut. *in Coll. Theor Pr. h. §. 14. & 15.* ubi simul docet, qua actione peti possit. *v. D. Stryk. d. C. C. S. 2 C. 12. §. 21.*

Qu. 18. Quid est Commendatio?

Resp. Quâ, præviâ vel additâ laudatione generaliter saltem persona, vel res
alte-

alterius benevolentiae aut affectioni insinuat, & utili benevolentiae ac humanitatis officia praestentur, rogatur. *l. 12. §. 12. ff. h. l. 19. pr. ff. d. Aedil. Edict. l. 11. §. 2. ff. d. Leg. 3.* Hinc regulariter nulla nascitur obligatio, *d. l. 12. §. 12. l. f. C. quod cum eo, l. 37. ff. d. dol. Comp. Laut. p. 287 junct. p. 264. in med. ibi: commendaverit &c.* D. Fromman *Disp. de Commendatione per tot. vid. tamen Mev. p. 8. d. 120. seq. Coss. Argentor. p. 1. C. 111. Marquard. de Fur. Commerc. p. 2. C. 11. n. 69. D. Stryk. d. C. C. S. 2. C. 12. §. 19. Qu. 19. Mandatarius & Mandans quomodo, & ad quid obligantur?*

Resp. Mandatarius principaliter obligatur ad diligentem & fidelem impletionem ejus, quod gerendum suscepit. *l. 22. §. 11. ff. h. t. & ad omne, quod occasione mandati accepit, restituendum. l. 10. §. 2. l. 20. pr. ff. h. t.* Mandans verò obligatur minus principaliter ad indemnitatem mandatario praestandam. *l. 12. §. 9. l. 20. pr. l. 27. §. 4. ff. d. t.* Ex illa, principali scil. mandatarii obligatione nascitur actio Mandati directa: Ex hac vero, minus scil. principali, actio Mandati contraria.

Qu. 20. Quid est actio Mandati directa?

Resp. Est actio personalis, Civilis rei

persecutoria, bonæ fidei §. 28. *J. d. act.*
interdum famosa, *l. 1. l. 6. §. 5. ff. d. his*
qui not. infam. l. 21. C. h. si scil. propter do-
lum vel perfidiam quis condemnatus, arg.
d. l. 6. §. f. Comp. Laut. cit. p. 62. & p. 287.
competens mandanti & hæredibus adver-
sus mandatarium & hæredes, *l. 12. l. 49.*
ff. d. O. & A ad ea, quæ mandatarius man-
dati nomine mandanti præstare tenetur
Mev. p. 2. d. 290. n. 3, Laut. Coll. Pr. h. t.
§. 19.

Qu. 21. Quid si plures Mandatum
susceperint?

Resp. Datur hæc actio contra singulos
in solidum, *l. 60. §. 2. ff. h. ibique Brunn.*
ita tamen, ut de hodierna consuetudine
exceptionem divisionis opponere possint.
Comp. Laut. p. 287. & p. 631. lin. 11. à pr.
& si unus tantum gesserit reliquis bene-
ficio ordinis ex æquitate concedatur.
arg. l. f. C. d. div. tut. Comp. Laut. p. 288.
pr. D. Stryk. d. S. 2. C. 12. §. 24.

Qu. 22. Ad quid ergò tenetur Man-
datarius?

Resp. (1. ad mandatum susceptum ex-
pediendum, *l. 5. §. 1. l. 6. §. 1. l. 22. §. 11.*
h. §. 11. J. h. & quidem (2. rite & legitimè.
(3. Ad restitutionem ejus, quod occasione
mandati accepit, *l. 10. §. 2. l. 20. pr. ff. h.*
licet

licet contra, vel præter mandantis voluntatem, l. 10. §. 3. & 8. l. 20. ff. h. Comp. Laut. p. 288. & p. 394. lin. 4. & 5. à fin. & (4. ad usuras ob moram in restituendo. l. 32. §. 2. ff. d. usur. Comp. Laut. d. p. 288. & p. 418. lit. b. & ob culpam e. g. si contra mandantis consuetudinem pecuniam ejus fœnori, cum potuisset, non exposuerit. l. 13. §. 1. ff. de usur.

Qu. 23. Quid igitur dicendum, si negotium susceptum quidem, sed non legitime impletum?

Resp. Hoc in Casu mandatarius non quidem præcisè & directè ad implendum mandatum, indirectè tamen ad præstandum omne interesse obligari potest. d. l. 5. §. 1. d. l. 6. §. 1. l. 8. §. 6. l. 27. §. 2. ff. l. 16. C. h. quia ex facti obligatione non præcisè ad factum, sed ad interesse agitur. l. 13. §. ult. ff. d. Re Jud. Comp. Laut. p. 50. pr. p. 381. p. 374. p. 400. p. 514. p. 641. Sicuti enim liberum est mandatum suscipere, ita susceptum consummari oportet §. 11. J. h. l. 22. §. 11. ff. eod.

Qu. 24. Legitime autem & ritè quando dicitur Mandatum impletum?

Resp. Quando Mandatarius fines mandati diligenter custodivit. Mev. p. 6. d. 24. (Ad 6. 8.) n. 6. d. 26. n. 2. Hos enim, si excedit aliud

quid facere videtur, e. g. si minoris vendat
l. 5. §. 3. ff. b. §. 8. F. b. Hujusmodi nam-
 que mandatarius contraxit mandatario
 nomine, quoniam vero in id mandatum
 non habuit, detrahitur mentio mandati.
 Unde negotium ratione mandantis est
 nullum, *l. 10. C. d. Proc. d. l. 5. §. 3. & 4.*
ff. l. 12. C. b. Mev. p. 6. dec. 24. & 26. Comp.
Laut. d. p. 288, junct. p. 69. ante med. lit. E.
 mandatarius autem illi, cum quo contra-
 xit, & mandanti tenetur ad omne inter-
 esse. *l. 41. ff. b. v. D. Hertius d. obligat.*
Mandant. & Mandat. contemplatu tertii.
§. 10. limit. v. in ead. D. §. 11. 12. seqq.

*Qu. 25. Sed quam actionem mandatarius
 hoc in Casu contra mandatorem habet?*

Resp. Quoad excessum nullam, nec ne-
 gotiorum gestorum actionem habet, *b.*
§. 8. l. 22. pr. l. 41. ff. eod. quia N. G. actio
 tunc demum competit, si quis extra man-
 datum domini, aliquid faciat, sed hic agi-
 tur contra mandatum & voluntatem, *l. f.*
C. d. N. G. Comp. Laut. d. l. & p. 72. ibi: non
etiam prohibentium &c. vid. tamen Brunn.
ad. d. l. 5. ff. b. n. 3.

*Qu. 26. Quid si mandatarius minoris eme-
 rit, an & tunc excessisse fines mandati
 dicitur?*

Resp. Neg. nam qui certa summa sibi
 emi

emi mandat, etiam minoris, si possit, eam sibi emi mandasse intelligitur. *d. §. 8. in fin. §. h. l. 8. in fin. ff. eod. arg. l. 1. §. 4. ff. d. V. O.* Sic etiam in finibus mandati constituisse videtur, qui fecit, quod æquipollet ei, quod in mandatis accepit, ita ut domini nihil intersit. *l. f. §. f. in f. ff. h. Laut. concl. for. exerc. 30. th. 3. Mev. p. 2. d. 35. n. 3.* aut qui pluris vendit, *l. 3. pr. ff. h.* aut qui fecit id, sine quo mandatum impleri non potest, *l. 56. l. 62. ff. d. Proc. arg. l. 2. ff. d. Jurisd. Comp. Laut. d. p. 288. junct. p. 69. aut. med. ibi: modo non implicite &c. p. 237. in med. ibi: vel sine quibus* sic etiam connexa mandato inesse videntur. *Laut Coll. To. Pr. h. §. 26. Mev. p. 5. d. 175.*

Qu. 27. Quid si nulla certa forma negotio sit præscripta?

Resp. Expediendum illud est, juxta boni viri arbitrium, omnia ad mandantis præsumptam voluntatem & commodum reducendo *l. 35. in f. l. 46. l. 60. §. f. ff. h. Laut. Exerc. 20. concl. 2.*

Qu. 28. Ad quam diligentiam tenetur Mandatarius?

Resp. Regulariter ad exactissimam, quam eo ipso promittere censetur, quo roganti fidem dat de negotio ritè expediendo & gerendo, *l. 13. C. h. l. 21. ff. d. eod. v.*

D. Harppr. Coss. p. 1656. n. 12. *seqq.* Mev
 p. 1. d. 182. n. 4. *diff.* D. Hert. L. 1. *Paræm*
 35. §. 3. Exceptio tamen est, si Nego-
 tium tale sit, quod industriam non re-
 quirat, veluti fidejussio, nunciatio &c. D.
 Harpprecht Coss. p. 1238. n. 552.

*Qu. 29. Ad quid porro tenetur Man-
 datarius?*

Resp. Ad actionum cessionem, qua
 occasione Mandati acquisivit. l. 8. §. 5. &
 §. f. l. 43. l. 45. pr. & §. 5. ff. h. l. 49. §. f. ff.
 d. A. A. P. Comp. Laut. p. 289. *junct.* p. 98.
ibi: aliud exemplum &c. conf. p. 282. *post*
med. ibi: quam ut adversus &c. p. 332. *post*
med. n. 4. pag. 640. in med. ibi: si paratus
sit cedere &c.

*Qu. 30. Quid est actio mandati con-
 traria?*

Resp. Est actio personalis bonæ fidei,
 rei persecutoria, & famosa, (si propter
 perfidiam datur. l. 6. §. 5. ff. d. his qui not.
infam.) competens mandatario & hære-
 dibus. l. 12. §. 7. l. 14. ff. h. adversus man-
 dantem & hæredes. l. 58. pr. ff. d. t. ad in-
 demnitatem ratione mandati consequen-
 dam l. 15. l. 20. ff. h. Comp. Laut. d. p. 289.

*Qu. 31. Indemnitas igitur ut reddatur
 mandatarius, qua hac actione
 repetere potest?*

Resp.

Resp. (1. Sumptus bona fide factos *l.* 12. §. 9. ff. *h.* etiamsi mandans si ipse negotium gessisset, minus impendisset, *l.* 27. §. 4. ff. *h.* aut mandatarius negotium finire non potuerit. *l.* 56. §. f. ff. *d. t.* aut si ne culpa contrarium exitum expertus sit (mandatarius siquidem non eventum, sed diligentiam præstat) *Comp. Laut. d. p.* 289 *junct. p.* 59. *circ. fin. p.* 73. *pr. lin. 6. p.* 476. *in med. ibi: non ratione eventus &c.* aut salarium acceperit, *l.* 10. §. 9. ff. *h.* (2. Restitutionem damni, quod ipsi contigit ex re mandata, culpa mandatoris levissima *l.* 61. §. 5. ff. *d. furt.* *Comp. Laut. d. p.* 289. & *p.* 228. *in med. n.* 3. (3. Usuras ex mora, *l.* 32. §. 2. ff. *d. usur.* & quandocunque Judici æquum visum fuerit. *v. l.* 12. §. 9. ff. *h.* (4. Competit etiam hæc actio, ad id, ut mandator suscipiat obligationem, quæ mandati nomine alteri adversus mandatarium competit. *l.* 45. *pr. & §.* 5. ff. *h.* *Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. h. i. §.* 34. 35. 36. & 37.

Qu. 32. An etiam illud mandans restituere tenetur, quod casu fortuito mandatario accidit?

Resp. Neg. *l.* 26. §. 6. f. *h. ibique.* Brunn. ubi dist. *l.* 23. ff. *d. R. J.* quia res perit suo domino, nec casus mandanti imputari potest.

potest. D. Stryk. *d. C. C. §. 2. c. 11. §. 22.*
Comp. Laut. d. p. add. p. 229. p. 282. & Diss.
d. peric. rer. in soc. Conj. illat. cap. 4. §. 57.
 æquum tamen est, ut mandans mandatarium
 hisce quoque in casibus indemnem
 præstet, vel ad minimum ipsi aliquid
 contribuat, ne occasione negotii gratuiti
 damnum aliquod sentiat *l. 7. ff. quem Test.*
aper. Laut. Coll. Th. Pr. h. §. 36. vid. caute-
 lam sic subministr. D. Stryk. *d. C. C. S. 2.*
C. 12. §. 22.

*Qu. 33. Annon dantur casus quibus Fure
 quoque mandans ad tale damnum re-
 sarcendum obligatur?*

Resp. Aff. Quando L. sc. tempore man-
 dati periculum non latet mandantem vel
 uti si aliquem mitteret, per loca hostibus
 infesta: Cum enim sciretur negotium
 cum periculo conjunctum esse, id actum
 intelligitur, ut qui inde commodum, is
 & periculum sentiret. *v. Laut. d. Nuncio.*
cap. 10. th. 64. Idem dicendum, si man-
 datarius potuerit compelli, ad manda-
 tum suscipiendum, ut Legatus &c. *Comp.*
Laut. d. p. 289. junct. p. 741, pr. lin. 5. &
Coll. Pr. h. t. §. 36. Mev. ad Jus Lub. L. 1. t.
1. art. 10. n. 28. D. Hert. diss. de Lytro. S. 2.
§. 9. p. 261. & §. 10. p. 262. seqq. add. Pa-
genstecher in Sicil. Laut. manip. 2. Sicil. 111.
p. 189. seq.

Qu. 34.

Qu. 34. Potestne sub conditione vel in diem contrahi Mandatum?

Resp. Aff. *h. §. 12. perinde ut alii con-* (Ad §. tractus, §. 2. *J. d. V. O. Comp. Laut. p. 50.* ^{12.})
seqq.

Qu. 35. Quibus modis solvitur Mandatum?

Resp. (1. Mutuo dissensu. *§. f. J. quib.* (Ad §. *mod. toll. obl. Laut. Disp. d. Proc. subst. C. 5.* ^{9.})
§. 5. (2. Revocatione Mandantis, *h. §. 9.*
Mev. p. 8. d. 37. n. 2. (3. Renunciatione
Mandatarii, *§. 11. J. h.* (4. Morte alteru-
trius, *§. 10. J. h. D. Harppr. Coss. p. 1470.*
n. 364.

Qu. 36. An mandans quodocunque mandatum revocare potest?

Resp. Aff. quamdiu sc. res adhuc est integra, *i. e.* nulli à mandatario adhuc sumptus facti, nec quicquam gestum, *h. §. 9. J.* nam si res amplius integra non sit, sed mandatarii interesse cœperit, tunc mandatario adversus mandantem actio competit ad indemnitatem *Comp. Laut. p. 290.* quod etiam procedit, si mandatarius revocationem ignorans, mandatum impleverit. *l. 15. ff. h. C. f. d. Proc. in 6. Laut. d. Disp. de Nuncio. cap. 5. th. 65. n. 11.* voluntatis namque mutatio nunquam præsumitur. *l. 22. C. d. prob.* sed ab asserente probari debet.

Qu. 37.

*Qu. 37. Quando Mandatarii Renunciatio-
ne solvitur mandatum?*

Resp. Si *tempestive* fiat, ita ut mandan-
tis nihil intersit, sed ipsi integrum maneat
negotium vel per se, vel per alium æquè
commode expediendi. *h. §. 11. f. l. 22. §.
f. ff. b.* ubi enim cessat mandantis interesse,
ibi etiam ob mandatum non impletum,
non datur actio mandati directæ, *arg. l. 27.
§. 2. add. l. 8. §. 6. ff. b.* si verò *intempesti-
ve* renunciât, mandatarius, tenetur man-
danti ad interesse, *d. l. 27. §. 2.* nisi justa
subsit causa, ob quam mandatum non im-
pleat, e. g. adversa valetudo &c. *l. 23. seqq.
§. 11. f. b. d. l. 27. §. 2. ff. b.* quo tamen
casu hoc ipsum, si potest mandanti statim
renunciare debet. *d. l. 27. §. 2. ff. b. Laut.
Coll. Tr. Pr. b. §. 39. & tit. d. Proc. §. 64. & 65.*

*Qu. 38. Quomodo morte Mandantis
finitur Mandatum?*

Resp. Ita, ut si res adhuc sit integra, nec
mandatoris heres ad mandatum implen-
dum D. Harpprecht *Coss. p. 1473. n. 396.*
nec mandatarius, si mandatum postea
sciens executus sit, mandati actione ad in-
demnitatem agere possit, *l. 19. §. 3. in f.
ff. d. don. arg. l. 27. §. 3. ff. b.* nisi tale nego-
tium sit commissum, quod ante mortem
mandantis impleri nequeat, aut manda-
tari-

arius ignorans mandatorem mortuum esse, impleverit mandatum; tunc enim ex æquitate ipsi datur actio. §. 10. *J. h. l. 26. pr. l. 58. ff. h. arg. l. 29. §. 4. ff. eod. Comp. Laut. d. p. 290. vid. Müller. ad Struv. Exerc. 22. th. 14. D. Stryk. Introd. ad Prax. Forens. c. 10. §. 4.*

Qu. 39. Quid ergo, si mandator re non amplius integra moriatur?

Resp. Tunc non tantum competit actio de gestis, sed inchoata & connexa etiam impleri debent. *arg. §. 10. J. l. 15. C. h. l. 15. ff. d. Proc. l. 23. C. eod. Laut. Coll. Th. Pr. h. tit. §. 40. & tit. d. Procur. §. 66. add. concl. for. d. Exerc. th. 7. 8. 9. & in Comp. p. 70. pr.*

Qu. 40. Quomodo Mandatarii morte solvitur mandatum?

Resp. Idem si res adhuc integra, *h. §. 10. J. l. 27. §. 3. l. 57. ff. h. ita ut si heredes illud nihilominus impleverint, actionem habeant nullam, nisi ex ignorantia Juris crediderint complementum sibi incumbere, & tunc ex æquitate utilis conceditur actio. arg. d. l. 57. l. 8. in f. ff. d. jur. & fact. ign. si verò res non amplius est integra, etiam heredes mandatarii, cœpta & connexa perficere possunt & debent, arg. dd. LL. arg. l. 5. §. 9. l. 37. §. 1. ff. d. adm. tut.*

tut. l. 13. ff. d. tut. & rat. distr. l. 3. §. p. ff. d. contr. tut. act. l. 11. C. arbitr. tut. (quod generale est in illis contractibus, qui ad hæredes non transeunt. *dd. LL.*) nisi singularis industria & scientia Procuratoris electa sit. *d. l. 57. in fin. Laut. Coll. Th. Pr. h. §. 41. & tit. d. Procur. §. 67. & d. Disp. d. Proc. substit. cap. 6. §. 4.*

LIB. III. TIT. XXIX.

DE

OBLIGATIONIBVS, QVÆ QVASI EX CONTRACTU NAS- CUNTVR.

Qu. 1. Quinam sunt quasi Contractus?

(Ad
Pr.)

Resp. Qui fiunt conventionem à Lege præsumpta, vel ficta. *l. 13. §. f. ff. commod. sine vero consensu, l. 25. §. 16. ff. fam. herc. l. 46. ff. d. O. & A. Laut. Disp. d. Contract. in genere th. 22. & in Comp. p. 45. & supr. tit. 14. Lib. 3. Qu. 42.*

Qu. 2. Quot sunt illorum species?

Resp. Sex: (1. Negotiorum Gestio, §. 1. *J. h. Comp. Laut. d. p. 45. & p. 71.* (2. Tutelæ Administratio, §. 2. *J. h. Comp. Laut. d. l. & p. 474. pr.* (3. Rerum Communio, §. 3. *J. h. Comp. Laut. p. 152.* (4. Hereditatis Communio, §. 4. *J. h. Comp. Laut. p. 150.* (5. Hereditatis aditio, §. 5. *J. h. Comp. Laut.*

Laut. p. 506. in fin. p. 515. n. 3. (6. Indebiti solutio. §. 6. F. eod. Comp. Laut. d. p. 45. & p. 200. seqq.

Qu. 3. Quid est Negotiorum Gestio?

Resp. Est quasi Contractus, quo quis aliena negotia sine mandato domini spontè gerendo, se alteri ad rationes reddendas, & alterum sibi ad indemnitatem præstandam adstringit. *h. §. 1. F. l. 2. ff. de Neg. Gest. F. D. Harpprecht Cons. 61. n. 228.*

Qu. 4. Quæ hujus Causæ impulsiva?

Resp. Utilitas absentium, quorum negotia non negligi, publicè interest. *h. §. 1. F. l. ff. d. t. qui defensionis absentium favor cum adhuc hodie militet, idemque favor publicus sit. l. 33. ff. 2. ff. d. procur. hic quasi contractus Ufu fori frequentissimus est, nec hic Germaniæ Praxis à Jure discrepat. D. Stryk in U. M. ff. tit. d. Neg. Gest. §. 1.*

Qu. 5. Essentiale hujus Quasi Contractus quodnam est?

Resp. Ut illi, qui aliena negotia gerunt, id faciant animo inducendæ obligationis. Nam si hic animus non appareat, sed constet, aut præsumptio fortior adsit, gestorem ad negotia aliena donandi animo, *l. 4. ff. l. 12. C. d. t. de N.G. aut amicitiae Causa, l. 44. ff. eod. aut pietatis intuitu accessisse*

l. 1. l. 11. L. 13. l. 15. C. l. 27. §. 1. l. 34. ff. eod. vel ex juris necessitate aliquid præstitisse, l. 5. l. 12. C. d. N. G. tunc cessat hic quasi contractus, v. Comp. Laut. d. p. 72. junct. p. 164. lin. 4. à fin. ibi: repetendi &c. p. 458. aut. med. ibi: donasse præsumitur &c. p. 556. lit. B. ibi: alia exempl. p. 734. pr. lin. 4. Struv. b. §. 54. Mev. p. 4. d. 317. seqq. sic e. g. mater, quæ filium non adjecta protestatione aluit, non repetit expensas, d. l. 11. nec vitricus, si paterno v. D. Stryk. d. C. C. S. 3. C. 1. §. 5. seqq. affectu aluit privignos l. 15. C. eod. h. t.

Qu. 6. Negotia aliena, qui gerere possunt?

Resp. Omnes, qui per verum contractum sese obligare possunt, & contra, qui per verum Contractum se non obligant, nec possunt, per quasi arg. l. 3. §. 4. ff. d. N. G. Qui enim expressè consentire nequit, nec præsumi potest. Et ejus est non nolle, qui potest velle. l. 3. ff. d. R. F. b. e. ille tacitè consentire videtur, qui etiam expressè potest. Laut. Coll. Pr. tit. d. N. G. §. 6. v. D. Fromman. d. Fur. Furios. singular. p. 59. Comp. Laut. p. 47. & seq. & d. p. 72.

Qu. 7. Quorum negotia geri possunt?

Resp. Omnium, etiam fictarum personarum, l. 3. §. 6. l. 21. §. 1. ff. d. N. G. furio-

furiosorum, *d. l. 3. §. 5. Pupillorum, l. 46. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. p. 47. & 72.* (modo locupletiores exinde facti. *l. 6. pr. l. 37. pr. ff. l. 2. C. d. N. G. quod singulare in hoc quasi contractu; secus enim est in aliis*) præsentium & absentium, *l. 41. pr. ff. h. d. r. scientium & ignorantium. arg. l. 41. l. 19. §. 2. ff. d. N. G. modo scientia mandatum non inducat. d. l. 6. §. 2. l. 18. ff. Mandat. l. 60. ff. d. R. F. Comp. Laut. d. l. & p. 285. in med. lit. C. & Coll. Pr. d. t. §. 7. & 8.*

Qu. 8. An etiam Prohibentium negotia geri possunt?

Resp. Neg. l. 40. ff. mand. l. 8. §. f. ff. l. f. C. d. N. G. Comp. Laut. p. 288. lin. 14. seq. à pr. p. 636. lit. f. cum invito enim & prohibente, nec vere, nec quasi contrahitur, adeoque qui prohibentis Domini negotia gerit, hanc actionem non habet. Excipiuntur tamen casus, si quis v. g. expensas faciat ad liberandum hominem à morte, mutilatione, gravi morbo aut carcere, vel pro muliere maritanda; aut aliter publicus favor in eis faciendis versetur, licet is, cujus negotia sunt, contradixerit. l. 14. §. 13. ff. d. relig. Comp. Laut. d. p. 72. & p. 164. in fin. lit. C. ibi: non potest prohibere &c. Mev. p. 4. d. 317. Gomez. var.

*resol. tom. 2. C. 13. n. 111. D. Harpprecht
Conf. 61. n. 305. & n. 315. Brunnem. ad
d. l. f. C. b. D. Stryk. d. C. C. S. 3. C. 1. §. 2.*

*Qu. 9. Negotia quot modis dicuntur
aliena?*

*Resp. Variis scil. (1. Cura & Sollicitudi-
ne, (2. Re ipsa, (3. Ratihabitione, (4. ipso
gestu. vid. omninò Laut Coll. Th. Pr. b. §. 9.
add Mev. p. 5. d. 95. n. 5.*

*Qu. 10. An ratihabitione hunc quasi Contra-
ctum vitiat?*

*Resp. Disting. an domini ratihabitione
supervenerit negotio jam perfecto, an
non; hoc casu mandati competit actio,
l. f. C. ad SCt. Maced. l. 60. ff. d. R. J. quia
tunc gestionis causa est mandatum super-
veniens; Illo casu actio semel acquisita
non mutatur, perfecto enim negotio ge-
stor statim habet hanc actionem Negotio-
rum gestorum l. 9. C. l. 9. ff. d. N. G. v. D.
Stryk. d. l. §. 4. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 10.*

*Qu. 11. Quid est Actio Negotiorum
gestorum?*

*Resp. Est actio personalis, Civilis, bo-
næ fidei, l. 7. ff. d. t. §. 28. J. d. act. rei per-
secutoria, qua agitur inter negotiorum
gestorem & eorum dominum, ad ea, quæ
sibi invicem ex hoc quasi contractu præ-
stare debent. Laut. Coll. Pr. de t. §. 12.*

Qu. 12.

Qu. 12. Quomodo dividitur?

Resp. In directam & contrariam, quia obligatio ex una parte est principalis, ex altera minus principalis; Utraque est perpetua. *l. 8. C. h.* & iterum dividitur in directam & utilem. Illa est, quæ ex ipsis *LL.* verbis descendit; Utilis, quæ non ex verbis, sed mente *LL.* & per consequentiam descendit, diciturque *D. D. Subsidiaria. D. Harpprecht Cons. 61. n. 229. cum plur. seqq. Coll. Pr. Laut. §. 13.*

Qu. 13. Actio Negotiorum Gestorum directa quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, quæ ex principali gestoris obligatione oritur, & datur negotiorum Domino, seu ad quem negotia pertinent, (licet gestor ea ad alium pertinere crediderit. *l. 5. §. 1. l. 6. §. 8. l. 45. §. f. ff. d. N. G.*) & hæredibus *d. l. 3. §. 7. ff. d. t.* adversus gestorem & hæredes, *d. l. 3. §. 7.* ad omne illud, quod ex hoc quasi contractu præstare debet. *l. 2. ff. d. t. §. 1. J. h.*

Qu. 14. Ad quid ergò tenetur Negotiorum Gestor?

Resp. Principaliter ad id, ut debita diligentia negotium gerat, atque mortuo domino ad finem perducatur, *l. 21. §. 2. l. 31. §. 2. ff. d. t.* præterea debita à se ipso

exigere, *l. 6. §. f. l. 8. §. 1. l. 38. d. t.* & rationes reddere debet. *h. §. 1. §. l. 2. ff. d. t.* & gratuito præstare omnia *l. 8. §. 1. l. 23. l. 38. ff. d. t.* etiam usuras, quas ex hac gestione accepit, vel percipere potuit. *l. 19. §. 4. l. 31. §. 3. cit. tit. V. d. l. D. Harppr. d. l. n. 321.*

Qu. 15. Quam diligentiam præstare debet?

Resp. Regulariter sufficit diligentia exacta, *l. 11. ff. l. 20. C. d. N. G.* ratio est; quia Neg. gestor non commodi sui gratia, nec ex affectatione quadam, sed amico gratificaturus, vel ob necessitatem, cum alias res hujus relinqueretur indefensa, vel ob summam benevolentiam seu affectum accessit ad negotium. *dd. LL. & §. 1. §. b. D. Antonius Diss. Antevultej. 4. §. 23. seqq. D. Hert. L. 1. Paræm. Man muß mit andern Sachen behutsamer umgehen/ als mit seinen eigenen. 35. §. 2. Comp. Laut. d. p. 72.*

Qu. 16. Annon aliquando etiam exactissimam?

Resp. Aff. & quidem (1. si alius diligentior concurrat, & respectu gestoris abstinere, *h. §. 1. §. f.* (2. Si ratio|gestionem dissuadeat; ut si insolitum negotium gesserit, quod Dominus gesturus non erat, *l. 11. ff. d. N. G.*

Qu. 17.

Qu. 17. Quando sufficit dolum præstare?

Resp. Si amicus gerat negotia alias negotia alias peritura, *l. 3. §. 9. d. t.* unde culpa extenditur vel restringitur prout maior vel minor est negotiorum necessitas. *Laut. Coll. Th. Pr. b. §. 16. seqq. ubi ad Contr. resp.*

Qu. 18. Quid est actio Negotiorum Gestorum contraria?

Resp. Est actio personalis, quæ datur negotiorum gestori, & hæredibus; adversus dominum & heredes; *l. 2. l. 3. §. 7. ff. d. t.* ad omne id, ad quod ex hoc quasi contractu ipse obligatur.

Qu. 19. Ad quid ergo tenetur Dominus?

Resp. Ad hoc, ut indemnem servet gestorem (officium enim suum nemini debere esse damnosum. *l. 7. ff. quem t. st. aper.*) quoad omnia, quæ extra casum gestori abfuit, vel abfutura sunt. *d. l. 2. in f. & d. §. 1. §. b. junct. l. 22. C. eod. e. g.* si impensas fecerit &c. *Mev. p. 2. d. 227. n. 7. & per tot.*

Qu. 20. An igitur quascunque impensas hac actione recuperat Negotiorum Gestor?

Resp. Tantum necessarias & utiles. *l. 45. l. 27. in f. pr. ff. de N. G.* non etiam voluptuarias *d. l. 27.* Nec impensas tantum,

sed etiam usuras repetere potest, *l. 19. §. 4. ff. l. 18. C. d. t.* etiam si negotium diversum habuerit exitum. *l. 12. §. 2. ff. eod. Comp. Laut. p. 73. p. 59. lin. 9. à fin. ibi: vicerit. p. 389. in med. lit. O. p. 476. in med. ibi: non ratione eventus &c.* modo gestorum ratione suscepit. *l. 10. §. 1. ff. d. t. nec plusquam oportuit impenderit l. 25. ff. eod. vid. Mev. d. dec. 227.*

Qu. 21. Quid est Tutela administratio?

(Ad §.
2.)

Resp. Qua tutelam gerendo inter tutorem & pupillum mutua contrahitur obligatio D. Maj. *h. p. 840.*

Qu. 22. Quanam hinc oritur Actio?

Resp. Actio Tutelæ, quæ est actio personalis, Civilis rei persecutoria, bonæ fidei, *§. 28. F. d. act. perpetua, l. 1. §. 23. d. tut. & rat. distr. l. 8. C. arbitr. tut.* qua inter pupillum & tutorem agitur de eo, quod ipsi sibi invicem propter administrationem præstare tenentur. Laut. Coll. Pr. *d. tit. d. tut. & rat. distr. §. 2. seq.*

Qu. 23. Quotuplex est?

Resp. Directa, & contraria utraque autem utilis est & directa. Hæc datur, ratione tutelæ, inter quondam tutorem, & pupillum finita tutela. *l. 9. §. 4. & 5. ff. d. t. l. 4. §. 4. ff. rem pup. salv. for.* Illa ratione Curæ, inter Curatorem & adole-

scen-

centem finita Cura. *l. 14. C. d. adm. tut.*

Qu. 24. Directa, quibus & contra quos datur?

Resp. Datur pupillo, ejusque successoribus universalibus, *l. 1. §. 17. ff. d. tut. & rat. distr.* contra tutorem & hæredes, *l. 1. §. 16. ff. d. t. l. 12. C. arb. tut.*

Qu. 25. Sed quid si dolus intervenerit, an nihilominus contra heredes datur?

Resp. Aff. quamvis enim actiones ex delicto non transeat in heredes, *Comp. Laut. p. 624.* hæc tamen actio, quia non ex dolo sed ex quasi contractu, tutelæ scil. administratione, oritur, idcirco in heredes datur, propter dolum, qui tamen hic non est Causa efficiens, sed impulsiva. *l. 12. l. 49. ff. d. O. & A.* licet autem hæc actio detur propter dolum prædecessoris, heres tamen non notatur infamia, nunquam enim actiones famosæ, si contra heredes instituuntur, infamiam irrogant, *l. 6. §. 2. ff. d. his qui not. infam. Comp. Laut. p. 62. & Coll. Pr. d. t. §. 5. add. §. 6. seqq.*

Qu. 26. Ad quid obligatur Tutor?

Resp. *Vid. supr. Lib. I. Tit. XX. Quæst. 6. Comp. Laut. p. 475. & Coll. Pr. d. l. §. 7. & plur. seqq. vid. Mev. p. 4. d. 11. n. 8. p. 8. d. 76. n. 11. 12. p. 7. d. 198. n. 3. p. 4. d. 9. vid.*

Schilter. *Exerc. ad ff. 37. §. 167. & seqq.*
 Brunnem. *ad l. 8. & 9. C. arb. tut.*

*Qu. 27. Quid est Actio Tutela con-
 traria?*

Resp. Est actio Civilis, personalis, rei
 persecutoria, bonæ fidei, §. 28. *f. d. act.*
 perpetua, l. 3. §. f. *ff. d. contr. tut. act. non*
famosa, l. 6. §. f. ff. d. his qui not. infam.
 quia in hac non agitur de fide rupta, sed
 de indemnitate præstanda. l. 5. *pr. ff. de-*
pos. l. 6. §. f. ff. de his qui not. infam. Comp.
Laut. p. 62. quia tutor; (& heredes, d. l. 3.
§. f.) agit contra pupillum, ad consequen-
dum illud, quod ipsi ob tutelæ admini-
strationem abest. l. 3. §. 1. ff. d. C. T. & ut
act. vel abfuturum est, l. f. ff. d. t. Comp.
Laut. p. 476. junct. p. 275. lin. 8. à pr. pag.
473. lit. c. ibi: si de suo &c. vid. Mev. p. 4.
d. 10. p. 3. d. 170. n. 4.

*Qu. 28. An etiam ad salarium agere hac
 actione tutor potest?*

Resp. Neg. quia gratuitam operam, &
 ab omni lucro abinentem fidem præ-
 stare debet. l. 33. *in fin. ff. d. adm. tut. l. 55.*
ff. eod. l. 28. ff. d. N. G. idque licet à pro-
 priis negotiis pupilli causa impeditus fue-
 rit Carpz. *p. 2. C. 11. d. 40. Lauterb. d. sa-*
lar. th. 23. & 36. nisi justa ex Causa sala-
 rium, vel à Magistratu vel testatore statu-
 tum

tum sit, d. l. 33. in fin. d. t. aut tutor alias operam suam pro certo salario locare soleat, e. g. quando advocatus, est tutor pupilli, & libellos facit. *Comp. Laut. d. p. 476. Laut. Coll. Pr. tit. d. Contr. Tut. act. §. 6. v. Mev. p. 3. d. 170.*

Qu. 29. Annon tutori loco contrariae hujus tutelae actionis alio quoque modo prospectum?

Resp. Aff. potest enim interdum vel compensatione, si scil. sumptus, quos in rationibus computat, sint liquidi, arg. l. f. C. d. *Compens. Comp. Laut. p. 275. pr. vel retentione uti, donec ipsi fuerit cautum, v. Mev. p. 5. d. 131, 132. 133. p. 3. d. 170. n. 8. & 11.*

Qu. 30. Quid est Rerum Communio?

Resp. Est quasi Contractus, quo praeter (Ad §. hereditatem rem communem extra cau- 3.) sam Societatis habentes sibi invicem obligantur. h. §. 3. ff. vid. l. 29. pr. ff. comm. div. e. g. si duobus una res donata, legata &c.

Qu. 31. Quanam ex hac oritur actio?

Resp. Actio Communi dividundo. h. §. 3. & t. t. ff. comm. div.

Qu. 32. Quid est actio Communi dividundo?

Resp. Est actio civilis, mixta, duplex
l. 2.

l. 2. §. 1. ff. Comm. div. l. 11. ff. fin. reg. rei persecutoria, bonæ fidei, §. 28. J. d. act. l. 4. §. 2. l. 14. §. 1. ff. d. t. comm. div. competens illis, qui præter hæreditatem alias res (præter voluntatem) habent communes, ad illas dividendas & præstanda ea quæ sibi invicem earum nomine præstare, tenentur. d. l. 3. pr. l. 4. pr. & §. 3. ff. d. t. Laut. Coll. Pr. tit. Comm. div. §. 1.

Qu. 33. Unde descendit hæc actio?

Resp. Vel ex obligatione, vel ex jure in re. Quatenus enim personalis est, eatenus oritur ex obligatione, quæ descendit ex quasi contractu, rerum scil. communium administratione. h. §. 3. J. l. 29. pr. in f. ff. comm. div. dum nempe quis impensas in illas fecerit, vel commodum ex illis perceperit, aut damnum in illis dederit, animo se alteri, vel alterum sibi obligandi. d. l. 29. pr. in fin. modò partem suam separatim gerere non possit. l. 6. §. 2. ff. d. t. l. 40. ff. d. N. G. Brunn. ad l. 18. C. fam. hercisc. Quatenus verò est realis, & ad rerum divisionem tendit, eatenus oritur ex jure in re, dominio sc. l. 4. pr. ff. comm. div. vero & ficto, directo vel utili, l. 7. pr. & §. 2. ff. eod. vel etiam (ratione utilis nempe, quæ ex aliis juris in re speciebus descendit) ex pignore & usufructu.

d.

d. l. 7. §. 6. 7. 10. & 12. ff. dit. Comp. Laut. p. 152. p. 127. pr. n. 6. p. 600. pr. n. 3. & Coll. Pr. d. t. §. 7. seq.

Qu. 34. Ad quid ergò competit hac actio?

Resp. Non tantum ad res, præter hereditatem, communes dividendas, sed etiam (1. ad commoda ex re communi singulari percepta communicanda. *h. §. 3. J. l. 3. pr. l. 11. ff. comm. div.* (2. Ad expensas in rem communem factas recuperandas. *d. §. 3. h. & d. l. 3. pr. l. 4. §. 3. l. 8. §. 3. ff. comm. div. l. 6. §. 1. ff. eod.* (3. Ad damna dolo, lata, vel levi socii Culpa data resarcienda. *d. l. 3. d. l. 8. §. 2. l. 20. ff. l. p. in fin. C. d. t. Laut. Coll. Pr. d. t. comm. div. §. 12.*

Qu. 35. Quid est Hereditatis Communio?

Resp. Est quasi contractus, quo ad eandem hereditatem vocati sibi invicem obligantur. *h. §. 4. J. l. 22. §. 4. ff. fam. hercisc.* (Ad §. 4.)

Qu. 36. Quanam hinc nascitur Actio?

Resp. Actio familiæ herciscundæ, i. e. hereditatis dividendæ. *h. §. 4.* Familia enim nihil aliud hic significat, quam ipsam hereditatem seu patrimonium, & substantiam defuncti. Erciscere verò idem est, ac dividere. *d. l. 3. ff. d. t.*

Qu. 37. Quid est Actio Familiæ herciscundæ?

Resp.

Resp. Est actio mixta, civilis, duplex, bonæ fidei, universalis, rei persecutoria perpetua, qua inter coheredes agitur de rebus communibus hereditariis dividendis & præstandis iis, quæ ipsi sibi invicem earum nomine præstare tenentur. *Comp. Laut. p. 149. & 150. pr. & Coll. Pr. tit. fam. hercisc. §. 1. & seqq.*

Qu. 38. Hæc actio, ut locum habeat, quoad præstationes personales, quæ requiruntur?

Resp. (1. Ut negotia hæreditaria administrata sint post aditam hæreditatem, seu postquam cohæredes sciverint, sibi delatam esse hæreditatem; si enim ante expensas fecerint, illas non hæc, sed negotiorum gestorum actione repetere possunt. *l. 16. §. 4. l. 44. §. 3. l. 49. in f. ff. fam. hercisc.* uno verbo, si hæreditatem communem administrent tanquam hæredes, atque exinde vel commodum accipiant, vel aliquid in illam impendant, aut in illa lata vel levi culpa damnum dent. *l. 19. in f. l. 25. §. 16. ff. d. t.* (2. Ut ipse cohæres, non potuerit partem suam separatim administrare; nam si spontè ad alterius partem accesserit, non hæc, sed negotiorum gestorum actio competit. *d. l. 25. §. 15. in f. & §. 16. d. t.*

Qu. 39.

Qu. 39. Sapiusne agi hac actione potest?

Resp. Neg. sed semel tantum datur, quia universalis, ideòque Res quædam indivisæ relictæ sint, repetitur illarum divisio, non hac, sed communi dividundo actione. *l. 20. §. 4. ff. d. t.*

Qu. 40. Quid si in hac divisione quis læsus fuerit?

Resp. Disting. inter divisionem judicalem, & extrajudicialem. Illa etiamsi inæqualis, & alter ultra dimidium læsus fuerit, rescindi tamen non potest. *Comp. Laut. p. 151. & p. 201. in fin. p. 410. & p. 620. lin. pen.* Res enim judicata prætextu læsionis non rescinditur, & iniqua etiam sententia propter auctoritatem rei judicatæ valet, *Comp. Laut. p. 579.* nisi per appellationem suspensa fuerit *l. 4. C. d. re jud. l. 2. C. sent. resc. non poss. l. 36. ff. famil. ercis. l. 2. ff. quand. prov. non est nec.* In extrajudiciali vero divisione privato heredum arbitrio facta, majoribus quoque propter inæqualitatem etiam non immodicam, & perperam, dolo, culpa, vel inconsulto errore factam succurritur, licet actis publicis fuerit insinuata, vel sigillo publico confirmata, aut portiones per sortem assignatæ, ita ut illa corrigatur, & ad æqualitatem reducatur. *L. 3, C. Comm. utrius-*
que

que Jud. & omnino D. Schweder in eleg. Diss. ad h. l. 3. Laut. Exerc. 20. concl. 9. Mev. ad Jus Lub. p. 2. t. 2. a. 29. & in Comp. p. 151. & p. 346. in med. & Coll. Pr. d. 1. §. 25.

Qu. 41. Quid est hereditatis aditio?

(Ad §.
5.)

Resp. Est quasi contractus, quo per ultimæ voluntatis agnitionem agnoscens obligatur, ad onera à defuncto sibi imposita, non hereditaria præstanda. D. Maj. h. p. 844. h. §. 5. J. l. S. §. 2. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 506, in fin. n. 5. & p. 515. post med. n. 3. eo ipso enim dum hæres hereditatem agnoscit, cum legatariis & fideicommissariis quasi contrahit, de legatis & fideicommissis secundum defuncti voluntatem ipsis præstandis.

Qu. 42. An ergò Creditoribus defuncti siue hereditariis non obligatur, ex hoc quasi contractu hæres?

Resp. Neg. sed tantum testamentariis, arg. h. §. 5. Illis namque, hereditariis scilicet tenetur ex ipso contractu, & facto defuncti, qui obligationem & actionem, qua illis tenere coeperat, in heredem suum transmittit; ut adeò, vel ex vero, vel ex quasi defuncti contractu teneatur. l. 8. ff. d. A. & O. H. l. 10. C. d. Fur. delib. l. 12. l. 49. ff. d. obl. & Action. Comp. Laut. d. p. 506. in fin. n. 4.

Qu. 43.

Qu. 43. Quæ actio nascitur ex hoc quasi contractu?

Resp. Actio ex Testamento. *arg. §. 2. f. d. Legat. l. 29. §. 3. ff. d. Leg. 3.*

Qu. 44. Quid est actio ex Testamento?

Resp. *Vid. supr. tit. d. Leg. Qu. 61. ubi describitur, quod sit actio personalis, Legatariis adversus heredes vel alias personas oneratas, ad legata obligationis jure consequenda, competens. §. 5. f. b. arg. l. un. §. 4. C. d. cad. toll. Comp. Laut. d. p. 515. Coll. Pr. tit. de Legat. §. 46. & plur. seqq.*

Qu. 45. Quid est indebiti solutio?

Resp. Est quasi Contractus, quo is, qui (Ad §. 6.) indebitum per errorem solutum accepit, ad ejus restitutionem obligatur. *h. §. 6. f. l. 5. §. 3. ff. d. O. & A. v. supr. tit. quib. mod. re contr. obl. Qu. 18. Laut. Coll. Pr. tit. de Condict. Indeb. §. 6.*

Qu. 46. Ex hoc quasi contractu, quanam oritur actio?

Resp. Condictio indebiti. *h. §. 6. f. & t. ff. d. Cond. ind. Comp. Laut. p. 200. pr.*

Qu. 47. Quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, stricti Juris, *arg. §. 28. d. act. Comp. Laut. p. 199. junct. p. 46. & p. 626. lit. y. & perpetua, qua quis repetit in debitum per errorem solutum*

dd. text. l. 18. ff. d. cond. furt. Laut. Coll. Pr. tit. de Cond. Indeb. §. 2.

Qu. 48. Hæc Actio quotuplex est?

Resp. Duplex: Certi, qua certum quid, scil. certa species vel quantitas, & incerti, qua incertum quid repetitur, e.g. possessio translata, l. 15. §. 1. l. 40. §. 1. ff. d. Condict. indeb. vel etiam servitus, l. 22. §. 1. ff. d. t. Comp. Laut. p. 207. junct. p. 208. †. p. 209. †. & Coll. Pr. d. l. §. 3.

Qu. 49. Ut igitur ex hoc quasi contractu obligatio nascatur, & hæc actio competat, quænam requiruntur?

Resp. (1. Solutio velut aliquid datum sit. b. §. 6. F. §. 1. F. quib. mod. re contr. obl. & quidem ad conductionem certi, requiritur dominii translatio. arg. §. 14. F. d. act. l. f. in fin. Usufr. quem cav. l. 33. l. 53. ff. d. cond. in d. Comp. Laut. p. 200. & p. 204. in fin. ad conductionem incerti sufficit possessionis translatio. l. 15. §. 1. l. 40. §. 1. promissio, l. 31. ff. l. 2. 3. 4. C. d. t. l. 6. C. d. Fur. & fact. ignor. Comp. Laut. p. 195. pr. lit. R. add. concl. for. Exer. 24. th. 5. (2. Ut aliquid datum sit, tanquam debitum, si- ve ex Causa præterita & necessaria, d. §. 1. F. quib. mod. re contr. obl. alias censetur voluisse donare l. 52. l. 65. §. 2. ff. d. con- dict. indeb. Comp. Laut. d. p. 200. & p. 556.

in med. lit. B. (3. Requiritur, ut causa illa ex qua solutio facta, sit falsa & solutum indebitum. (4. Ut indebitum solutum sit per errorem sive ignorantiam, ita ut solvens causam debendi veram, & sese obligatum esse existimaverit, facti errore lapsus. *l. 6. l. 7. C. d. cond. ind. l. 6. l. 10. C. d. iur. & fact. ign. l. 9. C. ad L. Falc. Comp. Laut. d. 203. & p. 205. Coll. Pr. d. tit de Condict. indeb. §. 7. & mult. seqq. lin. pen. D. Harp- precht Coss. p. 106. n. 222. p. 1121. n. 296.*

Qu. 50. Quotuplex est indebitum?

Resp. Vel simpliciter & absolute tale, vel secundum quid. Illud est, quod nullo jure, neque naturali neque Civili, neque à solvente, neque accipienti debetur. Et hoc omnino repetitur. *l. 41. l. 7. ff. d. cond. indeb. d. l. 9. C. ad L. Falc. vid. omnino Comp. Laut. d. p. 200. & 201. p. 151. lit. E. p. 203. in med. p. 469. pr. p. 482. lit. E. p. 487. in med. n. 6. p. 528. lit. O. ubi exempl.* Indebitum verò secundum quid dicitur, vel ratione Juris, quod sc. certo tantum jure non debetur: alio verò jure debetur; vel ratione hominis: quod sc. ratione certæ personæ est indebitum, ratione verò alterius personæ debetur. Et hoc per errorem solutum repeti potest *l. 65. §. f. l. 19. §. 1. ff. l. 5. C. d. cond. indeb.*

Qu. 51. Indebitum ratione Juris quomodo subdistinguitur?

Resp. In Naturale tantum & Civile tantum. *Comp. Laut. p. 201. & 202.*

Qu. 52. Indebitum naturale tantum, quidnam dicitur?

Resp. Quodnam quidem ex stricta Juris Civilis ratione debetur, sed vinculo naturalis æquitatis destituitur. *l. 3. §. 1. ff. d. const. pec. tale est, & quidem ab initio, quod vi, metuque, vel spe futurae numerationis promissum. Comp. Laut. d. p. 201. junct. p. 77. pr. n. 3. p. 169. in med. p. 217. lit. O. p. 620. lit. E. aut ex post facto, quod nudo pacto liberatorio remissum, aut si juratum sit, nihil deberi, l. 32. §. 2. l. 43. ff. d. Condict. indeb. l. 95. §. 4. ff. d. solut. Et hoc indebitum si per errorem solutum fuerit, etiam repetitur. l. 47. ff. d. Cond. indeb. arg. l. 26. §. 3. l. 66. ff. cod. L. 29. §. 5. ff. mand. Comp. Laut. p. 201. & Coll. Pr. d. t. §. 12.*

Qu. 53. Quodnam Civile tantum?

Resp. Quod quidem ex æquitate naturali, sed non plenè & efficaciter de jure Civ. debetur, Tale est de Jure Civili, quod nudo pacto promissum. *l. 5. §. 2. ff. d. solut. Comp. Laut. p. 202. junct. p. 44. lit. E. p. 49. post. med. lit. E. p. 273. in med. n. 5. p. 620. post. med. lit. E. ibi, ex hac Causa & c.*

Et

Et hoc licet ex errore facti solutum sit, per hanc tamen conditionem repeti nequit.

Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. d. t. §. 13. seq. vid. omnino D. Hert. in Diss. d. Condict. indebiti naturaliter debiti. Civiliter per tot.

Qu. 54. Quando cessat hæc Conditio?

Resp. (1. Si aliquid transactionis causa solutum fuerit. *l. 65. §. 1. ff. arg. l. 2. C. d. Cond. indeb. arg. l. 6. C. d. Fur. & fact. ignor. sc. ne lites resuscitentur. Comp. Laut. p. 207. junct. p. 55. in fin. D. Harpprecht. Coss. p. 605. n. 333. nisi evidens calumnia detegatur. Comp. Laut. d. l. vel transactio imperfecta sit. d. l. 65. §. 1. aut quis solverit, tanquam ex procedente transactione, quæ tamen nunquam jure aut facto intervenerit, l. 23. pr. ff. d. t.* (2. Si ex Causa, in qualis inficiando in duplum crescit, indebitum quis solverit. *l. 4. d. t. §. fin. F. h. Comp. Laut. p. 207. p. 625. ibi. duplum &c. ut in L. Aquilia. d. p. 625. deposito, ruinæ, incendii, tumultus causa, l. 1. §. 1. ff. depos.* (3. non datur ubi pietatis causa subest. *l. 32. §. 2. ff. d. cond. ind. e. g. si quis filiæ supposititiæ quam suam filiam esse certò credidit, ex errore dotem dedit. Comp. Laut. p. 538. pr. n. 3.* (4. Si poenæ causa liberatus solvat, *l. 19. pr. ff. d. t. Comp. Laut. p. 208. Coll. Pr. d. tit. §. 32.* (5. Si sciens quis indebitum solvat v.

Mev. p. 2. d. 113. n. 5. D. Harpprecht. *Coff.*
p. 1121. n. 288.

Qu. 55. Dantur ne prater enumeratas speci-
es, adhuc aliae, quae ex quasi contractu
descendunt?

Resp. Aff. sic huc refertur (1. com-
munio finium: unde actio finium regun-
dorum *t. t. ff. & C. fin. Reg.* (2. datio ob
causam, ex qua oritur actio, sive Condictio
Causa data, causa non secuta, sive ob Cau-
sam datorum. *arg. pr. & §. 3. F. h. l. 3. §. 7.*
ff. d. Condict. caus. dat. caus. non sec. (3.
Acceptio sine Causa, unde Condictio sine
Causa. (4. Judicatum unde actio iudicatae
rei *t. t. d. re jud.* (5. Erogatio sumptuum
funebrium, ex qua actio funeraria. (6. Li-
tis Contestatio &c. *add. infr. not. ad L. 4.*
t. 5. §. ult. Qu. pen. & antepen.

Qu. 56. Quid est actio finium regun-
dorum?

Resp. Est Actio mixta, qua agitur prop-
ter confusionem terminorum inter illos,
qui confines agros habent, ad illos fines di-
scernendos & declarandos & praestandum
illud, quod hac occasione illis abest. *l. 2. §.*
1. l. 4. pr. & §. 1. l. 8. ff. fin. reg. Comp. Laut. p.
198. & Coll. Pr. tit. fin. Reg. §. 1. & per tot.

Qu. 57. Quid est Condictio Causa data,
Causa non secuta?

Resp.

Resp. Est actio personalis, Civilis stricti Juris, & perpetua, qua id, quod ob rem, siue Causam futuram honestam in alium translatum est, causa illa non secuta, repetitur. *Comp. Laut. p. 194. seqq. & Coll. Pr. eod. tit.*

Qu. 58. Condictio sine Causa quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, qua quis repetit rem ad se pertinentem, & apud alium sine Causa existentem. *Comp. Laut. p. 208. & Coll. Pr. eod. tit. §. 2.*

Qu. 59. Actio rei judicatae quid est?

Resp. Est actio personalis, Civilis perpetua, & rei persecutoria *L. 6. §. f. ff. d. re jud.* competens actori, ejusque heredis adversus condemnatum, ejusque successorem, etiam particularem *l. 3. §. 1. ff. d. pign.* ad præstandum id, ad quod condemnatus est. *v. l. 3. §. 11. ff. d. pecul. d. l. 6. §. f. ff. d. re jud. l. 56. ff. eod. l. 3. C. d. usur. rei jud. Comp. Laut. p. 580. & p. 637. post med. Coll. Pr. tit. de Re Jud. §. 29. & seqq.*

Qu. 60. Quid est actio funeraria?

Resp. Est actio personalis, arg. *l. ff. d. relig. & sumpt. fun. prætoriam, l. 12. §. 2. ff. eod. bonæ fidei, arg. l. 14. §. 9. 11. & 13. ff. d. t. perpetua, l. 31. §. f. ff. d. t. subsidiaria, l. 14. §. 12. & 15. ff. d. t. privilegiaria,*

l. 45. ff. eod. l. f. §. 9. C. d. jur. delib. l. 1. §. f. ff. ad L. Falc. Comp. Laut. p. 164. junct. p. 585. lin. ult. & p. seq. qua quis expensas funeris Causa factas, repetit ab eo, ad quem res illa pertinet. l. 12. §. 2. l. 14. §. 13. ff. d. t. Comp. Laut. cit. p. 164. & Coll. Pr. tit. de Relig. &c. §. 26. & seq.

Qu. 61. Litis contestatio quomodo describitur?

Resp. Est ipsius rei controversæ apud Judicem per unius affirmationem, & alterius negationem, animo litem contestandi facta narratio: vel succinctius: Est legitima Judicii suscepti utrinque facta professio & declaratio: vocatur Germ. Krieg: Bevestigung/ Kriegs: Befolgung. v. L. un. C. d. Lit. Comp. Laut. p. 95. in fin. & p. seq. & Coll. Pr. tit. d. Judic. §. 15. seqq. Besold. 7. h. Pract. voc. Kriegs: Bevestigung. omninò Bardili Diss. de Litis Contestatione per tot.

Qu. 62. Quando hodiè facta censetur Litis contestatio?

Resp. Eo ipso, quo actor coram Judice intentionem & petitionem suam proponit, & reus animo litem contestandi, ad illam contradicendo respondet. d. l. un. C. de Lit. cont. l. 2. pr. C. d. jure jur. propt. calumn. C. Un. X. d. Lit. Cont. idque sive viva voce, sive literis (Observatâ tamen cujus-

cujusque loci consuetudine) per se, vel per Procuratorem. *l. 14. §. 1. C. d. Jud. Laut. Coll. Pr. d. l.*

Qu. 63. Animus litem contestandi unde colligitur?

Resp. Hic si non exprimatur (quod ut fiat necessarium non est) in dubio ex ipsa rei contradictione, ad principalem actoris intentionem & responsionem, ad causæ merita factam, præsumitur. *Ord. Cam. p. 3. t. 13. §. und nachdem: Ita ut sufficiat, si reus dicat, nego narrata, prout narratur, oder ich bin der Klag nicht geständig/ bitte mich von derselben mit Abtrag: Kostens und Schadens zu erledigen &c. vel si dicat, se ignorare &c. Comp. Laut. p. 96. & omnino Bardili d. D. §. 20. 21. seqq. Mev. p. 1. d. 165. n. 6.*

Qu. 64. Quomodo dividitur Litis Contestatio?

Resp. Dividitur à DD. (1. In veram, quæ fit, & quasi, quæ fingitur, quando propter contumaciam rei, lis pro contestata habetur. *Comp. Laut. d. t. & p. 580. sign. f.* (2. In solennem, quæ in ordinario requiritur, & minus solennem, quæ in summario admittitur. *Comp. Laut. d. l. & p. 579. lin 7. seqq. à pr.* (3. Generalem, qua in genere, & specialem, qua ad sin-

gula actoris capita respondetur. Laut. Coll. Th. Pr. p. 506. §. 19. (4. Negativam, quæ directo negat actoris intentionem, & affirmativam, qua reus fatetur quidem actoris positiones, sed habet exceptionem peremptoriam; quamvis & hæc implicitè neget. arg. l. 112. ff. d. R. J. Laut. Coll. Th. Pr. p. 507. §. 21. (5. Puram, quæ fit sine conditione, & eventualem, quæ fit in eum eventum, si exceptiones oppositæ vel non impletæ, vel non admittæ fuerint, v. Rec. Imp. d. A. 1597. §. demnach sollen &c. R. J. d. A. 1654. §. Es soll auch hinführo &c. Brunn. de Proc. cap. 14. n. 12.

Qu. 65. An actio de Receptis ex vero, an ex quasi contractu descendit?

Resp. Ex quasi contractu, qui eo ipso initur, quo quis publicè ex libero arbitrio, l. 1. §. 1. ff. naut. caup. stab. navim, cauponam, stabulum, quotidiani quæstus gratia exercet, & res sive per se, sive per alium recipit. l. 7. §. f. ff. d. t. v. omnino Laut. in Diss. d. Naut. Caup. &c. §. 19. 20. 21. & 22.

Qu. 66. Quomodo definitur hæc Actio?

Resp. Est actio in factum prætorialis, rei persecutoria & perpetua, qua vectores & hospites, à navium, cauponarum, & stabulorum exercitoribus, res
ab

ab illis receptas repetere possunt. l. 1. pr. & §. 1. & 2. l. 3. §. 1. 4. & 5. ff. d. t. Comp. Laut. p. 92. & Coll. Pr. tit. Naut. Caup. &c. §. 8. & cit. Diss. & D. Harpprecht. in eleg. Diss. de Actione utili de Receptis &c.

LIB. III. TIT. XXIX.

PER QVAS PERSONAS OBLIGATIO NOBIS AC- QVIRITVR.

Qu. 1. Per quas personas nobis acquiritur obligatio?

Resp. Non solum per nosmetipsos ex facto nostro, sed etiam per eos, qui in potestate nostra sunt, vel revera, vel iusta opinione nostra t. t. h. f. vid. supra tit. 9. Lib. 2. Qu. 1. 2. 30. & seqq. ubi plurima, quæ ad hujus loci explicationem pertinent, petere quis potest; nam quod ad personas, per quas acquiritur, causam acquirendi & rerum qualitatem pertinet, Domini & obligationis eadem ratio est.)

LIB. III. TIT. XXX.

QVIBVS MODIS TOLLITVR OBLIGATIO.

Qu. 1. Quomodo solvitur obligatio?

Resp. Vel ipso jure, quando scil. ita tollitur, (Ad Pr.)

litur, ut nec actio quidem superfit; vel
ope exceptionis, quando summo jure actio
 quidem manet, sed illa per exceptionem
 eliditur, de qua liberatione, *vid. infr. l. 4.*
tit. d. except.

*Qu. 2. Recense modos dissolvendi obliga-
 tionem ipso jure?*

Resp. Horum quatuor hic referuntur
 ab Imperatore, nimirum (1. Solutio, (2.
 Acceptilatio, (3. Novatio, (4. contrarius
 consensus. Dantur tamen adhuc plures,
 nempe obligationis confusio, *l. 75. l. p. ff.*
d. pact. l. 95. §. 2. ff. d. solut. Laut. d. Con-
fusione add. Comp. p. 276. in fin. p. 645. in
fin. & p. seq. Debiti oblatio & consigna-
 tio, *l. 9. C. d. solut. Comp. Laut. p. 278. &*
p. 644. Compensatio §. 30. *J. d. act.*
Comp. Laut. p. 270. seq. & p. 646. duarum
 causarum lucrativarum in eandem rem
 & personam concursus. *l. 17. ff. d. O. & A.*
l. 83. §. 6. ff. d. V. O. l. 61. ff. d. solut. Comp.
Laut. d. p. 646. junct. p. 514. & p. 524. pr.
n. 7. Interitus rei in specie debitæ sine cul-
 pa aut mora debitoris. *l. 23. ff. d. V. O.*
Comp. Laut. d. l. conf. p. 354. post med. n. 5.
ubi expl. l. 11. C. si cert. pet. Capitis ma-
 xima & media deminutio. *v. Comp. Laut.*
p. 646. & Coll. Pr. tit. de Acceptil. §. 15.
& mult. seqq. D. Maj. p. 859. & 860.

Qu. 3.

Qu. 3. Quid est solutio?

Resp. Est naturalis sive actualis rei debiti præstatio, animo obligationem tollendi facta. *l. 49. ff. d. solut.* D. Hertius. *L. 1. Paroem. 96.* vel dici potest, quod si modus obligationem dissolvendi, per naturalem & actualem rei debitæ præstationem, animo solvendi factam. *l. 55. ff. d. t. l. 19. pr. ff. d. R. C. Laut. Diss. d. solutionibus §. 2. & in Comp. p. 639. & Coll. Pr. tit. d. sol. §. 2.*

Qu. 4. Quinam rectè solvunt?

Resp. Omnes, qui liberè administrant res suas (quia per solutionem fit alienatio. *§. f. ff. quib. al. lic.*) & contra. *l. 15. ff. d. solut.* non ergò pupillus sine tutoris auctoritate. *l. 14. §. f. ff. d. t. minor curatorem habens, furiosus, prodigus. l. 3. C. d. N. G. l. 3. C. d. in integr. restit. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 4. seq.*

Qu. 5. Sed quid si de facto solverit pupillus?

Resp. Obligatio non tollitur, nec dominium rei traditæ transit. *l. 9. §. 2. ff. d. auct. tut.* si tamen res ita soluta, à Creditore consumpta sit bona fide, tum liberatio ex post facto sequitur. *d. l. 9. §. 2. Laut. cit. D. §. 5. & 6.* si mala fide tum agitur ad exhibendum, sc. ut contra ipsum juretur

tur in litem. *l. 11. §. f. ff. d. R. C. junct. l. 55. ff. d. solut.* si vero apud Creditorem res ita soluta perierit, tum Creditori perit, quia dominium pupillo tantum est reservatum, ne damnum sentiat, *l. 14. C. d. Procur. Laut. d. D. §. 4. & Goll. Pr. d. l. & in Comp. cit. p. 639. vid. supr. L. II. TIT. IIX, Qu. 22.*

Qu. 6. Quibus rectè solvitur?

Resp. Creditoribus quibuscunque *l. 49. ff. d. solut. Mev. p. 5. d. 173. & 175.* liberam rerum suarum administrationem habentibus: Hinc si solvatur pupillo, minori &c. sine Curatore obligatio non extinguitur. *l. 15. ff. d. t. Comp. Laut. d. l. & p. 481. pr. n. 2.* exceptio doli tamen comparatur debitori, si minor &c. inde locupletior factus sit, aut nummos adhuc habeat, *d. l. 15. d. t. §. 2. J. quib. al. lic. Comp. Laut. d. l. & p. 48. p. 22. p. 206.* Novo jure, quæ requirantur, ut & pupillo, & tutori rectè solvatur *v. in Comp. Laut. d. p. 640. junct. p. 468. pr. & in d. D. §. 18. seqq. & Coll. Pr. d. t. §. 13. & 14. add. supr. not. ad L. 2. Tit. 8. Qu. 25. conf. D. Grass. D. de Solutione tertio vel extraneo facta.*

Qu. 7. Quid si solvatur illi qui mandatum de acceptanda solutione habere putatur, sed non habet, an ex eo aliqua contingit liberatio?

Resp. Neg. l. 34. §. 4. ff. h. ibique Brunn. Mev. p. 2. d. 260. n. 1. nisi (1. solvens probabilem Causam opinionis cum culpa creditoris conjunctam habeat. v. g. si is, cui solutio facta, sed publicè gessit pro mandatario, l. 3. pr. ff. ad SCtum Macedon. & hoc scivit creditor, nec prohibuit, l. 18. ff. mandat. Mev. p. 5. d. 174. vel (2 si principalis dedit mandatum ad vendendum, nam hic etiam ad recipiendam pecuniam, mandatum habere videtur. l. 35. ff. d. solut. Mev. p. 5. d. 175. (3. Si Dominus partem solutæ falso Procuratori pecuniæ acceperit. Mev. d. p. 5. d. 176. Brunnem d. l. n. 5. 6.

Qu. 8. Quomodo solutio facienda?

Resp. (1. Solvi debet res debita ipsa, l. 2. §. 1. ff. d. R. C. l. 16. C. d. solut. Carpz. L. 5. Resp. 107. (2. In eadem qualitate & bonitate, qua fuit tempore contractus. l. 3. in f. ff. d. R. C. l. 69. ff. d. contr. empt. (licet monetæ bonitas intrinseca vel extrinseca fuerit mutata. dd. LL. v. D. Harpppr. Conf. 41. C. 70. n. 117. Brunnem. C. 4. d. 14. Blum. Proc. Cam. t. 34. n. 116. Struv. Ex. 16. §. 29. seqq. Lauc.

Laut. Coll. Pr. d. l. §. 23. & d. D. §. 27. & Diss. de Depos. Fur. th. 5. Illustr. Dn. de Lynker. dec. 153. & 1286. Mauric. p. 2. Cons. 4.) (3. Tota, l. 9. C. d. solut. l. 3. ff. fam. ercisc. l. 41. §. 1. ff. d. usur. l. 4. §. 6. ff. d. Stat. lib. cum particularis solutio multa incommoda habeat. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 24. Mev. p. 2. d. 208. n. 4. p. 5. d. 104. n. 1. p. 9. d. 187. n. 6. D. Harpprecht. Coss. p. 1857. n. 39. & quidem (4. propria in obligatione dandi, l. 17. l. 46. pr. ff. d. sol. alienam enim dans non liberatur. dd. LL. nisi res soluta à Creditoribus fuerit usucapta. l. 60. ff. d. t. aut bona fide consumpta d. l. 17. l. 94. pr. & §. §. seqq. ff. eod. l. 19. §. f. ff. d. R. C. Comp. Laut. p. 641. junct. p. 355. circ. fin. lit. 6. vid. p. 344. lit. C. p. 366. lit. O. & Coll. Pr. d. t. §. 25.

Qu. 9. An ergo aliud pro alio solvi nequit invito Creditore?

Resp. Neg. d. l. 2. §. 1. ff. d. R. C. l. 16 ff. d. solut. quia obligatio ita dissolvenda, ut fuit contracta. l. 35. ff. d. R. J. D. Harppr. Coss. p. 402. n. 254. nisi (1. res debita ipsa solvi non possit, tum enim æstimatio accipienda. l. 8. ff. d. Cond. furt. l. 71. §. 3. ff. d. Leg. 1. N. 4. c. 3. auth. hoc nisi debitor C. d. solut. (2. Factum sit in obligatione, l. 13. in f. ff. d. re Jud. Comp. Laut. p. 50. pr. &

& d. p. 641. (3. volenti potest alia in solutum dari *Comp. Laut. d. l. & p. 276. lin. ult. & Coll. Pr. d. tit. §. 17. 18. 19. 20. & 21. v.* al. except. *in l. f. §. 4. & 6. C. d. jur. del. C. J. A. Libr. 29. t. 2. th. 34. Laut. de Inventario th. 19. Brunn. Cent. 5. dec. 7.*

Qu. 10. An pecunia in alio nummorum genere solvi potest?

Resp. Aff. l. 65. §. 1. ff. d. V. O. l. 1. pr. ff. d. O. E. V. l. 19. §. 2. ff. d. cond. ind. v. omnino Struv. Exerc. 16. §. 27. seqq. modo aliud non fuerit conventum. Const. Monet. Imp. d. Ao. 1559. §. die jetzt gemeldten 22. Mev. p. 6. d. 385. n. 12. Comp. Laut. d. p. 641. junct. p. 168. lit. E. p. 272. lin. 12. à fin. aut Creditor inde non lædatur. l. 99. ff. de solut. D. Harppr. Cons. 41. n. 52. seqq. Cons. 70. n. 69. seqq. quod fit, si in magna summa offerantur, de minuta pecunia plus quam XXV. flor. d. Const. Monet. d. §. die jetzt gemeldten. Comp. Laut. d. p. 641. & Coll. Pr. d. t. §. 22. D. Harppr. Cons. 40. n. 63. & n. 54. seqq.

Qu. 11. Annon interdum pars invito Creditori solvi potest?

Resp. Aff. (1. si hoc ab initio pacto placuerit. l. 41. §. 1. ff. d. usur. (2. Si jussu Magistratus pro parte fiat solutio. l. 81. §. 1. ff. de solut. Mev. p. 3. d. 236. p. 5. d. 104.

p. 6. d. 384. (3. Si pars debiti sit liquida, altera illiquida vel contentiosa *l. 21. ff. d. R.C.* (4. Si ex causa Evictionis contra heredes contendamus. *l. 85. §. 5. ff. d. V. O.* (5. Fidejussoris obligatio partis solutione per exceptionem pro parte solvitur. *l. 37. ff. d. solut.* (6. In pensionibus publicis *l. p. C. d. collat. fund. patr.* (7. In libertate *l. 4. §. 6. ff. d. stat. lib.* (8. Heredibus debitoris concessa particularis solutio. *l. 25. ff. d. solut. l. 25. §. 13. ff. famil. ercis.* (9. Hæc particularis solutio quoque concessa est debitoribus per calamitates bellicas depauperatis per *R. J. d. Ao. 1654. §. so viel nun die Capitallen 2c. 166. D. Harpppr. Cons. 56. n. 167. v. d. his Except. C.J.A. L. 46. T. 3. tb. 11. circ. fin. Biccus in aur. Just. Sect. 4. n. 181. D. Stryk. d. C.C. S. 4. c. 1. §. 5.*

Qu. 12. Quo tempore fieri debet solutio?

Resp. Tempore convenienti *arg. l. 39. l. 72. pr. ff. d. solut.* & quidem in debito puro debitor præsentis die solvere debet, *l. 41. §. 1. ff. d. V. O.* Præses tamen providet, ne Creditor statim cum sacco veniat. *l. 105. ff. d. t. l. 186. ff. d. R. J. l. 33. ff. d. usur. Comp. Laut. p. 53. pr. l. m. 1. p. 274. in med. n. 6. & p. 642.* Si tempus solutionis arbitrio debitori fuerit relictum ab invito demum, eo mortuo exigipotest

QVIBVS MODIS TOLLITVR &c. 101

est. *l. 4. ff. loc.* sibi enim imputare hoc Creditor debet, cur solutioni certum diem non dixerit. Berl. *p. 2. d. 193. n. 15. v. D. Harppr. Cons. 20. n. 269. plur. seqq. Menoch. arbitr. Jud. L. 2. cent. 5. cas. 498. n. 2. seqq.* Ille autem semper potest si vult, solvere. Berl. *d. l. Comp. Laut. d. p. 642. & p. 378. in med. n. 2. ibi: tum enim &c. Coll. Pr. d. t. §. 28. & 29.*

Qu. 13. Quomodo Loco?

Resp. Item convenienti, *l. 39. ff. l. 9. C. d. solut. l. 32. pr. ff. d. usur. & quidem illo, de quo conventum §. 33. F. de Ad. l. 9. ff. d. eo, quod cert. loc. l. 122. ff. d. V. O. Mev. p. 2. d. 200. n. 8. Comp. Laut. d. l. add. pag. 215. lin. 8. à fin. p. 221. lin. 4. à fin. p. 282. in fin. Lit. E. n. 1. nisi necessitas aliud suadeat. l. 8. C. d. solut. aut Creditoris nihil interfit. arg. *l. 38. ff. d. R. V. l. 38. §. 17. ff. d. V. O. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 30. & de depos. Fur. th. 8.**

Qu. 14. Quem effectum habet solutio?

Resp. Si ex obligatione dandi fuerit facta, transfertur dominium, vel Conditio usucapiendi *l. 46. ff. d. usurp. & obligatio extinguitur ipso jure. h. pr. F. l. 95. §. 4. ff. d. solut. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 31. etiam quoad accessorias obligationes rerum & personarum, pr. F. h. l. 43. ff. d. solut. Comp.*

Laut. d. p. 642. lit. E. junct. p. 637. pr. lit. h. n. 1. p. 275. lit. E. & p. 276. pr. & Coll. Pr. d. l. §. 32. & tit. de Fidejuss. §. 27.

Qu. 15. An idem dicendum, si alius pro alio ignorante aut invito solverit?

Resp. Aff. ita ut etiam ipso jure liberatio contingat. pr. J. b. l. 23. l. 40. l. 53. ff. d. solut. nam & naturalis & Civilis ratio suadet, alienam conditionem meliorem quidem, etiam ignorantis & invito, nos facere posse, deteriore non posse. l. 39. in f. ff. d. N. G. d. l. 23 & 53. Comp. Laut. d. p. 642. & p. 639. lit. h. & Coll. Pr. d. l. §. 36. add. D. Hert. d. solution pro alio.

Qu. 16. Dabiturne verò illi, qui pro alio solvit, regressus contra principalem?

Resp. Aff. si solvit (1. ex mandato, hic enim habet actionem mandati. l. 6. §. 2. l. 28. ff. mand. (2. Pro ignorante hic enim habet Actionem Negotiorum gestorum, l. 20. §. 1. ff. mand. t. t. ff. d. N. G. Neg. si pro invito, nam hic donare videtur. l. 40. ff. mand. l. f. C. d. N. G. Comp. Laut. p. 556. lit. C. p. 44. lin. 5. à pr. p. 72. lin. 6. à pr. p. 164. lin. 4. à fin. p. 643. & p. 734. lin. 4. pr. D. Stryk. d. C. C. S. 4. C. 1. §. 4.

Qu. 17. Quid est Acceptilatio?

Resp. Est modus, quo debitori interroganti verborum obligatio à Creditore
per

per subsequenter congruam responsio-
nem, æquè ac si solutio facta esset, remitti-
tur, vocatur Germ. *Schein-Zahlung* / *Quits-
scheldung*. Laut. *Coll. Pr. tit. de Acceptil. §. 2.*

Qu. 18. Quinam acceptum rogant?

Resp. Debitores ipsi, (nam est actus le-
gitimus *l. 77. l. 123. pr. ff. d. R. F.* non etiam
tutor, Procurator &c. *l. 13. §. 10. ff. d. ac-
cept.*) cujuscunque sint conditionis, modò
de Jure Civ. verba eloqui possint, licet li-
beram rerum suarum administrationem
non habeant, *l. 11. ff. d. t. l. 2. eod.* etiam
tertius, qui per novationem alienam ob-
ligationem in se recepit. *d. l. 13. §. 10. Comp.*
Laut. p. 643.

Qu. 19. Quinam acceptum ferre?

Resp. Creditores ipsi (est enim actus
legitimus *l. 77. d. R. F. d. l. 13. §. 10. ff. d.*
accept.) etiam qui per novationem tales fa-
cti sunt. *d. l. 13. §. 10.* modò liberam re-
rum suarum administrationem habeant;
Comp. Laut. p. 644. & Coll. Pr. d. t. §. 5.

*Qu. 20. An omne debitum seu obligatio ac-
ceptilatione perimi potest?*

Resp. Neg. sed id solum debitum, quod
verbis contractum est, non alia obligatio,
l. 8. §. 3. l. 19. pr. ff. d. accept. h. §. 1. F. Si-
quidem naturæ convenit, eodem genere
unum quodque dissolvi, quo colligatum

est; & ideò, cum acceptilatio verbis conficiatur, consentaneum, solas verborum obligationes acceptilatione posse solvi d. l. 8. §. 3. l. 35. ff. d. R. F. l. 80. ff. d. solut. Qu. 21. Sed quid si tamen id, quod ex alia obligatione debetur, accepto latum fuerit?

Resp. Hoc debitori ipso jure ad liberationem quidem non proficit, pacti tamen conventi, vel doli mali exceptione se tueri potest. l. 19. ff. d. acceptilat. Inutilis namque acceptilatio vim taciti pacti habet. l. 8. pr. ff. d. t. nisi quid aliud impediatur. Comp. Laut. d. p. 644. junct. p. 216. lin. 3. à fin. ibi. obst. l. 8. pr. ff. d. accept. & Coll. Pr. d. l. §. 6.

Qu. 22. An Conditionem vel diem recipit Acceptilatio?

Resp. Neg. quia est actus legitimus l. 77. ff. d. R. F. hinc acceptilatio sub conditione est ipso jure nulla. l. 4. l. 5. ff. d. accept. nisi illa conditio tacitè tantum insit. l. 12. ff. d. t. v. l. 195. d. R. F. Comp. Laut. d. p. 644. junct. p. 50. in med. & Coll. Pr. d. l. §. 9. & Disp. de volunt. th. 17. n. 2.

Qu. 23. An hodie aliquis acceptilationis usus?

Resp. Valdè exiguus, quia illa verborum sollemnitate non amplius est opus, sed

sed uti in stipulatione, sic quoque in acceptilatione sufficiunt hodie verba qualiacunque, modo ex illis constet de animo, alterum ab obligatione liberandi, Carpz. p. 2. C. 19. d. 17. Unde si quis pacto nudo alteri promiserit liberationem: Ich will es eben so gut halten/ als wann es bezahlet wäre/ id sua constabit validitate v. D. Stryk. d. C. C. S. 4. C. 3. §. 2. modo persona acceptum ferens, hujus conditionis fit, ut donare possit; subest enim hic vera donatio.

Qu. 24. An hoc in quocunque Contractu obtinet?

Resp. Aff. ita, ut Aquiliana stipulatione, ut nempe contractus alius prius in stipulationem deducatur v. §. 2. F. h. opus amplius non sit *preced.* Qu. sed recta via debitum, ex quocunque contractu per pactum liberatorium seu data apochâ vel quitantiâ tolli potest. Wann einer quittirt / als wann Er die Schuld empfangen / oder von dem andern nichts mehr zu fordern hätte D. Stryk. d. l. Laut. Coll. Pr. d. i. §. 6.

Qu. 25. Quid est Novatio?

Resp. Est actus, quo vetus obligatio (Ad 6. aboletur, & prius debitum in aliam novam obligationem transfunditur. l. 1. pr. ff. d. nov. & deleg. h. §. 3. F. Comp. Laut.

*p. 637. & Coll. Pr. tit. d. Novat. §. 2. Mev.
p. 7. d. 12. n. 10.*

Qu. 26. Quotuplex est?

Resp. Vel necessaria, *l. 29. ff. d. t. quæ
fit Litis contestatione, l. 3. §. 11. ff. d. pe-
cul. Comp. Laut. d. l. junct. p. 106. post pr.
lit. E. ibi plures effectus &c. p. 553. vel vo-
luntaria.*

*Qu. 27. Voluntaria quomodo descri-
bitur?*

Resp. Est actus, quo per præcedentem
interrogationem & subsequentem con-
gruam responsionem animo novandi fa-
ctam, prior obligatio ipso jure §. 3. *J. h.
l. 1. ff. de novat.* tollitur, & nova in ejus
locum substituitur. *h. §. 3. J. & l. 1. pr. ff.
d. Novat. vid. Mev. p. 5. d. 405. & 406. p.
7. d. 133. n. 8. Coll. Pr. Laut. d. l. §. 5.*

Qu. 28. Hæc, quibus modis fieri solet?

Resp. Vel nova persona interveniente,
vel non interveniente, inter solum nempe
Creditorem & debitorem. §. 3. *J. h.* quæ
est Novatio proprie sic dicta. *d. §. 3.* Illud
fit, si nova persona interveniens priorem
obligationem expromittendo in se reci-
piat, atque transferat; ita ut debitor iste
liberetur, & novus expromissor libere-
tur. *d. §. 3.* Hoc iterum contingit priore
debitore sciente, & mandante aut rati ha-
ben-

bente, & dicitur DELEGATIO, l. 11. ff. d. novat. vel ignorante & invito. l. 8. §. f. in f. ff. d. t. & tum vocatur expromissio. Comp. Laut. d. p. 637.

Qu. 29. Delegatio quid est?

Resp. Qua debitor Creditori volenti alium debitorem consentientem, in sui vicem substituit; seu quando mando meo debitori, ut Creditori meo solvat. v. omnino Bardili in Diss. de Delegat. per tot. D. Harppr. Coss. p. 1072. n. 29. p. 1338. n. 240. p. 1188. n. 218. & Coll. Pr. Laut. d. t. §. 6. & seqq.

Qu. 30. Novatio in specie sic dicta quomodo duplex?

Resp. Vel adminiculativa, quando scil. in accidentalibus saltem aliquid mutatur, utpote adjectione, vel detractione diei, aut conditionis, h. §. 3. J. vel transmutativa, quando sc. una obligatio in aliam transmutatur. v. g. si quod exempto debebatur, ex mutuo promittatur. l. 6. C. si cert. pet.

Qu. 31. Quomodo fit Novatio voluntaria?

Resp. De Jure Civili interrogatione & congrua in continenti secuta responsione h. §. 3. J. l. 6. l. 7. ff. d. Nov. Hodie etiam pacto, & consensu utcunque declarato.

Comp. Laut. p. 638. add. p. 627. & alibi passim, animo novandi facto. l. 2. in f. ff. d. Novat. Carpz. L. 5. R. 105. n. 13.

Qu. 32. Animus novandi quomodo est exprimendus?

Resp. Verbis expressis. h. §. 3. f. l. f. C. d. t. sc. ut clarè exprimatur, se velle novare, & à priori obligatione recedere, daß der vorige Contract hiemit völlig solle cassirt/und annullirt seyn. d. l. f. conjecturæ enim ad inducendam novationem non sufficiunt. Carpz. l. 5. d. R. 105. & p. 2. C. 19. d. 14. n. 8. Mev. p. 2. d. 338. n. 1. p. 5. d. 405. Schilter Exerc. 9. §. 23. & 24. Stryk. d. C. C. sect. 4. C. 2. §. 2. & C. 3. §. 1. vid. Comp. Laut. d. p. 638. & Coll. Pr. d. l. §. 10. D. Harppr. Coss. p. 1472. n. 375. seqq. nisi nova persona interveniat, quod fit in delegatione, ibi enim satis patet animus novandi. d. §. 3. f. h. neque hoc in casu ullibi requiruntur præcisè verba. arg. d. §. 3. Bardili d. Disp. de Deleg. th. 11. & Concl. for. Ex. 17. th. 7. Mev. p. 2. d. 240. 241. & 243. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 11. & Disp. de Benef. Excuss. th. 24.

Qu. 33. Priorem obligationem quinam remittunt? novamque acquirunt?

Resp. Creditores, qui liberam rerum suarum administrationem habent, l. 3. l. 20.

. 20. §. 1. ff. d. Nov. nec non illi, qui Creditorem repræsentant, ut Tutores & Curatores, modò hoc ipsum pupillo expediat. d. l. 20. Non ergò pupillus, minor, prodigus, nisi conditionem suam meliorem fecerint. l. 3. ff. d. t. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 12. & 13.

Qu. 34. Quinam promittendo novant?

Resp. Qui stipulantibus promittere possunt, licet liberam rerum suarum administrationem non habeant, ut pupillus sine tutore. h. §. 3. qui obligatur naturaliter, ad hoc ut prior debitor liberetur, non ut ipse exinde conveniri possit. d. §. 3. F. h. l. 1. ff. d. Nov. Comp. Laut. d. p. 638. junct. p. 48. lin. 8. & seq. à pr. conf. p. 318. lin. 5. à fin. p. 482. lit. E. p. 633. lin. 2. & 3. à fin. & Coll. Pr. d. l. §. 14.

Qu. 35. Quæ obligationes possunt novari?

Resp. Omnes quarumcunque rerum l. 2. ff. d. novat. cujuscunque generis, naturales, civiles, mixtæ, l. 1. §. 1. d. l. 2. ff. d. t. Comp. Laut. d. l. & p. 620. ante med. lit. d. etiam futuræ. l. 8. §. 2. ff. d. t. ita tamen, ut novatio, tum demum facta videatur, cum nascatur principalis actio. d. l. 8. §. 2. d. t. Laut. Coll. Pr. §. 16.

Qu. 36.

Qu. 36. Quis est Effectus Novationis?

Resp. Hic, quod scil. eâ factâ tollatur prior obligatio ipso jure. *b. §. 3. J. l. 1. ff. d. t. cum suis privilegiis, l. 29. ff. eod. Comp. Laut. d. l. add. p. 209. lit. C. post med. ibi: novatione in aliam &c. p. 637. pr. n. 1. ibi: novatione &c. & accessoriis e. g. fidejussoribus, pignoribus &c. l. 4. C. d. fidejuss. l. 18. ff. d. nov. Comp. Laut. d. l. & pag. 410. post med. lit. B. nisi aliud convenerit. l. 11. §. 1. ff. de pign. act. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 18. D. Harpprecht, Coss. p. 246. n. 60. p. 247. n. 74.*

Qu. 37. Qua ratione porro extinguitur ipso jure obligatio?

(Ad §. fin.) Resp. Mutuo dissensu, §. f. J. b. qui est modus, quo per contrariam debitoris, & Creditoris voluntatem obligatio consensu contracta, ipso jure tollitur §. f. J. b. l. 3. l. 5. §. 1. ff. d. resc. vend. Comp. Laut. p. 645. junct. p. 56. ante fin. ibi: mutuum dissensum &c. lit. t. p. 611. & Coll. Pr. tit. d. Accept. §. 10.

Qu. 38. Annon unius quoque dissensus sufficit?

Resp. Neg. cum contractus ex post facto sit necessitatis l. 5. C. d. O. & A. quia alteri per obligationem jus est quæsitum, quod unius poenitentia adimi nequit.
Comp.

Comp. Laut. d. p. 645. junct. p. 337. lin. 4. à fin. p. 350. lin. ult. licet Princeps hoc jubeat. l. 3. C. d. resc. vend. aut altera pars duplum offerat. l. 6. C. d. t. Comp. Laut. p. 350. lin. 4. à fin. p. 374. lin. antep. vid. tamen l. 23. seq. ff. mandat. Comp. Laut. p. 290. l. 14. ff. pro soc. Comp. Laut. p. 295. post mod. n. 2. l. 14. §. 2. ff. comm. div. Comp. Laut. d. p. 645. Coll. Pr. tit. d. Acceptil. §. 11. & tit. pro soc. §. 34. & tit. Mand. §. 38. & seq. add. Mev. p. 8. dec. 215.

Qu. 39. Ut igitur mutuo dissensu dissolvatur obligatio quanam requiruntur?

Resp. (1. Ut sit obligatio nudo consensu, non re, verbis, vel literis contracta. b. §. f. l. 35. ff. d. R. F. l. 80. ff. d. Accept. cui enim nihil tam naturale sit, quam quod quid genere colligatum est, eodem quoque dissolvi, nudi consensus obligationem, contrario dissensu dissolvi dicendum est. d. l. 35. ff. d. R. F. (2. Ut fiat re adhuc integra: quod si autem datum jam aliquid fuerit, adeoque res integra esse defuerit, non aliter dissolvi obligatio poterit, quam si id, quod intervenit, & efficit, ne res amplius sit integra, vicissim in contrarium agatur. l. 58. ff. d. pact. l. 1. & 2. C. quand. lic. ab empt. disced. (3. Ut hoc actum

actum inter contrahentes fuerit, ut à contractu recederetur. *arg. h. §. f. l. 72. in f. pr. ff. d. contr. empt.* nam si pactum tantum de non petendo interpositum fuerit, adhuc ipso jure subsistit contractus & exceptioni pacti conventi locus est. *arg. §. 3. f. d. except.*

Qu. 40. An etiam obligationes naturales tantum contraria voluntate dissolvuntur?

Resp. Aff. quia solo æquitatis vinculo nituntur. *l. 95. §. 4. ff. d. solut.* nec hæ tantum, sed etiam quædam ex delictis, ut Actio Injuriarum, furti, &c. *l. 17. §. 1. l. 27. §. 2. ff. d. pact. l. 11. §. 1. l. 17. §. 6. ff. d. Injur. l. 54. §. f. l. 56. §. 4. ff. d. furt. Comp. Laut. p. 645.*

Qu. 41. Cum in qu. 2. hujus tit. dictum sit, etiam solenni oblatione, obsignatione & depositione pecunie debitæ, s. per depositum Juris ipso jure obligationem tolli, quaeritur quid sit Depositum Juris?

Resp. Vid. supr. L. 3. T. 15. qu. 70. add. omnino Laut. Diss. de Deposito Juris, per tot. & Coll. Pr. tit. de solut. §. 36.

Qu. 42. Ut igitur oblatio legitimè facta dicatur, quænam concurrere debent?

Resp.

Resp. (1. Requiritur realis oblatio *l. 9. C. d. solut. l. 2. pr. ff. d. R. C. l. 19. C. d. usur. Laut. d. D. th. 4.* (2. In debita qualitate & bonitate, *l. 3. ff. d. R. C. Laut. d. D. th. 5.* (3. Ut debitum offeratur totum, nempe integra fors, una cum usuris *d. l. 9. C. d. solut. d. l. 19. C. d. usur. Laut. d. l. th. 6. Mev. p. 2. dec. 200. n. 3. D. Harpprecht Cons. 70. n. 64. p. 1325.* (4. Etiam loco opportuno & congruo *d. l. 9. C. d. Solut. Arg. l. 39. ff. eod. l. 32. ff. d. Usur. Laut. d. l. th. 8.* (5. Opportuno & congruo tempore, *l. 6. C. d. usur. arg. d. l. 39. ff. d. solut. Laut. ibid. th. 9.* tandemque (6. (Tanto expeditioris probationis causa, etiam testibus præsentibus. *d. l. 6. l. 19. C. d. usur. Laut. d. l. th. 10. & Coll. Pr. d. tit. de solut. §. 41. seq. D. Harpprecht Cons. 70 n. 56. seqq. D. Stryk. d. C. C. S. 4 C. §. 1. §. 8.*

*Qu. 43. Sed quid si hæc recensita requisita non omnia & singula accuratè observata, sed unum vel alterum omis-
sum fuerit?*

Resp. Ejusmodi depositum pro legitimo non habetur, neque liberationis vel alium juris operatur effectum. *d. l. 9. C. d. sol. d. l. 19. C. d. Usur. Mev. p. 2. d. 201.* Quandocunque enim plures ad aliquem actum in sua legalitate & perfectione constitu-

stituentum, qualitatibus requiruntur, tunc si unica deficiat, actus etiam ipse omni modo deficit. *vid. D. Harpprecht. d. Conf. 70. n. 65. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 45.*

Qu. 44. Quæ Obfignatio dicitur Legitima?

Resp. Quæ facta est (1. Præsente adversario vel legitimè citato absente *l. 6. l. 19. C. d. usur. arg. l. 47. ff. d. re jud. Laut. d. Disp. th. 17. Mev. p. 6. d. 121. n. 1.* (2. Præsente Judice (3. Ita ut constet rem totam deponi, *arg. l. 9. C. d. solut. l. 1. §. 36. depos. Laut. d. D. th. 19.* (4. In cista, vel in sacculo *v. Comp. Laut. p. 645. & Coll. Pr. d. tit. de sol. §. 43. D. Harpprecht. d. Conf. 70.*

Qu. 45. In quo loco deponenda Pecunia?

Resp. In loco publico à Judice assignato *l. 64 ff. d. fide. d. l. 19. C. d. Usur. e. g. aedibus sacris Curia &c. hodie plerumque in Judicii loco. l. 19. C. d. usur. l. 1. §. 36. ff. depos. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 44.*

Qu. 46. Hujus depositionis legitimè facta, quisnam Effectus?

Resp. Debitor liberatur ipso jure & quidem plenissimè. *d. l. 9. C. d. sol. d. l. 19. in f. C. d. Usur. d. l. 1. §. 36. depos. Laut. cit. Disp. th. 23. & Coll. Pr. d. l. §. 46. Liberantur præterea etiam pignora & hypothecæ, l. 8. C. d.*

C. d. distr. pign. l. 20. C. d. pignor. Laut. d. D. t. h. 25. cursusque Usurarum ipso jure sistitur. d. l. 19. C. d. Usur. ibique Brunn. Mev. p. 2. d. 199. p. 3. d. 15. & omne pecuniæ legaliter depositæ periculum ad ipsum Creditorem pertinet d. l. 19. l. 72. pr. ff. d. solut. Mev. p. 5. d. 243. n. 1. eò quod hæc pecunia instar certæ speciei haberi incipiat per cujus interitum debitor semper liberatur, modo nulla ejus Culpa casualem hunc interitum præcessisse probari queat. l. 23. l. 105. ff. d. V. O. l. 5. pr. ff. d. R. C. junct. l. 34. §. 4. ff. d. Leg. 1. Mev. d. l. n. 2. D. Harpprecht cit. Cons. 70. n. 148. & plur. seqq. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 46. 47. 48. 49. & 50. cit. Disp. ubi plura huc pertin.

INSTITUTIONVM IMPE- RIALIVM.

LIB. IV. TIT. I.

DE

OBLIGATIONIBVS, QVÆ EX DELICTO NASCVNTVR.

Haftenus de Obligationibus, ex vero & Quasi Contractu, sequuntur illæ, quæ sunt ex delicto & quasi delicto.

Qu. 1. Quid est Delictum?

Resp. Est factum spontè (*h. e.* dolo vel culpa ^(AN Pr.))

Tcc

culpa excluso casu. *l. 1. l. 5. C. ad L. Corn. d. sic. l. 31. ff. ad. L. Aquil. Laut. Coll. Pr. tit. de priv. del. §. 6.) Comp. Laut. p. 649. & p. 697. in fin. lit. l. admissum honestatis & juri contrarium eoque animadversione dignum. l. 39. ff. d. furt. l. 14. ff. d. sicar. Laut. Coll. Pr. tit. de Priv. del. §. 1. & disp. de del. priv. pos. 1.*

Qu. 2. Per factum quid intelligitur?

Resp. Actus Hominis externus, qui in sensus incurrit. l. 25. §. 1. l. 52. §. 8. ff. d. O. & A. De actu enim animi interno solus Deus judicat, l. 1. §. 1. ff. d. furt. l. 18. ff. d. pæn. l. 225. ff. d. V. S. Laut. Disp. d. voluntate th. 6. & Coll. Pr. d. T. §. 2. & 3. D. Hertius in Paræm. Gedanken sind Zoll frey. Comp. Laut. p. 653. ibi. cogitatio & c. lit. G. & p. 649.

Qu. 3. Conatus quomodo in maleficiis punitur?

Resp. Jure Romano in levioribus delictis conatus interdum planè non attenditur, & impunitus manet, l. 1. §. f. ff. quon quisque Fur. l. 3. ff. d. his qui not. in f. l. 15. §. 10. ff. d. in jur. l. 6. pr. l. 22. §. 4. ff. ad L. Corn. de fals. ubi Exempl. Comp. Laut. d. p. 649. interdum verò etiam punitur v. §. 8. J. h. t. l. 20. C. de furt. junct. l. 7. ff. de Extraord. Crim. Tabor, d. Conatu, Cap. 3. per

tot. In delictis autem gravioribus regulariter semper extraordinaria poena coërceatur. *l. 1. pr. & §. f. ff. d. extraord. Crim.* ordinaria tamen poena punitur Conatus in Crimine Perduellionis *l. 5. pr. C. ad L. Jul. Maj.* In homicidio attentato *l. 7. C. ad L. Corn. d. sic. l. 14. ff. eod. l. 5. C. d. Episc. & Cler. §. 5. J. d. Publ. Jud. l. 16. §. 8. ff. d. pæn.* in parricidio attentato. *l. 1. in f. ff. ad L. Pomp. d. Parricid. l. 3. pr. & §. 4. ff. ad L. Corn. d. sicar.* In Assassinio. *C. 1. d. homicid. Laut. d. Assassin. th. 15. Bardili Exerc. 29. Concl. 3.* Moribus nostris conatus regulariter non amplius ordinariè, sed solummodo arbitrariè punitur, etiam in Criminibus atrocissimis, idque non solum, si ad actum remotiorem, verum etiam, si ad proximum, & Criminis plenariæ consummationi immediatum perventum fuerit. *vid. omninò D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 255. seqq.* In atrocioribus namque delictis affectus, non secuto effectu eadem quidem Lege, sed non eadem poena punitur.

Qu. 4. Dantur ne aliquæ exceptiones, hujus Regulae, consuetudinariae?

Resp. Aff. sc. (1. Si Lex ipsa vel statutum eadem poena, quâ delictum perfectum, etiam conatum puniri jubeat. (2.

DD. à dict. Regul. hodiernum excipiunt
 Crimen læsæ Majestatis & Assassinii. v.
omninò D. Harpprecht, *d. l. p. 226. seq.*
add. D. Tabor, *nec non* D. Spitz. *diss. de*
Conatu. Const. Car. IV. in Aur. B. C. 24.
Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. d. l. §. 5.

Qu. 5. Delicta quomodo dividuntur?

Resp. Varie: Et quidem (1. In Ecclesia-
 stica: quorum cognitio pertinet ad Judi-
 cem Ecclesiasticum, ut hæresis, Aposta-
 sia &c. *vid. C. 3. X. d. ord. cogn. C. 9. 13. X.*
de Hæret. secularia, de quibus cognoscit
 Judex secularis, *e. g.* majestatis, furti, ra-
 pinæ &c. & mixta, quæ simul ad utrum-
 que spectant. ut delicta Carnis &c. (2. In
 nominata, quæ sc. determinatam agendi
 formam, Nomina & pœnam habent,
 qualia non tantum privata, sed publica eti-
 am sunt delicta: & Innominata, quæ sunt
 facta media, seu media naturæ, quæ alias
 in delictum incidunt, cum lege prohibita
 inveniantur, alias non item, *Laut. Coll. Pr.*
d. 1. §. 7. v. D. Maj. h. p. 863.

Qu. 6. Qua ratione porrò dividuntur?

Resp. In vera, quæ committuntur ex
 proæresi; & quasi delicta, quæ ex Culpa
 committuntur. *pr. J. h. l. §. §. f. l. 11. §. p.*
ff. d. pœn.

Qu. 7.

*Qu. 7. An damnum injuria datum ad vera
an ad quasi delicta referendum?*

Resp. Ad vera delicta. Licet enim ex
Culpa sit, respicitur tamen in eo principa-
liter tantum ad damnum resarciendum,
cujus intuitu non refert, dolo, an culpa
datum sit. *Comp. Laut. p. 650. pr. & Coll.
Pr. d. l. §. 8.*

Qu. 8. Vera delicta quotuplicia?

Resp. Duplicia: publica, de quibus in
tit. ult. huj. Lib. qualia sunt. Homicidi-
um, adulterium, Crimen læsæ majesta-
tis &c. & privata, quæ committuntur in
privatam personam, eoque non LL. pu-
blicorum Judiciorum, sed privata ac Ci-
vili actione, læso competente vindican-
tur. *Laut. Coll. Pr. d. l. §. 9. & D. d. Transf.
Act. th. 27.*

*Qu. 9. Privata, quomodo subdivi-
duntur?*

Resp. In ordinaria, quæ certam & de-
terminatam læso debitam habent poenam;
& extraordinaria, quæ talem poenam non
habent. *l. 11. ff. d. extraord. Crim. Laut.
Coll. Pr. d. l. §. 10.* Illorum quatuor ab
Imperatore hic recensentur: *pr. §. h.* fur-
tum sc. rapina, damnum injuria datum,
& Injuria.

Qu. 10. Ex delicto quinam obligantur?

Resp. Omnes, quia aliquid contra *LL.* prohibitionem ex malitiosa voluntate fecerunt, masculi & foeminae, *l. 7. §. 1. ff. d. Jurisd.* vid. tamen *Comp. Laut. d. l. & p. 13. in med. lit. b. filii familias, l. 7. §. 1. l. 6. d. t. servi l. 14. ff. d. O. & A.* Muti & surdi prodigus &c. modo usu rationis non destituantur. *Laut. Coll. Pr. tit. §. 14. & 15. D. d. Assass. §. 22.*

Qu. 11. Quinam ergo excluduntur?

Resp. (1. Infantes, *§. 8. & 10. J. d. Inut. l. stip. l. III. d. R. J. l. p. in f. ff. d. fideic. libert. l. 12. ff. ad L. Corn. d. Sic. Laut. d. d. sp. d. Access. in th. 18 & 19. & Coll. Pr. d. T. §. 16.* (2. Infantiae proximi, *d. l. III.* (qui autem tales sint, Judex aestimat, *arg. l. 1. §. 2. ff. d. jur. del. Comp. Laut. d. p. 650. junct. p. 461. lin. 1. ex facti circumstantia*) *Coll. Pr. d. t. §. 17. 18. & 19.* (3. Furiosi *l. 3. §. 1. ff. d. Injur. l. 5. §. 2. ff. ad L. Aquil. l. 2. ff. ad L. Corn. d. sicar. l. 14. ff. d. offic. Pres.*) neque ob delictum ante commissum puniuntur in furore propter periculum salutis aeternae v. *Fromman. d. Fur. Furios. p. 60. seqq. Laut. d. Diss. th. 21. & Coll. Pr. d. l. §. 20.* Præterea etiam excluduntur (4. Bruta *l. 1. §. 3. ff. si quadrup. paup.*

paup. vid. supr. tit. d. J. N. G. & C. add. Gloeckner de delictis Brutorum: per tot.

Qu. 12. An idem de pubertati proximis dicendum?

Resp. Neg. hi enim extraordinarie puniuntur d. l. III. ff. d. R. J. l. 23 ff. d. furt. l. 5 §. 2. ff. ad L. Aquil. l. 3. §. 2. ff. d. Injur. l. 7. C. d. pæn. art. 104. O. C. Carol. v. D. Hert. in Paræm. Kinder und Narren sagen die Wahrheit. D. Stryk. in Pæn. impub. cap. 4. n. 43. 50. seqq. Ziegler. de Pubertati proximis §. 30. rarissimè tamen ultimo supplicio vid. Schulz. d. delictis Puerorum art. 164. d. O. Cr. Car. l. 23. §. 2. d. Ædil. Edict. v. Laut. d. D. §. 19. & in Comp. d. l. & pag. 695. lin. 15. à pr. & Coll. Pr. d. l. §. 18. vid. tamen Befold. Cons. 90.

Qu. 13. Quid de puberibus seu illis dicendum, qui 14. annos impleverunt?

Resp. Hi ex delicto ad poenam ordinariam obligantur. l. 9. §. 2. l. 37. §. 1. ff. de Minor. idque siue masculi fuerint, siue foeminae d. art. 164. Comp. Laut. d. p. 650. & p. 479. lit. C. Judex tamen ex commiseratione poenam ordinariam mitigare interdum potest l. 37. §. 1. ff. d. minor. v. Ziegl. D. d. pænis th. 64. & omninò Schulz. d. Diss. d. delictis puerorum Comp. Laut. c. l. & p. 84. pr. lin. 2.

Qu. 14. An melancholici quoque ex delicto tenentur?

Resp. Aff. in decernendis tamen adversus illos poenis Medicorum etiam Judicium requirendum. *v. D. Harppr. Resp. Crim. 26. & 27.* ubi etiam uxoricidas, Infantidas, ut & alios parricidas, propter melancholiam, quandoque nulla, quandoque Capitis, quandoque ordinaria, tametsi severissimâ poenâ afficiendos esse, docet *add. D. Stryk. d. Melancholia, cap. 5.*

Qu. 15. Remedia quibus delinquentes conveniuntur quotuplicia?

Resp. Duplicia: Ordinaria, actiones scil. quibus Jure ordinario rem, vel poenam persequimur, & extraordinaria, sc. actiones, quibus extra ordinem ad poenam Fisco applicandam, vel corpori infligendam agimus. *v. Comp. Laut. p. 651. & Coll. Pr. d. 1. §. 28. seqq. & D. Maj. h. t. p. 870.*

Qu. 16. Quid est furtum?

(Ad §. 1. & 2.)

Resp. Est delictum privatum (an adhuc hodie? *vid. Mev. p. 4. d. 245. n. 2. Brunnem. Proc. Inq. C. 9. n. 86. Laut. Coll. Pr. Tit. vi. Bon. rapt. §. 2.*) quo res aliena mobilis invito domino, lucri gratia fraudulenter contrectatur. *h. §. 1. & 6. J. l. 1. §. f. l. 46. §. 7. ff. d. furt. Laut. Coll. Pr. tit. de furt. §. 3. & Diss. d. Priv. del. pos. 9.*

Qu. 17.

Qu. 17. Estne furtum contra Jus naturæ?

Resp. Aff. nam & hoc versatur quoque circa ea, quæ humana voluntate postea sunt adinventæ v. Grot. *L. 1. C. 1. n. 10. l. 2. c. 2. ibique Ziegler.* Et jure naturæ æquum est, neminem cum alterius damno locupletiores fieri. *l. 206. ff. d. R. J. Comp. Laut. p. 652. & Coll. Pr. d. tit. de furt. §. 17.*

Qu. 18. Quomodo olim dividebatur furtum?

Resp. In conceptum, oblatum, prohibitum, non exhibitum *h. §. 4. J.* sed hæc (Ad §. 4.) divisio non tam genera furti, quam species actionum furto cohærentes continet. Vinn. *h.*

Qu. 19. Actione ergo furti concepti quisnam tenebatur?

Resp. Is, apud quem testibus adhibitis, res quæ sita, & inventa erat, quamvis fur non esset.

Qu. 20. Furti oblatis quis tenebatur?

Resp. Is sive fur, sive alius quis fuerit, qui rem furtivam alii obtulerat, ne apud se deprehenderetur, atque ita poenæ turpitudinem effugeret. Hic ei, apud quem res concepta erat, propria, adversus eum qui obtulerat, actio dabatur, quæ dicebatur oblatis. Vinn. *h.*

Qu. 21. Quis furti prohibiti?

Resp. Qui furtum apud se testibus præsens
investigari prohibebat. *h. §. 4.*

Qu. 22. Quis furti non exhibiti?

Resp. Qui rem furtivam apud se quaesitam & inventam non exhibebat, *d. §. 4. ibique Vinn.*

Qu. 23. An hac divisio adhuc hodie est in Usu?

Resp. Neg. *h. §. 4.* nam hodie res furtiva in alienis ædibus regulariter quaeri non potest, ne secreta familiae pandantur *l. 1. C. d. alim. pup. præs.* D. Hert. *de Oculari Inspectione §. ult.* nisi adsint probabilia indicia, & publica utilitas id exigat, tum enim auctoritate publica fieri potest. *arg. l. 13. ff. d. Off. Praef.* Kœppen *p. 1. dec. 8. n. 5.* Besold. *Thes. Pract. voc. Haussuchung ibique cit. add. Fromman. d. rei furtivæ inquisit. & deprehensione. §. 5. seqq. & per tot.*

Qu. 24. Quid si ergo tunc inventa sit apud aliquem res furtiva?

Resp. Ille incidit in suspicionem Criminis, *l. 2. C. d. furt.* adeò, ut propterea torqueri possit. *art. 43. Ord. Crim. modo (α)* non sit vir integræ famæ *(β)* res illa ita custodita fuerit, ut alius præter inhabitatorem ædium illam posuisse non potuerit. *(γ)*

(7) ille non possit nominare auctorem suum neque in individuo, neque in genere: e. g. se in foro emisse. *l. 5. C. d. furt. Comp. Laut. d. p. 651. & Coll. Pr. d. l. §. 5. & 6. D. Frommann. d. Disp. §. 17. 18. 19. seqq. Qu. 25. Quomodo ab eventu deprehensionis dividitur furtum?*

Resp. In manifestum & non manifestum. *h. §. 3. F. Const. Crim. art. 157. & 158.* (Ad §. 3.) quam divisionem, licet expressis verbis approbet, eamque in dictanda poena benè attendi & observari velit, *d. Const. Cr.* attamen hodiernos nostros mores, ejus nullam amplius habere rationem restatur *Carpz. p. 2. Qu. Cr. 78. n. 7. seqq. vid tamen Comp. Laut. p. 651. & p. 656. lit. T. & Coll. Pr. d. T. §. 10. 48. & 52. & d. Disp. d. Priv. del. pos. 11.*

Qu. 26. Quid est furtum manifestum ein öffentlicher Diebstahl?

Resp. In quo fur *l. 34. ff. d. furt.* cum re furtiva, antequam ad eum locum *l. 3. §. 2. junct. l. 5. ff. eod.* quo, eâ die permanere destinavit, pervenit, deprehensus est, der auf frischer That ergriffen worden/ *h. §. 3. F. l. 2. ff. d. t. d. art. Ord. Crim. 157. & 158.* nec refert, quis eum deprehendat. *d. l. 3. §. 1. l. 7. §. 1. ff. d. t.* aut quomodo deprehendatur, clamore, accursu, aut alio

alio conatu. *d. l. 7. §. 2. d. art. 157. & 158.*
 sola visio non sufficit. *d. l. 7. §. 1. nisi fiat*
cum acclamatione Laut. Coll. Pr. d. T. §. 7.
& 8. Dan. Clasen ad Const. Crim. d. art.
p. 673. seq.

Qu. 27. Quid est furtum non manifestum
ein heimlicher Diebstahl?

Resp. In quo fur cum re furtiva dicto
modo deprehensus non est. d. §. 3. J. l. 8.
ff. d. t. Comp. Laut. d. p. 651. & Coll. Pr.
d. l. §. 9.

Qu. 28. Quomodo porro dividitur
furtum?

Resp. (1. In domesticum, quod com-
mittitur à personis domesticis. l. 11. §. 1.
ff. d. pæn. & extraneum, quod ab aliis B.
Fromman. d. vitio furtivitatis §. 10. ubi
exempl. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 11. (2. No-
cturnum & diurnum, l. 4. §. 1. ff. ad L.
Aquil. l. 54. §. 2. ff. d. furt. Ripa d. tempore
nocturno Cap. 24. Aut. Match. d. Crimin.
L. 47. t. II. C. I. n. 1. D. Harppr. Conf. 9.
n. 129. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 13. (3. Ma-
gnum, quod continet 5. solidos, parvum,
quod 5. solidos non continet. art. O. C. 159.
& 161. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 229. &
230. & Coss. p. 208. n. 58. seqq. add. Coll. Pr.
Laut. d. T. §. 12. (4. Ab objecto in sacrum
(sacrilegium) Publicum (Peculatus, Resi-
duum)

duum) & Privatum: quorum 3. priora pertinent ad publica Judicia. *d. quib. tit. ult. huj. Lib.* (5. Simplex, cum quo circumstantiæ delictum aggravantes non concurrunt. Qualificatum, seu Periculosum cum quo tales circumstantiæ concurrunt. e. g. quod factum cum ascensione armis, effractione &c. *d. art. 129. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 14. & D. de del. priv. pos. 22. D. Harpppr. Coll. p. 205. n. 22. seqq. p. 206. n. 32. p. 213. n. 111. p. 212. n. 102. Comp. Laut. d. p. 652. & p. 656. pr.* (6. Primum & reiteratum, *art. 158. & 159. D. Harpprecht Conf. 9. & 10. omninò Dan. Clasen. ad Const. Crim. p. 673. seqq. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 15.*

Qu. 29. A fine quomodo dividitur?

Resp. In furtum, vel totius rei, vel tantum Ulus, si e. g. depositarius re utatur contra deponentis voluntatem. *l. 1. §. f. ff. d. furt. Comp. Laut. d. l. & p. 653. lit. G. ibi: abusu &c. p. 209. in fin. ibi: Civiliter &c. p. 277. post med ibi: furti tenetur Laut. Coll. Pr. d. t. §. 16. & tit. depos. §. 32. vel tantum possessionis, d. l. 1. §. f. conf. Comp. Laut. p. 220. lit. C. ibi. furti tenebitur &c. p. 409. pr. lin. 2. ibi. committit furtum &c.*

Qu. 30. An Crimen fericiidii hodie pro furti specie habendum?

Resp.

Resp. Aff. *vid. Aut. Seidenstücker de furi-
bus ferarum §. 12. seqq.* ubi hoc ferarum
furtum ita describit, quod sit contrectatio
fraudulenta lucri faciendi gratia, feræ, ad
Jus venandi pertinentis, quæ fit invito eo,
cui soli Jus est feras insequi, obligans con-
trectantem ad pœnam in Lege constitu-
tam. *arg. §. 1. F. h.*

*Qu. 31. Quanam res constituunt obje-
ctum furti?*

(Ad §.
6. 9. &
10.)

Resp. Omnes res (1. mobiles, quæ sc.
de loco ad locum integræ ferri possunt,
*§. 2. F. d. usucap. l. 38. ff. d. usurp. l. 25. ff.
d. furt. Laut. Coll. Pr. tit. d. R. Div. §. 14.
& d. tit. d. furt. §. 19.* (2. Alienæ *h. §. 6. F.
h. e.* quæ alterius sunt, aut in quibus alius
habuit, vel Jus in re *e. g.* si debitor auferat
pignus *§. 10. 14. & 15. F. l. 12. §. 2. l. 19.
§. 5. & 6. l. 79. l. 87. ff. d. furt. vel Jus ad
rem* (modo hoc in casu detinens necessari-
as impensas in rem fecerit, indeque Jus re-
tentionis habeat. *l. 15. §. f. in fin. l. 53. §.
fin. ff. d. t.* alias dominus hanc suam rem
clam auferens furti non tenetur, *d. l. 15. §.
2. d. t.*) modò auferens sciverit, eam suam
non esse. *l. 43. §. 4. ff. d. t.* quo ipso exclu-
ditur res propria *§. 1. & h. §. 10. F. Laut.
Coll. Pr. d. tit. §. 19. 20. 21. & 22.* (3.
Possessæ *l. 1. §. 15. ff. si is, qui test. lib. Comp.
Laut.*

Laut. d. p. 652. & 653. rerum enim non possessorum furtum regulariter non committitur. d. l. 1. §. 15. sed est extraordinarium delictum vid. t. t. d. Crim. expil. hered. v. tamen l. 68. l. 69. & 70. ff. d. furt. Comp. Laut. d. l.

Qu. 32. An rerum, quæ planè nullius sunt, furtum fieri potest?

Resp. Neg. arg. §. 9. J. h. Hinc sequitur quod regulariter liberorum hominum furtum non fiat; quoniam liberum corpus, neque in domino & potestate nostra est, l. 23. §. f. ff. d. acquir. poss. neque æstimationem recipit, l. 3. ff. si. quadrup. paup. l. 1. §. 5. ff. d. his qui effud. vel dejec. Laut. Coll. Pr. d. §. 22.

Qu. 33. An nec liberorum in potestate nostra existentium furtum sit?

Resp. Excipiuntur in h. §. 9. liberi in potestate positi, quibus subtractis, omnino furtum committitur. h. §. 9. l. 14. §. 13. ff. de furt. l. 38. ff. eod. cum in quasi quodam modo dominio nostro sint, & ex Jure Quiritum vindicari possint, l. 1. §. 2. ff. d. R. V. aget ergò pater civiliter d. l. 14. §. 12. h. non tamen ad ipsam corporis æstimationem, sed ad id, quod interfuit, filium surreptum non fuisse, semper autem nostra ob operas, aliasque causas interesse vide-

videtur, ne filii in potestate constituti surripiantur vel abducantur.

Qu. 34. Quot modis committitur furtum?

Resp. Non solum naturali rerum amotione, sed etiam abusu rei ex justa Causa apud se existentis, v. g. depositæ commodatae, oppignoratae &c. *h. §. 6. J. & l. 54. pr. & §. 1. ff. de furt. l. 29. pr. ff. de posc. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 26. conf. Disp. de Nuncio th. 53. D. Harpprecht Resp. Crim. §. 5. n. 17. 18. seq. v. sup. Qu. 31. modo contrectatio seu amotio sit (1. fraudulosa. §. 1. & *h. §. 7. J. l. 37. pr. ff. d. usucap. l. 1. §. 3. l. 50. §. 2. l. 53. pr. ff. d. furt.* quoties enim deest dolus, nec res furtiva dici poterit. D. Fromman. *d. vitio furtiv. th. 7. & 8.* (2. Invito Domino facta. *d. §. 7. l. 43. §. 5. l. 46. §. 7. l. 48. §. 2. ff. d. furt.* (3. Lucri gratia. *§. 1. J. h. l. 1. §. f. l. 65. ff. d. t.* non etiam ex alia causa e. g. libidine. *§. 11. J. l. 39. l. 43. §. 3. l. 50. §. 4. l. 52. §. 20. l. 53. pr. ff. d. t. l. 5. §. f. l. 41. ff. ad L. Aquil.* D. Fromman. *d. D. §. 20. Laut. d. ira th. 46. & Coll. Pr. d. l. §. 28. 29. 30. & 31.**

Qu. 35. Quid ergo dicendum, si quis crediderit justa opinione Dominum consensurum?

Resp. Hoc in casu, licet actualis amotio

tio sequatur, furtum tamen non committitur. *l. 46. §. 7. l. 76. pr. ff. d. furt.* quia sic cessat dolus. *h. §. 7.* furtum autem sine furandi affectu committi nequit. *d. §. 7. ibique Vinn.* modo is, qui ita credit, sic vir integræ famæ, & NB. justam hujus opinionis causam habeat, puta, quæ mutua necessitudine, amicitia, familiaritate nitatur, alias namque suspicione furti, & gravi præsumptione onerabitur. *arg. l. 48. §. 3. ff. d. t.* adeo, ut ne Domini quidem attestatio, (cum, scil. furti Criminaliter agitur) profitentis consensu suo rem amotam esse, furem liberet, utpote quæ pretio, aut precibus emendicata creditur, nisi accedant idoneæ in contrarium conjecturæ. *Vinn. d. l.*

Qu. 36. An is, qui credit invito Domino, se rem v. g. commodatam contrectare, domino autem volente, id fiat, furtum committit?

Resp. Aff. conscientiam enim sine dubio obstringit, qui rem alienam, lucri sui causa fraudulenter contrectat, etiamsi illo ignorante, dominus id insuper habeat, *l. 46. §. 8. ff. d. furt.* Actione furti tamen non tenetur; nam dominus eam consensu suo remisisse censetur *§. 8. f. b. l. 48.*

U u u

§. 8.

§. 8. d. t. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 30. & Disp. de Del. priv. pos. 30.

Qu. 37. Qua actione tenetur, qui servum alienum sollicitavit, ut res aliquas domino surriperet, & ad se perferret, si dominus per servum ejus rei certior factus permiserit servo, res quasdam ad sollicitantem perferre, quo eum in delicto deprehendat?

Resp. Hoc casu, neque furtum propriè factum, neque servus revera corruptus est, ideoque veterum quidam neque furti, neque servi corrupti actionem, alii vero furti tantum competere existimabant. Sed Imp. Justin. utrique actioni tam furti, quam servi corrupti locum esse voluit; tum ut malum sollicitantis consilium puniatur, tum propter exemplum, ut poena unius sit metus aliorum. l. 1. C. ad L. Ful. Repet. §. 8. J. b. & l. 20. C. d. furt. & serv. corrupt.

Qu. 38. Quantum igitur hoc casu, iudicio servi corrupti postulabitur?

Resp. Quantum deberetur, si servus revera corruptus fuisset, vid. Comp. Laut. p. 157. seq.

Qu. 39. An etiam illi furti tenentur, quorum ope vel consilio furtum factum est?

Resp

Resp. Aff. h. §. 11. F. l. 50. §. 1. ff. de (Ad §. furt. l. 53. §. 1. ff. d. V. S. jung. l. 52. §. 19. 11.) l. 54. §. 4. ff. d. furt. Comp. Laut. d. p. 653. vid. tamen p. 210. lit. P. modò Consilium modum etiam si & occasionem specialiter monstret. d. l. 50. §. 3. (nudum enim non sufficit h. §. 11. d. l. 53. §. 1. d. V. S.) & effectus sequatur d. l. 52. §. 19. ff. d. furt. Laut. d. Consilio p. 2. c. 1. th. 12. & Coll. Pr. d. T. §. 27. vid. D. Harppr. ad Jus Bad. p. 247. §. 58.

Qu. 40. An idem de illis dicendum, qui scientes furem celant, rem furtivam emunt &c?

Resp. Aff. nam & hi per quasi ratihabitionem, participes, delicti fiunt. §. 4. F. h. l. 12. l. 14. C. d. furt. L. an. C. de crim. Pecul. & ipsi rem contrectasse finguntur. d. l. LL. arg. l. 1. §. 1. ff. d. eo per quem fact. Laut. Coll. Pr. d. l. §. 28. D. Hert. Paræm. 102. der Hehler ist so gut/ als der Stehler/ sive Hehler und Stehler/ gehören an einen Galgen. *Qu. 41. An vero illi, qui res furtivas ab altero ablatas receptant, occultant, deque illis participant, ultimo quoque supplicio affici possunt?*

Resp. Non una nimis hic quidem DD. est sententia v. Carpz. Qu. Crim. 87. n. 49. Farinac Qu. Cr. 129. n. 35. eo quod se ab

occultante nullum in ipsa furti perpetratione eo operativum, sed demum post consummatum hoc crimen, res furtivas celando auxilium præstetur. Farinac. *d. Qu. 129. n. 63.* Affirmativam tamen defendit D. Harppr. *Cons. 10. n. 18. seqq.* & *ad Jus Bad p. 248.* cum secundum hujusmodi nebulonum intentionem, & ob conventionem, ab ipsis initam, qua sibi auxilium, quacunque ratione, vel occasione possunt, invicem promittunt, tale quoque auxilium cooperativum dici mereatur. Imo videtur adhuc in actu furandi constitutus alter, dum unus sinum præbet. D. Stryk. *d. sæccular. cap. 4. n. 31.*

Qu. 42. An furtum committunt liberi vel servi, parentibus aut dominis quid surripiendo?

(Ad §. 12.) Resp. Aff. Furti tamen non tenentur D. Harpprecht *ad Jus Bad. p. 243. §. 55.* Tum quia dominus & pater in servum & filium privatæ animadversionis Jus habent. *l. 17. ff. d. t.* tum quia non magis, cum his, quos in potestate habemus quam Nobiscum ipsi agere possumus. *l. 16. ff. eod.* Et domino quidem nulla unquam cum servo actio esse potest, at potest aliquando patrilis esse cum filio, quem in potestate habet, nempe si filius castrense habe-

habeat peculium, atque ex ea Causa conveniatur. *l. 4 ff. d. Judic. v. Vinn. h. Comp. Laut. p. 97. lin. ult. conf. p. 47. in fin. p. 254 in med. p. 628. pr. lin. 4.* hinc furtum patri faciens, sine dubio utili actione tenetur. *l. 52. §. 5. ff. d. furt. Laut. Coll. pr. d. tit. §. 18. & 43.* Hodie nostri servi perinde ut alii fures puniuntur *Carpz. p. 4. C. 38. d. 1. & Pr. Cr. qu. 82. n. 55. vid. D. Harpprecht. ad Jus Bad. p. 244.*

Qu. 43. Quod si ergò actio furti locum non habet, an omni planè effectu, hoc furtum destituitur?

Resp. Neg. Nam (1. res surrepta in furtivam Causam cadit, ideoque usucapi nequit. *§. 12. F. l. 84. ff. l. 8. l. 10. l. 12. C. d. furt. §. 2. F. l. 4. §. 6. l. 33. pr. ff. d. usucap. v. Laut Coll. Pr. tit. d. usucap. §. 20. & 23. art. ord. Cr. 219. ibique Clasen. Mev. p. 2. d. 101. n. 5. antequam in domini potestatem pervenerit. h. §. 12. F. l. 84 ff. d. furt. §. 2. seq F. d. Usucap.* (2. Extranei, qui servo vel filio familias opem consiliumve præstant, furti actione conveniri possunt, quoniam ipsi ope, consilio furtum fecerunt, *h. n. §. l. 36. §. 1 ff. d. t. l. 52. pr. ff. eod. nec rationes Juris repugnant, arg. d. l. 16. & 17. ff. de furt.*

Qu. 44. An furtum committunt famuli Principis, Comitum vel alterius, tempore sui famulitii nondum elapsi, cum suis vestimentis mit ihren Livrée Röcken aufugientes?

Resp. Aff. si enim furtum in universum committunt, qui contra domini voluntatem res ejus contrectant. *l. 20. C. de furt. l. 1. in f. ff. eod.* quidni etiam tales famuli seu ministri, ante tempus, cum suis, quæ acceperunt, ratione famulitii ad quod se obstrinxerunt, vestimentis abeuntes atque aufugientes, quoad illud vestimentum, ceu pariter Domino invito ablatum, ejusdem delicti reatum incurrant? D. Harpprecht. *Resp. 55. n. 18. seqq.*

Qu. 45. An fur impunè occidi potest?

Resp. Disting. inter furem nocturnum & diurnum: Ille impunè occidi potest, modo (1. incognitus sic, nec testes adsint, (2. capi non possit, (3. hæc occisio fiat præcedente clamore. *l. 4. §. 1. ff. ad L. Aquil. (4. pro defensione corporis vel rerum, l. 9. C. ad L. Corn. de Sicar. d. l. 4. §. 1. ff. ad L. Aquil. Comp. Laut. p. 654. vid. Grot. d. J. B. & P. l. 2. C. 1. §. 12. ibique Ziegler. Hic verò non, nisi telo se defendat d. l. 4. §. 1. ff. ad L. Aquil. l. 54. §. 2. ff. de furt. Laue. Coll. Pr. d. T. §. 13. v. Omnino. Linck. de Inter-*

persecutione furis tum diurni, tum nocturni per tot.

Qu. 46. Quotuplicia sunt remedia, quibus furtum vindicatur?

Resp. Duplicia: *ordinaria*, actio scil. furti Civilis; & *extraordinaria*, Criminalis scil. persecutio, l. f. ff. de furt.

Qu. 47. Quid est Actio furti?

Resp. Est actio merè poenalis Civilis, non Criminalis perpetua, famosa, competens omnibus, quorum ex justa causa, immediate interest contra furem, ad poenam pecuniariam sibi adjudicandam. Comp. Laut. d. p. 654. junct. p. 208. lin. 5. à fin. & Coll. Pr. d. T. §. 35. Est vel furti manifesti, vel non manifesti. v. *supr.* Qu. 25.

Qu. 48. Quibus igitur competit hac actio?

Resp. Omnibus, quorum immediate (Ad §§ interest. v. Qu. præc. 47. l. 10. ff. de furt. ^{13. 14. 15.} §. 13. F. h (& heredibus l. 1. §. 1. ff. d. priv. del. l. 47. l. 64. ff. d. furt. §. 1. F. d. perp. & temp. act. l. 2. §. f. ff. vi bon. rapt. Laut. de transit. act. §. 27. Comp. Laut. d. l. & p. 623. lin. 16. à pr. non etiam Domino, cujus nihil interest e. g. qui habet alium obligatum ad rei suæ æstimationem præstandam §. 13. & 15. F. h. l. 12. pr. l. 14. §. 12. ff. d. furt. Laut. Coll. Pr. tit. Locat. §. 99.

116. & 118. & tit. d. furt. §. 37.) ex justa & honesta Causa. l. 11. l. 12. §. 1. l. 76. §. 1. ff. d. furt. Comp. Laut. d. l. & p. 127. pr. n. 10. & Coll. Pr. §. 38.

Qu. 49. An ergo furi, qui rem furtivam iterum furto amisit, non datur?

Resp. Neg. cum nemo ex improbitate sua actionem consequi debeat l. 11. l. 12. §. 1. l. 14. §. 3. & 4. l. 76. §. 1. ff. d. t. l. 134. ff. d. R. F. nisi possessionis tantum fur sit: Hic enim rem ex justa Causa penes se habuit. l. 48. §. 4. ff. d. t. vid. omnino d. l. 12. §. 2. eod. vid. Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. §. 38. D. Hert. d. Convent. Domini translativ. §. 39.

Qu. 50. Daturne vero Creditori ob pignus surreptum?

Resp. Aff. §. 14. F. h. d. l. 12. §. 2. l. 14. §. 5. seqq. ff. d. furt. idque non tantum, cum culpâ ipsius, furto pignus ablatum est, d. l. 14. §. 5. ff. d. furt. quo casu ejus omnino interest ob actionem pignoratitiam, qua ad restitutionem rei tenetur l. 5. §. 2. ff. commod. §. f. F. quib. mod. re contr. obl. sed etiam si absque ulla culpâ, quoniam semper expedit, pignori potius incumbere, quam in personam agere. h. §. 14. F. Deinde etiam si idoneum debitorem creditor habeat, adhuc furti actio-

ne rectè experitur, per d. rat. *h. §. 14. l. 25. F. d. R. F.*

Qu. 51. Sed quid si debitor ipse seu extraneus surripuerit pignus?

Resp. Nihilominus Creditori actio furti competit. *h. §. 14. d. l. 12. §. 2. l. 19. §. 5. F. d. furt. l. 87. ff. eod.* hoc tamen obseruato discrimine, quod, quando extraneus abstulit, verum rei pretium duplicetur, vel quadrupletur, quando verò ipse dominus, summa pecuniæ debitæ, cum iuris. *l. 15. pr. d. l. 87. ff. d. furt.* Item, quod hoc casu, quicquid à domino consecutus est, ipse lucretur; illud vero, quod ab extraneo fure exegit, in debitum imputare, & quod superest Domino restituere cogatur. *d. l. 15. pr. l. 22. ff. d. pignor. act. l. 12. §. 1. ff. d. distract. pign. vid. Vinn. h. Comp. Laut. p. 655. iunct. p. 234. pr.*

Qu. 52. An etiam Conductor, v. g. sarcinatori, qui sarcienda vestimenta, mercede constituta accepit, eaque furto amisit, datur hæc Actio?

Resp. Aff. quoniam domino, iudicio locati restituere rem necesse habet. *§. 15. F. h. d. l. 12. pr. l. 14. §. 6. 9. 10. 12. & 16. l. 48. §. 4. l. 82. ff. d. furt. l. 60. §. 2. ff. Locat. modo (1. Furtum sit ejus Culpa admissum. l. 14. §. 3. l. 8. ff. d. furt, alias enim*
Uuu 5 impe-

impedit hanc actionem vel dolus illius, d. l. vel quod illius nihil intersit, si citra culpam ejus perit. l. 14. §. 12. ff. d. furt. adeoque solus Dominus hanc actionem hoc Casu habet, utpote cujus tunc solius interest actione locati deficiente. d. l. 14. §. 12. (2. Conductor solvendo sit, ut Domino rei aestimationem præstare possit, d. l. 12. pr. d. t. §. 15. f. h. alias enim ipsi domino hæc actio competit. d. l. lucratur autem conductor id, quod actione furi consecutus est. l. 6. ff. locat.

Qu. 53. An bonæ fidei emptor ob rem emptam surreptam furti agit?

Resp Aff d. §. 15. f. h. & quidem semper, si solvendo fuerit, si non, d. §. 15. nam emptoris semper interest, propter pretium quod ei abest. Limitatur autem (1. Ut intelligatur d. bon. fid. emptore cui res tradita est; ante possessionem enim traditam non ei, sed venditori actio competit. d. l. 14. pr. l. 80. pr. ff. d. furt. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 40. & tit. d. Per. & Comm. Rei vend. §. 10. & tit. d. A. E. vend. §. 5. & 39. deinde, ut b. f. possessor sit ex Causa onerosa: nam ei, qui titulum lucrativum habet, actio furti denegatur, in l. 71. §. f. ff. d. t.

Qu. 54. Quanta igitur hic aestimatio facienda?

Resp

Resp. Si dominus, cum b. f. emptore concurrat, emptor tantum ejus, quod interest, sive possessionis duplum, vel quadruplum consequitur. *l. 74 ff. d. t. d. furt.* alias si solus agat, verum rei pretium duplabitur. *l. 50. pr. ff. d. t. Vinn. h. n. 2.*

Qu. 55. Quid si commodatario res subripiatur?

Resp. Hic dominus eligit, an contra (Ad §. 16.) commodatarium actione commodati, an adversus furem actione furti agere velit. §. 16. *J. h.* Illo in casu, commodatarius habet actionem furti, contra furem, hoc verò in casu liberatur, ut nec contra eum detur regressus domino. *d. §. 16. J. l. f. C. d. furt. Comp. Laut. d. p. 655.* nisi ex Causa ignorantiae, idque ante factam solutionem. *Vinn. adh. §. 16.*

Qu. 56. An depositarius re deposita surrepta actionem furti habet?

Resp. Neg. quoniam ipsius, cum domino tantum praestet, non culpam, §. p. *J.* (Ad §. 17.) quib. mod. re contr. oblig. *Comp. Laut. p. 281.* nihil interest. *h. §. 17. J.* aut si ob dolum ante commissum interesse videatur (quia tenetur actione depositi) non debet ex suo dolo actionem furti quaerere. *l. 14. §. 3. ff. d. furt. l. 12. §. 1. ff. eod. Coll. Pr. d. t. §. 39. conf. Tit. Depos. §. 31.*

Qu. 57.

Qu. 57. Contra quos datur hæc actio?

Resp. Contra fures, qui verè vel fidei contrectarunt. *l. 12. l. 14. C. d. furt.* Et si plures unam rem furati sunt, singuli in solidum tenentur, quoad actiones Civiles, non verò Criminales. *Carpz. p. 2. q. 71. n. 37. seqq. Berl. p. 5. concl. 43. n. 121. Lauterb. d. Condict. furtiv. in Coll. Th. Pr. §. 11. & tit. de duob. Reis. §. 9. & tit. de furt. §. 43.*

Qu. 58. Excipiuntur ne quedam personæ, quæ licet furtum committant, actione tamen furti famosa conveniri nequeunt?

Resp. Aff. e. g. in potestate patria vel dominica constituti. *vid. supr. Qu. 42. b. i.* ubi *Rat.* quibus adde: quod lex erubescat in honorem sanguinis tam turpem actionem in liberos dare. *arg. l. 2. ff. rer. amot. l. f. in f. C. d. furt.* *Fromman. d. D. de vitio furtivit. th. 10.* Sic nec liberis contra parentes furtum perpetrantes, *arg. §. 12. J. h. ob reverentiam, l. 2. l. 5. §. 1. ff. d. obseq.* *Par.* actio ista conceditur, nisi sit noverca vel vitricus. *l. 3. l. 11. C. d. furt.* *Laut. de singul. Affin. Fur. Diss. 2. Cap. 3. th. 12. & Coll. Pr. d. tit. §. 18. & 43. conf. tit. de In Jus voc. §. 8.* Porro nec inter Conjuges datur, sed in ejus locum actio rerum

erum amotarum competit, l. 1. & t. t. rer. amot. Comp. Laut. p. 456. si sc. divortii Causa constante matrimonio res amotæ: nam si amotio facta matrimonio per divortium soluto datur Condictio furtiva, non actio furti, l. 3. ff. d. act. rer. amot. & ita corrigendum videtur Comp. Laut. d. p. 456. ubi Act. furti locum habere licitur.

Qu. 59. An actione furti etiam tenentur Impuberes?

Resp. Aff. si pubertati proximi sint (Ad §. 18.) & hic doli capaces, h. §. 18. l. 111. ff. d. R. F. l. 23. ff. d. furt. l. 2. §. 19. ff. vi bon. rapt. v. C. 1. X. d. delict. puer. Poena tamen capitali licet grave Crimen admiserint, haud facile plectendi. v. supr. Qu. 12. conf. Laut. Coll. Pr. tit. de furt. §. 58.

Qu. 60. Ad quid datur hæc Actio?

Resp. In furto manifesto ad quadruplum, in nec manifesto ad duplum, quod est mera poena, §. 5. & fin. F. h. Unde etiam actio hæc est merè poenalis §. 18. F. d. Act. Pr. & §. f. F. l. 46. §. 2. l. 50. pr. ff. l. 11. l. 19. C. de furt. vid. Exod. c. 22. v. 1. & 2. Sam. c. 12. v. 6.

Qu. 61. Cur autem durior vindicta placuit in furtis manifestis, quam nec manifestis?

Resp.

Resp. Variant hic Interpretes nostri
vid. Cujac. 19. O. 12. verisimile tamen esse
 dicunt plurimi, id propterea factum, quo-
 niam graviora delicta, quæ apertè fiunt
 quàm quæ secretò. *pr. f. vi bon. rapt. l. 2*
§. 24. ff. eod. quippe qui palam furatur
 majorem præ se fert impudentiam, nec
 caret violentiæ inferendæ suspicione
 quod de iis, qui clam quid furripiunt, di-
 ci nequit. Unde apud Lacedæmonios
 furtum nec manifestum pro exercitio, di-
 sciplinaque bellica, deprehendi verò in
 furto turpe fuit habitum. Gell. *noct. Att.*
l. 71. c. 18. Wesemb. *h. n. 14.* In iis autem,
 quæ indifferentia sunt, *i. e.* licita, & illicita
 esse possunt occulta scelera gravius pu-
 nienda, quam quæ palam fiunt. *l. f. ff. d.*
Rit. Nupt. l. 54. ff. d. adm. & per. tut. v. D.
Hopp. ad h. §. 5.

Qu. 62. Ipsa res, qua actione repetitur?

Resp. Vel actione præparatoria ad ex-
 hibendum, vel principali, conditione fur-
 tiva, quæ cum hac cumulari potest. *Comp.*
Laut. p. 153. & p. 211. lit. SS. ibi: cumula-
tivè &c. p. 655. (vel Rei Vindicatione,
 quæ electivè cum Conditione furtiva
 competit. *l. 7. §. 1. ff. d. Cond furt. §. f. f.*
h. Comp. Laut. p. 42. lit. C. n. 5. ibi: electi-

de Ec. p. 211. lit. SS.) d. l. 7. §. 1. ff. d. Cond. furt. l. 12. l. 13. C. l. 54. §. 3. ff. d. furt.

Qu. 63. Condictio furtiva & actio furti, quomodo differunt?

Resp. Differunt (1. ratione Causæ efficientis. Hæc enim oritur ex delicto, illa ex Lege; (2. ratione subjecti, hæc datur omnibus, quorum interest, illa, soli Domino. (3. Ratione subjecti passivi, illa datur adversus heredes, non hæc; (4. Ratione objecti, hæc datur in duplum, vel quadruplum illa in simplum; (5. Ratione finis: Illa tendit ad rem persequendam, hæc ad reum coercendum. *v. Comp. Laut. p. 209. seqq. & p. 654. & p. 655.*

Qu. 64. Effectus hujus Actionis quisnam?

Resp. Reus solvat poenam & fit infamis. *v. Comp. Laut. d. p. 655. & p. 63. pr. lin. 8. Coll. Pr. tit. d. furt. §. 45. & tit. d. his qui not inf. §. 15. nec hoc à Judice remitti potest l. 63. ff. d. furt. quia Lex hoc remedium subministrat, Judex autem non potest clementior esse lege. Nisi extraordinariam poenam graviolem reo injungat. l. 13. §. 7. ff. d. his qui not. infam. Comp. Laut. d. p. 63. ibi: nisi ipsa pœna &c. *v. omnino D. Harpprecht in eleg. dissert. de fama reservatione per aggravationem pœna. per tot.**

tot. Laut. Coll. Pr. d. tit. d. furt. §. 45. & Concl. for. Ex. 10. th. 17.

Qu. 65. An actio furti in duplum & quadruplum adhuc hodie locum obtinet?

Resp. Generali contraria consuetudine illam abrogatam esse dici quidem nequit. Const. Crim. art. 157. seq. Infrequens tamen actionis hujus Civilis exercitium esse, & in multis locis ac provinciis in desuetudinem planè abiisse certum est. v. Comp. Laut. p. 655. & d. Disp. d. priv. del. th. 18. & Coll. Pr. d. t. §. 48. Fromman. Disp. d. Inquis. rei furt. th. 11. Schilter. Ex. ad. Pand. 49. §. 5.

Qu. 66. Extraordinaria Criminali persecutione ad quid agitur?

Resp. Ad poenam fisco applicandam. l. f. ff. d. furt. quæ tamen nunquam extendebatur ad membri abscissionem vel mortem, auth. sed nov. Fur. C. d. serv. fugit. & N. 134. cap. ult. Laut. in differ. F. Civ. & sax. th. 65. & Coll. Pr. §. 49. D. Harpprecht. ad Jus Bad. p. 228. §. 47. Constitutione Frid. I. autem ad mortem extendi potest, si quinque solidos furtum excedat. 2. F. 27. §. 8. Carpz. d. Qu. 77. n. 6. 7. seqq. & expressius Constitutione Crim. Car. V. art. 157. & 158.

Qu. 67.

Qu. 67. Estne justa hac mortis pœna?

Resp. Gravis quidem & abominanda, genusque mortis informe est, suspendii pœna hodie usitata. C. 33. qu. 3. d. pœnit. dist. 3. non tamen injusta v. omninò Carpz. d. Qu. 77. n. 17. seqq. ubi hanc sententiam rationibus defendit. add. Vinn. ad. h. §. 5. D. Harpppr. ad. Fus. Bad. p. 228. seq. dist. Aut. Matth. d. Crim. ad Lib. 48. ff. tit. 1. c. 2. n. 6. & Laut. d. delict. privat. th. 20. ibique cit. Lanf. disquisit. ad Leg. Reg. th. 89. vid. tamen Laut. Coll. Pr. §. 49. & cit. Diss. d. differ. Fur. Civ. & Sax. th. 65.

Qu. 68. An semper & indifferenter locum habet?

Resp. Neg. sed in puniendo hoc Crimine pro varietate circumstantiarum, & qualitate delicti, interdum duriores, interdum remissiores esse Judices oportet. Ord. Crim. art. 159. & 160. ita tamen, ut in pœna furti dictanda Judicem non facile Clementiæ poenitere debeat v. Brunn. d. Proc. Inquisit. C. 9. n. 86. in. fin. sicut nec facile rigoris in homicidio. D. Harppprecht Coss. p. 201. n. 239.

Qu. 69. Secundum Nemesein ergo Carol. ut dicteetur pœna, quomodo distinguendum?

Resp. Distinguendum inter furtum

simplex & qualificatum, si simplex: iterum disting. an primum, vel reiteratum sit. In primo videndum parvum, vel magnum: Porro an simplex parvum primum sit non manifestum, an vero manifestum, & hoc casu, an fur vilioris conditionis, an verò honesto loco natus sit?

Qu. 70. Qua ratione ergò punitur fur in furto simplici parvo primo non manifestus?

Resp. Punitur præstatione dupli (quod perindè ut olim in Jur. Civ. est merè poenale) nec prius carcere (ubi se ipsum de suo alit) emittitur, quam expensas solvat, & præstet Urphedam *h. e.* juramentum de vindicta non sumenda. *Comp. Laut. p. 656. junct. p. 176. & p. 718. in med lit. E. neque erga Magistratum, Judicem ejusque ministros, vel etiam accusatorem vid. Clasen. ad Const. Crim. p. 677. seqq. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 51.*

Qu. 71. Sed quid si duplum solvere nequeat?

Resp. Carcere temporali puniendus est, ita tamen, ut propterea non liberetur à restitutione rei per furtum ablatae § f. *J. h.* Etenim quoniam carceris poena surrogata saltem est in poenam dupli; ideo obligatio ad restituendam rem furtivam non

non tollitur per poenam carceris; sed ipse tenetur vel rem ipsam ipsi adhuc extat, restituere *v. Comp. Laut. p. 211.* aut si non amplius extat, æstimationem simpli solvere, nec non expensas in alimenta & ministros judiciales facta restituere, atque Urphedam præstare *d. art. 157, ibi: wo aber der Dieb 2c.*

Qu. 72. An ergò incarceration dici meretur pœna?

Resp. Propriè quidem carcer ad custodiendos, neutiquam vero ad puniendos homines inventus fuit, *l. 8. §. 9. l. 35. ff. l. 6. & l. 23. C. d. pœn.* postmodum tamen usu & effectū ipso in poenam cessit *l. 3. ff. d. custod. & exhib. reor. v. Comp. Laut. p. 685. in med. lit. E. O. Cr. d. art. 157. & 216.*

Qu. 73. Quomodo puniitur fur, in furto simplici primo parvo manifesto?

Resp. Hic fur vilioris conditionis ad numellas positus, fustigatus, perpetuò relegatur. *art. 158. Besold. Thes. Pract. voc. Pranger/* facta prius restitutione rei furtivæ *Comp. Laut. d. p. 211. lin. 10. & 11. à fin.* vel etiam præstita æstimatione, nisi forsan fur, ob inopiam facultatum solvendo non sit. Tenetur præterea etiam præstare Urphedam. Fur autem honesto loco natus, aut, qui speratur melior, *l. 20.*

ff. d. pæn. ex consensu superioris punitur Civiliter quadruplici præstatione, vel si hoc non possit, carcere. *d. art. 158. Berl. p. 5. concl. 43. n. 3. Tabor Racem. Cr. pag. 461. n. 12.* à rei tamen furtivæ vel ejus pretii restitutione nec hic liberatur. *vid. Bocer. c. 1. n. 109. 110. & mult. seqq. p. 66. seq. de furt. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 52.*

Qu. 74. Quid si furtum simplex, primum, magnum fuerit?

Resp. Reus arbitrariè punitur habita ex consilio JCtorum ratione circumstantiarum, scil. rei furtivæ quantitatis, furis qualitatibus, ejus deprehensionis, damni illius, qui inde læsus est, adeò, ut ex mente *art. 160.* rarò afficiatur ultimo supplicio *i. e.* nisi conjunctum sit cum effractione, ascensione, aut etiam tali gestatione. *d. art. Comp. Laut. cit. loc. ibique omninò Clasen. p. 687. p. 688. p. 689. 690. & 691. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 53. & d. Disp. d. Priv. del. pos. 24.*

Qu. 75. Qua pæna afficitur fur in furto reiterato secundo?

Resp. Si parvum sit, *i. e.* utrumque 5. solidos non excedat, reus punitur publica pro numellis positione, relegatione vel confinemente, daß Er nicht darff aus seinem Flecken gehen, v. D. Stryk. in D. d. Confinatione

tionem. Comp. Laut. p. 657. junct. p. 714. ante med. lit. d. & p. 717. lin. ult. idque five furtum manifestum sit, five non d. art. 160. & 161. cum hoc loco furtum ex iteratione potissimum aestimetur, non verò ex ratione manifesti, vel non manifesti. Si verò magnum sit, i. e. utrumque s. solidos contineat, reus punitur secundum circumstantias, arbitrio Judicis, ex consilio JCoorum, vel corporaliter extraordinarè, vel capitaliter, & observatur hic modus art. cit. 160.

Qu. 76. In furto tertio quomodo punitur reus?

Resp. Qui tertia vice furtum committit, & illud ab ipso admissum esse probatum fuerit. v. D. Harppr. Coss. p. 228. n. 100. seq. ultimo supplicio & quidem si mas fuerit, laqueo; foemina autem suffocatione in aquis vel alia quadam simili mortis poena, juxta cujusque loci consuetudinem puniri debet; idque sine distinctione, five furtum sit magnum, five parvum, five manifestum, five non. art. 162. Ord. Crim. Ratio est, quia ejusmodi fur habetur pro famoso, & pro tali, qui furandi consuetudinem assumsit. Marq. Freher. d. Fama L. 1. C. 9. n. 7. D. Harpprecht Coss. p. 209. n. 75. p. 223. n. 42. vid.

tamen Carpz. p. 4. C. 32. def. 8. & Pr. Cr. 2. 78. n. 76. f. qq.

Qu. 77. Quodnam furtum dicitur
tertium?

Resp. Quod à prioribus re & tempore distinctum est, D. Harpprecht *Coff.* p. 209. n. 70. Licet in diversis territoriis sit commissum, modo propter præcedentia semel jam fur sit punitus *Comp. Laut. d. p. 657. & Coll. Pr. d. tit. de Furt. §. 56.* Mauric. v. 2. C. 4. n. 21. Struv. *Exerc.* 48. th. 21. Is enim demum incorrigibilis videtur ein verleumder Dieb/ quem poena afflictæ non perduxit ad frugem. Neque tam sanctio, quam potius Exercitium poenarum in LL. præstitutarum furem incorrigibilem reddit. *vid. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 232. seq. & Coff. p. 210. n. 77. seqq. p. 224. n. 48. diss. Laut. d. priv. del. th. 26.* Quia autem de corpore delicti, vel de veritate furto- rum diversis temporibus commissorum certò constare debet, proinde Judex ad loca, ubi furta commissa dicuntur, mittere, veritatemque legitimè indagare, & accuratè explorare debet. *Laut. Coll. Pr. d. l. §. 57.*

Qu. 78. Furtum qualificatum quomodo
punitur?

Resp. Ultimo supplicio, sive furtum
sic

it primum, five secundum, five magnum, five parvum, five manifestum, five clandestinum. Habetur enim pro periculo-
 o furto für einem gefährlichen Diebstahl. Et quidem ita punitur, ut masculus suspendatur, foemina verò in aquis suffocetur *v. prec. Qu. 76.* Judicis tamen arbitrio *n art. O. Cr. 159.* simul committitur, numquid is gravibus de Causis furi poenam mortis remittere, & in locum istius, vel effossionem oculorum, aut præcisionem manus, vel aliam quandam acerbam poenam corporalem pro qualitate personarum surrogare velit. De hoc furto *vid. omnino D. Harpprecht Cons. 9. & 10.*

Qu. 79. Ut furtum qualificatum dici possit, an conjunctim, & effractio & ascensio, & arma requirantur, an vero unum ex his adesse sufficit?

Resp. Inspecta Juris Carolini veritate, licet non necessario seditiosa, sed tantum modò periculosa effractio vel ascensio & sic non conjunctim & ascensio & effractio & arma requirantur, sed vel unum ex his adesse sufficiat *art. 159. ibi. brich/ oder steig/ oder mit Waffen vid. Besold. Thes. Pract. voc. oder/ Laut. d. Diss. d. priv. del. th. 22.* In praxi tamen, quod effractio simplex ad poenam capitalem decernendam haud suf-

ficiat, sed seditiosa vel armata requiratur, siue talis, ut ex illa, vel seditio metuenda sit vel latrocinium, ita sc. ut fur effractor, si forsan quis furtum impedire voluisset, resistenter occisurus esset, *docet Carpz. Qu. Cr. 79. n. 19. seqq. imprimis n. 32. Brunn. ad l. 8. ff. arb. furt. cas. in append. ad Const. Crim. d. furt. n. 4. 5. 7. & 27. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 233. & seq. & in Coss. p. 204. n. 35. seqq.*

Qu. 80. An fure suspenso nihilominus ad rei furtivæ restitutionem potest agi contra heredes?

Resp. Aff. præsertim, si res surreptas utiliter fur expenderit, aut heredes facti sint locupletiores, arg. l. 5. ff. d. calumn. Brunn. ad L. 12. C. d. furt. n. 7. & ad L. f. ff. eod. quamvis & hoc cessante, Conditio tamen furtiva, contra heredes datur, & quidem non pro ea tantum parte, quæ pervenit, sed in solidum, imò licet planè nihil ad eos pervenerit, & fur laqueo suffocatus fuerit. Poenalia enim non tollunt remedia rei persecutoria. l. 7. §. 2. ff. d. Cond. furt. l. 45. ff. pro soc. l. un. C. quand. civil. act. Crim. præjud. arg. art. 208. Ord. Crim. Laut. Ex. 25. ib. 4. & istiusmodi poena, maximè capitalis, quæ à reo sumitur, Reip. debetur, restitutio autem rei fur-

furtivæ privato illi, cui res ablata est; sicuti autem privatus Reip. in jure suo præjudicare nequit, ita nec hæc regulariter illi, quippe qui ea ratione sine facto suo re sua & jure jam quæsito privaretur. *v. omnino D. Grass. in posit. controuv. §. 2. per tot.* In foro tamen Electorali Saxon. contrarium obtinet teste Carpz. *p. 2. Qu. Cr. 80. n. 104. seqq. & J. F. p. 4. C. 32. d. 23. v. d. Comp. Laut. p. 210. lin. 7. à fin. Goswin. ab Esbach ad Carpz. Jurispr. d. l.*

LIB. IV. TIT. II.

DE
VIBONORVM RAPTORVM.

Qu. 1. Quid est Rapina?

Resp. Est privatum delictum, quo res ^(Ad Pr. & §. seqq.) mobilis, aliena, dolo malo, vi, palam, lucri gratia, rapitur. *h. pr. Bard. Exerc. 30. §. 19.*

Qu. 2. Quæ ratione dicitur privatum delictum?

Resp. Quatenus privatus in bonis suis læsus, civiliter agit; nam quatenus per hoc status publicus turbatur, *l. 2. §. 1. ff. h. rectè dicitur publicum, & vindicatur Legge Julia de vi publica. Comp. Laut. p. 661.*

Et 693. *vid. cit. Disp. de Priv. delict. pos. 34.*
 Et Coll. Pr. tit. d. vi Bon. Rapt. §. 2. *vid. o-*
mninò D. Harpprecht, Resp. Crim. 8. 9. Et
10.

Qu. 3. Quomodo dividitur rapina?

Resp. In manifestam & non manife-
 stam, perinde ut furtum. *pr. §. h.* Illa est,
 in qua deprehenditur raptor, hæc, in qua
 non deprehenditur. *l. 1. ff. h. t.* Distinctio
 tamen hæc non amplius attenditur. *v.*
Schulz. in synops. h.

Qu. 4. An ergo res aliena immobilis rapi
non potest?

Resp. Neg. sed illa dicitur invadi §. 1.
§. h. hinc dejectus à possessione fundi, non
 hanc actionem, sed interdictum de vi &
 vi armat. habet. *d. §. 1. §. l. 1. l. 2. C. h.*
l. 2. C. unde vi. l. 1. §. 4. ff. d. vi Et vi arm.
Comp. Laut. d. l. Et p. 596. Et Coll. Pr. d. 8.
§. 5. Et tit. de vi Et vi arm. §. 14.

Qu. 5. An res propria, vel quam quis su-
am esse, vel sibi deberi putavit, obje-
ctum rapinae constituit?

Resp. Neg. sicut enim nemo rem pro-
 priam, quatenus propria est, furto aufer-
 re, ita nec rapere eam potest. *h. §. 1. §.*
sed sicut in omnibus delictis veris dolus,
ita etiam in hoc requiritur. d. §. 1. §. l. 2.
pr. §. 18. Et 20. ff. h. Hinc licet quis er-
 rore

rore ductus, rem suam existimans eo animo rapuerit, quasi domino liceat, rem suam vi auferre possessoribus, tamen actione vi bonorum raptor, non tenetur d. §. 1. f.

Qu. 6. Sed annon alio modo hoc in casu punitur Dominus?

Resp. Aff. Tenetur enim rem restituere, & si fuerit dominus, dominium rei suæ amittit; (quod non Fisco, sed vim passo applicatur. Ludwel. ad h. §. 1. n. 3.) si non fuerit rem ipsam & insuper æstimationem reddere compellitur. h. §. 1. f. l. 7. C. unde vi. vid. omnino Bardili in Diss. ad cit. l. 7. add. Comp. Laut. d. l. & p. 594. pr. lin. 5. & Coll. Pr. h. T. §. 6. conf. Tit. quod met. caus. §. 20. & tit. d. vi & vi arm. §. 20.

Qu. 7. Hujus Constitutionis quanam Ratio?

Resp. Rationem Imperator in cit. §. 1. hanc reddit, ne sc. alias via inveniatur avaritiam impunè exercendi; cui addi & illa potest, ne occasio sit majoris tumultus faciendi, ex l. 176. pr. ff. d. R. f. & ne ad arma & rixam procedere Prætor patiatur eos, quos Jurisdictione sua componere potest. l. 13. §. 3. ff. d. usufr.

Qu. 8. Sed annon hæc pæna sibi ipsis jus dicentium moribus nostris est abrogata?

Resp.

Resp. Neg. ubi enim non constat de abrogatione, vel correctione Juris Civ. per statutum, vel consuetudinem sequi oportet Legem: donec istius probatio fiat *vid. in terminis* Mev. p. 1. d. 95. Brunn. Cent. 1. dec. 32. & c. 2. d. 78. diff. Covarr. resol. L. 3. c. 16. n. 7. Carpz. p. 2. §. F. c. 36. d. 11. n. 7.

Qu. 9. An præcisè ad hoc delictum requiratur, ut majoris rei impetus, qui repelli non potest, ipso facto & realiter adhibitus fuerit?

Resp. Neg. sed sufficit etiam vis destinata Struv. Exercit. 48. th. 46. sic, ut quamvis ut plurimum rapina adhibita vi committatur, attamen etiam sine vi, *h. e.* sine actuali ejus adhibitione, committi ea valeat, modo ablatio fiat palam, & raptores parati sint vim, si opus sit, inferre, l. 2. §. 2. ff. *h. ibique* Brunnem. n. 10, atque inde ille quoque, qui hominis rapiendi causa coëgit, si damnum inde datum sit, de rapina tenetur, quantumvis effectivè nullam vim intulerit. d. l. 2. §. 2. ff. *h. vid.* omninò D. Harpprecht Resp. 10. n. 87. & mult. seqq.

Qu. 10. Quid est actio vi bonorum raptorum?

Resp. Est actio prætoriana, pr. §. *h. l.* 1. ff.

ff. eod. personalis, d. pr. §. poenalis mixta, d. pr. §. 19. §. d. Act. famosa §. 2. §. de poen. temp. litig. l. 1. ff. d. his, qui not inf. qua agunt illi, quorum interest, adversus raptorem intra annum in quadruplum. d. pr. §. h. l. 2. l. f. C. b. (qui annus hic utilis est, l. 2. §. 13. ff. d. l. 2. l. f. C. b.) post annum autem in simplum dd. LL. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 12. & 15.

Qu. 11. Quibus datur hæc actio?

Resp. Omnibus, quibus datur actio furti, i. e. quibus interest, l. 2. §. 22. seqq. ff. h. t. & sic non tantum illi, cujus in bonis res est, sed etiam cujus ex bonis. h. §. 2. §.

Qu. 12. Quid est in bonis & ex bonis esse?

*Resp. In bonis esse, propriè quidem dicitur, quod jure dominii, vel usufructus, emphyteuseos, aut aliàs bona fide possidemus l. 52. ff. d. A. R. D. l. 49. ff. d. V. S. quamvis nonnunquam latius omnia ea, quæ quocunque jure tenemus, interdum etiam strictius ea tantum, quæ in dominio sunt, hæc phrasis comprehendat. l. 1. §. 10. ff. si quis in test. lib. esse juss. Ex bonis verò, dicitur omne id, quod in Causa bonorum nostrorum est, & cujus custodia & periculum ad nos pertinet, arg. l. 1. §. 7. ff. naut. caup. Stab. l. 13. §. 1. ff. d. lib. caus. Cujusmodi sunt res apud nos depositæ,
vel*

vel nobis commodatæ, locatæ, oppignoratæ &c. Ludwel. & Vinn. *h. t.*

Qu. 13. Adversus quem datur?

Resp. Adversus raptorem, qui sc. dolo malo, lucri gratia, rem abripuit. *pr. J. b. & §. 1. eod.*

Qu. 14. An contra heredes datur?

Resp. Neg. *v. Comp. Laut. p. 624. antemed. ubi Regul. licet aliquid ad illos pervenerit. l. 2. §. f. ff. h. nam sufficit hoc, Conditione furtiva, ab illis repeti. d. l. 2. §. f. Comp. Laut. p. 662. & in diss. d. transit. action. §. 27. & §. 34.*

Qu. 15. Ad quid competit?

Resp. Intra annum ad quadruplum *pr. J. h. l. 2. l. f. C. h. five deprehensus sit raptor, five non, pr. J. h. ubi Rat. post annum datur in simplum d. pr. J. h. Est enim hæc actio honoraria seu Prætoria, & ideò, ut cæteræ ejusdem generis actiones poenales, anno finitur. l. 35. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 615. pr. speciale namque est, quod actio furti manifesti, quæ & ipsa ex Prætoris Jurisdictione proficiscitur, perpetuò competat. *pr. J. d. perp. & temp. act. Comp. Laut. d. l.**

Qu. 16. An hæc actio meram pœnam continet?

Resp. Neg. sed est poenalis mixta: *vid. præc.*

præc. Qu. 10. quippe in quadruplo etiam ipsius rei persecutio continetur, ut poena tantum sit tripli. §. 19. *J. d. act. pr. J. b.*

Qu. 17. An alia etiam actiones cum hac concurrunt?

Resp. Aff. sc. (1. actio furti manifesti, vel nec manifesti *l. 80. §. 3. ff. d. furt.* elective, ut si hæc prius fuerit instituta, actio furti in totum extinguatur, si verò prius actione furti nec manifesti actum sit, hæc actio competat, quatenus uberior est, *l. 1. ff. h. ibique Brunn. l. 32. l. 34. l. 41. §. 1. ff. d. O. & A. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 16. & tit. d. O. & Act. §. 93.* (2. actio Legis Aquiliæ, si sc. res læsa, rupta, vel corrupta sit, non etiam actio in factum. *d. qua in §. f. J. d. Leg. Aquil.* nam illa subsidiaria est, hic autem multæ sunt actiones. (3. Condictio furtiva. *l. 2. §. 26. ff. h. l. 10. §. 1. ff. d. Cond. furt. l. 25. §. 1. ff. d. furt.* (4. Rei vindicatio. *d. l. 2. §. 26.* modo actor nondum consecutus sit quadruplum. *l. 10. §. 1. ff. d. Cond. furt. Comp. Laut. d. p. 662.*

Qu. 18. Quomodo autem differunt actio furti, & vi bonorum raptorum?

Resp. (1. Hæc Prætorica est. *pr. J. b. & l. 3. ff. eod.* furti vero actio vel Prætorica etiam, ut in manifesto, §. 1. *in f. J. d. perp. & temp. act.* vel Civilis, ut in furto nec mani-

manifesto, *arg. §. 4. J. d. nox. act.* (2. Hæc annua est, *pr. J. b. l. 4. ff. eod.* Illa verò perpetua, *§. 1. J. de perp. & temp. act.* (3. Hæc mixta est, & in quadrupla etiam ipsius rei persecutionem continet. *b. pr. n.* Illa verò meram pœnam sive dupli sive quadrupli continet, *§. f. J. d. Obl. ex del.* (4. Hæc indistinctè in quadruplum datur sive comprehendatur raptor, sive non. *b. pr. n.* illa vero modò duplum persequitur, modò quadruplum, prout nempe deprehensus fur, vel non deprehensus fuerit. *§. 5. J. d. oblig. quæ ex del. ibique not.*

Qu. 19. Sed quare Prætor propriam hanc vi bonorum raptorum actionem, eamque mitiorem aliqua ex parte adversus raptorem introduxit, cum furti etiam manifesti actio & præterea etiam publicum ex L.

Ful. de vi Judicium locum habeat?

Resp. Non conveniunt hic *DD.* verissima tamen ratio hæc est: Prætor scil. licet sufficere potuisset, generale furti iudicium, tamen è re putavit, & specialiter editum adversus raptores proponere. *arg. l. 1. l. 2. ff. d. publ. & vectig.* ut innotesceret ipsum curam gerere reprimendæ improbitatis & violentiæ. *l. 3. §. 1. ff. naut. camp. stab.* & quamvis mitius in eo sit hoc Editum

Etum, quod etiam in raptorem manifestum tripli tantum poenam statuatur, nemo tamen propterea meliorem esse raptoris, quam furis conditionem, effectam opinari debet. *arg. d. l. 1. §. 4. ff. d. publ. & ve- stig.* quoniam nihilominus furti actione & publico iudicio de vi conveniri possit. Ludwel. *h.*

Qu. 20. Suntne hæ actiones pœnales Civiles adhuc hodiè in Usu?

Resp. Hodiè hæ actiones ubique fere expirarunt. Schulz. *ad pr. §. h. lit. A.* vid. tamen D. Schilter *Exerc. ad ff. 49. §. 23. & Dn. Berger. de Usu Act. pœnal. th. 39.* vigentibus tantum rei persecutoriis (quavis quibusdam in locis Iudices sibi vindicent bona rapta, quod improbat, *art. 215. ibique Clasen. & R. §. d. A. 1559. §.* Und nachdem an etlichen Orten ic. Carpz. 2. *qu. 80. n. 11. & 12. Comp. Laut. d. p. 662. junct. p. 211. in fin. lit. §.*) & Criminalibus persecutionibus.

Qu. 21. Quæ sunt Remedia Criminalia?

Resp. Vel Persecutio extraordinaria, vel accusatio publica. Ex hoc enim delicto agi potest (1. ad poenam extraordinariam, sicuti ex quocunque privato delicto. *l. f. ff. d. priv. del.* (2. ex L. Jul. de vi publica & privata, *l. 2. §. 1. l. 24. ff. h. ad*

ultimum supplicium, si sc. quis in itineribus homines ferro aggressus spoliavit, idque sæpius; cæteri in metallum damnantur, vel in Insulam relegantur. *l. 28. §. 10. ff. d. pæn. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 19. v. D. Harpprecht Cons. 49. n. 38. seq.*

Qu. 22. Quam pœnam Car. V. in sua Constitutione Crim. constituit?

Resp. In Constit. Crim. generaliter in raptores dolosos & deprædatores constituta pœna ultimi supplicii, *art. 126.* Genus autem mortis in ea non exprimitur: Inde ubique ferè gladio puniuntur, eorumq; cadavera rotæ imponuntur. *Carpz. p. 4. C. 35. d. 1. & Pr. Cr. qu. 90. n. 13. & seqq. v. Besold. Th. Pr. voc. Räuber ic. Mev. ad. J. Lub. L. 4. t. 2. a. 1. n. 8.*

Qu. 23. Sed an hoc Crimen Germaniæ nostræ modernis moribus tum demum capitale est, si sæpius & frequenter commissum fuerit, an verò sufficit, unica vice illud commissum?

Resp. Multi quidem DD. inter quos *Brunn ad l. 20. ff. d. pæn. n. 8. & ad L. 2. C. h. t. n. 2. Besold. Thes. Pr. voc. Raub. Ant. Fabr. in Cod. L. 9. t. 24. d. 7. n. 3.* actuum frequentiam, & ut homines, quis sæpius spoliaverit (ad effectum irrogandæ pœnæ ultimi supplicii) requirunt. At tamen ali-

ud sanxit Imper. Car. V. nimirum quod omnes indifferenter, sive sæpè, sive semel, hoc delictum admiserint, pro malitiosis raptoribus habendi, & rapinæ convicti poenæ ultimi supplicii puniri debeant. *d. art. 126. Carpz. d. qu. 90. n. 10. 22. mult. seqq. & J. F. p. 4. C. 35. d. 6. Comp. Laut. d. p. 662. lin. ult. & Diss. de Del. Priv. pos. 39. & Coll. Pr. d. l. §. 21. omninò D. Harppr. Resp. 8. à n. 131. usque ad n. 160. seqq. Id. Resp. 9. n. 68. 69. & 70. vid. Id. Cons. 49. n. 38. seqq. & D. Philippi Us. Pr. inst. L. 4. Eclog. 11. n. 11.*

Qu. 24. Annon ablata rei modicitas excusat à pœna ordinaria?

Resp. Neg. juxta Ordinationem Carol. namque nulla prorsus valoris, rei per vim ablatae, habenda est ratio, sed ob rapinam qualemcunque ea locum obtinet. Laut. diss. d. pr. vat. del. d. th. 39. & Coll. Pr. h. t. §. 22. Besold. Thes. pr. d. voc. Raub. vers. non verò &c. D. Harppr. d. Resp. 9. n. 78. & 79. Comp. Laut. p. 663. pr.

Qu. 25. Ad quid prodest restitutio rei violentè ablata in quadruplo?

Resp. In hoc delicto ad nihil prodest. Licet enim alias in Crimine furti, re furtiva domino reddita, poenam furti ordinariam remitti debere communis sit sen-

tentia Carpz. *qu. 80. n. 14. q. 148. n. 27.* Hoc tamen ad rapinam non debere extendi. Idem tradit, *qu. 90. n. 55. seqq.* In furto siquidem ordinaria poena ideò remittitur, quia rei per furtum ablatae restitutio damnum domino rei per illud datum exasse redintegrat, atque resarcit; id quod omnino in hoc delicto attendere jubet *Ord. Car. art. 160. ibi: und wie schädlich dem Beschädigern der Diebstahl ic.*

Qu. 26. Sed quare in Crimine rapinae aliud statutum?

Resp. Quia in hoc Crimine, non tam spolium ipsum, quam publicæ potius securitatis violatio respicitur, quæ per rei ereptæ restitutionem, centies licet factam, redintegrari nequit D. Harpprecht *Resp. 9. n. 80. seqq. ubi adhuc al. rat.*

Qu. 27. An seria pœnitentia aliquid operatur, quo minus pœna ordinaria locum habeat?

Resp. Neg. perfecto enim & consummato delicto, nemo pœnitentia sua nocens esse desinit. *l. 65. ff. d. furt.* neque obligatio ex delicto aliter tollitur, quam si pœnam quis luat ex regulis Justitiæ commutativæ, delinquendo promerita; Ad cujus extinctionem, quemadmodum in genere pœnitentia non sufficit, ita nec in
Rapina

Rapina sufficere illa poterit, præsertim si delinquens in carcerem jam fuerit conjectus, & tunc demum delicti poenitudo ipsum subeat. Finckelthaus *O. 71. n. 20. seqq.* Carpz. *Pr. Crim. Qu. 149. n. 41.* D. Harppr. *d. Resp. 9. n. 88. seqq.*

LIB. IV. TIT. III.

DE

LEGE AQVILIA.

Qu. 1. Quid est damnum Injuria datum?

Resp. Est privatum delictum, quo (Ad §. 1. 2. 3. seqq. ut
damnum, cum facientis injuria per injuriosam rei corruptionem (*dolo vel culpa*) & §. 7.
datur quodque Lege Aquilia vindicatur. 8. 9. 13.
§. 2. 3. & 13. *J. h.* 14. 16)

Qu. 2. Forma ergo & differentia specifica hujus delicti, in quonam consistit?

Resp. In damno, per injuriosam rei (regulariter alienæ, *l. 2. ff. h.*) corruptionem dato. §. 1. seqq. §. 13. *J. h. t.* Laut. *Coll. Pr. h. t. §. 2. & 7.*

Qu. 3. Ut igitur hoc delictum dicatur commissum, quænam requiruntur?

Resp. (1. Requiritur, ut damnum sit datum pecuniarium, sc. quo alterius diminuitur patrimonium §. 1. 9. 13. 14. *J. h. l. 3. ff. d. damn. inf.* (2. ut damnum cum fa-

cientis injuria, i. e. dolo vel culpa, §. 2. & 3. *J. l. 5. §. 1. ff. h. conjunctum* sic; quo ipso distinguitur à pauperie, & damno à rebus inanimatis dato, utpote quæ Culpa carent. (3. Ut damnum datum sit rei corruptione, & res vel uita, fracta, scissa, vel quodammodo deterior facta, vel perempta fuerit. §. 13. *J. l. 27. §. 13. l. 40. cum seqq. ff. d. t. D. Harppr. Coss. p. 640. n. 79. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 7. usque ad §. 15.*
Qu. 4. Quid ergo dicendum si patientis quoque culpa concurrat?

Resp. Hoc delictum non censetur commissum. *l. 11. pr. ff. h. cum nemo moraliter damnum sentire videatur, qui sua Culpa damnum sentit. l. 203. ff. d. R. J. D. Harppr. Coss. p. 369. n. 362. p. 1087. n. 58. p. 1336. n. 207.* hinc si provocatus ad duellum provocantem, vel armis insultatus aggressorem, vulneraverit, licet moderamen inculpatae tutelæ excefferit, vulnerato tamen actio Legis Aquil. ad expensas & interesse non competit, nec ipsi, ceu volenti, injuria facta videtur. *arg. l. 30. §. f. ff. h. l. 1. §. 11. ff. si. quadrup. paup. fec. dic. l. 22. ff. d. N. G. l. 12. §. 1. ff. d. furt. Laut. Concl. Forens. Exerc. 19. th. 10. & in Comp. p. 143. Grot. d. J. B. & P. l. 2. c. 17. §. 13. & 18. & Coll. Pr. h. t. §. 11.*

Qu. 5.

Qu. 5. An ex hoc delicto obligatur, si quis liberum hominem statim exanimaverit?

Resp. Neg. damnum enim pecuniarium hic requiritur. l. 15. §. 1. l. 16. l. 36. §. 1. ff. h. arg. l. 5. §. 5. in f. ff. d. his qui effud. vel. dej. l. 3. ff. si quadrup. paup. fec. Uxori tamen & liberis actionem Civilem ad id, quod illorum interest, ob difficiliorem vitæ sustentationem, quæ operis defuncti sublevari potuit competere docet, Locam. Quæst. 339. conf. Besold. in delib. Jur. h. l. 9. qu. 2. Vinn. ad pr. §. h. Boccr. C. l. 4. D. 2. th 36. lit. a. Hochfürstl. Würtenb. Hof- u. Ser. Ord. p. 3. t. 25. §. da Jemand. vid. Carpz. p. 1. Qu. 34. Pr. Crim.

Qu. 6. An omnis Culpa ad hanc actionem sufficit?

Resp. JCrus in l. 44. ff. h. id affirmat (vid. D. Stryk. in U. N. ff. h. §. 14.) quod tamen ita simpliciter accipiendum non est, sed restringendum ex Juris analogia ad ea negotia, in quibus regulariter levissima culpa præstanda venit. v. Mev. p. 1. d. 21. nisi res exactissimam diligentiam non requirat. §. f. §. d. soc. l. 32. ff. de pos. arg. l. 151. d. R. §. l. 24. §. f. l. 26. ff. d. damn. in fec. Comp. Laut. d. p. 143. junct. p. 699. pr. lit. g. Quicumque enim non adhibet il-

lam diligentiam, quam Jura ab ipso non requirunt, ille nihil contra Jus, nec alteri injuriam facit, licet ipse exinde damnum senserit. *dd. LL. Laut. Exerc. 19. th. 11. & in Coll. Pr. h. §. 9.*

Qu. 7. Culpa quomodo debet esse comparata?

Resp. Debet esse ordinata ad effectum, sive damnum *i. e.* ut ex illa, tanquam ex Causa immediata, vel mediata per se, damnum veniat, & non per accidens, *arg. l. 29. §. 7. l. 30. §. f. ff. h. Gail. 2. O. 22. n. 7. Comp. Laut. p. 144. & p. 695. lin. 9. à pr.* Ubi itaque talis culpa abest, ibi non locum habet Lex Aquilia, ut si damnum casu sine hominis culpa acciderit, *§. 3. seqq. F. h. l. 30. §. p. F. eod. l. 2. §. 6. ff. de aq. & aq. pluv. arc. D. Harpprecht Coss. p. 1871. n. 136. v. g. si miles jaculis in loco huic fini destinato ludens servum alienum prætereuntem trajiciat. §. 4. F. h. vel si putator in medio fundo, vel prope viam publicam aut vicinalem, prævio tamen clamore, de evitando casu, ramum ex arbore dejiciat, & servum transeuntem occidat. §. 5. F. h. vel si culpa agentis interveniat, & concurrat culpa patientis, *per. Reg. l. 203. ff. d. R. F. vid. sup. Qu. 4. h. tit.**

Qu. 8.

Qu. 8. Quibus modis committitur hæc Culpa?

Resp. Variis, quos Imper. *in h. t. f. & ff.* explicat, & multis exemplis illustrat: Ut si Præceptor modum castigationis excedat. *l. 5. in fin. & LL. seqq. ff. h.* vel si is, qui artem proficetur, ex imperitia damnum det, *§. 3. 7. 8. f. h. vid. omnino Laut. in Coll. Th. Pr. h. §. 12. & 13.* Horum enim imperitia culpæ annumeratur. *l. 132. ff. d. R. f. l. 8. §. 1. ff. h.* Hinc si Medicus ex imperitia peccet, non tantum hac Lege tenetur, sed etiam extra ordinem, & pœna arbitraria puniri jubetur, *in Ord. Cr. art. 134.* quod imprimis in illis locum habet, qui nullis imbuti Medicinæ fundamentis temerariè hanc artem exercent. *v. Reinkingk. d. R. S. & E. L. 1. Cl. 5. Cap. II. n. 86.*

Qu. 9. Ne igitur Medico eventus mortalitatis imputetur quanam observare debet?

Resp. (1. Professionis suæ limites non excedat, *l. 36. ff. d. R. f.* (2. Requiritur, ut artem exactè calleat, & nihil imperitè, sed omnia ex arte faciat, *§. 7. f. h.* (3. Ut debitam adhibeat diligentiam, *§. 6. f. eod.* (4. Ut moneat ægrotum de noxiis præ-

cavendis. *l. 31. ff. h. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 13. v. D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 19.*

Qu. 10. An huc quoque pertinet damnum Jure datum?

Resp. Neg. ut si Magistratus in legitima officii executione adversus resistentem quid violentius fecerit. *l. 29. §. 7. ff. h. t.* aut si quis aggressorem ad corporis sui, vel rerum suarum necessariam defensionem. (observato tamen moderamine inculpatæ tutelæ.) *Comp. Laut. p. 697. in fin. D. Stryk. d. l. §. 11. vulneraverit, vel etiam occiderit. §. 2. J. h. l. 4. pr. l. 5. pr. l. 45. §. 4. ff. eod. Laut. Coll. Pr. §. 14.*

Qu. 11. Quis autem probare debet, & damnum & Culpam?

Resp. Actor, nec sufficit simplicis damni probatio, sed requiritur etiam qualificati, *h. e.* damnum quoque culpa rei admissum esse *Mev. p. 5. d. 47. & d. 365. p. 6. d. 372. Schilter Exerc. 5. §. 10. seqq.* Quando enim propter certam facti qualitatem poena in *LL.* constituitur, tunc actor non tantum factum, sed etiam qualitatem, in qua se fundat, & omnia cætera requisita probare debet, *arg. l. 2. ff. d. prob. nisi factum, quo damnum datum, per se, & regulariter sit illicitum, tunc enim oritur exinde doli vel culpæ præsumptio, quæ*

onus

onus probandi, culpam sc. abfuisse transfert in adversarium. *l. 1. C. ad L. Corn. d. Sic. vid. Laut. Coll. Th. Pr. h. §. 17.*

Qu. 12. Ex hoc delicto qualis descendit Actio?

Resp. Actio Legis Aquiliæ: Quæ est (Ad §. fin.) actio personalis; (oritur enim ex obligatione) mixta, ratione objecti scil. *l. 23. §. 8 ff. §. f. J. h. §. 19. J. d. act. perpetua*, qua vindicatur damnum per rei corruptionem, facientis injuria datum. D. Harpprecht *Coff. p. 636. n. 31. seq.*

Qu. 13. Quomodo dividitur?

Resp. In directam & utilem: Illa, quæ ex manifesta; Hæc, quæ ex præsumpta Legislatoris voluntate per extensionem aliquam conceditur. *Coll. Pr. §. 19.*

Qu. 14. Ob quas Causas datur hæc utilis?

Resp. (1. Ob modum damni dati; e. g. si quis non suo corpore, sed alio modo, corpori tamen damnum dedit, ut si servo persuaserit quis, ut ascenderet arborem, & inde se præcipitaret, ipseque inde læsus vel mortuus esset. *h. §. fin.* (2. Ob qualitatem objecti: rei scil. læsæ, e. g. si res non existens in patrimonio, læsa sit, ut liber homo: Directa enim datur ob res læsas in patrimonio existentes, & quidem ad rei

rei æstimationem, quorum neutrum prædicari potest de libero homine. *l. 13. pr. ff. h. (3.* Ob qualitatem subjecti, seu actoris, si scil. ipse rei læsæ non sit dominus, sed aliud tantum Jus, e. g. usumfructum habeat *l. 11. §. f. l. 17. ff. h. v. Laut. Coll. Th. Pr. §. 21. h. & Comp. p. 144. in f. & p. 127. pr. n. 8.*

Qu. 15. Quæ ratione differt hæc utilis actio, ab actione in factum?

Resp. Actio in factum est prætoriana *vid. infr. Qu. pen. l. 11. ff. d. P. V.* Illa Civilis; Hæc subsidiaria, *d. l. 11.* Illa Ordinaria. Bachov. *ad Treutler. V. 1. D. 18. th. 10. lit. A.*

Qu. 16. Hujus Legis quotnam sunt Capita?

(Ad Pr. & §. 12 & ad supr. cit. §. 14.) Resp. Tria: quorum primum & tertium adhuc extant; secundum autem in usu esse desiit. *§. 12. §. h.* In primo agitur de damno per interemptionem servi, quadrupedis, quæ pecudum numero est, (quales sunt equi, boves, oves &c.) dato *pr. §. h. L. 2. pr. & §. 2 ff. h.* In tertio de omni reliquo damno *§. 14. §. l. 27. §. 5. ff. d. t.*

Qu. 17. An hæc, quæ de servis hic dicuntur, hodiernum locum habent?

Resp. Non omni quidem usu destituntur

antur de servis in *h. tit.* proposita, in illis
 c. locis, ubi homines proprii fervorum
 loco reputantur: sicut etiam locum sibi
 vindicant illa in captivis Turcis. Nostro-
 rum verò fervorum, quorum opera ex
 conducto utimur, dispar omninò est ra-
 tio, cum liberi homines sint, adeoque de
 damno illato ipsi experiantur, non domi-
 nus: licet hic, si in contumeliam ipsius
 damnum perpeffus sit famulus, injuria-
 rum experiri possit. *arg. §. 6. §. d. Injur.*
D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 1.

Qu. 18. Quibus datur hæc Actio?

Resp. Directa datur, rei læsæ Domino
 ejusque hæredibus *l. 11. §. 6. ff. h. l. 23. §.*
8. ff. eod. utilis illi, qui aliud Jus in eadem
 habuit, *d. l. 11. §. f. l. 17. l. 19. l. 20. ff. h.*
e. g. Usufructuario d. l. 11. §. f. b. f. pos-
sessori, l. 17. pr. ff. d. t. Creditori hypo-
thecario, d. l. 17. Vasallo, Emphyteuti-
cario, superficiario &c. dd. LL. Laut. Coll.
Pr. §. 21. h. t.

Qu. 19. Contra quos datur?

Resp. Directa datur contra illum, qui
 suo corpore in corpus damnum dedit;
 modo alia hujus requisita concurrant. *§. f.*
§. h. utilis verò contra illum, qui non suo
 corpore, sed alio modo, corpus tamen
 corrumpendo damnum dedit. *d. §. f. §. h.*

Qu. 20.

Qu. 20. Quid si plures fuerint?

Resp. Contra singulos datur in solidum ita, ut quoad poenam, nec unius praestatio reliquos liberet, *d. l. 11. §. 2. ff. h. Berl. p. 5. concl. 11. n. 22. ibique alleg. Comp. Laut. p. 145. & p. 28. pr. lin. 4. & in Coll. Th. Pr. h. §. 22.* Moribus nostris quidem adhuc plures damnum inferentes in solidum teneantur, cum non ex contractu, sed delicto teneantur. At vero, quia haec actio hodie tendit tantum ad reparationem damni, sicque rei persecutoria est, *v. D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 4. damno ab uno ex illis refuso liberantur reliqui, cum nihil amplius interfit. arg. l. 1. §. 4. ff. de eo per quem fact.* D. Stryk. *d. l. §. 21 Laut. in de lib. jur. ad Lib. ff. 48. in vol. 2. disp. 4. th. 75. lit. H. Bocer. L. 4. D. 2. th. 43. seqq.*

Qu. 21. An contra Heredes datur?

(Ad §. 9. 10. 14. 15.) Resp. Neg. quia est ex delicto. *l. 23. §. 8. ff. h. §. 9. ff. h. Comp. Laut. d. l. & pag. 624. ante med. ibi: & jam mixtae &c. actiones autem ex delicto in heredes non transeunt, nisi quatenus aliquid ad eos pervenit, d. text.* An hodie ad heredes transeat haec actio *v. ap. D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 5. Mev. p. 5. d. 39. add. Brunn. ad. l. 23. ff. h. n. 2.*

Qu. 22. Objectum hujus Actionis quodnam?

Resp

Resp. Objectum est damnum resarci-
endum, sive damni dati æstimatio recu-
peranda, quæ comprehendit omne pe-
cuniarium interesse. §. 10. J. l. 21. §. f. l.
22. l. 23. l. 29. §. 3. l. 37. §. 1. ff. h. t. D.
Harpprecht. Coss. p. 640. n. 84. p. 641. n.
89. seq. p. 643. n. 115. p. 642. n. 106. ita
tamen, ut fiat, non secundum singularem
affectionem, nec utilitatem singulorum,
sed communem loci illius opinionem. l.
33. ff. eod. l. 63. pr. ff. ad L. Falc. Comp. Laut.
d. p. 145. jung. p. 306. post. med. lit. l. p. 335.
pr. lin. 4. p. 340. post. med. lit. A. n. 1. p. 528.
lit. A. aliter autem ex primo, aliter ex ter-
tio capite fit æstimatio.

*Qu. 23. Quanti fit æstimatio ex primo
Capite?*

Resp. Quanti servus, vel animal occi-
sum (nam ad hoc primum caput perti-
nent animalia rei familiari maximè utilia
& quidem occisa) plurimi fuerit præteri-
to anno proximo, retrorsum ex die cæ-
dis computato. §. 9. J. l. 21. §. 1. ff. h. t.
Laut. Coll. Pr. h. t. §. 23.

Qu. 24. Quanti ex tertio capite?

Resp. Quanti res plurimi fuerit proxi-
mis 30. diebus. §. 14. J. l. 27. §. 5. l. 29.
l. 30. §. 3. ff. h. t. Coll. Pr. §. 23.

Qu. 25.

*Qu. 25. An moribus nostris adhuc damnum
æstimatur secundum bonitatem, in
qua res antea fuit?*

Resp. Neg. sed secundum statum præsen-
tem, in quo fuit tempore damni dati, ut
hinc qui equum claudum occiderit, qui
ante paucas septimanas pretiosissimus fuit,
non nisi leve hoc pretium, quo claudus ille
equus vendi potuerit, refundere teneatur.
Struv. *h. t. th. 25.* quam opinionem ex
prisca Germanorum *LL.* confirmat Schil-
ter, *Exerc. 19. th. 52. seqq.* D. Stryk. *in U.*
M. ff. h. §. 2. add. D. Hopp. *ad §. 9. F. b.*
Brunn. *ad l. 27. §. 4. ff. h. Laut. Coll. Pr. b.*
th. 24. Fromm. *d. Correal oblig. th. 9. p. 19.*
Goswin. *ab Esbach. ad Carpz. F. F. p. 4. C.*
37. d. 8. Gudel. *d. Fur. Noviss. L. 3. c. 13.*
p. 108.

*Qu. 26. In actione Legis Aquil. an lis infici-
ando crescit?*

Resp. Aff. & negans in duplum con-
demnatur quod tamen petendum. *§. 19.*
& §. 26. F. d. act. l. 2. §. 1. l. 23. §. p. ff. l.
4. C. h. t. Comp. Laut. d. p. 145. & p. 625.
ibi. duplum &c. Ufu fori tamen hoc du-
plum cessare ait Schilter, *Exerc. 19. th. 64.*
v. tamen D. Stryk. *in U. M. ff. h. §. 20.* D.
Grass. *in posit. controuv. §. 3. lit. q.*

Qu. 27.

Qu. 27. Homine libero vulnerato quanam æstimationur?

Resp. Expensæ tantum, & operæ, qui-
us caruit, & cariturus est, non etiam de-
formitas aut dolores. *l. 3. ff. si quadrup. paup.*
f. ff. d. his qui effud. (nisi mutilationem
membrî alicujus simul contineat. *§. 9. F.*
Injur. Carpz. qu. 99. n. 34.) Cum enim
vulnera ipsa æstimationem in libero homi-
ne non recipiant, nec dolor ex vulneribus
ortus æstimari poterit. vid. Besold, *Thes.*
tract. voc. Abtrag. In Praxi tamen obti-
nit, quod is, qui alterum vulneravit,
non tantum ad impensas Medicorum &
mercedem operarum, quibus caruit &
cariturus est, teneatur, sed simul in certam
pecuniam propensando dolore zu einem ge-
wissen Schmerzens-Geld / arbitrio Judicis
determinandam, condemnnetur. *vid. Struv.*
Juris prud. L. 3. t. 23. §. 20. Carpz. Pr. Cr.
qu. 99. n. 43. add. Pet. Müller in Diss. de pe-
cunia doloris per tot. & §. 4. seq. quæ res
fundamentum habet *in Const. Cr. art. 20.*
vid. D. Stryk. d. l. §. 10. Præterea etiam
communiter excipiunt puellam innu-
ptam, cum huic forma pro dote sit. v. D.
Schilter. *Ex. 19. tb. 35.* Consultius tamen
est, ut quis ob deformitatem agat actione
injuriarum, modò damnum illud studio
Z z z datum

datum fuerit, non culpa tantum. v. D. Stryk. *in U. M. ff. h. §. 16.*

Qu. 28. An est famosa hæc actio?

Resp. Neg. deficit enim Legis notatio *arg. l. 27. §. 30. & l. p. ff. h. junct. l. 2. ff. rer. amot. Comp. Laut. p. 61. lin. 15. à pr. & d. p. 145.*

Qu. 29. Daturne præter Actionem Legis Aquil. directam & utilem adhuc alia?

Resp. Aff. actio sc. subsidiaria in factum prætoriam, quæ datur, ubi verba & sententia Legis Aquil. cessant, æquum tamen est, ut propter damnum detur actio ad ejus æstimationem: ut si quis injuria, *b. e. dolo vel culpa, sed non corpore, neque an corpus damnum dederit: ut si quis misericordia ductus servum alienum compeditum solverit, ut fugeret. §. f. f. h. l. 11. ff. d. P. V. Coll. Pr. Laut. h. t. §. 26. Conf. D. Harpprecht Coss. p. 636. n. 33. p. 638. n. 59. seqq.*

Qu. 30. An distinctio actionis directæ, utilis, & in factum, adhuc hodie in foro attenditur?

Resp. Neg. partim, quod circa nomen actionis solliciti non sumus, partim, quod nec in Jure quicquam intersit, an directæ an utili actione experiamur. *l. 47. §. 1. ff. d.*

Neg.

Neg. Gest. unde & in his diversis actionibus
x L. Aquil. oriundis, nihil amplius conse-
quitur actor, an in factum agat, an actio-
ne directa experiatur, nisi forte altera ex
primo, altera ex tertio Leg. Aquil. capite
constituatur, sed quia & hæc Caputum di-
tinctio in foro cessat, hinc non attendi-
tur illa actionum diversitas. D. Schilter
exerc. 19. §. 59. D. Brunn. *ad L. 11. n. 14.*
h. D. Stryk. d. 11. h. §. 6.

*Qu. 31. Potestne actio Legis Cornel. cum
actione L. Aquil. concurrere?*

Resp. Aff. *h. §. 11.* si dolo servus occi- (Ad §.
sus sit. *l. 23. §. 9. ff. h. l. 3. C. eod.* Tendunt 113)
nim ad diversa. Hinc licet Lege Aquil.
dominus egerit, ob id tamen non fit præ-
judicium Legi Cornel. scil. quo minus,
quod privato iudicio judicatum erit, pu-
blico rectetur. *l. un. quand. act. Civ.*
Crim. d. l. 23. §. si dolo Vinn. ad h. §. 11.

LIB. IV. TIT. IV.

DE

INJURIIS.

Qu. 1. Quot modis sumitur Injuria?

Resp. Variis: & quidem generaliter pro (Ad P.
omni injusto facto, quod scienter, dolo,
aut culpa, non jure, & contra jus fit: sic

damnum quandoque injuria fit. *pr. f. ad l. Aquil.* sæpius pro iniquitate & Injustitia Judicis. *pr. f. h.* specialiter hic pro contumelia & contemptu sumitur. *h. pr. l. i. pr. ff. h.*

Qu. 2. Quid est Injuria?

Resp. Est privatum delictum, dolo malo in contumeliam alterius admissum. *h. pr. f. Germ. eine Schmach / Schändung / Schmähung / Beschimpfung. v. Muller ad Struv. Ex. 48. th. 53. lit. a. Laut. diss. d. Injur. th. i. seqq. & Coll. Pr. h. t. §. i.*

Qu. 3. Quotuplex est?

(Ad §. 1.) Resp. Duplex: realis & verbalis. *h. §. i. f. l. i. §. i. ff. h. t.*

Qu. 4. Quid est Injuria realis?

Resp. Quæ fit facto, quod respicit alterius contumeliam vel contemptum. *d. l. i. §. i. l. i §. ff. h. v. D. Harpprecht d. Injur. Magistrat. illat. §. 6. Comp. Laut. p. 663. & p. 665. in med. n. 2. & Coll. Pr. h. t. §. 2. & 17.*

Qu. 5. Realis Injuria quomodo differt à damno?

Resp. In eo, quod hic sola contumelia & injustitia, citra rei aut corporis diminutionem homini fiat, veluti si quis alicui colaphum, vel verbera dedit, capillos evulsit, honorabili viro contemptus causa

bar-

barbam mulsit, *l. 5. §. 1. ff. h. verbera minans manum levavit, vel gladium strinxit, l. 15. §. 1. ff. eod.* si quis alienam domum invito domino ingressus est, *l. 23. ff. h. si vestibus, l. 15. §. 27. ff. h. voce aut gestu aliquem illudit, d. l. 15. §. 27. l. 39. ff. h. exerendo linguam, distorquendo oculos, den Gecßen bohren/ Herel streuen &c.* Item si quis alicujus personam bona aut animalia arrestavit, *l. 1. §. 6. l. 15. §. 31. l. 31. ff. h. r.* quo casu tam actor, qui injustè arrestum petiit, quam Judex, qui indebitè concessit, injuriam arrestato fecisse dicitur, in *dd. LL. Peck. d. Fur. sistend. c. 45. n. 3. Mev. p. 7. d. 85. n. 2. D. Harpprecht d. D. §. 6. Laut. d. D. th. 25. seqq.*

Qu. 6. Quid est Injuria verbalis?

Resp. Quæ fit verbis, in alterius contemptum vel contumeliam emissis. *l. 5. §. 9. ff. h. r.*

Qu. 7. Hac quomodo infertur?

Resp. Vel per convitium, dum dictum sua natura contumeliosum est, vel absque convitio, dum dictum ex sola intentione & modo proferendi ignominiam causat. *h. §. 1. f. l. 5. C. eod.* priori casu dum quis aliquem scurram, nebulonem, furem & latronem vocat, aut de cujusdam mulieris amore gloriatur. Pro cu-

Iusque autem regionis moribus ac personarum qualitatibus arbitrari oportet, quæ vocabula sint ignominiosa, & injuriam inferre videantur. Posteriori casu, si quis aliquem falsò suum debitorem. *l. 15. §. 33. ff. h.* aut probrosè delatorem vel allatorem in certis casibus appellavit. *d. l. §. 5. ff. h. v. Laut. d. Diss. th. 23.*

Qu. 8. Verbalis Injuria quomodo subdividitur?

Resp. In dictam & scriptam. Illa fit verbis ore prolatis. Hæc verò in scripturam redactis; *l. 1. §. 1. l. 5. §. 9. seqq. ff. h. §. 1. f. eod. ibique Vinn. Bachov. Harpprecht Laut. d. D. th. 3.* Et est iterum, vel injuria scripta in specie talis, vel famosus libellus.

Qu. 9. Fundamentum Injuria quodnam?

Resp. Dolus, qui in animo, seu voluntate injuriandi, vel illiciti facti scientia consistit. *l. 3. §. 1. l. 4. ff. h. l. 1. §. 8. ff. d. inspic. ventr. D. Harpprecht d. D. §. 14.* Hac namque deficiente injuria, non est, licet sua natura aliquid injuriosum factum sit. *l. 3. §. 3. l. 13. §. 1. & 6. l. 33. ff. h. vid. Gail. L. 2. O. 99. n. 5. Mev. p. 5. d. 219. Laut. Diss. de act. Injur. Recant. §. 12. D. Harpprecht Conf. 55. n. 73. seqq. & d. Diss. §. 14. add. Conf. 87. n. 7. e. g. si quis con-*

tra testem excipiat, tanquam infamem, contra Judicem, tanquam suspectum, Mev. p. 9. d. ult. Mauric. V. 1. Conf. Kilon. 16. n. 21. nisi hoc fiat verbis injuriosis, & exceptio non possit probari. Comp. Laut. p. 665. junct. p. 89. pr.

Qu. 10. Presumiturne dolus, seu animus injuriandi?

Resp. Regulariter non, sed probandus. l. 2. l. 21. ff. d. probat. l. 6. C. d. dol. mal. & ita quidem, ut in hujusmodi casibus onus probandi, se talia, per se injuriosa, citra animum injuriandi protulisse, vel fecisse incumbat reo, eò quod dolus, sicque etiam dolosa injuriandi voluntas jure optimo maximo præsumatur in eo, qui versatur in re per se illicita. l. 5. C. h. Paul. Christinaus V. 4. dec. Belus 202. n. 2. Mev. p. 5. d. 390. etiam si dictum fuerit conditionale, puta: si hoc dixisti vel fecisti, nebulo es. Except. v. in Comp. Laut. d. p. 665. ante med. n. 1. Cum e contrario, si id, quod illatum, vel objectum, sua vi & natura non sit injuriosum, actor animum injuriandi saltem per conjecturas demonstrare compellatur. D. Harpprecht d. Diss. de Injur. Magist. illat. §. 14, p. 18.

Qu. 11. Sed quid si reus ex aliis circumstantiis probabiliter & apparenter demonstret, se non habuisse animum injuriandi?

Resp. Tunc juramento doli præsumptionem elidere potest, cum etiam quælibet causa, quamvis erronea à dolo excuset, *l. 1. §. ult. ff. d. abig. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 19. & tit. de Iurejur. §. 49.* puta si quis amicum suum, vel alium in familiari conversatione absque ira & motu risus ac joci gratia, nebulonem cornigerum vel stupratorem vocavit, *l. 39. ff. h. Menoch. Cons. 1197. n. 19.* alapam dedit, vel alia ignominiosa fecit, de quibus Judex ex circumstantiis personarum & rerum animum ejus, qui aliquid contumeliosè egit aut locutus est, cognoscere debet. *Gail. 2. O. 106. Carpz. p. 4. C. 42. d. 9. & L. 2. Resp. 66. & 67. Christin. 4. d. 202. n. 2. seq.* sic animus injuriandi cessat in Patre, in Præceptore &c. *Laut. Coll. Pr. d. §. 19. & §. 3. 6. & 18. & d. Diss. d. Act. Injur. Recant. th. 13. v. D. Stryk. d. Præcept. C. 3. n. 31.*

Qu. 12. Quid si autem ex nullis circumstantiis injuriosa facta vel dicta probabiliter justificari possint?

Resp. Tunc nec Juramento purgatorio
locus

cus datur; veluti si quis aliquem verbe-
vit, vel in publico furem vocavit. Me-
och. 1. *presumpt.* 77. Philippi. *Us. Pr. F.*
b. 4. eclog. 21.

Qu. 13. An protestatio juvat?

Resp. Neg. quia protestatio facto con-
ariam nihil operatur. *c. 54. X. d. Appell.*
imp. Laut. d. p. 665. in fin. Hinc nec in-
riandi animum deposuisse censetur, qui
juriosum dictum epistolæ vel scripturæ
seruit, & rursus quidem delevit, ita ta-
men, ut ab aliis legi aut cognosci potuerit.

*Qu. 14. An veritas objecti Criminis inju-
riantem excusat?*

Resp. Idem non; cum injuria non in
alitate Criminis objecti, sed in dolo con-
stat, dum quis dicto aut facto suo alte-
um exacerbare, ipsi dolorem ac iram
causare, vel ejus existimationem apud ali-
os minuere intendit; hinc dolus maximè
præsumitur. *l. 3. ff. h. l. 5. C. eod. l. 3. C. d.*
off. Rect. Prov. Ord. Crim. art. 110. in fin.
Laut. d. Injur. th. 27. & Coll. Pr. h. t. §. 21.
nitius tamen hic puniuntur, qui verum
crimen objiciendo injuriam faciunt. *v.*
Mev. p. 5. d. 189. n. 11. D. Harpprecht.
cons. 98. n. 164.

*Qu. 15. An officium animum injuriandi
excludit?*

Zzz 5

Resp.

Resp. Neg. officium hunc animum excludit; Hinc Magistratus sine dubio quoque de Injuria tenetur, qui verbis aut factis injuriosè aliquem tractavit. Farinac. *qu. Cr. 105. n. 121.* qui in subjicienda tortura seu concedendo arresto se præcipitavit, & modum transgressus est. Gail. *l. 1. O. 76. n. 1. & 2.* Cravett. *Consf. 302. n. 3. v. 12.* D. Harpprecht. *Consf. 87. n. 13. seqq.* qui non citato debitore creditorem in bona immisit, Bruun. *ad d. l. 32. ff. h. n. 3. add. Mev. p. 1. d. 155. & seq. p. 2. d. 104. seq.* Item etiam dicendum de Concionatore, qui certam personam aut familiam de quodam Crimine in Concione infamavit, *l. 13. §. 38. ff. h. l. 16. §. 2. ff. d. pæn. R. I. d. A. 1530. §. wir haben/ 55. vers. die Prediger 2c. & R. I. d. A. 1542. §. damit aber 2c. 41. Comp. Laut. p. 664. pr. etiamsi Crimen sit notorium. Wissenb. *h. th. 17.* Gail. *2. O. 106.* Card. Tusch, *4. lit. l. concl. 152. n. 21.* In his tamen animus injuriandi, evidentissimè probandus est. *Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. h. t. §. 6. add. D. Harppr. Consf. 55. n. 71. seqq. vid. omninò Simon. diss. de Act. Injur. contr. sacerdot.**

Qu. 16. Injuriam inferre quinam possunt?

Resp. Omnes doli capaces, sine sexus, ætati,

ætatis vel conditionis cujusque discrimine, *arg. l. 7. ff. d. jurisdict.* D. Harpprecht. *cit. Diss. th. 15. seqq.* Excipiuntur tamen Infantes, infantiae proximi, furiosi, quos fati infelicitas excusat, *l. 12. ff. ad L. Corn. d. sic. l. 42. ff. d. R. J.* Fromman. *de Fur. furios.* p. 61. *l. 3. §. 1. ff. h. dormientes, l. 1. §. 3. ff. d. A. A. P. arg. l. 3. §. 1. ff. h.* D. Hert. *L. 3. Par. 1. §. 4.* extrémè ebrii, qui planè ignorant, quid agunt, *l. 6. §. 7. ff. d. re milit. arg. c. 14. x. d. vit. est honest. Cler. D. Hertius l. 1. Par. 115.* ita irati, ut mens ipsis sit alienata v. Laut. *d. Ira th. 47. 58. & seqq. & de Injur. th. 7. seqq. add Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. h. t. §. 4. & 5.*

Qu. 17. An Injuria etiam per tertium fieri potest?

Resp. Aff. *h. §. 11.* sicuti enim quis omne delictum, ita etiam, injuriam vel immediate per seipsum vel mediate per alios consilio, ope & mandato, facere potest. *l. 11. ff. h. Brunn. ad l. 2. C. d. libert. n. 2.* nam si quis aliquem tenuit, ut ab alio vapularit, æquè ac percussor de reali injuria conveniendus est. Item si quis famulo mandavit, ut iret alteri dicturus, quod sit corniger, fur &c. *arg. l. 11. pr. §. 3. 4. l. 15. §. 18. ff. h. modò mandatum effectui sit datum arg. l. 53. §. 19. ff. d. furt. arg. l. 53. §. 1.* (Ad §. 11.)

§. 1. ff. d. V. S. Comp. Laut. d. l. junct. p. 186. lit. O. ibi. *uterque tamen &c.* D. d. act. *Injuriarum recantatorib.* 24. D. Harpprecht. Cons. 87. n. 94. seqq. & cit. D. §. 19. Qu. 18. *An mandans tunc quoque injuriarum tenetur, si constet mandatarium, etiam citra mandatum, injuriam illatam illaturum fuisse?*

Resp. Hoc in casu mandans non æque ac mandatarius tenetur, sed non nihil leviori poena arbitrio Judicis puniri debet. arg. l. 11. §. 3. & 6. ff. h. v. D. Harpprecht d. Cons. 87. n. 100. seqq.

Qu. 19. *An tota quoque universitas Communio, & integer senatus injuriarum inferre potest?*

Resp. Aff. ita ut etiam talis communio sine dubio Injuriarum convenire possit, arg. l. 9. §. 1. & ibi gloss. ff. quod met. caus. dummodo ab omnibus de universitate deliberato animo communicatoque consilio id factum fuerit. arg. l. 15. §. 2. ff. quod vi aut clam Joh. Harpprecht ad §. 11. f. h. Carpz. p. 2. qu. 96. n. 16. p. 4. C. 42. d. 10. Laut. d. Diss. d. act. Injur. recantat. th. 25.

Qu. 20. *Qui possunt affici Injuria?*

Resp. Non solum ii, qui eam inferre possunt

ossunt, *l. 3. pr. ff. h.* sed etiam: qui eam
ferre nequeunt, veluti impuberes, fu-
osi, *d. l. 3. §. 1. ff. eod.* Wesemb, *ad ff. h.*
non etiam servus *h. §. 3.* quia Jur. Civil.
o nullis habentur servi. *l. 32. ff. d. R. F.*
si aliquid atrocius in ipsum, licet absque
spectu ad Dominum, sit commissum.
15. §. 35. ff. h. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 12.)
ec non illi, qui infamia facti, vel levis no-
e macula laborant, veluti carnifices,
opii, Judæi, Athei, sive ipsis absentibus,
ve præsentibus injuria fiat. *d. l. 15. §. 7. ff.*
. t.

*Qu. 21. An etiam volentibus fit In-
juria?*

Resp. Neg. *l. 1. §. 5. in f. ff. h. c. 27. d.*
R. F. in 6. modo injuria non etiam in alte-
ius contumeliam cedat. *d. l. 1. §. 5.* Hinc
si filium quis ludibrio habeat, licet consen-
tientem, pater tamen injuriam videtur
accipere, eique suo nomine injuriarum
datur actio *d. l. 1. §. 5. l. 26. ff. h.* sic porro
si quis filiam consentientem licet stupra-
verit, vel cum alterius uxore haud invita
adulterium commiserit, non obstante
consensu filiae & uxoris, & patri & marito
injuria facta censetur, & utrique suo no-
mine injuriarum actio adversus stuprato-
rem & adulterum competit. *arg. d. l. 1.*
§. 5.

§. 5. & d. l. 26. h. D. Harpprecht ad pr. J. b. n. 18. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10.

*Qu. 22. Quot igitur modis officimur
Injuria?*

Resp. Duobus: Aut enim immediate per nosmetipsos, aut mediate per alios, potestati sc. nostræ, aut affectioni subiectos. h. §. 2. & 3. J. l. 1. §. 3. & 5. ff. b. v. *Qu. prac.* sic. v. g. pater vindicat injuriam liberis in potestate existentibus, consentientibus licet, illatam. d. l. 1. §. 3. ff. b. l. 1. §. 5. ff. eod. D. Harpprecht, *Cons.* 87. n. 86. *seqq.* modò injurians sciverit esse filiumfamilias. l. 18. §. p. ff. d. t. licet ignoraverit, cujus patris sit. l. 1. §. 8. l. 18. §. f. ff. b. sic porrò dominus atrociores injuriam servo in domini contumeliam illatam persequitur. l. 1. §. 3. l. 15. §. 35. l. 44. l. 45. ff. b. Laut. Coll. Pr. h. t. d. §. 10. & §. 11. *seqq.*

Qu. 23. An idem de hodiernis nostris famulis dicendum?

Resp. Neg. sed ipsi injuriarum agere possunt. d. l. 15. §. 48. Aliud tamen dicendum, si constet illis in contumeliam Domini injuriam factam esse, e. g. Domini negotia expedientibus *arg.* l. 15. §. 48. ff. b.

Qu. 24.

Qu. 24. An etiam Injuria subdito, aut vassallo facta redundat in Dominum?

Resp. Aff. si ejus Jurisdictio inde fuit perturbata. Wesemb. *h. n. 5. & 6.* Bachov. *ad Treutl. D. 30. th. ult. lit. b. & c.* Hinc quisque Princeps dominus territorialis, aut Magistratus injuriam suo officiali illatam vindicat, quatenus ejusdem auctoritas per talem Injuriam violata est. Gail. *L. 1. O. 125.* D. Harpprecht. *d. D. §. 24.* sic etiam Judicium Imperiale aulicum, aut Camera Imperialis Injuriam Advocato, aut Notario &c. ratione sui publici officii insinuatione, vel in alio legitimo actu illatam poenalibus etiam Mandatis persequitur. Mev. *p. 1. d. 155.* vid. Ruland, *d. Commissar. p. 1. L. 3. c. 15.*

Qu. 25. Injuriam uxori illatam, quisnam vindicat?

Resp. Non tantum uxor hoc in casu, si sui Juris est, injuriam sibi factam exequi potest, sed etiam maritus suo nomine agere; cum per uxorem injuria intelligatur fieri marito, *h. §. 2. ff. ibique DD. l. 1. §. 3. ff. h. modò injurians in genere sciverit, eam esse alicujus uxorem. l. 18. §. 4. ff. h.* Quod in sponso quoque & sponsa receptum est. *l. 15. §. 24. ff. d. t. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 13.*

Qu. 26.

Qu. 26. Sed annon contra si viro illata iniuria, uxor potest agere Injuriarum?

Resp. Neg. (1. quia uxores viro-
rum, non contra viri uxorum dignitatem parti-
cipant *l. 8. ff. d. senat.* (2. Quia uxor in
mariti, non hic vicissim in uxoris familia
& tutela. *l. 195. ff. d. V. S. defendi* adeoque
uxores à viris, non viros ab uxoribus æ-
quum est. *h. §. 2. l. 2. ff. h. nisi forsan inju-
ria marito facta, directo quoque tendat,
ad contumeliam uxoris, veluti si quis ma-
ritum cornutum vel lenonem uxoris suæ
appellet. Hoc enim casu, & uxor suo
quoque nomine injuriarum agere pote-
rit. arg. d. l. 1. §. ult. ff. h. arg. l. 5. C. d. his qui
accus. non poss. Laut. d. Diss. d. Injur. §. 19.
& Coll. Pr. h. t. d. §. 13. Bardili. Exerc. ad
h. t. Concl. 4. add. Cons. Holl. p. 1. C. 133.*

*Qu. 27. Quid si plures domings servus ha-
beat, an ob injuriam ipsi factam omnes
agere possunt?*

Ad §.
(4.)

Resp. Aff. *l. 15. §. f. ff. h.* Ita tamen ut
non partium dominicarum, quam singu-
li in servo habent, sed potius qualitatis
& Conditionis dominorum in æstiman-
da injuria habenda sit ratio. *h. §. 4. §. Ubi
enim major est dignitas, ibi major & atro-
cior quoque Injuria infertur. §. 9. §. h.
Hinc si unus forte senator, alter privatus
sit,*

ic, gravius fanè Senatoris, quam privati
estimanda injuria est. *arg. d. §. 9. h. Vinn.*
ad h. §. 4.

*Qu. 28. Ad quem redundat Injuria illata
servo, in quo unus proprietatem alter
usumfructum habet?*

Resp. In dubio potius ad proprietari- (Ad §.
um hæc illata servo injuria redundat. *h. 5.)*

§. 5. quod enim ususfructus alienus est,
id non efficit, quo minus res tota adhuc
nostra esse dicatur *l. 25. ff. d. V. S.* quod si
tamen apertè in fructuarii contumeliam
facta fuerit, ipsi actionem competere di-
cendum est. *d. l. 15. §. p. in f. ff. h. t.*

*Qu. 29. Quid si iis, qui bona fide nobis ser-
viunt injuria facta?*

Resp. Hoc in casu non aliter injuriarum (Ad §.
actio nobis competit, quam si ad contu- 6.)
meliam nostram injuria facta fuerit. *h. §. 6.*
nam si citra contumeliam nostram inju-
ria afficiantur, liber homo ipse suo nomi-
ne, *d. §. 6.* servi vero alieni nomine, do-
minus injuriarum actionem habet. *d. l. 15.*
§. p. ff. h. t.

*Qu. 30. An per illatam Injuriam fama in-
juriati læditur?*

Resp. Neg. *l. 5. §. 1. ff. d. extraord. cogn.*
l. 3. C. b. l. un. C. in f. d. fam lib. Comp. Laut.
p. 666, junct. p. 62. lin. 8. & 9. à pr. D.

Harpprecht *d. Reservatone Honor. &c. t. b.*
15. in fin. adeò ut etiam Mechanicorum
 seu opificum consuetudine, ac ordinatio-
 nes, quibus cavetur: Daß der so gescholte
 ist worden / so lang aus der Zunft verblei-
 ben / und nicht arbeiten solle / bis Er seine Sa-
 che mit Recht ausgemacht / meritò impro-
 bentur. *R. F. d. An. 1548. tit. von denen*
Handwerckß Söhnen / §. f. & d. An. 1577
tit. 38. §. Es sollen 2c. Comp. Laut. d. l. Qui
tamen existimatio hominis saltem extrin-
secè & moraliter diminui videtur, & etiam
justum est, ut dolus, & malevolus injuri-
andi animus puniatur, Freher. d. Existi-
mat. C. ult. n. 6. seqq. quilibet injuriam sibi
factam, nisi eam remittere velit (quod
salva existimatione facere potest, Comp.
Laut. d. p. 666. & Coll. Pr. h. t. §. 24.) di-
recto Juris tramite vindicare potest. v.
Gail. d. P. P. C. 16. n. 17. Pruckman. v. 2.
C. 16. n. 67. Schilter Exerc. 49. §. 30.

Qu. 31. Ad hanc igitur vindictam, qualia
dantur Remedia?

(Ad §. 7. 8. 9. 10. & 11.) Resp. Vel *generalia*, quæ locum ha-
 bent in omnibus injuriæ speciebus; vel
specialia, actiones scil. quæ ad certas sal-
 tem Injuriarum species pertinent, & in-
 troductæ sunt, vel Jure Civili, ut actio ex
 Lege

Legē Cornelia. §. 8. *f. h.* vel moribus nostris, ut actio recantatoria, & Retorsio.

Qu. 32. Generalia Remedia quotuplicia?

Resp. Duplicia; vel Civilia: ut actio injuriarum æstimatoria, §. 7. *f. h.* vel Criminalia.

Qu. 33. Quid est Actio Injuriarum æstimatoria?

Resp. Est actio prætoria (*quia Edicto Prætoris introducta est*) *h.* §. 7. personalis, merè pœnalis, §. 10. *f.* (*quia hic solum in pœnam, & de nullo reali damno resarciendo agitur. l. 2. §. 4. ff. d. collat.*) Civilis (*sc. ad distinctionem Criminalis*) Annalis, *l. 5. C. h. t. famosa, l. 7. ff. h. l. 1. ff. d. his, qui not. infam.* qua agunt injuriam passi, §. 10. *f. h.* contra Injuriantem, ad injuriæ æstimationem sibi adjudicandam. §. 7. & 10. *f. h.* vid. omninò Laut. Disp. d. act. Injuriar. æstimator. per tot. add. Comp. d. p. 666. & de Injur. th. 29. & Coll. Pr. h. tit. §. 26.

Qu. 34. Daturne hæc actio heredibus, & contra heredes?

Resp. Nec heredibus hæc actio competit, *l. 13. pr. l. 15. §. 14. inf. ff. h. l. 1. §. 1. ff. d. priv. del.* quia tendit ad meram vindictam, quam morientes remittere censentur *l. 2. §. 4. ff. d. Collat. arg. l. 10. in fin. ff. d. revoc. don.* nisi lis cum defuncto jam

fit contestata *arg. l. 28. l. 13. pr. ff. h. Comp. Laut. d. l. junct. p. 338. lin. 14. à pr. & pag. 623. in med. n. 2. add. Diss. d. Injur. th. 32. & de transit. act. th. 28. seqq.* aut cadaver vel mortuo injuria facta. *l. 1. §. 4. & 6. ff. h. Brunn. ibid. n. 7. Berl. p. 5. d. 37. n. 39.* aut in Camera citatio insinuata sit. *Comp. Laut. d. p. 666. lin. 6. à fin.* Nec datur contra hæredes, non tam quia est ex delicto, sed etiam quia poenalis est. *l. 22. C. d. pæn. l. 13. pr. l. 15. §. 14. ff. h. t. §. 1. f. d. perp. & temp. act. l. 38. L. III. §. 1. ff. d. R. f. vid. Comp. Laut. p. 624. pr. lin. 8. & 9. à pr. nisi cum defuncto contestata Comp. Laut. p. 623. in fin. n. 2.* aut per citationem insinuatam coepta fuerit. *l. 1. l. 2. C. quand. lib. pr. obl. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 29. vid. Mev. p. 5. d. 396.*

Qu. 35. Ad quid agitur hac actione?

Resp. Ad æstimationem Injuriae juxta illud tempus, quo facta est. *§. 7. f. h. Farinac. qu. Cr. 105. n. 3.* quam actor statim in libello ad certam summam determinare, & ut Judex eam possit moderare, circumstantias personarum, *l. 7. §. 8. ff. h. loci, d. l. temporis, c. l. 7. §. 8.* ac ipsius facti, *d. l. l. 5. §. 1. ff. d. t.* addere debet. *Olendorp. Cl. 4. act. 10. n. 4. Myns. 5. O. 7. D. Harpprecht Cons. 87, n. 106, & mult. seqq.*

99. Mev. p. 3. d. 31. & p. 6. d. 86. De-
 cta enim ex circumstantiis aggravescunt.
 16. §. 1. ff. d. pæn. estque injuria vel levis,
 vior, levissima, vel gravis, gravior, gra-
 vissima, vel atrox, atrocior, atrocissima;
 olet igitur actor in petitione sua dicere,
 uod talem injuriam pro 1000. flor. æsti-
 met, aut quod maluerit 1000. flor. per-
 ere, quam talem Injuriam pati, & ita sibi
 anc pecuniam in satisfactionem Injuriae
 adjudicari petit. Laut. Coll. Pr. h. i. §. 30.

*Qu. 36. An hæc æstimatio etiam Jure ju-
 rando fieri potest?*

Resp. Aff. §. 7. & §. 10. J. b. Compend.
 laut. p. 667. & 176. in med. lit. E. quo præ-
 titio, reus simpliciter condemnatur in ju-
 ratam summam Comp. Laut. d. p. 667. &
 Coll. Pr. d. l.

*Qu. 37. Condemnatus sententia Injuria-
 rum Civ. an fit infamis?*

Resp. Aff. l. 7. pr. ff. h. l. 1. ff. d. his, qui
 not. infam. (modo non levissima injuria
 sit illata propter C. 23. x. d. Sent. & de Re
 Jud. l. 17. §. 3. ff. h. junct. l. 11. ff. d. pæn.
 l. 8. C. d. decur. item propter l. 40. ff. h. l. 5.
 F. d. decur. c. 23. x. d. sent. & de re jud. v.
 Comp. Laut. d. l. junct. p. 62. lin. 13. à pr. &
 Coll. Pr. h. i. §. 32.) nisi judex famam ex-
 pressè reservaverit: Jedoch / daß solches

Keinem theil an seinen Ehren schädlich noch nachtheilig sey. *R. F. d. An. 1556. §. Causas Injuriarum* belangend *cc. l. 63. ff. d. furt. l. 1. §. 4. ad SCt. Turp. l. 13. §. 7. ff. d. his, qui not. inf. Mev. p. 3. d. 32. p. 5. d. 367. & 368. p. 6. d. 56. & 87. quod Judex plerumque hodie facere solet. Gail. 1. O. 65. n. 5. adeò, ut Injuriarum condemnatus ob non reservatam famam (modo causa reservationis subsit *dd. LL. de quibus Judex cognoscit*) ad superiorem appellare possit *Mev. d. p. 5. d. 367. v. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 33. omninò D. Harpprecht in eleg. Tr. de reservatione honoris express. in sentent. §. 37. & per tot.**

Qu. 38. Quibus modis extinguitur hac Actio?

Resp. (1. Morte alterutrius ante litem contestatam, l. 13. pr. l. 15. §. 14. ff. h. Carpz. p. 4. C. 46. d. 6. vid. Qu. præc. 34. (2. Actoris remissione vel expressa. l. 17. §. 6. ff. h. l. 17. §. 1. l. 27. §. 2. ff. d. pact. e. g. pacto dd. LL. transactione v. D. Harpprecht d. transactione Judicial. §. 11. 12. seqq. add. Conf. 55. n. 82. seqq. & n. 97. (sed hic transigens infamis habetur & pro condemnato. l. 4. §. f. l. 5. l. 6. ff. d. his, qui not. infam. l. 11. §. 1. ff. h. Comp. Laut. d. l. junct. p. 55. lin. 13. à fin. & Coll. Pr. h. t. §. 34.

34. & 35. & tit. de his, qui not. infam. §. 1. & 24. vel tacita, quæ dicitur dissimulatio. l. 1. §. 1. ff. §. f. f. h. Laut Coll. Pr. §. 36. 1. (3. Præscriptione annali. l. 5. C. h. l. ff. d. O. & A. siue realis fuerit Injuria, & verbalis, anno sc. utili, Laut. Coll. Pr. h. §. 38. nam in omni annali præscriptione unus intelligitur utilis. l. 2. §. 13. ff. vi bon. rpt. l. 14. §. 2. ff. quod met. caus. Gail. 1. 105. Carpz. p. 4. C. 46. d. 1. & 2. Comp. aut. p. 668. & Coll. Pr. §. 37. & D. d. Injur. 1b. 37. conf. D. d. Crim. Præscript. th. 4. Schilter. Exerc. 49. §. 28.

Qu, 39. Tacita remissio seu dissimulatio unde elicitur?

Resp. Ex factis, h. §. f. e. g. si injuriatus latim pristina familiaritate cum injuriantem utatur, modò hæc non faciat (1. ex honestatis necessitate, e. g. si ad commune convivium cum injuriante invitatus, & ad unam mensam cum eo positus, tales actus exercuerit. Ex his enim non inducitur remissio D. Hert. L. 1. Paræm. der Persohn Freund/ der Sachen Feind. 101. Marant. spec. aur. p. 1. D. 1. n. 97. (2. Non cum protestatione auf Hofrecht. v. Wehner h. voc. (3. modo id fecerit antequam injuriantem in Jus vocaret, nam post causam in Judicium jam deductam non facilè subla-

ta censetur actio Injuriarum. *arg. l. 28. ff. h. quia tunc injuriatus per ejusmodi familiares actus, non injuriam ipsam, quippe quam Judici vindicandam commisit, se animi tantum rancorem remississe videtur* Farinac. *Qu. Cr. 105. n. 352. & 355.* Hopp *ad. §. 12. f. h.*

Qu. 40. Extraordinaria Criminali persecutione quid injuriam passus petit?

Resp. Ut reo extraordinaria poena irrogetur officio Judicis. *§. 10. f. h. quæ poena interdum est pecuniaria Fisco applicanda, carcer, relegatio, manus amputatio, fustigatio, interdum verò, etiam ultimum supplicium; si sc. Injuria sit maximè atrox* Comp. Laut. *p. 668. & Coll. Pr. h. t. §. 39. & 42.* Hahn. *ad Wesemb. h. p. in 702. add.* Schilter. *d. Ex. §. 29.*

Qu. 41. Sed annon quocunque modo vindicentur Injuria Procurator ex parte vel actoris vel rei intervenire potest?

Resp. Neg. sed tantum, si Civiliter vindicetur, quo casu tam ex parte actoris, *l. 11. §. 2. l. 17. §. 19. ff. h. quam rei l. 42. §. 1. ff. d. Proc.* Coler. *p. 1. d. 141. n. 5.* Christin. *v. 4. d. 302. n. 7.* procurator intervenire potest. Quod secus in extraordinaria Criminali persecutione *§. 10. f. h. l. f. C. h. id-*

que propter poenam talionis, cui per
 bscriptionem se subicere tenetur procu-
 tor. l. f. ff. d. furt. d. l. f. C. h. Comp. Laut.
 p. 668. junct. p. 68. lin. 8. & 9. à fin. ni-
 agant, vel defendendæ sint personæ Illu-
 res. Comp. Laut. d. l. p. l. f. C. h. & d. §. 10.
 . h. c. veniens x. d. accus.

*Qu. 42. An idem de Praxi hodierna
 dicendum?*

Resp. Neg. sed hodie indistinctè sive ci-
 iliter, sive Criminaliter agatur, tam reus,
 quam actor per Procuratorem in Judicio
 comparere potest, quia Inscriptio hodie
 non amplius est usitata. Carzp. Pr. Cr. Qu.
 5. n. 51. Brunn. add. l. 11. ff. h. n. 4. vid.
 D. Hert. Diss. d. Uno homine plures repræ-
 sent. person. S. 2. §. 11. Ord. Crim. Car.
 art. 12. ibi. soll der Ankläger/ oder sein Ges-
 walthaber 2c. Comp. Laut. d. p. 68. & p. 668.
 ubi hæc limit. additur, quod nec hodie ex
 parte rei procurator in Crimin. persecu-
 tione admittatur, si sc. injuria sit atrocis-
 sima, sed hoc in casu Judicem pro arbitrio
 talem repellere posse Coll. Pr. h. t. §. 41. &
 tit. de Procur. §. 53. in f. & d. D. d. Injur. th.
 40. in med. add. D. Hopp. ad §. 12. F. h.

Qu. 43. Hanc actionem quam tollunt?

Resp. (1. Mors rei, non etiam injuriati,
 (2. præscriptio 20. annor. l. 12. C. d. f. l. S.

Comp. Laut. d. l. & p. 615. lin. 11. à fin. non etiam remissio, utpote quæ Magistratui haud præjudicare potest, quo minus hic injuriantem ex officio punire queat. Carpz. p. 4. C. 46. d. 9. Nec retorsio, utpote quæ Jus partis tantummodo concernit, relicta interim Judici rursus libera voluntate ipsum delictum coërcendi. Carpz. 2. qu. 97. n. 41. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 44.

Qu. 44. Actio ex L. Cornelia quomodo describitur?

Resp. Est actio Civilis, poenalis, privata, non publica, l. 7. C. h. l. 42. §. 1. ff. d. Proc. qua vindicantur injuriæ reales, ut si quis pulsatus, verberatus, domusve ejus vi introita sit. l. 5. ff. h. §. 8. f. eod. ibique Vinn. Comp. Laut. p. 669. & Coll. Pr. h. t. §. 45. seqq. add. Schilter Exerc. 49. §. 29.

Qu. 45. Quomodo tollitur hæc actio?

Resp. (1. Morte, sicut præcedentes. (2. Præscriptione 30. Annor. si Civiliter, pr. f. d. perp. & temp. act. l. 3. l. 4. C. d. præsc. 30. vel 40. ann. l. 1. §. 1. C. d. ann. except. Comp. Laut. d. l. & p. 614. lit. O. vel 20. ann. si Criminaliter agatur. l. 12. C. ad L. Corn. d. Fals. Fachin. 9. C. 7. Myns. 1. O. 48. Laut. cit. Disp. d. Injur. ibi 41. & Coll. Pr. h. §. 46.

Qu. 46. Quid est actio Injuriarum Recantatoria?

Resp.

Resp. Est actio Civilis, personalis, rei
 persecutoria, non Criminalis, qua agunt
 injuriam verbalem passi, eorumque hæ-
 res, Laut. *Diss. de Transit. Act. th. 28.*
de Act. Injur. Recant. th. 21. & Coll. Pr.
t. §. 50. (licet lis nondum sit contesta-
 ta) contra injuriantes & hæredes (modo
 cum defuncto fuerit contestata. *l. 58.*
d. O. & A. l. 139. ff. d. R. J. Laut. Coll.
r. §. 51.) ad injuriæ illatæ recantatio-
 nem, & publicam revocationem seu Pali-
 odiam. v. Ord. Cam. p. 2. t. 28. §. und
 anderlich &c. vid. omninò Laut. in d. *Diss. d.*
Action. Injuriar. recantat. per tot. & Coll.
Fr. h. t. §. 47. seqq. add. Illustr. Dn. de
Lyncker. Cent. 4. d. 346. Carpz. Qu. Cr.
94. n. 39. & q. 95. n. 87. seqq. Philippi Us.
Pr. J. L. 4. tit. 4. eclog. 33. n. 9. & ult. Comp.
Laut. d. p. 669. Schilter d. Exerc. 49. §. 31.

Qu. 47. An ita revocans sit Infamis?

Resp. Neg. Infamia sc. Juris. *l. 36. ff. d.*
O. & A. quia (1. hoc nullibi dispositum.
Comp. Laut. p. 61. pr. lit. b. & (2. Quia hæc
 actio est rei persecutoria; tendit enim ad
 famæ quodammodo, seu opinione homi-
 num, læsæ restitutionem Hahn. *ad We-*
semb. h. n. 10. Mev. ad Jus Lub. L. 4. T. 4.
art. 16. n. 8. & 9. Laut. d. D. th. 4. Infa-
 mia facti tamen sequitur. *Comp. Laut. d.*

p. 669.

p. 669. junct. p. 63. lit. a. Laut. Coll. Pr. h. §. 53. & Diss. d. Relat. Jurisj. th. 96. quorsum hoc exempl. pertinet. In Camera, fama semper expressè reservatur. Gail. 1. O. 65. n. 6.

Qu. 48. Revocare recusantes quomodo compelluntur?

Resp. Tales incarceratione vel aliis compelli possunt, imò quandoque carnifex aut alius vilis conditionis homo asciiscitur, qui nomine rei injuriam revocet, ac os injuriantis percutiat. v. Carpz. 2. qu. 94. n. 21.

Qu. 49. Potestne hæc actio recantatoria cum actione Injuriarum tam Civiliter quam Criminaliter instituta cumulari?

Resp. Aff. cum ad famæ quodammodo læsæ restitutionem, hæ vero è contra ad poenæ persecutionem tendant, omnes autem ex uno delicto veniant. Gail. 1. O. 65. n. 5. Certum autem juris principium est, quod quando duæ vel plures actiones, quarum alia est rei persecutoria, alia poenalis, ex uno eodemque delicto, sive immediate, sive occasionaliter proveniunt, hæ ipsæ inter se sint compatibiles, nec alia aliam consumat. Berens. ad L. 4. Inst. D. 14. th. 3. Myns. 1. Resp. 7. n. 8. seqq. D. Harppr. ad §. 10. J. d. Injur. n. 70. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 46.

46. & D. de Act. Inj. Rec. th. 31. & 43. & Injur. th. 42. Hinc Injuriatus simul pen-
niam, sibi vel Fisco in poenam dari, ac
satisfactionem fieri rectè petit Perez C. h.
22. Mynf. 1. O. 98. diff. Carpz. p. 4. C. 42
et. & Pr. Cr. qu. 95. n. 31. v. Mev. p. 3.
33. & Schilter d. Exerc. 49. §. 31.

Qu. 50. Quomodo extinguitur?

Resp. Extinguitur (1. morte injurian-
ante litem contestatam, (2. remissione
pressa, vel tacita, ut in æstimatoria: (3.
æscriptione 30. ann. (nam Civilis est, &
i persecutoria v. Comp. Laut. d. l. & p. 614.
C. & Coll. Pr. h. t. §. 54. & d. disp. d. Act.
j. recant. th. 41. & Disp. de Crim. transcript.
1. 14. D. Stryk. d. Act. For. S. 1. M. 10. §.
8. & 50.) (4. Retorsione. (5. Si reus de-
laret, quod id ex iracundia dixerit, non
nimo injuriandi, & quod injuriatum ha-
beat pro bono & honesto viro. Mev. p. 7.
l. 113. n. 4. Sande l. 5. t. 8 d. 7. Comp. Laut.
ag. 670. v. D. Harpprecht Cons. 55. n. 76.
eqq.

Qu. 51. Quid est Retorsio?

Resp. Est rejectio injuriarum verba-
rum in ipsum injuriantem, ab injuriato
privata auctoritate, in continenti, hono-
ris tuendi gratia, facta Germ. eine abgetrun-
ene Ehren Rettung v. Compend. Laut. d. l. &
omni-

omnino D. Maj. *in* D. d. modo retorquendo
injurias licito *per tot.* Struv. d. *vindict.* pr
vat. D. Hert. l. 1. Par. 99. gut Grüß/ ge
Antwort. Laut. Coll. Pr. h. §. 57. *seqq.*

Qu. 52. Estne licita Retorsio?

Resp. Jure divino aut morali licita non
est, cum privatam contineat vindictam
Matth. 5. *vers.* 44. Luc. 6. v. 27. Rom. 12.
v. 17. 1. Pet. 3. v. 9. v. Goswin. ab Esbach
ad Carpz. *Jurispr.* p. 4. C. 46. d. 10. nec C
vili Juri cognita *vid.* Comp. Laut. d. l. di
Carpz. 2. qu. 97. n. 22. *seqq.* Struv. d. c. 10. ap
6. Richter p. 1 d. 92. n. 2. Hodie verò in tot
ferè Imperio est extra poenam & permisso
Maurit p. 1. C. 17. n. 3. Carpz p. 2. d. q. 97. n. 2.
L. 2. R. 68. n. 1. p. 4. C. 44. d. 7. licet scriptas
& à Notario cum testibus insinuata Struv.
c. 10. aph. 11. n. 2. Volckm *form. Notar.* p. 2. C.
83. p. 3. C. 17. non aliter tamen, nisi sub qua
dam moderatione. Maurit. d. p. 1. C. 17. n. 3.
Myns. 5. O. 17. Laut. Coll. Pr. h. §. 60. *seqq.*

*Qu. 53. Moderamen ergò retorsionis
quonam consistit?*

Resp. (1. In eo, ut injuriatus injuria
neget, injuriantemque ceu falsum crimen
objicientem, mentiri seu calumniari dicat
non etiam, ut convitium evomat, non
enim plus esse debet in rejectione, quam
in illatione, v. D. Hert. *ad Paræm.* Auf ein
Lüg

ige gehöret eine Mantasch. D. Stryk. *Diff. Alapa. c. 3. n. 10. & c. 4. n. 12. Gail. 2. 100. n. 3. & 4. Mynf. Cent. 5. O. 17. n. 2. D. Majer. d. D. §. 2. seqq.* (2. Debet torsio in continenti fieri, i. e. eo tempore, quo quis retorquendi habuit potestatem, puta, quo primum injuriam sibi factam esse certò rescivit ac cognovit. *arg. l. ff. d. vi & vi arm. Klock. tom. 3. C. 184. 31. Struv. aph. 9. & 11. D. Maj. d. D. §. 1. v. Laut. d. D. d. Act. Inj. recant. th. 39. ad J. P. W. p. 1. t. 77. th. 104.* (3. privata auctoritate. *Mev. p. 5. d. 338.* est enim extrajudiciale remedium. *vid. plur. Renem. d. jur. retors. per tot. Schilter. Ex. 49. 34. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 63.*

Qu. 54. An Retorsio publicam vindictam impedit?

Resp. Neg. licet enim per retorsionem actio injuriarum læso, seu injuriato competens omni modo excludatur. *Struv. d. O. 10. aph. 12. D. Harppr. Cons. 98. n. 138.* Ea tamen Magistratui regulariter haud præjudicare potest, quo minus hic injurientem ex officio punire queat. *Struv. d. aph. 12. n. 3. D. Harpprecht. cit. C. 98. n. 58.*

Qu. 55. Quid est famosus Libellus?

Resp. Est injuria scripta, qua omisso aucto-

auctoris nomine, delictum certum & famosum alicui obijcitur, & in populum spargitur *l. un. C. d. fam. Lib. O. C. art. 110 Laut. Coll. Pr. h. t. §. 66. seqq.*

Qu. 56. An etiam hoc Crimen committitur si alio quodam singulari modo, notabile crimen quis alteri impingat, vel in pictura, aut sculptili famoso?

Resp. Aff. *l. 5. §. 10. ff. h. R. N. d. A. 1548. tit. Von Schmah-Schrifften §. 1. ferner setzen und wollen wir 2c. verb. desgleichen 2c. auch gemahlt / geschmilt / gegossen oder gemacht 2c. Ord. Pol. d. A. 1577. tit. 3 Von Buchdruckern / Schmah-Schrifften schmählichem Gemahld / Gedicht 2c. Bocer. a. l. un. C. d. fam. lib. Struv. ib. 67. & 68. Goswin ab Esbach, ad Carpz. p. 4. C. 44. d. 3.*

Qu. 57. Sed quid si verum Crimen obijciatur?

Resp. Nihilominus famosi libelli Crimen committitur, & poena pro arbitrio Judicis dictatur, quia propalatio ex injurioso animo provenisse censetur, quod quis tale delictum extrajudicialiter & debito modo in alterius contumeliam divulgaverit, nisi animum dolosum non adfuisse ostendere objiciens possit, ut si Magistratus Crimen publicæ utilitatis gratia de-

exerit, *art. 110. in f. Ord. Cr. d. l. un. C. d. fam. Lib. Struv. b. th. 54. & 66. Goswin. ab Esbach. ad Carpz. d. C. 44. d. 8.*

Qu. 58. Quæ est pœna famosi Libelli?

Resp. Jur. Civ. indifferenter delinquens ad poenam ultimi supplicii obligatur Ricersh. ad LL. XII. Tabb. p. 167. quæ in de- uetudinem abiit, & arbitraria facta l. 5. c. 9. ff. b. postea iterum restituta est. d. l. un. C. d. fam. lib. V. Ord. Cr. art. 110. Comp. Laut. p. 671, & Coll. Pr. b. t. §. 69.

Qu. 59. An ergò pœna famosi libelli hodie- num capitalis est?

Resp. Licet hodie in gravissimis Injuriis ex persona inferentis & patientis æstiman- dis D. Harppr. Cons. 87. n. 106. seqq.) adhuc obtineat pœna capitalis in auctore famosi libelli v. Carpz. pr. Cr. p. 2. qu. 98. n. 16. ubi præjud. Exemplaria itidem per carnificem comburi jubeantur, cæteroquin tamen communiter saltem obtinet pœna arbi- traria, quæ vix ultra fustigationem extendi solet Heinr. Giesebert in Justin. harmon. b. n. 59. Imprimis vero hodie mitigatur pœna (quod regulariter propter minimas circumstantias fieri solet, Laut. Coll. Pr. d. §. 69. si verum crimen sit objectum d. art. 110. ord. Cr. Myns. Cent. 4. O. 4. Carpz. qu. 98. n. 29. & 40. D. Hopp. ad J. §. 1. b. in
Bbb b
fin.

fin. Struv. Exerc. 48. th. 71. Goswin ab Esbach ad Carpz. d. C. 44. d. 2.

Qu. 60. Annon contra libellum famosum seu Pasquillum remedium retorsionis adhiberi potest?

Resp. Neg. quia talis libellus non nisi occultato nomine vero componitur. Finkelthaus. O. 38. n. 8. Carpz. Qu. Cr. 98. n. 24. seqq. mult. & p. 4. C. 44. d. 7. D. Majer. d. Dith. 7. At nomine occultato contra neminem injuriæ retorqueri possunt. Nec enim retorsio valida est, nisi contra certam aliquam personam fuerit concepta. Berl. p. 3. Concl. 64. n. 33.

LIB. IV. TIT. V.

DE

OBLIGATIONIBVS QVÆ QVASI EX DELICTO NASCUN- TVR.

Qu. 1. Quid est Quasi delictum?

(Ad
Pr.)

Resp. Cum quis sine dolo culpa, tantum aliqua delinquere intelligitur. t. b. t. junct. l. 5. §. 8. ff. d. his qui effud. vel dejec. l. 5. §. 4. ff. d. O. & A. l. 5. §. f. l. II. §. p. ff. d. Pen. L. 1. ff. d. LL.

Qu. 2. Quasi delictorum quotnam hic recensentur species?

Resp.

Resp. Quatuor (1. Imperitia Judicis male judicantis. *h. pr. f.* (2. Dejectio vel effusio ex coenaculo facta. *§. i. f. h.* (3. Positio vel suspensio ejus, quod si ceciderit, nocere potest. *d. §. i. &* (4. Damnum in navi, caupona, vel stabulo datum vectoribus vel hospitibus ab operariis exercitoris aut cauponam inhabitantibus.

Qu. 3. Qualis Judex hic intelligitur?

Resp. Non tantum datus, seu pedaneus, *arg. l. p. C. d. pact.* sed etiam ordinarius seu Magistratus, qui & ipse, si non per imperitiam assessorum, vel ex consilio JCo-
rum *v. Mev. p. 2. d. 104.* sed seu animi Judicium secutus, malè i. e. contra Leges, mores ac Consuetudines judicavit, quasi hoc delicto tenetur: quoniam ei imputari potest, cur peritiores non consuluerit, aut assessorum suorum sententiæ non acquie-
verit. *arg. l. 9. §. 3. ff. d. Fur. & fact. ignor.*

Qu. 4. Ad quid ergo obligatur Judex male judicans?

Resp. Litem suam facit. *pr. f. h.* Ideo autem litem suam facere Judex male judicando dicitur, quia periculo litis se obstringit, causamque ejus, secundum quem pronunciatum est, suscipere cogitur, & quasi suam defendere: In summa, quia ex Judice fit reus. *Vinn. h.*

Qu. 5. Quot modis autem dicitur Judex male judicare?

Resp. Duobus, aut dolo malo, & quidem vel corruptus vel non corruptus; aut per imperitiam.

Qu. 6. Dolo malo igitur si Judex male judicaverit, quid ratione pœna, & quoad validitatem sententiæ juris?

Resp. Tum litem suam facit, ejusque totam æstimationem præstare debet, l. 15. §. 1. ff. d. Jud. ad quod obligatur ex vero delicto, & quidem si hoc fecit non corruptus & judicavit contra Jus constitutionis, tum sententia etiam est ipso jure nulla. l. 2. C. quand. prov. non est necess. Comp. Laut. p. 744. junct. p. 579. in med. n. 2. si contra Jus partis, tum sententia subsistit, appellatione rescindenda. l. 65. §. 2. ff. ad SCt. Treb. l. 11. ff. d. J. & J. l. 27. ff. d. re jud. Comp. Laut. d. l. & p. 729. pr. add. Diss. d. benefic. compet. th. 49. & D. d. Iræ th. 24. Grave d. Judic. th. 35. Quod si vero corruptus fuerit, tum Sententia semper, etiam quando tantum contra Jus partis judicavit, est ipso jure nulla. l. 7. C. quand. prov. non est nec & Judex litem suam facit, d. l. 15. §. 1. ff. de Jud. Comp. Laut. p. 703. pr. & d. p. 744.

Qu. 7. Quid si per imperitiam male judicaverit?

Resp.

Resp. Iterum hoc in casu, quoad sententiae validitatem & poenam disting. an contra Jus Constitutionis pronunciaverit, & sententia est ipso Jure nulla, *l. 1. §. 2. ff. qua sent. sin. appell. l. 2. C. quand. prov. non est nec.* an verò contra Jus partis? quo casu sententia subsistit, appellatione rescindenda. *l. 27. ff. d. re jud. Comp. Laut. d. p. 579. & p. 744.* & his casibus etiam ad poenam tenetur, si proprio motu ita judicavit, litemque suam fecit, & ex quasi delicto obligatur. *h. pr. & t. t. ff. eod. v. præc. Qu 3.*

Qu. 8. Annon vero excusatur Judex, si ex Consilio Assessorum ita judicavit?

Resp. Aff. & ipsis assessoribus id officit, *l. 2. ff. quod quisque Fur. in al. stat. Laut. de consil. C. 2. th. 3. & 4. & Coll. Pr. tit. d. Extraord. Cogn. §. 3. & tit. d. Re Jud. §. 27. Struv. d. vindict. priv. C. 11. aph. 6.*

Qu. 9. Qualis actio datur contra Judicem?

Resp. Actio in factum, quæ datur illi, qui ejusmodi sententiâ læsus est, contra Judicem ex imperitia malè judicantem, ad id, quod Judici æquum visum fuerit. *pr. J. h. l. f. ff. de extrord. cogn.* quod hodie non observatur Vinn. *ad pr. h. n. 1.*

D. Stryk. *in not. ad Comp. Laut.* p. 744. *vid.*
tamen Mauriti. *Cons.* 7. p. 117. *f. qq.*

Qu. 10. Quid si in alicujus loci statutis con-
tineatur, ut Judex & Ceterorum Collegium con-
sulat, sententia autem à tali Collegio lata,
iniqua Judici videatur, an si nihilomi-
nus eam pronuntiat, conveniri
potest?

Resp. Neg. Innocentius namque est, qui,
 dum peritorum consilium sequitur, pec-
 cat, *l. 2. ff. quod quisque Fur.* præsertim
 quando necessaria est Jurisperitorum con-
 sultatio, Bartol. *in L. si convenerit, n. 9. ff.*
d. re jud. Bald. *in l. observare. §. proficisci qu.*
31. ff. d. off. Proc. talis autem oritur ex sta-
 tuto, quo sententiam ex consilio aliorum
 peti disponit, Menoch. *d. arbitr. qu. L. 2.*
cas. 139. n. 37. Sic per Constitutiones Im-
 perii necesse est in Causis Criminalibus pe-
 tere & sequi consilium Jurisperitorum v.
Ord. Cr. Car. art. fin. inde transmittens po-
 stea impunis erit. *Mev. p. 2. d. 104. add.*
Oldekopp. t. 1. O. 7. n. 11.

Qu. 11. Qualis actio datur, si quid ex ce-
naculo vel adibus dejectum vel effusum
quod prætereunti nocuit?

(Ad §. 4. & 2.) Resp. Actio in factum de dejectis vel
 effusis. *h. §. 1. F. l. 5. §. 5. ff. d. his, qui ef-*
fud. &c.

Qu. 12. Quid est actio de dejectis vel effusis?

Resp. Est actio personalis (quia oritur ex obligatione, quæ ex delicto nascitur) quæ competit adversus inhabitatores ædium, ex quibus aliquid dejectum vel effusum est, eum in locum, quò vulgo iter fit, ad damnum per hoc datum vindicandum *h. §. 1. f. l. 1. pr. l. 5. §. 5. ff. d. his qui effud. vel dej. Comp. Laut. p. 146. & Coll. Pr. eod. tit. §. 1.*

Qu. 13. Quomodo dividitur?

Resp. In directam & utilem; Illa competit, si ex ædibus aliquid dejectum, vel effusum sit: Hæc, si ex navi, vel alio loco, qui propriè non inhabitatur, quid dejectum sit. *l. p. §. f. ff. d. t.*

Qu. 14. Ut igitur hoc quasi delictum commissum dicatur, quænam requiruntur?

Resp. (1. Ad directam, ut ex ædibus, *h. 1. §. 3. 4. 9. l. 5. §. 1. ff. d. his qui effud. vel dej.* ad utilem; ut ex navi aliquid dejectum vel effusum sit, *d. l. p. §. f. ff. d. t.* (2 ut dejectum vel effusum sit in locum, ubi vulgo iter fit publicum vel privatum, *l. 1. §. 2. ff. eod.* nec refert effusum sit nocte vel die, modò & noctè ibi iter fiat, *l. 6. §. 1. ff. d. t.* (3. ut eo ipso damnum sit datum; respicit enim damnum

non futurum sed jam factum, *b. §. 1. f. l. 1. §. 4. ff. d. t.*

Qu. 15. Quibus datur hæc Actio?

Resp. Læsis, & regulariter eorum heredibus. *l. 5. §. 5. ff. d. t.* Interdum etiam competit illis, qui læsi non sunt, *e. g.* si liber homo inde perierit aut læsus fuerit, tunc enim datur ceu popularis omnibus de populo & heredibus non Jure hereditario, sed tanquam membris ipsius Civitatis, seu Universitatis, ita tamen, ut pluribus concurrentibus præferantur illi, quorum interest, vel qui cognatione aut affinitate læsum contingunt. *l. 5. §. 5. ff. d. O. & A. Comp. Laut. d. p. 146. junct. p. 65 tit. 23. & Coll. Pr. d. t. d. his qui effud. §. 5.*

Qu. 16. Adversus quos datur?

Resp. Adversus inhabitantes; nec refert, si ipsi dejecerint, vel effuderint, aut eorum familia. Inhabitantes enim suam, suorumque culpam præstare debent, *l. 6. §. 2. ff. d. his qui effud. & c.* etiam hospitis *l. 1. §. 9. ff. eod. ibique Brunn.* nec hic quaeritur, quis dejecerit vel effuderit, sed ex cujus ædibus dejectum vel effusum sit. *d. l. 6. §. 2. ff. d. t.* habet tamen regressum contra dejicientem *l. 5. §. 4. ff. eod. Limit. v. ap. Laut. in Coll. Pr. d. t. §. 4. & Concl. for. Ex. 19. t. h. 19.*

Qu. 17.

Qu. 17. Ad quid datur?

Resp. Disting. an res æstimabilis, an in-
stimabilis, corrupta, vel' perempta sit?
lo casu, hæc actio datur in duplum, §. b.
l. 1. pr. & §. 4. ff. d. t. d. l. 5. §. 5. (An ad-
uc hodie? v. D. Stryk. in U. M. ff. L. 9. T.
§. 2.) duplum autem petitur, siue Infi-
ratio accesserit, siue non, in quo disting.
b. actione Legis Aquil. d. l. 1. §. 4. Comp.
aut. p. 157. & p. 625. Hoc casu, si e. g.
ber homo vulneratus sit, datur in quan-
tum æquum visum fuerit Judici d. §. 1. J.
& tunc Judex æstimat in mercedem Me-
licis præstitam, operas amissas, & alias
expensas in Curationem factas. d. §. 1. l. f.
f. d. t. v. D. Stryk. in U. M. ff. d. t. §. 4. & 5.
& datur quidem ipsi læso in perpetuum,
icet sit poenalis mixta, (quod hic singu-
lare, ut sc. eo magis consulatur securitati
platearum, cum alias actiones Prætoriae
sint poenales. v. Comp. Laut. pag. 615.) aliis
vero tantum intra annum. d. l. 5. §. 5.

*Qu. 18. Ad quid datur, si liber homo
occisus fuerit?*

Resp. Intra annum ad poenam 50. au-
reorum. b. §. 1. & d. l. 5. §. 5. & hoc in
casu, hæc actio est popularis, daturque
omnibus de populo, ita tamen, ut præfe-
rantur defuncto cognatione vel affinitate

uncti. v. *Qu. prac. 15.* Poena autem hac
adjudicatur auctori. *arg. l. 12. ff. d. V. S.*
Comp. Laut. p. 147.

*Qu. 19. An hac poena 50. aureorum adhuc
moribus nostris obtinet?*

Resp. Neg. poena enim pecuniariae Jur.
Rom. hodiè arbitrariae sunt D. Stryk. *in U.*
M. ff. Tit. d. Jurisdict. §. 31. in fin. aestima-
bitur ergò poena pro qualitate culpae ab
inhabitatore commissae, hinc si ab hac
planè immunis sit, à poena tamen omni
absolvendus non erit, cum accuratius at-
tendere debuisset, ne ex ædibus suis da-
mnum prætereuntibus contingat. D. Stryk.
in U. M. ff. L. 9. t. 3. §. 3.

*Qu. 20. Quid est actio de posito vel
suspensio?*

Resp. Est actio popularis *d. l. 5. §. 1.*
personalis (quia oritur ex quasi delicto) &
merè poenalis (quia respicit damnum non-
dum factum) qua agitur adversus illos, qui
aliquid in loco, ubi vulgo iter fit, pericu-
losè positum vel suspensum habent, ad
poenam X. aureorum exigendam. *d. §. 1.*
J. d. l. 5. §. 6. Comp. Laut. d. p. 147.

*Qu. 21. Sed quid si id, quod positum erat,
ceciderit & damnum dederit?*

Resp. Tunc etiam adversus ponentem
utilis hæc actio datur ad damni dati esti-
mationem. *d. l. 5. §. 12.*

Qu. 22.

Qu. 22. Daturne hæc Actio contra Heredes?

Resp. Neg. quia est popularis. *d. l. 5. §. f. d. t. l. f. ff. d. pop. act. Comp. Laut. p. 680.*

Qu. 23. An pœna X. aureorum adhuc hodie est in Ufu?

Resp. Neg. licet enim actionis hujus, cum publicum promoveat commodum, non minor in foro usus esse debeat, pœna tamen ab usu recessit. *v. Groenew. ad d. l. 5. §. 6. & arbitraria ejus loco obtinet. D. Stryk. in U. M. ff. d. t. §. ult.*

Qu. 24. Quid si filius famil. seorsim à patre (Ad §. 2.) habitaverit, & quid ex cœnaculo ejus dejectum effusumve fuerit, sive quid positum suspensumque habuerit, quis tenetur?

Resp. Ipse filius. *b. §. 2. f. l. 5. §. p. ff. d. O. & A.* adversus patrem enim nulla actio competit, *i. e.* neque ex peculio, neque noxalis, *d. l. 5. §. ideo &c.* Non ex peculio, quia actio hæc non venit ex contractu. *l. 1. §. 7. ff. d. his qui eff. vel dej.* neque noxalis, quia ex delicto non est. *d. l. 1. §. 8. & alias actiones noxales in personis liberorum ab usu recesserunt. §. f. f. d. nox. act. Comp. Laut. p. 147. in fin. v. Ludwell. ad h. §. 2. n. 1. ubi addit. filium si proprii quid possideat de suo pœnam præstare debere.*
l. 39.

l. 39. d. O. & A. l. 34. & 35. ff. d. nox. act. sin minus, patrem de peculio nonnunquam conveniri posse. d. l. 35. de nox. act. non quidem ex delicto filii, sed ex causa iudicati, quoniam Iudicio quasi contrahitur, l. 3. §. 11. ff. d. pecul. jung. Comp. Laut. p. 148. pr. lin. 1. & 2.

Qu. 25. Qua actione vindicatur damnum in navi, stabulo aut caupona datum?

(Ad §. fin.)

Resp. Actione in factum prætoria, adversus nautas, cauponas & stabularios. *b. §. fin.*

Qu. 26. Quomodo describitur hæc Actio?

Resp. Est actio personalis prætoria, pœnalis, & perpetua, quæ competit vectoribus & hospitibus, ob furtum & damnum, ipsis in navi, stabulo, vel caupona factum, ab illis, qui ibi habitandi, vel operarum præstandarum gratia sunt, contra illarum exercitores, ad duplum petendum & persequendum. *d. §. f. l. 5. §. f. ff. d. O. & A. l. 6. §. 3. l. ult. ff. naut. caup. stab. Comp. Laut. p. 93. add. Laut. Tract. syn. & Coll. Pr. Tit. Naut. Caup. §. 24. &c.*

Qu. 27. Unde oritur hæc Actio?

Resp. Ex quasi delicto exercitoris, *d. §. f. f. h. d. l. 5. §. f. ff. d. O. & A.* qui fidem explorare debet eorum, quorum operatur, quosque habitandi causa in caupona

am recipit. *dd. text.* & omnium illorum
actum præstat, quos recepisse censetur. *l.*
§. 3. l. f. pr. & §. 4. ff. naut. caup. stab.

*Qu. 28. An igitur, ubi navis &c. exerciti-
um deficit, hac actio locum non sortitur?*

Resp. Neg. cit. text. Idem dicendum,
si proprii exercitorum servi furtum fece-
rint, aut damnum dederint, tunc enim
noxaliter conveniuntur exercitores, id-
que quia illos non spontè recipiunt, sed
tanquam malum domesticum ferre te-
nentur. Sic porrò etiam locum non habet,
si exercitorum uxores vel liberi *arg. dd.*
LL. & l. un. §. f. ff. de furt. vel ipsi vecto-
res aut viatores tale quid commiserint, *l.*
6. §. 3. arg. l. f. pr. ff. Naut. Caup. stab. Item
si delictum admissum extra navem &c. *d.*
l. f. pr. vel si aliis quam hospitibus aut ve-
ctoribus damnum datum, *arg. d. l. f. §. 2.*
vel si aliud delictum præter furtum vel
damnum admissum, *d. l. 5. §. ult. d. O. &*
A. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 27.

*Qu. 29. Ipse exercitor si deliquerit, quid
Furis?*

Resp. Non ex hoc quasi, sed ex vero
delicto, quod perpetravit, conveniendus
est. *d. l. 5. §. f. ff. d. O. & A. arg. §. f. f. h.*
Comp. Laut. d. p. 93. junct. p. 659. lin. 1.

Qu. 30.

*Qu. 30. An heredi, & contra heredem
datur hæc Actio?*

Resp. Heredi competit quidem, qui
ratione actoris, est rei persecutoria, *h. §.
d. l. f. §. 2, & §. ult. ff. d. t.* sed non contra
heredem, quia poenalis est, *d. §. f. f. &
l. f. §. f. ff. naut. caup. stab.*

*Qu. 31. An duplum quod hac actione peti-
tur est mera poena?*

Resp. Neg. sed rei simul persecutionem
continet. Faber *ad d. l. f. §. 1. naut. caup.
stab.* Aliud ergo obtinet in actione fur-
adversus nautas, caup. & stabul. *v. Com.
Laut. p. 659.* ubi duplum mera poena est.

*Qu. 32. An hæc dupli petitio adhuc
hodie durat?*

Resp. Eam in desuetudinem abiisse, &
hodie hanc actionem rei persecutoriam
esse, *Vinn. Grænew. & Gudel.* tradunt. Hoc
tamen quoad generalem consuetudinem
non sine ratione in dubium vocatur à Ta-
bore *Racem, Crim. 7. th. 32. v. Laut. T.
Syn. Tit. Naut. Caup. &c. §. fin. & Coll. P.
eod. tit. §. 30.*

Qu. 33. Quamdiu durat hæc Actio?

Resp. Regulariter quidem actiones pri-
toriae poenales, qualis hæc est, anno ut
finiuntur, *l. 35. pr. ff. d. O. & A. v. Com.
Laut. p. 615. pr.* Excipitur tamen hæc Actio

qu

quæ exemplo actionis furti & Legis Aquilæ in odium naturarum in perpetuum competit. l. f. §. 6. ff. naut. caup. Stab. Comp. aut. d. l. & p. 94. & Coll. Pr. §. 31.

Qu. 34. Annon alia cum hac concurrunt actiones?

Resp. Aff. actio scil. furti & L. Aquilæ dversus ipsos delinquentes; non tamen umulativè, sed electivè, l. 3. §. 1. l. 6. §. ff. d. t. Has tamen actor exercitori panti cedere debet, si contra eum obtinuerit. d. l. 6. §. f. Comp. Laut. d. p. 94.

Qu. 35. Daturne præter enumeratas actiones adhuc alia contra Navium &c. exercitores?

Resp. Aff. Actio sc. in factum de recepto; quæ tamen non ut præcedens ex quasi delicto, sed ex quasi contractu oritur. Exercitores namque navium, Caup. & Stabul. aut illorum ministri ad hoc constituti, eo ipso, quo res in navem, cauponam, vel stabulum inferri patiuntur, tacitè illas salvas fore, recipisse, & promisisse censentur. vid. sup. L. III. T. XXIX. Qu. 65. seq.

Qu. 36. Sed annon Protestatio Cauponis &c. se nolle damnum præstare, eum liberat ab hac obligatione?

Resp. Aff. adeò, ut neque præcedens actio poenalis, neque hæc de Recepto datur.

tur. *l. f. pr. ff. d. t. modò* (1. Protestatio statim ab initio, dum res inferuntur, & recipiuntur fiat. *d. l. f. pr.* (2. ut viatores huius prædictioni consentiant, vel expressè, vel tacitè, sine contradictione res inferendo & in caupona permanendo *arg. l. 32. ff. de LL. Laut. d. tr. th. 48.* quod si verò contradicant, & caupo illos, res suas inferre, a in caupona patitur permanere, tenetur, a si nulla protestatio esset facta. Idem dicendum, si post receptionem & illationem demum protestatio fiat, licet viatores non contradicant. *Laut. d. l. add. Comp. Laut. d. p. 94.*

LIB. IV. TIT. VI.

DE

ACTIONIBVS.

Qu. 1. Quid est Actio?

Resp. In sensu stricto, est Jus persequendi in Iudicio, quod sibi debetur. pr. f. l. 51. ff. d. O. & A. Comp. Laut. p. 621. & Coll. Pr. tit. d. O. & A. §. 27. omninò D. Fromman. Disp. de Actionibus cap. 1.

Qu. 2. Quomodo dividuntur?

Resp. 1. Ratione CAUSÆ EFFICIENTIS REMOTÆ, dividuntur (α) in Civiles & Prætorias. §. 3. f. h. t. arg. §. 1. f. d.

perp

corp. & temp. act. l. 25. §. 2. l. 42. §. 1. ff. t. Hæ autem sunt *vel* in specie tales, *vel* Edilitiæ. (β) In directas, utiles, & in factum. *l. 37. pr. ff. h. t. l. 47. §. 1. ff. d. N. G. f. J. ad L. Aq. II.* Ratione CAUSÆ EFFIC. PROXIMÆ IMMEDIATÆ dividuntur à DD. in Nativas, & Dativas v. *Frommann, Diss. de Collat. Act. Nativ. um Dativ.* MEDIATÆ, quod descendant vel ex Jure Personarum (quæ Præjudiciales vocantur. §. 13. *f. h.* suntque triplices, vel ex statu Libertatis, Civitatis & familiæ, *ac dividuntur* in Affirmatorias & Negatorias) vel ex Jure Rerum. Hæ sunt vel simplices, vel mixtæ. Simples autem vel Reales, vel Personales. Laut. *Coll. Pr. h. t. §. 38. 39. 40. 41. 42. 43.* III. à SUBJECTO ACTIVO tantum dividitur Actio in Privatam, & Popularem; hæc autem in Publicam, & Popularem in specie. IV. à SUBJECTO PASSIVO in directam, & Adjectitia qualitate auctam. V. Actiones Personales ex Contractibus διπλεύροις seu bilateralibus veris vel quasi descendentes, sunt vel Directæ, vel Contrariæ. VI. Actiones Personales subdividuntur ratione Delicti, in Directas, quæ contra ipsum delinquentem ex proprio delicto. §. 5. *f. l. 20. ff. d. Nox. Act.* vel ex alterius

delicto aut pauperie contra possessorem
 ejus competunt, & dicuntur Noxales, &
 quidem vel in specie vel quadrupedaria aut
 ex possessione Rei, circa quam quid fa-
 ctum, vel delictum aliquod commissum
 est; hinc actiones in Rem scriptæ. VII. Di-
 viduntur Actiones in Simples, & Dupli-
 ces. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 49. IIX. In Tran-
 sitorias in Hæredes, & Non-Transitorias
 vid. omnino Laut. Coll. Pr. h. à. §. 50. us-
 que 59. & Diss. de Transi. Act. per tot. conj.
 infr. not. tit. d. Perp. & temp. act. Quæst. 18
 & seqq. plur. IX. AB OBJECTO dividun-
 tur in Universales, Generales, & Particu-
 lares. Item in Petitorias, & Possessorias
 Fromman. Diss. de differ. Act. Petit. &
 Possess. X. ab OBJECTI QUALITATE in
 Rei persecutorias, Poenales, & mixtas.
 16. J. h. l. 35. pr. ff. h. t. Laut. Coll. Pr. h.
 §. 63. 64. 65. & 66. XI. Ab OBJECTI
 QVANTITATE in Actiones in Simplum
 Duplum, Triplum, & Quadruplum. Lau-
 Coll. Pr. §. 68. & 69. XII. à QUALITATE
 & FORMA ACCIDENTALI, & quidem
 ratione Potestatis Judicis decernendæ
 quantum auctori à Reo præstari debeat
 Actiones aliæ sunt Bonæ Fidei, aliæ stric-
 tæ Juris. §. 28. J. h. t. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 7
 72. seqq. usque ad §. 79. Fromman. Diss.
 diff.

differ. Act. Bon. Fid. & strict. Jur. XIII. à
 FORMA ACCIDENTALI, & ratione Fa-
 cultatis judicandi, quemadmodum Acto-
 ri satisfaciendum, dividuntur Actiones in
 arbitrarias, & quidem vel verè, vel fìcte
 tales & non arbitrarias. §. 31. *J. b. t.* From-
 mann. *Disp. d. Arbitrar. Act. nat.* XIV. Ra-
 tione PRIVILEGII ADIVNCTI, in Pri-
 vilegiarias, & Simples, five Nudas
 Frommann. *Disp. d. Actionibus cap. 9.* XV.
 Quoad MODUM PROCEDENDI in A-
 ctiones Ordinarias & Summarias. *Auth.*
Offeratur C. d. Lit. Cont. C. sepè contingit. 2.
circ. fin. Clem. d. V. S. Frommann. *Disp. de*
Judic. Ord. & summar. Natur. per tot. XVI.
 Ratione FINIS ob quem actio moveri so-
 let, Actio alia est Principalis, alia non Prin-
 cipalis: Quæ subdivid. in Præparatoriam
 & Subsidiariam; quæ iterum vel Genera-
 lis est, vel Specialis. *Laut. Coll. Pr. h. t. §. 84.*
 XVII. Ratione INTERESSE alia Actio est
 Civilis, alia Criminalis. Frommann. *Disp.*
de Differ. Act. Civ. & Crim. in Act. signa-
to, & in actu exercito. XIIX. Ab EFFEC-
 TU divid. in Actiones in Bonis computa-
 tas, & quæ non in Bonis, vel extra Bona
 Fromman. *Disp. d. Act. quæ in bonis com-*
put. 1b. 16. & seqq. XIX. In solidum &
 non solidum. XX. In Famosas, & non fa-
 mosas. XXI. Ab ADIVNCTO TEMPO-

RIS, in perpetuas & temporales. *vid. infr. Tit. de Perpet. & Temp. Act. per tot. Hac & reliqua ad hunc Tt. pertinentia latissime pertractavi in speciali Tract. de Actionibus, ad quem Benev. Lectorem remitto.*

LIB. IV. TIT. VII.
 QVOD CVM EO, QVI IN
 ALIENA POTESTATE EST, NEGO-
 TIVM GESTVM ESSE DI-
 CITVR.

*Qu. 1. An etiam ex facto alieno te-
 nemur?*

(Ad
 Pr.)

Resp. Neg. regulariter: sicut enim iur
 Civ. nemo ex alterius contractu obliga-
 tur §. 3. & 20. *J. d. inut. stip. §. 10. J. act.*
Laut. Diss. d. soc. oblig. §. 62. & Tract. sy-
nopt. tit. d. Exercit. act. §. 1. n. 2. ita etiam
 nemo ex alterius contractu, ne pater qui-
 dem aut dominus ex contractu filii aut ser-
 vi conveniri poterat t. t. C. ne fil. pro patr
 vel pat. pro fil. quem J. C. rigorem Prato-
 res quibusdam in casibus ex æquitate re-
 laxarunt, introductis certis actionibus ve-
 potius actionum qualitatibus (non enim
 sunt distinctæ & speciales, seu per se con-
 sistentes actiones, sed tantum qualitates
 quæ principalibus ex contractibus descen-
 dentibus actionibus adjiciuntur. *Laut. d.*

D. §. 23. & de Exercit. Act. §. 1. 1.) quibus pater & dominus ex contractibus filii aut servi conveniri possunt.

Qu. 2. Causa impulsiva in his contractibus quotuplex?

Resp. Duplex: utilitas scil. & voluntas; propter utilitatem Prætor concedit actionem de in rem verso, voluntas est vel tacita, quæ dicitur permissio vel expressa, quæ consensus.

Qu. 3. Consensus quotuplex?

Resp. Hic est vel generalis, ad quemlibet contractum declaratus, vel Specialis. Ille causam dat Exercitoria, & Institoria, Hic actioni, quod jussu.

Qu. 4. Permissio quomodo dividitur?

Resp. Æquè ac consensus in generalem & specialem: Ex illa oritur actio de Peculio. Ex hac Actio Tributaria.

Qu. 5. Actio quod jussu quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis, certa qualitate à Præatore aucta *vid. Comp. Laut. p. 626.* (Ad §. 1.) competens ex contractu filii familias vel servi jussu patris, vel domini inito, adversus patrem & dominum, ad id, quod ex contractu illo debetur in solidum *h. §. 1. F. l. 3. ff. de Ed. Estque prætorial. f. C. h. l. 25. pr. ff. ad S. Ct. Vellej. rei persecutoria, perpetua bonæ fidei,*

dei, vel stricti juris, prout actio directa, five principalis talis est. *Comp. Laut. p. 263. & Coll. Pr. tit. quod Jussu §. 1.*

Qu. 6. Per jussum quid denotatur?

Resp. Propriè jussus denotat consensum præcedentem, cum aliquo imperio conjunctum *l. 25. §. 4. ff. d. A. O. H. §. 4. J. de Attil. Tutor.* Hoc verò in loco latè accipitur, & comprehendit etiam consensum concomitantem & sequentem inter presentes verbis literis, aut inter absentes per nuncium expressum; *l. 1. §. 1. §. 3. §. 6. ff. quod jussu. d. l. 25. §. 4. vid. Mauria Cons. Kilon. 27. & c. 402.* quo pater vel dominus in unum vel plures filii familias vel servi contractus specialiter consentit, *d. l. 1. §. 1. 3. & 6. Comp. Laut. p. 264. & Coll. Pr. d. l. §. 3.*

Qu. 7. An locum habet hæc actio, si pater vel Dominus ministerio filii vel servi contraxit?

Resp. Neg. sed directa ex contractu descendens actio hoc in casu contra patrem vel dominum competit, *l. f. pr. ff. quod jussu. l. 4. C. h. D. Hert. d. obligat. mandanti & mandatarii th. fin. Comp. Laut. d. l.*

Qu. 8. Quid est Actio Exercitoria?

(Ad §. 2.) Resp. Est actio personalis, à Prætor nova qualitate aucta, qua ex contra

tu cum Magistro navis secundum præ-
positionis legem inito, agitur adversus
exercitorem in solidum. *h. §. 2. §.* Est-
ue pratoria propter qualitatem adje-
tam *d. §. 2. §. l. 1. §. 23. ff. d. exerc. act.*
personalis, quia oritur ex contractu, & spe-
cie non differt ab actione principali ex
contractu descendente, rei persecutoria,
perpetua, *l. 4. §. 4. ff. d. t. bonæ fidei & stricti
uris, instar directæ ex contractu. Comp.
aut. p. 236. & p. 626. add. Tract. syn. Lau-
erb. tit. d. Exercit. action. & Coll. Pr. eod. tit.*

Qu. 9. Quis dicitur Exercitor?

Resp. Qui ex navi quæstum exercet,
& ad quem obventiones & redditus navis
proveniunt. *Germ. Reder oder Schiffes-
Freunde.*

Qu. 10. Quis Magister navis?

Resp. Qui locandis navibus, vel vecto-
ribus conducendis, vel mercibus emendis,
vendendisve est præpositus; sive cui to-
tius navis cura est commissa, *l. 1. §. 1. & 3.
ff. de exerc. act.*

*Qu. 11. Quibus & contra quos datur
hæc actio?*

Resp. Datur illis, qui cum Magistro
navis dicto modo contraxerunt, & illo-
rum heredibus, *l. 4. §. 4. d. l. adversus
Exercitores, sive domini navis sint, sive*

eandem à domino per averfionem (überhaupt) conduxerint, vel ad tempus vel in perpetuum. *h. §. 2. d. l. 1. §. 15. ibique Brunnem. n. 14. Laut. Coll. Pr. d. tit. §. 9. & 10.*

Qu. 12. Quid est actio Institoria?

Resp. Est actio personalis, à Prætor nova qualitate aucta, qua ex contractu cum Institore secundum præpositionis Legem inito, agitur adversus præponentem in solidum. *h. §. 2. ff. Estque prætor. §. 2. rei persecutoria, perpetua, l. 15 ff. d. Inst. act. & pro diversitate contractus; unde oritur bonæ fidei, vel stricti juris, nam à directis æquè ac exercitoria adjectit tantum differt qualitate. l. 5. §. 12. l. 17. pr. ff. d. t. Comp. Laut. p. 244. junct. p. 270. lin. 8. à pr. p. 626. pr. & Coll. Pr. tit. d. Inst. act. §. 17.*

Qu. 13. Quis dicitur Institor?

Resp. Qui à domino, vel ejus vices gerente, negotiationi quæstuariæ universaliter, administrandi gratia est præpositus sive qui ex Commissionem domini, potestatem habet, negotiationem quæstuariam administrandi, i. e. loco & nomine domini, omnia ea, quæ ad negotiationem pertinent expediendi, *l. 5. pr. & §§. seqq. l. 11 §. 6. l. 16. l. 18. ff. d. t. Laut. concl. for. Exer.*

5. *th.* 8. Mercatorum Institores, maximè
 ii in peregrinis locis illorum negotia ge-
 nt, hodie vocantur Factores, (Factor) D.
 hilter. *Exerc.* 27. §. 37. *seq.* Besold. *Thes.*
 r. Speidel *inspect.* voc. Factor / Item / La-
 n = oder Gewerbs / Diener / oder Berwals
 r 2c. Pharmacopolarum provisores, Cau-
 onum, Keller *vid.* *Comp.* Laut. p. 241.
 yben d. Factoribus. Huc etiam pertinent
 gentes Principum, non quatenus in ju-
 icialibus & politicis, sed commercialibus
 egotiis alienam voluntatem agunt, & ex-
 quuntur, item circitores, qui merces alio-
 um circumeundo, & vagando per ter-
 as vendunt, die Umträger / Hausierer. l. 5. §.
 1. & 9. ff. d. t.

Qu. 14. Quotuplex est actio Institoria?

Resp. Duplex: directa & utilis, sive qua-
 si institoria, quæ per interpretationem ex
 quasi Institoris, sive Procuratoris contra-
 ctu, ad exemplum datur e. g. quando quis
 non universali, sed certæ negotiationi est
 propositus; d. l. 5. §. 8. L. 19. ff. d. t. l. 13.
 §. 25. ff. d. act. empt. v. *Comp.* Laut. d p.
 244. *junct.* p. 356. lin. 15. à fin. ibi: uti-
 lis &c. p. 375. pr. lin. 3. D. Hert. de obliga-
 tione mandantis & mandatarii ratione ter-
 tii per tot. Christin. V. 3. d. 33. n. 3.

Qu. 15. Daturne actio Institoria contra heredem?

Resp. Licet mandatum morte finiatur, ob utilitatem tamen commerciorum hic fecus, adeo ut etiam pupillus heres teneatur, si cum Institore patris contractum, *l. 17. §. 2. & 3. ff. d. instit. act.*

Qu. 16. Quid si plures negotiatores unum praposerint Institorem?

Resp. Singuli tenentur in solidum Laut. *d. soc. oblig. §. 18. seqq. D. Schilter Exerc. 27. §. 44.* ita tamen, ut quod unus præstitit, illud à reliquis pro rata, societatis iudicio, vel communi dividundo recuperare possit. *l. 13. §. f. & l. seq. ff. d. t. Laut. Tr. synopt. tit. d. Instit. act. §. 4. & concl. for. Exerc. 14. th. 13. add. d. D. d. socior. oblig. C. 3. th. 19. & 25.* quod hodie non ubique observatur. *Comp. Laut. p. 248. & p. 238. pr.*

Qu. 17. An etiam Institor obligatur, & conveniri potest?

Resp. Durante officio, civili directa actione conveniri utique potest, *l. 7. §. 1. ff. d. t. & l. 7. §. 11. ff. ad SCt. Mac.* sed non aliter, quam institutorio nomine, & ut ex rebus praponentis, vel negotiatione, quam administrat, solvat, non verò, ut de suo satisfaciat, vel aliquid præstet, id-
que

ne ex hac ratione, quia non suo, sed præ-
 nentis nomine contraxit, *vid.* Laut. *Coll.*
p. 957. seq. §. 13. 14. quod in Praxi
 quoque observatur. Carpz. *p. 2. C. 20. d.*
Schilter Exerc. 27. §. 41. ibique cit. DD.
 nito verò Institoris officio, & eâ quali-
 te, sub qua obligatus, extinctâ, ipsa
 quoque obligatio extincta censetur; ita,
 ipse postea ex illa conveniri nequeat.
f. ff. d. Inst. act. Laut. d. l. §. 15. Comp.
aut. d. p. 244. junct. p. 415. lin. 6. à pr.
ii. arg. l. f. p. 469. lin. 3. à fin. p. 741. in
n. tit. 8. ibi: finito &c.

Qu. 18. Quando cessat hæc actio?

Resp. Cessat hæc actio (1. In delicto
 & facto illicito, quia exinde nulla obliga-
 tio nascitur, & quia delinquens institor
 extra, imò contra formam præpositionis
 agat. *h. §. 2. l. 1. ff. d. Inst. act.* Institoria
 autem actio extra causam negotiationis
 non datur. *l. 5. §. 17. l. 11. pr. l. 17. §. 2.*
ff. d. t. Bachov. d. Act. D. 8 th. 10. (2. Si
 Institor proprio nomine nulla officii &
 mandati sui mentione facta contraxit.
 Carpz. *L. 1. Dec. 10. n. 9. & L. 4. R. 80.*
n. 3. Gylman. symphor. T. 4. p. 1. vot. 32.
 quia tunc se specialiter obligasse cense-
 tur, nisi institio notoria fuerit. *l. 67. ff. d.*
Proc. l. 5. §. 2. pr. & §. 1. ff. quand. ex fact.
tut.

ut. Berl. p. 1. d. 14. Gail. 2. O. 27. n. 24.
 (3. Si fines præpositionis excessit, *l. 5. §. 1. i. l. 11. §. 5. ff. l. 3. C. d. Inst. act. l. 1. §. f. ff. quod iuss. C. 9. X. d. arbitr. v. Laut. Coll. Tit. Pr. tit. d. Instit. act. §. 15. & Comp. p. 244 p. 470. pr. p. 741. in fin. tit. 8.*

Qu. 19. Actio Tributaria quid?

(Ad §.
3.)

Resp. Est actio personalis, à Prætoribus certa qualitate aucta, competens ex contractu servi, vel filii familias, qui sciente, & patiente domino vel patre de mercibus peculiaribus negotiatur, *l. 1. §. 1. ff. d. Trib. Act.* adversus dominum vel patrem, ad iniquam & fraudulentam mercium illarum distributionem corrigendam, & æqualiter faciendam *h. §. 3. f. l. f. ff. d. t.* Estque Prætoriana, rei persecutoria, *l. 8. ff. eod. & perpetua, l. 7. §. f. d. t. Comp. Laut. p. 246. & Coll. Pr. tit. d. Trib. Act. §. 2.*

Qu. 20. Quanam dicitur Merx peculiaris?

Resp. In qua dominus vel pater permittit servum vel filium familias proprio nomine negotiari.

Qu. 21. Quibus & contra quos datur hæc actio?

Resp. Datur Creditoribus, quibus ex mercibus illis aliquid debetur, & dolo malo domini vel patris minus, quam oportet

rtet tributum est, illorumque heredi-
s. Adversus dominum vel patrem, cu-
in potestate sunt hi, illorum permis-
ne negotiantes *l. 1. §. 4 ff. d. tribut. act.*
heredes, quatenus aliquid ad eos per-
nit. *l. 7. §. ult. l. 9. §. 2. ff. d. t.* Quod hic
gulare est, *vid. Laut. Diss. d. transit. A-*
on. 1h. 24. & in Comp. d. p. 246. junct. p.
o. lin. 4. à fin. add. omnino p. 623. lin. 9.
in. p. 605. lin. 9. à pr. ibi: in quantum ad
pervenit &c.

u. 22. Quid si servus plures exercuerit
negotiationes vel ejusdem negotiatio-
nis plures habuerit taber-
nas?

Resp. Hoc in casu cujuscunque nego-
ationis vel tabernæ merces separatim in-
er ejusdem creditores distribuuntur, *l. 5.*
. 15. & 16. ff. d. t. D. Schilter Exerc. 27.
. 49. quemadmodum enim servus hic se-
aratos habuit Creditores, ita & separa-
im eos in tributum vocari oportet, nec
lii inter se confundendi sunt, quam qui
d ejusdem mercis negotiationem perti-
ent, quam solam intuiti sunt, cum cre-
erent. Id quod beneficium quasi sepa-
ationis vocant. *Mev. ad Jus Lub. L. 3. t. 1.*
10. n. 55. seqq. Sic Creditores, qui v. g.
Lipsiensem tabernam fortè credide-
runt,

runt, in mercibus Lipsiæ repertis præferuntur creditoribus, qui ad Francofurtensem crediderunt tabernam, ne ex alterius re mercede alii indemnes fiant, alii damnum sentiant, *l. 5. §. 8. ff. d. t.* nam cuius effectus omnibus prodest, ejus & partes ad omnes pertinent, *l. 190. ff. d. R. J.* qui ex diversis causis jus conjunctionis non contingit. *l. 6. pr. ff. d. bon. poss.* Et hoc ferè unicum est, quod de hac actione hodie in Praxi obtinet D. Schilter, *Exerc. 27. 10. 50. & 51. vid. tamen Comp. Laut. d. p. 246 in fin.*

Qu. 23. Quid est Actio de peculio?

(Ad §.
4. &
fin.)

Resp. Est actio personalis. *§. 8. J. d. Ad* certa qualitate aucta, competens ex contractu servi vel filii familias de peculio servi, vel profectio, inito, adversus dominum vel patrem, ut pro quantitate Peculii illorum Creditoribus satisfaciant Laut. *Coll. Pr. tit. de Pecul. §. 35. & de Exerc. Act. §. 1. & 2.*

Qu. 24. Actio de in rem verso, quomodo describitur?

Resp. Est actio personalis à Præatore certa qualitate aucta, competens ex contractu filii familias vel servi adversus patrem vel dominum de eo, quod ex illo contractu in rem patris vel domini est versum. *§. 4.*

*J. Estque prætorial. 7. pr. C. quod cum
&c. rei persecutoria & perpetua d. l. 7.*

*1. §. 1. ff. d. in rem vers. Comp. Laut.
62. & Coll. Pr. tit. de in Rem. vers. §. 1.*

Qu. 25. Quomodo dividitur?

Resp. In directam, & utilem, quo da-
si homo sui juris aliena negotia gerens
traxit, & exinde aliquid in rem domi-
negotiorum vertit. *d. l. 7. §. 1. C. Comp.*
ut. d. l. junct. p. 266. pr. lin. 4. p. 296. lin.
à fin. p. 297. lin. 11. à fin.

*Qu. 26. Cur actio de in rem verso est in-
troducta?*

Resp. Quia deficiente mandato aut jus-
is, qui cum liberis aut famulis contra-
t, contra patrem vel dominum nullam
tionem habeat, etiamsi ad hos ex illo-
um contractu maxima utilitas redunda-
erit, ideò Prætor æquitate commotus,
ancactionem introduxit, quâ, ex libero-
um vel famulorum contractu pater aut
ominus conveniri possit, quatenus in il-
orum res aliquid versum. *h. §. 4.*

Qu. 27. Quid dicitur in rem versum?

Resp. In rem versum dicitur non tan-
um illud, quod in necessitatem, *d. §. 4.*
ed etiam quod in utilitatem patris vel do-
mini est expensum, comparatum vel acce-
ptum, *l. 3. §. 2. l. 5. §. 2. ff. d. in rem vers.*
(ma-

(maximè si impensæ honestæ & consuetæ
d. l. 3. §. 3. l. 7. §. 3. ff. eod.) licet actu non
 sit in rem domini &c. versum, *d. l. 3. §. 7.*
8. & ult. l. 17. pr. sed casu perierit. *dd. La.*
Comp. Laut. p. 263. Quod autem ad vo-
 luptatem tantum erogatum, non videtur
 in rem versum (quia nec procuratori nec
 Neg. Gestori de ejusmodi expensis actio
 datur *l. 27. pr. in f. d. N. G.*) sed pater vel
 dominus pati tantum debet creditorem
 illud auferre. *d. l. 3. §. 4. ff. d. t. arg. l. 27.*
pr. in f. ff. d. N. G. nisi patris vel domini
 factum & pater vel dominus illud facere
 solitus sit. *d. l. 3. §. 4. & 6. Laut. Coll. Pr. tit.*
d. in rem vers. §. 3.

Qu. 28. Quis versionem probare debet?

Resp. Actor: Est enim versio hujus
 actionis fundamentum & consistit in fa-
 cto, facti autem negationis per rerum na-
 turam nulla est probatio *§. 5. J. h. l. 7. C.*
d. in rem. vers. l. 14. ff. d. O. & A. l. 10. C. d.
N. N. P. l. 23. C. d. prob. c. 11. X. de prob.
Comp. Laut. p. 423. lin. 8. à pr. Besold. Conf.
27. p. 401. v. D. Stryk, d. C. C. S. 2, C. 1. §.
4. seq.

*Qu. 29. Unde estimanda necessitas ver-
 sionis?*

Resp. Necessitas consideratur respe-
 ctu illius rei, cujus famulus, filius, curam
 &

et custodiam habet, vel sine qua alias officium suum pro voluntate domini aut patris exequi nequit.

Qu. 30. Unde Utilitas?

Resp. Utilitas in omni re domini seu patris consideratur, ut licet absque necessitate & ignorante domino melioratio congerit, nihilominus ut adhuc extans proficere aestimatur, hæc actio detur; sic quando filius &c. merces à mercatore àredito pretio emit, quas pater necessario comparare tenetur, mercator hac actione contra patrem ignorantem, qui ejusmodiemptionem non mandavit, directe agere potest, modò necessitas vel utilitas evidenter probetur.

Qu. 31. Quibus & contra quos datur hæc actio?

Resp. Datur illis, qui cum filiofamilias vel servo contraxerunt, & ex quorum contractu aliquid in rem patris vel domini versum est. *d. §. 4.* illorumque hereditibus, adversus patrem vel dominum, in quorum rem aliquid versum & heredes, *l. 7. C. d. t.* perinde ac si cum ipsis contractum esset. *l. 1. pr. ff. eod. Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. §. 5. d. t.*

Qu. 32. An datur actio utilis etiam liberæ personæ?

D d d d

Resp.

Resp. Aff. per *L. f. ff. d. 1*. Et sic etiam Civitas & Ecclesia tenetur, quatenus administratori, seu œconomo mutuum datum & in rem Ecclesiæ versum, *l. 27. ff. d. R. C. ibique*. Laut. *in tot. dissert. auth. hoc jus C. d. SS. Eccl. Mauric. 1. Conf. 28. Mev. p. 3. d. 227. & 28. p. 5. d. 385. seq. Comp. Laut. p. 167. lit. P. vid. omninò Stryke. d. C. C. sect. 2. C. 1. §. 3. seqq.*

Qu. 33. An & quatenus hæc actio de in rem verso differt ab actione de Peculio?

Resp. Descendit quidem hæc actio cum actione de peculio ex una causa principali & ex uno contractu, nec specie differunt, sed una est actio principalis, cui à Prætore novæ qualitates adjiciuntur, quia tamen hæ qualitates, quarum una facit actionem de peculio, altera actionem de in rem verso sunt diversæ, proinde ipsæ quoque diversas habent condemnationes. *d. §. 4. vid. Ludwel, ad Inst. h. §. 4. ubi n. 1. differentias inter act. de peculio & de in rem verso tradit.*

Qu. 34. Novo jure quid constitutum?

Resp. Novo jure ex interpretatione prudentum, illud quod in rem domini, vel patris versum est, directo quoque ab illis condici potest, perinde, ac si principaliter cum ipsis negotium gestum esset. *b.*

*fin. Comp. Laut. d. l. & p. 238. lin. 8. &
add. Disp. d. socior. Obligat. C. 3. th. 17.
Coll. Pr. d. t. §. 8.*

*Qu. 35. Quando extinguatur jus hujus
actionis?*

*Resp. Si dominus vel pater filio vel ser-
vum id quod versum erat restituerit. l. 10.
§. ff. d. in rem vers.*

*Qu. 36. Possuntne ex uno eodemque nego-
tio & contractu serviplures actiones con-
currere, & simul competere?*

*Resp. Aff. h. §. 5. sic v. g. si servus pecu- (Ad §.
um habens, negotiationi alicui præpo- 5. & 6.)
sus sit, & quid in utilitatem domini ver-
rit, locus est & actioni Institutiæ & de
peculio, & de in rem verso. Cujus rei hanc
actionem Vinn. ad. h. §. 5. adducit, quia sc.
æ actiones non sunt actiones propriæ, &
ex se constantes, sed tantum actionis ex
contractu adjectiones.*

*Qu. 37. Quomodo autem concurrunt hæ
actiones?*

*Resp. Non cumulativè, ut pluribus si-
mul, vel successivè uti liceat; sed electivè, ut
liceat unam eligere experiundi gratia. Una
utem electa, seu in judicium deducta, aliæ
consumuntur, quoniam omnes ex uno
eodemque negotio descendunt. l. 9. §. 1.
§. d. tribut. act. l. 4. §. ff. d. in rem vers.*

optimè tamen creditor facit, sibi que prospicit, quando illam actionem eligit, qua solidum consequi potest, aut certè plus quam alia actione *b. §. 5.* Illud hic notandum, si quis velit ex alia causa sive contractu de peculio, ex alio verò tributoria; vel ex alia de peculio, ex alia de in rem verso agere eum audiendum esse. *l. 9. §. 1. ff. in f. d. tribut. act.*

Qu. 38. Quid est Senatus Consultum Macedonianum?

(Ad §. 7.) Resp. Est jus à Senatu Romano constitutum, quo cavetur, ne creditoribus, qui filiis familias mutuam pecuniam dederunt, efficax actio detur. *b. §. 7. f. l. 1. l. 9. §. p. ff. ad SCt. Maced. l. 40. ff. d. cond. in deb. vid. D. Frommann. in Diss. d. SCto Macedon. per tot. Laut. Coll. Pr. eod. tit. §. 2.*

Qu. 39. Quæ causa hujus senatus consulti?

Resp. Tum odium fœneratoris, tum ne corrumpatur juventus, & in patrios inquirat annos. *l. 1. ff. d. SCt. Maced.*

Qu. 40. Ut hoc SCtum quoad personam Creditoris locum habeat, quanam requiruntur?

Resp. (1. Ut mutuum dandi potestatem habeat *arg. lib. 3. §. 2. ff. d. SCt. Mac.* Hinc excip. pupillus & minor curatorem ha-

bens, qui sine curatore & tutore pecu-
m mutuam dederunt. *d. §. 2. Comp.*
ut. p. 248. junct. p. 167. si verò minor
ratorem non habuerit, causa cognita
tituitur ipse contra hoc SCtum in in-
grum. *d. l. 3. §. 2. l. 11. §. f. ff. d. minor.*
mp. Laut. p. 83. nisi & ipse filiusfam. ac-
ciens minor sit, tunc enim melior est
usa consummentis; modo hic litis conte-
tæ tempore ex hoc non inveniatur lo-
pletior. *l. 34. pr. ff. d. minor. Comp. Laut.*
p. 83. lin. 10. à pr. & p. 248. add. p. 10.
pen. D. Stryk. d. jure privilegiati contra
uè privilegiatum. c. 2. n. 22. seqq. From-
an. d. D. th. 20. (2. Requiritur, ut cre-
tor conditionem accipientis sciat, vel
re possit. *l. 3. §. 2. l. p. ff. d. SCt. Maced.*
cætero autem nihil regulariter interest,
juscunque creditor sit sexus, aut con-
tionis, publica an privata persona. *Laut.*
oll. Theor. Pr. P. 1. p. 969. §. 6. seq.

qu. 41. Appellatione filii familias quinam
hic veniunt?

Resp. Appellatione filii familias hoc in-
co justa interpretatione etiam compre-
enduntur filia familias. *h. §. 7. l. 9. §. 2.*
d. t. l. 45. pr. ff. d. Leg. 2. l. 62. ff. d. Leg.
l. 201. ff. d. V. S. nepotes & pronepotes,
14. ff. l. p. §. 1. C. d. SCt. Mac. d. l. 201. d.

V. S. & d. §. 7. F. b. etiam si sint nobiles, aut in alia dignitate constituti *l. 1. §. 3. ff. d. SCt. Mac. ibique Brunn.* modo per dignitatem à Patria Potestate non sint liberati. *v. Comp. Laut. p. 249. junct. p. 18. lit. b. n. 1. post. med.* Talis enim (1. non amplius est filiusfamilias, *Ergò* nec Totum in eo locum habere potest (2. *per l. 1. §. ult. ff. d. SCt. Mac.* si enim in illis, qui habentur saltem pro patribus familias SCtum non habet locum; *Ergò* multo minus in illis locum invenire poterit, qui sunt verè patresfamilias (3. quia ratio SCt. in his cessat, cum enim filiifamil. omnia acquirant patri, regulariter in illis locum habet hoc SCtum; secus ergò si sibi acquirant, & sic habeant unde solvere possint.

Qu. 42. Quid si filiusfamilias peculium castrense vel quasi castrense habeat?

Resp. Quia filiusfamilias in castrensi, & quasi castrensi peculio pro patre familias habetur *v. Comp. Laut. p. 254.* ea propter in illis, qui talia habent peculia, usque ad illorum quantitatem hoc SCtum cessat *l. 1. §. f. l. 2. ff. d. t.* quod secus in peculio adventitio *v. Fromman, d. D. §. 35. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 10.*

Qu. 43. Solvne contractus mutui prohibetur?

Resp.

Resp. Aff. & quidem in sola pecunia merata, non alia re fungibili, l. 7. §. 3. d. 1. quia pecunia Instrumentum luxus luxuria. l. 1. l. 3. §. 3. ff. eod. Brunn. ad esemb. d. SCt. Mac. qu. 7. nisi in fraudem si alia res detur, ut inde pecunia fiat d. §. 3. in fin. qui contractus vocari solet. Mohatra Germ. ein Umschlag/ quando sc. res minoris pretii pro majori traduntur, ut deiciens merces vendat, & pecunia utatur, interim verò pro integra summa usuras lvat vid. Ziegl. d. Mohatra. D. Stryk. d. C. C. 2. cap. 1. §. 31. e. g. desiderat filiusfamil. 20. thal. mutuo, ex quo cum leve lucrum ei obventurum sentiat mercator, offert si merces fide habita, quas vendere possit & pecuniam inde redigere, mercium pretium constituit 50. thal. quas venditus accipiens non nisi 30. recipere potest, forte quod nec revera majoris aestimationis sint. Hoc casu pro 30. thal. revera redditis mercator 20. lucratur.

Qu. 44. Sed quid si alius contractus celebratus, sed in creditum iuxta creditorem?

Resp. SCrum non habet locum d. l. 3. §. 3. junct. l. 15. ff. d. R. C. quia initium contractus spectandum l. 12. in f. ff. d. SCt. Mac. Comp. Laut. p. 250. junct. p. 168.
D d d d 4 lit.

lit. E. p. 364. & p. 397. lin. 10. à fin. ibi: l. 12. d. SCt. Mac. nisi in fraudem SCti, e. g. quis venderet, ut filiusfamilias rei pretium in mutui vicem haberet, d. l. 3. §. 3. in fin. aut filiusfamilias pecuniam accepturus, pro alio reo dato fidejuberet, l. 7. pr. ff. d. t.

Qu. 45. An hoc SCtum etiam ad mercatores, œnocopolas, caupones potest extendi?

Resp. Aff. nam etiam in fraudem SCti factum censetur, si mercatores merces in vestes sumptuosas, caupones profusè esculenta & potulenta filiisfamilias fide de pretio habitâ dederint & vendiderint. arg. §. 7. J. b. Struv. tit. d. SCt. Mac. th. 53. Wissemb. eod. §. 27.

Qu. 46. Annon verò mutuum ita contractum ipsum filiumfamil. obligat?

Resp. Aff. obligatur enim naturaliter & civiliter, ipsoque jure adversus illum actio competit, l. 9. §. f. l. 10. l. 11. d. l. 7. pr. & §. 4. ff. d. t. Comp. Laut. d. p. 250. & p. 621. pr. lin. 3. quæ tamen non est efficax, l. 1. pr. eod. Hodie postquam actiones non amplius à Præatore impetrantur: actio ex tali mutuo vel ejus occasione competens sola exceptione eliditur, Coll. Pr. Laut. d. l. §. 15.

Qu. 47.

Qu. 47. Quid est Exceptio SCti Macedoniani?

Resp. Est nihil aliud, quam exceptio, æ competit ad elidendam actionem ex contractu, contra SCtum Macedonianum co, vel ejus occasione competentem. tque perpetua, *arg. §. 9. J. d. Except. l. ff. d. cond. indeb. & realis, l. 7. §. 1. ff. except. arg. l. 7. §. 10. l. 9. §. 3. ff. d. SCt. maced. Comp. Laut. pag. 250. & p. 609. in d. Müller. D. 49. th. 1. Laut. Coll. Th. Pr. t. §. 16. vid. D. Hert. d. Transit. privile- personal. ad alios §. 1.*

Qu. 48. Quibus datur hæc Exceptio?

Resp. Liberis, five adhuc in potestate ut, five suæ potestatis esse cœperint. *h. §. modo in potestate mutuam pecuniam ceperint, etiamsi pecuniam mutuam adhuc habeant salvam. l. 9. §. 2. ff. d. t. reditor enim semel contra hoc SCtum eccavit, & qui sua culpa damnum sentit, non videtur damnum sentire. vid. tamen Brunn. ad d. l. 9. §. 2. vid. infr. Qu. ult. datur etiam hæc exceptio illorum hæredibus, si patresfamilias decesserint, d. l. 7. §. 10. Comp. Laut. p. 10. lin. 7. & 8. à pr. & patribus d. l. 7. §. 10. d. l. 9. §. 3. l. pen. r. C. eod. nec non fidejussoribus, mandatoribus, & illis, qui bona pro filiisfamilias*

in hac causa obligârunt, quia haberent regressum, *d. l. 9. §. 3. d. t. l. 2. ff. qua res pign.* nisi donandi animo hoc fecerint. *d. l. 9. §. 3. Comp. Laut. d. l. & p. 633. lin. 7 à fin. & Coll. Pr. §. 18.*

Qu. 49. Adversus quos datur?

Resp. Adversus illos, qui contra SCt. Macedonianum filiis familias crediderunt, illorumque heredes, *d. l. 7. §. 6.* etiam si alius mutuum dederit, alius verò stipulator fuerit. *d. l. 7. §. 7.*

Qu. 50. Quando opponenda?

Resp. Si de ejus causa ac fundamento constat, statim in principio litis opponenda ad ejus ingressum impediendum, *arg. l. 1. §. 1. l. 7. §. 6. l. 9. §. 2. ff. d. SCt. Maced.* Potest tamen etiam ex singulari privilegio post sententiam opponi ad litis executionem impediendam. *l. 11. ff. d. t. Comp. Laut. p. 251. & p. 612. in fin. n. 4. exemplo SCti Vellejani Comp. Laut. p. 268. pr. lit. O. Schilter Exerc. 27. §. 78.*

Qu. 51. Quando cessat hac exceptio?

Resp. Cessat (1. vel ex persona filii familias, vel (2. ex persona patris, in cujus potestate filius existit, vel (3. ex persona Creditoris.

Qu. 52. Quando ex persona filii familias?

Resp.

Resp. *Vid. supr. Qu. 45. & Comp. Laut. 249.* si scil. sit miles vel castrense, aut iasi castrense peculium habeat; quibus de: si filiusfamilias à P. Potestate libera- s debitum agnoverit, puta novatione modo hanc novationem fecerit non er- re facti lapsus, *v. l. f. ff. d. t. Comp. Laut. l. & p. 202. lin. 13. à pr. ibi: non obstan- &c.)* totius vel partis solutione *Compend. aut. d. l. & Coll. Pr. §. 21.*

Qu. 53. An pignoris datio impedit hanc Exceptionem?

Resp. Pignoris datione debitum hoc intum pro quantitate pignoris confirma- ir. *d. l. 9. pr.* Rationem diversitatis *vid. pud Laut. in Coll Th. Pr. d. t. §. 21. in fin. id. Schilter Exerc. 27. §. 73. seqq. Brunn. d. l. 2. C. d. SCt. Maced.*

Qu. 54. Quando ex persona Patris cessat?

Resp. (1. Si ipse in contractum vel ex- pressè vel tacitè consenserit, *l. 2. 4. & 5. C. l. t. l. 7. §. 11. eod. arg. l. f. ff. quodcum eo &c.* vel eum ex postfacto ratum habuerit, *l. f. pr. C. d. t.* idque vel constituendo, no- vando, fidejussorem dando totum, vel partem solvendo, *arg. l. 2. l. 7. §. 15. l. 18. ff. d. t.* tacendo ad epistolam, qua filius in- dicavit, se mutuum accepisse, *v. D. Stryk.*
ad

ad Comp. Laut. p. 252. Fromman, cit. D. (2. Si pecunia mutuo accepta in rem patris versa sit. l. 7. §. 12. ff. d. t. junct. l. 3. §. 1. ff. d. in rem vers. Exempl. vid. in Coll. Tb. Pr. Laut. d. t. §. 24. & 25. Fromman, d. D. §. 46. seqq.

Qu. 55. An renunciatio filii auxilium hujus SCt. excludit?

Resp. Neg. arg. l. 7. §. 14. l. 38. ff. d. pact. junct. l. 1. l. 11. ff. d. SCto. Maced. quia non in favorem filii introductum, sed propter utilitatem publicam, ne disciplina publica & filiifam. corrumpatur; quæ autem in favorem tertii introducta sunt, iis renunciare non possumus. arg. l. 29. C. d. pact. D. Fromman. d. Diss. §. 40. licet renunciatio sit jurata. arg. d. l. 7. §. 16. ff. d. pact. l. 5. C. d. LL. etiam de jure Canon. Reg. 58. d. R. F. in 6. ne scil. ansa peccandi malis moribus præbeatur, publica disciplina turbetur, jus parentum lædatur atque hic juramentum vinculum iniquitatis efficiatur. D. Fromman. §. 41. & Comp. Laut. p. 235. 253. & Coll. Pr. §. 27.

Qu. 56. An filius familias hoc beneficio utens in conscientia tutus?

Resp. Aff. qui enim jure suo utitur, nemini facit injuriam: & qui sua culpa damnum sentit, non censetur damnum sen-

rire. vid. omninò Brunn. ad. L. 9. & 10.
d. SCt. Maced. conf. Qu. 48. h. tit.

LIB. IV. TIT. VIII.

DE

NOXALIBVS ACTIONIBVS.

Qu. 1. Quid sunt actiones noxales?

Resp. Sunt actiones personales, ex pri- (Ad §.
tis fervorum delictis, adversus illorum ^{1. 2. 3.}
dominos, sub certa & nova qualitate ^{cum}
competentes, ad hoc, ut ipsi vel litis æsti-
ationem præstare, vel servum noxæ de-
dere cogantur. Laut. Coll. Pr. d. Nox. Act.

2.

*Qu. 2. An ergò non nova actionum species
hic introducta?*

Resp. Neg. sed actio ex delicto tantum
qualificata, ut contra dominum, qui non
eccavit, extendi possit. Remanet itaque
nomen actionis ordinariæ ex delicto ori-
ndæ, & illi adjicitur noxalis appellatio,
unde datur actio noxalis furti, l. 21. ff. com-
mod. actio Legis Aquiliæ noxalis, l. 17. §.
ff. d. Injur. §. 4. F. b.

*Qu. 3. Noxa quot modis accipitur in
fure nostro?*

Resp. Variis : nam (1. denotat ipsum
factum; sic servus noxam committere di-
citur

citur in §. 5. *J. h.* (2. accipitur pro qualitate facti, & tunc denotat fraudem. *l. 131. pr. ff. d. V. S.* (3 pro reatu, obligatione & actione, *d. §. 5. l. 20. ff. h.* (4. pro ipso damno, quod datur per hoc factum; sic noxa resarciri dicitur in *l. 1. §. 11. ff. si quadrup. paup. fec. dic.* (5. pro ipso corpore, quod nocuit. *§. 1. J. h.*

Qu. 4. Ut autem his actionibus conveniri dominus possit, quanam requiruntur?

Resp. (1. Requiritur privatum servorum delictum. *l. 1. pr. ff. h. l. 17. §. 18. ff. d. Aedil. Edict.* quo ipso excluduntur publica servorum delicta, ex quibus non datur actio noxalis adversus dominum, sed criminalis adversus ipsum servum *l. 12. §. f. ff. d. accus. l. 2. C. eod. Comp. Laut. p. 147. & p. 682. lit. S. ibi servit. &c.* ut & servorum contractus, ex quibus non noxalis, sed de peculio datur actio adversus dominum, *pr. & §. 5. J. h. l. 1. §. 8. ff. d. his, qui effud. vel dejec. Comp. Laut. p. 261.* (2. tanquam concausa efficiens concurrit Edictum Prætoris, qui illam qualitatem adjecit.

Qu. 5. Quibus competunt hæ actiones?

Resp. Omnibus illis, ex privatis servorum delictis læsis, & quidem omnibus, quibus ex illis delictis ipsæ directæ competunt

tunt actiones, solis dominis servorum
ceptis. §. 6. *§. b. l. 37. ff. eod.*

*Qu. 6. Sed quare domino contra servum,
si ipsi noxiam v. g. furtum fecerit, no-
xalis actio non datur?*

Resp. Quia inter dominum & eum,
i in potestate ejus est, nulla obligatio
sci potest, §. 6. *§. b.* idque quia pro una
persona habentur, *l. 16. ff. d. furt.* etiamsi
vultus postea manumissus, aut alienatus,
§. 6. Actio enim semel extincta, non re-
uratur. *l. ult. C. an serv. pro suo fact. i.*
l. 98. §. 8. ff. de solut. neque obligatio,
æ ab initio non valuit, ex postfacto
nvallescere potest *l. 29. ff. d. R. §.*

Qu. 7. Contra quos dantur?

Resp. Contra servorum dominos; ser-
enim cum nihil proprii habeant, da-
num ipsi refarcire nequeunt. *Laut, Coll.*
b. t. §. 5.

*Qu. 8. Sed quid si servus post commissum,
delictum novum acceperit dominum?*

Resp. Hoc in casu actio noxalis non
ontra illum instituitur, qui tempore
ommissi delicti, sed qui tempore institu-
ndæ actionis dominus est, vel servum do-
mini opinione possidet, *l. 11. l. 12. l. 18. l.*
2. §. 1. ff. b. vel qui dolo malo illum in
potestate habere desiit, *d. l. 12. l. 21. l. 24.*
l. 26.

l. 26. ff. d. t. noxa enim caput sequitur, *b. §. 5. f. l. 7. pr. ff. h. l. 1. §. 12. ff. si quadrup. pauper. i. e.* noxalis obligatio & actio cum capite nocentis ambulati comitaturque auctorem noxæ servum, quocunque eat, & ad quemcunque perveniat. Hinc ille, qui tempore commissi delicti dominus fuit, liberatur, quamprimum servum sine dolo alienavit. *per dd. LL.*

*Qu. 9. Quid si servus noxius B. F. man-
missus fuerit?*

Resp. Cum illo ipso directa agitur actio-
ne. *b. §. 5.* perinde ac si, quo tempore de-
liquit, liber fuisset, *l. 15. ff. d. Cond. furt.
l. 4. C. an serv. pro suo fact.* adeoque actio
noxalis cessat, sicut ex diverso, si liber ho-
mo noxiam commiserit, & servus esse
postea coeperit, actio noxalis, quæ ante
directa fuit, contra ejus dominum com-
petit, *d. §. 5. ibique Vinn.*

*Qu. 10. An hæ actiones etiam contra paren-
tes propter delicta filiorum dantur?*

Resp. Neg. neque directè neque noxa-
liter. *§. f. f. h.* ne quidem ut mulctam sol-
vant ex legitima, cum hæc vivo patre non
debeatur, & accidere possit, ut filius ante
patrem moriatur *Carpz. p. 3. C. 11. d. 10.
in fin.* imò nec ex bonis maternis, cum sic
minuatur ususfructus patri debitus. Quod

utem liberi inde condemnati fuerint, ut contra patrem, in cuius potestate sunt, actio rei iudicatæ de peculio. *l. 3. §. 1. ff. d. pecul. l. 3 §. ff. h. l. 57. ff. d. jud.* Pericatum namque novata est actio ex de-
 o, & mutata in obligationem ex quasi tractu. Jam verò ex contractu vero quasi pater tenetur peculiotenus *vid. tit. Exerc. 19. th. fin.* Quod si peculium non adsit, differenda executio, donec bona quisiverit filius, vel tandem luat in cor-
 te.

*Qu. 11. Quid dominis hisce actionibus dam-
 natis permittitur?*

Resp. Ut vel litis æstimationem sol-
 ut, vel servos noxæ dedant, *pr. & §. 1. h. l. 1. ff. eod. l. 6. §. 1. ff. d. re jud. ne-
 citia enim fervorum ultra illorum cor-
 ra dominis non debet esse damnoſa.
 §. 1. ff. b. l. 2. ff. eod.* sicut namque durum
 letur ei, qui damnum passus est, nulla
 parte satisfieri, ita & iniquum visum,
 minum ex delicto servi in plus teneri,
 iam ut noxæ eum dedat *d. l. 2.*

*Qu. 12. Quem effectum habet hæc noxæ
 deditio ratione servi?*

Resp. Quod dominium huius servi in
 perpetuum alienetur, & in accipientem
 re eum, cui servus noxæ deditur, trans.

feratur. *h. §. 3. §.* Est enim hæc noxæ deditio modus quidam acquirendi dominii. *l. 26. in f. ff. h.* si videlicet à domino facta sit, alias non, puta si *b. f.* possessor, si Creditor, si fructuarius noxæ dedat, *l. 11. l. 27. §. 1. ff. h. l. 5. seq. ff. d. publ. in rem act.*

Qu. 13. Potestne servus noxæ deditus se ipsum luere?

Resp. Aff. *h. §. 3.* si scil. tantam pecuniam offerat, pro qua noxæ deditus: quo casu auxilio Prætoris ipsi subveniendum, & invito etiam domino libertas tribuenda est. *h. §. n.* neque ulla fit injuria posteriori huic domino, qui ab initio per noxalem actionem litis potius æstimationem quæsit, quam ut servus noxæ dedere-
tur. *arg. l. 1. ff. h. l. 6. §. 1. ff. d. re jud.*

Qu. 14. Sed quomodo servus damnum resarciet, cum nihil proprium habere possit, sed omnia domino suo acquirat?

Resp. Si quid de demenso suo depercat servus, genium suum defraudando. Hoc enim ipsius servi est, & inde damnum sarcire potest: Solebant namque servi peculium suum, quod ventre fraudato comparaverunt, pro capite, sive libertate numerare. *vid. Rittershus. ad h. §. n.*

Qu. 15. An actionum noxalium adhuc hodie aliquis usus?

Resp.

Resp. Harum actionum, moribus nostris, quoniam tales servos non habemus si Turcarum mancipia servitiis Christianorum adhibita excipias D. Stryk. *in U. M. F. b. §. 2.*) nullus amplius est usus: Poenæ tamque debent tenere suos auctores.

Qu. 16. Quid igitur de hominibus propriis, delictum committentibus, dicendum, an nec ex horum facto actioni noxali locus?

Resp. Hi cum revera sint liberi, *Comp. Laut. p. 12. vid. tamen D. Hert. d. Homin. propriis sect. 2. §. 2.* ex suis delictis, ipsi, non autem eorum domini conveniendi sunt, & si in ære non habeant, in corpore puniendi. *arg. l. p. & ult. ff. d. in Jus voc. l. 7. §. 3. ff. d. Furisdict. D. Stryk. d. l. §. 3.*

Qu. 17. In famulis vel servis conductis quid moribus nostris obrinet?

Resp. In his actioni noxali planè locus non est, & cum verè liberi homines sint, actio in illos, non verò in dominos, si sc. extra officium deliquerunt, dirigenda est. *l. 3. §. 2. l. 7. pr. ff. naut. caup. stat. l. 1. §. 5. d. public. Comp. Laut. p. 148. & p. 390. in fin. ne quidem ut mercedem damnum passo dominus solvat, nisi à Magistratu per modum arresti prohibeatur famulo mercedem dare. Muller ad Struv. Exerc. 14. th. 47. D. Stryk. d. l. §. 4.*

Qu. 18. Annon aliqui dantur casus, in quibus ex facto servorum nostrorum dominus obligatur?

*Resp. Aff. scil. (1. Si servus in officio sibi commisso deliquerit: dominus enim tali officio servum præponendo ad factum ejus se obligasse præsumitur. Gail. 2. O. 21. n. 6. adeò, ut tali casu non tantum ratione mercedis, uti in Saxon. sed de jure Civili in solidum conveniri possit. Laut. Coll. Th. Pr. b. §. 9. Mascard. d. prob. concl. 892. si scil. in eligendis servis culpam admiserit dominus hos negotiis suis adhibendo, quos scivit, vel scire potuit, periti ingenii homines esse. l. 1. C. ad L. Jul. rep. l. 27. §. 9. ad L. Aquil. l. 11. Locat. l. 1. §. 5. furt. advers. naut. Caup. stab. Comp. Laut. p. 148. p. 236. lin. 6. à fin. p. 390. à fin. p. 391. pr. p. 555. in med. lit. O. ibi: *non etiam &c.* Carpz. p. 4. C. 43. d. 6. & 7. Laut. Tr. syn. Loc. Cond. §. 3. n. 7. & Exerc. 19. Concl. 20. & d. Procur. subslit. C. 5. §. 3. aliud ergò dicendum, si illos adhibuerit, qui communiter ab omnibus adhiberi solent. Hinc regul. qui facit, quod omnes faciunt, est extra culpam Carpz. p. 4. C. 17. d. 4. Mev. ad Jus Lub. p. 3. l. 8. a. 1. n. 27. seqq. (2. Obligatur dominus, si servus ejus mandato deliquerit. vid. omninò D. Stryk.*

. tit. §. 7. 8. & 9. ubi eandem rationem
 esse dicit, si domino præsentem, & non pro-
 ibente servus delinquat. *arg. l. 18. ff.*
mand. Comp. Laut. p. 285. lit. O. vid. D. Pa-
enstecher in sicil. Laut. man. 2. p. 148.

LIB. IV. TIT. IX.

SI QUADRUPES PAUPERI- EM FECISSE DICATUR.

Qu. 1. Quid est pauperies?

Resp. Est damnum sine injuria facien- (Ad
 is datum. *h. pr. n. l. 1. §. 3. ff. h. vel: est Pr.)*
 damnum ab animali alieno irrationali,
 non secundum naturam generis sui, pro-
 prio motu sine hominis culpa datum.
Comp. Laut. p. 142. & Coll. Pr. h. t. §. 4. 5.
7. & 8.

*Qu. 2. Quid lis igitur datur actio, si animal
 secundum naturam generis sui da-
 mnum dederit?*

Resp. Actio de pastu D. Stryk. *in U. M.*
f. tit. h. §. 11. seqq. Struv. ibid. th. 3. Tho-
næ tr. d. nox ac. 16. Carpz. L. 2. C. 27. d. 9.
n. 2. omninò D. Flek. in Bibliothec. jur. L. 4.
1. n. 56. seqq. vel Legis Aquiliæ, vel in fa-
ctum, l. 14. §. f. ff. d. P. V. l. f. C. ad L. A-
quil. vel hodie remedium Retentionis. De
Jure Civ. enim non licebat includere ani-

mal, quod noxiam dedit, nisi dominus fuerit incognitus, cognito autem domino, quod quis possit detinere, est ex consuetudine Struv. *th.* 4. Carpz. *d. l. def.* 1. Feltman. *tr. de inclus. anim.* quo tamen casu requiritur, ut pignoriatio in contenti & absque proprietarii resistentia fiat v. Grake *de priv. aut.* Cl. 3. c. 3. n. 3. Thom. *d. Tr. C.* 24. n. 9. D. Stryk. *d. l. §.* 15. seqq.

Qu. 3. Quid si hominis Culpa intervenerit?

Resp. Si culpa damnum patientis intervenerit, nulla planè competit actio. *L. 2. §. 1. ff. h. l. §. 2. §. 3. ff. ad L. Aquil. arg. l. 203. ff. d. R. J. Laut. Concl. Forens. Exer. 19. th. 6.* si vero culpa tertii non hæc, sed Legis Aquiliæ competit actio adversus illum, cujus culpa, vel instigatu animal damnum dedit. *d. l. 1. §. 4.*

Qu. 4. Ex hoc igitur damno ab animali irrationali alieno, proprio motu, sine hominis culpa dato, qualis oritur actio?

Resp. Actio quadrupedaria vulgo dicta, vel de pauperie *l. 37. §. 1. ff. ad L. Aquil.* vel si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.

Qu. 5. Quomodo describitur hæc Actio?

Resp. Est actio personalis, qua agitur pro

propter damnum (1. ab animali (2. irrationali (3. alieno (4. proprio motu (5. si hominis culpa datum contra animalis dominum, ad damnum, vel ejus aestimatione vel noxæ deditioe refarciendum.

pr. J. l. 1. pr. ff. h. v. D. Stryk. in U. M. ff. §. 1. seqq. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 13.

Qu. 6. Quomodo dividitur?

Resp. In directam & utilem l. p. ff. h. uæ datur ob damnum à bipede datum. Struv. b. th. 9. v. Flek. in Bibliothec. J. L. 4. T. 1. n. 10. seqq. ubi plur. Exempl.

Qu. 7. Quibus datur?

Resp. Illis, quibus damnum datum est, non tantum læsæ rei dominis, sed omnis, quorum interest damnum non esse latum, ut commodatario, fulloni &c. l. 2. r. ff. b. t. ut & heredibus, l. 1. §. f. junct. §. §. 5. ff. b. Struv. d. t. th. 10. seq. D. Flek. l. t. 1. n. 18. seqq. ubi addit, etiam dari hanc actionem famulo contra dominum, qui ab equo calce percussus, cicatricem, vulnus, mutilationem corporis, aliudve reale damnum passus est, etiamsi dominus dixerit, quod famulus sibi ab ipso feroci equo cavere debeat, & quod equus sit calcitrosus.

Qu. 8. Contra quem datur?

Resp. Contra eum, qui dominus est

animalis tempore instituendæ actionis, non qui fuit tempore damni dati, quia noxa caput sequitur. *l. 1. §. 12. ff. h. & non tantum adversus verum dominum, sed & eum, qui in jure interrogatus, se dominum esse responderit, sicque tanquam dominus se liti obtulit, l. 7. ff. d. interrog. item qui dolo desiit possidere, l. 12. l. 21. pr. l. 24. l. 26. §. 1. l. 39. pr. ff. d. nox. act. v. Struv. th. 12. §. Coler. dec. 164. Richter. dec. 5. n. 30.* Est enim hæc actio non merè personalis, sed in rem scripta, & hinc possessorem sequitur. *D. Stryk in U. M. ff. h. §. 7.*

Qu. 9. Quid si plures illius animalis fuerint Domini?

Resp. Singuli tenentur in solidum unus tamen præstatio reliquos liberat. *l. 1. §. 14. h.* quia non ad poenam, sed damni tantum reparationem datur.

Qu. 10. Quomodo heredes hac actione conveniuntur?

Resp. Non jure successionis, sed quia possessores & domini sunt illius animalis, *l. 1. §. f. ff. h. Comp. Laut. p. 143. pr. p. 624.*

Qu. 11. Ad quid agitur hac actione?

Resp. Ad damnum refarciendum, quod fit duobus modis, vel æstimationis præstatione vel noxæ deditio, dato scil. animali

li pro noxa seu damno, *h. pr. n. l. 1. pr.*
7. (ad huc moribus nostris Hahn. ad We-
nb. h. n. 3.) utrum reus elegerit, *pr. J.*
1. pr. ff. eod. junct. l. 32. in f. ff. d. appell.
 igitur tamen hanc electionem reus, per
 iciationem, si scil. negaverit, animal su-
 esse, & præcisè damni æstimationem
 estare teneretur. *d. l. 1. §. 15. ff. h. Laut.*
erc. 19. th. 9. & Coll. Pr. h. 1. §. 21. v.
uv. h. th. 14. An idem in Praxi observe-
 t? *vid. ap. D. Stryk. in U. M. ff. h. §. 10.*

*Qu. 12. Ad quid agitur, si libero homini
 nocitum?*

Resp. Non quidem ad veram damni
 timationem, quam liberum corpus non
 cipit. *l. 1. §. 5. l. f. ff. d. his qui effud.* Im-
 ensarum tamen in Curationem factarum,
 ec non operarum amissarum, quasque
 nissurus quis esset, inutilis factus, omni-
 o habenda ratio. *d. l. f. l. 3. ff. h.* non etiam
 eformitatis aut cicatricum, ne quidem
 i virginibus formosis, & foeminis non-
 um nuptis. *vid. sup. tit. ad L. Aq. Qu 26.*
aut. d. Exer. 19. th. 7. Boccr. C. l. 4. D. 2.
h. 35. Coler. p. 1. d. 168. n. 7. Thomæ d.
oxa. animalium. c. 9. & 10. vid. tamen
Gomez. Resol. tom. 3. c. 6. n. 12. Canis. in
uamm. Fur. Can. l. 3. t. 10. aliud tamen ob-

tinet in ancillis, *arg. d. l. 3. ff. b. Laut. ibid. & Coll. Fr. b. t. §. 20.*

Qu. 13. Quomodo tollitur Actio hæc?

Resp. Animal ante litem contestatam mortuo. *l. 1. §. 13. ff. b. l. 24. ff. d. nox. act. Struv. b. th. 17.* post non, sed potest cedere actionem contra eum, qui occidit, *d. l. 1. §. 16. Struv. d. l. Laut. Coll. Th. Pr. b. §. 12. conf. D. Stryk. in U. M. b. §. 8.* Cessat porro, si animal non reale damnum aut diminutionem patrimonii, sed duntaxat dolorem causavit, puta, si equus alienus, quem absque vulnere percussit *l. 3. ff. b.* aut si vulneratus in curationem nihil expendit, & reconvalluit; quatenus tamen quis etiam hisce casibus lucrum cessans, seu interesse suum probat, actione in factum, vel utiliter de pauperie agere potest.

Qu. 14. An Actio de pauperie adhuc bodie obtinet?

Resp. Aff. cum eadem supersit æquitatis ratio, ut qui commodum ex bestia captat, etiam incommodum ex reparatione damni sustineat. *v. D. Stryke. in U. M. ff. b. §. 4. In Constitut. Crim. art. 136.* poena arbitraria statuitur contra eos, qui animali, quod sciunt nocere, non removerunt, nec satis custodiverunt, adeò ut Dominus, vel alius, qui ipsam bestiam debuisset di-

mic

tere, aut melius custodire, pro arbitrio Judicis, in poenam & damni aestimandam condemnatur. Glasen. *ad Const. im. d. art. 136. v.* Carpz. *Pr. Cr. qu. 131. 23. jung.* D. Stryk. *d. l. §. 5.*

Qu. 15. Annon alia actio cum hac concurrat?

Resp. Aff. Actio scil. ædilitia poenalis, quæ datur contra dominum, & competit, quis feram bestiam, puta, lupum, aut canem rabidum seu mordacem ibi loci, quo aliquò iter fit, aut transire oportet, male custoditum, & non rectè ligatum tenet, si quis sive transiens, sive alterius negotii causa intrans, damnum patitur. §. f. *J. h. 40. §. 1. l. 41. l. 42. ff. d. Ædil. Edict.* Actioes enim, præsertim poenales, de eadem re concurrentes, se invicem non tollunt, quatenus in una plusquam in altera petitur. *l. 30. ff. d. R. J. l. 2. ff. d. priv. del. l. 14. §. 1. ff. d. P. V. D. Struv. Exer. 14. th. 15.*

Qu. 16. Ad quid competit Actio ædilitia?

Resp. Si liber homo pereat, datur ad poenam 200. solidorum, si illi nocitum, poena obtinet arbitraria. §. ult. *J. h. l. 2. §. 1. ff. h. d. l. 42. ff. d. ædilit. Edict.* Laut. *Coll. Pr. eod. tit. §. fin.* si vero servo aut alteri animali, vel rei inanimatæ damnum datum est, tunc dominus animantis noxiæ in

in duplum, i. e. in æqualem damni & po-
næ æstimationem condemnatur. *Comp.
Laut. p. 413. & p. 673. lin. 5. à pr.* Hoc
præter damni æstimationem poena arbi-
traria est. *Struv. tit. de edilit. Edict. in fa*

LIB. IV. TIT. X.

DE

IIS, PER QVOS AGERE POSSVMVS.

Qu. 1. Per quos in Iudicio agere possumus?

(Ad
Pr.)

Resp. Olim alieno nomine agere non
licebat. Nam actiones omnes legitime
erant, i. e. certis ac solennibus formulis
constabant, *l. 2. §. 6. ff. d. Orig. Jur.* quas
proinde suo quemque nomine & præsen-
tem proponere oportebat, nisi pro tutu-
la, pro populo, pro libertate, denique pro
absentibus Reip. causa, de furto ageretur.
v. Viun. ad pr. h. Hodie verò, etiam ali-
enâ opera in Iudicio uti possumus, cum
variæ causæ impedimento esse possint,
quo minus quis rem suam ipse exequi
possit, *h. pr. §. Philippi Us. Pr. §. L. 4. Es-
log. 65. n. 3. Schneidew. h. n. 3.* etiamsi in
citatione, litigaturi ipsi simpliciter, nulla
Procuratorum mentione facta citati fue-
rint, *l. 1. §. 2. ff. d. Proc. l. 26. C. eod. l. 6.
§. 3.*

C. d. his qui ad Eccles. conf. nisi Judex iusta Causa expressè, ut in propria persona compareant, mandaverit. d. l. 26. que Brunn. Barbos. Salicet. Sic dantur omnia negotia, actus scil. voluntariæ Judictionis, quales sunt adoptio, emanatio, manumissio, qui nomen vetus, & actionum & naturam retinuerunt, eoque alieno nomine expediri nequeat. l. 123. ff. d. R. J. v. Comp. Laut. p. 22. med.

Qu. 2. Quot modis aliena opera in Judicio uti possimus?

Resp. Duobus: vel ut alii nobis litigantibus tantum assistant, vel causam ipsi, loco domini, administrent; Illi proprio nomine dicuntur Advocati, de quibus vid. *Comp. Laut. p. 56. seqq.* Hi Procuratores.

Qu. 3. Quis dicitur Procurator?

Resp. Qui aliena negotia mandato Domini administrat. *l. 1. pr. ff. d. Proc. Germ. Mündel/ Gewalthaber/ Bevollmächtigter.*

Qu. 4. Quomodo differt Procurator à Negotiorum Gestore?

Resp. In hoc, quod Negotiorum gestor, sine mandato & ignorante potissimum Domino, negotium in alterius utilitatem expediat *t. t. ff. & C. d. N. G. Comp. Laut. p. 71. in fin. & p. seq.*

Qu. 5.

Qu. 5. Quomodo à Nuncio?

Resp. Nuncius nihil administrat sed tantum interpres est voluntatis domini, e. g. si quem mittam, qui de horto emendo pretium tantum nunciet: si verò ipse ex mandato emptoris cum venditore tractet, & paciscatur, Procurator est.

Qu. 6. An Procurator à Tutore & Curatore differt?

Resp. Aff. licet enim hi etiam aliena negotia administrent, faciunt tamen hoc non mandato Domini, sed vel ex testatoris, vel Legis, vel Magistratus dispositione. *Comp. Laut. p. 459, sign. †. Mev. p. 8. d. 90.*

Qu. 7. Procuratores quomodo distinguuntur?

Resp. A diversis causis variè distinguuntur; & quidem (1. in primum seu principalem, & secundum seu substitutum *Germ. Aßter Anwald/nachgesetzter oder substituirter Anwald/ Ord. Cam. p. 1. t. 20. & hodie in Cam. Imp. sunt necessitatis R. J. d. Ann. 1654. §. als auch weiter 94. omnino Laut. D. d. Proc. substit. per tot. add. Comp. Jur. p. 64. & p. 286. pr.* (2. Ratione Causæ Efficientis, in propriè & non propriè seu quasi Procuratores. Illi dicuntur, qui per verum domini mandatum constituuntur; Hi, qui per præsumptum, ut cognita

nati, qui pro cognatis absque speciali mandato agere possunt. *l. 35. pr. l. 40. §. f. d. Proc.* vid. omninò de hoc presunto mandato Laut. *in Comp. p. 66. & in Coll. r. tit. d. Proc. §. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.* D. Stryk. *in U. M. ff. h. §. 45. seqq. Mev. p. 4. 361. p. 5. d. 97. p. 8. d. 448.* (3. Ratione objecti in Procuratores Litis, & negotiorum; Illi judiciales vocantur, hi extrajudiciales, *l. 33. pr. & §. 1. l. 43. pr. ff. l. Proc.*

Qu. 8. Qua ratione porrò distinguuntur?

Resp. In Universales, & singulares, seu speciales. Hi sunt, qui ad certam aliquam rem, vel certam litem sunt constituti. Illi autem iterum vel simpliciter tales sunt, vel certo tantum respectu.

Qu. 9. Procuratores Universales simpliciter tales, quinam dicuntur?

Resp. Qui ad omnia constituentis negotia & bona dati sunt *l. 1. §. 1. ff. d. t. l. 17. in fin. ff. d. Furej. l. 12. ff. d. Pact.* Et hi in jure nostro nomine Procurat. Univers. intelliguntur.

Qu. 10. Quinam certo respectu tales dicuntur?

Resp. Qui constituti sunt non quidem ad omnia negotia etiam extrajudicialia, sed

sed tantum ad omnes lites, & dicuntur
Universales, respectu illorum, qui ad
unam sunt constituti, respectu autem uni-
versalium simpliciter ita dictorum hi sunt
singulares. Laut. *d. Procur. substit. c. 1. §. 5.*
& *Coll. Pr. d. t. §. 7.*

*Qu. 11. Quid de hac Procuratorum divisio-
ne qua sc. in constitutos cum vel sine li-
bera, distinguuntur habenden-
dum?*

Resp. Hæc divisio Juri Civ. planè in-
cognita est; secundum enim is, cui
rerum omnium administratio simpliciter
concessa est, ea etiam omnia facere potest,
ac si mandatum cum libera haberet. *l. 12.*
ff. d. pact. l. 17. §. ult. ff. d. jurej. Bachov.
ad. Treutl. v. 1. D. 7. th. 2. lit. C. Vinn. *ad*
§. 42. J. d. R. D. add. l. 12. ff. d. pign. act. l.
20. §. 1. ff. d. novat. l. 87. ff. d. solut. Laut.
Coll. Pr. d. tit. §. 8. 9. & 10. Jure verò Ca-
non, hæc distinctio probata. *per c. 4. d. Proc.*
in 6. ubi procurator cum libera omnia illa
expedire potest, etiam quæ speciale man-
datum exigunt Covarruv. *L. 1. res. 6. n. 3.*
e contrario, si quis generaliter constitutus
sit ad negotia Procurator, talia, quæ spe-
ciale mandatum requirunt, suscipere non
potest. *c. 5. pr. d. Proc. in 6.* quam Juris Ca-
non, dispositionem praxis Germaniæ ubi-
que

e ferè locorum confirmavit, quod sc.
indatum generale tunc habeat effectum
indati specialis, si subiecta sit Clausula
in libera v. D. Stryk, *in U. M. ff. h. §. 33.*
34.

*Qu. 12. Procurator judicialis, quomodo
subdividitur?*

Resp. Quod vel ad agendum vel ad de-
fendendum constituatur, quorum ille in
iure Procurator, hic verò defensor dici-
tur. *l. 8. pr. ff. d. Proc. L. un. C. d. satisfat.*
Comp. Laut. p. 65. junct. p. 70, lin. 12. à pr.
d. infr. Qu. 46. seq.

Qu. 13. An datur Procurator in Rem suam?

Resp. Aff. *l. 4. in f. C. d. t. & iterum*
constituitur, *vel* ab Actore *vel* Reo: hoc
modo, quando scil. reus eum contra quem
is nomine habet regressum, procurato-
rem substituit, ut is periculo suo experia-
tur, à reo verò constituti, si damnum pati-
tur, adversus ipsum habent regressum,
l. 2. §. 2. ff. d. t. l. 66. §. 2. ff. d. Eviç. l. f.
l. 2. ff. d. Cond. indeb. Comp. Laut. p. 65. &
415. lin. ult. & p. seq. lin. 1. e. g. evincitur
mihi res à Sempronio emptā. Ego in hac
causa constituo Sempronium procurato-
rem meum, qui tamen simul fit Procura-
tor in rem suam *h. e.* si vincat, liberatur ab
actione ad evictionem *d. l. 66. ff. d. Eviç.*

v. omninò. D. Hert. *in D. d. obligat alicui datorum factorumve. S. 3. §. 2. 3. & 4.* ab actore constitui dicuntur, quibus à domino ex titulo, ad dominum transferendum habili; actiones mandatæ sunt, ut ipsi illis experiantur in suam utilitatem *l. 4. l. 9. C. d. Proc. t. t. C. d. her. vend. Gudelin. d. jur. noviss. L. 4. c. 4. omninò Laut. tot. Diss. d. Proc. in rem suam. & in Comp. p. 332. lit. R. & Coll. Pr. §. 11. & 12. d. t.*

Qu. 14. Quinam dicuntur falsi Procuratores?

Resp. Qui vel nullum, vel extinctum, vel insufficiens mandatum babent. Horum gesta ipso jure nulla sunt. *l. 24. C. d. Proc. l. 27. pr. ff. eod.* à quacunque judicii parte repelluntur, etiam ex officio Laut. *Comp. p. 66. junct. p. 612. pr. n. 6. p. 614. clin. 11. à pr. add. Diss. d. Procur. substit. f. 2. §. 5. ac puniuntur arbitrariè. Visitationis Abschiedt/ d. A. 1560.*

Qu. 15. Annon verò Dominus ea, quæ à falso Procuratore gesta sunt, per ratihabitionem confirmare potest?

Resp. Disting. an sententia jam lata sit, vel lis adhuc pendeat. Hoc casu ratihabitione domini ante sententiam superveniens illius gestaretrò confirmat, *l. 56 ff. d. jud. l. f. C. ad. SCt. Maced. l. 60. ff. d. R. J.* Illo in

casu, post latam scil. sententiam ratiha-
re potest, in suum præjudicium *l. 3. §. 1. ff. rat. rem hab.* non verò adversarii,
g. l. 11. ff. d. R. J. l. 9. C. d. Neg. Gest. Struv. Merc. 7. §. 27. Huber. in prælect. ff. tit. d. oc. §. 8. In Camera Imper. etiam post
sententiam indistinctè ratihabetur. *Gail. 1. 47. n. 4. Mev. p. 6. d. 139. v. omnino Bardili Falso Procuratore per tot.*

*Qu. 16. Quomodo constituitur Pro-
curator?*

*Resp. Mandato, l. 8. §. 3. ff. mand. l. 3. §. 1. ff. de Proc. & qui dem vel expressè, il. utriusque tam constituentis, quam constituti consensu arg. l. 66. ff. d. Proc. arg. l. 60. ff. d. R. J. non solum verbis, l. 1. §. 1. & ult. ff. de Proc. sed etiam nutu, arg. 43. ff. d. t. l. 52. §. ult. ff. d. O. & A. Laut. d. J. P. W. p. 1. t. 16. th. 28. Mev. p. 2. d. 55. n. 2. aliisque modis aut ratihabitione, pure aut sub conditione declarato Me-
noch 2. præf. 42. vel præsumptivè, ubi de consensu utriusque, vel tantum alterutrius ex aliis indiciis constat, puta, si quis literis procuratoriis acceptis & lectis, illas sine contractione retinuit, arg. l. 6. §. 2. ff. d. Proc. lib. 18. ff. mand. Clem. 1. d. Procur. Comp. Lauterb. p. 65. & p. 285. in med. lit. C si quis sciente & non contradicente Domi-*

no, vel ex justa opinione dominum non velle contradicere procuratorem agit. *l. 9. §. si passus, ff. mand. Laut. Coll. Pr. §. 15.*

Qu. 17. An eodem modo hodie constituuntur?

Resp. Hodie constituuntur ut plurimum apud Acta mit Angelobung an den Gerichtes Staab / vel extra iudicium mandato in scripturam probationis gratiare, pacto, & ejusmodi literæ dicuntur mandatum procuratorium, *Germ. ein Gewalt*; quod continere debet nomen constituentis, Procuratoris, & substituti, adversarii & iudicis, nec non causas atque actus, in quibus, & ad quos constituitur procurator. *l. 65. ff. d. Proc. ut & annum & diem constitutionis. arg. c. f. x. eod. v. D. Stryk. d. C. C. pag. 394. seqq. R. J. d. A. 1654. §. 99. seqq. & in U. M. ff. d. t. §. 35.*

Qu. 18. An adjectio Clausula de rato est necessaria?

Resp. Neg. de Jure Civ. quia natura mandati hanc clausulam tacite in se continet: Moribus tamen nostris, & stylo Curiae, qui semper observandus, *Comp. Laut. p. 66. pr.* ut plurimum hæc Clausula adjicitur, ut maximè, se unum, vel alterum requisitum deficiat, procurator cavens de rato & mandato, intra certum tempus in

Came.

Camera Imperiali scil. in re productionis
termino importando admittatur. *l. 40. §. 3. ff. l. 1. C. d. Proc.* etiam in illis, quæ spe-
ciale Mandatum requirunt. *l. 26. pr. ff. d. min. 25. ann. l. 66. §. 1. ff. ad SCt. Treb. Laut. Coll. th. Pr. h. §. 18. add. Malcomes. d. Wesemb. p. 177. h. Comp. Laut. p. 66. & 648. lin. pen. add. Diss. d. Cautionerati.*

Qu. 19. An sigilli appositio de Jure Civ. requiritur?

Resp. Itidem non *l. 34. §. 1. ff. d. pign.* Subscriptio enim valorem instrumento dat, non subsignatio, insuperque sigilla privata parum fidei habent ob facillimum subtractionis periculum. *Theod. Höpingsk. d. Jur. sigill. cap. 11. n. 12. seqq.* In praxi tamen receptum, quod sola subscriptio mandati non sufficiat, nisi accesserit sigillum *Laut. Coll. Th. pr. d. §. 18. D. Stryk. in I.M. ff. d. tit. §. 36. Mev. p. 2. d. 60. Zanger. de Except. p. 2. t. 8. n. 26.* In Procuratio Principis, Civitatis & communitalis sigillum publicum sine subscriptione sufficit. *Zanger. d. l. n. 123. Höpingsk. d. 11. c. 10. n. 81.* nisi quod Secretarii, Syndici, aut Polygraphi se proprio vel principalis nomine & mandato subscribant. *Carpz. p. 1. C. 17. d. 16. Laut. Diss. d. syndic. th. 79.*

Qu. 20. Qui possunt constituere Procuratores?

Resp. Omnes, qui Causarum & negotiorum domini sunt, & nec naturâ impediuntur, ut furiosi, mente capti, infantes §. 9. *F. d. inutil. stipul.* muti & surdi naturâ, arg. *l. 10. C. qui test fac. poss.* D. Stryk. *d. Fur. sens.* D. 4. c. 4. n. 11. *seqq.* Laut. *d. D. d. proc. subst. c. 2. §. 2.* nec Lege prohibentur, *l. 43. §. 1. ff. d. proc.* ut excommunicati, scil. ad agendum, *c. f. x. d. proc.* non autem ad defendendum, *c. 7. x. d. Judic.* Prodigii, *l. 40 ff. d. R. F. arg. l. 6. ff. d. V. O.* pupilli infantia maiores absque tutoris auctoritate, & minores sine Curatorum suorum consensu *l. 11. C. d. proc. arg. l. 3. C. d. in integr. restit.* Foemina, non quidem de jure Civili, sed moribus, sine Curatorum consensu, ne marito quidem actiones suas mandare potest. *Comp. Laut. p. 67. Tabor. ad Wesemb. Diff. 12. qu. 1.*

Qu. 21. Quid si minor Curatorem non habeat?

Resp. Tunc ad extrajudicialia procuratorem dare potest *l. 11. C. d. Proc.* non ad judicialia, quia ipse non habet personam standi in Judicio. *l. 2. C. qui legit. person. stand. in jud. arg. §. 2. F. Curat. d. l. 11. C.* necesse igitur est ut illi
Cu-

Curator ad litem adjungatur. d. §. 2. F.
aut. D. d. Proc. in rem suam th. 17. & Coll.
Pr. §. 35.

Qu. 22. An Tutores & Curatores procura-
torem dare possunt?

Resp. Hi licet domini loco habeantur,
veri tamen Domini non sunt, ideoque an-
te litem contestatam, non Procuratorem
constituere; sed litem saltem mandare &
judicis decreto actorem constituere pos-
sunt. l. 11. C. d. Proc. l. un. C. d. act. à Tut.
vel Cur. dand. l. 24. pr. ff. d. admin. & per
tut. v. Comp. Laut. p. 67. & p. 467. in med.
n. 1. vid. tamen Laut. ad F. P. W. p. 1. t. 27.
ad cujus personam legitimandam & man-
datum, & tutorium sive curatorium exhi-
beri debet, ut constet, an tutores etiam le-
gitimè sint constituti Bardili, Diss. d. Au-
torit. Tut. th. 12. Comp. Laut. d. l. & p. 466.
in med. ibi. per tutorium &c. quod etiam in
Camera ita observatur. Gail. L. 2. O. 107.
nisi tutor constitutus sit ab eo judice, co-
ram quo agitur. c. 3. X. d. test. cog. Comp.
Laut. d. p. 67. & p. 466. & Coll. Pr. §. 30.

Qu. 23. Quenam personæ ex Juris necessi-
tate Procuratorem, si litem habeant,
constituere tenentur?

Resp. Personæ Illustres, & quæ digni-
tate eas præcedunt. N. 71. O. 1. aub. hoc

Jus. C. d. Proc. idque ob privilegium, quod habeant Judicibus assidendi, ne per id judicium redderetur suspectum. *d. N. c. 1. Comp. Laut. p. 65. in med. & Coll. Tb. Pr. §. 37.* Quod hic praxin attinet, nemo ex illustribus facile litem suscipiet in personâ coram judice inferiore. In superiori verò judicio nemini in persona causam propriam permissum, cum adsint ordinarii Advocati & Procuratores, quorum opera hoc casu cuivis utendum. *vid. D. Stryk. U. M. ff. d. t. §. 13.* Sic porrò per Procuratorem quis comparere tenetur, si quis ipse non possit propter impedimentum perpetuum ac diu duraturum. *Myns. C. 4. O. 5. n. 3. vel temporale quidem, sed voluntarium, arg. l. 2. ff. eum qui appell. in Prov. Trentacinus, resol. 13. n. 4. & 11. aut necessarium, sed injustum (ut relegati, Bocer. C. l. 6. D. 6. th. 20.) Laut. Exerc. 11. th. 2.*

Qu. 24. Quinam dari possunt Procuratores?

Resp. Omnes, non impediti, aut prohibiti *l. 43. §. 1. ff. d. Proc.* etiam nobiles, Professores Medici *arg. d. l. 43. Comp. Laut. p. 67. seq. & Coll. Pr. d. l. §. 38. D. Stryk. in U. M. ff. d. l. §. 18.*

Qu. 25. An fœmina Procuratrix esse potest?

Resp.

Resp. Ad negotia extrajudicialia rectè
 mina procuratrix constituitur, *l. 7. §. 1. d. Inst. act. l. 3. §. 1. ff. d. N. G.* non verò
 judicialia, ob verecundiam sexus, &
 ia in iudicio aliquem defendere est viri-
 nusus, *l. 18. C. d. Proc.* nisi (1. procura-
 x sit constituta in rem suam, *l. 4. C. d. r.*
ut. d. Proc. in rem suam th. 22. (2. pro
 sente marito restitutionem in integrum
 rat. *Mev. p. 4. d. 329.* (3. pro in carce-
 to marito compareat, *Besold. in delib. ff.*
3. qu. 19. (4. mariti absentiam excuset,
ev. p. 4. d. 390. Al. except. v. in l. 1. §. 1. ff.
appell. rec. ibique Brunn. l. 41. ff. ibique
runn. d. Proc. Laut. Coll. Th. Pr. b. §. 39.
 quæ omnes exceptiones autem tunc de-
 um procedunt, si mulier renunciât SCto
 ellej D. Harppr. *ad J. §. 1. h. n. 103. seqq.*
 excipitur porrò (5. Abbatisa in Causa coe-
 obii *C. 4. X. d. confirm. ut & in ut.*

*Qu. 26. An minores 25. ann. admit-
 tuntur?*

Resp. Ad negotia extrajudicialia qui-
 lem admittuntur, *l. 7. §. 2. ff. d. Inst. act.*
 non verò, scil. secundum dispositionem
 iuris Canon. ad lites atque negotia judi-
 cialia per *C. 5. d. Proc. in 6. Coll. Th. Pr. Laut.*
l. T. §. 40. seqq. Comp. Laut. p. 68. & p. 81.
in. 11. à pr. moribus nostris quandoque

Juris Canon. alibi juris Civilis dispositio observatur sæpius prout qualitas subiecti postulat. v. Carpz. *dec. 203*. Sande *L. 1. t. 1. d. 3. omninò* D. Stryk. *in U. M. ff. d. T. §. 23. 24.*

Qu. 27. An infamis potest esse Procurator?

Resp. Aff. de jure Civ. §. f. *J. d. except.* licet jure Can. in Procuratore personæ Ecclesiasticæ secus, *C. 4. d. jur. calumn. C. 1. & 2. C. 3. q. 7.* quæ juris Canon. dispositio non tantum in Camera (ubi etiam nemo nisi Doctor, vel Licentiatus Juris admittitur) ord. Cam. *p. 1. t. 18.* sed etiam in aliis benè constitutis Rebuspublicis & Tribunalibus observatur. Gail. *L. 1. O. 23. n. 8. Cyp. Regner. D. 24. §. 15.* Bachov. *d. §. f. J. d. except. omninò* D. Stryke *in U. M. ff. d. 1. §. 19. & 20.*

Qu. 28. An plures ad unam litem constitui possunt procuratores?

Resp. Aff. si illa lis concernat plures personas, *l. 31. §. 1. ff. d. Proc.* quod si vero lis pertineat ad unum, tunc distinguendum, an singulos dederit in solidum, an pro parte: Illo casu plurium datio valet, ita tamen, ut si diversis temporibus singulorum constitutio facta sit, prioris officium per posterioris constitutionem finiatur. *d. l. 31. §. f. ff. Ord. Cam. p. 1.*

si verò uno eodemque tempore; qui
 r litem occupavit, præfertur, & per
 is occupationem, alteri Procuratores
 desinunt. *l. 32. ff. d. t. si plures uno eo-*
que tempore sint constituti, ut simul
nt, de Jur. Civ. illa datio non valet.
d. l. 31. §. 1. ne adversarius damnum
ciat, propter molestiam plures in ju-
ium vocandi. Jure tamen Can. plures
ul ad unius litem admittuntur, & in
pio plures etiam ita constituti censen-
. C. 6. d. Procur. in 6. Notandum au-
hic, quod si plures sint litis consortes,
se peti, ut omnes unum procuratorem
nstituant, per quem agant, seseque de-
idant. Mev. p. 2. d. 342. p. 4. d. 68.

Qu. 29. Moribus nostris quid observatur?

Resp. Moribus nostris, si simpliciter
 io vel plures constituti sunt, aber nicht
 nt und sonderß / neque singuli in soli-
 um, sed omnes simul litem peragere de-
 ent. *d. C. 6. Myns. C. 1. O. 47. nisi expres-*
adjectum sit, quod in solidum consti-
ti esse debeant. Laut. Coll. Th. Pr. d. 1. §. 48.
id. D. Stryke in U. M. ff. d. l. §. 25. 26. 27.

Qu. 30. An quis invitus potest procura-
tor dari?

Resp. Neg. quia non est munus publi-
 um, sed merè privatum, *l. 8. §. 1. ff. d.*

Proc

Proc. l. 17. C. eod. secus est in Camera aliisque Judiciis, ubi ordinarios habent Procuratores; hi enim compelli utique possunt, cum ipsis hoc negotium sit quod officium publicum. Ord. Cam. p. 1. t. 1. §. auf daß durch 2c. Myns. Cent 4. O. 3. Comp. Laut. p. 65. in med. lit. O. nisi legitima excusationis causæ possint probari. D. Stryke in U. M. ff. h. §. 21.

Qu. 31. Ad qualia negotia constituitur Procurator?

Resp. Ad negotia aliena non tantum præsentia, sed & futura. l. 3. ff. d. tit. Laut. d. Syndicis th. 64. & generaliter ad omnes illas causas, quæ in arbitrio actoris sunt. D. Stryke d. tit. §. 2.

Qu. 32. An in Causis Criminalibus admit- titur Procurator?

Resp. Distinguendum, an poena delicti ordinaria, sit pecuniaria, ac relegatione minor, an vero poena sit capitalis, seu ultimum supplicium, vel ad relegationem extendi possit. Utroque autem casu iterum disting. inter actorem & reum procuratorem constituere volentem.

Qu. 33. Ratione actoris igitur quid dicendum?

Resp. Si poena delicti ordinaria, sit pecuniaria, ac relegatione minor, Procura-
tor

sine dubio admittendus, *l. 1. ff. an per
caus. appell. etiam in Praxi, D. Stryk.
I. M. ff. d. Tit. §. 6.* Quod si verò capi-
s sit, vel ad relegationem extendi que-
propter Inscriptionis periculum, nec
parte actoris procurator admittitur. *d.
l. p. §. 1. ff. d. publ. Jud. Comp. Laut.
65. & p. 668. in med. lit. S. Accusator
mque non agit, de re privata, sed publi-
m criminis vindictam persequitur, l. 9.
5. ff. eod. tit. l. 5. l. p. §. 1. ff. d. pop. act.
eòque ipsi liberum esse non debet, an
se, an per alium accusare velit. D. Stryk.
U. M. ff. §. 3. d. 1.*

Qu. 34. An idem in praxi obtinet?

Resp. Hodie cessante in scriptione li-
tè admittitur procurator pro accusato-
, s. actore, modò sufficientissimè cave-
t, de Reconventionem in casum, si calu-
niosa fuerit accusatio, deque refundendis
acusato expensis. *Const. Cr. art. 12. Comp.
aut. p. 68. & Coll. Pr. §. 50. Struv. Exerc.
ib. 32. ibique Müll. in addit. D. Stryk in
usu Mod ff. cit. L. §. 4. seqq. Brunn. ad l. p.
f. d. Judic.*

*Qu. 35. Ex parte rei, quando admittitur
procurator in Criminalibus?*

Resp. Hic itidem est distinguendum,
an poena sit pecuniaria, an verò ad rele-
gatio-

gationem extendi possit. Hoc casu, n
 iudicium, reo aufugiente elusorium red
 datur, reus Procuratorem dare non po
 est, *a. l. 1. d. l. p. §. 1. Except. v. in Com*
Laut. d. p. 68. junct. p. 683. lin. 9. à pr. l.
ß. quibus adde, si procurator de facto con
stituatur, & nemo contradicat, Bocc
Ch. 6. D. 6. th. 43. ut & si reus absens pos
sit damnari, vel in bannum declarari, aut
in effigie damnari. Si verò Causa crimi
nalis sit pecuniaria vel relegatione minor
ex parte rei defensor admittitur, quia præ
dicta ratio tunc cessat, cum sententia
aufugiente licet reo, nihilominus effe
ctum sortiri possit contra defensorem, qui
cautionem judicatam solvi præstare tene
tur. d. l. Laut. Coll. Th. Pr. d. l. §. 51. D
Stryk. in U. M. ff. §. 7. conf. §. 8. 9. 10. & 11
Qu. 36. An in Actionibus popularibus ad
mittitur Procurator?

Resp. In his ante litem contestatam
 actor Procuratorem dare nequit, *l. 42. p*
ff. d. Proc. Ratio est, quia actor in iis ante
 litem contestatam non est dominus, pro
 curatorem autem nemo, nisi Dominus
 constituere potest, *l. 1. ff. d. Proc.* deind
 etiam concivis non constitueretur procu
 rator in Causa aliena, quia ante litem con
 testatam cum actore æquale jus habe

ip. Laut. d. p. 68. junct. p. 680. nisi causa principaliter ad actorem spectet l. 42. pr. §. 1. ff. d. proc. reus autem in his actionibus indifferenter dare Procuratorem est. l. 5. ff. d. popul. act.

37. *Quis est effectus mandati per Litis contestationem inchoati?*

Resp. Procurator fit Litis dominus. l. 23. C. d. Proc. totus Processus in ipsum dirigatur. l. 1. C. d. sent. & inter. loc. ip. Laut. p. 69. p. 31. lin. 10. à fin. p. 191. n. l. pen p. 578. lin. 9. & 10. à fin. & ipsi tantum persona consideratur in Judicio die tamen sententia non amplius incuratorem, sed in ipsum principalem iur, nisi Causa sit famosa. Gail. L. 1. O. n. 2. vel principali defuncto nominandum ad Cameram nondum sint delat. v. R. I. d. A. 1654. §. 99. D. Stryk. in U. ff. d. l. §. 40. & in not. ad Comp. Laut. p. add. Laut. Coll. Th. Pr. h. §. 59.

38. *Quales actiones acquiruntur Domino, si procurator in rem alienam fuerit constitutus?*

Resp. Actiones utiles, & quidem sine cessione. l. 27. in f. l. 28. l. 50. ff. d. proc. mod hic singulare, cum alias regulariter per alterum non acquiratur obligatio sine cessione. l. 1. C. per. quas pers. D. Hert.

Hert. d. obligat. Mandat. & Mandat. §. 3.
 Frantzk, h. n. r. 5. Laut. de Procur. substit. C.
 §. §. ult.

Qu. 39. Ad quid obligatur Procurator?

Resp. Ad terminos mandati fideliter &
 diligenter custodiendos, l. 5. pr. ff. mand.
 Extra eos enim gestum ipso jure nullum
 est, l. 10. C. d. proc. modo non implicat
 mandatum, i. e. sine quo mandatum im-
 pleri non potest, v. l. 56. l. 62. ff. d. i. c. 3.
 X. d. Off. & pot. Ind. Comp. Laut. d. p. 69. &
 p. 288. in med. vel nisi dominus sciverit
 & fines excedere passus sit Brunn. ad Leg.
 & 60. d. Proc. Laut. Coll. pr. h. §. 60.

*Qu. 40. An vero procuratoris culpa vel con-
 tumacia Domino nocet?*

Resp. Aff. scil. respectu adversarij &
 quoad validitatem rei judicatæ, l. 10. C.
 d. t. (hinc si Procurator post latam sententi-
 am intra decennium planè non, vel non le-
 gitimè appellavit, dominus seu principalis,
 tempore exclusus, non amplius auditur.
 l. 1. §. ult. ff. quand. non est appell.) non vero
 quoad ipsum procuratorem. Contra huc
 enim Domino directa mandati actio, sic-
 que ordinarium juris remedium compe-
 tit, quo interesse, omneque damnum,
 quod quacunque procuratoris culpa pas-
 sus est, ab ipso repetere potest, l. 11. l. 21.
 C. mand.

Qu. 41.

Qu. 41. Sed quid si Procurator non sit solvendo? annon dominus contra latam sententiam aliquod habet remedium?

Resp. De jure Civ. non, neque restitutionem in integrum regulariter petere potest *arg. l. 13. §. f. C. d. jud. & per rat. Coll. Th. Pr. §. 58. allegatas. vid. Comp. aut. p. 69. in med. & p. 728. lin. 11. à pr. bi. quod est &c.* sibi enim imputare debet dominus, quod talem, Procuratorem legerit, *l. 23. ff. d. minor. nisi collusio intervenierit, aut adversarius de lucro certaret, l. 8. §. 1. ff. mand. Struv. th. 35. diff. D. Hert. in Diss. de Oblig. mandant. & mandatarii §. 11.* In praxi tamen sententia contraria, tanquam æquior recepta est. *Gail. r. O. 35. 45. 139. Carpz. p. 1. C. 1. d. 23. & de Proc. tit. 5. à 7. n. 73. Comp. Laut. d. p. 728. & in Coll. Th. Pr. d. §. 58. p. 364.* quod si enim nemo alias ex alieno delicto puniendus, nec mandator ob mandatarii, nec dominus ob famuli negligentiam vel dolum in officio suo, vel commissione perpetratum tenetur, iniquissimum foret, procuratoris dolum aut culpam Domino nocere. Præterea etiam hoc in Praxi notandum, quod principalis, postquam sententiam contra se esse latam, & Procura-

G g g g

torem

tozem planè non, vel non legitimè appellasse intelligit, coram Notario & rebus lapsis fatalibus adhuc intra decendum appellare possit, & procurator ob dolum culpam parti appellatæ ad interesse imputatur & arbitrariè puniatur. Christin. v. d. 109. n. 20. Carpz. p. 1. C. 1. d. 23. Gail. d. O. 45. Mev. p. 5. d. 207.

Qu. 42. Officium Procuratoris quibus modis dissolvitur?

Resp. (1. Mutuo dissensu, §. fin. §. quod mod. toll. obl. modò litè contestata, & cautione judicatum solvi præstita, adversarius non contradicat, aut causæ cognitio interveniat c. 13. x. d. proc. l. 25. §. 1. pact. arg. l. 3. §. 11. ff. d. pecul. (2. Revocatione, re scil. adhuc integra, §. 9. & ff. l. 22. §. f. ff. mand. l. 16. ff. d. Proc. quæ revocandi potestatem etiam heredes & successores habent. l. 17. §. 1. ff. d. l. etiam si clausula de non revocando intervenit, l. 25. l. 69. ff. d. Proc. fallit, si res amplius est integra; puta, de jure Civ. post litis contestationem, vel cautionem judicatum solvi à rei procuratore præstita. Gail. 1. O. 74. n. 10. Hodie post Censuris insinuationem, imò hic post exhibitionem libelli ac supplicæ. c. 2. d. Proc. u. Gail. 1. O. 46. n. 4. dominus procurator

rem

n absque justa causa, ejusque cognitio-
 non potest mutare *d. l. 17. seqq. ff. l. 22.
 d. 1. l. 23. ff. mand. Comp. Laut. p. 69. in
 . & p. 70. pr.* (3. Renunciatione, mo-
 re adhuc integra fiat *l. 22. §. ult. l. 27.
 2. ff. mand.* aut re non amplius integra
 ocurator non sola poenitentia, *§. 11. §.
 and.* sed ob ægritudinem, peregrinatio-
 m, inimicitiam, aut ex altera parte
 nicitiam supervenientem diffamatio-
 m, & aliam justam causam se excusare
 possit. *l. 8. seqq. ff. d. Proc.* in quem finem
 ocurator adversus dominum ad viden-
 am se exonerari citationem à Judice pe-
 re tenerur. *Gail. 1. O. 46. Wurmser. tit.
 O. 15.* De Praxi tamen dubitat *Laut. in
 oll. Theor. Pract. §. 65.*

*Qu. 43. An etiam justam renunciationis
 causam præbet, salarium procuratori
 non solutum?*

Resp. Neg. licet enim æquum sit procu-
 ratori debitum salarium solvi, & injurio-
 us sit in eum dominus, quod promissum
 non præstet *arg. l. 1. ff. d. Const. Pecun.* At
 ut ideò, quia justo tempore non accepit,
 ea de causa renunciet, aut in Processu vel
 fileat, vel remoram injiciat, nolens litem,
 antequam acceperit, prosegui, ferendum
 non est. Potest enim id per aliam viam

consequi, publicè autem interest, ne judicia & lites perturbentur. *vid. omnino Mev. p. 3. d. 243. per tot.*

Qu. 44. An morte domini solvitur procuratoris officium?

Resp. Aff. si scil. lis nondum contestata fuerit. §. 10. J. l. 26. pr. ff. l. 15. C. mand. l. f. ff. d. solut. Lite enim contestata, citra mandatum hæredis, procurator litem peragit. l. 15. pr. ff. l. 23. C. d. proc. ibique Brunn. ubi Carpz. refutat. Comp. Laut d. p. 70. & p. 290. lin. 10. & 11. à fin. Laut d. proc. substit. cap. 6. §. 1. quod etiam hodie sublata reassumptione observatur. R. J. d. A. 1654. §. Damit auch zum vierdten. ubi cautum, ut mandata & principalis & hæredum nomine simul concipiantur. Sic enim mortuo principali non expirat mandatum, cum ipsi hæredes jam tum simul mandaverint. *vid. D. Stryk. in U. M. ff. d. T. §. 29. & 41. & omnino Mauric. d. Citatione ad reassumendum. §. 21. 22. & 24. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 66.*

Qu. 45. An etiam per mortem procuratoris obligatio negotii perficiendi extinguatur?

Resp. Aff. re scil. adhuc integrâ l. 27. §. 3. ff. mand. & hoc ipsum hodie ad procuratores judiciales, etiam re non amplius

us integra extenditur. Hahn. *h. n. II.*
 Et cum hodie in quolibet mandato pro-
 ratorio, procurator cum alio substitu-
 tuatur per ordinationem *d. R. F.*
 als auch weiter 94. hinc in Judic. Imper-
 alico, in Camera, aliisque Judiciis pars
 versa, uti adversus defuncti principalis
 heredes, ita contra procuratoris demor-
 ti substitutum processum continuat. *dd.*
L. add. d. R. F. §. seq. und demnach 95.
luc. de procur. substitut. cap. 6. §. 1. & in
ll. Th. pr. d. t. §. 67.

Qu. 46. Quis dicitur defensor?

Resp. In strictissima significatione is
 citur defensor, qui sine mandato reum
 iudicio defendit. *l. un. C. d. satisfat. l. 46.*
2. l. 76. ff. d. proc. & defens.

*Qu. 47. Defensor quomodo differt à pro-
 curatore?*

Resp. Quod hic aliena negotia manda-
 to domini (secus ac defensor) admini-
 tret. Cujus diversitatis hæc ratio est, quia
 in arbitrio actoris est, an litigare velit, nec
 ne, ideoque ejus procurator non admit-
 titur sine mandato; Quod secus in Reo.
add. quod rei partes semper sint favorabi-
 liores.

LIB. IV. TIT. XL

DE

SATISDACTIONIBVS

Qu. 1. Sumne litigantes pro aliis simpliciter in Iudiciis admittendi?

(Ad
Rube.
Pr. §. 1.
& 2.)

Resp. Absque cautione & satisfactione non facile, ne alias ea reddantur elefanti. *l. un. C. d. satisfacat.* cum nemo alienus idoneus defensor sine satisfactione intelligatur. §. 1. *J. b. l. 46. §. 2. ff. d. Proc. l. 1. §. f. l. 22. l. 23. ff. eod.*

Qu. 2. Quid est Cautio?

Resp. Cautio in genere est satisfactio per quam adversarium nostrum securum reddimus. *Struv. Exerc. 5. §. 20. Germ. Versicherung oder Vorstandt.*

Qu. 3. Hac cautio quot modis fieri solet?

Resp. IV. Modis per fidejussores, pignora, juramentum & nudam Cauti-
nem: Hinc etiam 4. constituuntur cau-
tionis species; scil. quæ fit datis fidejussori-
bus, dicitur fidejussoria & in specie satis-
datio. *de qua l. 1. pr. ff. qui satisfac. cog. Comp. Laut. p. 34. & p. 647. aut med. vel pigno-
ribus, & vocatur pignoratitia, vel jura-
mento & vocatur juratoria d. qua tot. &
minino D. Harpprecht in tot. Diss. vel nuda
promissione §. 2. J. b. quæ dicitur promif-
soria,*

ia, & in specie Cautio. l. 3. C. d. rer. & sign. Compend. Laut. p. 34. p. 140. pr. lit. p. 234. lin. 5. à fin. p. 647. in fin. tit. 5. b. vid. Treutl. v. 1. D. 5. th. 2. Struv. d. l. chter v. 2. C. 204. n. 1.

Qu. 4. Qua ratione porrò dividitur?

Resp. A Causa Efficiente in legalem seu cessariam, quæ scil. à Lege alicui imponitur. vid. Diff. Argentorat. d. Cautione iudiciali. & conventionalem, sive voluntariam, quæ à partium voluntate proficiscitur. l. 7. §. 1. l. 8. §. 4. ff. b. Comp. Laut. d. 34. & Coll. Pr. b. 1. §. 3.

Qu. 5. Legalis quomodo subdividitur?

Resp. In prætoriam & civilem iudiciam & extrajudicialem v. Link. d. Cautionibus judicialibus, & cit. diff. Argentoratens.

Qu. 6. An pignoratitia Cautio non admittitur in Iudicio?

Resp. Neg. tùm quod satisfactiones propter incertum & indefinitum quid exigantur, ubi pignora non sufficiunt. l. 1. ff. qui satisd. cog. l. 7. ff. d. præst. stip. N. 53. c. 2. 3. N. 112. c. 2. Comp. Laut. d. p. 34. ibique D. Stryk. in not. add. p. 647. lin. 14. à pr. quia quæ, & qualia deponenda sint, sciri nequit, eademque multis casibus obnoxia tædiosam custodiam requirunt. Bachov. ad Treutl. vol. 1. D. 5. th. 2, tum etiam

iam quod in *LL.* nostris semper ad satisfactionem fidejussores requirantur. *l. 1 ff. qui satisdar. cog.* Bechman. *v. 1. p. 1. Exerc. 6. n. 99. seqq.* Excipiuntur tamen casus si scil. aliud conventum, *l. 61. ff. d. V. S.* aut Lege constitutum *l. 1. §. 9. ff. d. collat.* aut moribus receptum sit. *Comp. Laut. d. p. 34. junct. p. 132. lin. 11. & 12. à fin. lit. O. Qu. 7. Quid si quis vero fidejussores idoneos reperire nequeat?*

Resp. Ad juratoriam cautionem erit admittendus. *N. 112. C. 2. auth. generaliter. C. d. Episc. & Cler.* modo probata sit estimationis, nec de fuga suspectus *Carpz. 1. C. 5. d. 9. & l. 2. Resp. 81. n. 5. & 6.* Hanc juratoriā Cautionem etiam præstant personæ Illustres *l. 17. pr. C. d. dignit. & spectabiles l. 17. C. d. prox. sacr. scrin. vid. Comp. Laut. d. l. & omninò D. Harpprecht cit. Diff. §. 11. 12. 13. seqq. ut & §. 22. seqq. & per 108. D. Linck. d. D. C. 2. §. 5.*

Qu. 8. Ut autem hac Cautio juratoria locum habeat, quam requiruntur?

Resp. (1. Ut quis juret, se nec pignora habere, nec idoneos fidejussores invenire posse. *D. Link. d. D. C. 2. §. 6.* (2. se omnia, quæ promisit, fideliter servaturum, & simul, *uti. Qu. præc. dictum* vitæ integritate sic conspicuus. *N. 134. C. 9. N. 112. C. 2. Laut. Coll.*

1. *Theor. Pract. tit. qui satisd. &c. p. 218.*

4. D. Harpprecht *cit. Diff. ubi plura.*

Qu. 9. Nuda promissioni quinam relinquuntur?

Resp. Qui tempore cautionis præstant immobilia, naturâ vel juris factione a possident. §. 2. *J. b. l. 15. pr. §. 7. & in. ff. qui satisd. cog.* & quidem jure domini directi, vel utilis v. Linck. *cit. D. C. §. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.* D. Harpprecht. *D. §. 29. & 30.* & ex æquitate, qui possidentes pretiosas mobiles, quæ facile de loco ad locum transferri nequeunt, ut Bibliotheca v. *Comp. Laut. p. 34. seq. & o. rino Diff. Laut. ad d. l. 15. per tot. impri- s C. 3. §. 16. 17. 18. C. 4. §. 7. & 8. & ll. Th. pr. b. t. §. 15. 16. seqq. add. Ex- c. 6. Concl. 17. Berl. p. 1. Concl. 20. n. 46. ev. p. 8. d. 304. Nicolai de proc. C. 36. 9.* Imò hodie plurimis in locis plane non est opus cautione, sed nuda sufficit possessio. *Comp. Laut. d. l.*

Qu. 10. Tenebaturne actor olim cavere?

Resp. Olim neque jure Inst. nec. jure Digest? vel Codicis ad Cautiones in judicio præstandas obligatus erat. Justinianus quidem in Inst. ubi satisdandi modum explicat, actoris mentionem non facit.

*h. pr. & §. 1. J. Perez. ad Cod. tit. d. satisfactio
dat. n. 4.*

*Qu. 11. Annon vero hoc postmodum
emendatum?*

Resp. Aff. jure scil. novissimo quo constitutum est, reum non vocari in jus legitime, nisi prius actor, actionem suam instituens caveat.

*Qu. 12. Quomodo igitur cavere Actor
debet?*

Resp. Quod (1. Intra duos à tempore porrecti libelli menses litem cum reo contestari *Nov. 96. C. 1. Auth. libellum C. d. Lit. contest.* (2. Usque ad finem in judicio permanere, *Auth. Generaliter C. d. Episc. & Cler.* & si iniquè litem moverit & desuper convictus fuerit (3. Expensarum nomine decimam partem quantitatis in libello comprehensæ reo solvere velit. *N. 112. C. 2. d. Auth. generaliter C. d. Episc. & Cler. ibique Richter in expos. n. 1 & Brunn, ibid. Bachov. ad Treutl. V. d. 5. th. 3. lit. G. Carpz. p. 1. C. 5. d. 1. Struv. Ex. 5. th. 32. Comp. Laut. p. 35.*

Qu. 13. An hoc satisfactionis Jus adhuc moribus nostris in Usu est?

Resp. Neg. Coler. p. 1. d. 105. n. 2. sequi vid. omninò Stryk, in U. M. ff. b. §. 5. & 6 sed hodie solummodo de expensis (qua

men non uti de jure Civ. pro quantitate
 tis æstimantur, sed in quantum revera
 actæ, salva tamen adhuc Judicis mode-
 ratione D. Stryk. *in U. M. ff. d. tit. §. 6.*) &
 amno litis refundendo cavetur. Ummi-
 s *proc. Jud. D. 9. th. 3. n. 11.* Berl. p. 1.
concl. 20. n. 2.

*Qu. 14. An etiam de reconventione cavere
 hodie tenetur actor?*

Resp. Jure quidem communi tam Ci-
 vili, quam Canon. mutua petitio sive re-
 conventio, omnibus in locis locum ha-
 bet, & pari passu cum Conventionalione am-
 bulat, præterquam in iis, quæ expressè in
 jure exceptæ reperiuntur. *l. 14. junct. auth.*
consequenter C. d. sent. & interloc. ibique
Brunn. c. 1. x. d. mut. pet. petr. Frid. d. con-
tin. Caus. c. 7. Carpz. p. 1. C. 7. d. 1. adeoque
 cautio pro reconventionem supervacanea
 videtur. In Saxon. tamen & aliis quibus-
 dam provinciis actor pro reconventionem
 cavere tenetur. D. Stryk. *in U. M. ff. d. 1. §. 7.*
 Berl. p. 1. *concl. 20.* Nicolai *d. proc. p. 1. C.*
36. n. 6. Philippi *Us. pract. Inst. Lib. 4. Ec-*
log. 66. n. 4. Richter *v. 2. C. 203. n. 2. & 3.*
 modo adversarius ante litem contestatam
 hoc petierit; Est enim exceptio dilatoria
 ad securitatem ipsius rei pertinens *Comp.*
Laut. pag. 35. junct. p. 611. post. med. Mev.
part. 1.

part. 1. dec. 137. vid. Id. part. 2. dec. 26. p. 3. dec. 22. & ad Jus Lubec. p. 5. tit. 3. n. 23.

Qu. 15. Quid est Reconventio?

Resp. Est mutua actio, seu petitio, quod reus ex diversa, vel connexa causa ad rem in eodem iudicio convenit. *l. 1. §. 1. ff. quæ sent. sin. appell. l. 14. C. d. sent. & interloc. Germ. eine Nachflag oder Gegenflag vid. omnino D. Flek. Bibliothec. Jur. Civil. Lib. 5. tit. 45. per tot. D. Stryke. Introduct. ad prax. forens. cap. 14. per Brun. de proc. cap. 9.*

Qu. 16. Effectus Reconventionis quatuorplex?

Resp. Duplex (1. Prorogationis Jurisdictionis, dum coram eodem Iudice, licet alias in competente actor reconventionem stare tenetur, *d. l. 14. C. modo qualiter Causæ non repugnaverit, ut in matrimonialibus, feudalibus & Criminalibus, Brun. d. C. 10. n. 9.* De qua Causa enim quis non potest cognoscere per modum conventionis, de ea nec per modum reconventionis. *Mev. p. 5. d. 89. n. 2.* (2. Simultanei Processus, ut scil. causa conventionis & reconventionis simul sit expedienda. *D. Stryk. d. l. §. 2.*

Qu. 17.

Qu. 17. Reus quomodo olim cogeatur promittere?

Resp. Jure veteri, si actio realis contra quem instituebatur, cogeatur promittere, quod victus iudicatum solvere velit, *l. 1. ff. jud. solv. l. 33. ff. d. fidej. h. pr. J. que Vinn. quod secus, quando actione personali conventus ipse in iudicio se defendebat l. 39. §. 1. ff. d. nox act. l. 18. ff. d. interrog. in Fur. fac.* Rationem differentiae vid. ap. Vinn. ad pr. J. h. n. 1. & ad §. b. in. fin. conf. Rittershus. ibid.

Qu. 18. Quomodo hoc postea correctum?

Resp. Ita: ut cautione de iudicato solvendo, nec in reali, nec in personali actione, si in propria persona iudicium suscipiat, eus gravari possit §. 2. J. h. ibique Vinn. & Gudwel. Wissemb. ad ff. p. 2. Exerc. 28. b. 27. quod si verò per Procuratorem conveniatur, stipulatio hæc à reo, vel omparente in iudicio, & sui Procuratoris personam firmante, vel etiam extra iudicium pro eo satisfactionem exponente præstanda est. §. 4. J. d. satisfat. l. 10. ff. jud. solv. l. un. C. d. satisfat. Struv. Exerc. 47. th. 106. Comp. Laut. p. 70. in fin. tit. 3. & p. 648. tit. 7. & si reus absens sit, procurator ipse hanc cautionem præstare debet. §. 5. J. h. d. l. un. C. d. satisfat. ibique Brunn. Philippi. II. pract.

pract. Inst. lib. 4. Eclog. 66. n. 6. Strauch D. 14. aph. 15. Comp. Laut. d. pag. 648. conf. inf. Qu. ult. & pen. h.

Qu. 19. Quot clausulas continet haec Cautio?

Resp. Tres (1. de judicato solvendo, i. e. solutum iri, quod iudex pronunciat, verit, d. 5. 5. h. l. 6. l. 9. ff. jud. solv. (2. De re defendenda, d. l. 6. cui locus est, si tibi viri arbitratu non defendatur reus, quod nomine actor quanti ipsius interest, exiget à reo, ejusque fidejussore l. 9. l. 13. l. 1. 5. 5. f. l. f. ff. jud. solv. D. Stryk. in not. ad Comp. Laut. p. 648. (3. De dolo malo, h. e. dolum malum abesse, abfuturum esse. l. 19. ff. d. t. Struv. d. l. Comp. Laut. cit. pag. 648.

Qu. 20. An cautio de judicato solvendo reo olim praestanda, sublata?

Resp. Aff. interim tamen alio modo satisficiantur, scil. quod in iudicio ad litem usque permanere velit, d. 5. 2. 3. ibique Vinn. Carpz. 1. C. 5. d. 30. Philipp. Us. pr. cit. Eclog. 66. n. 5. vid. Struv. Extr. 5. th. 16.

Qu. 21. In Praxi quid ratione rei obtinet?

Resp. In praxi cautio ex parte rei conventi prorsus ab usu recessita, ut de consue-

uetudine in Causis civilibus ab eo licet
 nulla bona immobilia possideat, nulla ne-
 que de iudicio sistendo, neque de iudicato
 solvendo, cautio exigatur. Non illa, quia
 in privata in ius vocatione obtinebat, qua
 effante, ipsa quoque cessabit cautio hoc
 in e praestari solita. Non haec, quia jam
 um Justiniani aëvo exolevit. §. 2. *J. h. He-*
ing. d. fidej. C. 10. n. 108. Berl. p. 1. concl.
10. n. 65. Philipp. Us. Pract. l. 4. Ecl. 66. n.
1. D. Stryk. in U. M. ff. tit. qui satisd. cog.
 §. 2. praeterea haec quoque dari ratio pot-
 est, ne reo satis afflictio, & jam antea gra-
 vato, hoc ipso, quod iudicio pulsatus fue-
 rit, alia addatur afflictio *l. 14. ff. d. off. Praef.*
 Aliud tamen dicendum, si de fuga suspe-
 ctus sit, vel alia legitima causa subsit *Brunn.*
Proc. c. 8. n. 6. Philipp. cit. l. Bechman. vol. 1.
n. 1. Exerc. 6. n. 103. Mev. p. 1. dec. 177.
D. Stryk. d. §. 2. & 3.

*Qu. 22. An ergo nec pactum de praestanda
 cautione pro iudicato solvendo moribus
 subsistit?*

Resp. Hoc pactum sine dubio adhuc
 hodie validum est, quod enim moribus ne-
 cessarium amplius non est, necessarium
 fieri potest, mediante pacto, *Mev. p. 3.*
dec. 75. D. Stryk. d. §. 3.

Qu. 23.

*Qu. 23. An etiam in Criminalibus causis
munis est reus à Cautionis praestatione?*

Resp. Non; sed in his etiamnum hoc
reus saluum conductum, securitatemque
petens cautionem de iudicio se sistendo
quotiescunque opus fuerit, praestare de-
bet, neque saluus conductus conceditur
nisi cautione hac praestita. *vid. Coler. p. 1.*
d. 1707. Carpzov. Pract. Crim. p. 2 qu. 1.
n. 62. p. 3. qu. 112. n. 85. seqq. Matth. So-
phan. in not. ad ord. Car. V. art. 11. n. 4.

*Qu. 24. Quomodo procurator actoris
cavet?*

(ad 55.
3. 4. 5.
seqq.) Resp. Si certum est, ipsi ab actore
fam demandatam, ad nullam cautionem
obligatur. *h. §. 3. l. 65. ff. d. Proc. l. 1. C. d.*
l. 21. ff. rem rat. hab. quando verò pro-
liter dubitatur, utrum is, qui se gerit per
procuratore mandatum habeat, tunc cau-
tio de rato ab eo praestanda venit, l. 21. ff.
rem rat. hab. l. 1. C. d. Procur. ibique Bru-
nem. h. §. 3. Comp. Laut. p. 70. in fin. tit. 3.
p. 66. pr. Bachov. ad Treutler. v. 1. D. 9. tit.
7. lit. H. sic etiam ad cautionem rati admi-
titur procurator, qui exhibet mandatum
mancum & mutilum, vitioque aliquo la-
borans. vid. Comp. Laut. d. p. 66. pr. Zang-
d. Except. p. 2. C. 8. n. 20. Carpz. p. 1. C. 1.
d. 29. n. 6. Nicolai Proc. p. 1. C. 7. n. 48.
Umm.

nm. *ad Proc. D. 9. th. 7. n. 30. circ. fin.*
u. 25. Quid si verò causa speciale manda-
tum requirat?

Resp. Cautio de rato non sufficit, *arg.*
7. pr. ff. d. minor. vid. Rossbach Proc. Civ.
. 14. n. 12 & 13. Carpz. d. Proc. t. 5.
t. 6. n. 67. Nicol. d. cap. 7. n. 47.

Qu. 26. Quomodo Procurator rei caveat?

Resp. Hic regulariter de rato non ca-
 vet, quia reus cujus vices supplet non agit,
 sed excipit & ab alio illatam suscipit actio-
 nem, *l. 45. §. f. ff. d. Proc. l. 5. §. f. l. 6. ff.*
N. O. N. præstat vero hic Cautioem de
dicato solvendo l. 65. ff. d. Proc. Brunn.
l. f. C. d. Consort. ej. lit. cum nemo litis
ienæ idoneus defensor sit absque satisda-
one. §. 1. & 5. F. h. Nisi ipse reus pro
curatore suo vel in judicio, vel extra
judicium eam cautionem exponat atque
procuratoris sui existat fidejussor, simul-
ue promittat, se tempore recitandæ sen-
entiæ in judicium venturum. h. §. 4. ibique
Binn. Comp. Laut. p. 648, tit. 7. ibi, ut ca-
veat hypotheca &c. Moribus nostris, si reus
immobilia possideat, procurator ejus non
cavet, modo sufficienti mandato sit in-
structus. Brunnem. ad d. L. un. C. d. satis-
dat. n. 10.

Qu. 27. Quomodo defensor Rei?

Resp. Itidem de iudicato solvendo, f. 4. f. h. l. 76. ff. d. Proc. l. 10. ff. jud. sol. l. un. C. h. vid. Qu. 18. h. licet enim publicè expediat absentes à quibuscunque possit defendi l. 33. §. 2. ff. d. Proc. nulla tamen humanitatis aut publicæ utilitatis ratio suadet, ut cuivis permittendum sit alieni nomine, aut sine satisfactione agere. Tenetur etiam porro defensor rei cautionem de rato præstare in iudicio scil. reali l. 41. §. 2. ff. d. Proc. (cum in hoc periculum sit ne reus domum reversus agat aut rem vendiderit, d. l. 40. §. 2.) non etiam in personali. l. 45. §. f. ff. eod. Comp. Laut. d. p. 140. junct. p. 70. excipiuntur tamen nonnulli casus, quibus etiam in actione personali procurator rei de rato cavere tenetur, quod vid. ap. Giphani. ad l. 35. §. f. ff. d. Proc. ubi Perez. ad tit. C. d. Proc. n. 17. Hüllius ad Don. l. 18. c. 13. lit. M. M.

LIB. IV. TIT. XII.

DE

PERPETVIS ET TEMPORALIBVS ACTIONIBVS.

Qu. 1. Possunt ne actiones huc usque enarrate quocunque tempore institui?

Resp.

Resp. Olim actiones, quæ ex Lege SCco (Ad
ut ex Principum Constitutionibus proffi-^{Pr.})
iscebantur perpetuò solebant compete-
re. *Rat.* Quia Legis & similium Juris Con-
stitutionum vis est perpetua; sed postea
publicæ utilitatis causa (quæ in eò consi-
tit, ut litium aliquis esset finis, tandem-
que aliquando possessores & debitores se-
uri forent. *arg. l. 1. ff. d. usucap.* (consti-
utum est, ut omnes actiones certos suos
haberent terminos. *h. pr. f. l. 3. C. de Prosc.*
10. vel. 40. ann.

*Qu. 2. An ergò hodie nulla amplius dantur
actiones perpetuæ?*

Resp. Simpliciter perpetuæ non: di-
cuntur tamen adhuc hodiè illæ perpetuæ,
quæ ad tempus 20. 30. vel 40. ann. in
Constitutionibus præfinitum durant. *h.*
pr. idque partim quod hoc spatium per-
petuo tempori surrogatum, partim in re-
spectu ad actiones illas, quæ breviori tem-
pore circumscribuntur, *d. pr. f. h.* Perpe-
tuum enim & illud in jure nostrò dicitur,
quod certis quidem, sed longioribus ta-
men limitibus circumscriptum est. *arg. l. 1.*
ff. pro soc. l. 75. ff. d. pec. l. 4. ff. de Proc. D.
Fromm. D. d. act. cap. 14. th. 1.

*Qu. 3. Sed an ratione præscriptionis nulla
inter actiones subest differentia?*

Hhh h 2

Resp.

Resp. Utique: Alio enim tempore prescribuntur actiones Civiles, earumque vel reales vel personales, alio Prætoriarum: quæ rerum sunt, vel poenales, vel rei persecutoriarum: Alio denique Accusationes Criminales.

Qu. 4. Quo igitur tempore prescribuntur Actiones Civiles?

Resp. Regulariter 30. annis, siue reales, siue personales, l. 3. C. d. Præsc. vel 40. an. Comp. Laut. p. 614. junct. p. 111. pr. lin. 4. p. 168. in medio. ibi: est perpetua p. 199. lin. ult. p. 593. in fin. tit. 2. n. 1. p. 669. pr. lit. 3. n. 2. ubi plur. Exempl. ad Mev. p. 1. d. 201. p. 7. d. 172. p. 9. d. 173. Laut. Coll. Pr. d. R. C. §. 57. & tit. d. d. temp. præscr. §. 7. & Diss. d. var. Temp. C. p. 44. & Concl. for. Ex. 15. th. 18. & Diss. ad Jus stat. Hamb. th. 22.

Qu. 5. Annon verò actiones Civiles dantur, quæ breviori interdum spatium finiuntur?

Resp. Aff. sic v. g. spatium unius anni prescribitur Rei vindicatio servi, qui Clericus factus est, Domino ignorante Nov. 113. C. 17. Actio ex L. Jul. repetundarum contra hæredes. l. 2. ff. ad L. Jul. rep. Comp. Laut. d. p. 614. add. p. 702. lin. penult. & ult. Spatio quinquennii prescribitur Quærela

rela inofficiosi Testamenti. l. 34. in f. C. de inoffic. test. l. 36. §. 2. ff. eod. l. 8. §. 10. l. f. ff. d. t. Comp. Laut. p. 109. in med. n. 3. & Coll. Pr. d. t. §. 8. & tit. d. Inoff test. §. 33. Inofficiosa donationis, l. f. C. d. inoffic. Donat. Laut. Coll. Pr. tit. d. Don. §. 41. Aliud Exemplum vid. in L. f. C. si maj fact. alien. fin. Decr. quæ explicatur in Comp. Laut. p. 479. l. 8. seqq. à pr. ibi: quinquennium. Porro etiam Quinquennio præscribitur Rei Vindicatio, Fisco ad rem commissam vindicandam competens. l. 2. C. d. Vectig. & commiss. Comp. Laut. p. 555. lin. 9. & 10. à fin. vid. Laut. Coll. Pr. h. t. d. §. 8. & Disp. d. var. Temp. art. 7. §. 1. usque ad §. 6. ubi plur. Exempl.

Qu. 6. An etiam spatium longiori?

Resp. Aff. 40. Ann. sc. omnes actiones, quæ alias præscriberentur 30. An. si in Judicium fuerint deductæ l. 1. §. 1. C. d. an. except. l. f. C. d. præscript. 30. vel 40. ann. vid. omnino Simon. D. d. tempor. præscription. §. 110. Exempl. vid. in Comp. Laut. p. 106. lin. 7. seqq. à pr p. 575. lin. pen. Item 50. Annis Condictio illa præscribitur, qua, quod alea perditum est, repetitur. l. f. C. d. aleat. Comp. Laut. p. 615. & p. 159. lin. 8. à fin. ibi. nisi 50. annorum præscriptione &c.

idque propter odium ludentium, Simon.
d. D. §. 111.

*Qu. 7. Quamdiu durant actiones Prætorie
pænales?*

Resp. Regulariter Anno utili præscri-
buntur. l. 1. ff. h. t. l. 6. ff. d. calumn. Laut.
Concl. For. Ex. 6. th. 7. l. 35. ff. d. O. & A.
Ratio: Quia poena se ulterius extendere
non potest, quam quousque Jurisdictio
ejus, qui imponit seu infligit poenam, arg.
l. f. ff. de Jurisd. Jurisdictio verò Prætorie
annalis tantum erat, pr. J. h. sic e. g. actio
injuriarum æstimatoria est annalis l. 5. C. d.
Injur. Comp. Laut. p. 666. in med. lit. E. &
p. 668. lit. f. n. 3. quod etiam ad actionem
ad Palinodiam extendit, Mev. p. 5. d. 369.
sed malè. vid. Comp. Laut. p. 669. lin. 1. 2. &
3. à fin. Huc porro referuntur Actio Bo-
norum raptorum, quatenus in quadru-
plum datur, l. 2. §. 13. ff. de vi bon. rapt.
Comp. Laut. p. 662. lin. 1. & 2. à pr. Acti-
ones populares, l. f. ff. d. pop. act. junct.
l. 2. ff. eod. Comp. Laut. p. 615. & 680. ante
med. lit. 5. (ad quas pertinet actio de albo
corrupto, Comp. Laut. p. 11. & 12. à pr.
Actio de Sepulchro violato, Comp. Laut. p.
673.) Actio, quæ dator contra eum, qui
exemit in Jus vocatum, l. p. §. 4. ff. ne quis
eum qui in Jus voc. &c. Comp. Laut. p. 33.
lin.

ult. Sic etiam Actio, quæ datur contra
 n, qui tempore incendiû vel naufragii
 id rapuit intra annum in quadruplum
 ar. *l. 1. pr. ff. d. incend. ruin. naufr.* A-
 o contra Calumniatorem qui sc. lucrum
 cepit, ut alium conveniret, in quadru-
 um datur intra annum, *l. 1. pr. ff. d. ca-*
n. Comp. Laut. p. 73. lin. 7. à fin. & p. 74.
O. conf. D. Stryk. D. d. Act. prescription.
2. Ax. 3. per tot.

u. 8. Excipiuntur ne quadam actiones,
quæ, licet prætoria pœnales sint, per-
petua tamen sunt?

Resp. Aff. Sic excipitur (1. actio furti
 manifesti, *h. pr. n. ibique Vinn.* quæ utut
 prætoria, in quadruplum sit, perpetua ta-
 men est. *Comp. Laut. d. p. 615. junct. p. 654.*
 1. Actio furti adversus nautas, caupones &
 abularios, *l. f. §. f. ff. naut. caup. & c. Comp.*
aut. p. 94. pr. lit. d. ibi: in perpetuum. (3.
 ad eam ratio est in Act. depositi miserabi-
 s, hæc enim prætoria est, & in duplum
l. §. 1. ff. depos. & tamen contra ipsum
 lepositarium etiam post annum in du-
 plum datur, seu perpetuò *l. 18. ff. depos.*
Comp. Laut. pag. 281. lit. O. ibi: duplum &
625. ante med. (4. Item obtinet in acti-
 one servi corrupti, *l. 13. ff. d. serv. corrupt.*
Comp. Laut. p. 157. in med. ibi: perpetua.

Aliud Exempl. v. in L. 13. §. f. ff. d. veſtig.
de quo *Comp. Laut. p. 554. lit. 3. pr. ibi:*
perpetua, conf. D. Stryk. d. l. n. 16. ſeqq.
Denique omnis actio quæ tempore peri-
ſemel incluſa iudicio, ſeu poſt litis con-
teſtationem ſalva permanet. l. 139. ff. d.
R. F. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 10.

*Qu. 9. Actiones Prætorie rei perſecutorie
quandiu durant?*

Reſp. Sunt perpetuæ l. 35. pr. ff. d. o.
& A. e. g. Actio publiciana in rem, d. l. 35.
ff. d. o. & A. De conſtituta pecunia, l. 2.
C. d. conſt. pec. l. 2. pr. ff. eod. *Comp. Laut. p.*
218. in med lit. N. Actio inſtitutoria l. 15. ff.
d. inſt. act. *Comp. Laut. p. 244. lin. 15. à fin.*
Actio Exercitoria l. 4. §. 4. d. exerc. act.
Comp. Laut. p. 236. in med. Actio in factum
ex jure jurando *Comp. Laut. p. 181. D. Stryk.*
M. 3. Ax. 1.

*Qu. 10. Sed quid ſi actio Prætorie rem qui-
dem perſequatur, tendat verò ad actus
geſtiresciſſionem?*

Reſp. Hoc in caſu actio eſt annalis; Ratio,
quia publicè intererat litium aliquando
finem eſſe, & actus geſtos non facilè reſol-
vi. d. l. 35. in f. ff. d. o. & A. ſic Actio reſciſſo-
ria, qua uſucapio impleta propter alterius
abſentiam reſcinditur, veteri jure, annò
novo quadrienniò præſcribitur. d. l. 35. in
f. pr.

. d. O. & A. §. 5. f. d. act. l. 1. §. 1. ff. ex
 1. caus. maj. l. f. C. d. temp. in integr. rest.
 p. Laut. p. 615. & p. 87. lin. 16. & 17.

. Porro huc spectat Actio Pauliana, quâ
 audem Creditorum alienata revocan-
 quæ annalis est l. 6. §. f. l. 18. §. 8. ff. quæ
 raud. Cred. Comp. Laut. p. 690. nec non
 titutio ob metum facta, & inde Actio
 id metus causa à Præatore hoc nomine
 a, quæ per annum utilem tantum du-
 , quatenus sc. ad quadruplum tendit.
 l. §. 1. ff. quod met. caus. Actio enim, quæ
 t Annum causâ cognitâ in simplum da-
 , est perpetua d. l. 14. §. 1. l. 17. l. 19. ff.
 , C. d. t. Comp. Laut. p. 77. & 78. pr. lit.
 vid. D. Stryk. d. M. 3. Ax. 2.

*Qu. 11. Dantur ne adhuc plures actiones
 Prætorie, rei persecutorie non
 perpetue?*

Resp. Aff. sic Actio Redhibitoria inter-
 m LX. diebus, interdum VI. mensibus
 æscribitur. l. 19. §. f. l. 28. l. 31. §. 22.
 d. Ædil. Edict. Comp. Laut. p. 412. in fin.
 p. seq. 415. Actio æstimatoria sive quanti
 inoris ex Edil. Edicto competens, inter-
 im VI. mensibus, interdum anno præscri-
 tur. d. l. 19. §. f. l. 38. ff. d. t. Comp. Laut.
 p. 413. lin. 8. à pr. & Coll. Pr. h. t. §. 11.
 tit. d. Edil. Ed. §. 26. & 31. Actio doli

biennio extinguatur. *l. f. C. d. dol. mal. Comp. Laut. p. 80. lin. 4. à fin. junct. d. p. 615.*

Qu. 12 Actiones Prætor. Rei Persecutorie Delicto venientes quamdiu durant?

Resp. Tamdiu, quam illarum singulæ Prætor in specie concessit. *Comp. Laut. ibi & Coll. Pr. h. t. §. 12. Exempl. vid. l. 21. §. 5. ff. rer. amot. l. 6. l. 7. ff. d. al. p. mut. caus. l. 4. ff. si mens. fals. mod. dix. Comp. Laut. p. 88. pr. p. 162. in fin. tit. 6. p. 4. ante med. lit. N. p. 475. lin. 8. à fin. ibi perpetua.*

Qu. 13, Criminales Accusationes, quo tempore præscribuntur?

Resp. Regulariter ann. XX. *l. 12. C. fals. c. 6. X. d. Exc. Comp. Laut. p. 615. p. 668. lin. 5. à fin. sic licet à fure usque 30. annos rem furtivam condicere. Comp. Laut. p. 209. lin. 6. à pr. ibi: perpetua & eousque actione furti duplum ab eo petere possum laqueò, tamen suspendi amplius post 20. annos non potest. D. Stryk. d. D. M. 2. Ax. 5. n. 5. Idem dicendum, si propter injurias illatas criminales agam. Comp. Laut. d. p. 668. add. Disp. d. jur. Ib. 40. in fine. & disp. de Crim. præscrip. §. 14. Mev. p. 6. d. 12. n. 1. D. Stryk. d. n. 6. seqq.*

14. *An hoc perpetuum in omnibus accusationum Criminalium speciebus?*

resp. Aff. Regulariter: Dantur tamen in Crimina, ubi Lex expressè brevioris prescriptionis terminum præfinivit.

Q. 15. *Qualia illa?*

resp. Sic quinquennio præscribitur rum *l. 29. § 6. ff. ad L. Jul. d. adult. si publica accesserit, d. l. 29. §. f.* Inste verò Stupratae, æque ac Ecclesiæ immunitas manet. Carpz. *Jpr. Cons. p. 2. d. 82. an. C. 2. d. 82. Sande dec. Fris. l. 5. t. 9.* Adulterium quoad privilegiariam executionem Patris & Mariti LX. diebus præscribitur. *l. 37. §. 1. ff. d. min. §. 6. l. 14. §. 2. l. 29. §. 5. l. 30. §. 1. ff. d. C. ad Jul. d. ad ult. Comp. Laut. d. p. & p. seq.* Quoad accusationem extrajudicialem concessam mensibus VI. utilibus, *l. 4. d. l. 29. §. 5. ff. d. t. l. 1. §. 10. ff. ad Turp.* quoad omnem omnino Criminem accusationem V. Annis, quæ sola diè observatur, *l. 28. C. d. adult. si verò concurrat violentia, l. 29. l. f. ff. d. adult. incestus, l. 39. §. 5. ff. d. t.* tum deinceps XX. Annis præscribitur Brunn, *C. 2. 22. Bard. Ex. 35. §. 19. Struv. O. Cr. C. 12, 13.*

Qu. 16.

Qu. 16. An aliae adhuc Accusationes quinquenniō præscribuntur?

Resp. Aff. sic præscribuntur V. annorum spatio accusationes ex L. Julia, l. 1. ff. d. adult. an ex omni? vid. D. Stryk. d. M. 2. ex. ult. n. 30. Item est in Crimine Peculatus l. 7. ff. ad L. Jul. pec. Comp. Laut. d. p. 616. & p. 703. post. med. lit. d. & si eximius contra SCrum Silanianum tabulam aperuerit. l. 13. ff. ad SCt. Silan. Comp. Laut. d. p. 616. junct. p. 508. Porro quinquenni præscriptio obtinet, quoties post mortem adhuc Criminis vindicatio permittitur arg. l. 1. ff. ne de Stat. defunct. post quinquenn. quer. nec non in illis delictis, quibus post mortem memoria damni potest. vid. Brunn. Proc. Inquis. c. ult. n. 1. alleg. à D. Stryk. d. l. n. 31. & d. Jur. Jur. D. 8. c. 4.

Qu. 17. Suntne Crimina, quæ perpetrata vindicantur?

Resp. Aff. quæ vulgò Crimina excepta vocantur. In quorum numerum recitatur Crimen Apostasiæ, l. 4. C. d. apost. suppositi partus, l. 19. §. 1. ff. ad L. Corn. de fals. Parricidii, l. 13. ff. ad SCt. Silan. Comp. Laut. d. p. 616. & p. 700. in fin. tit. 9. lit. a quibus DD. addunt Crimen Læse Majestatis, Hæreseos, Assassinii, falsæ Monete Si-

oniae, Concussionis, Abortus, & Blas-
 emiae. Laut. *d. Crim. praescript. th. 23. &*
l. pr. h. t. §. 16. sed sine textu Juris, *vid.*
Stryk. d. D. M. 2. aph. 5. n. 12. seqq.

*Qu. 18. Transseuntne actiones etiam ad
 heredes?*

Resp. Aff. (sed non omnes, *h. §. 1.*) &
 idem vel activè, *i. e.* in heredes actoris,
 passivè *i. e.* in heredes rei. *vid. omninè*
ut. in D. d. transit actionum per tot. &
l. pr. tit. d. O. & A. §. 50.

*Qu. 19. In heredes igitur Actoris qua-
 nam transseunt?*

Resp. Regulariter omnes *l. 24. ff. d. V. S.*
l. 2. ff. d. R. J. l. 37. ff. d. A. O. H. & qui-
m proportionè hereditaria l. 6. C. fam.
rc. l. 2. C. d. hered. Act. adeò, ut hoc ipsum
 heredes debitoris, quò minus singuli pro-
 portione hæreditaria conveniantur, pa-
 t. *l. 26. C. d. pact.* Exceptiones tamen,
 quibus singulis hæredibus actiones & acti-
 vè & passivè in solidum dantur. *V. in. l. 25.*
l. 9. 10. seq. ff. famil. herc. l. 3. §. 3. ff. com-
mod. l. 1. & 2. C. si unus ex plur. l. 85. ff. d.
l. O. add. l. 1. §. 36. ff. depos. l. f. C. eodem.
aut. d. D. th. 11.

*Qu. 20. An etiam actiones ex delicto priva-
 to venientes activè transseunt?*

Resp.

Resp. Aff. idque sive in iudicium
 rint deductæ sive non, *b. §. 1. ff. l. 1. ff. d. priv. del. Laut. d. Act. Injur. l. 1. th. 21.* sive sint rei persecutoria
 ut actio rerum amotarum *l. 21. §. 5. ff. amot. Comp. Laut. p. 456. & Actio in
 etum de alienatione Judicii mutandi
 fa, l. 4. §. f. ff. d. al. Jud. mut. Caus. Co
 Laut. p. 88. pr. lin. 1. & 2. sive poe
 tantum, ut actio furti, *l. 1. §. 1. ff. de p
 del. l. 47. ff. d. furt. l. 2. §. f. ff. vi bon. r
 Comp. Laut. p. 623. lit. 2. & p. 654
 add. d. D. th. 27. Comp. Laut. p. 662.*
 Nam & poenales actiones in bonis co
 putantur, & propterea cum aliis bo
 ad hæredes, & similes successores tra
 eunt. *l. 32. pr. ff. d. calumn. Comp. Lau
 p. 74. pr. lit. 5. sive rei & poenæ persecu
 riæ simul, ut Actio Legis Aquiliæ, l. 1.
 §. 8. ff. ad L. Aquil. vi bonorum rapt
 rum, l. 13. pr. ff. d. dol. mal. Comp. Lau
 p. 80. lin. 12. à pr. Quod metus cau
 l. 16. §. 2. ff. Quod met. C. Comp. Lau
 d. p. 623. & p. 77. lin. 8. à fin. Excipit
 actio in factum de qua in *L. 9. in f. ff. d.
 relig. Laut. cit. D. th. 27. & Coll. Pr. d. 60
 A. §. 50.***

*Qu. 21. Quid si Actiones ad Jus aliquod
 personale tendant?*

Resp.

Resp. Hæ ad hæredes non transeunt, sed cum persona extinguuntur. *l. f. pr. C. Usufr. vid. Comp. Laut. d. p. 623. & p. 128. Qu. 22. An Actio ex privato delicto descendens & injuriam illatam vindicans ad hæredes transit?*

Resp. Neg. Competit enim ad meram indictam, quam morientes remittere censentur. Et si ipsi qui injuriam passi sunt acuerint, silentium eorum maneat semper & non à posteriori suscitari concedatur *arg. l. f. in f. C. d. revoc. don.* Huc pertinet Actio injuriarum, quæ ad meram vindictam tendit *l. 2. §. 4. ff. d. Collat. nec per litis contestationem præparata est h. §. 1. f. l. 1. §. 1. ff. d. priv. del. l. 32. pr. ff. ad L. Falc. l. 13. pr. l. 15. §. 14. l. 28. ff. d. Injur. Comp. Laut. p. 666. lin. 8. à fin. sive sit Prætorica sive Civilis, ex Lege Cornelia competens. arg. dd. LL. Comp. Laut. p. 666. Actio quæ datur ex edicto de non in jus vocando, *l. p. ff. d. in Jus voc. Comp. Laut. p. 623. & p. 29. lin. 9. à fin.* Item actio, quæ donatarii ingratitude arguitur, *l. 7. & f. C. d. rer. don. §. 2. f. d. don. c. f. x. d. don. Comp. Laut. p. 558. lin. 6. à fin. & Coll. pr. tit. de Don. §. 42. & h. t. §. 51. ubi plura add. Comp. d. p. 623. junct. p. 74. pr. lin. 1. p. 107. l. pen. & ult.* Notandum tamen, quod*

quod omnis actio injuriarum, si defunctus judicium inchoaverit, litemque contestatus fuerit, successoribus quoque datur *l. 13. pr. ff. d. injur.* Laut. cit. *Disp. Trans. Act. th. 28. 29. & 30.*

Qu. 23. An etiam actio injuriarum recantatoria morte injuriati extinguatur?

Resp. Neg: Tendit enim non ad vindictam, sed ad famæ, opinione vulgi læsæ restitutionem vel potius illæsæ famæ declarationem. Laut. *d. act. injur. recant. th. 21.* idque verum est, etiamsi lis nondum sit contestata. *Comp. Laut. p. 669. lit. S. in med.* Idem dicendum, si corpori & Collegio Injuria illata, quæ per mortem unius vel omnium, qui tempore illatæ injuriæ Universitati interfuerunt, non tollitur *arg. l. 76. ff. d. jud. D. Frommann. Disp. d. act. C. 14. §. 2.*

Qu. 24. Transitne actio Criminalis vel Accusatio publica ad heredes?

Resp. Neg. sed Accusatoris morte extinguatur, cum in bonis non sit, nec privatum interesse, sed publicam vindictam intendat, & heredibus ex propria persona & jure Civitatis competat, ac propterea cum bonis ad successores transire non possit. Laut. *d. D. th. 25.* adeò, ut licet à defuncto lis contestata sit, ea tamen accusantis mor-

aboleatur. l. 3. § ff. d. accus. l. 12 pr.
ad Scr. Turp. D. Fromm. d. l. th. 3.

*Qu. 25. An idem de Actionibus popula-
ribus dicendum?*

Resp. Aff. nam nec hæ successoribus
itur, cum ante litem contestatam nul-
sint in bonis. l. 32. pr. ff. ad L. Falc.
Et. l. 12. pr. ff. d. V. S. & per consequens
n bonis transmitti non possint. Laut. d.
th. 26. & Comp. p. 680. lit. P. Post litis
nem contestationem etiam hæ successo-
us competunt. arg. d. l. 12. ff. d. V. S.
np. Laut. d. p. 680. conf. p. 68. lin. 5. &
p. 147. pr. lin. 2. p. 182. lin. ut. p. 323.
med. Except. vid. in d. Comp. p. 508. tit. 5.
contra Regulam.

*Qu. 26. Morte Rei quanam Actiones ex-
tinguuntur?*

Resp. Disting. inter Actiones Reales,
personales; quæ iterum vel ex facto li-
o vel illicito descendunt.

*Qu. 27. Actiones igitur reales, an ad-
versus hæredes dantur?*

Resp. Neg. Hæ enim semper adversus
m competunt, qui rem possidet, l. 42.
d. R. V. l. 25. ff. d. O. & A. arg. l. 19. ff.
Fur. Fisc. l. 2. C. si un. ex plur. ac proinde
on successorem, sed rei possessorem se-
untur & quodammodo contra rem i-

psam diriguntur, *dd. LL. junct. l. 17. ff. d. pign. l. 14. ff. d. publ. Comp. Laut. p. 624. pr. junct. p. 116. lin. 9. à fin. p. 143. lin. 1. à pr. adeò, ut si libellus actionis realis in hæredem nulla possessionis mentione facta concipiatur tanquam ineptus rejiciatur. Oldendorp. d. Act. Cl. 3. Act. 2. n. 5. Laut. d. D. de Transf. Act. th. 2. & Coll. Pr. §. 53.*

Qu. 28. Quid de Actionibus personarum ex Conventionem descendentes dicendum?

Resp. Hæ adversus hæredes contrahentis omninò dantur. h. §. 1. J. Comp. Laut. d. p. 623. p. 218. lit. f. p. 22. lit. P. p. 223. lit. d. p. 233. lit. P. p. 287. inf. p. 289. lit. p. p. 356. lit. P. p. 366. lit. P. & passim. add. d. D. th. 23. ubi Exempla. Etiamli (1. Ipsi veri aut quasi Contractus contrahentium morte intincti fuerint, arg. l. 36. l. 63. §. 8. ff. pro soc. l. 1. §. 16. ff. d. tut. & rat. distr. Comp. Laut. p. 294. pr. lit. P. p. 474. lin. 5. à pr. (2. In Contractibus hæredum nulla mentio facta. l. 13. C. de contr. stip. arg. l. 9. ff. d. prob. l. 38. l. 56. §. 1. ff. d. V. o. vid. Gail. 2. O. 2. n. 10. Barbof. L. 14. C. 1. ax. 5. inf. Laut. d. th. 23. Etiamli (3. Dolus defuncti in contractu intervenit. l. 157. §. 2. ff. d. R. J. l. 12. l. 49. ff. d. O. & A. l. 7. §. 1. ff. Depos. cum hoc in casu actio

non descendat ex dolo, sed ex conventio-
 e. D. Fromm. d. th. 4. Comp. Laut. d. p.
 23. junct. p. 280. lin. 7. & 8 à fin. d. p. 474.
 n. 6. à pr. Etiam si (4. Poena conventio-
 alis petatur. l. 47. ff. d. act. Empt. Tunc
 nim non ut poena, sed tanquam interesse
 enit. d. l. 47. Comp. Laut. d. p. 713. lit. a.
 2. 11. à fin. sive denique negotium sic
 onæ fidei sive stricti Juris. l. 121. ff. d. R.
 D. Fromm. d. l. Laut. Coll. Pr. d. O. &
 §. 54. & d. Diss. d. th. 23.

Qu. 29. Annon verò interdictum etiam actio
 ex facto licito descendens adversus ha-
 redes non competit?

Resp. Aff. sc. (1. Quando partes con-
 eniunt, ne actio adversus Successores
 transeat, vid. l. 56. §. 3. ff. d. V. O. Tunc
 nim actio ipso quidem jure in haeredes
 transit, se exceptione pacti conventi eli-
 tur. Laut. d. D. th. 24. Quod etiam fa-
 ctum censetur, si fidejussores paciscuntur,
 t unô ex illis mortuô, debitor alium in
 us locum substitueret. Laut. d. l. (2.
 quando tale debetur, quod à debitoris
 credibus præstari nequit. v. g. factum
 personæ adherens, vel in quo promisso-
 industria specialiter est electa. L. un.
 9. C. d. cad. toll. l. 31. ff. d. sol. Laut. d. l.
 Quando actio ex contractu quidem

provenit, sed ob delictum concurrentem
 parte pœnalis habetur, eo, quod factum
 punit, & in dolum concepta est, arg. l. 1.
 §. 1. ff. d. pos. h. §. 1. J. Laut. d. ib. in
 med. Comp. Laut. d. p. 623. & p. 281. la.
 à pr. Talis censetur actio Tributaria, quæ
 Dominum, maliciosè distribuentem occu-
 cet. l. 7. §. f. l. 8. ff. d. tribut. act. Comp. l. 1.
 d. l. & p. 246. in med. conf. omnino p. 11.
 lin. 9. à pr. & Coll. Pr. d. l. §. 55.

*Qu. 30. Ex facto autem illicito, & quidem
 ex delicto privato, si descendat actio,
 quid Juris?*

Resp. Disting. an talis actio in judi-
 um sit deducta, & à reo vivente, lis
 contestata, annon.

*Qu. 31. Quid in casu, quando lis nondum
 contestata est, obtinet?*

Resp. Hoc in casu successores rei
 debitoris regulariter non tenentur, l. 1.
 §. 2. ff. d. priv. del. sed actio ex delicto delin-
 dens autorem suum tenet. d. l. 1. §. 2. &
 deliquentis morte extinguitur. d. l. h. §. 1.
 J. l. 4. §. f. & LL. seqq. ff. d. al. jud. mut. c.
 22. C. d. pœn. l. 22. d. Nov. op. Nunc. idem
 nulla habitâ ratione, siue damnum, siue
 injuriam persequamur. d. l. 1. §. 2. ff. d.
 priv. del. arg. l. 13. pr. ff. d. injur. Excep-
 titur tamen actio ad Palinodiam; Siue (2)

actio

o ex delicto sit rei tantum persecutoria,
 ctio rerum amotarum, & actio in fa-
 n de alienat. Ind. mut. causa quæ licet
 persecutoria sint, quia tamen ex deli-
 oriuntur, adversus successores non
 seunt. l. 4. § f. *junct.* LL. *seqq.* ff. d. *al.*
mut. c. l. f. C. *rer. amot.* Comp. Laut. p.
junct. p. 28. lin. 6. & 7. à pr. p. 36 lin.
 4. à pr. p. 456. lin. 8. & 9. à fin. ubi
 mpla plura. *vid.* Laut. *cit.* D. *th.* 35. &
Pr. d. l. §. 57. Sive (3. sit poenæ tantum
 ecutoria, d. l. 22. C. d. *pæn.* idque licet
 delicto aliquid ad hæredem pervenit.
 pr. ff. *ad L. Falc.* d. l. 22. C. d. *pæn.* &
 22. ff. d. N. O. N. Aliam Rat. *vid.* in *Diss.*
romm. d. c. 14. *th.* 5. Laut. *cit.* *Diss.* §.
 Sivè (4. sit rei & poenæ persecutoria
 ul. *arg.* §. 1. *J. h. l.* 111. §. 1. ff. d. R. *J.*
 §. 8. ff. *ad L. Aquil.* l. 15. ff. d. *serv.*
upt. l. 2. §. f. ff. *vi bon. rapt.* Comp. Laut.
 74. *conf.* p. 145. lin. 14. & 15. à pr. *lit.*
 bi *Exempl.*

Qu. 32. Patiturne prædicta Regula ali-
 quas Exceptiones?

Resp. Aff. Si ex rei persecutoriis & mi-
 actionibus ex delicto aliquid ad succes-
 es pervenit, tunc enim in quantum exin-
 pervenit, conveniri possunt. l. un. C. *ex*
des. l. 23. §. 8. ff. *ad L. aquil.* l. 5. ff. d.

Calumn. l. 4. in fin. ff. d. inund. rain. l. 1. d. D. 1b. 37. Actio tamen vi bonorum
 priorum licet mixta sit, *pr. f. d. vi bon. rap.*
 successores tamen, ne in id quidem, quod
 pervenit, datur *d. pr. f. & d. l. 2. § ff. d. vi bon. rapl. Comp. Laut. d. p. 662. lin. 5. et
 à pr. Laut. d. D. 1b. 33. & 34. D. Froben. d. l. (2.* Exceptio est, quando potest
 jure imposita est. *Comp. Laut. d. p. 101. in f.*

*Qu. 33. Ad successorem quando aliquid per
 venisse intelligitur?*

Resp. Non tantum, si res ipsa per delictum
 quaesita cum hereditate in heredem
 transiit, sed etiam, si per consequentiam
 hereditas propter delictum pinguior, quam
 fuisset sine delicto ad ipsum pervenit: ve-
 luti si quis, dum rem furtivam constat,
 de propriis rebus nihil erogavit, sed illam
 interim comparsit, ac ita effecit, ut plus
 perveniret ad heredem seu successorem
 quam alias perventurum fuisset, si has res
 furtivas non habuisset. *vid. Laut. d. D. 1b. 33.*

*Qu. 34. Qualis Regula obtinet, quando
 actio ex delicto privato descendens
 reo in iudicium deducta?*

Resp. Hæc generalis obtinet regulam
 actionem regulariter contra heredes in
 sol.

idum competere. *l. 58. ff. d. O. & A. l. 9. ff. d. R. F.* sive deinde (1. actio ex de-
 to sit civilis, sive Prætorialia: sive (2. Rei,
 enæ, aut utriusque persecutoria, *dd. LL. §. 1. F. h. t. jung. l. 26. ff. d. O. & A. l. 13. l. 28. ff. d. Injur. l. 87. l. 164. ff. d. R. F. 10. ff. d. accus. l. un. C. ex del. defunct.* si-
 item (3. Civiliter & ad poenam parti ap-
 icandam; sive criminaliter ad poenam
 cuniarum, fisco applicandam, agatur.
aut. d. D. th. 37. Aliud dicendum si cri-
 inaliter ad poenam corporalem delin-
 enti infligendam agatur. Tunc enim lis
 inquam transit. *D. Fromm. d. C. 14. th. 7*
 vè denique (4 Litis Contestatio vera, sive
 uasi intervenerit. *i. e. lis pro contestata*
abeatur. Laut. d. D. th. 36. 37. 38. & 39.
Coll. Pr. §. 58.

Qu. 35. Quid Jure Canonico obtinet?

Resp. Jure Canon. heres ex delicto de-
 uncti usque ad hereditatis quantitatem &
 ei ablatae restitutionem tenetur, etsi ex
 delicto ad eum nihil pervenerit, nec lis
 cum defuncto contestata fuerit. Idque eo
 colore ut hac restitutione Rei conscientia
 exoneretur & is tanto citius à poenis pur-
 gatorii liberetur. *c. ult. vers. sed ejus here-
 des X. d. sepultura. c. 5. X. d. raptor. c. 9. X. d.*
sur. cap. si Episcop. 16. qu. 6. Quæ ta-

nam en juris canonici dispositio in foro civil
haud observatur Laut. *d. D. d. tb. 39. d.*
Vinn. *ad h. §. 1. f. in fin.*

*Qu. 36. An Actiones in rem scriptae
sive transeunt?*

Resp. Neg. Cum rem sequantur, & in
qualitate vindicationis instituantur. *l. 1.
f. 1. 14 §. 3. ff. quod metus caus. si tam*
defunctus possessor dolo rem desit pos
dere, tum datur contra heredem actio
factum, in quantum locupletior factus est
Comp. Laut. p. 624.

*Qu. 37. An Actiones ex delicto publico, sive
Accusationes in heredes passive trans
eunt?*

Resp. Neg. in tantum, ut nec ceptæ &
inchoatæ accusationes regulariter trans
mittantur, cum crimen morte Rei cum
pœna extinguatur. *l. 3. l. 5. l. f. C. si reus vel
acc. mor. l. f. ff. de L. Jul. Maj. l. 3. l. 6. ff. de pub.
jud. aliquando tamen etiam mortuo reo,
criminis cognitio peragitur ad hunc effe
ctum, ut bona fisco vindicentur, vel ab ho
redibus turpia lucra extorqueantur, aut
pœnæ pecuniariæ exigantur. D. Fromm.
de ch 7 Laut. Coll. pr. §. 59.*

*Qu. 38. An Item de Actionibus popula
ritus dicendum?*

Resp. Aff. Hæ enim pari modo ante li.
rem

contestata non transeunt aduersus
efflores cum poenales sint, & quidem
de delicto, l. 5. §. 5. ff. de his qui effud. D.
de p. d. th. 27.

39. *An audiendus reus, qui post acce-
ptum Iudicium ante rem iudicatam sa-
tisfactionem offert?*

Resp. Aff. modo id omne offerat, quo (Ad §.
actoris deterius factum est, & in quod fin.)
fieret condemnatio l. 73. ff. d. Proc.
f. d. publ. & vectig. l. ult. ff. quæ in fraud.
l. h. §. f. ibiq; Vinn. vid. Hopp. ad h. §.

IB. IV. TIT. XIII.

DE

EXCEPTIONIBVS.

Qu. 1. Quod modis sumitur Exceptio?

Resp. Duobus: vel latè vel strictè: La- (Ad
gnificat omnem tam actoris quam rei Pr.)
ensionem, ita ut etiam replicationem
prehendat l. 2. §. 1. l. 22. §. 1. ff. h. t.
f. d. Replic. Laut. ad Leg. si contendat,
de juss. th. 49. Strictè denotat Defen-
sionem Rei (de quâ hâc) l. 10. C. b. t. Comp.
de p. 608. & Coll. Pr. h. t. §. 2.

*Qu. 2. Quomodo verò Rei sese defen-
dunt?*

iii i §

Resp.

Resp. Duplici modo : vel inficiando
vel depellendo.

Qu. 3. Quomodo Inficiando?

Resp. Quando actio actori con-
negatur, sive simpliciter, e. g. si
mutuum petenti reus dicat, nihil a
sive cum affirmatione novi facti; ut
reus dicit, ego tibi quidem fui obligatus
sed obligatio illa jam per solutionem
lata. Quæ inficiatio dicitur præ
Comp. Lut. p. 608. p. 276. lin. 10. n. 1.
p. 423. ante med. Coll. pr. d. T. §. 3. &
Prob. §. 28. & in diss. ad L. Si contra
th. 43. & seq. Diss. d. solut. th. 35. &
de Confess. th. 59.

*Qu. 4. An notatione probationis aliqua-
ter hac duo subest differentia?*

Resp. Aff. Inficiatione enim licet
reus nihil in iudicium deducit, & pro
etiam nihil ipsi probandum incumbit
quia propositio simpliciter & indetermi-
natè negans per rerum naturam non potest
est probari, *l. 10. C. d. non num. pet. l. 1.*
C. d. prob. c. 11. X. eod. In Inficiatione præ-
gnante verò reus, non tantum actionem
competere negat, sed simul novum
factum supervenisse, eoque obligationem
sublatam & extinctam esse affirmat; pro
inde quod in iudicium deducit, probat

n tenetur. *l. 1. C. d. prob. l. 9. l. 19. pr. id. l. 3. C. qui bon. ced poss.* Huc pertinet exceptio solutionis Compensationis, gationis, acceptilationis, rei interitus fusionis. Laut. *d. D. th. 44. It. d. D. de th. 35. & d. Disp. Confus. d. th. 59.*

Qu. 5. Quomodo depellendo reus se defendit?

Resp. Cum non quidem actionem sum-

Jure actori negat, sed illam adversus iniquam esse dicit, *h. pr. n. ibiq. Vinn.*

c in specie dicitur Exceptio, & Exce-

Juris sive Actionis *v. l. 2. ff. h. l. 34. §.*

F. d. O & A. l. 38. §. 1 ff. d. solut. Laut.

h. 44. & th. 78. Exempl. vid. in pr. F. h.

§ §. seqq.

Qu. 6. Quid igitur est exceptio in specie sic dicta?

Resp. Est jus reo competens ad exclu-

ndam actoris intentionem summo jure

ad datam. *arg. l. 2. pr. & §. 2. ff. l. 10. C.*

vid. pr. F. d. Relic. vid. Mev. p. 2. d. 707.

1.

Qu. 7. Unde Originem habent Exceptiones?

Resp. Ex æquitate naturali sunt enim

eorum defensiones. *l. 1. §. 1. L. 12. ff. d.*

l. mal. except. l. 125. ff. d. R. F. l. 47. ff.

O. & A.

Qu. 8.

*Qu. 8. Danturne verò etiam Exceptiones
quæ Jure Civ. introductæ sunt?*

Resp. Aff. e.g. Exceptio SCri Macedoni-
ani Vellejani, non numeratæ pecuniæ Or-
dinis Excussionis. *Comp. Laut. d. p. 608. junct.*
p. 250. seq. p. 267. seqq. p. 169. p. 635. Si-
porrò ex Jure Prætorio descendit exceptio
Metus doli, Pacti conventi, Juris juran-
di &c. *de quibus in seqq.*

Qu. 9. Quid est Exceptio Metus?

Resp. Est Exceptio contra actionem ex
coactio negotio descendente competentem
l. 9. §. 3. ff. quod met. caus. Comp. Laut. p.
617. & p. 77. lit. Q. & Coll. Fr. tit. d. dol.
mal. & met. except. §. 12.

Qu. 10. Quibus & contra quos datur?

Resp. Datur omnibus metu coactis &
heredibus & quorum interest *l. 4. §. 33. l.*
7. §. 1. ff. d. dol. mal. & met. exc. Contra
omnes, qui ex coactio negotio agunt (sive
ipsi metum admiserint, sive alii: nam ratio-
ne subjecti est in rem scripta. *d. l. 4. §. 33.*
l. 9. §. f. ff. quod. met. caus. Comp. Laut. d. l.
conf p. 609. lit. e.) etiam parentes: nam pot-
est metus ab alio causatus esse. *arg. d. l. 4.*
§. 16. ff. d. dol. mal. exc. Laut. Coll. Pr. d. T.
§. 14.

Qu. 11. Quid est Exceptio doli?

Resp. Quæ ex dolo oritur, & propter
Dolum

olum datur. *t. t. ff. d. dol. mal. except.*

Qu. 12. Quotuplex est?

Resp. Duplex: Generalis & specialis. *l. 1. §. p. ff. d. t.*

Qu. 13. Quæ est Exceptio doli generalis?

Resp. Quæ datur ad excludendam actionem summò jure competentem, contra æquitatem à sciente in iudicium ductam. *l. 2. §. 3. & 5. l. 4. §. 10. & 33. l. 12. ff. d. dol. mal. exc. l. 36. ff. d. V. O. l. 3. f. ff. d. adim. vel. transf. leg. ubi. Exempl. ut. Coll. Pr. d. t. §. 1. Struv. tit. d. dol. mal. c. 1b. 35. Willemb. eod. 1b. 19. Et hæc cum aliis Exceptionibus concurrit. v. g. æger donans convalescat, & contra eum agatur ex donatione, *d. l. 4. §. 1. ff. d. dol. mal. exc.* vel si promissio tibi facta quasi creditori, cum tamen non sit. *l. 7. in f. ff. d. t. Læf. eod. tit. n. 7. conf. l. 3. C. de nom. pec. & d. l. 2. §. 4. D. Harpprech. Conf. 21. n. 54. Laut. Coll. Pr. §. 2. d. t.**

Qu. 14. Quibus & contra quos datur?

Resp. Datur omnibus, à quibus aliquid contra naturalem æquitatem petitur, & successoribus omnibus. *l. 7. §. 1. ff. de Excep. contra omnes, qui scienter aliquid contra naturalem æquitatem petunt. d. l. 2. §. 1. L. 12 ff. d. t. licet ab initio bonâ fide contraxerint. d. l. 2. §. 3. eod. l. 3. §. f. ff. d. adim.*

adim. & transf. leg. l. 177. §. 1. ff. d. 1. §.
Exempla vid. in Comp. Laut. d. p. 617. p.
171. lin. 15. à pr. ibi doli exceptionem p.
566. lin. 9. à fin. p. 567. pr. lin. 3. & rassa.

Qu. 15. Exceptio doli specialis quid est?

Resp. Quæ propter dolum admissum in ipso negotio, ex quò adversari actio descendit, competit. Comp. Laut. d. p. 617.

Qu. 16. An etiam lata Culpa huic Exceptioni locum facit?

Resp. Neg. sed requiritur dolus malus l. 1. §. 2. ff. d. dol. exc. & quidem in ipso negotio ab initio admissus, qui tamen negotium non ipso jure nullum reddit. l. 36. ff. d. V. O. §. 1. §. h. l. 7. pr. ff. d. dol. mal. exc. l. 2. pr. ff. eod. l. 7. pr. ff. d. dol. Alii enim non opus esset hac exceptione. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 6. & 7.

Qu. 17. Quibus datur hæc Exceptio?

Resp. Omnibus dolò malò in ipso negotio ab initio admissò deceptis, successoribus fidejussoribus, & quorum interest. l. 7. §. 1. ff. h. l. 2 ff. d. dol. mal. exc.

Qu. 18. Contra quos datur?

Resp. Contra illos, qui dictum dolum admiserunt. d. l. 2. §. 1. & successores ex Causa lucrativa, l. 4. §. 29. ff. d. t. non etiam ex causa onerosa. d. l. 4. §. 27. & 29.

ex alieno delicto puniantur. Zoës. *d. tis.*
11. nisi successor antecessoris sui acces-
 sione uti velit. *d. l. 4. §. 27.* Struv. *tit. d. dol.*
al. exc. ib. 36. si enim commodum uti ve-
 , etiam incommodum ferre debet.

*Qu. 19. An adversus Parentes vel Patro-
 nos datur hac Exceptio?*

Resp. Neg. nam facti infamiam con-
 et, *d. l. 4. §. 16. l. 7. §. 2. ff. d. obseq. Par.*
Patr. sed datur liberis &c. exceptio in fa-
 um detracta doli mentione. *d. l. 4. §. 16.*
et. ibiq. Brunn. vid. Zang. d. Except. c. 13.
103. Bard. Exerc. 34. th. 16. Laut. Coll.
r. §. 9.

*Qu. 20. Quid est Exceptio non nume-
 rata pecunia?*

Resp. Quæ intra biennium datur illis,
 pe futuræ numerationis, se aliquid acce-
 pisse, confessi sunt, & illud postea non ac-
 ceperunt, illorumque heredibus. *l. 8. l. 14*
Pr. C. d. R. C. mandatoribus & fidejussori-
bus l. 12. C. eod. adversus illos, à quibus se
 aliquid accepisse confessi sunt & heredes,
l. 8. C. d. t. ex chirographo agentes h. §. 2.
vid. supr. tit. d. liter. oblig. Comp. Laut. pag.
169. & 170. & Coll. Pr. tit. d. R. C. §. 57.

Qu. 21. Quid est Exceptio Pacti conventi?

Resp. Quæ datur ei, qui pactus est, ad- (Ad §.
 versus eum, qui contra pactum suum ali- 3.)
 quid

quid petit, *h. §. 3. F. v. g.* debebat rem
mutuò, & pactus est, ne à se peteretur
si creditor nihilominus pecuniam pe-
voluerit, exceptione pacti conveni-
pellicur. *h. §. 3.* Neque enim pactione
minò *i. e.* ipso jure obligationes de-
vunt, *d. §. n.* nisi in Contractibus con-
sualibus, si hoc expressè actum fuerit
f. F. quib. m. obl. tol.

Qu. 22. Quid est Exceptio Jurisjurandi?

Resp. Quæ datur illi, qui adversario
extra judicium deferente, juravit, se
dare oportere, *l. 28. §. 4. ff. d. Jurej.*
rem esse suam ejusque successoribus
etiam singularibus, *vid. l. 7. & 8. ff. p.*
Contra eum, qui non attentò juramento
nihilominus agit. *h. §. 4. Comp. Laut.*
§ 18. tit. 5. junct. p. 180. seq. ejusque suc-
cessores, *l. 9. §. f. l. 28. §. 4. ff. d. t.* Nam
jusjurandum in se conventionem habet
propter quam non minus servatur, quam
propter religionem. *l. 25. & l. 26. in f.*
d. jurej. sibi que imputare propterea debet
quod ipse adversarium suum judicem in
propria Causa fecerit *l. 1 ff. quar. rer. ad*
non dat. ibique Laut. in Coll. Pr. §. 2. 3. 4.
5. & tit. de Jurejur. §. 52. & seqq.

*Qu. 23. Quid dicendum, si quis adversarius
adversario in judicio juravit?*

Resp.

Resp. Hoc in casu illi, qui iuravit, non
ceptio Jurisjurandi, sed Exceptio rei judi-
æ datur. *vid. Comp. Laut. p. 185. in med.
f. Diss. d. Relat Jurisj. th. 109. & 110.
Coll. Pr. d. t. Tit. quar. rer. act. & c. §. 3.*

Qu. 24. Quid est Exceptio Rei judicata?

Resp. Est Exceptio reo, in iudicio absolu-
ta, contra priorem actorem & ejus succes-
sores, *l. 28. ff. d. except. rei jud. l. 3. §. f. d. pign.
Harppr. Resp. 30. n. 52. Comp. Laut. p.
4. & p. 720. p. lin. 3. de eadem re (quan-
tate licet vel qualitate mutata, l. 14. pr. l.
pr. ff. d. exc. rei jud. non etiam de diversa
e.g. si ante petita sit possessio, nunc pro-
prietas d. l. 14. §. f. Comp. Laut. d. l. & p.
lin. pen.) ex eadem Causa, l. 3. l. 14. pr.
7. ff. d. t. L. 7. §. 3. & 4. L. 11. §. 4. & 5.
ev. p. 3. d. 116. & 317. vid. d. l. 11. §. 2.
eod. denuò agentes competens. h. §. 5.
& t. t. ff. d. exc. rei jud. ibique Lauterb.
Coll. Pr.*

*Qu. 25. Qualis sententia requiritur, ut hæc
exceptio locum habeat?*

Resp. Sententia judicis absolutoria. *l.
6. ff. d. t. quæ transit in rem judicatam,
non etiam, quæ appellatione suspensa est.
42. ff. d. minor. l. 32. C. de Transact. C. 7.
appel. in 6. An autem æqua sit vel iniqua,
nihil refert. l. 56. ff. d. re jud. l. 6. ff. d. exc.*

rei jud. l. 1. §. 4. ff. d. lib. exhib. l. 207. ff. d. R. J. modò non sit ipso jure nulla. l. 25. §. f. ff. eod. l. 1. C. quib. res jud. non noc. l. 24. C. d. Proc. Comp. Laut. p. 614. conf. p. 72. lit. E.

Qu. 26. Sed quare datur ex judicato Exceptio?

Resp. Quia & Actio datur l. 8. C. d. E. C. Cui autem damus actionem, ei multo magis Exceptionem.

Qu. 27. An Exceptio rei judicatæ etiam in Criminalibus locum habet?

Resp. Aff. hinc si quis absolutus à Crimine in hoc territorio proderit Exceptio rei judicatæ etiam in alio, si idcirco absolutus sit, quod innocentiam priori judici plene probâisset. *arg. l. 25. ff. d. stat. hom. l. 7. §. ff. d. accus. c. 2. de except. in 6. vid. D. Struv. S. J. C. Ex. 46. th. 24. secus si ob defectum probationum Wissemb. tit. d. except. re jud. th. 11.*

Qu. 28. Quomodo dividuntur Exceptiones

Ad 6.

7. 8. 9.

10. &

11.

junct.

§. f. tit.

seq.)

Resp. (1. In Nominatas & innominatas, (2. Civiles & Prætorias, (3. Personales Reales & Mixtas, (4. Temporales & perpetuas, (5. Dilatorias & Peremptorias.

Qu. 29. Quæ Exceptiones dicuntur nominatæ?

Resp. Quibus in jure certum ac special

no

men est inditum, *e. g.* pacti de non pe-
do, metus, doli, erroris, excussionis,
isionis, SCti Maced, Vellejan. &c. *Comp.*
et. d. p. 608.

Qu. 30. Quæ innominata?

Resp. Quæ certo nomine destituuntur
dicuntur in Jure, in Factum. *l. 14. ff. d.*
cept. l. 2. §. 5. ff. d. dol. mal. exc. l. 23. ff.
icut enim deficientibus actionibus no-
natis, Prætores introduxerunt actiones
factum, ita etiam, si de jure specialis
ceptio concessa non est, Prætores exce-
ones in factum concesserunt. *dd. LL. l. 8.*
d. cond. ob. turp. caus. l. 1. §. 4. ff. d. superf.
1. ff. d. P. V. Comp. Laut. p. 609, & Coll.
h. t. §. 11.

Qu. 31. Quæ Civiles?

Resp. Quæ oriuntur ex jure Civili. *§. 7.*
h. l. 7. pr. ff. d. F. & F. e. g. Exceptio or-
nis, divisionis, SCti Macedon, Velle-
ni, &c. *Laut. Coll. Pr. d. l. §. 12.*

Qu. 32. Quæ Prætorie?

Resp. Quæ ex Edicto Prætoris ortæ,
plæræque aliæ, *e. g.* doli, metus &c.
uamvis & hæ, ratione originis, descendant
ex jure Gentium; ratione tamen introdu-
tionis & approbationis fluunt ex jure
rætorio. *d. l. 7. §. 1. ff. d. F. & F. Laut. Coll.*
r. d. §. 12.

Qu. 33. Quæ Personales?

Resp. Quæ personam sequuntur, illi-
 que adhærent, nec ad heredes aut fidejuss-
 fores, nisi hodiè ob beneficium ordinis
 extenduntur (*vid. Comp. Laut. p. 609. p.*
635. pr. Mev. p. 2. d. 289. n. 4.) l. 7. pr. ff.
h. l. 12. l. 13. ff. sol. matr. l. 24. l. 25. ff. d.
re jud. l. 7. §. 8. L. 22. l. 25. §. 1. ff. d. Paſt.
 suntque tales, vel ex Legis dispositione:
 ut exceptio Competentiæ, *l. 12. l. 13. ff.*
sol. matr. d. l. 24. l. 25. ff. d. re jud. Laut.
D. d. Benef. Comp. th. 37. & 38. add. Comp.
d. p. 609. junct. p. 10. lin. 9. à pr. p. 247. in
med. & Coll. Pr. h. t. §. 13. & tit. de Re Jud.
§. 37. & seq. Cessionis bonorum, §. f. §. d.
repl. Comp. Laut. d. l. & p. 582. lin. 10. &
11. à pr. vel ex conventionem Partium, u
 Exceptio de non petendo à certa persona
d. l. 7. §. 8. d. l. 22. l. 25. §. 1. ff. d. paſt. Laut.
Coll. Pr. d. §. 13.

Qu. 34. Quæ Reales?

Resp. Quæ rem sequuntur & fidejussor-
 bus, omnibusque quorum interest, com-
 petunt, *l. 7. §. 1. ff. h. etiam invito reo,*
19. ff. eod. Comp. Laut. d. p. 609. junct. p.
275. lin. 10. à fin. ibi. invito debitore princi-
pali &c. ut exceptio doli, metus, erro-
ris &c. d. l. 7. §. 1. ff. h. t. Comp. Laut. p. 77
in med. p. 617. pr. lit. S. & in fin. lit. S. SC

lacedoniani, l. 9. §. 3. & 4. ff. d. Scto Maced.
 Comp. Laut. p. 250. lin. 13 à fin. & lit. S. SCti
 Vellejani. l. 16. §. 1. ff. ad SCt. Vellej. Comp.
 aut. p. 267. lit. N. & S. in fin. junct. p. 10.
 regulariter omnes, quæ non excipiuntur
 legis dispositione vel conventionem parti-
 m, l. 19. ff. h. t. Laut. Coll. Pr. §. 14.

Qu. 35. Quæ Mixtæ?

Resp. Quæ de Natura Realium & per-
 sonalium aliquid participant. In harum
 numerum refertur, Exceptio restitutio-
 nis ex causa ætatis, l. 6. ff. d. rest. in inte-
 rum, junct. l. 13. ff. d. min. l. 1. l. 2. C. de
 fidej. Comp. Laut. p. 82. hæc enim, quate-
 nus hæredibus minoris læsi datur, in d. L.
 6. aliquid de natura realium, quatenus ve-
 ro non competit fidejussoribus. d. l. 15. ff.
 de min. aliquid de natura personalium ha-
 bet. Comp. Laut. d. p. 82. lit. S. lin. 12. à fin.
 & Coll. Pr. §. 15.

*Qu. 36. An in harum numerum etiam re-
 ferendum Privilegium depauperatis de-
 bitoribus d. Ao. 1654. datum?*

Resp. Aff. DD. communiter. Cum
 enim duplex sit (1. de cassandis vel cassa-
 tis Usuris, usque ad quartam partem, &
 (2. de admittenda particulari solutione re-
 liqui; Ideò illud reale esse putat Mev. p. 4.
 d. 345. per verb. gänzlich cassirt und aufgehoben
 K k k k 3 ben

ben 2c. Hoc verò personale, quod soli debitori competeret, si non bona in solum dedisset sed fidejussori non. *vid. Brunn. ad l. 1. ff. d. Const. Princ. n. f. add. Id. ad L. 7. ff. h. n. 1. & 2. Mev. p. 3. d. 261. Zanger. d. Except. p. 3. C. ult. n. 63.*

Qu. 37. Quæ Exceptiones dicuntur Temporales?

Resp. Quæ certò tempore extinguuntur: ut non numeratæ Pecuniæ, Pacti de non petendo intra certum tempus &c. *Comp. Laut. d. p. 609. junct. p. 171.* Quæ enim Exceptiones etiam per modum actionis, sicuti hæ, institui possunt, illæ ad exemplum actionum temporales sunt.

Qu. 38. Quæ Perpetuæ?

Resp. Quæ neque XXX. ann. præscribuntur, ut sunt omnes, quæ specialiter non sunt exceptæ. *add. l. 5. §. f. ff. d. dol. mal. exc.* Hinc Regula: Quæ ad agendum sunt temporalia, ad excipiendum sunt perpetua: si scil non aliter, nisi per exceptionem proponi possint. *Laut. Coll. Pr. h. t. §. 17. & cit. ex quib. caus. maj. §. 28.*

Qu. 39. Quæ sunt dilatoria?

Resp. Quæ Actionem ad tempus tantum excludunt, ac differunt. *l. 2. §. f. l. 3. ff. h. §. 10. Id. vocantur Germ. verzüglich Schutz = Reden. Concept. Cammer = Ger Ord*

Ord. P. 3. t. 15. §. 6. & 8. R. J. d. A. 1654.
 . und hat der Beklagte 2c. Hic Reus tantum
 petit absolutionem ab Instantia, von dies
 em Gerichts-Zwang. Mev. pag. 9. d. 124.
 . g. Si pactum de non petendo intra cer-
 um tempus intervenerit, tunc actor acti-
 onem salvam retinet, eamque post efflu-
 um tempus in judicium iterum dedu-
 ere potest, nec exceptio rei judicatæ, si in
 priori Instantia Actio ejus per Exceptio-
 nem pacti de non petendo ante id tem-
 pus exclusa fuerit, nocebit. Carpz. 1. C. 3.
 l. 16. n. 4. & 5. Laut. Coll. Pr. §. 18.

*Qu. 40. Quotuplices sunt hæ Exce-
 ptiones?*

Resp. Duplices: Aliæ ad Processum
 seu Judicium constituendum pertinent;
 Aliæ meritæ causæ contingunt.

*Qu. 41. Exceptiones dilatoria ad Proces-
 sum pertinentes, quam respiciunt?*

Resp. Vel Judicem, & quidem aut ra-
 tione Jurisdictionis, aut personæ ipsius;
 vel personas litigantes, easque tum prin-
 cipales, actorem sc. & reum; tum acces-
 sorias s. minus principales, nim. Procura-
 tores, advocatos, testes &c. Vel denique
 modum procedendi.

*Qu. 42. Ratione Jurisdictionis quales Ex-
 ceptiones opponuntur Judici?*

K k k k 4

Resp.

Resp. (1. Exceptio incompetentiæ, si-
vè Præscriptio, seu Exceptio fori non com-
petentis, *l. f. C. h.* seu Exceptio fori decli-
natoria. *Germ. Einred/ wider den Gerichtes
Zwang. R. F. d. A. 1654. §. 34. Laut. Coll.
Pr. h. t. §. 19. & tit. si quis in Jus voc. & c. §.
5. & tit. d. Re Jud. §. 8. vid. omninò Nico-
lai, d. Proc. jud. cap. 19. per tot.* (2. Exce-
ptio præventionis, quâ declinamus forum
Judicis, alias concurrentem Jurisdictionem
habentis, ex hac ratione, quod ejus Juris-
dictio sit præventa ab alio competente ju-
dice. *l. 7. ff. d. Jud.* Quod fit etiam per so-
lam Citationem. *d. l. Laut. Coll. Pr. d. T. §.
20. Comp. Laut. d. p. 609. junct. p. 32. in fin.
tit. E. vid. Mev. p. 1. d. 332. p. 2. d. 67. p. 5.
d. 6. & 123. omninò Nicolai, d. tr. cap. 21.* (3.
Exceptio litis pendentia, qua declinamus
forum Judicis competentis, ex eo, quod lis
coram aliò Judicio jamjam inchoata pen-
deat, *l. 15. ff. rem rat. hab. l. 31. pr. ff. d.
R. C. sc. per litis contestationem. l. 7. ff. d.
jud.* Notandum tamen, quod exceptio li-
tis alibi pendentis non obstat ex lite coram
incompetente judice. *Mev. p. 7. d. 184.*

*Qus. 43. An per Arresti impositionem sit
lis pendens?*

Resp. Neg. *Berl. p. 1. d. 119.* Quia quæ ad
executionem faciunt in his. Creditor va-

riare

est potest, sed distingv. Mev. p. 4. d. 248.
 pro securitate tantum sui crediti, an
 n pro persecutione sui juris arrestum
 erit. Illo casu, si scilicet arrestans non
 intendit, ut in illo forô, ubi impetra-
 ageret, sed alio fine, non fieri litem
 dentem, quam quis non intendit, sta-
 ; At hoc casu, ubi res non tantum ar-
 o obnoxias facit, sed etiam hoc profe-
 & jus suum persequi cogitat, tum ar-
 um facere litis pendentiam defendit.
 nn. ad l. 30. ff. d. Judic. n. 11. & 12.

44. *Superestne hodiè adhuc aliqua in-
 ter præventionem & Litis penden-
 tiam differentia?*

Resp. Neg. Rat. quia nunc litis pen-
 tia etiam per solam Citationem legi-
 è factam emissam sc. & insinuatam, fit.
 mp. Laut. p. 610. & Coll. Pr. h. t. §. 22.
 que cit. DD. Notandum tamen, quod
 c intelligendum sit, si Citatio à judice
 mpetente, & non suspecto facta, nam
 declinari possit iudicium, Litis Conte-
 tio requiritur. vid. Gail. L. 1. O. 14. n. 4.
 incellor. d. Attent. p. 2. C 4. in pref. n. 52.
 unn. ad l. 30. ff. d. Jud. n. 2. Comp. Laut.
 32. lit. E. vid. Mev. p. 1. d. 232. & 233.
 u. 45. *Ratione personæ Judicis, quales
 objici possunt Exceptiones?*

K k k k 5

Resp.

Resp. Exceptio suspicionis, & Inhabilitatis, quibus Judex tanquam inidoneus rejicitur. *Comp. Laut. p. 610. junct. p. 99 & Coll. Pr. tit. de Judic. §. 35. 36. & 37. D. Maj. p. 1035. seqq. ubi d. except. inhabilitatis latè agit.*

Qu. 46. Quis Judex dicitur suspectus?

Resp. De quo justa suspicandi causa adest, illum non secundum Jus & Justitiam judicaturum. *vid. Nicol. d. tr. c. 22. Rejici autem potest non tantum Judex ordinarius, sed etiam delegatus. C. 4. C. 10. X. d. for. Comp. C. 41. §. f. C. 61. X. d. appel. l. 16. C. d. Jud. L. 9. ff. d. lib. Caus. N. 53. C. 3. §. 1. N. 96. C. 2. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 23. & d. tit. de Jud. §. 40. modo hoc fiat ante Lit. Cont. d. l. 16. C. d. Jud. nisi causa suspicionis post illam demum emerferit. l. 17. ff. d. Jud. ve ad litigantis cognitionem pervenerit. C. 4. X. d. except. Comp. Laut. p. 100. pr. & 197. lin. 10. à fin. vid. D. Stryk. Intro ad Prax. C. 9. §. 3. Mev. p. 2. d. 337. p. 7 d. 332. Interdum Reus Juramentum per horrescentiæ præstare tenetur. Comp. Laut. p. 177. add. D. D. Furam. Perhorrescent. th. 41. seq.*

Qu. 47. An etiam totum Collegium tanquam suspectum rejici potest?

Resp

Resp. Neg. nisi omnes de Collegio sint
inspecti, ac suspicionis ratio probetur.
Mev. p. 1. d. 51. d. 193. & 194. vid. Laut.
D. th. 42. & Comp. d. p. 610. D. Stryk. d.
r. d. c. 9. §. 17. & in Us. Mod. Pand. tit. d.
jud. §. 14.

*Qu. 48. Quæ autem Causæ suspicionis di-
cuntur justæ?*

Resp. De his cognoscit Judex. Gonz-
alez ad c. 61. d. appell. n. 5. Laut. d. D. th. 33.
In genere autem judicem suspectum faci-
unt, quæ testem. Nicol. d. c. 22. D. Hert.
D. d. uno homine plures sustinente person. §.
1. §. 11. Comp. Laut. d. l. junct. p. 99. &
100. & Coll. Pr. h. t. §. 25. & tit. de Jud. §.
39. & 40. & d. Disp. §. 20. & seqq. Inter
alias tamen Causas hæ in jure enumeran-
tur, si sc. Judex commodum vel in com-
modum controversiæ sentiat. l. 17. ff. d.
jud. L. un. C. ne quis in sua caus. junct. l. 1.
§. 11. ff. quand. appell. si alteri litigantium,
ejusque causæ faveat. l. 16. ff. d. Jurisd. c.
36. X. d. appell. Mev. p. 2. d. 77. Ziegl. in
Dicast. concl. 13. quod & inde præsumitur,
si ipse uni vel alteri ex litigantibus matri-
monio, vel necessitudine sanguinis aut
affinitatis junctus, dict. text. v. Laut. Ex.
4. Concl. 3. Ex. 4. concl. 17. & d. D. th. 23.
Vel inimicus sit, c. 41. §. 1. X. d. apell. l. 9.
ff.

*ff. d. lib. caus. arg. l. 3. pr. ff. d. test. Vel si
mitem causam habeat, arg. c. 20. X. d. test.
Ziegl. d. l. n. 19. aut si ejusdem causæ ad-
vocatus, Procurator, aut testis fuerit, c.
C. 36. X. d. appell. l. f. in f. C. d. assessor.
Comp. Laut. d. p. 99. junct. p. 432. seq. vid.
omninò Laut. d. D. th. 19. & mult. seqq.
D. Maj. p. 1031. seqq.*

*Qu. 49. Ratione personarum litigantium
quales Exceptiones opponuntur?*

*Resp. Exceptio inhabilitatis, quod si
legitimam personam standi in Judicio non
habeant. vid. omninò Comp. Laut. p. 97. p.
98. & d. p. 610. & Coll. Pr. d. tit. d. Jud. §.
23. usque 31. Exceptio justi impedimenti
Cautiois. t. t. ff. qui satisd. cog. ibique
Comp. Laut.*

*Qu. 50. Quales ratione personarum minu-
principalium, Procurat. Advocat.
testium &c.*

*Resp. Itidem Exceptio Inhabilitatis &
c. §. f. Illegitimationis, seu falsi procura-
toris, L. 24. C. d. Proc. Quæ Exceptiones
dicuntur Procuratoriae. Vinn. ad. §. 11. f.
h. Plura vid. in Comp. Laut. p. 57. p. 67. &
68. p. 431. & 432. junct. p. 610. & Coll. Pr.
tit. d. Postul. §. 10. & seqq. tit. d. Procur. §.
30. & seqq. tit. d. Testib. §. 12. & seqq. &
omninò. Nicol. d. tr. cap. 26. per tot. Berl.*

concl. 14. Zanger. d. t. p. 2. c. 8. n. 19.
Carpz. p. 1. C. 1. d. 26. & L. 3. t. 1. R.
Aev. p. 1. d. 203. n. 5.

51. *Quæ Exceptiones modum proceden-
di respiciunt?*

esp. Exceptiones modum proceden-
spicientes opponuntur, vel. e. g. ratio-
nationis, ut Exceptio termini angu-
loci non tuti, non honesti feriarum &c.

Comp. Laut. d. p. 610. junct. p. 31. &
& Coll. Pr. tit. de in Jus voc. §. 38. &
Nicol. d. tr. c. 16. Vel Ratione libelli,
exceptio Libelli alternativi, arg. l. 7. §.
d. in jur. Obscure seu inepti aurih. offe-
ur. C. d. lit. cont. Generalis, arg. l. ve-
bus ff. d. pact. Ineptæ cumulationis, l. f.
ord. cogn. Comp. Laut. p. 41. & 42. Coll.
b. t. §. 30. & tit. de Edend. §. 20. 21. &
Nicol. d. tr. c. 17. Vel Ratione Com-
itionis, ut Exceptio Contumaciæ, Ex-
otio legitimi impedimenti Comp. Laut.
6. tit. 11. Item exceptio præjudicialis.
o. C. d. injur. ibique Brunn. v. l. 54. ff. d.
id. Vult. c. 7. n. 566.

Qu. 52. *Quenam Cause merita con-
tingunt?*

Resp. Exceptio plus petitionis, §. 10.
b. §. 33. ff. d. act. Mev. p. 6. d. 323. & in
vam. c. 7. n. 82. Pacti temporalis de non
pe-

Petendo. *d. §. 10. f. h.* Moratorii sive
 Quinquennalis, quâ debitores, qui ci-
 tra culpam facultatibus lapsi, Rescripto
 Imperatoris ad certum tempus se defen-
 dunt contra suos creditores, *l. 2. C. d. prec.*
Imp. offer. Laut. D. d. Rescripto Morator
 Exceptio excussionis. *Comp. Laut. d. p.*
610. & Disp. d. Benef. Excuss. 1b. 46. &
Coll. Pr. h. t. §. 32. Cedendarum actio-
 num sub- & obreptionis, Competentia,
 Nominationis. *L. 2. C. ubi in rem. act. Comp.*
Laut. p. 611. & p. 116. in med. D. Te-
xor. dec. Palat. 35. not. 1. Nicol. d. tr. C. 24.
D. Maj. p. 1039. & 1040. ubi plur.

Qu. 53. Quæ Exceptiones dicuntur Per-
emptoriae?

Resp. Quæ actionem in totum extin-
 guunt, & semel oppositæ semper agen-
 tibus obstant, *§. 9. f. h. l. 3. ff. h. d. l. 2.*
C. d. prec. Imp. offer. Unde & perpetuæ di-
 cuntur. *dd. text. Germ. zerstörliche endli-*
che oder auslöschliche Ein- oder Schutz-Re-
den. Ord. Cam. p. 3. T. 27. pr. & Coll. Pr.
h. t. §. 33.

Qu. 54. Exceptionem peremptoriam oppo-
nens, quid petit?

Resp. Non absolutionem ab instantia
 ut in dilatoriis, sed ab ipsa Actione. Hin-
 Judex etiam oppositâ & legitimè probat
 hâ

Exceptione reum non ab instantia, sed actione absolvit; daß Beklagter von andrer Klag zu absolviren sey etc. *Comp. t. d. p. 611. & Coll. Pr. §. 34. h. t.*

u. 55. Hæ Exceptiones quotuplicis sunt generis?

Resp. Duplicis: Quædam statim ab initio cum ipsa actione oriuntur; quædam postea ex novis descendunt causis.

u. 56. Quanam statim cum ipsa actione oriuntur?

Resp. Harum aliæ descendunt vel ex otii circumstantiis; ut (1. Exceptio mens. §. 1. & 9. *J. h. t. l. 4. §. 33. ff. d. dol. & exc.* (2. Doli specialis *d. §. 1. & 9. l. 2. & t. t. ff. d. t.* (3. Erroris *d. §. 1. d. l. 4. 6. l. 7. ff. d. dol. mal. exc. l. 51. ff. d. Pact.* Non numeratæ pecuniæ §. 2. *J. h. t. l. pr. & §. 2. C. d. N. N. P.* (5. Ex L. 1. §. 5. *varum rerum act. non datur. Comp. Laut. 69. in med. ibi: peremptoria & c. & Coll. h. t. §. 34.* Vel ex contrahentium qualitate, ut (1. Exceptio SCti Macedoniani *ut. d. SCt. Mac. §. 16.* (2. SCti Vellejani. *ut. d. SCt. Vellej. §. 16.* (3. Minorennis. (4. Divisionis. *Laut. d. Beneficio divisionis. §. 32. & 33. Comp. Laut. d. p. 611. & t. p. 635, lit. E. & Coll. Pr. h. t. §. 35.*

Qu. 57.

Qu. 57. Quenam ex post facto?

Resp. (1. Exceptio jurisjurandi *Comp. Laut. p. 181. in fin.* 2. Rei judicatae, (3. Debiti pacto vel transactione remissi, vel legato (4. Rei venditæ & traditæ. *Comp. Laut. p. 416. tit. 3.* (5. Rei litigiosæ. (6. Præscriptionis (7. doli in actione instituen-
da. *Comp. Laut. d. p. 611. Laut. Coll. Pr. b. t. §. 36. ibique cit. text. & locc. parall. D. Maj. p. 1044.*

Qu. 58. An Exceptiones ipsam actionem tollunt?

Resp. Neg. sed excludunt actoris intentionem stricto jure fundatam. *l. 34. §. ff. d. O. & A. l. 38. §. 1. ff. d. solut. mod.* (1. à reo opponantur in Judicio. *l. 4. ff. d. servit. l. 11. C. d. appell. l. 9. C. h. t. C. 4. l. eod. C. 11. X. d. Prob.* nam Judex eas ex officio non supplet. *Mev. p. 1. d. 87. n. 3. D. Harppr. Cons. 26. n. 239. Cons. 55. n. 108.* Except. *vid. in Coll. Pr. h. t. §. 38. & Comp. d. p. 611. junct. p. 41. in med. lit. D. ibi. libellus generalis, p. 356. lin. 13. à pr. ibi. ex officio &c. p. 616. in fin. lit. E. ibi ex officio &c. & omninò Nicol. d. tr. cap. 15. n. 7.* Quibuscunque autem verbis opponantur nihil interest, licet tutissimum existimem, si reus expressè & nominatim exceptionem suam proponat. (2. Modo le-

gitimè probentur *l. 19. pr. ff. d. prob. l. 1. f. h. l. 9. C. eod. de qua probatione. vid. lur. in Comp. Laut. p. 613. Mev. p. 3. d. 319. Qu. 59. Quando opponenda Exceptiones dilatoria?*

Resp. Ante litem contestatam, *l. 16. C. l. Jud. l. 13. C. h. t. l. 40. §. 3. ff. d. Proc. l. 19. C. d. Prob. l. p. C. h. l. 52. ff. d. Jud. C. 20. X. d. sent. & re Jud. Comp. Laut. d. l. junct. p. 100. lin. 9. à pr. p. 106. ante med. ibi. plures effectus &c. p. 424. pr. lin. 3. add. D. d. fidej. th. 23. & Disp. de Proc. substit. c. 2. §. 5. & Disp. d. Benef. Excuss. th. 47. Nicolai d. tr. c. 15, n. 6. Hæ enim, si ante litem contestatam oppositæ non fuerint, postea non admittuntur, cum per litis Contestationem Exceptionibus dilatoriis renunciatum censeatur. Zang. d. tr. P. 2. c. 22. n. 3. seq. Nisi (1. post litem contestatam demum sint ortæ; novum enim emergens, novô indiget auxiliô, *arg. C. 4. X. h. l. 11. §. 8. ff. d. interrog. in jur. fac.* Sic exceptio Cautiois non præstitæ, quamvis sit dilatoria, si tamen post litem contestatam demum oriatur, e. g. si reus vel actor post Litis contestatam facultatibus labi incipiat, etiam post Litem contestatam opponi potest. Carpz. 1. C. 11. d. 15. vid. Laut. d. benef. Excus. th. 48. aut (2. reus juret, se*

ignorâsse eam ante litem contestatam. C. 4. X. b. cessat enim hic ratio, quare alias dilatoria post litem contestatam non admittuntur, quia hoc in casu reus juri ignotore-nunciâsse non præsumitur. Zang. d. c. 22. n. 7. R. J. d. A. 1654. §. wie ebenmäßig & s. dem aber jeder Zeit 2c. (3. si reddat judicium ipso jure nullum. l. 24. C. d. Proc. quorum pertinet Exceptio falsi Procuratoris, seu deficientis mandati, d. l. 24. Zang. d. l. n. 8. (4. si habeat gravamen successivum, ut loci non tuti, non honesti, angusti temporis, injustæ incarcerationis &c. C. 47. I. d. appell. Zang. n. 10. (5. si tertius post litem contestatam superveniat. Comp. Laut. p. 612. & Coll. Pr. b. 1. §. 45. (6. si per reum non stetit, sed per Judicem fortè, quo minus fuerit opposita ante litem contesta-tam. (7. Si quis ante Lit. cont. de iis Excep-tionibus post reservatis sic protestatus. vid. Hahn. ad Wes. b. n. 7. vid. quoque Mey. p. 4. d. 324. n. 9.

Qu. 60. Dantur ne etiam Casus, ubi neque ante Litem Cont. opponi possunt?

Resp. Aff. sc. (1. si terminus à Judice ad hoc præfixus effluxerit. c. pastoral. 4. X. b. (2. si illis expressè renunciatum sit. l. 57. §. 1. ff. d. Proc. l. 4. §. 4. ff. si quis Cant. Laut. Coll. Pr. §. 44.

Qu. 61.

Qu. 61. Anne etiam Exceptiones dilatoriæ interdum post sententiam opponi possunt?

Resp. Aff. sc. (1. si sententia nulla sit propter Judicis incompetentiam. l. f. C. si non Comp. Jud. Comp. Laut. p. 612. conf. 727. pr. lin. 4. & 5. Mev. p. 5. d. 13. n. 3. aut. Coll. Pr. tit. de re Jud. §. 19. (2. Exceptio Excommunicationis. C. 1. d. Except. n. 6. (3. Exceptio competentia. l. 41. §. ff. d. re jud. Comp. Laut. d. p. 612. add. D. l. Benef. Compet. th. 48. (4. Cedendarum Actionum. l. 41. §. 1. ff. d. fidej. Comp. Laut. d. l. & p. 636. pr. lit. E. & Disp. de Fidej. th. 27. in fin. (5. Pretio non soluti. l. 13. §. 8. l. 25. ff. d. A. E. V. Comp. Laut. d. l. p. 356. pr. lin. 11. (6. Falsi procuratoris. l. 24. C. d. Proc. Comp. Laut. d. l. & p. 66. lin. 9. à fin. ibi. à quacunque Judicis parte &c. add. D. d. Proc. subslit. C. 2. §. 5. (7. Rei venditæ non traditæ, (8. Inopia donatoris. l. 41. ff. d. re jud.

Qu. 62. Quo ordine opponenda Exceptiones dilatoriæ?

Resp. Ante omnia opponenda exceptio fori declinatoria seu incompetentis Judicis vid. R. J. d. An. 1654. §. 40. D. Harpprecht Coss. p. 1523. n. 3. Mev. p. 6. d. 6. n. 13. d. 77. n. 1. & 2. Postea opponenda exce-

prio Præventionis, seu Litis in alio judicio
pendentis. Brunn. *Proc. c. 7. n. 1. seq.* (3. Ex-
ceptio Judicis ut suspecti, *vid.* Brunn. *n. 18*
& *17.* (4. Exceptio Legitimationis personæ
vel falsi Procuratoris. (5. Exceptio Præju-
dicialis, qua petitur, ut prius de majori
quæstione judicetur. (6. Exceptio spoliæ
ut res ablata prius restituatur, quibus de-
mum subjiciuntur Exceptiones aliæ dilato-
riæ D. Stryk. *Introd. ad. Prax. cap. 19. §.*
13. seq.

*Qu. 63. Quando opponendæ Exceptio-
nes peremptoriæ?*

Resp. Disting. Inter *b. f.* & stricti juris
Judicia. In his Exceptiones peremptoriæ
ab initio statim in ipso jure *h. e.* coram Præ-
tore contestari necessum erat: Rat. Quia
in stricti juris Judiciis Judex tantum de eo
judicare potest, quod in judicium per Lit.
Contestationem est deductum, *l. 18. ff.*
comm. div. i. e. quod expressis verbis in ju-
dicio propositum est; ad ipsas enim ver-
borum formulas in stricti juris Judiciis Ju-
dex adstringitur, *l. 99. ff. d. V. O.* proinde
etiam de exceptionibus in hisce judiciis
non potest judicare, nisi ab initio statim
illarum contestatio sit facta. *l. 8. l. 9. C. b. t.*
l. 9. C. d. long. temp. præsc. l. 18. ff. comm. div.
In bona verò fidei judiciis non requireba-

ut, eas initio contestari, sed sufficebat
quandoque ante sententiam objicere.

4. C. h. t. vid. l. 38. l. f. ff. d. her. pet. l. 3.

d. resc. vend. l. 84. §. 5. ff. d. leg. 1. Comp.

aut. d. p. 612. junct. p. 310. lin. antep. p.

12. in med. lit. 3. Coll. Pr. h. t. §. 48.

*Qu. 64. An idem Jure novo, & mo-
ribus obtinet?*

Resp. Neg. hodiè namque contestatio
necessaria non est, sed indifferenter omnes
exceptiones peremptoriæ regulariter, in
ipso actu litis contestatæ, vel lite conte-
statâ opponuntur. l. 9. C. d. præscr. long.
emp. l. 4. l. 8. l. 9. C. h. t. c. 1. d. Lit. cont.
n. 6. Mev. p. 4. d. 324. n. 8. Et quidem in
Cam. imper. peremptoriæ statim in ipso
actu Lit. contest. in unô termino omnes
simul opponi debent. Ord. Cam. p. 3. tit.
13. vid. Rec. Imp. Noviss. §. Es soll auch
hinsühro. 31. Struv. S. J. C. h. th. 7. Carpz.
pag. 1. C. 3. d. 13. Exceptiones ante Litis
contestationem oppositæ rejiciuntur post
Litem contestatam Laut. Coll. Pr. h. t.
§. 49.

*Qu. 65. Annon verò quadam Exceptiones
peremptoriæ etiam ante L. Cont. opponi
possunt?*

Resp. Aff. Exceptiones sc. Litis finitæ.
Mev. p. 2. d. 280. & p. 9. d. 124. n. 2. Gail.

l. O. 150. n. 13. Brunn. ad l. 2. ff. d. Incept. qui arbitr. e. g. rei judicata, l. 56. ff. d. re jud. Mev. p. 3. d. 195. n. 5. d. 225. n. 2. d. p. 9. d. 124. n. 2. jurisjurandi. l. 1. ff. d. jurej. d. l. 56. transactionis &c. C. l. d. lit. Cont. in 6. Laut. Coll. Pr. h. t. §. 56. & Diss. d. Benef. Divis. th. 33. vid. D. M. p. 1048. ubi plur. ejusm. except. recens. Ratio est: Quia per sententiam, Jusjurandum, & transactionem lis jam est finita. finita autem lis amplius refuscitari non debet. Ad judicis enim officium peruenit, abbreviare lites. l. 21. ff. d. R. C. et propter si constet, vel statim constare possit, Actionem esse iniquam, Judex ex officio actorem repellere, nec illum ad Litis Contestationem admittere vel reum compellere debet. Modo predictæ exceptiones in continenti probentur: Alias enim rejiciuntur post litem contestatam. Carpz. 1. C. 3. d. 14. 15. Brunn. Proc. C. 16. n. 3. Struv. h. th. 9. hic respondetur, daß Beklagter auf erhobene Klage sich einzulassen und litem zu contestiren/ nicht schuldig seye. v. Mev. p. 3. d. 225. 319 p. 9. d. 124. Laut. Comp. d. p. 612. add. D. d. Benef. divis. th. 33. Quod hodiè ad omnes peremptorias extensum est, eo modò propter identitatem rationis. Comp. Laut. d. l. junct. p. 276. pr.

lin. 10. p. 424. pr. lin. 6. p. 616. in fin.
 E. ibi. ante &c. p. 642. lin. 13. à fin.
 i. litis ingressum impedit &c.

Qu. 46. Dantur ne quoque Exceptiones quæ-
 dam peremptoria, quæ post sententiam
 opponi possunt?

Resp. Aff. sic (1. In secunda Instantia
 opponuntur, omissa in prima, sc. inter-
 positâ appellatione. l. 2. C. sent. rescind.
 non poss. l. 4. l. 8. C. h. Mev. p. 3. dec. 416.
 Comp. L. d. p. 612. junct. p. 727. pr. lin. 4.
 seq. (2. si restitutio in integrum locum
 habet. d. l. E. D. Harppr. Coss. p. 527. n.
 239. & 244. p. 720. n. 534. seq. quod secus
 in dilatoriis. Mev. p. 3. d. 49. n. 4. d. 186.
 n. 3. nisi superveniant, n. 4. (3. si non sen-
 tentiæ, sed executioni opponantur. vid.
 Comp. Laut. d. l. & p. 356. pr. lin. 11. Mev.
 p. 6. d. 250. (4. Exceptio SCti Macedoniani
 & Vellejani ex singulari privilegio l. 11.
 ff. d. SCt. Mac. Comp. Laut. p. 251. pr. lit. O.
 lin. 7. p. 268. pr. lit. O. (5. Quæ iudicium
 retrò reddunt nullum (6. Milites Exceptio-
 nem ignorantia juris omissam post sen-
 tentiam ex privilegio opponunt. l. 1. C. d.
 jur. & fact. ign. Comp. Laut. d. p. 612. in.
 fin. & p. 734. in fin. tit. 16. & Coll. Pr. §. 51.
 b. i.

Q. 47. An Reus pluribus Exceptionibus ad elidendam unam actionem uti potest?

Resp. Aff. *l. 43. ff. d. R. J. l. 5. l. 8. ff. b. t. licet diversæ sint. d. l. 8. ff. eod. ibique Brun. (nisi Lex prohibeat, d. l. 43. ff. d. R. J. e. g. si debitum negaverit & postea convictus sit, exceptionem solutionis opponere prohibetur, idque in poenam mendacii. N. 18. C. 8. & 10. & auth. contra qui C. d. non num. pec.) etiam successivè, de Jur Civ. & Can. l. 8. l. 9. C. h. t. C. 4. X. d. Except. vid. D. Stryk. Introd. ad Prax. C. 16. §. 4. In Camera autem Imper. omnes simul & unò terminò proponi debent. Ord. Cam. p. 3. t. 24. §. und sollen. tit. 27. §. und sollen. R. J. d. A. 1654. §. Es sollen. 31. Comp. Laut. p. 613. & Coll. pr. h. t. §. 41. & 42.*

LIB. IV. TIT. XIV.

DE

REPLICATIONIBVS.

Qu. 1. Quid est Replicatio?

(Ad
Pr.)

Resp. Est jus auctori ad excludendas rei exceptiones summo jure fundatas, competens *pr. J. b. l. 2. §. & 2. ff. de Except. l. 10. l. 17. C. eod. Comp. Laut. d. pag. 613. Klok. t. 2. C. 4. e. g. Si Titus agat contra Meviam ex fidejussione, illa opponat Sci Vellejani exceptionem, quæ summò jure fun.*

data est; sed si SCto renunciaverit, pot-
exceptio illa Replicatione Renuncia-
tis excludi. *l. 6. C. d. except. Laut. Coll.*
tit. d. Except. §. 61.

Qu. 2. Quid est Duplicatio?

Resp. Est Jus reo ad excludendas repli- (Ad 5.
ones summo jure fundatas competens. 1.2.3.)

f. h. e. g. Si rea quidem renunciave-
rit SCto, sed non certiorata. *d. §. 1. l. 2. §.*
d. Except.

Qu. 3. Quid est Triplicatio?

Resp. Est jus actori ad excludendas rei
PLICATIONES, summo jure fundatas, com-
petens. *§. 2. f. h.* Sic (ut prædicto exem-
utamur) si mulier fidejusserit, opponi-
tur, jam dicto modo Exceptio SCti Vellej.
PLICATUR Renunciatio, duplicatur, quod
non sit certiorata, triplicatur, quod re-
nunciatio fuerit jurata. *Laut. Coll. Pr. tit.*
SCt. Vellej. §. 24. & 25. & tit. de Except.
62.

*Qu. 4. Potestne triplicationi vicissim
aliquid opponi?*

Resp. Aff. Quadruplicatio sc. & sic de-
ceps *§. 3. f. h. l. 2. §. 3. ff. d. Except.* pro
qualitate sc. causæ: In Camera tamen Im-
periali in dilatoriis ultra duplicam, in per-
emptoriis ultra triplicam partes proce-
dere non possunt. *Ord. Cam. p. 3. t. 26. §.*

wo aber/ & tit. 29. §. wo aber. add. R. J. d.
 A. 1654. §. Und demnach 50. & §. auf den
 Gegenfall 71. & seqq. Gem. Busch d. 11.
 dec. 1659. §. 4. ibi: die Schrifftwechseln
 Judex tamen ex arbitrio ulteriores Proce-
 sus admittit. d. Ord. Cam. d. p. 3. tit. 11.
 Comp. Laut. d. p. 613. & Coll. Fr. d. 111.
 Exc. §. 63.

LIB. IV. TIT. XV.

DE

INTERDICTIS.

Haftenus de Judiciis petitoriis actum
 sequuntur nunc possessoria.

Qu. 1. Quid olim erant Interdicta?

(Ad
 Pr. &
 §. fin.)

Resp. Olim Interdicta nihil aliud erant
 quam decreta Praetorum certis formis
 concepta, quibus maximè in Causis pos-
 sessionum vel quasi possessionum aliqui
 fieri, vel subebant, vel prohibebant, pr. §.
 h. t. prout id rei, de qua agebatur, conve-
 niebat. Vinn. ad pr. b. Struv. S. J. C. Ex
 45. 1b. 11. Harppr. ad §. f. J. b. n. 4. Laut.
 Coll. pr. h. t. §. 3. D. Majer. p. 1051.

Qu. 2. Quid hodie sunt Interdicta?

Resp. Hodie interdicta sunt Actiones.
 l. f. C. h. maximè, §. 1. J. b. de possessione
 vel quasi competentes, l. f. ff. d. serv. l. 1.
 ff. si serv. vind. l. 3. §. p. ff. rei possid. §. f. J. b.
 Comp. Laut. p. 591.

Qu. 3.

Qu. 3. Quomodo dividuntur?

Resp. (1. A Causa Efficiente, in Realia, quibus actor se fundat in possessione, ut ubi, uti possidetis &c. *l. 1. §. f. h. l. 2. ff. uti possidet.* & Personalia, quæ delictis oriuntur: violenta sc. dejectio, ut interdictum unde vi, seu de vi & vi mata, quod vi aut clam, *l. 38. pr. §. 5. §. 11. ff. d. usur. l. 7. ff. de vi & vi arm. d. Eckolt ad ff. h. t. §. 10. Laut. Coll. pr. h. §. 6.* (2. A subiecto: in simplicia & duplicia, *§. 7. f. h. d. quibus infr.* (3. Ab objecto, in Personalia, quæ versantur circa ius personæ, e. g. d. Liberis exhibendis, & Realia, circa Jus rerum: divini vel humani iuris, publ. & privati. (4. Ratione Processus in ordinaria, in quibus observatur Ordinarius processus; & Extraordinaria, sive summaria, in quibus Iudex etiam sine Litterello procedit; videns tantum quis sit in possessione non quis possideat. *Clam. saepe, V. S. v. D. Hert. Diss. d. ord. Caus. in Jud. tract. §. 24. junct. differt. nostr. d. prob. in possessorio Sect. 1. §. 1. & 9.* (5. Ratione durationis, in Perpetua, quæ rei persecutionem habent, & Annua, quæ ex delicto sunt. *l. 35. ff. d. O. & A. vid. tamen l. 7. §. ff. comm. div. Comp. Laut. d. p. 591. & Coll. r. h. t. §. 7. seqq.*

Qu. 4.

Qu. 4. Quomodo à Forma dividuntur?

Resp. In Prohibitoria, Restitutoria, Exhibitoria, & Mixta. §. 1. *J. h. ibique Vinn. l. 1. §. 1. ff. h. l. 3. §. 2. ff. ne vis fiat, ei &c. Comp. Laut. d. p. 591. junct. p. 168. tit. 1.*

Qu. 5. Quæ sunt Interdicta prohibitoria?

Resp. Quibus Prætor aliquid fieri vetat. *h. §. 1. veluti (1. ne vis fiat ei, qui in possessionem bonorum, jussu Prætoris vel judicis, missus est. l. 1. & t. t. ff. ne vis fiat &c. (2. Interdictum de mortuo inferendo. l. 1. pr. & §. 5. ff. d. mort. in f. (3. Interdictum est, quò vetat Prætor, ne quid in flumine publico, ripave ejus fiat, quò pejus navigetur. l. 1. ff. d. flum. ne quid in flum. publ. (4. est, quò prohibet Prætor, ne quid in loco sacro ædificetur. l. 1. & t. t. ff. ne quid in loco sacro.*

Qu. 6. Quid est Interdictum: Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus?

Resp. Quod competit misso ex primo decreto, & heredi. *l. 1. §. 8. ff. ne vis fiat adversus omnes, qui dolo malo faciunt, quo minus missus quietè possit esse in possessione, ad hoc, ut quanti ea res est, in quam missio facta est, præstetur. l. 1. pr. & §. 5. ff. d. t. Comp. Laut. p. 594. tit. 4. & Coll. Pr. tit. Ne vis fiat ei &c.*

Qu. 7.

Qu. 7. Quid Interdictum de mortuo inferendo?

Resp. Quod competit illi, qui mortuum inferre eum in locum prohibetur, aut impeditur, quo altero invito inferendi Jus est, ad id ne illi vis fiat, vel ne ulla ratione impediatur, molestetur, viâ vel itinere ardeatur, vel qua alia servitute uti prohibear. *Comp. Laut. p. 165. tit. 8. vid. Besold. b. pr. voc. Begräbnis. l. 43. ff. d. relig. & empt. fun. Laut. in Coll. Fr. tit. de Mort. inferend.*

Qu. 8. Quid est Interdictum, ne quid in loco sacro fiat?

Resp. Quo principaliter prohibetur, ne quid fiat in loco sacro, aut quid immittatur in deformitatem & incommoditatem huius loci. *l. 1. ff. ne quid in loc. sacr. Daturque cuilibet ex populo arg. l. 10. C. d. episc. & Cler. l. 2. §. 2. ff. ne quid in loc. publ. Laut. Coll. Fr. tit. ne quid in loc. Sacr. fiat.*

Qu. 9. Quid prohibet Interdictum, ne quid in flumine publico fiat?

Resp. Ne derivationibus vel constructione molarum fluminis cursus mutetur, vel depressior, vel latior fiat, in damnum accolarum *l. un. §. 3. ff. ne quid in flum. publ. nam sine consensu superioris & cum damno*

damno inferioris molendini, novam in aqua exstruere non licet. Struv. *b. tb. 11. conf. Mev. p. 4. d. 39.*

Qu. 10. Danturne plura alia adhuc interdicta prohibitoria?

Resp. Aff. quorum 16. exempla refert D. Harppr. *ad b. §. 1. n. 21. add. Giphaz. ad eundem §. 1.*

Qu. 11. Quae sunt Interdicta Restitutoria?

Resp. Quibus aliquid restitui Praetor jubet; Cujus generis duo tantum hic proponuntur, videlicet Interdictum, quorum bonorum & unde vi. *de quibus infra §. 1. & 6.* sunt autem & alia; ut quod Legatorum, *l. 1. ff. quod Legat. Comp. Laut. p. 593. l. 3. ff. Quod vi aut clam. l. 1. & t. t. ff. quod vi aut clam. Comp. Laut. p. 602. tit. 24.* Quod in flumine publico *l. 1. §. deinde 10. & §. seq. ff. ne quid in flum. publ. ubi que Laut. in Coll. pr. §. 5. seqq.* Quod in via publica, *l. 1. §. 35. ff. ne quid in loc. publ. Comp. Laut. p. 19. in f. & p. seqq.*

Qu. 12. Quae Interdicta Exhibitoria?

Resp. Per quæ Praetor jubet aliquid exhiberi. Ejusmodi tria hic afferuntur. (1. de libero homine exhibendo. *l. 1. l. 3. §. 5. ff. d. lib. hom. exh.* (2. de libero exhibendo, si forte Patronus ei operas indicere velit. *b. §. 1.*

1. l. 2. §. 1. *inf. ff. b. l. 1. & t. s. C. d. oper.*
 (3. de liberis exhibendis. l. 1. & tot. tit. ff.
liber. exh.: Quibus addendum & quar-
 m, de Tabulis exhibendis. l. 3. §. 3. ff. d.
bb. exhib.

*Qu. 13. Quid est Interdictum de libero
 homine exhibendo?*

Resp. Quo Prætor præcipit, ut liber
 omo, qui dolo malo detinetur, exhibea-
 r, *h. e.* in publicum producat & vi-
 ndi tangendique ejus copia fiat. l. 3. §.
 ff. d. *hom. lib. exh.* & quidem sine mo-
 l. f. §. 2. ff. *eod.* Datur cuivis de populo.
 l. 3. §. 9. ex pluribus tamen acturis Præ-
 r eligit conjunctum vel digniorem d. l. 3.
 12. *Comp. Laut. p. 606. & Coll. pr. tit. d.*
om. lib. per tot.

*Qu. 14. Quid Interdictum de liberto
 exhibendo?*

Resp. Quod datur Patrono, adversus
 lum, qui libertum detinet, cui Patronus
 peras indicere vult, ad id, ut exhibea-
 r. *h. §. 1.* Quod hodiè utile est adversus
 los, qui alterius Rusticos detinent D.
 Iopp. ad §. 1. *f. h. t.*

*Qu. 15. Quid est Interdictum de liberis
 exhibendis?*

Resp. Quo Prætor præcipit, ut Patri
 perenti liberi in ejus potestate existentes

ex-

exhibeantur. *d. l. 1. pr ff. d. lib. exhib. A*
ctio, loco & nomine hujus Interdicti com
petens datur Patri, qui liberos in potesta
te habet, d. l. 1. §. 1. & §. 4. ff. d. t. co
tra omnes illos, qui liberos invitos deti
nent. l. f. ff. d. t. licet justam detentionis
causam prætendant, d. l. 1. §. 2. ff. eod.
id, ut Patri petenti Liberi, cujuscunq
ordinis & conditionis, exhibeantur. Com
Laut. d. p. 606. tit. 30. & Coll. Pr. tit. d. l.
exhib. per tot.

Qu. 16. An hoc Interdictum etiam contra
matrem detinentem locum habet?

Resp. Aff. nisi ob justissimas Causas
v. g. deperditos mores mariti excipiat
l. 1. §. 3. l. 3. §. 5. ff. d. t. quemadmodum
etiam excipit gener contra petitionem so
ceri d. l. 1. §. f. Comp. Laut. c. l. & Coll. pr.
d. t. §. 5.

Qu. 17. Quid est Interdictum de Ta
bulis exhibendis?

Resp. Quo Prætor mandat, & præci
pit, ut omnibus, quorum interest, ta
bulæ ultimæ voluntatis defuncti exhibe
antur ab illo, qui se tabulas exhibere pos
se, vel oportere, simpliciter negat. Actio
quæ ex causa & nomine hujus Interdicti
competit, est Actio in factum, quæ datur
omnibus quorum interest, l. 3. §. 10. 13.

. & f. ff. d. tabb. ext. (etiam heredi in scripto, sc. antequam adeat hereditas. l. un. C. d. t. l. 3. §. 12. & 15. in f. ff. eod. mp. Laut. p. 595. junct. p. 154. pr. lin. 4. 67. lin. 11. à fin.) adversus illos, qui juncti Tabulas ultimæ voluntatis, Testamenti sc. codicilli, l. 1. pr. & §. 2 ff. d. & mort Caus. donationis arg. l. f. C. d. C. don. junct. dd. LL. Authenticas, l. 1. ff. test. quemadm. aper. morteque conmatas. l. 1. §. 10. ff. d. tabb. exhib.) se ex-
 here posse, vel debere negant, ad hoc tabulas exhibeant, vel interesse prænt. Comp. Laut. d. p. 595. & Coll. Pr. eod. d. Tabul. Exhib. per tot.

Qu. 18. Quæ interdicta dicuntur mixta?

Resp. Quæ & prohibitoria sunt, & ex-
 pitoria; veluti de libero homine exhibendo, vel de liberis exhibendis, quibus ætor non tantum jubet exhiberi, sed iam prohibet detineri hominem liberum, & vim fieri Patri, quo minus filiam ducat, l. 1. & l. 3. pr. ff. d. lib. hom. exhib. 1. ff. d. lib. exhib. Comp. Laut. p. 607. pr. a. junct. p. 606. vel prohibitoria, & re-
 itutoria, quale est, ne vis fiat ei, qui in possessionem missus est: prohibet enim
 im fieri possidenti & amissam possessio-

M m m m

nem

nem jubet restitui, l. 1. §. 3. l. p. §. p. ff. ne vis fiat ei &c. Comp. Laut. p. 594. lit. 4.

Qu. 19. Ratione finis quomodo dividuntur Interdicta?

(Ad §. 2. & 3. Resp. Quod alia sint adipiscenda, alia retinenda, alia recuperanda possessionis, alia mixta, quæ partim ad acquirendam, partim ad retinendam possessionem pertinent, l. 37. §. 1. ff. d. O. & A. l. 2. §. f. ff. h. l. 1. §. 3. ff. ne vis fiat ei &c. Notandum tamen, quod hæc divisio tantum ad illa Interdicta pertineat, quæ rem familiarem concernunt. l. 2. §. 3. ff. b.

Qu. 20. Quæ sunt Interdicta adipiscenda possessionis?

Resp. Quibus agimus ad adipiscendam possessionem, quam nunquam habuimus; ut Interdictum quorum bonorum, quod Legatorum, Interdictum Salvianum &c. h. §. 3. d. l. 2. §. 3. ff. h. t.

Qu. 21. Quid est Interdictum quorum bonorum?

Resp. Est Interdictum adipiscenda possessionis, quod bonorum possessor adversus illum, qui pro possessore vel pro herede possidet, ad possessionem rerum hereditariarum consequendam intentat.

d. §. 3.

d. §. 3. & d. l. 1. Comp. Laut p. 592. & Coll. Pr. tit. Quor. Bon. §. 2.

Qu. 22. Quis dicitur pro herede possidere?

Resp. Is, qui, cum non sit heres, rem tamen verè hereditariam, tanquam heres possidet, eamque vel bona, vel malâ fide prætendit, *h. §. 3. l. 11. pr. ff. d. her. pet. l. 12. l. 13. ff. eod. Comp. Laut. p. 112.*

Qu. 23. Quis pro possessore?

Resp. Qui rem hereditariam de facto possidet, sine ullô titulô, adeoque qui interrogatus, cur possideat, simpliciter respondet, quia possideo, ita ut nec per mendacium titulum prætendat, aut si prætendat, talis tamen ille sit, qui ipso jure nullus est. *l. 11. §. 1. l. 12. l. 13. pr. & §. 1. ff. eod. D. Hopp. ad §. 20. J. d. Ad. Vinn. ad h. §. 3. Comp. Laut. d. l.*

Qu. 24. Habetne bonorum Possessor bonorum possessionem à Pratore?

Resp. Jus possidenti habet à Pratore, sed actuale possessionem per hoc Interdictum petet. *l. 3. §. 1. ff. d. bon. poss.*

Qu. 25. Sed daturne hereditatis petitio?

Resp. Aff. Faciliori tamen negotio hic consequimur possessionem, quam in possessoria hereditatis petitione, nam hæc est

remedium petitorium, illud possessorium, Harppr. *ad* §. 2. & 3. *f. h. n.* 40. quod leviores probationes admittit. *Comp. L. d. p. 592. junct. p. 591. in f. n. 2. p. 118. pr. lin. 2. 3. p. 607. lin. ult. Conf. Vinn. & Ludw. ad h. §. 3.*

Qu. 26. An hoc Interdictum etiam suo hereditatur?

Resp. Aff. Utile sc: utpote quod cui-
libet heredi tam ab intestato, quam ex Te-
stamentô competit. *arg. l. 1. pr. ff. l. 1. C.*
quor. bon. vid. Struv. eod. tit. th. 15. Laut.
Coll. Pr. d. tit. quor. bon. §. 5. & 6.

*Qu. 27. An datur contra debitores he-
reditatis?*

Resp. Neg. *per l. 2. ff. d. t.* licet in pe-
titione hereditatis secus; quia hoc ad ve-
ram possessionem pertinet, & sic corpo-
rum possessores tantum tenentur, *Zoës.*
tit. quor. bon. n. 4. Struv. th. 16. conf. Af-
flict. d. 395. n. 3. Brunn. ad d. l. 2. ff. Laut.
Coll. Pr. d. t. §. 7. & tit. d. H. P. §. 14.

*Qu. 28. Quomodo eliditur hoc Inter-
dictum?*

Resp. Exceptione domini: nam qui
se dominum dicit, ille non possidet pro
herede aut possessore, *Laut. Coll. Pr. d. t.*
§. 11.

Qu. 29. Estne aliud adhuc remedium possessorium huic interdicto affine, heredibus propositum?

Resp. Aff. Remedium sc. L. fin. C. de Edict. D. Hadrian. toll. quod est remedium possessorium adipiscendæ possessionis, quo heres scriptus à Judice competente vi testamenti exhibiti, vitio visibili carentis, se in possessionem rerum hereditariarum mitti petit. Carpz. Lib. 6. Resp. 19. Laut. Coll. Pr. d. tit. Quor. Bonor. §. 13. seqq. & Comp. p. 593. junct. p. 111. in med. lit. E. p. 582. lin. 8. à fin. lit. (α) ubi plur. huc pert.

Qu. 30. Quid est Interdictum quod Legatorum?

Resp. Est interdictum adipiscendæ possessionis, l. 1. §. 1. ff. quod leg. competens heredi vel bonorum possessori ad adipiscendam possessionem rerum hereditariarum, ab aliis, legati vel fideicommissi nomine, privata autoritate, citra hæredis voluntatem occupatarum acquirendam. t. t. ff. quod leg. Comp. Laut. cit. p. 593. tit. 3. junct. p. 511. pr. ibi. ab herede præstanda. Laut. Coll. pr. tit. Quod Legat. §. 2.

Qu. 31. Ut autem hoc Interdictum locum habeat quam requiruntur?

Mmm m 3

Resp.

Resp. (1. Ut relictum aliquid sit ab herede præstandum. e.g. legatum, fideicommissum *L. un. C. quod Legat. vid. Knipschild de fideicom. fam. illustr. C. 13. n. 2. seqq.* (2. à persona honorata illud privata autoritate, & quidem antequam heres illud possederit, sit occupatum, *l. 1. §. 1. & 2. ff. d. t. vid. L. 7. C. unde vi, ibique Bardil. in tot. Disp. & Brunn.* (3. Citra voluntatem heredis post aditionem hereditatis *d. l. 1. §. 2. l. 11. ff. d. t. Comp. Laut. p. 594. & Coll. Pr. d. t. §. 4. 5. 6. 7. & 8.*

Qu. 32. Effectus huius Interdicti quisnam?

Resp. Restituantur res occupatæ; caveat tamen prius personæ honoratæ, de re restituenda, detracta quarta Falcidia. *d. l. 1. §. 16. & c. L. 2. §. 1. ff. d. t. quod Leg. Contumax damnatur ad omne interesse heredis, d. l. 2. §. 2. ff. eod. Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. d. l. §. 16. v. Brunn. c. 5. dec. 97. Plura de hoc Interd. vid. apud Fr. Mind. d. Interd. tit. 17. n. 6. 7. 8. 9. 10. & mult. seqq. Hahn. eod. tit. n. 4. in fin.*

Qu. 33. Quid est interdictum Salvianum?

Resp. Est Interdictum acquirendæ possessionis, quo Creditor principaliter pos-

ses.

ionem rei oppignoratae persequitur.
tit. de Salv. Interd. h. §. 3. F. Comp.
ut. p. 607. tit. 33. junct. p. 403. in med.
E. & Coll. Pr. tit. d. Salv. Interd. §. 2.

*Qu. 34. Quomodo differt ab Actione Ser-
 viana, & quasi Serviana?*

*Resp. Quod hæc sint petitoria Judicia,
 id possessorium. Comp. Laut. d. l. & p.*
4. in med. (2. quod in hoc Interdicto suf-
fiat probari rem oppignoratam, tem-
re oppignorationis ab oppignorante
stetam. Comp. Laut. d. l. & p. 591. in
Reg. 2. conf. p. 118. pr. lin. 1. 2. & 3.
ail. l. 2. O. 26. pr. (3. Quod hoc Interdi-
um regulariter adversus tertium non
competat. l. 1. C. d. precar. vid. Laut. Coll.
d. tit. de Salv. Interd. §. 3. vid. Menoch.
m. 3. adip. poss. n. 161. Bach. D. 25. th. 2.
G. nisi in Casu L. 1. pr. ff. d. Salv. Interd.
ig. Brunneman. Merenda l. 5. contrav. 38.
triv. d. l. §. 172.

Qu. 35. Cui datur hoc Interdictum?

Resp. Direct. datur locatori prædii ru-
rici contra colonum. h. §. 3. l. 1. ff. d. Salv.
Interd. Util. reliquis Creditoribus hypo-
thecariis, l. 1. C. d. Prec. vid. Wesemb. h.
2. 3. Bachov. d. th. 2. lit. d. Mindan. p. 2. t.
17. n. 14.

Qu. 36. Quae sunt interdicta retinenda possessionis?

(Ad §.

4. & 5.)

Resp. Quibus agitur ad possessionem quam quis habet, seu in qua turbatur retinendam *vid. D. Stryk. d. Fur. sens. D. 11. c. 4. n. 52.* Quorum duo in *h. §. 4.* proponuntur, sc. Interdictum uti possidetis & Utrubi *d. l. 2. §. 3. ff. h. t. l. 1. §. 1. ff. ut possid.* cui simile est Interdictum de superficiebus.

Qu. 37. Quid est Interdictum uti possidetis?

Resp. Est Interdictum prohibitorium retinendae possessionis, quo quis possessionem rerum immobilium contra turbatorem tuetur, ne vis fiat ei, qui possidet. *l. 1. pr. §. 4. 6. & 8.* Hodie nomine & loco hujus interdicti datur. Actio Praetoria realis, competens immobilium possessori (utilis competit quasi possessorum incorporalium. *l. f. ff. uti possid. l. f. ff. d. serv. l. 8. §. 5. ff. si serv. vind.*) contra quocunque modo turbantem, ad possessionem retinendam, defendendam & conservandam; vel ad hoc, ut turbatus possessor declaretur. *l. 1. §. 4. l. 3. pr. ff. ut possid.* & turbator ad interesse praestandum, *d. l. 3. §. f.* & cavendum de non amplius turbando condemnatur, *l. un. C. eod.*

t. Comp. Laut. p. 597. & Coll. Pr. tit. uti possidetis, per tot.

Qu. 38. Ut hoc Interdictum locum habeat, quidnam requiritur?

Resp. Ut Turbatus in possessione, rem immobilem possideat, *h. §. 4. J. l. 1. §. 1. 3. §. 8. ff. uti possid.* Huber. *d. Interd. §. 10. & 25. vid. tamen Carpz. p. 2. C. 7. d. 1. & 12. Besold. p. 6. Conf. 274. conf. Qu. 38. d. t. Comp. Laut. d. l. junct. p. 123. pr. n. 8. p. 126. lin. penult. justè vel injustè, qualiscunq; enim possessor, eo ipso quod possessor est, plus Juris habet, quam ille, qui non possidet, l. 2. ff. eod.) modo actor injustam possessionem non acquisiverit ab adversario d. l. 1. §. f. l. 2. ff. d. t. l. f. ff. l. A. A. P. Laut. Coll. pr. d. t. §. 5. quod probandum vid. Mev. p. 2. d. 313. n. 3. p. 8. d. 49. verè ex actibus possessoriiis, vel etiam præsumptivè, e. g. si probetur antiquior possessio, v. c. 9. X. d. prob. vid. Diss. mea de probatione in possessorio, S. 1. §. 4. Mev. 7. 3. d. 91. p. 8. d. 63. nisi adversarius probet, sibi possessionem justo titulo interim quæsitam d. c. 9. x. d. prob. Laut. Coll. r. d. t. §. 11. Eckold. ad tit. uti possid. §. 7. Gail. d. pignorat. c. 22. n. 3. & 8.*

Qu. 39. Quô tempore necesse est, ut possideam?

Resp. Tempore litis contestatæ h. §. f. ibique Schneidew.

Qu. 40. Quid si utriusq. partis æquales sint probationes?

Resp. Ambo relinquuntur, donec alteruter vicerit in Petitorio, l. 3. pr. uti poss. l. un. C. uti poss. Comp. Laut. d. p. 597. Coll. pr. d. §. 11. in fin. D. Stryk, d. Comp. sessione. Gonzalez. ad d. l. c. 9. d. prol.

Qu. 41. An hoc Interdictum etiam spoliati seu dejecto de possessione datur?

Resp. Neg. arg. l. 1. §. 4. ff. d. t. h. §. 4. f. quia amisit possessionem, & post intervallum non habet amplius jus dejectendi adversarium. l. 6. §. 1. l. 7. l. 15. l. 17. ff. d. A. vel A. P. l. 7. C. unde vi l. 5. ff. de usucap. Clud. in rebus quotid. cap. 8. Lau Coll. pr. d. T. §. 6.

Qu. 42. Quis hic dicitur vitiosè possidere?

Resp. Qui vi, clam vel precario contra Domini voluntatem rem occupat, aut detinet. l. 6. pr. ff. d. acq. poss.

Qu. 43. Utrum etiam inter dominum et subditum de Jurisdictione contendentes interdicto huic locus?

Resp. Aff. quæ sententia, uti verior, etiam

in in praxi recepta. Hartm. Pistor. *il-*
tr. quest. 19. v. 4. Menoch. *rem. 3. ret. poss.*
15. n. 122. Carpz. *2. C. 7. d. 12.* Nec tan-
 n domino contra subditum, sed etiam
 edito contra dominum hoc remedium
 nceditur. Pistor. *d. qu. 19. n. 16.* Mev. *p.*
d. 313. n. 9. v. Bocer. *Cl. 4. D. 5. th. 52.*

*Qu. 44. Ad quid secundario agitur hoc
 Interdicto?*

Resp. Ut turbator interesse præstet,
 eatque de impofterum non turbando.
mp. Laut. p. 598. Illustr. Dn. de Lyncker
Anal. ad Struv. tit. uti possid. §. 122. v.
ec. Qu. 36. Sententia pronunciandi con-
 reum hæc est: Daß Beflagtem nicht ges-
 met/ noch gebühret/ Klägern/in seiner pos-
 tion vel quasi zu turbiren und zu beein-
 ichtigen/ sondern daran zu viel und unrecht
 than/ derowegen er davon abzustehen/ und
 eine gebührliche Cautionem de non am-
 us turbando zu præstiren/ auch alle ver-
 sachte Gerichts-Kosten/ Schaden und In-
 esse zu erstatten schuldig/ und zu den allen
 condemniren und zu verurtheilen seye &c.
f. Gail. L. 1. O. 116. n. 4. Frider. d. tr.
C. 2. n. 6. 7. quod à veritate theoretica
num esse cum Cujacio volunt, Donell.
L. un. C. d. t. n. 20. Giphian. ibid. Bocer.
D. 5.

D. s. th. 57. seq. Mill. ad Donell. enucl. l. C. 32. in not. P.

Qu. 45. Quo tempore praescribitur?

Resp. Praescribitur quoad litem propter praecedentem turbationem *l. pr. ff. uti post. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 1.*

Qu. 46. Quid est Interdictum Utrubi?

Resp. Est Interdictum prohibitorium retinendae Possessionis, §. 6. *J. l. Prætor prohibet vim fieri rerum mobilium possessori. §. 4. J. h. imo datur et realis mobilium possessori, adversus quicumque modò turbantem, ad possessionem rerum mobilium defendendam conservandam. Laut. Coll. Pr. tit. Utrubi §. 2. & Comp. p. 607. tit. 31.* In quo differt à præcedenti Interdicto uti possidetis *h. §. 4. J. l. un. §. 1. ff. Utrubi. Comp. l. d. l. & p. 598. pr. & Coll. Fr. d. t. §. 3.*

Qu. 47. Quando olim de Possessione rei cujus mobilis controversia erat, quis obtinuit?

Resp. Is, qui majore parte ejus anni retrorsum computati, *vid. l. 156. ff. d. t. §. sine vitio, possidebat. d. l. un. pr. ff. uti possidetis.* sed postea exæquata sunt Interdicta Uti possidetis & utrubi, ut is vincat, qui tempore litis contestatae possidet, *l. 1. §. 1. ff. d. Utrubi.*

Qu. 48. Quid est interdictum de superficiebus?

Resp. Est interdictum prohibitorium, nendæ possessionis, quo Prætor prohibet, superficiarium, in sua superficiæ possessione turbari. *L. 1. pr. ff. d. superf.* Hoc autem hujus interdicti nomine hoc competens est. Est actio realis, duplex, nendæ possessionis, superficiario adversus quemcunque turbantem, ad possessionem superficiæ retinendam & conservandam competens. *Comp. Laut. p. 599. med. junct. p. 623. pr. lin. 8. & Coll. tit. de superfic. §. 25.*

Qu. 49. Superficies quid significat?

Resp. Hic significat illud, quod est in solo inædificatum, implantatum, tum, vel alio modo impositum. *Comp. ut. p. 598. v. D. Hert. D. d. Jure superfici- per tot.*

Qu. 50. Potestne possessio etiam ab aliis nostro nomine retineri?

Resp. Aff. *h. §. 5.* non enim retinetur (Ad §. 5.) possessio tantum, si ipsimet corpore non possideamus, sed etiam si alii nomine nostro in possessione morentur, sive ii inestate nostra sint, ut filii & servi; sive a potestatem constituti, ut Coloni, ini, depositarii, commodatarii & similes

les, *b. §. 5. l. 3. §. 12. l. 9. l. 44. §. f. ff. d. t. Comp. Laut. p. 568. tit. 2.* Est enim possessio facti, & sic per unumquemque ministerium sui corporis nobis vultu habere, retineri potest, *l. 15. ff. d. t. Comp. Laut. p. 569. in med. & p. seq. post. med.*

Qu. 51. Differuntne esse in possessione & possidere?

Resp. Aff. Illi namque dicuntur possidere, qui suo nomine rem aliquam continent; in possessione verò sunt, qui alieno nomine in re aliqua versantur. *b. §. 5. §. 10 §. 1. ff. d. t. d. lit. P. quemadmodum transferunt servum esse, & in servitute esse. §. 1. f. d. Ingenuo. ibique supr. not.*

Qu. 52. Potestne possessio etiam solo animo retineri?

Resp. Aff. b. §. 5. Licet nec nos ipsi, ne quisquam alius nostro nomine in possessione sit, *d. §. 5. f. & l. 30. §. 1. ff. d. d. t. P.* veluti si quis ad nundinas fortè profectus non deferendi animo, sed postea reversurus possessionem retinet. *d. §. 5. & l. 6. §. ult. & l. f. ff. d. t.* Quod ita intelligendum, si sc. facultas nobis relicta sit possessionem cum velimus iterum corpore apprehendendi: ea enim facultate sublata etiam invitum possidere desinimus. *l. 3. §. 13 ff. d. t.* Vinn. *ad b. §. 5. n. 3. e. g.* si res jam ultio

capta

ota, si occupans revertenti Domino re-
terit, *l. 6. §. 1. ff. eod. vid. Laut. Coll. Pr.*
d. A. vel A. P. §. 29. & 40.

Qu. 53. An Possessio etiam solo animo ac-
quiri potest?

Resp. Neg. sed omnis possessio, si ven-
ialis, si vè Civilis sit, animo & corpore si-
al acquiri debet, *l. 8. ff. d. t. Comp. Laut.*
570. seq. Possessio enim magis facti,
am juris est, quoad acquisitionem *sc. l.*
§. 3. & 4. ff. d. t. Comp. Laut. p. 569. lit.
adeoque non nisi actu aliquò corporeo
terveniente acquiri potest, *d. l. 3. §. 1. l.*
pr. ff. eod. l. 153. ff. d. R. F. junct. l. 12.
2. ff. d. cap. & postlim. vid. plur. apud.
adwel. ad §. 5. h.

Qu. 54. Quomodo amittitur Possessio?

Resp. Quandoque Possessio dicitur
mitti (1. vel solo animo, quando amif-
incipit ab Animo, & corpus manet in
ossessione, seu nuda detentione; ut si quis
eno nomine se possidere declaret. *l. 18.*
ff. d. A. A. P. Mev. p. 3. dec. 77. (2. vel
lo corpore cum præter intentionem fa-
ltas rei corporaliter insistendi adempta
t. Struv. *ad tit. d. A. P. §. 31. 32. 33. 34.*
vel animo & Corpore simul. *l. 30. §. 1.*
d. t. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 41. 42. 43. &
& tit. d. A. R. D. §. 45.

Qu. 55.

Qu. 55. Quot modis facultas rei corporaliter insistendi adimitur?

Resp. Tribus vel (1. justè, ab hostibus *l. 18. §. 4. ff. d. A. A. P. add. l. 23. §. 1. & ff. eod. iudice &c. 30. §. 2. ff. d. A. A. P. Comp. Laut. p. 572. & p. 733. in fin. lib. 1. ibi non etiam quæ sunt facti &c.* Vel (2. injustè; per furtum. Nam etiam cum adimitur facultas proxima rei insistendæ, *l. 3. §. 18. l. 15. l. 47. ff. d. t. Comp. Laut. d. l. 1. p. 654. pr. lit. m.* Idem est, si commodatarius, depositarius, rem animò sibi habendæ detinere incipit, *l. 67. pr. ff. d. furt. l. 4. ff. d. A. A. P.* per violentam dejectionem, *d. l. 15. l. 1. §. 28. 32. & 45. ff. d. vi & vi arm.* per clandestinam occupationem *l. 6. §. 1. l. 7. ff. d. A. A. P. Laut. d. §. 42. d. A. A. P.* Vel (3. Casu, e. g. rei immobilis interitu, *l. 3. §. 17. ff. d. t.* perditione rei mobilis *d. l. 3. §. 13. L. 25. ff. eod.* his enim in casibus ex juris necessitate, etiam animus deponere tenetur. *Laut. Coll. Pr. d. T. §. 43.*

Qu. 56. Quæ sunt Interdicta recuperandæ possessionis?

(Ad §.
6.)

Resp. Quibus agimus ad possessionem amissam recuperandam; uti fit in Interdicto unde Vi &c. *h. §. 6. l. 5. ff. & C. d. vi & vi arm.*

Qu. 57.

Qu. 57. Quid est Interdictum unde vi?

Resp. Est Interdictum restitutorium Recupendæ possessionis, quo Prætor præcipit, ut possessor rerum immobilium de possessione vi dejectus vel spoliatus, ante omnia restituatur. *l. 1.*

3. & seqq. ff. d. tit. Actio inde descendens, est actio Prætoria, personalis, annalis, *d. l. 1. pr.* impetens ei, qui de possessione rerum immobilium vi dejectus est, adversus dejicientem ad possessionem cum omni causa & interesse recuperandam. *h. §. 6. & t. t. ff. d. vi & vi arm. Comp. Laut. 596. & Coll. Pr. tit. d. vi & vi arm. §. 1, 2. & r tot.*

Qu. 58. Qualis vis hic intelligitur?

Resp. Vis expulsiva, atrox. *l. 1. §. 3. ff. d. 1. truv. de Interd. th. 106. Laut. Coll. Per. §. 3. d. t. 9.*

Qu. 59. Cui datur hoc Interdictum?

Resp. Dejecto possessori. *Comp. Laut. d. l. & r. 661. in med. lit. O. qui animo vel corpore possedit. l. 6. §. 1. ff. d. A. A. P. l. 1. §. 24. l. 3. §. 14. ff. l. vi & vi arm. Menoch. rem. recup. poss. 13. n. 41. Comp. Laut. d. l. junct. p. 76. in med. n. 1. Civiliter vel naturaliter, d. l. 1. §. 9. 10. 23. 26. in f. ff. d. t. Laut. Coll. Pr. tit. d. A. vel A. P. §. 8. & seqq.* (Ex jure tamen Cod. sufficit occupatio illicita, vacuæ possessionis absentis, *l. f. C. unde vi. Comp. Laut. d. l. & p. 574. pr. lin. 10. ibi: obst. l. f. C. unde vi & c.*) justè sive injustè, licet ab ipso dejiciente vi vel clam vel precario possederit, si prædo dejectus sit à Domino: Quia hinc tantum posterior vis attenditur *l. 14. ff. d. vi & vi arm.* Quem tamen in continenti iterum dejicere licet. *l. 3. §. 9. & l. 17. ff. d. t.* Et sic datur etiam Usa-

fructuario, l. 3. §. 13. ff. eod. Comp. Laut. p. 122
 pr. lin. 1. Emphyteutæ, l. 1. §. 9 ff. d. t. Comp. Laut.
 p. 123. pr. lin. 9. Vasallo. Comp. Laut. p. 596.
 Coll. Pr. d. tit. d. vi & vi arm. §. 7. 8. & 9. La-
 b. n. 4.

Qu. 60. An etiam dejecti heredibus datur?

Resp. Aff. per l. 1. §. 44. ff. d. t. etsi enim
 iessio, quia facti est, in heredem non trans-
 l. 23. ff. d. A. A. P. Jus tamen acquirendi & con-
 perandi transit. Mev. p. 5. d. 289. Unde hoc
 dictum quasi in rem scriptum videtur. c. 1. f. q.
 caus. 3. q. 2. Struv. ib. 107.

Qu. 61. Adversus quem datur?

Resp. Adversus deicientem vi, etsi non
 plus possideat, & sine dolo malo, sive ad
 dolo malo vel culpâ possidere desierit. l. 1. §.
 35. 36. ff. d. vi & vi arm. nec non contra
 dantem & mandatarium l. 1. §. 12. 13. ff. d. t.
 ratihabentem, d. l. 1. §. 14. quia in delictis
 habitio mandatis comparatur. d. l. 1. §. 14.
 §. 10. & 11. ff. d. vi & vi arm. l. 152. §. 2. f.
 R. F. c. 15. x. d. rest. Spol. Comp. Laut. d. p. 107.

Qu. 62. An etiam contra heredes?

Resp. Neg. Quia est ex delicto, nisi quæ-
 nus locupletiores inde facti. l. 1. §. f. l. 2. l. 3. f.
 78. l. 4. l. 16. ff. d. t. Carpz. p. 1. C. 6. d. 9. u. 2. vel
 lis cum defuncto contestata. Comp. Laut. p. 627
 in fin. & Coll. Pr. d. tit. §. 12.

*Qu. 63. An contra Parentes & Patruos
 locum habet?*

Resp. Neg. Sed Actio in factum contra
 datur, detractâ mentione violentiæ, nisi
 manu expulerint d. l. 1. §. 43. Comp. Laut. d.
 & p. 540. lin. ult. junct. p. 80. in med. Idem

Vasallo dejecto affirm. Menoch. *rem. 1. recup.*
n. 54. D. Struv. *S. J. F. C. 11. aph. 3. n. 1.*
 Stryk. *Ex. Fur. Feud. c. 24. Q. 21.* Brun. *ad*
1. n. 29.

*Qu. 64. Ad quam rerum possessionem pertinet
 hoc Interdictum?*

Resp. Pertinet hoc Interdictum solum ad possessiones rerum immobilium, ut si quis dejiciat de fundo, ædificio, area, vel quacunque re coherente, *d. l. 1. §. 4.* Ad mobiles verò res aratim & principaliter consideratas, & earum possessionem non pertinet, quia quoad has non Interdicto, sed Actione vi bonorum raptorum, aut furti agitur; nisi quatenus istæ res tunc sunt in fundo, vel in ædibus, unde quis dejectus est. *d. l. 1. §. 6. 7. d. l. 3. §. 15.*

Qu. 65. Utile Interdictum ad quid competit?

Resp. Ad quasi possessionem rerum incorporearum. *Comp. Laut. d. p. 596. junct. p. 27. in med.* nec si quis per præscriptionem immunitatem collectis consecutus sit, & postea easdem coram exsolvere, ipsi etiam utile hoc Interdictum competit; *vid. Dn. Harp. D. d. præscript. immunitatis à Collectis p. 158.*

Qu. 66. Finis hujus Interdicti quisnam?

Resp. Finis hujus interdicti est, ut dejectus te omnia pristinam possessionem recuperet. *l. 1. C. d. agr. & Cens.* Unde hic manet effectus, quod nec prius cogatur respondere spoliatoribus, iam plenariè restitutus sit. *c. ult. x. d. Ord. cogn. ail. 2. O. 75. n. 5.* Restitui autem debet cum omni causa & interesse, *l. 1. §. 41. l. 31 ff. l. vi & i arm.* etiam fructibus percipiendis, *d. l. 1. §. 46. l. 4. C. d. t. l. 33. ff. d. R. V. Mev. p. 8. dec. 387.*

Comp. Laut. p. 597. & p. 274. ante med. ibi: nisi sit spolium &c. Coll. Pract. d. tit. §. 16.

Qu. 67. Quid probandum in hoc Interdicto?

Resp. In hoc Interdicto duo sunt probanda ab actore, nimirum se possedisse, tum cum de jiceretur; & à reo dejectum esse; Gail. 2. O. 75. n. 12. O. 129. n. 10. O. 152. n. 2. & d. Arrest. cap. 5. n. 9.

Qu. 68. An non etiam Interesse ab Actore probandum?

Resp. Aff. Quod si fieri non possit, tunc Actor illud juramento & designare & æstimare potest; quod juramentum vocatur Zenonianum. d. quo in L. 9. C. unde vi, ibique Brun. c. ult. x. d. his quæ vi met. causa. Comp. Laut. d. l. & p. 194. pr. lin. 1. seqq. add. D. d. Relat. Jurisjur. th. 50.

Qu. 69. Quo tempore præscribitur?

Resp. Annô utili. l. 1. pr. & §. 39 ff. l. 2. & 3. C. unde vi. (sc. quoad fructus percipiendos, & interesse, d. l. 1. pr. l. 3. §. 1. ff. d. t. nam quod pervenit, etiam post annum debetur, dd. LL. l. 4. ff. de. Interd.) nisi verus Dominus absens & e. g. inquilinus de possessione dejectus sit, l. 1. C. si per vim. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 18.

Qu. 70. Incidenter queritur, quomodo uxor propter intolerabilem mariti sævitiam contra eum agere possit?

Resp. Propter intolerabilem viri sævitiam mulier ab eô aufugiens non restituitur, nisi maritus sufficienter caverit, quod uxorem honestè tractare velit, & si non attentâ cautione, uxor sævitiam mariti adhuc probabiliter metuit, usque ad feriam mariti emendationem, apud parentes & cognatos, vel in aliô honesto locô interim sequestrari debet.

ebet, cui maritus sustentationem procurare tenetur. c. 13. c. 8. x. d. restit. spol. conf. Gravett. 1. l. 190.

Qu. 71. Danturne alia adhuc Remedia affinia, vi de possessione dejectis?

Resp. Aff. sc. Leges Juliae de vi publica & privata. h. §. 6. f. l. 1. §. 2. ff. l. 4. C. unde vi. Constitutiones Principum sc. l. 5. l. 6. L. 7. l. 10. & c. C. eod. l. 1. C. si per vim vel al. mod. l. 14. C. agr. & Cens. l. ult. C. d. Pign. l. ult. C. d. acquir. sess. vid. D. Bardili Disp. ad d. L. 7. C. unde vi. imp. Laut. d. l. p. 594. pr. p. 661. add. supr. tit. bon. rapt. Item Constitutio Pacis publicae, in qua constituitur violatoribus Bannum Imperii, descriptio fortunarum & Vitae, daß derselben Leib und Gut allermänniglich erlaubt seyn/ und niemand daran freveln oder verhandeln soll der mag vid. der zu Augspurg Anno 1548. erneuerte Land-Frieden tit. die Poen der Friede-recher. Ord. Cam. p. 2. tit. 9. seq. Gail. tot. tract. Pace publica.

Qu. 72. Quale Remedium de Jure Can. spoliatis datur?

Resp. Remed. Can. Redintegranda Caus. 3. q. cap. saepe 18. x. d. restit. spoliat. Jure enim Canonico omnibus omnino vim passis tam Clericis, quam Laicis in rebus profanis, (mobiles sint, an immobiles, corporales, an incorporales, nihil refert. Gail. 2. O. 75. n. 11. Menoch. em. recup. 15. n. 93. 200.) succurritur, daturque perpetuo tam contra deicientem, quam alium quemvis possidentem, etiam titulo singulari & bona fide, vid. Mev. p. 4. d. 69. & p. 8. dec. 382. & seq. D. Stryk. d. Act. Forens. S. 2. M. 2. §. 22.

diff. Gail. d. L. 2. O 75. n. 11. restitutio in causam pristinam, si actor solum probat, antiquiorem possessionem suam & novam Rei conventi, Menoch. d. rem. rec. poss. 15. n. 383. seq. Gail. d. l. 2. O 75 n. 12. Cujus rei argumentum præbet, quod Jure Can. spoliatus non contra deficientem solum, sed quemvis alium possessorem restituatur d. c. 18. d. rest. spol. vid. omnino D. Grave & Ziegl. in pecul. tr. ad h. can. redintegrandam, conf. Comp. Laut. d. l. & p. 213. in med. ibi: vel ex canon. Coll. Pr. d. t. §. 22.

Qu. 73. Quæ Interdicta dicuntur Mixta?
 Resp. Vid. Supr. ad §. 2. h. Qu. 19.

Qu. 74. Quæ sunt Interdicta simplicia?
 (Ad §. 7.) Resp. In quibus unus actor est, alter Reus. h. §. 7. ff. cujusmodi sunt ferè pleraque.

Qu. 75. Quanam Duplicia?
 Resp. In quibus uterque & actor est, & reus: ut Interdicta retinendæ possessionis h. §. 7. ff. l. 2. ff. h. eaque sola, d. l. 2. ff. h. l. 37. §. 1. ff. d. O. & A. Pro actore tamen is habetur, qui prior ad Judicem provocavit, aut si hoc simul fecerint, quem fors determinavit. l. 13. ff. d. Jud. Comp. Laut. p. 591. junct. p. 94. in fin. n. 3. p. 597. tit. 17. p. 599. post. med. lit. D. p. 623. pr. lit. D. p. 607. tit. 31. plura vid. apud D. Grav. in disp. d. ad. petitor. possessor. Cl. 2.

LIB. III. TIT. XVI.

DE

POENA TEMERE LITIGANTIUM.

Qu. 1. Quibus modis coërcentur temerè litigantes?
 Resp.

Resp. Tribus 1.) Juramento Calumniæ 2.) (Ad Pr.)
 na pecuniaria 3.) Infamiâ. h. pr. J. Erat autem
 n & actio calumniæ ex stipulatu contra acto-
 r, qui temerè & per calumniam litem mo-
 et. Is namque initio litis cogebatur respon-
 e, se, nisi iudicio vicisset, decimam litis par-
 reo præstiturum. Quæ poena postea in de-
 tudinem abiit, teste Imp. in § 1. sub fin. J. h.
 L. 2. §. 8. C. d. jurej. propt. calumn. dand.

Qu. 2. Quid est Juramentum Calumniæ?

Resp. Est Juramentum à litigantibus super
 usa sincerè, bonaque fide suscepta, & profe-
 enda præstandum. h. §. 1. Germ. Eyd vor Ge-
 hrde. Comp. Laut. p. 187. & p. 189. & Coll. Pr.
 d. Juram. §. 80. seqq.

Qu. 3. Quotuplex est?

Resp. Duplex, Generale & speciale?

Qu. 4. Quid est generale?

Resp. Quod ab initio litis contestatæ, ab utro-
 que litigantium super tota causa præstatur, & ad
 omnes actus sequentes dirigitur. l. 2. C. d. jurej.
 opt. calumn. vid. R. J. d. Anno 1654. §. über
 dieses verordnen wir 2c. 43. vid. omnino Grave
 isp. de jurament. calumn. per tot. Concept. Rånserl.
 Sammer: Gerichts: Ordnung p. 3. t. 15. §. 1.
 Bem. Bescheid, d. 28. Jan. An. 1657.

Qu. 5. Aquò defertur hoc Juramentum?

Resp. A Judice, vel ex officio, vel ad partis pe-
 tionem. R. J. d. Anno 1654. d. §. über dieses
 verordnen wir 2c. in pr. Mev. p. 4. d. 164. p. 6. d.
 247. Comp. Laut. d. l. junct. p. 105. viva voce fa-
 ctam, nam in scriptis facta negligi potest. R. J.
 deput. 1600. §. als auch unser 2c. 31. Comp. Laut.
 d. p. 187. ibique cit. DD. add. Grave d. D. c. 6. §. 4.

Qu. 6. Hoc juramentum quinam petunt?

Resp. Omnes qui vel suo vel alieno nomine litigant, sive sint actores, sive Rei, & exiguntur à litigantibus principalibus, Actore & reo, l. 2. pr. §. 4. 6. & 7. *auth. Principales C. d. Jurisjur. propter calumn. eorumque heredibus d. auth. cu juscunque sint sexus & dignitatis. d. l. 2. §. 1.* Ord. Cam. P. 1. T. 25. Mev. p. 2. d. 232. etiam Clericis, Universitatibus, Tutoribus, Curatoribus &c. &c. *Comp. Laut. p. 188. & Coll. Pr. d. T. §. 83. Mev. pr. 3. d. 193.*

Qu. 7. Suntne quidam immunes ab hoc Juramentô?

Resp. Aff. Parentes & Patroni, idque ob reverentiam ipsis debitam. *Comp. Laut. d. l. & p. 177. in med. p. 550. in med. ibi: quod tamen remittitur &c. &c.* D. Harprecht *Disp. d. jure domest. th. 24.* Nec non Principes ob dignitatem, *Mev. P. 3. d. 191.* sicut & dominus feudi à vasallo conventus *c. un. §. 1. L. 2. F. tit. 33. §. in quibus. Comp. Laut. dd. ll. Schrader d. feud. P. 10. Sec. 3. n. 74. Struv. d. feud. c. 11.* Non verò Consiliarii Principum suo nomine litigantes, exempti sunt. *Mev. p. 5. d. 237.* Quod si verò nomine Principis causam peragant Consiliarii immunes sunt. *R. J. d. Anno 1654. d. §. ibi: davon je doch der Churfürsten und Stände verpflichtete würckliche Râthe / so viel ihrer Herren Recht fertigungs, Sache betrifft zu excipiren.* Et ita intelligendum. *Comp. Laut. cit. p. 188.* quia enim ab initio officii sui plerumque jurarunt, sese officium illud rectè exercituros, hinc præsumptio pro iis est ipsos deinceps istius juramenti nunquam fore immemores. *vid. D. Stryk. de Jure*

ron. c. 4. n. 27. seqq. Laut. Ex. 23. th. 19.
em in Advocato Fiscī obtinet, Gail, L. 1. c. 90.
5. Mev. p. 3. d. 191.

Qu. 8. In quibus Causis præstatur?

Resp. Regulariter in omnibus causis, l. 2. pr.
d. Furej. n. 49. c. f. etiam feudalibus, arg. c.
l. 2. feud. tit. 1. matrimonialibus, spirituali-
s, c. 1. §. f. d. juram. Cal. in 6. quo corrigitur,
2. X. eod. Criminalibus, d. l. 2. pr. C. d. t. c. 1.
rs. præterea & c. ibi: seu criminali seu civili X.
d. c. 2. §. f. eod. in 6. Klock, tom. 3. Cons. 191.
41. Brun. Proc. Civ. c. 15. n. 16. ubi tamen
stat, hoc à reo Criminis capitalis, ob pericu-
m perjurii, non exigi. Laut. d. Exerc. 23. th.
o. & Tr. Syn. d. Furej. §. 7. n. 103. Comp. Laut.
p. 183. diff. Tabor. D. d. Confrontatione, p. 3.
16. vid. Gonzalez ad c. f. d. juram. Calumn.
12. Nec refert, sive Causæ agantur in prima
vè in secunda Instantia c. 2. pr. d. jur. cal. in 6.
Ord. Cam. p. 3. t. 32. §. f. Imò etiam in ipso Ju-
cio Revisorio locum habet, Rec. Deput. d. An-
1600. §. Und ob wohl. Comp. Laut. p. 189.
minò D. Hert. d. Judicio Revisorio per tot. Li-
t enim à Camera Imperiali amplius non appel-
tur, si tamen quis se gravatum sentiat, datur
si beneficium Revisionis, quò casu jurat, se
on malitiosè ad hanc provocare. D. Stryk. F.
P. c. 23. §. 30.

Qu. 9. Quot sunt Capita hujus Furamenti?

Resp. Quinque (1. enim jurat, se credere, se
tam causam fovere h. §. 1. l. 2. pr. C. d. jur.
pter calumn. Ord. Cam. p. 1. tit. 65. R. F. d.
mo 1654. §. Uber dieses Verordnen / 2c. 37.
se interrogatum nolle veritatem diffiteri. O.

C. d. l. 3.) Se nihil corrumpendi gratia dedisse vel daturum, auth. principales pr. C. d. t. 4.) Falsa probatione se non usurum, n. 42. c. f. 5.) Se nullam non necessariam probationem exacturum, auth. in isto C. d. t. nec alio modo se litem merè protracturum, d. l. 2. pr. d. t. O. C. 44. Quæ capita vulgaribus hisce versiculis continentur:

Illud juretur; quod lis sibi justa videtur:

Et si quaeretur, verum non inficietur:

Nil promittatur; nec falsa probatio detur;

Ut lis tardetur, dilatio nulla petatur:

Formula hujus juramenti in d. R. J. præscripta hæc est: Daß sie eine rechte Sache zu haben glauben / was sie vortragen und begehren nicht aus Gefährde oder böser Meynung / oder zu Aufschub und Verlängerung der Sache sondern allein zur Nothdurfft thun / die Wahrheit nicht verhalten / auf des Gegentheils Vorbringen / und Erzählung der Geschichte / in allen seinen Umständen ohne Gefährde antworten / und sobald sie aus denen Beweisthümen oder sonst in progressu der Sachen befinden würden / daß sie eine unrechte Sache hätten / davon abstecken / und sich deren gänzlich enthalten wollen. Philipp. in Elsis Pract. f. L. 4. Eclog. 74. Roding in ff. Cam. p. 3. t. 32.

Qu. 10. Quid si hoc juramentum legitimè exactum neglectum fuerit?

Resp. Sententia est ipso jure nulla, totusque vitiatur Processus: quod tamen secus in Jud. Cam. ubi: si de meritis causæ constet, hæc nullitas in inferioribus judiciis admittitur non attenditur, sed illa neglecta in causa principali judicatur arg. O.

p. 3. t. 34. §. 1. *Comp. L. p. 190. Coll. Pr. tit. d. jurej. §. 91.* nam nec partes, nec Judex illud si nullitate omittere possunt, *vid. in. D. Stryk. F. A. P. c. 12. §. 2. Mev. p. 2. d. 324.* Et per consequens nec ille, à quò petitum vel cui inunctum, per ejusdem relationem, ab illo præstando liberatur. Hoc enim juramentum semel petitum non dependet à litigantium arbitrio. *l. 2. pr. & §. 4. C. d. jurej. propter calumn.* Licet namque ille, à quò adversarius hoc juramentum petiit, illud vicissim à suo adversario petere, eidemque hoc juramentum deferre possit, propriè tamen non est juramenti delatio & relatio, sed mutua potius ejusdem petitio. Ultimus enim adversario suo, qui primùm juramentum calumniæ petiit, non refert juramentum sibi delatum, ut ipse ab eò præstando liberetur, uti fit in Relatione, sed petit, ut alter quoque eundem præstet. *Laut. diss. de Rel. jurisj. th. 52.*

Qu. 11. Quid est juramentum Calumniæ speciale?

Resp. Quod præstito etiam hoc Generali in singulis Judicii partibus, tam intra, quam extra Judicium toties præstatur, quoties præsumptio idest malitiæ. *Carpz. p. 1. C. 12. d. 20. & in Proc. tit. 12. d. 1. n. 13.* Dicitur alias jusjurandum malitiæ, *c. 2. §. f. d. Furam. calumn. in 6. v. Compend. Laut. p. 176. & seq. German. der End der Bosheit. D. Stryke F. A. P. cap. 12. §. 5.*

Qu. 12. Pœna pecuniaria, qua temerè litigantes afficiuntur, quotuplex est?

Resp. Duplex: vel generalis, quæ in omnibus causis locum habet, ut Judex improbum litigantem in litis expensas, jurejurando à victore æstimandas

mandas *h. §. 1. in fin.* præcunte tamen tantum
 seu moderatione Judicis condemnet, *d. §. 1. l. 15.*
§. 16. cum auth. seq. C. d. Jud. n. 82. c. 10. b.
sold. Thes. Pract. voc. Gericht's Kosten. D. M.
p. 1065. Laut. d. Expens. victor. §. 33. 34. 35.
seqq. vel specialis, quæ in certis tantum Judic.
obtinet, in quibus lis inficiando crescit in to-
plum. h. §. 1.

Qu. 13. Teneturne Judex in expensas vic-
ti etiam condemnare?

Resp. Dist. an petita sint, necne? Illo ca-
 victum regulariter in eas condemnare præ-
 obstrictus est, quod si facere neglexerit, ipse
 netur victori. *l. 13. §. 6. & l. 15. C. d. Jud. b.*
cer. Cl. 6. D. 30. th. 59. seqq. Münd. à Roda-
tr. d. diffam. c. 2. §. 5. n. 78. à victo enim victus
illas novo Judicio petere non potest. l. 3. C.
fruct. & lit. expens. Brun. ad d. l. 3. quia non
est, post absolutum judicium, ex absoluta litis
materia aliam litem de expensis oriri. l. 55. ff.
re jud. junct. l. 4. C. depos. fallit tamen hoc in
expensis, quæ debentur ex speciali promissione
& sic jure actionis, l. 7. §. 1. ff. d. compens. D.
Harpprecht Coss. p. 1345. n. 343. seqq. al. litem
vid. ap. Laut. Diss. d. expens. vict. §. 25. Hoc
verò casu, si scil. petita non fuerint, non tenetur
victum in eas condemnare. Bocet. d. Cl. d.
D. 30. th. 56. lit. a. Vultej. ad pr. & §. 1. §. 1.
n. 21. Myns. L. 2. O. 22. Si tamen vult victus
potest etiam ex officio, parte non petente, victum
damnare in expensas. Carpzov. 1. C. 31. d. 20.
Myns. 4. O. 55. Gail, 1. O. 151. n. 21. Laut. d.
D. §. 39.

*Qu. 14. Quando vero expensæ censentur
petitæ?*

Resp. Non solum, cum victor expressè reum
expensas sibi condemnari petit, verum etiam
perdum tacitè, veluti quando libello annexæ
sunt clausulæ salutares, ut: peto mihi jus & ju-
sticiam administrari, omni meliori modo, Gail.
O. 151. n. 2. Myns. 4. O. 55. n. 3. seq. tunc
etiam iudex non solum de principalibus, sed
etiam accessoriis videtur esse imploratus. Myns.
O. 22. in fin. vid. omninò Laut. d. D. §. 40.

*Qu. 15. Ob quas causas debentur victori
expensæ?*

Resp. Imprimis ob temeritatem victi, Carpz.
roc. Civ. tit. 24. a. 1. per l. 79. ff. d. Jud. l. 4.
de fruct. & lit. expens. ibique Ant. Faber def. 4.
3. v. D. Harppr. Coss. p. 1181. n. 133. add. p.
56. n. 93. Hinc victus, qui justam litigandi
causam habuit, in expensas condemnari nequit.
Id hoc in casu expensæ compensari debent Cott-
an. v. 2. Resp. 60. n. 146. add. Const. Crim. Car.
art. 201. vers. 16. wäre dann Sach/ daß der
Inkläger seiner Klage rechtmäßige Ursache ge-
habt / & pronunciari solet, daß die Unkosten
dem aus bewegenden Ursachen compensirt
werden sollen. vid. Gail. 1. O. 151. n. 23. quæ au-
tem sint justæ causæ, vid. ap. Laut. d. D. §. 41.
2. seqq. D. Harppr. Coss. p. 502. n. 141. p. 1553.
50. p. 745. n. 176. p. 1082. n. 160. seqq. p. 1209.
517. p. 1345. n. 338. v. g. si unum pro se ha-
beat testem, si sit Heres (nam heres probabiliter
de facto defuncti litigat) si habeat intentionem
mandatam, quæ demum per exceptionem elidi-
tur, v. g. si intentet actionem mutui pro 100.
flor.

flor. & ea deinde per exceptionem solutionis elatur &c. Similiter expensæ compensantur, quæ docunque adversarius vincit per juramentum. Ratio hujus est, quod quando adversarius non cogitur probationem suam supplere juramento, jam hoc ipso appareat, ejus causam non ita esse apertam, ut ego in mala fide constituar, ut ut dici possit, me temerè litigasse, cum juramento demum vincere debuerit.

Qu. 16. Annon is à refusione expensarum immunis est, qui juramentum calumnia præstitit?

Resp. Si non aliunde, de justa litigandi causa constet, etiam is, qui de calumnia juravit, expensas condemnandus est. *l. 79. ff. d. Jud. Comp. Laut. p. 190. in fin. tit. 2. Laut. d. D. § 46 Grave d. jurejur. propter calumn. dand. cap. 74 1. vers. nec à refusione expensarum &c. Utamur Tom. 2. Cons. 19.*

Qu. 17. Annon interdum etiam victor in expensas condemnandus?

Resp. In expensas victoriæ, seu temeritatis nunquam, cum eo ipso, quod victor extitit, et istam litigandi causam habuisse præsumatur, *l. 79. ff. d. Jud.* benè tamen in expensas contumaciæ, *l. 13. §. 2. C. d. jud. n. 112. c. 3. §. 2 Covarruv. Pr. Qu. 27. n. 3. Petr. Costal. ad d. 79. Emer. à Rosbach Proc. Jud. Civ. tit. 30. 20. aut retardati processus, l. 4. C. d. fruct. & lit. expens. c. finem litibus. X. d. dol. & causam auth. qui semel C. quomodo & quand. jud. p. cum quovis modo adversarium per ambages decit, & frivolas dilationes petit, Baldus ad d. l. 13. §. 6. n. 6. C. d. Jud.*

Qu. 18. *Expense autem retardati processus quando peti possunt?*

Resp. In qualibet litis parte Gail, 1. O. 151. n. 1. Mynf. 1. O. 23. & 45. Asin. §. 32. c. 2. ampl. licet haud rarò ad causam principalem iur.aupt: Sach eas reservari experiendo se didisse afferat Bocer, Cl. 6. D. 30. th. 19. lit. B. cuius rei quoque præjudicia habet Blum, in Chind. sent. n. 973. & in Mantissa, n. 39.

Qu. 19. *Quid est Infamia?*

Resp. Est macula ex illicito & turpi facto contracta propter quam alicujus existimatio apud homines læditur, l. 5. §. 1. ff. d. extraord. cogn. l. 14. l. 15. l. 17. l. 20. C. ex quib. caus. in fam. l. 27. d. inoff. test. Comp. Laut, p. 60. & Coll. Pr. tit. his qui not. infam. §. 3. Illustr. Dn. de Lynster d. jur. restit. fam. (Ad §. 2.)

Qu. 20. *Quotuplex est?*

Resp. Duplex: Juris, de qua hic agitur, & facti, arg. l. 2. ff. d. obseq. par. & patr. prest. Weimb. ad tit. ff. d. his qui not. infam. n. 2. Laut. coll. Th. Pr. eod. tit. §. 4. & 5. Struv, S. J. C. Ex. th. 16. seqq. Treutler, Diss. Sel. v. 1. D. 8. th. 4. & ad hunc Bachov, lit. A. n. 2. p. 318. & in Comment. ad ff. c. t. c. 1. n. 2. Schnobel d. t. D. 3. b. 8.

Qu. 21. *Quid est Infamia Furis?*

Resp. Est macula ex turpi facto contracta, quâ auctoritate juris alicujus existimatio læditur apud graves & honestos viros. Eaque notati propriè dicuntur infames, German. unrichtige / orlose / verleumbde Personen, D. Harpprecht ens. p. 484. n. 125.

Qu. 22. Ut autem hæc infamia irrogetur,
quænam requiruntur?

Resp. 1.) Factum turpe, l. 8. §. 1. ff. d. de
ord. cogn. l. 13. C. d. t. ex quib. caus. infam. v.
turaliter vel Civiliter arg. l. 7. C. d. interd. nat.
int. pup. & tut. l. 31. C. d. Loc. l. 4. l. 17. C.
exc. tut. admissum dolo malo, l. 6. §. f. ff. d. de
qui not. infam. non etiam lata culpa, §. 6. ff. d.
suspect. Tut. junct. l. 7. §. 1. ff. eod. arg. l. 43. ff. d.
pæn. Laut. Coll. Th. Pr. d. l. §. 8. & Comp. p. 157.
junct. p. 225. post med. p. 78. lit. B. p. 191. in m.
p. 471. in med. lit. E. p. 508. Struv. Ex. 7. in m.
Ex. 19. th. 22. n. 3. Wesemb. d. t. n. 4. tut.
nem reddit Struv. in Enucl. controu. ad Ex.
th. 18. q. 2. n. 3. 2.) Legis notatio, quæ in
facto turpi, tanquam ea causa, concurrere de-
bet l. 13. ff. de his qui not. infam. l. 7. ff. d. de
Jud. Hinc famosæ non sunt actiones, quæ
metus causa, de servo corrupto, Comp. Laut. l.
l. & p. 157. in med. & rerum amotarum l. 1. ff.
3. & LL. seqq. ff. d. serv. corr. l. 56. ff. pro Soc. l. 1.
l. 21. §. 5. ff. rer. amot. Comp. Laut. p. 456. l. 1.
neque infames fiunt, hoc modo, qui in actione
venditi, Locati, commodati, pignoris, Legi
Aquilæ, Conditionibus & interdictis propter
dolum condemnantur, arg. l. p. ff. ad L. Aquil.
l. 36. ff. d. O. & A. l. 13. ff. de vi & vi arm. Comp.
Laut. d. p. 61. p. 145. in fin. lit. N. p. 191. p. 1.
6. p. 591. pr. lin. 1. & 2.

Qu. 23. Hæc facta turpia quotupliciter in-
famiam irrogant?

Resp. Vel ipso jure l. 43. §. p. ff. d. R. N. vel
mediante judicis sententia,

*Qu. 24. Quenam facta ipso jure infamiam
irrogant?*

Resp. Horum quædam in Edicto Prætoris,
quod extat in *l. 1. ff. d. his qui notis referuntur*,
sunt i.) prodire in scenam lucrî quæstusve
causa, *d. l. 1. l. 2. §. f. l. seq. ff. d. t.* Struv. *d. Ex.*
18. Treutler, *v. l. D. 8. th. 5.* Wesemb. *eod.*
n. 5. vid. D. Stryk. in *U. M. ff. d. t. §. 7. seqq.*
2.) Lenocinium facere, *d. l. 1. l. 4. §. 2. d. t. D.*
Mejer. Coll. Arg. d. t. n. 12. Wesembec, *d. n. 5.*
d. Ord. Crim. art. 122. 3.) Si libera mulier
corpore quæstum faciat, *arg. l. 24. ff. d. t. l. 41.*
43. §. 4 ff. d. R. N. 4.) Sunt secundæ nuptiæ
vidua ante partum editum, aut ante annum
actus, *l. 2. C. d. sec. nupt.* sed sine principis con-
fessione contractæ *l. 1. l. 8. l. 10. l. 11. §. 2. ff. d.*
t. Comp. Laut. d. p. 61. junct. p. 438. in fin. n. 1.
547. pr. lin. 1. p. 443. pr. lin. 8. omnino D. Mol-
tenbec. diss. de anno luctus. Falckner in *D. de eo*
quod justum est circa infamiam, th. 2. n. 10. quo-
ad praxin vid. D. Stryk. in *U. M. ff. d. l. §. 9. seqq.*
5.) Bina Sponsalia etiam de futuro, uno eodem-
que tempore contracta, *l. 1. l. 13. §. 2. d. t. ff. d.*
his qui not. inf. Comp. Laut. p. 439. in fin. D.
Sarpprecht Cons. 63. Plura Exempl. vid. in Comp.
Laut. d. p. 61. seq. p. 419. lin. pen. n. 2. p. 56. in
ed. ibi: infamia notatur &c. p. 428. pr. lit. O.
D. Stryk. in U. M. ff. d. l. §. 11. Falckner d. th. 2.

*Qu. 25. Quenam mediante Judicis sen-
tentia?*

Resp. Huc pertinent i.) Crimina publica, *l. 7.*
d. publ. jud. Laut. Exerc. 10. th. 8. & 9. 2.)
perjuratio in publicis judiciis facta, *l. 1. l. 4.*

§. 4. ff. d. t. 3.) Infamia etiam notatur, qui ignominia causa, vel detractis signis militaribus, è militia dimissi l. 2. §. 2. ff. d. l. 13. §. 3. ff. d. re milit. Hodie, wann über einen/ als einen unredlichen Feldflüchtigen/ gesprochen und geurtheilet/ und sein Pferd und Harnisch Preis gegeben wird. Röm. Kayf. Majest. Kriegs: R. n. 61. Oder wann einer ehrloß gemacht/ und aus dem Lager gejaget wird/ 2c. vel expresse ob crimen ignominiosum condemnati sunt: Scil, ex delictis privatis ob furtum, rapinam, injuriam, (modo non sit levissima injuria illata, Harppr. ad §. 10. f. d. Injur, n. 93. aut honor expresse in sententia sit reservata, D. Harpprecht in D. d. hac mat. per tot.) dolum, ex quo scil. subsidaria nascitur actio; nam non omnia delicta privata famosa sunt. d. l. 7. ff. d. publ. jud. Sed tantum 4. dictæ species. Comp. Laut. d. p. 62. junct. p. 80. pr. lin. 10. p. 667. lit. E. p. 655. l. 1. E. p. 662. lit. E.

Qu. 26. An etiam ex contractibus quis per sententiam infamis reddi potest?

Resp. Aff. in deposito, mandato, Societate & tutela, si condemnatur expresse ob dolum, l. 1. l. 66. §. f. ff. d. t. Comp. Laut. d. p. 80. & dolus in sententia exprimatur. l. 4. ff. d. suspect. tut. In his enim actionibus de singulari fide agitur, ergo perfidus quis sit, severius punitur. Struv. tit. d. his qui not. infam. tb. 18. Comp. Laut. d. p. 62. junct. p. 279. lin. 4. à fin. p. 287. lin. 10. à fin. p. 294. pr. lin. 6. p. 671. lit. E. p. 475. lit. E. p. 283. lit. N.

Qu. 27. De quibus actionibus hoc intelligendum?

Resp. De directis, non de contrariis. *Comp. Laut. d. l.* quia in illis tantum de fide rupta agitur: hic saltem de indemnitate *l. 6. §. f. ff. de his qui not. inf.* Interdum tamen etiam de contrariis, *d. l. 6. §. 5. v. Comp. Laut. d. l. junct. p. 280. N. p. 476. lit. N.*

Qu. 28. An in his contractibus etiam transactio infamat?

Resp. Neg. *l. 7. ff. l. 3. C. a. t. super deposito nim*, seu super contractu transigitur, non super delicto. Aliud ergo dicendum, si reus de delictis famosis pactus sit datâ pecunia, *d. l. 6. §. 3.* quia nemo sua jactare præsumitur, *l. 25. pr. ff. l. prob. & ideò*, qui injuriarum, vel furti, vel alius famosi delicti privati reus postulatus, sine assensu Prætoris transigit, omninò *Mev. p. 1. d. 23.* id ex mala conscientia fecisse præsumitur, & juris fictione pro confesso habetur, confessus autem pro judicato, *l. 4. §. f. LL. seqq. ff. d. t. l. his qui not. Comp. Laut. d. p. 62. & p. 46. lit. n. ibi: obst. l. 14. & c. p. 55. lin. 12. & 13. à fin. 667. lin. 8. & 9. à fin. D. Harpprecht d. Transact. Jud. tb. 11. 12. seqq.* quod tamen in publicis capitalibus delictis non procedit, ut & si actor gratis actionem remiserit; quia enim tunc dicta ratio cessat, reus non notatur. *d. l. 6. §. 3.*

Qu. 29. An hæc juris infamia etiam ad heredes transit?

Resp. Neg. sed personis immediatè cohæret, *26. ff. d. pæn.* hinc liberi, quorum parentes ob crimen aliquod ad mortem damnati sunt, nulla

laborant maculâ, nec iis accessus ad dignitatem est præcludendus, *l. 9. ff. de Senat. d. l. 26. ff. de pæn. l. 2. §. 2. §. 7. ff. de Decur.* Exceptio etiam liberis. Criminis læsæ Majestatis reorum, *l. 1. §. 1. C. ad L. Jul. Maj. Comp. Laut. p. 617. d. fin. lin. 5.*

Qu. 30. Effectus hujus Infamiae quisnam?

Resp. Hac infamia notati non sunt Doctores *l. 7. C. de Prof. & Med. l. 2. C. de dignit. l. 1. C. de infam.* neque Notarii. *R. J. d. A. 1512. d. Bon Notarien §. Ersilich 2c. v. Comp. Laut. d. l. & p. 57. lit. S. Heig. p. 2. qu. 22. n. 42. & 44.* An Syndici? *vid. Laut. de Syndicis th. 14.* remouentur à nobilitate & honoribus, *l. 1. C. de Decur. Lauterb. Exerc. 10. th. 14. Murd. d. Nobilit. th. 67.* nec non à militia, *vid. Comp. Laut. p. 734. in med. per l. 4. §. 4. ff. de remilit.* à Collegio Senatorum & opificum, *Besold. Conf. 117. n. 12. & 76. vid. D. Hert. in Paræm. die Aemter und Zunftten in den Städten müssen so rein seyn / als wann sie von Tauben gelesen / 2c. & ad Paræm. was unehrlich / förmlich die Aemter nicht leiden. Mev. p. 5. d. 117. n. 1. Seckendorff in add. des teutschen Juristen Staats §. 41. eorum testimonia non sunt plenæ fidei l. 1. §. 1. l. 3. pr. ff. de test. & de Jur. Crim. non, nullius planè momenti. c. infames 17. c. 6. q. 1. c. 54. X. de test. Comp. Laut. p. 431. in fin. n. 7. & p. seqq. Plura vid. in Coll. Th. Pr. d. 1. d. his qui not. inf. §. 22.*

Qu. 31. Quomodo aboletur hæc juris infamia?

Resp. Per restitutionem in integrum, *l. 1. §. 9. & 10.*

10. ff. de postul. l. 1. C. d. sent. pass. Besold. d. ns. n. 21. seqq. Comp. Laut. p. 718. lin. ult. & 9. D. Hert. d. different. restitut. Justit. & atia. vel 2.) certi temporis lapsum, si nimium à magistratu pœna temporalis famosa ex usa arbitraria imponatur. l. 3. C. d. t. tunc im tempore pœnæ addito elapso etiam ipsa fama pœnæ juncta finitur. d. l. 3. l. 1. C. d. his si in Ex. dat. vel ab ord. mot. l. 13. §. 1. ff. ad L. r. d. fals. l. 3. §. 1. C. d. Decur. l. 8. ff. d. postul. quod secus est, si pœna temporalis constituta sit ex causa suâ naturâ famosa l. 5. C. d. Decur. l. 6. C. d. t. l. 4. §. 4. ff. d. re milit. l. 43. §. 4. d. R. N. l. 63. ff. d. furt. nisi ipsa ordinaria non tantum ultra Legem, sed & ultra meritum sui delicti gravior sit, & ad publicam spectet indictam, l. 13. §. p. ff. d. t. l. 4. C. eod. l. 15. pr. ad municip. Comp. Laut. p. 63. & p. 655. lin. 2. & 13. à fin. omninò D. Harpprecht de Infam. spons. quæ fit per aggravationem pœnæ. per tot. vel nisi fama in sententia fuerit reservata, quod odie in tantum necessarium, ut omissa hâc reservatione, justa detur appellandi causa. Mev. 5. d. 168. Brun. ad L. 13. ff. d. t. Imò hodie semper, etiam tacitè reservata videtur. Schilker Exerc. 10. tb. 32. in fin. vid. omninò D. Harpprecht d. expressa honoris in sententia reservatio. e. per tot. Quomodo hæc infamia evitetur. vid. in Comp. Laut. d. p. 63. add. omninò D. Hert. d. Parœm. Der wesentlich eine Hure oder Geschändete nimmt / ist entweder ein Schelm / oder will einer werden.

Qu. 32. Quid est Infamia facti?

Resp. Est macula ex turpi facto, citra Juris auctoritatem contracta, quæ existimationem apud alios graves & honestos viros lædit, l. 1. ff. d. obseq. Par. prest. l. 13. C. d. t. In jure etiam vocatur vitæ turpitudine, & inde turpes personæ. Germ. Ehrlose Berleumbder l. 2. C. d. dign. l. 25. C. ad L. Jul. d. adult. l. 27. C. d. inoff. test. vid. Struv. Exerc. 7. th. 17. e. g. si quis propter dolum in Judicio non famoso sit condemnatus, Laut. Ex. 10. th. 18. Plur. Exempl. vid. in l. 25. C. ad L. Jul. d. adult. l. 13. C. d. t. l. 27. C. d. inoff. test. l. 2. ff. d. Obseq. par. l. 56. ff. pro Soc. junct. l. f. ff. d. serv. corrupt. l. 2. ff. rer. amot. Comp. Laut. d. l. junct. p. 157. in med. ibi: turpis tamen, p. 669. lin. 7. à fin. ibi: infamia facti tamen &c. v. omnino Falckner d. D. th. 3. per tot.

Qu. 33. Quid est Levis nota macula?

Resp. Quæ non ex proprio turpi facto oritur, sed potius ex imputatione, vel ex sordido vitæ genere descendit, propter quam quis inferiori in Republ. ordini, & infimæ vitæ conditioni adscribitur, atque inter viles homines numeratur. Comp. Laut. p. 64. & omnino D. Fromman. Disp. d. Lev. Not. macula, per tot.

Qu. 34. Quinam hac macula aspersi censentur?

Resp. Spurii, & alii ex illegitima conjunctione nati, idque ob defectum legitimæ nativitat. Comp. Laut. d. l. & p. 57. in fin. vid. Myler. in Gamolog. c. 23. §. 4. Mev. p. 5. d. 116. & 117. D. Hert. d. l. ob abjectum vitæ genus verò hac macula

maculâ laborant, carnifices, excoriatores, Bechmann. *Com. ff. obs. pr. 1. 2. & 5. h. t.* Richter *p. 2. dec. 80.* Hahn. *ad Wesemb. eod. tit. n. 2.* Besold. *in Coll. Pr. Cl. 1. D. 11. th. 73.* Carpz. *Pr. Cr. p. 3. q. 137. n. 55.* Rat. *vid. ap. Oldekop. Obs. Cr. 12 p. 281. seqq.* Reform. Pol. zu Augsburg *d. A. 1530. art. 20.* von Nachrichten. & quibusdam in locis lectores Laut. *d. Sing. Frat. jur. p. 85. n. 7.* Marq. Freher. *l. 3. d. infam. c. 24.* Speidel. *voc. Hencker Comp. Laut. d. l. & p. 715. lin. 12. & 13. à fin. pr.* Vespillo- nes, Castratores suum, Purgatores Cloacarum, Sprenger *Trid. Modic. p. 98.* sed non molitorum, textorum, Chirurgorum, pastorum ovium, balneatorum &c. liberi R. J. *d. Anno 1548. tit. Von Handwercks = Söhnen / 2c. Ord. Pol. d. Anno 1577. tit. 78. §. setzen / ordnen / 2c. vid. D. Hert. ad Paræm. der Müller ist fromm / der Haar auf der Zungen / und in der Hand hat. Mev. p. 5. d. 117. Müller. D. d. Molendinis. c. 5. §. 18.*

Qu. 35. *Actiones hucusque expositæ, quomodo deducuntur in judicium?* (Ad fin.)

Resp. Per in jus vocationem, seu Citationem, *h. §. f.* mutata enim veteri illâ procedendi ratione, etiam hæc nomina, in jus vocatio & citatio, confusim usurpari cœperunt.

LIB. IV. TIT. XVII.

DE

OFFICIO JUDICIS.

000 04

Qu. 1.

Qu. 1. Quomodo describitur Judex?

Resp. Est persona, quæ publicam habet potestatem, de causis controversis cognoscendi, earumque sua sententia definiendi, l. 13. §. 2. ff. d. recept. qui arbitr. Coll. Pr. Laut. tit. d. Jud. §. 32.

Qu. 2. Quid est Officium Judicis?

Resp. Hic est jus, faciendi ea, quæ judici quali incumbunt. Tabor d. Off. Jud. part. gen. §. 1. Comp. Laut. p. 105.

Qu. 3. Quomodo dividitur?

Resp. A Doctoribus in nobile & mercenarium?

Qu. 4. Quid est officium Judicis nobile?

Resp. Quod speciali actioni non inservit, sed ex æquitate, vel proprio motu, vel ad nudam implorationem exercetur, §. 9. F. de Legat. L. 82. §. 2. ff. d. Leg. 1. L. 10. l. 28. ff. d. her. pet. l. 49. §. 1. ff. d. A. E. V. l. 54. pr. ff. locat. omnino Grave in D. d. Officio Judicis nobili per tot. Comp. Laut. d. l. junct. p. 468. p. 155. lin. 7. & 8. à pr. p. 187. lin. 10. à fin. ibi: ex officio p. 538. aut. med. lit. E. & passim, ubi Exempl. vid. D. Fleck. Bibl. Jur. l. 5. tit. 65. per tot. ibique cit. Zaunschlifer d. Offic. Jud. Supplet.

Qu. 5. Quid Officium Judicis mercenarium?

Resp. Quod actioni institutæ inservit, & naturam ejus strictè sequitur, ut ita ex hoc officio de expensis litis, & fructibus restituendis judicare nequeat, nisi eorum petitio facta, aut nobile officium imploratum sit. Vinn. ad pr. F. b. L. 25. §. 8. ff. d. Ædil. Edict. undè etiam hic obtinet, vulgatum illud: Wo kein Kläger ist/ da ist

et auch kein Richter. Et hoc regulariter in omnibus actionibus observatur; estque hujus loci.

*Qu. 6. Partes Officii Judicis precipue
quanam?*

Resp. Cognitio & judicatio. Scheinemann. (Ad Pr.)
Jurisdict. th. 35. Ipse enim primo omnium ob-
servato legitimo ordine, causam cum omnibus
is circumstantiis cognoscere, & omnia, quæ
ad intentionem actoris, & defensionem rei fa-
ciunt tam ratione veritatis, quam ratione Justi-
tæ diligenter examinare & perpendere debet,
C. d. Jud. l. 12. ff. d. Off. Pres. l. 52. §. 2. ff. ad
Aquil. Clem. pastoralis 2. vers. verum quia &c.
& sene. & re jud. ac tandem, uti Legibus & mo-
ribus proditum, Fleck. Bibl. Jur. L. 1. T. 15.
l. 1. 17. 30. & L. V. T. 19. n. 12. L. 5. T. 66. n.
10. ibique cit. Mev. p. 5. d. 150. Gail. 1. O. 36. n. 14.
judicare, & sua sententia controversiæ finem im-
ponere tenetur. pr. J. b. l. 74. ff. d. Jud. Vinn. ad
r. b. Comp. Laut. p. 578. 579. & 580. & Coll. Pr.
t. d. Judic § 62. D. Harpprecht Conf. 80. n.
15. ubi an, & quatenus Judex æquitatis ratio-
nem in pronunciando habere possit, docet. vid.
minimò Grave d. D. & Ziegler. in Dicastice ubi
sur. de Offic. Jud.

*Qu. 7. In actione noxali ergò, quomodo
judicabit Judex?*

Resp. Ita, ut si dominus sit condemnandus,
sum condemnet, vel ad litis æstimationem sol-
vendam, vel servos noxæ dando h. §. 1. J. d.
amn. inf. pr. & §. 2. J. d. act. nox. l. 2. §. 1. ff. de
amn. infest. Comp. Laut. p. 148.

Qu. 8. Quomodo in actionibus in rem singularibus?

(Ad §. 2) Resp. In his Judex reum vel absolvit, si nihil probaverit, *l. 4. C. d. edend.* vel condemnat & jubet, ut rem restituat cum fructibus. *Comp. Laut. p. 21. p. 117. p. 420. p. 568. p. 314.* Eodem statim, *h. §. 2. J. l. 20. ff. d. R. V. l. 3. §. 1. Comp. Laut. 118. p. 282. in fin. lit. E.* Quod si tamen justam, non frustratoriam actionis causam habeat, tempus ipsi ad restituendum indulgendum est. *h. §. 2.* ita tamen, si litis æstimatione fidejussoribus datis caveat intra tempus præfinitum rem non restituerit, §. 2. si autem propter contumaciam non restituerit vel rem restituendam dolo amiserit, condemnatio fit in æstimationem: jurejurando in *lit. E.* Etiam, *Comp. Laut. d. p. 118. junct. p. 191. 193. lit. 1. pr.* quandoque etiam res mancipi litari transfertur. *l. 46. l. 68. ff. d. R. V.*

Qu. 9. Annon quoad tempus restituendi aliquam actiones reales & personales subest differentia?

Resp. Aff. In actionibus enim in rem, tempus est arbitrium, *arg. l. 1. §. ult. ff. d. jure lib.* In personalibus verò tempus quatuor modis condemnatis tributum est, *l. ult. C. d. ex sent. rei jud. l. 2. & 3. C. d. usur. rei Jud. R. d. differentia, vid. apud Ludwel. ad h. §. n. 2.*

Qu. 10. Quomodo in hereditatis petitione judicabit Judex?

(Ad §. 3) Resp. Eodem ferè modo, quo in Rei vindicatione, *h. §. n.* adeò, ut etiam hic contra reum restituere jussum dolo non parentem, jure in litem, *l. 20. §. f. l. 26. §. 10. ff. d. her. pet. Comp. Laut.*

Laut. p. 114. in fin. & p. 192. lin. 12. à fin. In hoc tamen hæ duæ actiones differunt, quod in singularum rerum petitione b. f. possessor fructus omnes consumptos lucretur, l. 4. §. 2. ff. fin. reg. in petitione hereditatis verò etiam consumptorum nomine teneatur, in quantum locupletior factus, l. 25. §. 11. ff. L. 1. C. d. her. pet. Comp. Laut. p. 113. & 114. conf. p. 568. in fin. tit. 1. Plura. vid. ap. Vinn. ad b. §. 2. Ludwell. ad und. §. 2.

Qu. 11. Quomodo in Actione ad exhibendum?

Resp. Hic Judex rem exhiberi jubere debet in ea causa, in qua fuit, cum judicium acciperetur. l. 9. §. 5. ff. ad exhib. quod si condemnatus per contumaciam rem non exhibeat, aut dolo possidere defierit, jusjurandum in litem etiam affectionis, contra eum conceditur. l. 3. §. 2. l. 5. §. 2. ff. d. t. Comp. Laut. p. 154. lit. O. P. 193. pr. lin. p. p. 566. in med. diff. Brunn. ad d. l. 3. §. 2. Ex justa tamen causa dilationem petenti, & cautionem offerenti illa conceditur. b. §. 3. l. 5. §. f. l. 12. §. 5. ff. d. t. Si verò reus hoc judicio victus, alterius principali judicio contendere super sedeat, ipsa res, cum fructibus est restituenda. b. §. 3. f. ibique Vinn. d. l. 9. §. p. ff. l. f. C. ad exhib.

Qu. 12. Quomodo in Actione familiae heriscunda?

Resp. In hac judex singulas res singulis herilibus, adjudicare debet, & si in alterius persona prægravare videatur adjudicatio, hunc vicissim coheredi certa pecunia condemnare. b. §. f. §. 20. f. d. act. L. ante p. ff. fam. herisc. dem quoque observabit Judex, quando unus
ex

ex coheredibus solus, fructus ex re hereditaria
percepit, vel rem aliquam corrupit, aut con-
sit. d. §. 4. *J. h. ibique Vinn. l. 19. l. 44 §. 2 ff. de
herc. Comp. Laut. p. 150. & 151. lit. O.*

*Qu. 13. Quomodo in Actione Communis
dividundo?*

(Ad § 5.) Resp. In hoc judicio Judicis officium est
divisiones, & rerum adjudicationes, mutua
condemnationes, regulariter idem est, quod
famil. erciscund. judicio. *h. §. 5. add. l. 6. §. 1
11. l. 7. pr. & §. 10. ff. l. 3. C. commun. div.
sequatur autem imprimis judex voluntatem
gantium, l. 21. ff. d. r. & si de una tantum
agatur, quæ commodè divisionem recipit, eam
quoque dividenda, & si unus pars prægre-
videbitur, is alteri certa pecunia condemnatus
est: Sin verò commodè dividi nequeat, tota
adjudicanda (ita tamen, ut is præferatur, qui
majorem partem habet, l. 34. §. 2. C. d. l. 1
& is vicissim alteri certa pecunia condemnatus
*h. §. 5. l. 3. ff. commun. divid. Comp. Laut. p. 150.**

*Qu. 14. Quomodo in Actione finium regu-
dorum?*

(Ad §. 6. & 7.) Resp. Hic judex imprimis antiquos terminos
observet, atque renovet. Interdum verò, ut ter-
dentius distinguantur, novos terminos consti-
tuit, atque per adjudicationem uni fundo al-
quid detrahit, & alteri addit, *h. §. 6. l. 2. §. 1
l. 3. l. 4. ff. fin. reg. Comp. Laut. p. 149.* Item
etiam in hanc actionem venit id, quod in
se circa fines commissum est: v. g. si quis lapides
finales, quibus agri distinguuntur, furvus sit,
vel arbores finales exciderit, *h. §. 6.* Nam hoc

in is vicino in id, quod interest à judice con-
mandus est, l. 4. §. 1. ff. fin. reg. quanti vide-
et is in litem juraverit, arg. l. 3. in f. ff. d. in lit.
Sed & criminaliter talis puniri potest. l. 1.
3. ff. d. term. mor.

15. An ejusmodi adjudicatio in judiciis, fa-
milie hercisc. Communi dividundo, finium
regundorum facta, tribuit dominium?

Resp. Aff. Quicquid enim in his alicui adju-
atum est, id statim ejus fit, ex ipsa re judi-
a, quæ instar legis dominium transfert, h. §. 7.
od hic singulare. Comp. Laut. p. 149. add. Concl.
r. Exerc. 20. th. 2. Vinn. ad h. §. 7. F.

LIB. IV. TIT. XVIII.

DE

PUBLICIS JUDICIIS.

1. Judicia publica quomodo describuntur?

Resp. Sunt certa Judicia, pr. F. h. publico- (Ad Pr.
m judiciorum, lege introducta, ad punienda §. 1. & 2)
a delicta, sive Crimina, quibus Respublica ma-
mè læditur h. pr. & §. 1. F. l. 1. ff. h. Struv.
th. 3. Comp. Laut. p. 680. & Coll. Pr. h. t. §. 1.

Qu. 2. Quomodo dividuntur?

Resp. A Pœnæ qualitate dividuntur in capi-
lia, & non capitalia §. 2. F. l. 2. ff. h. t. We-
mb. h. n. 1. Treutler. v. 2. D. 33. th. 1. Illa
nt, quæ sequitur pœna capitalis, scil. quæ tol-
ur vita naturalis, vel civilis, l. 63. §. f. ff. pro
Goedd. d. contr. & commit. stip. c. 6. concl. 12.
134. Hoc non Disp. Just. ult. th. 1. lit. H.
enoch. cas. 265. Coras. 3. miscel. 17. n. 13. Hæc
sunt,

sunt, quibus imponitur alia poena, e. g. relegatio, incarceration, fustigatio: etiam poena pecuniaria, *b. §. 2. J. l. 2. ff. h. Comp. Laut. d. l. junct. p. 713. & 714. Coll. Pr. h. t. §. 2. Harp. ad §. 2. J. h. n. 4.*

*Qu. 3. Modus procedendi in publicis Judiciis
quotuplex?*

Resp. Olim modus procedendi erat singularis. *l. 2. ff. h. Barn. Brisson. antiq. Rom. c. 1. per tot.* Hodie vero est duplex vel Inquisitorius, vel ordinarius.

Qu. 4. Quis processus dicitur Inquisitorius?

Resp. Quando Judex ex officio summariter inquirat in delictum, & ejus auctorem, & delinquentem poenam pro merita imponit. *Comp. Laut. d. p. 680. ibique D. Stryk. in not. v. c. 17. 24 x. d. accus. N. 128. c. jubemus 21. L. 13. ff. d. off. Praes. l. 1. ff. d. cust. reor. l. 7. C. d. accus. Ord. Crim. art. 214. 219. vid. Brunn. d. Proc. Inquisit. cap. 1. n. 9.*

*Qu. 5. Sed cum judex irrequisitus officium suum impertire non teneatur, quis hic actoris
vices obtinet?*

Resp. Publica fama, & Reip. salus videtur judicem implorare, adeo, ut judex inquirere teneatur bey Verlust seiner Gerichte; non obstante quod alias judex irrequisitus officium suum impertire non teneatur: fallit enim hoc ipsum in inquisitione, quam adversus delinquentem formari, publica suadet utilitas. Imò si judex hoc omittat, litem suam facit. *Brunn. in Proc. c. 2. §. 10. seqq. Carpz. qu. 107. n. 16. seq. Comp. Laut. p. 681. junct. p. 27. lin. 10. à fin. ibi: amittitur & Col*

Coll. Pr. h. t. §. 10. & tit. d. Judic. §. 22. & tit. Injur. §. 40. in f. & §. 68. in f.

Qu. 6. Processus Inquisitorius quotuplex?

Resp. Duplex: Generalis & specialis. Mev. p. d. 302. p. 6. d. 292. n. 3.

Qu. 7. Quis dicitur generalis?

Resp. Quando Judex ex officio in genere intrit in ipsum delictum, & ejus auctorem, an, & à quo delictum sit commissum. Comp. ut. d. l. & Coll. Pr. h. t. §. 11.

Qu. 8. Quis specialis?

Resp. Quando Judex procedit contra certam quam personam, in generali inquisitione indis gravatam ad poenam determinandam. c. 21. rs. ad hac & c. c. 24. x. h. t.

Qu. 9. Specialis hujus processus Inquisitorii requisita, quanam sunt?

Resp. (1. Ut reus citetur: an realiter, an verbaliter in arbitrio Judicis positum est. v. Carpz. l. 111. n. 23. (2. ut examinetur. Brunn. d. tr. 8. per tot. (3. ut delictum probetur, quomodo autem vid. Brunn. d. c. 8. m. 2. per tot. (4. ut reus cum suis defensionibus, si quas habet audatur. (5. ut acta mittantur ad Collegium aliud juridicum. Oldekopp. Obs. Cr. 7. n. 11. 6. Intervenit interlocutoria, an debeat decerni, rtura, nec ne? (7. sententia, (8. Ejusdem executionis. vid. Geisler de Publ. Jud.

Qu. 10. Quomodo generalis inquisitio differt à speciali.

Resp. Quod in illa non requiratur competentia Judicis, secus in hac. v. Brunn. d. tr. c. 2. n. 9. Carpz. d. qu. 107. n. 14. deinde, in illa non proceditur

ceditur contra certam personam, secus in hac: & propterea, si non adsint indicia, nec constat de corpore delicti, contra inquisitionem specialem excipi potest. *Mev. p. 6. d. 291.* quem infamem etiam acta inquisitionis petenti non sunt deneganda. *Comp. Laut. p. 40. Mev. p. 5. d. 68.*

Qu. 11. Quis Processus dicitur ordinarius?

Resp. Quando Judex procedit per viam accusationis. Hic observantur omnia in Processu ordinario solita, ut libellus, litis contestatio, probatio, condemnatio &c. *Comp. Laut. d. p. 681. de qua accusatione. vid. Coll. Pract. & Comp. Laut. tit. d. accus. p. tot.*

Qu. 12. Quid moribus nostris obtinet?

Resp. Hodie, quia periculosum est admodum, accusatoris partes subire, non tantum, quod accusator de jure veteri Rom. in crimen inscribere, & ad talionis poenam sese obligare debebat, utpote quæ inscriptio hodie sublata est. Sed propter difficultatem probationum, quæ accusatori incumbunt, inde rarius accusationes, imprimis à privatis fieri solent, sed communiter fere Crimina Magistratibus denunciantur ad formandum Processum inquisitorium, aut ipse Magistratus ex fama, aut alia causa inquit in delicta. *vid. Carpz. Qu. Cr. 103. n. 17. qu. 104. n. 22. seqq. Besold. ad J. P. W. p. 470. n. 2. Gudelin. de Jure noviss. L. 5. c. 14. Hopp. ad §. 2. J. h. omnino. Laut. ad J. P. W. in Caus. Crim. th. 9. seqq.*

Qu. 13. Quomodo differunt Judicia publica à Civilibus actionibus?

Resp. (1. Actione in judicio apud judicem privatum sive pedaneum instituebantur, siquid

statis in specie. *L. ult. ff. ad L. Jul. Maj.*
Stryk. de jur. Sens. D. 8. c. 4. n. 5.

Qu. 16. Quid est Crimen Perduellionis?

Resp. Quo quis aliquid, adversus principem
 vel Remp. directò, hostili animo machinatur.
l. f. ff. d. t. l. 1. 2. 3. & 4. ff. eod. ubi Exempla.

Qu. 17. Quid Crimen laesa Majestatis in specie?

Resp. Quo quis aliquid, adversus Principem
 Reip. superioritatem, dignitatem & existenti-
 am, non directò, sed per indirectum machi-
 natur, jura scil. Majestatis usurpando.

Qu. 18. A quo committi potest hoc Crimen?

Resp. A solo subdito, *Clem. Pastoralis* &
rursus d. Sent. & Re Jud. qui rationis utriusque
 destituitur. *arg. l. 1. §. 1. ff. d. t. l. 14. ff. d. t. l. 12. ff. d. Sicar. l. 7. §. 3. ff. ad L. Jul. Maj.*
 siue sit laicus, siue Clericus, *Schwendend. d. Crim.*
Perduell. th. 12. vid. D. Hert. L. 1. Paroem. lib.
lich / sittlich / 2. post. med. ubi idem subdit. temp.
affirmat. subditorum autem appellatione con-
 netur etiam universitas Imperatori subjecta, pro-
 vincia, Civitas, pagus, ut si aliquid contra
 Imperatorem, vel imperii Rom. securitatem &
 prosperitatem machinentur, in hoc Crimen in-
 currant. *l. 1. §. 1. ff. d. t. Gratian. disc. ser. 1. c. 54. & c. 179. Peck. in R. J. c. 78. n. 2. Ab ex-*
teris verò aut extraneis non committitur. vid.
D. Hopp. ad §. 3. J. h. p. 1216. Esbach. ad Corp.
P. 4. C. 1. d. 14. Schwendend. d. Perduell. th. 1.
9. 10. Ziegl. d. Jur. Maj. L. 1. c. 2. §. 44. lib.
nec à vasallis. Clem. pastoralis §. rursus, d. f. &
& re jud. Struv. h. th. 19. Will. eod. th. 3. H.
enim Feloniam committunt. Harp. ad h. §. n. 29.
Struv. d. th. 19. Laut. Coll. Pr. d. iii. §. 1. 6.
7. & 8.

Qu. 19. Adversus quos committitur?

Resp. In Imperio nostro adversus Imperatorem, Regem Romanorum, *vid. D. Hert. L. 2. Paroem. 1. wann der Kaysers stirbt / setzt sich der König in den Sattel §. 9. modo absentis Imperatoris vices gerat, arg. l. 5. pr. C. d. t. aut moruo Imperatore electus sit. vid. Laut. in Orat. cont. tal. p. 794. seq. Comp. Laut. d. p. 686. & Coll. Pr. d. t. §. 10. D. Schweder Fur. Publ. part. Spec. elect. 1. c. 3. th. 8. L. B. de. Lyncker d. Commiss. Imper. in Caus. Stat. n. 16. & de Reg. Rom. lit. E. non etiam in Electores, nisi qua sunt partes corporis Imperatoris. A.B. c. 24. junct. L. 5. pr. C. d. t. nam proprio jure non habent Majestatis jura: idem est de reliquis Principibus, qui sunt einverleibte Glieder der Kayserl. Majest. R. J. d. Anno 1542. & 49. fere tamen usu venit, ut in eos tanquam subjectum, hoc Crimen committatur. Hopp. ad §. 3. F. h. Esbach ad Carpz. p. 4. C. 1. d. 15. n. 8. D. Hert. d. Superior. Territ. §. 72. Bocer. d. Crim. Lesæ Majest. c. 2. n. 91. seqq. Ziegl. d. tr. c. 2. §. 35. 37. & 38. Laut. in delib. ff. ad lib. 48. th. 20. & Coll. Pr. d. t. t. §. 11.*

Qu. 20. Quibus modis Crimen lesæ Majestatis in specie committitur?

Resp. Variis: scil. statuas principis jam consecratas violando, l. 4. §. f. l. 5. pr. ff. ad L. Ful. Maj. privatum carcerem exercendo, L. un. §. 1. C. d. priv. carc. ibique Brun. n. 1. & 2. Comp. Laut. p. 687. & p. 684. in med. lit. C. Farinac. Qu. Cr. 27. n. 11. monetam cudendo, l. 2. C. d. fals. monet. Comp. Laut. d. l. & p. 701. in fin. lit. e. add. p. 742. pr. lin. 13. Bocer. de Crim. Lesæ Maj. c. 2. p. 73. non etiam principi maledicendo, Comp.

Laut. c. p. 687. & Coll. Pr. d. t. §. 17. & 18. de qua maledictione vid. plur. ap. Menoch. L. 2. arb. Fur. quast. 377. Cottmann. vol. 4. R. 11. Klock. v. 3. C. 192. n. 24. seqq.

Qu. 21. Quæ est pœna Perduellionis?

Resp. Jure communi nefandissimum hoc Crimen gladium habet ultorem, l. 5. C. d. t. Struv. Exerc. 49. th. 70. ubi tamen per gladium non capitis amputationem, sed omne genus ultimi supplicii denotatur. l. 3. ff. d. Furisd. Brun. ad d. l. 5. Hinc hujus Criminis rei, quandoque igne, quandoque gladio puniuntur. Damhud. Pr. Cr. c. 62. n. 6. Plerumque vivi in 4. partes secantur, quæ de locis altioribus suspenduntur. Bocer d. tr. c. 3. n. 13. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 182. §. 14. Mulieres, vero aquis suffocantur; Imo solent rei interdum ante ultimum supplicium forcipibus candentibus lacerari, & ad supplicii locum trahi. Schulz. in Synops. Inst. tit. d. publ. Jud. Idemque velle videtur Const. Cr. Car. V. art. 124. ubi ita: welcher mit böshafftiger Verrätheren mißhandelt / soll der Gewonheit nach durch Viertelheilung zum Tod gestraffet werden: wäre es aber ein Weibsbild / die soll man exträncken / und wo solche Verrätheren gewesen / Schaden oder Uergernuß bringen mögte / so mag die Straff durch schlaiffen / oder mit Zangen-reissen gemehret / und also zu tödtlicher Straffe geführet werden. Bocer. d. tr. c. 3. n. 9. Arum. v. 2. D. 40. th. 17. Carpz. 1. q. 41. n. 96. Struv. b. th. 20. Ziegl. d. tr. l. 1. c. 2. n. 38. Præterea etiam post mortem demum de Crimine hoc convicti memoria damnantur. l. 6. 7. 8. C. d. t. v. D. Stryk. d. Fur. Sens. D. 8. c. 4. n. 6. & 16

jus nomen ex catalogo honestorum virorum
 tollitur, insignia honoris convelluntur, *l. 24. ff.*
l. poen. ædes destruuntur. Comp. Laut. p. 687. &
Coll. Pr. d. T. §. 23. & 24.

Qu. 22. Estne alia ad huc reorum Criminis Ma-
jestatis poena, in ipsorum bonis consistens?

Resp. Aff. Publicatio scil. seu Confiscatio bo-
 rorum, tam præsentium, quam futurorum. *l.*
ff. ad L. Jul. Maj. l. 5. 6. 7. C. eod. auth. bona
amnatorum. C. d. bon. proscript. A. B. tit. 24. §.
 Wir wollen auch *2c. ibi*: daß nach dem Tod der
 Schuldigen / die Missethat angefangen / der
 Todte / und sein Nahm verdammt sey / mit
 einer Gedächtnuß / und den Nachkommen sein
 Gut genommen werde / *neque enim reus Ma-*
jestatis alium habet heredem, quam fiscum. Bocer.
l. tr. c. 3. n. 39. Ad bona verò feudalia hoc non
extendendum; Laut. Coll. Pr. d. t. §. 25. utpote quæ
vel ad dominum vel ad agnatos transeunt, pro
natura scil. feudi, & ratione culpæ commissæ,
R. A. d. Anno 1548. rubr. Die Pön der Friede-
recher ibi: auch die Lehen / so viel die Ubersüh-
 er dero gebraucht / den Lehen-Herren versals-
 en seyn. *Gail. L. 2. d. P. P. c. 14. Fachin. 7.*
contr. 20. Harppr. h. n. 38. tum quia hac feudi
causa est, ut id, ex culpa amissum, vel ad domi-
um transeat, vel ad agnatos, tit. 24. §. denique
tit. 37. in pr. 2. Feud. tum quia Fiscus loco ex-
anei successoris habetur, l. 2. C. ad L. Jul. d.
l. 1. C. d. bon. libert. l. 9. ff. ad L. Jul. Maj. Ex-
 aneus autem successor ad feudum non admit-
 tur, *2. F. 45. tum quia publicatis alicujus bo-*
 s, ad fiscum non pertinent ea condemnati bo-
 , quæ jure singulari ad heredem vel alium

transeunt, *l. 48. §. ult. ff. d. Jur. fisc. v. l. 4. ff. d. jur. patron.* tum etiam quia nominatim cautum est in *c. felicitis &c. d. pœn. in 6.* ut feudum ex Crimine læsæ Majestatis amissum ad ipsum Dominum transeat.

Qu. 23. An confiscatio hæc doti officit?

Resp. Neg. per *L. 2. C. ne ux. pro marit. Comp. Laut. d. p. 687. junct. p. 716. in fin. lit. On. 1.*

Qu. 24. An filii quoque tenentur?

Resp. Alias quidem ob delicta paterna filius non tenetur *l. 26. ff. de pœn. t. t. C. ne fil. pro patr.* specialiter tamen hic receptum, ut etiam filii ex parentum crimine reddantur infames, *Comp. Laut. d. l. & p. 62. lit. E. ibi: vid. tamen. & incapaces omnium omninò Successionum d. l. 5. §. 1. C. d. t. Ord. Crim. d. art. 218. ibi: Weib und Kinder an Bettelstab &c. Comp. Laut. p. 489. aut. med. n. 5. & Coll. Pr. d. t. §. 27. & 28. & tit. de his, quæ pro non script. §. f. & tit. de his, quæ ut indign. §. 1. adeò ut abominabiles ac perpetuo egentes sint, quos infamia paterna semper comitatur, ad honores prorsus nullos pervenire possint, ipsisque mors sit solatium, & vita supplicium d. l. 5. §. 1. C. l. 8. §. f. ff. quod met. caus. A. B. tit. 24. ibique Dieterich in not. vid. quoad justitiam hujus pœnæ Thom. ad Strauch. Diff. 29. §. 4. Gerhard. in quest. illustr. Ex. 10. q. 12. Rumelin ad A. B. c. 24. p. 3. D. 4. th. 3. in addit. Laut. in delib. Jur. ad. L. 48. ff. th. 24. Grot. d. J. B. & P. l. 2. c. 21. n. 19. seqq. ibique D. Osiander & Ziegl. Pufendorf. d. J. N. & G. L. 3. c. 8. §. ult. Covar. 2. var. resol. c. 3. nulla autem habetur ratio, an filii ante, vel post delictum commissum, sint nati. v. Rocer. d. tr. c. 3. n. 20. Treutler. d. l. lit. K. ibi.*

K. *ibique* Bachov. Arum. Disp. 25. th. 3. Ratio
 severitatis est, (1. quod in filiis hereditarii vel
 paterni criminis exempla metuantur, d. l. 5. §. 1.
 Farinac. Qu. 116. n. 73. A. B. tit. 24. verb. dann
 onsten sie mit der vätterlichen Straffe gestrafft
 werden sollten; Indem man des vätterlichen/
 was ist / erblichen Lasters Exempel zu befahren.
 vid. Buxtorff. Arum. ad A. B. tit. 24. Carpz. ad
 L. Reg. Germ. c. 9. §. 9. in fin. Steph. d. Jurisd. l. 2.
 l. 1. 7. m. 1. n. 263. (2. ut parentes Liberorum
 amore ab hoc atrocissimo & nocentissimo deli-
 cto arceantur. Menoch. Conf. 99. n. 218. We-
 semb. ad tit. L. Jul. Maj. n. 7. vid. Wesemb. p. 2.
 disp. 34. th. 10.

Qu. 25. An eadem poena etiam in filiabus
 obtinet?

Resp. Cum his, quia ob infirmitatem sexus
 minus ausuræ creduntur, mitius agitur quam
 cum filiis. A. B. d. T. 24. d. l. 5. §. ad filias. C. d.
 r. ac proinde filiae ex bonis maternis falcidiam
 seu legitimam lucrari possunt. d. l. 5. §. 3. C. d. r.
 à paterna tamen hereditate arcentur Richt. p. 1.
 d. 1. n. 25. Comp. Laut. d. l. junct. p. 13. in med.
 ibi: melioris conditionis &c. & Coll. Pr. d. t. §. 28.
 Scheinem. d. tempest. atar. p. 3. c. 3.

Qu. 26. Quæ est poena Criminis lesa Majestatis
 in specie?

Resp. Pro ratione circumstantiarum poena hic
 obtinet quandoque capitis, deportationis, rele-
 gationis. l. 24. l. 40. ff. d. poen. bona tamen damnati-
 on confiscantur, memoria defuncti non damna-
 tur, neque contra mortuum extenditur. l. f. in
 ff. ad L. Jul. Maj. nec ad liberos pertinet. vid.

omnino Gothofred. in pechl. Diff. ad d. L. 1. c. D. Hert. d. Superiorit. Territ. §. 72.

Qu. 27. Quomodo puniatur Imperii Status qui Crimen laesa Majestatis commisit?

Resp. Ejusmodi Imperii Status Celsa, & ordinum Consilio ex numero Statuum delectatur & exterminatur, ejusque territorium alii Principi assignatur. arg. l. 2. §. 2. ff. d. his qui in fam. & l. 21. ff. quib. mod. ususfr. amitt. Mart. d. Matricula §. 44. in fin.

Qu. 28. Committiturne etiam Crimen laesa Majestatis divina?

Resp. Aff. per blasphemiam, vel expellendum Satana pactum; illius poena capitalis est. Lev. 24. v. 16. N. 77. c. 1. Laut. Coll. Pr. d. Tit. 34. & seqq. Rec. Aug. d. Anno 1548. tit. Von Gotteslästerern / interdum abscissio linguae, vel fustigatio. Carpz. Pr. Cr. Qu. 45. n. 20. R. J. d. Anno 1530. lit. Von Gotteslästerern x. h. Const. Crim. Car. V. blasphemi in carcere per dies aqua & pane cibari jubentur prima vice. Qui si iteraverit postea hoc Crimen, dispendium facultatum suarum pro Criminis qualitate, & iudicis arbitrio sustinent; quæ poena pecuniæ domesticis, pauperibus, aut in dote egenis virginibus applicatur. Quod si tertia vice blasphemiam quis evomuerit, capitali poena plectitur aut, (uti dictum) membrorum quorundam amissione punitur. R. A. zu Worms d. An. 1495. Rönigl. Sakung über Gotteslästerer / Ord. Crim. art. 106. vid. omnino de hoc Crimine etque poena D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 171. seqq.

Qu. 29. *Utrum verò ordinaria blasphemia poena locum habeat, quidnam requiritur?*

Resp. Dolus malus, & animus blasphemandi. R. J. d. Anno 1500. tit. Von Gotteslästerern / d. R. J. A. Anno 1512. d. tit. verb. freventlich und üppiglich / 2c.

Qu. 30. *Annon consuetudo blasphemandi ipsum blasphemum à prædicta poena excusat?*

Resp. Neg. Clar. L. 5. sent. §. blasphemia, n. 7. Menoch. arb. Jud. cas. 375. n. 43. Si quis tamen calore iracundiæ injustæ in blasphemiam proruperit, mitius puniri debere dicit Clar. d. l. 6. Theod. Coll. Cr. D. 4. th. 8.

Qu. 31. *Quanam crimina porro ad Crimen læsæ Majestatis divinæ referuntur?*

Resp. (1. Schisma. l. 8. C. d. hæret. (2. Crimen hæreseos, quod consistit in pertinaci in articulo fidei errore. t. t. C. d. hæret. Carpz. 1. qu. 4. (3. Paganismus, (4. Judaismus, t. t. C. d. Jud. (5. Apostasia seu defectio à fide Christiana, t. t. C. d. apost. Cujus etiam species constitui potest Dæmonomania Magorum & Sagarum, qui D. T. O. M. abnegant, & foedus expressum cum Diabolo ineunt, quorum poena est ignis. Carpz. 1. q. 49. & 50. omnino D. Harpprecht Conf. 7. per tot. & in differ. Jur. Civ. & Badens. 177. 178. 179. seqq. Comp. Laut. p. 698. Huc etiam referendum perjurium, de quo ut & ejus poena vid. D. Harpprecht d. l. p. 181. & 182. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 39. 40.

(Ad §.
4.)

Qu. 32. Quid est adulterium?

Resp. De jure Civ. est concubitus cum aliena uxore. l. 6. § 1. l. 34. § 1. ad L. Jul. d. adul. 18. C. eod. l. 101. pr. ff. d. V. S.

Qu. 33. An ergo illo jure adulterium fit in nuptiam committitur?

Resp. Aff. l. 6. § 1. l. 34. § 1. ff. d. t. F. mas, etsi solutus sit, adulterium tamen committit, si cum alterius uxore rem habet, & vicissim mas non vacuus rem habens cum femina sua, adulterium non committit: Ratio est, quia is, qui cum alterius uxore consuescit, in alienam familiam liberos propagat, eamque comminat. At, qui cum soluta rem habet, alienam familiam, vel thorum non commaculat. Vide ad h. §. 4. ac proinde hoc jure haud recte aliter dicitur: l. 18. ff. d. t. Laut. in differ. J. C. W. quoad Causas Criminales §. 19. n. 11. etiam D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 206. Quod fit in uxore, quæ indistinctè, sive rem habet cum soluto, sive conjugato, adulterium committit, adeoque de Jur. Civ. adulterium tantum ex semina, non ex mare aestimatur.

Qu. 34. Jure Canon. & hodie, quomodo describitur adulterium?

Resp. Est Crimen publicum, quo per concubitum, conjugale vinculum sive thorus conjugalis violatur. Can. non mœchaberis & can. par. 32. Qu. 5. can. nemo blandiatur 32. qu. 4. vel Gerhard. Loc. Theol. part. post. p. 125. seq. Harpprecht ad h. §. 4. n. 7. Comp. Laut. p. 688. & Coll. Pr. tit. ad L. Jul. d. Adult. §. 2.

Qu. 35. Quomodo dividitur?

Resp. In duplex: quod committit maritus,

cum

um alia uxore : Ober- & Hurerey ; & simplex.
 einfacher Ehebruch quod committit solutus
 cum uxore , aut maritus cum soluta. *Comp. Laut.*
l. & Coll. Pr. d. T. §. 3.

Qu. 36. Possuntne etiam hodie Sponsus & spon-
sa hoc crimen committere ?

Resp. Aff. hoc enim vinculum licet non ab-
 lutum , & perfectum , quia tamen inchoatum
 & radicatum est , in Sponso & Sponsa , etiam hæ-
 rationæ adulterium committere dicuntur , cum
 nec Spes matrimonii sit violanda. *l. 13. §. 3. ff. l.*
C. d. tit. ad L. Jul. de adulter. Deut. 22. v. 23.
Is. 4. v. 13. diff. Covarr. d. matrim. p. 1. c. 1.
8. Sanchez d. matrim. l. 1. d. 2. mitiori tamen
pœna afficiuntur. Laut. in de lib. ff. lib. 48. th. 27.
& Coll. Pr. d. T. §. 6. vid. Brun. ad d. l. 13. ff. D.
tryk. d. Fur. Sponsi & Sponsæ , cap. 6. n. 16. 17.
8. 19. seqq. Idem etiam de conjugibus deser-
is , vel quoad thorum & mensam separatis di-
endum. Bardil. de separatione quoad thorum &
mensam th. 31. seqq. conf. Disp. d. Divort. ex caus.
desert. th. 45. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 8. & tit. de
Divort. §. 15. n. 3. & §. 24. & in de lib. ff. th. 28.
Brun. ad rubr. d. t. in fin.

Qu. 37. Qua ratione vindicatur hoc
Crimen ?

Resp. Vel auctoritate publica vel privata.

Qu. 38. Quotupliciter auctoritate publica ?

Resp. Dupliciter : vel CRIMINALITER ,
 scil. judex competens , hodie secularis proce-
 dit vel per viam Inquisitionis , existentibus nem-
 e Indiciis legitimis. *Bocer. d. adult. c. 3. n. 134.*
omp. Laut. p. 689. junct. p. 685. pr. lin. 2. de
 quibus

quibus vid. Menoch. *L. 5. pres. 41.* Mascard. *de Prob. v. 1. concl. 59.* vel per viam accusationis. vel CIVILITER. Laut. *Coll. Pr. d. t. §. 10. & 11.*

Qu. 39. Accusare quoniam possunt?

Resp. Accusant hic illi tantum, quibus specialiter hoc est permixsum. *l. 30. C. d. t. ut marito, patri, fratri, patruo, avunculo, d. l. 30.* reliqui omnes excluduntur, adeo ut nec uxor maritum Jur. Civ. de adulterio accusare possit, *l. 1. C. d. t.* (licet ad separationem thori recte agat civiliter, *l. 8. C. d. repud. Zoel. ad tit. de adult. n. 3. & 4.*) Carpz. *qu. 52. n. 81.* quod tamen nova Imperii constitutione est mutatum. Ord. Crim. *art. 120. §. Item/ daß es auch gleicher Weiß/ 2c.* Carpz. *d. l. n. 83.* cum qua convenit *cap. pen. & ult. caus. 32. qu. 6. Struv. h. th. 36.*

Qu. 40. Quo ordine predictae personae accusare possunt?

Resp. Hoc: ut maritus omnibus praefatur intra LX. dies utiles, jure antiquo a tempore divortii, *l. 14. §. 2. ff. l. 11. C. d. t.* Laut. *d. Crim. prescript. th. 15.* hodie etiam constante matrimonio sic potest agere. *n. 117. c. 8. auth. sed novo jure C. d. t.* hunc sequitur pater, *l. 14. §. 2. d. t.* nisi pater collusionem mariti probet, *l. 3. ff. eod.* deinde reliqui, qui in *d. l. 30.* recensentur. Comp. Laut. *d. p. 689. & Coll. Pr. d. T. §. 14. & 15.*

Qu. 41. Quid ergo Furis, si Criminis hujus rei factum confiteantur?

Resp. Condemnantur: modo certo de delicto constet, vel per indubitata indicia, vel per utriusque partis confessionem. *l. 1. §. 17. l. 27. ff. d. quest.* haec enim si deficiat, licet per testes omni exceptio-

ceptione majores, aut maxima indicia probe-
r, tamen non locum habet pœna ordinaria.
Theodor. in *Coll. cap. 6. apb. 3. n. 40.* Farinac.
4. *Giurba Conf. 37. per tot.* Carpz. *qu. 60. n.*
9. & 22. sed solummodo ad torturam agi po-
t. Laut. *Coll. Pr. d. t. §. 17.*

Qu. 42. Quæ est pœna adulterii?

Resp. Pœna criminis adulterii, sicut jure di-
vino in utroque delinquente. Lev. 20. n. 10.
Leuter. 22. vers. 22. ita etiam Romana est ulti-
mum supplicium. *b. §. 4. l. 30. C. d. Adult.* quam
tamen Justinianus in *N. 134. c. 10. & auth.* sed
hodie *C. d. t.* uxore remisit, dum eandem virgis
virescentem in monasterium detrudi jussit, ita, ut si
maritus eam intra biennium recipere nollit, illa
in monasterio manere cogeretur. In mare ve-
ro illa indifferenter obtinet, sive mas sit conju-
gatus, sive solutus: D. Harpprecht *ad Jus Bad.*
206. §. 31. Laut. *d. jur. aggratiandi, th. 10.*
Runnem. *Proc. Inquisit. c. 9. n. 29.* Jure Caroli-
no observatur jus Civile *art. 120.* Hodie verò
pro locorum & Provinciarum varietate pœna
variat. Sic in Electoratu Saxoniae constitutum
ultimum supplicium, vid. Carpz. *qu. 53. seqq.* in
Ducatu Würtemb. puniuntur prima vice 8. se-
ptiman. carcere, in quo pane & aqua alendi.
et postea pœnitentiam Ecclesiasticam præstare
debentur; de qua pœnitentia Eccles. vid. Muller
per tot. Diss. Eadem ferè pœna in Comitatu Ho-
enloic. dictari solet, nisi quod carceris pœnæ
addatur pro modo facultatum etiam pœna pe-
niaria. Secunda vero vice puniuntur inter-
um ultimo supplicio. v. *J. P. W. tit. 94. §. 1.*
3. de alior. loc. Stat. vid. D. Harpprecht d. p.
206.

206. *seqq.* Laut. *d. D. th.* 10. & ad Jus W
temberg. *in Caus. Crim. th.* 19. & ad Jus Ho
burg. *th. ult. add. Coll. Pr. d. tit. §. 24.*

*Qu. 43. An Pœna adulterii capitalis consue
tudine tolli potest?*

Resp. Aff. vid. Cravett. *Cons.* 137. Bérill.
O. P. IV. p. 350. *n.* 3. *in fin.* ubi addit, con
esse hoc, quod adulterium puniri debeat, p
venire ex Lege morali; Pœnæ verò quæ
spectare ad Legem judicialem, quæ munus
est. v. D. Harppr. *Resp. Cr.* 64. *n.* 70. *seqq.* La
d. Fur. aggratiandi th. 66. *seqq.* Gieseber
§. 4. *F.*

*Qu. 44. Quibus in casibus cessat pœna
capitalis?*

Resp. (1. Si adulterium non planè sit co
summatum. *arg. N.* 117. *n.* 8. Perez. *ad C. de*
39. Sanchez. *d. matrim. L.* 7. *D.* 91. *n.* 33. (2.
Si uxor non sit idonea ad cohabitationem. (3.
Si non possit cohabitare, v. g. ob furorem, b
pram &c. (4. Si nolit præstare debitum con
gale. (5. Si malitiosè sit deserta uxor, & re
versa. (6. Si cum meretrice maritus rem ha
buerit. (7. Si maritus ad mortem esset con
demnatus, interea autem temporis uxor sese ali
misceret. (8. Si innocens conjux maritum ob
crimen adulterii relegatum, incertum dicitur
an eidem ignoscere ipsumque ulterius pro con
juge retinere velit, nec ne? (9. Si alterius uxo
rem esse ignoret. *d. his & plur. aliis except.* v.
D. Harpprecht *Resp.* 64. *n.* 78. *seqq.* Carp.
55. 56. 57. 58. *seqq.* q. 61. *n.* 10. *seqq.* n. 14.
63. 74. 78. *qu.* 64. *n.* 78. *seqq.* Schilter *Exerc.*

49. §. 90. & 94. Struv. *Disp. Crim.* 5. th. 14.
§. 24.

*Qu. 45. Quomodo civiliter punitur adul-
terium?*

Resp. Non tantum separatione thori, quam
iudex Ecclesiasticus, c. 5. X. d. *Proc.* c. 5. X. d.
Divort. vid. *Comp. Laut.* p. 690. junct. p. 26. in fin.
t. G. hodie Consistorium decernit. vid. omnino
Comp. Laut. p. 453. seq. & *Coll. Pr. d. t.* §. 25. &
t. de Divort. §. 10. & 11. sed & amissione do-
s, & donationis propter nuptias, quam pars
innocens lucratur, l. 8. §. 5. C. d. *repud.* n. 117.
l. 8. §. 2. *Comp. Laut. d. l.* & p. 455. pr. n. 2. &
Disp. de Don. propt. Nupt. th. 74. qui effectus se-
quitur, non solum ob ipsum adulterium, sed ob
alios remotiores actus, e. g. oscula libidinis n.
117. c. 8. *Matth. b. cap.* 3. n. 12. Gonzalez. ad
l. 4. d. *don. int. vir. & ux.* n. 12. idque sive Civi-
liter agatur, de adulterio, sive Criminaliter, eo
casu, quo mulier in monasterium detruditur.
d. L. L. bona tamen paraphernalia uxor non
amittit. *Laut. d. Crim. prescr.* th. 17. & in *delib.*
f. b. th. 31. & *Coll. Pr. d. tit. ad L. Ful. de adult.*
§. 26. & *tit. Sol. matr.* §. 18. Carpz. *qu.* 64. n. 28.
vid. tamen *Id.* p. 4. c. 2. d. 1. Hennel. d. *Dotal.*
p. 292.

*Qu. 46. Quomodo auctoritate privata vin-
dicatur adulterium?*

Resp. Hæc privata vindicta consistit in facul-
tate à LL. patri & marito concessa, in adulterio
prehensum, certis in casibus impunè occiden-
di, l. 24. pr. l. 25. ff. d. t. n. 117. c. 15. pr. *Comp.*
Laut. d. p. 690. add. Zeithoff in *spec. tract. d.*
Fur. occidend. prehens. in adulter. p. 1. & 2. *Laut.*
Disp.

Disp. d. Ira. th. 62. an adhuc hodie? vid. Struv. d. vindicta privata c. 8. n. 10. Laut. in delib. ff. d. l. th. 33. Quod in foro externo summo dolori condonatum, non in foro Conscientiæ probatum, cum homo in mortali peccato perimatur. Christin. L. 1. t. 2. a. 13. n. 19. Zoëf. h. n. 7. & 8. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 35. adeoque notandum, quod hodie in illis locis, in quibus adulterii pœna non est capitalis, hæc privata vindicta non permittatur. D. Stryk. d. Fur. Sens. D. 10. c. 4. n. 21. conf. Comp. Laut. p. 691. add. Kirchhoff. Conf. 32.

Qu. 47. Ut autem privata hæc vindicta licum habeat, quanam requiruntur?

Resp. In genere requiritur, ut delinquentes in ipso actu deprehendantur, sicque in continentem interfectio sequatur, l. 23. pr. l. 29. in fin. pr. l. 24. pr. l. 25. ff. ad L. Jul. d. adult. non sufficit si nudus cum nuda. Comp. Laut. d. p. 690. v. Theodor. Coll. Cr. c. 6. aph. 3. n. 87. In specie verò ratione patris requiritur, ut adulterantes deprehenderit in sua, vel generi domo, l. 22 §. 2. d. l. 23. §. 2. ff. d. t. & debet interficere cum adultero, etiam filiam, uno quasi ictu, alias extraordinariè punitur, d. l. 23. §. f. l. 32. pr. ff. d. t. Theodor. c. l. nisi prægnans sit, aut vulnerata supervixerit. l. 32. pr. aut effugerit, aut vi compressa fuerit. Ratione mariti requiritur, ut adulterantes in sua domo deprehendat d. l. 24. pr. & adulter sit vilis conditionis, d. l. 24. pr. uxorem autem impunè non occidit, sed statim dimittat, d. l. 24. §. 1. l. 22. §. fin. l. 38. §. 8. ff. d. t. eam tamen occidens ab ordinaria pœna liberatur.

eratur *dd. LL. Comp. Laut. d. p. 691. junct. p. 46. lin. 4. à fin. ibi: obst. vid. Zeithoff d. ir. p. 2. 100. seqq. Laut. Disp. d. Ira d. th. 62. & in delib. ff. d. th. 33. & Coll. Pr. d. T. §. 32. & 34.*

Qu. 48. Quid est Stuprum?

Resp. Strictè: Est delictum publicum per illicitum concubitus (hodie soluti) cum virgine vel vidua honestè alias vivente commissum. h. 4. f. junct. l. 6. §. 1. ff. ad L. Jul. d. adult. Comp. Laut. d. p. 691. & Coll. Pr. d. T. §. 37. Germ. Schänd- oder Schwächung D. Harpprecht Cons. 25.

Qu. 49. Quotuplex est?

Resp. Duplex: voluntarium, quod cum volente, & parum reluctante committitur; & violentum, quâ comprimitur vi adhibitâ fœmina soluta honesta, Germ. Noth- Zucht. l. 29. in fin. C. ad L. Jul. d. adult. art. Ord. Cr. 119. Laut. in diff. f. Civ. & Sax. th. 64. Bardili Exerc. 35. §. 6.

Qu. 50. Stupri voluntarii pœna quanam est?

Resp. Jure Civ. punitur in honestioribus publicatione dimidiæ partis bonorum; in vilioribus fustigatione cum relegatione. h. §. 4. f. D. Harpprecht ad Jus Badens. p. 211. §. 35. Laut. in delib. ff. d. l. th. 62. Jure divino, ita, ut Stuprator stupratam & ducat & dotet. vid. omninò Bardili D. d. Satisfactione Stupratae per tot. Exod. 2. vers. 16. Deut. 22. v. 28. c. 1. & 2. X. d. adult. Laut. Coll. Pr. d. r. §. 41. & seqq. (an verò statutum stupratorem à se vitiatam uxorem ducentem à Collegiis Opificum excludens valeat? vid. D. Harpprecht Cons. 473.) Hodie plurimum

in locis stuprator (1. incarceratur, pro arbitrio
 iudicis (2. stupratam ducat aut dotet, Harppr.
ad § 2. J. h. n. 91. seqq. Carpz. p. 2. qu. 68. n.
41. & l. 2. Furispr. Eccles. d. 229. vid. tamen
Berl. p. 5. concl. 38. n. 31. (3. alimenta præstet
infanti. Comp. Laut. d. l. Bardili d. D. licet stu-
praverit viduam. Stuprata punitur carcere, &
quibusdam in locis & provinciis, poenitentiam
Ecclesiasticam agere tenentur. vid. Mev. p. 6. d.
355. seqq. p. 7. d. 293.

Qu. 51. Quæ est poena stupri violenti?

Resp. Hoc delictum attentatum extraordina-
 riè punitur auris abscissione, fustigatione, rele-
 gatione, *art. O. Crim. 119. consummatum*
morte l. 1. §. 2. ff. d. extr. Crim. licet femina
metu compulsæ tandem consenserit. Comp. Laut.
d. p. 691. & Coll. Pr. d. t. §. 38. & 39. ad d. D.
Harpprecht ad Fus Bad. p. 224. §. 42.

Qu. 52. Quomodo punitur Tutor pupillam sua
tutela commissam constuprans?

Resp. Juxta LL. Rom. punitur ejusmodi tu-
 tor deportatione, omniumque bonorum publi-
 catione. *l. un. ibique Brunn. C. si quis eam, cuius*
tut. fuer. corrup. Farinac. Qu. Cr. 147. n. 15.
Boër. dec. 317. n. 4. præcipuum enim tutoris of-
ficiū est, pupillam adversus aliorum insultus
& injurias tueri. l. 30. ff. d. adm. tut. bonæ vitæ
exemplo eidem præfulger & ad omnem honesta-
tem ei Dux & lux esse. Hodie cum publicatio
bonorum plerisque, in casibus ab usu recesserit,
tale stuprum arbitrariè coercendum. vid. Gos-
win. ab Esbach. ad Carpz. p. 4. C. 25. d. 1. ubi
etiam præceptorem qui suam discipulam stupa-
verat, virgis publicè cæsum & relegatum esse
 addit.

Quam fustigationis pœnam tali quoque
 dictandam arbitratur Carpz. *qu. Cr. 69. n.*
 omnino D. Harpprecht *ad Jus Bad. p. 224.*
 §. 43.

*Qu. 53. Quomodo is, qui mulierem mente
 captam constuprat?*

Resp. Huic in LL. Rom. nulla peculiaris
 a decernitur. Cum verò talis fœmina in
 rum verè haud consentiat, atque ita invitæ
 i stuprum inferatur, Carpz. *p. 4. C. 26. d. 1.*
 e hoc, ceu alio Stupro gravius delictum,
 n severiori, nempe fustigationis & perpetui
 ii pœna plecti, ubivis ferè solet, cum onere
 prætæ congrua alimenta (loco dotis, quæ
 s stupratæ præstanda venit) subministrandi:
 pz. *d. def. 1. & 2. ibique Gosw. ab Esbach.*
denspühr. ad O.P.W. p. 343. n. 12. ubi etiam
 stupro virgini dormienti, vel hunc ipsum in
 m inebriatæ agit. D. Harpprecht *d. tr. p.*
7. §. 45.

Qu. 54. Quid est Fornicatio?

Resp. Est coitus cum meretrice sive fœmina
 gari & vili commissus, licet illa pecuniam
 accipiat, modò palàm se prostituat. *l. 43. §.*
d. R. N. vid. omnino Ursinus tr. de questu me-
ricio vom Huren-Lohn per tot.

Qu. 55. Quomodo punitur?

Resp. Fuit olim, *l. 22. l. 29. C. d. adult. l. 13.*
2. ff. eod. N. 18. c. 5. N. 74. & 89. Vinn. ad
§. 4. Laut. ad Jus Saxon. th. 63. & est hodie
 huc quibusdam in locis extra pœnam, idque
 evitanda Stupra & adulteria, *dd. LL. omnino*
Harpprecht ad Jus Bad. p. 210. seq. §. 33.
aut. Coll. Pr. d. T. §. 53. & 54. Alibi tamen

prima vice carcere punitur, secundâ verò relegatione. *Comp. Laut. p. 692. & Coll. Pr. d. l.*

Qu. 56. An concubitus est prohibitus?

Resp. Jure Civ. non. l. 5. C. ad SCt. Orfic. l. 3. §. 1. ff. d. concub. ne eodem abrogato, per invalidam, adversus prævalidum usum, Legem, majoribus periculis causa daretur. Quæ permissio effecit, ut concubina, non nisi dignitate à legitima uxore differre videretur. l. 49. §. 4. ff. d. Leg. 3. & utraque in pluribus æquipararetur, l. 46. ff. d. Oper. libert. ipseque concubinatus ad imaginem matrimonii ferè redigeretur, l. 4. ff. d. concub. Ar. de Mesa, v. resol. L. 3. C. 38. per tot. Jure verò Canon. concubinatus est prohibitus. c. nemo, c. meretrices, c. 32. q. 4. vid. in D. Hert. d. matrimonio putativo, §. 4. p. 354. quam Juris Canon. dispositionem etiam mores observant, qui concubinatum, Christianâ pietate inter prohibitas conjunctiones, retulerunt. Reform. Imp. Pol. d. An. 1530. tit. Von leichtfertiger Beywohnung 33. repetita in Reform. Pol. d. An. 1548. tit. 25. & d. An. 1577. tit. 26. Sicut liberi inde nati reputentur pro spurciis. Mev. ad Jus Lub. p. 2. t. 2. a. 9. n. 20. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 209. §. 32.

Qu. 57. Quid ergo est concubina?

Resp. Concubina sive Focaria est, quæ uxor quidem non est ejus loco tamen cum aliquo, in domo ejus vivit, ac corpus miscet. l. 144. ff. d. V. S. Comp. Laut. p. 459. tit. 7.

Qu. 58. Præmaturus concubitus quomodo punitur?

Resp. Jur. Civ. de pœna præmaturi concubitus, quæri haud potest. Ratio, quia Benedictio

Sacer-

Sacerdotalis illo jure omninò incognita, *arg. pr. J. d. P. P. Müller de Hierolog. S. 1. th. 6. & deductio Sponsæ in domum sponsi revera de substantia matrimonii non est. Müller d. S. 1. th. 7.* Ex quo verò moribus nostris Ecclesia copulam Sacerdotalem honestatis gratia, necessariam fecit, præmaturus talis desponsatorum concubitus criminofus habetur, & haud quaquam impunis est, sed vel pœna carceris in foro Saxon. ad 4. vel 5. dies, D. Harpprecht *Conf. 24. n. 39.* vel, ubi hæc frequentatur, pœnitentia. Ecclesiastica, vel mulctâ pecuniaria afficiuntur. D. Harpprecht *ad Jus Bad. p. 212. §. 36. add. d. Conf. 24. per tot. & Conf. 25. vid. Müller de pœnitentia Eccles. cap. 4. n. 76.*

Qu. 59. Quid est Sodomia?

Resp. Est delictum publicum per concubitum contra naturam commissum. *l. 31. C. ad L. Jul. d. adult.*

Qu. 60. Quæ hujus pœna?

Resp. Hoc nefandissimum Crimen Jure Rom. ultorem habet gladium *h. §. 4. ibique DD. d. l. 31. C. N. 77. c. 1. §. 1.* sive cum hominibus contra naturam, sive cum brutis committatur, cum quo etiam Lex divina, Lev. 18. v. 22. Exod. 22. v. 19. consentit. Nemesis autem Carolina non saltem hoc Crimen cum brutis commissum, se verissima vivi comburii pœna plectit. *art. 116.* sed & eandem severitatem, contra hominem cum homine adversus naturam luxuriantem exercet, *d. art. 116. vid. omninò D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 218. & seq. §. 40.* Rectius tamen Judex facit, qui ab hominis facinorosi vivi comburio abstinet, & occisum, primum, flammis tradit. *vid. Fromman.*

de mero Imperio in Bruta, cap. 5. ita pronun-
 tiando, daß peinlich = Beflagter / wegen began-
 gener grossen Mißhandlung / dem Scharfrich-
 ter an seine Hand und Band geliefert / von
 selbigem auf die gewöhnliche Richtstätt gefüh-
 ret / und daselbst zu wohl = verdienter Straff /
 andern aber zum abscheulichen Exempel / mit
 dem Schwerdt vom Leben zum Tod gerichtet/
 und nachgehends mit Feuer verbrannt werden
 solle. Quod ipsum quoque in pecude observa-
 tur: quamvis Ampliff. Facult. Jurid. Tubing. id
 quod de bruto abolendo respondet, in senten-
 tiam inferre non soleat, sed alias in Respons.
 semper monere.

Qu. 61. Quid est Crimen Bigamie?

Resp. Bigamia simultanea est, quando quis
 conjugatam personam adhuc habens novum ma-
 trimonium contraxit, & consummavit. l. 11.
 §. 12. ff. l. 18. C. ad L. Ful. d. adult. l. 1. in f. l.
 13. §. 2. ff. d. his qui not. inf. l. 2. C. d. incest.
nupt. auth. hodie C. de Repud. N. 117. c. 11. Fa-
 rinac. qu. 140. n. 18. Comp. Laut. p. 692. v. D.
 Harpprecht Conf. 66. n. 120. Laut. ad J. P. W.
quoad Caus. Crim. §. 22. n. 8. & Coll. Pr. d. T. §.
 55. Besold. p. 5. C. 215. n. 8.

Qu. 62. Quomodo punitur?

Resp. Jure Civ. illæ personæ, quæ Scientes &
 dolo malo, uno eodemque tempore duas ha-
 bent uxores, vel duos maritos. Mev. ad J. Lub.
 p. 4. tit. 6. a. 1. n. 10. in fin. in LL. Rom. certam
 & determinatam corporis pœnam non habent,
 sed tantum arbitrariam, art. 121. Ord. Crim.
 Brunn. ad l. 18. C. d. adult. eo quod hoc Cri-
 men non semper isto jure in Crimen adulteri

inciderit, *d. l. 18.* Jure verò Carol. hoc crimen
 ceu semper cum adulterio conjunctum, imò gra-
 vius hoc crimine, per copulam carnalem con-
 summatum, pœna Capitis coercetur. *d. art. 121.*
 Ord. Crim. *ibi*: Daß die nicht weniger / dann
 die Ehebrüchigen / peinlich gestrafft werden sol-
 len / Laut. Coll. Pr. *d. t. §. 55. & 56.* Mauric.
 Conf. Kilon. 30. n. 1. *seqq.* Struv. Exerc. *ad ff. 49.*
th. 35. omninò Harpprecht *ad Jus Bad. p. 215.*
seq. §. 38. & Resp. Crim. 16. per tot. & Resp. 63.
per tot.

*Qu. 63. Quanto temporis spatio præscribi-
 tur Crim. Bigamiae?*

Resp. Quinquennio: Tum quod omnia deli-
 cta *L. Jul. de adult.* prohibita, tanto tempore
 præscribantur. *l. 29. §. 6. ff. ad L. Jul. d. adult.*
 Laut. *d. Crim. præscript. th. 22.* tum quod in spe-
 cie etiam adulterii & stupri crimen eodem tem-
 pore extinguatur. *d. l. 29. §. 6. ff. l. 28. C. d. d.*
 Laut. *d. D. th. 15. & 22. Comp. Laut. p. 615. in*
fin. Nunc verò crimen Bigamiae, ex hypothesi
 Juris Rom. species est partim adulterii; ex hy-
 pothesi verò Juris moderni species adulterii sem-
 per est, docente Thomas. *d. Crim. Bigamia §. 63.*
seqq. ad Id. in pecul. Dissert. d. Bigamia Præscript.
per tot. D. Harpprecht cit. Resp. 16. n. 53. seqq.

Qu. 64. Quid est Incestus?

Resp. Est concubitus illicitus inter consangui-
 neos & affines in gradu prohibito admissus, at-
 que consummatus. Laut. Coll. Pr. *d. T. §. 57.*

*Qu. 65. Quanam J. Civ. huic crimini pœna
 præstituta?*

Resp. Hic mirificè D D. disceptant *vid. D.*
 Harpprecht *ad Jus Bad. p. 216. §. 39.* Brun-

nem. *ad l. 38. ff. d. adult. n. 2. & 3.* Nec certum quid à Car. V. in Ord. Crim. *art. 117.* constitutum. Communiter tamen hodie inter ascendentes & descendentes poena gladii obtinet. Inter collaterales verò in primo & secundo gradu lineæ inæqualis, ut & ascendentis & descendentis in affinitate atrox hoc Crimen, fustigatione & bonorum publicatione punitur. Zoëf. *ad tit. d. adult. n. 67.* Struv. *ibid. th. 38. vid. Carpz. Qu. Cr. 72. & 73.* Laut. *ad J. P. W. in Caus. Crim. th. 21. & Coll. Pr. d. T. §. 57.* Esbach *ad Carpz. p. 4. C. 22. d. 1.*

Qu. 66. Quid est Lenocinium?

Resp. Levocinium est, si quis quæstus gratia foeminas aliis prostituit. *l. 14. C. d. adult. l. 29. §. 2. 3. 4. l. 33. §. 2. ff. eod. l. 4. §. 2. ff. d. his, qui not. inf. l. 43. §. 6. 7. 8. 9. ff. d. R. N. Maurit. Cons. Trib. 12. p. 319. Brunn. ad d. l. 29. n. 2. ff. d. t.*

Qu. 67. Quomodo punitur?

Resp. Leno adulteria vel Stupra quæstus causa (licet ille non sit magnus. Theod. *Coll. Cr. c. 6. aph. 6. n. 22. ibi: Brod und Specf*) promovens juxta placita LL. Rom. sine discrimine, an proprias filias, vel suam uxorem, an vero extraneas foeminas prostituerit, capitaliter punitur, imprimis, ex *N. 14. §. 1. vers. omnia novissime & l. 1. §. 2. vers. quidve impudicitia ff. de extraord. Crim. Carpz. q. 71. n. 56. seqq. Mev. ad Jus Lub. p. 4. t. 5. a. 6. n. 4.* Juxta Ord. Crim. verò hoc Crimen in illis, qui personas extraneas prostituunt, regulariter capitale esse desiit, & arbitraria hodie poena coercetur. *Peinliche Halsgerichts = Ordn. art. 123. omnino D. Harpprecht*

recht *ad. J. B. p. 213. & 214. add. Lindenspühr*
ad O. P. W. p. 370. n. 57. Plura de nefando hoc
 crimine (quod adulterio longe gravius esse cre-
 ditur, imo etiam homicidio, furto & latroci-
 dio) *vid. ap. D. Harpprecht Resp. Crim. 14. per*
not. add. Mauriti. d. Conf. Tub. 12. per tot.

Qu. 68. Ut autem lenocinium à persona extranea
verè & propriè commissum dicatur, qua-
nam requiruntur?

Resp. (1. ut quis sciens delicta carnis sive coi-
us illicitos, promoveat, adjuvet, procuret, l.
43. §. 7. ff. d. R. N. l. 4. §. 2. ff. d. his qui not. in-
fam. (2. ut id faciat turpis lucri quæstusve cau-
sa, d. N. 14. c. 1. O. Cr. art. 122. neque enim
Leones vel lenæ propriè nisi illi dicuntur, qui ex
quadam avaritia allociuntur ad corrumpendos
& vitiosos reddendos homines, quique spe turpis
lucris instrumenta prohibita veneris sese præbent.
D. Harpprecht, d. Resp. n. 328. seqq.

Qu. 69. Quid est Homicidium?

Resp. Est actus mortiferus in corpus hominis. (Ad § 5)

Qu. 70. Quomodo dividitur?

Resp. In dolosum, & non dolosum; quod
iterum est vel culposum, quod quidem sine do-
lo malo, culpa tamen interveniente, commit-
titur (1. rei illicitæ operam dando, ex qua mors
per accidens sequitur. (2. In re licita debitam
diligentiam non adhibendo, l. 31. l. 45. §. p. ff.
ad L. Aquil. art. 146. O. Cr. Punitur arbitrariè
pro quantitate culpæ, fustigatione, relegatione,
l. 1. C. d. Sicar. O. Cr. art. 146. Comp. Laut. p.
97. & Coll. Pr. tit. ad L. Corn. de Sicar. §. 35.
& 36. vel non culposum. Et hoc subdividitur in

Qqq q 5

casuale.

casuale. vid. supr. tit. ad L. Aquil. & necessarium
Laut. Coll. Pr. d. T. §. 37.

Qu. 71. Quodnam dicitur Casuale?

Resp. Quod casu fortuito vel inopinato
eventu sine hominis dolo & culpa sequitur.
146. O. Cr. L. 6. C. d. pign. act. Hoc non
necesse d. l. 6.

Qu. 72. Quodnam necessarium.

Resp. Quod in sui necessariam defensionem
admittitur: hoc itidem non punitur, modo
sint moderamina inculpatæ tutelæ. l. 3. ff. 45
& J. L. 4. l. 5. pr. l. 45. §. 4. ff. ad L. Aquil.
C. unde vi, l. 1. C. quand. lic. unicuique suæ
L. 12. §. 1. ff. quod met. caus. Exod. 21. v. 22.
Comp. Laut. d. p. 697. in fin. & Coll. Pr. d. T. §. 37.
vid. B. Dn. Textor in Disp. d. Remediis
vim competentibus cap. 2. per tot.

*Qu. 73. Quæ requiruntur ad moderantem
inculpatæ tutelæ?*

Resp. Tria: (1. præcedens injusta offensio,
l. 3. C. ad L. Corn. de Sicar. (2. Incontinentia
defensio, arg. L. 45. §. 4. ff. ad L. Aquil. (3. Of-
fensionis proportionata propulsio. Veml. Sub
Gerichts-Ordnung, art. 142. seq. vid. D. Hap.
Coss. p. 200. n. 227. quæ si fuerint observata, de-
fensor non tantum à poena ordinaria, sed omni
etiam alia mulcta tutus est. l. 2. l. 3. ff. ad L.
Corn. d. Sicar. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 39.

*Qu. 74. An ergo primum ictum expectare de-
fendens debet?*

Resp. Neg. videns enim aliquem in se irru-
re, vel armatum cum proposito ipsum ledendi
accedere, primum ictum expectare haudquaquam
tenetur, sed eundem percutere, vulnerare, &
posse

positis omnibus necessariæ defensionis requisitis, etiam impunè occidere potest. Farinac. *Qu. Cr.* 125. n. 57. plur. seqq. Cottm. v. 1. C. 32. n. 171. Brunn. *ad L.* 2. n. 5. C. *ad L. Corn. de Sicar.* ita ut, hoc probato, quod alter, nudatis contra se armis venerit, Reus necessitatem suæ defensionis demonstrasse censeatur. Bursat. *Conf.* 173. Mascard. *d. Prob. conol.* 1126. n. 18. omnino D. Harpprecht *Resp. Crim.* 3. n. 119. seqq. Mau-
 rit. *Disp. d. vitæ Defens. fav.*

*Qu. 75. Quomodo autem punitur, qui modera-
 men inculpata tutela excessit?*

Resp. Extraordinariè: cum ignoscendum sit ei, qui justum dolorem temperare non potuit. l. 14. §. 6. ff. *d. bon. libert.* l. 38. §. 8. ff. *d. adulter.* Const. *Crim. art.* 142. D. Fromman. *d. Fugæ Justitia & Injustitia*, th. 27. D. Majer *ad J.* p. 1093. vid. in. D. Harpprecht *Coss.* p. 200. n. 235.

Qu. 76. Sed quid si dubium sit, an homicidiū dolo malo, an verò ex necessitate se defendendi factum sit?

Resp. Hoc in casu judex reum potius absolvere, quam condemnare debet, l. 5. ff. *d. poen.* l. 47. ff. *d. O. & A. eo.*, quod in re dubia benigniorem sequi interpretationem non minus justius, quam tutius, l. 192. ff. *d. R. J.* & utique pro reo, potissima semper habenda sit ratio, l. 125. ff. *d. R. J.* tam etsi Fiscus vel accusatoris probationes aliquatenus excederent rei probationes, nam ad defensionem in Criminalibus etiam dubia probatio intelligitur sufficere, & satis est, reum suam exceptionem, ad hunc effectum ut absolvatur, saltem dubiè probare, ideoque prævalere in dubio illa interpretatio debet, quod homicidium ad defensionem potius, quam ad vindictam commissum

missum fuerit omnino D. Harpprecht d. Resp. 3. n. 133. & seqq.

Qu. 77. Quid est homicidium dolosum?

Resp. Est delictum publicum, quod dolomalo hominem interficiendo committitur. l. 7. ff. l. 3. C. ad L. Corn. de sic. ein böser und vorsegglicher / mit vereinigtem Willen und Muth begangener Todtschlag.

Qu. 78. Quomodo dividitur?

Resp. In immediatum & mediatum. Immediatum subdividitur in simplex, quod generis nomen retinet, & qualificatum, in quo circumstantiæ delictum aggravantes concurrunt, propter quas speciale nomen accepit; ut veneficium, Assassiniam, latrocinium, & parricidium.

Qu. 79. Ut igitur homicidium dicatur dolosum quidnam requiritur?

Resp. Malitiosa occidentis voluntas, l. 4. ff. ad L. Corn. d. sic. & sufficit etiam indirecta, e. g. si quis instrumento ad homicidium apto læderet aliquem animo non occidenti, sed vulneranti, l. 6. C. ad L. Jul. d. vi publ. l. 38. §. 5. ff. d. pæn. Laut. in delib. ff. h. th. 42. modo mors ex vulnere non vero per accidens secuta fuerit. l. 30. §. f. ff. ad L. Aquil. l. 51. pr. ff. eod. Ex hujusmodi instrumento enim præsumitur animus occidendi. Num. 35. v. 18. l. 1. C. d. Sicar. vid. Philippi in Us. Pract. J. L. 4. Eclog. 85. Laut. Coll. Pr. d. t. §. 5. seqq.

Qu. 80. Sed quomodo absoluta vulneris lethalitas dignosci potest?

Resp. Hoc mediante judiciali vulneris inspectione fieri solet, & debet. O. Cr. art. 149. adeo ut ejusmodi omissio non raro pœnam ordinariam

am impediatur, etiamsi reus millies perpetratam
se interfectionem & læsum ex dato vulnere de-
effisse confiteatur. Brunn. *Prac. Inquis. c. 7. n. 21.*
Oldekop. *Ord. Crim. 7. t. 2. n. 3.* Carpz. *p. 1. qu.*
6. n. 22. seqq. idque verum est siue vulneratus ex
intervallo siue in continenti decesserit. *vid. Laut.*
d. J. P. W. in Caus. Crim. th. 12. n. 12. seqq. &
oll. Pr. d. t. ad L. Corn. de Sicar. §. 13. omninò
Scheineman. de oculari Inspect. th. 29. 30. 31.
32. D. Hert. de ead. mater. §. 17. Notandum
amen, quod, quando homines communi sal-
tem sensu & ratione utentes absolutam vulneris
lethalitatem dignoscere possunt, v. g. si omnes
tus intestina penetrent, vel si etiam privati te-
tes deponant, ex vulnere capitis cerebrum vel
ex vulnere ventris fimum effluxisse, vel pectus
perforatum, tunc pœna capitalis decerni possit,
licet inspectio legalis omissa. *omninò D. Harp-*
recht Resp. Cr. 20. n. 5. & Resp. 21. jung. Felt-
mann. de Inspectione Cadaveris.

Qu. 81. Quid si medici dubitent, an vulnus sit
lethale nec ne, quibusdam id affirmantibus,
aliis verò contrarium asserentibus?

Resp. Hoc in casu ad pœnam ordinariam de-
veniri non potest, sed extraordinaria eligenda.
D. Scheineman. d. D. §. 31. melius enim est no-
centem absolvere, quam innocentem condemna-
e. l. f. C. d. prob. l. 5. pr. ff. de pœn. l. 56. ff. d. R.
F. diff. Gail. 2. O. 111. n. 11.

Qu. 82. Annon termini brevitās, seu mortis ce-
leritas, vel termini diuturnitas, seu obitus
tarditas, lethale vel non lethale
vulnus constituunt?

Resp. Neg. adeoque licet lethaliter vulnera-

tus, demum post decimum, vicesimum, vel tricesimum diem, imò planè post tot septimanas decedat, hoc tamen pœnam ordinariam non impedit. Bohn. in *Exam. vulner. lethal.* p. 35. junct. antec. & cons. & p. 143. seqq. D. Harpprecht d. Resp. 20. n. 9. 10. seqq. ubi addit. Ex hoc, quod ex vulnere ut plurimum mortifero, quosdam aliquando evadere contingat, non sequi, quod illud per se lethalibus aggregari non debeat.

Qu. 83. Quinam occidunt?

Resp. Omnes, qui rationis usu, non destituuntur, l. 12. ff. d. sic. puberes tamen, & pubertati proximi, doli capaces, l. 111. ff. d. R. J. mitius puniuntur. arg. art. O. C. 164. Comp. Laut. d. p. 695. junct. p. 650. lin. 9. & 10. à fin. vid. omninò Schröter in d. D. Cade. p. 1. c. 3. §. 3. 4. 5. p. 3. qu. 2. & 3. ut & extremè ebrios. Comp. Laut. p. 664. lin. 11. & 12. à pr. v. D. Harpprecht d. Resp. 20. per tot. D. Hert. L. 1. Paroem 115. was einer trunckener Weiß sündiget / muß er nüchtern büßen. Schröter d. p. 3. qu. 31. & 32. de dormientibus hoc delictum in somno committentibus v. Paul. Zach. in *Quest. Med. Legal.* L. 2. t. 1. qu. 12. n. 5. seqq. & Disp. Basil. d. Somno. add. Schröter d. p. 1. c. 3. §. 6. de iratis vid. Laut. d. Ira th. 55. seqq. de homicidio ferventissimo amoris æstu seu impetu inter corrivales perpetrato, v. Schröter d. l. *Qu. 34.* de matre, quæ infantem tenellum penes se in lecto locatum oppressit, Comp. Laut. p. 699. ant. med. lit. C. nec non de ea, quæ infantem exposuit vid. Schröt. d. p. 3. *Qu. 6.* & 7. Brunn. d. Proc. Inquisit. Crim. c. 9. n. 72. Finckelthaus. Obs. 86. de procurante abortum, vid. Schröt. d. l. *Qu. 8.* & 9. Berl. p. 4.

incl. 8. *Comp. Laut.* p. 672. n. 6. & tot. *Disp. Lips.*
abit. d. Crimine partus abacti de propinante po-
 ulum amatorium, *vid. J. d. l. qu. 10. Joh. Böckel*
Philtro per tot. Gomez. var. Resol. L. 3. c. 3. n.
 3. *Menoch d. A. J. Q. L. 2. cas. 358.*

Qu. 84. Quomodo punitur Homicidium?

Resp. Jure Dig. in vilioribus punitur ultimo
pplicio, in honestioribus deportatione, l. 3. §.
l. 16. ff. ad L. Corn. d. Sic. De Jure Codicis,
naturali, & hodierno indifferenter morte, non
abitâ differentia sexus, conditionis, dignitatis,
el Status per generalitatem. l. 3. C. d. Episc. aud.
ev. 24. v. 17. Gen. 9. v. 16. Ord. Crim. art.
37. hanc pœnam tamen, quæ à principe relaxari
equit. D. Harpprecht Coss. p. 943. n. 129. seq.
aggravant circumstantiæ l. 16. §. 1. seq. ff. d. pœn.
art. 137. quas Judex æstimat ratione Causæ,
ersonæ, occisæ, d. art. 137. in fin. Loci, l. 18. ff.
in jus voc. qualitat. occisionis, reiterationis,
Comp. Laut. d. p. 695. & in delib. ff. h. th. 41.
Carpz. qu. 24. per tot. imprimis n. 16. 17. 20. 30.
1. 33. 40. 43. 59. 65. modo hodie sit consum-
natum; olim etiam attentatum morte puniebatur,
1. pr. ff. d. Sicar. l. 7. C. eod. Comp. Laut. d. l. & p.
49. post med. lit. x. & Coll. Pr. d. t. §. 14. & 16.

Qu. 85. Quid si plures unum interfecerint?

Resp. Disting. an omnes facta conspiratione
onsenserint, & tùm omnes tenentur ordinaria
pœna, sive unus, sive plures percusserint, sive de
uctore constet, sive non, art. 148. O. C. arg. L.
5. ff. d. Sicar. Mar. Giurb. Cons. 2. per tot. (de
uctore rixæ ejusque pœna vid. omninò D. Harp-
recht d. Resp. 20. n. 55. seqq. & Resp. 2. per
1.) si subito, vel casu rixa sit oborta, iterum
disting.

disting. An de occifore constet liquido, & ille solus ordinaria pœna tenetur, *art. 148. L. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil.* Si verò de occifore non constet, videndum an sufficientes suspiciones contra aliquem ad fuerint; an non. Illo casu torturalo- cum habet, *art. 34. Ord. Crim. Mev. p. 8. d. 293. D. Harpprecht d. Resp. 2. n. 32. 33. seqq. plur.* Hoc verò casu omnes in rixa armis præsentes extraordinariè puniuntur, *art. 148. ibi: auch so einer in einer Aufruhr.* D. Harpprecht *d. Resp. 2.* quod etiam obtinet, quando quis à pluribus ita vul- neratus, ut singulorum vulnera non fuerint le- thalia sed simul sumta O. Cr. *d. art. 148. vers. und man mögte wissen / neque hic auctor rixæ ultimo supplicio est afficiendus. Comp. Laut. p. 696.* Aliud autem dicendum, si omnes eum vulneraverint lethaliter, de quibus etiam con- stat, sed quisnam primum vulneraverit, dubita- tur, tum enim omnes gladio puniendi. *art. 148. vers. wäre aber der Entleibte 2c. conf. Schröter d. p. 3. Qu. 35. 36. 37. seqq. Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. d. Tit. §. 15.*

Qu. 86. An Inculpatio vel exculpatio vel vulne- rati moribundi in dictanda vel remittenda ho- micidii pœna aliquem effectum habet?

Resp. vid. omnino Klein in tot. Diss. d. In- & Exculpatione moribundi vulnerati per tot. ubi la- tissimè & eleg. hanc materiam pertractat.

Qu. 87. Quot modis sumitur veneficium?

Resp. Duobus: vel pro illo Crimine, quod per Magicas artes committitur, diciturque ma- leficium, vel sortilegium, t. t. C. d. malef. & ma- them. vel in specie & proprie pro homicidio ve- neno

nenno commisso, *h. §. n. l. 1. §. 2. l. 3. pr. ff. ad L. Corn. d. Sic.*

Qu. 88. Quid est veneficium vel maleficium?

Resp. Est publicum delictum, quod committitur magica, artes exercendo, & pacto cum diabolo inito. *h. §. 5. F. l. 4. l. 6. C. d. malef. Comp. Laut. p. 698. & Coll. Pr. d. t. §. 41. seqq.*

Qu. 89. Quomodo punitur?

Resp. Jure Civ. punitur gladio, *h. §. 5. l. 5. C. d. t. d. malef. igne, l. 3. C. eod. Laut. ad F. P. W. in Caus. Cr. th. 17* hodie si pactum cum diabolo inierint expressum & damnum dederint, concremantur, *O. Cr. art. 109. ibique Blumlacher.* si non dederint, arbitrariè puniuntur, etiam ultimo supplicio, *Lev. 20 v. 6. Exod. 22. v. 18. Deut. 18. v. 10. L. 3. L. 5. C. d. malef. Struv. n. th. 61. seq. Brunn. d. Proc. Cr. c. 9. n. 14. Maur. p. 1. C. 5. n. 6. Conf. 26. n. 6. & p. 5. Conf. 6.* Quod si verò tacitum cum diabolo pactum inierint (si scilicet sine expressa conventionē magicis artibus tantum utuntur) extraordinariè puniuntur fustigatione, relegatione &c. carcere etiam, si quis tantum ex imprudentia illis usus sit. *Comp. Laut. d. p. 698. vid. omninò de hoc Crimine D. Harpprecht Conf. 7. per tot. Reinkingk. tr. d. Sagis. Binisfeld de Confess. Malefic. Maur. de Denunciatione Sagar. conf. B. Dn. Parens noster Consil. Hohenl. intim. in tot. Diss. d. Magia in L. 4. C. d. Malef. approbata & reprobata. From. man. d. Fascinat.*

Qu. 90. An & illi capite plectendi, quorum instituta per artes Magicas alicui nocitum?

Resp. Aff. quia mandant, *l. 3. C. d. malef. Struv. d. l. th. 66. add. Brunn. ad l. 8. C. d. t.*

Rrr r

Qu. 91.

Qu. 91. Quid est veneficium propriè sic dictum?

Resp. Est homicidium qualificatum, malo veneno commissum. *l. 1. §. 2. l. 3. pr. ff. ad L. Corn. de Sicar. Comp. Laut. p. 696. Laut. in delib. ff. h. B. 44. & Coll. Pr. d. T. §. 28. seqq.*

Qu. 92. Quomodo punitur?

Resp. Pœna Jur. Civ. non gravior est, quam simplicis homicidii, videlicet gladii, *h. §. 1. §. l. 1. pr. & §. 2. l. 3. pr. ff. d. Sicar. l. 28. §. 9. ff. d. pœn. Farinac. Qu. Crim. 122. n. 1. Decian. L. 9. c. 21. n. 3.* licet quis tantum vendiderit venenum nocendi causa, *d. l. 1. §. 1. L. 3. pr. ff. d. t. d. §. 5. §. etiam delicto non secuto Comp. Laut. d. l. junct. p. 320. lin. 7. à fin.* Quia vero plus est, veneno, quam gladio hominem interimere *l. 1. C. d. malef. ibique Brunn. Laut. Disp. d. Consil. p. 2. c. 1. th. 11.* cum illud minus præcaveri possit, quam hoc *Laut. in delib. Pand. d. th. 44. Petr. à Placha l. 1. c. 20. n. 1. p. 312. Epit. d. l. Aut. Matth. ad L. 48. ff. cap. 5. n. 3. Gomes. var. resol. L. 3. c. 3. n. 7.* Quocirca hodie delictum consummatum punitur in masculis rota, in fœminis aquæ suffocatione *Ord. Crim. art. 130.* modo constat venenum noxium esse propinatum, animo occidendi *d. l. 3. §. 2. ff. d. t.* indeque mortem immediate secutam *art. 178. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 21.* de quo cognoscit Judex & medicus. *vid. D. Scheinem. d. ocular. Inspectione, th. 32.* alias tantum extra ordinem punitur, *d. art. 178. omnino D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 194. §. 24. Carpi. p. 1. qu. 21. n. 6. 7. 8. 9.*

Qu. 93. Quid esse Assassinium?

Resp. Est homicidium qualificatum, quod mercede

cede conductus committit Germ. Meuchel:
d. Besold. *Thes. Pr. hac voc. Comp. Laut. d.*
26. Laut. Disp. d. Assassinio th. 5. seqq. & Coll.
23. & seqq. Honded. v. 2. C 93. n. 65.

94. *Ut autem hoc delictum dicatur commis-*
sum, quanam requiruntur?

Resp. (1. Ut Conventio incatur de homine
Christiano interficiendo. Nam si tantum de vul-
gundo, non est assassinium (2. Ut merces seu
monia intervenerit Laut. d. *D. th. 26. & 27.*
requiritur oblatio. nam ut res tradita sit, non
assassiniò requiritur, sed sufficit sola promissio,
l. 39. ff. d. poen. Laut. d. D. th. 29. hinc si quis
videre alterum mandaverit, nulla mercede pro-
fusa: vel quis alterum lucri gratia occiderit,
sine mandato alterius, non est Assassinium.

Qu. 95. *Hujus Criminis poena, quanam est?*

Resp. Cum Jur. Civ. ignotum sit Assassinium,
nulla, illo jure contra atrox hoc Crimen
certa extat poena. Harpprecht *ad h. § 5. & F.*
267. Imo nec Ord. Crim. Car. V. hic quic-
quam determinat. Jure autem Canonico variæ
pœnæ sunt constitutæ in *c. 1. d. homicid. in 6. d.*
bus v. D. Majer ad. F. p. 1102. Laut. d. D. th.
& 32. & Coll. Pr. d. tit. §. 24. Farinac. qu. Cr.
3. n. 8. 9. 11. 12. & 13. Hodie hoc cri-
men diversis in locis diversimodè quidem, sed
men ubique fere gravissimis pœnis coërcetur,
quidem ut alicubi, hujus Criminis rei, ultra
radii pœnam ad locum supplicii prius per cau-
am equi trahantur, vel rotâ tundantur, vel in
urtes scindantur. v. omninò D. Harpprecht *ad*
us Bad. p. 193. jung. Comp. Laut. d. p. 696. &
649. in fin. lit. S.

Qu. 96. Quid est Latrocinium?

Resp. Est homicidium qualificatum, quod committunt illi omnes, qui spe consequendi alicujus lucri sive magni, sive modici, sive pecuniarii, sive honoris, sive liberationis à pœna v. g. ne quis propter crimen jamjam perpetratum prodatur, vel ut quis occisi viduam, sponsam, honores, officium, aliudve seu tale seu horrendius lucrum adipiscatur, & sic deinceps hominem interimunt. D. Harpprecht *ad Jus Bad.* p. 191. §. 22. & omnino Resp. Crim. 22. per tot. & Conf 8. per tot. imprimis n. 13. D. Grave d. Receptator. ib. 19. & 20. Laut. in delib. ff. h. ib. 45. & Coll. Pr. d. T §. 26.

Qu. 97. Quomodo punitur?

Resp. Jure Civ. punitur furca, ita quidem, ut hoc jure latro famosus, illis in locis ubi grassatus fuit; ac proinde extra locum alias consuetum furca figatur, tum ut ejus conspectu alii ab iisdem facinoribus deterreantur, tum ut interfectorum cognatis & affinibus solatio sit, eodem loco, quo latro sua facinora perpetravit, ei redita pœna: quamvis nonnulli etiam ad bestias illos damnaverint, l. 28. §. 15. ff. d. pœn. Juxta mores modernos, hujus Criminis pœna valde varia est. vid. Damhoud. *Pr. Cr. cap 86. n. 7. & 8.* Gudelin. *de jur. noviss. l. 5. c. 19.* Ord. Crim. Car. vero latrones etiam non famosos, severo totæ supplicio affici jussit, art. 130. in verb. *Der soll einem fürgesetzten Mörder gleich mit dem Rad* 2c. & imprimis art. 137. §. 1. ibi: *ein fürgesetzlicher muthwilliger Mörder mit dem Rad* Interdum propter aggravantes circumstantias, crura & brachia prius franguntur & postea demum collum

collum contunditur, (quod vulgò vocamus von untenauf rãdern) interdum latro, trahæ illigatus, ad locum supplicii raptatur, nonnunquam candentibus forcipibus aduritur. D. Harpprecht *d. Resp.* 22. n. 57. *seqq.* & *ad Jus Bad.* d. § 22. D. Grave *d. D. th.* 21. non tamen ultra sex vices. *Comp. Laut.* p. 697. *pr. ibique cit.* DD. & *Coll. Pr.* d. T. §. 29.

Qu. 98. Sed quid si hoc Crimen tantum ad actum remotum pervenerit?

Resp. Pœna arbitraria locum habet, *Ord. Crim.* art. 178. §. aber in einem Fall.

Qu. 99. Quid si ad actum proximum?

Resp. Hoc in Casu, si v. g. lethaliter vulneratus spoliatur, pœna gladii obtinet *art.* 126. *Ord. Crim. Laut. Coll. Pr. d. l.* §. 28.

Qu. 100. An etiam pœna rotæ dictanda, si spe sua frustratus, latro nihil accepit?

Resp. Aff. quia est homicidium lucri turpissimi causa factum. *Brunn. d. Proc. Inquisit. in Crim. cap.* 9. n. 78. *Maurit. Cons. Tubing.* 4. n. 3. D. Harpprecht *ad Jus Bad.* d. §. 22. p. 191.

Qu. 101. An pœna rotæ tunc quoque in hoc Crimine obtinet, quando graviter spoliatus & vulneratus contra latronis intentionem sanitatem recuperatur?

Resp. Aff. Si enim is, qui simpliciter aliquem spoliatur nulla vi ac injuria corpori illius illata, gladio puniendus, ejusque cadaver rotæ imponendum est, *O. C. art.* 126. *Laut. Coll. Pr. tit. vi non. rapt.* § 19. & 20. quanto graviori supplicio ille, qui simul vulnerat spoliatum animo & proposito necandi, afficiendus erit? v. omninò *Carpz.*

qu. 22. n. 83. seqq. D. Harpprecht d. R. Crim. n. 11.

Qu. 102. *Quid est Parricidium?*

Ad §. 6) Resp. Est delictum publicum, quod committitur conjunctas personas dolose occidendo. Comp. Laut. p. 699. & Coll. Pr. tit. d. L. Pomp. Parricid. §. 1. & in delib. ff. d. l. lib. 50. v. Sen. l. 68.

Qu. 103. *Quotplex est?*

Resp. Duplex: proprium & improprium. Primum est caedes parentum, & liberorum. Secundum reliquarum personarum conjunctarum. l. 1. §. 1. ff. ad L. Pomp. d. Parricid. l. un. C. de qui par. vel lib. occid.

Qu. 104. *Quot modis persona dicuntur conjuncta?*

Resp. Quator (1. Sanguine ut ascendentes l. 1. ff. d. L. Pomp. d. parricid. d. L. un. C. de qui par. vel lib. etiam illegitimi l. 6. ff. d. de voc. descendentes, d. l. un. C. l. 1. in f. ff. d. de collaterales usque ad quartum gradum compot. l. 1. Civ. l. 1. ff. d. de t. (2. affinitate, ascendentes & descendentes, l. 1. l. 3. ff. eod. etiam sponsus l. 1. ff. d. de t. ratione affinium. (3. Conjugio vel consanguinitate salibus. (4. Inæstimabili beneficio, ut pater & libertus l. 1. ff. d. de t. omnino Laut. Coll. Pr. d. Tit. §. 6. & 7.

Qu. 105. *Quomodo punitur hoc delictum in linea recta commissum?*

Resp. Ita reus virgis prius sanguineis caesus, euleo, sive sacco ex corio facto, una cum canis, vipera, simia, & gallo gallinaceo (ex rationibus quas affert Carpz, Qu. Cr. 2. n. 9. seqq.) vivus insuitur, atque ita in mare, vel flumen precipitatur.

tatur, vel si mare aut flumen in propinquo non sit, atque ita hæc pœna commodè executioni mandari haud possit, bestiis objicitur. *h. §. 6. L. p. ff. ad L. Pomp. d. Parric. L. un. C. d. his. qui patr. vel lib. ut quos pietas in debito officio continere non potuit, saltem pœnæ magnitudine ab asperrimo hoc Crimine deterreantur. omninò D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 195. & 196.*

Qu. 106. An hæc pœna etiam tenet extraneum hujus Criminis participem?

Resp. Aff. h. §. 6. L. 2. ff. d. t. Comp. Laut. d. p. 699. in fin. Farinac. Qu. 120. n. 139. Sperell. dec. F. Eccl. 64. n. 41.

Qu. 107. An hæc pœna adhuc hodie observatur?

Resp. In terris Saxonis hæc pœna nonnihil mutata adhuc hodie frequentatur. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 10. In aliis autem Germaniæ Provinciis vix ullus culei usus est; sed parricidæ, vel ignitis forcipibus adusti, rota contunduntur, vel linteo sacco, una cum quibusdam lapidibus in flumine suffocantur, vel decollati rotæ imponuntur. DD. ad Const. Crim. art. 131. & 137. Struv. Exerc. 49. th. 68. Brunn. ad L. p. ff. d. parricid. Alibi sola gladii pœna dictatur, pro re nata interdum exasperanda. Id quod propter periculum desperationis, & ne una cum corpore, ob nimiam pœnæ severitatem, simul anima pereat, optima ratione introductum videtur. arg. d. art. O. Cr. 131. ibi: Verzweiflung zu verhüten / D. Harpprecht d. p. 196. add. Laut. ad J. P. W. circ. cc. Crim. §. 25. n. 7. & Coll. Pr. d. l. §. 11. de atrocissimo Crimine Infanticidii vid. latissimè D. Harpprecht Resp. Cr. 32. 33. 34. 35. 36. & 37.

*Qu. 108. Quomodo hoc delictum punitur in
linea collateralis?*

Resp. Gladio, *l. 9. §. 1. ff. d. parricid.* reus tamen ferro candenti aduritur, vel trahæ illigatus ad supplicium rapitur, & cadaver rotæ imponitur. *P. S. O. art. 137.* vel facta executione in 4. partes scinditur. *d. art. Struv. d. Exerc. 49. ib. 68.* D. Harpprecht *ad Jus Bad.* p. 197. §. 26. An eadem pœna inter affines ascendentes & Collaterales, nec non inter Patronum & libertum, ut & inter Conjuges hoc delictum committentes obtineat. *vid. ap. Laut. in Compt. p. 700. & Coll. Pr. d. T. §. 13. & 14. & Carpz. Qu. Cr. 12 & p. 4. C. 3. d. 4. 5. & 6. ibique Esbach. add. omnino de mariticio D. Harpprecht Resp. Crim. 26. & 27. per tot.*

*Qu. 109. Parricidium attentatum quomodo
punitur?*

Resp. Jure Civ. hoc pro consummato habebatur *l. 1. in fin. ff. d. parric. Comp. Laut. d. p. 700. junct. p. 649. lit. B.* Hodie si pervenit ad actum proximum, disting. an persona læsa damnum irreparabile acceperit, nec ne? Illo casu punitur gladio, hoc verò fustigatione, cum perpetua relegatione. Quod si verò ad actum remotum saltem pervenit, extraordinarie punitur. *Comp. Laut. d. p. 700. add. Brun. d. c. 9. n. 75. & 76. Besold. d. homicid. th. 6. & 8.*

Qu. 110. Quid est homicidium mediatum?

Resp. Quod mediante alia persona fit, idque si certum pretium acceperit, dicitur Assassinium (*de quo in preced.*) si non acceperit, dicitur verbale.

Qu. 111.

Qu. 111. *Quid est homicidium ver-
bale?*

Resp. Est homicidium doloso cædis mandato commissum. Idem est, si quis mandet gladio aliquem vulnerari, expressè autem prohibeat, occidi. *Comp. Laut. p. 697. D. Hert. d. obligatio-
ne mandant. & mandatari. §. 12. modo manda-
tarius alias non occidisset, aut ejus occidendi
minimum mandans ignoraverit: alias extraordi-
nariè punitur. Ord. Cr. art. 148. Laut. Coll. Pr.
d. l. §. 30. 31. & 33.*

Qu. 112. *Homicidii verbalis poena, qua-
nam est?*

Resp. Si mors fuerit secuta, poena est ulti-
mum supplicium, & mandatarii l. 12. §. 11. ff.
*mand. l. 5. C. d. accus. & mandantis l. 15. §. 1.
ff. de sicar. d. l. 5. C. d. accus. l. 11. §. 3. ff. d. In-
jur. l. 7. §. f. ff. d. jurisd. l. 1. §. 1. ff. de eo per
quem fact. l. 1. §. 12. ff. d. vi & vi arm.* Si ve-
rò non fuerit secuta, arbitraria. *Comp. Laut. d. l.
junct. p. 286. ante med. ibi: ex delicto obligatur
&c. & Coll. Pr. d. T. §. 32.*

Qu. 113. *Quomodo nudum consilium
punitur?*

Resp. Poenâ extraordinariâ. *Comp. Laut. d. p.
697. add. Diss. d. Consil. p. 48. & 57. & Coll. Pr.
d. Tit. §. 30. in fin.*

Qu. 114. *Quid est Crimen Falsi?*

(Ad 6.
7.)

Resp. Est Crimen publicum, quo in alterius
præjudicium, l. 38. §. 6. ff. d. pæn. veritas impro-
bè immutatur. *N. 73. pr. L. 23. ff. d. L. Corn. d.
d. fals. quodque speciali Lege tanquam falsum
notatur & coërcetur Comp. Laut. p. 700. & Coll.*

Pr. tit. d. L. Corn. d. Fals. § 2. vid. immo.
Grave Diff. d. Crimine Falsi per tot.

Qu. 115. Quotuplex est?

Resp. Duplex: verum, & quasi falsum. Illud est, quod Corn. hac Lege notatur, ut qui committitur circa testamenta & nummos. l. §. 5. L. 2. l. 14. l. 15. pr. & §. 1. ff. ad L. Corn. fals. h. §. 7. J. ibique Vinn. t. t. C. de fals. m. Hoc est, quod non hac Lege, sed aliis Constitutionibus, & SCtis notatur, e.g. si quis rationum Instrumenta, falsaverit, l. 1. §. 4. l. 9. §. 3. l. pr. l. 29. ff. d. t. Grave d. D. ib. 5. & 6. Farinac. d. ratiocin. administ. c. 42. n. 23. Laut. d. Pr. d. t. d. fals. §. 3.

Qu. 116. Quibus modis committitur falsum?

Resp. Variis, & quidem vel in persona, vel in re.

Qu. 117. Quibus in persona?

Resp. (1. Partum falsum supponendo, l. §. 1. l. 30. §. 1. ff. l. 1. C. d. t. cujus poena hodie est relegatio. Grave d. D. ib. 19. Farinac. n. 150. n. 239 Comp. Laut. d. l. (2. alienam personam substituendo. Grave d. D. ib. 10. Farinac. d. qu. n. 97. (3. nomen mutando l. 13. pr. ff. d. t. Si scil. dolo malo fiat in præjudicium veritatis. D. Grave ib. 11. omnino Geisler de nomine mutatione. (4. Si quis se simulet Comitem, Baronem, Nobilem, Doctorem, l. 27. §. f. ff. de L. un. C. ad L. Visell. modo etiam ejusmodi aliam aliquem faciat, alias extraordinariè tantum poenitur; aut si mendicantes vulnera, morbos, vel defectus corporis simulent, aut literis fictis utantur, quod Stipitem pro liberandis capivis

apud Turcas, vel pro restauranda Ecclesia colligant *vid.* Heig. p. 2. qu. 27. n. 21. D. Grave *th.* 14. D. Fritsch. *Tr. d. Mendicantibus valid.* c. 15. (5. Si quis infantem suum lucri gratia scilicet baptizari curet, Grave *th.* 13. (6. si militum praefecti stipendia, pro pluribus militibus, quam revera habent, recipiant. Farinac. *d. qu.* 150. n. 95. Grave *d. th.* 13. Laut. *Coll. Pr. d.* §. 5.

Qu. 118. Circa res quando committitur falsum?

Resp. Circa res committitur falsum tam in negotiis ultimarum voluntatum, e. g. legatum propria manu sibi adscribendo, l. 1. §. 8. ff. *d. fals.* etiamsi testator jusserit, vel mandaverit. l. 3. h. 5. C. *d. his qui sibi adscrib.* Laut. *Coll. Pr. d. t.* §. 6. limit. v. in tit. *d. his, quae pro non script.* §. 4. vel alio modo testamentum vitiando, *vid.* Grave *d. l. th.* 15. *seqq. jung.* D. Harpprecht *Tract. Acad.* p. 1. p. 1012. usque ad p. 1051. quam in negotiis inter vivos, iisque vel extrajudicialibus, vel judicialibus.

Qu. 119. Recense exempla, quibus in negotiis extrajudicialibus falsum committitur?

Resp. e. g. Rationes falsando, l. 1. §. 4. L. 16. §. 1. & 2. ff. *d. fals.* contractum mutando, l. 23. ff. *d. t.* Ord. *Crim. art.* 112. duobus rem eandem diversis contractibus in solidum vendendo, l. 21. ff. *d. t.* Grave *d. D. th.* 27. merces corumpendo, pondera, mensuras, falsando *art.* 113. ibique DD. manum alterius fallendi animo imitando *d. l.* 23. Rittershus. *ad Nov.* p. 11. Q. 1. n. 12. Grave *th.* 27. monetam adulterando, cundendo,

dendo, radendo, alienas literas resignando *l. 1. § 5. & 6. ff. d. t. Comp. Laut. p. 701. & Coll. Pr. d. T. § 7. add. Diss. de Nuncio th 52. n. 3 & 8. D. Stryk. d. Intercept. Literar. & omnino Grave d. D. th. 25. 26. seqq.*

Qu. 120. In negotiis judicialibus, quando falsum dicitur committi?

*Resp. Si Judex neglexerit principis constitutionem l. 1. §. 3. ff. d. fals. pr. J. d. Off. Jud. l. 14 pr. C. d. Jud. Grave th. 18. vel pecunia se corrumpi patiatur l. 1. §. 2. d. t. quod idem etiam in Scabinis, Jctis, aliisque peritis de jure respondentibus obtinet, Carpz, qu. 93. n. 56. Frantk. ad h. §. 7. n. 19. Si partes judicem corrupe- rint, d. l. 1. §. 2. Cottman. Resp. 1. n. 330. si testes pecuniam acceperint ad falsum testimonium dolo malo dicendum, d. l. 1. §. 2. Ord. Crim. art. 64. item etiam ad verum dicendum, d. art. 64. omnino Grave d. D. th. 20 seqq. Thom. Metzger Conf. 25. n. 88. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 8. committitur etiam porro hoc Crimen in Actis & Protocolis, scil. si Judex aut Notarius non annotent ea, quæ testis dixit, cum ita dividatur hujus dictum alias indivisibile. Ambrosin. d. Proc. Inform. l. 1. c. 2. n. 8. seqq. Item, si hoc ante publicationem examinis parti adversæ revelent, L. 1. §. 6. ff. d. fals. Boss. in pract. tit. d. fals. n. 109. seqq. Grave d. th. 18. Item, si litigantes vel advocati dolo malo allegent falsas aut abrogatas Leges, Constitutiones, Statuta, etiam condita à non habente Jurisdictionem *l. 1. d. fals. ibique Gothofred. nec non si transigat accusator de publicis Criminibus, quorum pena non est ultimum Supplicium l. 18. C. d.**

transact. Vinn. *d. transact.* cap. 7. n. 24. Grave
l. D. *ib.* 19. Comp. Laut. p. 55. lit. f.

Qu. 121. *Pœna hujus delicti quænam est?*

Resp. Pœna hujus delicti est in liberis hominibus deportatio, & confiscatio omnium bonorum, l. 1. § f. ff. d. fals. quod mutatum per Nov. 134. In Servis ultimum Supplicium. Hodie pœna est arbitraria pro modo scil. & ratione delicti, & damni dati, l. 27. § f. ff. d. t. Ord. Cr. art. 112. & 113. D. Grave *ib.* 43. quæ interdum manus amputatio, N. 17. c. 8. 2. F. 55. Ultimum supplicium, l. 22. C. d. t. junct. Nov. Leon. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 10. vid. Mev. p. 4. t. 12. art. 1. n. 19. ad *Fus Lub.* D. Harpprecht ad *Fus Bad.* p. 185. *ib.* 17.

Qu. 122. *Quomodo punitur qui falsum testimonium dixit?*

Resp. Falsum testimonium punitur eadem pœna, qua is puniendus fuisset, contra quem falsum testimonium allatum est, si is verè de crimine fuisset convictus art. 68. Ord. Crim. junct. artic. 107. l. 16. ff. d. test. l. 9. §. 3. ff. ad L. Corn. d. fals. O. nihilominus 3. qu. 9. c. ult. §. qui falso 4. qu. 2. Secundum naturam enim justum & æquum est, ut quod quisque juris in alium statuerit, eodem & ipse utatur. vid. l. 9. C. d. calumn. l. 17. C. de accus. auth. sed novo C. ad L. Jul. d. adult. Hodie tamen pœna talionis est abrogata atque falsum testimonium dicentes arbitrariè puniuntur. *Ful.* Clar. l. 5. Sent. §. falsum n. 8. fol. 341. Menoch. l. 2. cas. 322. n. 3. fol. 601. d. A. F. Q. potest autem testis falsus, criminaliter pœna corporis afflictiva, imo etiam

etiam quandoque ultimo supplicio affici, quando scil. falso suo testimonio innocentis vitæ nocuit. *Comp. Laut. d. p. 701. d. art. 68. junct. l. 1. §. 1. ff. ad L. Corn. d. fals.* Gilhausen, *cap. 2. tit. 26. n. 8. seqq. fol. 107. arb. Crim.* Aliam poenam vid. ap. Farinac. *l. 2. qu. 67. §. 1. per tot. Brunn. ad l. 16. ff. d. test. n. 1.*

Qu. 123. Quomodo puniuntur monetarum falsificatores?

Resp. Qui falsam monetam ex vitiosa materia cudunt, vel eam permutando ad se trahunt, eamque iterum scientes, & ita animo doloso ad alios decipiendos, & damno afficiendos expendunt, & inter homines eam hinc inde dispergunt, ignis supplicio sunt puniendi. *vid. Tholosan. d. Republ. l. 12. c. 7. n. 16. Decian. L. 7. 6. 26. n. 3. Ord. Crim. art. 111. quem de solis illis exaudiendum esse, qui falsam monetam communicatis cum ipsis Pseudo-monetariis consilio, ceu eorundem ministri expendunt, tradit, Brunnem. ad L. 2. C. de fals. monet. Jure enim Civ. si quis falsam monetam, non ipse fabricaverit, sed ab alio fabricatam dolo malo expenderit, non ignis supplicio, sed arbitraria solummodo poena afficitur. *arg. l. 9. §. 2. ff. ad L. Corn. d. fals.* Laut. *Coll. Pr. d. t. d. fals. §. 12. vid. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 183. seq. §. 15.**

Qu. 124. Quid si moneta saltem quoad formam vitiat?

Res. Jur. Civ. si quis monetam ratione suæ formæ ita falsificet, ut justum ejus pondus rondendo, radendo, mutilando, excoquendo, aliave scelestâ ratione ei adimat, si liber sit homo,

ad

stias damnatur, honestior persona in Insu-
portatur, si verò sit servus, ultimo sup-
propterea afficitur l. 8. ff. ad L. Corn. de
Covarr. d. vet. numism. collat. c. 8. n. 4. Bo-
jur. monet. cap. 5. n. 11. Moribus nostris
Criminis reus arbitrariè punitur. d. art.
Cr. 111. ibi: welcher aber der Münz ꝛ.
quandoque morte. Comp. Laut. d. p. 701.
conf. p. 687. pr. lin. 7. & Coll. Pr. d. T. §. 13.
r. d. jur. monet. c. 5. n. 12. D. Harpprecht
§. 16. ad d. omninò D. Grave cit. D. th. 44.
Coler dea. 179. n. 13. lib. 1.

125. *Incidenter quaritur, an nullo existente
satore judex ipsemet adversus falsarios inqui-
rere, eosque pœna promerita afficere ob-
strictus sit?*

Resp. Aff. per l. 14. C. d. test. Brunn. d. Inquis.
c. c. 5. in fin. c. 9. c. 17. c. 19. c. 21. c. 24. X.
cens. & Inquis. Ord. Crim. art. 214. ibi: Wo
Beschädigte nicht peinlich klagen wollte/ so
dannoch die Obrigkeit ꝛ. & art. 219. ibi:
o aber die Obrigkeit ꝛ. adeò, ut hoc omit-
s teneatur de Syndicatu Heig. p. 1. qu. 39. n.
& puniri possit. N. 128. c. 21. Carpz. qu.
3. n. 30. Brunn. d. tr. c. 1. n. 11 seqq. Grave
D. th. 39.

Qu. 126. *An civiliter quoque de falso agi
potest?*

Resp. Aff. Scil. ad pœnam dupli. l. 25. l. 32.
I. ff. d. fals. vid. Comp. Laut. p. 702. pr. & Coll.
d. T. §. 15.

Qu. 127. *Quid est vis?*

(Ad §.
8.)

Resp. Hic est Crimen publicum, quo per vio-
lentiā

lentiam tranquillitas & securitas publica læditur
Comp. Laut. p. 693. & Coll. Pr. tit. ad L. Jul. d. vi publ. §. 1.

Qu. 128. Quotuplex est?

Resp. Duplex: publica & privata. b. §. 8. J. 152. pr. ff. d. R. J. Dn. Textor cit. Diff. d. rem. contra vim compet. cap. 1. §. 4.

Qu. 129. Quid est vis publica?

Resp. Est delictum publicum, quo dolore lo, l. 20. pr. ff. d. vi publ. per atrociores violentiam, securitas publica maximè læditur.

Qu. 130. Unde estimatur?

Resp. (1. A causa efficiente, quando scil. inferitur à persona publica potestate sua absolute, l. 7. ff. ad L. Jul. d. vi publ. (2. à causa instrumentali, quando vis inferitur armis. b. §. 8. J. proprie ita dictis (scil. quæ ad offensivam & defensionem facta sunt, ut gladius) improprie ut lapides, ligna, fustes &c. l. 3. §. 2. l. 4. ff. d. vi & vi arm. l. 223. §. 2. ff. d. V. S. l. 9. l. 11. §. 1. d. vi publ. Struv. eod. tit. th. 45. Laut. in de lib. ff. b. th. 36. & Coll. Pr. cit. Tit. d. vi publ. §. 3. & tit. d. vi & vi arm. §. 3. (3. ratione Objecti si vis inferitur personæ publicæ vel circa negotium publicum: l. 10. pr. l. f. ff. d. t. Rechor. ad Treutl. v. 2. D. 32. th. 4. lit. b. vid. etiam D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 198. seq. add. Diff. d. Injuria Magistratui illat. D. Stryk. d. d. p. cap. 4. n. 46. (4. Hodie etiam ex loco estimatur vis publica, si scil. committatur in loco publico privilegiato v. g. castro, curia, palatio hinc plerumque suspenduntur tabulæ cum inscriptione Burg: Fried. Besold. Thef. Publ. V. d.

Wehner, Speidel *hac. voc. Comp. Laut. d. l. add. delib. ff. h. th. 39. & Coll. Pr. d. T. §. 4.*

Qu. 131. Quomodo punitur?

Resp. Jur. Civ. punitur deportatione, *h. §. 8. J. l. 6. l. 7. C. d. vi publ. ibique Brunn. interdum capite, l. 11. pr. ff. eod. Dn. ab Andler Jurisprud. publ. l. 2. t. 2. n. 24. Hering. d. jur. Burg. n. 726. Hodie punitur arbitrariè pro circumstantiis & conditione personarum, carcere, relegatione, fustigatione, manus amputatione, multa. Brunn. ad l. p. n. 2. ff. d. vi publ. Struv. Ex. 49. th. 46. in fin. Blum. Proc. Cam. tit. 29. n. 105. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 6. Harum tamen poenarum nullam incurrit, qui in Palatiis, aliisque locis privilegiatis sine dolo alium vulnerat, & contra aggressorem vitam suam armis defendit. Defensionis enim jus nullum limitem & terminum agnoscit, Hering. d. l. concl. 52. num. 730. Besold. Thes. Pr. voc. Burg: Fried / Speidel. ead. voc.*

Qu. 132. Quid est Crimen fractæ pacis publicæ?

Resp. Quando dolosè, atroci malitiâ, freventlicher / vorseßlicher / gefährlicher Weis / committitur vis atrox, cui resisti non potest, e. g. coadunatis hominibus mit gewaltiger That / armata mit gewehrter Hand Blum. Proc. Cam. d. t. 29. n. 11. seqq. Gail. tr. d. P. P. c. 7. Dn. Datt eod. tr. R. J. d. Anno 1548. pr. Const. Pac. publ. ibi: mit gewaltiger That / junct. Conc. Ord. Cam. p. 2. t. 10. §. 4. ibi: mit öffentlichem Gewalt Laut. Coll. Pr. d. T. §. 8. & 9. D. Schweder Introd. ad Jus Publ. part. gen. cap. 3. §. 13.

Qu. 133. Fractæ pacis publicæ pœna quænam est?

Resp. Hujus Criminis reus absens ipso facto incidit in bannum Imperii, ita tamen, ut præcedat sententia declaratoria. Ord. Cam. p. 2. r. 9. quod deinde retrahitur ad tempus delicti: Præsens capite plectitur. *Comp. Laut. d. p. 693.* In Rec. Imp. d. Anno 1521. §. wie der Land Fried adhuc alia constituta est pœna scil. pecuniaria 2000. marcarum auri puri (quarum una efficit 72. aureos Rhenanos) inter fiscum & accusatorem dividenda, ut & perditio privilegiorum ab Imperator. concessorum. Et in arbitrio actoris est, an ad pœnam fractæ pacis, & restitutionem damni conjunctim, vel separatim ad unum agere velit. Ord. Cam. p. 2. tit. 9. Rec. Imp. d. Anno 1555. §. wir setzen / ordnen und wollen / 2c. Laut. Coll. Pr. d. T. §. 10. D. Schweder d. l. §. 15.

Qu. 134. Quid est vis privata?

Resp. Quæ committitur leviori violentia, ita, ut quies publica, non tam graviter lædatur. Exempli vid. in l. 1. 2. 3. ff. & C. d. vi priv. v. g. Si quis ex naufragio dolosè quid rapuerit. d. l. 1. §. 1.

Qu. 135. Quænam hujus pœna?

Resp. Pœna J. Civ. est publicatio tertiæ partis bonorum. h. §. 8. l. 1. pr. l. f. ff. l. 2. C. d. L. Ful. de vi privat. l. 12. §. f. ff. d. accus. hodie & arbitraria. *Comp. Laut. p. 694. tit. 7. & Coll. Pr. tit. ad L. Ful. d. vi priv. §. 1. & 2.*

Qu. 136. Quid est Raptus?

Resp. Est delictum publicum, quod committitur, honestam personam libidinis gratia de loco in

co in locum abducendo. *l. 5. §. 2. ff. d. vi publ. L. un. pr. C. d. rapt. virg. art. 118. Ord. Crim. Besold. p. 2. Cons. 40. Laut. Coll. Pr. d. tit. ad L. Jul. d. vi publ. §. 15. & seqq. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 219. seqq.*

Qu. 137. An hoc crimen etiam committi potest in consentiente?

Resp. Aff. Sufficit enim, si contra voluntatem consanguineorum, Curatorum &c. persona honesta rapta. L. un. C. d. rapt. virg. Laut. in delib. ff. ad L. 48. th. 40. Comp. p. 694. Const. Cr. Car. art. 118. Farinac. p. 7. q. 145. n. 118. vid. omnino Ruin. vol. 4. Cons. 122. per tot.

Qu. 138. An etiam poenam raptus incurrit, qui matrimonii ergò, vel alia de causa personam honestam abducit?

Resp. Neg. Carpz. l. 6. Resp. 87. & Qu. Cr. 40. n. 28. Honded. v. 1. C. 98. n. 1. quod si enim non libidinis satiandæ causa fœmina fuerit rapta, nec crimen raptus committitur, nec ejusdem poena obtinebit, sed hoc casu raptor ob vim commissam arbitrariâ poena affici debet. Hinc si quis vetulam rapiat, cum ibi cesset præsumptio explendi cum ea libidinem, utique & crimen raptus ibi cessat, nam ne suspicio quidem libidinis hic locum habet. Mascard. d. prob. concl. 1260. n. 33. seqq. atque ita ex alia causa rapta censetur. Farin. l. 1. Cons. 33. in addit. lit. B.

Qu. 139. Hujus delicti poena quanam est?

Resp. Poena ordinaria est ultimum supplicium gladii; L. un. pr. C. d. rapt. virg. Coler p. 1. dec. 176. n. 101. seqq. p. 477. Theodor. c. 6. aph. 8. n. 19. p. 884. Crim. Servi autem hujus Criminis

conscii rei &c. absque differentia sexus igne cremantur. *d. l. un. §. 3. C. d. l. ibique Brunn. 13. Decian. Qu. Cr. p. 2. tit. de raptu, cap. 7.* nisi persona raptum perpeffa & ipsa servilis conditionis, vel libertina; tunc enim sola pœna pœna, nunquam vero pœna ignis, vel jactura bonorum locum sortitur. *d. l. un. §. 1. nihil autem interest, si quis abducatur virginem nubilem quidem, sed nondum desponsatam: si autem huc immaturam, si desponsatam, uxorem, & duam, vel etiam monialem, ob generalitatem l. un. C. d. rapt. virg. Decian. l. 8. c. 7. n. 3.*

Qu. 140. Quæ pœna porro raptorem sequuntur?

Resp. Parentes, cognati, lutores, Curatores, maritus, raptorem in flagrante raptus criminis liberè occidunt, d. l. un. pr. Raptor exceptionem fori non habet, nec appellat, d. pr. in fin. Comp. Laut. p. 722. in med. lit. D. & d. p. 694. raptum uxorem ducere non potest. d. l. un. §. 1. (hoc jur. Canon. non observatur. Comp. Laut. d. l. & p. 444. in fin. lit. g. per c. p. f. X. d. rapt. cap. 10. O. 36. qu. 2.) & ejus bona omnia personæ ingenuæ, salva tamen raptoris liberorum legitima, l. 7. ff. d. damnat. bon. v. Brunn. ad l. p. n. 7. ff. d. vi publ. pleno dominio adjudicantur. d. l. un. §. 1. D. Harpprecht ad Jus Bad. p. 220. Molina d. J. & J. tr. 3. D. 105. n. 8.

Qu. 141. An pœna capitalis etiam in muliere maritum rapiente obtinet?

Resp. Aff. Brunn. ad d. l. un. n. 3. D. Harpprecht d. l. p. 219. ubi Exempl. idem enim est delictum, nisi quod persona delinquens saltem ratione sexus variet: deinde nullibi femina in hoc delicto

delicto excipitur à pœna ordinaria raptus, & hoc quidem exinde, quia fœminis magis commendata est castitas, l. 2. §. 1. C. de his qui veniat. Carpz. p. 2. qu. 53. n. 15. diff. tamen alii, & inter illos D. Fleck. Biblioth. Fur. Lib. 4. tit. 39. n. 14. ubi ita: Cessat raptus, ejusque pœna in fœmina, qui virum ac juvenem libidinis causa rapuit, etiamsi eum non quidem per se, sed aliis modis adhibitis ad coeundum coegerit, quia inde viro ac juveni minus, quam puella aut vidua praejudicatur, nec inde infamiam, aut damnum patitur, quod mulieri concubuerit; fœmina tamen de injuriis, violentia & stupro tenetur, ac etiam arbitrariè puniri debet.

Qu. 142. An prae dicta pœna illos quoque sequitur, qui raptorem in ipsa rapina comitati sunt?

Resp. Aff. si scil. ita raptorem comitati sunt, ut ei auxilium praeftarent, d. l. un. Tib. Decian. Tr. Crim. l. 8. c. 10. n. 8. & 9. Sola enim contrario associatio, si v. g. raptoris famulus ignorans, quid agatur, suum dominum comitetur; nihil pœnae post se trahit. Salyc. ad d. l. un. n. 19. D. Harpprecht d. Tr. p. 220. pr. Idem etiam obtinet, si quis consilium, quod ante dedit, revocavit & pro virili hoc delictum postea impedivit. Zil. Cons. 158. n. 6. seq. Quid de receptatoribus sit habendum, docet D. Grave in Diss. d. Receptator. th. 5.

Qu. 143. Quid de illo dicendum, qui propriam suam sponsam explenda libidinis ergò rapuit?

Resp. Etiam hic capitaliter puniendus, d. l. un. C. pr. d. t. vid. Decian. L. 8. c. 7. Crim. eo quod

Sponsa de J. C. à sponsalibus iterum, donec domum deducta recedere potuit. Brunn. *d. l. un.* 6. *l. 1. C. d. Spons.* aliam rationem *vid. ap. Covarruv. d. Spons. c. 1. n. 13. & p. 2. c. 7. §. 4. n. 11.* Quod nostris moribus ad sola Sponsalia de futuro restringit Farin. *Qu. 145. n. 91.* Imò hodie, ne quidem in sponsa de futuro severissimam hanc pœnam, si is, qui puellâ non est indignus, eandem volentem (invitis licet parentibus,) non stupri, sed matrimonii causa abducatur, & hoc quidem propterea, quod de consensu parentum impetrando ambo desperent, locum sortiri existimat, Brunn. *ad l. p. n. 10. ff. d. vi publ.* ubi dicit, in honorem matrimonii, non solum capitalem verum etiam corporalem pœnam remitti debere D. Harpprecht *p. 221. d. tr.*

Qu. 144. Utrum etiam pœna capitalis tunc locum habet, si raptor raptam, pœnitentiâ ductus carnaliter non cognovit?

Resp. Affirmativam multi, & inter illos Struv. *in Evolut. LL. Controv. Exerc. 49. th. 41.* Carpz. *qu. 40. n. 27.* defendunt. *v. Comp. Laut. p. 694.* contrarium tamen aliis congruentius videtur *vid. D. Harpprecht d. p. 221. Joh. Harppr. ad b. §. 8. n. 36. Laut. in delib. ff. ad L. 48. th. 40. Franc. Linglois dec. Just. 22. Qu. 1. n. 15. fol. 153.* præsertim, si raptor matrimonii causa puellam rapuerit, & consultò, cum illud commodè perficere potuisset, à stupro abstinuerit Brunn. *ad d. l. un. n. 9. & ad L. p. ff. ad L. Jul. d. vi publ. n. 7.* Petr. Fr. Linglois *d. dec. Just. 22. qu. 1. n. 15.* cessat enim hic ratio pœnæ, quæ in raptu potissimum attendi solet, scil. quod castitas vel
pudi-

pudicitia semel corrupta restitui nequeat. Jul. Clar. l. 5. §. *raptus* n. 4. p. 444. seq. quamvis tamen aliqua pœna extraordinaria puniatur. Farinac. qu. 145. n. 87.

Qu. 145. *Quid est Peculatus?*

Resp. Late: Est crimen publicum quo pecunia publica, sacra, vel religiosa surripitur, h. §. 9. l. 9. §. 2. L. 4. pr. ad L. *Ful. pecul.* Strictè: est crimen publicum, quo pecunia publica surripitur ab eo, cujus fidei, & periculo commissa non est. l. 4. pr. d. l. 9. §. 2. ff. d. t. *Comp. Laut. p. 703. junct. p. 652. pr. n. 6. & Coll. Pr. tit. ad L. Ful. Pecul. §. 1. & seqq. omninò Myns. ad h. §. 9.* (Ad §. 9.)

Qu. 146. *Quomodo punitur?*

Resp. De Jure Civ. pœna peculatus duplex est, vel pecuniaria in quadruplum, l. 6. §. f. l. pen. & ult. ff. d. t. quæ pœna locum habet, sive clàm, sive palam facta fuerit ablatio l. 1. C. de his, qui ex publ. rat. l. 8. C. d. jur. fisc. Menoch. cas. 586. n. 7. seqq. nec hæc quadrupli pœna tollit Criminalem. Farin. Pr. Crim. d. furt. qu. 171. & potest etiam ab herede exigì. d. l. f. ff. d. t. vel pœna est corporalis; & quidem in personis privatis deportatio, l. 3. ff. d. pecul. in publicis ultimum supplicium h. §. 9. J. l. un. C. d. t. cui bonorum publicatio accedit, l. 3. ff. d. t. l. 8. C. d. pœn. Farinac. Prax. Crim. d. furt. qu. 171. p. 1. n. 6. quæ Jure novissimo cessat, auth. bona damnat. C. d. bon. proscript. Hodie pro Criminis quantitate applicatur pœna furti. *Comp. Laut. p. 703. Ord. Cr. art. 162. Damhouder Pr. Crim. c. 27. n. 3. D. Fleck in Bibliothec. Fur. L. 4. tit. 15. n. 4. 5. 6. Laut. in delib. ff. ad Lib. 48. th. 58. & Coll. Pr. d. tit. ad L. Ful. Pecul. §. 4.*

Qu. 147. Quid est Sacrilegium?

Resp. Est Crimen publicum, quo pecunia sacra, l. 4. pr. §. 1. l. 9. §. 1. ff. d. peculat. vel religiosa, l. 4. ff. d. t. l. 5. C. d. sepulc. viol. ex loco sacro surripitur, d. l. 9. §. 1. l. 10. §. 1. ff. d. t. l. 16. §. 4. ff. d. pœn. Laut. Coll. Pr. d. t. ad L. 7. d. Pecul. & d. Sacrileg. §. 5. & seqq. vid. omnino de hoc Crimine. D. Harpprecht *Resp.* Cr. 45. & ab per tot. & ad *Fus* Bad. p. 235. 236. & 237. De Jure Can. & hodierno, Sacrilegium est, quando vel sacra res, vel aliquid ex loco sacro surripitur. Can. si quis contumax, §. Sacrilegium ca. quisquis §. similiter c. 17. *Qu.* 4. Ord. Cr. art. 171. seqq. Laut. in delib. d. l. th. 59. & in Comp. d. p. 703. & Coll. Pr. d. tit. §. 7. Farinac. p. 7. *Qu.* 172. p. 1. n. 5. 6. 7. Bocet. d. furt. c. 2. n. 2.

Qu. 148. Hujus delicti pœna quamnam est?

Resp. Pœna J. Civ. est capitis, interdum gravior, interdum mitior, l. 4 §. 2. l. 6. pr. l. 10. §. 1. ff. d. pecul. hodie etiam est arbitraria: ad ignem extenditur. O. C. art. 172. & 173. Comp. Laut. d. l. & p. 704. Boër. dec. 254. n. 3. & omnino D. Harpprecht d. *Resp.* ubi etiam docet, an & quatenus pauperies, vel famis necessitas, vita intercepta, nec non rerum contrectarum restitutio à pœna Sacrilegii capitali excuset?

Qu. 149. An hoc crimen etiam in editum den Mesner / si ipse arcam Sacrarum eleemosynarum effringat, vel aliter aperiat, ac aliquid extrahat, cadere potest?

Resp. Quod talis veri Sacrilegii Crimen committat, ac proinde (nisi mitigationem circumstantiarum)

stantiæ suadeant) ultimo etiam supplicio affici possit, ex *dd. text.* docet Carpz. *Qu. Cr. 89. n. 30. seqq.* Bocer. *Cl. 4. D. 16. th. 54.* Si tamen pſe ex eleëmofynis à se collectis & nondum in jusmodi arcam illatis, sed v.g. ex sacculo ausſem *Sammelsäckel* / aliquid retinuerit, tum aliud judicium, tum ex eo, ferendum, quod tanta pecunia ab ipso collecta & dolosè retenta, adhuc quodammodo in ejus custodia fuerit & consequenter ejusdem contrectatio pro sacrilegio reputari haud possit. *arg. d. l. 9. §. 2. ad L. Jul. d. eccl. Bert. p. 5. concl. 57. n. 34.* tum quod tali in casu ultimum supplicium nulla lege præstitutum reperitur. *Plur. Rat. vid. ap. D. Harpprecht ad us Bad. d. p. 236. & 237.*

Qu. 150. Quid est Plagium?

Resp. Est crimen publicum, quo liber homo, (*Ad §. 10* vel servus alienus dolosè lucri faciendi gratia supprimitur, *l. 3. l. 4. l. p. ff. ad L. Fab. d. plag. vid. omninò d. hoc Crim. D. Harpprecht Resp. Cr. 47. per tot. imprimis n. 3. & seqq.* sive id fiat vi, sive absque vi, perinde est. *l. 1. l. 2. C. d. t. Comp. Laut. p. 704. & Coll. Pr. tit. d. L. Fab. de Plagiari. per tot.*

Qu. 151. Quæ pœna Plagiæ?

Resp. Jur. Civ. pœna quondam erat pecuniaria, *l. f. ff. d. t. l. p. §. 2. ff. cod. l. 6. C. d. t. Farin. 1. qu. 147. n. 97. Wesemb. h. post arbitraria Etæ usque in metalli damnationem, d. l. f. ff. t. tandem gladio puniebatur, l. f. C. d. t. h. §. 1. F.* quod etiam observat jus divinum, *Deut. v. 7. wann jemand funden wird &c. Exod. vers. 16. Canonicum c. 1. x. d. furt. & Saxo-*

nicum. *Comp. Laut. d. l. & Coll. Pr. d. T. §. 3.*
Carpz. qu. 83. n. 90. licet autem plagii poena etiam
 mnum capitalis sit, *vid. Gail. p. 2. qu. 32. n. 2.*
seqq. non tamen id ita simpliciter obtinet, sed
 tunc demum, si circumstantia quaedam, quæ sce-
 lus, exaggerat concurrat. *vid. Heig. p. 4. qu. 32.*
n. 13. Kœppen L. 2. O. 135. n. 5. Hoc tamen
 certum, si Judæus hominis Christiani plagium
 commiserit ei simpliciter poenam capitis esse ir-
 rogandam. *D. Hoppe ad F. h. p. 1236.*

Qu. 152. Quasi Plagium quando committitur?

Resp. Quasi Plagium committitur in alienis
 scriptis dolosè transcribendis, suppresso aucto-
 ris nomine & pro suis venditandis. *Comp. Laut.*
d. p. 704. in fin. vid. D. Thomas. de plagio literario
per tot.

(Ad §. II. Qu. 153. Quid est crimen ambitus?)

Resp. Est Crimen publicum, quo tenduntur
 illi, qui illegitimo modo honores & dignitates
 sibi parant. *L. un. C. d. L. Ful. ambit. N. 8. c. 1.*
& 7. N. 161. c. 1. e. g. si quis principis consilia-
 rio pro suffragiis ad consequendos honores ali-
 quid dederit. *t. t. ff. & C. d. t. Comp. Laut. d. p.*
704. & in delib. ff. h. th. 61. & Coll. Pr. tit. d. L.
Ful. de Ambit. §. 2. D. Majer ad F. h. p. 1114. seq.

Qu. 154. Quæ hujus poena?

Resp. Poena olim erat, ut reus intra quinquen-
 nium alios honores non peteret, deinceps caput
 esse 100. Solidorum, ex SCto, Modestino do-
 cente in *L. un. §. 1. ff. d. t.* interdum etiam de-
 portatio, *l. un. C. eod.* Hodie poenæ hujus nulle

est usus, teste proh dolor! quotidianâ experientia.
l. qua etiam testatur, D. Maj. d. l. conf. Laut.
n delib. 6. d. l. & Coll. Pr. d. t. d. Ambit. §. 3.

Qu. 155. Quid est Simonia?

Resp. Est Crimen publicum, quo quis Sacerdotia,
beneficia, præbendas, resque Ecclesiasticas tempo-
ali aliquo pretio ex quocunq; contractu sibi com-
parat. Laut. Coll. Pr. d. tit. d. Ambit. §. 5. & 6.
& Comp. d. p. 704. Flammin. Paris. d. beneficiis
spiritualibus. Ziegler d. jur. Majest. p. 17. & 18.
t. x. d. Simonia. Theod. c. 9. Gr. aph. 7. n. 1.
Damhoud. Pr. Cr. cap. 61. n. 70.

Qu. 156. Quid est Crimen repetundarum?

Resp. Est crimen publicum, quod commit-
tunt Magistratus & alii in officio, vel munere
publico constituti, dona vel munera accipiendo,
quo magis vel minus officium faciant, l. 6. pr.
§. 2. l. 7. §. 2. ff. d. L. Jul. repet. Comp. Laut. p.
502. & Coll. Pr. tit. d. L. Jul. repetund. §. 3. Be-
sold. Thes. Pract. voc. Schmiralien / & omninò
L. Baro. de Lyncker de Barattaria. Struv. h. th. 73.

Qu. 157. An Xenia & esculenta accipere
Magistratus potest?

Resp. Aff. l. 18. ff. d. Off. Pras. l. 6. in fin. ff.
d. Off. Procons. cap. statutum vers. insuper ut gra-
tis d. Rescript, in 6. non enim verisimile est, pro-
pter esculenta & poculenta judicis animum à re-
cto tramite commoveri. Renneman. d. Fur. ob-
lig. D. 56. th. 13. Farinac. Qu. Cr. 111. n. 250.
251. seqq. Ant. Matth. Tit. 8. c. 1. n. 9. L. B. de
Lyncker d. tr. cap. 5. §. 4. seqq. rectius tamen fa-
ciunt,

ciunt, qui nec hoc accipiunt. *Comp. Laut. d. l. Ziegl. concl. 20. §. 35. Sprenger de modico cap. 5. n. 8. conf. Ant. Faber in rationabil. ad d. l. 12. ff. d. Off. Pres.*

Qu. 158. An Consilarii seu Judices nec per suos, puta uxores & liberos munera accipere possunt?

Resp. Neg. L. f. C. d. t. d. L. Ful repet. quod enim quis per alium facit, per se fecisse intelligitur, l. 5. ff. ne quis eum, qui in Jus voc. vi exim. & videtur hoc magis actum in fraudem legis, l. 1. C. d. t. l. f. C. eod. l. 2. ff. d. calumn. Comp. Laut. d. l. L. B. de Lyncker d. tr. cap. 6. §. 8. Ziegler. d. Off. Jud. concl. 70. §. 25.

Qu. 159. Quid si vero Causa bona sit?

R. Nec pro causa bona promovenda quid Magistratui dare, nec accipere licitum l. 4. ff. ad L. Ful. rep. l. 3. C. eod. l. 2. §. ult. ff. d. Cond. ob turp. caus. l. 1. C. d. poen. jud. qui mal. jud. Struv. S. J. C. Exer. 49. d. th. 73. Carpz. p. 2. qu. 93. n. 59. Tanta enim in iudice requiritur integritas & fides, ut non solum à malo, sed ab omni suspicione, & praesertim avaritiae, alienus esse debeat. Exod. 18. v. 21. e. Episcopus § si ergo 2. qu. 3. Ea etiam debet esse penes ipsum Judicii libertas, ut haud unquam ob quæstum videatur pronunciasse vid. omnino L. B. de Lyncker d. tr. cap. 6. §. 10. & aliquot seqq.

Qu. 160. An ille quoque hujus Criminis reus est, qui postquam fecit officium, i. e. post sententiam aliquid remunerationis gratia accepit?

Resp. Aff. L. f. C. d. t. l. 4. C. eod. l. 1. §. hoc autem ff. d. calumn. qui enim præmium remunera-

generationis expectat, fraudem in Deum perpetr-
 rat, C. qui recte 11. qu. 3. ac in dubio hinc semper
 præsумitur fraus, & sic pecuniam fuisse datam
 in vim præcedentis promissionis, nisi ex circum-
 stantiis & personarum qualitate appareat de bo-
 na mente, & sic de contrario. L. 13. de Lyn-
 ker d. c. 6. §. 16. Laut. Coll. Pr. d. tit. d. L. Ful.
 repet. §. 8. Mascard. d. prob. L. 1. cond. 164. n. 2.
 essent. Menoch. L. 2. Cent. 4. cas. 342. n. 39.
 Theod. Coll. Cr. cap. 9. aph. 1. n. 15. Speidel in
 pec. notab. voc. Schmiralien. Balduin. d. Cas.
 conscient. L. 4. c. 12. cas. 9. pro beneficio tamen
 ante administrationem præstito licet remuneran-
 ti causa donatum accipere Fachin. L. 1. contrav.
 10. L. B. de Lyncker d. D. c. 6. §. 17.

Qu. 161. Hujus delicti poena quænam?

Resp. Poena hic est pecuniaria, sc. quadrupli
 l. 1. f. in x. C. d. r. (hujus dimidium auctori da-
 bitur, si ipsi à judice extortum est, quod dedit,
 l. 1. f. C. d. r. l. 3. C. d. Assess. aliàs totum Fisco
 edit: si sponte dedit d. l. f. C. d. r.) quæ etiam
 ab heredibus intra annum peti potest: l. 2. ff. d.
 l. 2. C. eod. l. 20. ff. d. accus. l. f. ff. ad L. Ful.
 reculat. Comp. Laut. d. p. 702. junct. p. 614. lin. 6.
 fin. & Coll. Pr. d. f. §. 12. seq. post annum enim
 non tenetur, nisi in quantum ad ipsum revera
 pervenit, l. 5. ff. d. calumniat. d. l. 2. Matth. L.
 8. c. 2. c. 5. n. 9. Decian. tr. Crim. L. 8. c. 39. n.
 7. Dn. de Lyncker cap. 9. §. 3. vel extraordina-
 ri, pro ratione circumstantiarum, exilium, mors
 7. §. f. d. r. d. L. Ful. repet. vid. omnino Dn. d.
 Lyncker. d. tr. cap. 8.

Qu. 162. Quid si Judex accepta pecunia male judicaverit?

Resp. Sententia est ipso jure nulla *l. 2. C. Quand. prov. non est neces. Comp. Laut. p. 703. junct. p. 744. in med. lit. 6. Dn. B. de Lyncker d. c. 8. §. 17. seqq. & §. 29. ipse fit infamis, & ad Solidum litis æstimationis tenetur, l. f. C. pœn. jud. mal. judic. Comp. Laut. d. l. junct. p. 703. nec non ad expensas & damna passa per litigantem propter ejus corruptionem, l. 2. C. de Baro d. Lyncker d. c. 8. §. 19. & mult. seqq. Coll. Pr. d. T. §. 11.*

Qu. 163. Qua pœna afficiuntur alicuius reus corruptentes?

Resp. Causa cadunt, *l. 1. C. d. r. & reserta causa fit vitiosa l. 8. pr. ff. d. L. Jul. repet. an. Dn. L. de Lyncker. §. 23. & seqq.*

Qu. 164. Quid est Crimen Annonæ?

Resp. Est Crimen publicum, quo rei cuiusvis ad annonam pertinentis abundantia & commercium dolo malo impeditur. *l. 2. ff. d. L. Jul. de annon. Comp. Laut. d. p. 703. tit. 12. & Coll. Pr. tit. d. L. Jul. de Annon. §. 2.*

Qu. 165. Quæ hujus pœna?

Resp. Pœna est 20. Solid. *d. l. 2. §. f. & extraordinaria pro circumstantiis, l. 37. ff. d. pœn. re. ribus nostris illi, qui in Republ. flagellant, & vexant annonam, die das Korn theuer machen adhuc arbitrariè puniuntur, quæ pœna tunc gravior fere hodie est, quam fuit olim. vid. re. for.*

orm. Polit. d. An. 1548. tit. die Monopolia und
schädliche Verkäufe belangend 2c. & Const.
Crim. Car. art. 113. Laut. Coll. Pr. d. t. d. Annon.

. 5. Quinimo potest hodie pro ratione circum-
stantiarum capitalis quoque poena ideo irrogari,
scilicet sæpius & ingenti cum Civitatis damno
nona sit flagellata, adeò, ut propter caritatem
hominibus quibusdam ære destitutis pereundum
verit d. Const. Cr. art. 113. Matth. d. Crim. ad
l. 48. l. 9. c. 2. n. 2. Matth. Stephan. ad d. art.
13. D. Hoppe ad §. 11. J. h. & omninò D. Stryk
D. d. Dardanariis imprimis cap. 8. & per tot.

Qu. 166. Quibus accusatio hæc competit?

Resp. Omnibus, etiam servis & fœminis, l.
1. l. f. §. f. ff. ad L. Jul. d. Annon.

Qu. 167. Quid est Crimen Residui?

Resp. Est delictum publicum, quo pecunia
publica ab eo cujus fidei & periculo, ad certum
usum publicum destinata, data erat, retinetur,
vel in usum proprium convertitur. l. 2. l. 4. §. 3.
L. 9. §. 6. ff. de peculat. ibique Laut. in Coll. Pr. §.
9. & Comp. p. 704.

*Qu. 168. An ergo commodatarius, negotiorum
gestor, vel alius, qui pecunia sibi commissa
utitur hoc Crimen ut per-
petrat?*

Resp. Neg. quamvis enim hujus generis ho-
mines pecuniam administrent, non tamen pu-
blicam, nec in usum publicum destinatam.

*Qu. 169. Quinam porrò L. Jul. de residuis
tenentur?*

Resp. Qui ex administratione publica Fisco
aliquid

aliquid debent & intra annum non solvunt.
l. 9. §. f. d. t. ad L. Jul. Pecul.

Qu. 170. Poena hujus Criminis quanam est?

Resp. Poena hujus Criminis est pecuniaria, & reus punitur amplius tertia parte, quod ipse fisco debet, *l. 4. §. 5. ff. d. t. e. g.* si quis retinuerit 300. flor. poena erit 100. flor. *Comp. Laut. d. p. 704.* interdum dupli poena statuitur. *l. ult. C. d. frum. urb. Constant. 10. tit. 23.* Laut. *Coll. Pr. d. tit. ad L. Jul. Pecul. §. 11.* quæ poena an adhuc moribus nostris in usu sit? *vid. ap. Struv. d. E. x. th. 81. Carpz. p. 2. qu. 82. Laut. in delib. ff. th. 60. Harpprecht ad J. p. 1240. Philippi in Ulf. Pr. J. Lib. 4. Ecl. 96. n. 12.*

Qu. 171. Sed cur hoc Crimen mitius punitur, quam crimen peculatus?

Resp. Quia hujus criminis reus delinquit circa pecuniam administrationi & fidei ac periculo suo commissam, talia vero delicta regulariter mitius puniuntur. *l. 55. §. 1. ff. d. admin. tut.* quod secus in Reo Criminis peculatus. *D. Hopp. ad J. p. 1239. Brunn. in repet. paratit. Wesemb. p. m. 990 Qu. 10. h.*

INDEX RERUM ET VERBORUM.

*numerus primus denotat Librum, secundus Titulum,
tertius & sequentes ut & unic. Questionem. Pr.
Proœmium.*

A.

ACTIO.

Quid. IV. VI. 1. Quotuplex. IV. VI. 2. metus cau-
sa, quare in rem scripta dicatur 257. ratione ad-
juncti alia actiones sunt bonæ fidei, alia stricti
juris, alia arbitrariæ 264. quæ bonæ fidei 266. trans-
cantne actiones in heredes, IV. XII. 18. quæ in heredes
actoris 19. an etiam ex delicto privato venientes 20.
quid si actiones ad jus aliquod personale tendant 21.
an actio, qua illata injuria vindicatur, ad heredes trans-
eat 22. an actio injuriarum recantatoria 23. an actio
Criminalis 24. an actiones populares 25. quæ actiones
extinguantur morte rei 26. actiones reales an adversus
heredes dentur 27. an actiones personales ex conven-
tione descendentes 28. an & quibus in casibus interdum
actio ex facto licito descendens adversus heredes non
competat 29. ex facto illicito si descendat actio quid ju-
ris 30. seqq. ad successorem quando aliquid pervenisse
intelligatur 33. qualis regula obtineat, quando actio ex
delicto privato descendens vivo reo in judicium dedu-
cta 34. seq. an actiones in rem scriptæ passivè transeant
36. an actiones ex delicto publico 37. an audiendus reus,
qui ante rem judicatam, post acceptum tamen judici-
um satisfactionem offert 39.

ACCEPTILATIO.

Quid. III. XXX. 17. qui acceptum rogent 18. qui acceptum
ferant 19. an omne debitum acceptilatione tolli possit

INDEX

20. quid si tamen id, quod ex alia quam verbalis descriptione debetur, accepto latum fuerit 11. an coemptum vel diem recipiat acceptilatio 22. an hodie usus acceptilationis usus 23.

ACCESSIO.

Quid. II. I. 105. fit vel extrinsecus, vel intrinsecus 106. accessio in specie sic dicta, quotuplex 107. naturalis accessionis species quatuor 108. accessio industrialis 124. hujus species 125.

ACCRESCENDI JUS.

Quid. II. XX. 38. qui dicantur conjuncti 39. coempti quotuplex 40. seqq. an omnis conjunctio sufficiens accrescendi 44. an portio deficientis cum onere accrescat, an sine onere 45. an in negotiis instrumenti locus sit juri accrescendi 46.

ACQUISITIO.

Per quas personas nobis acquiratur, II. IX. 1. an per viros 2. an per servos 30. an dominis ignorantibus 31. quid circa hereditatis acquisitionem 32. cui acquirat servus fructuarius 33. an per eum seu liberam personam etiam nobis acquiratur 34. an per possessionem dominium quoque acquiratur 35. modi acquirendi per universitatem quot 37. add. Lib. III. tit. XI. & Tit. XII.

ADEPTIO LEGATORUM.

Quid II. XXI. 2. quid si testator promiserit, si non recedendum 3. voluntas contraria quomodo declaratur. 4. quomodo verbis 5. quomodo facto 6. si res legata alienata, & ignoretur, quo animo id factum, quid in debio dicendum 6.

ADDICTIO IN DIEM,

Quid. III. XXIV. 55. quomodo dividatur 56. expensa quotuplici modo fiat 57. quando existere censetur conditio resolutive 58.

ADJUNCTIO.

Qua ratione acquiratur per adjunctionem, II. I. 134. quomodo fieri soleat 135. quid si pars minor seu accessum pretiosius sit principali 136. quomodo consistat domino partis, quæ cessit 137. quid si suam personam quis intexuerit vestimento alieno 138.

RERUM ET VERBORUM.

ADOPTIO.

Quid, I. XI. 2. dividitur in arrogationem & adoptionem in specie sic dictam I. XI. 3. hæc quid 4. requisita 6. qui possint adoptare 7. qui non 8. seqq. an frater fratrem 11. qui possint adoptari, 12. qui non, 13. an impuberes, 14. an arrogatus iterum emancipari possit ab arrogatore, 15. an nepotem adoptare possit, filium non habens, 17. si quis nepotem adoptare velit, ac si ex filio esset natus, 18. quid si avus nepotem ex filio alii in adoptionem dare velit, 19. effectus adoptionis, 20. an hodie adoptatus à nobile fiat nobilis, 21. quid juris consequatur adoptatus ab extraneo, 22. an adoptiones adhuc hodie in usu 23.

ADULTERIUM.

Quid de Jur. Civ. IV. XVIII. 32. an hoc jure saltem in nuptam committatur, 33. hodie quid, 34. divisio, 35. an sponsus & sponsa hodie hoc crimen committant, 36. an separati quoad thorum & mensam, ibid. qua ratione vindicetur, 37. seqq. qui hic accusare possint, 39. seq. quid juris si criminis hujus rei factum confiteantur, 41. quæ pœna adulterii, 42. seq. quibus in casibus cessat pœna capitalis, 44. quomodo civiliter puniatur, 45. quomodo auctoritate privata vindicetur, 46. requisita privatæ hujus vindictæ. 47.

ÆDILITIA ACTIO.

Quando detur, IV. IX. 15. ad quid competat, 16.

AER.

An occupari possit, II. I. 11.

ÆSTIMATIO.

Res taxationis gratia æstimata quæ dicatur, II. VIII. 4. in quibus negotiis æstimatio venditionis gratia censetur facta, 5. quomodo facienda, II. XXII. 8.

AFFINITAS.

Quid, I. X. 16. quot hujus genera, 17. an nulli dentur gradus affinitatis, 18. quæ regula in computatione graduum affinitatis tenenda, I. X. 19. & 58. seqq.

AGNATI.

Qui, I. XV. VIII. quomodo agnatio finiatur, I. XV. 10. quomodo probetur, III. I. 48. qua ratione in feudis 49.

AGNITIO.

Voluntas testatoris quando tacitè dicatur agnita, III. XVIII. 17.

INDEX

ALIENATIO.

Qui alienare possint, II. VIII. 1. an maritus fundam o-
ralem, 3. quid si uxor consentiat, 6. an etiam oppu-
ratio prohibita, 7. quibus casibus marito fundi domus
alienatio permessa, 8. an alienatio contra L. Jul. facta,
interdum ex postfacto conualecat, 9. an non domus
aliquando alienare possint, 10. an Creditores, de
quæ alienare volens Creditor observare debeat, II. VIII.
11. seqq. quid si aliquid super sit de pretio, 17. quid
res pignorata solenni modo proscripta, aut sub huius
venum exposita emptorem non inveniat, 18. licet
pupillis res suas alienare, 19. an debitum solvere, et
mutuam aliis pecuniam dare, 20. quid si de facto sol-
vant, 21. an nec debitum solvere 22.

ALIMENTA.

A quo decernenda pupillo alimenta, I. XXVI. 20. quomodo
puniatur tutor, qui ne pupillo alimenta decernat,
sui copiam non facit, I. XXVI. 18. quid si pater
quidem sit, sed neget alimenta decerni posse, 19. quo-
modo præstanda alimenta, 21. quid si de suo quid co-
gaverit tutor, 22.

ALLUVIO.

Quid. II. I. 109. cui acquiratur, 110. an jus alluvionis in
usu. III.

ALVEUS.

Quid. II. I. 119. alvei veteris derelictio quid, II. I. 118. cu-
jus juris fiat novus alveus, 120. quid si ad veterem al-
veum revertatur flumen, cuius fiat novus, 121. mori-
bus nostris cui alveus relictus cedat, 122.

AMBITUS.

Grimen ambitus quid, IV. XVIII. 153. poena 154.

ANNONÆ CRIMEN.

Quid. IV. XVIII. 164. hujus poena, 165. quibus hic accu-
satio competat, 166.

APES.

Quomodo acquirantur, II. I. 61. quid si examen evole-
verit, 62.

APPREHENSIO.

Quid. II. I. 50. divisio, 51.

ARRESTUM.

An per arresti impositionem fiat lis pendens, IV. XIII. 1.

AR-

RERUM ET VERBORUM.

ARRHA.

An ex arrha data præsumantur sponsalia, I. X. 29. quis solutis sponsalibus arrhas retineat, 37.

ASSASSINUM.

Quid, IV. XVIII. 93. requisita, 94. pœna, 95.

AUCTORITAS.

Tutoris quid, I. XXI. 5. requisita, 6. an omnis pupillus tutore auctore contrahere possit, 7. in quibus causis necessaria sit tutoris auctoritas, 8. an in hereditatis aditione necessaria, 10. forma, 11. an per procuratorem, nuncium, epistolam rectè interponatur, 12. effectus 13. cujus valoris sit negotium sine tutoris auctoritate gestum, 14. seq. an in rem suam tutor autor fieri possit 16. an hodie tam frequens auctoritatis tutoriæ usus, 19. an sine tutorum auctoritate acquirere valeant pupilli, II. VIII. 23.

AUTHENTICÆ.

Harum auctoritas, Pr. 20.

B.

BENEDICTIO SACERDOTALIS.

An sit de essentia matrimonii, I. X. 40.

BENEFICIUM.

Ordinis seu excussionis quid, III. XXI. 20. hujus causa impulsiva, 21. quando cesset, 22. divisionis quid, 23. requisita, 24. quid si fidejussor omissa divisionis exceptione totum solvat, an partem confidejssoris à Creditore repetat, 25. an nec contra confidejssores regressum hoc in casu habeat, 26. quibus in casibus cesset, 27. cedendarum actionum beneficium quid, 28.

BIGAMIA.

Quid, IV. XVIII. 61. quomodo puniatur, 62. quo tempore præscribatur, 63.

BLASPHEMIA.

Pœna, IV. XVIII. 28. requisita, 29. an consuetudo blasphemandi blasphemum à pœna ordinaria excuset, 30.

BONA.

In bonis & ex bonis esse quid, IV. I. 12.

BONORUM POSSESSIO.

Quid, III. X. 2. à quo Magistratu petenda, 3. quomodo, 4. an ipso facto agnosci possit, 5. intra quod tempus agni-

INDEX

ratio facienda, 6. seq. qui bonorum possessionem impetrare possint, 8. quomodo dividatur, 9. quid decretum, 10. quid carboniana, 11. quid illa, quæ datur ventri, 12. ut ventri hæc possessio detur, quæ requirantur, 13. an bonorum possessio adhuc hodie in usu, 14. bonorum possessio litis agnoscendæ causa quibus conceditur, 15. edictalis bonorum possessio quid, 16. hæc quotuplex, 17. extraordinaria quid, 18. ordinaria quid, 19. an edictarias omnes retinuerit Imperator, 20. bonorum possessio contra tabulas quid, 21. secundum tabulas quid, 22. unde liberi quid, 23. unde legitimi quid, 24. unde cognati quid, 25. unde vir & uxor quid, 26. an hæc, & species adhuc hodie necessariae, 27. qua ratione potest dividatur bonorum possessio, 28.

C.

CARCER.

An incarceration dici mereatur pœna. IV. I. 72.

CAPITIS DEMINUTIO.

Quid. I. XVI. 1. divisio in maximam, mediam & minimam, 2. quid maxima, 3. seqq. quid media, 4. & quid minima, 10. hæc an hodie usum habeat, 11. an servus, qui manumittitur, capite minuatur, 12, 13. an dignitas aufertur, 13.

CASUS FORTUITUS.

An præstandus, II. XX. 64. quomodo describitur, III. XV. 48. in quibus contractibus præstandus, 49.

CAUSA.

Quid. II. XX. 51. an falsa causa viciet legatum, 52.

CAUTIO.

Damni infecti quid, III. XVI. 9. legatorum quid, 10. & litæ cautiones quæ, 11. cautio in genere quid, IV. I. 2. quot modis fieri soleat, 3. seq. pignoratitia cur in iudicio non admittatur, 6. quid si idoneos fidejussores quis invenire nequeat, 7. cautionis juratoriae requiruntur, 8. nudæ promissioni quid relinquantur, 9. an quomodo olim & hodie actor cavere debeat, 10. si an hodie etiam de reconventionem, 14. quomodo reconventionis cautio, 17. seqq. an in criminalibus causis immunis sit reconventionis præstatione, 23. quomodo procurator actoris caveat, 24. quomodo procurator rei, 26. seq. quomodo ejus defensor, 27.

RERUM ET VERBORUM.

CHIROGRAPHARIUS CONTRACTUS.

Quid. Ill. XXII. 3. an semper ad contractus perfectionem requiratur, 2. an sola confessio sufficiat, 4. an ex hoc contractu ante biennium oriatur obligatio, 5. qualis sit hæc obligatio, 6. qualis actio ex hoc contractu oriatur, 7 per quod remedium excludatur hæc actio, 8.

COALITIO.

Quid. Il. I. 112. an si pars detracta coaluit, adhuc priori domino supersit actio ad pretium consequendum, Il. I. 113.

CODEX,

Quid. Pr. 16. quando prodiit, 17. quæ continet, 18. divisio, 19. an deroget Pandectis, 25.

CODICILLUS.

Quid. Il. XXV. 1. quomodo dividatur, 2. ab intestato quomodo fiat, 3. causa efficiens proxima codicillorum, 4. solennitates codicillorum scriptorum, 5. solennitates codicillorum nuncupativorum, 6. num foeminae hic testes esse possint, 7. an Legatarius, 8. in codicillis, quæ relinqui possint, 9. an etiam hereditas, 10. an plures codicillos quis facere possit, 11. quomodo vitientur 13. quomodo ritè facti dissolvantur, 14. clausula codicillaris quid, 15. hujus effectus 16. ut effectum fideicommissi operetur, quæ requirantur, 17. quid si à Notario adjecta hæc clausula, 18. quomodo hodie concipi soleat, 19.

COGNATI.

Qu. I. XV. 9.

COLLATERALES.

Quotuplicis generis, Ill. I. 38.

COMMENDATIO.

Quid. Ill. XXVII. 18.

COMMISSORIA LEX.

Quid in contractu pignoris, Ill. XV. 78. an valida, 79. quid in contractu emptionis venditionis, Ill. XXIV. 59. an certum tempus hic exprimendum, 60. an emptio commissoria statim sit perfecta, 61. existente conditione quid juris, 62. qualis actio hoc in casu comperat emptori ad arrham datam vel partem pretii solutam repetendam, 63.

INDEX

COMMIXTIO.

Quid. II. I. 134. quid juris, si res duorum commixtæ, 135.

COMMODATUM.

Quid. III. XV. 19. quomodo dividatur, 20. quæ res commodari possint, 21. an honorarium recte accedat, 22. an commodans ante tempus finitum usum rei commodatæ auferre possit, 23. an dominium rei commodatæ non transeat in commodatarium, 24. quid si tamen ad tempus dominium transferatur in commodatarium, licet hoc expressè agatur, ut commodatum contrahatur, 25. inter commodatum & precarium, quæ differentia, 26. quotuplex actio oriatur ex commodato, 27. actio commodati directæ quid, 28. quam culpam præstet commodatarius, 29. quid si res commodata sit utriusque & commodantis & commodatarii gratia, 30. quid si commodans sua duntaxat gratia commodaverit, aut ultro ad commodandum se obtulerit, 31. actio commodati contraria quid, 32. an ad expensas detur hæc actio, 33.

ACTIO COMMUNI DIVIDUNDO.

vid. Rerum Communio.

Quid. III. XXVIII. 36. seqq.

CONATUS.

Quomodo in maleficiis puniatur, IV. I. 3. seqq.

CONCUBITUS.

An sit prohibitus IV. XVIII. 56. concubina quid, 57. præmaturus concubitus quomodo puniatur, 58.

CONDICTIO.

Causa data, causa non secuta, III. XXVIII. 57. sine causa quid, 58.

CONDITIO.

Quales condiciones adjici possint sponsalibus, I. X. 25. an Magistratus dare tutorem sub conditione possit, I. XIV. 12. quando pupillus conditionem suam reddere deteriorem dicatur, I. XXI. 9. conditio quid, II. XIV. 21. & III. XIV. 58. quotuplex, XIV. 21. potestativæ conditionis subdivisio, 23.

CONFUSIO.

Quid. II. I. 131. quid juris si duorum materiæ confusæ, 132. quid si non casu, nec tamen voluntate dominorum

con-

RERUM ET VERBORUM.

confusio facta, puta à Titio vel ab uno ex dominis altero ignorante, 133.

CONSANGVINITAS.

id. I. X. 2. divisio in naturalem tantum, civilem tantum & mixtam, I. X. 3. seqq.

CONSECRATIO.

æ dicatur legitima, II. I. 26. quid hodie, 27.

CONSILIUM.

id. III. XXVII. 1. effectus, 8. seq.

CONSTITUTIONES PRINCIPUM.

id. I. II. 48. divisio, I. II. 51. distinguuntur portò in generales & speciales, I. II. 57. seqq. an rectè cum jure Prætorio comparentur Constitutiones Principum Imperii, I. II. 67.

CONSUETUDO.

id. I. II. 71. requisita, 72. quot actus requirant, 73. divisio, 74. à quo probanda, 75. quomodo, ibid. & 76. Effectus, 77.

CONTRACTUS.

id. III. XLV. 34. quotuplices, 35. verus quid, 36. veri sunt vel nominati, vel innominati, 37. qui nominati, 38. hi quotuplices, 39. innominati qui, 40. sunt vel regulares vel irregulares, 41. quasi contractus quid, 42. & III. XXVIII. 1. 2. & 55. Contractus bonæ fidei quid, III. XLV. 43. stricti juris quid, 44. unilaterales quid, 45. bilaterales quid, 46.

CORREI

credendi qui, III. XVI. 34. debendi qui, 35. an expressis verbis adjiciendum est duos reos nunc constitui, 36. effectus correalis obligationis, 37. an correat credendi etiam invito vel ignorante altero correo debitum exigere possit, 38. an quod unus ex correis credendi acceperit alteri communicare debeat, 39. an dentur casus, quibus etiam non socii communicare accepta teneantur, 40. quid si unus ex pluribus debendi reis conventus integrum debitum creditori exsolvat, an nec hic eo nomine adversus cæteros actionem habeat, 41. an conditio, locus, dies correali obligationi adjici possint, 42.

CULPA.

Quare ob culpam latam remotus tutor non fiat infamis, I. XXVI. 14. culpa quid, III. XV. 36. quotuplex, 37. culpa

INDEX

lata quid, 38. an à dolo differat, 39. levis quid, 40. culpa levis in concreto, quando dicatur committi, 41. levissima quid, 42. qualis culpa & diligentia in quolibet contractu præstanda, 43. quid si de hoc nihil fuerit conventum, 44. regulæ de culpæ præstatione, 45. seqq. culpa quomodo debeat esse comparata. IV. III. 7.

CURA, CURATOR.

Quid. I. XXIII. 1. an ante legitimam ætatem non contrahere possit minor sine curatore, I. XXIII. 5. qui Magistratus dent curatores, 8. an in Testamentis constitui possint, 9. & 10. qui possint esse Curatores, 11. an maritus uxoris suæ curator esse queat, 12. I. XXV. 29. objectum curæ, 13. an minores inviti teneantur accipere curatores, 14. an impuberibus aliquando detur curator, 15. seqq. quibus personis dentur curatores, 20. quibus modis finiatur cura, I. XXII. 1. seqq.

D.

DAMNUM INCURIA DATUM.

An ad vera, an ad quasi delicta referendum, IV. I. 7. quid IV. III. 1. forma hujus delicti, 2. requisita, 3. quid si patientis quoque culpa concurrat, 4. an ex hoc delicto obligetur, qui liberum hominem statim exanimavit, 5. an omnis culpa ad hanc actionem sufficiat, 6. culpa quomodo debeat esse comparata, 7. quibus modis committatur, 8. seq. quid de damno jure dato dicendum, 10. quis probare debeat & damnum & culpam, 11. ex hoc delicto quales descendant actiones, 12. & 29.

DECRETA.

Quid. I. II. 55.

DEFENSOR.

Quis dicatur, IV. X. 46. à procuratore quomodo differat, 47. quomodo rei se defendant, IV. XIII. 2. seqq.

ACTIO de DEJECTIS vel EFFUSIS.

Quid. IV. V. 12. quomodo dividatur, 13. requisita, 14. quibus detur, 15. adversus quos, 16. ad quid, 17. quid si liber homo fuerit occisus, 18. an pœna, 50. aut eorum adhuc moribus obtineat. 19.

DELEGATIO.

Quid. III. XXX, 29.

DE-

RERUM ET VERBORUM.

DELIBERANDI JUS.

Quid, ll. XIX. 12. intra quod tempus instituenda delibe-
ratio, 13. quid si ante voluntatis declarationem defini-
tum tempus elapsum sit. 14.

DELICTUM.

Quid, lV. l. 1. per factum quid intelligatur, 2. divisio, 5.
seq. vera delicta quotuplicia, 8. privata quotuplicia, 9.
ex delicto qui obligentur, 10. qui non, 11. quid de pu-
bertati proximis dicendum, 12. quid de puberibus, 13.
quid de Melancholicis, 14. remedia. quibus delinquen-
tes conveniuntur quotuplicia, 15. quasi delictum quid,
lV. V. 1. species quasi delictorum, 2.

DEMONSTRATIO.

Quid, ll. XX. 48. an falsa demonstratio vitiet Legatum
49.

DEPOSITUM.

Quid, lll. XV. 50. dividitur in regulare & irregulare, 51. in
sequestrum & depositum in specie, 52. hoc est vel volun-
tarium, vel necessarium 53. quæ res deponi possint, 54.
an res immobiles, 55. requisita depositi, 56. quid si cista
sit deposita, & res inclusæ perierint, 57. ut de rebus in-
clusis earumque æstimatione eo melius constet, quid
deponenti agendum, 58. quotuplex actio ex hoc con-
tractu oriatur, 59. in quantum teneatur heres, si rem
apud defunctum depositam distraxerit, ignorans depo-
situm esse, 61. depositarius qualem culpam præstet, 62.
ad quem spectet casus fortuitus, 63. in deposito mise-
rabili, si depositarius vel ejus heredes depositum infi-
cientur, quid juris, 64. actio depositi contraria quid, 64.
quotuplex, 65. depositum Juris quid, 70. ut oblatio
legitimè facta dicatur, quæ concurrere debeant, lll.
XXX. 42. quid si unum vel alterum requisitum omissum
fuerit, 43. quæ obsignatio dicatur legitima, 44. in quo
loco deponenda pecunia, 45. hujus depositionis legi-
timè factæ quisnam effectus, 46.

DESCENDENTES.

Qui, lll. l. 8.

DIES.

Quomodo conventionibus adjiciatur, lll. XLV. 58. quo-
suplex, lll. XVI. 56.

INDEX

DIVINÆ RES.

vid. Res.

An objectum Jurisprudentiæ constituent, L. L. 4.

DIVORTIUM.

Quæ hujus justæ causæ, l. X. 75.

DOLUS.

Quid, III. XV. 34. in quibus contractibus præstetur effectus, III. XXIII. 6.

DOMINIUM.

Quid, II. l. 41. an res corporales tantum sint in domo, II. l. 42. divisio, 43. & 47. dominium directum quod, 44. utile quid, 45. modi acquirendi dominium quod, plices, 48. seq. & II. VI. 2. seqq. an adjudicatio in iis familiæ heriscundæ, communi dividendo, in regundorum facta tribuat dominium, IV. XVII. 14.

DONATIO.

Quid, II. VII. 1. quomodo dividatur, 2. mortis causa, quomodo hæc fiat, 4. quot testes ad hanc donationem requirantur, 6. an Constitutio L. f. C. d. fidei in donatione Mortis causa locum habeat, 7. quomodo hæc à Legato differat, 8. quot modis dissolvatur, 9. hæc donatio simplex quid, 11. quomodo fiat, 12. an in iis donandi præsumatur, 13. ad donationis validitatem quid requiratur, 14. quæ summa hodie insinuanda, 15. an donationes Principum insinuatione opus habeant, 16. an donatione remuneratoria insinuanda, 17. quæ donationes porro insinuatione egeant, 18. qui donare & donationem recipere possint, 19. an donationes inter virum & uxorem subsistant, 20. an mortis causa donare conjuges nequeant, 21. an revocari donatio possit, 22. ob quas causas, 23. seqq. quousque donatio remuneratoria revocari possit, 26. an donatio ab heredibus donantis revocari possit, 27. donatio propter nuptias quid, 28. quid juris habeat mulier in rebus propter nuptias donatis, 34.

DOS.

Jus dotium an sextam juris in re speciem constituat, II. l. 5. dos quid, II. VII. 29. à quo præstanda, 30. an tutor possit cogere subditos ad dotem filiz dandam, 31. an dotis quantitas etiam in donatione propter nuptias

RERUM ET VERBORUM.

attendenda, 32. an ratione fructuum inter dotem & donationem propter nuptias differentia, 33. fundus dotalis quis, ll. Vlll. 2. an prohibita alienatio fundi dotalis, ad omnes res dotales pertineat, 3. quid si uxor in alienationem consentiat. 6.

DOTALITIUM.

Quid. ll. Vll. 34.

DUPPLICATIO.

Quid. IV. XLV. 2.

E.

EDICTUM PERPETUUM.

Quid. Pr. 10. Edicta quid. l. ll. 56.

EMANCIPATIO.

Quid. l. Xll. 7. an pater filium emancipare nepotem vero in potestate retinere possit, l. Xll. 8. an parentes possint cogi, ut liberos de potestate sua dimittant, l. Xll. 9. an emancipatio adhuc hodie in usu, l. Xll. 10. an emancipationi comparanda multis in locis recepta liberorum separatio, l. Xll. 12.

EMPHYTEUSIS.

Quid. III. XXV. 38. divisio, 39. unde originem traxerit, 40. an scriptura requiratur, 41. Canon in quo consistat, 42. Effectus hujus contractus, 43. actio emphyteuticaria quid, 44. quibus & ad quid competat, 45. re ex hoc contractu tradita quid transferatur in accipientem, 46. Jus Emphyteuticum quid, 47. an ad heredes hoc jus transmittatur, 48. an titulo singulari transferri possit, 49. quid si dominus consentire, & novam emphyteutam sine justa causa recipere recuset, 50. vendita Emphyteusi quid emphyteuticario faciendum, 51. quibus modis extinguatur jus emphyteuticarium, 52. & 53.

EMPTIO VENDITIO.

Quid. III. XXIV. 1. divisio. 2. an non omnis emptio venditio, cui scriptura accedit, rectè dicatur in scriptis fieri, 3. quomodo perficiatur, 4. an ad emendum vendendum quis cogi possit, 5. & l. Vlll. 2. qui emere & vendere possint, III. XXIV. 6. qui impediantur & prohibeantur, ibid. & seqq. objectum, 9. ratione rei quid requiratur, 10. an res aliena vendi possit, 11. quid si res vendita emptoris sit propria, 12. quale pretium re-
qui-

INDEX

quiratur in emptione, 13. an cum pecunia res p^{oss}
 ti possit, 14. quale negotium inde fiat, 15. an vera
 gratiofa sit vera venditio, an verò in vim domini
 subsistat, 16. an pretii determinatio in arbitrium in
 trahentium conferri possit, 17. an in arbitrium
 18. quod pretium dicatur iustum, 19. periculum
 commodum rei venditæ ad quem pertineat, 20. an
 emptio dicatur perfecta, 21. perfecta emptio
 quem pertineat periculum, 22. quid si res tangit
 ad corpus, & per aversionem uno pretio in unum
 constituto, venditæ fuerint, 23. an periculum an
 dum sit venditoris, 24. imperfecta emptione vende
 ne ad quem pertineat periculum, 25. exempla em
 ptionis imperfectæ, 26. quid si duæ res alternatim ven
 ditæ, & una ex illis perierit, 27. perceptione bono
 rum vendita cujus sit periculum, 28. ad quem per
 neat periculum rei venditæ traditæ, cujus domini
 venditor, donec pretium fuerit solutum, sibi re
 vit, 29. quomodo fieri possit venditio, 30. quæ con
 ditio habeat conditio emptioni expresse opposita
 huc pendens, 31. existente condicione quid pars
 quid si deficiat conditio, 33. ad quem pertineat damnum
 rei, quæ pendente condicione perit, 34. quomodo
 actio oriatur ex emptione venditione, 35. actio em
 quid, 36. quando oriatur, 37. an statim in iudicium
 deduci possit, 38. quid si traditio subsequatur, an pre
 tio nondum soluto nec dominium transferatur, 39. an
 venditor rem venditam præcisè tradere teneatur, 40. an
 debitor rem venditam debito modo tradere & ob
 tioni satisfacere videatur, quæ requirantur, 41. per
 nentiarum nomine quæ veniant, 42. seq. per rei trans
 tionem quid venditor transferre teneatur, 43. an trans
 feratur dominium, si quis dolo inductus sit ad emptum
 ad credendum, 46. unde hic dolus colligatur, 47. actio
 venditi quid, 48. quando institui possit, 49. ad quod
 competat, 50. seq. mora quando in hoc contractu ob
 catur commissa, 52. pacta resolutiva, huic contractui
 adjici solita, 53. eorum effectus, 54. contraria em
 ptionis venditionis, 65.

ERROR.

Quis dicatur errans III. XXIII. 9. an omnis error Contractum vitiet, 10. quid si circa contractum vel subjectum commissus error, 12. quid si circa objectum, 13. seqq. quid si circa accessoria commissus, 14.

EVICTIO.

Quid. III. XXIV. 45.

EXCEPTIO.

Quot modis sumatur, IV. XIII. 1. quid. 6. origo. 7. an dentur exceptiones Jur. Civ. introductæ, 8. exceptio metus quid, 9. quibus & contra quos detur, 10. doli quid, 11. quoduplex, 12. doli generalis quid, 13. quibus & contra quos detur, 14. doli specialis quid, 15. an etiam lata culpa huic exceptioni locum faciat, 16. quibus detur, 17. contra quos, 18. an adversus parentes vel patronos, 19. non numeratæ pecuniæ exceptio quid, 20. pacti conventi quid, 21. jurisjurandi quid, 22. rei judicatæ quid, 24. qualis sententia requiratur, ut hæc exceptio locum habeat, 25. quare ex judicato detur exceptio, 26. an hæc exceptio etiam in Criminalibus locum habeat, 27. divisio exceptionum, 28. quæ dicantur nominatæ, 29. quæ innominatæ, 30. quæ civiles, 31. quæ prætoriæ, 32. reales, 33. personales, 34. mixtæ, 35. ad quas referendum privilegium depauperatis debitoribus de Anno 1654. datum, 36. quæ temporales, 37. quæ perpetuæ, 38. quæ dilatoriæ, & quoduplices, 39. seqq. ratione jurisdictionis quales exceptiones opponantur judici, 42. quales ipsius personæ, 45. quales personis litigantium, 49. quales Procuratoribus, testibus &c. 50. quæ exceptiones modum litigandi respiciant, 51. quæ merita causæ, 52. quæ dicantur peremptoriæ, 53. exceptionem peremptoriam opponens quid petat, 54. harum aliæ cum ipsa actione oriuntur, aliæ ex novis descendunt causis, 55. seqq. an exceptiones ipsam actionem tollant, 58. quando opponendæ exceptiones dilatoriæ, 59. seq. an interdum etiam post sententiam, 61. quo ordine, 62. quando opponendæ exceptiones peremptoriæ. 63. seqq. an interdum etiam post sententiam validè opponantur, 66. an

INDEX

reus pluribus exceptionibus ad elidendam utam ab-
nem uti possit. 67.

EXCUSATIO à TUTELA,

Quid. I. XXV. 1. quoruplex, 2. quot liberi excusa-
quales, 4. seq. an nepotes, 6. an administratio sua,
an absentia, 8. quid si redierint absentes, 9. an im-
cillii translatio liberationem pariat, 10. an Magis-
trum gerens excusetur, 11. an litrem cum pupillis
bens, 12. an tres tutelas gerens, 13. quomodo
computandæ, 14. seq. an interdum unica tutela
ciat, 16. an paupertas, 17. an adversa valetudo,
literarum ignorantia, 19. an inimicitia, 20. an
pupillorum ignotus se excusare possit, 21. an
controversiam à pupilli patre passus, 23. an excu-
set, 24. seq. an militia, 26. an professio artium
lium, 27. an qui tutor alicujus fuit, ab ejus cura
cusare possit, 28. quando proponenda excusatio,
quomodo, 31. seq. an tutor vel curator absens
curatorem se excusare possit, 33. quid si falsis al-
gionibus quis usus decreto absolutus sit, 34.

EXERCITORIA ACTIO.

Quid. IV. VII. 8. exercitor quis, 9. quis Magister
10. quibus & contra quos detur, 11.

EXHEREDATIO.

An liberi neglecto parentum consensu matrimonium con-
trahentes exheredari possint. I. X. 46. exheredatio
quid, II. XIII. 4. quoruplex, 5. forma legitimæ ex-
heredationis, 6. an omnes liberi aut instituendi, aut no-
minatim exheredandi, 7. quid juris, si pater liberum
quos in potestate habet, præterierit, 8. an postumi
vel instituendi vel exheredandi, 9. an liberi emanci-
ti, 13. an liberi adoptivi, 14. quid hodie juris, 15. an
miles nominatim exheredare debeat, 16. an mater &
avus maternus, 17. quid jure novo constitutum, &
quæ justæ exheredationis causæ. II. XVIII. 4. an
tur similes & majores. 5.

EXPENSÆ.

Quid. II. I. 168. divisio, 169. seqq. an judex victum &
expensas condemnare teneatur, IV. XVI. 13. quid
expensæ

RERUM ET VERBORUM.

expensæ censeantur petitaë, 14. ob quas causas victori debeantur, 15. annon is immunis sit, qui iuramentum calumniæ præstitit, 16. an interdum etiam victor in expensas condemnandus, 17. expensæ retardati processus quando peti possint, 18.

F.

FACTUM.

Quotuplex, III. XIV. 20. an ex facto alieno etiam quis teneatur, IV. VII. 1. ratio. 2.

FALCIDIA.

Lex Falcidia quid, II. XXII. 2. in cuius gratiam introducta, 3. quibus heredibus hac lege prospectum, 4. an si plures heredes instituti legatis sint onerati, singulis liceat quartam detrahere, 5. an locum habeat Lex Falcidia in donationibus inter vivos, 6. quando heres dicatur gravatus, 7. quomodo æstimatio patrimonii facienda, 8. quæ detrahantur ante Falcidiam, 11. pro consequenda Falcidia, quæ competant remedia, 12. quibus casibus cesset, 13. seqq. quomodo Lex Falcidia à SCto Trebell. differat, II. XXIII. 23.

FALSUM.

Quid, IV. XVIII. 114. quotuplex, 115. quibus modis committatur, 116. circa res quando committatur falsum, 118. quando circa personas, 117. in quibus negotiis extrajudicialibus falsum committatur, 119. quando in negotiis judicialibus, 120. pœna criminalis falsi, 121. quomodo puniatur, qui falsum testimonium dixit, 122. quomodo puniantur monetarum falsificatores, 123. quid si moneta saltem quoad formam mutata, 124. an nullo existente accusatore iudex ex officio adversus falsarios inquirere, eosque pœna promerita afficere teneatur, 125. an civiliter de falso agi possit. 26.

FAMILIA.

Quomodo dividantur personæ ratione familiæ, I. VIII. 1. quid sit familia, I. VIII. 2.

ACTIO FAMILIÆ HERCISCUNDÆ.

Vid. hereditatis communio. VIII. XXIX. 32. seqq.

INDEX

FAMOSUS LIBELLUS.

Quid. IV. IV. 55. an hoc crimen committatur, si alio quodam singulari modo notabile crimen quis alteri impingat, veluti pictura aut sculptili famoso, 56. quid si verum crimen objiciatur, 57. pœn f. mosi libelli, 58. an pœna famosum libellum divulgantium hodie capitalis, 59. an contra famosum libellum remedium re-torsionis adhiberi possit, 60.

FIDEICOMMISSUM.

Quid. II. XXIII. 1. quorūplex, 2. universale quid, 3. à quo tempore fideicommissa vim obligandi acceperint, 4. quomodo hic declaretur voluntas testatoris, 6. an etiam tacita voluntate constitui possint, 7. quales con-jecturæ sufficiant ad tacitum fideicommissum, 8. an nutu constitui possit, 9. an sub conditione, vel ex cer-to tempore, 10. quot testes requirantur, 11. à quibus relinqui fideicommissa possint, 12. quibus 14. quæ ve-niant restituenda in fideicommisso universali, 15. qua ratione conveniendus fiduciarius, qui hereditatem adiit, sed fideicommissum solvere detrectat, 17. an re-stituta hereditate aliquid commodi remanserit penes fiduciarium, 18. Ratio Senatusconsulti, 19. quid si fiduciarius recuset adire hereditatem, 20. Lex Falcidia & SCtum Trebell. quomodo differant, 21. an filius ul-tra dodrantem fideicommisso gravatus, tam legitimam, quam Trebell. deducat, 24. an idem quoque ad patrem porrigendum, 25. quem effectum ratione actionum SCtum Trebell. producat, 26. ex quibus causis cesset hæc quarta, 27. fideicommissum particulare quid, II. XXIII. 1. quæ res ita relinqui possint, 2. an libertas per fideicommissum dari possit, 3. quibus verbis relinquen-da fideicommissa, 4.

FIDEJUSSIO.

Quid. III. XXI. 1. quomodo dividatur, 2. qua ratione constituatur fidejussor, 3. an per epistolam, 4. qui pos-sint fidejussores accipere, 5. qui fidejubere, 6. qui non 7. cui obligationi fidejussio accedere, 8. an accessoriam quoque obligationi, 9. sed quid si ex delicto veniat obligatio, 10. & 11. an fidejussor in aliud, quam in pri-

RERUM ET VERBORUM.

principali obligatione est, obligari possit, 11. an fidejussio principalem obligationem precedere, 13. qua ratione obligetur fidejussor, 14. an heredes, 15. sed quid si obligatio ex delicto fuerit, quæ ad heredes non transit, 16. contra fidejussorem quæ comperat actio, 17. quæ fidejussori contra debitorem, pro quo solvit, 18. ad quid dentur hæ actiones, 19. qua ratione fidejussio differat à constituto, 29. quomodo ab expromissione, 30. quomodo extinguatur. 31.

FIDES.

Quando fides de pretio censeatur habita, II. I. 94. quis hoc probare teneatur, 95. bona fides quid. II. I. 157. & II. 6. 8. quis bonæ fidei possessor, II. I. 156. an dubitans vel in jure errans non habeatur pro bonæ fidei possessore, 158. & II. VI. 9. quos fructus acquirat B. F. possessor, II. I. 163. quos M. F. possessor, 164. quo tempore bona fides adesse debeat, II. VI. 10. quid juris habeat B. F. possessor in servo, II. IX. 34.

FILIUSFAMILIAS.

Quis dicatur. I. VIII. 4.

FINIUM REGUNDORUM ACTIO.

Quid. III. XXVIII. 56.

FISCUS.

An fiscus res, v. g. è navi jactas aut naufragio amissas sibi justè vindicet, II. I. 82.

FLUMEN.

Quomodo ab aqua profluente differat, II. I. 15. quid hodie circa flumina juris, II. L. 16. seq. insula in flumine producta, & alveo cohærens cui acquiratur. 114.

FORNICATIO.

Quid. IV. XVIII. 54. ejus pœna 55.

FRUCTUS.

Quid. II. I. 150. divisio, 160. seqq. quos fructus, b. f. & m. f. possessores acquirant, 163. & 164. quos usufructuarius, 165. ad quem pertineant fructus nondum percepti mortuo usufructuario II. I. 166.

FUNERARIA ACTIO.

Quid. III. XXIX. 60.

INDEX

FURIOSI.

Q. i. I. XXIII. 21.

FURTUM.

Quid. IV. I. 16. an sit contra ius naturæ, 17. quoruplex olim fuerit, 18. seqq. an illa divisio adhuc hodie in usu. 23. quid si apud aliquem inventa res furtiva, 24. quoruplex hodie, 25. 28. & 29. manifestum quid, 26. non manifestum, 27. an crimen fericidii hodie pro furti specie habendum, 30. objectum furti, 31. an rerum nullius furtum fieri possit, 32. an liberorum in potestate existentium, 33. quor modis committatur furtum, 34. quid dicendum, si quis crediderit iusta opinione dominum consensurum, 35. an is, qui credit invito domino se rem v. g. commodatam contrahere, domino autem volente id fiat, furtum committat, 36. qua actione teneatur, qui servum alienum sollicitavit, ut res aliquas domino surriperet, & ad se perferret, si dominus per servum ejus rei certior factus permiserit servo, res quasdam ad sollicitantem perferre, quo cum in delicto deprehendat, 37. seq. an furti teneantur illi, quorum ope & consilio furtum factum est, 39. item, qui scientes furem celant, vel rem furtivam emunt. 40. an hæ personæ etiam ultimo supplicio affici possint, 41. an furtum committant liberi vel servi parentibus vel dominis quid surripiendo, 42. qualis actio hic locum habeat, 43. an furtum committant famuli Principum &c. cum suis vestimentis aufugientes, 44. an fur impunè occidi possit, 45. quibus remediis furtum vindicetur, 46. actio furti quid. 47. quibus competat, 48. an etiam furi detur, qui rem furtivam iterum furto amisit, 49. an credit. ri ob pignus surreptum, 50. quid si debitor ipse seu extraneus surripuerit pignus, 51. an conductori comperat, 52. an B. Fidei emptori, 53. quanti æstimatio hic facienda, 54. quid si commodatario res surripiatur, 55. an depositarius re deposita surrepta actionem furti habeat, 56. contra quos detur, 57. an dentur quædam personæ, quæ licet furtum revera committant, actione furti famosa tamen conveniri nequeant, 58. an actione furti etiam teneantur impuberes, 59. ad quid detur, 60. cur severius vindicetur

RERUM ET VERBORUM.

cerur furtum manifestum, quam non manifestum, 61. ipsa res, qua actione repetatur, 62. quomodo differant, actio furti & condictio furtiva, 63. effectus hujus actionis, 64. an actio furti in duplum & quadruplum adhuc hodie in usu, 65. extraordinaria criminali persecutione, ad quid agatur, 66. an mortis pœna sit justa, 67. an semper & indifferenter locum habeat, 68. secundum Constitut. Criminalem Carol. ut dicatur pœna, qualis distinctio observanda, 69. quomodo puniatur fur in furto simplici parvo, primo non manifesto, 70. seq. quomodo in simplici parvo, primo manifesto, 73. quomodo in simplici primo magno, 74. quomodo in furto reiterato secundo, 75. quomodo in furto tertio, 76. quod furtum dicatur tertium, 77. furtum qualificatum quomodo puniatur, 78. quod furtum dicatur qualificatum, 79. an fure suspeso nihilominus ad rei furtivæ restitutionem possit agi contra heredes, 80.

G.

GRADUS.

Computatio graduum quid. I. X. 1. quænam hic consideranda, I. X. 7. gradus quid. 11. quomodo computentur, 12. in computatione civili quænam tenenda, 13. quæ in computatione Canonica, 14. quæ computatio hodie obtineat, 15.

H.

HABITATIO.

Quid. IV. V. 7. qua ratione ab usu ædium differat, 8.

HEREDITAS, HERES.

Quid. II. IX. 38. circa acquisitionem hereditatis quæ observanda, 39. delatio hereditatis quotupliciter fiat, 40. heredis institutio quid, II. XIII. 1. seq. quotuplex, 3. suus heres quis, II. XII. 11. voluntaria heredis institutio quid, II. XIV. 1. an quoscunque heredes instituere liceat, II. XIV. 2. qui prohibeantur, 3. & 10. an servi institui possint, 4. an servus hereditarius, 5. an ejus quoque, qui in utero est, servus heres institui possit, 6. servus plurium heres institutus ab extraneo,

INDEX

cui acquiritur, 7. quid si unius saltem jussu adierit, 8. quid hodie, 9. quot heredes liceat instituere, 11. in quot partes distribuere hereditatem liceat testatori, 12. qua ratione dividenda hereditas pluribus heredibus institutis, 13. quid si omnes ex certa re fuerint instituti, 14. quid si ex certa portione, 15. quid si alii ex certis rebus, alii ex certis portionibus instituti, 16. quid si alii ex certis portionibus, alii simpliciter instituti, 17. an interdum is, qui in re certa, vel in parte hereditatis institutus est, totam acquirit hereditatem, 18. ad formam hereditaris quæ pertineant, 19. an sub conditione heredes instituere liceat, 20. & 24. quid si conditio impossibilis adjecta, 25. quid de conditione mutandæ religionis dicendum, 27. an plures conditiones adici possint, 28. an dies adici possit, 29. an ignotus institui possit, 30. heredes quotuplices, II. XIX. 1. qui necessarii, 3. qui sui & necessarii, 4. quomodo his acquiritur hereditas, 5. qui voluntarii, seu extranei, 6. quomodo his acquiritur, 7. voluntas quomodo declaranda, 8. quid requiratur, ut heres extraneus possit adire hereditatem, 9. repudiatio hereditatis quid, 10. quibus remediis prospectum heredibus, ante hereditatis additionem, 11. pro herede quis dicatur possidere, IV. XV. 22.

HEREDITATIS ADITIO.

Quid. III. & XLIX. 41. an creditoribus defuncti, siue hereditariis non obligetur ex hoc quasi contractu heres, 42. quæ actio inde nascatur, 43.

HEREDITATIS COMMUNIO.

Quid. III. XLIX. 35. quæ hinc nascatur actio, 36. actio familiæ herciscundæ quid, 37. quæ requirantur, ut hæc actio quoad præstationes personales locum habeat, 38. an sæpius hac actione agi possit, 39. quid si in hac divisione quis læsus fuerit, 40.

HOMICIDIUM.

Quid. IV. XVIII. 60. quomodo dividatur, 70. casuale quid, 71. necessarium quid, 72. quale homicidium in dubio præsumatur, 76. dolosum quid, 77. dividitur in immediatum & mediatum, 78. & 110. requisita homicidii

RERUM ET VERBORUM.

cidii dolosi, 79. quomodo absoluta vulneris lethalitas
diagnosci possit, 80. vid. voc. Lethalitas. Qui occi-
dant, 83. quomodo puniatur homicidium, 84. quid si
plures avum interfecerint, 85. an inculpatio vel ex-
culpato vulnerati moribundi in dictanda vel remit-
tenda homicidii poena aliquem effectum habeat, 86.
homicidium verbale quid, 111. hujus poena, 112. quo-
modo nudum consilium puniatur, 113.

HOMINES PROPRII.

An servis an vero liberis hominibus accensendi, I. II. 13.
eorum status, 14. census corporis annuus, I. III. 15.
quale jus habeat Dominus in casu mortis, 16. quibus
modis manumitti soleant, I. V. 10. an jus vitæ & necis
in homines proprios habeat Dominus, I. VIII. 14.

I.

ILLATIO.

Illatio in fundum cui comperat, seu jus inferendi qui ha-
beat, II. I. 33. an nudus proprietarius in fundum, in
quo alter usumfructum habet, mortuum inferre possit,
34. an in locum communem socius inferri possit, 35.
quid si corpus divisum, diversis locis fuerit sepultum,
quis locus fiat religiosus, 36. an hodie privata aucto-
ritate locus fieri possit religiosus, 37.

IMPOTENTIA.

An ob impotentiam nullum declaretur matrimonium,
I. X. 73.

INÆDIFICATIO.

Inædificatione quomodo acquiratur dominium, II. I. 139.
quid si ex aliena materia in suo fundo quis ædificave-
rit, 140. qua ratione consulatur domino materiæ, si
bona fide ædificatum, 141. cur stante ædificio Domi-
nus materiæ eam vindicare, vel ad exhibendum agere
nequeat, 142. quid si mala fide ex aliena materia ædifi-
catum, 143. quid si ex sua materia in alieno solo bona
fide quis ædificaverit, 144. si mala fide, 145. quid si di-
rutum sit ædificium, 146.

INCESTUS.

Quid. IV. XVIII. 64. quæ Jur. Civ. huic crimini poena
præstituta, 65.

INDEX

INDEBITUM.

Indebiti solutio quid, II. XXIX. 45. quæ inde oriatur actio, 46. conditio indebiti quid, 47. quoruplex, 48. requisita, 49. quod dicatur indebitum, 50. indebitum naturale tantum quid, 52. civile tantum quid, 53. quando cesset hæc conditio, 54.

INFAMIA.

Quid, IV. XVI. 19. quoruplex, 20. infamia juris quid, 21. requisita, 22. facta turpia quorupliciter infamiam irrogent, 23. quæ facta ipso jure infamiam irrogent, 24. quæ mediante Judicis sententia, 25. an & quibus ex contractibus quis per sententiam infamis reddi possit, 26. seq. an etiam transactio in his contractibus infamet, 28. an juris infamia etiam ad heredes transeat, 29. effectus, 30. quomodo aboleatur, 31. infamia facti quid, 32.

INGENUUS.

Quis ita dicatur, I. IV. 1. quo tempore mater libera esse debeat, I. IV. 2. quare triplex tempus hic consideretur, 4. quid hodie juris, 5. actio de ingenuitate quando hodie utilis, IV. VI. 197.

INIMICITIA.

Capitalis quæ dicatur, I. XXV. 21.

INJURIA.

Quot modis sumatur, IV. IV. 1. quid, 2. quoruplex, 3. realis quid, 4. quomodo à damno differat, 5. verbalis quid, 6. quomodo hæc inferatur, 7. est vel dicta, vel scripta, 8. fundamentum injuriæ quodnam, 9. an animus injuriandi præsumatur, 10. quid si reus ex aliis circumstantiis probabiliter & apparenter demonstret, se non habuisse animum injuriandi, 11. quid si vero ex nullis circumstantiis injuriosa facta vel dicta probabiliter justificari possint, 12. an protestatio animum injuriandi excuset, 13. an officium animum injuriandi excludat, 15. an veritas objecti criminis, 14. injuriam inferre qui possint, 16. an injuria per tertium fieri possit, 17. an mandans tunc quoque injuriarum teneatur, si constet mandatarium etiam citra mandatum, injuriam illatam illaturum fuisse, 18. an tota universitas inju-

RERUM ET VERBORUM.

injuriā inferre possit, 19. qui possint injuria affici, 20. an volentes, 21. quot modis inferatur, 22. seq. an injuria subdito aut vasallo facta redundet in dominum, 24. ob injuriā uxori illatā qui agant, 25. an uxor agere possit ob injuriā marito illatā, 26. quid si servus plures dominos habeat, 27. ad quem redundet injuria illata servo, in quo unus proprietatem, alter usumfructum habet, 28. quid si illis, qui bona fide nobis serviunt, injuria facta, 29. an per illatā injuriā fama injuriati lædatur, 30. quocuplicia sint remedia, quibus injuria vindicatur, 31. seq. actio injuriarum æstimatoria quid, 33. an detur heredibus & contra heredes, 34. ad quid, 35. an æstimatio etiam jurejurando fieri possit, 36. condemnatus sententia injuriarum civili an fiat infamis, 37. quibus modis extinguatur hæc actio, 38. tacita remissio unde eliciatur, 39. extraordinaria criminali persecutione quid injuriā passus petat, 40. an quocunque modo vindicentur injuriæ procurator ex parte vel actoris, vel rei intervenire possit, 41. quid moribus obtineat, 42. contraria hujus actionis, 43. actio ex L. Cornel. quid, 44. quomodo tollatur, 45. actio recantatoria quid, 46. an ita revocans fiat infamis, 47. revocare recusantes quomodo compellantur, 48. an actio recantatoria cum actione injuriarum tam civiliter quam criminaliter instituta cumulari possit, 49. quomodo extinguatur, 50.

INOFFICIOSUM TESTAMENTUM.

Quid. I. XVIII. 2. querela inofficiosi testamenti quid, 3. quæ justæ exheredationis causæ, 4. an iniqua exclusio adhuc post Nov. 115. c. 3. querelæ locum faciat, 6. quibus comperat, 7. an omnibus liberis, 8. an adoptatis, 9. an fratres semper & indistinctè hanc querelam instituunt, 10. seq. quid si ipsi fratres turpes sint, 12. an heredibus comperat, 13. contra quos detur, 14. an per hanc querelam totum testamentum infirmetur, 15. quando cesset, 16. seqq.

INQUISITORIUS PROCESSUS.

Quis. IV. XVIII. 4. quis in hoc processu actoris vices suppleat, 5. inquisitio quocuplex, 6. quæ generalis, 7. quæ

INDEX

specialis, 8. hujus requisita, 9. quomodo generalis & specialis differant, 10.

INSTITORIA ACTIO.

Quid, IV. VII. 12. institor quis dicatur, 13. quotuplex sit hæc actio, 14. an contra heredes detur, 15. quid si plures negotiatores unum præposuerint institorem, 16. an etiam institor obligetur, & conveniri possit, 17. quando cesset, 18.

INSTITUTIONES JURIS.

Quid, Pr. 4. divisio, 5. unde desumptæ, 6. quando compositæ, editæ, & publicatæ 7.

INSULA.

Insula in flumine producta & alveo cohærens cui acquiratur, II. I. 114. cui acquiratur insula in mari nata, 115. quid hodie circa acquisitionem insulæ obrineat, 116. quid si aqua prædium jam constitutum circumdet ac insulam producat, 117.

INTERDICTUM.

Quid olim & hodie, IV. XV, 1. seq. divisio, 3. seqq. interdictum ne vis fiat ei, qui in possessionem missus, quid, 6. de mortuo inferendo quid, 7. ne quid in loco sacro fiat, 8. ne quid in flumine publico fiat, 9. de libero homine exhibendo quid, 13. de liberto exhibendo quid, 14. de liberis exhibendis, 15. an hoc interdictum etiam contra matrem derinentem locum habeat, 16. ex interdicto de tabulis exhibendis qualis detur actio, 17. interdictum quorum bonorum quid, 21. pro herede quis dicatur possidere, 22. quis pro possessore, 23. an hoc interdictum etiam suo heredi detur, 26. an contra debitores hereditatis, 27. quo modo elidatur, 28. remedium L. f. C. d. Edict. D. Hadr. toll. huic interdicto affine, 29. interdictum quod Legatorum quid, 30. requisita, 31. effectus, 32. interdictum Salvianum quid, 33. quomodo diff. rat. ab actione Serviana, & quasi Serviana, 34. interdictum uti possidetis quid, 35. requisita, 37. quo tempore necessaria possessio, 38. quid si utriusque partis æquales sint probationes, 39. an detur spoliatio seu dejecto de possessione, 40. quis dicatur injustè possidere, 41. an huic interdicto locus, si dominus & sub-

RERUM ET VERBORUM.

& subditi de Jurisdictione contendunt, 42. ad quid secundario agatur hoc interdicto, 43. quo tempore præscribatur, 44. interdictum utrubi quid, 45. seq. de superficiebus quid, 47. an possessio ab aliis nostro nomine retineri possit, 49. an & quomodo differant possidere, & in possessione esse, 50. an possessio solo animo retineri possit, 51. an solo animo acquiri, 52. quomodo amittatur possessio, 53. quot in modis facultas rei naturaliter insistendi adimitur, 54. interdictum unde vi quid, 56. qualis vis hic intelligatur, 57. cui detur hoc interdictum, 58. an etiam dejecti heredibus, 59. adversus quem detur, 60. an adversus heredes, 61. an contra parentes & patronos, 62. ad quarum rerum possessionem hoc interdictum pertineat, 63. utile interdictum ad quid comperat, 64. finis, 65. quid hic probandum, 66. an etiam interesse, 67. quo tempore præscribatur, 68. de possessione vi dejectis, qualia porro remedia dentur, 70. quale remedium de Jure Can. detur, 71.

INTERPRETATIO JURIS.

Quotuplex. I. I. 8. authentica quid. 19. usualis quid. 10, doctrinalis quid. 11. seq.

INTERRUPTIO.

Quid. II. VI. 35. quotuplex. 36.

INVENTARIUM.

Quid. II. XIX. 15. intra quantum tempus conficiendum, 17. Modus. 18. quid si præsumatur non omnia esse inserta. 19. effectus inventarii, 21. & 22. an per testatoris prohibitionem excludatur hoc beneficium, 23. an jurata specificatio rerum hæreditariarum idem quod solenne inventarium operetur, 24. quid si liberi majores, 25. an non confecerint inventarium postea autem præter omnium opinionem emerferit maximum æs alienum, an restitui possint. 26.

INVENTIO.

Quid. II. I. 68.

JUDÆI.

An sint servi. I. III. 17.

JUDEX.

INDEX

JUDEX.

Quid. IV. XVII. 1. male judicans ad quid obligetur, IV. V. 4. quot modis judex dicatur male judicare, 5. quid juris si dolo malè judicaverit, 6. quid si per impetitiā, 7. an excusetur judex ex consilio assessorum ita judicans, 8. qualis actio detur contra judicem, 9. quid si in alicujus loci statutis contineatur, ut Judex jCtorum collegium consulat, sententia autem à tali collegio lata iniqua Judici videatur, an si nihilominus eam pronuntiat, conveniri possit, 10. Judex suspectus quis dicatur, IV. XIII. 46. an totum Collegium tanquam suspectum rejici possit, 47. causæ suspicionis quæ dicantur justæ, 48. Judicis officium quid, IV. XVII. 2. dividitur in nobile & mercenarium, 3. seqq. partes officii Judicis, 6. quomodo teneatur judicare in actione noxali, 7. quomodo in actionibus in rem singularibus, 8. seq. quomodo in hereditatis petitione, 10. quomodo in actione ad exhibendum, 11. quomodo in actione familiaræ herciscundæ, 12. quomodo in actione communi dividundo, 13. quomodo in actione finium regundorum, 14. an adjudicatio in his judiciis tribuat dominium. 15.

JUDICIUM.

Publica judicia quid, IV. XVIII. 1. quoruplicia, 2. modus procedendi hodie duplex, vel inquisitorius, vel ordinarius, 3. seqq. vid. inquisitorius processus. Ordinarius quis dicatur, 11. seq. quomodo judicia publica à civilibus actionibus differant. 13.

JURAMENTUM.

Juramentum calumniæ quid. IV. XVI. 2. est vel generale quid. 4. à quo deferatur, 5. à quibus petatur, 6. qui ab hoc juramento immunes sint, 7. in quibus causis præstandum, 8. capita hujus juramenti. 9. quid si hoc juramentum exactum neglectum fuerit, 10. juramentum calumniæ speciale quid. 11.

JURISPRUDENTIA.

Quid. l. I. 1. objectum, 2. seqq. finis. 6. seqq. & l. I. quoruplex, 27. seqq. quomodo à politica differat. 30.

JUS.

Quid. l. I. 24. hujus præcepta. 25. divisio. I. II. 2. quot & quæ summa ejus capita. I. II. 81.

JUS

RERUM ET VERBORUM.

JUS CANONICUM.

jus auctoritas. Pr. 27. & seq. in causis ecclesiasticis, 29. in materia processus, 30. an Protestantes obliget, 32. quo tempore receptum, 33.

JUS CIVILE ROMANUM.

Quos contineat Libros. Pr. 1. quid. I. II. 26. unde desumptum, 28. quotuplex, 29. Juris civilis species, 32. an mutari possit, 78. quot modis, 79.

JUS DIVINUM.

Quid. I. II. 3. divisio in connatum & revelatum, 4. & 12. hoc subdividitur in morale, ceremoniale, & forense, 13. seqq. an jus divinum morale à jure naturali differat, 15. an jus divinum ceremoniale in Republ Christiana adhuc in usu. 17. divisio juris forensis in universale & particulare, 19. an adhuc hodie obligatorium, 20.

JUS GENTIUM.

Quid. I. II. 23. an rectè dividatur in primævum & secundarium, 24. an detur jus Gentium distinctum à jure naturæ. 25.

JUS HUMANUM.

Quid. I. II. 21. quotuplex. 22.

JUS NATURALE.

Quid. I. II. 6. an brutis competat, 7. an matrimonium juris naturalis sit, 9. an mutari possit, 10. quomodo à jure divino morali differat. 15.

JUS PERSONARUM.

Quid. I. III. 1.

JUS PRÆTORIUM.

Quid. I. II. 66. an Statuum Imperii constitutiones rectè cum hoc jure comparetur. I. II. 67.

JUS RERUM.

Quid. II. I. 1. quotuplex. 2. jus in re quid. 3. quot hujus species 4. quid jus ad rem. II. I. 6. & III. XIV. 1.

ACTIO QUOD JUSSU.

Quid. IV. VII. 5. per jussu quid denotetur. 6. an hæc actio locum habeat, si pater ministerio filii contraxit, 7.

INDEX

JUSTITIA.

Quid. I. I. 14. quotuplex. 16. universalis quid. 17. particularis quid. 18. hujus species. 19. distributiva quid. 19. commutativa quid. 22.

K.

Korpewaid.

Quomodo differat à servitute pascendi, II. III. 28. an jure mutuae servitutis compascuum concedi possit, 29.

L

LATROCINIUM.

Quid. IV. XVIII. 96. poena. 97. quid si hoc crimen ad actum saltem remotum pervenerit, 98. quid si ad actum proximum, 99. an etiam poena rotæ dictanda, si spe sua frustratus latro nihil accepit, 100. an etiam si graviter spoliatus, & vulneratus contra latronis intentionem sanitatem recuperat. 201.

LEGATUM.

Quid. II. XX. 2. quotuplicis generis olim fuerit, 3. an à fideicommisso differat, 4. & 5. quibus personis legari possit, 6. an fictis personis, 7. an personis incertis, 8. an error nominis legatum vitiet, 9. an scriptoribus testamenti validè legetur, 10. objectum. 11. an res in rerum natura non existens, 12. an quæ extra commercium, 13. an feudum, 14. an res aliena, 15. an communis, 16. an res apud hostem existens, 17. an res ad personam oueratam spectans, 19. an ipsius legatarii propria, 20. quid si post testamentum factum res demum comparata, 21. an rei ad tertium spectantis legatum valeat, 22. quis testatoris scientiam probare debeat, 23. an creditor debitori id, quod sibi debet, legare possit, 24. legatario vero nihil debente quid juris, 25. an creditori legari debitum possit, 26. quid si debitor non ipsum debitum, sed aliud quid creditori leger, an illud compensando animo legasse censeatur, 27. an res incorporales legari possint, 28. legato nominis quid contineatur, 29. an facti legatum valeat, 30. an maritus uxori dotem prælegare possit, 31. quid si tertius dotem legaverit virgini, vel viduæ, 32. an legatum generis valeat.

RERUM ET VERBORUM.

valeat, 33. genere legato cui competat electio, 34. quid in optione legata obtineat, 35. quid si ante factam electionem decesserit legatarius, an jus optandi ad heredes transmittat, 36. an una res pluribus legari possit, 37. quibus modis relinquuntur legata, 47. an falsa demonstratio vitiet legatum, 49. quid si aliud quid legato obster, præter falsitatem demonstrationis, 50. an falsa causa vitiet legatum, 51. inter legatum sub modo & conditione relictum, quæ differentia, 54. an servo heredis rectè legetur, 55. an rectè legetur domino servi, heredis instituti, 56. an ante heredis institutionem legari possit, 57. an post mortem heredis, 58. quid si pœnæ loco legatum relictum, 59. quæ actiones competant ad legata consequenda, 60. an casus fortuitus præstandus, 64. actio hypothecaria seu quasi Serviana quare hic introducta, 66. ad consequendum legatum, an & quale remedium extraordinarium competat, 67. quot modis legata infirmantur, 11. XXI. 1. & 10. seq. an legandi potestas olim libera fuerit. II. XXII. 1.

LEGITIMA.

Quid. II. XVIII. 20. unde originem trahat, 21. quo titulo relinquenda, 22. an gravari possit, 23. quantitas, 24. an etiam justè exheredati in hac legitimæ computatione numerandi, 25. quid de filiabus, quæ patris successionem renunciarunt dicendum, 26. quæ in legitimam imputentur, 27. an sumptus studiorum, & ad discenda nobilium exercitia in legitimam imputentur, 28.

LEGITIMATIO.

Quid. I. X. 77. quot modis fiat, 79. quo modo per subsequens matrimonium, 80. quid si in articulo mortis contractum matrimonium, 81. an instrumenta dotalia requirantur ad hanc legitimationem, 82. effectus, 83. an sic legitimati in feudis succedant, 84. legitimitio per rescriptum Principis quid, I. X. 85. requisita 86. effectus, 87. & 88. an hic modus adhuc hodie in usu, 89. legitimitio per oblationem curiæ quid, 90. an hic modus hodicnum obtineat. 91.

LEGITIMI.

Qui, I. IX. 4, seqq.

LENO.

INDEX

JUSTITIA.

Quid. I. I. 14. quotuplex. 16. universalis quid. 17. particularis quid. 18. hujus species. 19. distributiva quid. 19. commutativa quid. 22.

K.

Korpe'waid.

Quomodo differat à servitute pascendi, II. III. 28. an jure mutuae servitutis compascuum concedi possit. 29.

L

LATROCINIUM.

Quid. IV. XVIII. 96. poena. 97. quid si hoc crimen ad actum saltem remotum pervenerit. 98. quid si ad actum proximum. 99. an etiam poena rotæ dictanda. si spe sua frustratus latro nihil acceperit. 100. an etiam si graviter spoliatus. & vulneratus contra latronis intentionem sanitatem recuperat. 201.

LEGATUM.

Quid. II. XX. 2. quotuplicis generis olim fuerit. 3. an à fideicommissio differat. 4. & 5. quibus personis legari possit. 6. an fictis personis. 7. an personis incertis. 8. an error nominis legatum vitiet. 9. an scriptoribus testamenti validè legetur. 10. objectum. 11. an res in rerum natura non existens. 12. an quæ extra commercium. 13. an feudum. 14. an res aliena. 15. an communis. 16. an res apud hostem existens. 17. an res ad personam oueratam spectans. 19. an ipsius legatarii propria. 20. quid si post testamentum factum res demum comparata. 21. an rei ad tertium spectantis legatum valeat. 22. quis testatoris scientiam probare debeat. 23. an creditor debitori id. quod sibi debet. legare possit. 24. legatario vero nihil debente quid juris. 25. an creditori legari debitum possit. 26. quid si debitor non ipsum debitum. sed aliud quid creditori leget. an illud compensando animo legasse censeatur. 27. an res incorporales legari possint. 28. legato nominis quid contineatur. 29. an facti legatum valeat. 30. an maritus uxori dotem prælegare possit. 31. quid si tertius dotem legaverit virgini. vel viduæ. 32. an legatum generis valeat.

RERUM ET VERBORUM.

valeat, 33. genere legato cui competat electio, 34. quid in optione legata obtineat, 35. quid si ante factam electionem decesserit legatarius, an jus optandi ad heredes transmittat, 36. an una res pluribus legari possit, 37. quibus modis relinquantur legata, 47. an falsa demonstratio vitiet legatum, 49. quid si aliud quid legato obster, præter falsitatem demonstrationis, 50. an falsa causa vitiet legatum, 51. inter legatum sub modo & conditione relictum, quæ differentia, 54. an servo heredis rectè legetur, 55. an rectè legetur domino servi, heredis instituti, 56. an ante heredis institutionem legari possit, 57. an post mortem heredis, 58. quid si pœnæ loco legatum relictum, 59. quæ actiones competant ad legata consequenda, 60. an casus fortuitus præstandus, 64. actio hypothecaria seu quasi Serviana quare hic introducta, 66. ad consequendum legatum, an & quale remedium extraordinarium competat, 67. quot modis legata infirmantur, 11. XXI. 1. & 10. seq. an legandi potestas olim libera fuerit. II. XXII. 1.

LEGITIMA.

Quid, II. XVIII. 20. unde originem trahat, 21. quo titulo relinquenda, 22. an gravari possit, 23. quantitas, 24. an etiam justè exheredati in hac legitimæ computatione numerandi, 25. quid de filiabus, quæ patris successionem renunciarunt dicendum, 26. quæ in legitimam imputentur, 27. an sumptus studiorum, & ad discenda nobilium exercitia in legitimam imputentur, 28.

LEGITIMATIO.

Quid, I. X. 77. quot modis fiat, 79. quo modo per subsequens matrimonium, 80. quid si in articulo mortis contractum matrimonium, 81. an instrumenta dotalia requirantur ad hanc legitimationem, 82. effectus, 83. an sic legitimati in feudis succedant, 84. legitimitio per rescriptum Principis quid, I. X. 85. requisita 86. effectus, 87. & 88. an hic modus adhuc hodie in usu, 89. legitimitio per oblationem curiæ quid, 90. an hic modus hodicnum obtineat. 91.

LEGITIME.

Qui, I. IX. 4. seqq.

LENO.

INDEX

LENOCINIUM.

Quid. IV. XVIII. 66. pœna. 67. requisita. 68.

LETHALITAS.

Quomodo absoluta vulneris lethalitas dignosci possit. IV. XVIII. 80. quid si Medici dubitent, an vulnus sit lethale, nec ne, quibusdam id affirmantibus, alius verò negantibus, 81. an mortis celeritas, vel tarditas, lethale vel non lethale vulnus constituent. 82.

LEX.

Quid. I. IV. 33. quis leges condere possit, I. II. 34. quis in Imperio Rom. German. 35. an Civitates Imperiales hoc jure gaudeant, I. II. 36. an nobiles immediati, 37. an leges juri communi contrarias condere liceat, 38. an Civitates municipales LL. condere queant, 39. legibus statutariis an extranei stare teneantur, 40. an ipse legislator legibus à se latis stare teneatur, 42. de quibus rebus ferri soleant leges, 43. an de præteritis, 44. vis legis quando cesset, 45. an non usu tollatur, I. II. 80.

LEX AQUILIA.

Damnum injuria datum quid. IV. III. 1. actio Legis Aquiliæ quid. 12. quomodo dividatur, 13. ob quas causas detur utilis, 14. quomodo utilis differat ab actione in factum, 15. hujus legis, quot sint capita, 16. seq. quibus detur actio Legis Aquiliæ, 18. contra quos, 19. an contra plures, 20. an contra heredes, 21. ad quid, 22. quanti fiat æstimatio ex primo capite, 23. quanti ex tertio, 24. an moribus nostris adhuc damnum æstimeretur secundum bonitatem, in qua res fuit antea, 25. in actione Legis Aquiliæ, an lis inficiando crescat, 26. homine libero vulnerato, quæ æstimentur, 27. an famosa sit hæc actio, 28. an distinctio actionis directæ, utilis, & in factum adhuc hodie in foro attendatur, 29. an cum actione Legis Aquiliæ concurrere possit actio Legis Cornelie. 31.

LEX FUSIA CANINIA.

Summa hujus Legis. I. VII. 1.

LEX REGIA.

Vis hujus Legis. I. II. 49. an rectè cum Capitulatione Carthage comparetur, 50.

LIBE-

RERUM ET VERBORUM.

LIBERI.

Naturales qui. I. X. 78. illegitimo quotuplices. III, I. 17.

LIBERTAS.

Quid. I. III. 4. quot modis contingat, I. III. 5. quæ inter
homines liberos differentia, 19.

LIBERTINI.

Qui. I. V. I.

LIBRI JURIS.

Quotuplices. Pr. 1. isagogici qui. 2. systematici qui. 8. sup-
pletorii seu correctorii qui. Pr. 21.

LINEA.

Quid. I. X. 8. quotuplex, 9. linea collateralis quotuplex,
10.

LITIGANTES TEMERE.

Horum pœna. IV. XVI. 1. 12. seqq. & per tot. tit.

LITIS CONTESTATIO.

Quid. III. XXIIIX. 61. quando hodie facta censeatur, 62.
animus litem contestandi unde præsumatur, 63. quo-
modo dividatur. 64.

LITIS PENDENTIA.

Exceptio litis pendentiae. IV. XIII. 42. an per arrestum lis pendens fiat, 43. an hodie inter litis pendentiam & præventionem sit differentia. 44.

LOCATIO CONDUCTIO.

vid. Merces,

Quid. III. XXV, 1. divisio. 2. seq. quis dicatur locator, quis conductor, 4. quomodo fiat, 6. an tacito quoque consensu, 7. & 8. locare & conducere qui possint, 9. qui non, 10. operis duobus simul locatis, cui primo satisfaciendum, 11. quæ res locari possint, 12. an etiam jus monetam cudendi, 13. quæ operæ locari possint, 14. ex parte conductoris quid requiratur ad constituendam locationem, 15. effectus hujus locationis conductio-
nis, 20. actio conducti quid, 21. ad quid teneatur loca-
tor in locatione rerum, 22. quid si impedimentum ca-
su fortuito circa rem locatam contingat, 23. seq. in lo-
catione operarum ad quid teneatur locator, 25. quid si
locator casu impediatur, 26. quid si per conductorem
fuerit,

INDEX

stet, quo minus locator operas promissas praestare possit, 27. quid si per locatorem culpa sua operas non praestantem stet, 28. actio locati quid, 29. ad quid comparat, 30. an interdum etiam de culpa levissima tenet conductor, 31. quando finiatur, 32. an antequam tempus conductionis finiatur, neque locator neque conductor altero invito à contractu resilire possit, 33. stae causae conductorem ante tempus finitum aedificatio te iudicis expellendi quae sint, 34. an etiam C. etiam ante tempus finitum rem relinquere ex justa causa possit, 35. an morte finiatur locatio 36. an successores singulares locationi stare teneantur, 37.

M.

LEVIS NOTÆ MACULA.

Quid. IV. XVI. 33. hac macula qui aspersi censentur in MAJESTATIS LÆSÆ CRIMEN.

Quid. IV. XVIII. 14. est duplex, vel perduellionis vel Majestatis in specie, 15. seqq. à quo hoc committitur, & adversus quos, 19. quibus modis, 20. poena perduellionis, 21. seqq. an filii quoque teneantur, 24. an perduellionis poena etiam in filiabus obtineat, 25. poena criminis læsæ Majestatis in specie, 26. Status leges hujus Criminis rei quomodo puniantur, 27. Criminis affinia, 28. seqq.

MANDATUM.

Quid. III. XXVII. 1. divisio. 2. speciale mandatum in quibus causis requiratur, 3. ratione finis quomodo datur, 4. quomodo tertii & mandatarii causa mandatum contrahi possit, 5. quomodo mandatarii tenetur gratia, 6. quomodo contrahatur mandatum, 10. mandare & mandatum suscipere qui possint, 11. ut mandatarius alium substituere, 12. quæ negotia mandati possint, 13. quid si tertius ex tali mandato laesus, 14. ut merces pro mandato expediendo promitti possit, 15. qualis sit contractus, si merces promissa, 16. an honorarium accedere possit, 17. mandatarius & mandatum quid & quomodo teneantur, 19. actio mandati quid, 20. quid si plures mandatum susceperint, 21. ut

RERUM ET VERBORUM.

quid teneatur mandatarius, 22. & 29. quid si negotium susceptum quidem, sed non legitime impletum, 23. rite & legitime quando mandatum dicatur impletum, 24. quam actionem mandatarius hoc in casu contra mandantem habeat, 25. quid si mandatarius minoris emerit, an & tum fines mandati excessisse dicatur, 26. quid si nulla certa forma negotio præscripta, 27. ad quam diligentiam teneatur mandatarius, 28. actio mandati contraria quid. 29. indemnitas ut reddatur mandatarius, quæ hac actione repetere possit, 31. an etiam illud mandans restituere teneatur, quod casu fortuito mandatario accidit, 32. seq. an in diem, vel sub conditione contrahi possit, 34. quibus modis solvatur mandatum, 35. an mandans quodocunque mandatum revocare possit, 36. quando mandatarii revocatione solvatur mandatum, 37. quomodo morte mandantis, 38. quid si mandator re non amplius integra moriatur, 39. quomodo mandatarii morte solvatur, 40. mandatum cum, & sine clausula, l. ll. 55. seqq.

MANUMISSIO.

Quid, l. V. 2. quotuplex. 3. ex quo jure originem ducat, 4. quibus modis exerceatur, 5. quo tempore & modo fieri possit, 6. an coram incompetente iudice, 7. effectus. 8. an adhuc hodie in usu, 9. qui possint manumittere, l. VI. 1. seqq. causæ manumittendi, 6. & 7. quot annorum debeat esse manumittens, 8.

MARE.

An & quatenus occupari possit, ll. l. 12. litus maris quid ll. l. 13.

MATRIMONIUM.

vid. Nuptiæ.

An matrimonium sit modus patriam potestatem solvendi. l. XII. 11.

MEDICUS.

Ne Medico eventus mortalitatis imputetur, quæ observare debeat, IV. III. 9.

MENTE CAPTUS.

Quis ita dicatur, l. XXIII. 21. in med.

MERCES.

Qualis requiratur in locatione conductione, III. XXV.

INDEX

16. an sit locatio, si mutuus rerum usus ad tempus concedatur, 17. qualis sit contractus, si quis ex suo auro annulum pro certa pecunia alteri facere promittat, 18. quid si quis aurum suum dederit mercede pro opera constituta, 19. an remissio mercedis facienda, si circa fructus casus fortuitus contingat, 24. Plura vid. in voc. Locatio.

METUS.

Quis dicatur justus, III. XXIII. 7. effectus in contractibus, 8.

MILES.

Quis dicatur, II. XI. 3. eorum testamenta, 4. seqq. miles in expeditione constitutus quis dicatur, 6.

MINORENNITAS.

Quamdiu duret, I. XXIII. 3. quid apud personas illustres obtineat, 4.

MODERAMEN INCULPATÆ TUTELÆ.

Ejus requisita. IV. XVIII. 73. an primum ictum expectare defendens debeat, 74. quomodo puniatur, qui moderamen inculpatæ tutelæ excessit, 75. quid si dubium sit, an homicidium dolo malo, an verò ex necessitate se defendendi factum sit, 76.

MODUS.

Quid, II. XX. 53.

MORA.

Quando dicatur commissa, II. VIII. 13.

MORGENGABA.

Quid, II. VII. 36.

MURUS.

An poena capitalis de Jur. Civ. in transcendentés muros constituta adhuc hodie in usu, II. I. 39.

MUTUUM.

Quid, III. XV. 1. quotuplex, 2. requisita, 3. qui dare possint, 4. qui non, 5. mutuum qui accipiant, 6. ut civitas rectè obligetur, quid requiratur, 7. pecuniam numeratam crediti nomine accipere qui specialiter prohibeantur, 8. quid si plures mutuam acceperint pecuniam, 9. objectum mutui, 10. an debitor rem in specie restituere possit, 11. mutata pecuniæ bonitate ad quod
tempus

RERUM ET VERBORUM.

tempus respiciendum, 12. ex mutuo, quæ oriatur actio,
13. condictio certi ex mutuo quid, 14. an usuræ ex mu-
tuo debeantur, 15. quomodo à commodato differat,
16. an condictio detur contra eum, qui per errorem
non debitum accepit, 17. indebiti solutio an sit verus,
an quasi contractus. 18.

N.

ACTIO IN FACTUM ADVERSUS NAUTAS, CAU- PONES ET STABULARIOS.

Quid. IV. V. 26. unde oriatur, 27. an ubi navis exercitium
deficit, hæc actio locum habeat, 28. quid si ipse exer-
citor deliquerit, 29. an heredi, & contra heredem de-
tur, 30. an duplum, quod hac actione petitur, sit me-
ra pœna, 31. an dupli petitio adhuc hodie duret, 32.
quamdiu duret hæc actio, 33. an aliæ actiones cum hac
concurrant. 34.

NEGOTIORUM GESTIO.

Quid. III. XXVIII. 3. hujus causa impulsiva, 4. essentielle
hujus quasi contractus, 5. negotia aliena qui gerere
possint, 6. quorum negotia geri, 7. an etiam prohiben-
tium, 8. aliena negotia quibus modis dicantur, 9. an
ratihabitio hunc quasi contractum vitiet, 10. actio
negotiorum gestorum quid, 11. quomodo dividatur,
12. directa quid, 13. ad quid teneatur negotiorum ge-
stor, 14. quam diligentiam præstare debeat, 15. & 16.
quando sufficiat dolum præstare, 17. actio negotiorum
gestorum contraria quid, 18. ad quid teneatur domi-
nus, 19. an quascunque impensas hac actione recupe-
ret Negotiorum Gestor. 20.

NOVATIO.

Quid. III. XXX. 25. quotuplex, 26. voluntaria quid, 27.
hæc quibus modis fieri soleat, 28. novatio in specie
quotuplex, 30. quomodo fiat novatio voluntaria, 31.
animus novandi quomodo exprimendus, 32. priorem
obligationem qui remittant, novamque acquirant, 33.
qui promittendo novent, 34. quæ obligationes possint
novari, 35. effectus novationis, 36.

INDEX

NOVELLÆ.

Quot earum versiones, Pr. 22. quæ usu receptæ, 23. in se invicem tollant, 26.

NOXALES ACTIONES.

Quid. IV. VIII. 1. an nova actionum species hic introducta, 2. noxa quot modis accipiatur, 3. requisita, 4. quibus competant hæ actiones, 5. quare domino contra servum, si ipse noxiam v. g. furtum fecit noxalis actio, non detur, 6. contra quos dentur hæ actiones, 7. quid si servus post commissum delictum alium acceperit dominum, 8. quid si B. F. manumissus fuerit, 9. an hæ actiones etiam contra parentes propter delicta filiorum dentur, 10. quid dominis his actionibus damnatis permissum, 11. quem effectum habeat noxæ deditio ratione servi, 12. an servus noxæ deditus se ipsum lucrare possit, 13. quomodo servus damnum resarcire possit, cum nihil proprii habeat, 14. an actionum noxalium adhuc hodie aliquis usus, 15. an ex hominum propriorum factis action. noxal. locus, 16. in famulis conductis quid hodie obtineat, 17. Casus, quibus hodie dominus ex factis servorum obligatur, 18.

NUPTIÆ.

Quid. l. X. 38. divisio, 39. an benedictio sacerdotalis sit de matrimonii essentia, 40. quomodo justæ nuptiæ contrahantur, 42. an consensus Matris necessarius, 43. quid si parentes inter se non conveniant, 44. quid si pater consentire nolit, 44. an ob neglectum parentum consensum liberi exheredari possint, 45. an nuptiæ sine contractus, 46. qui justas nuptias contrahant, 47. qui impediantur, 48. an hermaphroditi nuptias rectè celebrent, 49. qui prohibeantur, 50. seqq. & 67. quousque in linea collateralis matrimonium prohibitum, 54. quousque Jur. Canon. 55. quousque gradus moribus nostris in linea collateralis prohibitus, 57. in conjunctione affinium quæ obineat regula, 58. seqq. an duo fratres, duas sorores rectè ducant, 62. an inter comprivignos licitæ nuptiæ, 63. an si uxor tua post divortium alteri nupserit, & ex ea filiam procreaverit, eam ducere possis, 64. an adulter adulteram, 68. an sponsam patris

aut filii, 65. an matrimonium inter personas diversæ religionis validum, 69. contraria matrimonii, 70. seqq.

O.

OBLIGATIO.

Quid. III. XIV. 2. dividitur in simplicem & mixtam, 3. simplex subdividitur in mere naturalem & merè civilem, 4. naturalis obligatio quid, 5. est vel perfecta & plena, vel imperfecta & minus plena, 6. obligatio naturalis plena quid, 7. quem in jure habeat effectum, 8. quid minus plena, 9. quem hæc habeat effectum, 10. Civilis quid, 11. vinculum naturalis obligationis quando dicatur abesse, 12. quem hæc habeat effectum, 13. mixta quid, 14. est vel verè vel præsumptivè talis, 15. Effectus, 16. Obligatio Civilis & Prætoria quid, 17. quorsum hodie obligationes ex novis Principum Constitutionibus ortæ referendæ, 18. utraque est vel mediata, vel immediata, 19. quid in effectu intersit inter obligationem dandi & faciendi, 20. quomodo solvatur obligatio, III. XXX. 1. modi dissolvendi obligationem ipso jure, 2. & 37. an unius dissensus sufficiat, 38. ut mutuo dissensu solvatur obligatio quæ requirantur, 39. an etiam obligationes naturales tantum contraria voluntate dissolvantur. 40.

OCCUPATIO.

Quid. II. I. §2. an visus ad occupationem sufficiat, 53. occupatio bellica quid, 84. quotuplex hæc, 85. cui acquirantur res extra ministerium publicum in liberis excursionibus occupatæ, 86. an res in continenti hostibus rursus ereptæ, prioribus dominis reddendæ, an vero recuperantibus manean, 87.

OPERÆ.

An conventio de operis perpetuo præstandis hodie salv libertate fieri possit, I. VIII, 12. damnati ad operas publicas, an capitis diminutionem, & quam patiantur, I. XVI. 8. operis duobus simul locatis, cui primo satisfaciendum. III, XXV. 11. quæ operæ locari possint.

INDEX

P.

FRACTÆ PACIS PUBLICÆ CRIMEN.

Vid. voc. Vis.

PACTUM.

Quid. III. XIV. 23. quotuplex, 24. seqq. expressum quid, ibid. tacitum quid. ibid. personale quid. 26. reale quid. ibid. in dubio quale censeatur initum, 27. obligatorium quid, 28. est vel nudum, 29. nudum quid, 30. qualem obligationem pactum nudum moribus nostris producat, 31. pactum non nudum quid, 32. unde vim obligandi habeant hæc pacta, 33. pacta legitima quid, 47. pacta, quæ ex contractus cohærentia subsistunt, quomodo adjiciantur, 48. pactum liberatorium quid, 49. quomodo dividatur, 50. celebrare pacta qui possint, 51. qui non, 52. & 53. de quibus rebus pacisci liceat, 54. an de rebus alienis, 55. an facta in conventionem deducantur, 57. accidentia conventionum. 58.

PACTUM ἀντιχρησέως.

Quid. III. XV. 76. quomodo concedatur, 77.

PANDECTÆ.

Quid. Pr. 9. quando publicatæ, 11. Divisio. 12. quot earum hodie editiones, 14. modus allegandi, 15. Pandectæ & Institutiones an sibi derogent. 24.

PARAPHERNALIA.

Quid. II. VII. 35.

PARRICIDIUM.

Quid. IV. XVIII. 102. est vel proprium vel improprium, 103. quæ personæ in hoc delicto dicantur conjunctæ, 104. pœna hujus delicti, 105. an pœna etiam extraneum hujus Criminis participem teneat, 106. an hæc pœna adhuc hodie obtineat, 107. quomodo hoc delictum puniatur in linea collateralis, 108. Parricidium attentatum quomodo puniatur. 109.

PATERFAMILIAS.

Quis dicatur. I. VIII. 3.

PAUPERIES.

Quid. IV. IX. 1. qualis detur atq; si animal secundum naturam

RERUM ET VERBORUM.

naturam generis sui damnum dederit, 2. quid si hominis culpa intervenierit, 3. actio de pauperie seu quadrupedaria quid, 5. quoruplex, 6. quibus detur, 7. contra quos, 8. seq. quomodo contra heredes, 10. ad quid, 11. ad quid agatur, si libero homine nocitum, 12. quomodo tollatur, 13. an actio de pauperie adhuc hodie in usu, 14. quæ actio cum hac concurret. 15.

PECULATUS.

Quid. IV. XVIII. 145. quomodo puniatur. 146.

PECULIUM.

Quid. II. IX. 3. quoruplex. II. IX. 5. peculium filiale dividitur in militare & paganum, 6. Militare quid, 7. esse vel castrense, vel quasi castrense, 8. castrense quid, 9. quæ res ad hoc pertineant, 10. quid juris hic habeat filius, 11. quid juris pater, 12. peculium quasi castrense quid, 13. qui hoc habeant, 14. quid juris hic habeant filius & pater, 15. Paganum quoruplex, 16. adventitium quid, 17. dividitur in regulare & irregulare, 18. regulare quid, 19. quæ huc pertineant, 20. quid juris hic habeant pater & filius, 21. & 22. irregulare quid, 23. quæ ad hoc peculium referantur, 24. an filius familias de hoc testari queat, 25. profectitium quid, 26. ad quod peculium referenda dona à patrinis oblata, 27. quid Juris pater & filius in peculio profectitio habeant, 28. & 29. actio de peculio quid. IV. VII. 23.

PERMISSIO.

Quomodo dividatur, IV. VII. 4.

PIGNUS.

Quid. III. XV. 71. quid per pignoris traditionem transferatur, 72. quæ res possint pignori dari, 73. an res aliena, 74. quæ pacta huic contractui adjici possint, 75. quid de illo pacto dicendum, quo conventum, ut debito sua die non soluto, creditor rem oppignoratam justo pretio habeat emptam, 80. quæ ex hoc contractu oriantur actiones, 81. actio pignoratitia directa quid, 82. quomodo ab hypothecaria differat, 83. ad quid competat, II. XV. 84. quo tempore præscribatur, 85. actio pignoratitia contraria quid, 86. indemnisationis nomine quid veniat, 87.

INDEX

PLAGIUM.

Quid. IV. XVIII. 150. pœna, 151. quasi plagium quando committatur, 152.

PLANTA.

Cui acquiratur, si in alieno solo posita, II. I. 147. quomodo consulatur domino plantæ in alieno solo posite, 148. quid de frumento sato dicendum, 150. quam actionem habeat, qui suis impensis alienum fundum conseruit, 151.

PLEBISCITUM.

Quid. I. II. 46.

POLLICITATIO.

Quid. III. XIV. 21. quomodo dividatur. 22.

ACTIO de POSITO vel SUSPENSO.

Quid. IV. V. 20. quid si id, quod posuit erat, ceciderit, & damnum dederit, 21. an detur contra heredes, 22. an pœna X. aureorum adhuc hodie in usu, 23. quis teneatur, si filius familias seorsim à patre habitet, & positum suspensumque quid habeat. 24.

POSSESSIO.

vid. Interdictum.

POSTHUMI.

Sunt vel naturales, vel civiles, II. XII. 9. ut succedere possint, quæ requirantur, III. I. 11. quanta portio servanda posthumo in successione, 12.

POTESTAS DOMINICA.

vid. Servitus.

Quid. I. VIII. 6. in quibus olim consistebat. 7. & per totum.

POTESTAS PATRIA.

Quid. I. IX. 1. cujus juris, 2. quot modis constituatur de Jure Civili, 3. cui competat, I. IX. 8. qui sint in patria potestate, 9. in quibus consistat P. P. 10. an adhuc hodie vigeat, 11. modi dissolvendi patriam potestatem quatuoruplices, I. XII. 1. seqq. an Relegatio patriam potestatem solvat, I. XII. 4. an matrimonium sit modus P. P. solvendi. I. XII. 11.

PRÆSCRIPTIO IMMEMORIALIS.

Quid. II. VII. 40. & 27.

PRÆ.

PRÆSCRIPTIO ACTIONUM.

An hodie nullæ amplius dentur actiones perpetuæ, IV. XII. 2. quæ sit differentia inter actiones, ratione præscriptionis, 3. actiones civiles, quo tempore præscribantur, 4. seqq. quo actiones prætoris pœnales, 7. seq. actiones prætoris rei persecutoris quamdiu durent, 9. seqq. quamdiu actiones ex delicto venientes, 12. quamdiu accusationes criminales, 13. seqq. an dentur crimina, quæ perpetuo vindicari possint. 17.

PRIVILEGIA.

Quid. I. II. 59. quotuplicia. 60. quæ realia, 61. quæ personalia, 61. an hæc ad alios nonnunquam extendenda, 63. quomodo interpretanda privilegia, 64. quibus modis extinguantur. 65.

PROCURATOR.

An à Tutore constitui possit, I. XXIII. 19. an Tutor per Procuratorem se excusare possit, I. XXV. 33. quis dicatur Procurator, IV. X. 3. quomodo differat à negotiorum gestore, 4. quomodo à Nuncio, 5. quomodo à Tutore, 6. quomodo distinguantur, 7. seq. Procuratores universales simpliciter tales qui, 9. qui certo respectu tales, 10. an divisio Procuratorum cum vel sine libera admittenda, 11. judicialis quotuplex, 12. an detur Procurator in rem suam, 13. falsi Procuratores qui, 14. an dominus falsi Procuratoris gesta confirmare per ratihabitionem possit, 15. quomodo constituatur Procurator, 16. seq. an adjectio clausulæ de rato necessaria, 18. an sigilli appositio, 19. qui possint constituere Procuratores, 20. an minores Curatores non habentes, 21. an Tutores & Curatores, 22. danturne personæ, quæ litem habentes Procuratorem constituere tenentur, 23. qui dari possint, 24. an fœminæ, 25. an minores, 26. an infames, 27. an plures ad unam litem, 28. seq. an invitatus, 30. ad quid, 31. an in Causis Criminalibus, 32. seqq. an in actionibus popularibus, 36. effectus, 37. quales actiones acquirantur domino, si Procurator in rem alienam fuerit constitutus, 38. ad quid obligetur Procurator, 39. an Procuratoris culpa Domino noceat, 40. quid si Procurator non sit solvendo, an Domi-

INDEX

Dominus contra latam sententiam aliquod habeat remedium, 41. officium Procuratoris quibus modis dissolvatur, 42. quid si salarium non solutum Procuratori, 43. an morte Domini solvatur, 44. an morte Procuratoris obligatio negotii perficiendi solvatur, 45. quomodo Procurator & defensor differant, 47.

PRODIGI.

Qui. I. XXIII. 22.

PROPRIETAS.

Nuda quid. II. I. 46.

PROVENTUS.

Ex re nostra quid. II. I. 154.

PUBERTAS.

Quando incipiat, I. XXII. 3. quid hodie juris. 4.

Q.

QUARTA BONORUM.

Quid per hanc intelligatur. I. XI. 16.

QUERELA INOFFICIOSI TESTAMENTI.

Vid. voc. Inofficiosum testamentum.

QUERELA NON NUMERATÆ PECUNIÆ.

Quid. III. XXII. 9. quomodo proponatur, 10. quibus competat, 11. an inter mercatores locum habeat, 12. contra quas confessiones, 13. an contra instrumentum depositi, 14. an contra apochas publicarum functionum, 15. an contra confessionem dotis acceptæ factam à marito post Instrumentum dotale, 16. quid si ex causa transactionis quis confessus sit, se pecuniam accepisse, 17. effectus hujus querelæ, 18. quid si adversarius numerationem probaverit, 19. quid si non probaverit, 20. quo tempore præscribatur, 21. quando in dote, 22. an interdum 30. diebus tollatur, 23. quibus modis porro excludatur. 24.

R.

RAPINA.

Quid. IV. II. 7. qua ratione dicatur privatum delictum, 1. quomodo dividatur, 3. an res aliena immobilis rapi possit, 4. an res propria, vel quam quis suam esse, vel

RERUM ET VERBORUM.

sibi deberi putavit, 5. quomodo hoc in casu puniatur Dominus, 6. seq. an præcisè ad hoc delictum requiratur, ut majoris rei impetus, qui repelli non potest ipso facto & realiter adhibitus fuerit, 9. actio vi bonorum raptorum quid, 10. quibus detur, 11. adversus quos, 13. an contra heredes, 14. ad quid, 15. an meram pœnam contineat, 16. an & quæ actiones cum hac concurrant, 17. quomodo differant actio furti & bonorum raptorum, 18. quare hæc actio introducta, 19. an actiones pœnales civiles adhuc hodie in usu, 20. in hoc delicto ad quid agatur, 21. quam pœnam Carol. V. constituerit, 22. an hoc Crimen Germaniæ moribus tantum demum capitale sit, si sæpius & frequenter commissum fuerit, an verò sufficiat unica vice illud commissum esse, 23. an oblatae rei modicitas excuset à pœna ordinaria, 24. ad quid profit restitutio rei violenter ablatae in quadruplo, 25. ratio cur non profit, 26. an seria pœnitentia operetur, quo minus pœna ordinaria locum habeat. 27.

RAPTUS.

Quid. IV. XVIII. 136. an in consentientem committi possit, 137. an pœnam raptus incurrat, qui matrimonii ergò, vel alia de causa personam honestam abducit, 138. pœna hujus delicti, 139. seq. an pœna capitalis etiam in muliere marem rapiente obtineat, 141. an in illis, qui raptorem in rapina comitati sunt, 142. qua pœna afficiatur, qui sponsam suam explendæ libidinis ergo rapuit, 143. quid de illo dicendum, qui raptam pœnitentia ductus carnaliter non cognovit. 144.

DE RECEPTIS ACTIO.

An ex vero, an ex quasi contractu descendat, III. XXIIIX. 65. & IV. V. 36. quid sit, III. XXIIIX. 66. vid. supr. voc. Naut. an protestatio Cauponis quid operetur. IV. V. 37.

RECONVENTIO.

Quid. IV. XI. 15. effectus quis & quotuplex, 16.

REI JUDICATÆ ACTIO.

Quid. III. XXIIIX. 59.

RELEGATIO.

An patriam potestatem solvat, I. XII. 4. relegati, an, & quam capitis diminutionem patiantur, I. XVI. 9.

RENUN.

INDEX

RENUNCIATIO.

Matris & aviae in quibus consistat, l. XV. c.

REPETUNDARUM CRIMEN.

Quid, IV. XVIII. 156. an Xenia & esculenta a
gistratus possit, 157. an nec per uxores liberos
munera Judici liceat, 158. quid si causa bona
an liceat post sententiam remunerationis causa
accipere, 160. hujus delicti poena, 161. quid si
cepta pecunia male indicaverit, 162. qua poena
antur actor & reus corruptentes, 163.

REPLICATIO.

Quid, IV. XIV. 1.

REPRÆSENTATIO.

Quid, III. I. 5. quousque extendatur in successione
dentium, 13. an in ascendentibus locum habent, 14.

RERUM COMMUNIO.

Quid, III. XXIX. 30. quæ inde actio nascitur, 31. ubi
communi dividundo quid, 32. qua ratione hæc ubi
personalis dicatur, 33. ad quid competat, 34.

RES.

Divisio rerum in divini & humani juris, II. l. 7. subdivi-
sio humani juris rerum in publicas & privatas, l. 8. pu-
blicarum subdivisio, 9. seqq. res divini juris quid, III.
22. res nullius quot modis dicantur, 23. seqq. subdivi-
sio rerum divini juris in res sacras religiosas & sanctas
24. quid res sacræ, 25. an alienari possint, 26. quomo-
do à rebus Ecclesiasticis differant, 29. an hæc licet alie-
nentur, 30. an collapsis ædibus sacris, arca manere so-
tra, 31. Res religiosæ quæ, 32. seqq. Res sacræ quæ,
38. Res privatæ quid, II. l. 40. Res pro derelicto habi-
tæ, 78. an is, qui alienum quid in via jacens locutio-
endi causa tollit, furtum committat, II. l. 1. an quid si
dominus ignoretur, 81. an fiscus tales res sibi jure co-
dicet, 82. res quotupliciter nostra dicatur, 151. p. ubi
dividuntur res in corporales & incorporales, II. l. 1.
illæ in mobiles & immobiles, 3. quæ sunt res mobiliæ,
4. quæ immobiles, 5. hæc sunt vel natura, vel jure in-
tellectu tales, 6. seqq. res incorporales quid, 10. an hæc

RERUM ET VERBORUM.

etiam dividantur in res mobiles & immobiles, I. I. actio
in rem quando locum habeat in legatis, II. XX. 65.

RESCRIPTA.

Quid, I. II. 52. quot modis fiant, 53. requisita. 54.

RESIDUI CRIMEN.

Quid, IV. XVIII. 167. an commodatarius, negotiorum
gestor, vel alius pecunia sibi commissa utens, hoc cri-
men perpetret, 168. qui ex L. Jul. de residuis conve-
niantur, 169. pœna hujus criminis, 170. cur hoc cri-
men mitius puniatur, quam crimen peculatus, 171.

RESPONSA PRUDENTUM.

Quid, I. II. 68. eorum auctoritas, I. II. 69. & 70.

RESTITUTIO.

An restituti à Principe pristina jura recipiant, I. XII. 3.

RETORSIO.

Quid, IV. VI. 51. an sit licita, 52. moderamen retorsio-
nis in quibus consistat, 53. an retorsio publicam vin-
dictam impediatur, 54.

RETROVENDITIO.

An pactum de retrovendendo ad prioris emptionis disso-
lutionem respiciat, III. XXIV. 64.

RETORSIO.

Quid, IV. IV. 51. an sit licita, 52. moderamen retorsionis
in quibus consistat, 53. an retorsio publicam vindictam
impediatur, 54.

RIPA.

Quid, II. I. 18. qua ratione dicatur publica, 19. an ripa-
rum proprietas adhuc hodie prædia possidentibus sit
relicta. 20.

S.

SACRILEGIUM.

Quid, IV. XVIII. 147. pœna hujus delicti, 148. an hoc
crimen etiam in ædituum, si ipse arcam sacrarum elec-
mosynarum effringat, vel aliter aperiat, ac aliquid ex-
trahat, cadere possit, 149.

SATISDATIO.

Tutorum vel Curatorum quid, I. XXIV. 2. an fieri possit
pignoribus, 3. à quibus exigenda, 4. an tutor in testa-
mento

INDEX

mento paterno datus huic satisfactioni subfit, §. seqq.
quid si cavere nolint Tutores, l. XXIV. 8.

SENATUS CONSULTUM.

Quid, l. II. 47. Macedonianum quid, l. V. VII. 38. causa
hujus SCti. 39. requisita. 40. appellatione filii familias,
qui hic veniant, 41. quid si filius familias castrense vel
quasi castrense peculium habeat, 42. an solus contra-
ctus mutui prohibeatur, 43. quid si alius contractus
celebratus, sed in creditum iverit creditor, 44. an hoc
SCtum etiam ad mercatores, caupones &c. extendi pos-
sit, 45. an mutuum ita contractum ipsum filium fami-
lias obliget, 46. exceptio SCti Macedoniani quid. 47.
quibus detur, 48. adversus quos, 49. quando opponen-
da, 50. quando cesset, §. 1. §. 2. §. 4. an pignoris datio
hanc exceptionem impediat, §. 3. an renunciatio filii
beneficium SCti excludat, §. 5. an filius familias hac ex-
ceptione utens in conscientia tutus. §. 6.

SEQUESTRUM.

Quid, lll. XV. 66. quotuplex. 67. an dominium vel posses-
sio in sequestrem transferatur, 68. qualis actio exinde
oriatur. 69.

SERVITUS. SERVUS.

Quid, l. lll. 6. origo. 8. causa impulsiva, 9. quor modis
constituatur, 10. adhuc hodie an obtineat servitus, l.
lll. 11. seq. an Judæi sint servi, 17. an in servis aliqua
differentia, 18. an in servitute existens, protinus etiam
servus sit, l. lV. 6. an libertatem consequatur servus he-
res à domino institutus, l. VI. 4. & 5. servos occidendi
potestas quamdiu duraverit, l. Vlll. 8. seq. an jus casti-
gandi dominis remanserit, 10. quæ potestas hodie do-
mino in servos competat. 13.

SERVITUS REALIS.

Quid, ll. lll. 1. an tantum in re aliena consistat, 2. quotu-
plex sit, 3. servitus realis quid, 4. quæ prædia dicantur
vicina, 5. an causa perpetua in illis necessaria, 6. divi-
sio servitutum realium, 7. quomodo æstimentur præ-
dia rustica & urbana, 8. rusticarum servitutum species,
9. iter quid, 10. an illi etiam, quorum opera Dominus
utitur, hac servitute uti possint, 11. quid si ex amicitia
cia

RERUM ET VERBORUM.

tia vel familiaritate jure itineris quis utatur, 12. an servitus itineris nonnunquam etiam ad servitutes urbanas referatur, 13. actus quid, 14. quotuplex, 15. an actui cohæreat pastura, 16. via quid, 17. qualis via hic intelligatur, 18. quid per hastam rectam denoterur, 19. aquæductus quid, 20. an facultate ad fundum eundi concessa, etiam aquæ haustus censeatur concessus, 22. pecoris ad aquam appulsus quid, 23. jus pascendi quid, 24. quid juris, si quis non constitutâ servitute pecora aliena in suo fundo deprehendat, 25. an dominus prædii servientis sua etiam pecora, simul pascere possit, 26. an servitute pascendi gaudens, jus hoc alii locare possit, 27. an ab hac servitute jus compascendi differat, 28. servitutum urbanarum præcipuæ species, 30. servitus oneris ferendi quid, 31. quis columnam vel parietem reficere teneatur, 32. Tigni immittendi, 33. cui hic incumbat resectio, 34. servitus projiciendi protege dique quid, 35. Stillicidii quid, 36. Fluminis, 37. altius tollendi, 38. altius non tollendi, 39. Luminum, 40. ne luminibus officiatur, 41. quomodo hæ duæ servitutes inter se differant, 42. servitus ne prospectui officiatur, 43. an ab hac differat servitus prospectus, 44. dividuntur porro servitutes ratione prædii servientis in affirmativas & negativas, 45. à DD. in continuas & discontinuas, 46. quibus modis constituentur servitutes, 47. quale dominium debeat habere, servitutem constituere volens, 48. an nudus proprietarius, 49. an vasallus, 50. an dentur servitutes naturaliter constitutæ, 51. servitutes acquirere qui possint, 52. ad servitutum constitutionem quæ requirantur, 53. quomodo voluntate tacita acquiratur servitus, 54. quomodo amittatur, 55. an quoad amissionem servitutum per non usum aliqua inter urbanas & rusticas subsit differentia, 56. quantum temporis spatium requiratur, ut per non usum servitus amittatur, ll. III. 57. servitus personalis quid, ll. IV. 1. quotuplex, 2.

SIMONIA.

Quid. IV. XVIII. 155.

SOCIETAS.

Quid. III. XXVI. 1. quomodo dividatur, 2. societas universalis

INDEX

versalis, & quidem in specie omnium bonorum, quæ comprehendat, 3. in societate bonorum simpliciter quæ communicentur, 4. particularis quando censeatur contracta, 5. in hac societate quæ communicentur, 6. quomodo perficiatur, 7. qui possint societatem contrahere, 8. quomodo communicentur res in societate omnium bonorum, 9. quomodo in societate bonorum simpliciter & particulari, 10. lucrum & damnum pro quibus partibus fiat commune, 11. an pactis inæqualibus partes fieri possint, 12. an quis omne damnum aut partem ejus absque ullo lucro in se recipere possit, 13. an partes in solo lucro expressæ, eadem etiam tacite in damno constitutæ censeantur, 14. quod hic dicatur damnum, quodque lucrum, 15. quæ actio inde oritur, 16. actio pro socio quid, 17. an detur heredibus & contra heredes, 18. ad quam culpam socius socioteneatur, 19. & 20. an de casibus fortuitis, 21. an expensæ quoque in hanc actionem veniant, 22. quibus modis solvatur, 23. seqq. an ad certum tempus contracta societas eo lapso finiatur. 26.

SODOMIA.

Quid. IV. XVIII. 59. quæ hujus pœnâ. 60.

SOLUTIO.

An pupillus rectè solvatur, II. IIX. 24. seqq. an illi solvere possint, 22. & III. XXX. 5. solutio quid, III. XXX. 3. qui rectè solvant, 4. quibus rectè solvatur, 6. quid si solvatur illi, qui mandatum de acceptanda solutione habere putatur, sed non habet, an ex eo aliqua contingat liberatio, 7. quomodo solutio faciendâ, 8. an aliud pro alio solvi possit invito Creditori, 9. an pecunia in alio nummorum genere, 10. an interdum pars invito Creditori solvi possit, 11. quò tempore fieri solutio debeat, 12. quò loco, 13. quem effectum habeat, 14. quid si alius pro alio invito aut ignorante solverit, 15. an detur regressus illi, qui pro alio solvit contra principalem, 16.

SPECIFICATIO.

Quid. II. I. 126. cui acquiritur species nova ex alienâ materia facta, 127. quid si partim ex propria, partim ex alienâ

RERUM ET VERBORUM.

aliena materia species facta; 128. seqq. specificatio rerum hæreditariarum an idem operetur, quod solenne Inventarium, I. XIX. 24.

SPONSALIA.

Quid. I. X. 20. quæ de præfenti, 22. quæ de futuro, I. X. 23. an sponsalia de præfenti sint verum matrimonium, 24. quales conditiones possint adjici sponsalibus, 25. dividuntur porro in publica & privata, 26. consensus sponsalitiis quomodo debeat esse comparatus, 27. seqq. an ex arrha data præsumantur sponsalia, 28. qui possint sponsalia contrahere, 30. an absentes, 31. Effectus, 32. liceatne plura sponsalia celebrare, 33. seqq. quibus modis solvantur, 35. sponsalibus solutis quis arrhas retineat. 37.

STATUS HOMINUM.

Quotuplex, I. III. 2.

STATUTA.

Statuta Opificum quatenus valeant. I. II. 40.

STIPULATIO.

Quid. III. XVI. 3. quomodo dividatur ratione Causæ Efficientis proximæ, 4. necessaria est vel judicialis vel prætorica, vel communis, 5. seqq. qua ratione porro dividantur, 12. & 13. cujus juris sit stipulatio, 14. ob quam causam introducta, 15. requisita. 16. an per scripturam celebrari possit, 17. qui stipulari possint, 18. qui non, 19. & 20. an servi, 21. quid si factum sibi stipulatus sit servus, 22. an omne ejus stipulandi ex personâ domini habeat servus, 23. quid si servus plures habeat dominos, 24. an patris & filii in illius potestate existentis stipulatio valeat, 25. an alius pro alio, 26. seq. an moribus alteri per alterum obligatio acquiritur, 28. quid si sibi & alii quis stipuletur, 29. quid si sibi aut alii, 30. an ejusmodi adjecto rectè solvatur, 31. an duo vel plures unam rem sibi stipulari, aut aliis promittere possint, 32. an stipulatione saltem duo rei constituentur, 33. duo rei credendi qui, 34. duo rei debendi qui, 35. an expressis verbis necessario adjiciendum est duos reos nunc constitui, 36. quæ possint in stipulationem deduci, 43. an res quævis, 44. an res plures una stipulatione

INDEX

ne comprehendi, 45. qualia facta in stipulationem venire queant, 46. qua ratione is, qui factum in stipulationem deducit, sibi prospicere queat, 48. inter obligationem dandi & faciendi quæ sit differentia, 47. an etiam facta aliena quis promittere possit, 49. & 50. ex obligatione perfecta quæ oriatur actio, 51. quot modis contrahatur, 52. quomodo purè, 53. hujus stipulationis effectus, 54. stipulatio in diem quando fiat, 55. hujus effectus, 57. quid si stipulationi dies incertus, an & quando, vel saltem an extiturus sit, adjiciatur, 58. an eo ipso die, in quem stipulatio facta utiliter agatur, 59. qualis sit obligatio, si quis decem aureos annuos, quoad vivat dari sibi stipuletur, 60. an idem in annuo legato, 61. quomodo sub conditione fiat stipulatio, 62. Effectus hujus stipulationis quis, 63. existente conditione an actus requiratur permanens, 64. an in conditionalis stipulatione spes illa in heredem transmittatur, 65. an valeat stipulatio, cui conditio impossibilis adjecta, 66. seq. an locus rectè adjiciatur, 68. quid de illis adjectionibus dicendum, quæ actum in præsens, vel præteritum conferunt, 69.

STUPRUM.

Quid. IV. XVIII. 48. quæduplex, 49. stupri voluntarii pœna quæ, 50. stupri violenti pœna, 51. pœna tutoris pupillam suæ tutelæ commissam constuprantis, 52. quomodo is puniatur, qui mulierem mente captam constuprat, 53.

SUBSIDIARIA ACTIO.

Contra quos hæc actio locum habeat. l. XXIV. 11.

SUBSTITUTIO.

Quid. II. XV. 1. quæduplex, 2. & 3. vulgaris quid, 4. quæduplex, 5. quando dicatur existere conditio, si heres non erit, 6. voluntas testatoris substituendis ubi declaranda, 7. quot modis fiat, 8. si testator heredes ex imparibus partibus institutos invicem simpliciter substituerit, nulla partium mentione facta, utrum in partes viriles, an in hereditarias succedant, 9. quid si coheredi substituto alius substituatur, 10. quid si servo, qui liber existimabatur, instituto, substitutus fuerit, 11. quomodo

modo extinguatur substitutio vulgaris, 12. Pupillaris quid. II. XVI. 1. quotuplex, 2. an expressæ pupillari insit tacita vulgaris, 3. substituere qui possint ita, 4. an mater. 5. quæ Causa hujus substitutionis, 6. quibus pupillariter substituatur, 7. an liberis exheredatis, 8. an posthumo, 9. quid si plures liberos impuberes quis habeat, 10. an in pupillari testamento ubi pater & sibi & filio disponit, duo sint testamenta, 12. qua ratione concipienda substitutio, 14. an eadem generalis & specialis substitutionis vis, 15. quomodo finiarur substitutio pupillaris, 16. an si pater ultra pubertatis annos substituerit illud in vim fideicommissi valeat, 17. substitutio quasi pupillaris quid. II. XVI. 18. Quotuplex. II. XVI. 19. quibus parentibus ita testari liceat, 19. quid si uterque & pater & mater substituerit, 20. quibus ita substituere liceat, 21. an liberis naturalibus, 22. an parentes simpliciter & indifferenter omnes personas substituere possint, 23. quomodo extinguatur substitutio quasi pupillaris, 24. an adhuc hodie hæc substitutio in usu, 25. Inter veram & quasi pupillarem, quæ differentiæ, 27. substitutio militaris quid. 26.

SUCCESSIO.

An pecta de succedendo valeant, II. IX. 41. seq. ab intestato quid, III. I. 1. quomodo deferatur, 2. in capita quando dicatur fieri, 3. quando in stirpes, 4. cur descendentes reliquis præferantur, 7. descendentes qui, 8. ex naturalibus & legitimis simul ab initio talibus qui succedant, 9. quid in feudis obtineat, 10. an posthumi, 11. quanta portio his in successione reservanda, 12. liberi legitimati quomodo succedant, 14. quomodo adoptivi, 15. an hi in feudis succedant, 16. liberi naturales quando succedant, 18. quomodo ille, qui contractis sponsalibus ante tamen benedictionem sacerdotalem natus, 19. an liberi naturales in feudo succedant, 20. spurii quibus ab intestato succedant, 21. quibus injusti seu ex damnato coitu nati, III. l. 22. an justique liberi successione parentum interdum priventur, 23. ascendentes quando succedant, 24. qua ratione, 26. quid si soli extent, 27. quid si cum fratribus concurrant, 29. quid si nulli superstites sint fratres, sed cum ascenden-

INDEX

quibus soli concurrant fratrum prædefunctorum liberi, 30. an nepotes ex fratribus admittantur, 31. parentes legitimi, quibus succedant, 32. quomodo liberis illegitimis succedant ascendentes, 34. seq. an pater in feudo succedens cum fratribus concurrat, an solus admittatur, 36. deficientibus descendentes & collateralibus qui succedant, 37. collaterales quoruplicis generis, 38. in successione fratrum, qui Jur. Civ. primum locum obtineant, 39. si cum fratribus sororibusque Germanis fratrum prædefunctorum liberi soli inter se concurrant, 41. deficientibus fratribus Germanis & illorum liberis, quibus deferatur hereditas, 42. an de fratribus naturalibus & legitimis dicta, etiam in legitimatis locum habeant, 43. ex illegitimis qui succedant, 44. an fratribus adoptivis jus ab intestato fratribus succedendi comperat, 45. quid, si deficientibus fratribus horumque liberis remotiores adsint cognati, qua ratione hi succedant, 46. an is, qui jure cognationis hereditatem petit, proximior se, probare debeat, 47. quomodo probetur agnatio, 48. qua ratione in feudis, 49. deficientibus descendentes, ascendentes & collateralibus, quibus deferatur hereditas, 50. ante Justinianum ex cujus beneficio admissi fuerint conjuges, 51. ut hæc successio procedat, quæ requirantur, 52. quando excludantur ab hac successione conjuges, 53. an hodie cum liberis conjuges admittantur, 54. in quantam portionem, & quo effectu succedant, 55. dum Conjuges in feudo sibi succedant, 56. an post Conjuges admittantur affines, 57. an & quæ Collegia, 58. an fiscus, 59. quid si defunctus in alio loco mortuus in alio domicilium, & in alio bona habeat, ejus loci statuta in succedendo observentur. 60.

SUPERFICIES.

Quid. IV. XV. 48. interdictum de superficiebus quid. 47.

SUSPECTUS.

Suspecti tutoris postulatio quid, I. XXVI. 1. unde descendat, 2. quis Judex de ea cognoscat, 3. quid si nemo sit, qui accuset, 4. suspectos postulare qui possint, 5. an etiam is, qui ut suspectus remotus est, 6. an impube-

tes, 7. an minores, 8. qui possint suspectos postulari, 9. an etiam tutor, antequam tutelam gerere incipiat, quasi suspectus removeri possit, 11. suspectus quis dicatur, 10. an propter paupertatem quis fiat suspectus, 12. effectus accusationis, 13. an tutori suspecto præstita satisfactione administratio relinquenda, 15. quibus modis extinguatur suspecti cognitio, 16. an etiam actio tutelæ expiret, 18.

T.

TESTAMENTUM.

Unde appelletur, II. X. 1. quid sit, 2. cui juri adscribenda testamenti factio, 3. voluntas testantium quomodo debeat esse comparata, 4. testamenti genera de jure veteri quot, 5. jure Prætorio ad vim testamenti quid requirebatur, 6. quoruplex hodie, 7. quid publicum, 8. testamentum Principi oblatum quid, 9. quæ hujus requisita, 10. judiciale quid, 11. quomodo conficiendum, 12. coram quo iudice, 13. an etiam extra locum iudicii, 14. privatum quid, 15. quoruplex, 16. quid solenne scriptum, 17. quæ ejus requisita, 18. per actum continuum quid intelligatur, 19. an contractu interveniente vitietur testamentum, 20. an 7. testibus annumeretur Notarius, 21. quot testes de Jure Canon. requirantur, 22. qui testes dicantur legitimè adhibiti, 23. vid. testis. In qua materia scribi debeat testamentum, II. X. 40. an unius testamenti plures codices fieri possint, 41. an plurium testamenta in unum Codicem referri, 42. Testamentum nuncupativum quid, 43. quæ hujus requisita, 44. seq. an in scripturam redigi possit, 46. an scriptura talis testatori & testibus prælegenda, 47. quæ testamenta minus solennia. II. XI. 1. Militare quid, 2. causa privilegiati hujus testamenti, 4. an in hybernis aut præsidiis locati, ita testari possint, 5. qui dicantur in expeditione constituti, 6. quid dicendum de illis, qui in hostico deprehenduntur, 7. & 8. antestibus in testamento militari opus, 9. & 10. an rogatio testium hic necessaria, 11. an surdus & mutus hoc jure testentur, 12. singularia hujus testamenti, 13. quamdiu valeat testamentum à milite factum post missionem.

14. an testamentum ante militiam non ritè factum confirmetur per discessum in militiam, 15. an testamentum militis ob adoptionem ante mancipationem fiat irritum, 16. an eodem privilegio milites nostri utantur, 17. de peculio quasi castrensi an filiusfamilias jure militari testandi potestatem habeat, 18. Testamentum paternum quid. II. XI. 20. hujus solennitates, 21. an extraneæ personæ in tali testamento aliquid relinquere possit, 22. In testamento pestis tempore condito, quæ solennitates remissæ, 23. quid moribus obtineat, 24. Testamentum rusticum quid, 25. quod testes hic necessarii, 26. Ad pias causas quid, 27. quot testes hic requirantur, 28. qui possint testamenta condere. II. XII. 1. an impuberes, 2. seqq. an minores, 5. an furiosi, 6. an prodigi, 7. seq. an surdus & mutus, 9. an cæcus 10. quæ solennitates hic necessariae, 11. an filiusfamilias, 12. seq. an hujus testamentum ut donatio mortis causa subsistat II. XII. 14. valeatne testamentum illius, qui a hostibus captus, 15. quid si ante captivitatem quis fecerit testamentum, 16. an homines proprii valide testamenta candant, 17. an testamentum filii impuberis, sine testamento patris consistere possit. II. XVI. 11. quibus ex causis impugnetur testamentum. II. XVII. 1. quando ab initio dicatur nullum XVII. 2. ex post facto quando infirmeretur, 3. quot modis ipso jure infirmeretur, 4. quot modis rumpatur, 5. quomodo per naturalem sui heredis agnationem, 6. quomodo per agnationem civilem, 7. contraria voluntas quomodo declaranda, 8. quomodo factis, 9. quid si in posteriori prioris nulla mentio facta, aut clausula de non abrogando priori addita, 10. quid si quis juraverit, se à sententia nolle recedere, 11. quid si ex posteriori nemo heres extiterit, 12. qui hoc casu succedant, 13. quid si in posteriori heres tantum ex certis rebus institutus fuerit, 14. seq. an dentur casus quibus etiam per testamentum posterius rumpatur prius, 16. Irritum fieri testamentum quot modis dicatur, 17. quid si ad priorem statum redeat testator, an reconvalescat testamentum imperfectum si princeps in eo sit heres institutus 20. Actio ex testamento quid, II. XX. 61. & III. XXIX. 44. cur dicatur

RERUM ET VERBORUM.

catur personalis II. XX. 62. an & accessiones usuræ & fructus in computationem veniant, 63.

TESTES.

Ad solenne testamentum quot testes requirantur. II. X. 18. 21. an inter, 7. testes computetur Notarius, ibid. quot jure Canon. requirantur, 22. qui testes dicantur legitimè adhibiti, 23. an omnes testes uno annulo signare possint, 24. qui testes dicantur idonei, 26. qui inidonei, 27. seq. an homines proprii testes esse possint, 29. an fœminæ, 30. conditio & habilitas testium quo tempore requiratur, 31. quid si quis è testibus ante apertas Tabulas moriatur aut inhabilis fiat, 32. an conjunctio testium inter se testamentum vitiet, 33. an filius in testamento patris aut contra testis esse possit, 34. an pater in testamento filii emancipati, 35. an ipse heres, 36. an qui in heredis, potestate sunt, 37. an fideicommissarius universalis, 38. an fideicommissarii particulares & legatarii, 34. plura vid. in voc. Testamentum.

THESAURUS.

Cui acquiratur. II. I. 71. seqq. si de quantitate non constet, quid juris, 75. quid moribus nostris circa inventionem & acquisitionem thesauri obtineat. 76.

TITULUS.

Iustus quis II. VI. 11. an etiam in Usucapione jurium necessarius 12.

TRADITIO.

Quid. II. I. 88. Divisio, 89. seq. quæ res tradi possint, 91. an ad transferendum dominium requiratur vacuus possessionis usus, 92. quid in emptione juris, 93. à quo fieri debeat traditio ut dominium transferatur, 96. an per procuratorem traditio fieri possit, 97. ficta traditio quot modis fiat, 98. 104. subdivisio traditionis longæ manus 99. brevis manus traditio quando fieri dicatur 100. symbolica traditio quid 101. seq. quomodo fiat quasi traditio in personam incertam, 103.

TRANSLATIO.

Quid. II. XXI. 8. quomodo fieri soleat. 9.

TREBELLIANICA.

Vid. voc. fideicommissum.

INDEX

TRIBUTORIA ACTIO.

Quid. IV. VII. 19. merx pecuarias quæ dicatur, 10. quibus & contra quos detur, 21. quid si servus plures exercuerit negotiationes, vel ejusdem negotiationis plures habuerit tabernas. 22.

TRIPLICATIO.

Quid IV. XIV. 3. an triplicationi vicissim aliquid opponi possit. 4.

TUTELA.

Quid. I. XIII. 3. divisio, 5. quis dicatur tutor honorarius 6. quis notitiæ gratia constitutus, 7. quis administrationis causa, 8. origo, 9. qui possint esse tutores, 10. qui non, 11. seq. an Judæus pupilli Christiani tutor esse possit 13. Cui detur tutor, 14. an etiam rebus pupilli, 15. Tutela testamentaria quid, 16. hujus requirita, 17. qui testamento tutores dare possint, 18. an in Epistola constitui possit, 19. quid hodie juris, 20. an Elector filio primogenito testamento tutorem vel Curatorem dare possit, 21. an filiusfamilias testamento tutor dari possit, I. XIV. 2. an servus, 3. an furiosus vel minor 25. ann. 4. an alteris jurisdictioni subjectus, 5. quibus liberis pater dare possit tutores, 6. an exheredato. 7. an filiis vel filiabus datus etiam posthumis censeatur datus, 8. & 10. quid si nepotes adsint, 9. quibus modis constituentur tutores in testamentis, 11. An Magistratus sub conditione dare tutorem possit, 12. an ad certam rem vel causam constitui possit, 13. LEGITIMA Tutela quid. I. XV. 1. quando dicatur deficere testamentaria, 2. quoduplex sit, 3. tutela legitima irregularis quid, 4. quid si ad secunda vota transierit mater, 6. tutela legitima regularis quid, 7. quo ordine deferatur legitima tutela. I. XVI. 14. seqq. Legitima patronorum tutela quid, I. XVII. 1. an ad exemplum Patroni competat domino directo feudi, tutela Vasalli impuberis, 3. Legitima Parentum tutela quid. I. XVIII. 1. Fiduciaria tutela quid. I. XX. 1. seq. Tutela dativa quid. I. XX. 1. à quo Magistratu constituendus tutor dativus 2. seq. an tutor jurisdictioni dantis subesse debeat, 4. personis illustribus quis constituat tutores, 5. ad quid teneantur tuto-

RERUM ET VERBORUM.

res finita tutela, 6. seqq. & III. XXIX. 26. In quibus consistat tutorum Officium. I. XXI. 1. quæ requirantur antequam administrationem suscipiant tutores, 2. quam diligentiam præstare debeant. h. an alienare possint, 4. Tutoris auctoritas quid. I. XXI. 5. vid. supr. voc. Auctoritas. An de rebus pupillaribus nihil emere tutor possit. I. XXI. 17. Modi finiendi tutelam. I. XXII. 7. ex administratione tutelæ qui teneantur. I. XXIV. 9. quomodo puniatur tutor, qui ne alimenta pupillo decernantur, sui copiam non facit. I. XXVI. 18. quid si neget alimenta decerni posse, 19. actio tutelæ quid. III. XXIX. 22. quotuplex, 23. directa, quibus & contra quos detur, 24. quid si dolus intervenierit, an nihilominus contra heredes detur, 25. ad quid obligetur tutor, 26. actio tutelæ contraria quid, 27. an ad salarium agere hac actione tutor possit, 28. an tutori loco contrariæ hujus actionis alio quoque modo prospectum. 29.

V.

VENATIO.

Quid. II. I. 54. quæ feræ acquirantur venatione, 55. an feræ in fundo alieno captæ fiant capientium, 56. quid de piscibus in alieno stagno captis dicendum, 57. quousque feræ à nobis captæ nostræ intelligantur, 58. feræ quando naturalem libertatem dicantur recipere, 59. si fera bestia ita vulnerata sit, ut capi possit, an statim vulnerantis fiat, 60. quid moribus nostris circa venationes juris II. I. 65. an hodie jus venandi non habens, feras tamen interficiens furtum committat, 66.

VENDITIO vid. EMPTIO.

An ad eumentum quis cogi possit, I. VIII. 11. & III. XXIV. 5.

VENEFICIUM.

Quot modis sumatur, IV. XVIII. 87. Quid sit, 88. Poena, 89. an & illi capite plectendi quorum instinctu per artes Magicas alicui nocitum, 90. Veneficium proprie sic dictum, quid, 91. quomodo puniatur. 92.

VENIA ÆTATIS.

Quot annorum debeat esse, veniam ætatis impetrare volens, I. XXIII. 6. Effectus veniæ ætatis, 7.

ACTIO

INDEX

ACTIO DE IN REM VERSO.

Quid. IV. VII. 24. divisio, 25. Cur hæc Actio introducta, 26. quid dicatur in rem versum, 27. quis versionem probare debeat, 28. unde æstimanda necessitas versionis, 29. unde utilitas, 30. quibus, & contra quos detur hæc actio, 31. an utilis actio etiam detur liberæ personæ, 32. an hæc actio differat ab actione de peculio, 33. quid moribus quoad hanc actionem obtineat, 34. quando extinguatur jus hujus actionis, 35.

VIS.

Quid. IV. XXVIII. 127. est vel publica vel privata, 128. seq. unde æstimetur vis publica, 130. quomodo puniatur, 131. fractæ pacis publicæ Crimen quid, 132. Ejus pœna, 133. Vis privata quid, 134. hujus pœna. 135.

UNIO PROLIUM.

Quid. I. XI. 24. requisita, 25. an parentes succedant unitis 26. an inter se succedant uniti, 27. quæ inter adoptionem & unionem prolium differentiæ. 28.

USUCAPIO.

Quid. I. VI. 4. an sit justa, 5. quomodo à Longi temporis præscriptione differat, 6. requisita, 7. quantum tempus requiratur, 13. quid dicantur præsentis, 14. qua ratione computetur tempus, 15. quid si pro parte præsens, pro parte absens quis sit, 16. seq. qui usucapere possint, 18. an per alias personas usucapere possint, 19. quæ res usucapi queant, 20. an res sacræ, sanctæ, religiosæ. 21. an res Ecclesiasticæ, 22. an res furtivæ, vel vi possessæ, 23. seq. an res fisci, 25. an bona vacantia, 26. quo tempore jurisdictio præscribatur, 27. an res meræ facultatis, 28. an in Causa vel titulo errans usucapere possit, 29. quæ possessio dicatur continua, 30. an tempore inter antecessorem & successorem, & quomodo conjungantur, 31. seqq. quo tempore acquiratur res aliena à Fisco vendita, 37. an domino rei venditæ contra fiscum detur regressum. 39.

USUS.

Quid. II. V. I. quomodo constituatur & finiatur, 2. quomodo ab usufructu differat, 3. an Usuarius jus utendi alius

RERUM ET VERBORUM.

aliis concedere possit, 4. an usu ædium concessio famili-
am quoque recipere liceat usufruario, 5. quam utilitatem
habeat, cui usus pecorum vel ovium legatus, 6.

USUSFRUCTUS.

quorundam modis in re aliqua nobis competat, II. IV. 3. Usus-
fructus formalis quotuplex, 4. quid verus, 5. quot mo-
dis constituatur, 6. seqq. in quibus rebus, 10. an rerum
in corporalium derur verus usufructus, 11. quasi usufructus
quid, 12. quibus modis hic constituatur, 13. an
inter vivos, 14. quomodo hic à mutuo differat, 15. ad
quid teneatur usufructuarius, antequam usufructum
consequatur, 16. an cautio usufructuaria etiam in quasi
usufructu præstanda, 17. quomodo cavendum 18. an
hæc Cautio à testatore remitti possit, 19. quibus modis
finiatur usufructus, 20. quomodo sua natura, 21. quid
si in usufructus constitutione expressè heredum quo-
que facta mentio, 22. quid si personis fictis relictus, 23.
an proprietarii morte finiatur, 24. quomodo ex acci-
denti finiatur, 25. quibus modis quasi usufructus amit-
tatur, 26. ad quem finitus revertatur. 27.

X.

XENIA.

accipere Magistratus possit, IV. XVIII. 1570

F I N I S.

Bernegger, Albert Friedrich

Institutionum Imperialium Examen Theoretico-Practicum

Francofurti 1714

J.rom.c. 31

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10565210-3

VD18 14399598-001